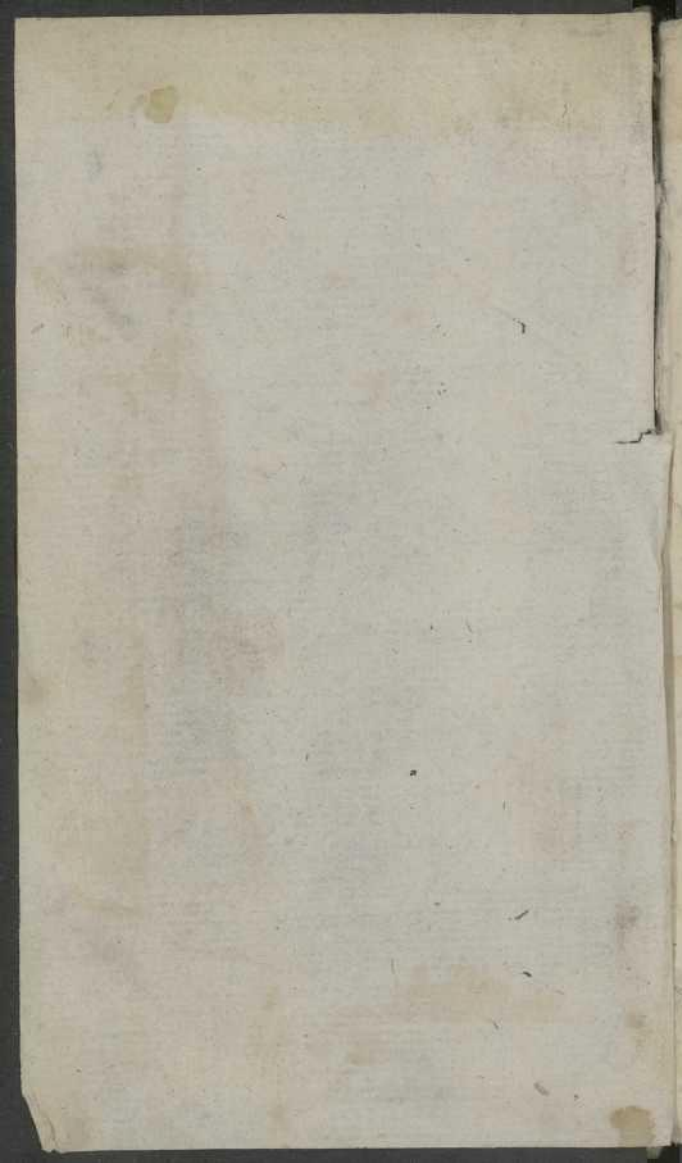


4871

$$\begin{array}{r} 44 \\ \hline 224 \end{array}$$



TROGVSVS IVSTINVS

Cum Notis selectissimis

VARIORVM;

BERNEGGERI, BONGARSY,

VOSSY, THYSY, &c.

Editio accuratissima,

Accurante S. D. M. C.

TOMVS PRIMVS.



LVGDVNI,

Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT,
sub signo Mercurij Galli.

M. DC. LXX.

CVM PERMISSV.

11



Clarissimo Nobilissimoque Viro

D.D. MATTHÆO DE SEVE
EQUITI,

*Baroni de Flecheres, D. de S. Andrea,
du Coing, Limonets, Villette, &
Aygrelonges; Regi à Consiliis, in
Lugdunensi Curia Primario PRÆ-
SIDI, & integerrimo PRÆTORI.*

ELEGANTEM Iustini
Historiam editurus in
publicum, aliis ut fiderem
ā 3 præ

Amplissimo, Consultissimoquo Viro

DOMINO

SIMONI van HOORN,

L. V. D.

REIPUBLICÆ

AMSTELLÆDAMENSIS

CONSVLI, ac SENATORI;

ET

INDIARVM

ORIENTALIVM

SOCIETATIS DIRECTORI:

REIPUBLICÆ LITTERARIÆ

FAVORI PERPETVO;

*Hanc Iustini Historiam cum Notis
selectissimis Variorum, eo, quo
debent, animo*

D. D. D.

L. & D. ELZEVIRII.

CATA

CATALOGVS AVCTORVM
 præcipuorum, qui in Notis in IUSTINVM
 citantur, ut unum de millibus.

A
A Bulensis.
 Acidalius.
 A. Iunius.
 A Lapide.
B.
B. Rhenanus.
 Bembus.
 Berneccerus *passim*.
 Bochartus.
 Bongarsius *passim*.
 Boxhornius.
 Burgensis.
C
C Asaubonus.
 Castilioneus.
 Cluverus.
D.
D Elrius.
 Drusius.
F.
F. Sabinus.
 Freinshemius.
 Fungerus.

G.
G Olius.
 G. Major.
 Grotius.
 Gyllius.
 Gyraldus.
H.
H Orn.
I.
I Oh. Cartvrichtus.
 Ioh Pontanus.
L.
L Eopardus.
 Longolius.
M.
M Agius.
 D. Marius Ni-
 ger.
 Modius.
O.
O Rosius.
 Ortelius.

P.

P Ererius.
Petavius.
Peucerus.
Plutarchus.

R.

R Abbini.

S.

S Almasius.
Sanchez.
Scaliger.

Schickardus.

Sebifius.

Serdenus.

Stevvechius.

Strigelius.

T.

T Acirus.
Thysius.

V

V Alguarnera.
Vbbo Emmius.
Vossius pater, & fi-
lius Isaacus.





IOH. GEORGII GRÆVII

NOTÆ

AD

IVSTINVM.

PRÆFATIO.



*Rem magni animi
et corporis aggressus est* Nihil facit
corpus ad meditationes eru-
ditorum. P.

gnatus sit an Polyphemus, qui
ad scribendum se applicat, est
perinde, modo valeat ani-
mo, laboribusque ferendis par
sit. Qui corpus hic accipiunt pro
libro, iis Latine lingue genius
adversatur. Non enim discris:
*Rem magni corporis seu libri ag-
gredi.* MS. Marquardi Gudii, &
Juniarum editio præstantissi-
ma, quam Bongarsius & alii
editores non viderunt: *Rem ma-
gni animi et operis aggressus est.*
Hæc Iuliani est scriptura. Imit-
tatur Livium, qui in præfatio-
ne: *Res est præterea immensi operis,*
ut quæ supra quingentesimum an-
num repetatur. Quintil. Instit.
tut. 1, 4: Quæ vel sola (ars) om-
nes finitimum genere plus habet
operis quam ostentationis. Sic

& Græci ἔργον pro labore.
Aristot. vi. de hist. animal. ἔργον
μὴ τινοςδὲ ἐν κατὰ μὲν αὐτῶν
ταῦτα. Res magni operis est re-
rum illarum insolenti eas perdiscere.
Quin & hunc locum ex conse-
ctura sic dudum restituit Grono-
vius.

LIB. I.

CAP. I. *Pexoris Aegypti* Jun-
cedit. *Sesostri* leg. *Seso* rra.
Sic enim Herodoto dicitur lib.
2, & Valer. Flacco lib. iv. v. 415.

----- cunabula gentis

Colchidos hic, ortusque tuent:
ut prima Sesostri

Intulerit rex bella Getis, ut
clade suorum

Territus hos Thebas patriumq;
reducatur ad amnem

Phasidis, hos imponat agris,
Colchessq; vocari Imperet.

Sesostri eum Regem esse qui
in obelisco apud Amin. Marcell.
xvi. dicitur *Rameses*, ab Euse-
bio & Josepho *Ramesses*, à Ma-
nethone

nethone Setosi, recte docuerunt Scaliger ad Eusebium, & H. Vallesius ad Ammianum Marcellinum.

CAP. III. *Arbaciis*] Junt. *Arbaciis*, quod proprius à vero est. Scribendum enim ut in prologis, & apud alios scriptores, quos laudat Bongarsius, *Arbaciis*.

CAP. IV. *Regis arcavorum participi*] Non solum Juntæ editio, sed & MSS. legunt: *regis amico & arcavorum participi*. Quod male mutarunt editores, ut dudum præcepit Gronovius. Amici enim Regum dicebantur olim qui eis à consiliis sunt. In cap. 7. hujus libri: *Quo facto & amicis in adulterium uxoris sollicitum hostem sibi fecit.* & c. 9. *Magnum quendam ex amicis delegit.* lib. XI, 15. *Cum defecere cum amici viderent.* lib. 34. c. 3. *Cum cunctari cum videret, consultationemque ad amicos refert.* Suet. Tib. 55. *Super veteri amicos ac familiares viginti sibi è numero principum civitatis deposcerat, velut consiliarios in negotiis publicis.*

Nutriti Spacis postea nomen fuit] J. C. recte: *Spaco*. Herodotus: *Σπακος*, lib. I. cap. 110.

CAP. V. *Cum inter pastores esset, Cui nomen accepit*] Non solum editio Juntæ, sed & antiquus codex Bongarsii legunt: *Cum inter pastores esset imperiosus Cui nomen accepit.* Quod non temere spernendum.

CAP. VI. *Apparatis epulis*] Lecl. nem hanc asserit quoque quam sæpe laudamus Juntæ editio.

Tergiversantes] Juntæ scripserunt: *& in terga vertentes ferro agi, ut in hostes jacti.* Non male, vereor tamen ne hæc sint interpolata.

Ingenti post ne sitaem pugnandi animus exercitus ejus accessit] Friger hic *το* *sur*. Cur respuerunt scripturam veteris libri? *animus exercitus & vis accessit.* Vis est virtus,

fortitudo. Virg. *Non ea vis animo.* Sæpe sic apud nostrum & alios.

CAP. VII. *Fidusque jam de se sollicitus*] Jam pridem monuit Gronovius observationum lib. 1, restituendum esse ex MSS. *fidusque jam ac desolatus*, h. e. desertus, nudatus, exutus exercitu, castris, copiis omnibus. Vide c. 20. illius libri.

Nuptiarum primum] Et hic locus sanitatem debet Gronovio, qui in observat. 1. cap. 25. egregie restituit *primum*. Quia cædes pretium fuit nuptiarum, quo emir quasi & consecutus est nuptias Regina Candaules. Cædes enim non primum nuptiarum fuit, sed nuptiæ primum cædis. Nihil certius, vide, quæ ibi firmamur huic lectioni asserit.

CAP. VIII. *Tanyris*] Juntæ MS. illi Bongarsiano adfuerunt, qui scribit *Tanyris*. Et sic omnino ex Luciano & Herodoto scribendum ubique.

Cyrum ad angustias usque perduxit] Optime Juntæ produxit. Est enim proprium verbum in hac re. Cæsar vii de bello Gallico: *Cum suæ vehementi Volusenum longius prodaxisset.* Idem III de bell. civ. Elicuit naves Colianas, atque ex his longius produxit unam, quinquerecentem, & minores duas in angustias porius cepit.

CAP. IX. *Mergim*] Juntæ & Smerdem i MS. *Smergim*. Lege *Smerdim* ex Herodoto.

Nomine Canacem] Jantina & nonnullæ aliæ: *Praxaspem*.

In viciniam permittunt] Juntæ & unus MS. *remittunt*. Quod merito probat Gronovius, & pluribus asserit observat. IV, 2.

LIB. II.

CAP. I. Illuvies aquarum] Gronov. ad Liv. I, 4. scribendum censet & hic & in cap. 7. huius libri: cluvies, quia illuvies sordes sint exterius adpersæ cluvies vero inundatio.

Sive recti munimento pecora & armenta habentibus, quid saluum esset] MSS. quid inter sylvas superesset. editiones veteres: quid saluum esset, quas sequitur Berneggerus. Sed inter sylvas, quod reſineant omnes MSS. non erat ejiciendum, sed reponendum suo loco cum Juntis, apud quos recte legitur: Nullum scelus apud eos furto gravius, quippe sine recto munimentoque pecora & armenta inter sylvas habentibus quid saluum esset, si furari liceret?

CAP. II. Non perinde ac reliqui mortales appetunt] Juntæ cum nonnullis MSS. & edd. Aurum & argentum perinde adſpernantur, ac reliqui mortales appetunt.

CAP. III. Per legatos denuntiantibus] Lego: denuntiantibus, cum Juntis & MS.

CAP. IV. Thermodonta] Juntæ: Thermoodonta. Utrumque dicitur, Thermodon, & Thermodon.

Singulare omnium saculorum exemplum ausa, auxere rempublicam sine viris] Gronovius ex vestigiis MSS. legit: populare omnium saculorum exemplum, ausa rempublicam agere sine viris, jam etiam euni contentu virorum se turnitur: Aut, quod elegantius existimat: singulare omnium saculorum exemplum ausa, rempublicam sine viris, jam &c. Olserv. IV, 14.

Dua in his regina fuisse Martheſia & Lampeto] MS. unus Bongarsii: Marceſia. Legendum, Marpeſia, ex Jorſande & veteribus editionibus, Diodor. Siculus IV, 16.

Marpeſia videtur appellare.

Oribhya] Recte vidit Bongarsius legendum: Oribus. Corrupte apud Hyginum fab. 163. Oribreſte dicitur.

CAP. V. Ferbera in aciem, non arma adſervenda.] Juntæ cum aliquot editis juxta & MSS. libræ non tela ſervenda. Quod miror mutatum ab editoribus recentioribus. Tela sunt quævis arma, ut Jurisconsulti notarunt. Pro ſica poſuit Cicer. I. Catil. pro haſta Ovid. XI V Metam. pro cornu rauri X I Metam. pro lapide idem pro venabulo Valer. Max. VI, 3. pro ſunda Liv. 28: Fudit ut nunc plurimum, ita tunc ſolo eo tela utebantur. Plin. I X, 45: Solidas habent ungulas qua non sunt cornigera, igitur etiam telum ungula eſt. Ovid. V I Metam. 6871. de Borea:

Quid mea tela reliqui
Savitiâ & vires, iramque
animosque minaces?

CAP. VI. Quippe non adſervæ] Juntæ: adſervæ.

CAP. VIII. Megaram, contendit] MSS. & Juntæ: Megara contendit. Recte. vide Gronov. ad Liv. XXXI, 22.

CAP. VI. Magiſtratus perſcribit.] Juntæ, aliæque editiones: Magiſtratus, uti & paulo poſt: Magiſtratus Spatacerum tradere, approbante Gronovio. Magiſtratus enim in numero unitatis nunquam conſilium publicum, ſeu collegium, ſed ſemper unum hominem magiſtratum gerentem, aut officium notat. Sic cap. 17. huius libri: Magiſtratus ſcribit Athenienſium. & III, 3: Regibus poſtſtatem bellorum, magiſtratus judicia. Non aliter veteres & idonei Latine linguæ auctores. Mox Juntæ: eademque æra, pro caſſidemque, nimirum eam æram, quam ante abraſerat, rursus ille vit. Et ſic ante ex conjectura Gronovius.

CAP.

CAP. XII. *Aut si hoc parum intumescat*] Optime Gronovius: *Aut si hoc parum intumescat vos commissio bello ite cessim.*

Remos inhibere] Pulchre restituit Gronovius: *inhibere remis*. Inhibere remis est nautica locutio, qua significatur nave non conversa retro remigare, quod faciebant aut appulsuri ad litus & portum, aut in prælio fugam adornantes, vid. Observ. ejus lib. IV. cap. ult.

LIB. III.

CAP. I. *Et eadem patris, & se ab infidiis Arabum indicavit*] MSS. *Et eadem patris, & necem fratris*. Junta: *Et eadem patris, & necem fratris, & se*. Quod cum & in aliis editionibus antiquis conspiciatur, non puto esse rejiciendum.

CAP. II. Polybica] Junta cum Græcis: Polydeta. & pro Charilo, Chailao, quos sequor.

CAP. IV. Phalanx] Junta: Phalanx. Ut Græci quibus Phalanx. Et statim iidem cum omnibus MSS. filium Arati, pro Araci.

CAP. VII. *Consilio Periclitatus*] MS. & hic & paulo post *Periclitatus*, ut superius *Cardaus*, apud C. Nep. Neodi. & infinita talia, quæ pridem docti viri collegerunt.

LIB. IV.

CAP. I. *Frequenter & compluribus locis*] lege: ex compluribus locis: ut & Junta.

Alias veluti tergum dantes in imum descendit] Junta quoque *verticibus mergi ac in imum descendit*, sed hoc glossema est natum

ex verbo *Virgilius*, quod in MSS. legitur nonnullis. Id vero studiosus aliquis margini alleverat, significaturus esse locutionem *Virgilianam*. Potest etiam interpretatio esse magistri, qui sic hæc verba in *inimam* asideret, exposuit, quæ postea ex marginibus in contextum irrepsit.

Hinc latratu auditur] Junta cum nonnullis aliis *imprecessis: auditur*. MS. *auditis*. lege: *latratu auditur*.

Promontorium altitudo ipsa ita similis] Junta: *ipsa ita sibi similis est*.

CAP. II. *Micalo*] Junta: *Micalo*. cum Herodoto & Macrobio.

CAP. III. *Nulli tyranno*] Junta: *tyrannico*. Frenshemius: *Nulli tyrannorum parandum*. Nihil mutata. *Nulli tyranno comparandum*, est nulli tyrannorum facinori comparandum. Est locutio antiqua & optimis scriptoribus familiaris quam pluribus asserit Gronov. ad Liv. epist. LVII.

Carinenses] Junta: *Carinenses*. *Cariade*] Scripsi cum Junta: *Chariade*. Græcis enim est *Χαριάδης*.

Et animi] Sic clare Junta, qui confirmant Bernecceri emendationem. Is enim primus hunc locum sic restituit, cum cum antea legeretur *& a nimia*, aut, ut Bongarsius ediderat: *& animata*.

LIB. V.

CAP. I. *Tantum odium*] Junta: *odii*. Sic iidem XII. 3. *quantum mali*, pro vulgato: *quantum malum*. Dein iidem: *corrupti magis fortuna varietate*, quam *vi victi* sunt. Quod & in aliis antiquioribus editionibus conspiciatur, & verum est. Victi utique sunt

Athe

NOTÆ AD IUSTINUM.

Athenienses, sed non vi, sed fortunæ varietate sunt consumpti & exhausti. Hanc lectionem dudum etiam Gronovius probavit.

CAP. II. Partaque cum amisit pensabant] MSS. pensave. Junæ cum nonnullis aliis: pensantem. Quos sequor. Hic est sensus, viderunt tantum imperium eum recepisse, quantum amiserat. Imperatoriam enim dignitatem, quam apud Athenienses amiserat, recuperaverat apud Lacedæmonios. Sic adversa secundis pensare apud Liv. Flor. & alios. vide Gronov. observ. IV. 13.

Vocandos in portionem muneris Iones] MS. Iones: Junæ: Iones Muneris non est mutandum in oneris. Munus enim est onus. Sic munera] Cris sunt onera civilia. Hyginus Gromaticus: Schola cohortibus primis, ubi munera legionum dicuntur, intra secessionem legatorum contra aquilam dari debent. Ubi munera legionum sunt excubie, vallum, fossa, pabulum, materia, lignorum aggestus, & alia onera militaria. Tacit. 1. ann. 16. solita munia dicuntur. Hinc munifex, qui munera seu onera prestare cogitur, cui opponitur immunitas.

CAP. III. Athenas mittit] MS. & Junæ scribit. Sed cave vulgatum moveas. Nam mittere nonnunquam est scribere, & sive litteris sive nunciis missis significare. Cic. XI. ad fam. 16. Mitte ad Iugum nostrum ut is nobis eas centurias conscribat. Et II. ad Att. 2. Nam ita ad nos mittunt, ut Iugidum nunciat in concione, se judicem qui non adfuit compellaturum. Sic & 2. ad Al. 1. Alian. Var. Hist. 11. 5. & 19. & 20. 1. apud scriptores Novi Fœderis.

CAP. IV. Nunquam medietatis nec inmissa, nec in favorem studii] Junæ quoque cum MSS. offensam & favorem.

CAP. VIII. Obsidione circumdata, obsessis fame urgent] Junæ: obsidione circumdatos fame urgent. Sic scripsit Justinus. obsessi est interpretatio ὁπλίσθη obsidione circumdata, quæ postea ipsis Justinī verbis fuit immixta. Mox Fyrcum Junæ & hic & ubique recte scribunt.

CAP. IX. Quod etiam ipsum auxilium cum misit eriperetur] MSS. nonnulli cum Junis: Quod cum etiam ipsum auxilium unicuique misit eriperetur.

L I B. V I.

CAP. I. Lacedæmonii more ingenii humani, quo plura habent, eo ampliora cupientes] Legendum est sensu postulante: quo plura habet, eo ampliora cupientis, non contenti accessione Atheniensium. Nihil certius.

Mereturque ab his ut differant bella, quam gerant.] MS. & Junæ que gerant, lege cum Gronovio: Mereturque ab his qua differant bella, qua gerant.

CAP. III. Non tam ducum in eo prælio, quam militum amulatio fuit] Junæ quoque ut omnes MSS. Non ducum tantum in eo prælio, quam militum amulatio fuit Pro quam mallem cum Berneggero rescribere sed & si MSS. eo inclinarent.

Sed alieni imperii viribus dimicet] Junæ: alienis viribus dimicet.

Eadem militum & omnium Regum curæ] Junæ: eadem militum & omnium civium curæ. Probo subtili emendationem certissimam: eadem militum & omnium remanens curæ.

CAP. VI. Exercitus sui in Græcia detineretur] Junæ: distineretur. quod præferendum vulgato

gato esse nemo non videt paulo humanior. Tacit. XIV, 26 : Quæ facilius proveniebant, quia Parthi Hispano bello distinebantur. Et IV Hist. 56: Omnes exercitus suis quæque bellis distinxit.

CAP. VIII. Sic illo veluti munitione teli ablata duce Thebanorum, rei quoque publica] distingue : Sic illo, veluti munitione teli, ablata duce, Thebanorum rei quoque publica virtus hæcervata sunt.

CAP. IX. Cum actoribus novissimisque poetis] Juntæ : cum actoribus novissimisque poetis. Mox idem cum aliis editionibus. *novissimosque oratoresque meliores.*

convivium suis ac filii uxori ac filiabus.

CAP. IV. Euryonem] Juntæ : Euryonem. leg. Euryonem. Mox in eadem editione pro Cygæa legitur Gygæa, ut scribendum censuit H. Vossius ; & pro Archideum, uti & Eusebius ac Orosius, Arideum. Confirmat editio Vindebonensis, nisi quod scribat Arideum.

CAP. VI. Lavissam capit. Hinc Thessaliam] Juntæ ut pridem conjecit Bongarsius : Lavissam in Thessalia non præa capit.

LIB. VIII.

LIB. VII.

CAP. I. Pelegon pater Asterpei] Sic hanc locum pridem restituit P. Leopardus, vir doctissimus, Emendat. xv, 1, 10. Sed diu ante Leopardum Juntæ ediderunt Pelegonem, cum tamen Bongarsius omnes codices manu exaratos, & veteres editiones Telegoni habere testatur. Ex quo bonitas & præstantia editionis Juntæ facile poterit æstinari.

Ædissam] Et hic Juntæ rectius scribunt : *Ædissam*. Græcis enim *Ædissæ* dicitur non *Ædissæ*, quod Isaacus Vossius ad Melæ, II, 3. docuit, qui & ibi ostendit bene in MSS. esse *Ædissæ*. *Ædissæ* enim dici dialecto Macedonica pro *Ædissæ*.

CAP. II. Euryonem] Juntæ *Euryonem*, ut Herodoto & Diodoro, quibus dicitur *Æpo*.

CAP. III. Megabazum] Juntæ : *Megabazum* cum Herodoto.

Adhibitis in convivium suis ac filii uxori] Juntæ : *adhibitis in*

CAP. I. Oenomarchus] Juntæ : Oenomarchus, cum Orosio MS. & aliis editionibus vetustioribus.

CAP. III. In Cappadociam] Juntæ : Thraciam. Mox idem : locare muros per civitates.

CAP. IV. Crudelesse ira] Juntæ : recrudescere ira. Et statim : ut professum se adversum Phocenses ducem Græcia exhibeat.

Qui antea inter se imperii, nunc Græciæ imperantis amulos] Hunc locum perditum restituit præclare Menso Altingius, vir Amplissimus, levi mutatione : antea inter se imperii, nunc gratia imperantis amulos. Qui antea de imperio contendebant, nunc de gratia Philippi certant, utri primum locum ejus gratiæ teneant.

Falsidicum agitat] Etiam Juntæ cum aliis editionibus : *falsidicum agitat*. Sed lectionem, quam ex MSS. Bongarsius restituit, docte asserit Gronovius IV. observat. 103, quem vale.

CAP. VI. Arribam] Juntæ, & hic & lib. xv, 1, 3. *Arribam*. Hoc Plutarchus in Alexandro fratris Olympiadis nomen fuisse tradit.

LIB. IX.

CAP. I. Deinde ne unius nobis
 oppugnatione tantus exercitus tene-
 retur] Lege cum Juntis tenebatur.
 Hoc est, detineretur, occu-
 paretur. Superius III, 4. Ita-
 que cum contra presumptionem
 suam annis decem in obsidione ur-
 bis tenebatur. Et II, 5: Quippe
 conjuges eorum longa expecta-
 tione virorum fessa, nec jam teneri
 bello, sed delictis rata. Cic. XVI ad
 Fam. Septimum jam diem Coreyra te-
 nebantur.

Chersonesum urbes] MS. Cher-
 sonesh. Lege: Chersonesh, aut cum
 Juntis: Cherronesh.

CAP. IV. Quoniam rebus ne-
 queunt ulcisci, verbis usurpant libera-
 tatem] Melius Juntæ: quam rebus
 nequeunt ulcisci verbis usurpant li-
 bertatem.

CAP. VII. His stimulis irarum
 utriusque] Et hic Juntæ non male:
 utriusque.

CAP. VIII. Gratiam fugere
 in odio, instruere inter concordantes
 adia] Juntæ: Gratiam fugere in
 odio, in gratia offensam simulare
 instruere inter concordantes adia.
 Quod non temere spreverim, si
 MSS. accedat auctoritas. In
 aliis vetustioribus editionibus
 hæc verba: in gratia offensam simu-
 lare, paulo superius post insidiosi-
 sus leguntur. Ibi vero C. Bar-
 thius ad Claudianum ex MS.
 legi. blandus per iram & in gra-
 tia.

Hic ubi exarsisset, nec dilatio
 ultionis nec modus erat] Probo &
 hic Juntarum lectionem: Hic,
 ubi exarsisset, nec dilatio ultionis, nec
 modus erat.

Regnare ille cum amicis volebat]
 Optime Sebisius: Regnare ille cum
 amicis volebat. Philippus con-
 stitutiis & ducibus suis mul-

tum tribuebat, illorumque consi-
 lium & auctoritatem in gerenda
 republica sæpe sequebatur, Ale-
 xander vero solus omnia admi-
 nistrabat, superbeque ac crude-
 liter in eos, ut Clitum, Parme-
 nionem, Philotam, aliosque,
 consulebat.

LIB. X.

CAP. I. Ariarates] Juntæ:
 Ariarchus. Non longe abeunt
 MSS. in quibus: Aralarchus &
 Aratarchus. Vindobonensis: Ari-
 archus.

LIB. XI.

CAP. I. Resisti nullo modo pos-
 se] MSS. Sisti nullo modo posse.
 Hoc est, salvos esse non posse.
 Probat hoc dicendi genus & vin-
 dicat Gronov. ad Lib. IV, 12. quem
 vide.

Spe omnes implere] Juntæ non
 abeunt à MSS. & editionum
 aliorum lectione: in spem sui omnes
 impelleret. Sui tamen non agnos-
 cunt MSS. sed assentior Bernec-
 cero.

CAP. II. Solt Alexandro Lys-
 cistam] Nihili est hæc lectio.
 Scribe cum Juntis & aliis an-
 tiquis libris & hic & inferius:
 Lycissa.

Atheniensibus & Lacedæmonior]
 Juntæ: Thebanor. Nec aliter
 legendum esse sequentia decla-
 rant.

CAP. III. Maternæque cum
 his sub Alacidarum gente] MS.
 Juntæ, & veteres editiones
 aliæ, ab Alcidarum gente. Hanc
 lectionem postulat Latine lin-
 guæ genius. Quid enim est: ne-
 cessitudo sub Alcidarum gente. Ine-
 pte quoque interpreteris sub
 Alaci

Æacidarum imperio. Mox Juntæ: *incēptis*.

CAP. V. *Littore excederet*] Juntæ: *cederet*. Forte: *littori accederet*. Mox *idem* & MS. *longinqua à domo militis*.

CAP. VI. *In campis Adraſtiis fuit*] MS. *Adraſtiis*: Juntæ: *Adraſtia*. ut Græcis: *Αδραστίας* & MS. *Ἰδρ.*

CAP. VII. *Gordien*. Juntæ: *Gordium*. Stephano *Γορδίου*, alij *Γορδίου*. Dein: *Inguin plausti Gordii apud eodem*.

CAP. IX. *Nec inventos illis toto orbe pares viros*] Sic ante Modium Juntæ. Sed probat Gronovius aliarum editionum scripſionem: *Nec inventas illis toto orbe pares viros*, hoc est exercitum, quis illis par sit, ut superius: *Ne Lacedæmonis illa vires accederent*, hoc est copia. Nec infrequenter eadem notione in aliis locis usus est noster. Postea: *haberi & saluari ut reginas* MS. Juntæ, & alie editiones.

CAP. X. *Pollicentem prætatorum se ea Dario*] MSS. *præſentatorum*. Unde Gronovius: *pollicentemque repræſentatorum*. vid. lib. 1. de pecun. ver. cap. 6.

CAP. XIII. *Cum etiam in otio semper paucior fuerit*] Rescripsi cum Juntis: *Cujus*, uti & legendum conjecerat Bongarnus. Sueton. *Caſar. vici pauciſſimus*.

CAP. XIV. *In urbe deinde Susa*] Juntæ: *Suſæ*. Optime. Sic enim meliores ſcriptores Græci & Latini.

LIB. XII.

CAP. I. *Bellum Scythionis præſtiti ejus in Scythia continebatur*] Juntæ: *Zopyrionis præſtiti ejus in Scythia mori continebatur*. Græcis *Ζωπυρίων* appellatur.

CAP. III. *Exercitui suo viduum luttum*] Juntæ cum MS. alijque editionibus: *viduo*. cap. 4: *Ob hæc illi quatruiduo perſeverata inedia eſt*. Sed nec *viduum* improbandum.

Thaleſtis ſive *Minitheæ*.] Dele cum Juntis ſive *Minitheæ*. Eodem modo Juntæ lib. xi, 4. *Harum Thaleſtis regina*.

CAP. V. *(arpi ſe)*] Juntæ æque ut *Vindobonenſis* omitunt ſe: & rectius abeſt.

CAP. VI. *In ira locum ſucceſſe æſtimatio*] Ex veteribus editionibus reſtituit *æſtimatio* Gronovius. vid. ad Liv. 34, 2.

CAP. VII. *Non tam oppidanis ſe parcendo*] Recepi hanc ſectionem ex MSS. & Juntarum editione, in qua tamen deſideratur ſe. Liqueſcit ex præcedentibus Cum ad Nyſam urbem veniſſet oppidanis non repugnantibus, fiducia religionis liberi patris, à quo condita urbs erat, parci juſſit.

Cum veniam ab hoſte inveniſſet] Admiſi hoc ex Juntis & editionibus priſtinis, pro vulgato accepſſet. *Invenire* enim eleganter ſæpe ſic uſurpatur. Superius III, 7: *Atque unde periculum quaſſum fuerat, ibi maximam gloriam invenit*. Terent. *Andria*: *Ita facillima ſine invidia laudem inveniat*. Heauton. *labore inventa mea cui dem bona*. Similiter apud Græcos, cum ſacros, tum cōv *ἐξ* ſcriptores *ἐξ* *ἐκ*.

Gangaridæ] Juntæ *Gandaridar*. CAP.

CAP. VIII. *Nicaam*] Juntæ: *Nicaam*. & statim pro *Eucrophalena*. iidem ut Plutarchus, *Eucrophaliam*. Mox in illa editione scribitur: *Andriastæ*, *Affacemot*, *Prasus*, *Gandarias*. Ailaceni populus Indis inter Cophem & Indum fluvios, teste Strabone & Arriano: τὰ Ἰνδοῦ ποταμῶν inquit hic, τὰ ποταμῶν καὶ Ἰνδοῦ καὶ τῶν ποταμῶν καὶ Ἰνδοῦ. A τὰ καὶ οἱ καὶ A τὰ καὶ οἱ. *Ἰνδοῦ* Ἰνδοῦ Ἰνδοῦ. Affacenorum caput erat Massaga. Pro *Prasus*, scribendum *Prasos* Sic à Plutarcho appellantur. Pro *Gandarias* vero *Gandarias*. Græcis Γανδαρίας.

Ac si non militibus] Melius Juntæ: *Ac si non militibus*.

CAP. IX. *Hiacensanas Sileosque*] Juntæ cum MS. *Gesonas Sibasque*. *Muris dejectis*] Juntæ: *dejectis*. Quod mihi arridet, quamvis alii tradant muros fuisse perfractos dolabris.

In Eusebiam urbem trans Euphratem] *Isaacus Vossius* τὰν conjecit δὲ ἑὸς corrigendum: *Euphratiam*. Sic sane legitur apud Juntas.

CAP. XIV. *Medicus Thessalus*] Pridem *Leopardus* & *Bongarsius* hunc locum emendarunt, approbantibus Juntis, qui scribunt: *Medius*. Sic enim *Arriano*, *Plutarcho*, & *Diodoro*, dicitur.

CAP. XV. *Alexandrum Lycistiarum*] Rescripti ex Juntis. *Alexandrum Lycistiam*. Apud quos tamen *Lycistiam* hic conspicitur formatione Græca.

CAP. XVI. *Cum ingenti serpente volutari*] MSS. æque ut Juntæ: *volutari*. Sic & *Quintil.* declam. 3. quæ inscribitur *Miles Marianus*: *orbis inter scorta volutabitur*? Sic MS. *Lipsii*, vulgo *volutabitur*. Et *Apul.* 18 *Metamorph.* cum suis adulteris

volutatur. Sic MSS. & primæ editiones, ut notarunt viri eruditi, ubi quoque in vulgatis, *volutabitur*. Probo tamen ubique lectionem editorum librorum.

Majus humana mortalitate onus utero tulit] Scribe: *malus humana mortalitate onus utero tulit*. Onus enim dicitur sæpissime onus uteri, foetus. *Ovidius*: *Tendit onus matrem*. *Exempla* sunt obvia, & vel sexcenta apud solum *Ovidium* reperias.

Puer accervitis literarum studiis erudiunt suis] Juntæ: *Puer accervimus*.

Perpetes] Optime membranæ *Fuldenses*. *perpetes*. Superius lib. V. *perpeti nocte*.

LIB. XIII.

CAP. I. *In annuo vestigali tributo tricenæ millia*] Juntæ, ut placebat *Budæo*: *triginta millia*.

Velut inopinatam pradam spectabant] Non inepte Juntæ: *spectabant*.

CAP. III. *Ad mitigandum arimos*] Sic Juntæ cum aliis editis. Male mutarunt qui hanc syntaxin, de qua vide *Sanctium* in *Minerva*, & *Vossium* in *Aristaicho*, ignorarunt. lib. XXII. c. 8: *Ad persequendum belli reliquias*.

Ultro vocantem] Juntæ: *provocantem*.

CAP. IV. *Primo Ptolemæ Aegyptus*] *Gronovius* ex MSS. *prima Ptolemæ Aegyptus*.

Media majori Atropatis] Juntæ: *Atropatis*, quod propius accedit ad veram descriptionem, legendum enim *Atropates*, ex *Ariano*, ut bene monuit *Bongarsius*.

Scythia] Juntæ : Cyro. Quod proprius abest ab emendatione Scalligeri, qui restituendum censet Curo.

Terras inter annes.] Juntæ quod cum MS. *Sever.* alii : sed res; forte scripserit Justinus : *Sedes.* Ut superius : ad novas sedes querendas. & sic frequenter in aliis locis.

Tieptolemus Persas] Juntæ : *Neoptolemus Persas* cap. 6. hujus libri: Adjutores ei dantur cum exercitibus frater *Perdicca* *Alceas*, & *Neoptolemus*.

Parapanemus fines Caucas] Juntæ : *Parapanisadas* & *fines*. Unde *Vossius* : *Parapanisfos*. *Gronovius* probat quod in M S. reperit *Bongarsius*, & *fines*. hoc est, qui in ultimo Caucasi sine degabant.

Aracossi] Juntæ : *Arachossi*, uti legendum olim *Ortelius* statuit ex *Diodoro*. Quod firmatur & à *Polyano*.

Archus] M S. *Archour*. Juntæ : *Ariours*. & pro *Arceflaus* iidem : *Arclaus* ut *Fabricius* ad *Orosium*.

C A P. VI. Eodem congestis etiam servitiis & semetipsos precipitant] *Elegantius* & *rotundius* Juntæ : Eodem congestis etiam servitiis semetipsi precipitant. Sic malunt veteres loqui, quam quod vulgo nunc placet : semetipsos. Bene quoque Juntæ lib. xvi, 4. *Proinde consulant sui ipsi*. Ubi vulgati libri, *sui ipsi*.

C A P. VII. Rex Theramenis insula] vidit *Bongarsius* & *Ortelius* legendum *Thera* insula. Quod ipsum extat in editione Juntarum, ut nullus imposterum scrupulus sit ulli relictus. Pro *Cinnus* vero legendum esse *Ginnus*, qui tamen non ejus pater, sed cognatus fuit, & pro *Aristeo* *Aristotele*, ostenderunt viri doctissimi *Bongarsius* in notis ad hunc locum, *Bochartus* in *Geogra-*

phia sacra, & *Jonsius* de scriptoribus hystoriae Philosophicæ.

Missas à pave Spro] Juntæ : *Hypseo*. Et sic legendum ex *Diodoro* *Siculo* & *Apollonii* *Scholias*te pridem observavit *Isaacus Vossius*.

L I B. XIV.

C A P. I. Et ultro bellum omnes bo: tarentur] Assentior *Gronovio*, qui ad epistolam *Senecæ* 12. hanc MSS. lectionem probat, quem vide. *Ovidius*:

Cupio non persuadere quod hortor. Qui spem cruenti pramii fidei sacramento anteponeret.] MSS. omnes *Modii* & *Bongarsii*: qui spem cruenti pramii fidei sacramenti anteponeret. Quod merito *Gronovius* IV *Obierv.* 17. amplectitur hoc sensu, qui propter spem pramiorum mallet sanguine ducis se cruentare, quam fidem sacramenti servare. *Fides sacramenti* dicitur, ut religio sacramenti, religio injuriam audi.

Labantium animos deterruit] Juntæ : *retinuit*. Quod sane vulgato prætulerim. *Suet.* Jul. 4. *Nutantes & dubias civitates retinuit in fide*. Et cap. 17. ad retinendam *Pompeii* necessitudinem ac voluntatem. *Cic.* 1. ad fam. ep. 7. *Virum excellentem, & tibi tua præstanti in eum liberalitate devinctum*, non nihil sufficacem propter aliquorum opinionem cupiditatis suæ ab se alienatum, illa epistola retinisti. In ead. epist. Quos savendo in eadem causa retinere poterunt, invidendo alienaverunt. *Terent.* *Adelphis*: *Liberalitate retinere Liberos*. Potest tamen & deterruit ferri, ut sit in aliam sententiam perduxit, fidos sibi reddidit. Deterrere enim sæpe est sine ullius terroris & minarum respectu dehortari

dehortari, dissuadere, rationibus compellere & perducere ne quid facias. Plaut. Mil. II, 3. *Ne hanc nemo deteruerit quin ea sit in adibus.* hoc est, mihi nemo hoc persuaferit. Cic. II de orat. Nam neque ita, qui optime potest, discernendus est ullo modo à cohortatione nostra, neque qui aliquid potest discernendus. Plura exempla sunt in promptu sed jam modum excessimus harum notularum. Id tamen quod apud Iuntas extat hic est efficacius & aptius.

CAP. III. *Post damna matrimoniorum, & post conjuges amissas*] Hæc inepta est *παιτολογία*. Itaque & post conjuges amissas tanquam interpretationem precedentium excindendam censet Berneggerus. Sed legendum cum Iuntis: *post damna patrimoniorum.* Hæc sunt, quæ paulo ante dixit: *præmia longa militia paria.* Et paulo post: *præmia tot bellorum.* Et felicis militia quæstus. Quod enim aliud militibus patrimonium?

CAP. IV. *Quos toties vos sacramento mihi devovistis*] Gronovius legit: *qui toties vos servavit.*

Quod maximum erat, seditionibus agitatis] Freinshemius ad Florum emendat: quod proximum erat.

Redditis eorum quæ in victoria cepimus] Optime Iuntæ cum aliis editionibus: *redditis quæ in v. c.*

CAP. V. *Ad Olympiadem*] Iuntæ: *Olympiada.* Mox iidem, *Enius iussu* & *Eurydice* occiditur, & Rex Aridani seu annis post Alexandrum potitur regno.

CAP. VI. *Thessalonice*] MSS. & Iuntæ: *Thessalonica.*

Nec vulnera, aut muliebriter vociferantem] Iuntæ: *nec ante vulnera muliebriter vociferantem.*

LIB. XV.

CAP. I. *Apud Calamam*] Præclare Isaacus Vossius: *Apud Gamalan* emendavit. Quod stabilitur à Iuntis, in quibus plane: *apud Gamalan.*

CAP. IV. *In duas factiones deducuntur*] MS. & Iuntæ: *diducuntur.* hoc est, dividuntur, scinduntur. Hoc est diducere non deducere. Tacitus IV annal. 2. *Instabat quippe Sejanus, tunc stabatque, diducuntur civitatem, in civili bello,* hoc est, in duas partes seu factiones divisam. In eod. libro: *diducuntur milia.* Probavit hanc lectionem Gronovius.

LIB. XVI.

CAP. III. *Multa etiam domestica dissensiones fuerunt*] Antiquarum editionum ut & Iuntæ lectio est: *Multa etiam domestica dissensionis mala fuerunt, non damnaverim.* Alludit MS. *dissensionis multa belli fuerunt.* Pro mala scriptum est multa. Belli ex precedentibus irrepsit.

CAP. IV. *Proinde consulans sibi ipsi: jubeat abire se, si malint, vel cause populari socium remanere.*] Hic locus est contaminatus. Quid hic, *si malint*? Codex manu exaratus Bongarsii: *an sibi malint.* Rescribe cum Iuntis: *proinde consulans sibi ipsi, jubeat abire se, an malint causa populari socium remanere.* Si natum est ex precedente se. Cum & an in aliis libris reperiretur mutatum est in *sibi*, sed cum hiaret oratio additum *vel*.

LIB. XVII.

CAP. I. *Augustis sibi inelusi videbantur Junia: Augustis sibi inelusi videbantur.*

CAP. II. *Non infrenue moriens]* MSS. omnes, ut & Junia: non strenue moriens. Ab omnibus tamen dicitur in prælio occubuisse in campis Cori. Sic paulo post rursus Junia cum omnibus MSS. ambitiosus ad populari esset. Quod mirum cur spreverint. Ad enim pro apud infinitis locis apud præcos scriptores ponitur. Liv. xxiv. 48. Q. Scatorio nomen fuit, qui ad Regem remansit. Cicer. v. ad Fam. ep. 10. Ad Casarem meam causam agam. Id. x. ad Att. Ad me bene mane Dionysius fuit. Et sic Terentius, Cæsar, alique maxime idonei Latine lingue auctores.

Omnique arte adulatur Eumeni & Antigono, Demetrii filijs] Locum hunc conclamatum mihi *ἐὺ δὲ καὶ* pro sollertia sui ingenii restituisse videtur Gronovius. cui tot alia loca restituta debet omnis antiquitas: *Omnique arte adulatur Nicomedi, ne cum Antigono Demetrii, Antiocho Seleuci filijs bellum habituro sortitus sibi hostis accederet.* Huius emendationis hanc reddit rationem, quod nullus circa hæc tempora Eumenes fuerit, quem vereri potuerit Ptolemæus. Sed Memnonem in excerptis Photianis narrare Nicomedem Bithynum fuisse Antigoni amicum, hostem Antiochi: cuius illi haud dubie potuerit utilis esse gratia, si nihil aliud, ad morantem Antiochum. Nam cum duobus istis simultates fuisse inexpiabiles, quorum alter paternum regnum

vindicaverit, alterius patrem ipse interfecerit.

Vindicem regni reliquit, ne alidua in Italiam iuventur] Juniarum editio non secus ac Francisci Modii membranae vocibus aliquot auctis legunt: *Vindicem enim regni reliquit, pacificatus cum omnibus finitimis, ne abacta.* Inferius xxiii. 1. Agathocles rex Sicilia pacificatur cum Carthaginensibus. Et vi. 2. pacificari cum altero statuit.

CAP. III. *Andromachem Heleoris quam & ipse matrimonio suo in divisione Trojana præda acceperat]* Quid est matrimonio accipere? Quis sic loquitur? MSS. *Andromachem Heleoris & matrimonio suo, quos in divisionem.* In vno pro quos legitur quam. Et sic plana Junia, uti omnino legendum est: *Andromachem Heleoris è matrimonio suo quam ipse in divisione Trojana præda acceperat.* Andromachen, quam in matrimonio habuerat, Pyrrhus elocat Heleno Priami filio.

Pialis] Recte Junia: *Pielus.* Sic Pausania dicitur.

Pyrrhum filium vixit admodum] Vidit Bongarsius legendum *bimium* admodum. Et recte vidisse virum excellentem Juntarum illa præstantissima editio confirmat, in qua sic, ut ille conjecerat, legitur. *Bimium* admodum est circiter, præter propter bimium. in hac enim notione sæpe legitur. cap. præcedente hujus libri: *post menses admodum septem.* Et lib. xi. *Inter hac obliuienti admodum Græci occurrunt.* Curtius: *Equites mille admodum.* Pro quo & alibi quasi ponit: ut Græci *ἀπὸ*.

Glauci Regis] Legendum omnino, ut Juntarum & G. Majoris editiones habent: *Glaucia,* confirmante Plutarcho. Post Junia: usque in adultam ætatem.

LIB. XVIII.

CAP. I. *Invisata ante elephantorum]* Scribe cum Gronovio: *invisata elephantorum forma.* h. e. bestię nunquam antehac visę. Hoc enim Latinis est *invisus* & *invisitatus*. Quod saepe corruptum est in *invisitatus*.

CAP. II. *Quo eum accepisti]* MSS. *accepit.*

Cynus] Scribendum *Cineas*, cum melioribus libris.

CAP. III. *Quasi acceptissimum illi]* MSS. *placitissimum.* Quod merito probat Gronovius.

CAP. IV. *Gravem ludus imaginem renovavit]* Juntę: *renovet.* ut respondeat, quod sequitur, *et tunc* *occurrat.*

CAP. V. *Comitem se Elissa sociumque prębit]* Veteres editiones cum Juntina: *comitem se Elissa sociumque fortuna effert.* inferius *idem:* horatiusque sunt ut urbem ibi condeant.

CAP. VI. *Cultiores vietus]* Juntę etiam cum aliis editionibus: *Cultiores mores vetusque.* Deinde in iisdem est: *itaram se quo sua & urbis sacra vocarent.* Quod male repudiavit recentiores editores. Mox Juntę: *Cum iuxta cetera mala peste laborarent.*

Ibi deos hominesque testari] Melius Juntę cum aliis: *testati.* Inferius *idem:* Nec multo post affectati regni accusatur.

LIB. XIX.

CAP. II. *sappho]* MS. & Juntę: *sappho.* Bene, Vossius: *Psapho.*

Centum ex numero Senatorum iudices delignantur] Vides hic quando iudices sunt instituti, &

quę fuerint eorum partes. Illorum potentia postea valde crevit, ut apud Romanos Gracchanis temporibus. Nunquam tamen penes illos fuit summa imperii, ut penes iudices Hebræorum, sed semper penes Suffetes, & Senatum, ut putavit vir maximus. Non minus sane quam Romę penes equestrem ordinem, cum in eum translata esset iudicandi potestas, quamvis & ii sacra fortunaque principum haberet in manu, ut Florus loquitur lib. III, 17 Quos & ipse cap. 12 ejusdem libri regnasse dixit, vt Liv. lib. 33, Iudicum Carthaginensium ordinem dominatum esse. hoc est, magna fuisse potentia, qua immoderate sunt usi.

LIB. XX.

CAP. I. *Tarquini a Thessalle Spinanbris]* Recepi insignem emendationem Isaaci Vossii: *Spinna in Umbria.* Paulo ante ex Juntis. Et *Arpor.* Mox *idem* *Carca* scribunt, & *Phalisci.*

CAP. II. *Cum primum urbem Sivin cepisset]* Gronovius observ. 1, 7 legit: *cum primam urbem Sivin cepisset.*

Quasi Deus ipsos secum advenire essent] Omnino recipienda veterum Modii membranarum lectio: *adventuri essent.* Paulo ante scribe cum Gronovio: *longinquam militiam gravati.* Notebant suscipere expeditionem in tam longe a patria remotam gentem. Aliud est *gravari militiam*, aliud *gravari militiam.* *Gravatur militiam*, cui militiam gravis est, qui molestias ex ea capit *gravatur militiam*, qui eam recusat, non vult subire Horat. IV ad XI. *Pegasus terrenum equitum*

Equitem quærat, non est, ut exponit vir doctissimus & disertissimus, cui grave molestumque erat ferre itunc enim dicendum fuisset *terreno equito quærat*: Sed nolebat pati, suscipere ferendum equitem terrenum.

Magnisque sapientie incrementis ornat] Quid est sapientia incrementis ornari? Abhorrent ab hoc loquendi genere Latine aures. Lege ex MSS. cum Gronovio: *Diagnis sapientie incrementis formatus*, h. e. cum sic esset institutus & formatus à magistris ut magnos in sapientie studiis fecisset progressus; lib. XVII, 3. Ab eo formatus, cum medio noctis omnes in unum campum processissent. VIII, 2. Ingenia omni doctrina exculta, pulcherrimis legibus institutisque formata. Ovid. III Metam. Talibus ingenuum Iure Cadmeida discis Formarat. Horat. Teatra mentes formanda studii.

CAP. IV. *Sodalitii iure sacramentis quodam nexi*] MSS. Sodalitii juris sacramento quodam nexi. Quod exosculatur merito Gronovius Observ. IV, 17. præfatus Sodalitii juris sacramentum esse illud vinculum quo continebatur societas illorum, qui coherant.

CAP. V. *Bergomum*] Hæc barbari sæculi scriptura est. Recte Juntæ: *Bergomum*. Sicut & superius *Abellani* pro *Avellani*.

LIB. XXI.

CAP. IV. *Ne persona designata, non vitia correpta viderentur*] Juntæ nonnullique alii editi libri: *ne persona designata, sed vitia correpta vid.* Senius necessario requirit sed. Lege itaque: *ne persona designata, sed vitia correpta videntur*. Posset & correpta ferri. Ut correpta voce magistri apud Ro-

mar. sed præferenda veterum codicum scriptura.

LIB. XXII.

CAP. I. *Accitusque in civitatem*] Quis illum accivit? Optime Juntæ: *ascitusque in civitatem*, hoc est, cum civium numero & albo adscriptus esset.

CAP. II. *Expositis ignibus Cereis*] Sebistius corrigit *Cereis* ignibus, quo probat & firmat Gronov. IV. Observat. 4.

CAP. III. *Sententia inaudita* mori *Hamilcaris prævenit*] Cum Juntæ scribe: *inaudita sententia*. *Inaudita sententia* sunt suffragia tacita illa quorum paulo ante meminit.

CAP. IV. *Agathocles cum se neque vivum*] Et hic Juntæ sequendi, qui scribunt: *Agathoclesque*.

CAP. V. *Quos vehenter*] Sic Juntæ, & postea: *victique victores insecuti sunt*. MS. *invoque*. Hinc bene Juntæ: *utroque victores insecuti*.

Verum etiam urbes nobilissimæ] Juntæ: *Verum etiam tributaria urbes nobilissimæ*. Veram puto hanc lectionem esse. Sequens caput ostendit: Cum domi suisque eadem fortuna Carthaginiensium esset, jam non tributaria tantum ab his urbes, verum etiam socii reges deficient.

Cæstra deinde quinto lapide à Carthagine statuit] Assentior Gronovio, qui ex MSS. probat in quinto lapide. vid. I. de pecun. vet. cap. 3. Ad stipulantur Juntæ.

CAP. VI. *Adversusque rebus suis commutationem significari*] Juntæ una voce auctiores: *laboribus adversusque rebus suis*. Laboribus est malis

NOTÆ AD IUSTINUM.

malis, ærumis. Cic. 1. ad fam. 9. Cujus erga me singularem benevolentiam vel in labore meo, vel in honore persequi. Id III, 10. Multaque mihi veniebant in mentem, quomodo istum laborem tibi etiam honori putarem ferre. Terent. Andr. v. 2. Nonne te miserum mei tantum laborem capere ob talem filium? Vide ibi Donatum, Virg. iv. Æn. Iliaci labores sunt calamitates Trojanorum. Hor. III. carm. 14. defuncti laboribus.

CAP. VII. *Aphellæ*] Juntæ: *Ophellæ*. Unde liquet recte Leopardum ex Plutarcho & Pausania emendasse *Aphellæ*, Emendat. xvi, 10.

LIB. XXIII.

CAP. I. Partem civitatum à sefiducia virium dissidentem] Veteres editiones, ut & Juntina: dissidentium.

CAP. II. *Adventus opinionis ejus concussus*] Optime Gronovius ex veteribus impressis libris legendum censet: *Adventus ejus opinione concussus*. Hoc est fama, ut sæpe apud nostrum.

Inter filium nepotemque ejus, regnum jam quasi mortui vindicantibus] Non fert hoc Prisciani doctrina. Scribe cum Juntis: vindicantes, & cum iisdem statim: accisq; filio.

Thegenam] Juntæ: *Theogenam*. Materium illi genus sordidum atque adeo pudibundum fuit] Melius Juntæ, vt consecerat Cl. Berneggerus: pudendum fuit.

Parvulum recollegit] Juntæ: *collegit*. Paulo ante pro Hieronymo, recte Leopardus in emendationibus: & Casaubonus ad Dionysium Halicarnass. emen-

darunt: Hierocle. qui & à Gelone legendum cenluit. Vulgo à Gelo.

LIB. XXIV.

CAP. IV. *Augurandi studio Galli præter ceteros callens*] Bongarsius mallet *clavens*. Sed pro vulgata stat Valer. max. viii, 12. Ab his id negotium aptius explicari posse censendo qui cotidiane eius usu callebant.

CAP. VI. *Ibi civitatem frequentia hominum fecit*] Sic scriptum cum Juntis, ut & admiratione majestatis, pro vulgato ad assermationem majestatis.

CAP. VIII. *Plus in Deo quam viribus reponentes*] Juntæ: *ponentes*. Alii male intrudere: *spem*.

Maximum pervigilia malam] Juntæ: *pervigili*.

LIB. XXV.

CAP. II. *Majestatem suam tantam*] Præstat cum Bongarsio, Juntis, & aliis impressis legere: *tutari*. Mox melius MSS. vocati pro invocati. & cap. sequente Juntæ: *amissi regni spectulaturus eventum*, pro *eventus*.

CAP. III. *Amissi regni spectulaturus eventus*] Juntæ: *eventus*. Paulo ante Gronovius legit. in ditionem accipis. Pro ditionem.

CAP. IV. *Item prælio navali*] Juntæ: *idem p. v.*

LIB. XXVI.

CAP. I. Se quia liberanda patria auctor esse non possit] Juntæ: se, qui liberanda patria auctor esse non possit, deserta ultorem fore.

CAP. II. In exitum parricidarum] Juntæ: in exitum parricidarum.

LIB. XXVII.

CAP. I. Beronicen nordecam suam] Scribendum cum Juntis: Beronicen. Græcis: Βερυνίαν.

CAP. III. Rex Bithynia Eumenes] Gronovius legit: Rex Bithynia Nicomedes.

Non amici debito, quam hostis factus] Hæc sunt contaminatissima, ut recte viderunt viri docti. Sed in Juntæ editione optime legitur: Non amicis, debito quam hosti factus. Quo nihil est verius.

Equo præcipitatur finitur.] Sic optimi libri editi juxta & manu exarati. Nec est quod cum viro doctissimo rescribamus fuit Oraculum vetus apud Ciceronem ex ejus versione:

Eurhynous potitur fatorum munere leto;

Sic fuit utilis finiri ipsi-
quetibique.

Seneca. ep. 74. Sive illi senectus longa contigit, sive extra senectutem finitus est. Valer. Max. 18, 12. Sed advocatus aliquando Euripides finitus est.

LIB. XXVIII.

CAP. I. Filiam suam Priam] MS. Bithiam. Junt. Pythiam. Lege: Phthian, uti legendum ex Plutarcho docuit Bongarsius.

CAP. II. A quibus tot bellis occisione caesi sunt] Juntæ: a quibus tot bellis vexati, toties occisione caesi sunt. Sed hæc interpolata credo, nec recedendum esse ab aliorum codicum lectione. Bella enim hic sunt proelia, ut infinitis aliis in locis. Superius 18, 4. Bello consumptorum corpora sepultura reddidit. Sed hæc obvia sunt.

Quam illi urbibus imperioque suo proposuerunt] Juntæ quoque cum MSS. Fuldensibus: urbibus. Sed pro proposuerunt legunt Juntæ: præposuerunt. Quod præferendum vulgato. Præponere enim est præficere. Nep. Thrasyb. Cum viginti tyranni præpositi à Lacedæmonitis servitute oppressas tenerent Athenas. Justin. XIII, 4. Media majori Atropatus, minori socer Perdicæ præpositum. Aliud est præponere, nimirum in publico ponere. Just. 11, 17. Synbolos proponi. Sic & edilia proponi apud Sueton. & mercato proponi, cum venales exponuntur, apud alios legitur.

LIB. XXIX.

CAP. I. Cui ex facinoris crimine, cognomenque Philopator fuit] Juntæ: Cognomenque Philopatori fuit. Quæ syntaxis nostris temporibus inusitatio, ideoque à sciolis mutata, veteribus pertamiliaris fuit. Plaut. Proleg. Rudent. Nomen nullum est mihi. In Titulum. Act. 11 Scen.

NOTÆ AD IUSTINUM.

Scen. II. *Lesbonico est nomen.* In Prologo ejusdem fabulæ: *Huic nomen Græce est thesauro fabula.* Ibid. *Nomen Trionum fecit.* Menechm. Act. I. Scen. I. *Nomen fecit peniculo mihi.* Plura cum apud hunc, tum alios optimæ notæ scriptores exempla sunt in promptu.

In suorum quisque majorum vestigia intentis] Junta: *In suorum quisque majorum vestigia vitentibus.*

CAP. III. *Sed omnia illa lauta fuisse*] Merito Modius probavit veterum editionum lectionem, quam & Junina præ se fert: *Omnia illa ludum fuisse.* & pluribus asseruit Gronovius observat. IV, 10. ex Ciccone, Lilius, aliis.

Et vetus Macedonum devicti Orientis gloria] Junta & aliæ vetustæ editiones: *Et vetus Macedonum virtus.*

CAP. IV. *Nec non Illyriorum Reges lateri ejus hærentes aspidibus precibus promissa exigebant*] Junta rectius. *Nec non Illyriorum rex, lateri ejus hærens, aspidibus precibus promissa exigebat.* Sane unius Demetrii meminit in capite secundo, qui Philippum in bella Romanorum impulerit. Paulo ante: *Iniuncta cum Rege Antalo societate.* Junta: *iniuncta cum Rege Ant. soc.*

L I B. XXX.

CAP. I. *Hæc primo laborantis regis tacita pestes & occulta fuerunt*] MS. Junta cum aliis vet. ed. *Hæc primo laborantis regis tacita pestes & occulta mala fuerunt.* Lege: *Hæc prima laborantis regis tacita pestes & occulta mala fuerunt.* Laborans regis est minans ruinam. Sic laborans disciplina Liv. 5, 35.

CAP. II. *In ultionem Eurydice*

is] Junta bene: *Eurydice.* Eurydice enim *Eurydina* Græcis est.

CAP. IV. *Orientis finem*] MS. Cum Junta: *Orientis fine.*

L I B. XXXI.

CAP. I. *Præda etiam domesticas*] MSS. *præda*, quos merito ceniet sequendos Bernecterus.

CAP. II. *Igitur cum tota diis oculis principum legatione Romanis, in foro Carthaginiensium ab utroque in subreptum fuisse*] I. *concedum*: *In supremam fuisse*, scilicet dici horam. Sic enim Latini loquebantur. Lex XII tabularum apud Gellium. *Sol occasus diei supremus temporis est.* Varro IV de LL. *Suprema summam diei*: hæc tempus duodecim tabula divinitus occasum solis. Sic olim conjecti: postea didici celeberrimum Gronovium in eadem esse sententia, fuisseque dudum, cujus sane consensu vehementer lætor.

CAP. III. *Tantuscne adventu ejus ardor animi regis accessit*] Junta: *animo regis.* Sed nihil mirum. Superius VII, 3: *Depositisque hostilibus animis in assinitatis jura succedit.* Ubi male emendant: *hostilibus armis.* Et XXI, 6: *Distincta ad speculandum ejus animos Hamilcarem.* Sic & epistola pro epistola frequens nostro, & causa pro causa.

CAP. VI. *Parvis assentatorum adulationibus corrumpebantur*] Junta: *assentatorum.* Sed proprius ab auctorum codicum lectione abest, quæ in Peleriani codice fuit: *Assentatum.* Quæ & Bongarsio arrisit.

Summa industria parabat] Junta: *summa ope & industria.*

CAP. VIII. Armare milites suos] Juntæ : armari.

Capitæ civitates inter socias dividere Romani , aptiorem gloriam , possessiones voluptarias judicantes] Est locus ὤπουλας MSS. & Juntæ veteresque aliz editiones omnes : Capitæ civitates inter socias dividere , munitis Romanis aptiorem gloriam , quam possessiones voluptarias judicantes. Censulo scribendum. Capitæ civitates inter socias dividere , Romanis aptiorem gloriam , quam possessiones voluptarias judicantes. Sensus enim postulat , ut exprimat quibus aptior fuerit gloria , quam possessiones voluptariæ : & confirmatur sequentibus : Quippe victoria gloriam Romano nomini vindicandam , opus luxuriam sociis relinquendam. In antiquo libro scriptum fuit Romanis , quod cum ab alio correctum esset super scripto Romanis , natum inde est apud alios descriptores , non expurgantes quid Romanis , & Romanis sibi velit, mutavit.

LIB. XXXII.

CAP. I. Philopemenes] Optime MSS. Philopomena , quibus accensentur Juntæ. Sic enim dicitur , non Philopemenes , Græcis.

Sen metu virtutis , vel verecundia dignitatis] Juntæ : Sen metu virtutis , seu verecundia dignitatis. Mox iidem : Itaque lasti , velut in illo omne bellum consecissent. Lasti vulgo desideratur.

In cavecerem ducto] Juntæ ducto. leg. deducto.

Ligorias] Et hic Juntæ rectius : Lycortas. Αὐλοπράς Græcis.

CAP. II. Sen inopia pecunia

compulsus , seu avaritia sollicitatus , qua sperabat se sub specie tributaria necessitatis excusatus sacrilegium commissurum , adhibito exercitu , necesse templum Didymæi Jovis aggreditur] Vides sensum requirere , ut legatur , quia sperabat. Dein scribendum cum Juntis Elymæ Jovis templum. Ut & legendum statuit Isaacus Vossius. Confirmat & Sulpitius præter Polybium & Diodorum Siculum in excerptis Porphyrogenetæ lib. II. Interea Antiochus , quem in Persidem profectum supra memoravimus , oppidum Elymum , regionis illius opulentissimum , sanumque ibi situm nullo auxilio confectum diripere conatus , confluentem undique ad defensionem loci multitudinem , fugatur. Non confuderunt veteres Antiochos , ut Berneccerus ex Strabone , Hieronymo , Josepho , & I Maccab. 6. ad Justinum hunc locum & Drusius ad Sulpitium notarunt , sed docuerunt potius , & patrem Antiochum , magnum nimirum , & filium , Antiochum Epiphanem fuisse sacrilegos. Patrem Jovis sive Beli Elymæi , filium Dianæ Elymææ templum compilasse , ut recte vidit Rupertus observation. ad Histor. univers. cap. x.

Concursu incolarum cum omni militia interfectus] Insignis est & certissima emendatio Isaaci Vossii : concursu insularium. Sicut hic insulares sunt ædificii , custodes & incolæ templorum , sic Pomponio dicuntur insularii leg. xvi De usu & habitatu. Donatus proprietatis triam invito usus , usufructuario , vel usufructuario sumendum , vel ades , per saluacium , vel insularium custodire potest. Inter est enim ejus fines prædii tueri. Confirmatur hæc lectio in codice manu exarato , quem Boegartius

garius in variis testatur habuisse: insularium.

Questum de iniuriis Philippi] Juntæ: Questum iniurias Philippi. Paulo post iidem: Nam & apud fratrem Persem.

Apud patrem nota absolutiois causa offensa fuit] Non nego hanc lectionem posse ferri. nec si renuant veteres libri, quicquam hic tentem. Nota enim absolutiois est infamis absolutio. Ut lib. XXXIX infamia mortis est ignominiosa mors. Et XLI, varia periculorum certamina sunt, varia periculosa certamina. Blanditur tamen vehementer Juntæ editionis lectio, tanquam longe elegantior & huic loco aptior: Apud patrem absolutiois causa offensa fuit. Causa enim absolutiois fuit modestia filii & ex ea senatus in illum studia & amor, qui offendit patrem, uti & sequentia arguunt. Indignante Philippo plus momenti apud senatum personam filii, quam auctoritatem patris, ac dignitatem regis majestatis habuisse. Offensa esse, ut laudi esse, opprobrio esse, bono esse, & mille talia. Præstare ausim & in me recipere Trogum ita scripsisse.

Igitur Perseus] Juntæ: Perse. Paulo ante: apud fratrem Persem. cap. seq. Non minus scelere Perse, quam innocia Demetrii morte cruciabatur. Dicebant Perseus, Perse, & Perse.

CAP. III. Tunc & insidiis ei circumventum suspicari] Juntæ: insidiis se circumventum.

In confluente Danubii & Sabi] Bene Juntæ: Savi. Est hic librariorum posterioris ætatis error, qui ubique est expungendus. Stulte enim quis apud Catullum scripserit hodie, quod in multis antiquis libris legitur, bibamus mea Lesbæ, pro vivamus.

Cum Orde rege] Juntæ: Orde. In epitome minori dicitur Rubobotes. Hinc, Isaac Vossius legendum censuit, cum Bæreliste Rege.

CAP. IV. Nec tum cum Romano tonantem bello Italia contremuit] Scribe cum Juntis: nec cum Italia Romano tonante bello contremuit. Bellum enim tonat, non Imperatores, qui fulmina quidem belli dicuntur. Superius lib. XXIX, 3. Vide, tonantem ac fulminantem ab occasu procellam. Flor. II. Prima belli tempestas donuit.

LIB. XXXIII.

CAP. I. Decennis belli sumptus] Firmat hanc Bongarsii correctionem Juntina editio.

CAP. II. Gladius è manu clapsus] Juntæ: gladius manu clapsus. Mox eadem editio: Multis vulneribus exceptis ad suos cum clamore omnium reveritur. Probo ad suos.

CAP. III. Eumeni regi Bithynia denunciatum] Gronovius legit: Eumeni regi Pergamensi, vel Prusæ Bithynæ.

LIB. XXXIV.

CAP. III. Amplo circulo inclusum, ut & amicos caperet, consulere jubet] Juntæ: amplo circulo inclusum amicos capere, & consulere jubet. Quod mihi aridet. Sic capere arbitror, generum apud Terentium & alios.

Hac austeritas animum regia fregit MS. Juntina, veteresque editiones alie: asserunt.

Delatus in Syriam secundo favore omnium excipitur: regnumque ei

occiso pupillo à tutoribus traditur] Tutor fuit Lysias. Is regnum non tradidit Demetrio, sed à militibus interceptus est uterque, Lysias & Antiochus, ut tradunt auctor Maccab. 15. 7. & Joseph. Antiquitar. Jud. XIII. 16. Liv. epit. 46. Hunc Antiochum puerum cum Lysia tutoris ejus Demetrii, Seleuci filius, qui Romanis obsequiis fuerat, clam (scilicet elapsus) quia non dimitteretur à Romanis, interemis, & ipse in regnum receptus. Itaque hic legendum statuo: regnumque ei, occiso pupillo & tutoribus traditur.

LIB. XXXV.

CAP. I. Subornant Propolam quendam] Gronovius Observat. IV. 10. & Rupertus Observat. ad Hist. Univers. cap. 10. legunt, Balam quendam. Constat enim ex Strabone, Josepho, & Eusebio hunc Regem dictum esse Alexandrum Balam. Apud Eusebium corrupte scribitur: Αἰγύπτου & Βαλᾶς, pro Αἰγύπτου & Βαλᾶς, ut Rupertus docuit.

LIB. XXXVI.

CAP. I. civitates quæ initio frateris imperii desecrant] Non dubitavi recipere lectiorem elegantissimam & certissimam editionis Juntinæ: civitates quæ initio frateris imperii desecrant. Quia nimirum in luxuriam lapsus male regnum administravit, culpa imperii. Plaut. Aulul. IV. 10. Quia cum initio & amovis soci. Horat. I. carm. 2. An-

dit pugna vitio parentum rava juvenis.

CAP. II. Unde & Assyrii regionis genus ex Regina Semiramis fuit] M. & Juntæ: Unde & Assyrii regionis genus & regina Semiramidis fuit. Constat ex lib. 1. cap. 2. Syros pro Assyriis accepisse veteres & cum illis consuevisse, non Semiramim solam, quamvis & hanc Syram fuisse, & apud Syros postea divinis honoribus affectam quam plurimi tradunt.

[cum scabiem & vitiliginem parentur.] Non reprehendo hanc incomparabilis Jurisconsulti Jacobi Cusacii emendationem, fide antiquorum librorum fultam. Non tamen frustra in antiquis editionibus legiunt: pruriginem, in Juntina vero & nonnullis aliis optime, si quid video, porriginem. Sic scabiem & porriginem jungit Juvenalis Sat. VI:

— grex totus in agris

Unius scabie cadit, & porriginis porci.

Et Lucilius: Tristis & corruptum scabie & porriginis plenum. Est autem porrigo secundum Celsum proprie: ubi inter pilos quædam quasi squamula surgunt, eaque à cute resolvuntur, & interdum madent, interdum siccæ sunt. Tribuitur tamen & illis porrigo, quorum totum corpus squamulis & scabie oblitum est, ut ex illis patet exemplis, quæ attulimus.

Montem Syon occupat] Juntæ: montem Syon, ut montem Sion, Virgelli torrens, flumen Arcthusa, & hæcena hujus notæ apud optimos Latine linguæ auctores.

CAP. III. Spatium loci ducenta jœra, nomine ducis dicitur] Juntæ: Spatium loci. ducenta millia jœra, nomine Ryeichæ dicitur. Præclare Salmassius ad Solinum: Spatium loci du-

NOTÆ AD IUSTINUM.

egnum ingerum Ierichus dicitur. Palmeto & opobalsamo distinguitur] MSS. opobalsameta. Juntæ: opobalsameto. Nimirum arboribus opobalsami & palmis ea plantæ est confita.

In ea regione lacus est] MSS. & Juntæ: In ea regione lacus est Asphaltites. Quos sequor. In nonnullis MSS. est: Non longe est lacus Asphaltitis.

Nisi qua alumine illinatur] MSS. nisi qua alumine illustratur. Juntæ cum nonnullis vert. edd. nisi qua alumine illustratur. Quod non damnum temere. Eodem sensu lutare pro illinere Pers. Sat. III, 104: Compositus lecto, crassique lutatus anomo. Et delutare Catoni de Re rustica c. 128: Si habitationem delutare vis, terram quam maxime lutescentem vel rubicentam suntitoseo amuream insundito, paleas indito, fruticem quadriduam frascas, ubi bene fructuisti, vultu concidito, ubi concideris delutatio.

Primum, Rex Persarum. Iudeos domuit] Lege cum Junis: primum Rex Persarum Iudeos domuit.

Manius Apollinus] Sic rescripti ex Fastis Capitolinis.

assueti fuerat cursu aut fugere, aut persequi. Nihil verius. Quid enim discriminis inter fugere, & persequi?

CAP. III. Cum quibusdam amicis regno profectus] Juntæ: a regno. Forlan è regno. sed nihil muto.

CAP. IV. Inter iniquales] Latinius Juntina & alii iniqui aequales. A quales enim melioris ætatis scriptoribus sunt eisdem ætatis homines, non inæquales, quod postea inolevit, ut & corcivon pro ei, corcivibulis, pro tribulis. Vide titanti eis, qua notavi ad Luciani Solæcisiam.

Mirarique se quod ei celata convorsa non fuerit, sibi reservatur] MS. mirarique se quoque ei ei. Glareani editio: mirarique se qua ei. Scribe: mirarique se, quod qua ei celata convorsa non fuerit, sibi reservatur. Ad stipulantur Juntæ.

Philamencum Paphlagonum regnum nomine appellat] Non procul recedunt à vera lectione Juntæ: Philamencum. Extrinsecus enim unica litera scribendum Philamencum, ex Homero aliisque oderunt Glareanus: in notis ad hunc locum, & Thomas Reinesius in variis lectionibus.

LIB. XXXVII.

CAP. I. Syria maior] Quænam Syria minor? Optime Juntæ & alii impressi: Phrygia maior, quod & Bongarsius vidit.

Non vi hostis victus, sed voluntaria morte, in avito regno seu ex herede filio decessit] Pressaret abesse visus, sicuti in Juntina editione recte abest.

CAP. II. Assueti fuerat cursu aut fugere aut persequi] Sicut coniecerat legendum esse Freinshemius, sic olim legitur in optima Juntina:

LIB. XXXVIII.

CAP. I. Evocatus ab amicis velut ad secretum se vocem] Olim vidi legendum esse se vocem. Non enim evocabatur ab amicis, sed ab illis se vocabatur. Se vocare est seorsum vocare, quod ii faciunt, qui soli cum aliquo sunt collocuturi, ut si vocare est seorsum ducere, seorsum seorsum solum cubare. Plin. Menachm. v, 9. Se vocatio herum, & de zachum. Men. Anho, quæ videt Men. Non ambigat vobis. Ovid. Se vocat hunc genitorne causam fassus a noxia Suet. Calig. 36. Egrius p. illis cum

maxime placitam se vocasset. Cic. pro Muræn. Facis ut rursus plebs in Aventinum se vocanda videatur. Idem 1. ad famil. ep. 19. quoniam quidam nobiles homines inimicum meum me inspiciente saps in senatu modo severe seducerent, modo familiariter amplexarentur. Hanc emendationem cum communicassem cum celeberrimo & unico doctore nostro Gronovio, ostendit sibi idem dudum venisse in mentem. Postea cum adhiberem Juntinam, cognovi sic dudum in illa fuisse lectum, uti & in aliis impressis, quod ex variis lectionibus Bongarsii liquet. Sane in Glareani editione legitur: se vocatum. Nec puto in posterum quenquam futurum, qui vulgati vocatum sit patrocinium suscepturus. Nihil enim eo hoc loco est absurdius.

Aquilinus & Manlius Maltinus] Vir summus Thomas Reinesius in epistola XXIII ad Rupertum legit: Aquilinus & M. Acilius ex Vincentii Belvacensis lib. 6. spec. hist. cap. 101. quem vide. Juntæ legunt: Aquilinus Manlius, & Manius Arilius.

Mithridates intelligens quantum bellum suscitaret] Juntæ: Mithridates intellecto quantum bellum suscitaret. Optime. Nihil frequentius nostro est hac ratione loquendi.

CAP. IV. Nec gravius vicino Italia bello] Juntæ: vicina, & maxime: multoque periculosius accessisse Italico civile bellum, quod præferendum vulgato esse.

Cum inter hæc decretorum amaritudinem parendo, non tamen eos mitigaret] MS. & Juntæ: Cum hac decretorum amaritudine parendo. Juntæ quoque mitigari. Totus locus sic est scribendus: Cum interea huic decretorum amaritudini parendo, non tamen eos mitigari. Decretorum

amaritudo, sunt amara decreta: de quo loquendi genere plura supra notavi.

Raptam tamen sibi esse victoriam ejus ab illis] Juntæ non invenisse: Raptum tamen sibi esse victorie jus.

Populo Cappadocum pro libertate oblata Gordium regem orante &c. ideo non obtinuisse] Non ferunt aures latinæ: populo orante non obtinuisse. Juntæ: populos, alii: orantem. Leg. populos Cappadocum pro libertate oblata Gordium regem orantes, &c. non obtinuisse. cap. 7. iidem Juntæ: Seu populis eorum conferat suos. Sic Latini populi, AEquei Volscique populi, Samnitium populi apud Livium. De quo vide multa exempla apud Gronov. ad Liv. v. 34.

Ab ipsis ventum obviam in eo] Juntæ non agnoscunt in eo rectius abesset.

CAP. VI. Ne victum quidem memoria patris donaret] Juntæ: memoriam avi. Et hoc ratio postulat. Patris nulla hic fit mentio, sed avi & nepotis.

Quod honoratissimum nomen suis inter hæc] Juntæ & aliz vetted. inter hos.

CAP. VII. Scythia præter arma &c. vel frigidibus instructa] Vides hæc non congruere cum oratione obliqua. itaque aut legendum: Scythiam instructam, aut cum Juntis: Scythas instructos.

CAP. IX. Prope fines regni sui deprehenditur] Recepti ex MSS. & Juntina reprehenditur. Quomodo legendum olim divinaverat Acidalius ad Velleium. Curtius reprehensus ex fuga Persæ. Phædrus: elapsus semel non ipsis possit Lupiter reprehenderet.

LIB. XXXIX.

CAP. I. Quasi Parthica ipsius ac
fratris bella, quibus alter captus,
alter occisus erat, prospere gessisset]
Num ille fratris bella gessit?
MSS. gessissent. Leg. cessissent cum
Juntis. Ita & in MSS. lib. XI, 2.
Quod gessit Tigrani non datum,
pro vulgato quo cessit Tigrani.
Ut 1, 10. Tanta patientia cessisse eo,
(regno Persarum) quod ut cre-
perent. Magis mori non recusave-
runt. Et lib. XXXIX, 2. Cedere se
illi regno quod Romani occupave-
runt.

In Syriam remissum pervenit]
Præstat Juntina lectio: super-
venit. Inopinato venit & per-
opportune in illo mmo. Hac
vis verbi. Grata superveniet qua
non sperabim: hora. Sed apud Ju-
stinum sæpius occurrit.

Iur autem omnis imperii penes
matrem esse] Quam acute con-
jecerit Berneccerus: vis autem
omnis imperii penes matrem esse,
ostendere Juntæ, apud quos
sic exat: & in codice manus
descripto.

CAP. II. Tryphenam] Le-
ge Tryphanam, postulante &
analogia, sicut Leana, & usu
apud Petronium: Lycan Taren-
tinum esse dominum hujusce navigii,
qui Tryphanam enulem Tarentum fe-
rat.

Templa Iovis autem simulacrum
impositi ponderis sacre evelli jus-
sisset] MS. & Juntæ: in templo
Iovis. Quod non intellexerunt,
qui repudiarent. In sæpe ponit-
ur pro ex Florus. l. III, 4. bi-
bere in ossibus capitum, hoc est,
ex ossibus. Senec. Agamemn.
v. 878. Mæmonque in aure ve-
teris Affarici trahunt. Cic. 1. ad
fam. 6. Me in summo dolore quem
in suis rebus capio. Inscriptio

LIB. XL.

CAP. III. Exercitum Cypræ sol-
licitatum] MSS. & Juntæ:
Cypræ sollicitatum. Et hac verum
censo. Sollicitantur enim
exercitus aliorum ut in nostras
transcant partes, non vero qui
nostris sumptibus colliguntur
in aliis regionibus.

Nihil antiquius quam sororem
Cleopatram requiri jussit] Præter-
lerim Juntarum scriptionem.
nihil antiquius quam sororem Cleopa-
tram requiri dixit.

CAP. IV. Cum gravaretur socio]
Lege cum Gronovio: gravaretur
socium.

LIB. XLI.

CAP. I. Ad tantam eos felici-
tatem per virtutem exaltos]
per virtutem desideratur in Jun-
tis, & posset non incommode
abesse. dein iidem cum aliis
impressis: ut non immensa sa-
tis iam ac profunda compo-
sum.

CAP. II. Majorem partem
servorum habens] Juntæ & MS.
servitorum. Sic scripsit Justi-
nus lib. XLII, 6. Eodem congestis
etiam servis, hoc est, servis.
Ita & ministeria pro ministris
Tacit. XIII annal. opera pro
operariis Horat. accedas opera
agro nova Sabino. Famulatio pro
famulis Apul. 6. Met. & Græcis
Diplothes Matth. XXIV, 45. pro
pauca 5. matrimonia Justinus
XIII, 3. pro uxoribus, & mille
talita.

Pugnans autem procurentibus
equis,

equit, aut itrea dantibus] Præstat
Juntas sequi, qui legunt : Pu-
graut aut protin, ventibus equis, aut
serga dantibus.

C A P. III. In superstitionibus
atque cura deorum præcipue omni-
bus veneratio.] Insigniter hunc
locum restituit Gronovius,
qui legit : In superstitionibus at-
que cura deorum præcipue annuitur
veneratio est. hoc est præcipue
religiose amnes & fluvios vene-
rantur, quod ex Herodoto,
Plinio, Tacito, Arnobio & aliis
probat scriptoribus IV obser-
vat. 10.

C A P. IV. Stagnori] MS. Sta-
ganori, Juntæ : Stasani. Leg.
Stagnori, cum Bongarsio.

C A P. V. Iam fontium ac syl-
varum] Juntæ : Nam fontium
ac sylvarum. Sed nihil muta. Iam
sæpe venuste usurpatur in con-
nexionibus. Cic. I. de orat.
Iam vero narrationem quod iubent
verosimilem, &c. Idem 3 de finibus :
Iam membrorum id est par-
tium corporis alia videntur præ-
ter eorum usum natura esse donata.

Sogdianorum & Drangianorum
] MS. & Juntæ : Sogdiano-
rum & Arachotorum, & Drangvi-
tanorum. Arachoti sunt Arachosii.
Nam Arachosia dicitur & Ara-
choris & incolæ Arachoti. vide
Strab. & Steph. superius cap. XIII.
4. corruptè legitur Aracosii pro
Arachoti aut Arachosii.

LIB. XLII.

C A P. I. Ortoadisi Armeniorum
] Juntæ : Artoadisi.
Quod propius ad verum acce-
dit. Appellatur enim ut ex Stra-
done & Plutarcho Bongarsius
ostendit, Artavaser, sicut & qui
Vigrani postea successit ejusdem
nominis fuit, ut ex Josepho &
aliis liquet.

C A P. II. Frudium & An-
phistratum] Juntæ : Recam &
Amphistratum. Strabo sane &
Eustathius Recam appellant.

C A P. V. Magnum mentum in-
cussit] Juntæ : injunxit. Sic in-
jungere interdum est inferre,
injungere injuriam. Cic. 3. de Nat.
Deorum. Ita ab impia reverentia in
deos, in homines injunxit injuriam.
Injungere detrimentum eidem pro
damnum inferre. Injungere iniuri-
as Livio.

LIB. XLIII.

C A P. I. Totius propemodum orbis
rebus explicatis] Juntæ nec
non veteres editiones aliæ :
expeditis. quod elegans est. Nullus
dubito quin explicatis sit expo-
sitis rû expeditis. Solent enim
minus trita, quæ non intelli-
gunt, delere librarii & sciohi
ac vulgaticiora, & quæ expo-
nendi gratia sunt adscripta
supponere. Expediet autem sæpe
est explicare, exponere. Cic.
proœm. de natura deorum :
Sic autem quis requirit, quæ caus-
sa vos impulerit, ut hæc tam sero
litteris mandavimus, nihil est quod
expedire tam facile possimus. Sallust.
Jugurth. v. Priusquam hujuscemo-
di rei initium expedit. Cic. de
Fin. Istiusmodi autem rei ornate
velle dicere puerile est : plane au-
tem & perspicue expedire posse do-
cti & intelligentis viri. P. Mela
proœm. Ac primo quæ sit forma
terras, quæ maxima partes, quo sin-
gula modo sint, atque habitentur, ex-
pediam. Plaut. Amphit. III. 2.
cur dixisti? inquit? ego expeditam
tibi.

Montem, quem ille postea palatium
appellavit, benigne assignavit.] MS.
Palatinum. Juntæ : Palatinum.
Scribe. Palatinum. Festus : Pa-
las

Latium mons Roma appellatus est, quod ibi pascens pecus balare consuevit, vel quod palare id est, errare ibi pecudes soleant: alii quod ibi Hyperborei filia Palanto habitauerit, quæ ex Hercule Latium peperit. Virgil. viii. Æn.

— posuere in montibus urbem
Pallantis proavi de nomine Pal-
lantium.

vide ibi Servium.

Futura præmonstrabat] Gronovius præfert MS. lectionem: futura præ-
ciebat. Latere enim est vatum
futura prædicentium. Justinus
lib. xxx. 4. Quo prodigio territis
omnibus voces cecinerunt. Lib. iiii.
4. Hoc enim modo recuperare illos
patiam suam posse Apollinem Del-
phis cecidisse. Lib. vii. 6. pro-
pter vetera Macedonia fata, qua
ceciderant uno ex Amynta
filiis regnante, florentissimum so-
re Macedonia statuit. xii. 7. anti-
qua fata cecidisse. xviii. 5.
Cui cum inspirati patris cant-
averint.

Post hac commune utriusque bel-
lum adversus Turnum, &c. fuit]
Rectius Junta: post hac commu-
ne utrique bellum adversus Tur-
num, &c. fuit. Deinde iidem: Ur-
bena ex nomine uxoris Latinum con-
didit.

CAP. III. Nuptum tradere illic
parabat] Junta: ille.

Itaque cum ad nuptias invitati
omnes processissent] Procedere ad
nuptias semper per insolens mihi
visum & alienum à Latinæ lin-
guæ indole. Si loqueretur de
pompa nuptiali, cum in publi-
co ducitur, nullus esset scrupu-
lus. Sed de pompa hic ne sit
quod cogitemus sequentia vin-
cunt, quæ de invitatione hic lo-
qui Iustinum indicant: rogantur
etiam Græci hospites ad convivium.
Jam quinam sunt illi omnes
qui ad nuptias erunt invitati?
Itaque ante multos annos hic
locus mihi fuit suspectus. Ve-

ram autem lectionem nobis
servarunt Junta, apud quos
rectissime legitur: cum ad nu-
ptias invitati omnes proci essent.
Qui ambierant virginem erant
ex more generis invitati, ut ex iis
maritū sponsa caperet & eligeret.
Hoc ostendunt sequentia clare:
Introdūcia deinde virgo, cum ju-
beretur à patre aquam porrigere ei
quem virum eligeret, nimirum in-
ter procos. Nullus dubito Jus-
tinum ita scripsisse: Nec cun-
ctatus sum ei suam restituere
lectionem: Nec imposterum ul-
lus dubitabit, quin recte resti-
tuerim, etsi dubitator sit ma-
gnus, si modo hunc locum ac-
curate expendet. Sed & pro ro-
gantur ad nuptias, mallem vo-
cantur ad nuptias. Lib. xii. 6. amicos
in convivium vocat.

In capitulis agnis multas colonias
instituerunt] MS. & Junta: in ca-
pitulis agnis. Quis non probet?

CAP. IV. Affirmante regulo qua-
dam] Junta: affirmat Ligur qui-
dam.

Plures scirpeis latentes] Optime
Gronovius: plures in scirpeis la-
tentes. Scirpea enim erant co-
phini ex viminibus texti in
plaustris. Ovidius iv. Fast. ex
emendatione Salmasii,

----- & in plastro scirpea lata
sunt.

Nam & ibi legebatur scirpea.
Varro iv. de R. R. Scirpea qua
virgis spargitur, id est, colligan-
do implicatur, in qua stercore aliunde
quid evehiunt. Cato sapius
utitur.

Miserata forma ejus] Junta ut
conjecerat Modius: miserata for-
ma ejus. Mox iidem: insulam
aperit.

Tale est, quod nunc ex Guinea in Europam adfertur aurum.

LIB. XLIV.

CAP. III. *Salamina* Junta: *Salamina*.

CAP. I. Nec summa tantum terra laudanda bona] Gronovius scribendum præcipit: nec summa tantum terra laudanda bona, quæ in summitate terræ proveniunt, quibus opponuntur abstusorum metallorum latentes vena.

Divites auro, quod in paludibus vehunt] Nihil verius Salmastiana emendatione: quod in balucibus vehunt. Vide Exercitat. Plinianas

CAP. IV. *Incolere Curetes*] Nihil hic Curetibus loci. Corrige cum Isaaco Vossio: incolere Cynetes. Sic dicebantur incolæ Cunei promontorii proprie, qui postea fines suos protulerunt. Vide notas ejus ad Mel. I II, cap. I.

Ad regnum tot periculorum miseratione pervenit] Junct. tot periculorum admiratione pervenit. Ut paulo post: Admiratione tot casuum periculorumque ab eodem successor regni destinatum





PRÆFATIO I V S T I N I.

QUVM multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri, res Romanas Græco peregrinoque sermone in historiam contulissent: siue amulatione gloria, siue varietate & nouitate operis delectatus, vir prisca eloquentia, Trogius Pompeius, Græcas, & totius orbis historias Latino sermone composuit: ut, cum nostra Græce, Græca quoque nostra lingua legi possent; prorsus rem magni & animi & corporis adgressus. Nam cum plerisque auctoribus, singulorum regum vel populorum res gestas scribentibus, opus suum ardui laboris videatur: nonne nobis Pompeius, Hercules audacia, orbem terrarum adgressus, videri debet: cuius libri omnium seculorum, regum, nationum, populorumque res gesta continentur? Et quæ historici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter se segregati occupauerunt, ommissis quæ sine fructu erant, ea omnia Pompeius diuisa temporibus, & serie rerum digesta, composuit. Horum igitur

M Vlti ex Rom.] Vt A. Al. binus, referēte Agellio Noſt. Att. 11. 8. vide & Cic. Brutum, c. 21. & Macrobi. initio Saturn.

Pompeius.] Trogi Pompeij familia ē Vocontis, in Gallia Narbonensī oriunda. Auius Sertorianō bello à Cn. Pompeio ciuitate donatus. Vnde & Pompeii

nomen accepisse videtur. vide infra lib. 43. cap. 5. num. 12. &c.

Corporis.] Hoc de *σωματικῆς* operis accipe, non de robore corporis, ut Hispanicus interpret.

3. Segregati.] Aliter certatim, vel gregatim. Et mire hic variant libri scripti.

- 4 tur quatuor & quadraginta voluminum (nam totidem edidit) per otium, quo in urbe versabamur, cognitione quaque dignissima excerpti: & omiſſis his, quæ nec cognoscendi voluptate jucunda, nec exemplo erant necessaria, breue veluti floram corpusculum feci: ut haberent, & qui Græca didicissent, quo admonerentur: & qui non didicissent, quo instruerentur.
- 5 Quod ad te, non tam cognoscendi, quam emendandi causa transmissi: simul ut & otij mei, cuius & Cato reddendam operam putat, apud te ratio constaret.
- 6 Sufficit enim mihi in tempore iudicium tuum, apud posteros, cum obtrectationis inuidia decesserit, industria testimonium habituro.

IUSTINI

4. Cognitione digniss. Tacit. Annal. 13. 31. Ex dignitate Pop. Romani repertum est, res illustres memoria mandare. Ammian. Marcellin. 26. 1.

5. Ad te, non tam] Vulgo editi, ad te, Imperator Antonine. Quam *περὸς τὸν αὐτὸν* Vir summus IACOBVS BONGARSIVS, Iustini hospita-
tor vnicus, in antiquis codicibus inueniri negat: & obtrusam apparet ab iis, qui Iustinum hunc epitomato-
rem, eundem putarunt cū illo Philosopho & Martyre; qui anno Christi 150. librum apologeticum pro religione Christiana Imp. Antonino obtulit. At hi non nisi nomine conueniunt: alter Christianus & Græcus, Gentilis alter & Latinus. Adde quod oblatū Imperatori librum emendandi causa (nam hoc dicit auctor) credi vix

queat. In quibusdam codicibus mss. hic noster dicitur M. Iulianus Iustinus: item Iustinus Frontinus: ex quo, simulque stylo, de ætate qua vixit, an quid erui possit, viderint qui genios auctorum seculorumque possident. Vide Bongars.

Cato] In principio Originum suarum, laudante Cicerone pro Plancio c. 27. Similia Columella sine libri 2. & Symmach. 1. epist. 1. Galbam contra Suetonius cap. 9. 5. dicere solitum refert, quod nemo rationem otij sui reddere cogatur. Bongartius.

6. Apud posteros] Ouid. 1. Eleg. 15. Pascitur in viuis liuor; post facta quiescit:

Tunc suum ex merito quemque ruerit honos.

Adde Martial. 5. Epigr. 10.

PHILIP



I V S T I N I
HISTORIARVM PHILIPPICARVM,
& totius Mundi originum, & Terræ situs,
EX TROGO POMPEIO.

L I B E R I.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Assyriorum prima Monarchia sub Nino.*
- 2 *Semiramidis à filio tandem interfectæ imperium.*
- 3 *Postremus Assyriorum Rex Sardanapalus.*
- 4 *Medorum Monarchia sub Astyage Cyri auo.*
- 5 *Cyri pueritia, adolescentia; & Harpago ad Cyrum admonitio, &c.*
- 6 *Sybarem belli comitem Cyrus nobili præmio donat, & Astyagem regno spoliât.*

P H I L I P P I C A R V M] Iustino fere nullæ, in Trogo fre-
Ego putauerim Philippi- quentes fuerunt, vt indicant Pro-
cam historiam, Trogo logi, quos ex mss. codicibus pro-
Macedonicam esse, prin- duxi in *luminis oras. & c.*
ceps nempe huius operis argu- Theopompi citantur ab Athenæo
mentum. Nam à 7. lib. ad 41. regnū passim; quibus historiam Philippi
Macedonicum describit: cuius à libri 38 complexus est, vt Dio-
Philippo, Alexandri patre, digni- dorus refert lib. 11. Quinque au-
tas cœpit, ita vt id *Græciæ & Asiæ* tem libros eum inseruisse à Phi-
ceruicibus velut jugum seruientis lippi historia alienos, idem Dio-
imponeret, vt extr. l. 6. Iustinus, & dorus auctor est, à quibus tres, res
eum auctor Prologorum Mag- Siculas continebant. Non est au-
num vocat. Quæ autem Philippi- tem aspernanda P. Pithecæi con-
co imperio præmisit, arbitror esse jectura, Trogū Theopompi æmu-
Mundi origines, quas vet. lib. titu- latione arque exemplo historias
lus jactat. Terræ autem situs, quos suas, vt Demosthenis M. Tullii
eadem pollicetur inscriptio, esse orationes suas in Antonium, Phi-
descriptiones regionum, quæ in lippicas inscripsisse Bongarsius.

- 7 Cræsum vincit, & Lydos debellat, ac sub iugo astute retinet. Candaule tragoedia.
- 8 Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuosissimus.
- 9 Cambyfes Cyro succedit & suomet gladio conficitur. Legitimo hærede Mergide sublato, Magi rerum potiuntur. Osthanes aliorum principum opera adjutus, Magos de medio tollit.
- 10 Darius ex equi hinnitu seruuli industria, fit tertius Persarum Rex, &c.

CAPVT I.

- 1 **P**RINCIPIO rerum, gentium nationumque imperium penes reges erat: quos ad fastigium hujus maiestatis non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio
- 2 provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria
- 3 principum pro legibus erant. Fines imperij tueri magis, quam proferre, mos erat: intra suam cuique patriam
- 4 regna finiebantur. Primus omnium Ninus, Rex Assyriorum,

CAP. I. I. Principio rerum, &c.] Aristot. 4. polit. 3. primū maximæque diuinum, Regnū. Cicero 3. de Legib. cap. 2. Omnes antiqua gentes Regibus quondam paruerunt. Adde 2. Offic. 12. & Sallust. Catil. 2. 1. Bernec. Totum hunc locū transcripsit Augustinus lib. 4. cap. 6. de Ciuit. Dei. Compara hæc cum iis, quæ initio Catilin. Sallustius, cuius studiolum fuisse Iustini, & hic locus, & alij satis indicant: & quæ in principio lib. 2. ait de rebus Scythicis: quæ satis ampla magnificæque fuerunt, eadem totidem verbis de Atheniensibus Sallustius, Bengars.

Ambitio popul. Ista est, cū potentia ex vulgi adulatione quæritur. Infra, 13. 3. 2. De qua questus Sallust. Catil. Omnia, inquit, virtutis præmia ambitio possidet.

2. Populus nullis leg. Idem fere de priſcis Romanis tradit Tacit. Annal. 3. 26. Dionys. Halicarn. to. 1. Homerus nupſiam vtitur legū nomine, quod nullis tum legibus Græciæ populi vterentur, inquit Cujacius. Nec male hoc, vt in illa xui simplicis innocentia. Leges in facta conſtituuntur: quia futura in incerto ſunt. Tacit. 3. 69.

4. Primus omnium.] Diodor. Sicul. 2. 1. Ninus Primus inter eos, quoniam memoriam historiae propagauit. Orosius, 2. 2. Alii à Belo Nini patre imperium auspicantur, quæ Hieronymus quoque eundem facit cum Belo Tyrriorum: & Herennius Philo Babylonem Belli filium mille & octingentis annis antiquiorem Semiramide statuit. Hæc Monarchia significata est imaginibus capi

rum, veterem, & quasi avitum gentibus morem, nova
imperij cupiditate mutavit. Hic primus intulit bella fi-
nitimis, & rudes adhuc ad resistendū populos, terminos
vsque Libyæ perdomuit. Fuere quidem temporibus anti-
quiore, Vexoris Ægypti, & Scythiæ rex Tanaus; quo-
rum alter in Pontum, alter vsque Ægyptum excessit.

Sed

capitis aurei Leonis, quas Rex Babylonius per quietē & Daniel vigilans viderunt. Quanto enim aurū ceteris metallis prestanti⁹ est; tanto gloriosius fuit hoc regnū, quam cetera monarchia. Deinde vt leo generosissimū anima⁹ est, nec quicquā ex infidiis aut ex occulto agi: sic in prima monarchia omnia bella aperto Marte gesta sunt. Fuerūt autē in hac prima monarchia affidux vices vicinarum gentiū, Chaldeorū & Assyriorū. Etenim *Nerod*, quē scriptura appellat fortē venator, annis centū à diluuiο inchoauit regnum in Babylone, cui successerunt *Belus* & *Ninus*, quo historiarū gentium narrationes sua ordiuntur. Deinde regnum propter effeminatam mollietiem Sardapali translatum est ad Assyrios, qui originem duxerunt à *Sem* filio Nohe, & regia sedes fuit in Ninive, quam Ionas ab errore & idololatria ad verū Dei agnitionem reuocauit. *Scripsit. I. I.*

Aurum] *Mis. hab. itum.* *Habitus,*
pro *aure*, & *habe* pro *aue* scrip-
sisse veteres notum est. Varro apud
Nonium. *Quibus instabili animus*
ardens mirabiliter habet habere,
& non habere. Ibi enim *habet*, est
aue. Bong.

5. *Libya*] Græci non semel ita
Africam appellarent. Dicitur *Libyes*
à nigro colore. *Libys* enim nigrū
denotat antiqua Græca lingua. Vel
ut Iſid. lib. 14. c. 5. *Libya* dicta, quia
inde *Libi* fluit, hoc est, *Africus*.

6. Vexm] In mss. quibusdam legitur, *Suxofis*: pro quo alij, *Sesofru*, vt & Herodot. lib. 2. Malim scribere, *Sesofis*, vel *Sesufis*, quod propius accedit. Σεσοφις sane à

Diodoro passim appellatur Sefo-
stris. Sed & alijs quibusdam sic di-
citur. Nonnullis & *Sefonehi*, ve
Sefuchon. Vide Scholia ad librū
17. Apollonij Rhodij. Quinam ve-
ro sit, quem hic Iustinus *Tanaum*
vocat, affirmare non possum. He-
rodotus Melpomene primum Scy-
tharum regem facit Targitau. Qui
forte idem est. *Vosium* Vide & Tur-
neb l. 2. aduers. c. 15. qui *Sesostrem*
scribendū esse censet. Variant enim
hic mss. nam leg. *Vizores*, *Vezores*
Vexores, *Vexosis* *Suxosis*, quod po-
tremū ad *Sesistrē* propi^o accedit.

Ægypti Regio ipsa à flumine
nomen accepisse videtur. Nilus
enim, qui Hebræis נילוס id est,
niger, dicitur, Græcis Αἰγυπτιος
dictus est, quod idem denotat iuxta
Scaligerum. Nisi à Copto vel
Gubt nomen accepit. *Thyris*.

Scythia] Appoñte hic Strabo
Σκυθία ἡ Ἀρμενίας κατε-
σταντο γὰρ ἀπὸ τοῦ γῆ, ἢ
ἐπιόντων ἐαυτοῖς κατέστη
αὐτὴ Σακχονίη, ἢ μέγιστος
Καππαδοκῶν, ἢ μέγιστος γῆ
ἐπὶ τῇ Εὐξείνῃ, ἢ Ποντικῶν
καὶ αὐτῶν, ἀσσηνίδων id est, Sac-
orum Armenia regionē occupa-
runt, quam à se Sacasenam deno-
minaverunt, ὅς ὡςque ad Cappa-
doces, eos maxime, qui Pontici δι-
cuntur, ad mare usque Euxinum
progressi sunt. Sacæ, sunt Scythæ.
vetustissima autem Scytharum sedes
circa Araxem, ut Herodotus &
Plutarchus testantur. Bochart.

Tanam] Is fortasse, quem Iordanes *Tannasia* vocat. Bongars.

Pontopus = *Pomus* Afia minoris

Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant; contentique victoria, imperio abstinebant: Ninus magnitudinem quæsitæ dominationis, continua possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione viriū fortior ad alios transiret, & PROXIMA quæque victoria, instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre, rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes magicas invenisse, & mundi principia, siderumque motus diligentissime spectasse. Hoc occiso, & ipse decessit, relicto impubere adhuc filio Ninya, & vxore Semiramide.

CAP. II.

Proviacia, clauditur juxta Strabonē ab occidente Haly flumine, ab oriente Colchide, à meridie minori Armenia, à septentrione mari Euxino. Etsi Ptolemæus lib. 5. paulo aliter determinet: Pontus, inquit, ab occasu ore Ponti & Thracio Bosphoro, à meridie regione, quæ proprie Asia dicitur, à septentrione parte Euxinæ maris determinatur.

7. Nec imperium sibi] Ita Scythæ infra 2. 3. 7. Victores, nihil præter gloriam concupiscunt.

8. Zoroastre] Inepre hunc cum Chamo quidam confundunt, atque eundem Chamam magiæ inventorem asserunt. Zoroastrem autem artes magicas inuenisse præter Iustinum etiam testatur Arnobius lib. 1. & Augustinus de ciuitate Dei lib. 21. cap. 14. & Oros. lib. 1. cap. 4. Oxyartem appellat Diodorus, neque magum fuisse dicit; etsi diffuse idem bellum referat. Bochart.

Bactrianorum] Asiæ regio Ptolemæo, mille vrbium regnum fuisse auctor noster tradit. Hodie hanc regionem cum Margiana, Sogdiana, & Sacarum regione, Tartariam Zagatheam appellari scribit P. Marus Niger. Ortel.

Primit dicitur artes magicas, &c.] Magi autem, quorum primus

auctor Zoroastres Persa fuit, quid senserint, vid. Diogenem Laërt. ab initio pag. 2. & 6. &c. Zoroastres Diodoro, 2. 6. dicitur Oxyartres. De hoc Plin. 30. 1. Augustin. de Ciuit. Dei. 21. 14. Thys.

10. Ninya] Qui & patris nomine Ninus aliis, & à patre Nimus. Alij Zameim quoque dixerunt. Bernec.

Semiramide] Si Polyxæo fides libr. 8. Strateg. hæc imperij sui terminum ad orientem habuit flumiū Inamanem (Plinius Iomanem vocat), ad meridiem autem eam terram, quæ thus & myrrham generat. Porro Iosephus Scaliger ex auctore Hebræo in Eusebianis Semiramidis signum columbam fuisse assermat. Iuxta autem Hesychiū, Semiramis montanam columbam denotat. Thys. vide Diodor. 2. 4. &c. Aelian. var. histor. 7. 1

Et vxore Semiramide] Conon apud Photium narratione ix. tradit, Semiramem non vxorem Nini, sed filiam fuisse. Ait præterea Iustinus, illam concubitu cum à filio petisset, ab eodem interfectā. Conon vero longe aliter. Scribit enim, cum imprudens & ignara cum filio colisset, re cognita, eidem nupsisse, & ex eo tempore licitum semper fuisse Persis committeri matribus. Vossum.

CAP. II.

CAP. II. Hæc nec immaturo ausa tradere imperium, nec ipsa palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter vni viro, nedum feminæ, parituris, simulat se pro vxore Nini, filium; pro femina, puerum. Nam & statura vtrique mediocri, & vox pariter gracilis, & lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiara tegit: & ne novo habitu aliquid occultare videretur, eodē ornatu & populum vestiri iubet: quem morem vestis, exinde gens vniuersa tenet. Sic primis initiis sexum mentita, puer esse credita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitudine, vbi inuidiam superatam putat, quæ sit fateatur, quemve simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni ademit, sed admirationem auxit; quod mulier non feminas modo virtute, sed etiam viros anteiret. Hæc Babyloniam condidit, murumque vbi cocto latere circumdedit, harenæ vice, bitumine interstrato: quæ materia in illis

CAP. II. 7. *Velamentis* Retinui vocem viurpatam auctori etiam infra, 2. 1. 6. Quamquam Cl. Salmasius *de diuina* in illis consummatissimæ doctrinæ Notis ad Histor. Aug. 22. E. ex fide mss. codicum hic reponit *calciamenis*, & explicat *fascias cruales* & *feminales*. Quo modo *Ποῦλος* etiam *Ποῦλος* vocat id *Ποῦλος*: & Hesychias, *Ποῦλος*, *Ποῦλος*: cum tamen *Ποῦλος* & *Ποῦλος* pedulia sint potius, quam calcei. *Αὐτοῦρα*: certe seu braccias, (Polluci proprium Persarum gestamen) ceteraque vestes, illis coriaceas initio fuisse, tradit Herodotus, 1. 71. Bern.

Caput tiara Persarum vulgus tiaras inflexas & incuruas gestabat, & *αὐτοῦρα* sic quæ rectæ scilicet non starent, solus rex rectas & fixas *αὐτοῦρα*. In frontem prominentes & incuruæ ac veluti plicatæ vulgariū tiaræ.

7. Hæc Babyloniam condidit]

Stabo l. 16. Babylon in campo jacet, muri ambitum habet 385. stadiorum, ejus muri crassitudinem pedum 32. altitudinem lateris turris cubitorum quinquagenum, turrium ipsarum sexagenum, viam super manibus tam late, vt quadrigæ occurrentes facile partransire possint. Vnde & hoc ex septem spectaculis vnum dicitur. Cetera, quæ ad descriptionem Babylonis pertinent, assumant studiosi ex eodem libro Strabonis & ex primo Herodoti. Strig.

Condidit Quod ipsum tradunt, Strabo l. 16. princ. Diodor. 2. 7. Solinus c. 56. princ. & alij. Verum Herennius Philo à Babylone Beli filio conditam scribit, qui fuit 1800. annis antiquior, teste Stephano de urbibus in *Babylonia*. Curtius, 5. 1. 42. Belum, patrem Nini, conditorē facit, quem à Nimrodo non distinguunt Eusebius in princ. Chron. Hieronymus in cap. 2. Osee, Augustin. de Civ. Dei.

Harenæ vice bitumine interstrato Harenā intellige calci permix-

illis locis passim è terra exæstuat. Multa & alia præcla-
 8 ra hujus reginæ fuere. Siquidè non contenta. acquisitos
 viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoque imperio
 9 adjecit. Sed & Indiæ bellum intulit; quo præter illam &
 10 Alexandrum Magnum nemo intrauit. Ad postremum,
 cum concubitus filij petisset, ab eodem interfecta est,
 duos & quadraginta annos post Ninum regno potita.
 11 Filius ejus Ninya, contentus elaborato à parètibz im-
 perio, belli studia deposuit, & veluti sexum cum matre
 12 mutasset, raro à viris visus, in feminarum turba conse-
 13 nit. Posterì quoque ejus, id exemplum sequuti, re-
 sponsa gentibus per internuntios dabant. Imperium

Assyrij,

tà; quo modo Plin. quoque 35. 15. *in bitumen ait calcem vñ prabuisse, ita ferruminatus Babylonis muru.* Vbi item non calcem nudam intelligit, sed calcem arenatam. Alterutra enim sola in muris struendis locum non habet. Hinc de oratione non coharère dictum à Caligula Sueton. c. 53. *arenam esse sine calce.* Perspicue magis quam necessario Aldinum exemplar, *harena & calcem vice bit. int.* Salmasius *o. παρυσίας* in Solin. 12. 28. C. 2. legendum censet *arenam vice bitumine interstr.* Bene, & admissum in textum, si vel vnus mss. codicum addidisset. Est autem *arenarum* Vitruvius 7. 3. *fin. calx cum arena permixta.* Non placet quod est in editione, anno 1500. excusa, castigante Sabellico, *harena bitumine interstrata* : vt nec aliorum : *arena, picis, bitumine, int.* quia in constructione murorum Babylonis, harena & picis adhibita nemo meminit. Vide Curt. 5. 1. 47. Marcellin. 2. 7. 20. Orof. 2. 6. Bernec.

E terra exæstuat. Plerique veteres, *et erecta statua* Semiramidem in regia statuas æreas, & in templo Iouis aureas crexisse, referunt & Diodor. 2. 8. & 9. Sed vulgata lectio confirmatur Cujacii lib. 8. *ing.*

8. *Æthiopiam* Duas regiones po-

nit Ptolemæus in Africa, vnā sub Ægypto, alterā quam interiorē appellat. Fuere autem orientales & occidentales Æthiopes, ipso Homero teste. Occidentales & Hesperij & Atlantij appellantur. Iuncta autem populorum serie vsque in ipsa Ægypti confinia se extendebant, vt auctor Scylax. Cuthi quoque appellantur : quin & Cephene dicti à Cephæ Æthiopiæ Rege, vt nonnulli volunt. Hinc Scholiastes Germanici : Cephæus fuit Æthiopum rex, sicut Euripides scribit, Andromedæ pater. Alij in Phœnicia regnasse scribunt. Nisi diuerſi fuerint Æthiopiæ quoque populi Memnonei dicti. Habet autem ab occidente Æthiopia Atlantem montem, ad orientem vsque in Ægypti fines porrigitur, à meridie oceano, à septentrione Nilo flumine clauditur. *Thys.*

10. *Interfecta est* injuste. Infra, 16. 1. 4. Adde Orof. 1. 4. August. de Ciuitat. Dei, 18. 2. Eius epitaphium habet Plutarchus in Apoph. & Stobæus serm. 10. Herodotus tamen 1. 187. Nitocri tribuit, quæ Semiramide posterior est. *Ber.*

Duos & X. L. 7 Præter vnum, mss. omnes, *duo & triginta duo* antiquæ, pro *duos*. Et statim quidam vert. *regnum potita.* Bong.

Assyrij, qui postea Syri dicti sunt, mille trecentis annis tenuere.

CAP. III. Postremus apud eos regnavit Sardana-
palus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod
nemini ante eum permissum fuerat) præfectus ipsius,
Medis præpositus, nomine Arbactus, cum admittit ma-
gna ambitione ægre obtinuisse, inuenit eum inter scortorum
greges purpuram colorentem, & mulierum habitu,
cum mollitia corporis, & oculorum lasciuia, omnes
feminas anteiret, pensa inter virgines partientem Qui-
bus

13. Assyrij, qui postea Syri dicti] Imo Syri, qui postea Assyrij dicti. Nihil verius, iudicio Salmatij in Solin. 1228, A. 1. Sed codicum MSS. consensum secutus, nihil mutandum duxi; potius est ut auctoris περὶ βασιλείας quam librariorum credamus. Bern. Assyrij non semel cum Syris confunduntur: cum enim illi res obtinerent Orientis, Europæi regionum Asiaticarum nimium ignari, tanti nihilominus imperij tam celebratum nomen suspicientes, quicquid à mari Sidonio ad imperij usque sedem patebat, Assyriam dixere, & incolas Assyrios & Assyres, (ut habet apud Stephanum Eratosthenes) deinde Syriam, Syrios, & Syros efferebant, haud aliter primam vocabuli syllabam decartantes, quam qui ex Hispania Spania, aut Abellione Belium fecere, vnde etiam postea deuenit, ut Assyrios vocabulum esse Barbarum, Syrios autem Græcum docerent. Firmat auctor vetustissimus Herodotus in polyhymnia. Οὐτοι γὰρ (de Assyriis loquitur) ἄνθρωποι ἐκ τῆς Ἀσίας οὐκ ἐκ τῆς Ἑλλάδος. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁνομάζετο Σαρδάναπαλον, id est, à Græcis isti Syri vocabantur, à Barbaris Assyrij. Selden.

CAP. III. 2. Sardanapalus] Alias Thoonoseconoleros dictus, teste vnico in Chron. Eusebio, qui eum à Nino

tricesimum sextum facit, at Diodorus, 2. 23. tricesimum tantum: Vel, leius, 1. 16. certum & tricesimum causam diuersitatis è diuini Scalligeri ad Euseb. animaduersionibus colligere est: qui & affirmat, in omnibus libris mss. per geminum U. exprimi Sadanapallum, ut propter hominis turpitudinē obscena sit allusio ad παραδοξ. seu φαρμακός. Nos simplex l. retinemus, cum putum putum sit Assyriacum, cuius posterior vocala legitur etiam in medio nomine Regis Assyrij Teg-lath-phal-Esar. Bern.

2. Arbactus] Hic in prologo est Arbaces: Diodoro, 2. 24. Straboni, 16. Athenæo, 12. 7. Agath. 2. Αρβάνης. Velleio, 1. 6. mendose Pharnaces, pro Aruaces. Orozio, 1. 19. & 2. 2. Arbacus: quem, inquit, a. ij. Arbacem vocant. Bong.

Colo] Colus instrumentum, quod pensa continet, à quo fuso si a ducuntur, vide Plutarch. 2. de fortuna Alex. c. 8.

Oculorum lasciuia] Que Petronio, oculorum quoque mobilis petulantia. Vnde Sardanapalus à Max. Tyrio differt. 19. dicitur τὸ ὀφθαλμὸν ἐκτείνεσθαι, hoc est, Persij verbis, 1. 18. patranij fractus oculo. Freinshemius referre mauult ad oculos picturatos, tinctaque fæcio supercilia, quæ Sardanapalo tribuit Athenæus, 12. 7. pag. 529. a. & Medis in more fuisse scribit Xenod.

bus visis, indignatus tali feminae tantum virorum sub-
 jectum, tractantique lanam, ferrum & arma portantes
 parere, progressus ad socios, quid viderit refert: Negat
 se ei parere posse, qui se feminam malit esse, quam vi-
 4 rum. Fit igitur conjuratio, bellum Sardanapalo inferat.
 quo ille audito, non ut vir regnum defensurus, sed ut
 metu mortis mulieres solent, primo latebras circumspi-
 cit: mox deinde cum paucis & incompositis, in bellum
 5 progreditur. Victus, in regiam se recipit, & extructa in-
 censaque pyra, & se & diuitias suas in incendium mit-
 6 tit: hoc solo imitatus virum. Post hunc rex constituitur
 interfecto ejus Arbactus, qui praefectus Medorum fue-
 rat, is imperium ab Assyriis ad Medos transfert.

7 CAP. IV. Post multos deinde reges, per ordinem
 2 successionis, regnum ad Astyagen descendit. Hic per
 somnum vidit ex natu. alibus filia, quam unicam habe-
 bat,

phon Cyripad. 1. pag. 8. c.

4. *Bellum Sardan. inf.*] Diodor.
 2. 26. & 27.

5. *In incendium mittit*] Rem fule
 narrat Athenaeus, 12. 7. Addit au-
 tem ex Clitarcho, Sardanapalum
 sculo obisse, Syria tamen imperio
 spoliatum. Eius Epitaphium extrat
 ibid. & in Plutarch. 2. de Fortun.
 Alex. c. 8. Bern.

CAP. IV. 2. *Per somnum*] De
 somnis, et si fabulose, ex Hom. lib.
 19. Odyssae, ita canit Virgilius
 lib. 6.

*Sunt geminae somni porae, qua-
 ram altera fertur
 Carnea, qua veris facilis datur
 exitus umbru:
 Altera candenti perfecta micans
 Elephante,
 Sed falsa ad calum mittunt in-
 somnia manes.*

Macrobius tamen l. 1. in Somnium
 Scipionis differentias harum ima-
 gium has esse dicit. aut enim est
 oves ter, secundam Graecos, quod
 Batui somnium vocat: aut est

ὄραμα, quod visio recte appella-
 tur: aut est χρηματισμός, quod
 oraculum nuncupatur: aut est
 ὑπνυσιν, quod insomnium dicitur:
 aut est εἰδυσιμα, quod Ci-
 cero, quotiens opus hoc nomine
 fuit, visum vocavit. Ultima ex his
 duo, cum videntur, cura interpre-
 tationis indigna sunt, quia nihil
 divinationis apportant. εἰδυσιμα
 nimirum, & ὑπνυσιν. Tribus cæ-
 teris in ingenium divinationis in-
 struimur. Et est oraculum quidem,
 cum in somnis parens, vel alia fan-
 cta gravisque persona, seu sacer-
 dos, vel etiam Deus, aperte even-
 turum quid aut non eventurum,
 faciendum vitandumve denuntiat.
 Visio est autem, cum id quis videt,
 quod eodem modo, quo appa-
 ruerat, eveniet. Somnium proprie
 vocatur, quod est figuris & ve-
 lat ambagibus, non nisi interpreta-
 tione intelligendam, significatio-
 nem rei quæ demonstratur. Vide
 Macrobiū.

Eula] Astyagis filiam Mandane
 vocat

bat, vitem enatam, cuius palmitē omnis Asia obumbraretur. Consulti harioli, ex eadem filia nepotem ei futurum, cuius magnitudo prænuntietur, regniq̃ue ei amissionem portendi, responderunt. Hoc responso exterritus, neque claro viro, neque civi filiam, ne paterna maternaque nobilitas nepoti animos extolleret; sed ex gente, obscura tunc temporis, Persarum, Cambysii mediocri viro in matrimonium tradidit. Ac ne sic quidem somni metu deposito, gravidā ad se filiam arcessit, ut sub avi potissimum oculis partus necaretur. Natus infans datur occidendus Harpago, regis arcanorum participi. Is veritus, si ad filiam mortuo rege venisset imperium, quia nullum Astyages virilis sexus genuerat, ne illa necati infantis ultionē, quā à patre non potuisset, à ministro exigeret; pastori regij pecoris puerū exponendum tradit. Forte eodem tempore & ipsi pastori filius natus erat. Ejus igitur vxor audita regij infantis expositione, summis precibus rogat, sibi afferti ostendique puerum. cuius precibus fatigatus pastor, reuersus in siluam, inuenit iuxta infantem canem feminam, parvulo vbera præbentem, & à feris alitibusque defendentem. Motus & ipse misericordia, qua motam etiam canem viderat, puerum defert ad stabula, eadem case anxie prosequente. Quem ubi in manum mulier accepit, veluti ad notam puer allusit: tātusque in illo vigor, & dulcis quidam blaudientis infantis risus apparuit, ut pasto-

icm

vocat Herodotus, 1. 107. & Val. Max. 1. 7. quæ Acliano var. hist. 12. 42. est Μηδία in verso v. Beng.

5. *Arcesso*] Ea est omnium fere veterum librorum in hoc auctore scriptura. Dicitur autem *arcesso* ab *arcio*, ut à capio, *cape*ssō, *facio*, *face*ssō. Priscian. lib. 8. & *arcio* est *accio*: ar, Pro ad ἀρχίζω: vide Scaurum de Orthogr. Bengars.

6. *Natu infans*, &c.] hæc omnia

prolixè Herodotus exsequitur 1. & seqq. Bernec.

7. *Pastori*] Nomen fuit Mithridates. Οὐνομα δὲ τῷ γυναικὶ ἦν τῇ σαωίνεσς Κυνὰ δὲ τῷ πρὶ Εὐμένηων γλῶσσοι καὶ δὲ τῷ Μηδίου Σπακὸς τῷ δὲ νύνα καὶ ἐπὶ σπίνῃ Μηδία. Herodot. addit. præterea pastoris infantem mortuum fuisse natum.

14. *Spaco*]

rem vxor vltro rogaret, [quo suum partum pro illo exponeret] permetteret [que] sibi, siue fortunæ ipsius, siue
 13 [pei suæ puerum nutrire. Atque ita permutata sorte paruulorum, hic pro filio pastoris educatur: ille pro nepote
 14 regis exponitur. Nutrici Spacos postea nomen fuit, quia canem Persæ sic vocant.

1 CAP. V. Puer deinde, cum inter pastores esset, Cyri
 2 nomen accepit. Mox rex inter ludentes sorte delectus, cum per lasciviam contumaces flagellis cecidisset, à parentibus puerorum querela est regi delata, indignantibus à seruo regio, ingenuos homines servilibus verbibus affectos. Ille arcessito puero & interrogato, cum,
 3 nihil mutato vultu, *fecisse se ut regem* respōdisset admiratus constantiam, in memoriam somnij responsique
 4 revocatur. Atque ita cum & vultus similitudo, & expositionis tempora, & pastoris confessio convenirent, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, agitato inter pastores regno, animum minacem
 5 duntaxat in illo fregit. Cæterū Harpago amico suo infestus, in vltionē servati nepotis, filium ejus interfecit,
 6 epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus ad præfens
 7 tempus

14. Spacos.] Ita & Herodotus. Hodie Arab. sñac appellatur, quod est, curam habere, custodire, & canis, custos.

CAP. V. 1. Syri nomen] Cyrum Persico sermone Solem significare, auctores sunt, Ctesias, Plutarchus in Artaxerxe c. 1. Plethion in expositione eorum, quæ in magicis Zoroastri oraculis obscurius dicuntur. Unde apparet, Suidam, etymon exotici nominis petentem è Græcia sua, toto, quod aiunt, calo errare. Bern.

2. Servilibus verberibus] Sic infra, 2. 5. 4. Et rectè. Accursius ad l. 12. ff. de iure fisci, *servilia verbera* interpretatur flagella. Petronius *serviles panas* dixit. Sallust. 1. hist. abunde libertatem vari, quia iuga abstineant. Vide Senec. ex-

trema Apocolocynt. Hinc *verberibus fadari* homines liberi dicuntur Tacito, 3. hist. 77. Aliud est, *puerili verberare moneri*. 5. Annal. 9. Bernec.

6. Filium eius interf.] Commemorat & Seneca de Ira, lib. 3. cap. 15.

Epulandumque patri tradidit] Theophilus ad Autolyicum. lib. 111. non hoc Astyagi, sed Cambyse tribuit. Perperam. Vossius. Alterum hoc crudelitatis in Astyage exemplum. Fertur Astyages necatum filium parenti in cœna partim assum, partim elixum, vorandum proposuisse. Cœna peracta interrogasse eum, numquid laute conuiatus esset: illo adierente, iussisse adferri reliquias, ut inde, si quid placeret,

tempus dissimulato dolore, odiū regis in vindictā occasionē ditulit. Interjecto deinde tempore, cū adolevisset 8
Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei, *ut ablegatus in Persas ab arvo fuerit: ut occidi eum parvulū arvom jussit: ut beneficio suo servatus sit: ut regem offenderit: ut filium amiserit.* Hortatur exercitum paret, & *pro-* 9
nam ad regnum viam ingrediatur, Medorum transitionem pollicitus. Epistola, quia palā ferri nequibat, regis 10
custodibus omnes aditus obsidētibz, exinterato lepori inseritur, lepūsq; in Persas Cyro ferēdus, fido seruo traditur: addita retia, ut sub specie venatoris dolus lateret.

CAP. VI. Lectis ille epistolis, eadem somnio aggredi 1
iussus est: sed præmonitus, ut quem primum postera die obuium habuisset, sociū cæpris assumeret. Igitur ante- 2
lucano tempore rui iter ingressus, obuiū habuit seruum de ergastulo cuiusdam Medi, nomine Sybarem. Huius 3
requisita origine, ut in Persis genitum audiuit, demptis compedibus, assumptoque comite, Persepolim regreditur.

ret, sibi sumeret Harpagus: Hinc filij clade cognita, nequaquam consternatum dixisse: Quando hoc ita regi libuerit, non id etiam sibi displicere. vide & Senecam de Ira, lib. 1. c. 15. G. Major.

7. *Ad præsens tempus* Sufficit ad præsens, & sic loquuntur Tacitus quoque Annal. 4. 31. & 44. Hist. 1. 44. & Sueton. Tit. 6. nec dubitem à manu glossatoris esse tempus. Bern.

10. *Exinterato lepori* Ita mss. Glossæ, *Interata* & *interata*, voce ab interioribus ducta. Vulgari, *exinterato*. Bongarsius. De historia consulendus Herodorus, 1. 123. & Polyanius lib. 7. Bern.

CAP. VI. 2. *Nomine Sybarem* M. S. habet *Sebarem*. Legendum *Sabarem*. Et sic quoque infra. *Sebares* is est *Oebares*, *Oikāons*. V. trunque enim dicitur. Sic Androcottus Sandrocottus, Indica Sindi-

ca, Merdis Smerdis, Osthanes Aeschyle est *Σαδδάνης*. Alibi plura. Vossius.

3. *Persepolim* De hac Curtius libr. VI. cum incendium eius describit. Huius urbis quoque situm prope Araxem fuisse Strabo lib. 15. & Diodorus lib. 17. ostendunt, describit & hanc inter recentiores Thomas Minadoius. Alphonius vero Hadrianus Sires appellari existimat. Sed restauratam post Alexandriæ euerzionem à nemine traditur. Quamvis & Ptolemæus & Ammianus eius meminert. Persepolis autem in extremis finibus orientis sita fuit, ubi sunt confinia Germaniæ, ad Araxem fl. quem tamen diuerſum à nobilissimo Armeniæ flumine, & *Περσικός* Ptolemæo appellari offendit *Salmassus*, p. 1202. in Solinum. *Thys*.

- 4 greditur. Ibi conuocato populo, iubet omnes præsto cū
securibus adesse, & siluam viæ circumdatam excidere.
5 Quod cū strenuè fecissent, oisdem postero die appa-
6 ratis epulis inuitat: deinde, cū alacriores ipso conui-
uio factos videret, rogat *Si conditio proponatur, vtrius
vita fortè legat, hesterni laboris, an præsentium epularum:
præsentium, vt acclamauere omnes; ait, Hesterni similè la-
bori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se secu-
tos, hodiernis epulis.* Lætis omnibus, Medis bellū infert.
7 Astyages meriti sui in Harpagum, oblitus, summam bel-
8 li eidem committit: qui exercitum acceptū statim Cyro
9 per deditionem tradidit, regisque crudelitatem perfidia
defectionis vliscitur. Quod vbi Astyages audiuit, con-
10 tractis vndiq; auxiliis, ipse in Persas proficiscitur: & re-
petito alacrius certamine, pugnātib; suis, partē exerci-
tus à tergo ponit, & tergiverantes, ferro agi in hostes
iubet: ac denūtiat suis: *ni vincerēt, nō minus fortes etiā
post terga inuēturos, quā à frōtibus viros: proinde videāt,
fugietibus hac, an illa pugnātib; acies rūpenda sit.* In-
12 gens, post necessitatem pugnādi, animus exercitui ejus
accessit. Pulsa itaque cum Persarum acies paulatim cede-
13 res; matres & vxores eorum obviam occurrunt: orant

in

4. Ibi conuocato pop.] Herodo-
1. 125. & seq. Polyænus, lib. 7. Fron-
tinus, 1. 11. 19.

Adess.] Ita restituit è mss. suis
Modius. Antea fuit esse.

5. Apparatis epulis inuitat] Vul-
go editi, ad paratas epulas inui-
tat. Sed restituiimus auctori lectio-
nem, quam & Bongarsius & Mo-
dius fatentur in manu exaratis
suis codicibus extare: & retinuit
editio Cratandriana Basileensis
cui præfuit vir doctissimus Ioan.
Siehardus: vt & Italica, quam à
Sabellico recognitam emisit Augu-
stinus Becharius: maxime cum ita
etiam loquatur historicorum
princeps Linius. Ita Sallust. lib. 4.

7. 18. cum se cibo vinoque sacri in-
uitarent. Bern.

8. Meriti sui &c.] Quos offen-
deris, periculose summæ rei præfi-
ci, docet & exemplum M. Lini in
Liu. 27. 42. 8.

10. Partem exercit.] Sic infra, 31.
8. 7. & Linius. 10. 36. 6. Necessitate
coacta virum, causa victoria est,
ait Florus, 3. 3. 13. Contra, quanto
plus spei ad effugium, tanto minor
est ad resistendum animus. Tacit.
hist. 3. 18.

13. Matres & vxores &c.] Refert
& Plutarchus libello de virtuti-
bus mulierum, cap. 9. Bong. Nec ab-
similia de Germanis Tacitus, cap.
8. princ. Bern.

16. Astya

in prælium revertantur, cunctantibus, sublata veste, ob-
 scena corporis ostendunt, rogantes, *num in uteros ma-*
trum vel uxorum velint refugere. Hac repressi casti-
 gatione, in prælium redeunt: & facta impressione, quos
 fugiebant, fugere compellunt. In eo prælio Astyages¹⁶
 capitur: cui Cyrus nihil aliud quam regnum abstulit:
 nepotemque in illo magis, quam victorem egit: eumque
 maxime genti Hyrcanorum præposuit. Nam in Medos
 reverti ipse noluit. Hic finis Medorum imperij fuit.¹⁷
 Regnaverunt annos ccccl.

CAP. VII. Initio regni, Cyrus Sybarem cepto-
 rum socium, quem juxta nocturnum visum ergastulo li-
 berauerat, comitemque in omnibus rebus habuerat, Per-
 sis præposuit, sororemque suam ei in matrimonium de-
 dit. Sed ciuitates, quæ Medorum tributariæ fuerant, mu-
 tato imperio, etiam conditionem suam mutatam arbi-
 trantes, à Cyro defeceunt: quæ res multorum bellorū
 Cyro causa & origo fuit. Domitis demum plerisque, cū
 aduersus

16. *Astyages capitur*] qui regna-
 uit annis xxxv.

16. *Maxima genti*] Vulgatam
 hanc lectionem, Cujacij codex, &
 & Orosius 1. 19. comprobant. Ve-
 teres enim plerique pro *maxima*
 habent *decimum*. Ex voce *maxi-*
ma, solum X. forte remanserat in
 eo libro, ex quo multi deinde
 transcripti sunt, cæteris literis ali-
 quo calu deletis: ea nota librariis
 imposuit in Cl. Puteani mss. legi-
 tur *ducem*, Hæc Bong. Legitur &
maxime in edit. Colona. Gymnic.

16. *Hyrcanorum*] Hyrcani popu-
 li regni Parthici, & Strabone te-
 ste, vsque ad Oxii fluminis osium
 pertinebant. *Toss.*

CAP. VII. 1. *Initio regni*] Tertia
 monarchia Persarum durauit
 annis ccxxviii. Quotquot tempo-
 rum rationes disputarunt veru-
 tissimi & eruditissimi scripto-
 res, nemo non eorum Cyri an-
 num primum in primum Olym-
 piadis 55. confert, Dio. Scyl.

lus, Tallus, Castor, Polybius, Phle-
 gon, vti cribit auctor prius &
 eruditus Tatianus. Idem testatur
 & Africanus apud Eusebium his
 verbis. Μῆτερ δ' ἰ τ' αἰχμαλωσία
 ἐν Κῦρῳ Περσῶν ἱεραστὴν
 ἔσθ' ὅτι Οὐμπάς ἤχθη γένος ἐν
 τῷ Σεβαστῶν Διόδωρῳ ἢ τῷ
 Θάλλῳ, καὶ Κάστω ἱστορῶν, ἢ τῷ
 Πολυβίῳ καὶ Φλέγοντι ἐστὶν
 εὐρεῖν ἀπὸ καὶ ἐτέρον, οἷς ἐμὲ
 λησεν Οὐμπάδων. ἀπασι γὰρ
 σμυρναῖον ἐστὶν. Tem-
 pus congruit anno periodi Ju-
 lianæ 4154. Mundi 3390. Iudæicæ
 3201. Nabonassari 188. an. 47. post
 obitum Nabuchodonosori: Aga-
 thias lib. 2. scribit Persarum pris-
 cum regnum à Cyro per 228. an-
 nos durasse: quibus deductis de
 anno 4182, periodi Iulianæ, in quo
 victus fuit Parius ultimus, rema-
 neat anni 4154, initium Cyri vi-
 delicet vt antea Schleg.

aduersus Babylonios bellu gereret, Babylonis rex Ly-
dorum Cræsus, cuius opes & diuitiæ insignes ea tempe-
state erant, in auxiliu venit: victusque iam de se sollici-
4 tus, in regnum refugit. Cyrus quoque post victoriam,
compositis in Babylonia rebas, bellum transfert in Ly-
5 diam. Ibi fortuna prioris prælij perculsum iam Cræsi
exercitum, nullo negotio fundit: Cræsus ipse capitur.
6 Sed quanto bellum minoris periculi, tanto & mitior vi-
7 ctoria fuit. Cræso & vita, & patrimonij partes, & vrbs

Barce

3. *Babylonis*,] Regnabat tñ Baby-
done is, quem nostri Balthasarem,
Græci Labyrinthum vocauerūt, He-
rodotus Labyntē. Cræsus, ait He-
rodotus, vltro Cyro bellū intulisse
oraculis persuasū. Obseruabis au-
tem quæ hic de Solonis & Cræsi
congressū Herodotus narrat. *Ma-
rōr.*

Nabonidū, qui postremus in Berossi catalogo, Ioseph^o x. Antiq. 12. Balthasar esse putat, cuius in Danielis libro metio est. Hic vero Iosephi mira esse oscitantia; qui illos ipsos, vnde hanc historiam descripsit, auctores incuriose legit. Testis est enim Megasthenes. Nabonidum nullo propinquitatis iure cum Laborossarchodo fuisse conjunctum. At Balthasar ille Danielis nō alienis vique successit; sed paternū, & auitū sortit^{us} est regnum. Verba Berossi: δὸς κορυβῆς ὁ παῖς, σιμειάζοντες οἱ ἱπβαλέωντες αὐτῷ κοινῇ τῇ βασιλείᾳ ἀπέδωκαν Ναβονίδω πρὶν ἐκ Βαβυλῶνος ἔπ. ἐκ τῶ αὐτοῦ ἱπαστασε. Nō possūt hęc de legitimo ejus, qui mortuus erat, herede, ac successore dicta videri; sed de peregrino, & adfuitio: cuiusmodi Balthasar non fuit. Non est igitur id, cum Nabonedo Balthasar, sed potius cum Laborossarchodo Nabuchodonosori nepote, ex ejus filia, quæ Neriglissar nupsit, vt scribit Berofus. Neriglissar vero, quasi tutorio nomine pro filio

Laboroffarchodo , seu Balthasare
regnum adminiftrauit. Hinc eft,
quod Balthafari tertius annus tri-
buitur à Daniele. *Perau.*

Rex Lydorum Cræsus.] Omnes tradunt, jam tum temporis Cræsum à Cyro victum captumque fuisse, cum Babylonis bellum inferret. Quomodo ergo iis opem tulerit, non video. Sed videtur Trogus, ut sæpe alios secutus fuisse auctores. *Vof.*

Victusque, &c.] Val. Acidilius ad Velleium, sub finem, ut in veteribus, ita scribendum hic monet, *victusque*, nempe Babylonii, quibus auxilio venerat; non ipse victus. Ego, *victum*, prætero, nam mox sequitur, *fortuna priorem prælii perculsum*. Bernéc.

5. Percussum] Sic infra, 2. 13. 1.
Male vulgati, percussum. Vide
Gruteri differt. 14. ad Tacit. hist. 5.
16. Superesse, qui fugam animi,
qui vulnera tergo ferant. Adde
Liu. 8. 16. 6. 35. 2. 3. 38. 2. 6. 7.

6. *Minor*] Florus, 2. 8. 26.

7. *Vrbis Barce* conc.] Si vel vnus
librorum mss. emendationi faue-
ret, referberem *vrbis Barce* con-
quam Medix vrbem, cuius & Ste-
phanus meminit Cræſo dono da-
tam, offendit ex Ctesia Bongar-
ſius. Nam neque *Barce* Penta-
poleos vrbis in provincia Cyre-
næica, huic loco conuenit,
cum eo Perſarum arma victori-
cia nondum peruenerint, vt ap-
paret ex Herodoti ſæptio libri 3.

DEC

Barce concessa sunt : in qua etsi non regiã vitam, pro-
ximam tamen majestati regiã degeret. Hæc clementia 8
non minus victori quàm victo utilis fuit. Quipp: ex 9
vniuersa Græcia. cognito quod illatum Crælo bellum
esset, auxilia velut ad commune extinguendum incen-
dium confluebant. Tantus Cræsi amor apud omnes vr- 10
bes erat: passurusque Cyrus graue bellum Græciã fuit,
si quid in Cræsum crudelius consulisset. Interjecto 11
deinde tempore, occupato in aliis bellis Cyro, Lydi
rebellauere: quibus iterum victis, arma & equi adem- 12
pti, iussique cauponas, & ludicras artes, & lenocinia
exercere. Et sic gens industria quondam potens, & ma- 13
nu strenua, effeminata molliet luxuriaque, virtutem
pristinam perdidit; & quos ante Cyrum inuictos bella
præstiterant, in luxuriam lapsos otium ac desidia supe-
rauit. Fuere Lydis multi ante Cræsum reges, variis 14
casibus memorabiles; nullus tamen fortunæ Candauli
comparandus. Hic vxorem, quam propter formæ pul- 15
chritudinem deperibat, prædicare omnibus solebat, non
contentus voluptatum suarum tacita conscientia, nisi e-
tiam matrimonij reticenda publicaret: prorsus quasi si- 16
lentium damnum pulchritudinis esset. Ad postremum, 17

vt

nec item illa ab Alexandro con-
dita, de qua auctor infra, 12. 10. 6.
minime vero, quomodo Asulanus
edidit, *Beroea*, Ptolemæo Bipp'ia
Macedoniæ oppidum. Ex ceteris
quoque lectionibus nihil sani erui
potest: *vrbs vero concessa: vero
& concessa: Baragon cessa: &*
*quod Sabellicus habet, vrbs Berse
con. Bern.*

11. *Lydi, &c.* De quibus & Po-
lyæus strateg. lib. 7. Ad hunc mo-
dum domuit Xerxes Babylonios
apud Plutarch. apoph. Reg. cap. 6.
Aristodemus Cumanos ap. Dionys.
Halicar. 7. cap. 8. & Sesostris Ae-
gyptios, referente Scholiaste So-
phoclis. Romanos certe voluptati-

*bus plus aduersus subiectos quam
armis valuisse.* Tacitus affirmat
hist. 4. 64. & est exemplum in
Agric. c. 21. Bern.

14. *Fortuna Candauli* Rectius
forte, *fortuna Cand.* Diffundit
hanc historiam Herodotus lib. 1.
cap. 8. & seqq. Vide & Plutarchi
Symposiaca, 1. quæst. 5.

Candauli Myrsi filius, ab Alceo
Herculis oriandus. Scribit Hero-
dotus mulierculam Gygi mandas-
se, vt aut Candaulum occideret,
aut se pateretur occidi, quod in re
turpi Candauli paruisset. De huius
Gygis annulo multa sunt 1. de Le-
gib. apud Platon. & Cicer. lib. 3.
Officiorum.

CAP. VIII.

ut affirmationi suæ fidem faceret, nudam sodali suo Gy-
 18 gi ostendit. Quo facto, & amicum in adulterium vx-
 19 oris sollicitatum, hostem sibi fecit: & vxorem, veluti
 tradito alij amore, à se alienauit. Namque breui post
 tempore cædes Candauli, nuptiarum præmium fuit, &
 vxor mariti sanguine dotata, regnum viri & se pariter
 adultero tradidit.

1 CAP. VIII. Cyrus subacta Asia, & vniuerso Orien-
 2 te in potestatem redacto, Scythis bellum infert. Erat eo
 tempore Scytharum regina Tamyris, quæ non muliebri-
 ter aduentu hostium territa, cum prohibere eos transitu

Araxis

CAP. VIII. I. Scythi] Libet hoc
 loco particulam orationis Cræsi,
 quæ apud Herodotum extat lib. 1.
 recitare, ex qua apparet, Cræsum,
 ipso vñ modestiorem factum dis-
 suasisse Scythici belli susceptio-
 nem: Postquam ego, inquit Cræ-
 sus, in tuâ potestatem veni, & quæ
 magna felicitas est, in hostem sa-
 pientem incidi, semper operam de-
 di, ut quacunque ratione possem,
 incommoda regno tuo impendens,
 auerterem. Esi enim acerba &
 luctuosa est prætorum malorum
 recordatio, tamen haud scio an vlla
 res sit, quæ magis ad modestiam
 animus flectere possit. Quare si vel
 tu ipse immortalis esses, vel immor-
 talem exercitum duceres, nihil pon-
 deris mea consilia in ruin delibera-
 tionibus haberent: sin autem ag-
 noscite hominem esse & hominibus
 imperare, hæc cogitatio animum
 tuum subeat, restituta subitam
 habere conuersionem fortuna, quæ
 non finit quemquam perpetuo fe-
 licem esse. Strig.

2. Tamyris] Frontinus 2, 5, & Ior-
 nandes in Geticis c. 10. & nostri
 vet. omnes constanter Tamiris,
 vno excepto, qui habet Tomeris.
 Orosij mss. 2. 7. Thameris. Valerij
 Max. editio postrema, 9. 10. Thamy-
 ris, Herodoto, 1. 207. & seqq. est
 Τάμιρις. Luciano in Charonte, &
 aliis, Τάμιρις. Bong. Historiam ex

modo dictis auctoribus præcipue
 diffundit Herodotus. Hodieque
 hoc nomen Timour Scythicum est.
 Sicut & Tamer-Lan. quod Tamer
 Claudum denotat, Lang. enim
 claudum Turcis denotat. Thys.

Cum prohibere eos transitu Araxis
 fluminis posset] Nescio, quid Am-
 miano Marcell. lib. xxiii. in mente
 venerit, quod scribat, Cyrū, Bospo-
 ri fœderum cum multitudinem fabu-
 losa transgressum, ad internecionem
 deleuit Tamyris regina Scytharum,
 vltix acerrima filiorum. Araxem
 transgressum fuisse Cyrum, cum
 Tamyridi & Massagetis bellum in-
 ferret, ex omnibus constat. Bospo-
 rum vero trajecisse nemo dixit.
 Miror quoque, virum doctissimum in
 hoc loco reponere Tomyris, pro
 Tamyris. Nam dicitur, Τάμιρις,
 Τάμιρις, & Θάμιρις. Quamuis
 postremum hoc nomen viris attri-
 buatur, non feminis. Ita Polyæ-
 nus Sacarum regem vocat. Apud
 Aeschylum quoque in Persis ali-
 quoties Θάμιρις pro Θάμιρις
 legendum esse, patet ex Scholiaste.
 At sane videtur esse commentum
 Græcorum, quod de hac, tanquam
 muliere, produnt. Temur nam-
 que masculinum nomen apud Scy-
 thas semper fuit. Quinetiam mul-
 tum ab eo abit, quod refert Lu-
 cianus in Macrobijs, auctoritate
 Cipporum Persicorū, & Onescriti.
 Ait

Araxis fluminis posset, transire permisit, & sibi faciliorem pugnam intra regni sui terminos rata, & hostibus obiectu fluminis fugam difficiliorem. Itaque Cyrus trajectis copiis, cum aliquantisper in Scythiam processisset castra metatus est. Deinde postera dei simulato metu, quasi refugiens castra deseruisset, ita vini affatim, & ea quae epulis erant necessaria, reliquit. Quod cum nuntiatum reginae esset, adolescentulum filium, ad insequendum eum cum tertia parte copiarum mittit. Cum ventum ad Cyri castra esset, ignarus rei militaris adolescens, veluti ad epulas, non ad praelium venisset, omissis hostibus, insuetos barbaros vino se onerare patitur: priusque Scythae ebrietate, quam bello vincuntur. Nam cognitis his, Cyrus reuersus per noctem, saucios opprim-

mit,

ait enim: Κύρις ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ παλαιός, οὗ διχάζοντο Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ὄντες, οἱ καὶ Οὐνίκαιτο, ὁ τὰ ὄρη Ἀλπίων συστράφας, συμπορεύειν δοκεῖ, ἔχοντάς τινες ἡρώδου, ἔχοντάς μὲν ἕνα ἕνα, τὸν δὲ φίλων. Μαθὼν δὲ τὴν πλείονος διαφθοράν, ὅπως καὶ ἐκείνη τὰ ὄρη καὶ ὁ σκοπεῖται καὶ ἐκείνη τὸ πρῶτον, τὸ ὅτι π, ποῦ τὴν οὐκίτητα, ἢ ὅτι διαλεχθεὶς, τὸ δὲ πρῶτον ὁρῶντα αὐτὸν αἰπαρῶν, ἔχοντάς τινες ἡρώδου, ἔχοντάς μὲν ἕνα ἕνα, τὸν δὲ φίλων. Quamquam absurdissimum hoc multis videbitur. Vtpote cum Cyrus, quadraginta annos natus, regnare coeperit; imperarit annos

multorum, fluminum, quae vicinae regionem ita fertilem reddunt, ut à Barbaris *Leprus*, id est, fertilis, appelletur: Et quidem primo ex illis profuit Araxes, qui è lacu exiens, multis alueis hos campos & sicculo am regionem permeat & irrigat: exilit autem è monte Taurus, ea parte, qua Periardus visitur, è latere montis Abo, & versus ortum defluens usque ad fines Provinciae Syruan, ibidem se flecit versus Corum, & Cyro fluuiò conjunctus diuidit Artaxatam (quae hodie Nassuam dicitur, Armeniorum ciuitas) & Armeniam porro rigans, praeterque Araxis planitiem labens, exonerat se in mare Caspium, linquens ad meridiem quidem Armeniam, ad arcium vero Seuaniam, cujus metropolis est Eris. *Ioh. Carrvrightus* in Itin Pers.

xxx. Cambyfes vero annos vii^{xii}

Fieri itaque non potuerit Cyrum centesimum annum aetatis implese, regnante Cambyse. *Voss.*

Araxis Araxes Armeniae nobilis fluuius, ex summis jugis Ararat, quae Periardus olim, nunc Chelder montes appellantur. Hae juga celeberrima sunt fontibus

7. *Adolescens*] Spargapises appellabatur.

Ebrietate] Hoc modo perierunt & Histri apud Florum, 2. to. *Bern.*

8. *Saucios.*] Ea est vetus lectio. Strabo (qui libro II. pag. 353. pr. haec in Sacis gesta scribit)

ἰσοῖκε καὶ νεφελῶν, vinolentior & stupidos: auctor infra, 24.

8. 1. eum adiectione, *mero saucios*

- 9 mit, omnesque Scythas cum regine filio interficit. Amisso tanto exercitu, & quod grauius dolendum, vnico filio, Tamyris orbitatis dolorem non in lacrymas effudit: se! in vltionis solatia intendit, hostesque recenti victoria exultantes, pari insidiarum fraude circumuenit.
- 10 Quippe simulata dissidentia propter vulnus acceptum,
- 11 refugiens, Cyrum ad angustias vsque perduxit. Ibi compositis in montibus insidiis, ducenta millia Persarum cū
- 12 ipso rege trucidauit. In qua victoria etiam illud memorabile fuit, quod ne nuntius quidem tantæ cladis super-
- 13 fuit. Caput Cyri amputatum, in virem humano sanguine repletum conjici regina iubet, cum hac exprobratione crudelitatis, *Satis te, inquit, sanguine quem sitisti, cuiusque insatiabilis semper fuisisti.* Cyrus regnavit annos xxx. non initio tantum regni, sed continuo totius temporis successu, admirabiliter insignis.
- 1 CAP. IX. Huic successit filius Cambyfes, qui imperio patris Ægyptum adiecit: sed offensus superstitionibus

Saucios dicit, quomodo Ennius & Lucretius amore *saucios*. Inde apud Tibullum, 1. 2. *percussus tempora Baccho*, qui Græcis dicitur *οἶνος*. Plautus *Calina* 3. 5. 6. *Se vsquam percussit flore Liberi*, hoc est, inebriauit. Hæc, fere Bongarsius, & plura Gruterus suspicon. 8. 13. *Impressi securos præferunt.* Freinshemius *sopiros* legendum suspicatur: ut apud Curtium, 8. 6. 32. *sopirus* mero ac somno. Est qui *saucios* ideo damnat, cum iam modo bis de ebrietate præcesserit. Sed nulla hic tautologia, quod ea vox stuporem, effectum ebrietatis potius, quàm ipsam designare videatur, inde ducta metaphora, quod admodum ebrisj mente, sic alienentur, ut nihil sentiant, prout solent grauius saucij. Pari fere translatione Archilochus apud Athenæum, 14. 6. m. *οἶνος τοῦ ἡπάρους* *τῆς φρένας*,

vinum mentem attoniem. Nec alia de causa Plautus, *Aulul.* 3. 6. 39. *deponere vino* dixit, quam quod ebrisj non secus esterantur ac ii, qui jam animam efflarunt. Certe *saucius* absolute hoc significatu sumitur etiam à Martiale, 3. 63. & Appul. lib. 7. m. *Bern*.

Cum regina filio Herodotus alij *Spargapizem* libinet mortem conscivisse.

11. *Cum ipso rege trucid.* & mox, *caput Cyri amputatum.* Atqui Cyrum regem in acie captum, & cruci affixum, scribit Diodorus, 2. 44. Xenophon tradit, placide in lecto obdormivisse. *Bern*.

CAP. IX. 1. *Cambyfes* Cyri filius dissimillimus patri persarum rex secundus. regnavit annis v 11. mensibus v. Fufius hæc omnia tractat Herodot. lib. 2. & 3.

Cambyfes

nibus Ægyptiorum, Apis ceterorumque deorum ædes dirui iubet. Ad Ammonis quoque nobilissimum templum expugnandum, exercitum mittit: qui tēpestatibus & harenarum molibus oppressus, interiit. Post hæc per quietem vidit fratrem suum Mergim regnaturū. Quo somnio

Cambyſes] Natus optimo & clementissimo patre Cyro, & domestica disciplina diligenter ad pietatem & virtutem institutus, ea fuit immanitate, ut omnia sibi licita esse persuaderet, nec ullis commonefactionibus aures adhiberet. *Strabo*.

2. *Apis*] Nugabantur veteres Apin radiis lunaribus conceptum, ut Plutarchus auctor est. Atque is erat colore nigro, quadrato in fronte candore, macula dextro lateri ingenua, at corniculantis Lunæ imaginem referente conspicendus. Quin & Damonum præstigiis ipsius Apidis partum ascribit August. de Civit. Dei, xviii. cap. v. Inuentus Apis Memphim, Ægyptiorum regiam, solenni pompa deducebatur, atque tum contivium lautissimum lætitiæ signum instituebatur. Post æui spatium sacris libris præscriptum, Nilo immeritus, vel potius in fonte sacro, vel sacerdotum, qui est Phiala, Apis necabatur, mox alius sacrabatur. Ad similitudinem Ægyptiorum, virulum sibi aureū contasse idololatrias Israëlitas, Patres testantur. Inter quos Lactant. de Ver. Sap. capit. x. Optatus Milleuicanus lib. iii. Tertullian. lib. aduersus Iudæos; ambros. l. i. de Pœnit. Hieronymus ad cap. iv. Osæ; aliiq. Vide *Selden*. *Apis*] Bos Osiridi consecratus, id est, Soli. describitur Herodotus, 2. 28. Diodorus, 1. 85. Plin. 8. 46.

3. *Ammonis* &c.] Iupiter Ammon à Chamo nomen accepit, qui in Africæ steriles arenas ablegatus est. Atque hinc vrbs *Amon-No* dicta. *Amon-No* enim reuera est *Amon*. Ejus nominis reliquiae multis aliis. Neque enim in Æ-

gypto solum, sed & in Arabia & Africa vniuersa notum fuisse nomen Ammonis docent Arabiæ fluvius Ammon, Ammonium Promontorium, Ammonij populi: in Africa proprie dicta Ammonis vrbs, ad Cyniphum fluvium: in Insula Meroë delubrum Ammonis: in Marmarica Ammonia vrbs, quæ vulgo paratonium, & Ammonica regio, vbi oraculum toto orbe celeberrimum. Quin & vniuersa Africa Ammonia dicta teste Stephano. Et, quam late se extenderit cultus Ammonis, docet Lucanus libro 1. x.

Quamvis Æthiopum populis Arabumque beatus Genibus atque indus vnus sit Iupiter Ammon, Bochart.

Porro Iouis Ammonis oraculum celeberrimum, in extimo sinu Libyæ, apud Garamantes, vltra Cyrenem, in solitudinibus vallis, torridis, ac siccitate sterilibus, situm fuit. Circa ipsam oraculi sedem densum nemus, quod & Curtius l. 4. cap. 7. 22. describit: Medium fluvius templum obtinuit, in quo idolum Ammonis pelle amictum hircina, & hircino capite colebatur. Sacerdotes responsa petitura, idolum, aurato nauigio impositum, circumuectabant, accinebantque carmen patrium. His definitus ritibus, non voce, sed solo nutu, signisque sabobicis, quæ veller, proferebat: Signa antistites iis; qui consultum accefferant, referebant, ac declarabant. *Feucher. de Divin.*

4. *Mergim*] Qui est Herodoto *Smerdu*, quo nomine etiam magum Oropaitem

Somnio exterritus, non dubitauit post sacrilegia etiam
 6 parricidium facere. Erat enim difficile, ut parceret suis,
 qui cum contemptu religionis, grassatus etiam aduersus
 7 deos fuerat. Ad hoc tam crudele ministerium, magum
 8 quendam ex amicis delegit, nomine Cometem. Interim
 ipse, gladio sua sponte euaginato, in femore grauius vul-
 neratus, occubuit; poenasque luit, seu imperari parricidij,
 9 seu sacrilegij perpetrati. Quo nuntio accepto, magus ante
 famam amissi regis occupat facinus; prostratoque

Mergide,

Oropasten vocat: & Cometes magus, qui in editionibus vulgaris dicitur Comarus contra libros, apud eundem Herodotum est *I-rexaspes*: & *Ostanes*, qui vulgo *Orehanes*, Herodoto dicitur *Ora-nes*: & Darius *Histaspis* filius in vet. mss. est *Hiprasi*. Hæc ut in Herodoto habentur cædit *Asulanus*, inconsulte: quia nominum mutationes permulta sunt, præsertim Barbarorum, ut est apud Strabonem sine libri 16. Bon.

Fratrem suum Mergum regnaturum.] Non, sine iuria posset aliquis suspicari, scribendum esse, *Merdim*, & paulo post *Merdi*, pro *Mergide*. *Merdim* enim, & *merdi*am appellant nonnulli Cyri filium, ut testantur Scholia ad Persas *Acichyli*. Apud *Aeschilum* ipsum male legitur *Μερδης*, ut iam vidit *Scoliastes*. Herodoto, & *Aristoteli* est *Μέρδης*. Nam sæpe τὸ σ nominibus propriis in principio affigitur. Ceterum est *Τανυζάνης*. Ait enim. *Κῶς δὲ ἵ μὲν τὸν τελευτᾶν Τανυζάνην τὴν νεώτερον υἱὸν ἰπέρησεν δεσποτῶν βακτριῶν, καὶ τὴν χυόεσσι, καὶ χυόεσσι μναίων, καὶ Παρθίων, καὶ καρμανίων, &c.* Sic legendum *Oropastes*, ipsi est *Σπινδεδέτης*. Voss.

8. Gladio sua sponte euag.] Ab auctore nostro est Herodotus, 3. 64, & *Amm. Marcellinus*, 17. 6. *Sulp. Seuerus* lib. 2. hist. sacræ, pag.

116. Contrarius videtur *Strabo*, qui lib. 15. extremo *Cambyten* à magis sublatum dicit, interprete *Xylandro*. Verum ibi τὸ κατὰ λόγον, de imperio *Cambysis* à magis intercepto, quam occiso ipso, malim accipere, quæ verbi notio *Thucydidi*, *Zenophonti*, *Herodiano* &c. est recepta. Quamquam etiam *Orosius*, 2. 8. magos sub nomine quæ occiderant *Regis*, regno obrepere aulos scribit. *Bern.*

9. Magus] Nomen fuit *Pathizithæ*: præter in Persis à *Cambyse* relictus, is regis fratre, nomine *Smerde* vel *Mergide*, occiso, suum fratrem *Smerdim* priori cognominem & perisimilem, regem subornat.

Magus ante famam] Duos tantum fuisse magos, qui Persicū imperiū occupauerūt, præter nostrum asserunt *Herodotus*, 5. 61. *Sulpitius Seuerus* l. 2. hist. sacræ pag. 116. *Orosius*, 2. 8. *Cedrenus* pag. 118. 54. *Const. Manasses* in annalib. & alii. Atqui septem commemorat *Amm. Marcellinus*, 23. 22. fin. & *Val. Max.* 9. 2. *Exemp. ext.* 6. Verum auctoritas *Ammiani*, consensu plurium impar, ne tanti est: *Valerii* vero *Max.* locū feliciter emendauit, ac nostro conciliauit vir magnæ dignationis eruditionisque *Ianus Rurgerthius*, var. lect. 1. 8. Cū enim vulgati sic habeant: ne quem ex conjuratione, quæ sepræ magos cū eo oppresserat, &c. ille transposita vna, non amplius, vcula legit: ne quæ ex cōjuratione sepræ, quæ ma-

Mergide; cui regnum debebatur, fratrem suum subjecit
 Oropasten. Erat enim & oris, & corporis lineamentis 10
 persimilis; ac nemine subesse dolum arbitrante, pro Mer-
 gide rex Orapasta constituitur. Quæ res eo occultior 11
 fuit, quod apud Persas persona regis sub specie majesta-
 tis occultitur. Igitur magi, ad favorem populi concilian- 12
 dum, tributa & militiæ vacationem in trienniū permit-
 tunt: ut regnum, quod fraude quæsierant, indulgentia 13
 & largitionibus confirmarent. Quæ res suspecta primo 14
 Ostani viro nobili, & in conjecturis sagacissimo, fuit.
 Itaque per internuntios quærit de filia, quæ inter regias 15
 pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Illa, nec se ipsâ 16
 scire, ait, nec ex alia posse cognoscere: quia singula separa-
 rim recludantur. Tū pertractare dormienti caput iuber. 1
 nam mago Cambyfes aures utrasque præciderat. Factus 7
 deinde per filiam certior, sine auribus esse regem, opti- 18
 matibus Persarum rem indicat; & in eadem falsi regis
 impulsos,

hos cum eo opp. Septem, inquam, il-
 lorum, à quibus oppressi duo ma-
 gi, procerum Persarum, de quibus
 accipiendus & Florus, 3. 5. 2. Bern.

10. Erat enim & or. & corp. sim.]
 Restitui locum ex sententia V. Cl.
 Fr. Modii, qui disertim in Fuldens-
 ius suis ita scriptum ait: quo
 pacto & Bougartius in mss. libro
 esse proficitur. Nec enim in homi-
 ne pars est, in qua maior solet ha-
 beri lineamentorum ratio, quam
 os, hoc est, vultus. Antea vulgati:
 Erat enim decorus, & corpori li-
 neamentum pers. Herodotus, 3. 61.
 in π δὲ οὐκ αὐτὸ τοῦτο. de decore
 nihil. Idem.

11. Sub specie majest.] Similiter
 à Deioce Rege Medorum institu-
 tum, Herodotus, 1. 99. tradit, ne
 conspici Regem fas esset: ne scilicet
 assiduo conspectu vilesceret.
 Majestati major è longinqua re-
 uerentia. Tac. Ann. 1. 47. Continuum
 affectus minus verendos homines

ipsa satietate facit. Liu. 35. 10. 5.
 Quicquid in excelsis fastigio posi-
 tum est humili & trita consuetu-
 dine, quo sit venerabilis, esse va-
 cuum oportet. Val. Maxim. 1. 6. Vtut
 sit, omnibus potius quam nemini
 patere debere Principem, ostendit
 egregie Gruterus, ad Tacitum dis-
 sert. 44. Idem.

12. Igitur magi ad f. p. c. tributa,
 &c.] Quid hic est, permittere tri-
 buta? Certe, permittit tributis la-
 uor populi non obtinetur. Erudi-
 tissimus Gronovius noster pro
 tributa, legit tributi, tributi ni-
 mirum vacationem permittunt.
 Recte, si quid iudico. Boxb.

Ad favorem &c.] Sic infra, 2. 1. 1.
 4. & 5. scilicet noxam imperium
 inchoantibus velis est clementia
 fama. Tacit. hist. 4. 63.

14. Ostani] Ostanes pharnaspis
 filius, cujus filia Phedyma appel-
 labatur. Herodot. 3. 68.

- 19 impulsos, sacramenti religione obstringit. Septem tantum conscij fuere huius coniurationis, qui ex continenti, ne dato in poenitentiam spatio, res per quamquam narraretur, occultato sub veste ferro, ad regiam
 20 pergunt. Ibi obuiis interfectis, ad magos perueniunt: quibus ne ipsis quidem animus in auxilium sui defuit:
 21 siquidem stricto ferro duos de coniuratis interficiunt.
 22 Ipsi tamen corripuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus sociis, ne ipsum pro mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, vel per suum corpus adigi mago ferrum iussit:
 23 sit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi magus interficitur.
- I CAP. X. Occisis magis, magna quidem gloria recepti regni principum fuit: sed multo maior in eo, quod cum de regno ambigerent, concordare potuerunt.
 2 Erant enim virtute & nobilitate ita pares, ut difficilem
 3 ex his populo electionem æqualitas faceret. Ipsi igitur

viam

19. *Septem tantum*] Thucydides, 8.9.26. Pauci conjurauerant, quocumque essent. Adde Curt. 8.6.20. Ceterum illorum septem optimum nomina recenset Herodotus 3.70. Bern.

21. *Duos interf.*] Atque hos non interfectos à magis, sed tantum læsos scribit Herodotus, 3.78. cuius quidem ob antiquitatem, haud paulo maior, quam Iustini auctoritas: Et patet ex sequentibus ibi deliberationibus duos illos ex vulnere conualuisse. Bernec.

22. *Gobryas*] Herodot. 3.78. Valer. Max. 3.2. exemp. ext. 2. Magophonie porro seu cædis Mago- rum, meminit, & Agathias lib. 2. Bong.

23. *Ita regente*] Bongarf. rectius putat, istum.

C A P. X. 1. *Principum*] Septem illorum conjuratorum. Alii, nec male, principum, antiquo genituo, ut ubique ciuitarium, penatium, apium, paludium, sapientium:

Sic hominum, dixit Sallustius Iug. 74. 2. pro hominum. ut monuit flos delibatus litteratorum Scaliger. Principium pro principium scripsisse quoque Licinium, titulus de stupratoribus, à doctore suo, magno illo Cujacio, se doctum ait. Bongarf.

De regno ambigerent.] Extant apud Herod. pulcherrimæ horum consultationes de regno. An ἰσονομία aut ἐλιγρχία aut μοναρχία sit constituenda.

Concordare] Nam alias natura insociabile regnum Tacit. Annal. 13. 17. nec regna socium ferre, nec reddere sciunt. Seneca in Agemem. vers. 259.

2. *Virtute & nobilitate pares*] Hinc intelligitur, quid sibi vellent ista Valerii Maximi, 7.3. exemp. ext. 2. Darius sex adiutoribus ejusdem dignitatis assumptis, &c. qui locus à V. Cl. Casp. Geuartio, Elect. 1. 1. optime restitutus explicatusque, cruce

viam inuenerunt, qua de se iudicium religioni & fortunæ committerent. Pactique inter se sunt, vt die statuta omnes equos ante regiam primo mane perducerent: & cuius equus inter Solis ortū hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam & Solem Persæ vnum Deum esse credunt: & equos eidem D-o sacratos ferunt. Erat inter cōiuratos Darius, Hytaspis filius, cui de regno sollicito equi cultos ait. *si ea res victorsam moraretur, nihil negotij superesse*: per noctem deinde equum pridie constitutam

crucem doctis fixit hactenus. Bern.

4. *Pactique &c.*] Herodotus explicatius, l. 84. & seqq.

5. *Nam & Solem Persæ vnum Deum esse*] Aeternos ignes adorasse Persas, nulli dubium est. Vnde & sempiterni magorum foculi meminit Ammianus. Virgis autem ignem inter canendum suscitabāt. Illum contaminare, grande nefas habitum. Vnde Euphrates Persa: *πῦρ ὁ μῦναι μὴν τὸ χελεπὸν τῆς ἀρετῆς θανάτου*. Refert Strabo sub finem lib. xv. vbi æterno igni sacra faciunt, lignis præstantioribus corticem adimere & nutrimentum flammæ pinguem olei succū addere. Grande piaculum & morte plectendum, excusso ex ore halitu agnem inflare. Ventilatione Deus ille fouebatur. *Thys.*

Solem Persæ vnum Deum esse credunt.] Hoc ipsum Strabo l. 15. p. 503. Macrobius, l. 6. & alij confirmant. At idem Strabo sub finem lib. 15. Martem vnum Persas deum colere tradit: & Curtius 4. 13. 17. Martem à Dario facit inuocatū. Sed Strabonem, sui ipsius oblitum, erroris arcescit Lipsius, Not. 98. ad Tacit. 6. Annal. Curtio veterem, hoc est, suam lectionem restituit Modius, pro Martem scilicet, *Mithren* seu *Mithram* legendo. Sic enim Persas Solem appellare solitos, ex eodem Strabone, Suida, & pluribus, notū est. Huius dei antistitem, perpetuam

pudicitiam seminam fuisse, patet ex auctore, x. 2. 2. Bern.

Et equos &c.] Ita Xenophon Cyropæd. 8. 216. D. & anabai. 4. 333. B. Pausanias in Laconicis lib. 3. 201. 14. Rationem reddit Ouid. lib. 1. Factor.

Placet equo Persis radiis Hyperiona cinctum.

Ne deus celeri victima tarda Deo.

Quomodo & Herodotus extremo libro 1. Massagetæ ait, equos ideo Soli mactasse, quod deorum perniciosissimo, & quadrupedibus omnibus perniciosissimum conueniret. At Romanis equus non Soli victima, sed Marti, quod per eius effigiem Trojanæ capri sint, vel quod eo genere animalis idcirco delectari putarentur. Festus in Equis, idem de Mythis Florus, 4. 12. Bernec.

6. *Darius, Hytaspis filius*] Darius Hytaspis, est is, quem Eïdras & Philo nominant Anuerum, quod ita est: ex historia intelligitur, quia Philo narrat, hunc Assuerum recuperasse Assyriam & Babylonem. Id apud Herodotum narratur de Dario filio Hytaspis, & scribit Herodotus lib. 111. Dario concubinam fuisse omnium carissimam *Artistanam*, quæ appellatio conuenit cum appellatione Esther, cuius filius putatur fuisse Artaxerxes Longimanus, assuetus haud dubie materna disciplina ad veram pietatem. Strig.

stituta diem ad eundem locum ducit, ibique equae admittit,
 8 ratur ex voluptate Veneris futurum, quod evenit. Postera
 die itaque, cum ad statutam horam omnes convenissent,
 Darij equus, cognito loco, ex desiderio feminae hinnitum
 statim edidit : & segnis aliis, felix auspiciu do-
 9 mino primus emisit. Tanta moderatio ceteris fuit, au-
 dito auspicio, ut confestim equis desilierint, & Darium
 10 regem salutaverint. Populus quoque universus, secutus
 11 iudicium principum, eundem regem constituit. Sic re-
 gnum Persarum, septem nobilissimorum virorum vir-
 tute quaesitum, tam levi momento in unum collatum
 12 est. Incredibile prorsus tanta patientia cessisse eo, quod
 13 ut eriperent magis, mori non recusaverint. Quanquam
 praeter formam, virtutemque hoc imperio dignam,
 etiam cognatio Dario juncta cum pristinis regibus fuit.
 14 Principio igitur regni, Cyri regis filiam in matrimo-
 nium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus : ut
 non tam in extraneum translatus, quam in familiam
 15 Cyri reuersum videretur. Interjecto deinde tempore,
 cum Assyrij descivissent, & Babyloniam occupassent,
 difficilisque urbis expugnatio esset ; aestuante rege, unus
 de intersectoribus magorum, Zopyrus domi se verberibus

8. Darij equus] Vnde postea Darium sigillo habuisse sculptum equum, per quem hinnitum edentem Rex factus fuerat, à Scholiaste Thucydidis est notatum. Bern.

12. Tanta patientia] Gymn. editio : tanta pietate gessisse eos.

Cessisse eo, quod &c.] Bongarsius edidit, cessisse eos, quod. Sed praetuli lectionem quam idem in variantibus è ms. monstrat. Scilicet hoc erat incredibile, proceres illos, regno, quod suae quisque vita periculo magis eriperat, æquo animo, vni Dario celsisse. Cedere alicui, regno, dicit auctor etiam, 29.2. 6. Bern.

14. Cyri reg. filiam &c.] Atqui

duas Cyri filias, Atossam & Arrystonam nec non l'armyn Smerdis, & Phadimam Oranis filiam parium, duxisse refert Herodot. 3. 88. Sed harum princeps fuit Arrystona, Dario maxime adamata, cuius etiam imaginem ex auro solido compactam habuit. Herodot. 7. 69. An forte rescribendum hoc loco filias? Bern.

Regalib. nupt.] Sic infra, 13. 6. 4. Et Tacit. Agric. c. 6. Matrimonium cum orra splendidis natalibus, ad maiora merenti decus & rebus est. Hoc spectans & Lycus apud Senec. Herc. Furante, vers. 345. una sed nostra &c.

15. Assyrij] Vide supra. 1. 2. 13. Zopyrus] Sic enim Herodot. 3. 153.

bus lacerari toto corpore iubet: nasum, aures, & labia
 sibi præcidi: atque ita regi inopinanti se offert. Attoni- 16
 tum, & quærentem Darium causas, auctoremque tam
 fœdæ lacerationis, tacitus quo proposito fecerit, edo-
 cet, formatoque in futura consilio, transfugæ titulo
 Babyloniam proficiscitur. Ibi ostendit populo lauiatū 17
 corpus: queritur crudelitatem regis, à quo in regni peti-
 tione, non virtute, sed auspicio: non iudicio hominū,
 sed hinnitu equi superatus sit: lubet illos ex amicis 18
 exemplum capere, quid hostibus cauendum sit: Hortat- 19
 ur, non mœnibus magis quam armis confidant, patian-
 tūrque se commune bellum recentiore ira gerere. Nota 20
 nobilitas viri pariter & virtus omnibus erat: nec de fide
 timebant, cuius veluti pignora, vulnera corporis, & in-
 iuriæ notas habebant. Constituitur ergo dux omnium 21
 suffragio, & accepta parua manu, semel atque iterum
 cedentibus consulto Persis, secunda prælia facit: at 22
 postremo vniuersum sibi creditum exercitum Dario
 prodit,

313. &c. & Plutarchus apophth.
 Reg. c. 3. & alij id nomen scribunt,
 Ζῶπυρος. Bongarsius, nec male,
 Zophyrus è mss. expressit. Affines
 eam literæ sunt π & φ, sæpeque
 mutantur inuicem: vt, *tropaum*
 & *trophæum*. Sic infra, 3. q. 12. *Pa-*
lanthius, qui alijs est *Phalanthus*.
 Ceterum huic facinori non ab-
 simile quid habet. Florus, 1. 7. 6. *Ber.*
Zopyrum ait Herodot. non ex in-
 terfectorum numero, sed vnus ex
 coniuratis, nempe Megabyssi, filium
 fuisse. Darius dixisse fertur, se vnu
Zopyrum integrum malle, quam
 centū Babylonas capere. Et oblato
 malo granato, tantum optauit sibi
Zopyrorum, quantum ibi granorū
 inesset.

16. *Babyloniam*] Vide supra. t. 2. 7.

17. *In regni petitione*] Ita mss. fa-
 cete & Modio: qui tamē *sortitione*
 legendum contendit, maxime cum
 præced. n. 3. dicat auctor: *Ipsi igi-*

tur viam inuenerunt, quæ de se
iudicium religioni & fortuna cō-
miserent. Verum hoc ipsum *Zo-*
pyrus queri se simulat, in regni
 petitione, non virtuti & iudicio
 hominum, sed auspicio sortique
 fuisse locum. Ad hæc si valeat
 emendatio Modij, sequetur sorti-
 tionem aliquam virtute & homi-
 num iudicio regi: quod contra est.
Sors deorat ad parum idoneos, ait
 Tacit. Annal. 13. 29. *Sorte &*
urna mores non discernuntur.
 Idem, Histor. 4. 7. Quidam im-
 preiti, porcione legunt, pro
 quo *Sichardus* in edit. Basil. *par-*
titione mallet, contra inuenti au-
 ctoris & competitorū regni, *Bern.*

22. *Exercitum &c.*] Similem
 prodicionem, vel geminam potius,
 ipse Darius in *Saccas* mouens, pati-
 tus est à *Risace*, equifone quodam
Sacca, referente *Polyæno* lib. 7.
 Strateg. p. 491.

13 prodit, urbemque ipsam in potestatem ejus redigit. Post hæc Darius bellum Scythis infert, quod sequenti volumine referetur.

LIBER II.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Scytharum origo & antiquitas, de qua cum Aegyptiis contendunt.
- 2 Descriptio Scythiæ, & morum gentis, quæ in plaustris degens justitiam colit & continentiam.
- 3 Scytharum fortitudo bellica: Aegyptios fugant, æsiamque reddunt tributariam.
- 4 Amazonum à Scythis origo, regina, res gestæ.
- 5 Bellum Scytharum aduersus seruos, quos lepido strategemate reprimunt Darius Scythis, deinde Ionibus & Atheniensibus arma infert.
- 6 Atheniensium origo, gloriatio, industria, artes, reges.
- 7 Respublica Atheniensis Solonis legibus & politico strategemate firmata.
- 8 Pisistratus post fortiter gesta in Megarenses tyrannidem per 33 annos occupat.
- 9 Ejusdem filius Hippias, patria pulsus, Persarum exercitum in Graciam adduxit. Inde nobilis illa Marathonica pugna, in qua victi Persæ. Athenienses victores duce Miltiade.
- 10 Dissidium fraternum de regno inter Darij filios. Xerxes bellum aduersus Græcos instaurat validissimo exercitu.
- 11 Fortitudine Spartanorum, quorum rex Leonidas, Persæ ad Thermopylas maxima clade afficiuntur.
- 12 Themistoclis industriâ Persarum classis ad Salaminium fretum navali pralio victa, post multam stragem fuga sibi consulit.
- 13 Mardonio terrestris exercitus commissus, Xerxes agere cunctis

eu adit piscatoria scapha, eiusdem pedestris exercitus fame obruitur: unde noua clades.

- 14 Mardonius in Bœotia ad Plateas, cum Persis à Grecorum copiis victus, cum paucis profugit. Eodem ferè momento aduersus Persas in Asia feliciter dimicatum est.
- 15 Athenienses Spartanis delusis, urbem ex integro restaurant. Spartani Persarum fines depopulantur. Pausanias defectionis reus damnatur Aristides proditoris consilia discutit. Xerxes iterum arma mouet infeliciter, à Cimone nauali prælio superatus.

CAP. I.



N relatione rerum ab Scythiis gestarum, quæ satis amplè magnificæq; fuerunt, principiū ab origine rependū est. Non enim minus illustria initia, quam imperium habuere: nec virorum imperio magis, quam feminarum virtutibus claruere.

CAP. I. 1. *Scythiis* duplex est Scythia, Europæa & Asiatica. Europæa, in quam Darius impressionē fecit cum exercitu septingentorum millium, à Strabone l. 7. parua Scythia vocatur, cuius fines quondam fuerunt, Tanais & Borysthenes fluij. Scythia Asiatica, in qua Cyrus bellum postremum aduersus Massagetis infeliciter gessit, duplex est: vna intra Imaum montem, altera extra Imaum. Scythia terminatur ab occasu Scythia Europæa seu Tanais fluij, quæ limes est, dirimens Asiam ab Europâ; à septentrione terra incognita; ab oriente vero Imao monte; à meridie Sacarum regione & Sogdiana. Scythia extra Imaum montem definitur ab occasu Scythia interiore & Sacis, à septentrione terra incognita; ab oriente Sorita; à meridie vero parte Indix, quæ intra Gangen fluium est. Hactenus Ptolemæus

libro 6. De moribus vero Scytharum Plinius lib. 6. Vt ergo Cyrus primus rex persarum postremum bellum gessit cum Massagetis, quæ sunt pars Scytharum Asiaticorum intra & extra Imaum: sic Darius alteram, quæ est in Europa, aggressus est, eamque Imperij sui iugo subicere conatus est, sed vtrique, Cyrus & Darius, conatus infeliciter cessit. Nam & Cyrus à Massagetis crudeliter interfectus est, & hic Darius turpi fuga, amissa septima parte exercitus, discessit. *Serig.*

Quæ satis amplè magnificæque sunt. Eadem verba usurpat & Salustius Catil. 8. 2. de Atheniensibus. Scythium autem Darij bellum & Herodoto occasionem dedit res Scythicas altius repetendi initio libri 4. B. Adde Piodor. Sicul. 2. 47. Arrian. 4. princ. Niceph. Gregoram lib. 2. post princ. *Bong.*

2. *Quam feminarum* Scilicet, *no*

- 3 claruere. Quippe cū ipsi Parthos Bactrianosque, femi-
 4 næ autem eum Amazonū regna condiderint: prorsus
 vt res gestas virorum mulierūque considerantibus in-
 5 certum sit, vter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum
 gens antiquissima semper habita: quanquam inter
 Scythas & Ægyptios diu contentio de generis vetu-
 6 state fuerit: Ægyptiis prædicantibus, initio rerum, cum
 alia terra nimio seruore solis arderent, alia rigerent fri-
 goris immanitate, ita vt non modo prima generare ho-
 mines, sed ne aduenas quidem recipere ac tueri possent,
 priusquam aduersus calorem vel frigus velamenta cor-

poris

quis sexus à laude cessaret, vt
 ait Florus. 1.10.9.

3. Parthos] Quos eisdem cum
 Persis esse ostendit Teixeira.

Bactrianosque] Vide supra 1.1.9.

Amazonum.] De Amazonibus
 præter alios etiam Plato l. 7. de
 Legibus: & Hippocrates de Aquis
 & Locis, viris copulari non tradit,
 nisi tres ex hostibus confecerint;
 atque ibidē affirmat matres puellis
 gneo instrumento mammas exure-
 re. Hæc, vt creditum veteribus, Scy-
 thiam primum iuxta Tanain, & in-
 de prope Thermoodonta habita-
 rūt. Fuere & tales, si credimus Dio-
 doro, ad mare Hyrcanum & in Li-
 bya. Hodieque prope Angolam in
 Africa, ex mulieribus totum confi-
 sleri regnum asseuerant, qui vide-
 runt: masculum omnem natum oc-
 cidere: cum peregrinis rem habere.
 In America quoque hodie Rio da
 las Amazonas. Thys. De his etiam
 vide Diodor. Sicul. 2.44. Appianus
 in bell. Mitrid. Noster infra, c.4. &
 alij. Alb. Kranzius l.1. hist. Sueticæ,
 c.6. eas origine, Gothicas hoc est,
 Germanas fuisse contendit. At Stra-
 bo l.11. pag. 348. & Arrian. l.7. pag.
 156. hoc mulierum genus vnquam
 exstitisse negant.

5. Scythar. gens antiquiss.] Hero-
 dotus tamen, 4. s. ipsos Scythas ait
 dicere, gentem suam omnium esse
 nouissimam: & de gentis antiqui-

tate Ægyptios non cum Scythis,
 sed cum Phrygibus, certasse refert.
 1.2.3. quod confirmat in Eutropiū
 Claudianus, 2.251. Sed Marcel. 22.
 34. Ægyptiam gentem inquit, om-
 niū vetustissimā, nisi quod super
 antiquitate certat cum Scythis. B.
 Similem contentionem iater A-
 thenienenses & Argiuos memorat
 Ifocrates Panathenæico Bong.

Scythas & Ægyptios] M. Porcius
 Latro principatum quoque; origini
 Scythis tribuit; neque adeo mepte:
 Arca Moæ in Armeniæ mōtibus cō-
 sedit, Armeni vero Scythæ. Thys.

Contentio] Quam pluribus expo-
 nit Otho Heurnius in Indice, c.13.

6. Ægyptiis] Ægyptij antiquis-
 simos se esse mortalium perua-
 sum habuere. Creditumque Genti-
 libus, non tantum, cetera animan-
 tia, sed ipsum quoque hominem,
 compendium illud mundi atque
 imperatorem vniuersi, Nilum fœ-
 cundissimum annuum benigna
 quadam caloris humorisque tem-
 perie in lucem produxisse. Lege
 Pomp. Melam l.1. c.9. & Plin. 10. c.
 58. Diodorum Siculum, Aelianum,
 Macrobiū, &c. Thys.

Generare homines] Ita mox infra,
 n.18. Persuaserunt enim olim sibi
 profani Gentiles, vt etiamnum ho-
 die Sineses, homines initio cum
 ceteris animantibus, non à Deo
 conditos, sed è terra stirpium
 adinstar,

poris inuenirentur, vel locorum vitia quasitis arte reme-
 diis mollirentur: *Ægyptum ita temperatam semper fuis-* 7
se, ut neque hyberna frigora, nec æstius solis ardores in-
colas eius premerent; solum ita secundum, ut alimento- 8
rum in usum hominum nulla terra feracior fuerit. Iure 9
igitur ibi primum homines natos videri debere, ubi edu-
cari facillimè possent. Contra, Scythæ cæli temperamē- 10
tum, nullum esse vetustatis argumentū putabant: Quip- 11
pe naturam, cum primum incrementa calori ac frigori
regionibus distinxit, statim ad locorum patientiam, ani-
malia quoque generasse: sed & arborum atque frugum, 12
pro regionum conditione, apte genera variata. Et quanto 13
Scythis sit cælum asperius quam Ægyptiis, tanto & cor-
pora & ingenia esse duriora. Ceterum si mundi, qua nunc 14
partes sunt, aliquando unitas fuit: siue illuvies aquarum
principio rerum terras obrutas tenuit: siue ignis, qui &
mundum genuit, cuncta possedit, utriusque primordij
Scythas origine præstare. Nam si ignis prima possessio re- 15
rum fuit, qui paulatim extinctus, sedem terris dedit;
nullam priusquam Septentrionalem partem, hyemis ri-
gore ab igne secretam: adeò ut nunc quoque nulla ma-
gis rigeat frigoribus. Ægyptum verò, & totum Orientē, 16
tardissime temperatum: quippe qui etiam nunc torrenti
calore solis exæstuet. Quod si omnes quondam terra sub- 17
mersæ

adinftar, ortos. Vide Diod. Sicul. 1. 7. Eo spectat Atheniensium gloria-
 tio, quam Diogeas Cynicus iis
 cum muribus & lumbricis com-
 munè dicebat esse, *ἡ πόλις ὡς οὐκ*,
 hoc est, ut noster infra, 2. 6. 4. ait,
 eodem innatos solo. Vide ut modo
 monuimus, Lactantium de falsa
 relig. 2. 12. Bern.

8. Nulla terra feracior] Fertilita-
 tem Ægypti prædicat & Hæra-
 tes in laudat, Busiridis: Iosephus
 bell. Iud. 5. 11. & c. Egesippus, 4. 27.
 Tacit. Hist. 3. 5. Plin. paneg. c. 30. &
 31. cum aliis. Bong.

13. Quanto cælum & c. Ingenia

hominum ubique locorum fieri for-
 mar. Curtius, 8. 9. 26. Positum cæli
 corporibus habitum dat. Tacit.
 Agric. cap. 11. Quem locum insigni-
 ter illustrat Græterus disert. 25. ad
 Tacit. Addendus Erasmus Adagio:
 Mores hominum regioni respon-
 dent. Bern.

14. Ignis qui & mundum genuit]
 Hæc sententia fuit Heracliti. Quos
 & Stoicos secutos Cicero testatur
 1. 1. de Natur. Deor. cum dicit. Sed
 omnia vestri (Stoici) Balbe, soleat
 ad igneam vim referre Heraclitū,
 ut opinor, sequentes. Quin & eum
 mundi animam esse existimabant.

mersa profundo fuerunt; prope to editissimam quāque
partem decurrentibus aquis primum detectam; humil-
limo autem solo eandem aquam diutissime iminora-
tam: Et quanto prior quaque pars terrarum siccata
sit, tanto prius animalia generare cepisse. Porro Scy-
thiam adeo editiorem omnibus terris esse, ut cuncta flu-
mina ibi nata in Maotim; tum deinde in Ponticum &
Egyptium mare decurrant, Egyptum autem, quae tot re-
gum, tot seculorum cura impensāque munita sit, & ad-
uersum vim incurrentium aquarum tantis structa mo-
libus, tot fossis conscissis, ut cum his arceantur, illis reci-
piantur aquae, nihilominus coli, nisi excluso Nilo, non po-
tuerit;

10. Scythiam adeo editiorem]

Virgil. 1. Georgic. v. 240.

Mundus ut ad Scythiam Ri-
phasque aridus arces

Confurgit, premitur Libya deue-
xum Austros.

Sed constat inrer Mathematicos,
in globo nullum esse alio editio-
rem locum Bong.

Maotim] Cimmerias paludas
nominauit Claudianus. Temerin-
dam Scythias appellari testatur Pli-
nius, quasi matrem maris. Sicuti &
Dionysius Alexandrinus *πατὴρ
μάρτυς*. Malim ego finem maris
significare cum nostratibus. Scy-
this autem cum Germanis multa
communia fuisse vocabula, praeser-
tim in hoc tractu, Taurica Cherso-
nesus abunde testis. Vide & Bus-
beq. Epist. 4. Legat. Turc. Armenis
tamen prius vocabulum *main* pro
matre usurpatur.

20. Egyptum &c.] Strato qui-
dam apud Strabonem lib. 1. pag.

24. Egyptum ait prisci temporibus
inundatam fuisse mari. B. Et
sane, quod statuerent veteres, Ae-
gyptum ex limo, quem Nilus ve-
lit, accumulato & exaggerato na-
tam, exinde Nili domum eam ap-
pellarunt. Eustath. in Dionys. pe-
rieg. pag. 37. pr. Videndi, Herodo-
tus, 2. 5. Arist. Meteor. 1. 14. Plin. 2.

35. Senec. nat. quæst. 6. 26. Quibus
contradicit Brodæus miscell. 3. 5.
ubi ait, nec decem quidem mun-
di ætates ad spatium istud hu-
mo extendendum sufficere. Bernec.

Vim incurrentium aquarum]
Praeterea in cataractis de quibus
apposuit Senec. Egressus Aethio-
piani arenaeque, per quas iter ad
commercia Indici maris est, præ-
terlabitur. Excipiunt autem cata-
ractæ, nobilis insigni spectaculo lo-
cus: ibi per arduas, excisasque plu-
ribus locis rupes Nilus insurgit &
vires suas concitat: frangitur enim
occurentibus saxis, & per angus-
tias eluctatur, vbicumque vincit aut
vincitur, fluctuat & illic excitationis
primū aquis, quas sine tumultu le-
ni alueo duxerat, violēt & torrēs
per malignos trāsitus prosilit, dissi-
milis sibi: quippe ad id lutosus &
turbidus fuit. At ubi in scopulos
cautiū ierit, spumat, & illi non
ex natura, sed ex injuria loci, co-
lor est: tandem eluctatus obstan-
tia, in vastam altitudinem subito
destitutus cadit, cum ingenti re-
gionum circumstantium strepitu.

Cum his arceantur, illis rec. aq.]
Hoc respiciens Isocrates in lauda-
tione Bufiridis, Egyptios dixit
imbrum simul & siccitatum, quo-
rū aliis super promus condus est,
per se ipsos potestatem habere:
dum

tuerit, non posse videri hominū vetustate ultimam, quā, siue ex aggerationibus regum, siue Nili trahentis limum terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis 21 superatis Ægyptiis, antiquiores semper Scythæ vili.

CAP. II. Scythia autem in Orientem porrecta 1 includitur ab vno latere Ponto, & ab altero montibus Riphæis, à tergo Asiā & Phasi flumine. Multum in lon- 2 gitudinem & latitudinem patet. Hominibus inter se 3 nulli fines, neque enim agrum exercent: nec domus illis vlla, aut tectū, aut sedes est, aimenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberiſque secū in plaustris vehunt, quibus 4

coriis

dum scilicet Niloticas aquas, quæ vicem imbrium Ægypto præstant, pro arbitrio vel fossis in agros suos deriuant, vel objectis molibus arcent.

Aggerationibus regum Inde titulus Codicis, de Nili aggeribus non rumpendis. Cic. moles vocat operas fluctibus. Orisc. 2. 4. Bong.

Nili trahentis &c.] Vnde aqua Nili turbida & limosa fuerit, varie auctores. Arrianus, de Rebus Indicis plantarum in Æthiopia vehementiam, causam voluit. Abradi particulas telluris in Æthiopia, Plutarchus asserit; Alij aliter.

CAP. [I. I. Ponto] Vide supra, 1. 1. 6.

Riphæi] Plinius dicit, vbi desciunt Riphæorum montium iuga, ibi Arimphæos esse. Quos non esse Scythas, Herodotus testatur. vide eum libr. 4. & Plin. 1. 6. c. 7. Riphæi montes assidua nide rigent, atque fæti sunt in extremis partibus versus aquilonem, vnde fuit Tanaïs. Sed quidam & vbi Riphæi montes?

Phasi flumine] Ita legendum etiam contra libros, qui habent *Irbasi*. De Phasi vide Plinium, 6. 4. & Solinum c. 20. & libellum de fluminibus nomine Plutarchi editum. De Scythiis, præter Herodotum lib. 4. vide Diodorum Siculum 1. 2. & Strabonem 1. 7. vbi eo-

rum integritatem multis prædicat, de qua & Horatius 1. 3. ode 24. Vide & pauca apud Marcellin. 1. 2. c. 19. & confer quæ 1. 31. 5. & seqq. de Hannis scribit & Alanis, quos c. 7. discurrere ait latrocinando & venando. Ita enim videtur locus ille supplendus. Bongarsius. Legitur & Tanaï. Tanaïs vero à Scythiis Sila appellabatur, qui ex Riphæis montibus originem accipere creditur, vt Ptolemæus & Plinius tradunt. melius ex siluis Riphæis, ex parte nimirum Hercyniæ oriri Isidorus voluit. vt olim auctor fuit Orpheus in Argonauticis, atque hodie oculati testes. Ex magna ibi palude oriri, Herodotus tradidit. Alij autem, teste Eustathio, Tanaïs fontem incognitum esse tradunt. Illud præterea scire oportet, Arrianum scribere, alium Tanaïn esse Scythicum, quem Alexander cum summo discrimine trajecit. Tanaïs quoque Iaxartes appellatus insigni errore, is enim in Caspium mare se exonerat, Tanaïs autem in Mæotidem. Duo illi ostia tribuunt antiqui, sicut & *αὐτὸν ἵνε* Albertus Campensis, etsi Dominicus Martius Niger quinque ostiis in Mæotidem fluere dicat. Vide & Aeneam Syluium in sua Geographia. 4. In plaustris] Vnde Scythæ dicti

- coriis, imbrium hyemisque causa tectis, pro domibus
 5 vrantur. Iustitia, gentis ingeniis culta, non legibus.
 6 Nullum scelus apud eos furto grauius: quippe sine tecti
 munimento pecora & armenta habentibus, quid saluū
 7 esset, si furari liceret? Aurum & argentum non perinde
 8 ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur.
 9 Lanæ iis vsus ac vestium ignotus: & quanquam conti-
 nuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut mu-
 rinis

ἡμαρτίαις & ἀμαρτίαις, hoc est
 in plaustris viuētes itē *ἀμαρτίαις*
 domos suas in plaustris habentes.

Coriis] Vix inhibeo manum re-
 scripturientem *corricibus*: quæ vox
 ē *curribus*, quod *corius* in ms. quo-
 dam superscriptum Bongarsius af-
 firmat, facili literarum ductu for-
 matur. Certe plaustra Scythica
corricibus tecta facit & Amm. Mar-
 cellinus, 22. 19. Idemque, 31. 6.
Alanos ait *vagari supersidentes*
plaustris, quæ operimentis *curuazū*
corricum (tanquam imbricibus) per
 solitudinis conferunt. Bern.

5. *Iustitia, gentis ingeniis culta,*
non legibus] *Mortalium iustissimi*
Abij (hoc est, Scythæ) dicuntur
 Homero Iliad. 13. 6. laudante Stra-
 bone lib. 7. p. 209. & Arriano lib. 4.
 pr. Sed & noster infra, 12. 1. 17. *gen-
 tem innoxiam* dicit. B. Ceterum de
 præcis Romanis similiter Sallust.
 Catil. c. 9. *Ius bonumque apud eos*
non legibus magis, quam natura
valebat. De Germanis Tacitus, c.
 19. *Plus ibi boni mores valent,*
quam alibi bonæ leges.

Ingeniis] Ingenium vocat, quod
 paulo post, n. 14. *naturam.*

Næuius: ite ætlu in frondiferos
lucos, ubi

Ingenio arbuta nara sunt, non
obscura.

Notauit Scaliger ad Au'oniū, 1.
 23. Petronius, *Crines ingenio suo*
flexi Tacit. annal. 3. 26. *cum honesta*
suopie ingenio pererentur. Sallust.
 hist. libro 3. *Iugna ingenio lo-
 quere prohibebatur.* Et libro 5. *Insula*

suopie ingenio alimēta mortalibus
gignunt ita Florus, 2. 6. 27. & 2. 17.
 5. Bernec. B.

6. *Quid saluum esset*] Ita vet-
 editiones manuscriptorum traduc-
 ces: melius, opinor, quam quod
 Bong. edidit, *quid inter siluas su-
 peresset*? Nam ratio ista generalis
 est, non siluarum propria. Verum
 quidem est, quod non in siluis, (vbi
 vehiculorum incommoda vectio)
 sed plaatiis morari soliti Scythæ.
 vnde *campestris* eos vocat Horat.
 3. Od. 24.

7. *Non perinde &c.*] Ita Vett. om-
 nes. Tacit. de Germania, c. 5. *Posses-
 sione*, inquit, & *usu* auri & argen-
 ti) haud perinde afficiuntur. Bong.
 Editiones quædam veteres, & ē
 Bongarsianis mss. vnus, forte me-
 lius, *perinde aspernantur ac reliqua*
mortales appetunt.

8. *Lacte*] Inde Homero Iliad. 13. 6.
Γάλακτος ἔχοντες. *Lactuori*, Strabo
 1. 7. & 11. addit *carne & caseo*, equi-
 no. maxime. Bong.

9. *Lanæ iis vsus &c.*] Particula
interposita & quamquam, totam
 loci sententiam turbat, quæ p' ana-
 fit ea sublata. Legendum ergo cen-
 ser Salmasius: *Lanæ iis u. a. v. ig-
 notus, quamquam &c.*

Pellibus &c. murinis] Vir magnus
 marinis hic legēdū suadet, cū & in
 Tacit. Germ. c. 17. sit de pellibus bel-
 luariū, quas exterior Oceanus gignit.
 Vix perſuadet: magis Turneb.
 aduersar. 15. 23. *mures*, antiquos in-
 tellexisse non tantum domesticas,
 illas bestiolas, omnia rodentes, ac
 penori

riais vtuntur. Hæc continentia illis morum quoque institutam edidit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe ibidem diuitiarum cupido est, vbi & vsus. Atque

vt nam

penori infestas: sed & siluestres feralique bestias maioris formæ, pelle commendabiles: quo in genere sunt *Marres & Hermeline*. Facit huc illud Senecæ, epist. 90. 38. *Magna Scytharum pars cergis vulpium induitur ac murium, quæ tactu mollia & impenetrabilia venter sunt*. Eginhardus in vita Caroli M. *Ex pellibus luvini vel murini thorace confecto humeros ac pedes hieme munebat*. Ammianus, 31. 3. Hunnis item indumentum tribuit ex pellibus siluestrium murium consarcinatis: vbi Notas eruditissimas V. C. Fr. Lindenbrogii vide. Ceterum de pelliceis tegumentis multa, nec alpernanda, congesti Hieron. Magius, miscell. 3. 7. Berni.

Tamen ferinis Bongarsius tantum mallet, sententia certe requirit. In quibusdam codicibus legitur, *felinis*, pro *ferinis*. Totum autem hunc locum sic emendauit Cl. Salmasius: *Lana us vsus ac vestium ignotus, quanquam continuis frigoribus vrantur. Pellibus tamē ferinis aut murinis viuuntur*. Scythas enim, siue Parthos, murinis pellibus, conficiendis tunicis, vsos fuisse, testatur Hesychius: *Σκυθῶν καὶ Παρθίων περικλυταὶ τῶν ἀγρίων ὀρέων δερματίνες ὀδὲς χιτῶνες*. Huiusmodi tunicas *μικτὴς* appellabant. Sed non possum hic præterire, quæ de hoc animali ad me perscripsit vir diuinus, Cl. Salmasius: De Simone, inquit, verum est, quod tibi in familiari sermone dixi, hodieque à Persis hoc nomen dari animalculo cuidam paruo feli non dissimili. Arabes *Simmor*, cuius pellem calidiorē esse corpori humano, quā cuiuslibet alterius animalis, scribunt; sed nec eodem modo præ-

parari. Puto esse, vt illa dāsimā describunt, quam Martem Zō diuinam vulgo appellamus, Hungari & Poloni, Germanique *Zobel*. Sed vt feli similis sit hæc bestia, non ideo tamē admiserim scripturam, quam in quibusdam scriptis Iustini exemplaribus reperiri ais: *felinis, aut murinis*. Quis enim non videt ab imperito aliquo esse excogitatam, qui cum videret, murinas ibi pelles nominari, statim putauit felinas pro feriis dicendas, quas auctor vna commemoraret? Atqui certum est, veteres Latinos murium nomine, cum murinas pelles dixere, & feles ipsos, omne genus domesticos, ferorūque, comprehendisse, & maiora etiam animalia, quorum pelles ad vestitum, vsuarentur. Cum Paatheras Romani mares Africanos vocant, nonne earum pelles murinas posse vocari verisimile est? Puto tamē, Iustinū, per murinas pelles intellexisse minorum omnium animalium, vt sunt martures, mæles, feles feri, vulpes, simores Parthici, & alia. Per ferinas vero grandiorum ferarū, vt sunt lupi, leones, leopardi, & similia. Ammianus Marcellinus, lib. xxxi. notat, *Hunos indumentis operiri lineis, vel ex pellibus siluestrium murium consarcinatis*. Ad quem locū Fr. Valesius scribit, has pelliculas odoratas fuisse, & citat Hieronymi verba, quæ de alio plane mure intelligenda. Nā animal Moschi etiā mus est, & Zibethum quoque mure appellarūt, sed eorū pellibus ad vestitū non sunt vsi, & siluestres illi mures, ex quorū pellibus sibi vestes Hunnos consarcinasse tradit Marcellinus, de martis vel marturibus accipiendi, & vespellis, quarū hodieq; in illis pelles ad amictū expetuntur, & in aliū orbē, nostrūque, inde importantur. Hactenus Salmasius. Vos. 14. 8. 2.

utinam reliquis mortalibus similis moderatio, & abstinencia alieni foret! profecto non tantum bellorum per
 13 omnia secula terris omnibus continuaretur: neque plus
 14 hominum ferrum & arma, quam naturalis fatum cō-
 ditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis
 naturam dare, quod Græci longa sapientium doctrina
 præceptisque philosophorum consequi nequeunt; cul-
 15 tosque mores incultæ barbariæ collatione superari. Tā-
 to plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quam in
 his cognitio virtutis.

1 CAP. III. Imperium Asiæ ter quæsiuere, ipsi perpe-
 tuo ab alieno imperio aut intacti, aut inuicti mansere.
 2 Darium, regem Persarum, turpi ab Scythia summue-
 3 runt fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidauerunt:
 4 Alexandri Magni ducem Sopyriona pari ratione cum
 5 copiis vniuersis deleuerunt: Romanorum audiuerunt, non
 6 sensere arma. Parthicum & Bactrianum imperium ipsi
 7 condiderunt. Gens laboribus & bellis aspera vires cor-
 porum immensæ: Nihil parare, quod amittere ti-
 meant.

14. *Sapientium doctrina* ad Scytharum laudem locus quoque hic egregius facit ex Plutarchi conuulso: Ardalus, inquit, Anacharsin allocutus, interrogauit, an apud Scythas tibicinæ essent: qui ex tempore respondit, ne quidem vires apud Scythas esse. Rursumque Ardalo dicente, Atqui dii suat Scythis: Omnino, inquit Anacharsis, illic intelligentes humanæ linguæ. Neque Scythæ idem credunt, quod Græci: qui quamquam Scythis eloquio præstare se censerent, tamen Deos osium & lignorum sonos, quam humanam vocem, libentius audire arbitrantur. Quid quod Scythæ cum Zamolxide suo legislatore, animarum immortalitatem credebant? Studia quod attinet, quis inter Ethnicos prior Orpheo poëta?

quem Thracem siue Scythiam fuisse constat. Clemens quoque Alexandrinus lib. 1. Græcos multa accepisse ab iis refert. Neque ipse Plato in Cratylo suo hoc negat. Theodoretus Colloquio 5. ita de iis loquitur: Quinetiam Nomades Scythæ, qui sunt nobis finitimi (eos dico, qui in solitudinibus vitam degunt) singulari quadam mentis solertia ac prudentia præditi esse narrantur, acutissimoque ingenio pollere, ad cognoscendam veritatem, falsitatemque refellendam maxime facto. *Thys.*

CAP. III. 1. *Quæsiuere*] Hoc est, acquisiuere, pro composito simplex. Ita supra, 1. 9. 13. Vell. Paterc. 2. 18. 7. & alij. *Bern.*

2. *Turpi fuga*] Eadem prope verba infra, 7. 34.

7. *Nihil*

meant : nihil victores præter gloriâ concupiscunt. Pri-
 mus Scythis bellû indixit Vexoris, rex Ægyptius, missis
 primo lenonibus, qui hostibus parendi legem dicerent.
 Sed Scythæ, iam ante de aduentu regis à finitimis cer-
 tiores facti, legatis respondent: tam opulenti populi du-
 cē stolidè aduersus inopes occupasse bellû, quod magis do-
 mi fuerit illi timendû: quod belli certamen anceps, præ-
 mia victoria nulla, damna manifesta sint. Igitur non ex-
 pectaturos Scythas dum ad se veniatur, cum tanto sibi
 plura in hoste concupiscenda sint, ultroque præda ituros
 obuiam. Nec dicta, res morata : quos cū tanta celeritate
 venire rex addidicisset, in fugâ vertitur, exercitûque cū
 omni apparatu belli relicto, in regnum se recepit. Scy-
 thas ab Ægypto paludes prohibuere : inde reuersi, Asiâ
 perdomitam vectigalem fecere, modico tributo, magis
 in

7. Nihil victores &c. Supra, l. 1. 7.
 Pulchra in hanc rem dissertatio
 Phil. Camerarii, hor. subcl. cen-
 tur. l. 78.

8. Vexoris. Ita boni libri: alij Vi-
 xoris: quidam Sefosis. Orosius
 ms. lib. 1. cap. 14. Vesoges. Florenti-
 na editio hoc loco, & initio libri
 1. supposuit Sefostres, contra li-
 bros: opinor quia Herodotus,
 lib. 2. refert, eum Scythas subegisse.
 Tornandi est Vesosis. Bong. Vexo-
 ris rex Ægyptius: Lege quoque
 hic, vt supra, Sefosis. Sed miror
 equidem quod Iustinus hic dicat
 Scythas vicisse Sefosia, siue Sefo-
 strem, & in regnum repulisse: cum
 Herodotus, Dicaearchus, Diodorus
 Siculus, & alij, prodiderint, hunc
 Scythas subegisse, omniumque,
 quas adierit, gentium fuisse victo-
 rem. Trogum tamen secutus est
 Valerius Flaccus lib. v.

--- vt prima Sefostres
 Insuper rex bella Geru, vt clade
 suorum

Terræ, hos Thebas, patriumque
 reducat ad amnem.

Thasidos hos imponat agru, Col-
 chosque vocari
 Imperet.

----- Vossius.

Lenonibus hoc est, legatis, secia-
 libus. Hanc vocem omnes, præter
 vnum, veteres agnoscunt: & pro-
 bat P. Danielis ms. Glossarius. Le-
 no, id est, mediator, inquit, qui
 apud Italos dicitur. Ambassator.
 Vnde Trogus Pompeius in secundæ
 historiarum: Premissis lenonibus,
 qui hostibus parendi legem indice-
 rent. Bong. Neque vero mirandum,
 lenones, flagitij propudique mi-
 istros, de re honesta vsurpari: sicut
 contra conciliator & conciliare, vo-
 ces honestæ, ad hoc turpe ministere-
 rium postea sunt traductæ.

10. Stolidè. Ms. colendi. Vnus ita-
 lide, quod ad vulgatam lectionem
 proxime accedit, quam sequutus
 est Orosius. Hic locus explicat,
 quod Scythicus legatus apud Cur-
 tium, 7. 8. 27. ait, sui paruisse uer-
 usque in Ægyptum Bong.

13. Nec dicta, res morata. Ita Flo-
 ras, 3. 3. 9. Nec segnius quam mina-
 ti fuerant, &c.

in titulum imperij, quam in victoriæ præmium impo-
 16 sito. Quindecim annis pacandæ Asiæ immorati, vxor-
 rum flagitatione reuocantur, per legatos denuntiantri-
 bus *ni redeant, sobolem se ex finitimis quasituras, nec*
passuras, ut in posteritatem, Scytharum genus per semi-
 17 *nas id intercidat.* His igitur Asia per mille quingentos
 18 annos vectigalis fuit. Pendendi tributi finem Ninus
 Rex Assyriorum imposuit.

1. C A P. IV. Sed apud Scythas medio tempore duo
 regij iuuenes, Ylinos & Scolopitus, per factionem opti-
 matum, domo pulsi, ingentem iuuentutem secum tra-
 2 xere; & in Cappadociæ ora, iuxta amnem Thermo-
 donta confederunt, subjectosque Themiscyreos cam-

pos

16. *Nec passuras, ut in posterita-*
tem.] Io. Peyraredus, inobilis Aquit-
anus, legit, nec passuras, ut sine po-
steritate, &c. Voss. Freinshemius re-
scribit ita: nec passuras in poste-
rum, ut &c. Bene, ut puto.

C A P. IV. 1. Duo regij iuue-
 nes.] Totum hunc locum confer-
 cum Orofij capite 15. libri primi. B.

2. Cappadocia.] Καπαδοκία,
 Asiæ Minoris regio. Hodie Almafia
 est Iacobo Castald. Genech. Theue-
 to, Toceatu, Alalulië, Pineto, Stra-
 boni & Halicarnasseo hæc Cappa-
 docia quoque Leucosyria dicitur,
 Λευκοσυρία. Cappadoces à Græcis
 Syros nominari, scribit Herodotus
 lib. 1. Pyræthos cognominatos
 aliorum differentia, scribit Eusta-
 thius: quod ex igne futura præ-
 dicebant. Capthorim Hebræis di-
 ci, docet ex Onkelo Arias. Ioseph.
 lib. Antiqu. 1. dicit, Hebræis Mes-
 chinos (Μεσχίτοι) nuncupatos in-
 colas. Strabo tradit, Cappadociam
 in duas satrapias à Persis diuisam,
 in eam, quam proprie Cappado-
 ciam ad Taurum, item Magnam
 cognominarunt: & alteram, quam
 Pontum, & Cappadociam Ponti-
 cam dixere. Hæc Pontica, eodem
 auctore, sub Archelao rege, in
 quinque præfecturas distincta

fuit. In Lauinasenā Λαυινανίω
 nēpe, (vel Lantasinā Λαντασινίω)
 Sargusenam Σαργυσινίω, Sa-
 rauenam hoc (in Græco non inue-
 nio,) Chamanenam Χαμανίνω
 & Morimenam Μοριμανίω. De
 hac Cappadocia intelligit vetus
 Adagium, tria Cappa pessima, uti
 ex Ildori Pelusiota Epistolis vi-
 detur. In totidem quoque idem
 Strabo diuidit eam quam Magnam
 dixit, scil. in Melitenā Μελιτηνίω
 Cataoniam Καταονίω, Ciliciam
 Κιλικίω, Tyanitim Τυανίτιν,
 Isauritim Ισαυρίτιν. Sed quod hic
 quoque addam, est, quod Ptole-
 mæus Sargaraufena Σαργαρευ-
 σινίω, & Garsauria Γαρσαυρία, le-
 git. Apud eundē Melitena, Catao-
 nia, & Lauianensis, in Armenia Mi-
 nore; & Isauris, in Galatia ponun-
 tur. Orof. Cappadocia. Orof. 1. 15.
 Cappadocia Pontica ora. Lēgen-
 dum ex ms. Pontiq. B.

Thermōdōra.] Hic est amnis Cappa-
 dociæ, sicuti & Scythiæ, quæ tamē
 eundē esse ex Eustathio arbitror.

Themiscyreos.] Themiscyra apud
 Strabonē l. 12. Pōti planities, Ama-
 zonū sedes Ptolemæus & Themis-
 cyrā urbē appellat. Thysf.

G. S. 12. 12.

pos occupauere. Ibi per multos annos spoliare finitimos⁶ assueti, conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum vxores, cum viderent exsilio additam orbitatem, arma sumunt: finesque suos summoventes primo, mox etiam inferentes bella, defendunt. Nubendi quoque finitimis animum omisere; seruitutem, non matrimonium appellantes. Singulare omnium sæculorum exemplū aulæ auxere rempublicam sine viris: jam etiam cum contemptu virorū se tuerentur. Et ne feliciores aliæ aliis viderentur; viros qui domi remanserant, interficiunt. Vltionem quoque cæsorū coniugum, ex cidio finitimorum consequuntur. Tum pace armis que sita, ne genus interiret, cōcubitus finitimorum ineuat. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines in eundem ipsis morem, non otio, neque lanificio: sed armis, equis, venationibus exercebant, iniustis infantum dexterioribus mammis, ne sagittarū iactus impediretur: vnde Amazones dictæ sunt. Duæ his reginæ fuere, Marthesia & Lampeto: quæ in duas partes agmine diuiso inclytæ iam opibus, vicibus gerebant bella, solæ terminos alternis defendentes: & ne successibus deesset

auctoritas,

6. *Singulare exempl.*] Secutus sum nixam fide mss. emendationem Fr. Modij, nisi quod *aulæ* punctum in subdistinctionem mutauit. *Audere exemplum* eo modo dicitur, ut apud Tacitum annal. 13. 36. *audere pugnam*: & alibi, *audere stuprum*, *ultionem*, &c. Ceterum, non tam vera quam huic narrationi similia, de puellis Bohemicis, Velasca duce, principatum in viros occupantibus, habet Aen. Siluius, Bohem. cap. 7. *Bern.*

7. *Viros q. d. r. interficiunt.*] Inde Scythica voce dictæ Amazones *Eorpara*, hoc est, *viricida* Herodot. 4. 110. B.

10. *Interficiebant.*] Aliter Iornandes, Getic. c. 8. *Quicquid parvus masculini edidissent, patri reddebant*, &c. Quia ratione adhuc hodie

præcipuas Africani Regis Monimorapæ legiones, quas ex mulieribus in certam aliquam insulam detrusis conscribit, femellas sibi referuare, masculos patribus transmittere scribit Eduard. Lopez, l. 3. de regno Cong. c. 9. *Bern.*

12. *Marthesia & Lampeto.*] Scribe, *Marpesia & Lampedo*. Græcis *Μαρπησια* & *Λαμπεδο*. Hæc Lampedo inter Pleiades olim relata est, sed postea alia in ejus locum substituta est. *Voss.*

Alternis.] Scilicet vicibus. Ita veter. editiones. Bong. *alternis*, quod nescio an idem sit cum *alternatim*. Paulo ante, pro *sola* *term.* Freinsheimius legit, *soli*, hoc est, ditionis. valde probabiliter.

13. *Et ne successibus.*] Inde votum Alexandri apud Curtium,

14 auctoritas, genitas se Marte prædicabant. Itaque maio-
re parte Europæ subacta, Asiæ quoque nonnullas ciuita-
15 tes occupauere. Ibi Epheso, multisque aliis urbibus cō-
ditis, partem exercitus cum ingenti præda domum di-
16 mittunt. Reliquæ, quæ ad tacendum Asiæ imperium re-
manferant, concursu barbarorum cum Marthesia regina
17 interficiuntur. In huius locum filia eius Orithya regno
succedit:

8.8.28. *Vtinam Indi quoque Deū quoque esse me credāt. Fama enim bella conſtant, &c.* De D. Augusto Philo Iudæus lib. de legatione ad Caium: *Accepit diuinos honores, non quod probaret, sed quia videbatur hac postulare amplitudo Imperij, cui veneratio quadam parabatur his artibus.* Videndus omnino D. Augustinus de Ciuit. Dei, 3. 4. ubi de sententia Varro- nis, *uile esse, ut se homines ex diu genitos mentiantur.* Bern.

Genitas se Marte. Piodorus de vna tantum id narrat, cuius no- men non exprimit: & Apollonius, & Amazonas, Martis & Harmoniæ Najadis genus esse tradit. Bong.

14. *Asia* Sæton. Cæf. 22. 4. *Magnum inquit Asia partem Amazonas tenuisse quondam.* Asiam accipe Minorem, non illam, quæ tertia pars Orbis habetur. B.

15. *Epheso* Urbs Ioniz nobilis, & Diang templo, quod inter septē orbis miracula, fuit celeberrima. Hæc condita à Smyrna Amazone, vel, ut alij, à Zamorna. Vnde & Smyrna & Zamorna dicta juxta Stephanum & Hesychium. Ephesi autem pars oppido ab Androclo inclusa. Post, circa Templum Dianæ in loco cauo ac depresso habitauit v. que ad Alexandrū. Lysimachus autem urbē in superiora transfinit, & eorum urbē antiquā adiuuantibus imbrebus subuertit. Vnde cataclysmos Ephesi dicta. Vide Salm. in Solinum.

17. *Orithya* Sic est in omnibus scriptis libris, & impressis quibus-

dam, Vulgo *Otrera*: & apud Apollonium lib. 2.

— *Α' μὲν Ἰνδοὶ βασιλεῖν, Ὁ τρέποντε ἐπὶ Ἀ τριό πη Β. Αἰνα- ζοῖς* hoc nomen transpositis li- teris corrumpitur. Scribendū enim *Otriria*: Grecum est. Ὁ τρέπον Apol- lonio, pro quo alij dixere Ὁ τρέ- πειν, ut *καμύβην καμύβειαν*. Inde *Otreria* vel *Otrina* Trogo. Grotius hoc certissimū habet. Nā *Orirya* Artiriū nomen est. *Salm.*

Filia eius *Orithya* regno succe- dit. In ms. supra scriptum erat, le- gendum esse, *Sinops*. Et sic quoque legerunt sequioris æui scriptores, huius compilatores. *Sinopē* Ama- zonum vnā fuisse, & ab ea urbē dictam, testatur Andron, apud Ety- mologici magni auctore, in voce *Σινώπη*. Ὁ ἢ Ἀνδρόν φησὶν, *μία τῶν Ἀμαζόνων θυγάτηρ* sic Πόντον ὠρεῖ τὴν ἑσπέρειαν τῆς *πίνων*, πίνων τὴν πλείστον οἶνον *περπαγομένην Σινώπην*. Με- ταφράσις ἢ τὸ πηγαῖον τῆς πολλὰ πίνονται. Atqui nō *Σινώπη* significat τῆς πολλὰ πίνονται, sed *Σινέπη*, quomodo ei scri- bendum fuerat. Auctor Scholiors ad 11. Apollonij Rhodij librum. *Ἐπὶ ἢ ἐν μέσσοι παλάμῃ λέ- γουσι τῶν Θεῶν, ἢ διακρίσει χρόνῳ, ἢ Ἀμύζονος, καὶ ἄλλων τῶν ὀρίων Σινώπην*. *ἔπειτα τῶν φθονῶν Σινέπη* Sic scribendum. Hesychius, *Σινώπην τῶν οἰ- κούντων*

Succedit: cui præter singularem bel i scientiam, eximia
 seruata in omne æuū virginitalis admiratio fuit. Huius 18
 virtute tantum additū gloriæ & famæ Amazonum est,
 vt Herculi Rex, cui XII. stipendia debebat, quasi impos-
 sibile, imperauerit, vt arma reginæ Amazonū sibi affir-
 ret. Eo igitur profectus longis nouem nauibus, comi- 19
 tante principum Græciæ iuuentute, inopinantes aggre-
 ditur. Duæ tum sorores Amazonum regna tractabant: 20
 Antiope & Orithya: sed Orithya foris bellū gerebat.
 Igitur cum Hercules ad litus Amazonum applicuit, in- 21
 frequens multitudo cum Antiopa regina, nihil hostile
 metuente, erat. Qua re effectum est, vt paucae repentino 22
 tumultu excitæ, arma sumerent, faciliemque victoriam
 hostibus darent. Multæ itaque cæsa captaeque. In his 23
 duæ Antiope sorores capte sunt, Menaliopæ ab Hercu-
 le, Hippolyte à Theseo. Sed Theseus obtenta in præ- 24

mum

νόμιον Ἰππολύτης. Sic lege. Vulgo
 enim conspurcatissimus locus iste
 Hesychij. *Uoss.*

18. *Herculi*] Apud Tyrios is ma-
 xime cultus, arque inde deuolutus
 ad alias gentes. Tyrilis Melcartus,
 quasi *rex fortis* Ἡρῶς μελὴρ enim
 regem denotat. Vnde & Hesychius
 Ἡρῶς & Ἡρῶς. Ἡρῶς
Ariæ autem validum denotat.
 Vnde & Ἀριῶν Græcorum & Heros
 nomen suum accepere. Qui apud
 Aegyptios Arte vocabatur. Neque
 ab his Persæ multum differunt.
 Ἀρταβάζης enim Persis Heroës, sicut
 Hesychius & Stephanus de urbi-
 bus testantur. Et Ἀρταβάζης, clarus,
 magnus, & splendidus, quod in Ar-
 taxerxe & Artabazo originem ad-
 huc suam retinet. Artabazus enim
 nihil aliud quam fortem denotat
 præfectum. Bactra pro capite ho-
 dieque Turcis Tartarisque in usu,
 quin & in priore syllaba Herculis
 vox quoque Ἀρταβάζης latitat. Qui
 quia etiam cum sole confunditur,
 duodecim solis labores in Zodia-

co Herculi adscribere, eique Iu-
 nonis hortatu impositos sinxere.
 per Iunonem autem ipsum cælum
 intellexere. Putant nonnulli sub
 Herculis fabulis Samsonis histo-
 riam denotari. Sed multum dubi-
 to, ita tamen August. 18. Clu. Dei,
 19. alii que. *Thys.*

Rex, cui duodecim stipendia deb.
 Hic duodecim Herculis labores,
 stipendia 12. sine controuersia vo-
 cantur. vnde *panna & labor* dicitur.
 Hor. Epod. Od. 17.

*Quæ finis? aut quod me manet
 stipendium?*

*Effare: iussus eum fide panna
 luam.*

Hæc Turnebus aduersar. 30. 27. De
 duodecim porro laboribus seu
 certaminibus, quæ rex Euryst-
 heus, instinctu Iunonis imperabat
 Herculi, casibus eum objecturus,
 legendæ fabulæ, & Diodorus Si-
 cul. libro 4. Tangit etiam Plin. pa-
 negyr. cap. 14. fin. & alludit Sene-
 ca in Apocolocynt. *purauit sibi
 decimum tertium laborem venisse.*
 Bern.

24. *Theseus*] Sicuti Iustinus, ita &
 Philo.

mium captiua, eamdem in matrimoniū assumpsit, & ex
 15 ea genuit Hippolytum. Hercules, post victoriam, Me-
 nalippen captiuam sorori reddidit, & pretium arma re-
 26 ginae accepit. Arque ita functus imperio, ad regem re-
 27 uertitur. Sed Orithya, vbi comperit bellum sororibus
 illatum, & raptorem esse Atheniensium principem; hor-
 tatur comites, frustraue & Ponti finem, & Asiam edo-
 mitam esse dicit, si Græcorum non tam bellis, quam ra-
 28 pinis pateant. Auxilium deinde à Sagillo, rege Scythiæ,
 29 petit: Genus se Scytharum esse: cladem virorum, ne-
 cessitatem armorum, belli causas ostendit; asscutasque
 virtute, ne segniores viris feminas habere Scythæ vi-
 30 derentur. Motus ille domestica gloria, mittit cum in-
 31 genti equitatu filium Panasagorum in auxilium. Sed
 ante prælium, dissensione orta, ab auxiliis desertæ, bello
 32 ab Atheniensibus vincuntur; receptaculum tamen ha-
 buere castra sociorum, quorum auxilio intactæ ab aliis
 33 gentibus, in regnum reuertuntur. Post Orithyam, Pen-
 thesileæ regno potita est, cuius Trojano bello inter
 fortissimos viros, cum auxiliū aduersus Græcos ferret,
 34 magna virtutis documenta extitere. Interfecta demum
 Penthesileæ, exercitūque eius absumpto; paucæ, quæ in
 regno remanserant, ægre se aduersus finitimos defen-
 dentes, vsque tempora Alexandri Magni durauerunt.
 35 Harum Minithya, siue Thalestris regina, concubitu
 Alexandri

Philochorus & alij testantur jux-
 ta Plutarchum, Theseum Hercu-
 lem secutum, cum Amazonibus
 bellum inferret, atque nauigasse
 vsque ad Pontum Euxinum, &
 præmium virtutis accepisse An-
 tiopam. Sed Pherecydes, Hellani-
 cus, alique, post Herculem pro-
 pria classe nauigasse, atque Antio-
 pam abduxisse tradunt. Atque
 hæc origo grauisissimi belli Ama-
 zonum, quæ pene in ipsa vrbe ca-
 strâ metatæ, atque à Theseo cæ-
 sâ, vide Plutarchum in Theseo.

31. *Penthesileæ*] Amazonum
 regina, quam auxilio Trojanis
 venisse proditum, & ab Achille
 occisam. Quam cum, sepulchro
 vt condecorarent, Græcis persuade-
 dere vellet Achilles, atque Ther-
 sites eidem opprobria objiceret,
 ictu pugni occisus. Tunc Diome-
 dem, Therstiz cognatum, in
 Scamandrum fluium projecisse
 cadauer Penthesileæ proditum
 est.

33. *Concubitu Alex.*] Infra. 12.
 3.5. & 42.3.9. Curtius, 6.5.42.

CAP. V.

Alexandri per dies XIII. ad sobolem ex eo generandam, obtento, reuerſa in regnum, breui tempore cum omni Amazonum nomine intercidit.

CAP. V. Scythæ autem tertia expeditione Afiana, cum annis octo à cōjugibus & liberis abſuiſſent, ſeruili bello domi excipiuntur. Quippe conjuges eorū longa exſpectatione virorum feſtæ, nec iam teneri bello, ſed delectos ratæ, ſeruis ad custodiam pecorum relictis nubunt: qui reuerſos cum victoria dominos, velut aduenas, armati ſuiſus prohibent. Quibus cum varia victoria fuiſſet, admonentur Scythæ mutare genus pugnæ, memores non cum hoſtibus, ſed cum ſeruis præliandū, nec armorum, ſed dominorum iure vincendos: verbera in aciem, non arma adferenda; omiſſoꝝque ferro, virgas ac flagella, ceteraque ſeruiliſ metus paranda inſtrumenta. Probato omnes cōſilio, inſtructi ſicut præceptum erat, poſtquam ad hoſtem acceſſere, inopinantibus verbera intentant: adeoque illos perculerunt, vt quos ferro non poterant, metu verberum vincerent; fugamque non vt hoſtes victi, ſed vt fugiriui ſerui capeſſerent. Quicumque capi potuerunt, ſupplicia crucibus luerunt.

Mulieres

CAP. V. 1. *Scythæ autem reuerſa, &c.* In eadem cum hiſ? certe ſimillima ſunt, quæ Sal. Neugebauerus commentar. Moſcouiæ, ſub finem capitis 3. refert ex annalibus Ruſſorum: vbi de *Chlopigorod*, hoc eſt, *ſeruorum caſtro*, quem in locum ſerui ab heris in fugam verſi ſe receperunt. *Bern.*

Scythæ autem Vide Herodotum initio libri 4. qui non octo annos, ſed viginti octo, domo abſuiſſe Scythas narrat: quod ſane probabilius eſt. hic tamen contra conſenſum librorum nihil muto. *Bong.*

5. *Perculerunt* Ita mss. Herodotus, 4.4. οἱ δὲ ἐκπύοντες.

6. *Crucibus luerunt* Qualis autem crux? quin de omni cruce dici

poſſit, altam fuiſſe, & ſublimes pendendiſſe qui affixi huic ligno erāt, non eſt dubium. Nam & nocentes in crucem tolli, leuari dicebantur, aut etiam eam inſcendere & adſcendere. Sed qui putabit omnes ad vnum exemplar erectas fuiſſe, ſane errauerit. Sublimes extra ordinem aliqua ſtatuebantur: ſi exempla edenda forent in famoſa perſona, & ob atrox facinus, aut ſi hoc ſupplicio veniret afficiendus ille, cujus odium eſſet apud omnes flagrantiffimum, aut quicumque alia cauſa id flagitaret. Ceterum vulgares cruces non admodum altas fuiſſe, ex ſuppedaneo, quod habebant, ſi habuerint, oſtendi poteſt. Non enim appoſiti illis ſuppedaneū, vt cruciarij corpus.

- 7 Mulieres quoque male sibi cōscia, partim ferro, partim
 8 suspendio, vitam finierunt. Post hæc pax apud Scythas
 9 fuit, vsque tempora Iancyrī regis. Huic Darius rex Per-
 10 sarum, sicut supra dictum est, cum filia eius nuptias nō
 obtinisset, bellum intulit: & armatis septingentis mil-
 libus hominum Scythiam ingressus, non faciētibus ho-
 stibus pugna potestatem; metueas, ne interrupto ponte

Istri,

pus in illo pedibus stantis requies-
 cere: & quasi sustineretur, ut vulgo
 persuasi doctis esse video. Ad hoc
 enim suppositum fuit, si tamē fuit
 crucibus *ἡ σταυρός*, ut pede in eo
 posito cruciarius posset inscendere
 per se, & lignum quod in medio
 fixum erat insidere eodem prorsus
 modo, quo eques, pede stapedi im-
 posito ad subleuandum se, equum
 adscendit. medium itaque crucis
 lignum, quod eminebat ex anteri-
 ore parte, equi ligaci vicem ha-
 buit, quod incēdebat & equitabat
 cruciarius. Vnde & *ἡ σταυρός* eo
 dixit crucifixum Iustinus in Try-
 phonis dialogo. In eo ligno velu-
 ti subsidebant toto corpore su-
 stentati, quia illud natibus preme-
 bant, crucibus hinc inde pendulis.
 Hominis autem ita subsidentis bra-
 chia, vtrinque expansa, ad duas
 latitudinis partes extremas deliga-
 bantur, clauis etiam affixa: pedes
 in ima extremitate longitudinis
 vinciebantur, & clauis configeban-
 tur: caput reclinatum habebatur
 ad extremitatem longitudinis
 summam: nec is pedibus insisteret
 suppedaneo, quod falso imaginati
 sunt. Tribus autem partibus tota
 crux constabat, arrectario ligoo,
 siue stipite, siue palo, qui erecta
 statione in terram desigebatur. Sta-
 ticulum & statumen appellat Ter-
 tullianus. Hæc præcipua pars cru-
 cis, siue maior, quia longior &
 densior. Altera pars transversaria
 est, quæ ideo antenna appellatur:
 nam arrectaria mali instar habet,
 transversaria antennæ. Hæc pars
 dissipatis brachiis cruciarij & alli-

gatis quasi vestita erat. Quæ direc-
 ta desigebatur, totum corpus sus-
 tinebat rectum. Tertia fuit sedile,
 id est, lignum quod à medio stati-
 culo siue stipite crucis erecto emi-
 nebat, cui insidebat cruciarius.
 Crucem similem esse Tau Samari-
 tano, ex origine tradit Hierony-
 mus. Aegyptio forsan Salebdi, dice-
 re voluit, vel Tauri literæ Abyssino-
 rum. Appendicis loco censetur
 fuisse suppedaneum. Sed de eo me-
 rito dubitatur, cum nulla ejus
 apud veteres mentio, nisi nos
 Greg. Turonensis auctoritas mo-
 ueat. Vitimo erat superius tabula
 alba, nigris literis notata, in qua
 causa mortis describebatur. Græci
ἡ σταυρός dixerūt. Quod idē est, re-
 ste Helychio, atq; tabula alba: *Salm.*

8. *Iancyrī*. Ea est sex mss. con-
 stans lectio. Hunc regem Orofius,
 2. 8. vocat *Attyrum* ms. *Accurum*.
 Herodotus, 4. 120. *Indaphysum*
 vbi & *Scopasin*, & *Taxacin*, dua-
 rum aliarum Scythiæ partium re-
 ges, commemorat. Ctesiz, c. 17,
ἡ σταυρός dicitur: *Aneriregy-
 rus* Iornandi in Geticis, c. 10. Hæc
 Bong. Apud Iornandem tamen pro
Aneriregyrus, Gruterus ē ms. Pa-
 latinis *Iancyrus* substituit. Apud
 Herodotum vero *ἡ σταυρός*
 forte pro *ἡ σταυρός*, & apud
 nostrum *Iancyrus* pro *Indacyrus*,
 vel *Idanchyrus* scriptum ait Cl.
 Salmasius ad Solin. 346. A. 1.
ἡ σταυρός est nomen illius Scy-
 thici regis apud Clementem. Bern.
Vsque ad tempora Iancyrī regis
 Omnia scribendum, *Idancyrī*.
 H. erodote

Istri, reditus sibi intercluderetur, amissis octoginta milibus hominum trepidus refugit : quæ jactura , abundante multitudine, inter damna numerata non est. Inde 12 Asiam & Macedoniam domuit : Ionas quoque navali prælio superat. Deinde cognito quod Athenienses Ioniis 13 auxilium contra se tulissent, omnem impetum belli in eos conuertit.

CAP.

Herodoto est Ἰστρία, ut & Ariano, lib. vii. Straboni Ἰστρία. Plutarcho in Apophthegmatibus, Ἰστρία. Multis enim vocabulis inseritur Ἰσθμιας ergo, & plenioris toni, vt, Ἀτρεῖς Ἀτρεῖς, Ἀμύων Ἀμύων. Thymodas Thymondas, Indigetes Indigetes, Carpetani Carpentani, Callatia Callantia, & sexcenta eius generis. Voss.

10. Ἰστρία, Europæ maximus fluuius Ptolemæo & ceteris. Ister. Ἰστρος, quoque vocatur, teste Plinio & Strabone : hic, horum nominum mutationem ponit, ad eius cataraclas : ille , vbi primum Illyricum alluit : Ptolemæus ad Axiopolin urbem : Appianus ad Sauis fluminis cum eo confluentiam, itaque vt superior pars Danubius , inferior vero Ister vocetur. Bessorum lingua Istrum nominari , addit Iornandes. Stephano Ματοας, Ματοας, quondam dictus fuit, idem cum Danubium Δάναβος, & Danusium Δάνουσιον, appellauit. Addubanus nominatur apud Festum, nisi locus deprauatus sit. Ortel.

12. Asiam & Macedoniam] De Asia alias. Macedonia Europæ celebris regio : hanc à Septentrione, à Dalmatia Mœsiaque, montana se iungunt : ab occasu, mari Adriatico siue Ionio ; ab ortu, Aegeo abluitur. Meridianam orâ Epiroticæ gentes & ipsa Græcia excipit. Passim Emathia ante dicta fuit, Plinio & Trogo testibus. Præoniam primo

vocatam scribit Lilius lib. 40. deinde Aemoniam. Item Edonia & Pieria Solino. Etiam Bæotia quondam dicta, Trogus auctor est. Eius partem Μακεδονία Hefychius & Stephanus appellant, & inde totâ regionem nomen accepisse refert Eustathius in Dionysium. Posterioribus seculis huius pars Salutaris dicta fuit, vt constat ex libro Notitiarum, quæ partim Macedonia, partim Thraciæ adscribitur. Ortel.

Ionas] Qui seruituræ adeo impatiēter tulerunt, vt crebras seditiones contra præfectos Persicos mouerint. Ac vt de alijs moribus gentis Ionicæ non dicam, quæ omnium maxime floruit ingenijs & opibus, Datio quidem regnante valde iniqua fuit hæc prouincia. Nā ducibus Aristagora & Histæo ingem imperij Persici excutere conata est, & hoc nefario consilio sibi ingentes clades & multarum urbium excidia accersuit. Cum enim Aristagoras, gener Histæi, sua sponte ad defectionem propensus esset, magis etiā à socero incitatus est, qui cum in aula Persica apud Dariū versaretur, & videret, literas non posse mitti sine summo periculo, seruum quemdam fide præstantē, cui notas in capite impresserat, ad Aristagorā ablegauit. Aristagoras cognitis & perceptis notis, quæ hortatrices erant ad mouendam seditionem, externa præsidia querit, primū apud Spartanos, deinde apud Athenienses. Neque vero difficile fuisset Aristagoræ, regē Spartanum in suam sententiam adducere ;

- 1 CAP. VI. Nunc, quoniam ad bella Atheniensium
ventum est, quæ non modo ultra spem gerendi, verum
etiam ultra gesti fidem patrata sunt; operaque Athe-
nienſium effectu maiora quam voto fuere; paucis vrbis
2 origo repetenda est: quia non, vt cæteræ gentes, à for-
3 didis initiis ad summa creuere. Soli enim, præterquam
4 incremento, etiam origine gloriantur. Quippe non ad-
uenæ, neque passim collecta populi colluies originem
vrbis dedit: sed eodem innati solo, quod incolant; &
5 quæ illis sedes, eadem origo est. Primi, lanificij, & olei,
& vini vsum docuere. Arare quoque, & serere frumen-
6 ta, glandem vescentibus monstrarunt. Literæ certe ac
facundia & hic ciuilis ordo disciplinæ, veluti templum
Athenas

cere; proposita ingenti pecunia, nisi filioli Cleomenis patrem monuisset, vt insidias huius hospitis caueret. Dilcedens igitur Lacedæmone, re infecta, Athenas proficiscitur, atque ibi doctis dolis & facietis fabricis perficit, vt 20. naues à populo decernantur ad societate belli Ionici. Hæ naues, vt inquit Herodorus lib. 5. fuerunt scintillæ exsuscitantes ingens incendium inter Græcos & Persas Sed Aristagoras postquam infelicitè cum classe regis dimicasset, in Thracia sedem querens, ab incolis vna cum exercitu suo deletus est. Histixus, princeps seditionis, simulans se pacaturum Ioniam, à rege in patriam dimissus est. Ibi cū ciues suos crudelissimo luctuosissimoque bello implicuisset, in quo Miletus, Samus, Chius, Sardes vastatæ sunt; ad extremum has scelerum pœnas persoluit. Nam corpus ipsius cruci affixum est à duobus satrapis, Artapherne & Harpago, qui fugientem in Mysiam Sardes retraxerunt, caput vero anulsum ab humeris Dario transmissum est, vt perfidiam proditoris execraretur. Strig.

CAP. VI. Patrata sunt] Bong. peracta sunt. Sed monitu Franc. Modij retinuimus vulgatam hætenus lectionem. Patrare pro perficere, elegantissimo cuique veterum in vſu fuit. vt Sallust. Catil. 56. 5. incepta patrare. Tacit. Annal. 2. 88. patrare necem. Bern.

4. Eodem innati solo] Indigenæ, αὐτοχθόνες, γηγενείς, Terrigenæ Ausonio in Catalogo Vrbium:

Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas.

Cicero pro L. Flacco c. 26. Athenarum vrbis verustate ea est, vt ipsa ex sese ciues suos genuisse dicatur. B. Adde Platonem in Menexeno, Demosth. orat. funeb. & Euripidem Ione. Quidam tamen colonos Saitarum Athenienses dictitabant. Diodor. Siculus, l. 28. Bern.

5. Primi] De Atheniensium inuentis Lucretius initio libri 6. Aelianus var. hist. 3. 38. Cicero pro Flacco c. 26. Bong.

Serere frum.] Inde frugum patrens hæc vrbis appellatur à Floro, 3. 5. 16.

Athenas habent. Ante Deucalionis tempora regem habuere Cecropem : quem, vt omnis antiquitas fabulosa est, bififormem tradidere , quia primus marem feminæ matrimonio junxit. Huic successit Cranaus, cuius filia Athis regioni nomen dedit. Post hunc Amphictyon re-

gnauit,

6. *Athenas*] Athenæ vrbs nobilissima Græciæ , à cecrope Aegyptio condita, iuxta amnem Idissum, ingeniorum & eruditionis fons, quam ab Attio quadrurbam appellatam scribit Festus, clariores, quam vt debeant indicari. Euripidi ἐλλάδος ἡλλάς, Græciæ Græcia, Diodoro , 13. 27. κοινὸν πάντων ἀνθρώπων παίδευτήριον, Demostheni oculus Græciæ , Aristidi sapientie Prytanæum dicitur. De qua Vrbe vide *Athenas Atticas Meursii*. A'θῶν siue Minerua iis nomen dedit. A'θῶν autem refert Hebræorum Adonai. Quippe illa sapientiæ Dea ex Iouis cerebro nata. Dei autem comes sapientia vel poti' ipse Deus sapientia est. Adonai autē Dominus Deus *Thys*.

7. *Deucalionis*] Quia Deucalion antiquissimus rex Thessaliæ credebatur etiam antiquissimi quique, quin & ipsi satyri Δευκαλίωνες dicti, vel etiam Δευκαλίωνες, vnde Theocritus,

Οὐδ' οἷόν τις αἰετὶ πρὶν Δαμίδα
ἢ Δευκαλίωνα.

Rerum habuere] De statu & mutationibus Reipubl. Atheniensium, multa paucis Strabo l. 9. Vide & Vell. Ratero. l. 2. Primum regem faciunt Cecropem : Alij Actæum, siue Actzonem εὐκτῆζοντα. Pausanias Atticis, Eustathius in Dionysium, alij. De variis appellationibus Atheniensium, præter jam citatos, vide Herodotum, 8. 44. B.

Bififormem] Διφυῖ Eusebius & Hieronymus in Chronicis. Plutarchus de sera Num. viid. c. 11. Eustathius in Dionys. Vide & Dio-

dorum, 1. 28. de Pete Mnesthei patre. B. Plures huius appellationis rationes habet Suidas in Κίερος.

8. *Cranaus*] Ab hoc & regionis incolæ Cranai dicti.

Atys] Alij leg. *Attis*. Actæam antea ab Actæo rege dictam affirmant; vel quia litoraliter fere tota sit, exili & angusto quodam veluti margine. Vide Appollodorum lib. 111

9. *Amphictyon*] Pausanias ad Amphictyonem regem, hunc in modum imperium deuolutum esse testatur, Actæum, quo in loco nunc Attica est, memorant primum regnasse. Ei successit Cecrops, qui cum Actæi filia nupta erat. Huic filiz fuere Erse, Aglauros, & Pandrosos; filius Erysichthon , qui ad Atheniensium regnum non accessit: forte enim ita accidit, vt viuente patre vita discederet : quo factum est, vt Cecrope mortuo Cranaus, qui opibus & potentia Atheniensibus præstabat , regno potiretur. Cranao vero & alias fuisse filias ferunt, & Atthidem , à qua tota regio, quæ prius Actæa dicebatur, Attica nominata est. Sed Cranaum Amphictyon, nihil a finitatem veritus (siquidem ejus filiam in matrimonium habebat) regno per vim expulit. Verum & ipse postea ab Erichthonio , facta coniuratione oppressus est. Vett. *Amphictyonides*. Vulgo *Amphitryon* : & ita Orosius ms. l. 9. Verum nomen ex Pausania retulimus. Et ex mss. emendanda est editio Chronicorum Eusebii, quæ Amphitryonem quintum Atheniensium regem facit , quum sit *Amphictyon* 3. Athen. B.

Nomen

gnauit, qui primus Mineruæ urbem sacravit, & nomen
 10 ciuitati Athenas dedit. Huius temporibus, aquarum il-
 luvies maiorem partem populorum Græciæ absumpsit.
 11 Superfuerunt, quos refugia montium receperunt, aut
 ad regem Thessaliæ Deucalionem ratibus euecti sunt;
 12 à quo propterea genus hominum conditum dicitur. Per
 ordinem deinde successionis regum ad Erechteū de-
 13 scendit, sub quo frumenti satio apud Eleusina à Tripto-
 lemo

Nomen ciuitati Arb. ded. Atqui
 Theseum Athenas dedisse nomen,
 auctor est in ejus vita Plutarchus.
 Rursum Hyginus, Fab. 164. & 275.
 Mineruam Athenas & condidisse
 & ex suo nomine sic appellasse di-
 cit. Bern.

10. *Aquarum illuuius*] De rege,
 sub quo factum est diluuium
 Deucalionis, varie traditur. No-
 ster autem Historicus hoc loco,
 & Orosius lib. 1. cap. 9. diluuium
 Deucalionis accidisse scribunt re-
 gnante Amphictyone, qui ter-
 tius à Cecrope fuit. Sic enim eo
 loco ait Orosius: Anno octin-
 gesimo decimo ante Romam
 conditam, Amphictyon Athenis
 tertius à Cecrope regnauit; cu-
 ius temporibus aquarum illuuius
 maiorem partem populorum
 Thessaliæ absumpsit, paucis per
 refugia montium liberatis, maxi-
 me in monte Parnasso, in cuius
 circuitu tunc Deucalion regno
 potiebatur; qui ad se ratibus
 confugientes, susceptos, per ge-
 mina Parnassi iuga fouit, aluit-
 que, à quo propterea genus hu-
 manum reparatum ferunt. Ea
 quoque tempestate subactam In-
 diam Liber Pater sanguine mada-
 fecit, cædibus oppleuit, libidini-
 bus polluit: gentem utique nulli
 unquam hominum obnoxiam, ver-
 naculâ tantum quiete contentam.
 Hæcille. Nec inter auctores alios
 conuenit de tempore huius dilu-
 nij. Nos igitur sequimur Eusebii
 in Chronicis, & Orosium in 1. lib.

qui Deucalionis diluuium poste-
 rius faciunt Ogygiano 230. annis,
 hoc est, circa annum ætatis Moysi
 50. licet Eusebius inibi signet 70.
 à qua annorum supputatione
 proxime abest Cyrillus. Ferer.

Græcia] Orosius, 1. 9. *Thessalia*. B.

11. *Erechtheum*] Vett. in hoc no-
 mine varie corrupti sunt. Ab hoc
 rege Homerus, Iliad. 2. 547. Athe-
 nienfes vocat Ἐρεχθίδην. Hic à Pausania, Eusebio, quem Au-
 gustinus de Ciuit. Dei, 11. 10. se-
 quitur, dicitur *Erichthonius*. Quod
 hic ait, *per ordinem successionis*,
 repugnat Pausanias Atticis, quem
 vide, & Diodor. 1. 29. qui eum ait
 Aegyptium fuisse. Bern.

13. *Satio apud Eleusin à Tri-
 prolemon reperta est.*] Hoc Buzygæ
 heroi Attico tribuunt alij. Vide
 Plinium, lib. 7. cap. 56. Et Hely-
 chium in voce Βυζύγης. Epime-
 nidi quoque adscribit hoc Auso-
 nius in Epistolis.

*Hoc si impetratum munus ab te
 accepero,*

Prior colere quam Ceres.

*Triptolemon olim, siue Epimeni-
 dem vocant,*

Aut Bulianum Buzygem.

Ita legēdi hī versus. Quis enim sit
 Medes, neminē scire puto: neque
 etiā quare Buzygæ Tullianus di-
 catur. Omnino itaque scribendum
 Bullianus, siue Bulianus, à Bulia
 ciuitate Attica. Rectē autē hic Iu-
 stinus frumenti sationē repertam
 esse ait sub Erechtheo, non sub
 Erichthonio, ut alij ferme omnes,
 Erech

lemo reperta est, in cuius muneris honorem noctes initiorū sacratae. Tenuit & Ægeus, Thesei pater, Athenis regnum, à quo per diuortium decedens Medea, propter adultam priuigni ætatem, Colchos cum Medio filio, ex

Ægeo

Erichthonio eūdem facientes, cum hic quartus, alter vero septimus Atheniensium rex fuerint Marmor Arandellianum ΑΦΟΥ ΔΗΜΗΤΗΡ ΑΦΙΚΟΜΕΝΗ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΡΠΟΝ ΕΦΥΠΥΕΝ ΚΑΙ ΠΡ....ΙΠΡΑ....

ΩΤΗΔ.... ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ ΚΕΛΕΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΙΡΑΣ ΕΤΗ ΧΗΔΔΔΔΠ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΟΣ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΕΠΙΧΘΕΩΣ ΑΦΟΥ ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΥ.... Ε ΣΠΕΙΡΕΝ

ΕΝ ΤΗ ΡΑΡΙΑ ΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΕΛΕΤΣΙΝΙ ΕΤΗ ΧΗΔΔΔΔΠ. Rharia, in qua primum Triptolemus seminasse hic dicitur, est campus in Elausine. Stephanus: Ράριον πεδῖον ἐν Ἐλευσίῃ, καὶ Ράρια γῆ, καὶ Ράριος, ἢ Δημήτηρ. Male apud Hesychium: Ράριον, παίδιον, pro πεδῖον. Nomen hoc inditum erat illi campo à patre Rhario.

Hesych. Ράρου, ἰσχυρόν, καὶ ὄνομα τῷ Τριπτολέμῳ πατρὶ. Filius hic erat Cranai, vt idem alibi; Κρανάϊος Ράρου. In hac tamen inscriptione Triptolemus, non Rhari, sed Celei filius fuisse dicitur. Et sic quoque Pausanias. Alij autem Celeum regem Elusinis faciunt, Triptolemo cognatum, alij pauperem hominem. Similis quoque variatio in nomine matris, quæ hic Neera dicitur, cum alijs quoque Metanira, Polymnia, & Deiope vocetur. Vossius.

Elusini] Attica castellum, circumdatum templo Cereris. Triptolemus] Celei & Meganiræ, vel, vt alij, Deiopeis filius. Orpheus

quoque, nisi alius sit poëta, Dysaulen Lubuli & Triptolemi patrem extitisse, Cherilus autē Atheniensis Tragicus scriptum reliquit, ex Amphidamoni filiabus genitos Triptolemum & Cercyona. Præter factionem frumenti etiam Triptolemus boues & aratrum inuenisse dicitur; quamquam id alij Brige Atheniensis attribuant. Vide Pausan. Diodor. Hygin. Plin.

Noctes interiorum] Elusinia nimirum sacra.

14. Ægeum] Pandionis minoris filius: cumque pater à Metionidis regno pulsus esset, atque ad Pylam Megarensiū regē, cuius filiā in matrimonio habebat, aufugisset, filij iterū eiectionis Metionidis, Megaris Athenas reuersi, atque Ægeus natu maximus regnum obtinuit.

Colchos] Regio quæ in Ponto posita magna ex parte in mare pertendit, altero latere in Euxinū & Mæotin deuexa, altero in Caspium & Hyrcanū mare. De iis ita Dionysius:

Παρ ὃ μυχὸν ὄντοιο μὲν χθόνα Τυνδαρίδων

Κόλχοι ναίειντες, μετὰ λυδῶν Αἰγυπῶσι.

Verum ad sinum Ponti, post terram Tyndaridarum,

Colchi degunt, aduena ex Ægypto. Colchos autē origine Ægyptios, atque his demum locis conuoluisse liquet cum Sesostris Scythas inuadere tentaret, & partem exercitus apud Phasin fluuium reliquit. Hinc Valer. Flaccus argon l. 5. Iasonem inducit templi picturam attentius considerantem:

Cunabula gentis

Colchidos, hic ortusque euent, vt prima Sesostris

[Inuoluit rex bella Gees, vt clade iuorum

15 Ægeō suscepto, concessit. Post Ægeum Theseus, ac de-
inceps Thesei filius Demophoon, qui auxilium Græcis
16 aduersus Troianos tulit, regnum possedit. Erant inter
Athenienses & Dorienses simultatum veteres offensæ,
quas vindicaturi bello Dorienses, de euentu prælij ora-
17 cula consuluerunt. Responsum *superiores fore, ni regem*
18 *Atheniensium occidissent*. Cum ventum esset in bellum,
militibus ante omnia, custodia regis præcipitur. Athe-
19 nienfibus eo tempore rex Codrus erat: qui & respon-
so Dei, & præceptis hostium cognitis, permutato regis
habitu, pannosus, sarmenta collo gerens, castra hostiū
20 ingreditur: ibi in turba obsistentium, a milite, quem
21 falce aslu convulnerauerat, interficitur. Cognito regis
22 corpore, Dorienses sine prælio discedunt. Atque ita
Athenienses virtute ducis, pro salute patriæ morti se
offerentis, bello liberantur.

I CAP. VII. Post Codrum nemo Athenis regnavit
quod

*Territus, hos Thebas, patriumque
reducat ad amnem,
Phasidos hos imponat agris, Col-
chosque vocari
Imperet.*

Vide Heliodor. l. 4. Aethiop. & Bo-
chartum in suo Phaleg.

15. Demophoon qui auxilium]
Hic variat historia. Menesthei A-
theniensem regis anno XVIII. cap-
tam Troiam auctor est Eusebius,
at Homerus in catalogo navium:
Iliad. 2. 552. & Diodorus, l. 1. eun-
dem faciunt Atheniensem ducem.
Collocatur autem inter Theseum
& Demophoontem: Bern.

16. Dorienses] Herodotus, 5. 76
Vide & Valerium Max. 5. 6. & Au-
gustinum, de ciuit. Dei, 18. 18. Pau-
sanias Atticis & Achaicis, Orosius,
1. 18. Peloponneses vocant, & Eu-
sebius in Chronicis: Velleius Pa-
terculus, 1. 2. Lacedæmonios: quæ
eadem sunt. Fuit autem Codrus
Melanthi exulis filius, Plutarchus
de exilio, cap. 24. Strabo libro

9. Hunc locum transcripsit Sares-
ber. Policrat, 4. 3. B. Historia, præ-
ter auctores citatos, ex his quo-
que petenda: Cicerone Tuscul.
1. 48. Amm. Marcellino, 22. 13. Po-
lyæno Strategem. lib. 1. Tzerze
Chil. 1. Hist. 4. Lactantio, 3. 12.
Seruio ad eclogam 4. Bern.

19. Pannosus] Sumpta veste lig-
natoris, vt vult Polyænus: pasto-
ris, vt Velleius. *Famularem ve-
stem* vocat Cicero: quomodo &
in Valerio legendum censet Mo-
dius, pro *familiarem*. Bern.

21. Cognito] sebius leg. *agnito*.
Sic infra, 2. 8. 4.

CAP. VII. 1. Post Codrum]
Aliter tamen Pausanias in Achaï-
cis, cum ita loquitur: Non multis
post annis cum Medon & Nileus
Codri filij de regno disiderent,
negaretque Nileus regnum se
Medontis ferre posse, qui pe-
de altero claudicaret: rei cogni-
tione Delphico oraculo permessa,
respondit vates deberi Medonti
Athenien

quod memoriæ nominis eius tributum est. Administra-
 tio reipublicæ annuis magistratibus permiffa. Sed ciui-
 tati nullæ tunc leges erant: quia libido regum pro le-
 gibus habebatur Legitur itaque Solon vir iustitiæ in-
 signis, qui velut nouam ciuitatē legibus conderet; qui
 tanto temperamento inter plebem senatūque egit
 (cum, si quid pro altero ordine tulisset, alteri displicitu-
 rum videretur) vt ab vtrisque parem gratiam traheret.
 Huius viri inter multa egregia, illud memorabile fuit:
 Inter Athenienses & Megarenfes de proprietate Sala-
 minæ insulæ, prope vsque interitum armis dimicatum
 fuerat. Post clades multas capitale esse apud Athenien-
 ses cœpit, si quis legem de vindicanda insula tulisset.
 Sollicitus igitur Solon, ne aut tacendo, parum reipu-
 blicæ consuleret; aut censendo, sibi: subitam dementi-
 tiam

Atheniensium regnum. Dimissi
 itaque in coloniam Nileus alijque
 Codri filij, tum ex Atheniensibus
 quicumque nomina dedissent, tum
 multo maximam Ionum manum
 abduxerunt. Et mox de illorum
 familia: Paterno quidem genere
 & auito à Codro & Melarcho è
 Pylo Messenij; materno Athe-
 nienfes fuere.

2. *Annus magistratibus* Paternus,
 1. 2. & Eusebius in Chron.
 post mortem Codri Archontas seu
 principes aiunt constitutos: quos
 mors finiebat: multis autem post
 annis constitutos annuos magi-
 stratos. Bong.

3. *Nullæ leges* Ex Plutarchi So-
 lone & aliis notum, Draconis le-
 gibus vsos Athenienses ante Solo-
 nem. Vide A. Gellium, 11. 18. Bong.

Libido regum Supra, 1. 1. 2.
 4. *Solon* Vide Thyfij memora-
 bilia veterum Rerum publicarum,
 vbi de Republica Atheniensi agitur.
 Et Samuelis Petiti Leges Atticas.

5. *Tanto temperamento* Dicere
 enim solebat, *Æqualitas haud
 parit bellum.* Vide Plutarchi &
 Laërtij Solonem: eiusque de legi-

bus præter ceteros Herodotum,
 1. 29. & 2. 177. B.

Vt ab vtrisque Similem mode-
 rationem Lilius tribuit Fabio, 3.
 1. 4. & Ouid. de se, Trist. 1. 96.

*Res quoque priuatis statui sine
 crimine iudex:*

*De quo mea fassa est, pars quo-
 que victa fide.*

7. *Megarenfes* Magara Mega-
 ridis regionis vrbs ad sinum Sa-
 ronicum, quam coloniam facit
 Plinius.

Salamina Ptolemæo insula est
 prope Peloponnesum in sinu Sa-
 rónico, Nigro & Sophiano testi-
 bus nunc Coluri appellatur. vr-
 bem cognominem habere scribit
 Eustathius in Homerum. Vide
 Orell.

1. *Capital.* *Ἰαντίοι ἐπαυδοῦ.*
 Plutarch. Solone, c. 10. Festi mutil-
 ator Paulus: *Capitale facinus,*
quod capitis pena lauitur. Et est
 plerisque locis apud bonos aucto-
 res veterum librorum scriptura. B.

9. *Dementiam simulat* In pri-
 mis versutum & callidum factum
 Solonis vocat Cicero, Officiis. 1.
 10. Versus eius vide apud Laërtiū.

tiam simulat, cuius venia non dicturus modo prohibi-
 10 tota: sed & facturus erat. Deformis habitu, more vecor-
 11 dium in publicum euolat; factoque concursu homi-
 num, quo magis consilium dissimularet, insolitis sibi
 12 versibus suadere populo cœpit, quod vetabatur: om-
 niūque animos ita cepit, vt extemplo bellum aduer-
 sus Megarenses decerneretur, insulæque, deuictis hosti-
 bus, Atheniensium fieret.

7 C A P. VII I. Interea Megarenses memores illati
 Atheniensibus belli, & deserti, ne frustra arma ino-
 uisse:

Totam historiam quere apud Plu-
 tarchum in Sol. cap. 10. &c. Memi-
 nit & Pausanias in Atticis & Ae-
 lianus, 7. 19. Vide etiam Frontinum
 lib. 4. cap. ult. Controuersiam de
 Salamina insula exponit Strabo l.
 9. vbi de Megara. Bong.

Cuius venia ita Drusus aliena-
 tionem mentis simulans quasi per
 demenciam, funesta Tiberio impre-
 catur. Tacit. Annal. 6. 24.

11. Insolitis sibi versibus suadere
 populo cœpit] Salamis inscribeba-
 tur poema illud Solonis, & con-
 stabat centum versibus: quorum
 principium habes apud Plutar-
 chum in Solone, & Diogenē Laër-
 tium, quamuis aliter: sed minus
 recte. Versus, quibus maxime per-
 suasit populo, apud Diogenem ex-
 stant. Sic vero sunt legendi.

Εἰλω δὴ ποτ' ἐγὼ Φολεγγύ-
 δειο, ἢ Σικανίτις,

Αἰνέει γ' Αἰθιωαῖος, πατρίδ'
 ἀμειψάμενοι,

ἢ Αἰψα γδ' ἀνδραῖς ἡδὲ μετ'
 ἀνθρώποισι γυναικί.

Αἴπρος ἔστι ἀνὴρ τῆς Σα-
 λαμινᾶφιτων.

Non, vt vulgo, τῆς Σαλαμῖν
 ἀφέντων Voss.

CAP. VIII. 1. Megarenses] Eadem
 Frontin. Strategem. lib. 4. 7. 44. &
 prolixè Aeneas in poliorcetico, c.
 4. Bern.

Eleusiniu[m] sacru[m] Quod autumnno

ineunte mysteria celebraretur, do-
 cent ij verius, quos ex Seneca ad-
 ducimus:

Quæta, cū longa redit hora noctu-
 Crescere & sumos cupitis, qui ceteros.

Libra Thuberos tenet aqua currº.

Turba secretæ Cereræ frequerat.

quæ quidem quinquennialia fuisse
 docet Tertullianus in Valentinia-
 nos, non longe à principio: Nam &
 illa, inquit, Eleusinia, hæresis & ip-
 sa Atticæ superstitionis, quod ta-
 cent, pudor est. Idcirco & adytum
 prius cruciant: diutius initiant,
 quam consignant: cum & portas
 ante quinquennium insituunt, vt
 opinionem suspensio cognitionis
 ædificent: atque ita tantam ma-
 jestatem exhibere videantur, quā-
 tam præstruxerunt cupiditatem.
 Sequitur jam silentij officium. At-
 tente custodiunt quod tarde in-
 uenitur. Ceterum tota in adytis di-
 uinitas, tot suspiria portarum, to-
 tum signaculum linguæ, simulacrum
 membri virilis reuelatur. Diuinorū
 horum verborum splendor obso-
 lescit duabus maculis à nemine
 hætenus animaduersis. cum &
 portas ante quinquennium in-
 stituunt. Legendum enim, cum
 epopras ante quinquennium in-
 struunt. Eodem modo in-
 fra: tot suspiria portarum. nam
 & hic quoque legendum, su-
 spiria epoprarum nam cur si-
 paria pro suspiria reponeret do-
 ctus Rhenanus, causa nō erat. Tñ
 virgili

uisse videretur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri naues conscendunt. Qua re cognita, dux Atheniensium Pisistratus iuuentutem in infidiis locat, iussis matronis solito clamore ac strepitu etiam in accessu hostium, ne intellectos se sentiant, sacra celebrare: egressosque nauibus Megarense inopinantes aggressus, deleuit: ac protinus classe captiua intermixtis mulieribus, ut speciem captarum matronarum praeberent, Megaram contendit. Illi cum & nauum formam, & petitam praedam cognoscerent, obuij ad portum procedunt, quibus caesis, Pisistratus paulum a capienda vrbe abfuit Ita Megarense suis dolis hosti victoriam dedere. Sed Pisistratus, quasi sibi, non patriae vicisset, tyrannidem per dolum occupat: quippe voluntariis verberibus domi affectus, laceratoque corpore, in publicum progreditur: aduocata concione vulneta populo ostendit: de crudelitate principum, a quibus

εισδὸν Βονδρῶμιον qui accipiebant mysteria (quod *μυστήριον* dicitur, Tertullianus dicit *instructio*) vocabantur *Μυσται* quinquennio autem ineunte, eadem *εισδὸν Βονδρῶμιον*, dicebantur *ἑπταεταί* καὶ ἑφορῆ. Alia sunt *τριεταί* καὶ *μυσήσια*. Hæc autem *μυσήσια* dicebantur, ut illa *μυστήρια*. Hæc quinquennialia, illa triennialia. Et hæc semper, ut diximus, celebrabantur nocte, quæ sequebatur *πλὴν ἡμέρας Βονδρῶμιον*, statim post occasum solis, plenilunio. Scalig.

Eleusinis sacris] Quæ & noctes iniuriorum auctori, 2. 6. 13. & mysteria Cœleri iniuriorum sacra, 5. 1. 1. & Cerealia sacra, Velleio, 1. 4. 3.

2. Pisistratu iuuentutem in infidiis locat] Polyenus, & alij nonnulli, Soloni id strategema tribuunt, non Pisistrato. Sed conciliat hæc Plutarchus in Solone, qui docet, utriusque ope id gestum esse. Voss.

5. Ita Megarense] Vett. omnes, Dorienses. inepte & *ἀνιστότως*. Irrepsit forte ex superioribus. Bong.

6. Pisistratus] Præter Plutarchum in Solone, vide Diodor. 12. 95. Herodotum, 1. 59. lege Val. Max. 1. 3. & 8. 9. Aelianum 8. 16. Quæ autem ratione Pisistratidarum tyrannide liberati sint Athenienses, docet Herodotus, 5. 63. & Pausanias Lconicis. Bong.

Tyrannidem] Quæ arte hic tyrannidem occupauerit vide Aristot. lib. 3. c. 5. Polit. & Plutarchum in Solone. Bis fuit Athenis expulsus, & cum annos natus 33. tyrannidem exercere cœpisset, annos duontaxat decem & septem imperauit, filij vero annis 18. Ita Aristoteles. Sed Iustinus 33. annos Pisistrati tyrannidem durasse refert. Quod si iunctim intelligas, duobus tantum annis ab Aristotele discrepat. Fuit hic clemens tyrannus iuxta Ciceronem in epist. ad Attic.

- 9 bus hæc se passum simulabat, queritur : adduntur voci-
bus lacrymæ, & inuidiosa oratione multitudo credula
accenditur : amore plebis inuisum se senatui affirmat :
10 obtinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium;
per quos occupata tyrânide per ann. xxxi i. regnavit.
- 1 CAP. IX. Post eius mortem Diocles, alter ex filiis,
per vim stuprata virginæ, à fratre puellæ interficitur.
2 Alter, Hippias nomine, cum imperium paternum tene-
3 ret, interfectorem fratris comprehendere jubet : qui cum
per tormenta confcios cædis nominare cogeretur, om-
4 nes amicos tyranni nominatit: quibus interfectis, quæ-
renti tyranno, *an adhuc aliqui conscij essent ; neminem*
ait superesse, quem amplius mori gestiât, quam ipsum
5 *tyrannum.* qua voce eiuidem se tyranni victorem, post
6 vindictam pudicitie sororis ostendit. Huius virtute
cum admonita ciuitas libertatis esset, tandem Hippias
7 regno pulsus, in exilium agitur : qui profectus in Pet-
sas, ducem se Dario, inferenti Atheniensibus bellum,
sicuti supra significatum est, aduersus patriam suam of-
8 fert. Igitur Athenienses, audito Darij aduentu, auxi-
lium à Lacedæmoniis, socia tum ciuitate, petiuerunt.
9 Quos ubi viderunt quatruidi teneri religione, non ex-
spectato auxilio, instructis decem millibus ciuium, &
Plataënsibus auxiliariis mille, aduersus sexcenta mil-
lia,

CAP. IX. 1. *Diocles, alter ex filiis*] Nescio quid Iustino euenerit, ut quem omnes vnanimi consensu Hipparchum vocent, ille Dioclem appelleret. Neque tamen eum in re notissima lapsum esse, crediderim, cum nullam huius erroris causam videam. *Voss.*

3. *Cadu*] Modius hanc vocem suos ms. constanter abnuere dicit : nec est sane necessaria. *Bern.*

8. *Auxilium à Lacedæmoniis*] Per Philippidem hemerodromi. Herodotus, 6. 105. Probus in Mil- tiade. Meminit & Plato lib. 3. de

Legibus. De quatruidi religione, Lycurgi legem commemorat Lucianus de Astrologia. Vide & Strabonem lib. 9. Confer cum auctore nostro Orosium, 2. 8. *Bern.*

9. *Decem millibus*] Herodotus lib. 6. duo millia in auxilium misisse Plataenses affirmat, cui consonum, quod Plutarchus dicit, nouem millia in Marathonem Athenienses misisse.

Plataënsibus] Plato Dialog. 3. de Legibus, nullos nisi Lacedæmonios fuisse auxiliares affirmat; etsi serius, Persis iam proligatis vene-
riat.

lia hostium, in campos Marathonios in prælium egrediuntur. Miltiades & dux belli erat, & auctor non ex-10 spectandi auxiliij, quem tanta fiducia ceperat, ut plus præsidij

rint. rardiores autem, vel bello contra Mædænos impeditos, vel aliam ob causam, quam ipse ignorare se taceatur, venisse. Herodotus lib. 6. & Strabo lib. 9. plebilium religione retentos affirmat, antequam enim Luna orbem suum absolvisset, novam expeditionem incipere illicitum religione vel potius superstitione Lacedæmoniorum fuit. Et hoc est, quod Iustinus dicit quatrivul religione obligatos fuisse. Porro Thucydides solos Athenienses cum Lacedæmoniis manus cõservasse refert. Isocrates autem, Orat. 9. Platæenses fuisse auxiliares affirmat. Idem & Alexander eorundem urbem ædificari iussit. *Magis*. Platæas autem sub Citharone monte inter hunc & Thebas in via, quæ Athenas ducit, sitas esse prodidit.

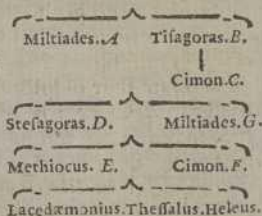
Sexcenta millia] Plutarchus natum cum tricenis centenis millibus Marathonem irrupisse testatur: Vide & Platon. Dialog. 3. de LL.

In Campos Marathonios] Marathonem, Atticæ urbem, ad quam pugnatum est, Pomponius Mela lib. 2. *magnarum & multarum virtutum testem*. cognominat. De pugna Marathonica (quam Plutarchus à trecentis auctoribus descriptam affirmat) porro consulendi, Herodotus l. 6. Pausanias l. 1. Aemilius Probus in Themistocle & Miltiade, Agell. 17. 21. Bern.

10. *Miltiades*] Maxime animadvertenda observandaque est Miltiadis huius origo, atque agnatio: nam alioqui confundemur non solum apud Probum, verum etiam Plutarchum & Herodotum. Quamobrem ego ut lectorem labore penitus leuarem, stemma totum, ut infra cernere est, apposui: atque ex quibus auctoribus illud col-

legerim, subnotavi.

CODRVS



A Miltiades] Hic nullis relictis filiis decedens Tisagoram, vel potius Stesagoram, (ut alij legunt) successorem habuit: auctor Herodotus.

B Tisagoras] Ut Aristidis Scoliaſtes,

C Cimon] Hunc tamen Herodotus ex materno latere Miltiadi primo fratrem dicit, hic prior Cimon (ut Plutarchus in Cimine posteriore scriptum reliquit) non admodum mentis compos fuit, quamobrem *νοήλες* dictus.

D Stesagoras] Hic major natus fuit, Miltiades vero minor. Herod. lib. 6. cap. 7.

G Miltiades] Huius vitam conscripsit Probus.

E Methiocus] Herodotus auctor libro citato.

F Cimon cum tribus filiis] Plutarchus in Cimonis vita. Tisagoras Miltiadis, nostri auius) ut Aristidis Scoliaſtes ait) gen⁹ suū ad Codrū referebat. Sed hac de re satis.

Dux belli] *Σταγεινός*, vnus ē decem. *Πολίμαχος* autem erat Callimachus Aphidnæus Herodotus, 6. 109. & Pausanias lib. 1. *Bong.*

11 præsidij in celeritate, quam in focis duceret. Magna
 igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit, adeo
 ut, cum mille passus inter duas acies essent, citato cursu
 12 ante jactum sagittarum ad hostem venerint: nec au-
 13 daciæ eius euentus defuit. Pugnatum est enim tanta vir-
 tute, ut hinc viros, inde pecudes putares. Victi Persæ in
 14 naues confugerunt; ex quibus multæ suppressæ, multæ
 15 captæ sunt. In eo prælio tanta virtus singulorum fuit, ut
 cuius laus prima esset, difficile iudiciū videretur. Inter
 ceteros tamē Themistoclis adolescētis gloria emicuit,
 in quo iam tunc indoles futuræ imperatoriæ dignita-
 16 tis apparuit. Cynægiri quoque militis Atheniensis glo-
 17 ria, magnis scriptorum laudibus celebrata est: qui
 post prælii innumeras, cedes, cum fugientes hostes ad
 naues egisset: onustam nauem dextra manu tenui, nec
 18 prius dimisit, quam (manum) amitteret, tum quoque
 amputata dextra, nauem sinistra comprehendit: quam
 & ipsam cum amisisset, ad postremum morfu nauem de-
 19 trinit. Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cædibus
 fatigatus: non duabus manibus amissis victus: trun-
 cus ad postremum, veluti & rabida fera, dentibus dimi-
 cauerit.

11. In pugnam] De qua Herodo-
 tus, Plato, Plutarchus, Pausanias,
 Valerius, Frontinus, Orosius, alij.
 Tam autem spectata illorum vir-
 tus erat, & auctoritas, ut jurare
 mos fuerit per eos, qui interfue-
 rant pugna, ut testatur Athenæus
 lib. 9. pugnata est anno secundo
 Olympiad, 72.

Alacritas] Isocrates, Orat. 8. tan-
 to impetu irruisse refert, ut nul-
 lum vitæ suæ rationem haberent.
 Et Oros. l. 11. cap. 10. ne quidem
 expedito sagittarum jactu repelli
 potuisse irruentes affirmat.

Eius] Snu legit Acidalius ad
 Vell. Paterc. 2. 55. 2.

15. Themistocles] Cuius virtus
 apud Græcos spectatissima fuit.
 Plutarchus patrem eius obscurum

hominem fuisse dicit, matrem
 Threiciam. Idem Lycomedas pro-
 pinquitate attigisse affirmat.

In quo jam &c.] De eodem The-
 mistocle præclare Aelianus var. 3.
 21. Vere quippe Vopiscus in Pro-
 bo, cap. 3. in fine: Neminem, in-
 quit, unquam peruenisse ad viru-
 rum summam iam macurum; nisi
 puer seminario virtutum genero-
 siore concretus, aliquid melius
 designasset.

16. Cynægiri] De quo præter He-
 rodotum, 6. 114. Valerius, 3. 2. &
 Ammianus, 24. 23. qui eum, & Cal-
 limachum, vocat Medicorum bel-
 lorum fulmina. Bong. Cynægiri
 imitatus est Accilius in nauali
 pugna ad Mægiliam, teste Sueton.
 Cæsar. 68. 9.

cauerit. Ducenta millia Persæ eo prælio, siue naufragio, 20
amifere. Cecidit & Hippias, tyrannus Atheniensis, au 21
stor & concitor eius belli, diis patriæ ultoribus pœnas
repetentibus.

CAP. X. Interea & Darius, cum bellum restauraret, 1
in ipso apparatu decedit, relictis multis filiis, & in re-
gno, & ante regnum susceptis. Ex his Artemenes maxi- 2
mus natu, ætatis priuilegio, regnum sibi vindicabat;
quod ius, & ordo nascendi, & natura ipsa gentibus [de-
dit.] Porro Xerxes controuersiam non de ordine, sed 3
de

20. *Ducenta millia*] Pausanias refert in palustrem Marathonis locum incidisse Barbaros, atque ibi gregatim caesos. Ex Atheniensibus tantum centum & nonaginta occisos refert Herodotus. Hæc pugna contigit post Romam conditam anno ducentesimo & sexagesimo, non longe amplius, vti tradit Gellius lib. 17. cap. 21.

Ducenta millia Persæ eo prælio siue naufragio.] Sex millia ducenta tantum scribit Herodotus, 6. 117. sed eorum scilicet, qui prælio occubuerunt: noster naufragio haustos adjicit, quorum ingentem fuisse numerum, etiam ex Diodoro 11. c. 12. & 13. colligitur. itaque pro *siue naufragio* quod omnes habent editiones, monitu Freinsheimij rescripti *siue naufragio*, quod nisi recipimus, nimio opere discordabit ratio. Bern.

21. *Cecidit & Hippias*] Idem confirmat Cicero lib. 9. ad Attic. epist. 12. & Tertullianus aduersus Gentes. Suidas vero, nescio quo auctore, tradit, ex hac pugna Hippium elapsum, fuga in Lemnum peruenisse; & ibidem, oculis captum, effluente per illos sanguine, acerba morte periisse. Bern.

Concitor] Quidam Conditor, vulgo conarator, vt & initio l. 5. Sed illud ms. approbatur malo. Tacitus Annal. 4. missosque in Galliam concitatores belli pōg.

CAP. X. 2. *Artemenes maximus*

natu] Plutarcho in apophthegmatibus, & lib. de amore fraterno, est A'α'ω'p'nc. et sic in ms. Iusti. Voss.

Artemenes] Herodotus, 7. 2. *Artabazanes* vocat, & hanc controuersiam viuo patre motam, & ab ipso Dario iudicatam esse refert. Idem paulo post *Achamenem* nominat Darii filium, Xerxis fratrem. Plutarchus in Artaxerxe c. 2. ab Artica, qui postea Artaxerxes dictus est, & Cyro, eandem quæstionem renouatam scribit, & Darii contrariam huic sententiam commemorat. B. cuius quidem sententiæ posterioris æquitatem (vt scilicet ætate primi præferantur) exemplis, legibus, rationibusque confirmant P. Greg. Tolosanus de Republ. l. 7. c. 9. & Arnif. l. 2. c. 2. sect. 21. adjungenda Er. Hotomanni illustris quæstio 2. Bern.

Ius & ordo nascendi] Ita Herodotus inquit in Polyhymnia, νομίζουσιν ὅτι πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀριστόν ἐστι τὸν πλεονέχον, id est, mos omnium populorum est, vt natu maximus imperium obtineat. Idem. alibi & νόμον appellauit.

3. *Xerxes*] Dedit hoc Xerxi consilium Demaratus exul, dicens, Idem quoque Spartæ seruari solere, obtinuitque ita à patre Dario Xerxes, vt rex successor declararetur. Fuit enim hæc

- 4 de nascendi felicitate referebat. Namque Artemenem
 5 primum quidem Dario, sed privato provenisse: se regi pri-
 6 mum natum. Fratres itaque suos, qui ante geniti essent,
 7 privatum patrimonium quod eo tempore Darius habuisset,
 8 non regnum sibi vindicare posse: se esse, quem primam in
 9 regno iam rex pater sustulerit. Huc accedere, quod Arte-
 10 menes non patre tantum, sed & matre privata adhuc for-
 11 tune, a quo quoque materno privato, procreatus sit: se ve-
 12 ro & matre regina natum, & patrem non nisi regem vidi-
 13 se; avum quoque maternum Cyrum se regem habuisse non
 14 heredem, sed conditorem tanti regni: & si in aquo iure
 15 utrumque fratrem pater reliquisset, materno tamen se iure
 16 & iusto vincere. Hoc certamen concordi animo ad pa-
 17 truum suum Artaphernem, veluti ad domesticum iudicem,
 18 deferunt: qui domi cognita causa, Xerxem præposuit:
 19 adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor insulta-
 20 verit, nec victus doluerit: ipsoque litis tempore inuicem
 21 munera miserint; iucunda quoque inter se non solum,
 22 sed credula convivia habuerint; iudicium quoque ipsum
 23 sine arbitris, sine convitio fuerit. Tanto moderatius tunc
 24 fratres inter se regna maxima diuidebant, quam nunc
 25 exigua patrimonia partiuntur. Igitur Xerxes bellum à

patre
 contentio (ut Herodotus scribit) ante Darij mortem in ipsa aduersus Græciam expeditione. Neque enim veteri Persarum instituto licebat regi, nisi prius successore constituto, in bellum proficisci.

9. Artaphernem Ita ex Herodoto emendavi. Veteres habent Artaphernem, facili lapsu. Vnde præscriptum, legendum esse Tisaphernem. Bong.

10. Credula Freinsh. crebra mallet: cum suspecta, iucunda esse non possint. Si tamen credula retinemus, videri queat ita legendum; iucunda quoque inter se, non solum credula. Bern.

11. Tanto moderatius Epiphonema simillimum huic est infra, 15. 2. 9.

12. Xerxes videtur post Cyrum

nomen gentilitium fuisse Persarum regibus Ξέρξης & Αρταξέρξης, præter nomen quod habebant ante Imperium. Omnes reges, post illum memoriosum, dictos Artaxerxas, ait Diodorus Siculus, 15. Etiam Darius ab Alexandro victus, dicitur Artaxerxes Iachiadæ ad Danielelem, 12. v. 5. Ex שרשרא autem, omisissis gutturalibus, & W quod fieri solet, in X verbo fit Xerxes. Et quia v du-
 26 rior est in media voce, etiam hæc à Græcis omissa, factum est Xerx, & cum Græca terminatione Xerxes. Art est additamentum quoddam honorificum, ut Sha apud persas posteriores. Significat magnum, interprete Hesychio. Scaliger, Gror. Aduersus

patre ceptum aduersus Græciā, quinquennium instru-
xit. Quod ubi primum didicit Demaratus, rex Lacedæ-
moniorum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriæ
post fugā, quam regi post beneficia, ne inopinato bello
opprimerentur, omnia in tabellis ligneis magistratui
perferibit, easdēque cera superinducta delet: ne aut
scriptura sine tegmine indicium daret, aut recens cera
dolum proderet: fido deinde seruo perferendas tradit,
iussu, magistratui Spartanorum tradere. Quibus per-
latis, Lacedæmonone quæstioni res diu fuit, quod neque
scriptum aliquid viderent, nec frustra missas suspen-
dentur, tantōque rem maiorem, quanto sit occultior
putabant: Hærentibus in conjectura viris, soror regis
Leonidæ cōsiliū scribentis inuenit. Erasa igitur cera,
belli consilia deregantur Iam Xerxes septingenta mil-

lia

Aduersus Græciam quinquennium instruxit] Tres tantum annos in isthoc apparatu Xerxem consumpsisse, inquit Diodorus. Iulianus vero o. *Septēdecim*, oratione priori de laudib⁹ Cōstantii, inquit, τὸ ἐπὶ τῷ χρόνῳ ἡμεῖς δὲ ἐλαττωμένην τὴν πόλιν. Quod esse non potest, cum sexto anno, ex quo regnum adeptus est, bellum in Græcos mouerit Xerxes. Voss.

Quinquennium instruxit] Vulgo per quinquennium, & Orosius, 2. c. 9. sed antiqua scriptura recta est i. infra, 12. 3. 1. *Triduum luctum indixit*. Lex 12. Tabul. *Vsus, auctoritas, fundi, biennium esto*. Quintilianus declamatione 195. *Ex lege in exilium quinquennium missus est*. Notauit Tac. Cujacius, cum interpretaretur titulum Cod. de vsucap. pro emptore, vel pro transfact. Bong.

13. *Demaratus*] Herodotus sine libri 7. Fugam ejus ad persas explicat libro 6. c. 70. B. Adde Senecam de Beneficiis, 6. 3. 1. Bern. *In tabellu ligneis*] Sic infra, 21. 6. 6.

14. *Easdemque cera*] Nam si cera inducatur, non ira olet, ac si liquida superfundatur: hoc est quod dicit Polyænus Demaratum ἐκ τῶν ἀνέλεγκτον γράψαντα ὁπληστῶν. Quamuis Herodotus aliter. Doctissimus Gronouius apud Iustianum malebat, eademque cera. Quod ego non puto. Explicat hanc rem Iulius Africanus cap. 56. τῶν κρυφίως ὁπισθοῶν ἐπιστομῶν. cuius verba adscribam: ἀλλὰ οὐ πάλις ἐν τῷ τῷ δέλετω ξύλῳ γράψετε, κηρὸν ἐπέθηκεν, καὶ ἀλλὰ εἰς τὸ κηρὸν ἐγχεύει. Εἰτα ὅτε ἡλθε, προσέτερον δὴ τὸ κηρὸν ἐκκνήσκει, καὶ ἀναγνῶν, ὁμοιοῦσιν ἀνταπέσσει. Voss.

16. *Soror regis Leonidæ*] Mulieri nomē fuit Gorgo. Plur. in apophth. Lacon.

18. *Septingenta milia*] In numero harum Xerxis copiarum veteres auctores variant. Herodotus, 7. c. 184. 185. 186. Ctesias in Persicis c. 23. Plinius, 33. 10. Diodorus Sicul. 11. 5. Isocrates Panathenæico. Plutarchus parallelis c. 2. Aem. Probus.

- 19 lia de regno armauerat, & trecenta millia de auxiliis: ut
 non immerito proditū sit, flumina ab exercitu eius sic-
 cata, Græciāque omnem vix capere exercitum eius:
 20 potuisse. Naues quoque mille ducētas numero habuisse
 21 dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. Ceterum, si re-
 22 gem spectes; diuitias, non ducem laudes: quarum tanta
 copia in regno eius fuit, ut, cum flumina multitudo
 23 consumerentur, opes tamen regiæ superessent. Ipse au-
 tem primus in fuga, postremus in prælio semper visus
 est, in periculis timidus; sicubi metus abesset, inflatus;
 24 denique ante experimentum belli, fiducia viriū, veluti

naturæ.

Probus Themistocle. Quomodo autem exercitum Xerxes dinumerauerit, vide Herodotum, 7. 60. & Vlinium, 4. 11. Bong.

19. *Flumina ab exercitu eius siccata*]. Fusa ea de re Herodotus 7. qui prodit, Echedorum (male apud eum legitur *χαιδωρ*) flumē potantibus defecisse. Quo respicit Alexander apud Curtium lib. 1. Cum adiret Græcos, admocebatur ab illis genibus iactata Græcia balia; Dary prius, deinde Xerxis insolētia, aquam ipsam terramque populantium, ut neque fontium hauriunt, nec soliros cibos relinquerent. Vbi nonnulli pro populantium exmis reponunt *poscentium*. Sed male, Neque enim cohæret cum sequentibus. Quamuis nō ignorem, Persas aquam terramque postulare solitos; quod tamen video alios solitos habuisse; cum Herodotus testetur Megabazum Darii satrapam, nuntios ad Alexandrum Amyntæ filium misisse, *αἰτῆσαι τὴν ὕδατος Δαπιδὸν Ῥωσθῆν*. Id ipsum quoque legitur in epistola Aristippi ad Philippum regem; nisi quod ibi sit, *Ἀλέξανδρον ὁ Ἀλέων*, male pro *Ἀλέξανδρον ὁ Ἀμύντα*. Passim obuia sunt eius rei exempla Voss.

20. *Naues quoque mille ducētas*]. Non dubitauit recipere in tex-

tum emendationem loci, pridem à Fr. Modio, ad Curtij 5. 7. 11. propositam præsertim approbatam etiam à Bong. & congruentem cum Herodoto, Diodoro, Probo, Hecrate, Orofio: qui tamen onerariarum siue *τρινκονταρων* adduat tria millia, & *ἑξακονταρων* octingentas & quinquaginta. Ut ille superior numerus sit triremiū seu rostratarū, ut Orofius vocat. Editiones hæc nō habuerunt Naues decies centiū millia numero. Ita scilicet singulis hominibus ē Xerxis exercitu, singulæ naues euenerint quod asserere, nec Græculorum impudentissim⁹ quisque sustinuit. Bern.

21. *Si regem [pelles]* Vicia Xerxis præposteræ Darii patris educationi adscribit Plato lib. 7. de 11. C. Bern. 23. *In periculo timidus*]. Ita fere Liuius, 4. 28. 4. *In orio tumultuosi, in bello segnes*, Et 7. 15. 2. *In castris feroces, in acie pauidi*. Cōtra Tacit. Hist. 1. 84. *Fortissimus in ipso discrimine exercitus, qui ante discrimen modestissimus*.

24. *Denique ante experimentum belli, fiducia viriū*]. Cū Xerxes Sardib⁹ moueret copias, interdiu cælo sereno. Sol tetrīs & horrendis tenebris obscuratus est, quæ subito noctis imaginem attulerunt, & stellas cælo hærentes conspicuas reddiderant. Hoc portento scirritus.

naturæ ipsius dominus, & montes in planum ducebat & conuexa vallium æquabat, & quædam maria pontibus sternebat, quædam ad nauigationis commodum per compendium ducebat.

CAP. XI. Cuius introitus in Græciam quàm terribilis, tam turpis ac fœdus discessus fuit. Nam cum Leonida rex Spartanorum cum quatuor millibus militum

angustias,

territus Pythius, V. filiorum pater, vnus vacationē à rege petiuit. rex quē vellet eligere permisit, dein de quem pater elegerat, in partes duas distractum, ab utroque viâ latere posuit; & hac victima lustrauit exercitum. Habuit itaque quem debuit exitum. Victus enim lateque fusus, ac stratum vbique ruinam suam cernens medius inter suorum: cadauera incesit. Porro cum in urbem Helleponti Abydum venisset; & in specula sedens vniuersum exercitum contemplatus esset, lacrymas tenere non potuit: tantam vero quærenti Artabano respondit, *se vehementer moueri consideratione vitæ humanæ, cuius tanta sit fugacitas, ut nemo ex hoc numero centesimum ætatis annum confecturus sit.* Artabanus ne *αὐτομολῶν* videretur, hanc sententiam regi subiecit, *Multa accidunt homini quæ longe sunt acerbiora ipsa morte.* Etsi enim huius vitæ curriculum breue est, tamen nemo omnium tam beatus est, quia sæpenumero malit mori quam viuere. Nam morbi & ceteræ calamitates tanto impetu in nos irruunt, ut hæc fugax vita longissima esse videatur, & mors non aliter quam perfugium & portus optatus à calamitoso expetatur. Age vero, inquit Xerxes, ne semper humanas misérias consideremus, sed animum ab his ad præsentia negotia transferamus, quid tibi de mea expeditione aduersus Græcos videtur? Artabanus aperte constantiam sui consilij, declaraturus, inquit: Dux

res me potissimum terrent, quæ tuis conatibus aduersa fronte repugnabunt, *mare videlicet & terra.* Nullus enim portus reperietur, qui orta tempestate in mare naues vniuersas recipere possit. Quod cū ita sit, ipsa experiētia te cōvincet, ut fatearis, calamitates esse dominas naturæ humanæ, nec quæquā esse, qui vim fati effugere queat. Deinde terra tantâ multitudinē diu sustentare nō poterit, sed absumptis cōmeatibus horrenda fames sequetur. Sic igitur statuo, eum virū esse optimū, qui futuras tempestates prospiciēs, timidē ad dūdū cōsiliū Reipublicæ accedat; postea vero, in rebus gerendis sit fortis. Plura videre licet apud Herodotum.

Inter alia portēta, quæ cladē Persarū significarūt, illud etiā ab eodē Auctore cōmemoratur: Equus in castris Persarū leporē edidit, quo partu haud dubie fuga Xerxis, velut in imagine, picta est. Sed tot tantisque portentis non potuit Xerxes de proposito deduci, quominus Græciæ bellū inferret. *Striz,*

Quædam maria pontibus sternebat.] Hellepontum ita nauibus operuit, ut Europā Asiæ jungeret.

CAP. XI. 2. *Leonida.]* Lege præter Herod. 7. 219. & c. Oros. 2. 9. Strab. lib. 9. Aelian. 3. 25. Valerium, 3. 2. & Paul. Laconicis. Meminit & Seneca epist. 82. sub fin. Vide & Ctesiz excerpta. Variat hic multū à ceteris. B. Adde Cic. Tusc. 1. 42. Agell. 3. 7. B.

Quatuor millibus.] Orosius in militum numero consentit. Hicrates in Panegyrico Lacedæmonios fuisse dicit, ex confœderatis vero:

angustias Thermopylarū occupasset, Xerxes contēptu paucitatis, eos pugnam capessere iubet, quorum cognati
 3 Marathoniam pugnam interfecit fuerāt; qui dū vlcisci suos quærunt, principiū cladis fuere: succedēte deinde inutili
 4 turba, maior cædes editur. Triduo ibi cum dolore & indignatione Persarū dimicatū: quarta die, quū nuntiātū esset Leonidæ, à xx millibus hostiū summum cacumen
 5 teneri, tunc hortatur socios *recedant*, & *se ad meliora patriæ tēpora reseruent*: sibi cū Spartanis fortunā experiendā; plura se patriæ quā vitæ debere: ceteros ad præstidia Græciæ seruandos. Audito regis imperio discessere
 6 ceteri, soli Lacedæmonii remanserūt. Initio huius belli sciscitantibus Delphis oracula, responsū fuerat, aut regi
 7 Spattanorū, aut vibi cadendū. Et idcirco rex Leonida, cū in bellū proficisceretur, ita suos firmauerat, ut ire se parato ad moriendū animo scirent. Angustias propterea occupauerat, ut cū paucis aut maiore gloria vinceret,
 8 aut minore dāno reipublicæ caderet. Dimissis igitur sociis, hortatur Spartanos, *Meminerint, qualitercumque præstantibus, cadendum esse: cauere, ne fortius mansisse, quam dimicasse videantur; nec expectandum, ut ab hoste circumuenirentur. sed dum nox occasiōē daret, securis & latūs superueniendum: nusquam victores honestius, quam in castris hostium perituros. Nihil erat difficile*

vero non multos. Plutarchus in parallel. Leonidam à Lacedæmoniiis contra Xerxem cum quingentis militibus missum esse dicit. Quam gratum istud Leonidæ factum fuerit, quamque laudem inde reportauerit, ex M. Catonis Originum libris apud Gellium, l. 3. cap. 7. liquet. Propter eius, inquit, nitidissimus auctor, virutes omnis Græciæ gloriam atque gratiam præcipuam claritudinis incluyissimā decorauere monumentis signis, statuis, elogis, historiis, aliisque rebus gratissimum id factum habuerat. Mag.

Thermopylarum J Thermopylarum vnde sint dictæ, docet Strabo lib. 9. De eisdem etiā Lilius lib. 5. Dec. 4. & Plutarch. in Catone Censorio. à portarum similitudine dictæ, quas per arcum transgredi opus esset. Ita Pylæ Ciliciæ & Pylæ Suidæ Curtio & Plinio dictæ. Caudinis Furcis Thermopylarum angustias comparat Iſocrates.

Marathonia pugna interf. J Decemmo ante. Supra 2. 9. 20. Bern. 6. Recedant J Sic infra, 28. 4. 9.

14. Nihil erat difficile J Senec. epist. 4. Quisquis iram suam contempnit, eam dominus est. Et Senec.

difficile persuadere persuasis mori: statim arma capiunt, 15
& sexcenti viri, castra quingentorum millium irrum-
punt. Statimque regis prætorium petunt, aut cum illo;
aut si ipsi oppressi essent, in ipsius potissimum sede mo-
rituri. Tumultus totis castris oritur. Spartani postea 16
quam regem non inveniunt, per omnia castra victores
vagantur; cædunt, sternuntque omnia: ut qui sciant se
pugnare non spe victoriæ, sed in mortis ultionem. Præ- 17
lium à principio noctis in maiorem partem diei tra-
ctum. Ad postremum non victi, sed vincendo fatigati, 18
inter ingentes stratorum hostium cateruas occiderunt.
Xerxes duobus vulneribus terrestri prælio acceptis, ex- 19
periri maris fortunam statuit.

CAP. XII. Sed Arheniensium dux Themistocles, 1
cum animaduertisset Ionas, propter quos bellum Per-
sarum susceperant, in auxilium regis classe venisse; so-
licitare eos in partes suas statuit. Et, cum colloquendi 2
copiam non haberet, quo applicituri erant, symbolos
proponi,

in Herc. OETA. Contempsit omnes
ille, qui morem prius.

15. Sexcenti] Quingentos habet
Diodorus, 11.9. quem in hac nar-
ratione fere expressisse auctor
noster videtur: Cicero de Fin. 2.
30. trecentos: ut & Seneca Suasu-
ria 2. & Aelianus, 3. 25. cujus in-
terpres τριακοσίων imperite vertit
triginta. Trecentos item habet He-
rodotus, 7. 224. & Plutarchus in
parallelis cap. 4. Mille autem La-
cedæmonios eduxisse primo Leo-
nidam sine sociis, refert Diodo-
rus, 11.4. & Isocrates Panathenai-
co & Archidamo. Bern.

Regis prætorium] Diodorus, 11.9.
τὸν τὰ βασιλείαν οὐκὸν. Cur-
tius, 3. 11. 38. tabernaculum vocat.

17. Diei] Ms. die, antique pro-
die, Sallust. Jugurth. 97. 2. Vix de-
cima parte die reliqua. Vide quæ
notat Agellius, 9. 14. quæ Priscianus

lib. 7. ex prima hist. Sallustij. Bong.
18. Non victi &c.] Sic Arhenien-
ses consumpti magis quam victi,
infra, 5. 1. 10. & Oros. 2. 15. Nemo
trecentos Fabios victos dicit, sed
occisos: & Regulus capiens est à
sanis, non victus: & quisquis alius
sacientis fortuna vi ac pondere
oppressus, non submittit animum.
Senec. de Benef. 5. 3.

CAP. XII. 1. Ionas] Herodotus
1.8. Plutarchus in Themist. Ortos
autem Ionas ab Atheniensibus,
notum ex Herodot. 1. 1. & aliis. B.
Iones autem non ab Ione, Xuti fi-
lio, sed à Iauan nomen accepere:
vide & Iones Homero.

2. Symbolos] Symbolum, & sym-
bola, & symbolus dicunt Latini.
Plaut. Pseud. 1. 1. 53. & Bacchid.
2. 3. 31. ms. vnus hoc loco habet
symbolus: quomodo & Plautus
[xpe. Bong.

7. Cestim]

- 3 proponi, & saxis proferri curat: *Quæ vos, Iones, dementia tenet? quod facinus agitis? bellum inferre olim cõditibus vestris, nuper etiam vindicibus, cogitatis? An ideo mania vestra cõdidimus, ut essent qui nostra deleverent? quid si non hæc & Dario prius, & nunc Xerxi, belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destitimus. Quin vos in hac nostra castra ex ista obsidione transitis? Aut si hoc parum tutum extat, vos commissio praelio ne cessim, inhibete remos, & à bello discedite.*
- 8 Ante navalis prælij congressionem miserat Xerxes quatuor millia amatorum Delphos, ad templum Apollinis diripiendum: prorsus, quasi non cum Græcis tan-

tum,

7. *Cessim*] Ita recte libri veteres. Varro apud Nonium:

Vereor ne me quoque, cum domum ab illo

Cessim reuertero, præter canem cognoscat nemo.

L. 6. ex plagis, 52. ff. ad L. Aquil. Eadem ratione Plautus, *Casina*, 2. 8. 7.

Recessim cedam ad parietem. B. *Πορμυς* *ἔπειτα* est Thucydidi, 1. 9. 24. vbi Scholiastæ vide.

8. *Ante navalis &c.*] Hæc vide apud Herodotum, Plutarchum, Diodorum, Aemilium Probum, Orosium, 2. 10. apud quem initio capitis, vox *his* abest à ms. & sane inducenda est. Bong.

Delphos ad templum Apollinis diripiendum] Hoc quod posterius frequentatum fuit oraculum, sedem habuit ad radices Parnassi, vbi templum condiderant incolæ, supra specum oppido muroque cinctum, & templum ipsum, ob nativam præcipientem, munierant aditu adeo difficili & angusto, ut obiecta lapidum mole accessum omnium vndique præcluserint, exigua semita relicta, qua consulturi oraculum absque comitatu incederent. In medio templi exigua planities erat, & in ea hiatus, ex quo spiritus acer, & vehemens, terribili sonitu excussus, vatem tripodis insistentem, & afflatus ex-

pectantem, corripiebat, agitatumque & concussam in furorem vertebat, statis diebus, quibus fari licebat. Perunt enim, annuatim sex menses continuos apud Lycios, totidemque in Delo oracula percontaturis patuisse: in reliquis locis, non quovis tempore, sed statis definitisque diebus tantum: vixit vel Idibus, vel Kalendis, vel augescente vel deficiente luna, vel ineunte aut desuente die, & scitari licuisse. Religionem in consulendo Pythio oraculo eam servari oportebat, ne promeret quicquam Pythia, nisi totam prius victimam cõtremiscere, ac velut micare cerneret. His legitime peractis Dæmon ex obsessa Pythia, (*ἐκ τῆς ἀτρύχης* enim *ἐστὶν ὁ γυνῆς*) ex spiritu Dei afflata credebatur) concepta & fere metris Græcis scite admodum atque argute, sed ambigue nimis ac captiose illigata responsa pronuntiabat: cūque aliam sese recepisset atque abdidisset specum, Pythia seu exonerata spiritu & ad sese reuersa consistebat ac quiescebat. Fuit autem omnium templorum Ethnicorum locupletissimum, statuis ex solido auro argentoque conflatis immensi ponderis, & aliis innumeris ac pretiosissimis donariis repletum.

tum, sed & cum diis immortalibus bellum gereret: quæ
 manus tota imbris & fulminibus deleta est, ut intel- 10
 ligeret, quam nullæ essent hominum aduersus deos vi-
 res. Post hæc Thespias, & Plateas, & Athenas vacuas 11
 hominibus incendit: & quoniam ferro in homines nō
 poterat, in ædificia igne grassatur. Namque Athenienses 12
 post pugnam Marathoniam, præmonente Themisto-
 cle, victoriam illam de Persis, non finem, sed causam
 maioris belli fore, c.c. naues fabricauerant. Aduentante 13
 igitur Xerxe, consulentibus Delphis oraculum, respon-
 sum fuerat, *Salutem muris ligneis tuerentur*. Themisto- 14
 cles nauium præsidium demonstratum ratus, persuadet
 omnibus, *Patriam municipales esse, non mœnia, ciuitatem* 15
que non in ædificiis, sed in ciuibz positam. Melius itaque
salutem

11. *Thespias*] Oppidum hoc est in Boeotia iuxta Heliconem, ut Strabo, lib. 9. testatur.

Plateas] Πλάται, Boeotiz mediterranea vrbs Ptolemy, Vitruuius, Theoni & Stephano. Ducentis stadiis à Tanagra abesse, testis est Nicæarchus: & octoginta à Thebis, septuaginta autem Thucydidi. *Plateia* terra hinc, apud Pausaniam. Tres sunt insule sic dictæ: Plinio ante Troadem. Ortel.

Athenas vacuas] Infirmos ætateque ætatis multos relictos esse scribit Plutarchus. Ab iis qui armis inepti essent, arcem ligno munitam, ut oraculo satisfacerent, tradit Pausanias in Atticis. Cui & Herodotus astipulatur, pauperesque relictos asserit.

Et quoniam ferro] Crudele facinus, & quod tale magis apparebit, si componatur cum Antigoni moderatione infra, 28. 4. 15.

13. *Aduentante igitur Xerxe*] Post pugnam ad Thermopylas, in qua viginti millia Persarum & trecenti Lacedæmonij fortiter dimicantes pro patria interfecti sunt, Xerxes in cōcilium adhibuit

Demaratum exulem, cuius fidem & beneuolentiam multis in rebus perspexerat. Demaratus huius cōsiliij auctor fuit: ut rex classis trecentarum nauium ad vexandam Peloponnesum mitteret, & reliquam Græciam pedestribus copiis domaret, affirmans, hac ratione futurum esse, ut singuli Græci domestico bello implicati ad allos iuuandos & tutandos nihil momenti asserre possent. Achemenes vero Xerxis frater, & præfectus classis pratoriz, contrariam sententiam dixit. *Serig.*

Muris ligneis] Præter Iustinum, Herodotus, Polyænus, 1. Strateg. Arist. 1. Rhet. Marcus Tullius. 1. 10. ad Atticum, Epist. 7. & lib. 3. Offic. Valer. 1. 6. c. 5. Frontinus, lib. 1. Strateg. cap. 3.

14. *Themistocles*] Cicero, 10. ad Atticum, Epist. 7. cōsiliū Themistocleum. Frontinus, 1. 3. 6. B.

Ciuitatemque] Thucydides, 7. 14. 22. ἡ δὲ πόλις ἵκετο, καὶ ἡ πόλις. Τα- cit. hi. 1. 84. *Quid vos pulcherrimam hanc urbem, domibus & cæcis & cōgestis lapidibus stare creditis? Mura ista &c.* Huc pertinet oratio Lætuli ad

salutem navibus, quam urbi commissuros. Huius sententia
 16 *etiam Deū auctorem esse. Probato consilio, conjuges li-*
berosque, cum pretiosissimis rebus, abditis insulis, relicta
 17 *vibe, demandant: ipsi naues armati conscendunt. Exe-*
 18 *plum Atheniensium & aliarū vrbes imitatae. Itaque cū ad-*
unata omnis sociorum classis, & intenta in bellum na-
uale esset angustiasque Salaminij freti, ne circumveniri
à multitudine posset, occupassent, dissensio inter ciuita-
 19 *tum principes oritur: qui cū deserto bello ad sua tuen-*
da delabi vellent, timens Themistocles, ne discessu so-
ciorum vires minuerentur, per seruū fidum Xerxi nun-
tiat, uno in loco eum contractam Graciā capere facillime
 20 *posse. Quod si ciuitates, quae iam abire vellent, dissipētur,*
 21 *maiore labore ei singulas consecrādas. Hoc dolo impel-*
 22 *lit regē signum pugnae dare. Græci quoque aduentu ho-*
 23 *stium occupati, praeliū collatis viribus capebant. Interea*
rex, velut spectator pugnae, cum parte navium in litore
remanet. Artemisia autem regina Halicarnassi, quae in
auxilium

a. exercitum intra Caudinas fur-
 cas conclusum, apud Liuium, 9. 4.

16. *Abditis insulis*] Herodot. lib.
 8. alios Troezenem, alios Aeginam,
 multos Salaminam missos, aliaque
 in loca, testatur. Troezenios huma-
 nitate praestitisse auctor est Plu-
 tarchus. Quippe cum & publice
 alerentur pueri atque institueren-
 tur. Vide Herodotum, 8. 41. vbi Sa-
 laminem & Aeginam insulas no-
 minat, itemque Troezenem. Adde
 Diodorum, 11. 13. & Frontinum, 1.
 3. 6. Manuscriptus, *additis*, ex quo
 Sebisius ingeniose & forte recte
adsitis, cum in illa festinatione vi-
 cinas quam remotiores & abditas
 insulas eos circumspexisse sit cre-
 dibilius. Firmat coniecturam He-
 rodotus, 8. 41. Bern.

Conjuges, liberosque, cum pretio-
sis rebus, abditis insulis de-
mandant] Senes in insulas depor-
 tasse, inquit Aristides in oratione

καὶ τῶν τριτάτων. Conjuges ve-
 ro, & liberos, Troezenem misisse,
 non in insulas. *Abditas* autem vo-
 eat insulas illas, quoniam in intimo
 recessu sinus essent sita. Vass.

18. *Salaminij freti*] Salamis est
 insula in sinu Saronico contra At-
 ticam Sophiano & D. Mario Nigro
 auctoribus, hodie Coluri appella-
 tur.

19. *Per seruū fidum*] Fronti-
 nus, 2. 2. 13. Bong.

22. *Spectator*] Manuscripti, *ex-*
pectata: unde Val. Acidalius ad
 Vell. Paterc. 2. 14. 5. facit *specta-*
tor, antiquae pro *aspectator*. Sicut
ascendere Tacitus & Seneca, pro
ascendere.

23. *Artemisia*] Lygdamis filia
 Herodotus, 7. 99. Pausanias Laco-
 nicis. Vnus è manuscriptis. *Arte-*
midora scriptum habet, quomodo
 & Orosius, 2. Bong.

auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrimè ciebat: *Quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneret.* Cum anceps prælium esset, Iones iuxta præceptum Themistoclis, pugna se paulatim subtrahere coeperunt, quorum defectio animos ceterorum fregit. Itaque circumspicientes fugam pelluntur Persæ, & mox prælio victi, in fugam vertuntur. In qua trepidatione multæ captæ naues, multæmersæ: plures tamen non minus sauitiâ regis, quam hostem timentes, domum dilabuntur.

CAP. XIII. Hac clade perculsum, & dubium consilij Xerxem Mardonius aggreditur. Hortatur in regnum abeat, ne quid seditionis moneat fama aduersi belli, in maius, sicut mos est, omnia extollens: sibi ecc. millia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat, qua manu aut cū gloria eius perdomiturus se Graciâ, aut, si aliter even- tus ferat, sine eiusdem infamia hostibus cessurum. Probato consilio,

Halicarnassus] Fuit hæc vrbs Carie, circa initium Tauri, ad mare sita, Principum regia, Argiæ colonia, Mausoleo nobilis. Quondam Zephyriam dictam, scribunt Strabo & Stephanus. Plinius dicit, Zephyriam quondam insulam fuisse, sed postea Halicarnasso adiunctâ.

24. *Quippe ut in viro muliebrem timorem*] Hoc Xerxes non sibi, sed suis aptans, *Viri quidem*, inquit, *exciterant mihi femina: femina autem, viri.* Herodotus, 8.88, & ex eo Suidas in voce Αἰγυπτιῶν qui tamen Artemisiam contra Perias militasse, falso scribit. Bern.

27. *Multa mersa naues*] Ducen-
tæ, inquit Diodorus, 11.19. Bong.

CAP. XIII. 1. *Mardonius*] Hunc fuisse putant Mardonium, qui sub Xerxe in Græcia cæsus, eundem cum Mardocheo. Nomen non admodum abludit, sed ætas atque aliæ circumstantiæ, apud Herodotum.

2. *Ne quid seditionis*] Tacit. hi-

stor. 2.97. Prosperis nostris rebus, certaturi ad obsequium, aduersam fortunam ex æquo derelictam.

Fama aduersi belli, in maius, sicut mos est] Nihil mutandum. Sic quoque initio lib. 14. *Ne fama, aut rem in maius extolleret, aut militum animos rerum nouitate terreret.* Voss.

In maius] In omnibus quoque viderim editionibus extat, & in maius. Monitu Sebilsij expunxi &, quod manifeste πρὸς καὶ nullique rei est. De re Tacitus annal. 3.44. 1. *Cuncta, ut mos, fama in maius credita.* Et Curtius, 9.2.21. *Nunquam ad liquidum fama perducitur: omnia illa cradente, maiora sunt vero.*

3. *Trecenta millia*] Habet ducenta millia equitum Probus. Vitruuius 1.1. c.1. in huius victoriæ memoriam, porticum pulcherri-
mam, cui & à Persis profligatis nomen inditum sit, constructam fuisse dicit.

consilio, Mardonio exercitus traditur : reliquas copias
 5 rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci audita
 regis fuga, consiliū ineunt pontis interrumpendi, quem
 ille Abydo veluti victor maris fecerat; vt intercluso re-
 ditu, aut cū exercitu deleteretur; aut desperatione rerum,
 6 pacē victus petere cogeretur. Sed Themistocles, timēs,
 ne interclusi hostes desperationē in virtutē verterent,
 & iter quod aliter non pateret, ferro patefacerent: *satis*
multos hostes in Græcia remanere dictitans, nec augeri
 7 *numerū retinendo oportere*; cū vincere consilio ceteros
 non posset, eundē seruum ad Xerxem mittit, certiorē-
 que consilij facit; & occupare transitū maturata fuga
 8 jubet. Ille perculsus nuntio, tradit ducibus milites per-
 9 ducendos; ipse cum paucis Abydon contendit. Vbi
 cum solum pontem hibernis tempestatibus offendis-
 10 set, piscatoria scapha trepidus trajecit. Erat res specta-
 culo digna, & æstimatione sortis humanæ, rerum varie-

rate

5. Pontis interrumpendi] Ita etiam Herodotus & Polyænus. De strategemate Themistoclis ita Frontinus, l. 2. c. 6. Themistocles victo Xerxe volentes suos pontem rumpere prohibuit, cum docuisset, potius esse, eum expelli ex Europa, quam cogi ex desperatione pugnare: idem misit ad eum, qui indicaret, in quo periculo esset, nisi fugam maceraret.

Abydo Est hæc vrbs Asiæ à Milesiis condita: cui Sestos in Europa opponitur intercedente Hellesponto.

6. Themistocles, timens] Frontinus, 2. 6. 8.

Ne interclusi &c. Vegetius, 3. 21. Clausis ex desperatione crescit audacia; cum spei nihil est, sumit arma formido. Ideoque Scipionis laudata sententia est, viam hostibus, qua fugiant, munendam.

7. Eundem seruum] Scilicet de quo supra, 2. 12. 19. quem Scinum nominat Herodotus, 8. 75. eumque Themistoclis ait fuisse & seruū &

liberorū pædagogum At Diodor⁹ hunc à superiore diuersum facere videtur, lib. 11. c. 17. & 19.

9. Piscatoria scapha] Scaphæ, teste Nonio, nauiculæ sunt, quæ majores naues consequuntur. Vnde Iabolenus IC. Si nauem, inquit, cū instrumentis emisti, præstari tibi debet scapha nauis. Cæsar in Commentariis: Quod cum animaduertisset Cæsar, scaphas longarum nauium, item speculatoria nauigia militibus compleri iussit. Sane crebra est apud auctores scapharum mentio: nunc vulgo pro scapha, nostri nautæ scyphum appellant. Sic quidem & ab eruditis putatur. Sed certè & scyphus nomen est nauigii. Id quod Aurel. Macrobius, vir multæ eruditionis, apertissime ostendit. Sat. 5. Sunt & qui scaphas liburnis associari dicant, exploratoriasque vocari, vt est apud Vegetium. Sunt & qui ab Illyricis inventas tradant. Sane venter nauis scapha antiquis dicebatur, teste Suida. Gyrald.

10. Quem

tate miranda, in exiguo latentem videre nauigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni seruatorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem, terris graues erant. Nec pedestribus co- 11
piis, quas ducibus assignauerat, felicius iter fuit: siquidem quotidiano labori (Neque enim vlla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. Multorum deinde 12
dierum inopia contraxerat & pestem: tantæque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaueribus implerentur, alitæque & bestię, illecebris sollicitatæ exercitum sequerentur.

CAP. XIV. Interim Mardonius in Græcia Olyn- 1
thum expugnat. Athenienses quoque in spem pacis, 2
amicitiâque regis sollicitat, spondens incensæ eorum
vrbis etiam in maius restitutionem. Posteaquam nullo 3
pretio libertatem videt his venalem, incensis quæ ædi-
ficare cœperant, copias in Bœotiam transfert. Eo & 4
Græcorum exercitus, qui centum millium fuit, sequutus
est: ibique prælium commissum. Sed Fortuna regis 5
cum duce mutata non est. Nam victus Mardonius vel-

vli

10. Quem paulo ante vix æq. om.
cap] Grauem illum & mari & ter-
ra Xerxem, nec hominibus tantum
terribilem: sed Nepruno quoque
compedes, & Calo tenebras, mini-
strem Val. Max. 3. 2. Bern.

11. Neque enim vlla est] Similis
fere locus de Gallis, infra, 24. 8. 13.

12. Inopia coner. &c.] Ita Florus,
3. 5. 27.

CAP. XIV. 1. Olynthum] Olyn-
thum ab Artabazo expugnatam
refert Herodotus, 8. 127.

Olynthum] Urbis à Mela descri-
bitur, inter Arthon montem, &
Pallenen urbem. Viginti stadiis à
Meciberna, ut tradit Suidas. Plinius
& Orosius quoque meminerunt.
Thraci urbem maximam vocant
Xenophon, & Libanius. Eadem
Sæbonia, οἰθωνία, appellatur, ut

scribit Herodotus in Polihym-
nia. Sed regionem potius sic vo-
cat, in qua Olynthos, & alix vrbes
sitæ sunt. Ortel.

2. Athenienses quoque] Hero-
dotus, sine lib. 8. & Diodorus, 11.
28. Bong.

3. Fortuna regis &c.] Insigniter
hoc dictum illustrat Gruteri disser-
tatio 1. ad Tacit.

Victus Mardonius] Hæc est me-
morabilis illa Græcorum ad Pla-
teas victoria, de qua Herodotus,
lib. 9. Diodorus, 11. 31. Plutarchus
Aristide. Aemilius Probus Aristide
& Pausania. quos vide, & Strabo.
lib. 9. & Pausan. Laconicis & Bœo-
ticis. Interfectum eo prælio Mar-
donium, præter Ctesiam scribunt
omnes: hunc sequitur auctor no-
ster. Bong.

6. Regalis

- 6 vi ex naufragio, cum paucis profugit. Castra referta regalis opulentiae capta. Vnde primum Græcos, diuiso
 7 inter se auro Persico, diuitiarum luxuria cepit. Eodem forte die, quo Mardonij copiae deletæ sunt, etiam nauali prælio in Asia sub monte Mycale, aduersus Persas dimicatum est. Ibi ante congressionem, cum classes, ex
 8 aduerso starent, fama ad utrumque exercitum venit, vicisse Græcos, & Mardonij copias occisione occidisse.
 9 Tantam famæ velocitatem fuisse, ut cum matutino tempore prælium in Bæotia commissum sit, meridianis horis in Asiam, per tot maria, & tantum spatij, tam breui
 10 horarum momento, de victoria nuntiatum sit. Confecto bello, cum de præmiis ciuitatum ageretur, omnium
 11 iudicio, Atheniensium virtus ceteris prælata. Inter duces quoque Themistocles princeps, ciuitatum testimonio iudicatus, gloriam patriæ suæ auxit.

CAP.

6. *Regalis opulentia*] Nam Xerxes è Græcia fugiens, aureos & argenteos lectos atque mensas, omnemque regium apparatus reliquerat apud Mardonium. Herodotus 9, 81. Bern.

Vnde primum &c.] Florus 3. 12.

9. *Syria prima nos victa corrupta.* Adde nostrum, infra. 36. 4. 12. Liv. 39. 6. fin.

7. *Mycale*] Libri scripti hoc loco omnes deprauate legunt *Messa*, alij *Mosia*, alij aliter. Vulgatam lectionem contra libros retinuit Herodoto & Diodoro. Est autem Mycale mons Ionix & vrbs Stephano. Bern.

8. *Occisione occidisse*] Bongars. *cecidisse*, Sed Modij iudicium secutus, retinui manuscriptis firmatam aliarum editionum lectionem. Ea locutione vtuntur veteres, exercitum ad interfectionem delerum significaturi. Lilius 28. *Exercitus eorum prope occisione occisi.* Similique fere ratione Tacitus annal. 12. *copia cum occisione occubuisse.* Bern.

9. *Tantum famæ velocit.*] Hanc

famæ velocitatem redarguit Diodorus 11. 35. Ait enim rumorem istum sparsum à Leotychida, stragematis loco. Vide Plutarchum in Aemilio, c. 41. B. Simile tamen famæ velocitatis exemplum habet noster, infra. 20. 3. 9. Adde Sueton. Neron. 1. & Domitian. 6. Florum 3. 3. fin. Bern.

11. *Themistocles*] Magna fuit gloria Themistoclis post victoriam Salaminiam, quam Plutarchus his verbis describit: Themistocli omnium Græcorum consensu primæ partes datæ sunt. Cum enim duces in Isthmo ad aram conuenerent, unusquisque primum calculum sibi seruauit, alterum Themistocli tribuit: Lacedæmonij vero Themistoclem præmiis summæ sapientiæ dignum iudicantes coronam oleæ capiti ipsius imposuerunt, & Sparta discedenti trecentos satellites addiderunt; qui ad fines terræ Laconicæ hospitem deducerent. Præconio Themistoclis nihil gloriosius homini tribui potest, huius vnus viri consilio & sapientia victos esse Persas & seruata

Græciam

CAP. XV. Igitur Athenienses aucti, & præmiis
belli, & gloria, urbem ex integro condere moluntur.
Cum mœnia maiora cõplexi fuissent, suspecti esse La-
cedæmoniis cœpere, recte reputantibus, quibus ruina
urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit datura
munita ciuitas. Mittunt ergo legatos, qui monerent, ne
munimēta hostibus & receptacula futuri belli exstruant.
Themistocles, ut vidit spei urbis inuideri, non existi-
mans abrupte agendum, respondit legatis, *ituros Lace-*
dæmonē, qui de ea re pariter cum illis consulant. Sic di-
missis Spartanis, hortatur suos, *opus maturent.* Dein ipse
interjecto tempore in legationem proficiscitur, & nunc
in itinere infirmitate simulata, nunc tarditatem colle-
garum accusans, sine quibus agi jure nihil possit, diem
de die proferendo, spatiū consummando operi quære-
bat; cū interim nuntiatur Spartanis, opus Athenis ma-
turari; propter quod denuo legatos mittunt ad inspi-
ciendā rem. Tum Themistocles per seruum magistrati-
bus scribit Atheniēsiū, *legatos vinciāt, pignusque teneāt,*
ne in se grauius cõsulatur. Adiit deinde cõcionē Lace-
dæmoniorū: *indicat permunitas Athenas esse, & posse*
jā illatū bellū non armis tantū, sed etiā muris sustinere:
Si

Græciam. Quid quod Græci negle-
ctis ludis Olympicis toros se ad
contemplandum Themistoclem
conuerterunt, & hospitibus hunc
liberatore patriæ magna cum
admiratione monstrarunt? sed
hanc tantam gloriam deformatam
esse constat partim calumniis &
ingratitude ciuium, partim ip-
sius Themistoclis perulantia &
improbitate. Nam Leobotes homo
obscurus atque ignobilis crimen
proditionis Themistocli obiecit,
& ciuitas ingrata mercedem an-
guinam vulpeculæ liberatrici per-
soluit. Etenim Themistocles pulsus
vniuersa Græcia ad Xerxem, siue,
ut alij narrant, ad filium Xer-
xis Longimanum confugere coa-

ctus est. Strig.

CAP. XV. 1. Ex integro con-
dere moluntur.] Præter Diodo-
rum 11. 39. vide Thucydidem 1.
15. & Frontinum 1. 1. 10. Memi-
nit & Pausanias initio lib. 1. Bon-
garsius.

2. Recte reputantibus.] Manu-
scripti, recte putantibus: ex quo
Sebissius reputantibus facit, omisso
recte, quod nec abest incommode.
Bern.

3. Munimenta host.] Sebissius
mallet, munimenta hostibus in
receptaculum: vel, munimenta
receptacula, per appositionem.

6. Agi.] Sebissius præfert, age-
re, ut referatur ad Themisto-
clem.

- 10 Si quid ob eam rem de se crudelius statuerent, legatos eo-
 11 rum in hoc pignus Athenis retentos. Grauiter deinde ca-
 12 stigat eos, Quod non virtute, sed imbecillitate sociorum
 13 potentiā quærent. Sic dimissus, veluti triūphatis Spar-
 14 tanis, à ciuibus excipitur. Post hæc Spartani, ne vires
 otio corrumperēt, & vt bis illatū a Persis Græciæ bellū
 14 vleiscerentur, vltro fines eorum depopulantur. Ducem
 suo, sociorumque exercitui deligunt Pausaniam, qui pro
 ducatu, regnum Græciæ affectans, proditoris præmiū
 cū Xerxe, nuptias filiæ eius paciscitur, redditis captiuis,
 15 vt fides regis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit
 præterea Xerxi, quoscūque ad se nuntios misisset, interfi-
 ceret :

14. Pausaniam] De quo factō & Thucydides, 1. 22. Diodorus, 11. 45. Plutarchus, in Themistocle & parallelis. Aemilius Probus in Themistocle & Pausania. Quod mox sequitur, pro ducatu regnum affectasse Pausaniam, est, non ore ducis non contentum, regem Græciæ constituere se voluisse. Quod ideo monendum, ne quis cum Hispano interprete sequius hæc accipiat. Adde infra, 9. 4. 2. Berneggerus.

Pausaniam] Post pugnam Platæensem non minor tuit Pausaniæ virtus quā felicitas. Vt enim Pausanias dux Laconicus, victoria minime cruenta, ingentem exercitū Persarum ante oculos miserabiliter prostrauit: sic ipsam victoriā castitate & modestia insigni ornauit. Cum enim mulier captiua Cor ad ipsum à millicibus adducta esset, non modo ab eius consuetudine abstinuit, quæ duci victori concessa videbatur, sed etiam eam, in patriam deduci iussit. Deinde, cum quidam *Ægineia Lampo* ei hortator erat, vt sciret in cadauera Persarum, amputatis eorum capitibus & in hasta circumgestatis, eamque rem affirmaret conciliaturam esse Pausaniæ singularem opinionem & gloriam; respondit

Pausanias sapientissime & moderatissime: Barbaris hominibus huius consilij auctor esset: Græcorum vero ad humanitatem assuesactos, doctrina studiis & honesta disciplina auersari decet immanem crudelitatem. Quod vero ad gloriæ appetitionem attinet, scio me acquiescere in approbatione Spartanorum, quibus satis est me placere: Sancta faciendo & sancta dicendo. Hæc dux virtutes, castitas & modestia, quam rara sint in victoria læta & felici & gloriosa, exempla aliorum ducum ostendunt, qui post victoriā fuerunt superbissimi & flagitiosissimi. Sed proh dolor, vt nulla virtus sine Deo perpetua est, ita etiam Pausanias paulo post victoriā ex altissimo fastigio virtutis & gloriæ in deterrimas & acerbissimas calamitates præcipitatus est. *Serg.*

15. Quoscūque ad se nuntios misisset] In omnibus mss. legebatur, *ponrios*, vel *porios*. Forte scriptum fuit, *porinus*. Error autem ortus est ex literarum compendio. *Voss.* *Pontios* Barbaram vocem, aut Iustini ætate vitatam, aut Persicam quis fortasse suspicetur. Nihil mutare ausus sum, quum vulgata lectio duobus mss. confirmetur,

eeret: ne res loquacitate hominum proderetur. Sed dux 16
Atheniensium Aristides, belli socius, collegæ conatibus
obuiam eundo, simul & in rem sapienter consulendo,
proditionis consilia discussit. Nec multo post accusa- 17
tus Pausanias, damnatur. Igitur Xerxes, cum proditio-
nis dolum publicatum videret, ex integro bellum insti-
tuit. Græci quoque ducem constituunt Cimonem 18
 Athenien

tur, non tamen antiquissimis, Bon-
 garf. Sed Freinsheimius hinc eruit
 conscios, probabiliter, ut arbitror;
 imo probe. Sed absque magna cau-
 sa quicquam immutare religio
 est, Bern.

16. *Aristides*] Cum in Theatro
 Athenis recitareatur versus Aes-
 chyli:

Οἱ γὰρ δὴν εἰν δὴ καὶ, ἀλλὰ
 ἴη δὴ δὴ,

Βαδύαν αὐλάκας δαίνα φρε-
 νὸς κατὰ δὴν.

Αὐτὸς εἰς τὰ κεδνὰ βλαστάνει
 βουλεύματα.

Id est,

Non enim vult videri iustus, sed
 esse profundum sulcum mentis, id
 est, sapientia fructificans, id est,
 agens vel ducens, ex qua, scilicet
 sapientia, optima, id est, præclara
 & salutaria consilia promit; Om-
 nes spectatores mente & oculis in
 Aristidem intenti fuerunt, existi-
 mantes id quod res erat, verius
 hæc dici de Aristide, quam de Am-
 phiarao. Nam Aristides omnia sua
 consilia & actiones ad iustitiæ
 normam direxit, & commoda pa-
 tris sibi prima putavit, nec unquā
 permoueri potuit, ut honestis cō-
 siliis vilia anteponeret. Quod cum
 ex aliis rebus permultis intelligi
 potest, tum ex hac re vel maxime,
 quod vnus Aristidis arbitrio vni-
 uersa Græcia censum inititui vo-
 luit, quem quidem ille sic mode-
 ratus est, ut nullius reipublicæ do-

na oneraret, & res ipsa ostenderet,
 Aristidem non esse mercatorem
 propriarum vtilitatum in guber-
 natione. Etsi enim multæ fuerunt
 præclari huius viri virtutes, quas
 recensere nimis longum esset; ta-
 men paupertatis tolerantia præci-
 pue in eo fuit. *Serig.*

18. *Cimonem*] Cuius vitam vide
 apud Plutarchum & Probum. De
 eo & Herodotus extremo lib. 6.
 Valerius Maximus, 5. 3. B. Adde
 Aristidem oratione Platonis 2.
 Berneggerus.

Cimonem] De virtutibus & rebus
 gestis *Cimonis* aliquid dicamus.
 Primum in Cimone summa fuit
 erga patrem Miltiadem pietas.
 Cum enim Miltiades in carcere
 decessisset, Cimon filius, ut eum se-
 peliret, vicarium se pro patris cor-
 pore dedit. Laudatur pietas duo-
 rum adolescentum Catanæorum,
 qui parentes viuos ex incendio
 gestarunt. Sed virtus *Cimonis* ma-
 jore admiratione digna est, qui er-
 ga mortuum patrem hunc sensum
 habuit, ut non dubitaret patris
 vincula ad obtinendam eius sepul-
 turam in se transferre. Deinde in
 Cimone humanitas tanta fuit, ut
 suauitate morū nō minus rempu-
 bl. Atheniensē, quā armis auxisse
 videatur. Nā socij offensi Laconica
 superbia Pausanix, & contra inui-
 tati *Cimonis* moderatione, vitro
 Atheniensium auspicia secuti sunt.
 Quid dicā de liberalitate & mag-
 nificētia *Cimonis*, quæ multorū

Atheniensem, filium Miltiadis, quo duce apud Marathonem pugnatum est, juvenem, cujus magnitudinem
 19 futuram pietatis documenta prodiderunt. Quippe patrem ob crimen peculatus in carcerem conjectum, ibique defunctum, translatis in se vinculis, ad sepulturam
 20 redemit. Nec in bello iudicium deligentium fefellit: siquidem non inferior virtutibus patris, Xerxem terrestri
 naualique bello superatum, trepidum recipere se in regnum coëgit.

literis & sermone celebrata est? Cratinus certe comicus non obf-
 cure Cimonis in hoc genere laudem prædicat. Ego, inquit, sepe optavi cum viro diuino & liberalissimo erga hospites, & omnium Græcorum optimo, vitam traducere, sed hanc spem cogitationum inopinatus viri discessus fefellit. Et Critias, vaus ex 30. tyrannis, à Deo precatus est opulentiam Scopæ, liberalem animum Cimonis, & Agesi-
 lai clarissimas victorias. Gorgias etiam Leontinus crebris sermonibus hanc sententiam usurpauit, Cimonem ita possidere opes, ut in

ui sciret, usum vero diuitiarum huc referre, ut esset in honore Strig.

19. *Patrem*] Vir magnus in variis lectionibus, auctori cōtrarium facit Demosthenem, qui non patris causā, sed ob affectatam tyrannidem, mulctatum Cimonem scribat in oratione contra Aristocratem. Vtrumque factum credo, sed diuersis temporibus. Bern.

20. *Xerxem*] Ad Eurymedontem, ut strenuus athleta, uno die duplicem victoriam nactus. Plutarch. in Cimone. Vide & Thucydidem 1. 16. 14. & Diodorum 11. 61. Bon-
 garf.

L I B E R III.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Xerxis & Artabani præfecti perfidi tragicus interitus.*
- 2 *Bellorum inter Lacedæmonios & Athenienses origo. Sparta Respublica, & Legislatores.*
- 3 *Leges à Lycurgo Spartanis lata, quomodo ratae fiant & habeantur?*
- 4 *Bellum Messeniis illatum ob stupratas virgines: & spuriorum Spartanorum in Italiam migratio.*
- 5 *Messenij scelerum suorum luunt penas; & bellum instaurant, ac tandem superantur.*
- 6 *Tertium bellum Messenium, Peloponnesiacum item, in quo multa euentuum variorum facies.*

7 *Pacis*

7 *Pacis fœdus ruptum. Spartani premuntur Periclis virtute, cujus egregia in rempublicam merita describuntur. Iterum pax sancita & violata: unde bellum Siculum.*

CAP. I.



Erxes rex Persarum, terror antea gentium, 1
 bello in Græciâ infelicitè gesto, etiam suis
 contemptui esse cœpit. Quippe Artabanus 2
 præfectus ejus, deficiente quotidie regis ma-
 jestate, in spem regni adductus, cum septem robustissi-
 mis filiis regiam vesperi ingreditur, (nam amicitia inre
 semper illi patebat) trucidatoque rege, voto suo obli-
 stentes filios ejus, dolo aggreditur. Securius de Artaxerxe, puero admodum, fingit regem à Dario, qui erat
 adolescens, quo maturius regno potiretur, occisum; im-
 pellit Artaxerxem parricidium parricidio vindicare. 3
 Cum ventum ad domum Darij esset, dormiens inuen-
 tus, quasi somnū fingeret, interficitur. Deia cum vnum 4
 ex regis filiis celeri suo superesse Artabanus videret, 5
 metueretque de regno certamina principum, assumit in
 societate consilij Bacabasum, qui præsentis statu conten-
 tus, rem prodit Artaxerxi, ut pater ejus occisus, ut frater
 falsa parricidij suspitione oppressus, ut deniq. ipsi parare- 6
 tur

CAP. I. 1. in Græciam] Pro-
 adversus Græciam: vel per anti-
 proin, qualis est apud Sueto. Aug.
 13.3. Sepulcrum in volucrum fo-
 re poro stacem. Curt. 3.5.13. Darium
 in Ciliciam fore nuntiatur. Ita sæ-
 pe Cicero, Plautus, alij: quin au-
 ctor ipse supra, 2.13.6. Sæpius multos
 hostes in Græciam manere dicti-
 tans. ut volum. mss. Bern.

2. Quippe Artabanus &c.] Le-
 gendus Diodorus Siculus 11.79. &
 Ctesias in Periclis, excerpt. c.29. &
 segg. & Probus in fine vitæ, m.

Qui hic Bacabasus, illis Megaby-
 zus dicitur. Artabanus autem Ari-
 stoteli, Polit. 5.10. Arcapanes est,
 Ctesias Arcapanus Bong.

Quid Arca designet, vide su-
 pra, est nimirum nomen Heroi-
 cum.

3. De Artaxerxe] Cui cogno-
 men Longimano. Alius est infra, 5.
 11.1. &c. Bern.

6. Bacabasum] Posterior vox ho-
 dieque Turcis Tartarisque caput
 supremumque præfectum denotat.
 Thys.

7 *tur infidia.* His cognitis Artaxerxes, verēs Artabani nu-
 merum filiorum, in postremū diem paratum esse arma-
 tum exercitum jubet, recogniturus & numerum mili-
 8 tum, & in armis industriam singulorum. Itaque cum
 inter ceteros & ipse Artabanus armatus assisteret, rex
 simulat, se breuiorem lorica habere: jubet Artabanum
 secum commutare: exuentem se, ac nudatum, gladio
 9 trajicit: tum & filios ejus corripit jubet. Atque ita egre-
 gius adolefcens, & cædem patris, & se ab infidiis Artabani vindicauit.

1 C A P. I I. Dum hæc in Persis geruntur, interea
 Græcia omnis ducibus Lacedæmoniis & Atheniensibus,
 in duas diuisa partes, ab externis bellis, velut in vi-
 2 scera sua, arma conuertit. Fiunt igitur de vno populo
 duo corpora: & eorundem castriorum homines, in quos
 3 hostiles exercitus diuiduntur. Hinc Lacedæmonij com-
 munia quondam ciuitatum auxilia, ad vires suas trahe-
 bant: inde Athenienses, & vetustate gentis, & gestis re-
 4 bus illustres, propriis viribus confidebant. Atque ita
 duo potentissimi Græciæ populi, institutis Solonis, &
 Lycurgi legibus pares ex æmulatione virium in bellum
 5 ruebant. Namque Lycurgus cum fratri suo Polybitæ
 Spartanorum regi successisset, regnumque sibi vindicare
 potuisset, Carillo filio ejus, qui natus posthumus fuerat,
 cum ad ætatem adultā peruenisset, regnum summa fide
 6 restituit: vt intelligerent omnes, quanto plus apud bo-
 nos

9. Et cædam patrē] 7. q. 1. a. 7.
 πατρὸς. Diodor. Nam illa, & necem
 fratris, abitur à vet. B.

C A P. I I. 5. Namque Lycurgus] De quo in eius vita Plutar-
 chus, & Herodotus, 1. 65. & Strabo
 lib. 10. & Pausanias Laconicis. Bon-
 garfius.

[Polybita] Ita veteres Græci
 Polydectes. At Charillus, quomo-
 do & Heraclides, illis est Cha-

rilais. Herodoto, 1. 6. Leobores
 Bong.

Regnumque sibi vindicare pot.]
 An in successione regni, nepos ex
 filio priore, filio posteriori sit præ-
 ferendus, breuiter, ac neruose so-
 lideque vt omnia, decidit vir ma-
 gnus, et cum maximis compare-
 tur, Hugo Grotius, de iure belli &
 pacis, 2. 7. 30. Adde Lipsij Monit. &
 Exempl. 2. 4. 3. Bern.

7. Con

nos pietatis jura, quam omnes opes valerent. Medio igitur tempore dum infans conualefcit; tutelamque eius administrat, non habentibus Spartanis leges instituit, non inuentione earum magis, quam exemplo clarior: siquidē nihil lege vlla in alios sanxit, cuius non ipse primus in se documenta daret. Populum in obsequia principum, principes ad iustitiam imperiorum formauit. Par- cimoniam omnibus suafit, existimans laborem militiæ, assidua frugalitatis consuetudine faciliorem fore. Emi singula non pecunia, sed compensatione inercium iustit. Auri argentique vsum, velut omnium scelerum materiam, sustulit.

CAP. III. Administrationem reipublicæ per ordines diuisit: Regibus potestatem bellorum, magistratibus iudicia per annuas successiones, senatui custodiam legum, populo sublegendi senatum, vel creandi quos vellet

7. Conualefcit] Hoc est, crescit, robur acquirit. Sic infra, j. 4. 1. & 18. 4. 1.

Spartanus leges instituit] Vide Xenophontem de rep. Lacedæm. & Thyij Memorabilia, ubi de Lacedæmoniorum republica agit. Strabonem lib. 8. & 10.

Magis clarior] Contra Grammaticos canones. Hæc, præter alias, de causa malæ Latinitatis auctori dicam scribunt. Scribant igitur & aliis: vt, Floro, 4. 2. 72. Minus admirabilior Plaut. Stich. 5. 4. Magis dulcius. Virgil. in Culice vers. 78. Quis magis opraco queat esse beator auro? Quem ad locum Fr. Taubmanus plura id genus exempla Meonassini Græcissantis annotauit. Bern.

8. Nihil lego vlla] Lælius apud Eliu. 26. 36. 2. Si quid iniungere inferiori velis ad prius in re ac tuos si ipse iuris staueris, facilius omnes obediētes habearis.

10. Parcimoniam] Pro hoc habeant omnes libri: Parcimoniam.

omnibus, idem existimans. Illud suafit in nullis comparet libris. Putauerim emendandum: in parcimoniam omnes idem, existimans, & repetendum ex proxima, formatur. Populum formauit in obsequia principum, principes ad iustitiam imperiorum, omnes in idem parcimoniam pro parcimonia, vt sanctimoniam. Glossis etiam id notatur. Parcimoniam, præterea Salmas.

CAP. III. 2. Magistratibus] Magistratui legit è Fuldensi ms. Modius.

Per annuas success.] Hanc lectionem è vestigiis vetustiorum codicum eruisse se dicit Acidalius ad Velleium, 2. 130. 8. Bong. edidit, & annuos successores, quod non conuenit sequenti verbo permixtis: cum successores, vt frænum inmodicæ potentia, soleant imponi. Vide Sallust. Catil. 6. 10. Eliu. 3. 39. 9. & 4. 5. 8. &c.

- 3 vellet magistratus, potestatem permisit. Fundos omnium æqualiter inter omnes diuisit, vt æquata patrimonium neminem potentiorum altero redderent. Conuiuari omnes publice iussit, ne cuius diuitiæ vel luxuria in oculto essent. Iuuenibus non amplius vna veste vti toto anno permisit, nec quenquam cultius quam alterum progredi, nec epulari opulentiùs, ne imitatio in luxuriam verteretur. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci præcepit, vt primos annos nō in luxuria, sed in opere & laboribus agerēt. Nihil eos somni causa substernere, & vitam sine pulmento degere, neque prius in urbem redire, quam viri facti essent, statuit. Virgines sine dote nubere iussit, vt vxores eligerentur, non pecuniæ; seueriusque matrimonia sua viri coërcerent, cum nullis

3. *Fundos*] Vti autem æqualitas concordia mater, ita difficilis admodum molimine opulentiorum agros communes fecit, atque inter ciues diuisit. Ita autem singulis partes attribuit, vt singulis familiaris ad vñtum frugalem sufficerent. Eodem fere modo, quo sanctissimam Hebræorum reipubl. constitutam nouimus. Vnde omnem agrorum venditionem Lycurgus prohibuit, ne ingruente necessitate paupertatis pauperrimo tolo addigerentur. Quisque igitur sua manu ex agrorum prouentu visitabat. Qui modus viuendi vti antiquissimus, ita innocentia fere, & frugalitas enim sequuntur. Vfus auri & argenti, qui pessimas vt plurimum artes mortales docuit, lege veritus: Viles nummi ferrei, quantum utilitas postulabat, cusi sunt: ita luxuria, omnisque auaritia, & opum & auri furiosa cupido eiecta est rep. Tanta continentia Tacorum resp. octingentos annos tetit. *Thys.*

4. *Conuiuari omnes publice iussit*] Ea conuiuia Phiditia à parcendo, vel ab amicitia Phiditia appellabantur. Conueniebant autem ad Phiditia conferentes singuli fari-

næ modium, vini coros octo, casei quinque minas, sicum quinque semiminas. Fr. Modius in vno mss. luorum ait esse, conuiuarent omnes publice iussit: ex quo facit conuenerent omni. p. iussit. vt Plautus dixit Amphitr.

Misisti ad nauem Sotiam, vt hodie tecum conuineres. Bern.

Ne cuius diuitia vel luxur. Idē spectantes Romani veteres imperarunt, vt parentibus ianuū præsitareretur & conuicareretur: vt sic, oculis quum restibus fastu, luxuria modus fieret. Macrobi. Saturnal. 2. 13. princip. Bern.

5. *Verteretur*] Nobiliss. Sebiso sub ribo rescribenti verteret, absolute, vt Tacitus & optimi quique scire. Sic infra, 36. 2. 16. Bern.

8. *Sine dote*] Refert etiam Aelianus hist. var. 6.6. At Aristoteles, polit. 2.9. Spartanos reprehendit, quod magnas dotes dent: Nimirū quia iam tum à legibus institutis, que Lycurgi sui descuerant, vt iis exprobat Plutarchus in Lyfandro, Cleomene & Agide. Bern.

Matrimonia] Hoc est, vxores suas. Sic infra, 3. 5.6. & 14. 3.7. &

nullis dotis frænis tenerentur. Maximum honorem non diuitum & potentium, sed pro gradu ætatis senum esse voluit. Nec sane vsquam terrarum locum honoratiorem senectus habet. Hæc quoniam primo, solutis antea moribus, dura videbat esse, auctorem eorum Apollinem Delphicū fingit, & inde se ea ex præcepto numinis detulisse, vt consuescendi tædium metus religionis vincat. Dein vt æternitatē legibus suis daret, iurejurando obligat ciuitatē, nihil eos de eas legibus muraturos priusquam reuerteretur: & simulat, se ad oraculum Delphicum proficisci, consulturum, quid addendum mutandumque legibus videretur. Proficiscitur autem Cretam, ibique perpetuum exilium egit, abjicique in mare ossa sua moriens iussit, ne relatis Lacedæmonem, soluto se Spartani religione iurisiurandi in dissoluendis legibus arbitarentur.

C A P. IV. His igitur moribus ita breui ciuitas convaluit,

& 18.5. & Impp. in Codice sapius. Ita clientela pro clientibus, seruitia pro seruis, & id genus infinita.

Doru fræni] Ittinnius: Viri enim (ita legendum arbitror) dotibus deliniri, vtero etiam vxoribus ancillatur. Plautus palsim. Bong.

9. Senectus] Senectus apud illos summus honor habitus, quæ sæpe in adolescentum vitia animaduvertebat, si Perdononius, cui publica illa cura commissa erat, abesset; & huic quadrat, quod Iuuenalis alibi inculcat.

Credibile hoc grande nefas & morte pindum,

Si iuueni veculo non assurrexerat, & si

Barbaro cuiunque puer, licet ipse videret

Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.

Tam venerabile erat, præcedere quatuor annis.

Et Ouid. lib. 5. Fast. Magna fuit quondam capitis venerentia cani:

Inque suo pretio, &c.

10. Auctorem eorum Apoll. Delph. fingit] Valer. Max. 1. 2. Sed Plutarchus in Lycurgo, & Strabo lib. 10. hæc non ficta, sed acta referunt: & Herodotus 1. 65. recitat versus Pythiæ ad Lycurgum, scilicet oraculi ergo aduentantem. Et si idē adferat cum Pausania in Laconicis, quod nonnulli harum legum non Lycurgum, sed Minoem auctorem, arque à Cretensibus eas ad Spartanos per Lycurgum translata existimant. Bern.

11. Vt æternitatem legibus suis daret] Steterunt autem illæ per annos septingentos, vt est in Lulio 38. 54. 9. Quingentos tantum refert Plutarchus in Lycurgo cap. 56. pr. Bern.

Oraculum Delphicum] Vide lib. 2. c. 12. 8. & lib. 23. cap. 6.

12. Ibiq; perpetuum &c.] De loco mortis ac sepulturæ dissensu auctorum ostendit Plutarchus Lycurgo extremo. Bern.

- valuit, vt, cū Messeniis propter stupratas virgines suas, in solenni Messeniorum sacrificio, bellum intulissent, grauissima se execratione obstrinxerint, non prius quā Messeniam expugnassent, reuersuros, tantum sibi vel de
- 2 viribus suis, vel de fortuna spondentes. Quæ res initium dissensionis Græciæ, & intestini belli causa & origo fuit. Itaque, cum contra præsumptionem suam annis
 - 3 decem in obsidione vrbis tenerentur, & querelis vxorū
 - 4 post tam longam viduitatem reuocaretur: veriti, ne hac persenerantia belli, grauius sibi quam Messeniis nocerent: quippe illis quantum iuuentutis bello intercidat, mulierum fecunditate supplerisibi & belli damna assidua, & fecunditatem vxorum, absentibus viris, nullam
 - 5 esse: itaque legunt iuvenes ex eo genere militum, qui post iusjurandum in supplementum venerat, quibus
 - 6 Spartam remissis promiscuos omnium feminarum concubitus permiscere: maturiorem futuram conceptionem
 - 7 rati, si eam singulæ per plures viros experirentur. Ex his nati, ob notam materni pudoris, Partheniæ vocati. qui

CAP. IV. 1. *Messenius*] *Messene*, *Micena*, Peloponnesi vrbis & regio, sic dicitur Stephano, & Ptolemaeo. sed & regio *Messenia*. Ortel. Cū *Messenius* propter stupratas] Strabo, l. 6. & 8. Paulanius in *Messenicis*. Orosius, l. 11. habet, propter stupratas virgines: vitiose. Strabo enim, ὁπότε καὶ τὸν πόλιν ἐπέλαυνεν. De hoc bello varie Seruius P. Danielis in 3. Aen. B. Adde Lactatium, l. 2. o. qui nonnihil variat. Bern.

Propter stupratas virgines suas] Lactant. A Lacedæmoniis fortasse didicerant, deos sibi ex euentis fingere: qui cum Messeniis obsiderent, & illi furtim, deceptis obsessoribus, egressi ad diripiendam Lacedæmonem cucurrissent, à Spartanis mulieribus fugati sunt. Cognitis autem hostium insidiis Lacedæmonij sequebantur. His arma

ta mulieres obuiam longius exiuerunt: quæ cum viros suos cernerent parare se ad pugnam, quod putarent Messenios esse, corpora sua nudauerunt. At illi vxoribus cognitis, & aspectu in libidinem concitati, sicut erant armati, permixti sunt vtique promiscue: nec enim vacabat discernere. Sic iuvenes ab iisdem antea missi cum virginibus: ex quibus sunt Partheniæ nati. Propter huius facti memoriam ædem Veneri armata simulacrum posuerunt: quod tamen ex causa turpi, tamen honestius videtur armatam Venerem consecrasse, quam Caluam.

7. *Partheniæ*] Ita veteres, & Græci, non *Partheny*, vt vulgo. Vide præter ceteros Eustathium in Dionys. B. Adde Seruium in Virgil. 3. Aen. vbi tamē inepte, *Partheniæ* hos dictos ait. Bern.

qui cum ad annos xxx peruenissent, metu inopiæ (nulli enim pater existerat, cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Palantum assumunt, filium Araci, qui auctor Spartanis fuerat, iuventutis ad generandam sobolem domum remittendæ: ut sicuti dudum patrem ejus nascendi auctorem habuissent, sic ipsum spei ac dignitatis suæ haberent. Itaque nec salutatis matribus, sed quarum adulterio infamiam collegisse videbatur, ad sedes inquirendas proficiscuntur diuque & per varios casus jactati, tandem in Italiam deferuntur, & occupata arce Tarentinorum, expugnatis veteribus incolis, sedes ibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorum Palantus, per seditionem in exilium proturbatus, Brundisium se cōtulit, quo expulsi sedibus suis veteres Tarentini

8. *Palantum*] Græci *φάλαγγον*, & Horat. 2. od. 6. Eustathio *ἐλάττω*. De Tarentinorum origine vide etiam Paulaniam in Phocidis *Bong*.

11. *Tarentinorum*] Pausanias: Tarentum coloniam deduxere Lacedæmonii, duce Phalanto Spartano. hunc coloniam deducturo, Delphicis oraculum redditum est; cum sub *Aethra* pluviam animaduertisset, tunc se agri & rerum comporem fore. Sed cum neque per se, quid illud responsum innueret, satis considerasset; neque omnino quemquam interpretum consulisset: classe in Italiam applicuit. ibi cum Barbaros vicisset, neque tamen vel vrbe vlla vel agro potiri posset, Dei voce significatum suspicari crepit, quod scilicet nunquam euenturum esset, ut puro ferenoque celo (*αἰθέρι* Græci vocant) plueret hunc vxor, animū deipendentem (consequuta quippe domo fuerat), amanter multis modis solabatur. Et eius aliquando caput genibus sustentans, dum pedicatos legit, lacrymæ præ mariti amore, ob aduersos eius casus & irritam spem, mulieri obor-

tæ, atque effusus fleas, viri caput perfundit. tunc primum euolutæ sunt oraculi ambages. nam *Aethra* nomen vxori erat, ea itaque nocte, quæ consequuta est, Tarentum, hostium urbem maritimam, maximā & opulentissimam, cepit.

12. *Brundisium*] Strabo: Brundisium fertur coloniam occupatum à Cretenfisibus, qui cum Theseo à Cnosso eo peruenerint, post accessisse eos, qui cum Iapyge à Sicilia eo venerint, utrumque enim traditur, sed non vna mansisse eos: verum in Bortizā abiuisse. postea temporis cum sub Regibus esset Brundisium, multum agri amisit, ademptum à Lacedæmonijs, qui eo cum Phalanto venerant. quem tamen pulsum Tarento Brundisium receperunt, mortuumque splendida dignati sunt sepultura. ager ipsorum est quam Tarentinorum melior: ut enim minus glebosus est, ita fructus contra bonos profert, mel quidem & lanæ eius imprimis laudantur. Ad hæc, Brundisium portum habet, quam Tarentum, commodiorē. Quippe ad Brundisium multi includuntur: vao ostio portus, ab omnibus fluctibus

13 rini concesserāt. Hic moriens persuadet, ut ossa sua, pa-
 14 stremaque reliquias conterant, & tacite spargi in foro
 15 Tarentinorū curent. Hoc enim modo recuperare illos pa-
 16 triā suā posse, Apollinē Delphis cecinisse. Illi arbitantes
 17 eum in ultionē sui, ciuium fata prodidisse, praeceptis pa-
 18 rueret: sed oraculi diuersa sententia fuerat. Perpetuitatem
 19 enim vr̄bis, non amissionem hoc facto promiserat. Ita
 20 ducis exulis consilio, & hostium ministerio, possessio
 21 Tarētina Partheniis in æternum fundata, ob cuius be-
 22 neficij memoriam Palanto diuinos honores decreuere.
 23 C A P. V. Interea Messenii, cum virtute non pos-
 24 sent, per insidias expugnantur. Dein, cum per annos
 25 LXXX grauiā seruitutis verbera, plerumque & vincula,
 26 ceteraque captiuitatis mala perpeffi essent, post longam
 27 pœnarum patientiam, bellum restaurant. Lacedæmo-
 28 nij quoque eo conspirati ad arma concurrūt, quo ad-
 29 versus seruos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc
 30 iniuria, inde indignitas animos acueret; Lacedæmonij
 31 de belli euentu oraculo Delphis consulto, iubentur du-
 32 cem bellicū ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses,
 33 cum responsum cognouissent, in contemptū Spartano-
 34 rum, Tyrtæum poetam, claudum pede, misere: qui tri-
 35 bus praeliis fufus, eo vsque desperationis Spartanos ad-
 36 duxit,

bus tuti; intus receptus in fra. fau-
 cis multis finibus; ita, uti eorum
 forma figuram cornuum ceruino-
 rum exprimat. Locus enim vna
 cum ipsa vr̄be maxime ceruini ca-
 pitis speciem habet: quod Messa-
 piorum lingua *Brention* dicitur.
 Tarentinus vero sinus non omni
 parte à fluctibus est immunis;
 quia patet; præterquam quod in
 intimo recessu habet quædam va-
 docia. Præterea, è Græcia & Asia
 æctus est ad Brundisium traie-
 ctus, omnesque huc deferuntur,
 quibus Romam iter est. *Clauer.*

CAP. V. 2. *Dein cum per annos
 LXXX grauiā seruitutis verbera*
 ita hic locus distinguendus est:
 Deinde cum per annos LXXX gra-

uiā seruitutis, verbera plerumque
 & vincula, ceteraque captiuita-
 tis mala perpeffi essent, &c. Voss.

Plerumque] Sebifius, nec male,
 plerique.

Captiuitatem] Bong. edidit, captæ
 ciuitatem.

3. *Quo aduersus*] Val Acidalius
 ad Vell. 2. 130. 8. emendat, quos ad-
 uersus, nisi forsitan hic altera vox
 deest, quæ ex opposito respondeat
 tui conspirati, pro quo Sebif.
 mallet confirmari.

4. *Oraculo Delph.*] Præter Stra-
 bonē lib. 8. lege Pausaniā lib. 4. B.

6. *Seruos suos manumitt.*] Apud
 Thucydidem tamen, 5. 7. 12. Sparta-
 ni seruis demum è bello reuerfis
 libertatem donarunt. Quod & Ro-
 mani.

duxit, vt ad supplementum exercitus, seuos suos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur; vt non numero tantum amissorum ciuium, sed & dignitati succederent. Sed reges Lacedæmoniorum, ne contra fortunam pugnando, maiora detrimenta ciuitati infligerent, reducere exercitum voluerunt; ni interuenisset Tyrtæus, qui composita carmina exercitui pro concione recitauit; in quibus hortamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscripsit. Itaque tantum ardorem militibus iniecit, vt non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseræ, insculptis suis & patrum nominibus, dextro brachio deligarent, vt, si omnes aduersum prælium consumpsisset, & temporis spatio confusa

mani fecere. *Lin. 24. 16. 8. Bern.*

9. *Tyrtæus, qui comp. carm. &c.]*
Horatius in Arte:

*Tyrtæusque mares animos in
Mæria bella*

Versibus exacuit.

Huius partim meminere, partim versuum fragmenta proferunt, Platon non semel libb. de Legibus: Pausanias Messenicis: Strabo lib. 6. Plutarch. in Lycurgo: Quintilian. 10. 1. Polyænus Strateg. lib. 1. Stobæus in Eclogis: Lycurg. rhetor. orat. contra Leocratem: Max. Tyrius dissert. 21. Suidas Laconem eum aut Milesiũ fuisse scribit: Noster Atheniensem, beneficio forte, non origine. Nā & postea Lacedæmone quoque factũ ciuẽ Plato tradit. *Bern.*

Tyrtæus] De hoc Plato, libro primo Nõuwn, ἢ ἀπὲρ νομοθεσίας.

Ωτ̃ Τυρταίε, πομπὰ θεότατε δδ-
κῆτ̃ γδ̃ δὴ σαρὸς ἡμῶν ἐστ̃, καὶ ἀ-
γαθοῦ, ὅπ̃ τῷ ἔμ̃ ἐν τῷ πλέμῳ
διαίγοντας, διαφέροντες ἐκ-
κωλύαται. Quod est: O Tyrtæe,
diuinissime poeta: sapiens enim
nobis probusque esse videris, quod
excellenribus laudibus eos, qui in
bello eminuissent, ornasti. Hunc
Tyrtæum Diogenes Laërtius in
vita Socratis, Heraclitis testimo-

nio, mentis impotem ab Athe-
nienſibus dictum tradit. Eiusdem
& Strabo pulcerrimos verſus lib.

6. Geographicorum, citat. Suidas

Laconem eum aut Milesium fuisse

inquit: Τυρταίῳ Ἀρχομῶντι

Λακων, ἢ Μιλήσιῳ, ἢ ἄλλῳ ποιεῖ
καὶ ἀνὰ τῆς ἐν λῳ τοῖς μέλει

χρηστέοντος ὁμοτρίων Λακων
δαίμονος, καὶ πολεμῶντος Μεσ-

σηνίου ταῦτα ὁμογενεῖς
τοῖσιν. ἔστι ἡ παλαιότητα

σὺν χρόνῳ τοῖς ἐπὶ ἀκρίδεισι σι-

φίσι καὶ καὶ παλαιότερον ἡμεῖς
γὰρ καὶ πάλιν λέγουμεν

ἐν ἑαυτῷ πολεμῶν Λακων
δαίμονος, καὶ ὑποθήκας δι' ἐλπίδας, καὶ

μὴν ἀσπονδία ἐκείνη. ἔ.

Id est, Tyrtæus. Archombroſi filius,
Lacon, siue Milesius, elegiarum

conditor ac tibicen: quem serunt
canticis vincte Lacedæmonios ex-

citasse, eosque cū Messenij bellāret,
ideo foriores reddidisse. Est autem

antiquissimus, vt qui sepre sapien-
tempore, siue etiā ante eos vixerit.

Floruit igitur XXXV. Olympiade,
scripsit de recto ciuitatis regimē

ad Lacedæmonios, ac documenta
elegiæ, & bellicorū carminū lib. 5.

F. Sab.

CAP. VII.

fusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum
 12 tradi sepultura possent. Cum sic animatum reges exer-
 13 citum viderent, curant rem hostibus nuntiarī. Messeniis
 autem non timorem res, sed æmulationem mutuam de-
 14 dit. Itaque tantis animis concursum est, ut ratio unquam
 15 scrūentius prælium fuerit. Ad postremum tamen victo-
 ria Lacedæmoniorum fuit.

1 C A P. VI. Interjecto tempore, tertium quoque bel-
 2 lum Messenij reparauere: in cuius auxilium Lacedæmo-
 nij, inter reliquos socios, etiam Athenienses adhibuere,
 quorum fidem cum suspectam haberent, superuacaneos
 4 simulantes, à bello eosdem dimiserunt. Hanc rem Athe-
 nienenses grauitè ferentes, pecuniam, quæ erat in stipen-
 dium Persici belli ab vniuersa Græcia collata, à Delo
 Athenas transferunt, ne deficientibus à fide societatis
 5 Lacedæmoniis, prædæ ac rapinæ esset. Sed nec Lacedæ-
 monij quievere: qui cum Messeniorum bello occu-
 pati essent, Peloponneses immisere, qui bellum Athe-
 6 niensibus facerent. Paruæ tunc temporis, classe in Æ-
 gyptum missa, vires Atheniensibus erant: Itaque na-
 7 vali prælio dimicantes, facile superantur. Interjecto
 deinde

C A P. VI. 1. *Tertium bellum*] De quo præter ceteros ad 3. 4. 1. jam citatos, Diodorus lib. 11. 64. & 15. 66. B.

2. *Athenienses*] Inter quos erat Cimon Milirjadis filius. Pausanias in Messeniis, & Thucyd. 1. 1. B.

4. *A Delo*] Delum enim commune Græciæ ærarium esse voluerunt. Probus in Aristide, Thucydides 1. 16. 3. B. Solitos autem veteres in fanis publicas priuatasque pecunias suas deponere, patet etiam ex Cicerone de legib. lib. 2. 16. & Plauto Bacchid. 2. 3. 72. & 78. Vide Brodæi miscell. 4. 17. Bern.

5. *Peloponneses*] Bellum Peloponnesiacum octo libris à Thucydide comprehensum: de quo & Plutarchus in Pericle, & Diodorus lib. 12. Bong.

Peloponneses] Belli Peloponnesiaci tempus Plinius libro 30. capite, 1. refert ad Olymp. octogesima primæ annu. quartum A. Gellius vero libro 17. cap. 21. ad primum Olymp. 89. refert. Diodorus Siculus collocat id bellum in annu. vrbs conditæ 323. id est: in Olymp. 87. annu. tertium.

6. *Paruæ tunc*] Hunc locum male accepit Orosius lib. 1. cap. ult. *Athenienses autem*, inquit, *missa in Ægyptum parua classe*. Auctor noster non parua classē, sed paruas vires dicit Atheniensibus fuisse, missa classe ducentarum nauium in Ægyptum. Thucyd. 18. 16. Bong.

Superantur] Victi sunt in Hælia.

7. *Classis*]

deinde tempore, post reditum suorum aucti & classis
& militum robore, prælum reparauere. jam & Lacedæ-
monij, omiſſis Meſſeniis, aduerſus Athenienſes ar-
ma uerterant. Diu varia victoria fuit: ad poſtremum
æquo Marte utrimque diſceſſum. Inde reuocati Lace-
dæmonij ad Meſſeniorum bellum, ne medium tempus
otioſum Athenienſibus relinquerent, cum Thebanis
paſciuntur, ut Bæotiorum imperium his reſtituerent,
quod temporibus Perſici belli amiſerant, ut illi Athe-
nienſium bella ſuſciperent. Tantus furor Spartanorum
erat, ut duobus bellis impliciti, ſuſcipere tertium non
recuſarent, dummodo inimicis ſuis hoſtes acquirerent.
Igitur Athenienſes, aduerſus tantam tempeſtatem belli,
duos duces deligunt, Periclem ſpectatæ virtutis virum,
& Sophoclem ſcriptorem tragœdiarum: qui diuiſo ex-
ercitu, & Spartanorum agros vaſtauerunt, & multas
Achaïæ ciuitates Athenienſium imperio adiecerunt.

CAP. VII. His malis fracti Lacedæmonij, in an-
nos xxx pepigerunt pacem: ſed tam longū otium ini-
micitiæ non tulerunt. Ita quintodecimo anno, rupto fœ-
dere,

7. *Clasſis*] Sebiſius, *clafſe*.

10. *Ut Bæotiorum*] Sebiſius hunc
locum ita cenſet reſtituendum:
*ut illi Bæotiorum imperium: hi reſti-
tuerent, quod tempore Perſici belli
amiſerant: illi Athen. &c.*

12. *Periclem &c. & Sophoclem*]
Meminit M. Cicero Officior. 1.40.
qui prætores vocat, *ſπαρτην &c.*
Bong.

Periclem] Quinquageſimo anno
poſt Xerxis à Græciâ diſceſſum, ut
poſt Thucydidem ait Cicero, bel-
lum illud ingens natum eſt, quan-
do Peloponneſus tota conjurauit
in Athenienſes, quorum in eo hel-
lo dux erat Anaxagoræ philoſo-
phi diſcipulus Pericles, quem di-
cendo fulgurare, tonare, permisce-
re Græciam, ait Ariſtophanes, nam
ijdem erant olim & virtutis & elo-

quentiæ magiſtri. Vide Ariſtoph. in
Acharnenſibus, act. 2. ſcena 5. Re-
petit hoc ex Ariſtophane Cicero
in Oratore. Habet eundem locum
Plinius, lib. 1. epiſtola 20. ad Cor-
nel. Tacitum. Ex altera parte ſum-
mæ rei præfeſtus fuit Archidamus
Rex Lacedæmoniorum. Periclis
erat æqualis & emulus Thucydi-
des, qui & bellum illud deſcripſit.
Sed Thucydides hiſtoricus non
idem eſt cum hoc Periclis æmulo,
ut Xylander, vir iudicii & doctri-
næ laude excellentiſſimus, ad Pla-
tarchi Periclem annotat. In præ-
tura collegam Pericles habuit So-
phoclem, Poëtam Tragicum, ut Ci-
cero narrat.

CAP. VII. 1. *In annos XXX.*] Pau-
ſanias Eliacis prioribus, Thucyd. 1.
19. 5. & 2. 1. 2. *Bong.*

dere, cum contempta deorum hominumque, fines Atti-
 3 cos populantur : & ne prædam potius , quam pugnam
 4 experisse viderentur, hostes ad prælium prouocant. Sed
 Athenienses , consilio Periclis ducis , populationis in-
 iuriam differunt in tempus ultionis ; superuacuum pu-
 5 gnant existimantes , cum ultisci hostem sine periculo
 & nihil sentientibus Lacedæmoniis, totam Spartam de-
 prædantur, multoque plura auferunt , quam amiserant.
 6 Prorsus ut in comparatione damnorum , longe pluris
 7 fuerit ultio, quam iniuria. Clara quidem hæc Periclis ex-
 peditio habita: sed multo clarior priuati patrimoniij cō-
 8 temptus fuit. Huius agros , in populatione ceterorum,
 intactos, hostes reliquerant , sperantes acquirere se illi
 posse aut periculum ex inuidia, aut ex suspitione pro-
 9 ditionis infamiam. Quod ante prospiciens Pericles, &
 futurum populo prædixerat, & ad inuidiæ imperum de-
 10 clinandum, agros ipsos dono reipublicæ dederat: atque
 ita, vnde periculum quæsitum fuerat, ibi maximam glo-
 11 riam inuenit. Post hæc interiectis diebus, nauali prælio
 12 dimicatum est: victi Lacedæmonii fugerant. Nec cessa-
 tum deinceps est, quin aut terra, aut mari, varia prælio-
 13 rum fortuna inuicem se trucidarent. Denique fessi tot
 malis, pacem in annos quinquaginta fecere, quam non
 nisi

4. Ducis] *Sebis. ducti.* Ego prorsus expungerem ut irreptitiam glossam. *Bern.*

5. Totam Sparram] Urbem ipsam? Vix credi queat. Optime, si quid video, *Sebis.* emendat, *oram Sparanam*: nec aliud habet Thucydides, 2. 7. 1. Simili strategemate Nero Cos. Annibalem, & Agathocles Pænos Syracusos obsidentes elusit. *Liu.* 27. 45. & 28. 43. 16. *Noster*, 22. 4. & c. *Bern.*

8. Huius agros &c. intactos hostes] *Liuius*, 22. 23. & 2. 39. eodem consilio Annibalem se. rum ignem

que & vim omnem hostilem à *Fabij* agris abstinere iussisse [scribit *Sperantes acquirere se illi posse*] Non ideo agros Periclis intactos reliquisse *Archidamum*, ut eum suspectum redderet Atheniënsibus, sed quoniam ei amicissimus erat, inquit *Polyænus. Voss.*

9. Prospiciens Pericles] Extat hæc de re apud Thucydidem oratio.

11. Nauali prælio] Ad Naupactū, dice *Phormione.* Thucydides, 2. 16. 1. *Bong.*

13. In annos quinquaginta] Thucyd. lib. 5. 1. 4. *Bern.*

nisi sex annis seruauerunt. Nam inducias, quas proprio 14
nomine condixerant, ex sociorum persona rumpebant:
quippe quasi minus periculi contraherent, si ferentes so- 15
ciis auxilia, potius quam si aperto praelio dimicassent.
Hinc bellum in Siciliam translaturum: quod priusquam 16
expono, de Siciliae sita pauca dicenda sunt.

Sex annis] Et præterea decem
mensibus, teste Thucydide. 5. 5. 15.
Bern.

14. Inducias Sec.] An iure hor?
vide Alb. Gentilem de iure belli,
l. 3. sine capitis 18. Bern.

LIBER IV.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 *Sicilia insula sita, soli natura. Aetna item montis
ac Scylla & Charybdis miraculum.*
- 2 *Nomina, incolae veteres, tyranni Siciliae, cui Cartha-
ginenses inhiant.*
- 3 *Rheginenses ab Himeranis oppressi. Athenienses im-
perium Siciliae ambiunt, & prospere agunt initio.*
- 4 *In incepto pergentes, Syracusani Lacedaemonios ac-
cursant. Graecorum concursus fit, & bellum in
Siciliam transfertur.*
- 5 *Athenienses à Gylippo, Lacedaemoniarum duce, ter-
ra marique frangunt: ducibus Demosthene &
Nicias indecoro facto sublati.*

CAP. I.



Siciliam ferunt angustis quondam faucibus
Italiae adhæsisse: direptamque velut à cor-
pore, maiore impetu superi maris, quod to-
to vndarum onere illuc vehitur. Est autem
ipsa

CAP. I. I. Siciliam ferunt]
Siciliam à continenti abruptam
fuisse etiam Virgilius auctor est.

his versibus:

Hac loca vi quondam & vasta
conuulsa ruina

(Tantum

ipsa terra tenuis ac fragilis; & cauernis quibusdam fistulisque ita penetrabilis, vt ventorum tota ferme flatibus

patear;

(Tantum ani longinqua valet
mutare verusis)

Disiulisse ferunt, quam prociuis
veraque tellus

Vna foret; venit medio vi pontum,
& unda

Hesperium. Siculo latus abscedit,
aruque & Vrbeis

Litore deductas, angusto inter-
luit: istis Eadem inter poetas re-
tulerunt Silius Italicus l. 14. Ouid. l. 15.
Metam. Valerius Flaccus Argon. l.
1. Claudianus de rapta Proserpina
l. 1. Statius Thebaid. lib. 3. Præter
Poetas Mela l. 2. c. 7. Festus Pom-
peius. Idorus Origina. lib. 13. c. 18.
Plinius l. 2. c. 8. Solinus c. 8. Eusta-
thius ad Dionysium. Strabo l. 11.
Diodorus l. 4. & nouissime in Sici-
liæ suæ descriptione Fasellus.

Siciliam si utramque oram Ca-
labriæ pariter & Siciliæ, qua ma-
xime inter se vicinæ sunt istæ ter-
ræ, bene consideres; facile obserua-
bis minime eas potuisse esse inter
se connexas non enim tam angusto
spatio extimas ille Siciliæ excur-
sus Italiæ est oppositus, vti oculo
colligere liceat facile insulam,
propter aliquam supra dictarum
cautarum, à Continenti potuisse
diuelli. Sed per xx. amplius millia
passuum latus Sicilia opponit Ita-
liæ, iuxta quod fretum Messanen-
se fertur, antequam ex Tyrreno
mari in Adriaticum se exoneret.
quod spatium necesse est, vti om-
ne fuerit diruptum, quo meatus
freto apperiretur. Nec est, quod
extremo tantum Pelori promon-
torio conjunctam fuisse Italiam
adiueres; rupturamque in eo so-
lummodo factam: quia hoc totius
hujus tractus Italiæ est proximum:
quippe, vt ait Ouid. Metam. l. 15.

— Zancle quoque iuncta fuisse
Dicitur Italia, donec confinia pon-
tus

Abstulit, & media tellurem repu-

lit unda.

At à Peloro ad vsque Messanam
millia sunt xx. Imo Rhegium op-
pidum, quod v. millia infra Messa-
nam in latere Calabriae positum
est, præcipuum esse voluit istius
ruptionis locum, atque inde no-
men accepisse. Totum igitur hoc
terræ spatium diruptum fuerit, ne-
cesse est. Id quod credita perquam
difficile est: quando tot per terræ
orbem magnæ juxta atque paræ
conspiciuntur peninsulæ, quarum
isthmi licet sint angustissimi, ta-
men neque fluctibus adluentis
vtriusque maris, neque terræ ali-
quo motu, neque diluvij aquis vn-
quam in insulam conuerti potue-
runt. Quare, quæso, duo illi isthmi.
Peloponnesi & Thraciæ Chersone-
si, quum haud latiores sint xx. sta-
diis, siue passuum millibus, nun-
quam potuerunt scindi? cur Tauricæ
Chersonesi in Sarmatia isthmus,
prædictis istis etiam angustior,
etiam nunc durat? Idem & alij, qui
passim in mari interno visuntur,
hic dudum milliarius, ille vnius,
alius minoris etiam intervalli, cur
nunquam per ejusmodi vim fuere
rupti? an vna sola Sicilia, per xx
millium isthmum Italiæ connexa,
fatum hoc necessario pari debuit,
ceu fragili constans vitro? Sed quis
porro credat, tam pulchrum, tam
absolutum, tamque admirandum
opus, cujusmodi est portus Messa-
nenis, quem Deus omnium rerum
summus artifex tanquam in circi-
no tornauisse videtur, casu quo-
dam superasse tam ingentem vim,
qualis oportet fuerit in ejusmodi
ruptura? Tum abyssus ille profun-
ditatis, qui est in hoc freto, pote-
ratne violètia alicujus diruptionis
inter vtramque terram infundi?
Sane ego certo statuo, Siciliam om-
ni suo fuisse in insulam, postquam
à Deo condita fuit. Valguarnera
tractat.

pateat, nec non & ignibus generandis nutriendi; soli
 ipsius naturalis materia: quippe intrinsecus stratum sul-
 phure & bitumine traditur: quæ res facit, ut spiritu cu
 igne inter interiora luctante, frequenter & compluribus
 locis nunc flammæ, nunc vaporem, nunc fumum eru-
 ctet. Inde denique *Ætne* montis per tot sæcula durat
 incendium. Et ubi acrior per spiramenta cauernarum
 ventus incubuit, harenarum moles egeruntur. Proxi-
 mum *Italiæ* promontorium, *Rhegium* dicitur, ideo,

quia

tractat, de primis *Sicil.* incolis.

4. *Spiritu cum igne inter interiora luctante*] Mira discrepantia in omnibus m. s. Quidam codices habent, *inter interiora*. Non dubito, quin Iustinus scripserit, *ut spiritu cum igne inter interiora luctante*, &c. Hoc verbum cum inusitum esset Ildoro, qui hæc citat, rescripsit, *interius*. *Interius* vero, ut *circumcirca*, *præterpropter*, & alia. *Vo. ff.*

5. *Ætne*] Elegantissimam habes descriptionem huius montis apud Petrum Bembum, cum ait: Sane mons situ, forma, magnitudine, feritate, incendiis mirus, demum tota sui qualitate ac specie longe conspicuius, & sibi vni par est. Ab aurora mare Ionium bibit, & *Catanam* sustinet imo in pede: cum sole descendit in insulam, quæ *Tyrrhenum* pelagus est, & quæ *Æoliæ* appellantur: lateroribus, in septentriones vergenti *Pelorus* obijcitur, & *Italiæ* angustia sunt: contra reliqua insula subiacer, tractusque ii omnes, qui cum *Lilybzo* in *Africam* protenduntur. Ipsa *Ætne* radices suas fere in orbem deducit, nisi sicubi orientem, & meridiem versus promisso cliuo paulisper extenditur: exlebs degit, & nullius montis dignata conjugium: caste intra suos terminos continetur, circumitur non minus, quam centum mil. pass. ascenditur fere per viginti, qua breuior via. Iam colles, ac omnis radicam am-

bitus per opida, & per vicos frequens inhabitatur: *Baccho*, *Pallade*, *Cerere* feraces terræ, armentorum omnis generis, supra quæ credas, feracissima. Hic amenissima loca circumquaque: hic fluij personantes: hic obstrepētes riui: hic gelidissima fontium perennitates: hic prata in floribus semper, & omni verna die, ut facile quilibet puellam *Proserpinā* hinc fuisse raptam putet. Superior autē montis pars (nam iam de iis, quæ infra sunt, diximus) usque ad summum cacumen nuda variam faciem præostendit: nam alibi semiberbosi tractus sunt interfurgentibus tophis, qui etiam in *Pedemontana* regione passim videntur: alibi per summa ora exudans incendium faxis fluentibus totas plagas inoccupauit, alibi arenarum campi magnam in longitudinem & latitudinem extenduntur, &c. *Bembus*.

7. *Rhegium* &c.] *Strabo* lib. 6. pagin. 178. 19. ex *Aeschilo* confirmat hoc etymon, dictum scilicet *Rhegium* à *ρῆξις* rumpi, quod hic violentia terræmotuum *Siciliam* ab *Italia* diuulserit. Subijcit autem, aliis videri *Rhegium* dictum ob splendorem, quasi *Regiam*. Sed ipsi *Romani* aliter iudicarunt, & Græcam esse vocem eo ipso falsi sunt, quod perpetuo cum aspiratione scripserunt, ut docet in *Orthographia* sua *Manutius*. Describit urbem *Cassiodorus* variat. 12. 14. *Bern.*

- 8 quia Græce abrupta hoc nomine pronuntiantur. Nec
 9 mitum si fabulosa est loci huius antiquitas, in quem res
 10 tor coiere miræ. Primum quod nusquam alias tam tor-
 11 rens fletum, nec solum citato impetu, verum etiam sæ-
 12 uo; neque experientibus modo terribile, verum etiam
 13 procul videntibus. Vndarum porro in se concurrētium
 tanta pugna est, ut alias veluti terga dantes in inum de-
 sidere, alias quasi victrices in sublime ferri videas: nunc
 hic fremitum feruentis æstus, nunc illic gemitum in vo-
 11 raginem desidentis exaudias. Accedunt vicini, & per-
 12 petui Ætnæ montis ignes, & insularum Æolidū, veluti
 13 ipsis vndis alatur incendium. Neque enim in tam an-
 gustis terminis aliter durare tot seculis tantus ignis po-
 tuisset, nisi humoris nutrimentis aleretur. Hinc igitur
 fabulæ Scyllam & Charybdin peperere: hinc latratus
 auditus,

10. *Terga dantes*] Ita boni libri: alii, *Virgilius in inum desidere*: alii, *vorticib⁹* Error inde manauit, quod quis forte ad oram libri, Vigilij nomen notauerat, quod in contextum assumptum transit in *vorticibus*: alii, ut sententia constaret, ad *Virgilius*, addiderunt, *scribat* Certe videtur in hac Siciliæ descriptione Auctor noster ex 3. Aeneid. imitatus pleraque obseruatu facillima. Bong.

10. 11. 12. 13. 14.] Hæc ab auctore male digesta sunt: aut ab aliis transposita. Nā vetus ordo sic legi postulat, 10. 13. 11. 12. 14. *Frein- hem.*

11. *Æolidum*] Quæ & *Liparae* & *Vulcania* Latinis, *Hæphæstides* Græcis Plinio auctore, quæ *Flora* etiam vocantur à Dionysio, septemque eas numero facit. *Vulcani Insula* Liuius, *Æolides* Trogus dicuntur. Leander ex Pomponio Mela addit, in suo de Insulis Italiae libello, eas quoque ab Æolis *Osteodes* vocatas. Sed pace Leandri, qui Melam attentius legerit facile videbit, hoc vocabulum

non esse commune Æoliarum, sed vnius harum; eius nempe, quam ceteri *Euonymon* vocant. Sic enim habet Mela: Septem quas Æoli appellant, *Osteodes*, *Lipara*, *Hiera*, *Didyma* *Phænica*, *Ericusa*, & *Strongyle*. Si *Osteodes* commune nomen hoc loco fuerit, sex tantum erunt, non septem; & se ipsum in numero redarguet Mela. *Osteodes* *Ὀστῆδες*, etiam habet Ptolemæus, & Diod. Siculus in hoc tractu, pro simplici insula. Deceptum puto Leandrum codice male distincto, quod forte post vocabulum, *septem*, comma habebat, hoc modo; Septem Æoli appellāt *Osteodes*. Quasi dixisset, Æoli populi eas vocāt *Osteodes*, &c. Ex omnib. Æoliis sola *Lipara* habitatur, ut docet Scipio Mazzella. Mare inter has insulas & Siciliā *Æolium* Pontum nominat Silius, 14. *Ortel.*

13. *Scyllam*] *Scylla* Plinio scopulus in freto Mamertino, inter Siciliam & Italiā. *Scyllā* & *Scyllaū* vocat Strabo. Hodie *Scyllo* dici, auctor mihi est Fazellus. *Scylla* etiam

18 compositū, sed metu & admiratione transeuntium. Ea est enim procul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non transitum putes: quo cum accesseris, discedere ac seiungi promontoria, quæ antea iuncta fuerant, arbitrere.

1 CAP. II. Siciliæ primo Trinacriæ nomen fuit; postea
 2 Sicania cognominata est. Hæc à principio patria Cyclo-
 3 pum fuit; quibus extinctis, Cocalus regnum insulæ
 4 occupauit; post quem singulæ ciuitates in tyrannorum
 5 imperium concesserunt, quorum nulla terra feracior
 fuit. Horum ex numero Anaxilaus iustitia cum ceterorum crudelitate certabat; cuius moderationis haud mediocrem fructum tulit: Quippe decedens cum filios paruulos reliquisset, tutelamque eorum Micalo, spectatæ fidei seruo, commississet: tantus amor memoriæ eius apud omnes fuit, ut parere seruo, quam deferere regis filios.

CAP. II. 1. *Sicilia*] Quæ & Sicania & Trinacria, aut Triquetra, Plinio teste, 3. 8. Trinacria eā vocat Ouid. lib. 4. Fastror. *Ternant* habet Dionys. Alexand. & *Θερνάντι* Suidas, nisi vitiosus sit codex, quo nomine etiam eiusdem insulæ urbem habet Diodorus Sic. Insula autem maris mediterranei est celeberrima. Cycloppum terram eam Homerus nominat, triceruicem Lycophron, & tricuspidem Pindarus. Sed hæc potius epitheta, quam synonyma sunt. Pars quædam Italiæ quoque, ea nempe quæ Trinacriæ obuersa est, Sicilia subinde vocatur ab Aeliano, Eustathio, Suida, Theocriti Scholiaste, aliisque neque mirum hoc. his omnibus enim vetustior Thucydides, lib. 6. scribit, Siculos ex hac parte, inde nempe ab Opicis pulsos, in insulam delatos. Imo si Seruio Halicarnassæ quoque credimus, Sicula indigena gens, & omnium prima Romanum agrum incoluit, aliæque Italiæ loca. *Orsel.*

2. *Cycloppum*] Thucydides, 6. 1. 3. *Antiquissimi feruntur in parte quadam Sicilia Cyclopes Lestrygonæque habuisse sedes.* Idque declarant portentosa eorum cadauera & monstri specus, quæ in hunc usque diem pro ostentis visuntur. Fazellus rer. Sicul. 1. 6. *Bern.*

Cocalus] Ita vert. omnes & historia. De Cocalo lege Diodorum, 4. 81. & 16. 9. Strabonem, lib. 6. Eusebium, in Chron. apud quem *Cocalus* dicitur, libroriorum, arbitror, errore. *Bong.*

4. *Anaxilaus*] Rheginorum in agro Brutio tyrannus fuit, & Messanæ in Sicilia conditor. *Anaxilaus.* Malim *Anaxilas* cum Thucydide, 6. 1. 27. & Strabone, lib. 6 pag. 178. 10. quæ ille tyrannum hic ducem Rheginorum appellat. *Bern.*

5. *Micalo*] Hunc Herodotus, 7. 170. *Μικάλῳ* vocat, Anaxilæ *οἰκῆτιν.* ut & Macrobius Saturnal. 1. 11. Ac Straboni, principio lib. 6. Micyrthus quidam est Messanæ princeps. *Bon.*
 6. *Cartha.*

filios mallēs, principesq; ciuitatis oblitī dignitatis suæ, regni maiestatem administrari per seruum paterentur. Imperium Sicilię etiam Carthageniēses tentauere; diu-
que varia victoria cum tyrannis dimicatum. Ad postre-
mum amisso Hamilcare imperatore cum exercitu, ali-
quantisper quieuerē victi.

CAP. III. Medio tempore cum Rhegini discordia
laborarent, ciuitasque per dissensionem diuisa in duas
partes esset; veterani ex altera parte ab Himera in auxi-
lium vocati pulsis ciuitate, contra quos implorati fue-
rant; & mox cæsis, quibus tulerant auxilium, urbem
cum conjugibus & liberis sociorum occupauere; ausi
facinus nulli tyranno comparandum: quippe ut Rhegi-
nis melius fuerit vinci, quam vicisse. Nam siue victori-
bus captiuitatis iure seruissēt, siue amissa patria exulare
necesse habuissent, non tamen, inter aras & patrios la-
res trucidati, crudelissimis tyrannis patriam cum con-
jugibus ac liberis prædam reliquissent. Catiniēses quo-
que

6. Carthaginienses] Ad idā Xer-
xe incitari Diodorus, II. 20. &
seqq. apud quem initio narrationis
legendum, *καταμύεν εὐλογοῦντα*. A-
μύλας, non *Αμύλζωνας*. Vide &
Herodotum 7.66. Bong.

CAP. III. 1. Veterani] Quinam
sint Himerenſes illi veterani,
querendum. Sebiſius aliquid hic
subesse mendii, non ab re iudica-
tur. Bern.

Himera] Est vrbs Sicilię, Sili^o 1.4.
Armauerē suos, qua mergitur
Himera ponto.

vide Plin. lib. 31. capit. 8. Strabo l.
6. Himera quoque Zancle colonia
est, ab Euclide, Simo, ac Sacone de-
ducta, in quam plurimi quidem
venere Chalcidenſes; sed habita-
runt tamen cum ipsis etiam Syra-
cusani exules, ē contraria factio-
ne superati, quibus nomen Mille-
tydæ, atque apud hos loquela
quidem obtinuit quædam inter
Chalcidicam & Doricam media;
leges vero Chalcidenſes.

2. Nulli tyranno comparandum]
Fortē nulli tyrannorum parand-
um. Freinshemius.

4. Catinienses] Acin fluuiū ab
VIII. millibus passuū sequitur ce-
lebris & ipsa imprimis vrbs Ca-
tana; Pindaro Thucydidi, Aristoteli,
Scylaci, Marciano Heracleensi,
Ciceroni, Diodoro, Straboni, Me-
læ, Plinio, Silio, Frontino, Plutar-
cho, Diogeni Laërtio, Polyæno,
Ptolemæo, Antonino, Solino, Ste-
phano, Heiychio, Nonno, Oroſio &
aliis memorata. Græcis quidem
authoribus omnibus dicitur. Κα-
τάν. unde illud Latinorum Cata-
na vel Carina. De ortu & condi-
toribus Catanz vrbs ita scribit
Strabo, 1. 6. Η Κατάν δ' ἐστὶ
Ναξίων πόλις, Id est, Catana à
Naxiis condita est. Sed clarius
Thucydides lib. 6.

Catiniēses] Ita vert. ferme omnes,
& Oroſius ms. l. 2. c. 14. Quidā Ca-
thenienses, Græcis Κατάν. &

Κατάν

- que cum Syracusanos graues paterentur, diffisi viribus
 5 suis, auxilium ab Atheniensibus petiuere : qui seu studio maioris imperij, quo Asiam Græciamque penitus occuparent, seu metu factæ pridē à Syracusanis classis, ne Lacedæmoniis illæ vires accederent, Lamponium ducem cum classe in Siciliam misere, vt sub specie ferendi Catiniensibus auxilii, tentarent Siciliæ imperium.
 6 Et quoniam prima initia, frequenter cæsis hostibus, prospera fuerant, maiore denuo classe, & robustiore
 7 exercitu, Lachere & Cariade ducibus, Siciliam petiuere : sed Catinienses, siue metu Atheniensium, siue tædio belli, pacem cum Syracusanis, remissis Atheniensium auxiliis, fecerunt.

X CAP. IV. Interiecto deinde tempore, cum fides pacis à Syracusanis nō seruaretur, denuo legatos Athenas mittunt, qui sordida veste, capillo barbaraque promissis,

Kατὰ τὴν Latinis plerumque Catina. B. Quomodo & in aliis A Græcum à Latinis in I mutatur : vt *ῥατὰ τὴν* & fascinus *ῥατὰ τὴν* canistrum : *κατὰ τὴν*, pacina, &c. Bern.

5. Quo Asiam Græciamque pen. occuparent.] Aut si mauis, quo (scilicet studio) Asiam &c. occupauerant. Vt dicat, Athenienses studio illo maioris imperij, Asiam & Græciam animo & præsumptione quodammodo iam occupasse, & spe penitus deuorasse. Vtraque lectio ab ingenio Bongarsii est : quarum in textum admissam ideo prætuli, quod seqq. verbis, ne Lacedæmonio vir. acc. magis respondeat, vt vtrouique causa finalis exprimitur. Bern. Acidal. ad Vell. 2. 130. 8. Forte, inquit, legendum, occupauerent. Sic namque scribebant, pro occupatam irent, quod erroris potuit origo fuisse.

Sub specie ferendi &c. Alcibiades apud Thucydidem, 6. 3. 26. de Atheniensibus : Auxilium impigre tam Barbaris, quam Græcis implorantibus ferendo, imperium

nos nostrum, & si qui alij habuerunt, comparauimus. De Romanis Cicero, lib. 3. de Repub. Noster populus sociis defendendis, terrarum iam omnium potius est. Exempla sunt alia, infra, 18. 1. 1. 27. 3. 4. &c.

Tentarent.] Melius forte ceterent. 6. Maiore denuo classe & robust. ex.] Viginti naues miserunt. Thucyd. 1. 5.

Cariade.] Ita veteres, Thucydides, 3. 14. 1. Charaaden vocat, & hos non Catiniensibus, sed Leontinis in auxilium missos scribit. Bon.

7. Pacem cum Syrac.] Hoc est deludere coruam hiantem. Exemplum haud ab simile Lilius, 45. 11. habet.

CAP. IV. 1. Sordida veste.] Supplices vel luctui addicti solebant sordidati incedere, capillos & barbam promittere, vt squalorem suum ostenderent. Apud Virgilium quoque passi crines in mœnore leguntur, hoc est, inculti & in humeros negligenter reiecti, vt exponit Donatus. Ouidius :

Aspice demissos lugentis more capillos Apud Siculos præsertim, quod hic ad rem facit fluens ac promissa

missis, & omni squaloris habitu ad misericordiam commouendam acquisito, concionem deformes adeunt: ad-
duntur precibus lacrymæ, & ita misericordem populum
supplices mouent, ut damnarentur duces, qui ab his
auxilia deduxerant. Igitur classis ingens decernitur:
creantur duces Nicias, & Alcibiades, & Lamachus:
tantisque viribus Sicilia repetitur, ut ipsis terrori essent,
in quorum auxilia mittebantur. Breui post tempore, re-
uocato ad reatum Alcibiade, duo prælia pedestria se-
cunda

promissa coma luctum ostentabat, quod Lycophron ostendit, cum dicit:

Κεχρὸς δὲ ἄκρῳ νότα καλ-
λυνεῖ φέβῳ,
Μνήμῃ παλαιῶν τηλεῶσ'
ἰδύματων.

Id est:

*Inconsa per corgus fluat capitis
coma,*

*Doloris antiqui memoriam re-
fricans.*

Quin & cinere capillitia sordidare moris fuit antiquis.

3. *Nicias*] Thucydides lib. 6. Diodorus extremo l. 12. & initio l. 13. Plutarchus & Probus Alcibiade, ille etiam in Nicia. *Bong.*

Alcibiades] De Alcibiade Plato in Symposio: Thucydides, l. 6. Diodor. l. 13. Plutarchus, Athenæus, & M. Tullius passim: Valer. l. 1. c. 8. lib. 3. cap. 2. lib. 6. capite. 9. l. 8. cap. 6. Frontinus, l. 2. c. 5. alique auctores. De eo ita Probus: Alcibiades Cliniae filius Atheniensis. In hoc Natura quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoria prodiderunt, nihil illo fuisse excellentius vel in vitiis vel in virtutibus.

Ut ipsis terrori] Id cauendum semper ducibus, ne ita externis credant auxiliis, ut non plus sui roboris suarumque proprie virium in castris habeant. Liuius, 25. 31. 5. Idem, 42. 31. 9. & 44. 26. 13. Videatur omnino Vegetius, 3. l.

fin. Imper. Leonis Tactica cap. 20. tmemate 62. *Bern.*

4. *Ad reatum*] Probus: Bello Peloponnesiaco huius consilio atque auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixerant. Ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo præterea collegæ dari, Nicias & Lamachus. Id cum appareretur, prius, quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermæ, qui in opido erant Athenis, deicerentur, præter unum, qui ante ianuam Andocidis erat, Andocidisq; Hermes vocatus est. hoc cum appareret nō sine magna multorum consensione esse factum, quod non ad priuatā, sed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor est infectus, ne qua repentina vis in ciuitate existeret, quæ populi libertatem opprimeret. Hoc maxime conuenire in Alcibiadem videbatur, quod & potentior & maior, quam priuatus, existimabatur. multos enim liberabili a se deuinxerat, plureis etiam opera forensi suos reddiderat. quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescumque in publicum prodisset, ad se conuerteret, neque ei par quicquam in ciuitate poneretur. itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem, quod & obesse plurimum & prodesse poterat. Aspergebatur etiam infamia, quod in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensium: id

5 cunda Nicias & Lamachus faciūt: monitionibus deinde
 6 circumdatis, hostes etiam marinis commeatibus in vrbe
 7 clausos intercludunt. Quibus rebus fracti Syracusani,
 8 auxilium à Lacedæmoniis perierunt. Ab his mittitur
 9 Gylipus, solus, sed in quo instar omnium auxiliorum
 10 erat. Is audito genere belli, jam inclinato statu, auxiliis
 11 partim in Græcia, partim in Sicilia cōtractis, opportuna
 12 bello loca occupat. Duobus deinde præliis victus, con-
 gressus tertio, occiso Lamacho, & hostes in fugam
 compulit, & socios obsidione liberauit. Sed cum Athe-
 nienſes à bello terrestri in nauale se transtulissēt, Gylip-
 pus classem Lacedæmone cum auxiliis arcessit: quo co-
 gnito, & ipsi Athenienſes in locum amissi ducis Demo-
 sthenem & Eurymedonta, cum supplemento copiarum
 mittunt: Peloponnesij quoque, communi ciuitatum de-
 creto, ingentia Syracusanis auxilia misere; & quasi Græ-
 ciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita ex vtraque
 parte summis viribus dimicabatur.

CAP.

Idque non ad religionem, sed ad
 conjurationem pertinere existima-
 batur. Hoc crimine in concione ab
 inimicis compellabatur. Sed instab-
 at tempus ad bellum proficiscen-
 di. Id ille timens, neque ignorans
 ciuium suorum conuetudinem,
 postulabat, vt, si quid de se agi
 vellent, potius de præſenti quæ-
 stio haberetur, quam absens inui-
 diæ crimine accusaretur. Inimici
 vero ejus quiescendum in præſen-
 ti, quia nocere se ei non posse in-
 telligebant, & illud tempus exspe-
 ctandum decreuerunt, quo exisset,
 vt sic absentem aggredierentur.
 Itaque fecerunt: nam postquam
 in Siciliam eum peruasisse credi-
 derunt, absentem, quod sacra vio-
 lasset, reum fecerunt. Qua de re
 cum ei nuntius à magistratu in
 Siciliam missus esset, vt domum
 ad causam dicendam rediret, effe-
 que in magna spe prouinciæ bene
 administrandæ, non parere voluit,
 & intrinsem, quæ ad eum de-

portandum erat missa, ascendit, ac
 Thurios in Italiam peruectus, multa
 secum reputans de immoderata
 ciuium suorum licentia, crudelitate
 que erga nobiles, vtilissimum
 ratus impendentem euitare tem-
 pestatem, clam se à custodibus sub-
 duxit, & inde primum Elidem,
 deinde Thebas venit.

5. Munitionibus &c. in vrbe clau-
 sos] Hæc Sebisio glossam sapiunt:
 necessaria quidem certe non sunt.
 Locum totum ita restituendum
 puto: munitionibus deinde circum-
 dados hostes etiam marinis comm-
 intercl. &c. Liuius. 23. 28. 2. Naues
 vallo circumdant, Tacit. Agr. 20. 4.
 ciuitates præſidijs castellisque cir-
 cumdant.

7. Gylippus] Lamachū Thucyd. id.
 refert ante Gylippi aduētū occisū.
 Sed in quo] Ita & Orosius, 2. 14.
 Veteres nostri, sed quos: forte, qui.
 Bong.

11. Demosthenem &c.] Thucyd.
 1. 7. c. 2. & seqq. Bong.

CAP.

CAP. V. Prima igitur congressione naualis certami-
 nis, Athenienses vincuntur. Castra quoque cum omni
 publica ac priuata pecunia amittunt. Super hæc mala, cū
 etiā terrestri prælio victi essent, tunc Demosthenes cē-
 sere cœpit, ut abirēt Sicilia, dū res, quāuis afflictæ, nondū
 tamen perditæ forent: neque in bello male auspiciato am-
 plius perseuerandum esse, domi grauiora, & forsitiā infeli-
 ciora bella, in qua seruare hos urbis apparatus oporteat.
 Nicias, seu pudore male actę rei, seu metu destitutę spei
 ciuium, seu impellente fato, manere contendit. Repara-
 tur igitur nauale bellum, & animi à prioris fortunę pro-
 cella, ad spem certaminis reuocantur: sed inscitia du-
 cum, qui inter angustias maris tuentes se Syracusanos
 aggressi fuerant, facile vincuntur. Eurymedon dux in
 prima acie fortissime dimicans, primus cadit: triginta
 naues, quibus præfuerat, incenduntur. Demosthenes
 & Nicias, & ipsi victi, exercitum in terram deponunt,
 tutiorem fugam rati itinere terrestri. Ab his relictas
 cētum triginta naues Gylippus inuasit: ipsos deinde in-
 sequitur: fugientes partim capit, partim cædit. De-
 mosthenes, amisso exercitu, à captiuitate, gladio, &
 voluntaria

CAP. V. 1. *Athenienses vincun-
 tur*] Nauali pugna, vt Thucyd. nar-
 rat, non adfuit Demosthenes, sed
 in terrestri & nocturno prælio ad
 Epipolas; cuius egregiam descrip-
 tionem vide lib. 7. Thucyd.

2. *Forent*] Ita boni auctores lo-
 quuntur: & in primis Sallust. Iu-
 gurth. 21. 6. S. P. Q. R. verbis nun-
 rient; velle & censere eos ab armis
 discedere: ita seque illisque dig-
 num fore. Vulgarę editiones, esse.
 Bong.

3. *Reparatur igitur nauale bel-
 lum*] Miserrimam Atheniensium
 cladem pluribus describit elegan-
 tissime Thucyd. in fine lib. 7.

Et animi à &c.] Literulæ vnus
 nec mutatione, tantum tralectio-
 ne, restitui locum; nullo aut turbi-

do sensu hæcenus ita vulgatum,
 & à nimia: quomodo & Bongar-
 sius in mss. haberi confirmat. Ipse
 edidit, & animata. Bern.

7. *Eurymedon*] Miror, mss. om-
 nes hoc loco mendose prius le-
 gere *Eurylocus*, quomodo & Orof.
 ms. Ego in vulgata lectione contra
 historiam nihil mutare ausus sum.
 Bong.

9. *Centum triginta naues*] Oro-
 sius, 2. 14. totidem. At Thucydides,
 7. 13. 24. Atheniensibus ex postre-
 ma clade tantummodo septuaginta
 naues reliquas fuisse scribit.
 Bern.

10. *A captiuitate, gladio, &c. se
 vindicat*] Elegantius, vt omnia,
 Florus, 4. 9. 4. Ne veniret in po-
 testatem, a gladio suo impetratur.

11 voluntaria morte se vindicat : Nicias autem ne Demofthenis quidem exemplo, vt sibi consuleret, admonitus, cladem suorum auxit dedecore captiuitatis.

Thucydides tamen 7. 16. 20. vna Niciam & Demofthenem à Syracusanis necatos scribit : quem locum citat & negat Plutarchus in

Nicia sub finem. Eern.

11. Nicias] Niciam quoque occisum, etsi inuito Gylippo, refert Thucydides lib. 7.

L I B E R V.

B R E V I A R I V M C A P I T V M.

- 1 Alcibiades Siculi belli concitor in exilium coniectus, Lacedamonios ad bellum Atheniensibus inferendum impellit. Huic bello Darius rex Persarum accedit socius Lacedamonius.
- 2 Alcibiadis res gesta in patriam Lacedamonius suspectus, negotium illis faceßit Tissafernis opera.
- 3 Alcibiades statum reip. mutat, deinde classe instructa in bellum pergit aduersus Lacedamonios.
- 4 Naualis pugna & præclara de Lacedamonius victis ab Alcibiade reportata victoria. Is desideratus ciuibus suis Athenas reuersus summa cum omnium latitia excipitur.
- 5 Lacedamonij Persarum freti auxilio exercitum Atheniensium in Asia sparsum opprimunt. Alcibiades ob rem male gestam veritus populi impetum denuo in voluntarium exiliū proficiscitur.
- 6 Conon, Alcibiadis successor, inualidos & novos milites nactus infeliciter rem gerit, & nauali prælio superatus concedit ad Euagoram.
- 7 Atheniensium tot cladibus fractorū pusillanimitas.
- 8 Lacedamonij victores vrbe Athenarum deditione potiuntur. Lysander statum reip. mutat : inde XXX tyranni, & cades Alcibiadis.
- 9 Theramenes, Tyrannorum vnus, vir moderatus, à collegis trucidatur. Thrasibulus remp. collapsam restituit,

restituit, & praelio commisso, xxx tyrannorum
fauissimos, Cratiam & Hippolochum, mactat.

10 Thrasybulus populares fugientes placide reuocat :
superstites tyrannos urbe pellit ; qui, dum bel-
lum reparare student, comprehensi trucidantur,
a iuuentute, id est, discordiarum obliuione, inter ciues
sancita.

11 Darij mors, inter cuius filios, Artaxerxem & Cyrū,
lis de regno, quā prius in occultum, deinde vero in
apertum bellum erumpente, Artaxerxes de māt,
fratre occiso, & victoria & regno potitur.

CAP. I.

DVM Athenienses in Sicilia bellum per biē-
nium cupidius, quam feliciter gerūt, interim
ōcitor & dux ejus Alcibiades absens Ate-
nis insimulatur, mysteria Cereris Initiorum
sacra, nullo magis quam silentio solennia, enuntiauisse.
Reuoca

CAP. I. 1. *Alcibiades absens*]
Thucydides, 6. 10. Piodorus, 13. 5.
Plutarchus & Probus in Alcibia-
de. Aelian. 13. 18. Accusatur & de
Hermis aut truncatis, vt Thucyd.
6. 5. aut deiectis, vt Probus B. Ini-
tiorum enuntiatorum crimine
purgat Alcibiadem, in orat. de Bi-
gis, praeo laudum ipsius Ilocrates.

*Mysteria Cereris Initiorum sa-
cra*] Persuasum habeo, mysteria
Cereris, certe quidem mysteria,
obrepisse textui (vt in auctore
plura,) cum esset adscriptum ex-
plicandi causa, quid sint. Initiorum
sacra. Bern.

Silentio solennia] Ouid. in Arte,
1. 2. sub. fin.

*Quis Cereris vicus audeat vulga-
re profanis?*

Et Horat. 3. od. 2.

*Verbo, qui Cereris sacrum
Vulgaris arcana, sub istdem
Sic irabibus.*-----

Ausonius, Paulino :

*Sed ru, iuratis velut alea silen-
tia sacris*

*Deuotus reneas, perstas in lege
tacendi.*

Proinde Imp. Augustus Athenis
initiatu, cum postea Romae pro
tribunali de priuilegio sacerdo-
tum Atticae Cereris cognosceret,
ac secretiora quaedam propone-
rentur, dimisso concilio solus au-
dit disceptantes, ne videlicet pro-
fanis Initia vulgarentur. Suet. Au-
gust. 93. causā instituit tradit La-
ctant. 2. 2. h. scilicet: Fida silentia sacra
instituta sunt ab hominibus calli-
dis, vt populus nesciat quid colat.
Ipsa porro mysteriorum symbola,
quibus initiati se inuicem inter-
noscebant, petenda sunt ex Arno-
bio lib. 5. Clement. Alexandr. orat.
exhort. ad Graec. Eusebio 1. 2. de pre-
parat. Euang. & Materno Firmico
lib. de errore profanar. relig. Bern.

Reuocatusque à bello ad iudicium, siue conscientiam
 siue indignitatem rei non ferens, tacitus in exilium Eli-
 dem profectus est. Inde, ubi non damnatum se tantum,
 verum etiam diris, per omnium sacerdotum religiones
 deuotum cognouit, Lacedæmona se contulit: ibique
 regem Lacedæmoniorum impellit, turbatis Athenien-
 sibus aduerso Siciliæ prælio, ultro bellum inferre. Quo
 facto, omnia Græciæ regna, velut ad extinguendum
 commune incendium, concurrunt. Tantum odium
 Athenienses immoderati imperij crudelitate contraxe-
 rant.

2. *Elidem*] Ptolemæo & ceteris Peloponnesi regio. Hujus pars *Cele*, id est, *cana*, vocatur Pausaniæ & Straboni.

3. *Sacerdotum religiones*] Licet Probus Eumolpidarum duntaxat in Alcibiadis execratione meminerit, sciendum tamen est, quod Plutarchus prodidit, omnes ministros etiam, ministrasque sacrorum, populi iussu, eum deuouisse. Quo spectat & hic Iustini nostri locus, cum Alcibiadem per omniū sacerdotum religiones deuotum fuisse testatur. Plutarchus autem de accusatione ita loquitur, *The-salus Cimonis Alcibiadem Clinia in iudicium vocat, quoniam contra jus fasque Cererem violauit, cum in propria domo sodalium cæcum haberet, quorum alij præcones redarumque ministri, alij discipulorum officio fungerentur, ipse veluti sacrorum Antistes arcana mysteriaque doceret &c. Præcones illos Cerycas appellarunt, Sacerdotes vero Eumolpidas. Eumolpidas Cereris fuisse Sacerdotes Plutarchus testatur. Et Tacitus de Ptolemæo: Timotheū Atheniensem, e gente Eumolpidarum, quem ut Antistitem Carimoniæ Eleusi exciuerat: quoniam illa superstitio, quod nomen, interrogat. Dicti autem sunt Eumolpidæ, quod ab Eumolpo originem traherent, cujus de patria & patre non satis apud anti-*

quos constabat: quāuis Chilius id quondam ab Attico, qui multum Athenis fuerat versatus, scire desiderabat. Cicero ad Atticū: Chilius te rogat, & ego eius rogatu Εὐμολπίδων πατρὶς. Sed Iſocrates & Pausanias Thracem & Neptunī filiū fuisse, scriptum reliquerunt. Suidas Mulxi poetæ, alij Orphæi filiū dicunt. Diodor⁹ Aegyptium fuisse gentis retulit.

Deuotū] Et bonis exitum. Deuotionis exemplū, quo testator esset memoria, in pila lapidea incisum, atque in publico positum esset: ait Probus in Alcib. Bern.

Deuotū] Annota execrandi cōsuetudinē. Deuouere solebāt non solū Sacerdotes, sed & Magistrat⁹. Plutarch⁹ in Solone: Ex fœtibus autem oleum solū ad peregrinos exportari licebat: aliorū nullū ius erat asportandi: & in eū qui exportaret, sanxit etiā Magistratū execrationes facere, aut ipsū arario centū drachmas dissoluere. Vide & Tirū Liuium, l. i. Decad. iv. 4. *Vltro bellū inferre*] Quod munita à Lacedæmonis, consilio Alcibiadis, Decelia Decelicum appellatum est. Bong.

6. *Immoderati imperij crudelitate*] Fastus & asperitas Atheniensem in eos, quos è sociis subditos fecerunt, è Thucydidis ac Diodori nō vno loco perspicitur. Verum tamen, cum infra demum, num. ii. de sociis: hic de ceteris Græcis

rant. Darius quoque rex Persarum, memor paterni au- 7
 tique in hâ: urb in odij, facta cum Lacedæmoniis per
 Tislafernem, præfectum Lydiæ, societate, omnem sum-
 tum belli pollicetur. Et erat hic quidem titulus cum 8
 Græcis coëandi: re autem verâ timebat, ne, victis Are-
 nienſibus, ad se Lacedæmonij arma transferrent. Quis 9
 igitur miretur, tam florentes Athenienſium opes ruiſſe,
 cum ad opprimendâ vnâ vibem, totius Orientis vi-
 res concurrerent? Non tamen inerti, neque incruento 10
 cecidere bello: sed præliati ad vltimum, victores etiam
 interdum, conſumpti mag's fortunæ varietate, quam
 victi ſunt. In principio belli omnes ab his, etiam ſoci, 11
 deſciuerant, vt ſit: Quo ſe fortuna, eodem etiam
 fauor hominum inclinât.

CAP. II. Alcibiades quoque motum aduerſus pa- 1
 triam bellum, non gregarij milit's opera, ſed impera-
 toriis virtutibus adiuuat. Quippe acceptis quinque na-
 uibus in Aſiam contendit, & tributarias Athenienſium
 ciuitates,

Gregis ſit ſermo; dubites, an ad pro-
 crudelitate (quod Modius etiam
 in duobus mss. optiniſ haberi
 ſcribit) rectius ſit legere cum aliis
 editionibus, cupiditate. Sed tum
 immoderata non ſi, ſcriben lum
 fuerit. Vtrique lectioni fauet Thu-
 cyd. 2. 2. 12. & 8. 1. 9. cum ſeq. Bern.
 7. Darius] Cognom. Nochiu, quem
 Scaliger. Hieroſolymitani Templi
 reſtauratoreſe eſſe ſenſit. Bern.

Lydia] Lydia, At Na, Aſia mi-
 noris regio, quæ etiam Mæonia,
 Maſyia. dicta fuit, Ptolemæo,
 Herodoto. & Plinio, conſeſtanti-
 bus. Mæoniam dictam fuiſſe Aſiâ,
 & Aſium campum; item accolæ
 Aſiones, & Eſtiones, ex claſſicis
 auctoriſibus conſtat. Lud. apud D.
 Hieronymum eſt, Eſaie 66. Archæ-
 diam vocat Serapio, capite de ni-
 tro. At Aſia Maſyria, eſt
 apud Ptoſcorid. 2. cap. 20. Vbi ſci-
 nus reperitur. Sed Aſia, pro Aſi-
 a, emendo. Ortel.

10. Quam victi ſunt] Vulgo, vi-
 victi. Lucill. populus Rom. victus
 vi, ſuperatus præliu Boag.

11. Socj deſciuerant] Diuerſus
 fuit Rom. Imperij ſtatus, cuius ſo-
 cios Annibal Pœaus, cum omnia
 bello ſtagraret, ſide tamē dimoue-
 re non potuit: videlicet quia iuſto
 & moderato r. gebantur imperio;
 nec abnucebant, quod vnum vincu-
 lum ſidei eſt, melioribus parere in-
 quit Liuius, 22. 17. 11. Capſani ſeni
 imperio haberi. & ob ea fidelisſim.
 Salluſt. Jug. 89. 5. Bern.

CAP. II. 1. Imperatorſu vir-
 tutib' u] Præterquam enim quod
 ad deſecionē cōpelleret ſocias ci-
 uitates, etiâ auctor fuit, vt Decellâ
 in Atica munirent. Verba Alcibi-
 ad's ſuadentis Lacedæmoniis mu-
 niendam eſſe Decelliam, lege apud
 Thucydidem lib. 6. Plutarchus hac
 de re ſic inquit: Poſtremo, vt De-
 celliam urbem, quo nihil pernicio-
 ſius afferri Athenienſibus poterit,
 mœnibus circumdarent, præſidiſ-

ciuitates, auctoritate nominis sui ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem: nec tam ablatum Atheniensibus ducem, quam Lacedæmoniis traditum; paraque cum amissis imperia pensabant. Sed apud Lacedæmonios virtus Alcibiadis plus inuidiæ quam gratiæ contraxit. Itaque cum principes, velut æmulū gloriæ suæ, interficiendum in sedibus mandassent, cognita re Alcibiades per uxorem Agidis regis, quam adulterio cognouerat, ad Tisaffernem præfectum Darij regis profugit; cui se celeriter officij comitate, & obsequendi gratia insinuauit. Erat enim & ætatis flore, & formæ veneratione, nec minus eloquentia,

que munirent. Disiabat autem Decellia ab Athenis stadiis circiter centum & viginti. *Imperatoris.* Forte rectius *imperatoris*, vt respondeat precedenti, *mulieris*. Sebil.

2. *Ciuitates*] Plutarchus totam fere Ioniam defecisse refert.

3. *Paraque cum amissu imperia pensabant*] Hoc est, Quamuis apud Athenienses imperio excidisset Alcibiades, apud Spartanos tamen æque magnum factum cogitaſſet. Pertinet hoc ad explicandum id quod modo dictum, nec exilio videbant factum minorem. Hispanus interpretes aliter, & nisi fallor, absurde. *Bern.*

5. *Interficiendum insidius*] Plutarchus dicit Agidem, Lacedæmoniorum regem, tum ob inuidiam, tum ob violatæ ab Alcibiade Timæ uxoris iniuriam, nihil aliud agitaſſe, quam vt ruina Alcibiadis odium suum restingueret, & simul Spartiatis nobiliores conspiraſſe. Vide & Oroſ. lib. 2. cap. 14. Probus ita dicit: *Nam cum acerrimi viri præstantem prudentiam in omnibus, rebus cognoscerent, pertimuerunt ne caritate patris ductus aliquando ab ipſis desciceret, & cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus eius interficiendi querere instituunt.* Thucy.

dides. I. 8. post Chalcidæi mortem, & pugnam ad Miletum commissam, Lacedæmone ad Astiochum perlatam epistolam in eius caput scriptam testatur.

Per uxorem Agidis] Timæam. Plutarch. in Alcib. 42. & de tranquill. an. cap. 10. Athenæus, 13. 4. Sic infra, 43. 4. 11. *Bern.*

Præfectum] Quem Persica voce *Sarrapam* vt plurimum appellant auctores, Plinius, Curtius, Probus, Terent. alij: Curtius etiam, vt & Cicero, *Præcorem*. Porro regnum Persarum eiusmodi Satrapiis, seu præfecturis, 127. constituisse docet Iosephus Antiq. Iud. 11. 4. & 6. Quod & sacris literis, Esdræ, 3. 3. 2. & Estheris, 1. 1. & 8. 9. confirmatur. *Bern.*

Præfectum] Satrapen Plutarchus vocat. Quod idem est. Fuit autem Lydiæ Satrapes. Hic & sub Artaxerxe cognomento Mnemone, à quo & postea interfectus est, Satrapes fuisse videtur. Lege Plutarchum in vita Artaxerxis.

6. *Insinuauit*] Morum similitudo eos coniunxit. Quippe & ipse Tyssafernes, iuxta Plutarchum, erat minime simplex, sed malitiosus, & rerum improbum suum amori deditus: mores Alcibiadis versatileis & varios & inæquabiles, & singularem

eloquentia, etiam inter Athenienses, insignis: sed in 7
 conciliandis amicitiarum studiis, quam in retinendis vir
 melior: quia morum vitia sub umbra eloquentiæ primo
 latebant. Igitur persuadet Tissaferni, ne tanta stipendia 8
 classi Lacedæmoniorum præberet. Vocandos enim in portionem 9
 muneris Ionios, quorum pro libertate, cum tributa Athenien-
 sibus penderet, bellum susceptum sit. Sed nec auxiliis nimis 10
 enixe Lacedæmonios iuvandos; Quippe memorum esse de-
 bere, alienam se victoriam, non suam instruere: Et eatenus
 bellum sustinendum, ne inopia deseratur. Nam regem Per- 11
 sarum, dissidentibus Græcis, arbitrum pacis ac belli fore:
 Et quos suis non possit, ipsorum armis victurum; perfecto
 autem bello, sistim ei cum victoribus dimicandum. Dome- 12
 sticis itaque bellis Graciam obtinendam, ne externis vacet;
 exaquandasque vires partium; Et inferiores auxilio lenandos.
 Non enim quieturos post hanc victoriam Spartanos qui 13
 vindictas se libertatis Gracia professi sint. Grata oratio 14
 Tissaferni fuit. Itaque commeatus maligne præbere;
 classem regiam non totam mittere; ne aut victoriam to-
 tam daret, aut necessitatem deponendi belli imponeret.

CAP. III. Interea Alcibiades hanc operam civi- 1
 bus venditabant: ad quæ cum legati Atheniensium ve- 2
 nissent,

singulari ingenij solertiam admi-
 rabatur, ut Plutarchus auctor est.

Eloquentia, etiam inter Athen-
 enses. Propter omissam in vulgatis
 editionibus interinctionem, vo-
 cabulo etiam sua emphasis, & pro-
 inde dicto gratia periit. Sic apud
 Senecam, si rectè memini, est qui
 dicatur vir magnus, etiam si cum
 maximis compareretur. At inter ex-
 cos luscus rex est. Alcibiadis elo-
 quentiam celebrat & Demosthe-
 nes orat. contra Midiam, Probus
 neminem ei dicendo potuisse resi-
 stere scribit. Certe belli Siculi sua-
 tor & auctor fuit, frustra dissua-
 dente Nicia. Thucyd. lib. 6. Bern.

7. Morum vitia] Probus, Constat,
 inquit, inter omnes, qui de Alci-
 biade memoria prodiderunt, nihil

illo fuisse excellentius vel in vitiis,
 vel in virtutibus. Ejusmodi tempe-
 raturam ex aduersis moribus tri-
 buit quoque Catilinæ Cicero in
 Cæliana, cap. 5. & 6. & Licinio
 Muciano Tacitus, histor. 1. 10.
 Bern.

8. Persuadet] Videndus Thucy-
 dides, 8. 3. Bern.

9. Muneris] Sebil. oneris, legit.
 Ionios] Vide supra p. 63.

14. Classem regiam] Quæ Phœ-
 nicum navibus centum quadra-
 ginta septem constabat. Thucyd. 8.
 15. 3. Bern.

CAP. III. 2. Legati Athe-
 nensium] Pisandrum commemora-
 rat Thucydides, lib. 8. cuius & col-
 legarum opera & legatione, reclama-
 nte initio Phrynicho, deinde

- nissent, pollicetur his amicitiam regis, si respub. à populo translata ad senatum foret: sperans, ut aut, concordante ciuitate, dux belli ab omnibus legeretur: aut, discordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus, imminente periculo belli, maior salutis quam dignitatis cura fuit. Itaque, permittente populo, imperium ad senatum transfertur.
- Qui cum, insita genti superbia, crudeliter in plebem cōfunderet, singulis tyrannidis sibi impotentiam vindicantibus, ab exercitu Alcibiades exul reuocatur, duxque, classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit, *ex continenti secum exercitu ueturum, recepturumque. à quadringentis iura populi, si ipsi redderent.* Hac denuntiatione optimates territi, primo uibem prodere Lacedæmoniis tentauere: dein, cum id nequissent, in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades, intestino malo patria liberata, summa cura classem instruit; atque ita in bellum aduersus Lacedæmonios pergit.

C A P. IV. Iam Mindarus & Pharnabazus, Lacedæmonio

ipso quoque suffragante, & maxime Theramene, tandem persuasū est populo, ut Alcibiadem reuocaret & reipubl. administrandæ formam commutari pateretur, quadringentis uiris summæ reip. prepositis. Vide Probum in uita Alcibiadis.

4. *Major salutis quam &c.* Liuius. 23. 14. 4. *Rebus extremis, honesta uiribus cedunt.* Val Max. 7. 6. *Cedit interdum generosus spiritus utilitati, & fortuna uiribus succumbit, ubi, nisi ruciora elegerit consilia, speciosa sequenti concidendum est.* Sapienter in hanc mentem Thucyd. 5. 16. 41. Bern.

5. *Imperium ad senatum* Ad quadringentos, quorum meminit & Strabo, lib. 9. Bong. Adde & Thucydidem. 8. 11. Diodor. 13. 14.

6. *Alcibiades exul.* Quid & quantum profuerit Atheniensibus Alcibiadis reditus, multis uerbis

prosequitur Isocrates in oratione *Ἐπὶ τῷ Ἄλκιβιades*. Quem locum satis erit mihi indicasse lectori.

Reuocatur Annitente præcipue Thrasybulo, Thucyd. 8. 13. 13. & Probus in Alcib.

Dux Probus, *Prætor.* *Στεγανὸς* Plutarch. in Alcib. B. vi & Thucyd. 8. 13. 18. Hucusque Thucydides; quem excipit Xenophon. Eam *συνίχεαι* notat & Diodorus, 13. 42. Bern.

CAP. IV. 1. *Iam Mindarus, & Pharnabazus, Lacedæmoniorum duces* In omnibus mss. legitur *Zestromindarus*: unde fac; *Iam Sesti Mindarus & Pharnabazus, &c.* Nam in Hellesponto factam esse hanc pugnam, cum alii, tum etiam Frontinus tradit, lib. 2. c. 5. *Alcibiades dux Atheniensium in Hellesponto aduersus Numidarum & Lacedæmoniorum ducem cum amplum exercitum & plures*

dæmoniorum duces, instructis nauibus expectabant
Prælio commisso, victoria penes Athenienses fuit. In
eo bello major pars exercitus, & omnes ferme hostium
duces cæsi: naues LXXX captæ. Interjectis quoque die-
bus, cum bellum Lacedæmonij à mari in terram trans-
tulissent, iterato vincuntur. His malis fracti, pacem
petiere: Quam ne acciperent, opera eorum effectum
est, quibus ea res quæstum præstabat. Interea & Sy-
racu-

plures naues haberet, &c. Sed inep-
tissima est hæc Frontini lectio.
Quis enim unquam prodidit, Nu-
midas Lacedæmonijs opem tulisse?
Nihil certius est, quam rescri-
bendum esse, *aduersus Mindarum*,
Lacedæmoniorum ducem. Voss.

Mindarus. Ita Græci, & hic vul-
gari libri. Mss. *Zestromindarus*. Is
nauali ad Cyzicum pugna perijt,
Xenoph. histor. Græc. lib. 1. Diodo-
rus, 13. 51. Plutarchus Alcibiade,
cap. 53. à quibus historia huius
fusiore explicatio petenda. Bong.

Pharnabazus. Perficum hanc
Satrapam nescio quare ducem *Lace-
dæm.* appellet auctor: socium
rectius & amicum dixisset. Bern.

2. *Prælio commisso*. Prælium hoc
commisum est in Cyzico, in quo
omnes hostium præter Syracu-
anorum, naues sunt captæ.

4. *Pacem petere*. Post pugnam
naualem ad Cyzicum pugnatam,
in qua Mindarus, Lacedæmoniorum
imperator, pugnans, ab Alcibiade
interfectus est, ut tradunt Xenoph.
lib. 1. de reb. Græc. & Diod. lib. 13. &
Plutarch. in Alcibiade. Xenop. ibid.
has literas, quæ mittebantur Lace-
dæmonem huius cladis nuntia, ab
Atheniensibus esse interceptas nar-
rat. Perierunt res præclara, *Minda-
rus* occiditur: furium viri, dubitantes
quid facto opus sit. Sed libet & ex
Polyæo hæc histor. illustrare, l.
1. Strat. Sic igitur ille: Alcibiades
Theramenum & Thrahybulum ad
Cyzicum misit cum maiore parte

navium, ut hostes eos qui in urbem
se receperant, intercluderent. Ipse
autem cum paucis viris ad
prælium nauale committendum na-
uigans, alium peribat. Mindarus,
Alcibiades virum paucitate
contempra, cum pluribus vela fecit.
Vbi autem non longe inierit se desti-
terunt, Alcibiades se fugere simu-
lavit. Mindarus autem gaudio elat-
us, quasi victor persequeretur. Cui
autem Theramenum & Thrahybulum
appropinquassent, Alcibiades signo
sublato nauem conuersis prorsus con-
tra opposuit. At ubi Mindarus ad
urbem nauem suas auerit. Thera-
menes aditum intercepit, et obuiam
iuit. Ille autem ad Theraagri Cy-
zenorum, qui appellantur, abse-
dere conabatur. Verum etiam illic
Mindarum Pharnabazus exercitum
ab exitu prohibebat. Alcibiades
porro persequens Mindarum nauem,
aliis rostris perfringebat, alias ad
portum appulsas, manibus ferreis
admoens sursum attrahere. Eos
autem qui e nauibus egredie-
bantur, Pharnabazus milites con-
cidebant. ad extremum *Minda-
rus* cum occubisset, Alcibiades cla-
rissimam victoriam præbuit.

Quibus ea res quæstum præst. J.
Diodorus. 13. 53. pr. hac ipsa de re:
Atheniensium modestissimi ad
pacem animi inclinabant: ac bello
ferendus & ducendus aduersus ex
publicis tumultibus quæstum fa-
cientes, bellum præferrebant. Sic
apud Linium, 3. 66. 3. ut Aequi &

racusanorum auxilia, illatum à Carthaginiesibus Sicilię
 6 bellum, domum reuocauit: quibus rebus destitutis La-
 cedæmoniis, Alcibiades cum classe victrici Asiam va-
 stat, multis locis prælia facit: vbique victor recipit ci-
 7 uitates quę defecerant: nonnullas capit, & imperio
 8 Atheniensium adjicit: atque ita prisca nauali gloria vin-
 9 dicata, adjecta etiam laude terrestriis belli, desideratus
 10 ciuibus suis Athenas reuertitur. His omnibus præliis du-
 centę naues hostiũ, & præda ingens capta. Ad hunc re-
 11 deuntis exercitus triumphum, effusa omnis multitudo
 obuiam procedit: & vniuersos quidem milites, præci-
 pue tamen Alcibiadem mirantur: in hunc oculos ciuitas
 vniuersa, in hunc suspensa ora conuertit: hunc quasi
 de cælo missum, & vt ipsam Victoriā contuentur: lau-
 11 dant quę pro patria, nec minus admirantur quę exul
 contra gesserit, excusantes ipsi, iratum prouocatumque
 1: fecisse. Enim vero tantum in vno viro fuisse momenti,

vt

Volsi contra Romanos arma
 perent, persuaferant iis duces epi-
 di prædæ. Hi tales nimirum,
 tanquam arripes improbi, opus
 quærit: qui & semper agri ali-
 quid esse in republ. volunt, vt sit
 ad cuius curationem adhibeantur.
 Liu. 5. 3. 6. Bern.

5. Illatum à Carthaginiesibus]
 De quo vide Diodorum, lib. 13.
 43. & seqq. Bong.

7. Adicit] Rectum hoc: sed mss.
 alij addicit, alij adicit: quod po-
 sterius è veterum pronuntiatione
 est, & exteendi i vocalem consue-
 tudine: de qua Agellius, 4. 17. Sic
 Martialis idem verbum scripsit, l.
 10. epigr. 82.

Si quid nostra cui adicit vexa-
 tio rebus. Acidal.

8. His omnibus præliis] Quinque
 terrestribus, & tribus naualibus.
 Probus. Bong.

Præda ingens] Diodorus Sici-
 lus: Adducebant, inquit, naues

non pauciores ducentę, virorum
 capri, uorum & manubiarum mag-
 nam vim & copiam. Habebant au-
 tem naues suas armis & coronis
 aureis, & hostium spoliis ac ma-
 nubus, & aliis rebus omnibus dili-
 genter exornatas.

9. Mirantur] Per Synthesin. Mo-
 dij tamen mss. miratur.

10. De cælo missum] Minutius Fe-
 lix in Octauian. & ex eo Lactan-
 tius, l. 11. Virrute nobilitatos &
 inopinaco vñs, calo lapsos nomina-
 mus. Cicero, lib. 1. epist. ad Q. Fra-
 trem, ep. 1. Graci sic te ira viuente,
 inruebuntur, vt è calo diuinus
 hominem esse in prouinciam de lap-
 sum putent. Lips. antiq. lect. 2. 12.
 hoc dici putat imitatione Homeri
 Odyss. 8. 173. Bern.

12. Tantum in vno viro] Isocrat.
 Orat. ad Philippum. Sic. Lilius, 6.
 8. 5. de Camillo: Quocumque se
 inrulisset, victoriā secum haud
 dubiam traheret. B.

13. One

ut maximi imperij subuersi, & rursus recepti, auctor esset; & vnde steteret, eo se victoria transferret: fieretque cum eo mira quædam fortunæ inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantum, verum & diuinis eum honoribus onerant: certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum expulerint, an renocauerint honoratius. Ipsos illi deos gratulantes tulere obuiam, quorum exsecrationibus erat deuotus. Et cui paulo ante omnem humanam opem interdixerant, eum, si queant, in cælo posuisse cupiunt. Explent contumelias honoribus, detrimenda muneribus, execrationes precibus. Non Sicilia illis aduersa pugna in ore est, sed Græciæ victoria: non classes per illum amissæ, sed acquisitæ: nec Syracusarum, sed Ioniæ, Hellepontique meminere. Sic Alcibiades nunquam mediocribus, nec in offensa, nec in fauore, studiis suorum exceptus est.

CAP. V.

13. *Onerant*] Quod è mss. in variantibus lectionibus adfertur *honorant*, esse legitimum, & pro honorant antiquè dictum, pertendit Acidalius, ad Vell. 2.24.5.8.

14. *Ipsos illi*] Fortè rectius, ipsos illos. Freinsb.

Quorum execrationibus &c.] Iuxta Diodorum, decreuerunt, ut Eumolpidæ execrationem, seu deuotionem tollerent, quam fecerant, quo tempore vilis fuerat impie fecisse aduersus mysteria. Sic autem & Plutarchus cum Diodoro & Probo referunt, decreuisse Athenienses ut bona ei restituerentur, & ut Eumolpidæ & Keryces preces deprecarentur, & retexerent, quas fecerant populi iussu. Narrat eodem loco Plutarchus, Theodorum quendam sacerdotem, ceteris resacrantibus quod execrati fuerant, nihil tale fecisse: Cuius rei ratio cum ab eo quæreretur, Quoniam, inquit neque ei vllum malum precatus sum, si nihil in ciuitatem

peccauit.

16. *Explent contumelias honoribus*] itaque coronis etiam aureis cinctus est. pilæ in mare coniectæ, atque adeo ipsæ sententiæ, ut Diodorus auctor est.

Explent contumelias honoribus] Diod. Cum multa de criminibus sibi illatis pro se dixisset, in tantam beneuolentiam erga se plebem perduxit, ut facerentur omnes, decretorum in eum factorum culpam in ciuitatem esse conferendam. Xenophon. *βίβλ. α. εδδ.* scribit, non vnâ fuisse populi orationem, neque vnâ sententiam, sed dixisse alios, Alcibiadè ciuē optimū esse, & solum non iuste exulare: eos qui minus possent in ciuitate, quique minus dicendo valerent, qui denique ad suum quæstum reipublicam administrarent ei insidiosos esse, cum reipublicæ commodis semper confuleret atque inferueret, cumque criminibus recentibus, quibus arguebatur sacra violasse, iudicium subire vellet, &c.

CAP. VI.

- 1 CAP. V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoniis, Ly-
sander classi belloque præficitur, & in locum Tiffafer-
nis, Darius, rex Persarum, filium suum Cyrum Ionæ Ly-
diæque præposuit: qui Lacedæmonios auxiliis opibus-
2 que ad spem fortunæ prioris erexit. Aucti igitur viribus,
Alcib. adem cum centum nauibus in Asiam profectum,
dum agros longa pace diuites, securius populatur, &
3 prædæ dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites
palantium fuit, vt plus vulneris eo prælio Athenienses
4 acciperent, quam superioribus dederant: & tanta despe-
ratio apud Athenienses erat, vt ex continenti Alcibia-
5 dem ducem Conone mutarent; arbitantes victos se
non fortuna belli sed fraude imperatoris: apud quem
6 plus prior offensa valuisset, quam recentia beneficia. Vi-
cisse autem eum priore bello ideo tantum, vt ostenderet
hostibus, quem ducem spreuissent, & vt carius eis ipsam
7 victoriam venderet. Omnia enim credibilia in Alcibia-
8 de, vigor ingenij, & morum luxuria faciebat. Veritus
itaque multitudinis impetum, denuo in voluntarium
exilium proficiscitur.

CAP. VI. Itaque Conon Alcibiadi successus, ha-
bens

CAP. V. 1. *Lyfander*] Post Xe-
nophontem, vide Plutarchum &
Probum in eius vita. Diodorum,
lib. 13. 70. qui eum Sardis ad Cy-
rum profectum scribit. Cicero in
Cat. maiore, cap. 17. ex Xenoph.
Oeconom. Bong.

Lyfander] Eius pater, vt Plutar-
chus refert, Aristocletus dictus, ex
prosapia sane regia non fuit, cete-
rum ex Heraclidarum genere,
apud Athenæum, lib. 6. c. 7. legere
est, Lyfandrum Mothacem fuisse.
Porro Mothaces apud Lacedæ-
monios dicti, liberi quidem, at
non Lacedæmonii, sed tamen om-
nes disciplinæ participes. Ma-

gius.

2. *Oppressere*] Non Alcibiadem,
sed Antiocham, qui erat homo
nautica quidem rei admodum pe-
ritus, cetera tamen imprudens &
importunus. Plutarchus, Alcib. cap.
66. & Pausanias, Exoticis. B. Ad-
de Diodorum, 13. 71. Bern.

4. *Conone mutarent*] Astipulatur
Iustino Orof. lib. 11. c. 15. Plutarch.
ait, abrogato Alcibiadi imperio,
alios duces, qui exercitui classi-
que præessent, in eius locum fuis-
se successores.

6. *Ei*] Hoc referendum ad A-
then. Bern.

CAP. VI. 1. *Conon*] Eius vitam
describit.

bens ante oculos cui duci successisset, classem maxima industria exornat: sed nauibus exercitus deerat, fortissimis quibusque in Asiæ popolatione amissis. Armantur tamen senes, aut impuberes pueri, & numerus militum sine exercitus robore expletur. Sed non magnam bello moram ætas fecit imbellis: cæduntur passim, aut fugientes capiuntur: tantaque strages, aut occisorum, aut captiuorum fuit, vt Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo prælio perditis & desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, vt consumpta militari ætate, peregrinis ciuitatem, seruis libertatem, damnatis impunitatem darent. Ex qua colluuiione hominum, conscripto exercitu, domini antea Græciæ, vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt. tanta virtus animorum erat, vt, cum paulo ante salutem desperauerint, nunc non desperent victoriam. Sed neque is miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur, neque ex vires, quibus vincere cõsueverant, neque ea scientia militaris

descripsit Probus, qui eum prælio ad Aegos potamos, quo Atheniensium imperium concidit, non interfuisse scribit, contra quam Xenophon, lib. 2. histor. Græc. Plutarchus Lysandro, Diodorus, 13. 106. B. Quibus testis accedit Isocrates in Euagora, & ad Philip-pum: item Aristot. Rhetor. 2. 23. In oratione Demosthenis aduersus Leptinem, res gestæ Cononis præcipue commemorantur. Bern.

4. *Caduntur passim*] Pugnatum est ad Mitylenas: estque vrbs obfessa & oppugnata à duce Laced. Callicratida.

Atheniens.] Hinc Athenienses tot cladibus extinctos criminatur Piso apud Tacitum, annal. 2. 55.

5. *Seruis lib.*] Supra, 1. 5. 6.

6. *Ex qua coll.*] Ita ms. rectius, opinor, quam quomodo Bongars. & alii ediderunt, *eaque*. Sequen-

tia verba ordini suo restitui; cum in aliis editionibus ita confunderentur: *Eaque in coll. hominum, dom. in Gr. conser. exercitu, vix lib. tueb. Bern.*

8. *Tanta virtus animorum &c.]* Non tentarem hunc locum, nisi in optimæ notæ codice Leidensi, longe aliter hæc exarata inuenirem: nempe hoc modo: *Tanta virtus animorum erat, vt paulo ante salutem post. sperauerint victoriam, Venusto & recto sensu. Primo de salute, mox de victoria certauere. Non aliter Tacitus in Agricola de Britannis. Tum de salute, mox de victoria certauere.* De salute certat, qui tantum hoc agit, vt diutius non sit sub victore: de victoria, qui cum victore mutare fortunam contendit, talemque sibi esse vult, qualis ipsi victus fuit. Bonh.

10 *10* taris in his, quos vincula, non castra continuerant. Itaque omnes aut capti, aut occisi. Cum dux Conon copulio superfuisset solus, crudelitatem ciuium metuens, cum octo nauibus ad regem Cyprium concedit Euagoram.

1 *1* CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum rebus feliciter gestis, fortunæ hostium insultat; captiuas naues cum præda bellica, in triumphi modum ornatas, mittit Lacedæmona: ac tributarias Atheniensium ciuitates, quas metus dubiæ belli fortunæ in fide tenuerat, voluntarias recepit, nec aliud ditionis Atheniensium præter
4 *4* urbem ipsam reliquit. Quæ cuncta cū Athenis nuntiata essent, omnes, relictis domibus, per urbem discurrere pauidi: alius alium sciscitari; auctorem nuntij requirere: non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus inbecillitas, domi tenet: adeo ad omnem ætatē tanti mali sensus penetrauerat. In foro deinde

10. Conon eo pralio superfuisset solus] Cononem in hac pugna dicit abfuisse Aemilius Probus, contra atque Iustinus noster, & Plutarchus in Lysandro & Alcibiade: Xenophon libro secundo rerum Græcarum astipulatur. In Alcibiade de Conone sic inquit: Conon tantum cum octo triremibus ex illo tumultu saluus euasit. Idem tradit ad Euagoram fugisse. Consentit quoque Isocrates orat. 8. qui in Cononis collegas infelicitè gestæ rei culpam coniecit: & Cononem dedecoris ergo domum reuerti noluisse dicit, sed Cyprium nauigasse. Fuerunt vero (vt ex Plutarcho in Alcibiade liquet) Tydeus, Adimantus, & Menander. Isocrates in Euagora, in Cyprium Cononem profectum scribit, tum ob vitæ propriæ salutem, tum vero vt patriæ opem ferre posset, & auxilia compararet. *Magius*. Xenophon dicit, Cononem nouem effugisse nauibus, atque ad nau-

gasse Abaraidē Lampfaci promontorium, vbi maximis malis nauium Lysandri ablatis, cum octo nauibus Cyprium nauigasse. Ibi autem coniunctis cum Euagora consiliis Atheniensium res postmodum restituit.

Solus] Scilicet è ducibus ac trierarchis. Bern.

Cum octo nauibus] Plutarchus. At Diodorus, 13. 106: *Triremium decem euaserunt, quarum cum vna Conon, desperato Athenas reditu, ad Euagoram Cypri regem profugit*. B. Hanc pugnam, præter Diodorum, egregie describit Xenophon, hist. Græc. lib. 2. Bern.

Euagoram] Fuit hic rex Cypri, Nicoclis pater, cuius laudes per omnes ætatum gradus, virtutesque egregias, ipsiusque adeo heroici viri in illo imaginem depingit Isocrates.

CAP. VII. 3. *Recepit*] Melius recipit: & mox, *relinquit*, vt congruat præcedenti, *mittit*. Fr.

inde coeunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicā
 questibus iterant. Alij fratres, aut filios, aut parentes de- 7
 flent, cognatos alij, alij amicos cognatis cariores, & cū
 priuatis casibus querelam publicam miscent: jam se ip- 8
 sos, jam ipsam patriam perituram, miserioreque incolu-
 miū, quam amissorum fortunam judicantes: sibi quisque 9
 ante oculos obsidionem, famem, & superbum victoremque
 hostem proponentes: jam ruinam urbis & incendia, jam 10
 omnium captiuitatem & miserrimam seruitutem re-
 cordantes: feliciores prorsus priores urbis ruinas ducen- 11
 tes, quæ incolumibus filiis parentibusque, rectorum tan-
 tum ruina taxata sint. Nunc autem non classem, in 12
 quam, sicuti pridem, confugiant, superesse; non exercitum,
 cujus virtute seruati pulchriora possent mania extruere.

CAP. VIII. Sic defletæ ac prope perditæ urbi hostes 1
 superueniunt, & obsidione circumdata obfessos fame
 vrgent. Sciebant enim neque ex aduectis copiis mul- 2
 tum superesse, & ne nouæ aduehi possent, prouiderant:
 quibus malis Athenienses fracti, post longam famem, 3
 & assidua suorum funera, pacem petiuere: quæ an dari
 deberet, diu inter Spartanos sociosque deliberatum.
 Cum multi delendum Atheniensem nomen, urbemque 4
 incendio consumendam censerent, negarunt se Sparta-
 ni, ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem 5
 polli

11. Taxata sint] Hoc est, consti-
 terint, æstimatæ fuerint, Senec.
 consol. ad Marciam, cap. 19. Tanti
 quodque malum est, quanti illud
 taxauimus. Bern.

12. Pridem] Supra, 2. 12. 16.

CAP. VIII. I. Sic defletæ]
 Ea notione vox usurpata, ut apud
 Sueton. Calig. cap. 38. Diplomata
 ut verera & obsoleta dessebat:
 ubi male rescribunt alij, dissabat.
 Ita Seneca consol. ad Marciam,
 cap. 26. princ. Curtius, 8. 6. 10. Vel-
 leius, 2. 119. 1. Bern.

3. Quibus malis &c.] Ita mss. &
 auctor etiam alibi ut 3. 7. 1. & 5.
 4. 4. Bong. & alibi: Quibus malis
 & obis Athen. fr.

4. Multi] Lyfander & Agis. Pau-
 san. in Laconicis. B. Præcipue vero
 Corinthij ac Thebani, alique
 Græci non pauci. Xenophon. lib. 2.
 hist. Græc. Bern.

Ex duobus Græciæ oculis] Ne
 scilicet illa fieret ἐπεὶ ὁ οὐρανὸς
 λυγρὰ, ut notat Plutarch. in præc.
 politicis. Ea de re consultus
 etiam Apollo respondit, ἢ
 νοῦλον ἔστιν ὃ ἔμεινεν
 καὶ νῦν. Aelian. var. hist. 4. 6. haud ab-
 simili figura Cimon Spartanis subue-
 niendū arbitrabatur cōtra Messe-
 nios, adhortatus eos, ne Græciam
 claudā reddi, neu Urbē sociā desti-
 tui

polliciti, si demissa Piræum versus muri brachia dejicerent, nauesque quæ reliquæ forent, traderent; resque publica ex semet ipsis xxx rectores acciperet. In has le-

cui sinerent. Plutarch. in eius vita. Bern.

5. Si demissa &c. *¶* Ut longa Piræi brachia murosq; destruerent, inquit Diodorus, 13. 107. Plutarchus Lyfandro: quos vide, & Xenoph. Hist. Græc. lib. 2. Et ita bello Peloponnesiaco finis impositus, quod Thucydides, 1. 1. 1. superioribus memorabilibus & longissimum vocat. In annum enim xxvii. protraxit. *Bong.*

Piræum] Triplex Piræi portus constitutus est. Strab. lib. 1x. de Piræo & Athenarum portus. Inde, inquit; Piræus ipse in tribubus siue populis adnumeratus. Est & Munichia tumulus curuus in Chersonesi facië, cauernosus tam natura, tum opera dedita, magna ex parte ut habitationes admittat. Ingressum angusto habet ore: cui quidem portus teral subjacent. Quondam muro vallata Munichia erat, & intus domiciliis referta, ut Rhodiorum ciuitas, circuitu completens & Piræum, & alios portus naualibus plenos: in quibus & armamentarium, Philonis opus, statio ubi nauium, dignitate insignis, quadringentarū capax nauium, cum non pauciores ab Atheniensibus emitterentur. Hoc autē muro, duo ex oppido protracta crura urbem Piræo conjungunt. Hi fuere longi muri stadia quadraginta: at murum istum bella plurima diruerunt, & Munichia munimentum. Piræum quoque portum in habitaculorum angustias contraxerunt, &c. Iungebatur hic portus ubi, muris duobus quasi cruribus, eaque fuit portus amplitudo & dignitas, ut Aristophanes Comicus Themistoclem dixerit, non Piræum ubi, sed urbem Piræo edidisse, & ad mare terrā aptasse. Piræi por-

tus erat tutissimus, quamol' rem merito Stacius Thebaidos lib. 12. sic inquit:

---Trepidis stabilē Piræa nauis.
Et Ouid. iast. lib. 4.

Sumen expositum, Piræaque eua recessa

Linguit, &c.

Piræum hodie nautæ portum Leonem vocant: Athenas vero Serbinem. Urbe diruta (haud enim magna eius pars incolitur) portuque vastato, viuunt etiamnum ingentium ædificiorum latissimæque olim vrbis miserabiles ruinae: Gymnasia diruta, porticus collapsæ inter alia rudera, tanquam ossa ex vrbis cadauere superiunt, atatemque nostram pristinae dignitatis & amplitudinis admovent. Mar-morei lapides elogia, titulos, epigraphiaque, literis vetustate exolecētibus, præ se ferunt, adeo ut vere hic illud Aufonij exclamari possit:

Miramur perisse homines, monumenta farscunt.

Mors etiam saxis nominibusque venit.

Nauesque quæ vel for. trad.] Exceptis decē, quas nec plures, ipsis possidere licuit. Diod. 13. 107. Bern.

Ex semet ipsis] Hoc est, Atheniensibus. Quod non putassem notatu dignum, nisi hic etiam Hispanicus auctoris interpres impegisset. Possset autem & aliis accidere, quod illi potuit. Bern.

Rectores] Quomodo eueria fuerit Democratia Atheniensium prolixè Lysias orat. contra Agoratum. Lacedæmonij victores pacem volebant, nisi ad decem stadia muri Atheniensium diruerentur. Theramenes Lacedæmonia missus, fraudibus eo rem perduxit, ut vniuersi muri longi subuerterentur, naues traderentur. Lacedæ-

mon' is.

ges traditam sibi urbem, Lacedæmonij formandam Ly-
 sandro tradiderunt. Insignis hic annus & expugnatione 7
 Athenarum, & morte Darij regis Persarum, & exilio
 Dionysij Siciliæ tyranni, fuit. Mutato statu Athenarum, 8
 etiam civium conditio mutatur. Triginta rectores rei- 9
 publicæ constituuntur, qui sunt tyranni: quippe à prin- 10
 cipio tria millia sibi satellitum statuunt, quantum ex tot
 cladibus prope nec civium superfuerat: & quasi parvus 11
 hic ad continendam civitatem exercitus esset, septingē-
 tos milites à victoribus accipiunt. Cædes deinde civium 12
 ab Alcibiade auspicantur, ne iterum rempublicam sub
 obrentu liberationis inuaderet. Quem cum profectum 13
 ad Artaxerxem, Persarū regem, comperissent, citato iti-
 nere miserunt, qui eam interciperent: à quibus occupa- 14
 tus,

monis, Piræei quoque muri su-
 bruendi erant, triginta viri institu-
 ti. Constitutis autem triginta,
 statim de iis, qui illorum machi-
 nationibus resisterant, sententia in
 senatu lata est: quamvis ex popu-
 lo etiam bis mille suum tribunal
 iudicandique auctoritatem habe-
 rent. Iudicii modus hic fuit: Tri-
 ginta sedebant in subselliis. Duæ
 autem mensæ ante ipsos erant
 collocatæ: non enim in urnas cal-
 culum, sed in mensam omnium
 conspectui mittere oportebat. Ita
 ex metu nemo habuit liberum ju-
 dicio. Ut autem vno verbo di-
 cam, quotquot ad senatum iudi-
 cii causa vocati sunt, quo tempo-
 re ipsi triginta imperabant, capitis
 omnes condemnati sunt, præter
 vnum Agoratum. Ipsis itaque ini-
 tiis, secus atque Sallustius existi-
 mat, triginta illi rempubl. male
 administrarunt. Quam enormia
 postea eorundem crimina fue-
 rint, ut ne maiora fingi potue-
 rint, vel oratione comprehen-
 di, docet Lysias contra Erato-
 sthenem. Priuata similtas pro
 crimine erat. Locupletes ciues oc-
 cidebantur, ut opes eorum sibi

vindicarent tyranni pauperes
 duos cum diuitibus prehenderunt,
 ne diuitiarum causa fecisse vide-
 rentur, rota respubl. innocentium
 sanguine, tumultu, factionibus tur-
 babatur. *Thys.*

7. *Insignis hic annus*] Is fuit quartus
 Olympiadis xciii. ab V. C. 348. *Ber.*

Exilio Dionysij] Orbis literarij
 phoenix Ios. Scaliger, insigniter
 Auctore & tempore & persona hic
 errare demonstrat, lib. 3. de emend.
 temp. pag. 224. Tempore, quod 48.
 annis illud exilium post acciderit:
 persona, quod non Dionysius senior,
 Hermocratis filius, in exilium actus
 sit, sed Dionysius junior, huius fili-
 us. Sed Iustinus habebat in animo, eo
 anno Dionysium victum à Cartha-
 ginensibus fuisse: propterea cla-
 dem acceptam illius Dionysij cum
 filii exilio confudit. *Bern.*

9. *Triginta rectores*] Præter di-
 cta superius, vide Diodorum ini-
 tio libr. 14. *Bong.*

12. *Cædes d. c. ab Alcib.*] De morte
 Alcibiadis, ad cuius cædem xxx
 tyranni Lysandrum impulerunt,
 vide Plutarchum, Diodorum, Pro-
 bum, Ciceronem de Diuinat. 2. 69.
 Val. Max. 1. 7. *Bong.*

tus, cum occidi aperte non posset, viuis in cubiculo, in quo dormiebat, crematus est.

- 1 C A P. IX. Liberati hoc ultoris metu tyranni, miseras urbis reliquias cædibus & rapinis exhauriūt. Quod cum displicere vni ex numero suo Therameni didicissent, ipsuarquoque ad terrorem omnium interficiunt.
- 2 Fit igitur ex urbe passim omnium fuga; repleturque
- 3 Græcia Atheniensium exulibus: quod etiam ipsam auxilium cum miseris eriperetur (nam Lacedæmoniorum edicto, ciuitates, exules recipere prohibebantur); omnes se Argos & Thebas contulere: ibi non solum tutum exilium egerunt, verum etiam spem recuperandæ
- 4 patriæ receperunt. Erat inter exules Thraſybulus, vir strenuus, & domi nobilis, qui audendum aliquid pro patria & pro salute communi, etiam cum periculo, ratus, adunatis exulibus, castellum Phylen Atticorum finium
- 5 occupat: nec deerat quorundam ciuitatum tam crudel-
- 6 les

14. Crematus] Non crematum Plutarch. scribit, sed erupisse, & telorum copia obrutum. Athenæus lib. 13. c. 12. Alcibiadem in Melissa Phrygiæ vico, occubuisse dicit, ibique etiam sepultum, Melissam porro non vicum sed urbem appellat Stephanus de urbibus. Plutarchus quoque in Phrygiæ oppido Alcibiadem occubuisse dicit. Audi & Probum: Illi cum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna conculerunt circa domum Samenam in qua quiescebat, eam succederunt, &c. Non attinet, viro- rum doctorum super hunc locum coniecturas apponere. Lege, circa domum Sanisenam. Sanisene appellatur tractus in confinio Phrygiæ & Galatiæ. Voss.

CAP. IX. 2. Therameni] De hoc vide Xenoph. hist. Græc. libr. 2. & Ciceron. Tusc. 1. 40. B. Item Plutarchum in Nicia; & consol. ad Apollon. c. 9. Bern.

Therameni] Exemplum boni & iusti viri Theramenes. Extant apud Xenophont. elegantiss. Critiz & Theramenis contrariæ orationes.

6. Thraſybulus] Cognomento Tyrius. Diodorus, 14. 33. Vide Xenophontem hist. Græc. lib. 2. Pausaniam Atticis. B. Huic neminem præferre se fide, constantia, magnitudine animi, in patriam amore, scribit in eius vita, Probus Bern.

Etiā cum periculo] Ἀποκταίνεσθαι τὴν ψυχὴν κινδυνεύοντες δειν. Thucid. 1. 45. & 3. 9. 4. Quod dictum ad ancipitem febris hæcticæ curam accommodat Galen⁹ meth. med. 10. 10. Et prouerbio iactatum, patet ex Aeschilo, Choephoris vers. 303. ἀποκταίνεσθαι τὴν ψυχὴν. Bern.

Castellum Phylen] Stephanus de urbibus. Χωρίον vocant Xenophon & Diodorus. Bong.

7. Crudelēs &c.] Bong. & alii, crudeliū

les casus miseratium fauor. Itaque Ismenias, Thebano- 8
rum princeps, etsi publicis non poterat, priuatis tamen
viribus adiuuabat : & Lysias Syracusanus orator, exul 9
tunc, quingentos milites, stipendio suo instructos, in au-
xilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaque 10
asperum prælium: sed cum hinc pro patria summis vi-
ribus, inde pro aliena dominatione securius pugnare-
tur, tyranni vincuntur: victi in urbem refugerunt, quam 11
exhaustam cædibus suis, etiam armis spoliant. Deinde 12
cum omnes Athenienses proditoris suspectos haberent,
demigrare eos ex urbe iubent, & in brachiis muri quæ
diruta fuerant, habitare, extraneis militibus imperium
tuentes. Post hæc Thrasybulum corrumpere, imperij 13
societatem pollicentes, conantur: quod cum non con- 14
tigisset, auxilia à Lacedæmonijs petiuere: quibus acci-
tis, iterato præliantur. In eo bello Critias & Hippolo- 15
chus, omnium tyrannorum sæuissimi cadunt.

C A P. X. Ceteris victis, cum exercitus eorum, ex 1
quibus major pars Atheniensium erat, fugeret, magna
voce Thrasybulus exclamat, *Cur se victorē fugiant, po-
tius quā ut vindicem communis libertatis adiuuent? Ci- 2
uū illam meminerint acie, non hostium esse, nec se ideo
arma*

crudelis ediderunt. Prætulī, quod
mss. codices, ipso referente Bon-
gario, probant: cum præsertim
auctor alibi quoque *miserari* cum
Accus. iungat: vt 8. 5. 13. 12. 5. 8. 27.
1. 5. Bern.

9. *Lysias*] Paulo aliter Plutar-
chus in vitis Rhetorum quem vi-
de. Bong.

Patria comm. eloq.] Cicero de
Oratore, 1. 4. *Athenis summa di-
cendi vis & inuenta est & perfe-
cta.* Idem in Bruto, cap. 10. *In ea
urbe & nata & alta est eloquen-
tia.* Adde Velleium, extremo, lib.
primo; & Nostrum, supra, 2. 6. 6.
Bern.

10. *Securius*] Accurata illa Sichar-
di editio Basil. habet *incurius*, ex

quo Freinsheim. facit *incuriosum*.
Bern.

11. *Refugerunt*] Sebilus, *refu-
giunt*, vt tempora congruant. Sed
auctorem talium incuriosum pas-
sim deprehendas. Bern.

14. *Accitus*] Idem acceptis legit.
15. *Critias*] *Τῶν ὑπεροκίας ἔχων*,
Diodorus, 14. 34. *Dux tyrannorum*,
Probus. *Crudelissimum omnium
tyrannorum vocat* Lactantius, lib.
3. de falsa sap. Bong.

Hippolochus] Ita habent mss. ve-
teres omnes. Ejus Diodorus &
Probus non meminerunt. Xeno-
phon, lib. 2. hist. Græc. *Hippoma-
chum* vocat, quomodo habet edi-
tio vulgata. Bong.

CAP. X. 1. *Magna voce Thrasy-
bulus*]

- armacepisse, ut aliqua viētis adimat, sed ut adēptare sti-*
 3 *tuat: xxx se dominis, nō ciuitati bellū inferre. Admonet*
deinde cognationis, legū, sacrorum communium; tum
vetusti per tot bella cōmilitij: orat, misereantur exulum
 4 *eiuium, si tam patienter ipsi seruiant: reddant sibi pa-*
triam, accipiant libertatem. His vocibus tantum pro-
 5 *motum est, ut reuersus in urbem exercitus, xxx. tyran-*
nos emigrare Eleusina juberet, substitutis decem, qui
 6 *rempubl. regerent: qui, nihil exemplo prioris domina-*
tionis territi: eandem viam crudelitatis aggressi sunt.
 7 *Dum hæc aguntur, nuntiatur Lacedæmone. in bellum*
Athenienses exarsisse: ad quod comprimendum, Pau-
 8 *sanias rex mittitur: qui misericordia exulis populi per-*
motus, patriam miseris ciuibus restituit, & decem ty-
 9 *rannos ex vrbe Eleusina migrare ad ceteros juber.*
 Quibus rebus cum pax statuta esset, interjectis diebus,
 repente tyranni, non minus restitutos exules, quam se
 in exilium actos indignantes, quasi vero aliorum li-
 bertas, sua seruitus esset bellum Atheniensibus infe-
 runt: sed ad colloquium, veluti dominationem rece-
 pturi;

bulus] Non Thrasybulus, sed Cleo-
critus, Mystarum præco vocalissi-
mus. Xenoph. histor. Græc. lib. 2. B.
quo loco refertur hæc oratio.
Bern.

3. *Sacrorum communium] Ita Cür-*
tius, 9. 10. 28. Sacrorum societatem
vocat Plinius, Panegy. c. 37. pr.

4. *Substitutis decem] Prætoribus.*
Probus in Thrasyb. Bong.

6. *Pausanias.] Et ante eum Ly-*
sander cum xli. nauibus. Diodor.
 14. 34. *Hic autem pacem fecit non*
misericordia, sed simul quod Ly-
sandro inuideret, simul etiam quod
Spartam male apud Græcos audi-
re intelligeret. Diodorus ib. quem
vide, & Xenophontē histor. Græc.
lib. 2. Bong.

7. *Miseris ciuibus restituit.] De*
hac re ita Diodorus, lib. 14. Pausa-

nias autem rex Lacedæmoniorum,
partim quod Lysandro inuideret,
partim quod videret, Spartam ma-
le audire & infamia laborare apud
Græcos, castra mouit, magnamque
partem exercitus abduxit; & cum
Athenas venisset, eos, qui in vrbe
erant, cum iis qui erant in Piræo,
in gratiam reconciliauit, ac pacem
fecit. Vide & Xenophontem lib.
 11. *de reb. Gr. Cuius & hæc verba*
audire operæ pretium est: Quin-
decimuii ab Ephoris missi, & Pau-
sanias, pacem inter eos his condi-
tionibus fecerunt, ut ad suas quis-
que res & possessiones rediret,
præter xxx tyrannos, & xi-viros
& x-viros, qui in Piræo impera-
rant.

Eleusina] vide supra.

pturi, progressi, per insidias comprehensi, ut pacis victimæ trucidantur: populus, quem emigrare iusserant, in urbem reuocatur. Atque ita per multa membra ciuitas 10 dissipata, in vnum tantum corpus redigitur; & ne qua 11 dissensio ex ante-actis nasceretur, omnes iurejurando obstringuntur, discordiarum obliuionem fore. Interea 12 Thebani, Corinthiique, legatos ad Lacedæmonios mittunt; qui ex manubiis portionem prædæ communis belli periculique peterent. quibus negatis, non quidem 13 aperte bellum aduersus Lacedæmonios decernunt: sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset.

CAP. XI. Eodem fere tempore Darius, rex persarum, moritur, Artaxerxe & Cyro filiis relictis. Regnum 2 Artaxerxi, Cyro ciuitates quarum præfectus erat, testamento

10. *Tantum*] An forte tandem legendum? Fr.

11. *Discordiarum obliuionem*] De hac *ἀμνηστία* promiscue auctores. Cicero Philipp. 1. c. 1. Val. Max. 4. 1. Et ita Siculos inter se pacem fecisse refert Thucyd. 4. 12. 33. ut *positus armis, singuli quæ cum haberent in potestate, reinerent*. Bon. Audi Aeschinem *ἀντὶ τῆς ἀμνηστίας* Rursus autem republica sapienter administrata, & populo à Phyla reducto ac restituto Archino & Thrasybulo flucibus, & iure iurando inter nos imposito, nos priores offensiones & discordias sempiterna obliuione deleturos, & rerum antea factarum nomine neminem in iudicium vocaturos: ex qua hanc ciuitatem omnes mortales sapientissimam existimauerunt.

CAP. XI. 1. *Darius*] Hic est Darius Nothus, qui Longimano successit. Diodorus, 13. 108. De Cyri (cognomento Minoris) *ἀνατολῆς*, id est, *ascensu*, Xenoph. Diodor. 14. 20. &c. Plutarch. in Artaxerxe. Orosius, 2. 18. B.

Artaxerxe] Qui ante regnum

Arficiæ, vel, ut Ctesias, *Arfacos* dicebatur: post *Mnemon* est cognominatus. B. Alius supra, 3. 1. 4. Bern.

2. *Cyro ciuitates*] Lydiam & maritimas ciuitates. Plut. Bern.

Testamento legauit] Sunt quædam regna electiua, quædam successiua: successiua aut semel alicui populi voluntate, delata sunt, & ad posteros transfunduntur; aut sunt in pleno iure proprietatis, quæ & alienari possunt, & testamento de iis caueri. Sic Alexandri successores in ius illud plenum, ac proprietate imperandi populis, qui sub Persis fuerat, pro sua quisque parte succedere, aut etiam ipsi victoriæ iure id imperiû sibi quaesiuere. Ita Attalus rex, ex eodem iure, regni heredem fecit populum Romanum; Nicomedes, Bithyniæ. De Ptolemæo quoque Cicero de Lege Agraria. Quis ignorat, regnum Aegypti, testamento regis Alexandrini, populi Romani esse factum? Tale quoque regnum fuit Micipsæ, qui alioquin Iugurtham, adoptiuum filium, in regni partem

cum

- 3 mento legauit. Sed Cyro iudicium patris, injuria videbatur. Itaque occulte aduersus fratrem bellum parabat.
- 4 quod cum nuntiatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem, & innocentiam dissimulatione belli simulantem, compedibus aureis vinxit; interfecissetque, ni mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus, jam non occulte bellum, sed palam; nec per dissimulationem, sed aperta professione parare cœpit: auxilia vndique cōtra-

hit.

cum propriis filiis non vocasset. Alioquin, si id regnum non fuisset *ἐν ἰδίᾳ κτῆμα*, non potuisset ita agere Micipla, nisi populi eadem esset consuetudo. In regnis enim hereditariis, quæ primo quidem populi voluntate instituta sunt, successoris alius ordo obseruatur, neque testamenta valent. Sicuti apud Germanos regna eo iure minime habebantur. Nam quod Carolus Magnus & Ludouicus Pius, & alij postea etiam apud Vandalos & Vngaros de regnis testati leguntur, id commendationis tantum vim apud populum habebat. Simile est, quod apud Liuium legimus, regem Macedonum Philip-pum, cum Persea à regno arcere, & eius loco regem facere vellet Antigoni fratris sui filium, obliisse Macedoniæ vrbes, vt principibus illum commendaret. Alioqui testatur Herodotus, historicus, omnium antiquissimus omniū populorum fuisse consuetudinē, vt natu prior regnum obtineat. *Gror.*

3. *Iudicium*. Hoc est, Testamentum; quod & *supremum iudicium* dicitur in libris iuris, vt etiam apud Sueton. in Aug. 66. 8. *Amicorum suprema iudicia morosissime pensitauit.* Causa est, quod, si vnquam, homo, tunc certe quando testamentum condidit, ad iudicij lancem omnia exigit. Quam in rem videatur egregius locus apud Sueton. lib. 4. de Benef. cap. 11. item a fine lib. 1. *Bern.*

4. *Artaxerxi*. Quippe natu maio-

ri, etsi patre adhuc priuato genitus esset. Contra Xerxes, supra, 2. 10. 1. vbi citatis auctoribus in primis adde H. Grotium, de iure belli & pacis, 2. 7. 28. *Bern.*

Compedibus aureis. Ne scilicet familie regie honos non haberetur. Qua causa quoque Darium, Besi & Nabarzani conspiratione prehensum, aureis compedibus catenisque vinctum fuisse, scribit Curtius, 5. 12. 26. & Noster, 11. 15. 1. Vide Dionis Chrysost. orationem vltimam. *Bern.*

5. *Cyru*. De Cyro minore Xenophon: qui cum eo militia perfunctus est, scribit, neminem ex omnibus Persicis, excepto Cyro maiore, magis ad regnum accommodatum fuisse. Cyrus igitur in expeditione aduersus fratrem 13000 Græcorum habuit, quorum duces Præcipui fuerunt Clearchus Lacedæmonius, Proxenus Boeotius, & Menon Thessalus. Barbarorum vero decem myriadas, & currus falcatos 20. Græcis adiunxit. His copiis Artaxerxes 19. myriadas, quorum duces erant Tissaphernes, Bobrias, & Arbaces, vna cum centum & quinquaginta curribus falcatis opposuit. Nuncupatur autem locus *Cunax*, in quo instructæ acies signis collatis dimicantur: qui 500. stadia à Babylone distat. In eo prælio Artaxerxes à Cyro grauius sauciatus est, & Cyrus à quodā Persico adolescente Mithridate interfectus pœnas *πρωτοεγγυμονίας* persoluit. *Strig.* 10. De

hit Lacedæmonij memores, Atheniensi bello enixe se
 ejus opera adjuutos, velut ignorantes contra quem bel- 6
 lum pararetur, decernunt, auxilia Cyro mittenda, vbi
 res eius exegisset: quærentes apud Cyrum gratiam: & 7
 apud Artaxerxem, si vicisset, veniæ patrociniâ, cum ni-
 hil aduersus eum aperte decreuissent. Sed cum in bello 8
 fors prælij vtrumque fratrem pugnæ obtulisset, prior Ar-
 taxerxes à fratre vulneratur: quem cum equi fuga peri- 9
 culo subtraxisset, Cyrus à cohorte regia oppressus, in-
 terficitur. Sic victor Artaxerxes, & præda fraterni bel-
 li & exercitu positur. In eo prælio decem millia Græ- 10
 corum in auxilio Cyri fuere, quæ & in cornu, in quo ste-
 terant, vicerunt: & post mortem Cyri, neque armis à
 tanto exercitu vinci, neque dolo capi potuerunt: reuer- 11
 tentesque inter tot indomitas nationes, & barbaras
 gentes, per tanta itineris spatia virtute se usque termi-
 nos patriæ defenderunt.

10. Decem millia] 14000. numerat Frontinus, 4. 2. 7 & 8.

LIBER VI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Lacedæmonij Asia imperium affectantes bellum
 mouent. Rex Persarum Atheniensibus Per Cono-
 nem auxilium concedit.
- 2 Lacedæmonij ducem exercitus Agesilaum præs-
 ciunt. Cononis prudenter & fortiter gesta.
- 3 Pisandri & Cononis pugna, in qua Lacedæmonij vi-
 cti.
- 4 Inclination fortuna Lacedæmoniorum, quam Agesilai
 fortitudo sustentat.
- 5 Athenienses Iphicratem & Cononem Lacedæmonis
 opponunt: Athena ex Lacedæmoniorum spoliis
 instaurantur.
- 6 Grecia pax à rege Persarum indicta, quam Lacedæ-
 monij magno suo malo turbant.

- 7 *Thebani Lacedamonios laceſſunt, unde dubia Martis
alea, & pugna ad Mantineam.*
8 *Epaminonda fortiffimi Thebanorum ducis, interitus,
& elogium.*
9 *Totius Græciæ labes poſt Epaminonda exceſſum.*

C A P. I.

- 2  *Acedemonij, more ingenij humani, quo plu-
ra habent, eo ampliora cupientes, non con-
tenti, acceſſione Athenienſium opum vires
ſibi duplicatas, totius Aſiæ imperium affe-
ctare cœperunt: ſed major pars ſub regno Perſarum erat.*
3 *Itaque Hercyllides, dux in hanc militiam electus, cum
videret, ſibi aduerſus duos præfectos Artaxerxis, Phar-
nabazum & Tiſſafernem, maximarum gentium viribus
ſuccinctos, dimicadū, pacificari cū altero ſtatuit. Aptior
viſus Tiſſaferneſ, vir & induſtria potior, & militibus
Cyri, quondā regis, inſtructior, in colloquium vocatur,
& ſtatutis conditionibus, ab armis dimittitur. Hanc rē
4 Pharnabazus apud communē regē criminatur, *ut La-
cedamonios Aſiā ingreſſos nō repulerit armis, ſed impēſis
regis aluerit; merceturque ab his, vo differant bella,**

quam

CAP. I. I. Quo plura &c.] Senec. de Benef. 2. 17. *Eo majora cupimus, quo maiora venerunt: multoque concitior eſt auaritia in magnarum opum congeſtu collocata, ut flamma in ſino acrior viſ eſt, quo ex majore incendio emicuit.*

2. Hercyllides] Dercyllidas Xenoph. l. 3. Diodoro, 14. 39. Plutarcho in Artaxerxe. quos vide. Huc ſpectat Trogi Pompeij fragmentum apud Priſcianum lib. 6. cuius etiam mss. habent, ab Herculide. Oroſius lib. 3. c. 1. vocat Hercilidem. Dercyllida meminit & Plutarchus in Apophth. Lacon. Bong. Pacificari &c.] Prudentiæ huius

exempla alia vide infra, 7. 6. 5. & 29. 2. 8. Thucid. 1. 10. 18. Pachymer. hiſt. Byzant. 1. 3. Apopthegma Imp. Rudolphi I. *Quicumque tres lires habeo duas, ſi poterit componat. refertur à Lipſio, Miſcell. epiſt. 3. 77.*

3. Cyri, quondam regis] Mala hæc aut lectio, aut ſcriptio. Freinshem.

4. Criminatur] Oroſ. 3. 1. *deſere ut proditorem.* ms. P. Danielis, diſſert. Petronius. *Alioquin mille cauſa nos quotidie collident, & per eorū vibem rumoribus diſſerent.* Ita malo quam deſerent Sueton. Aug. 14. 2. *Rumore ab obreſcentioribus dilato.* Bong.

Quam

quam gerat, tanquā non ad vnius summā imperij detri-
 menti omne perveniat. Indignū ait, bellū nō pefici, sed re-
 dimi hostem pretio, non armis summoneri. His vocibus
 regē Tiffaferni alienatum hortatur, ut in locū ejus, na-
 ualis belli ducē eligat Conona Atheniensē: qui, amif-
 fa bello patria, Cypri exulabat: quippe Atheniensibus, et si
 fracta sint opes, manere tamē nauale vsum, nec, si eligen-
 dus sit ex vniuersis, meliorem alium esse. Acceptis igitur
 quingentis talentis, iussus est Conona classi præficere.

C A P. II. His cognitis, Lacedæmonii & ipsi à rege
 Egypti Hircynione auxilia nauales belli per legatos
 petunt: à quo centum triremes, & sexcenta millia mo-
 diorum frumenti missa: à ceteris quoque sociis ingen-
 tia auxilia contracta sunt. Sed tanto exercitui, & con-
 tra tantum ducem, dectat dignus imperator. Itaque

Quam gerant] plauto familia-
 ris locutio: subintelligendum po-
 tum, quod in vno codice reperitur,
 aut magis plaut. Rud. 4. 4. 70: Taci-
 ta bona se mulier semper, quam
 loquens. Terent. Eunucli. prolog.
 Qui placere se studeat bonis,
 Quam pluribus. B. Sallust. Catil. 3.
 1. Fortuna res cunctas ex subidine
 quam ex vero celebrat. Tacit.
 anal. 1. 3. 2. Nobilitatem sine proba
 altam, honori quam ignominia ha-
 bendam ducbat. Grevinus est.
 Thucyd. 2. 18. 10: Τῇ δυνάμει
 πένοντο ὃ τῇ γυνάμει ἐπέρχοντο.
 Nazianzenus: Θίλα τῷ καὶ σαλα-
 γμῶνι ὁ πρῶτος πένος. Bern.

7. Hortatur, ut in locum] Ita &
 Diodorus, 14. 40. Pausanias, Attri-
 cis, id Euagoræ, Cyprio regi, tri-
 buit. Vide Probum, Conone. Bong.

Cypri] Maris mediterranei insu-
 la notissima, Veneri quondā sacra.

9. Talentum] Talentum, τάλαντον.
 Varium hoc apud Veteres. Nam
 Atticum, affirmante Iulio Polluce,
 60. fuit minarum. Aliud rursus
 Babylonium, aliud Syrium, & Ae-
 ginum. Verba eius, l. 9. in vniuer-
 sum sunt licet: τὸ τὸ γὰρ μὲν ἐν

ἀκρεῖν, ὅτι καὶ ὁ Α' ἥκον τῶ-
 λαντον ἑξακισχίλιαις ἰδρύται
 δραχμαῖς. Α' ἥκον. τὸ δὲ βαλ-
 λῶντον, ἑξακισχίλιαις. τὸ δὲ Αἰ-
 γινῶν, πεντακισχίλιαις. τὸ δὲ Συρίων
 πεντακισχίλιαις καὶ χίλιαις, αἷς ὡς ἐ-
 Α' ἥκον δραχμαῖς λογισμένοι. Sed
 intelligenda hæc de talento num-
 mario. Dixit aliquis: Quot ergo
 minarum erat ponderale talen-
 tum? respondeo, totidem. Docet id
 Diodorus apud Suidam his ver-
 bis: τάλαντον αἷς φησι Διόδωρος
 ἐν τῷ αἷρι σαβυων, μινῶν τε ξ. ὡ
 δὲ μιν, δραχμῶν ρ. ἢ δὲ δραχ-
 μῶν. ὁ δὲ αἷς ὁ δὲ ὁ δὲ ὁ δὲ χαλ-
 κῶν σ. ὁ δὲ ὁ δὲ χαλκῶν, καὶ π. ὁ δὲ

CAP. II. 1. Hircynione] Veteres
 hic variant, quidam Mercimonia:
 alij Mercimonia: alij Mercimonia.
 Hircynione habet etiam Orofius,
 3. 1. Diodoro, 14. 80. est. Nepheres.
 B. Quomodo fere Eusebii in Chron.
 Nepheres. Bern.

2. Modiorum] Continet modius,
 ut putatur, sed: cū sextarios, Vi-
 de Volusium Merianum.

3. Tunc exortit. Ita supra, 2. 10. 21.

postulantibus sociis Agesilaum ducem, regem tunc Lacedæmoniorum: propter responsum oraculi Delphici, diu Lacedæmonij, an eum summæ rei præponerent, de-
 5 liberauerunt: quibus futurum imperij finis denuntiaba-
 6 tur, cum regium claudicasset imperium: erat enim pede
 7 claudus. Ad postremum statuerunt, melius esse inces-
 8 sum regem, quam imperio regnum claudicare. Posteaquam
 9 Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiam misere; non
 10 facile dixerim, quod aliud par ducum tam bene compa-
 11 ratum fuerit: quippe ætas, virtus, consilium, sapientia
 12 vtrique prope vnæ; gloria quoque rerum gestarum ea-
 13 dem: quibus cum paria omnia fortuna dederit; inui-
 14 ctum tamen ab altero vtrumque seruauit. Magnus igitur
 15 amborum apparatus belli, magnæ res gestæ fuerunt.
 16 Sed Cononem seditio militum inuadit, quos præfecti
 17 regis fraudare stipendio soliti erant, eo instantius debi-
 18 ta poscentibus, quo grauiorem sub magno duce mili-
 19 tiam præsumebant. Itaque Conon, diu rege per episto-
 20 las frustra fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: à
 21 cuius aspectu & colloquio prohibitus est, quod eum
 22 more Persarum adorare nollet: agit tamen cum eo per
 23 internuntios, & queritur, *opulentissimi regis bella, inop-
 24 pia dilabi, & qui exercitum parem hostibus habeat, pecu-
 25 nia vinci, quæ præstet; inferiorémque eum ea parte vi-*

runt

4. *Responsum oraculi*] Quod ex-
 tat apud Pausaniam Laconicis, &
 Plutarchum Agesilao. Vide etiam
 Xenoph. lib. 3. histor. Græc. & in
 Agesil. Vide & Probum ibidem.
Bong.

12. *Per epistolas frustra fatigato*] Plutarchus quoque in Artaxerxe,
 Cononem testatur ad regem epi-
 stolam misisse, mandasseque iis qui
 ferrent, vt per Zenonem Cretensē,
 vel per Policritum medicum, aut,
 si non adessent, per Ctesiam medi-
 cum, regi eam redderent.

13. *Adorare nollet*] Mos adoran-
 randi talis erat: genu flexo proni
 procumbentes in terram, fronte
 humum seriebant, ac terram oscu-
 labantur. Cuius, 6. 6. 3. & 8. 5. 11. Val-
 ler. Maxim. 7. 3. Ioseph. 20. 3. Mar-
 tial. 10. epigr. 73. Ac reges quidem,
 vt deos venerabantur, & pro ta-
 libus eos habebant. Xenoph. Strab.
 10. & alii. De quibus vide Brisso-
 nium, 1. de regno Persarum.

14. *Dilabi*] Bong. dilabi. Prætu-
 li quod etiam in mss. extat.
 Ita Sallust. Iug. 10. 8. *Discordia rei*
 Maxima

rum inueniri, quæ longe superior sit. Postulat dari sibi ¹⁵
 ministrum impensæ, quia pluribus id mandare pern-
 ciosum sit. Dato stipendio, ad classem remittitur: nec ¹⁶
 moram agendis rebus facit: multa fortiter, multa feli-
 citer agit: agros hostiles vastat: vrbes expugnat: &
 quasi tempestas quædam, cuncta prostermit. Quibus re- ¹⁷
 bus territi Lacedæmonij, ad patriæ subsidium, reuo-
 candum ab Asia Agésilauum decernunt.

CAP. III. Interim Pisandrus, ab Agésilao proficis- ¹
 cente dux patriæ relictus, ingentem classem summis
 viribus instruit, fortunam belli tentaturus. Nec non & ²
 Conon, tunc primum cum hostium exercitu concursu-
 rus, magna cura ordinat suos. Summa igitur non tam ³
 ducum in eo prælio, quam militum æmulatio fuit. Nam ⁴
 & ipse dux Conon non tam Persis, quam patriæ stude-
 bat: & sicut afflictis Atheniensium rebus, auctor amissi-
 sæ dominationis fuerat; sic volebat idem haberi reddi-
 tæ, patriamque vincendo recipere, quam victus amise-
 rat: eo speciosius, quod ne ipsorum quidem Athenien- ⁶
 sium, sed alieni imperij viribus dimicet, pugnaturus pe-
 riculo regis, victurus præmio patriæ, gloriamque diuer-
 sis artibus, quam priores ciuitatis suæ duces consecutu-
 rus: quippe illos, vincendo Persas, patriam defendisse: se, ⁷
 Persas victores faciēdo, restitutum patriam esse. Por- ⁸

10

*maxima dilabuntur, hoc est, sen-
 sin dissoluuntur, pessum eunt.*

15. *Ministrum impensæ*] *Tαμίας*,
 Diodorus, 14. 82. B. Male alij *mini-*
sterium, & ad ipsum Cononem re-
 ferunt. Bern.

CAP. III. 1. *Pisandrus*] Ita mss.
 omnes, vulgo *Lysander*, contra li-
 storiam. Græcis est Πισανδρος.
 Xenoph. lib. 4. Plutarch. Agésilao,
 & Probus. Diodoro, 14. 84. est
 Πισανδρος, ut alij notarunt, men-
 dose. Bong.

2. *Magna*] Non male mss. ex

magna Ita Florus, 1. 9. 5.

3. *Non tam ducum in eo prælio
 quam militum*] Cum omnia expu-
 to, mens auctoris, quicquid ipse
 scripserit, ita legi postulat: *non
 ducum in eo prælio, quam mili-*
tum, vel non tantum ducum: i. e. p.
sed & militum. Nam ecce, mox
 subiicitur assertionis ratio, primi
 de utroque duce, Conone & pi-
 sandro; deinde, n. 2. de militibus
 ipsis. Bern.

6. *Eo speciosius*] Tacit. Agric. c.
 35. *Ingeni victoriæ decus, citra Ro-*
manum sanguinem bellare.

- 10 Pisandrus pro coniunctione Agesilai, etiam virtutum
 æmulator erat; contendebatque, ne à rebus gestis eius,
 & gloriæ splendore, decederet; neue tot bellis ac seculis
 quæsitum imperium, brevis momenti culpa subuerteret.
 9 Eadem militum & omnium regum cura erat, quos ma-
 jor sollicitudo cruciabat, non tam ne ipsi quæstas opes
 amitterent, quam ne pristinas Athenienses reciperent.
 10 Sed quanto maius prælium fuit, tanto & clarior vi-
 11 ctoria Cononis. Victi Lacedæmonii fugam capeffunt;
 12 præsidia hostium Athenis deducuntur: populo restituta
 dignitate conditio seruilis eripitur: multæ quoque ciui-
 tates recipiuntur.

- 1 CAP. IV. Hoc initium Atheniensibus resumendæ
 2 potentia, & Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Nam-
 que velut cum imperio etiam virtutem perdidissent,
 contemni à finitimis cœpere. Primi igitur Thebani, au-
 3 xiliantibus Atheniensibus, bellum his intulere: quæ ciui-
 4 tas

3. Coniunctione Agesilai] Erat
 vxoris eius frater. Coniunctionem
 pro affinitate cognationeue sumit
 & Corn. Nepos in vita Pompon.
 Attici: Ipsum Pompeium coniun-
 ctum non offendit. Quam lectio-
 nem infelicitè alij laceffunt, asser-
 tam à Iano Rutgerfio var. lect. 2. 8.
 Bern.

9. Eadem militum & omnium
 regum cura erat] Quinam sunt isti
 reges? Spartanorum? an persarum,
 aut alij? Nugæ. Torsit me, fa-
 teor, hic locus, donec ingeniosissi-
 mus Sehisius suggessit, pro regum,
 legendum esse, remigum. Ita rursus
 auctor infra, 6. 9. 5. milites & remi-
 ges coniungit. Confirmat emenda-
 tionem Orosius, 3. 1. vbi Nostrium,
 vt solet, secutus, hac ipsa de re,
 Milites, inquit & remiges, ipsique
 duftores, vno pariter in mutuam
 eadem ardore rapiuntur. Geni-
 um huic mendum detexit Lipsius
 in Velleio, 2. 84. 2. Vigebat in hac
 parte miles atque imperator; illa

marcebant (ita Freioshemius op-
 time, cum esset antea, illam arce-
 bant) omnia, hinc remiges (male, re-
 ges) summissi: illinc inopia affe-
 ctissimi. Bern.

Quos maior &c.] Scribendum,
 vel quos maior sollicit. cruc. ne ipsi
 vel potius quos sollicit. cruc. non
 tam ne ipsi, &c. aut male cohære-
 bit oratio. Bern.

11. Victi Lacedæmon.] Ad Cni-
 dum. Bong.

CAP. IV. 1. Lacedæmonii habenda
] Isocrates, orat. ad philippum,
 de Conone: Lacedæmonii, naua-
 li prælio victor adæmic imperium,
 &c. Orosius, 3. 1. Magnitudine ac-
 que atrocitate belli istius, inclina-
 tum ex hoc semper in posterum La-
 cedæmoniorum status. Trona nam-
 que ex illo fluere, & verro sublap-
 sa referri spes Spartanorum visa
 est. Ita locus ille ex ms. v. Danielis
 legendus est. Bong.

3. Thebani] Et alij ad id pecunia
 persarū inducti, rausan. lib. 4. Ben.

4. Infi

tas ex infinitis incrementis, virtute Epaminondæ ducis, ad spem imperij Græciæ erecta est. Fit itaque terrestre prælium, eadem Lacedæmoniorum fortuna, qua pugnatum aduersus Conona nauali prælio fuerat. In eo bello Lyfander, quo duce Athenienses victi à Lacedæmoniis fuerant, interficitur. Pausanias quoque, alter dux Lacedæmoniorum, proditiōis accusatus, in exilium abiit. Igitur Thebani potiti victoriam, vniuersum exercitum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt facilem expugnationem rati, quoniam deserti à sociis omnibus erant: quod metuentes Lacedæmonij, regem suum Agesilaum ex Asia, qui ibi magnas res gerebat: ad defensionem patriæ arcessunt. Occiso enim Lyfandro nullius alterius fiducia ducis habebant. Cujus quoniam serus aduentus erat, conscripto exercitu, obuiam hosti procedunt. Sed victis, aduersus paulo ante victores, nec animus, neque vires pares fuere. Prima igitur congressione funduntur. Deletis jam suorum copiis superuenit rex Agesilaus, qui restituto prælio, non difficulter, recenti & multis expeditionibus indurato milite, hostibus victoriam eripuit: ipse tamen grauius sauciatur.

C A P. V. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, ne iterum Lacedæmoniis victoribus in pristinam sortem seruitutis redigerentur, exercitum contrahunt,

4. *Infinitis &c.* Ita quidam impressi, recte: alij, *Infinitis, inss. finitimu Bong.*

Epaminondæ dux De quo præter ceteros Plutarchus in Pelopida, & probas in eius vita. Non vult Iustinus eum prælio interfuisse, quod Orolius, 3. 2. putauit: sed eius virtute auctam rem Thebanam. Bong.

6. *Lyfander* Apud Hallartum. Xenoph. 3. Plutarch. & probus Lyfandro: Diodorus, 14. 82. Pausanias Laconicis. Bong.

9. *Ex Asia, qui ibi* Pausan. lib. 3. & 4. De pugna ad Coroneam, vide supra citatos auctores: qui Agesilaum non superuenisse pugnae, sed ab initio interfuisse, referunt. Bong.

12. *Sed victis, &c.* Sic infra, 11. 13. 9. Tacit. hist. 4. 1. Quamquam atrociter loquatur, minor est apud victos animus. Salust. Jugurth. 106. 3. Liu. 2. 6. 15. 1. 65. 10. &c. Vide tamen, quomodo Nicias suos ex clade consternatos erigat, apud Thucyd. 7. 12. 9. Bern.

- 1 hunt, eumque in auxilium Bœotiorum per Iphicratem
 2 viginti quidem annos natum, sed magnæ indolis iuue-
 3 nem, duci iubent. Huius adolescentis supra ætatem vir-
 4 tus admirabilis fuit: nec vnquam ante eum Athenien-
 5 ses, inter tot tantosque duces, aut spei majoris, aut in-
 6 dolis maturioris, imperatorem habuerunt: in quo non
 7 imperatoriæ tantum, verum & oratoriæ, artes fuere.
 8 Conon quoque, audito reditu Agefilai, & ipse ex Asia
 9 ad depopulandos Lacedæmoniorum agros reuertitur:
 10 atque ita, vndique belli formidine circumstrepente,
 clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur.
 Sed Conon, vastatis hostium terris, Athenas pergit: vbi
 magno ciuium gaudio exceptus, plus tamen tristitiæ ipse
 ex incensa & diruta à Lacedæmoniis patria, quam læ-
 titiæ ex recuperata post tantum temporis, cepit. Itaque,
 quæ incensa fuerant, prædarum sumptu & exercitu Per-
 sarum restituit: quæ diruta, reficit. Fatum illud Athe-
 narum fuit, vt ante à Persis crematæ, manibus eorum :
 &

CAP. V. 2. [Iphicratem] De Iphi-
 crate Aristot. 1. Rhet. Xenodhon, 1.
 6. Diodorus, 13. 15. & 16. Polyæ-
 nus, 3. Strateg. Athenæus 1. 4. & 1. 12.
 Plutarchus, Frontinus, Suidas, alij.

[Iphicratem] De quo præter su-
 periores, Probus in eius vita. Hoc
 autem bellum, quia circa Corin-
 thum gerebatur, Corinthium est
 appellatum Κορινθιακὸς πόλε-
 μος. B.

5. Non imperatoriæ &c.] Talis Ale-
 xandri Magni pater, intra, 9. 8. 12.
 Cato apud Plin. 7. 27. Cæsar apud
 Sueton. cap. 51. Plures alios elo-
 quentia simul ac imperatoriis ar-
 tibus excellentes memorat auctor
 Dialogi de Oratoribus, cap. 37. &
 Ammian. Marcellin. 30. 11. Rara co-
 pul. Nam fere viri nati militia,
 facti sunt magni: ad verborum
 linguæque certamina rudes. Liuius
 10. 22. 6. Auctoritas viro militari
 profacundia Tacit. Annal. 15. 26.

Huc respicit Hercules. Ouid. Me-
 tam. 9. vers. 29. Melior mihi dexte-
 ra lingua est. Bern.

Verum & Oratoriæ artes] Plu-
 tarchus in Politicis, de Iphicrate,
 quod ad oratorem faciliorem
 spectat, sic loquitur: Iphicrates ve-
 ro medicando declamandoque do-
 mi, plerisque audientibus, derisui
 habitus est. Nam etsi eloquens erat,
 beneque & apud orare suebat, de-
 buit tamen gloriam eam querere,
 qua republica pace & bello admi-
 nistranda comparari & digni solet:
 ceterum eiusmodi scholæ & stu-
 dia Rhetoribus & Sophisticis con-
 cedere. Hæc Plutarchus.

Artes fuere] Modij ms. artes
 magna fuerunt.

10. Manibus eorum] Recte vulgo
 manibus, contra liberos & mentem
 auctoris Orosius, Persis adificanti-
 bus Legendum Xenoph. 4. Diodo-
 rus, 14. 86. Pausanias, Atticis. B.

& nunc à Lacedæmoniis dirutæ, ex spoliis Lacedæmoniorum restituerentur: versâ quoque vice, nunc haberent socios, quos tunc hostes habuerant: & hostes nunc paterentur, cum quibus juncti tunc arctissimis societatis vinculis fuerant.

CAP. VI. Dum hæc geruntur, Artaxerxes, rex Persarum, legatos in Græciam mittit, per quos jubet omnes ab armis discedere; qui aliter fecisset, eum se pro hoste habiturum: ciuitatibus libertatem suâque omnia restituit: quod non Græciæ laboribus assiduisque bellorû interneciuus odiis consulens fecit, sed ne occupato sibi Ægyptio bello, quod propter auxilia, aduersus præfectos suos Lacedæmoniis missa, susceperat, exercitus sui in Græcia detinerentur. Fessi igitur tot belli Græci, cupide paruere. Hic annus, non eo tantum insignis fuit, quod repente pax tota Græcia facta est: sed etiam eo, quod eodem tempore vrbs Romana à Gallis capta est. Sed Lacedæmonij securis insidiantes, absentiam Arcadum speculati, castellum eorum expugnant, occupatoque præsidium imponunt. Itaque armato instructoque exercitu Arcades, adhibitis in auxilium Thebanis, amissa bello

CAP. VI. I. *Artaxerxes*] Pax Analeida dicta, quod esset eius opera impetrata. Xenop. 5. Diodorus, 14. 111. Plutarchus in Agesil. & Artaxerxe. B. Similem, sed effectu dissimili, Tarentinorum legationem refert Lilius, 9. 14. 1. Bern.

3. *Ægyptio bello*] Cypricum bellum commemorat Diodorus, in quod pace constituta incubuerit Artaxerxes. Nisi hæc de ea pace accipias, de qua Diodorus, 15. 38. *Artaxerxes* Ægypti bellum illaturus, quia magnum peregrini exercitus robur contrahere cupiebat, dirimendum in Græcia bellorum controuersum animum intendit, &c. quæ comparat cum Iustini verbis. Sed de Ægyptio bello vide

Gemistum, & Plutarchum Artaxerxe. Bong.

5. *Hic annus*] Is fuit secundus Olympiadis nonagesimæ octauæ, ab V.C. 366. Bern.

Vrbs Romana] Strabo extremo l. 8. Polybius, 1. 6. Lilius 5. 41. Florus, 1. 13. Plutarchus Camillo, & plures. Bern.

6. *Lacedæmonij securis*] Lubet ex his voces aliquot Orozio, 3. 2. restituere. *Lacedæmonij*, inquit, inquit, ei magis [quam strenui; & furore potius] quam virtute intolerabiles, post bella posita, tentant furta bellorum. Bong.

Castellum] Κῆρυξ. Xenoph. hist. Græc. 6. Ciuitas est Peloponnesi Stephan. De hoc bello vide Xenophontem. Bong. 8. In

8 bello repetunt. In eo prælio Archidamus, dux Lacedæ-
 9 moniorum, vulneratur : qui, cum cædi suos iam ut vi-
 ctos videret, per præconem corpora interfectorum ad
 10 sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos
 victoriæ traditæ. Qua confessione contenti Thebani,
 signum parcendi dedere.

1. C A P. VII. Paucis deinde post diebus, neutris quic-
 quam hostile facientibus, cum quasi tacito consensu in-
 duciæ essent, Lacedæmoniis alia bella aduersus finiti-
 2 mōs gerentibus, Thebani, Epaminonda duce, occupan-
 dæ urbis eorum spem ceperunt. Igitur principio noctis,
 taciti Lacedæmona proficiscuntur : non tamen aggre-
 3 di incautos potuerunt. Quippe senes, & cetera imbellis-
 ætas, cum aduentum hostium præsensissent, in ipsis, por-
 4 tarum angustis armati occurrunt : & aduersus quindecim
 millia militum, non amplius centum iam effectæ
 5 ætatis viri, pugnæ se offerunt. Tantum animorum, vi-
 riumque, patriæ & penatium conspectus subministrat
 tantoque præsentia, quam recordatione sui, maiores
 6 spiritus largiuntur. Nam, ut vidēre, inter quæ, & pro
 quibus starent, aut vincendum sibi, aut moriendum
 7 censuerunt Pauci igitur sustinere senes aciem, cui par-
 ante

8. In eo prælio] ante hanc pugnam dimicatum est in Leuctris, ubi victi sunt à Thebanis Lacedæmoni, temeritate ducis Cleombroti.

Archidamus] Fuit autem hic Agefilai filius. Xenoph. lib. 7.

10. Hoc est enim signum] Diodorus 17. 68. αἰνῶν τῶν νεκρῶν ait πρὸς τὴν ἡμέραν ἐμοὶ βόησεν. B. Idem, 19. 31. Eumenes ad casus regredi proposuerat, tollere eos marant, ut ancipitem hætenus victoriam cerro sibi assereret. Vnde laudandi Nicæ sumpta materia Plutarcho, in eius vita, cap. 17. Nā licet in more positum esset, ut qui cælorum corpora per inducias receperant, renuntiare victoriæ

viderentur, adeoque ne trophæum quidem erigere rite possent (victores enim sunt, qui prævalent : nec prævalere videntur, qui petunt quod suis viribus capere non possunt :) maluisse tamen Niciam profunderè lauream & decus, quam duos ciues, inhumatos relinquare. Quale quid etiam de Atheniensibus memorat Thucydides, 4. 9. 18. Bern.

C A P. VII. I. Tacito consensu induciæ] Quæ induciæ tacite dicuntur Liuius, 2. 18. 14. 2. 64. 9. & 23. 45. 5. B. Ex sunt, quæ sine pacto, mutuo velut consensu, sunt, Bern.

2. Principio noctis] Vide Plutarch. Agefilao : Frontinum, 1. 11. Bong. 9. Nec

ante diem vninuersa iuuetus esse non potuit. In eo prælio duo duces hostium cecidere. Cum interim, Agefilai aduentu nuntiato, Thebani recessere: nec bellum diu dilatatum: siquidem Spartanorum iuuentus, senum virtute & gloria incensa, teneri non potuit, quin ex continenti, acie decerneret. Cum victoria Thebanorum esset, Epaminondas, dum non ducis tantum, verum etiam fortissimi militis officio fungitur, grauitur vulneratur. Quo audito, his ex dolore metus, & illis ex gaudio stupor iniicitur: atque ita veluti ex placito consensu à prælio disceditur.

CAP. VIII. Post paucos deinde dies Epaminondas decedit, cum quo vires quoque reipubl. ceciderunt. Nam sicuti, telo si primam aciem præfregeris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris, sic illo, velut mucrone teli, ablato duce Thebanorum, rei quoque publicæ vires hebetatæ sunt: ut non tam illum amisisse, quam cum illo interiisse omnes viderentur. Nam neque hunc ante ducem vllum memorabile bellum gessere; nec postea virtutibus, sed cladibus insignes facere: ut manifestum sit, patriæ gloriam & natam, & extinctam cum

CO

9. Nec bellum diu dilatatum] Verziliū ad Mantineam, de quo Xenophon, lib. 7. Diodorus, 15. 84. & seqq. Plutarchus Agefilao & apophth. Lacon. Probus Epaminonda: Pausan. Bæoticis: Strabo lib. 8. præter quos de Epaminondæ morte legendus Cicero fam. epist. 5. 12. Val. Max. 1. 2. Aelian. 12. 3. Pausanias Atticis & Arcadicis, quem sequitur Orosius, 3. 2. Bern.

11. Placito] Forte tacito, ut est supra, hoc ipso cap. 1. 1.

CAP. VIII. 1. Post paucos] Hucusque Xenophon, cuius historiam prosequitur Plochoras, 15. & Gemistus Pletho. Bong.

Post paucos deinde dies Epami-

nondas decedit] Imo non post paucos dies, sed statim ut è prælio ad castra relatus est, animam efflavit. Quod ex omalium consensu constat. Voss.

Cum quo vires] Adeo vere Tacitus Germ. cap. 30. Plurè reponendum in duce, quam exercitum, Curtius, 10. 6. 13. Militarum sine duce turbæ, corpus est sine anima. Floras, 2. 18. 15. Tanis est exercitus, quanti Imperator.

2. Præfregeris] Ita m. rectius, opinor, quam hæcenus editi, præfregeris, Bern.

Cum illo interiisse] Vnus hominum plarum quam ciuitas fuit. Probus Epaminonda, in fine.

- 4 eo fuisse. Fuit autem incertum, vir melior, an dux, ef-
 5 set. Nam & imperium non sibi semper, sed patriæ quæ-
 6 fuit: & pecuniæ adeo parcus fuit. vt sumptus funeri
 7 defuerit. Gloriæ quoque non cupidior, quam pecuniæ:
 8 quippe recusanti, omnia imperia ingesta sunt: honores-
 que ita gessit, vt ornamentum non accipere, sed dare
 9 ipsi dignitati videretur. Iam literarum studium, jam
 Philosophiæ doctrina tanta, vt mirabile videretur, vnde
 tam insignis militiæ scientia homini inter literas nato.
 10 Neque ab hoc vitæ proposito mortis ratio dissensit.
 11 Nam vt relatus in castra semianimis, vocē spiritumque
 collegit, id vnum à circumstantibus requisivit, num
 cadenti

4. *Vir melior, an dux*] Quæ duo
 iuncta non nimis frequenter inue-
 nias. Anonius primus, pace pessim-
 us. bello non spernendus, inquit.
 Tacit. hist. 2. 86. C. Marius, vir, si
 examinaretur cum utriusque vi-
 ria, haud facile sit dictu, verum
 bello melior, an pace perniciosior
 fuerit. Liu. Et quidem Aristot. Po-
 litic. 5. 9. in legendo duce, militaris
 peritix maiorem, quam virtutis
 aut morum, rationem habendam
 esse tradit. Bern.

5. *Non sibi semper*] Sibi. semper
 non sibi alio. & vero sensu. Bern.

9. *Adeo parcus fuit.*] Athenæus
 quoque lib. 10. c. 3. Epaminondam
 frugi & parcum fuisse refert.
 Frontinus l. 4. Strateg. c. 3. in sup-
 pellectile sua ahenum & veru, &
 nihil præterea habuisse dicit. Thys.

Vt sumptus funeri def.] Idem de
 Aristide blutarchus in eius vita, c.
 52. & de p. Valerio Livius c. 16. 7.
 deque Menenio, 2. 33. 13. Bern.

7. *Recusanti imper.*] Imper. Tra-
 janus Præfectum prætorij non ex
 ingercntibus, sed ex subrahentibus
 legi. vlin. paneg. c. 86. Adde
 Lamprid. in Alex. Severo. c. 19. Sa-
 pius tamen recusare, ambiguum,
 ac potius illam interpretationem
 habere, tanquam minorem (hoc est,
 muneri inoparem) se putet, elia.

ibid. cap. 59.

9. *Literarum studium*] In quo
 præceptorem habuit Lysidem Ta-
 rentinum pythagoreum, Cicero
 de Oratore, 3. 34. Diodor. 16. 2.
 Diogenes Laërt. in pythagora:
 probus in Epamin. Bern.

11. *lib. vni.*] De philopœmene
 non dissimilia Livii, 39. 50. 9. Bern.

Id vnum à circumstantibus re-
quisivit.] Ita, vt Iustinus, ceteri
 quoque omnes id narrant. Aelia-
 nus tamen longe aliter, lib. 12. cap.
 3. cuius verba emendata apponam.

Επαμινονδας ὅτε ἐπρώσθη ἐν
 Μαντινείᾳ, καί τινι εἰς τὴν σκην-
 ῶν κομιθεῖς ἐπ' ἐμπνεύς Δαί-
 φαντι ἐκάλει, ἵνα ἀποδείξῃ
 στρατηγὸν· οἱ δ' ἵφασαν τεθνῆ-
 ναι τ' ἀνδρα· ἔπειτα Ἰολαΐδαν κα-
 λεῖν διὰ ταχέως ἤξειν. Ἐπει δ'
 καὶ αὐτὸς ἐλὶξθη τεθνήσκει, σιωπε-
 ῖλαι σε διαλύσας, ὡς τις
 πολέμους, καὶ φίλους δέσας, ὡς
 μηκέτι στρατηγὸς καταλιμπαν-
 ῶν ἐν Θέβῃ. Vni go, ὡς μηκέτι
 στρατηγὸς καταλιμπανῶν ἐν
 Θέβῃ. Male. Vide quoq; Plutar-
 chum in Apophthegmatis Epami-
 nondæ, qui Ἰολαΐδαν, perperam
 vt puio, vocat Ἰωλίδαν. Voss.

Cadema:

cadenti sibi scutum ademisset hostis. Quod ut scru-
tum audiuit, allatumque, velut laborum gloriaeque so-
cium osculatus est. Iterum quaesivit utri vicissent. Ut au-
diuit, Thebanos, Bene agere se rem, dixit: atque ita,
velut gratulabundus patriae, expirauit.

CAP. IX. Huius morte etiam Atheniensium vir-
tus intercudit. Siquidem amisso, cui amulati consueve-
rant, in segnitiam torporémque resoluti, non ut olim
in classem exercitusque, sed in dies festos apparatusque
ludorum, redditus publicos effundunt; & cum actori-
bus nobilissimis poetisque theatra celebrant, frequen-
tius scenam quam castra visentes; versificatoresque me-
liores, quam duces laudantes. Tunc vestigal publicum,
quo antea milites & remiges alebatur, cum urbane po-
pulo diuidi ceptum est. Quibus rebus effectum est, ut
inter otia Graecorum sordidum & obscurum antea Ma-
cedonum nomen emergeret: & Philippus obses trien-
nio Thebis habitus, Epaminondæ & Pelopidæ virtuti-
bus

Cadenti sibi scutum Cicero, lib. v. Epistolarum familiarium ad L. Lucium, ad rem quod attinet. sic inquit, *Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam Epaminonda non cum quadam miseratione delectat? Qui cum denique fibra uelli iubet spiculum, postquam ei percontaret dictum est, clypeum esse saluum, ut etiam in vulnere dolore a quo animo cum laude moreretur.* Vide & Orosium, lib. 3. cap. 2. Pausaniam in Bæoticis, & Plutarchum in Apophthegm.

CAP. IX. 2. *Amisso, cui amulati consue-* Ea nimirum de causa Scipio Nasica Carthaginem seruandam, nec ex sententia Catonis excidendam pronuntiavit, ne meti ablato amula urbs, luxuriari felicitas Urbis inciperet. Florus. 2. 15. 8. Bern.

3. *Non ut olim in classem* Has delicias tam arte sunt amplexi, ut capitis pœnam iudicerent, si

quis de pecunia publica ad militie priscum usum reuocanda, verba facere unquam auderet, quod Libanius refert in Argumento Olynthiæ Demost. Conatum tamen esse Demosthenem, apparet ex prima eius tertiaeque Olynthiæ. Bern.

4. *Actoribus nobilissimis.* Histiones iure civili infames erant, l. 2. §. vult. ff. de his qui not. infam.

5. *Cum urbane populo diuidi ceptum est.* Scilicet. Urbano populo diuidi ceptum, in casu dandi Bene. Cicero ad Attic. lib. 1. nummos vobis diuidere solebat, hoc est, dilletuere. *Διτμήματα τοῖς πόλεως*, inquit Libanius modo citato loco. Bern.

7. *Philippus obses* Thebis ab Alexandro fratre datus. Orosius. 2. 12.

Epaminonda Diodorus, 15. 41.

bus eruditus regnum Macedoniae, Graeciae & Asiae ceruicibus, velut iugum seruitutis, imponeret.

Asia ceruicib. Ita Curtius. 7. 7. 1.

LIBER VII.

BREVIARIUM CAPITULI.

1. Macedonia vetus nomen, populus, primi reges.
2. Perdicca regis familia illustris, & infantis Europae nobile factum.
3. Legati Persarum ad Amyntam petulantia sua dant poenas.
4. Pax Macedoniae Bubaris, reguli Persae, opera conciliatur. Tragedia in familia Amyntae, Alexandri Macedonis aui.
5. Philippi Macedonis varij casus: fratribus dolo materno vita sublati, à populo compulsus regnum suscepit.
6. Initia regni Philippici, laude & obseruatione dignissima, bella, coniugium, vitia & virtutes eiusdè.

C A P. I.

1. **M**acedonia ante nomine Emathionis regis, cuius prima virtutis experimèta in illis locis extat, Emathia cognominata est. Huius sicuti incrementa modica, ita termini per angustia

C A P. I. 1. Macedonia 3. Series familiae, regnum Macedonicorum, hæc censetur secundum quosdam, 1. Hercules. 2. Hyllus fuit, filius Herculis, à quo nomen habet Illyricum, quod nunc vocatur Dalmatia, 3. Cleodius. 4. Aristomachus. 5. Temenus, 6. Perdiccas, primus rex Macedoniae, 7. Argæus. 8. Philippus. 9. Aeropus. 10. Alcetes. 11. Amyntas, tempore Dario Bythaspis. 12. Alexander, tempore Xerxis. 13. Perdiccas. 14. Archelaus, cui Euripides fuit familiaris. 15. Amyntas, 16. Philippus.

17. Alexander Magnus.

Hæc series nota est eruditibus omnibus, qui Græcas historias legunt. Nam Herodotus, lib. 8. septem reges à Perdicca usque ad Alexandrum recenset: & Thucyd. lib. 1. & 2. Perdiccam & Archelaum Alexandro successisse, lucide, non obscure declarat. Postea sequitur Amyntas, pater Philippi, & auus Alexandri Magni. Quod autem reges Macedonici ab Hercule orti sint, ipsa appellatio testatur. Vocantur enim ab Herodoto Temenidae, iam verò satis constat Aristoteli.

gasti fuere. Populus Pelasgi, regio Bœotia dicebatur. 3
Sed postea virtute regum, & gentis industria, subactis 4
primo finitimis, mox populis nationibusque, imperium
vsque extremos Orientis terminos prolatum. In regione 5
Pæonia, quæ nunc portio est Macedonia, regnasse fer-
tur Pelegon pater Asteropæi, cuius Troiano bello, inter
clarissimos vindices vrbis, nomen accepimus. Ex alio 6
latere in Europa regnum Europus nomine tenuit. Sed 7
&

Aristomachum, pronepotem Herculis, patrem fuisse Aristodemi & Temeni. Vt igitur ab Aristodemi liberis, Procle & Eurythene, reges Spartani originem duxerunt, sic à Temeno familia regum Macedonicorum propagata est. *Scrig.*

Macedonia] dicta à Macedone, Oëridis filio. Diodor. lib. 1. alias Iouis filio & Deucalionis nepote. Steph. de vrbibus Solinus cap. 14. Eustath. in Dionys. apud quem, & Hefychium, *Maceria* dicitur, & 1. Maccab. 1. 1. terra *certhim*. Est autem Cethim Genes. 10. 4. filius Iauan, & Danielis 11. per *Iauan* Græci intelliguntur. Inde *Macera*, sunt Macedonæ. Aulon. in clar. vrbibus. *Macerumque attollite nomen*. B. Macedonia descriptionem ampliore vide apud Plinium, 4. 10. quo auctore illa olim complexa fuit populos c. Adde Liuium, 45. 29. Bern.

Ance] Mss. *anrea* nom. quod Sebis recte diuidit: *ance* à nom.

Emathionus] Ita Probus, 1. Georg. Virgilij. *Emathium* vocat Solin. c. 9. quem facit *geminum terræ*, id est, *ἡ ἄνω γῆ* Bong.

3. *Populus Pelasgi, regio Pæonia dicebatur*] Peyracædus, vir doctus, putabat legendum *Pæonia*, non *Bæonia*. Optime. Confirmant eius lectionem Polybij excerpta, & Liuius lib. x1. c. 1. Voss.

4. *Subactis pr. fin.*] Ita Ninus supra, & Romani, Flor. 1. 9. 11.

5. *Pæonia*] Pæones etiam habet

Ptolemæus in Macedonia ad Halicmonis fluminis fontes. A qua olim Macedonia *Pæonia* dicebatur. Liuius. 40. 1. 2.

Pelegon] Vel *Pelegonus*. Monitu Pauli Leopardi emendation. 17. 10. & Iuan. Hartungi locor. memorabil. decur. 2. 2. 3. reddidi auctori suam vocem. Is enim est *Pater Asteropæi*, teste Homero Iliad. 21. 140. & Strabone epirome octaua. Veteres mss. omnes (teste Bong) & hætonus editi, *Telegonus* habent, quod est Vlyssis filii nomen, alienum ab hoc loco. Bern.

6. *Ex alio latere in Europa regnum Europus nomine tenuit*] Europa est pars Thraciæ ad Hæmum montem. Sed illa nihil huc facit, cum de Macedonia sola loquatur. Puto, legendum, *in Europia*. Europia est portio Macedonia, in qua Europus ciuitas; vbi Europum Macedonis filium, regnum tenuisse, penes auctores fides est. Voss.

Europus nomine] Sic amat loqui Noster vt 2. 9. 2. 13. 2. 7. 21. 1. 1. Vell. 2. 5. 2. Ita *naui* *ducenta numero*, sup. 2. 10. 20. Ceteram *Europus* ille Macedonis filius fuit, à quo *Europus* Macedoniae vrbs. Stephan. in vrbibus, & Thucyd. 2. 21. 36. At Eustathius, in Lycophronem, eundem cuiusdam Himeri facit filium, à quo nominatam Europam credibile est. Quæquam etymon *Europa*, mortalium nemini compertum tradit Herodotus. 4. 45. Bern.

& Caranus cum magna multitudine Græcorum, sedes in Macedonia responso oraculi iussus querere, cum in Emathiam venisset, urbem Edessam, non sentientibus oppidanis, propter imbrium & nebulæ magnitudinem, gregem caprarum, imbrem fugientium, secutus, occupavit, reuocatusque in memoriam oraculi, quo iussus erat, *ducibus capris imperium querere*, regni sedem statuit: religiosèque postea obseruauit, quocumque agmen moueret, ante signa easdem capras habere,ceptorum duces habiturus, quas regni habuerat auctores.

10 Urbem Edessam, ob memoriam muneris, Ægeas, populum Ægeatas, vocauit. Pulso deinde Mida (nam is quoque portionem Macedonia tenuit) aliisque regibus

11 pulsus, in locum omnium solus successit: primūque, adunatis gentibus variorum populorum, veluti vnum corpus Macedonia fecit: crescentique regno, valida incrementorum fundamenta constituit.

1 C A P. II. Post hunc Perdicca regnauit, cuius & vita

7. Caranus] Solinus cap. 9. & ita emendandus Eusebius, ex mss. B. apud quem est Cramaus Velleius, 1. 6. 5. hunc generu regy fuisse dicit: Suidastaneum vnum ex Her- culis posteru Bero.

10. Edessam] Ptolemæus, lib. 3. c. 13. Αἰδέσσαν commemorat. Bon.

Ægeas] Ægeas vocat Plinius, 4. 10. & Solinus cap. 9. Ptolemæo, 3. 13. est Αἰγία. B. Salmasius ad Solin. 156. A. 1. tradit, in Plinij libris mss. haberi Ægia, quod est Græcum Αἰγία nam utroque modo dici, & Αἰγία, & Αἰγία. Latine Ægia vel Ægea, quasi Caprarum dixeris: & à dissyllabo quidē esse gentile Αἰγία. & trisyllabo, Αἰγία. quomodo & hic reuocatus, Ægeatas, (quomodo & Tacit. annal. 2. 47.) eum hæcenus editi omnes, Ægeadas habeant. Bern.

11. Pulso deinde Mida, nam is quoque portionem Macedonia re-

nuit] Brygorum Midam regem fuisse, testatur Herodotus. Βρύγοι autem, & Βρύγοι, & Φρύγοι, sunt iidem. Strab. lib. xii. ἡμοίως ἴ, & Βρύγοι, & Βρύγοι, & Φρύγοι, οἱ αὐτοί. Male vulgo, Βρύγοι, & Βρύγοι. Vide quoque Eustathium ad Dionysium Macedones enim τὸ φ mutant in β. Non autem pulsum esse Macedonia à Carano, Conon apud Phorium inquit, sed ὅπως αὐτὸς χουδὸς ἐγένετο τὰ εἰς τρεῖς φωνὰς ἀπὸ τῶν ἀπαντῶν, & ὡς διὰ τὸ τῶν πλείων τὸ ἰσχυρόν, ἀπὸ Εὐρώπης διακίναται Ἑλλήσποντον, ὑπὲρ Μυσίαν ἤκουσε, Φρύγοι ἀντὶ Βρύγων βασιλεὺς τὸ ἰσχυρόν, & ὡς μετὰ τὸν δῖον. Voss.

Pulsus] Abundare videtur.

12. Veluti vnum corp.] Flor., 1. 1. 16.

CAP. II. 1. Perdicca] Herodotus, 3. 139. Περδικκας, ὁ κτησάμενος

γῆν.

vita illustri, & mortis postrema, veluti ex oraculo præcepta, memorabilia facere: siquidem senex moriens, Argæo filio monstravit locum, quo condi vellet; ibique non sua tantum, sed & succedenti sibi regum ossa poni iussit; præfatus, quoad ibi conditæ posterorum reliquæ forent, regnum in familia mansurum: creduntque hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem, quia locum sepulturæ mutauerit. Argæus moderate, & cum amore popularium, administrato regno, successorem filium Philippum reliquit: qui immatura morte raptus, Europam, parvulum admodum, instituit hæredem. Sed Macedonibus assidua certamina cū Thracibus & Illyriis

πλευρὸν δὲ πλεονέκτης, inquit, quia primus rex in Macedonia nominatus est. Solinus cap. 9. Eusebius hunc quartum facit. Quomodo hic ad regnum pervenerit, vide Herodotum 18. 17. Meminit & Thucydides. 2. 21. 8. Bong.

Perdicca] Ita & Solinus. Alij perdiccam quartum faciunt à primo Carano. Vide Eusebium & Scaligeri Canorum Hægolicorum librum tertium. Mira enim auctorum dissensio super: Macedonum regum successione. Alij scribunt, primum in Macedonia regem nominatum fuisse Perdiccam. Alij Caranum primum regem Macedonum, numerant. Aufonius.

Et Caranus Pellexa dedit qui nomen regum.

Perdiccæ Herodotus alique tribuunt, quod alij Carano. velopponesie multitudinis ducem facit Caranum Solinus, Perdiccam Herodotus Ἰσὸς Τραπεζιῶν, qui ex velopponeso venerat. *Salmasius.*

Mortuus] Forte moriens. Freinshe-
mius.

2. Argæo] Eusebio Archæus est. Herodoto, 8. 139. Argæus Bong.
3. Philippum reliquit, qui immatura morte raptus] Quomodo im-

triginta & octo regnavit Voss.

Europam] Herodotus, 2. 239. Ἀρῶντος vocat, ut Piodorus, 14. 38. Et ita in Eusebio legendum ex vestigiis, veteris scripturæ, non *Europæ*. Bong.

6. Thracibus] Thracia ptolemæo, & ceteris, Europæ regio nobilis ad fontem Euxinum. Iosephus Hebræice Θύρας appellari dicit.

Illyrii] Illyricum Plinio, *Illyria* I'λλυρία Ptolemæo, *Illyria* Seephan. *Hiluricus*, in antiquo lapide, *Illyricianorum* meminit nummus Traiani Decij. longe lateque patens Europæ regio, apud Geographos Plinio tamen non ita, is enim eam inter Asiam & Titium flumina constringit. Ea Plinij, posset hodie Sclavonia inditari Italice, & Mindenland Germanice. *Quirinale* Illyricum dictū hallucinatur Lazius, ex antiqua inscriptione in qua hæc, *Illyrii Quirinalib.* Triumphum actum festis Quirinalibus indicat. Quod in libris Fastorum triumphalium frequens est, addere diem acti triumphi. *De Illyrico* lege Appianum. Sex. Rufum, Iordanem, lib. Notitiar. & Lazium, 1. R. P. R. C. T. apud quos multas regiones sub Illyrico comprehendit discis. *Ortelius.*

riis fuere: quorum armis veluti quotidiano exercitio in-
 7 durati, gloria bellicæ laudis finitimos terreabant. Igitur
 Illyrij, infantiam regis pupilli contempnentes, bello Ma-
 8 cedonas aggrediuntur: qui prælio pulsi, rege suo in cu-
 nis prolato, & pone acie posito, acrius certamen repe-
 9 tiuere: tanquam ideo victi fuissent antea, quod bellan-
 10 tibus sibi regis sui auspicia defuissent: futuri vel propte-
 rea victores, quod ex superstitione animum vincendi
 11 ceperant: simul & miseratio eos infantis tenebat, quem,
 12 si victi forent, captivum de rege facturi videbantur. Cō-
 serto itaque prælio, magna cæde Illyrios fudere: osten-
 deruntque hostibus suis, priore bello regem Macedoni-
 13 bus, non virtutem defuisse. Huic Amyntas succedit,
 & propria virtute, & Alexandri filij egregia indole, in-
 14 signiter clarus: cui Alexandro tanta omnium virtu-
 tum natura ornamenta extitere, ut etiam Olympio

certa

Quorum armis] Ita Florus, ve-
 rum longe venustius, 2. 3. 5.

8. Rege suo in cunis prolato] Mar-
 cellinus, 26. 26. B. Panegy. Naza-
 rij, c. 20. Illyrici quondam, despi-
 cientes Eropi (icri. Europi) regis in-
 fantiam, Macedones bello laceffe-
 runt. Et prima quidem congressio
 secundum illos fuit: verum Ma-
 cedones cum bellum resicerent, re-
 gem suum in cunis ad aciem de-
 eulerunt. Cum illos ira, hos misera-
 tio, illos signorum cantus, hos pueri
 vagitus accenderet: mutata est
 ratio certaminis: vicerunt, qui
 amore pugnant. Eodē exemplo
 Franci pro Clothario contra Chil-
 debertum strentæ pugnarunt, cum
 viderent Clotharium adhuc in
 cunis, & à matris Fredegundis
 vberibus pendente, agmen præ-
 cedere. Amoinus de gestis Fran-
 cor. lib. 2. cap. 81. Bern.

11. Captivum de rege facturi] Ita Florus, 2. 6. 50. fecerant de ser-
 nitute Romanos Freinsh.

13. Huic Amyntas] Alteram in-
 terponit Herodorus, 1. 134. & Eu-
 sebius in Chron. B. Mira est aucto-

rum dissensio super successione
 regum Macedonum. Vide omaino
 Scaligeri Canonum Isagogicorum
 librum tertium. Bern.

Amyntas] Hic Europo successit
 iuxta Iustinum, Amyntas Alexan-
 der. Perdiccæ successisse Alexan-
 drum, Amyntas filium, vult Soli-
 nus. Quod nemo alius dixit, cum
 Amyntas filius fuerit, atque ei suc-
 cesserit. Eusebius septimum à Per-
 diccæ Alexandrum numerat, Iustini-
 nus sextum omisso Alcera. Verum
 ex ipso Solino ostendi potest, gra-
 uiter hallucinatum fuisse Soli-
 num. Perdiccæ successorem dat
 Alexandrum, Alexandro Arche-
 laū. Eusebius ab exitu regni Per-
 diccæ ad initium Archelai com-
 putat annos CCLIII. quot an-
 nos regnasse oporteret Alexan-
 drum, siquidem regnum à Per-
 diccæ accepisset, & reliquisset Ar-
 chelao. Quod fieri nequit. Sal-
 mas.

14. Olympio certamine] Qui Iudi
 celebrari solebant quinto quo-
 que anno redeunte, ut docet Cen-
 sorinus, magna hominum frequen-

certamine, vario ludicrorum genere contenderit.

CAP. III. Cum interim Darius rex Persarum, turpi ab Scythia fuga summotus, ne ubique deformis militiæ damnis haberetur, mittit cum parte copiarum Megabazum ad subigendam Thraciam, ceteraque eius tractus regna: quibus pro ignobili momento erat accessura Macedonia. Qui breui tempore exsecuto regis imperio, legatis ad Amyntam regem Macedoniae missis, obsides in pignus futuræ pacis dari sibi postulabat. Sed legati benigne excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntā, *ut apparatus epularum adiciat ius familiaritatis, adhibitis in conuiuium suis ac filij uxoribus: id*
apud

ria, & in quibus oleagina corona donabantur victores ab Olympio Ioue, in cuius honorem erant instituti, nomē arcessunt. Fuit Olympia iuxta Strabonem lucus oleastro vestitus, flumini Alpheo adhærens in agro Pisano, ab Elide distans. Stadium plus minus trecentis, ubi & templum Iouis Olympij fuit celebre scriptorum monumentis, ante quod agebantur hi ludi, tota prope Græcia ad spectaculum confluente. Primis ex iis Hercules palmam reportauit eorundem institutor. Post Herulem, qui victoriam obtinuerunt quamplurimi, tanto in pretio apud suos sunt habiti, ut velut triumphantes quadrigis inueherentur in ciuitates suas. Eo spectant illa Vitruuij lib. 9: *Nobilibus Athletæ, qui Olympia, Pythia, Isthmia vicissent, Græcorū maiores adeo magnos honores constituerunt, ut non modo in conueniu stantes cum palma & corona ferant laudes, sed etiam cum reuertuntur in suas ciuitates cum victoria, triumphantes quadrigis inuehantur, & reque publica, perpetua vita, constituta vestigalibus fruamur.* Hinc & à Solone institutum scribit Plutarchus, ut drachmæ quingentæ darentur ei, qui Olympia vicisset. Quod si Herodo-

to etiā & Diodoro credimus, fuerunt Olympici ludi, simul & gymnici & equestres. Cum enim Xerxes ex persugis paucis, qui ex Arcadia venerant, quæsiuisset, quid rerum agerent Græci, respondit, eos agere Olympia, & spectare certamen equestre ac gymnicum. Rungerus.

Vario ludic gen. Puta, curia, saltu, iactu disci, iaculatione, & luctatione *παιταλον* quinquerru vocant, Bern.

CAP. III. 1. *Megabazum*] Herodoto, 5. 17. est *Μεγαβζω*, à quo hæc narratio petenda est. Bong.

1. *Adhibitis in conuiuium suis ac filij uxoribus*] Ita disertim in duobus optimis iuis mss. legi scribit Modius, & vero legendum coniecit in libello variantium lectionū Bongarsius: qui tamen edidit: *adhibitis in conuiuium suum filium & uxorem & filium aut esse pro filiabus*: sicut & dixit pro deabus legitur. Priscian. lib. 7. Sed quod est in seqq. n. 5 & 6. *mulieres, & matronali habitu*, ad filias virgines aptari non potest. Bern.

Id apud Persæ &c.] Contrariū Plutarchus adstruere videtur lib. 1. Symposiacor. cap. 1. *Persæ scilicet non cum uxoribus, sed pellicibus, inire conuiuia solere.* Noster ipse

- 4 *apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitij.* Quæ ut viderunt, petulantius Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem, respectu ætatis, ac gravitatis suæ, abiret conuiuium, pollicitus, se hospitum
5 temperaturum iocos. Quo digressio, mulieres quoque paululum è conuiuium euocat, cultius exornaturus, gratioresque reducturus. In quarum locum matronali habitu exornatos iuuenes supponit: eosque petulantiam legatorum, ferro quod sub veste gerebant, compescere
6 iubet. Atque ita interfectis omnibus, ignarus rei Megabazus, cum legati non redirent, mittit eo cum exercitus
7 parte Bubarem, ut in bellum facile & medio cre: dedignatus ipse ire, ne dehonestaretur prælio tam fœdæ
8 gentis. Sed Bubares ante bellum, amore filix Amyntæ captus, omisso bello nuptias facit, depositisque hostilibus animis, in affinitatis iura succedit.

1 **CAP. IV.** Post discessum à Macedonia Bubaris, Amyntas rex decessit, cuius filio & successori Alexandro, cognatio Bubaris non Darij tantum temporibus pacem præstitit: verum etiam Xerxem adeo conciliauit, ut cum Græciâ, veluti tempestas quædam, occupasset, inter Olympum Hæmumque montes totius regionis eum imperio,

41.3.2. de Partho Persarum moribus: *Feminis non conuiuium tantum virorum, verum etiam conspectum interdicit.* Ita Vaste ab Ahaluero ad cenam, proceribus Persicis instructam, euocata, venire detrectauit, Persicum morem causata, quo mulieres virilibus conuiuiis arcebantur, vnique se coniugum oculis conspiciendas præbebant. Ioseph. antiq. Iud. 11. sub initium capitis 6. Vid. Curt. 5.1.67. Bern.

6. *Iuuenes supponit*] Alexandri factum in legatos Persas. de quo copiose Herodotus in *Tisphaph.*

9. *Bubares*] *Bucdoni.* Herodotus filiam Amyntæ vocat Gygæam, l. 5.

& 8. Bong.

CAP. IV. 1. Successori Alex. 350. linus tamen, cap. 9. veridicè successisse vult hunc Alexandrum: cuius errorem conuincit in absolutissimis ad illum auctorem exercitationibus Cl. Salmasius, 356. A. 2.

Olympum] Duodecim sunt huius nominis montes, hic intelligit montem altissimum inter Thassiam & Macedoniam, qui tamen Thessaliæ adscribitur.

Hæmum] Est mons Thraciæ, vasto iugo præcubens in pontum, cuius culmen sex millibus passuum subitur. vide Plin. lib. 4. cap. 11. & Strabon. lib. 7.

imperio donauerit. Sed nec virtute minus, quam Per-
 sarum liberalitate, regnum ampliauit. Per ordinē deinde
 de successione, regnum Macedoniae ad Amyntam, fra-
 tris eius Menelai filium, peruenit. Hic quoque insignis
 industria, & omnibus imperatoriis virtutibus instructus
 fuit: qui ex Eurydice tres filios sustulit, Alexandrum
 Perdiccam, & Philippum, Alexandri Magni Macedonis
 patrem, & filiam Euryonem: Ex Cygnæa autem Ar-
 chelaum, Archideum, Menelaum. Cum Illyriis deinde,
 & cum Olynthiis grauius bella gessit. Insidiis autem Eu-
 rydices uxoris, quæ nuptias generi pacta, occidendum
 virum, regnumque adultero tradendum susceperat, oc-
 cupatus fuisset, ni filia pellicatum matris, & sceleris
 consilia prodidisset. Factus itaque tot periculis, senex
 decessit, regno, maximo ex filiis Alexandro, tradito.

CAP. V. Igitur Alexander inter prima initia regni,
 bellum ab Illyriis, pacta mercede, & Philippo fratre da-
 to obside, redemit. Interjecto quoque tempore, per eun-
 dem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat:
 quæ res Philippo maxima incrementa egregiæ indolis
 dedit. Siquidem Thebis triennio obses habitus, prima
 pueritæ rudimenta, in vire scueritaris antiquæ, & in
 domo Epaminondæ, summi & philosophi & imperato-
 ris,

3. *Per ordinem*] Eundem ordinem
 vide apud Eusebium Legendus ad
 hunc locum Solinus cap. 9. & in-
 primis Diodorus lib. 14. & 15. quo-
 rum varietatem explicare non est
 huius loci. Bong.

Menelai] *Archelai*. Euseb.

5. *Tres filios*] Duorum, Perdiccæ
 & Philippi, meminit Probus, Iphi-
 crate, legendus Georg. Gemistus.
 Bong.

Archideum] Euseb. & Oros. le-
 gunt. *Andaem*.

6. *Illyrii*] Vide supra.

Olynthii] *Olynthi*, vrbis à
 Mela describitur, inter Athon
 montem, & Pallenen urbem. vi-

ginti stadiis à Meciberna, ut tra-
 dit Suidas. Plinius quoque me-
 minit. Thraciæ urbem maximam
 vocant Xenophon, & Libanius.
 Eadem, *Sithoniam*, *Σιθωνία*, ap-
 pellari scribit Herodotus in Poly-
 mia. Sed regionem potius sic vo-
 cat. In qua Olynthos & alie vrbes
 sitæ sunt. Orel.

CAP. V. 3. *In domo Epami-
 nondæ*] Diodorus, 16. 2. Thebani,
 inquit, Epaminonda patri adole-
 scentulum commiserunt. à quo dis-
 sentit Plutarchus in Pelopida, c.
 47. Vide præter hos Gemistum.
 Bong.

4 ris, deposuit. Nec multo post Alexander insidiis Eurydi-
 5 ces matris appetitus occumbit: cui Amyntas, in scelere
 6 deprehensæ, propter communes liberos, ignarus eisdem
 7 eius Perdicca pari insidiarum fraude decipitur. Indig-
 num prorsus, libidinis causa liberos à matre vita priua-
 8 tos, quam scelerum suorum suppliciis liberorum con-
 9 templatio vindicauerat. Perdiccæ hoc indignior cædes
 10 videbatur, quod ei apud matrem misericordiam nec
 paruulus quidem filius conciliauerat. Itaque Philippus
 diu non regem, sed tutorem populi egit. At ubi gra-
 uiora bella imminebant, seruumque auxilium in expe-
 ctatione infantis erat, compulsus à populo regnum
 suscepit.

1 C A P. VI. Ut est ingressus imperium, magna de il-
 lo spes omnibus fuit; & propter ipsius ingenium, quod
 2 magnum spondebat virum; & propter vetera Macedo-
 niæ fata: quæ cecinerant, vno ex Amyntæ filiis regnan-
 te, florentissimum fore Macedoniæ statum; cui spei sce-
 3 lus matris hunc residuum fecerat. Principio regni, cum
 hinc cædes fratrum indigne peremptorum, inde hostiū
 multitudo; hinc insidiarum metus, inde inopia cōtinuis
 bellis exhausti regni, immaturam ætatem tironis vige-
 4 rent: bella, quæ, velut conspiratione quadam, ad oppri-
 mendam Macedoniam, multarum gentium ex diuersis
 locis vno tempore consuebant, quoniam omnibus par
 esse

4. *Insidiis Eurydices.* Interfe-
 ctus à Ptolemæo Alorite, qui post
 eum regnavit annos tres. Diodo-
 rus, 15. 77. mendose habet
 ἐπὶ τοῖς ἀνέχουσιν legendum enim
 ἐπὶ τῷ α. Eum deinde interemit
 Perdicca: cui, cum aduersus Il-
 lyricos cecidisset, successit Philip-
 pus, cum adhuc Thebis esset, ut
 Diodorus. Iustinus enim, quem

sequitur Orosius, 3. 12. triennium
 tantum obsidem fuisse scribit. ac-
 curate hæc Gemistus. Beng.

7. *Scelerum.* [Sebis, à scelerum:]
 10. *Compulsus à populo*] Philip-
 po defertur imperiū. Ολομπλε
 ἢ ἢν πίμπλη, ἢ, ἐναποσῇ, ὅτι
 Φίλιππος Μακεδόνων ἱκανο-
 λειν ut ait Historicus.

CAP.

esse non poterat, dispensanda ratus; alia interposita pactione componit, alia redimit, facillimis quibusque aggressis, quorum victoria & militum trepidos animos firmaret, & contemptum sibi hostium demeret. Primum illi cum Atheniensibus certamē fuit: quibus per insidias victis, metu belli grauioris, cum interficere omnes posset, incolumes sine pretio dimisit. Post hæc, bello in Illyrios translato, multa millia hostium cædit. Urbem nobilissimam Larissam capit. Hinc Thessaliam, non prædæ cupiditate, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adiungere gestiebat, nihil minus quam bellum metuētem, improuisus expugnat: vnumque corpus equitum pedestriumque copiarum inuicti exercitus fecit. Quibus rebus feliciter prouenientibus, Olympiadem, Neoptolemi regis Molossorum filiam vxorem ducit; conciliante nuptias fratre patruēle, altore virginis, Arruba,

CAP. VI. 4. *Dispensanda*] Supra, Not. ad 6. 1. 2.

5. *Contemptum sibi &c.*] Malim, *contemptum sui hostibus demeret.* Bong.

6. *Cum Atheniensibus certamen*] Diodorus, 16. 2. Regem Macedoniz Argæum facere volebāt Athenienses, misso Mantia duce cum exercitu. Denictis Illyriis vide eundem sub anno secundo Philippi. Bong.

7. *Multa millia*] Ultra septem mill. Diodorus 16. 4. Bern.

Larissam capit &c.] Veteres *Larissam*. Larissas plures recensent, lib. 9. & 13. Strabo, & Stephanus de urbibus: nullam quæ huic loco conueniat, nisi legas. *Larissam in Thessalia*: & ea lectio vno mss. confirmatur. habet is, *Larissam hinc in Thessaliam*. Ceteri, *Larissam capit hic in Thessaliam*. Glaucanus *Lissum* legit, quæ est urbs Illyriæ. Ptolem. Stephan. Thessaliam aggressus est Philippus: contra tyrannos vocatus. Diodorus, 16. 14. Bong.

Larissam] *Λαρίσα*, Ptolemæo, & Pausaniz. Macedoniz urbs, ad sinum Pelagicum. *Larissa*. Stephanus est iuxta Oissam, alla ab eo quæ ad Peneum. Atque hæc tres sunt, quas in vna Thessalia numerat. Orrel.

10. *Neoptolemi*] *Euracha* habet Orosius, 3. 12. Bern.

Molossorum] *Μολοσσος*, inter Epiri populos numerantur à Plinio Vicini Cassiopæis videntur apud Plutarchum in Quæstionibus Græcis: vbi Aenianes primum habitabant. Liuius. 45. Molossidis regionis meminit. *Tandesia* hæc hodie vocatur, nisi fallat Pinetus. *Molossiam* hanc nominat Stephanus; simpliciter: geminato vero Euripides in Andromache. *Molossis* sunt Heraclidæ in Politis. *Molossi* etiam in Thessalia, Victorino Grammatico, item Athenæo, 11. vbi Iolcon urbem *Molossia* vicinam facit. Orrel.

11. *Fr. patr. altore*] Veteres *altore*: forte *rutore*. De hoc loco dicam lib. 17. 3. Bong.

Arruba,

Arruba, rege Molossorum: qui sororem Olympiadis
Troadam in matrimonium habebat: quæ causa illi exi-
tij, malorumque omnium initium fuit. Nam, dum regni
incrementa affinitate Philippi acquisiturum sperat, pro-
prio regno ab eodem priuatus, in exilio consenuit. His
ita gestis, Philippus, iam non contentus sum mouere bel-
la, vltro etiam quietos laceffit. Cum Methonam urbem
oppugnaret, in prætereuntem de muris sagitta iacta,
dextrum oculum regis effodit. Quo vulnere nec segnior
in bellum, nec iracundior aduersus hostes factus est:
adeo vt interiectis diebus pacem deprecantibus dede-
rit: nec moderatus tantum, verum etiam mitis aduer-
sus victos fuerit.

LIBER

Arruda, rege Molossorum] Græcis promiscue appellatur, Ἀρρὺβα, & Ἀρρὺβα. Sæpe enim inscribitur τὸ μ. vt Sybaris Symbaris, Thy-nias Thyinnias, Senones Semaones, & sexcentia alia. Apud Frontinum male vocatur *Haridas*, pro *Arruba* aliquoties lib. 11. c. 5. Voss.

Arruba] Hunc infra, 8. 6. 4. *Arrybam* regem Epiri vocat auctor quomodo, Sulla & Sylla, *Purribus*, & *Pyrrus*, indifferenter dixerunt. Bern.

Omnium initium fuit] Ita Fr. Modius in duobus Fuldenibus libris membranaceis absque vlla licura scriptum ait: eaque lectio non longe discedit à vestigiis aliorum mss. quos variantium libellus exhibet. Bongarsij & aliorum editiones omnium fuit Bern.

14. Methonam] Veteres *Morhanam*, *Morhana* Straboni lib. 8. aliter est Μαδών. B. In prologo lib. 7. historiæ Trogi, *Morhone* est, atque ita Latinos huius urbis nomen scripsisse, plane sibi constare dicit Salmast. ad Solin. 153. A. 2. quomodo quæ Græcis Μηθων & Βερωνία, Latinis *Coryra* & *Beronice* dicitur. Bern.

Methonam] Urbs Macedoniæ, in

Magnesia, auctoribus Thucydide, Strab., Plinio, Stephano, & Solino: in Theſſalia est Helychio-Sub Oetæis montibus fuisse, docet Seneca Troas. Suidas dicit, vnam esse ex Halcyoniis. (Halcionem urbem describit hoc tractu Plinius.) In huius obsidione philippus rex vno oculus factus est. Circa Olympum hoc factum, scribit Plutarch. in parallelis minoribus. *Oreol. Sagitta iacta*] Ab Astere Olympio, teste Plutarcho parall. min. c. 8. & Solin. c. 8. Hunc verum inscriptum habuit sagitta;

Ἀστὴρ Φιλίππου δαδάσμεον
πύμπη φίλου.

Aster lecale Philippo misit spiculum. Plutarch. in Alexandro, c. 5. tradit, ab oraculo Delphico, philippo nuntiatum, ideo ipsum amisisse oculum alterum, quod eum rimæ ostij admoens; Iouem Ammonem conspexisset, serpentis figura cum Olympiade vxore sua concubantem. Commemorabilis hic adulatorio Clistophi, qui in Philippi gratiam, altero priuati oculo, ipse etiam alterum de suis oculum deligare voluit. Aelian. hist. animal. 9. 7. Athenæus, 6. 12. Bern.

LIBER VIII.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 Gracia clades sub Philippo Macedone. Thebani & Phocenses ciuilibus bellis faces.
- 2 Thebani Philippum accersunt, qui Phocenses opprimit. Athenienses salutis publica pro virali consulunt.
- 3 Contra, Philippus Graciam lacerat, Cappadociam Macedonia adiungit. Olynthios delet. Latrocinium exercet variis modis.
- 3 Atheniensibus, Thessalis, Bæotis & Phocensibus callide imponit.
- 5 Phocenses ad deditionem, & reliquos Græcos cogit ad seruile obsequium.
- 6 Monarchiam cum summa iniustitia constituit.

CAP. I.



Græciæ ciuitates, dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdiderunt: quippe in mutuum exitiū sine modo ruentes, omnibus perire quod singulæ amitteret, non nisi oppressæ

LIB. VIII. Iustitiam omnium optimam & calligatissimam. Freinsb.

CAP. I. 2. In mutuum exitum] De hac ciuili Græcorum discordia Callisthenes apud Plutarchum in Alexand. c. 95.

Εν τῷ καὶ διχοστασίᾳ καὶ ὁ πόλεμος ἔστι μὲν πρὸς τὸν πόλεμον.

At per dissidium vel pessimus est in honore:

Cum diceret, illam philippo magnitudinis & potentie occasionem & causam exitiisse. Bong.

Omnibus perire quod serua distinctio, & quid, pro quod positum, fecit, ut nunc locum (planum ut que, modo syntaxin attendas) intel. ciuicioria & viri magni ten-

erent. Nam quod pridem Græcorum, suspicio. 2. 12. monuit, hoc dicit auctor, Græciæ ciuitates non ante periculis, omnes amittere quod singulis peribat, quam cum iam oppressæ essent. Bern. Idem de Britannis Tacitus affirmat in Agric. c. 12. In commune non consulunt: rari duali tribus ciuicioribus ad propulsandum commune periculum conueniunt: ita dum singuli pugnant, vniuersi vincuntur. Hinc monitum Hermocratis ad Siculos suos apud Thucyd. 4. 12. 31. Alienigeni arma nobis intendant, vniuersi, si sana mentis sumus, communi consensu propulsabimus, quippe dum singuli

clatibus

- 3 oppressæ senferunt. Siquidem Philippus rex Macedoniæ, velut è specula quadam, libertati omnium insidiatus, dum contentiones ciuitarium alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque subire regiam
4 seruitutem coëgit, Causa & origo huius mali Thebani fuere : qui, cum rerum potirentur, secundam fortunam imbecillo animo ferētes, victos armis Lacedæmonios & Phocenses, quasi parua supplicia cædibus & rapinis luissent, apud commune Græciæ concilium superbe accusauerunt.

cladibus afficiuntur, vniuersi in periculo sumus. Adde Nostrum, infra, 15.2.15. Bern.

3. *Auxilium infer.*] Ira supra, 5. 2. 12. & Philippus III. I. apud Titium, 39. 23. 11.

4. *Thebani*] Hoc est initium belli Sacri seu Phocici, quod in annum nonum durauit, Biondorus. 16. v. 2. sub anno sexto Philippi. decennium durasse scribit vaufanias in Bæotieis. Vide & Gemist. B. Initium eius incidit in Olympiadis centesimæ quintæ annum quartum Bern.

Secundam fore] Thucyd 3. 6. 25. Prope facilius esse dixerim propulsare aduersa, quam curari, secunda Tacit. hist. 1. 15. 7. *Secunda rei acrioribus stimulu animum explorant; quia miseria tolerantur: felicitate corrumpimur.* Ouid. de arte, 2. 438.

Non facile est aquâ commoda mente pati.
Adde Sallust. Catil. 10. 2. Senec. Epist. 51. 8. Bern.

Græciæ concilium] Amphictyonum. Biondorus. 16. 60. & 61. vaufanias Phocieis. Aelianus, 12. Bong.

Commune Græciæ concilium] Amphictyonicum scilicet. Phocis regionum Græciæ quodammodo media, & in ea Delphi vrbs clarissima ob religionem, cum templo ditissimo & magnificentissimo: in cuius adyto Apollo Pythius oracula reddebat, expetita non solum toti Græciæ, sed multis quo-

que regionibus & regibus exteris ibi locata sedes concilij huius amplissimi: cuius scopus præcipuus fuit, vt esset supremum gentis Græcæ tribunal ad iudicandas & definiendas lites publicas. ad hoc igitur ex instituto grauiores causæ inter ciuitates & populos controuersæ deferbantur, & qui ius suum à vicinis aut aliis conserui non poterant, hos iudices delatos rite citabant, in comparentes & auditos & conuictos, nemque in contumaces ac non comparentes, sententias ferebant, eaque ipsi, si iis non pareretur, exequabantur; aut si id per se facere nō poterant, executionē aliis, qui poterant, demandabant, horumque auxilium implorabant. Tantæ vero auctoritatis hoc tribunal, erat, vt raro, sententiæ ab eo latæ, irritæ transmitterentur, aut contra nō parentes executione destituerentur, sæpe etiā grauium armorum vi, & concussione multorum populorū, iudicata finē suū consequerentur: Coibat hoc conciliū iudiciū quotannis bis, initio veris & autumnī, tēporibus scilicet statis: extra ordinē etiam, quoties res poscebat. Mittebant istac populi, qui id ius habebant, assessores suos è medio sui à se designatos, binos aut ternos, pro cuiusque potentia aut magnitudine, nonnulli etiam singulos tantū: quos Pylagoras quoque vulgo seculo florentis Græciæ nuncupabant, propterea, quod

verunt. Lacedæmoniis crimini datum, quod arcem The-
 banam, induciarum tempore, occupassent: Phocensibus,
 quod Bœotiam depopulati essent: prorsus quasi post ar-
 ma & bellum, locum legibus reliquissent. Cum judi-
 cium arbitrio victorum exerceretur, tanta pecunia dam-
 nantur, quanta exsolui non posset. Igitur Phocenses,
 cum agris, liberis, coniugibusque priuarentur, despe-
 ratas rebus, Philomelo quodam duce, velut deo irascen-
 tes, templum ipsum Apollinis Delphis occupauere. In-
 de auro, & pecunia diuites, conducto mercenario mili-
 te, bellum Thebanis intulerunt. Factum Phocensium,
 tametsi omnes execrarentur propter sacrilegium, plus
 tamen inuidiæ Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem
 compulsi fuerant, quam ipsis intulit. Itaque auxilia his,
 & ab Atheniensibus, & a Lacedæmoniis, missa. Prima
 igitur congressione Philomelus Thebanos castris exiit.
 Sequenti prælio primus inter confertissimos dimicans
 cecidit, & sacrilegij pœnas impio sanguine luit. In
 huius locum dux Onomarchus creatur.

C A P. II. Aduersus quem Thebani Theſſalique, non
 ex ciuibz suis, ne victores potentiam ferre non pos-
 sent; sed Philippum Macedoniæ regem, ducem eligunt:
 & externæ dominationi, quam in his timuerunt, spon-
 te succedunt. Igitur Philippus, quasi sacrilegij, non
 Thebano

ad Pylas, quæ Delphis erant iuxta
 Apollinis sanum, conueniebant, &
 tribunal suum exercebant. *Vbbo*
Emm.

6. *Legibus* C. Marij dictum, se præ
 armorum strepitu leges exaudire
 non posse. Plutarch. apophthegm.
 Rom. c. 29. Et Cæsaris: Non idem
 armorum ac legum esse tempus.
 Idem. in Cæf. c. 53. Bern.

8. *Philomelo quodam duce* Apud
 Polyzenum, lib. 5. male appellatur
 Philomelus, pro Philomelo.

Templum] Fuit hoc longe loci
 pletissimum, statuis aureis infini-

tisque donariis refertum.

13. *Dimicans cecidit*] Diodorus,
 16. 31. & Pausanias Phocicis, in sa-
 ga præcipitem se à rupe dedisse
 referunt. Beng.

14. *Onomarchus*] Ita Græci. in
 Vett. est *Oenomenus*? aut *Oeno-*
maus, vt in Oroſio ms. B. Sichel-
 dus, *Oenomanus* ad oram libri ap-
 tauit.

CAP. II. 2. *Externæ dom.*] In
 discordia civili, pars quæ domesti-
 co certamine inferior est, externa
 potius se applicat, quam cœci. cedat.
 Lilius, 3. 4. 48. 11.

- Thebanorū vitor esset, omnes milites coronas laureas sumere jubet, atque ita, veluti deo duce, in prælium pergit. Phocenses, insignibus dei conspectis, conscientia delictorum territi, abjectis armis fugam capeſſunt, pœnasque violatæ religionis, sanguine & cædibus suis pendunt. Incredibile quantum ea res apud omnes nationes Philippo gloriæ dedit. *illum vindicem sacrilegij, illum ultorem religionum: quod orbis viribus expiari debuit, solum qui piacula exigeret extitisse dignū.*
- Iraque diis proximus habetur, per quem deorum majestas vindicata sit. Sed Athenienses, audito belli euentu, ne in Græciam Philippus transfret, angustias Thermopylarum, pari ratione sicuti antea aduenientibus Persis, occupauere: sed nequaquam simili aut virtute, aut causa: siquidem tunc pro libertate Græciæ, nunc pro sacrilegio publico: tunc à rapina hostium templa vindicaturi, nunc aduersus vindices, templorum raptore de-
fensuri: aguntque propugnatores sceleris, cuius turpe erat alios vindices fuisse: immemores prorsus, quod in dubiis rebus suis, illo deo etiam consiliorum auctore vſi fuerant: quod illo duce tot bella victores inierant: tot vires auspicato condiderant: tantum imperium terra marique quæſierant: quod nihil sine maiestate numinis eius aut priuatę vnquam, aut publicæ rei gesserant. Tantum facinus admisisse ingenia omni doctrina exulta, pulcerrimis legibus institutisque formata, vt, quid posthac succensere iure Barbaris possent, non haberent.

CAP. III.

4. *Insignibus dei*] Quia laurus Apollini sacra. Plin. 12. 1. pr. Ouid. Metam. 1. fab. 14. &c. Bern.

6. *Ultorem religion*] De magno quodam Principe, qui colore Religionis, quam omnibus actionibus suis semper prætexebat, ad ambitionem & inexplabilem propagandi imperij cupiditatem, mira, & huic Philippicæ, simillima callidi-

tate fuit abusus, omnino videndi, Thuanus lib. 1. Guicciardin. lib. 12. Machiaveli Princeps cap. 21.

8. *Angustias Thermopyl.*] Ad quas occupandas Philippus contendebat. Diodor. Bern.

Sicuti antea] Supra, 2. 11. 2.

11. *Illo deo*] Apolline, cuius oraculum consuluerunt, supra, 2. 12. 13. Bern.

CAP. III.

CAP. III. Sed nec Philippus melioris fidei aduersus socios fuit: quippe veluti timens, ne ab hostibus sacrilegij scelere vinceretur, ciuitates quarū paulo ante dux fuerat, quæ sub auspiciis eius militauerāt, quæ gratulata illi sibiue victoriam fuerāt, hostiliter occupatas diripuit: coniuges liberosque omnium sub corona vendidit: non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis penatibus publicis priuatisque, ad quos paulo ante ingressus hospitaliter fuerat, pepercit: prorsus vt non tam sacrilegij vltor extitisse, quā sacrilegiorum licentiam quæsisse videretur. Inde, veluti rebus egregie gestis, in Cappadociam traiecit: vbi bello pari perfidia gesto, captisque per dolū & occisis finitimis regibus, vniuersam prouinciā imperio Macedoniæ adiungit. Deinde ad abolendam inuidiæ famam, qua insignis præter ceteros tūc temporis habebatur, per regna mittit, & opulentissimas ciuitates, qui opinionem fererent, regem Philippum magna pecunia locare, & muros per ciuitates, & fana, & templa facienda: & vt per præcones susceptores sollicitaret. Qui cum in Macedoniam

CAP. III. 1. *Sed nec Philippus*] Vide philippi scelera, quem egregie suis coloribus, depingit Demosthenes, Olynthiaca 2.

2. *Ciuitates*] Vide supra, 4. 3. 5.

3. *Sub corona*] Festus Sub corona venire dicuntur, quia captiui coronati solent venire. Idem tradit Agellius lib. 7. cap. 4.

4. *Diis penatibus*] De penatibus varia fuit Gentium opinio iuxta Aenobium. Varro enim esse eos deos censet, qui sunt introitus atque in intimis penetralibus cæli, nec eorum numerum nec nomina sciri. Alij cum magnis diis confundant. vide Martianum Capellam lib. 1. Macrobius Sat. lib. 3. cap. 4. Hyginus Sed, πατῆρες appellari asserit. Vnde Virgilius, patrios pe-

nates dixit. Sicut autem lares duplices, publici & priuati: sic & penates publici qui magni dii & dii patrij, & priuati vnicuique, crediti, vitæ, spiritus, animæ, corporis auctores.

6. *In Cappadociam*] Hellepontii vrbes Micybernam & Toronem philippum anno xiii. occupasse refert. Diodorus 16. 54. Putauit aliquando, legendum, Chalcedem, ex eodem Diodoro, 16. 51. Bong.

7. *Inuidiæ famam*] Aut perfidiæ famam, aut inuidiam famæ, scribendum, iudicio Freinsheimii. Sic inuidiam obreclationis dixit auctor præfat. n. 6. Bern.

8. *Susceptores*] Qui & redemptores, & in l. vn. C. de monop. ergolabi dicuntur. Magistri comacini

cedoniam venisset, variis dilationibus frustrati, vim re-
 10 giæ maiestatis timentes, taciti proficiscebantur. Post
 hæc Olynthios aggreditur: receperant enim per miseri-
 cordiam, post eadem unius, duos fratres eius, quos Phi-
 11 lippus ex nouerca genitos, veluti participes regni, inter-
 ficere gestiebat. Ob hanc igitur causam vibem anti-
 quam & nobilem excindit, & fratres olim destinato
 12 supplicio tradit: prædaque ingenti pariter & parricidij
 voto fruitur. Inde, quasi omnia, quæ agitasset animo, ei
 13 licerent, auraria in Thessalia, argenti metalla in Thra-
 14 cia, occupat. Et, ne quod ius vel fas inuiolatum præter-
 mitteret, piraticam quoque exercere instituit. His ita
 gestis, forte euenit, vt cum fratres duo, reges Thraciæ,
 non contemplatione iustitiæ eius, sed inuicem metuen-
 tes, ne alterius viribus accederet, disceptationum suarum
 15 iudicem eligerent. Sed Philippus, more ingenij sui, ad
 iudicium, veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, in-
 stituit.

esse videntur in legibus Longo-
 bardicis. Bern.

Susceprores] Proprie sunt qui an-
 nonis & tributis ærarii recipiendis
 præpositi sunt. Vide tit. Cod. de
 susceptor. lib. 10.

10. *Post hæc Olynthios*] Præter
 Diodorum, 16. 54. vide Demosthe-
 nis Olynthiacas, & Libanii argu-
 menta. Bong.

Olynthios] Olynthium Philippus
 per prodicionem, corruptis vebis
 principibus, cepit. Ferunt, dicere
 solitum, nullam urbem tam esse
 munitam, quin si in eam asinus
 auro onustus ingredi possit ex-
 pugnari queat.

11. *Nobilem excindit*] Non qui-
 dem vi captam, sed venditam &
 proditam sibi à Læthene & Eu-
 thycrate. Diodor. 16. 54. Vnde Cal-
 lidus *empror Olynthi*, Philippus
 dictus Iuuenali. 12. 47. Vide Ser-
 uium ad illa Virgilij, 6. 621.

*Vendit hic auro patriam, do-
 minumque potentem
 Imposuit.* —

11. *Quasi omnia &c.*] Vienn. edi-
 tio Camertis, *quasi qua agita-
 set, omnia.*

Auraria in Thess.] Circa Pyd-
 nam fuisse aurisodinas, auctor est
 Diodorus, 16. 8. & quibus Philip-
 pus annua talenta mille collige-
 bat. De his & Gemisthus. B. Cete-
 rum confirmat Modius, esse in
 suis *mys. auri in Thess.* vt sequenti
 respondeat, *argenti.* me quidem
 iudice, rectius. *Quaquam auraria
 metalla dixit & Plinius 37. 12. a.
 Bern.*

14. *Duo reges*] Cotys Thraciæ
 rex, filios tres Berisadem, Ama-
 docum, & Cersobleptem reliquit.
 Berisbes mature obiit. Vide-
 tur igitur Iustianus de duobus
 illis loqui. Vide Demosth. in Ari-
 stochratem. Diodorus sub anno
 quinto refert, Philippum reges
 Thraciæ, Illyriæ, & Paoniæ, impa-
 ratos oppressisse: & de Cer-
 soblepte sub anno. v. 111. & xviii.
 Bong.

structo exercitu superuenit : & regno utrumque, non iudicis more, sed fraude latronis ac scelere, spoliavit.

CAP. IV. Dum hæc aguntur, legati Atheniensium, petentes pacem, ad eum venerunt. Quibus auditis, & ipse legatos Athenas cum pacis conditionibus misit: ibique ex commodo utrorumque pax facta. Ex ceteris quoque Græciæ ciuitatibus, non pacis amore, sed belli metu, legationes venere. Siquidem, crudecente ira, Thessali, Bæotique orant, ut professum aduersum Phocenses ducem Græciæ exhibeat: tanto odio Phocensium ardent, ut, obliti cladium suarum, perire ipsi, quam non perdere eos præoptarent; expertamque Philippi crudelitatem pati, quam parcere hostibus suis mallerent. Contra Phocensium legati, adhibitis Lacedæmoniiis & Atheniensibus, bellum deprecabantur, cuius ab eo dilationem ter iam emerant. Fœdum prorsus miserandumque spectaculum, Græciam; etiam nunc, & viribus, & dignitate, orbis terrarum principem; regum certe gentiumque semper victtricem, & multarum adhuc urbium dominam; alienis excubare sedibus, aut rogantem bellum, aut deprecantem; in alterius ope omnem spem posuisse orbis terrarum vindices; eoque discordia sua ciuilibusque bellis redactos, ut adulentur vitro sordidam paulo

15. Non iudicis more &c.] Philippus in dirimenda lite similis leoni Æsopico in partiēda præda. *Quadruplatorem & interceptorem lris alienæ* vocat Lilius, 3. 72. 6. Vbi simile populi Rom. de Aricinorum Ardatiumque controuersis finibus iudicium. *Bern.*

Spoliavit] Etiam vita spoliatos Orosius scribit.

CAP. IV. 1. Legati] Legatio hæc Atheniensium ad Philippum pro pace petenda, de qua Demosthenes in oratione *de pace* &c.

2. Pax facta] De qua passim in orationibus Demosthenes. *Bong.*

4. Thessali Bæotique] Anno Philippi xiv. vide Diodorum lib. 16. qui hæc latius persequitur. *Bongars.*

7. Et nunc] *Sebif. etiam tunc.* Nam de Græciâ, Iustini quidem xeo, ista prædicari non possunt. Cicero jam tum suo tempore *Græcos diuturna seruitute ad nimiam assuetudinem eruditos ait, ad Quintum frat. epist. 1. lib. 1. Nisi forte nunc eandem hinc vim habet quam tunc: ut etiam infra, num. 9. Bern.*

8. *Ut adulentur*] Modius suos mos, plane antiquarios, hic habere scribit: *ut adulent vitro sordida p.a. c. f. parri.* Sic Lucretius lib. 3.

- 9 paulo arte clientelæ suæ partem: & hæc potissimum facere Thebanos Lacedæmoniosque, antea inter se imperij, nunc Græciæ imperantis æmulos. Philippus, venditatione gloriæ suæ, tatarum urbium fastidium agitat;
- 10 atque vtros potius dignetur, æstimat. Secreto igitur auditis vtrisque legationibus, his veniam belli pollicetur, iureiurando adactis, responsum nemini prodituros: illis contra, venturum se, auxiliumque laturum. Vtrosque
- 11 vetat parare bellum, aut metuere. Sic variato responso securis omnibus, Thermopylarum angustias occupat.
- 12 CAP. V. Tunc primum Phœcenses, captos se fraude Philippi animaduertentes, trepidi ad arma confugiunt.
- 1 Sed neque spatium erat instruendi belli, nec tempus ad contrahenda auxilia: & Philippus excidium minabatur, ni fieret deditio. Victi igitur necessitate, pacta
- 2 salute se dediderunt. Sed pactio eius fidei fuit, cuius
- 3 antea fuerat deprecati belli promissio. Igitur cæduntur passim rapiunturque; non liberi parentibus, non coniuges maritis, non deorum simulacra templis suis relin-
- 4 quuntur. Vnum tantum miseris solatium fuit, quod, cum Philippus portione prædæ socios fraudasset, nihil
- 5 rerum suarum apud inimicos viderunt. Reuersus in regnum, vt pecora pastores nunc in hibernos, nunc in æstiuos saltus traiciunt, sic ille populos & vrbes, vt illi
- vel

gannicu vocis adulant. Ausonius gratiar. act. ad Gratianum: centurias non adulant.

9. *Antea inter se imperij, n. Gr. imp.]* Latet hic Ἰππάρχου aliquod vlcusculum, alio indigens Aesculapio. Hispanicus interpret cautio silentio transmisiit. Bern.

10. *Fastidium.]* Impressi, fastigium: recte; nam hoc confirmant sequentia: vtros potius dignetur, æstimat: ite illud tantarum. Vide Freinsheimii Indicem in agitare.

•CAP. V. 3. *Pacta salute se ded.]*

ita huic decennali bello impositus est finis. Diodorus. 16. 60. Pausanias Phocicis, anno quarto Olympiadis centesimæ octauæ, quo anno Demosthenes orationem de falsa legatione scripsit, sed non habuit: in qua suadet, vt Athenienses pariantur, Philippum victorem locum Phocensium occupare in conuentu Amphictionico. id quod euenit. C.

7. *Vt pecora past.]* Hac similitudine utitur & Florus, 3. 10. 4.

vel replenda, vel derelinquenda quæque loca videbantur, ad libidinem suam transfert. Miseranda ubique facies & excidio similis erat : Non quidē pavor ille hostilis, nec discursus per urbem militū erat : non tumultus armorum ; non bonorum atque hominum rapina : sed tacitus mœror & luctus, verētibus ne ipsæ lacrymæ pro contumacia haberentur. Crescit dissimulatione ipsa dolor ; hoc altius demissus, quo minus profiteri licet. Nunc sepulcra maiorum, nunc veteres penates, nunc recta, in quibus geniti erant, in quibusque genuerant, considerabant : miserantes nunc vicem suam, quod in eam diem vixissent : nunc filiorum, quod non post eam diem nati essent.

CAP. VI. Alios populos in finibus ipsis, hostibus opponit : alios in extremis [regni terminis] statuit : quosdam bello captos in supplementis urbium diuidit. Atque ita ex multis gentibus nationibusque vnum regnum populūque constituit. Compositis ordinatisque Macedoniæ rebus, Dardanos, ceterosque finitimos, fraude captos, expugnat. Sed nec à proximis manus abstinet.

Transfert] Ad subtrahendam scilicet rebellionis materiam. Idem de Philippo III. Iulius, 40. 3. 2. affirmat : de Hellene eiusque liberis Thucydides, 1. 1. 13. de Romanis Tacitus annal. 4. 46. 4. & 12. 39. 5. de Carolo magno Cranzius lib. 2. Saxon. c. 4. Adde Lips. Admirand. 1. 7. & eruditas Chr. Forstneri ad Tacit. Notas, pag. 324. vbi plura traiectionis & quasi transplantationis populorum exempla. Bern.

9. *Hostilis*] Locus hic ex Iulio, 1. 29. expressus, & partim αὐτοχθὲς descriptus, vbi de Albanis Romanam traductis. Similem imaginem in re simili proponit Ammianus, 25. 30. fin. Bern.

10. *Verentibus*] Sebis. verentibus. Ne ipsa lacrymæ. Nulla fletu maior est causa, quam flere non posse. Se-

nec. lib. 4. controu. 1.

11. *Crescit dissimulatio*] Velleius, 2. 130. 8. de Tiberio : *Abstruso quod miserimum est, pectus eius flagrant incendio.*

CAP. VI. 1. *In supplementis*] Forte, in supplementa Freinsheim.

3. *Dardanos*] *Dardania* Orofio, Ptolemæo, & aliis, Europæ regio : *Mysia* mediterranea vocatur in Codice, quæ à Vvolg. Lazio *Bessen* appellatur. Illyriæ pars, teste Aeliano in Variis, & Nicolao, apud Stobæum ; qui scribit, hos tantum ter in vita lauari : cum nascuntur, in nuptiis, & in funere. *Dardanos* Seruiam & Rasciam habitasse, scribit Cuspinianus, & volaterranus. *Σέρβια*, & *Ρασσία*, habet Sophianus. Ortel.

1. tinet. Siquidem Arrybam, regem Epiri, vxori suæ Olympiadi arētissima cognatione iunctum, pellerē regno statuit; atque Alexandrum, priuignum eius, vxoris Olympiadis fratrem, puerum honestæ pulchritudinis, in Macedonia nomine sororis arcescit, omnique studio sollicitatum spe regni, simulato amore ad stupri consuetudinem perpulit, maiora in eo obsequia habiturus, siue conscientie pudore, siue regni beneficio. Cum igitur ad viginti annos peruenisset, ereptum Arrybæ regnum.

2. puerō admodum tradit, scelestus in vtroque. Nam nec in eo ius cognationis seruauit, cui ademit regnum; & eum, cui dedit, impudicum fecit antequam regem.

3. Alexandrum priuignum] Quomodo Arrybæ priuignus sit Alexander, non video. Lege quæ notauit ad lib. 17. 3. 9. & Diodorum sub anno xix. Bong. Olympiadis, vxoris Philippi, fratrem vocat Orosius, 3. 14. Bern.

perpetrari stupri. Orosius ib. Bern. In vtroque] Rectius, in vtrumque Seb.

8. Impudicum] Pathicum, muliebria passum. Tacit. annal. 11. 36. mollem, verbo D. Pauli Corinth. 1. 6. 10. Vide Sueton. in Vespas. cap. 13. 3.

7. Regnum tradit] In mercedem

LIBER IX.

BREVIARIUM CAPITULI

1. Philippus cogitat de Græcia subiungenda; ideo Byzantium, sed frustra, obsidet.
2. A Scytharum rege variis modis deluditur, unde pugna, & præda abducta.
3. Triballi Philippum prædā spoliānt. Athenienses & Thebanos Philippus praelio atterit.
4. Victoria moderate utitur: sauit in Thebanos, qui fortiter se gerunt.
5. Græciam pacare studet, ut Persas bello adoriantur.
6. Pausanias Philippum obtruncat, ultionem ab iniquo iudice exigens.
7. Philippus, Olympiade & Alexandro consciis, interficitur.

§ Philippi

38 *Philippi elogium, eiusdemque cum Alexandro filio
& successore comparatio.*

CAP. I.



IN Græciâ philippus cum venisset, sollicita-
tus paucarum ciuitatum direptione; & ex
præda modicarū urbium, quantæ opes vni-
uersarum essent, animo prospiciens; bellum
toti Græciæ inferre statuit. Ad cuius emolumentum
egregie pertinere ratus, si Byzantium, nobilem & mari-
timam urbem, receptaculum terra marique copiis suis
futuram, in potestatem redegisset, eandem, claudentem
sibi portas, obsidione cinxit. Hæc namque urbs condi-
ta primo à Pausania, rege Spartanorum, & per VII. an-
nos

CAP. I. 2. *Emolumentum*] Ian. Palmerius, spicil. fol. 220. hic repouendum censet, *molimentum*. Verum contra libros nil mutandum hic.

Byzantium] Id tentauit Philippus, quod Perinthiis, quos obsessos tenebat, Byzantini auxilia misissent. Cum ergo arbitraretur, optimos quosque Perinthum missos, cum parte copiarum ipse subito Byzantium inuasit. Diodorus, 16. 77. De Byzantij appellatione vide Eustathium in Dionys. & Stephanum de urbibus. Ante *Lygos* dictum, Plin. 4. 11. Cassiodorus in Chron. Tulli Hostilij temporibus conditum scribit. Vide & Tac. Annal. 12. 63. Bong.

Receptaculum] Ita supra, 2. 15. 3. Græcis apposte dicitur ὀπμη-
ματιν, qua voce Diodorus, 20. 105. & alij vtuntur. *Urbem caput belli* vocat Florus, 1. 10. 40. Bern.

Obsidione cinxit] Ad opem Byzantiis ferendam Demosthenes hortatur Athenienses oratione Philippica quarta. Bern.

3. *Namque*] Dicendum, Sebif.

A Pausania] Byzantium conditum fuisse Stephanus atque Eustathius memoriz prodiderunt à Byzante, Ceroëssæ & Neptuni filio; vel ab eo, qui classis Megarensium, coloniam deducendum, dux fuit, nominatus B. 2. 4. Ego hunc etiam Byzanta appellatum arbitror: nam à Byze, Byzeum, potius quam Byzantium diceremus. Philostratus, in vita Marci, Sophistæ Byzantini, ducem illum classis Megaricæ nominat Byzanta, cum scribit, Marcum, quod referret originem sui generis ad antiquum Byzanta, profectum Megaram, carum habitum fuisse Megarensibus coloniz Byzantinæ deductoribus: quibus Pythium Apollinem consulenti-
bus, ubi conderent urbem, redditū oraculum est, quærerent scdē, Cæcorum terris aduersam. Ita ambage Chalcedones monstrabantur, quod priores aduecti illuc, prziusa locorū utilitate, peiora legissent. Quod autem hic apud Iustinum scriptum est, à Pausania Spartano Byzantiū conditum, ita intelligendum existimo, vt qui Sycam, quæ hodie voca-

4 nos possessa fuit: denique variante victoria, nūc Lacedemoniorum, nunc Atheniensium juris habita est. Quae
 5 incerta possessio effecit, ut, nemine quasi suam auxiliis
 6 iuvante, libertatem constantius tueretur. Igitur Philippus, longa obsidionis mora exhaustus, pecuniae commercium de piratica mutuatur. Captis itaque centum septuaginta navibus, mercibusque distractis anhelantem
 7 inopiam paululum recreavit. Deinde, ne unius urbis
 8 oppugnatione tantus exercitus tereretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonesum urbes expugnat. Filiumque

eant Galatā, à Genuensibus conditam esse affirmant, & Constantinopolim à Constantino, qui, aut reaedificavit, aut amplificavit, non autē primi aedificavit: nā cum ex Herodot. intelligā, Dario iauadēte Thraciam, Byzātiōs & Chalcedonios ne expectasse quidem aduentum Phoenicis classis, relictis suis urbibus in interiora Euxini Ponti discessisse, ibique Mesebriā condidisse; Phoenices autem Byzantium, Chalcedonem combussisse: arbitror Lacedaemonios pausania duce coloniam illuc deduxisse, & Byzantium, siue coloniam prius Megarensiū, siue sedem civium, à Byzante, Neptuni filio, conditam, restituisse. Eustathius dicit, Antoninam appellatam fuisse ab Antonino Bassiano, Severi Caesaris filio: sed quamdiu pater vixit, id nomen obtinuisse, deinde multis post annis nominata est Noua Roma, & Constantinopolis, & Anthusa, quasi Florentia, siue Flora, à magno Constantino, unde Priscianus appellat Nouam Romam Constantinopolitanam. Gyllius.

Condita pr. à Pausania] Consecit Isidorus, Origin. 15.1. Alij non conditam à Pausania, sed solum expugnatam tradunt: inter quos est Thucydides, 1.15.29. Aem. Probus in rauf. At Tacitus generatim anal. 12.63. Byzantium in extrema Europa posuere Graci. Ioan. Saesberienſis de migis Curial. 1.5.

Spartanorum virtus constructo Byzancio clarescebat. Claudianus à Byzante quodam exstructam non obicure vult, in Eutropium, 2.43.

----- hoc Byzas Constantinusque videbunt?

Hæc fere Lipsius Not. 149. ad Tacit. 12. annal. Bern.

Condita primo à Pausania] Pausanias Byzantium condidit, siue coloniam fecit Spartanorum: primo vero ab illo conditam esse, ut inquit Iustinus, falsum est. Iam diu enim ante à Byzante exstructam, sutoribus & tonforibus notum. Deinceps condita à Megarensibus Olymp. xxx. anno 11. Inde à Mileſiis deducta colonia. Tandem à pausania. Atticorum quoque fuisse coloniam, probat quidam ex Ammiano, & Cornelio Nepote, cuius verba ita legebat. Alcibiades, ubi hoc audiuit, domum reuerſi noluit, & se Perinethum conſulit, ibique tria caſtella communiuit, bornos, Byzantium, Macronicos, cum vulgo legeretur, bornos, Byzam, Themoonticos. Sed male. Legendū enim, bornos, vſſanthen, Neontichos. Boordvſn oppidulum hoc loco ptolemæo; Νεὸν Τεῖχον Scylaci. Voss.

4. Nemine quasi suam aux. iuvante] Nemo suum dicere poſſeſſ, quem pereuntem contempſit. l. vnusquisque. C. de infant. expol. Adde Thucyd. 1.8.10.

liumque Alexandrum, decem & octo annos natum, ut, sub militia patris, tirocinij rudimenta deponeret, ad se arcessit. In Scythiam quoque prædandi causa profectus est, more negotiantium, impensas belli alio bello re-
fecturus.

CAP. II. Erat eo tempore rex Scytharum Atheas, qui cum bello Istriarum premeretur, auxilium à Philippo per Apollonienses petit, in successionem eum regni Scythiæ adoptaturus. Cum interim Istriarum rex decedens, & metu belli, & auxiliorum necessitate Scythas soluit. Itaque Atheas, remissis Macedonibus, renuntiari Philippo iubet, neque auxilium eius se petisse; neque adoptionem mandasse. Nam neque vindicta Macedonum egere Scythas, quibus meliores forent: neque heredem sibi incolumi filio deesse. His auditis Philippus legatos ad Atheam mittit, impensæ obsidionis portionem petentes, ne inopia deferere bellum cogatur. Quod eo promptius eum facere debere, quod missis à se in auxilium eius militibus, ne sumptum quidem vitæ, non modo officij pretia dederit
Atheas.

3. *Alexandrum, decem & octo*] Decem & sex annos natum fuisse Alexandrum, cum Byzantium oppugnaret Philippus, scribit Plutarchus in Alexandr. cap. 14. Bong.

Rudimenta depon.] Ita 7. 5. 3.

CAP. II. 1. *Atheas*] Ita è mss. vnus, & Orosius ms. 3. 13. & Frontinus, 2. 4. 20. Ceteri partim *Mattheas*, virio liberrorum, qui litteram *m* ex vocis *Scytharum* extremo addiderunt. Straboni. lib. 7. est *Αττας*, & Plutarcho in apophtheg. cap. 18. & de fort. Alexandri, orat. 2. 2. B. Et rursus in comment. Non posse suauiter viui sec. Epicur. c. 29. ubi refertur, illum Scytharum regem jurasse, hianitum equi, cantu præstantissimi tibicinis Ismenix, sibi iucundiorum videri. Bern.

Apollonienses] Variæ eius nominis vrbes: hanc in Thracia Plinius posuisse videtur. Est alioquin & Macedoniæ oppidum.

2. *Rex decedens*] Vett. rex recedens Vulgarum lectionem & sequentia comprobant, & Orosius, 3. 13. sequitur, Istriarum rege morituro, inquit, &c. Bong.

4. *Meliores*] Hoc est, fortiores. Horat. 1. od. 15. Tydides melior patre. Salust. histor. 1. 3. 31. Fortiores meliores sequitur. Et in Jugurth. 93. 10. Oprimus quisque cadere, aut succubari. Græci eodem modo suum *αγαθός* & *κακός* vsurpant.

5. *Ne inopia des.*] Ita 5. 2. 10. & 6. 2. 14.

6. *Non modo*] Pro, non modo non. Vid. notam ad 2. 1. 6.

7 Atheas inclementiam cœli & terræ sterilitatem causa-
tus, quæ non patrimoniis ditet Scythas, sed vix alimēta
exhibeat, respondit, nullas sibi opes esse, quibus tantū re-
8 gem expleat; & turpius putare, paruo defungi, quā totum
9 abnuere. Scythas autē virtute animi, & divitiis corporis,
10 non opibus censeri. Quibus derisus Philippus, soluta ob-
sidione Byzantij, Scythica bella aggreditur, præmissis
legatis, quo securiores faceret, qui nuntient Athæ, dum
11 Byzantium obsider, vovisse se statuam Herculi, ad quam
in ostio Istri ponendam se venire, pacatum accessum ad
12 religionem dei petens, amicus ipse Scythis venturus. Ille,
si voto fungi vellet, statuam sibi mitti iubet; non modo ut
ponatur, verum etiam ut inuiolata maneat, pollicetur:
13 Exercitum autem fines ingredi negat se passurum. Ac si
14 inuitis Scythis statuam ponat; eo digresso sublaturum,
versurūque ex statue in aculeos sagittarum. His utrim-
que irritatis animis, prælium committitur. Cum virtu-
te & numero præstarent Scythæ, astu Philippi vincun-
16 tur. Viginti millia puerorum ac feminarum capta, pe-
coris magna vis, auri argentique nihil. Ea primum fides
inopiæ Scithicæ fuit. Viginti millia nobilium equarum
ad genus faciendum in Macedoniam missa.

CAP.

7. *Alimenta exhibear*] Exhibere, est alere & alimenta præstare. In-
fra, 11. 10. 9. & 22. 1. 3. l. 1. 5. 1. ff. de
offic. præf. urb. l. Nescennius, 36. de
negot. gest. l. si quis à liberis, in
princip. de liber. agno. c. Bong.

9. *Non opibus censeri*] Des. Heral-
dus, ad Martiā l. epigr. 62. notat,
censeri heic non vulgata, sed ele-
gantiori significatione accipi. Cen-
sebantur Romani ope sua, ut ait
ille, quibus facultates suppetebāt:
quibus contra nihil præter pau-
pertatem inerat, capite censeban-
tur. Vnde vox ad alia transfertur:
ut Val. Max. 5. 3. Aristides, quo ro-
tius Gracia iustitia censetur l. 1. ff.
de iust. & iur. Videmus cetera quo-
que animalia istius iuris perizia
censeri. Pulcre Seneca de Benefic.

7. 8. *Quum animum sapientia in-
ruemus, potentem omnium, & per
universa dimissum, omnia illius
esse dicimus: quum ad hoc ius quo-
tidianum si ita res eulerit, capite
censebitur: hoc est, Sapiens ille, se-
cundum philosophos, rerum om-
nium dominus, si ius commune
respicimus, nihil in censum fortas-
se præter caput asseret, & inter
Proletarios censebitur. Errant qui
hunc locum aliter exponunt. Adde
Tacit. Agric. 45. 2. Nostrum, infra,
11. 11. 8. Bern.*

14. *Astu Philippi*] Qui πᾶν ἄν-
θρωπον, & veterator, ex eo dictus à
Demosthene, Olynth. 1. priac.
Bern.

16. *Inopia*] Propter quam Abij
dicti Scythæ: Bī enim ut vitam,

CAP. III. Sed reuertenti ab Scythia, Triballi Philippi occurrunt: negant, se transitum duros, ni portionem accipiant prædæ. Hinc iurgium, & mox prælium; in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus eius equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, præda amissa est. Ita Scythica, velut deuota, spolia peneluctuosa Macedonibus fuere. Vbi vero ex vulnere primum conualuit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus inferri: quorum causæ Thebani se iungere, metuentes, ne, victis Atheniensibus, veluti vicinum, incendium belli ad se trāsiret. Facta igitur inter duas, paulo ante infestissimas, ciuitates societate, legationibus Græciam fatigant: Communem hostem putat communibus viribus summouendum: neque enim cessaturum Philippum, si prospere prima successerint, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam ciuitates Atheniensibus se iungunt: quasdam autem ad Philippum belli metus traxit. Prælio commisso, cum Athenienses longe maiore militum

ita victum facultatesque significat. Bern.

Equarum] His enim uti per bella Sythia malunt, quoniam vrinam cursu non impedito reddunt. Plinius, 8. 42. 25. Idem.

Ad genus faciendum] Τοῦτο γένος, (hoc est, genituræ scetuseque suscipiendi gratia) ut est in l. 52. 5. 2. ff. de furtis. Bern.

CAP. III. 1. Triballi] Τριβαλλοί, Mæsiæ Inferioris populi sunt; testibus Ptolemæo, Plinio, & Strabone, qui eos dicit ad insulam Danubij Peucen usque pertinere. Τριβαλλοί, vno 2. male apud Polyænum, de Scythia, lib. 7. Serui dicuntur à Niceta. Sed Bulgaren à Laonico, Sophiano, Lazio, Bonacciolo, & Barletio. Ortel.

Transitum] Innoxius transitus iure gentium denegari nequit, qui iure humanæ societatis æquissimo potere debet. Quin & iustum eo

nomine bellum indici posse S. Scriptura testatur Num. xx. & xxxi.

4. *Bellum Atheniensib.*] Anno xxxii. Diodorus, 16. 85. Iunxerunt se Atheniensibus Thebani. Demosthenis eloquentia persuasi Diodor. 16. 86. Plutarchus in Demosthene, c. 25. Gemistus lib. 2. Bong.

6. *Communem host.*] Thacyd. 6. 6. 12. & 13. Belli pericula cum vicinis communia nobis sunt: & pro certo habendum est, si nos vicini negligant, exemplo, postquam nos conflagrauerimus, ad eos ad incendium trāsiturum. Tacit. Agric. c. 29. *Commune periculum concordia propulsandum.* Bern.

2. *Prælio commisso*] Ad Chæroneam, urbem Bæotiæ, quo victor Philippus, Græciæ dominus euasit. Præter Diodorum, 16. 87. & Plutarchum in Alex. c. 14. ac Demost. c. 26. vide Strabonem, l. 9. Pausaniam Achaicis & Bæoticis, Aelianum,

tum numero præstarent, assiduis bellis indurata virtute
 IO Macedonum viuacuntur: non tamen immemores pri-
 stinæ gloriæ cecidere: quippe aduersis vulneribus, om-
 nes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes
 XI corporibus texerunt. Hic dies vniuersæ Græciæ & glo-
 riam dominationis, & vetustissimam libertatem finiuit.
 I CAP. IV. Huius victoriæ callide dissimulata laci-
 tia est. Denique nō solita sacra Philippus illa die fecit:
 non in conuiuio risit: non ludos inter epulas adhibuit:
 non coronas aut vnguenta sumpsit; & quantum in illo
 fuit,

num, var. 6.1. B. Hac clade cognita, Hocrates inedia quadridui se ipse necauit, cum Athenas quartum ab hoste occupatas adspicere se posse negaret. Plutarch. in vitis Rhetorum Bern.

Bellis indurata virt.] Ita de eadem pugna Frontinus, 2.1.9. Noster, 6.4.13. & 7.2.6. Florus, 2.3.5. Idem.

IO. *Aduersis vulneribus*] Hinc apparet, summa animi præsentia fuisse, neque terga vertere in animo habuisse. Sallust. Catil. 61.3. Lucan. 6.132.

CAP. IV.1. *Dissimulata laceria*] Lege Aelianum, var. histor. 8.15. B. Sic Epaminondas Leuctrica victoria potitus, post die processit squalidus & humilis; quod diceret, castigare se immoderatum ex victoria gaudium Plutarch. apophtheg. c.97. qui nec dissimilia de Annibale in vita Marcelli, cap. 53. refert. Præcipit hanc moderationē Onosander, strateg. c. vlt. Bern.

Dissimulata laceria est] Obiter uia, quod de oratoris Demadis scommate in Philippum hic refert Dio- dorus.

Coronæ] Coniuiales intellige, de quibus Car. Paschalius, Coron. 2.3. & passim. Scriptum est ab Aristotele & Aristone Chio, veteres, ne ex immodico potu capite dolerent; tempora coronis vinxisse, roseis potissimum) quæ cephalalgia pro-
 fiant. Vide Mizaldum, centuria 2.

memorabilem, aphorismo 101.) : quod Athenæo non probatur, qui existimat, huius moris causam esse, quod in capite omnes sensus contineantur. Plutarchus vero in Sympos. causam reddit, factum ad significandam hilarem ingenij libertatem, & sales ab omni morositate alienos, proprios esse conuiuio- rum. Ceterum non caput modò aut pectora, sed collum etiam coronari consueuisse didici ex Stephani Nigri Musonio. Vtebantur conuiuiæ vtplurimum triplici coronarum genere; duobus roseis, tertio myrteo; quod, Polycharmo teste, *Naucraciren* vocabant. aliæ quoque herbæ coronarum vsum præbebant, vt ex Anacreonte & aliis scriptoribus constar. Belrius.

Vnguenta] Antiqui coronati & vnguents delibuti conuiuabantur. Vnguenta, quia varie consciebantur & diuersis morbis occurrebant, non iisdem locis applicabantur. de metopio multa Hieron. Mercurialis, lib. 2. variat. lectio. cap. 19. fuit hoc vnguētum Aegyptium, sicut & Mendesium. utroque crura & pedes inungebantur; Phœnicino, malæ & mammæ; serpyllino genua & collum; silymbirino alterum brachium; amaracino supercilla & coma; anomo coma, vt patet ex hoc loco Senecæ, & ex aliorum testimoniis. Qui-
 dius.

Spissaque

fuit, ita vicit, ut victorē nemo sentiret. Sed nec Regem
 se Græciæ, sed ducem appellari iussit. Atque ita inter ta-
 citam lætitiā, & dolorem hostium temperavit, ut ne-
 que apud suos exultasse, neque apud victos insultasse
 videretur. Atheniēsis, quos passus infestissimos fuerat,
 & captivos gratis remisit, & bello consumptorum cor-
 pora sepulturæ reddidit, reliquiasque funerum ut ad se-
 pulchra maiorum deferrent, ultro hortatus est. Super
 hæc Alexandrum filium cum amico Antipatro, qui pa-
 cem cum his amicitiamque jungerent, Athenas misit.
 Thebanorum porro non solum captivos, verum etiam
 interfectorum sepulturam vendidit. Principes ciuitatis
 alios securi percussit: alios in exilium redegit, bonaque
 omnium occupavit: Pulsos deinde per iniuriam, in pa-
 triam restituit: ex horum numero ccc exules, iudices
 rectorēque ciuitati dedit: apud quos cum potentissimi
 quique

*Spissaque de nitidis tergit amo-
 ma comu.*

Statius:

-----nec pingui crinem dedu-
 cere amomo.

Præterea fuisse vnguentum hoc,
 non liquidum, ut Bernardinus
 opinatur, sed valde spissum, cum
 ex supra citato Ouidij versu, tum
 ex hoc Persij carmine, patet:

*Compositus lecto, crassisque luca-
 cu amomo.*

Fuit autem maxime in pretio non
 Aegyptium illud, de quo Daniel
 Galetanus ad Senecam, qui inscite
 amomum cum metopio confun-
 dit. sed Assyrium, de quo Vir-
 gilius in Eclogis:

-----Assyrium vulgo nascitur
 amomum. Delrius.

2. Sed nec regem se &c. Ista So-
 sthenes, infra 24. 5. 14. Factum id
 inuidiæ minuendæ causā. Quo fine
 etiam Imp. Augustus non regno,
 neque dictatura, sed Principi no-
 mine constituit. tempus. Tacit. An-
 nal. 1. 2. 15.

4. Gratia] Sine vlla redemptione.

Bello consumptor.] Hoc est, præ-
 lio. sic supra, 2. 12. 23. Inter primos
 duces bellum acerrime ciebat. Qui
 tamen accuratius loquuntur, ista
 distinguunt. Livius 30. 35. 8. Non
 pralio modo, sed bello victus. An-
 nibal. Tacit. Annal. 2. 88. 5. Armi-
 nium praliū ambiguit, bello non vi-
 ctus. Curtius 4. 14. 25. Bello vice-
 rimus, si vincimus pralio.

6. Porro] Forte, vero, ut sit anti-
 thesis Athen. Vide tamen infra, 14.
 3. 7. & 44. 4. 22.

Sepulturam vendidit.] Emendan-
 dus est Orosius, 3. 14. ex ms. Mor-
 tuorum mortes venditiones cap-
 tiuitatesque vuorum, vniu regis
 fraus, ferocia, dominatus agitur.
 à ms. abest vox mortes. mortuo-
 rum venditionem hanc intelligit.
 B. Vide sis adagium Erasmi, à mor-
 tuo tributum exigere. Bern.

8. Pulsos deinde per iniuriam]
 Pulsos à ciuibz, in patriam resti-
 tuit, legit. Orosius.

quique rei eius ipsius criminis postularentur, quod per iniuriam se in exilium egissent, huius constantiæ fuerunt ut omnes se auctores faterentur, meliusque cum republica actum, cum damnati essent, quam cum restituti, contenderent. Mira prorsus audacia: de iudicibus vitæ necisque suæ, quemadmodum possunt, sententiam ferunt; contemnuntque absolutionem, quam dare inimici possunt: & quoniam rebus nequeunt vlcisci, verbis usurpant libertatem.

- 1 CAP. V. Compositis in Græcia rebus, Philippus omnium ciuitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum euocari Corinthum iubet. Ibi pacis legem vniuersæ Græciæ pro meritis singularum ciuitatum statuit; conciliumque omnium, veluti vnum senatum, ex omnibus legit. Soli Lacedæmonij, & legem, & regem contempserunt; seruitutem non pacem rati, quæ non ipsis ciuitatibus conueniret, sed à victore ferretur.
- 4 Auxilia deinde singularum ciuitatum describuntur, siue adiuuandus ea manu rex oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum inferendum. Neque enim dubium erat, imperium Persarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum ducenta millia peditum fuisse, & equitum quindecim millia. Extra hanc summam & Macedoniæ exercitus erat, & confinis domitarum gentium barbaries.
- 8 Initio veris tres duces in Asiâ Persarum iuris præmittit, Parmenionem, Amyntam, & Artalum, cuius sororem nuper

CAP. V. 3. *Et legem & regem*] Bong. & regem & leges. Præ tuli quod & veteres editiones habent, & in suis mss: extare confirmat Modius: cum sit nescio quomodo concinnior e selectio, dixeritque præcedenti num. 2. *pacis legem, non leges.* Ber.

Quæ non ipsis ciuit. conueniret] Hoc est, de qua non inter ipsas ciuit. conueniret. Sichardus enim aliter hæc accipere videtur; unde mox pro victore legit, pro a victo-

re non bene. Bern.

4. *Duce illo*] Erat enim declaratus *εργαζόμενος αὐτοκρατορ* τ' Εὐδ. d. 10. Diodorus, 16. 90. Georgius Gemist. 2. Bong.

6. *Summa auxiliorum*] Filius Alexander cum multo paucioribus ad subuertendum imperium persicum est profectus, infra. 11. 6. 2. Bern.

9. *Amyntam*] Eius Gemistus nullam mentionem facit, neque Diodorus. B.

nuper expulsa Alexandri matre Olympiade, propter stuprum suspicionem, in matrimonium receperat.

CAP. VI. Interea, dum auxilia à Græcia cōeunt, nuptias Cleopatraz filiaz, & Alexandri, quem regem Epiri fecerat, celebrat. Dies erat pro magnitudine duorum regum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis, apparatibus insignis. Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quorum spectaculum Philippus dum sine custodibus, medius inter duos Alexandros, filium, generumque, contenderet; Pausanias, nobilis ex Mecedonibus adolescens, nemini suspectus, occupatis angustiis, Philippum in transitu obtruncat: diemque lætitiæ destinatum, fœdum luctu funeris facit. Hic Pausanias primis pubertatis annis stuprum per iniuriam passus ab Attalo fuerat: cuius indignitati hæc etiam fœditas accesserat: nam perductum in conuiuium solutumque mero, Attalus,

Cuius sororem] Attalum Cleopatraz *Σύστης*, id est, amicum aut patrum vocat Plutarchus in Alexandro, c. 15. Diodorus, 16. 94. & Gemistus *Ἀδελφὸς*, id est, *ἑτεροῦς*, pro quo forte Iulianus aut Trogus apud Græcum auctorem legerat *Ἀδελφὸν*. Bong.

Cuius sororem nuper expulsa Olympiade] Iam ante repudiarat Olympiada, superinducta Meda, Cithæiz, Thraciz regis, filia. Postrema autem è septem Philippi coniugibus fuit hæc Cleopatra, Attali soror. Vide Athenzum lib. XIII. Voss.

Expulsa Olympiade] Eadem Cæsari vxoris repudiatæ causa; quod diceret, suos tam suspitione, quam crimine carere oportere. Sueton. c. 74. Multum illi tribui dedecori fuit, aut inconsultius vxor assumpta, aut reuera patiēti. ita foris clarior domestica destruebatur infamia: & ne maximi ciues haberentur, hoc efficiebat, quod marii minores erant. Plin. Panegyri. c. 43. Bern.

CAP. VI. 4. Pausanias] De Philippi morte vide Arist. 1. 5. Pol. c. 10. Diodorum sine 1. 16. qui non nihil à nostro variat. Ciceronem de fato, 2. 3. Aelianum extremo lib. 3. Valerium, 1. 8. Plutarchum, Alexandro, c. 17. & Pausaniam, Arcadicis. Bong.

6. Perductum] Ait Bong. in ms. legi *productum*, idque verbum ad reaccommodatissimum, ex Plauto & Petronio constare. Modius autem *perductum* longe accommodatius esse contendit. Hinc enim *perductores* *πορτῶν*, qui hoc differunt à lenonibus, quod lenones sunt scortorum: *perductores*, etiā inuitarum personarum, vt tradit Asconius in illud Ciceronis, Verr. 1. 2. *lenonum, perductorum*. In quo lepide lussit Plautus, Mostell. 3. 2. 157. Nam cum senex senem inspecurientem, ædes suas interrogasset: *Vin' qui perducet?* responderet alter: *Apaga istum à me perductorem: nihil moror ductarier errabo porium, quam perducet*

quissiam.

lus, non suæ tantum, verum & coniugarum libidini, velut scortum vile, subjecerat, ludibriumque omnium inter æquales reddiderat. Hanc rem ægrè ferens Pausanias, querelam Philippo sæpè detulerat. Cum variis frustrationibus non sine risu deferretur, & honoratum insuper ducatu aduersarium cerneret; iram in ipsum Philippum vertit; ultionemque, quam ab aduersario non poterat, ab iniquo iudice exegit.

1 CAP. VII. Creditum est etiam immisum ab Olympiade, matre Alexandri, fuisse; nec ipsum Alexandrum
2 ignarum paternæ cædis extitisse: quippe non minus Olympiadem repudium, & prælatam sibi Cleopatram,
3 quam stuprum Pausaniam, doluisse. Alexandrum quoque,

quissiam. Adde Torrent. ad Suet. Vespas. 22. & Pichæi aduersi. 2. 17. Bern.

Coniugarum libidini, velut scortum vile subjecerat] paulo natu-
tior viderit, hanc esse deformatam lectionem. In omnibus fere scriptis codicibus legebatur: verum scortorum iure. Vnde ego veram lectionem expiscatus sum: coniugarum libidini, ebrium scortorum iure subjecerat. Scortorum iure, hoc est, more. Florus lib. 111, cap. xvii. de Fabio Maximo: caput superioribus iugum in subiectos suo iure domuit. Iterum lib. 111. cap. xvii. Peculabantur suo iure rempublicam. Hanc lectionem confirmat. Diodorus: Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ διωκόμενοι τῶν βασιλέων, ἐκάλουν ὅτι δειπνοῦν τὴν Πανσανίαν, καὶ πολλὰ ἐμφορῆσαι ἀνδρῶν, παρέδωκεν αὐτῇ τὸ σῶμα τοῖς ὀρεκτοῖς, εἰς ὕβριν, καὶ παρῖνιαν ἐταλαιώθη. Voss.

8. Differretur] Hoc est, in aliud tempus reiceretur. Ita Plin. Panegy. c. 26. Infantes ignari quid rogassent, donec plane scirent, differebantur.

Honoratum] Supra, 9. 5. 8.

Ducatu] Hoc est, dignitate ducis. Vtitur auctor hac voce supra, 5. 15. 14. & infra, 30. 2. 5. Suetonio Tiberio, 19. 2. & Nerone 35. 13. Vtitur & Suetonio antiquior Curtius: & in Glossario veteri ducatus est ἡγεμονία. B. Adde Liv. epit. 96. & 113. Alio fere sensu Florus, 3. 21. 2. ducatum sceleri præbuisse, vern.

Iram in ipsum] Simile infortunium ex causa non dissimili Phalaris parum absuit quin incurreret: de quo insigniter bene Aelianus var. hist. 2. 4. Lycurgi dictum est, in oratione contra Leocratem: δὲ ἡμεῖς ταννίσσας, dum iudicata fuerint, apud auctores suos manent: simulatque sententia ac iudicium de eis factum fuit, apud eos manent, qui ipsa iure non ulciscuntur ac vindicant, vern.

CAP. VII. 1. Immisit ab Olymp.] Sic & infra, 26. 3. 6. in sublestorem alleni matrimonij percussores immisi. Ea vis nimirum est mulieris zelotypiæ: quæ furori leonino recte cōparat Ovi. de arte, 2. 373. Et instar miraculi sūt habēda, quæ Plutarch. virt. mul. c. 42. de Stratonica: Valer. Max. 6. 7. de Africani prioris vxore Aemilia: Sueton. Aug. 71. 3. de Augustini Livia. Bern. Nec ipsum Alex.] Mss. Fr. Mo-
dij,

que, regni æmulum, fratrem ex nouerca susceptum, timuisse: eoque actum, ut in conuiuio antea, primum cum Attalo, mox cum ipso patre, iurgaret: adeo ut etiam 4
 strieto gladio eum Philippus confectatus sit, ægrèque à filij cæde, amicorum precibus, exoratus. Quamobrem 5
 Alexander ad auunculū se in Epirum cum matre, inde ad regem Illyriorum contulerat: vixque renocanti mitigatus est patri, precibusque cognatorum ægre redire compulsus. Olympias quoque fratrem suum Alexandrum, Epiri regē, in bellum subornabat; peruicissèque, 6
 ni filiae nuptiis pater generum occupasset. His stimulis 7
 irarum utrique Pausaniā, de impunitate stupri sui querentem, ad tantum facinus impulsisse creduntur. Olympias certè, fugiēti percussori, equos quoque preparados habuit. Ipsa deinde, audita regis nece, cum titulo officij 10
 ad exequias cucurrisset, in cruce pēdentis Pausaniæ capiti, eadem nocte qua venit, coronam aureā imposuit: quod nemo alius audere, nisi hæc, superstitie Philippi filio, potuisset. Paucos deinde post dies, reflexum corpus 11
 interfectoris super reliquias mariti cremauit; & tumulum ei eodem fecit in loco, parētarique eidem quotannis, incussa populo superstitione, curauit. Post hæc Cleo- 12
 patram,

dij, & Alexandrum non agnoscunt: & videtur posse abesse citra sententiæ detrimētum.

3. Ex nouerca] Hæc omnia, vsque ad verba, preparados habuit, ab sunt ab optimis libris: habentur tamen in vno Cuiacij codice; neque videntur reiicienda. Ad ea vide Plutarchum in Alexandro. Bong.

Actum] Rectius est, factū. Sebiū. Cum Attalo] Plutarchus in vita Alexandri refert, in ista contentione Alexandrum in Attalum poculum coniecisse.

5. Illyriorum] Vide supra.
 10. Titulo officij] Infra, 2. 3. 2. 8. est, exequiarum officium implere. Tacitus

absoluit annal. 3. 3. 2. officio fungi. Alias officij vox generatim ea significat, quæ cultus, honoris & studij causa superioribus aut amicis exhibemus. Eius generis Tertullianus, in lib. de idololatria, plura simul enumerans: Circa officia, inquit, priuatarum & communium solennitatum, ut roga pura, ut sponsalium, &c. nullum puzem periculum. Et post, inter officia refert, deductionem magistratuum, candidatorum, funerū: salutationes, item & alia. Bern.

Superstitie Philippi filio] Quippe inquisituro, & vindicaturō. Bong.

12. Cleopatram] Dicit Pausanias, in

patiam, à qua pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio eius prius filia interfecta, finire vitam suspendio coëgit, spectaculoque pendentis ultionem potita est, ad
13 quam per partitidum festinauerat. Nouissime gladium, quo rex percussus est, Apollini sub nomine Myrtalis consecrauit: hoc enim nomē ante Olympiadis partitiae fuit. Quae omnia ita palam facta sunt, vt timuisse videatur, ne facinus ab ea commissum non probaretur.

1 C A P. VIII. Deceſſit Philippus x l & v i l annorum,
2 cum annis x x v regnaſſet. Genuit ex Lariffæa ſaltatrice
3 filium Aridæum, qui poſt Alexandrum regnavit. Habuit
4 & alios multos ex variis matrimoniis regio more ſuſ-
ceptos, qui partim ſatō, partim ferro periere. Fuit rex

anno

in Arcadidis, Philippo interem-
pto, parvulum eius filium, quem
ille ex Cleopatra, cui pater fuerat
Attali frater, susceperat, vna cum
matre in aëreo vase ignibus cir-
cumdatis cruciatum, Olympiadem
enecuisse.

Parricidium] Hoc est, Philippi
eodem. *Frejus*.

13. *Gladium* &c. *consecrauit*. Sic & Alexander Phierus (vt est apud Plutarchum in Pelopida, cap. 53.) lanceam illam, qua auunculum suum Polyphronem confoderat, coronatam sacrauit, eique vt deo rem diuinam fecit, *Echyonem* eam appellans: forte quod icu non fuisset frustratus, *ἔχων τὸ τυχεύειν*. Atque hic mos à Græcis ad Romanos transit. Sueton. Calig. 24. 10. Tres gladios in necem suam paratos, *Marti* victori, addito elogio, *consecrauit*. Idem Vitellio, 10. 8. Pugionem, quo se Orho occiderat, in *Agrippinensem* coloniam misit, *Marti* dedicandum. Epitoma^r Victoris in Antonino Caracalla sub fin. *Gladium* quo fratrem interfecerat, deo consecrare est ausus. Huc respicit Tertullianus de Resurrectione carnis: *Gladius bene de bello cruentus, & melior homicida, laudem suam consecratione*

pensabit. Hæc pleraque Lipsius
Not. 160. ad Tacit. annal. 15. Bern.

Sub nomine Myrtales, lege, Sub
nomine Myrtales, consecrauit. Hec
enim nomen ante Olympiadi par-
tula fuit. Nam Myrtales prius
appellata est Olympias. Voss.

12. *Nefarium ab ea commiffum non probaretur*] Ex interpunctio-
ne, quam post vocem *commiffum*
inferunt editiones plerique, pau-
cis intellectum hunc locum ap-
paret. Verbum *probare* huius ob-
curitatis causa est, quod iustius
pro *convincere* accepit, hoc sensu.
Omnia ita palam egiffe, quasi me-
tueret, non ab ea commiffum
appareret. Ceteri *probare* pro *ap-
probare* intellexerunt. *Freinsheim*?

CAP. VIII. 3. *Parimfaro &c.*] Sic infra, 39. 4. 7. *Spiritus non fa-
co sed parricidio dedis*, ita Tacit^o,
annal. 2. 71. 2. *faro concedere, & in-
tercipi*, inter se opponit; quorum
illud sua morte defungi est: Sue-
tonio, Cæs. 89. 1, hoc est, ex naturæ
communi lege obire. Alio, quam
noster auctor, sensu Livius, 9. 18.
13. *suo fero mori*, de eo dixit, qui
quidem in prælio, proindeque
violenta morte, sed sine reipub.
discrimine occumbit, Bern.

4. *Fuit rex*] Locum hunc adducit.

armorum quam conuiuiorum apparatus studioſior cui
 maximæ opes erant instrumenta bellorum : diuitiarum
 quaſtu quam custodia ſolertior : itaque inter quotidiana
 rapinas ſæper inops erat. Miſericordia in eo & per-
 ſidia pari iure dilectæ. Nulla apud eum turpis ratio vin-
 cend. Blandus pariter & inſidioſus alloquio; qui plura
 promitteret, quam præſtaret : inſeria & jocos artifex.
 Amicitias vtilitate, non fide colebat. Gratiam fingere in
 odio, inſtruere inter concordâtes odia, apud vtrumque
 gratiam quaerere, ſolennis illi conſuetudo. Inter hæc
 eloquentia, & inſignis oratio, acuminis & ſolertiæ ple-
 na: vt nec ornatus facilitas, nec facilitati inuentionum
 deeſſet ornatus. Huic Alexander filius ſucceſſit, & vir-
 tute & vitiis patre maior. Itaque vincendi ratio vtrique
 diuerſa. Hic apertè, ille artibus bella tractabat. Dece-
 ptis ille gaudere hoſtibus, hic palam faſis. Prudentior
 ille conſilio, hic animo magnificentiôr. Iram pater diſſi-
 mulare,

ducit. Satisberienſ. polykrat. lib. 5.
 cap. 12. & miſſ. lectionem compro-
 bat. Bong.

Apparib. ſtud.] Caſu dandi,
 quomodo & Plautus, Mil. 3. 1. 204.
adulterio ſtudioſus Et Amphit. 1.
 1. 12. *Seruitus opulento homini*, hoc
 eſt, quam quis ſeruit opulento.
Saluſti. hiſt. 3. 5. 10 facta conſulta-
que Alexandri emulus. Caſus
 verbi tribuitur nomini, vt notat
 Tarneſ aduerſar. 30. 34.

7. Perſidia] Notat Pauſanias in
 Arcadiciſ, & Plutarchus pelopida,
 Bong.

8. Qui plura promitteret] Plutar-
 chus in Aemilio c. 1. tradit, Anti-
 gonum regem, populari loco di-
 ctum fuiſſe *Dofonem* (quaſi *Da-*
bonem dicas) eo quod eſſet promiſ-
 ſor quidem, at non effector polli-
 citorum. Sed & ob eandem cau-
 ſam, cum Athaleſum ducis *Cha-*
razis pollicitationes in prouerbiū
 abiicerem etiam Imp. Pertinax
Chreſtologus, hoc eſt, verbis munifi-
 ficus, eſt appellatus, teſte Capiro-
 lino in eius vita, cap. 13. Titus ta-

men à domeſticis admonitus, qua-
 ſi plura polliceretur, quam præ-
 ſtare poſſet: *Nō oportere, ait quem-*
quam à ſermone Principis cri-
ſtom diſcedere. Sueton. Tit. 8. 3.
 Bern.

In ſeria & jocos] Quod & in ar-
 tibus Sulla numerat Salluſt. Jug.
 9. 6. 3.

9. Amicitias vtil.] Ouid. de
 Ponto, 2. 3. 2.

Vulgi amicitias vtilitate pro-
bat.

Addendi Cic. de Amicit. c. 21. Sal-
 luſt. Catil. 10. 5. Noſter inſa, 22.
 7. 3.

10. Inſignis oratio] Demothe-
 nes ipſe Philippum ſub Sole ho-
 minum eloquentiſſimum appel-
 lat in orat. de falſ. legat. &
 polyenus, ſtrategem. lib. 4. non
 minores cum res oratione
 quam prælio conſeciſſe ſcribit, &
 pluriſ æſtimaviſſe verbis quam ar-
 mis patras victorias. Harum enim
 partem tibi vendicare milites
 exiſtimabat: illas ad tuam va-
 larem pertinere. Bern.

mulare, plerumque etiam vincere: hic ubi exarisset,
 15 nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini nimis uterque
 audius: sed ebrietatis diuersa vitia. Patri mos erat etiam
 de conuiuio in hostem procurrere, manum conferere,
 16 periculis se temere offerre: Alexander non in hostem,
 sed in suos saeuiebat. Quamobrem Philippum saepe vul-
 neratum praelia remittere: hic amicorum interfecto-
 17 conuiuio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis
 nolebat, hic in amicos regna exercebat. Amari pater
 18 malle, hic metui. Literarum cultus utriusque similis. So-
 19 lertiae pater maioris, hic fidei. Verbis atque oratione
 20 Philippus, hic rebus moderator. Parcendi victis filio
 animus & promprior, & honestior. Frugalitati pater,
 21 luxuriae filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis
 imperij fundamenta pater iecit, operis totius gloriam
 filius consummauit.

17. Cum amicis, &c.] Est haec ea
 species amicitiae, quam Aristot.
 Eth. 8.7. *φιλική εὐφροσύνη* appel-
 lat, qualis inter imperantem ac
 subditum. De his Plin. Panegyrc.
 85. Cum plurimis amicis fortis
 principis indigeat, praeceptum est
 principis opus, amicos parare. Et
 Tacit. hist. 4.7. Nullum maius boni
 imperij instrumentum, quam boni

amici. Micipsa iudice apud Sallust.
 Iug. 10. 5. Alia regiae amicitiae
 exempla sunt infra, 30.1.3. & 34.
 3. 3. Porro de his amicis comi-
 tibusque Principum exactissime,
 ut omnia, Salmastius ad Spartiani
 Hadrianum. cap. 18. Bern.
 Nolebat.] Sehius vult, volebat, ut
 sibi constet antithesis. Bern.

LIBER X

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Artaxerxis filij in patrem conspirant. Sed conspi-
 ratione detecta, parricidij poenas dant.
- 2 Causa parricidij ex multiplici libidine nata.
- 3 Ochus, Artaxerxis successor, cognatorum principum
 strage regiam replet. Persicae monarchiae finis.

CAP. I.



Artaxerxi, regi Persarum, ex pellicibus ex
 filij fuere, sed tres tantū iusto matrimonio
 suscepti: Darius, Ariarates, & Ochus. Ex
 his Darium contra morem Persarum, apud
 quos res non nisi morte mutatur, per indulgentiam pa-
 ter regem viuus fecit: nihil sibi ablatum existimans,
 quod in filium contulisset; sinceriusque gaudiū ex pro-
 creatione capturus, si insignia maiestatis suæ viuus in fi-
 lio conspexisset. Sed Darius, post noua paternæ pietatis
 exempla, interficiendi patris consiliū cepit. Sceleratus,
 si solus parricidium cogitasset; tanto sceleratior, quod,
 in societate facinoris assumptos, quinquaginta fratres
 fecit parricidas. Ostenti prorsus genus, ubi in tanto po-
 pulo

CAP. I. 1. *Artaxerxi*] Qui
Memnon dictus est. Eius vitam
 scripsit Plutarchus, quem vide, &
 Aelianum sine lib. 9. Iustitiæ eum
 fama floruisse, probus & idem Plu-
 tarchus auctores sunt. Bong.

Ex pellicibus] Quarum sexaginta
 & trecentas Artaxerxi tribuit Plu-
 tarchus, in eius vita. c. 43. Totidem
 Dario Curtius, 3. 3. 36. ipsique Ale-
 xandro, versicis moribus corrup-
 to, idem, 6. 6. 8. ut & Diodorus, 17.
 77, qui addit, hunc et autum nume-
 rum [Curtius, 9. 2. 2. gregem appel-
 lat] eos ideo affectasse, ut accede-
 rent ad numerum dierum anni. Ce-
 terum Ioniam regi Persica tot
 pellices suppeditasse tradit Maxi-
 mus Tyr. serm. 33. Bern.

Darius] Filiorum Artaxerxis hic
 numerus, iuxta Iustianum; Plutar-
 chus quatuor legitimos filios re-
 cenet, Darium, Ariaspem, Arfacem
 & Ochum.

Ariarates] Veteribus, *Aralra-*
rum; Plutarcho in Artax. c. 48.
Ariaspes. Bong.

2. *Per indulgentiam*] Simul
 etiam ne se mortuo regnum nouis

bellis fratrumque certaminibus
 implicaretur Plutarchus in Artax.
 c. 41. *Cohibentur prauæ aliorum*
spes, si successor non in incerto sit.
 Tacit. annal. 3. 56. Bern.

2. *Regem viuum fecit*] Inconsulte.
 Vide sapientissimum Syracidem,
 33. 20. & seqq. Feliciore tamen
 successu Ptolemæus, infra. 16. 2. 8.

5. *Parricidium cogitasset*] Consilium
 interficiendi patris Ochum
 agitasse per Atossam, scribit Plu-
 tarch.

6. *In tanto populo*] Hoc est, in
 tanta multitudine filiorum, audaci
 satis metaphora qualis est
 etiam apud Gregoriam, 3. 1.

6. *In tanto populo*] Ita Senec.
 Benef. 6. 33. *populus amicorum*. Flo-
 rus, 1. 1. 17. *populus virorum*. Audaci?
 Manilius, *aceri populi de auibus*:
 & *populos exponere capros*, de pil-
 libus. Columella 9. 13. *Duo populi*
conungi debent, de apibus. Apu-
 leius libro 6. *Sepedum populorum*
vnda, de formicis: de quibus &
 prou. 39. 25. *Formica, populus*
infirmus. Audacissime Sidonius
 6. 1. *Scelerum populus*, pro
 copia

pulo non solum sociari, verum etiam fileri parricidium potuit: ut ex quinquaginta liberis nemo inuentus sit, quem aut paterna maiestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate reuocaret. Adeone vile patrum nomen apud tot numero filios fuit, ut quorum præsidio tutus etiam aduersus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus, tutior ab hostibus quam à filiis fuerit?

CAP. II. Causa parricidij sceleratior ipso parricidio fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello, cuius mentio supra habita est, Aspasiæ, pellicem eius, rex Artaxerxes in matrimonium receperat. Hanc patrem cedere sibi, sicuti regnum, Darius postulauerat: qui pro indulgentia sua in liberos, primo facturum se dixerat: mox penitentia ductus, ut honestè negaret, quod temerè promiserat, Solis eam sacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omnibus vitis pudicitia imperabatur. Hinc exacerbatus iuuenis, in iurgia primo patris erupit: mox facta cum fratribus conjuratione, dum patri insidias pa-

rat, copia peccatorum: vbi plura id genus exëpla notauit Sano. Ber.

CAP. II. 2. Supra] Fine libri quinti.

3. Cedere] Sichardus mallet, credere. non bene. Vide notam ad 1. 10. 12.

Darius postulauerat] Lex erat apud Persas, ut designatus rex donum peteret & daret qui designauerat, modo fieri posset, quicquid esset petrum. Plutarchus, Artaxerxes, c. 42. Bong.

4. Soli eam sacerdot. præf.] Plutarchus, Artaxerxes, cap. 43. eam Dianæ, quæ Echaranis colitur, quam Anitim vocant, sacerdotem lectâ scribit, quo reliquam vitam transigeret in celibatu. Bern.

Soli] In igne Solem Persis cultû fuisse, supra p. 25. offendimus: unde & equorum quadrigarumque fuscæ imagines & Soli sacratæ. Quin & equi Soli mactabantur. Quem morem & Græcos obseruasse Pau-

sanias tradidit in Laconicis. Ipsa vero *τοῦ ἀβεία, ἡ Ἰνῶν*, *chamanim*, vocantur, de quibus S. Scriptura. Quid sint Chamanim, ex Strabone apparet: *ταῦτα δὲ ἐστὶν ἡ Ἀναίτις & ἡ Ὀμάν* *οὗ ἱερεὺς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Ὁ μὲν δὲ ἐν ἡμῖν*. *Amanus* lingua Persica Sol erat, et *Anaitis* Luna, quæ cum Venere & Diana confunditur. Ab Amano, ut vult Scaliger, ipsi *Achameny* dicti sunt. Audi interpretem antiquum Statij: Nunc, inquit, *Achameny* dicuntur, vbi Apollinem Solem dicunt, cuius & sacrorum ritus inuenisse dicuntur.

5. In iurgia] Quidam *mys* in iniuriam. Iniuria etiam verbis fit, ut Iurisconsulti docent. Tertull. *Omni iniuria, seu lingua, seu manu incussa*. Bong.

rat, deprehensus cum sociis, pœnas parricidij diis pater-
næ majestatis ultoribus dedit. Coniuges quoque om-
nium cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris ex-
staret, interfectæ. Post hæc Artaxerxes morbo ex dolo-
re contracto decedit, rex, quam pater, felicior.

CAP. III. Hereditas regni Ocho tradita, qui, ti-
mens parem coniurationem, regiam, cognatorum cede
& strage principū replet, nulla non sanguinis, uō sexus,
non ætatis misericordia permotus: scilicet ne innocen-
tior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti puri-
ficato regno, bellum Cadusis infert. In eo cum ad-
uersus

Deprehensus] Coniurationem
prodeunte quodam eunuchō. Pla-
tarch. Artax. cap. 45. Bern.

6. Coniuges quoque omnium cum
liberis] Ammian. Marcellin. 23. 31.
Leges apud Persas impendio for-
midata: inter quas dirivata exu-
perant laca contra ingratos & de-
sercores: abominanda alia, per
quas ob noxam unius omnis pro-
pinquitas perit. Exempla sunt apud
Hecodotum, 3. 119. & in epistola
Artaxerxis apud LXX. Interpretes,
cap. 8. 11. Esther. Neque mitior lex
Macedonum, qua cautum erat, ut
propinqui eorum qui regi insidiati
essent, cum ipsis necarentur. Cur-
tius, 6. 11. 28. Quomodo & Impp.
Arcadii & Honorij constitutione,
pœna in partem ad filios exten-
ditur, quorum parentes læsæ ma-
iestatis reatum incurrerunt. l. 5. C.
ad l. iul. maj. Bern.

CAP. III. 1. Ocho] Qui & ipse
Artaxerxes dictus est. Diodorus
extremo lib. 15. Bong.

Cognatorum] Bern. Briffonius l.
de regno Persico censet, auctori
sermonem hic esse de cognatis
regis honorariis, qui hoc sine re
nomen tenuerunt. Et sane tribu-
tum apud Persas id nomen iis
quoque, qui nulla sanguinis cog-
natione regem attingerent, appa-
ret ex Esdr. 3. 4. 42. & Iosepho an-
tiquit. 11. 4. ubi rex Darius inter
cetera victoriæ præmia, tribus sa-

tellitibus hoc quoque proposuit:

Et cognatus meus vocaberur: Ale-
xandrum etiam hoc honore per-
sas quosdam affectisse, Arrianus, l.
7. pag. 153. f. memorat. Adde Dio-
dorum, 17. 20. & C. Curtium, 3. 3.
20. & 4. 11. 2. Instar moris huius
& in aulam Imperatorum Orientis
postea transfatum est, ut quidam
honoris causa βασιλεως τοῦτο
Imperatoris patres, diceretur, quod
de Meursii Glossarium. Verumta-
men hoc loco de cognatis proprie
dictis esse sermonem apparet cum
è subiecta voce sanguinis, tum
quod addit auctor, Ochum inna-
centiorem fratribus parricidis non
fuisse, paremque coniurationem ci-
muisse. Hæc enim ad honorarios
illos cognatos referri nō possunt:
quales cum fere plurimi fuerint,
(decem & quinque millia cogna-
torum Dario tribuit Curtius, 3. 3.
20.) quis tantam multitudinem,
in quam conjuratio cadere nulla
potest, ab Ocho sublatam credat?
Qui tamen eorum sublatis, hos ad-
dita vox principum complectitur.
Bern.

2. Cadusis] Ita ms. vetus: ceteri
Adufis: alij aduersis. Vulgo male,
Armenis, quia in sequentibus le-
gerat Codomānu Armenis præfe-
ctum. Sed cadusis legendum con-
stat. ex Diodoro, 17. 6. à quo hæc
petenda. Bong.

3. In eo cum &c. [Freinsheim: exi-

LIBER XI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Occiso Philippo, Alexander Macedones in officio continet.
- 2 Initia principatus Alexandri. Persas bello aggredi constituit.
- 3 Græcos defectionem cogitantes coercet.
- 4 Thebas victis incolis evertit. Atheniensibus infestus.
- 5 Sanit in nouerca sua cognatos, & in consanguineos suos, deinde bellum Persicum aggreditur.
- 6 Disciplinam militarem ordinat. Parua manu ingentia militur. Persas prælio superat.
- 7 Insidiis vitatis, Gordium nodum fatalem callide soluit.
- 8 Tauro monte transceso, in grauißimum morbum incidit, & sanitati restituitur.
- 9 Ad alterum prælium apparatus. Atrox pugna. Strages Persarum, & fuga Darij, cuius uxor, mater, filia, captiua ab Alexandro regio excipiuntur.
- 10 Persis superatis, à Persarum luxu Alexander superatur. Nunc in Orientem victor. Tyrus expugnatur.
- 11 Prouinciis non paucis receptis pergit ad Hammonis oraculum.
- 12 Darij regnum ambit, & pacem petenti recusat.
- 13 Tertij prælij inter Alexandrum & Darium circumstantia quadam.
- 14 Eiusdem prælij descriptio. Persæ fugantur, victores præda ingenti potiuntur.
- 15 Darius à suis victus, & multis vulneribus confusus, salutem dicit Alexandro, & in morte regium animum prodit. Alexander Darij obitum fletu & regia sepultura decorat.

- 1 **I**N exercitu Philippi, sicuti variae gentes erant,
 2 ita, eo occiso, diuersi motus animorum fuere.
 3 Alij quippe iniusta seruitute oppressi, ad spem
 4 se libertatis erigebant: alij tadio longinquae
 5 militiae, remissam sibi expeditionem gaudebant: non-
 6 nulli facem nuptiis filiae accensam, rogo patris subditam
 7 dolebant. Amicos quoque, tam subita mutatione rerum
 8 haud mediocris metus ceperat, reputantes nunc prouo-
 catam Asiam, nunc Europam nondum perdomitam,
 nunc Illyrios & Thracas, & Dardanos, ceterasque bar-
 baras gentes fidei dubiae, & mentis infidae; qui omnes
 populi si pariter deficiant, resisti nullo modo posse.
 Quois rebus veluti medela quaedam interuentus Ale-
 xandri fuit, qui pro concione ita vulgus omne consolatus
 hortatusque pro tempore est, ut & metum timen-
 tibus

CAP. I. 1. *In exercitu*] Contigit anno Urbis conditae 426.

In exercitu &c.] Duobus lib. 11. & 12. Alexandri Magni, Philippi F. res gestae continentur: quas libris octo Arrianus Nicomediensis complexus est. Extat de iis etiam Q. Curtij Rufi historia manca & lacerata. Legendus, praeter illos, Diodori lib. 17. & Plutarchi Alexander, & orationes duae de fortuna vel virtute Alexandri, & Aelianus, lib. 3. Bong. praeter commemoratos, Cicero, Plinius, Valer. Max. Zosim. Appuleius, Orosius, alijque multi, hinc inde de Alexandro Magno alius alia in literas retulerunt. Gualterus etiam, poeta non contemnendus, hoc argumentum peculiari poemate tractauit, quod ad exemplum Maronis & Statij, *Alexandreida* nominat. Bern.

Alexander Macedo, fuit spurius, ex adulterio, ut creditur, Pausaniae

cum Olympiade, genitus. Quod ex Plutarcho & Iustino satis clare apparet; & constanter per se ac Arabes affirmant. Schickardus, Vossius Arabes eum *Bicornem* vocant, non tam ob partum Orientis & Occidentis Imperium, quam à cornuta Alexandri effigie, nummis exhibita, ut Iouis Ammonis filius agnosceretur.

6. *Barbaras gentes*] Linius, 22. 21. 7. *Talia sunt barbarorum ingenia: cum fortuna mutent fidem.* Et 28. 17. 5. *Barbari ex fortuna pendet fides.*

6. *Veluti medela*] Aspectum principis in calamitate populo solatiū esse, felse Gruterus, differt. 21. ostendit, ad illud Taciti anal. 15. 36. *Sueri aduersus fortuna aspectu Principis refoueri.* Bern.

8. *Pro tempore*] Hoc est, pro conditione temporum, ut inquit Sueton. Caes. 16. 2. Ita Sallust. Catil. 30. 5. pro

ribus demeret, & spe omnes impleret. Erat hic annos 9
xx natus: in qua ætate ita moderate de se multa polli-
citus est, vt appareret plura cum experimentis reserua-
re. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præ- 10
ter militiæ vacationem dedit: quo facto tantum sibi
favorem omnium conciliauit, vt, corpus hominis, non
virtutem regis mutasse se dicerent.

C A P. II. Prima illi cura paternarum exequiarum 1
fuit: in quibus ante omnia, cædis conscios ad tumultum
patris occidi iussit: soli Alexandro Lyncistarum fratri 2
pepercit, seruans in eo auspiciū dignitatis suæ: nam
regem cum primus salutauerat. Æmulum quoque impe- 3
rij Caranum, fratrem ex nouerca susceptum, interfici cu-
rauit. Inter initia multas gentes rebellantes compefcuit: 4
orientes nonnullas seditiones extinxit. Quibus rebus 5
erectus, citato gradu in Græciam contendit. vbi, exem-
plo patris Corinthum euocatis ciuitatibus, dux in lo-

cum

pro tempore atque periculo exerci-
tum comparare. Tacitus annal. 12.
49. 4. pro tempore rebus turbidis
consulere. longe alio sensu, quam
hodie doctos etiam hac vti phra-
si videas. Bern.

Et spe omnes impleret? Bong. edi-
dit, & in spem omnes impelleret.
Sequitur scriptos libros. Venuitior
est oppositio, demere, implere. Et
spe implere phrasis est Iuliano fa-
miliaris. Impressi quidam etiam
addunt spe sui. Bern.

9. Ita moderare? De Agricola
Tacitus in eius vita, cap. 18. 10. Ip-
sa dissimulatione famo, famam
auxit, astimantibus quanta futu-
ri spe eam magna tenuisset.

CAP. II. 1. Prima illi cura? Dio-
dorus. 17. 2. Ante omnia panas ca-
des paternæ auctoribus inflixit.
Bong. Causa traditur infra, 11. 15.
12.

Ad rumulum patris occidi? Imp.
Augustus trecentos ex. dedidit
electos, ad aram D. Iulio (patris)
exerustam, Idibus Martiis (qua

patrata cædes eius) hostiarum
more moltauit. Sueton. Aug. 15.
2. Quo loco plura huc pertinencia
Cassaubonus. Bern.

Ad rumulum? Credebant enim,
sanguine manes placari. Mox autē
ita cædendarum hostiarum ex
Tertulliano de spectaculis notus,
& Seruio ad illam verbum: Vener-
res rapit inferias, quas immo te
vmbra.

2. Lyncistarum? Populus est Ma-
cedonius, qui Αὐγυῆς, αἱ Lyncæstæ,
dicitur Thucydidi, 2. 21. 26. Plinio,
4. 10. Regio ipsa Αὐγυῆς, Lyncæ-
stæ, Ptolemæo, 3. 13. Straboni
vero, lib. 7. Αὐγυῆς, Lyncæstæ,
quomodo habent hic vet. libri.
Bong.

4. Gentes rebellantes compefc.]
Barbarorum morus, & suspecta
inde bella compefcuit. Plutarch.
Alex. cap. 19. Multa sunt in hoc
auctore, quæ iustum commenta-
rium scribenti, cum Græcis com-
parare operæ pretium esset. Bern.

5. Exemplo patris? Supra, 9. 5. 1.

6 cum eius substituitur. Inchoatum deinde à patre Per-
 7 sicum bellum aggreditur, in cuius apparatu occupato
 nuntiatur, Athenienses, & Lacedæmonios, ab eo ad Per-
 fas defecisse, auctoremque eius defectionis, magno auri
 pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem
 8 extitisse; qui Macedonum delatas omnes cum rege co-
 9 pias à Triballis affirmaverit, producto in concionem
 auctore, qui in eo prælio, in quo rex ceciderit, se quo-
 que vulneratum diceret. Qua opinione mutatos om-
 10 nium ferme civitatum animos esse; præsidia Macedo-
 num obsideri. Quibus motibus occursum, tanta celeri-
 tate instructo, paratoque exercitu Græciam oppressit,
 ut, quem venire non senserant, videre se vix crederent.

1 C A P. III. In transitu hortatus Thessalos fuerat;
 beneficiorumque Philippi patris, maternæque suæ cum
 his sub *Æacidarum* gente necessitudinis admonuerat.
 2 Cupide hæc Thessalis audientibus, exemplo patris, dux
 vniuersæ gentis creatus erat, & vestigalia omnia re-
 3 ditusque suos ei tradiderant. Sed Athenienses, sicuti pri-
 4 mi defecerant, ita primi potenter cœperunt: contem-

ptum

6. *Athenienses, & Lacedæm.* Hæc est veterum librorum lectio: ex historia, & sequentibus, pro *Lacedæmonios* legendum *Thebanos*. Non enim defecerunt *Lacedæmonii*, qui Philippi & Alexandri pacem semper spreuerant; supra, 2. 5. 3: & infra, 12. 1. 7. *Bong.*

Magno auri pondere *Δακεδονία* & *Ἰππυρίων* Demosthenis ex Plutarcho, in eius vita, cap. 35. Diodoro, 12. 4. Agellio, 11. 9. Dinarchi & Aeschini oratione, cōtra Demosth. & aliunde nota est. Excusat tamen eum Pausanias, Corinthiacis. *Bern.*

Sub Triballis. Ab *Ἰππυρίων* habet Arrianus lib. 1. 3. A nostro stat Plutarcho, in vita Alex. cap. 19. *Bern.*

C A P. III. 1. *Hortari* [Peculiari horione, pro excusare, cui quo-

dammodo affinis est infra, 11. 9. 13. ubi hortari pro consolari sumitur. *Bern.*

Æacidarum gente Diodorus, 17. 4. *Ἰππυρίων*. Erat autem Alexander paterno genere *Ἰππυρίων*, materno *Ἀχιλλεύς*. Plutarcho, alij erat Hercules Thebanus, non Thessalus. In eundem lapidem impingit Iustinus, cum paulo post, 12. 4. fuit, ab Hercule *Æacidarum* gentem originem trahere. *Bern.*

Æacides continua serie ad Tharpytam genus deducebat, qui Pausania in Atticis est Tharypus, fuitque, ut ibidem traditur, à Pyrrho, Achillis filio, decimus & quintus.

2. *Exemplo patris* [Supra, 8. 1. 4. *Pu*

prum hostis in admirationem vertentes, pueritiamque Alexandri, spretam antea, supra viuitatem veteram ducum extollescentes. Missis itaque legatis bellum deprecantur: quibus auditis & grāuiter increpatis, Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum conuertit, eadem indulgentia vsuras, si parem poenitentiam inuenisset. Sed Thebani armis, non precibus nec deprecatione vsi sunt. Itaque victi, grauissima quæque supplicia miserimæ captiuitatis experti sunt. In consilio cum de excidio vrbis deliberaretur, Phocenses, & Platæenses, & Thespienses, & Orchomenij, Alexandri socij, victoriæque participes, excidia vrbium suarum crudelitatemque Thebanorum, referebant: studia in Persas non præsentia tantum, verum & vetera aduersus Græciæ libertatem increpantes. *Quamobrem odium eos omnium popu-
lorum esse: quod vel ex eo manifestari quod iureiuran-
do se omnes obstrinxerint, ut victis Persis Thebas dirue-
rent.* Adiciunt & scelestum priorum fabulas, quibus omnes scēnas repleuerint, ut non præsentia tantum perfidia, verum & veterem infamia inuisi forent.

C A P. IV. Tunc Cleadas, vnus ex captiuis, data potestate dicendi, non à rege defecisse. quem interfectum audierint, sed à regis heredibus: quicquid in eo sit admis-
sum, credulitatis, non perfidiæ culpam esse; cuius tamen

1712

4. Pueritiamque Al. *steteram* J Demosthenes Alexandrum puerum & Margiren, hoc est, fatuum, inertem, vocabat. Plutarch. in Demosth. c. 31. & Alex. cap. 19. Bern. non, znn. Pueritia ad adolecentiam. m. l. 11. 8. Phocenses &c. J Vide supra. 10. Soet. J Diob. cap. 17. 14. S. 113. 136. Bon.

10. Odium J Richardus odio mallet. Sed illud rectum est: sicut contra, amor, deliciaeque, pro homine amato. Bern. Ita formosus, dolores oculorum, dixit Alexander Plutarchi in ejus vita, c. 36. Vnde, desiderium oculorum, Ezechiel. 24. 16.

C A P. IV. 1. Cleadas J Liber auctoris anonymi, de vita Alexandri, quem mihi ex bibliotheca reginae matris vtendum dedit doctissimus Fr. Pithæus, refert, ismeniam quemdam Thebanum, & auctorem ad idem. 2. Credulitatis J Quæ error est magis, quam culpa: & quidem in optimi cuiusque mentem facillime irrepit. Plutarch. ad Cicer. epist. fam. 10. 23. Vide & Polybium. 8. 24.

- 3 iam magna se supplicia pependisse, deleta inuenture: nunc
 senum feminarumque, si uti infirmum, ita innoxium restare
 vulgus, quod ipsum stupris contumeliisque ita vexatum
 4 esse, ut nihil amarius unquam sint passi: nec iam pro civi-
 bus se, qui tamen pauci remanserint, orare; sed pro innoxio pa-
 tria solo, & pro urbe, qua non viros tantum, verum & deos
 5 genuerit. Priuata etiam regem superstitione deprecatur,
 geniti apud ipsos Herculis, unde originem gens Æaci-
 darum trahat, actaque Thebis à patre eius Philippo pue-
 6 ritia: rogat, urbi parcat, qua maiores eius partim apud
 se genitos, deos adorant: partim educatos, summa maiestatis
 7 reges viderit. Sed potentior fuit ira, quam preces. Itaque
 urbs diruitur: agri inter victores diuiduntur: captiui sub
 8 corona venduntur. quorum pretium non ex eementium
 commodo, sed ex inimicorum odio extenditur. Misce-
 randa

4. *Qua non viros tantum, verum
 & deos genuerit.* Bacchum nimi-
 rum, & Herculem. Hinc explica-
 verus illos Sophoclis, qui apud
 Baccarchum exstant:

Θύλας λέγεις μοι, τὰς πύλας
 ἐπ' αὐτῶν,
 Οὐ δὲ μόνον πύλας αἱ
 & καὶ θεῶν.

Quos veros perperam corrigunt.
 Statim post, lege ex MS Bibliothecae
 Lugdunensis adque Thebæ à
 patre eius Philippo pueritia. Voss.

5. *Hercule.* Fuisse tres placuit
 Diodoro, quorum gesta vni Alc-
 menæ & Iouis filio assignentur.
 alij sex. Varro tres & quadraginta.

Originem gens Æacidarum. Falsum, nam illi ab Achille genus
 deriuant, ab Hercule Heraclidæ,
 unde ex paterno latere Alexander
 Magnus stirpem deducit.

Actaque Thebæ. Supra 7. 5. 3.
 7. *Urbs diruitur.* Præter Arria-
 num lib. 1. Diodorum, 17. 13. & 14.
 Plutarchum in Alex. cap. 19. & 20.
 vide Aelianum, 13. 7. Pausaniam
 Arcadicis: & Strabonem lib. 9. qui
 Thebas suo tempore vix pagi me-

morabilis formam retinere scribit.
 Bong.

Captiui. Quorum erant xxx.
 millia. Ceciderant autem supra sex
 millia. Plutarchus, Alex. c. 20. Dio-
 dorus, 17. 14. B. Aelianus, var. 13. 7.
 de captiuis consensit: occisorum
 autem circiter nonaginta millia,
 corrupto forte numero, refert. Ii-
 dem, & Arrianus lib. 1. addunt, Pin-
 dari domum, eiusque stirpem, ab
 Alexandro, poëte nobilissimi reue-
 rentia ducto, sartam testam con-
 seruata: sacerdotibus ite vtriuf-
 que sexus, & Macedonum hospiti-
 bus, paritum fuisse. De Pindari fa-
 milia consensit etiam Plin. 7. 29.
 Bern.

Sub corona venduntur. Non
 quod corona militum, custodiæ
 causa captiuorum venalium gre-
 ges circumfaret: sed quia iure
 belli capros, coronatos venire mos
 erat. Videndus Agellius, 7. 4. Vide
 supra.

8. *Extenditur.* Ut tanto plurius
 scilicet venirent, quanto cupidius
 ab inimicis emerentur. Hisp. in-
 terpres exiguo pretio venditos
 ait, quasi per contemptum. Sed
 verbum

randa res Atheniensibus visa. Itaque portas refugiis pro-
fugorum contra interdictum regis aperuere. Quam re
grauiter tulit Alexander, ut secunda legatione denuo
bellum deprecantibus, ita demum remisit, ut oratores
& duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedan-
tur: paratisque Atheniensibus, ne cogantur subire bel-
lum, eo res reducta est, ut retentis oratoribus, duces
in exilium agerentur: qui ex continenti ad Darium
profecti, non mediocriter momentum Persarum viribus
accessere.

CAP. V. Proficiscens ad Persicum bellum, omnes no-
ueræ suæ cognatos, quos Philippus in excelsiorem
dignitatis locum prouehens, imperiis præfecerat, inter-
fecit. Sed nec suis, qui apti regno videbantur, pepercit,
ne quæ materia seditionis, procul se agente, in Macedo-
nia remaneret: & reges stipendiarios conspectioris in-
genij, ad cõmilirium secum trahit: seguiore ad tutelam
regni relinquit. Adunato deinde exercitu naues onerat:
vnde.

verbum extenditur hanc signifi-
cationem non admittit. Diodorus,
17. 14. è captiuorum distractione
talenta cccxxl. redacta scribit,
opinor Africa, quæ si singula 600.
coronatis assumentur, vni captiuo
c 30000 illis euenerint coronati
prope nouem. Bern.

9. *Aperuere*] Reddentes vicē be-
neficij, quales & ipsi acceperant.

10. *Ut oratores &c.*] Quorum no-
mina referunt Arrianus lib. 1. &
Plutarch. Alex. c. 32.

11. *Retentis oratoribus*] Demo-
sthenes recitator in concione, de
lupis, ab ouibus dedicationem can-
um postulantis apologeto obti-
nuit, ne dederentur. Plutarchus in
Alex. cap. 33. excepto tamen Cha-
ridemo, qui ex oratoribus vnus
exulare iussus, in Asiam ad Da-
rium profugit. Arrian lib. 1. Bern.

CAP. V. 3. *Reges stipendiarios*]
in exercitu Alexandri, Pythagorata-

regem Cypriorum memorat Cur-
tius, 4. 3. 19. 22 & alios, jam non
occurrit. Frontinus Strategem. 2.
11. 3. scribit, *Alexandrum deuicta*
perdomitæque Toracæ, reges eo-
rum præfectosque secum in mili-
tiam Asiaticam velut honoris
causa traxisse. Hi tales fuerint,
quales Romanorum auspiciis &
arbitrio regnarunt, precarii & vix
reges. Bern.

Conspectioris ingenij] *Quibus*
videbatur inesse cura detralia li-
bertatæ, ait Frontinus ibidem.
Exempla plura Principum, qui
suspectos aut emulos per speciem
honoris abstraxerunt, referuntur
à Grutero dissert. 36. ad Tacit. B.

4. *Adunato*] Ita ms. & quidam
impressi; rectius, opinor, quam
quomodo Bong. edidit, *Adornato*
maxime cum & alibi sic loquatur
auctor iis locis, quæ Freinshemij
monstrat index.

- unde conspecta Asia, incredibili ardore mentis accensa
 5 sus, duodecim aras deorum in belli vota statuit. Patri-
 monium omne suum, quod in Macedonia, Europaque
 habebat, amicis diuidit, *sibi Asiam sufficere* præfatus.
 6 Priusquam vlla navis litore excederet, hostias cædit,
 petens victoriam bello, quo toties à Persis petita Græ-
 7 ciæ vltor electus sit: quibus longa jam sætis, & matura
 imperia contigisse, quorumque tempus esse vices exci-
 8 pere melius acturos. Sed nec exercitus eius alia, quam
 9 regis animorum præsumptio fuit: quippe obliti omnes
 coniugum, liberorumque, & longinquæ domo militia,
 Persicum aurum, & totius Orientis opes, iam quasi suâ
 prædam ducebant: nec belli periculorumque, sed diui-
 10 tiarum meminerant. Cum delati in Continentem essent,
 primus Alexander jaculum velut in hostilem terram ie-
 11 cit: armatusque de naui tripudianti similis prosiluit, at-
 que ita hostias cædit, *precatus, ne se regem: ille terra in-*

Aras] Vulgo confunduntur aræ
 & altaria. Sed altare quid augu-
 stius, & in quo victimæ adolerentur,
 diisque superis sacrum erat. Ara
 etiam in qua supplicatur aut tan-
 tum libatur, atque etiam ad deos
 inferos pertinet. Quin & antiquio-
 ribus temporibus aram pro focu-
 lo sacerdotis usurpam non est
 vana opinio. Vnde Virgil.

Talibus orantem distis arasque
renentem.

Duodecim aras] Ad duodecim
 deos magnos alludere videtur,
 quos Consentes appellabant Ro-
 mani. Martianus Capella lib. i. de
 Nupt. Phil. Tunc etiam ut inter
 alios potissimi rogarentur ipsius
 collegæ Iouis, qui Iffenti cum eo-
 dem toneante numerantur, quos-
 que disticho complectitur Ennia-
 num illud:

Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Dia-
na, Venus, Mars,

Mercurius, Iovis Neptunus, Vul-
canus, Apollo.

quos deos consiliarios, & *βου-
 ληται* appellabant.

Aras deorum] Ioni Descensoris,
 & Mineræ, & Herculi aras
 aras ait Arrianus lib. i. *Bern.*

6. Hostias] Hinc apparet, hostias
 dici pecudes, quæ diis immolan-
 tur, quando exercitum in hostes
 ducimus. Hostire enim est ferire
 antiquis. Quamquam contrarium
 asserere videatur Ovidius:

Vistima, qua dextra cecidit vi-
trice, vocatur.

Hostibus à domum hostia nomen
habet.

Erat autem hostia consultoria,
 quando dii per exta consuleban-
 tur: erat animalis, quando sola
 anima deo sacrabatur. Quarum ite-
 rum plures species.

10. Iaculum] *Δίον, ἡσπῆαν.* Dio-
 dorus, 17. 17. *Bong.*

Iaculum] Hoc erat faciale iu-
 re defungi. Vide Macrob.

11. Ne se regem illa &c.] Virgi-
 lius sine Georg. de Imp. Augusto

Vilfridus

vite accipiant. In illo quoque ad tumulos heroum, qui 12
Trojano bello ceciderant, parentavit.

CAP. VI. Inde hostem petens, milites a populatio- 1
ne Asiæ prohibuit, *parcendū suis rebus prætatus, nec per-*
denda ea, quæ possessuri venerint. In exercitu eius fuere 2
peditum xxx duo millia, equitum quatuor millia quin-

genti,
Victorque volentes Per populos
dat jura.

Ita Demosth. in Philipp. ἐξ ὧν
ἐστὶ τὸ πᾶν, quā summam lau-
dem gubernatoris esse, Xenophon
ait in Oeconom. Vide sis Aelianum
var. 12. 9. de Timesia, vitro imperiū
abdicante, quod omnibus odio se
esse videret. At non hodie tantum
aut heri, ostendenda per terrores
potentia, dira sed frequenter magnus
imperiū gloria. Senec. de clem. 1. 1.
Bern.

12. (110) Troadis urbs ab Illo Trois
Illo nomen accepit, quam Troës
Aetæi vocabant; ad orientem
Iliam & Dardaniam versus.

Tumulus. Tumulus proprie ag-
gesta humas. Sed, præ monumento
illa solantur. Alioqui veteres non
sepeliri habuerunt edificata sepulera
sed scrabe facta, & aggesta desu-
per humo tumulabant. Aggestum
terere Latini tumulū, Græci *χρημα*
appellabant. Supra illud cippus
lapideus statuebatur, qui nomen
& elogium defuncti continebat.
Quod & mōnimeatum Latini di-
xerunt.

Heroum. Palmaria correctio,
culis inuente laudem, ingenio se-
bisq; transcribo temeritatis, si qua
est, culpam, qui nulla manuscrip-
torum auctoritate comprobata
in textum ausus sum admittere,
mibi seruo. Faciebat audacem &
votum assinitas, cum ex eorum,
quomodo hactenus omnes edi-
tiones habebant, in heroum facili
se transiit, & vtro consensus au-
ctorum. Nam & Plutarchus in A-
lex. c. 24. & Diodorus, 17. 17. Alex. 3.
describit heroum tumulos in transiit

veneratum scribunt. Bern. Frots-
heimius tamen præfert eorum,
quoniam non solum ad heroum tumu-
los parentauerit Alexander, sed &
ceterorum bello caesorū. Vide Diod.

Parentavit. Inter parentandum
cum Achilles statuam circumcur-
reret, dixisse fertur: felicem illam
esse, qui viuus tam fidum amicum
mortuus tam egregium habuerit
præconem.

CAP. VII. Parcendum suis reb.]
Ita Cræsus Cyro suadens, ne Ly-
diam populandam militi daret: nō
meam, inquit, urbem, non res me-
diripies, nihil enim ad me jã ista
pertinet: tua sunt: tua illi perdis.
Herodor. 1. 88. Et, ut inquit Iota-
st. ad Polymicem, Thebald. Senec. act.
17.

Quæ corripit igne, quæ meti gla-
dio iubet.

Aliena credit.
Nullum desperare: Periarum
maius indicium Alexandro fuit,
quā quod urbes, quod agros suos
viderent: quicquid nō corripissent,
hostem esse confessi. Curti. 4. 14. 4.

2. In exercitu eius] Plutarchus in
Alex. c. 23. scribit, quosdam Alexā-
dro tribuere peditum triginta
millia, & tot edit Diodorus,
17. 17. & Arrianus lib. 1. alio-
peditum quatuor & triginta mi-
lia. Equitum autem illi quinque
millia, hi quatuor mille tradide-
runt. Diodorus in numero equi-
tum consentit cum Iustino: Naui-
bus autem longis sexaginta traie-
cisse Hellespontum refert. Froa-
tinus, 4. 2. 4. solis hominum x1
millibus orbem terrarum aggesti-
sum scribit. Bong.

- 3 genti, naues cētum LXXXI. Hactam parua manu vni-
 4 versum terrarum orbem vtrum sit admirabilius, vicerit
 5 an aggredi ausus fuerit, incertum est: cum ad tam peri-
 6 culosum bellum exercitum legeret, non inuenes robu-
 7 stos, nec primum florem ætatis, sed veteranos; plerof-
 8 que etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque mi-
 9 litauerant, elegit: vt non tam milites, quam magistros
 10 militiæ electos putares. Ordines quoq; nemo nisi sexa-
 11 genarius duxit: vt si principia castrorum cerneret, sena-
 12 tum te alicuius priscae reipubl. videre diceret. Itaque ne-
 13 mo in prælo fugam, sed victoriam cogitauit: nec in pe-
 14 dibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Contra rex Per-
 15 sarum Darius, fiducia virium, nil astu agere, affirmans
 16 suis, *occulta consilia victoria furtiua conuenire*, nec hostē
 17 regni finibus arcere, sed in intimum regnum accipe-
 18 re:

6. *Principia castrorum*] De militia Macedonica loquitur auctor more Romanorum, quibus principia loci castrorum princeps & sacer, quia in iis aquilæ & signa, id est, dii militares: item, in iis, aut iuxta illa, tribuni, præfecti, honestissimi decurionum & centurionum. Plutarchus in Galba cap. 17. ἀρχαία, & πρῶτα πρὸς μάχης καὶ λόγῳ. Statius est in re Græca, circumseribit lib. 10. 17.

Ventum ad conciliū penetrato, do-
 mumque reuerendam

Signorum, -----

Inritia vocat Sidonius Apollinaris, 1. 11. si recte locum capio: *Quem inter inritia cognosci, claritas vir-
 trici magis quam patris fecit.* Bern.

8. *Affirmans suis, occ. cons. victo-
 ria furtiua conu. &c.*] Omnes ha-
 gensus editi: *affirmans*, suis occ.
cons. vill. furtiua non conu. Secuti
 amus Gruteri iudicium, in Notis
 ad Liliū, 1. 1. 8: censentis locum
 ita restituendum auctoritate mss.
 eiecta particula negatiua non. Idē
 enim Darius dicit, quod Alexan-
 der apud Curium, 4. 13. 11. La-

crunculorum & furum ista soler-
 tia est, quam præter mihi. quippe
 illorum verum unicum est fallere.
 De Parthis rex eorum Sapor apud
 Ammianum, 17. 10: Illud apud nos
 nunquam acceptum fuit, quod
 adserit vos Romani exultantes,
 nullo discrimine virtutis ac dolia
 prosperos omnes laudari debere
 bellorum euentus. Quamquam &
 Romanis, nimirum antiquis, hanc
 animi magnitudinem tribuit Li-
 uius, 42. 47. 5. & Tacit. annal. 1. 88.
 2. Atheniensibus Thucydides, 2. 8.
 24. Aethiis Polybius, 13. 1. Helue-
 tiis Cæsar bel. Gall. 1. 13. Verum ista
 plerumque iactantius dicuntur,
 quam fiunt. Bern.

Victoria furtiua] Thucydides, 5.
 2. 5. στρατεgemата vocat appositē
 κλέμματα, hoc est, interprete Sal-
 lustio hist. 1. 4. 13. furra belli. Huc
 respicit & Tacitus annal. 3. 74. 2.
Tacfarinas furandi bonus. Alexan-
 dri celebre dictum est apud Plu-
 tarchum in eius vita, cap. 57. Οὐ
 κλέψας τὸν τίλον, non furor vi-
 ctoriam. Bern.

9. *Hostem regni fin. arcere*] An-
 præter, bellum domi excipere,

re: gloriosius ratus repellere bellum, quam non admit-
tere. Prima igitur congressio in campis Adraastiis fuit. 10
In acie Persarum sexcenta millia fuere, quæ non minus 12
arte Alexandri, quam virtute Macedonum superata, ter-
ga verterunt. Magna itaque cædes Persarum fuit. De 12
exercitu Alexandri nouem pedites, centum viginti equi-
tes cecidere; quos rex impense, ad cæterorum exemplum 13
humatos, statuis equestribus donauit, cognatisque eo-
rum immunitates dedit. Post victoriam maior pars Asiæ 14
ad eum defecit. Gessit & plura bella cum præfectis 15
Darij, quos iam non tam armis, quam terrore nominis
sui vicit.

CAP. VII. Dum hæc aguntur, interim iudicio cap- 1
tiui ad eum defertur, insidias ei ab Alexandro Lyn-
cistarum, genero Antipatri, qui præpositus Macedonia
erat, parari. Ob quam causam timens, ne quis interfe- 2
cto eo in Macedonia motus oriretur, in vinculis eū ha-
buit.

an vero in hostilium agrum infer-
re, disputatur in Liuius, 31.7. Adde
nostrum supra 1.8.2. infra, 22.5.4.
& 5. Bern.

10. Adraastiis] Stephanus de vr-
bibus Α' Σεξασίας πιδίον, per
quod fuit Granicus fluuius, à quo
hoc prælium dicitur ad Grani-
cum. Strabo libro 13. Bern.

11. In acie Persarum] Diodorus,
17. 19. peditum centum millia,
equitum decem: qui hoc prælio
Persarum peditum decem millia
cecidisse auctor est Plutarchus c.
26. peditum viginti millia. Bong.

12. Nouem pedites] Idem ex Ari-
stobulo refert Plutarchus cap. 26.
& confirmat Orosius 3.16. & 4.1.
nequis cum Glareano mendum hic
esse suspicetur. Arrianus ex Mace-
donum auxiliis xxv. cecidisse: ex
reliquis equites 1x. pedites xxx.
Plutarchus ex Aristobulo c.26. in
vniuersū quatuor & triginta. B.

Centum viginti &c.] xxxii. pe-
dites, D. laucios, equites cl. inter-
fectos Q. Curtius scribit.

13. Impense, ad cæterorum humatos]
Diodorus, 17.21. Rex suos mag-
nifice sepultura tradit, excita-
tiores ad discrimina pugnarum
reddere cupiens milites eiusmodi
honestamentis. Nostris moribus,
nemo conqueri poterit, paucos
esse viros fortes, qui impigre &
intrepide in hostem vadant: quan-
do nec viui meritis præmiis, nec
mortui dignis honoribus afficiun-
tur. Bern.

Statuis equestribus] Aeneas sta-
tuas in templo Iouis erectas, quas
Lysippus statuarius Alexandri fin-
xit, refert Arcianus lib.1. Bern.

14. Maior pars Asiæ] Quæ est in-
tra caurum & Euphratem Stra-
bo. Bern.

15. Terrore nominis &c.] Sic
Polabella terrore nominis Romani
soluit Numidarum obsidium. Ta-
cit annal. 4. 24.2. pro belli initis
ducem aut timeri aut sperni, pro-
lixè Gruterus ostendit ad Tac-
itum dissertatione 8.

- 3 buit. Post hæc Gordien urbem petit, quæ posita est inter
 4 Phrygiam maiorem & minorem: cuius vrbis potius nomen
 non tam propter prædā cupido eum cepit, sed quod
 audierat in ea urbē, in templo Iouis iugum Gordij pos-
 5 tum; cuius nexum si quis soluisset, eum tota Asia regna-
 6 turum, antiqua oracula cecinisse. Huius rei causa & ori-
 go illa fuit. Gordius cum in his regionibus bubus con-
 7 ductis araret, aues cū omnis generis circumuolare cœ-
 8 perunt. Profectus ad consulendos augures vicinæ vrbis,
 obuiam in porta habuit virginē eximia pulchritudinis;
 percontatus eam, quem potissimum augurē consuleret:
 9 illa audita causa cōsulendi, gnara artis ex disciplina pa-
 10 rentum, *regiū ei portendi*, respondit: polliceturque se &
 matrimonii, & spei sociam. Tam pulchra conditio, pri-
 ma regni felicitas videbatur. Post nuptias, inter Phry-
 gas orta feditio est. Consulētibz de fine discordiarū,
 oracula

CAP. VII. 3. Post hæc Aliker Curtius, 3. 16. &c. qui ante prælium hæc facta memorat. Bern.

Gordien 3. Ita veteres omnes: Græci Τόρδης, & ita fortasse librarius scripserat, ut infra multis locis Cræteron, & o facillis est in e mutatio. Stephanus vocat Τόρδης. Hic initium habent quæ ad nos perueniunt. Q. Curtij fragmenta. Bern.

Gordien urbem petit, quæ posita est inter Phrygiam maiorem, & minorem. Falium. Non enim inter Phrygiam maiorem, & minorem, sita vrbis Gordiū, sed inter Phrygiam maiorem, & Cappadociam. Stephanus Τόρδης τῆς κατὰ τὴν περὶ τῆς Φρυγίας, ὁδὸς τῆς κατὰ τὴν περὶ τῆς Μιδίας. Alii tamen similiter in Phrygia minore ad Sagarium ponunt. Sed inepte. Ineptiunt quoque illi, qui eandem ac Sardes faciunt. Celæas enim Alexander iam ceperat. Neque quisquam prodidit, eum regressum in Phrygiam

Hellespontiacam. Voss.

4 Iugum Gordij. Malim quod in quibusdam impetis, est, iugum plaustris Gordij, sicut etiam infra, num. 17. Bern.

6. I. rescriptum ad consulendos augures vicinæ vrbis. Omnis scriptio ad augures Telmisen vrbis; non vicina. Nihil enim minus, quam vicina fuit hæc vrbis Phrygia Telmiseses autem fuisse, testatur Strabo, & Plinius, & Ptolemy, & Strabo, nec bardi & hambationes ignorant. Confirmat hanc coniecturam Arrianus lib. 11. quem consule. Abit ille paululum ab Iustino in hac narratione. Sed non possum omittere, quid sit quod maxime hic mirer. Cum enim supra dixerit, & nos etiam ex aliis ostenderimus, Midam cum Phrygiis ex Europa in Asiam transisse; quomodo pater eius Gordius in Phrygia Asiatica regnare potuerit? Aut quomodo Phrygiæ ante Midam in Asia? Non tamen hoc vius Iustinus; sed & Arrianus, & alij, produnt. Idem.

oracula responderunt, regem discordiæ opus esse. Iterato 11
 querentibus de persona regis, iubentur cum regem
 obseruare, quem reuersi primum in templum Iouis eun-
 tem plaustrum reperissent. Obuius illis Gordius fuit, sta- 12
 timque eam regem consalutant. Ille plaustrum, quo ve- 13
 henti regnum delatum fuerat in templo Iouis positum,
 maiestati regis cōsecrauit. Post hūc filius Mida regna- 14
 uit, qui ab Orpheo sacrorum solennibus initiatus, Phry-

giam

10. Regem discordiæ opus esse]
 Vulgo rege non propterea p̄uilecos
 ignorantia. Cicero ad Att. 1. 5. epist.
 20 : Video tibi opus esse uaticum.
 Plautus Truculento :

Quid isti supposito puerum
 opus fessima ?

Lucetius, 5. 235. Nec crepitacula
 eis opus est. Vide Nonium. Ad rem
 facit illud Taciti annal. 1. 9. 11. Non
 aliud discordantis patriæ reme-
 dium, quam ut ab uno regatur. Et
 hist. 1. 1. 2. Ad unum omnia refer-
 ri, pacis interest. Bern.

13. Vhenri] Passiue hoc est acci-
 piendum, eodem scilicet sensu,
 quo Cicero dixit de cl. orator. c.
 97. Adolescentia per medias lau-
 des quasi quadrigis vehens. & de
 nat. deor. 1. 28. Idcirco Triton
 pinguis natiuitas inuolans bel-
 lium, pro inuictas. Bern.

14. Mida] Ne quo Poëtæ fabula-
 ti sunt, quicquid manibus attigis-
 set in aurum conuersum. Cic. Mida
 illi Phrygio, cum puer esset, dor-
 mienti, Formicæ in os grana tritici
 congeslerunt, ditissimum fore
 prædicatum est, quod euenit. Fuit
 autem hic Gordij filius, Phrygiæ
 maioris rex, qui Ancyram urbem
 condidit, cuius Plinius & Ptole-
 mæus meminere. Cuius infinitæ
 opes in Prouerbiū abiēre. Notus
 ex Suida; Stephano, Aristophanis
 interprete, Ouidio, cui & Berecyn-
 thi⁹ Heros dicitur. Mida Fertur de
 Sileno fabella quædā: qui cū à Mi-
 da captus esset, hoc ei muneris pro
 sua missione dedisse scribitur: &
 docuisse regē, Non nasci hominē lo-

ge optimum esse: proximum autē
 quamprimum mori. Sed & de reb⁹
 Phycis arcana quædam à Sileno
 Midæ ἀποχρησάμενος, auctor Theo-
 pompus Chius, & ex eo alij multi.
 In his Strabo, Tertullianus, Aelia-
 nus, & Philostratus. Itaque doctis-
 simus omnium. Poëtarum Virgi-
 lius, carmen de principiis & con-
 ditu rerū & vetustissimis reb⁹ alijs
 scripturus, Sileno potius quā alijs
 vlli de tantis rebus differendi par-
 teis attribuit: quod qui temere à
 prudentissimo vate putant faciū,
 imperiti sunt, atque inepti. Midam
 vero etiam ipsum de Satyrorum
 genere fuisse, Philostrato, alijsque
 placet, plures virum faciunt, Phry-
 giæ regem, ex Herodoto & Poëtis
 notissimum. Casaub.

Ab Orpheo sacrorum solennibus
 initiatus] Fuit enim theologus
 Orpheus. Vnde Horatius, lib. 2.
 epist. 3.

Siluestres homines sacer inter-
 presque deorum

Cadibus & victu fædo deter-
 runt Orpheus,

Dictus ab hoc lenire tigres, rapi-
 dosque leones.

Vide Scruium ad illud Virg. Aen.
 6. 645.

Nec non Threicius longa cum
 veste sacerdos. Mod.

Ab Orpheo sacrorum solennibus
 initiatus] Canon apud Photium,
 narratione 1. refert, quod Midas
 ὀφείλει τῷ Πρωτοκλήτῳ τὸ ἐοικὸς
 ἀξέοργον ἱερουργεῖν, & τὸ αὐτὸ
 τῷ Χρυσέῳ βασιλεὺς ἐκείνῳ. Vnde
 Sacrorum] Thraciæ. Relij

giam religionibus impleuit: quibus tutior omni vita
 15 quam armis fuit. Igitur Alexandei capta vrbe cum in
 16 templum Iouis venisset, iugum plaustrum requisivit: quo
 exhibito, cum capita loramentorum intra nodos abs-
 condita reperire non posset, violentius oraculo vsus,
 gladio loramenta cædit, atque ita resolutis nexibus,
 latentia in nodis capita inuenit.

1 C A P. VIII. Hæc illi agenti, nuntiatur, Darium cum
 2 ingenti exercitu aduentare. Itaque timens angustias,
 magna celeritate Taurum trāscendit: in qua festinatio-
 3 ne quingenta stadia cursu fecit. Cum Tarsum venisset,
 captus Cydni fluminis amœnitate, per mediam urbem
 influentis, projectis armis, plenus pulueris ac sudoris,
 4 in præfrigidam undam se projecit. Tum repente tantus
 nervos ejus occupauit rigor, vt interclusa voce nō spes
 5 modo remedi, sed nec dilatio periculi inueniretur. V-
 nus erat ex medicis nomine Philippus, qui solus reme-
 dium

Religionibus imp. q. tutior] La-
 ctantius de ira, 1. 11. *Religio & ri-
 mor Dei solus est, qui custodit ho-
 minum inter se societatem.* Cicero
 de natur. deor. 1. 2. *Pietate aduer-
 sus deos sublata, fides etiam &
 societas humani generis, & una
 excellentissima virtus iustitia tolli-
 tur.* Causam aperit. *Liuius, 1. 21. 1.
 & 2. item 1. 19. 4. Urbem citius sine
 solo, quam rempubl. sine opinione
 de diis aut constitui, aut constitu-
 tam seruari posse scribit: & c. 48.*
*Religionem vinculum siue congu-
 lum vocat omnis societatis, & ius-
 titia firmamentum.* De falsa ille
 quidem: sed quanto magis id ve-
 rum de vera. Bern.

16. *Gladio*] Aristobulus scribit
 auctore Arriano, Alexandrum
 exempto paxillo temonis (erat
 is clauus ligneus per medium
 temonem trajectus, cui vin-
 culum adstrictum erat,) iugum te-
 moni detraxisse. Vide & Plutar-
 chum in vita Alexandri, c. 8.

CAP. VIII. 2. *Stadia*] Stadium fa-
 citur centum, vigintiquinque passus,

siue sexcentis vigintiquinque pe-
 des. Plin. lib. 2. c. 23.

3. *Tarsum*] Augustinus Tarsis
 Ciliciam, Tarsum metropolin
 tradit. Idem Carthaginem potius
 ianvi putat in Plin. 47: Amma-
 nus, 14. Ciliciam Tarsum nobilitat,
 urbs perispicabilis. Hanc condidisse
 Perseus memoratur; vel certe ex
 Aethiopia profectus Sandan qui-
 dam nomine, vir opulentus & no-
 bilis vbi per Sandan, Sardanapa-
 lum intelligi, tum ex nominis af-
 finitate patet, tum quia veteres
 tradunt, eum una die Tarsum &
 Anchialum condidisse. Ex Aethio-
 pia profectus dicitur, quia Chus-
 vicina Aegypti & Babyloniz.
 Horn.

Φύξεν δὲ ὅταν ἦ τὰν τὸ
 πῦρ καὶ τὸν Ἰούδα. Eustach. ad A-
 pollon. Præter Plutarchum Alex.
 c. 29. vide Valerium sine l. 3. Dio-
 dorus, 17. 31. causam morbi nul-
 lam assert. Bern.

Præfrigidam undam] Malim, in
 præfrigidam, nudum. Bong.

dium polliceretur : sed & ipsum, Parmenionis pridie à Cappadocia missæ epistolæ suspectum faciebant : qui 6
ignarus infirmitatis Alexandri scripserat, à Philippo medico caueret, nam corruptum illum à Dario ingenti pecunia esse. Tutius tamen est ratus, dubiæ se fidei me- 7
dici credere, quam indubitato morbo perire. Accepto 8
igitur poculo, epistolas medico tradidit : atque ita inter bibendum oculos in vultum legentis intendit. Vt si cu- 9
rum conspexit, lætior factus est, sanitatemque quarta die recepit.

CAP. IX. Interea Darius cum quadringentis milli- 1
bus peditum, ac centum millibus equitum in aciem pro- 2
cedit. Mouebat hæc multitudo hostiū respectu paucita- 3
tis suæ, Alexandrum : sed interdum reputabat, quantas res cum ista paucitate gessisset : quātosque populos fudisset. Itaque cum spes metum vinceret, periculosius differre 4
bellum ratus, ne desperatio suis cresceret, circumuectus suos, singulas gētes diuersa oratione alloquitur : Illyrios 5
& Thracas opum ac diuitiarum ostentatione, Græcos veterum bellorum memoria interneciuque cum Per- 6
sis odij accendebat : Macedones autem nunc Europæ victæ admonet, nunc Asiæ expetitæ : nec inuentos illis toto orbe pares viros gloriatur. Ceterum & laborum si- 6
nem

6. *Ingenti pecunia*] Et promissis filia nuptiis. Plutarch. Alex. c. 30. Bern.

7. *Indubitato morbo*] Sebil. *Indubitata morte*. vix dubia correctio. Sic enim & infra, 12. 15. 1. Bern.

8. *Oculos in vultum*] Tacit. ann. 3. 3. 1. *Vultum scrutari* dixit.

CAP. IX. 1. *Cum quadringentis millibus*] Sexcenta millia habet Arrianus lib. 1. pag. 36. B. quem numerum Persas prima congressione habuisse scripsit Iulianus, 11. 6. 11. vereor vt recte, qui enim iam moueretur Alexander, sexcentis millibus primo prælio superatis? Vul-

go hic legitur, CCC iis millibus, quod probat Orosius, 3. 16. B. Atque ita etiam expressit interpres His, Bern.

2. *Interdum*] Hoc est, interim, vt apud Velleium, 2. 74. 2. & in Appuleio sæpius. Idem.

3. *Singulas gentes &c.*] Sic Hannibal apud Liliū, 30. 33. 8. &c.

5. *Nec inuenios illis r. o. p. viros*] Ita iam pridem hic emendandum docuit Franc. Madius ad Curtium, 4. 14. 7. Editiones aliæ habuerunt, *nec inuenios i. r. o. p. viros*. Idem.

7. *Consue*

7 nem hunc, & gloriæ cumulū fore. Atq; inter hæc idem-
 8 tidem consistere aciem iubet, vt hac mora consueſcant
 9 oculis turbam hostium ſuſtinere. Nec Darij regis ope-
 ra in ordinanda acie defuit Quippe omiſſis ducum offi-
 ciis ipſe omnia circumire, ſingulos hortari, veteris glo-
 10 riæ Perſarum, imperiique perpetua à diis immortalibus
 11 datæ poſſeſſionis admonere. Poſt hæc præliū ingētibz
 animis committitur. In eo vterque rex vulneratur. Tan-
 12 diu certamen anceps fuit, quoad fugeret Darius. Exinde
 cædes Perſarum ſecuta eſt. Cæſa ſunt peditum vnum &
 ſexaginta

7. *Conſueſcant*] Eſt huius loci nota fabula de vulpe ad primum leonis conſpectum exterrita, eundem poſtea miſus miſuſque formidante : *Quæ ex uſu ſunt*, non ſumentur. Vegetius, 3. 12. ſu. Subita conuerſant hoſtes ; uſitata piteſcunt. idem 3. 26.

8. *Imperiique perpetua à diis immortalibus data poſſeſſionis admonere*] Scribe, dati poſſeſſionis. Ait imperium perpetuæ datum poſſeſſionis. *Voſſ.* Quomodo & ſedem quondam Imperij Romani. *Vrbem æternam* ioculant præter Inſcriptiones antiquas & ſæppi conſtitutiones. Ammianus, 14. 14. Iulius, 28. 28. 17. Florus, 1. 7. 10 & immemores, Omnia mortalium opera mortalitate damnata eſſe, & inter peritura non viuere : Seneca, epiſt. 91. *Vebiam*, imperiorum ; *genium*, nunc hocce fortuna, nunc ſeneſcit, nunc interit : Velleius, 2. 11. 6. τὸ ἐμὲ ἀποφύγει ὁ χρόνος ἐν φθούρῃ. *ἔτι καὶ πρὸς τοὺς ἀφύκτους*. Pachymerius hiſt. Byzant. 2. 27.

9. *Prælium ingētibz animis*] Ad Iſſon urbem, quam Xenoph. lib. 1. A. 7. *Euſo*. Diodor. Sic. 17. 32. & Meli ingentem urbem, Strabo, lib. 14. *Πολίχνη* oppidulum cum ſtatione appellat. Stephanus poſtea hanc urbem à victoria Nicopolin vocatam aſſerit, etſi Ptolemæus ab Iſſo illam diuerſam faciat.

Prælium ingent. an. committitur]

Ad Iſſum, Ciliciz urbem non ignobilem. Diodorus, 17. 32. & ſeqq. Cicerō famil. 3. epiſt. 10. Hoc prælio ex. millia cæſa. Plutarch. vt Diodorus, 17. 36. peditum duodecim myriados, equitum decem millia. Bong.

Vterque rex] Alexandri dextrum ſemur leniter perſtriſtum ait Q. Curtius.

10. *Vnum & ſexaginta*] Diodorus, 17. 36. numerat peditum 120000. equitum 10000. Arrianus, 2. 2. peditum 90000. equitum 10000. vniuſe 100000. non amplius. Iuſtinus hic ruiſum aliter : *Cæſa ſunt peditum vnum & 60. millia*, equitum decem millia, *cap. 24. 40. millia*. Oroſius, 3. 16. iterum ab omnibus aliis abieciſtunt, inquit peditum 80. millia, equitum x. millia cæſa ſunt : *cap. 24. 40. millia*. Plutarchus Alex. cap. 33. generatim *ἑκάστην ἑξ ἑκατὸν ἑκατὸν* ponit cæſas, hoc eſt ſuper centum & decem millia, ſine equitum peditumque diſcrimine, tanta eſt varietas ſcriptorum in unico cæſorum numero. Scripſit Antipater epigrammata ſuper hac cæde Periarum ad Iſſum Anthologiæ, 3. 5. adi. Hanc ne pugnam Philoxenus Eretrius pictor coloribus redintegravit, an Iſſam Alex. cum Dariō ad Arbēla ſeu Gaugamelæ, Plinius, 3. 5. 10. non exprimit. Raderus. & eadem fere *Ἀνδάλων*. Obiter addito, Iuſtini docum
 ſupra

sexaginta millia, equitum decem millia: capta quadraginta millia. Ex Macedonibus cecidere pedestres cxxx equites cl. In castris Persarum multum auri ceterarumque opum inuentum. Inter captiuos castrorum, mater, & vxor eademque soror, & filia duæ Darij, fuere. Ad quas visendas hortandasque cum Alexander venisset, conspectis armatis, inuicem se amplexæ, velut statim morituræ, complorationem ediderunt. Prouolutæ deinde genibus Alexandri, non mortem, sed dum Da-

rii

supra citatum corruptum videri; nec enim placet illud *unum & sexaginta*: quando unum illud nemo temere Grec⁹ scriptor, ex quibus hæc hauriēda sunt, historia adiecit, illi enim per myriadas computauerunt hanc cladem, quod causæ est, cur idem faciant omnes, etiam Latini, qui numerum hoc prælio caesarum captorumue referunt. Igitur potius crediderim in Iustino scribendum *centum & sexaginta*. Certo nec Sabellico priorem scripturam placuisse apparet ex eo, quod verba *unum &* omittens Ennead. 4. 4. ita scribit. *Troxum peditem sexaginta millia cecidisse ait.* Preinsli.

Pedestres cxxx, equites cl. Curtius habet eriginta omnia & duos. Assentior Modio & Gloriano recentiori legendum pro *eriginta*. Nimis enim ille angustus numerus: neque mouere debet *enig* *unum*, quod subiunctum *Tarulo* impendio ingenti victoria fecit. Nam etiam sic impendium satis leue. *Acidalius*. Vellim ibi simpliciter legi *recentiori* sublato & duo, sic enim respondebit numerus illi Prodori, 17. 36. *Ex Macedonum pedibus*, inquit *recentiori*, & 150. *equites defuerunt.* In Iustino, 11. 2. itē emendatum pro *peditem* 130. *pedum* 300. Loccen.

II. *In castris Persarum multum auri ceterarumque* fuit in hac præda nihil seriniolo quod præciosius, de cuius vsu amicis contumacibus, Imo hercle, Alexan-

der inquit, librorum Homeri custodia detur.

12. *Mater*] Matri Darij nomen Sygambi fuit.

Vxor] Eadem & soror, quod hic notauit Arrianus, 2. 2. *ἡ ἑαυτῆς ἀδελφῆς ἀδελφῆς*. quumquam illa particula *ἡ* induxerit in errorem interpretes ut vna ex muliere duas facerent *mater Darij & vxor*, soror etiam ac filius. &c. Sororem enim suam, pulcherrimam mulierum, incestu quidem, sed inde à Cambyse patrio Persie more, vxorem duxerat. Vertendum igitur fuit cum Orozio, 3. 16. *Inter captiuos castrorum mater & vxor eademque soror & filia duæ Darij fuere.* Ea res exemplum fuit Grecis Aegypti regionibus, aliisque, ut & ipsi sorores ducerent.

13. *Hortandasque*] Hæc est, consolandas; quo sensu alloqui & alloquium vsurpari, notauit Varro l. 6. de L. L. sicuti *παρά*, *παρά* *αὐτοῦ* Græcis addde supra Not. ad 11. 11. Bern.

14. *Prouolutæ deinde genibus*] Quod supplicum erat, genua enim misericordie dicata.

Non mortem sed &c.] Commune verbum deprecari ad duo ista, mortem & delationem mortis, diuerso plane sensu refertur: illam, ne inferatur; hanc ut concedatur: quomodo etiam supra, 3. 1. 9. *indicare*, duplici simul significatione sumitur: *Et eadem patri & se ab insidijs vindicauit.* Bern.

Dila

15 nij corpus sepeliant , dilationem mortis , deprecantur.
 16 Motus tanta mulierum pietate Alexander, & Darium vi-
 17 uere dixit : & timentibus mortis metum demisit : easque
 18 haberi vt reginas præcepit. Filias quoque non sordi-
 19 dius dignitate patris sperare matrimonium iussit.

1 C A P. X. Post hæc, opes Darij , diuitiarumque ap-
 2 paratum contemplatus , admiratione tantarum rerum
 3 capitur. Tunc primum luxuriosa conuiuia, & magnifi-
 4 centiam epularum sectari : tunc Barsenen captiuam dili-
 5 gere propter formæ pulchritudinem cœpit. A qua postea
 6 susceptum puerum Herculem vocauit. Memor tamen
 adhuc Darium viuere , Parmenionem ad occupandam
 Persicam classem, aliosque amicos ad recipiendas Asiæ
 ciuitates misit : quæ statim audita fama victoriæ , ipsis
 Darij præfectis cum auri magno pondere tradentibus
 se, in potestatem victorum venerunt. Tunc in Syriam
 proficiscitur: vbi obuios cum insulis multos Oriētis re-

ges

Dilationem mortis] Aliter hæc Curtius , qui de his ita loquitur : Sed omnium oculos animosque in semet conuerterant caprius, marer, sonjuxque Darij, &c. Illa sua calamitatem obliuiscit, vtro cornu Darij steterisset : quæ fortuna discriminis fulset ? requirebant. negabant se captas , si viueret rex. Sed illum equos subinde mutanem longius fuga abstulerat. Vide & Diodorum Siculum.

15. *Haberi vt reginas*] Adde 36. 1.6. & 38.9.3. *Haberi & saluari*, ex fide codicis Massense legit Iust. Rysquius centur. altera epist. 43.

C A P. X. 2. *Barsenen*] Bar-
 nen Darij filiam commemorat Ar-
 rianus lib. 7. quam deuicto Dario
 Alexander in vxorem duxit. de ea
 infra 13.2.7. B. Adde Plutarchum
 Alex. c. 36. Bern.

6. *Cum insulis*] Reglæ dignitatis
 insignibus. Ita Pollio in Gallienis
 duobus c. 10. *Odenatius rex obti-*
nuit totius Orientis imperium,
quod se fortibus factu dignum
cuncta maiestatis insulis declara-

uit. Insula proprie quidem sacer-
 dotibus , victimis rebusque sacris
 tribuuntur. quanquam & regum
 persona sacra habetur : & aliquin-
 etiam ea vox generalius accipi-
 tur. vt apud Spartianum in Adria-
 no cap. 6. *Insula omnium Panno-*
niæ, hoc est , titulo præfecturæ
 Pannoniæ. Seneca consol. ad Hel-
 uiam cap. 13. *Vir constans ipse mi-*
serias insularum loco habet. Et
 epist. 14. *Licet etiam apud me-*
diocriter malos insularum loco
sunt, hoc est, dignitatis. Quædam
 editiones non bene, *cum insulis*,
 Bern.

Obuios cum insulis multos Oriē-
tis reges habuit] Puto respicere Iu-
 stinum ad memorabilem illam hi-
 storiam, quam Iosephus de Iaddo,
 summo Iudæorum sacerdote, nar-
 rat. Vide eum lib. 11. Antiq. cap. 8.
 Voss.

Obuios cum insulis multos Oriē-
tis reges habuit] Iaddus in popu-
 lo Dei summum sacerdotium te-
 nuit decem annos sub Artame &
 Dario vltimo vsque ad Alexan-
 drum

ges habuit. Ex his pro meritis singulorū alios in socie- 7
tatem recepit: aliis regnum ademit, suffectis in loca co- 8
rum nouis regibus. Insignis præter ceteros fuit Abda- 8
lonimus, rex ab Alexandro Sidoniæ constitutus. Quem 9
Alexander, cum operam oblocare ad puteos exhau-
riendos, hortosque irrigandos solitus esset, misere vitam
exhibentem, regem fecerat, spretis nobilibus, ne gene-
ris id non dantis beneficium putarent. Tyriorum ciui- 10
tas cum coronam auream magni ponderis, per legatos

in

drum magnum. Alexandro autem magno Tyrum obsidenti & auxi-
lium ac tributum ab ipso petenti, quod antehac Persis Iudæi soluis-
sent, respondit Iaddus, se Dario viuente, cui iurauerit, alium do-
minum non agnoscere. Fuit enim Iudæica gens tributaria Persicorū regum fere à tempore reditus ex Babylone. Quare iratus Alexander post captam Tyrum & Gazan cum infesto exercitu ad Ierosolymorū urbem ascendens vi subigere Iudæos cogitabat. Sed Iaddus per somnium monitus, sumpto ornatu sacerdotali, cum omnibus sacerdo-
tibus ac ciuibus Alexandro sup-
plex occurrit, qui cōspicatus sum-
mum sacerdotem, ad pedes desi-
liit & adorauit. Deinde Parme-
nioni consillario rogatus causam
cur hosti supplicari ipse prior qua-
si fieret supplex, respondit, in Ma-
cedonia adhuc cogitanti sibi de
Asia imperio per quietem tali spe-
cie & habitu, qualem hic cerneret,
visum virum auctorem fuisse sus-
cipiendæ expeditionis in Asiam, &
spem successuum fecisse. Inde in-
gressus cum exercitu in urbem
Alexander non modo hostile ni-
hil fecit, veram etiam peracto sa-
crificio templum donariis magni-
ficis ornauit, & decedens *ἐλευθερίαν*, id est, libertatem legis pa-
tris tenendæ & septimi anni, quo
agri non conferuntur, immunitatē
Iudæis concessit. Hæc historia ex-
stat apud Iosephum libro 11. anti-

quitatum Iudæicarum, capite vlti-
mo. *Strig.*

8. *Abdalonimus*] Diodorus, 17.
46. *Ballonymum* vocat, non Sido-
nis, sed Tyri regem constitutum.
Vide Curtium, 4. 1. 28. Vett. nostri
mire variant. *Bong.*

Sidonia constitutus] Licet Tyri
Sidonis æmulam, antiquam & Ca-
dmæam & Ogygiam Poëtz passim
appellent, & iidem antiquitatis
nomine plurimum se esserant, ta-
men Sidoni Tyrus cogitur sub-
mittere falces. Homerus plurimis
in locis Sidonis & Sidoniorum,
nunquam Tyri meminit: Sidon au-
tem à Tyro fere distabat stadiis
ducentis, ita habetur in Strabone.
In medio Sarepta nomen habet ab
æris fusione, cuius ibi magnus pro-
uentus, vnde Homerus :

Ἐκ τοῦ Σιδῶντος πολυχάλυτος
ἔργον αἶμα (17).

Id est :

*Æriferæ ex Sidone genus milti-
garior esse.*

10. *Coronam auream*] Athenæus,
12. ex Charete refert, post vultum
Darium, missas Alexandro coro-
nas parum à legariū gentium, ali-
isque, æstimatis decem militibus ac
quingentis talentis. Obuia talia
gratulationis exempla sunt & in
Romana historia. Vt in Liuius, 38.
37. 4. cum Cn. Manlius Gallogre-
cos vicisset, eoque terrore Asiam
liberasset : *Missæ undique lega-
tiones non gratularum modo ve-
nerunt: sed coronas etiam aureas,*
pre

in titulum gratulationis Alexandro misisset, grate munere accepto, Tyrū se ire velle ad vota Herculi reddeada,
 11 dixit. Cum legati rectius id eū in Tyro vetere & antiquiore templo facturam dicerent, in deprecantes eius
 12 introitum ita exarsit, ut vbi excidium minaretur: confestimque exercitu insula applicato, non mibus animo-
 13 sis Tyriis fiducia Carthaginensium, bello excipitur. Augebat enim Tyriis animos Didonis exemplū, quæ Carthagine condita, tertiam partem Orbis quassisset; turpe ducentes, si feminis suis plus animi fuisset in imperio
 14 quarendo, quam sibi in tuenda libertate. Amota igitur imbelli ætate Carthaginem, & accessitis mox auxiliis, non magno post tempore per prodicionem capiuntur.

C A P. X I. Inde Rhodum Alexander, Ægyptum, Ciliciam

pro suis quaque facultatibus at-
 tulerunt. Vidēdus omnino Lippius de magnit. Rom. 9. 2. Bern.

In titulum gratulationis illud etiam Romanis vñtatum, neque coronæ solum ipsa mittebatur sed aurum aut pecunia ad coronas, atque id proprie aurum coronariū.

Herculi Antiquissimus Tyrius. vide Appianum in Ibericis, & Mæ-
 tam lib. 3. cap. 6.

11. Idem in Tyro Veteres, ævum Tyro legendum arbitror id eum in Tyro vetere, antiquiore templo: sine copula. Dicebatur enim locus ille *ἱερὸν* &. antiqua Tyrius. Vide Curtium, 4. 2. Arrian. l. 2. Diodorum, 17. 40. & Plutarchum in Alex. c. 41. Bong.

13. Dido Carthaginis conditrix & regina, rogo matrimonium secundum dedit, teste Tertull. ad apologet. finem. Et l. de Monogam. Regina Carthaginis profuga, & in alieno solo & tantæ clivritatis cum maxime formatrix, cum regis nuptias ultro optare debuisset, ne tamen secundas experiretur, maluit vti quam nubere. fabulas itaque de ea texuit & Virgil. lib. 4. Aeneid. Didonis nomen verum

fuit *עִלְשָׁה* Elissa, id est, dei mulier, herōis: mulierum præstantissima, Dido *דִּידוֹ* est *עֲרֻנְדָּה* nutriticum ejus masculinum est *דִּידוֹ* Servius E. Modij. Dido vero nomine Elissa antea dicta est, sed post incertam a Pænny Dido appodata fuit, id est, virago, Punica lingua. Certe Punica lingua tunc pene erat Hebræica. In Hebræismo autem Dido nihil tale significat. Sed Græci & Latini de peregrino sermone satis multa præpostere comminiscuntur. Hæc eruditiss. Scalig.

14. Non magno Imo satis magno, si ætatem Alexandri spectes, & ceteras res ab eo gestas: septem quippe menses in hac obsidione consumpti. Plutarch. in Alex. c. 41. Curtius, 4. 4. 30. Fris.

Per prodicionem capiuntur] Nemo dixerit, per prodicionem esse captam Tyrum. Voss.

C A P. X I. 1. Inde Rhodum] Orosius, 3. 16. & 17. hanc lectionem sequitur, quæ mihi prop-
 ter mss. varietatem suspecta est eorum plerique habent, Inter hæc dum Alexander Æg. Cil. s. cer. recipi.

Ciliciamque sine certamine recipit. Ad Iouem deinde
 Hammonem pergit, consulturus & de euentu futuro-
 rum, & de origine sua. Namque mater eius Olympias
 confessa viro suo Philippo fuerat, Alexandrum non ex
 eo se, sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse.
 Denique Philippus ultimo prope vitæ suæ tempore, fi-
 lium suum non esse palam prædicauerat. Qua ex causa
 Olympiadem, velut stupri compertam, repudio dimi-
 serat. Igitur Alexander cupiens originem diuinitatis ac-
 quirere, simul & matrem infamia liberare, per præmis-
 sos subornat antistites, quid sibi responderi velit. Ingre-
 dientem templum, statim antistites vt Hammonis fi-
 lium salutant. Ille lætus dei adoptione, hoc se patre
 censeri iubet. Rogat deinde, an omnes interfectores pa-
 rentis sui sit vltus: respondetur, patrem eius nec posse
 mori: regis Philippi peractam plene vltionem esse. Ter-
 tiam interrogati- nem poscenti, victoriam omniū bel-

lorum
 recipit, ad Iouem Hammonem, &c.
 Bong.

In ad Rhodam Alexander, &c.
 Egyptum, Ciliciamque. Jacqui Cili-
 cia iam diu erat capta. Scribe ita-
 que, Syriamque Sic quoque non-
 nulli inter Iustini compilatores le-
 gerunt. Voss.

Egyptum] Copti vel Copti
 olim dicti Aegyptij, etiam Gyprus,
 vnde articulo adiecto forsan Ae-
 gyptus. Antiqui nominis vestigia
 sunt in Copto & Coptite Nomo.

Ciliciamque] Ciliciam non opi-
 nor, hanc enim inter primas ha-
 buit. Forte Cyrenen. Bera.

2. Iouem Ammonem] A Chamo
 Iupiter Ammon dictus, cui Chamo
 attributa fuit Libya.

3. Stupri compertam] Ita Lilius,
 7. 4. 4. nullius probri compertus. Et
 forsan eius imitatione Tacitus an-
 nal. 1. 3. 6. nullius tamen flagitij
 compertus.

7. Vt Hammonis filium] id vult, vi-
 detur expandendum. Sebil. Ham-
 mon, rectius Ammon, Iouis in Li-

bya cognouitum est, ab arenis ei
 inditum, quarum ingens illis co-
 pia. Mela, 1. 8. Olympiadis festiuum
 rescriptum, quo filij iactantiam,
 gentium se Ioue, rexerit, Agellius,
 12. 4. refert. Bern.

8. Censeri] Vide notata ad 9. 2. 9.

10. Tertiam inter p. JEL qui cer-
 tia interrogatione legendum ex
 ms. censet: quomodo tere Tacitus
 annal. 3. 16. 4. Alius & sequentia
 mutat ita: *tercia interrogatione*
poscenti 2. gloriam omn. belorum,
possessionem terr. d. res. Ne phrasis
 ista non offendant. Interrogatio ita-
 que nõ hinc incipit, sed incipit
 ita, hoc est, non actus interrogan-
 di, sed caput interrogationis est.

20. *Et totum appellat.* Diodorus,
 17. 51. ubi fuit hæc explicatur
 historia. Ceterum Atticismus est,
 cum verba regunt accusatiuos
 vel suæ originis, vt *canare eu-
 nam*, pugnare pugnam, &c.
 Vel cognata significationis, vt
lucere facem, Plaut. pugnare
 praelia. Sic *regere regnum*, hoc

- lorum, possessionemque terrarum dari responderetur.
 11 comitibus quoque suis responsum, ut Alexandrum pro
 12 deo, non pro rege colerent. Hinc illi aucta insolentia,
 mirusque animo increuit tumor, exempta comitate, quā
 & Græcorum literis & Macedonum institutis didicerat.
 13 Reuersus ab Hammone Alexandriam condidit, & co-
 loniam Macedonum caput esse Ægypti iubet.

C A P.

hoc est, interrogare (seu cum nostro pascere) interrogaciones, dixit Aeschines in Ctesiphontem, & Plutarchus in Colotem. Bern.

11. *Ut Alexandrum pro deo, non pro rege colerent.* Alexander Magnus victoriis tumidus, cum diuinitatis sibi conciliari opinionem velleret, atque cælestes assumeret honores, iussit humi cubantes ipsum salutare atque adorare. Inuisum hoc Macedonum genti, quæ difficillime à patriis desectebat ritibus, atque à tali adulatione natura abhorrebat. Sed Græcorum alij, compositis ad assentationem mobilibus ingenijs, regem ambiciosum ventositate sua implebant, & putide admodum, quasi illa iis concessa esset potestas à diis immortalibus, cælum ipsum aperiebant, Herculem atque Indicæ domitorem Liberum: Castorem cum Polluce, tanto numini cessuros iactabant. Igitur festo conuiuio, conuocatis ad epulum primatibus, Alexander ex instituto mensa surgit; Ibi Cleo adulatorum primus immensas regis laudes concumulat, hortatur, ut in cælum numerum referrent, etiam Herculem, Liberum, ceterosque cæli ascriptitios deos, non nisi propter merita diuinis affectos honoribus, cum vicissent ceterorum mortaliū inuidiam. Se primū prostratum humi corpus, rogare ut ceteri sequantur, ubi rex conuiuium iniret. Callisthenis philosophi supercilium & grauitas maxime inuisa regi. & nimis prompta libertas, principis gratiam auertetat. Is,

silentio factō, sapientiz & eloquentiz tutus presidio, contra insolentiam adulatorum suerexit: Cælestes honores ciuicibus atque presentibus concedi solitos non esse, magnis viris, & cælum meritis, posteros magis illud decus exhibere, sequi hominem non comitari diuinitatem. Neque illorū esse, deum constituere, quem fortasse cælites non approbauerint. Hæc ita Q. Curtius, l. viii. commemorauit. Aliis quoque intempestiuius dictis regem læserat. Vnde Laërtius tradidit, Aristotelem contra Callisthenem hoc versiculo vsum ex principe poetarum Homero.

Νῦν μοι θεὸν μὲν καὶ πᾶσι θεοῖς
 στυγεῖ, οἱ δὲ σπύρει;

Nā & Alexandrū, ut Seneca pater tradidit, cum deus vellet videri, & aliquādo vulneratus esset, philosophus Callisthenes, conspecto sanguine. Homeri carmine læserat, cum se mirari dixisset, quod non esset.

Ἰχθὺς οἷς πέρ τῶν πῶν μαργα-
 ρέων θεοῖς.

13. *Alexandriam condidit.* Eodemque tempore Paratonium. Adi Scalig. animaduers. in Euseb. pag. 117. b. Bern.

Et coloniam Maced. Coloniam Macedoniam est in mss. & recte. Vide Vechneri Hellenolex. pag. 54. m. & 86. m.

Caput esse. Sic infra, 11. 14. 10. Liuius 42. 47. 13. *Caput Thessaliae Larissa.* Curtius, 5. 8. 1. *Ecbatane caput Mediae.*

C A P.

CAP. XII. Darius cum Babyloniam profugisset, per epistolas Alexandrum deprecatur, redimendarum sibi captiuarum potestatem faciat, in quæ eam rem, magnam pecuniam pollicetur. sed Alexander in pretium captiuarum regnum omne, non pecuniam petit. Interiecto tempore, aliæ epistolæ Darij Alexandro redduntur, quibus filiaë matrimonium & regni portio offertur. Sed Alexander *sua sibi dari* rescripsit; iussitque supplicem venire, & regni arbitria victori permittere. Tum spæ pacis amissa, bellum Darius reparat: cum quadringentis millibus peditum, & centum millibus equitum obuiam vadit Alexandro. In itinere nuntiatur, vxorem eius ex collisione abiecti partus decessisse, eiusque mortem illacrymatum Alexandrum, exequiasque benigne profecutum, idque cum non amoris, sed humanitatis causa fecisse. Nam semel tantum eam Alexandro visam esse,

CAP. XII. 4. *Sua sibi dari*] Xenoph. l. 5. de instit. Cyri: *Lex est sempiterna inter homines, capta hostium urbe, eorundem res atque pecunias victori cedere.* Aristot. Politic. l. 1. pr. *Lex, velut pactam quoddam commune est, quo bello capta capientium sunt.* id. m.

5. *Cum quadringentis millibus*] Ita veteres omnes antea mendose legebatur *quadragesima mill.* Et in hoc numero dissentiunt scriptores. Bong. Nam Plutarchus in Alexandro cap. 54. m. *millena millia milium* habet; probabilius quam nosser. Nam & Curtius, 4. 2. 5. dimidio ferme maiorem Darij fuisse ait exercitum, quam in Cilicia fuerat: & vero credibile non est, minoribus copiis instauraturum fuisse pugnam, qui maioribus victus erat. Bern.

6. *Vxorem*] Vxori nomen fuit Statyra.

Mortem] Morti forte rectius. Ita Suetoa. Vespas. l. 15. 4. *Supplicis illacrymauit atque ingemuit.*

Humanitatu causa] Iure & pr-

lay. *ἡ ἀνθρώπων* & pro necessitudine illa societateque, quæ inter homines intercedit. *Communis humanitatis* ius Ciceroni dicitur pro Flacco c. 11. pr. *Humanitatis negotium gerere* dicitur, qui cadauer sepelir. l. & si quis. 5. sed interdum, ff. de religiof. quia memoria humane conditionis id facit. l. quidam in luo. 27. ff. de conditio. instic. Inde Quintilianus declam. 6. corporis proiecti: *Cadauer*, inquit, ab incurfu auium ferarumque tantum miserantium corona custodit. *Conuenerunt etiam alieni complorantes: totus in spectaculum populus effusus est;* & ignoro quoque corpori publica humanitas quasi quasdam fecit exequias. Vide & Senecam benef. 5. 20. m. *Lactantium Instit. 6. 12.* Hanc Humanitatem vt auctores alij *Misericordia* ac *pietas*. Ita Capitolinus in M. Antonino Philosopho c. 13. *clementia* vocabulo designat. *Tantaque clementia fuit*, inquit. *ut & sumptu publico vulgaria funera iuberet efferr.* Bern.

8 esse, cum matrem filiasque eius paruulas frequenter
 consolaretur. Tunc Darius se ratus vere victum, cum
 post tot Prælia, etiam beneficiis ab hoste superaretur,
 gratumque sibi esse, si vincere nequeat, quod à tali po-
 9 tissimum vinceretur. Scribit itaque & tertias epistolas,
 10 & gratias agit, quod nihil in suos hostile fecerit. Offert
 deinde maiorem partem regni vsque flumen Euphra-
 tem, & alteram filiam vxorem; pro reliquis captiuis tri-
 11 ginta millia talentum. Ad hæc Alexander, *Gratiarum*
 12 *actionem ab hoste superuacaneam esse respondit; nec à se*
quicquid factum in hostis adulatione, nec quod in dubios
 13 *belli exitus, aut in leges pacis sibi lanocinia quareret: sed*
animi magnitudine, quoad dicerit aduersus vires hostium,

non

9. Scribit itaque & tertias episto-
 las] Tertiz literæ Darij ad Ale-
 xandrum, cum consultaretur de
 his conditionibus oblati, Parme-
 nionem primum dixisse aiunt: Ego
 si Alexander essem, susceperem,
 quæ conceduntur. At Alexander
 rursus: Et ego, inquit, facerem si
 essem Parmenio.

10. Offert deinde] De oblati
 hisce conditionibus Diodorus, 17.
 54. Plutarch. Alex. c. 51. Scilicet
 juxta Pedonem: Non eadem vul-
 gusque decet & culmina rerum.

Euphratem] Est filius Meſopo-
 tamiz, quem Strabo scribit ex Ni-
 phare monte Armeniz magnum,
 profundum & celerem nasci: in-
 fluere autem in mare Rubrum,
 prius tamen Babyloniam per me-
 dium diuidere, & Tigri coniun-
 ctum Meſopotamiam facere. Eup-
 hratem Plinius scinditur Euphra-
 tes à Zeugmate LXXXIII. m. pas-
 sus, circa vicum Masicem: & par-
 te laua in Meſopotamiam cadit,
 per ipsam Seleuciam, circa eam
 perfluenti infus Tigri. Ptolemg:
 Οχιζεται τις τε τ' δια Βαβυλωνί-
 ας ρέοντα, & δια Σελυκίας,
 ὧν ὁ μεταξὺ καλεῖται Βασι-
 λειος ποταμός. Id est, scinditur in

eum alueum, qui per Babylonem
 fluit, & qui per Seleuciam quorum
 medius vocatur regi⁹ finium. Me-
 dius ille fluuius, quem Βασίλειος
 ποταμός, Regiū amnē, Ptolem⁹,
 & Polyb. I. 5. τὸν Βασιλικὸν ὀνό-
 μουν, Regiam fossam vocari scri-
 bunt, quia regia cura effossam. At-
 que inde quoque Chobar forsan
 dictus, cuius & in Ezechiele men-
 tio) quod ille huic operi præfici⁹
 esset: ab Assyriis vero vniuersis ap-
 pellatum Naarmalcha, quod signi-
 ficat regium flumen. Bochart.

Millia talentum] Varium hoc
 apud veteres. Nam Atticum, affir-
 mante Iulio Polluce, sexaginta
 fuit minarum. Aliud rursus Baby-
 lonium, aliud Syrium, & Aegi-
 næum. Fung.

12. Nec quod in dubios &c.]
 Quomodo Virelli⁹ respectu suarū
 necessitudinū, nihil in Domitianū
 atrox parabat. Tacit. Hist. 3. 59. 10.

13. Aduersus vires host. non &c.]
 Pro calamitates, putabam legendū
 caritates, scil. matrem vxorē filias-
 que Darij: Caritates pro liberis di-
 xit etiam Amm. Marcellin. 22. 19.
 Sed Freiaschmius meus pertē-
 dit, rectū esse calamitates, & locū
 explicat, aduersus hostem viciū
 & pœnentem, non aduersus fractū
 &

non aduersus calamitates contendere; polliceturque, 14
 præstaturum se ea Dario, si secundus sibi, non par haberi
 velit. Ceterum, neque mundum posse duobus solibus regi: 15
 neque orbem summa duo regna saluo statu terrarum ha-
 bere: proinde aut deditioem ea die, aut in posterâ, aciem 61
 paret: nec polliceatur sibi aliam, quâ sit expertus, victoriâ.

CAP. XIII. Postera die aciem producant: tum repen- 1
 te ante prælium, confectum curis Alexandrum som- 2
 nus arripuit. Cum ad pugnam solus rex deesset, à Par-
 menione ægre excitatus, quærentibus somni causas
 omnibus inter pericula, cum etiam in otio semper par-
 cior fuerit: Magno se æstu liberatum ait, somnumque 3
 sibi à repentina securitate datum, quod liceat cum om-
 nibus Darij copiis configere: veritum se longam belli
 moram, si Persæ exercitum diuississent. Ante prælium 4
 utraque acies hostibus spectaculo fuit. Macedones mul-
 titudinem hominum, corporum magnitudinem, armo- 5
 rumque pulcritudinem mirabantur: Persæ à tam paucis
 victa suorum tot millia, stupebant. Sed nec duces cir- 6
 cumire suos cessabant. Darius vix denis armatis singu- 7
 los hostes, si diuisio fieret, euenire dicebat. Alexander 8

Macedonas

& calamitosum. Et eius coniectu-
 ram iuvat non dissimilis locus Li-
 uij, 5. 27. 8. *Arma habemus non ad-
 uersus eam aciem, cui etiam cap-
 tis urbibus parcitur; sed aduersus
 armatos.* Tum Curtius, 4. 11. 28. Ita-
 que mens Alexandri fuerit; non
 aggressurus sum hostem ea parte,
 qua calamitas & infortunium ob-
 noxium eum iniurix fecit: ut scui-
 tiam &c. in captos exerceam: hoc
 enim vilis est & degeneris animi:
 sed vnde arma & aciem ostentat.

15. *Neque mundum, &c.* J. Plutar-
 ch. in apophth. c. 38. Diodorus, 17.
 54. Curtius, 4. 11. 39. Ita Seruius
 apud Stobæum serm. 45. *Omnium
 in terra bonorum auctor Sol: ac si
 gemini Soles forent, periculum im-
 mineret, ne omnia conflagrantia
 pessum irent. Ita & Regem unum*

quidem accipiunt Lydi, & serua-
 torem esse credunt; duos vero simul
 tolerare non possent. Haussit Alexan-
 der hanc sententiam ex Homero
 suo, quem semper cum pugione
 sub puluino repositum cum ha-
 buisse, scribit Plutarchus in vir.
 cap. 13. Sic enim ille Iliad. 2. 204.
*Nec multos regnare bonum: Rex
 unicum esto.*

CAP. XIII. 1. *Somnus arripuit*]
 Ita Sueton. Aug. 16. 3.

2. *Cum etiam*] Legendum forte
 cuius. Bong.

3. *Æstu*] Alj, *meru. male.* *Æstu*
 vocat animi fluctuationem, ducta
 metaphora à motu & agitatione
 fluctuum, qui proprie *æstu*. Virgi-
 lius, Aeneid. 8. 19.

----- *Magno curarum fluctuat
 æstu.*

Macedonas monebat, ne multitudine hostium, nec corporis magnitudine, vel coloris nouitate mouerentur: tantum
 9 meminisse iubet, cum iisdem se tertio pugnare: nec meliores factos putarent fuga, cum in aciem secum tam tristem
 10 memoriam cadum suarum, & tantum sanguinis duobus
 11 praeliis fusi ferrent: & quemadmodum Dario maiorem turbam hominum esse. sic virorum sibi. Hortatur sper-
 nant illam aciem auro & argento fulgentem, in qua plus prada, quam periculi sit, cum victoria non armorum decore, sed ferri virtute quaratur.

I C A P. XIV. Post hæc prælium committitur. Macedones in ferrum cū contemptu toties à se victi hostis ruebant: contra Persæ mori, quam vinci præoptabant.
 2 Raro vlllo prælio tantum sanguinis fusum est. Darius
 3 cum vinci suos videret, mori voluit & ipse: sed à proximi-
 4 mis fugere compulsus est. Suadentibus deinde quibusdam,

9. Cum iisdem se &c. Vegetius, 1. 13. §. In fugam versi, victoribus ultra pares esse non audere. Et 3. 1. m. Qui effugerunt, ut semel territi, postea formidant conflictum. Adde supra Notam ad 6. 4. 12.

10. Turbam hominum Seneca Benef. 6. 31. De Xerxis copiis. Demaratus Lacedæmonius dixit, ipsam illam qua sibi placeret multitudinem, indigestam & grauem metuendam esse ducentis: non enim vires, sed pondus habere, immodica nunquam regi posse. Videndi Vegetius, 3. 1. Piccartus obseruation. 2. 2. Bern.

11. Auro & argento fulg. J Macrobii Saturnal. 2. 2. ex Agellio, 5. 5. refert, Annibalem Antiocho exercitum auro argentoque politum ostentari, quærentique sufficerent ne hæc Romani? respondisse: Hercle vero sufficiunt, etiamsi auarissimi sint Romani. Quo dicto vanitatem hominis irrisit, qui non animaduertit, ista hosti plurimum animi additura ad prædam, quam suis ad pugnam. Eiusmodi

monita sunt apud Iulium, 9. 40. 5. Curtium, 3. 2. 22. & 3. 10. 15. Tacit. Agric. 32. 7. Bern.

C A P. XIV. 1. Prælium committitur. In Gangamelis ad flumen Bumadum, sexcentis circiter ab Arbela oppido stadiis. Arrian. lib. 3. Inde dicta pugna ad Arbela Orosius, 3. 7. nescio quo auctore, apud Tarsum pugnatum scribit. Tacit. annal. 12. 13. 3. vocat castellum insignesama, suppresso nomine. Bong. Ammii Boumelo nomen esse tradit Curtius, 4. 9. 20. Non apud Arbela, ut multi tradiderunt, sed apud Gangamela commissum hoc prælium ait Plutarchus in Alex. c. 56. eamque vocem denotare domum cameli, quod rex quidam olim, qui hostes effugerat camelo dromade, eum hoc loco locauerit, certis vicis vestigalibusque ad curam eius attributis. Bern.

In ferrum &c. ruebant Sumptum fere ad verbum ex Marone, cuius est illud, Aen. 8. 648.

Encæda in ferrum pro libera te ruebant. Mod.

dam vt, pons Cydni fluminis, ad iter hostium impediendum, intercluderetur: *Non ita se salutis sue velle consultum ait, vt tot millia sociorum hosti obiciat: debere & aliis fuga viam patere, quæ patuerit sibi.* Alexander autem periculossissima quæque aggrediebatur; & vbi confertissimos hostes acerrime pugnare conspexisset, eo se semper ingerebat, periculaque sua esse, non militum volebat. Hoc prælio Asiæ imperium rapuit, quinto post acceptum regnum anno; cuius tanta felicitas fuit, vt post hoc nemo rebellare ausus sit: patienterque Persæ post imperium tot annorum, iugum seruitutis acceperint. Donatis refectionisque militibus xxxiv diebus prædam recognouit. In vrbe deinde Susa xl millia talentum inuenit. Expugnat & Persopolim, caput Perici regni, urbem multis annis illustrem, refertamque Orbis terrarum

4. *Ve pons Cydni fluminis.* Non puto mutandum quidpiam: Quamvis Arrianus, & Curtius, *Lycu* hic habeant. Cydnus, & Lycus, vicina sunt flumina, vtræque in Tygrim labantur. Vt credam eundem esse Cydnum ac Gyndem, facit Tibullus, in Panegyrico ad Messallam:

*Nec qua vel Nilus, vel regia
Lympha Diasspes*

*Profluat, aut rapidus Cyri de-
mentia Cydnus.*

Nihil hic mutandum. *Diasspes*, pro *Idasspes* *Idaspem* vero Romani appellauerunt etiam Choaspem. Virgilius, iv. Georg.

Aut Medus Idasspes.

Quem locum male interpretatur Iunius Philargyrus, de *Idaspe* *Indice*. Curtius l. v. *Benigne inuenem excepit rex, & eo duce ad Idasspem amnem peruenit, delicatam, ut fama est, vehementem aquam.* Ne Choaspe loqui, nemo non viderit. Ad quoque Lactantium l. i. & Ammianum lib. xvi. Ex huius aluco quidam veteri prodiderunt, Cydnus siue Gyndem profluere. Va-

de error Solini emanasse videtur, dicentis, Cydnum Ciliciæ è Choaspe deriuari. Vbi confundit Cydnum Ciliciæ, cum hoc Persiarum.

Ve pons Cydni fluminis. Curtius Lyci, non Cydni pontem fuisse inquit, quod magis placet.

9. *Susa* Pro clausa, quod omnes editiones habent, ita legendum hariolatus est Boargarus: idque propter euidentiam correctionis in textum admissi. maxime subscribente Curcio, 5. 2. 13. Plutarcho Alex. cap. 66. & Diodoro, 17. 65. Bern.

XL millia talentum Totidem Diodorus, 17. 66. & Plutarch. cap. 66. At Curtius, 5. 2. 18. & Arrianus lib. 3. *L. millia* habent. Bern.

10. *Persopolim* Persæpolis metropolis Persarum, Diodorus, 17. 70. Curtius, 4. 5. 11.

Refertamque Urbem hanc omnium sub sole ditissimam prædicat, eiusque regiam egregie describit Diodorus, 17. 70. & 71. Adde Curtium, 5. 6. 5. Bern.

terrarum spoliis, quæ interitu eius primum apparuere.

Inter hæc DCCC admodum Græci occurrunt Alexan-
 11 dro, qui pœnam captiuitatis truncata corporis parte tut-
 12 lerant; rogantes, vt sicuti Græciam, se quoque ab ho-
 stium crudelitate vindicaret. Data potestate redeundi,
 agros accipere maluerunt, ne non tam gaudium paren-
 tibus, quam detestandum sui conspectum reportarent.

3 C A P. XV. Interea Darius in gratiam victoris à co-
 gnatis suis, aureis compedibus catenisque in vico Par-
 2 thorum Thara vincitur. Credo ita diis immortalibus
 iudicantibus, vt in terra eorum, qui successuri imperio
 3 erant, Persarum regnum finiretur. Alexander quoque
 citato cursu postera die superuenit: ibique cognouit
 4 Dariū clauso vehiculo per noctē exportatum. Iusso ita-
 que exercitu subsequi, cum sex millibus equitum, fu-
 5 gientem insequitur: in itinere multa & periculosa præ-
 lia facit. Emersus deinde multa millia passuum, cū nul-
 lum Darij indicium reperisset, respirandi equis data po-
 testate, vnus ex militibus, dum ad fontem proximum
 pergit,

11. Offingeni] *Ad quatuor fere
 milia* Curtius, 5. 5. 8. fuisse relect.
 Nostri numerum confirmat Dio-
 dorus, 17. 69. *Idem.*

Admodum] Hoc est, propemo-
 dum, fere, circiter. Sic infra, 17. 2.
 4. 24. 1. 6. & 7. Liuius, 31. 39. 10. *Pha-*
lanx nullius admodum vsui. Et 43.
 11. 8. *Exalto admodum mense Fe-*
bruarii. Curtius, 4. 12. 8. *Equites*
milie admodum. Bern.

Truncata parte corp.] Ita vt alijs
 manus, alijs pedes, nonnullis aures
 & nares amputata essent, inquit
 Diodorus, 17. 69. Adde Curtium, 5.
 5. 9. Frequens Persis hoc fuisse sup-
 plicij genus, patet ex Seneca de Ira,
 2. 20. Tacito annal. 12. 14. 8. Curtio,
 2. 8. 26. & 7. 5. 62. Ammiano. 33. 27.
 Facit hæc historia Zopyri supra, 1.
 10. 15. Bern.

C A P. XV. 1. *A cognatis
 suis*] Bessio & Nabarzane.

Curtius, 5. 10.

In vico Parthorum Thara] Dara
 omnino scribendum est. Etymol.
 magnum: Δάρεα δὲ τὸ ἐν τῷ
 αὐτῷ χωρίῳ συνήθηται Δα-
 ρείον ὑπὸ Ἀλέξανδρου ὑπὸ τῷ
 Ἀναστασίῳ κτισθέν, ἐκλήθη Ἀ-
 ναστασιόπολις. *Daricum* Plinio, &
 alijs. Sed errat Etymologus, quod
 hanc Anastasiopolin dictam putet,
 cum illa sit alia. Voss.

2. *Iudicantibus*] Ita mss. omnes,
 ipso teste Bongarsio: qui tamen
 cum alijs edidit *vindicantibus*. Sed
 istud verbum omni de successuris
 in imperio Persis, magis conuenit.
 Freinshem. *iudicantibus*. Bern.

5. *Vnus ex militibus*] Cui Poly-
 strato nomen fuit. Curtius, 5. 13.
 32. Plutarchus Alexan. c. 77. qui
 nonnihil variat. Bern.

pergit, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confossum, sed spirantem adhuc inuenit: qui applicito 6 captiuo cum ciuem ex voce cognouisset, id saltem praesentis fortuna salatium habere se dixit, quod apud intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus. Perferri haec Alexandro iubet, se nullis in 7 eum meritorum officiis, maximorum illi debitorem mori, quod in matre liberisque suis, regium eius non hostilem animum expertus, feliciter hostem quam cognatos sortitus sit: quippe matri & liberis suis ab eodem hoste 8 vitam datam sibi à cognatis ereptam, quibus & vitam, & regna dederit. Quamobrem gratiam illis eam futuram, 9 quam ipse victor volet. Alexandro reserere se, quam solam 10 moriens potest, gratiam precari superum inferumque numina, & regales deos, uti illi terrarum omnium victori contingat imperium. Pro se iustam magis, quam grauem 11 sepultura veniam orare. Quod ad ultionem pertineat, 12 iam non suam, sed exempli, communemque omnium regum

6. *Applicito captiuo*] Locus abfque dubio mendosus. legendam arbitrabar, applicito capite. Veteres cum vulgatis consentiunt. Bong. Credo sanum esse locum. Ille miles Macedo fuit, ut scribit Curtius, 5. 13. 31 itaque captiuorum quendam applicuit, Darij ciuem, quo interprete Darium loquentem perciperet. Bern.

7. *Perferri haec Alexandro iubet*] Vide Curtium, l. 5. in fin.

8. *Cognatis*] Vide supra.

10. *Superum & inferum*] Iouem & Plutonem praesides deos superiorum & inferorum, & alios quoscunque adiectitios Deos.

Regales deos] Quia Larum, regnorum praesides. Plutarch. Alex. cap. 54. pr. Bong.

11. *Pro se iustam magis, quam grauem, sepultura veniam orare.*] Forte, pro se iusta magis, quam graui, sepultura veniam orare.

Graui, id est, sumptuosa. Ita leguntur medij xxi scriptores. Voss.

12. *Non suam sed exempli, communemque &c.*] Oedipus regis Laij eadem vindicaturus, apud Sophoclem sic ait:

Nam quisquis ille est, Laum qui occiderit,

Is dextra eadem me quoque ausit aggredi.

Cum vindico igitur hunc, me ipsum manio.

Et apud Senecam in eiusdem argumenti tragodia:

Regi ruita est maxime regum salus. Vnde Vitellius interfestores Galbae, quantumvis hostis sui, conquirit omnes & interfici iussit, non honore Galbae, sed tradito Principibus more, munimentum in praesens, in posterum ultionem, ut inquit Tacitus histor. l. 44. Adi Clapmar, de arcan. imper. 3. 17. Amirat. differt. in Tacit. l. 7. Bern.

regum esse causam, quam negligere, illi & indecorum &
 periculosum esse: quippe cum in altero iustitia eius, in
 13 altero etiam utilitatis causa versetur. In quam rem uni-
 cum pignus fidei regia, dexteram se ferendam Alexan-
 14 dro dare. Post hæc porrecta manu exposiuit. Quæ ubi
 Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam in-
 15 signam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est:
 corpusque regio more se peliri, & reliquias eius, maio-
 rum tumulis inferri iussit.

13. Pignus fidei] Diodorus, 16.
 43. Hæc certissima fidei apud Per-
 sas artha est. Vade lunæ accipit
 quod Curtius, 6.4.23. scribit, Ale-
 xandrum, fidem, quo Persæ mare
 accipiebant, Nabarzani dedisse. Si-
 militer & apud Parthos Iosephus
 antig. iud. 18. 12. tradit id esse fidu-
 ciæ certissimum argumētum. Nam
 post datam dextram apud eos nec
 fallere fac esse, nec diffidere, cessan-
 ribus omnino suspicionibus. Plin.
 hist. nat. 11. 45. m. Virgil. Aeneid. 3.
 610 Bern.

Porrecta] Ea enim fidei sacra est,
 Plinius xi.

Porrecta] Plutarch. Alex. cap. 77.
 Αλεξάνδρῳ τὴν ἱερὰν Πολυδάμαν
 χερσὶν ἐκείνου. Pene fugerat me,
 notare, in ms. Δαρειὺν esse Darei-
 et in e, ut apud Horarium & au-
 ctorem nostrum, Alexandrea, &
 infra, Cassandrea, 24. 2. 1. Græcis
 Αλεξάνδρεια, & Κασσάνδρεια.
 Et balneum iisdem est Καλαυσίον.
 Bong.

L I E E R XII.

B R E V I A R I U M C A P I T V M.

- 1 Alexandri in retinendo milite solertia. Græci bellum
 absente Alexandro reparant.
- 2 Alexander, rex Epiri, Italiam turbat, & tandem in
 pugna cadit; Scythæ Alexandri præfectum &
 exercitum internecone delent.
- 3 Alexandri simulatio, ambitio, cum Thalestri concu-
 bitus, luxus & profusiones.
- 4 Quæ ratione Macedones tumultuantes in officio con-
 tinuerit.
- 5 In domesticos suos ferrum stringit, & noua ratione
 aduersarios ulciscitur, populos multos subigit, &
 Bessum, Darij interfectore, de medio tolli curat.
- 6 In conuiuium mactat Clitum amicum, quem frustra de-
 siderat peccati sera pænitentia ductus.
- 7 Ad ingenium reuersus in prudentes consiliarios seuit:
 ad

ad Orientem statuit imperij limites. Bacchi vestigiis delectatur : Herculisque gesta superare contendit.

- 8 *Porum, pralio superatum, regie excipit & dimittit: multis populis expugnatis quietem exercitus concedere velle videtur.*
- 9 *Bellum instaurat. In Sugambrorum urbe de vita certat & periclitatur.*
- 10 *Ab amicis periculo ereptus, Oceanum lustrat : terminos imperij statuit: praefectos vita priuat, & ad nuptias applicat animum.*
- 11 *Liberalitas, munificentia & seueritas eiusdem.*
- 12 *Qua ratione Macedones seditiosos ad officium reuocauerit. Hephastionis obitus & tumulus.*
- 13 *Dum Occidentales provincia manus porrigunt, Alexander in lethalem morbum incidit Babylonem pergens.*
- 14 *Alexander Antipatri artibus veneno extinguitur.*
- 15 *Alexandri moribundi nouissima verba.*
- 16 *Eiusdem Alexandri Magni elogium.*

CAP. I.



Alexander in prosequendo Dario amissos milites, magnis funerum impensis extulit, reliquis expeditionis eius sociis, tredecim millia talentum diuisit. Equorum maior pars aestu amissa, inutilesque etiam, qui super fuerant, facti. Pecunia omnis centum nonaginta millia talentum.

CAP. I. 1. Alexander] Quarta monarchia Macedonum seu Graecorum cum Alexandrinis & Prolemis, durauit annos CCC.

Magnus fun. imp. exr.] Hoc poëta fecit & Philippus apud Liuuium, 31. 34. l. ubi etiam causa facti redditur. Adde Notas ad 1. 6. 13. Bern.

Talentum] Vide supra.

Centum nonaginta millia ta-

lentum Ecbatana congesta] Nam. Σκοτεινός, qui duos regum Mediae & Persiae, ait fuisse Baranis Isidorus Characenus. Barana autem vocat Ecbatana, vt & Curtius l. iv. Sed quoque cum transisset mare, non Ciliciam, aut Lydiam (quippe tanti belli exigua hanc esse mercedem,) sed Persepolim, caput regni eius Baltra, deinde Barana, ultimique Ordenu orant,

- tum Ecbatana congesta, eique Parmenio præpositus.
- 4 Dum hæc aguntur, epistolæ Antipatri à Macedonia ei reddantur, quibus bellum Agidis, regis Spartaniotum, in Græcia; bellum Alexandri regis Epiri in Italia; bellum
- 5 Sopyrionis, præfecti eius, in Scythia, contineretur. Quibus varie affectus, plus tamen lætitiæ, cognitis mortibus duorum æmulorum regum, quam doloris, amissi cum
- 6 Sopyrione exercitus, suscepit. Namque post profectiorem Alexandri, Græcia fermè omnis in occasionem recuperandæ libertatis, ad arma concurrerat, auctorita-
- 7 tem Lacedæmoniorum secuta, qui Philippi Alexandri-
- 8 que pacem soli speruerant & leges respuerant. Dux huius belli Agis rex Lacedæmoniorum fuit, quem motum
- 9 Antipater contractis militibus in ipso ortu oppressit.
- 10 Magna tamen utrinque cædes fuit. Agis rex, cum suos terga dantes videret, dimissis satellitibus, ut Alexandro felicitate non virtute inferior videretur, tantam stragem

hostium

imperio suo destinasse. Sic lege. Nam nunc habebat *Batana*. Et sic forsitan & alibi scripsit Curtius. Sane Pseudo- Callisthenes de rebus gestis Alexandri (quem utendum habeo ex Bibliotheca Lugdunensi) *Batana* semper vocat. Sed de eo ad Ptolomæum. Voss.

Ecbatana] Ex vestigiis scripturæ veteris odoratus sum leg. *Ecbatana congesta*. Veteres enim habent: *et batana congesta*: quidam, *ex ebaruna*; alij aliter. Diodorus, 17. 80. Parmenioni commissos refert thesauros regios, qui centum & 1000 millia talentum continebāt. Vide & Strabonem l. 15. Hæc Bong. cuius per sagacem coniecturam Franc. Modij membrana disertim confirmant. Vide & Curtium, 5. 8. 1. Freinshemius ostendit mihi locum Plinij, 6. 14. *Ecbatana à Seleuco rege condita*, qui gestis hinc multo posterior fuit. Alterutrum igitur esse falsum oportet: nisi condere Plinio idem sit, quod in. *Aurare*. Sic, auctor, 18. 4. 1. Bern.

Congesta] Hactenus editi, nuper *congesta*. Sed delendum tamen nuper & Bongarsius in variantibus censuit, & Modius nec vestigium eius in suis mss. comparere dicit. Bern.

6. *Græcia*] Diodorus, 17. 62. Curtius, 6. 1. Bong.

Recuperanda] Mss. *Reciperanda*.

7. *Soli sperauerant*] Supra, 9. 5. 3. 9. *In ipso ortu*] Iulius, 29. 31. 4. *Nisi orientem ignem opprimamus, ingenti mox incendio, cum iam nullam opem ferre possumus, ardebimus.* Curtius, 6. 3. 17. *Parua sæpe scintilla concemta, magnum excitavit incendium.*

10. *Agis rex*] De huius militari robore Diodorus, 17. 63. & Curtius, 6. 1. ubi scribit cecidisse Lacedæmoniorum quinque millia & ccc. ex Macedonibus haud amplius tria millia. Quo de numero variat nonnihil Diodorus, ibid. Bern.

hostium edidit, vt agmina interdum fugaret. Ad po- 11
stremum, etsi à multitudine victus, gloria tamen om-
nes vicit.

CAP. II. Porro Alexander, rex Epiri, in Italiam à 1
Tarentinis, auxilia aduersus Bruttios deprecantibus,
solicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in diuisione
orbis terrarum, Alexandro, Olympiadis sororis suæ
filio, Oriens, sibi Occidens sorte contigisset, non mino- 2
rem rerum materiam in Italia, Africa, Siciliaque, quam
ille in Asia, & in Persis habiturus. Hac accedebat, quod 3
sicut Alexandro Magno Delphica oracula insidias in
Macedonias ita huic responsum Dodonæi Iouis urbem
Pandosiam annemque Acherusium prædixerat. Quæ 4

CAP. II. 1. Epiri] Regio Græciæ, in qua Pyrrhus imperauit, olim Molossia & Chaonia dicta. Vide Strabonem lib. 8.

Alexander rex Epiri] Vide Lili-
um, 8. 24. Strabo l. 3. contra Mes-
sapios & Lucanos euocatum scri-
bit. B. Eiden cognomentum fuisse
Molosso, tradit Agellius, 17. 21. &
addit, in Italiam transeuntem di-
xisse, se quidem ad Romanos ire
quasi in ἐνδογενίῳ hoc est, vi-
rorum domicilium. Alexandrum
Magnum esse ad Persas quasi in
γυναικογενίῳ, domicilium mu-
lierū. Fuerit igitur Alexandri Mo-
lossi expeditio posterior expedi-
tione Alexandri Magni, At Plutar-
chus priorem facit in comment.
de fortun. Rom. c. vlt. Bern.

Tarentinu] Tarentum, Magnæ
Græciæ vrbs clarissima, quam des-
cribit Florus, & Procopius. 3. Go-
thic. Vide & Iustinū nostrū L. 20.
Bruttios] Bruttium Græcis Βρυττία.
& apud Athenzum l. v. apud Dio-
dorum Siculum in Eclogis, alio-
que auctores, Βρυττία, dicitur.
Dionysio Afro Brentij quoque ap-
pellantur. Vide & Diodorum lib.
xvi. qui & ideo Brettios appella-
tos scribit, quod serui, essent &

utraque
fugitiui Lucanorum. De iisdē scri-
bit Strabo l. xvi. qui & peninsulam
appellat Bruttiorum agrum. Limi-
tes autem eius fuere ad Hetruscū
mare Laris amnis, ad Siculum ma-
re & Tarentinum sinum Sybaris.
fluuius. Cluver. Vide Leopard. l. iv.
Emend. c. xiii.

3. Responsum Dod. Iouis] Mo-
dus hoc loco tale producit, hæc
ἐκδοχή γινώσκου.

Διαρίθου περὶ ὕλης μολεῖν
ἀχέρειον ὄψον
Πανδοσίας περὶ τοὺς Σείωνας
περὶ ἐγγυλίου ἐστίν.

Diuersum ab hoc oraculum refe-
runt Strabo lib. 6. & Stephanus in
Πανδοσία. Bern.

Pandosiam] Pandosia, Πανδοσία,
Lucanorum vrbs, in Italia. Oeno-
triæ quondam regiam fuisse, scri-
bit Strabo. Pandasi, per a diph-
thongon in secunda, habet Plutar-
chus de fortuna Rom. Mardoniā
à Theopópo appellari tradit Mar-
Niger. Caffrofranco hodie nomi-
nari scribit G. Barius, Mendicino
Prosper Parisius. Hui⁹ incolæ pu-
tat idem à Plinio Acherontinos
appellari, ab Acheronte fluuiō
præterfluente, Ortel.

Annos

vtraque cum in Epito essent, ignarus eadem & in Italia
 esse, ad declinanda fatorum pericula, peregrinam mili-
 5 tiam cupidius elegerat. Igitur, cum in Italiam venisset,
 6 primum illi bellum cum Appulis fuit: quorum cognito
 urbis fato, breui post tempore pacem & amicitiam cum
 7 rege eorum fecit. Erat namque tunc temporis urbs Ap-
 pulis Brundisium, quam Ætoli, sequuti tum fama rerum
 in Troia gestarum clarissimum ac nobilissimum ducem
 8 Diomedem, condiderant: sed pulsi ab Appulis, consu-
 9 lentes oracula responsum acceperant, *locum quem repe-*
tissent, perpetuo possessuros. Hac igitur ex causa, per lega-
 tos cum belli comminatione, restituit sibi ab Appulis
 10 urbem postulauerant. Sed ubi Appulis oraculum inno-
 ruit, interfectos legatos in urbe sepelierant, perpetuam
 ibi sedem habituros. Atque ita defuncti responso, diu
 11 urbem possederunt. Quod factum cum cognouisset
 Alexander, antiquitatis fata veneratus, bello Appulo-
 12 rum abstinuit. Gessit & cum Brutiis Lucanisque bel-
 lum, multasque vires cepit: tum & cum Metapontinis

&

Annemque Acherusum] Adie-
 citur, quomodo & Lilius 8.24.3.
Acherusiam aquam. Statim infra,
 n.14. *Acheron* est, ex quo accola
 dicit *Acheronini* Plinio lib.3. sub
 finem capitis. 5. Bern.

Pandosiam, Acherus, &c.] Simi-
 li ambiguitate prædictæ mortis
 exempla habent Thucydides, 3,
 15.12. de Hesiodo: Pausanias in
 Arcad. & Suidas de Epaminonda:
 Herodot. 3.54. de Cambyse: Plutar-
 chus Pyth. orac. c.26. de Lysandro:
 & in Flaminio, c.34. de Annibale:
 Aelianus var. 3.45. de Philippo
 Macedone. Scilicet *mor. oraculis,*
per ambages respondere, inquit Ta-
 citus annal. 3.54.8. quorum de fal-
 laci vanitate vere Thucydides, 5.
 16.30. Bern.

7. *Brundisium*] Vett. *Brundu-*
sum. Græci Βρυττιον: unde Æ-
 Poëtis. *Brenda* dictum. Fastus: aut
 potius *Brenta*, in a. voce duabus
 syllabis, truncata, quod est Ennio
 familiare. De eo Strabo l.6. & Ste-
 phanus. Habitatum à Cretensibus
Brundisium, auctor est Strabo, &
 Lucanus l.2. & 5. Bong.

10. *Interfectos legat. i.v. sepel.*] *Quam inhumanitatem prædixit*
Cassandra apud Lycophronem.
 vers. 10.6. & seqq. B.

Sepelierant] Fr. *Sepelierunt.*

12. *Metapontinum*] *Metapontii*
 Plinio, *Metapontium*, *Μεταποντιον*
 Ptolemæo & Straboni. Magnæ
 Græciæ maritimum opidum, quod
Torre di mar Leandro, & *Ana-*
nienti dicitur. *Thebesæ* castel-
 lum.

& Pediculis, & Romanis, fœdus amicitiamque fecit. Sed Brutij Lucanique, cum auxilia à finitimis contra-
xissent, acrius bellum repetiuere. Ibi rex iuxta urbē Pan-
dosiam, & flumen Acheronta, non prius fatalis loci co-
gnito nomine, quam occideret, interficitur: moriensque
non in patria fuisse sibi periculofam mortem, propter
quam patriam fugerat, intellexit. Corpus eius Thurij
publice redemptum sepulturæ tradiderunt. Dum hæc
aguntur in Italia, Sopyrion quoque præfectus Ponti ab
Alexandro Magno relictus, otiosum se ratus, si nihil &
ipse gessisset, adunato xxx millium exercitu, Scythis
bellum intulit: cæsusque cum omnibus copiis, pœnas
temere illati belli genti innoxia luit.

CAP. III. Hæc cum nuntiata in Parthis Alexandro
essent, simulato mœrore, propter Alexandri cognatio-
nem, exercitui suo triduum luctum indixit. Omnibus
deinde, velut perpetrato bello, reditum in patriam ex-
spectantibus, coniugesque ac liberos suos animo iam
quodammodo complectentibus, ad concionem exerci-
tum vocat: *ibi nihil actum tot egregiis praelis ait, si inco-
lumis Orientalis barbaria relinquatur: nec se corpus, sed
regnum Darij petisse; persequendosque esse eos, qui à regno
desecerint.*

hunc hoc loco nunc esse scribit
Niger. Trebisari legendum duco,
(At Celfo Cittadino verior sen-
tentia est Leandri quam Nigri.)
Vibo aliquando vocata fuit, ut So-
linus auctor est. sic eam quoque
nominat Cæsar libro bellorum
civilium tertio. Ortel.

Pediculus Italiz populi. Plin. 3.
5. Strabo lib. 6. Πεδικulus vocat. in
mss. legitur Pediculi inde qui li-
bros impressos emendarunt, fece-
runt Rutuli, longe petita conje-
ctura. Bong. Apud Appianum etiam
civil. bellor. lib. 1. corrupte legitur
Ποδία, &c. pro Ποδία, &c. Et apud
Val. Max. 7. 6. ex emp. 1. pro Fidi-

culus esse scribendum Pediculus.
bene monuit Ph. Cluverius Ital.
ant. lib. 4. cap. 10. Ceterum Pædi-
culorum hæc enim vera scriptura
est) oppida enumerat Plinius, 3.
11. m. Bern.

16. Sopyrion] De quo & infra, 37.
3. 2.

17. Panas temere ill.] Lucanus, 7.
343.

Causa jubet superos melior spe-
rare secundos.

Id quod iusta dissertatione confir-
mat Gruterus, quæ est ad Tacitum
quinguesima tertia.

CAP. III. 1. Triduum] Se-
bis. tridui.

4 *defecerint.* Hac oratione velut ex integro incitatis mili-
 5 tū animis, Hyrcaniā, Mardosque subegit. Ibi ei occurrit
 6 Thalestris siue Minithæa, Amazonū regina, cum ccc.
 mulieribus, xxv. dierū inter cōfertissimas gentes itinere
 7 confecto, ex rege liberos quæsitura: cuius conspectus
 8 adventusque admirationi omnibus fuit, & propter inso-
 litū feminis habitum, & propter expetitū concubitum.
 Ob hoc tredecim diebus otio à rege datis, vt visa est
 vterum impleſſe, diſceſſit. Poſt hæc Alexander habi-
 tum regum Perſarum, & diadema, inſolitum antea re-
 gibus

4. *Mardosque*] Quidam hoc loco
 legunt *Medos*, quomodo & in
 Eusebio editum est, contra libros.
Bong.

5. *Ibi ei occurrit Thalestris*] Non
 videtur Iustinus, vt alij, Amazon-
 um gentem in Hyrcania ponere;
 sed ad Mæotim, & Tanaim. Nam
 inquit, xxv. dierum itinere cōfecto
 in Hyrcania occurriſſe Alexandro.
 Rectius sane. Neque enim vllus
 Geographorum Amazones alibi
 collocare, quam ad Mæotim vn-
 quam dubitavit. Eaque etiam de
 causa Mæotidas, & Tanaitidas ap-
 pellari, nemo nescit. Seneca Hip-
 polyto:

*Qualis relictu frigidæ Ponti plagis
 Egæ cæternas, Atticum pulsans
 solum,
 Tanaitis, aut Mæotis, & nodo co-*

mitas
Coëgit, omisitque, lunata latus
Prorecta petea; ætali in siluas ferar.
 Ita leg. ex ms. Vulgo pessime, *Aur*
Tanais, aut Mæotis. Curtius tamen
 lib. vi. Hyrcaniæ finitimam facit
 Amazonum gentem. Sed male. Erat
 (vt supradictum est) Hyrcania si-
 mitima gens. Amazonum, quondā
 circa Thermodonæ amnē Themis-
 cyra incolentium campos. Regnam
 habebant Thalestrim, omnibus in-
 ter Caucasum montem & Phasin
 amnem imperii antæ. Ita lege. Vide
 quoque Diodorum, ad annum vi.
 Olymp. cxii. Causa erroris hæc est:

quod Iaxertem siue Orxantem,
 Tanaim esse crederent milites Ale-
 xandri. Ad i. Arrianum lib. vii. *Voss.*

Thalestris] Straboni lib. xi. est
Θαλῆστρα, B. De ea supra, 2. 4. 37.
 infra, 42. 3. 9. Adde Plutarchum
 Alex. c. 81. Bern.

Cum trecentis mulieribus] Sic
 edidi, vnius codicis fidem sequen-
 tus, & Diodorum, 17. 97. B. Viriat
 & Curtius, 6. 5. 36. Prius passim le-
 gebatur, cum trecentis milibus
 mulierum, absurde. *Bong.*

Confertissimas] Editiones quæ-
 dam *infestissimas*, quod probabi-
 lius est. Bern.

7. *A rege*] alij hoc omittunt, nec
 est necessarium.

8. *Habitum regum Pers.*] Sic &
 Curtius, 6. 8. 4. At medium inter
 Persicum & Medicum habitum
 sumiſſe, auctor est Plutarchus,
 Alex. c. 79. Bern.

Diadema] fasciæ, à *διαδῆν*, quod
 est, cingere, circumligare. Quippe
 regij capitis redimiculum erat. Ita-
 que apud Ammianum legimus ob-
 iectum fuisse vompeio à suis ob-
 treſſatoribus, quod regis maiesta-
 tis affectaret insignia, cum vlceris
 tegendi gratia cālida fasciola crus
 obligasset aliquamdiu. Nihil enim
 interesse dicebant, quam quis cor-
 poris partem hoc regio insigni re-
 dimiret. Plutarchus scribit, libro de
 Alexandri viriute, Tigranem Ar-
 menium candidam fasciam, regni
 insigne

gibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, transiret, assumit. Quæ ne inuidiosus in se vno conspicerentur, amicos quoque suos longam vestem auratam purpureamque sumere iubet. Ut luxum quoque, sicuti cultum Persarum imitaretur, inter pellicum regiarum greges electæ pulchritudinis nobilitatisque, noctium vices diuidit. His rebus ingentes epularum apparatus adjicit, ne jejuna & destructa luxuria videretur, conuiuiumque iuxta regiam magnificentiam ludis exornat: immemor propterea, tantas opes amitti his moribus, non quæri solere.

CAP. IV. Inter hæc indignatio omnium totis castris erat, à Philippo illum patre tantum degenerauisse, ut etiam patriæ nomen eiuraret, moresque Persarum assumeret, quos propter tales mores vicerat. Sed ne solus vitiis eorum, quos armis subegerat, succubuisse videretur;

insigne, abiecit ad pedes romæ, & ita regnum in prædam concessisse. Legimus & Alexandrum ipsum olim diadema sibi dimisisse causa vulneris obligandi, quo Lyfimachus vulneratus fuerat in fronte vid quod Lyfimachus regalis potestatis auspiciū fuisse tradunt auctores. Regum etiam Persarum Cidarim cærulea fascia, albo tamen colore distincta, circumibat. Hujusmodi fasciolarum inuentor dicitur Bacchus. Sed apud Romanos primus Aurelianus istam capiti inuexit, ut scribit *Aurelium Victor*. Atque hinc est, quod cum Isidoro facere non possim, eum dicit, esse diadema ornaamentum capitis matronarum ex auro & gemmis contextum, quod in se circumactis extremitatibus retro astringitur. *Fung.*

9. Longam vestem auratam] Quam Curtius, 3. 3. 28. pallam auro distinctam: Plutarchus ibidem stolam barbaricam appellat. *Bern.*
10. Ut luxum] Bene monente Freinshemio, puncto hæc à præcedentibus separavi, quibus com-

mate hætenus adnexa male hærebant. *Bern.*

CAP. IV. 1. Patria nomen ejur.] Quomodo patria nomen eiuravit Alexander, non capio: à moribus quidem patris discessisse manifestum est: non ideo tamen Persa haberi voluit. Quid si legamus patri nomen? Iouis enim filium se, non Philippi, dicebat. Plerique mss. patria nomine iuraret. Simili meado infectus Gellius, 1. 2. Sanctissima disciplina nomine mentirentur. Leg. nomen ementirentur. Hæc Bong. Contra Val. Aci-dalius ad Stell. 2. 68. 4. patria nomen rectum esse contendit. Nam certum, de luxu regis & mollitie tantum, non de superbia, querelam hic esse, ut qui, quos armis subegerat, eorum vitiis succumberet. Ad stipulatur Noster mox 12. 5. 2. Hoc igitur ægre exercitus ferebat, mæculum Macedonum nomen, bellifama Orbe toto celebre & terribile, moribus effeminatis Persarum corrumpi, & ipsum velut effeminari. *Bern.*

3 tur; militibus quoque suis permisit, si quarum captiua-
 rum consuetudine tenerentur, ducere vxores: exstimans
 4 minorem in patriam reditus cupiditatem futuram, ha-
 5 bentibus in castris imaginem quandam larium, ac do-
 6 mesticæ sedis: simul & laborem militiæ molliorem fore
 7 dulcedine vxorum. In supplementa quoque militum
 8 minus exauriri posse Macedoniam, si veteranis patri-
 9 bus tirones filij succederent, militaturi in vallo, in quo
 10 essent nati, constantioresque futuri, si non solum tiroci-
 11 nia, verum & incunabula in ipsis castris posuissent. Quæ
 12 consuetudo in successores quoque Alexandri mansit.
 13 Igitur & alimenta pueris statuta, & instrumenta armo-
 14 rum equorumque iuuenibus data; & patribus, pro nu-
 15 mero filiorum, præmia statuta. Si quorum patres occi-
 16 dissent, nihilominus pupilli stipendia patrum trabe-
 17 bant; quorum pueritia inter varias expeditiones militia
 18 erat. Itaque à paruula ætate periculis laboribusque in-
 19 durati, inuictus exercitus fuisse: neque castra aliter quàm
 20 patriam, neque pugnam aliud vnquam quam victo-
 21 riam duxere. Hæc suboles nomen habuit Epigoni. Par-
 22 this deinde domitis, præfectus his statuitur ex nobili-
 23 bus Persarum Andragoras: vnde postea originem Par-
 24 thorum reges habuere.

1 CAP. V. Interea Alexander non regio, sed hostili o-
 2 dio sæuire in suos cœpit. Maxime indignabatur carpi
 3 se sermonibus suorum, Philippi patris, patriæque mores
 4 subuertisse. Propter quæ crimina, Parmenion quoque
 5 senex,

4. Laborem militiae] Tacitus an-
 5. nal. 3. 3 a. 5. Bella plane accensu
 6. abunda: sed reuerrentibus post la-
 7. forem, quod honestius quam vxor-
 8. rium leuamenum? Disputatur eo
 9. loco, An magistratum in prouin-
 10. ciam euntem comitari vxor de-
 11. beat. Bong.

11. Epigoni] Quo nomine & eo-
 12. rum, qui ad Thebas cum Polynice

occubuerant. B. Vide Diodorum, 4.
 6. pr. Bern.

12. Andragoras] Conferenda hæc
 cum 4 r. 4. 9.

CAP. V. 3. Parmenion] Parmenion
 annorum 70. vir militiæ, domique
 clarus necatur cum filio Philota,
 de cuius cade Curtius eleganter
 & copiose, 7. 2.

senex, dignitate regi proximus, cum Philota filio, de
 utroque prius quæstionibus habitis, interficitur. Freme- 4
 re itaque omnes universis castris cœpere, innoxij senis
 filiique calum miserantes, interdū se quoque non debere
 melius sperare dicentes. Quæ cum nuntiata Alexandro 5
 essent, verens ne hæc opinio etiam in Macedoniam
 divulgaretur, & ne victoriæ gloria leuitix macula in-
 fuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam
 victoriæ nuntios missurum. Hortatur milites suis scri- 6
 bere, rariorem habituros occasionem, propter militiam
 remotiorem. Dados fascēs epistolarum tacite ad se de- 7
 ferri iubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio, 8
 in unam cohortem eos qui de rege durius opinati fue-
 rant, contribuit, aut consumpturus eos, aut in ultimis
 terris in colonias distributurus. Inde Drancas, Euerge- 9
 tas, Parymas, Parapammenos, Adasprios, ceterosque
 populos,

7. *Fascēs epistolarum*] Non ab-
 simili commento Glos. in Cypro
 bellum gerens, militum in se ani-
 mos deprehendit. Polyen. strate-
 gem l. 7. Bern.

8. *Durius opinari*] Hoc est, male-
 dicē locuti. Ita verbum hoc usur-
 pat & Sætonius Aug. c. 51. 4. *Incer*
cetera crimina obiciebatur, quod
male opinari de Casare solebat. Et
 c. 67. 2. *seruum grauissime de se*
opinantem compedibus coercuit.
 eodem sensu existimare usurpat
 Seneca, de ira 3. 22. *Homines & pe-*
riculosissime & libentissime fa-
ciunt, ut de rege suo male existi-
ment. Et Nazarius Paaegy. c. 5.
Existimare de Principibus nemini
fas est. Bern.

9. *Drancas*] Drancæ Asiæ popu-
 li circa Caucaum montem.

Parymas, Parapammenos] Ex
 Diodoro, 17. 81. & aliis, legendum
 arbitror *Paropamisadas*. *Adaspri*
 qui sint, non inuenio, quod vul-
 go legitur *Hydaspi*, nomē est ab
 Hydaspē Indis fluuiō confectum.
 Nec placet, quod *Casprios* quidam
 ediderunt. Quid si *Arios* legamus?

Omnino arbitror, duas syllabas
 priores tū *Adasprios*, ex voce *Pa-*
ropamisadas, adhuc se sequenti
 vocabulo, unde factum sit *Ada-*
sarios. Inde *Adasprios*. Sed his
 vocibus restituendis diuino est
 opus. Beng. Ego me diuinatorem
 non profiteor, ausum tamen affir-
 mare, pro *Paribis* legendum *Ari-*
massos, idque copulandum (aut
 forsitan à glossatore aliquo copu-
 latum) cum præcedenti vocabulo
Euergeas. Afferit enim Diodor⁹,
 17. 81. *Cyrum Arimassos*, quod
 exercitum suum, fame grauiter
 adfectum, commearibus iuuissent,
 cum aliis muneribus affectis, tum
 abrogato nomine pristino, *Euer-*
geas eos nuncupasse, hoc est, *be-*
neficos, seu Persica lingua *Orosan-*
gas. Quod cognomentum apud
 Persas iis tribui solitum esse, qui
 regem regnumve insigni aliquo
 beneficio demeruissent, & ne cu-
 iusquam meriti memoria interci-
 deret, *Orosangarum* seu *benefico-*
rum nomina in regios commen-
 tarios relata fuisse, clarum est ex
 Estheræ libro, c. 6. 2. & 3. Iosepho
 antiq.

- 10 populos, qui in radice Caucasi morabantur, subegit. Interea vnus ex amicis Darij Bessus, vinctus perducitur, qui regem non solum prodiderat, verum & interfecerat. Quem in vltionem perfidia ex cruciandum fratri Darij tradidit; reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum eius, à quo esset occisus. Et vt his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro vi milium passuum consummato, translatis eo trium ciuitarium populis, quas Cyrus condiderat.
- 11 In Bactrianis quoque Sogdianisque xlii vrbes cōdidit distributis his, quoscunq; in exercitu seditiosos habebat.
- 12 CAP. VI. His ita gestis solenni die amicos in conuiuium vocat: Vbi orta inter ebrios rerum à Philippo gestarum mentione, præferre se patri ipse, rerumque suarum magnitudinem extollere cælo tenus cœpit, assentante maiore conuiuiarum parte. Itaque cum vnus de senibus Clitus, fiducia amicitia regiae, cuius palinam tenebat, memoriam Philippi tueretur, laudaretque eius res

antiqu. 11. 6. Herodoto, 3. 140. & 8. 85. Xenophonte libr. 8. pæd. Aellano var. 2. 40. Huc refero locum ex Epistola Xerxis ad Pausaniam, ab interpretibus non bene intellectum apud Thucydidem, 1. 22. 8. Bern.

11. Excruciandum fratri Darij. Exemplo simili, nobilissimi Pœnorum captiui, liberis Reguli, à Senatu Rom. traditi sunt ad supplicium. Agell. 6. 4. vltioni simul & solatio. De supplicij Bessi genere variant auctores. Bern.

12. Alexandriam] Adde Curium, 7. 6. 46. & seqq.

13. Bactrianis] Bactroïdum, Asia regio Ptolemæo, cuius incolae Bactrios vocant romponius & Stephanus; sed Bactros Dionysius. Mille urbium regnum esse tradit Trogus, 41. Carassæ à Castalio dicitur: Sed Bacter à Ramisso.

Bactrianam, cum Margiana, Sogdiana, & Sacarum regione, hodie Turtariam Zagacheam appellari scribit Mar. Neger. Ortel.

CAP. VI. 1. Vocat] Mss. Modiani, conuocat: neque aliter vnus Bongarsij. Modius tamen nihil mutandum censet, cum solennis sit illa vox & præcipua conuiujs. Cicero famil. 9. Epist. 20. ve Verrium vocare sapius audeamus, hoc est, ad cœnam inuitare. Catullus epigr. 48.

----- mœsodales.

Quarum in cœniis vocaciones. Ita Sueton. Calig. 39. 5. Videnda Guillielmi verisimilia, 1. 18. & Plantin. quæst. in Amphit. cap. 8. Bern.

2. Præferre se patri] De Alexandri iactantia Plutarch. cap. 40. Bern.

res gestas; adeo regem offendit, ut telo à satellite raptos
eundem in conuiuio trucidauerit. Qua cæde exultans, 4
mortuo patrociniū Philippi, laudemque paternæ mili-
tiæ obiebat. Postquam satiatus cæde animus con- 5
quieuit, & in iræ locum successit æstimatio, modo per-
sonam occisi, modo causam occidendi considerans, pi-
gere cum facti cœpit: quippe paternas laudes tam ira 6
cunde accepisse se, quam nec conuiuia debuisset; ami-
cumque senem & innoxium, à se occisū inter epulas &
pocula, dolebat. Eodem igitur furore in pœnitentiam, 7
quo pridem in iram versus, mori voluit. Primum in fle- 8
tus progressus, amplecti mortuum, vulnera tractare, &
quasi audienti confiteri dementiam arreptum telum in
se vertit: peregissetque facinus, nisi amici interuenissēt.
Mansit hæc voluntas moriendi etiam sequentibus die- 9
bus. Accesserat enim pœnitentiæ, nutricis suæ, sororis 10
Cliti, recordatio; cuius absentis eum maxime pudebat:
tam fœdant illi alimentorum suorum mercedem reddi- 11
tam, ut in cuius manibus pueritiam egerat, huic iuuenis,
& victor, pro beneficiis funera remitteret. Reputabat 12
deinde, quantum in exercitu suo, quantum apud deu-
ctas gentes fabularum atque inuidiæ, quantum apud ce-
teros amicos metum & odium sui fecerit: quā amarū 13

&

3. Ut telo à satellite raptis eun-
dem &c.] Insigne crudelitatis
exemplum in Alexandro, qui Cli-
tum, cuius virtute in pugna ad
Granicum foras erat, jam se-
nem in conuiuio transfodit. Im-
potens & immoderatus in Ale-
xandro animus furor itaque men-
tem præcipitant. Thucydides:
Ναμίζω δὲ τοὺς τὰς ἐναιπρίαντας
δολοχίας ἐν τῷ πρὸς τὴν ἐργασίαν.

5. Postquam satiatus cæde, &c.]
Sic à Nerone, Perfetto demum
scelere (matris occisæ) magnitudo
eius intellecta est: Tacit. annal. 13.

10. 1. Scelus in cer ancipitia proba-
tum, verum mox pretius æstimatur:
Idem 11. 26. 5.

Cum scelus admittunt, superest
constantia: quid fas.

Atque nefas, tandem incipiam
senire peractum.

Criminibus.

Iuuenal. Sat. 13. 237.

6. Iracunde] Non male Vleant,
iracundum.

12. Fabularum] Rumoris & ser-
monum. Ita Sharon. Ang. 70. 1. Ce-
na eius secretiore in fabulis fuit;
hoc est hominum sermone tradu-
cebatur Tibull. lib. 1. Eleg. 4. fin. ne-
curbis

14 & triste reddiderit conuiuium suum, non armatus in
acie, quam in conuiuium terribilior. Tunc Parmenion
& Philotas, tunc Amyntas consobrinus, tunc nouerca
fratresque interfecti: tunc Attalus, Eurylochus, Pau-
15 fanius alique Macedoniae extincti principes, occurre-
bant. Ob hæc illi quatruiduo perseuerata inedia est, do-
nec exercitus uniuersi precibus exoratus est, precantis
16 *ne ita mortem unius deleat, ut uniuersos perdat, quos in*
ultimam deductos Barbariam, inter infestas, & irritatas
17 *bello gentes, destituat.* Multum profuere Callisthenis
Philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem fa-
miliaris illi, & tunc ab ipso rege ad prodenda memo-
18 riæ acta eius accitus. Reuocato igitur ad bellum ani-
mo, Chorasmos & Dahas in deditiōem accepit.

1 C A P. VII. Deinde, quod primo ex Persico super-
biæ regiæ more distulerat, ne omnia pariter inuidiosiora
2 essent, non salutari, sed adorari se iubet. Acerrimus in-
ter recusantes Callisthenes fuit. Quæ res & illi, & mul-
tis

turbis fabula fiam. Bern.

17. Callisthenes] Callisthenis & Anaxarchi philosophorum ora-
tione hunc Alexandri merorem
esse leuatum refert Plutarch. c.
93.

Chorasmos] Arriano lib. 4. Xa-
exos. Straboni, 11. Xaexux-
otv. Plinio, 6. 16. Chorasmi. Dah-
Græcis sunt Δάη, pro quo hic
quidam Sacæ reposuerunt. Cur-
tius, 7. 4. 6. Chorasmos, Dahas, &
Sacas coniungit, ut Solinus cap. 51.
Bong.

C A P. VII. 1. Primo] In mss.
esse notarunt in primo, quod scri-
be iunctim in primo. Vetus aduer-
bium, nec dubium, quin à Trogo
vulgarum: è quo prisca, ut ipse-
met ait præfat. n. 1. eloquentia vi-
ro, auctor desumpta antiquaria
verba (barbari epitomæ suæ inse-
ruit. Val. Acidal.

Adorari] Hieronymus in Ruf-

finum: Qui adorant, solent deos-
culari manum & capita submitte-
re: etiam corpora prostrernere so-
lebant in regibus suis adorandis
manibus post tergum reductis, te-
ste Luciano in Nauigio.

2. Callisthenes] Cuius aduersus
adorationem Alexandri, verba
grauiter libereque facta comme-
morant, Arrianus lib. 4. pag. 8. &
Curtius, 8. 5. Non fuit præcepti
memor ab Aristotele sibi dati, ut
cum rege, aut rarissime, aut quam
iucundissime loqueretur. Val. Max.
7. 2. Contumacia non facit ad au-
lam, Senec. de tranquill. cap. 4.
Bern.

Callisthenes] Hic Callisthenes,
cum ab Alexandro in conuiuium
Macedonum gesta commendare
juberetur, eorum virtutem tanta
eloquentia illustrauit atque eue-
xit, ut conuiuium omnes magno
applausu in eum coronas sparsere-
runt.

Incer

tis principibus Macedonum exitio fuit : siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti. Retentus tamen est à Macedonibus mos salutandi regis, explosa adoratione. Post hæc Indiam petit, ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium. Cui gloriæ, ut etiam exercitus ornamenta conuenirent, phaleras equorum, & arma militum, argento inducit; exercitumque suum, ab argenteis clypeis, argyraspidas appellauit. Cum ad Nysam urbem venisset, oppidanis non repugnantibus fiducia religionis Liberi patris, à quo condita vrbs erat, parciiussit : lætus non militiam tantum, verum & vestigia se dei sequutum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, naturalibus bonis, vite, hederaque non aliter vestiti, quàm si manu cultus, colentiumque industria ornatus esset. Sed exercitus eius, ubi ad montem accessit, repentino impetu mentis, in sacros dei ululatus instinctus,

Interfecti] Dissentit autor à seipso infra 15. 3. 6. & à Plutarcho Alex. c. 98. De morte Callisthenis adde Diog. Laert. in vita Aristot. B.

5. *Phaleras*] Phalera sunt ornamenta equorum.

Argyraspidas] Hoc est, argenteis parmis insignes, quorum meminere præter alios Curtius, 4. 13. 41. & Liuius, 37. 40. 7. Imp. Alexander Scuerus, Alexandrum Magnum imitandi, imo vincendi studio, cum Argyraspidas, tum etiam Chrysoaspidas instituit. Lamprid. in vita cap. c. 50. Quale quid iam præcis reip. Rom. temporibus factum tradit Liuius, 9. 40. 2. ubi de Samaitibus, cum Romanis pugnam instructibus, inquit : Duo exercitus erant : seu à alterius auro, alterius argenteo calauerunt. Bern.

Appellauit. Sehil. appellat.

6. *Cum ad Nysam urbem venisset, oppidanis non repugnantibus*] Sic quoque Arrianus l. v. Curtius. Statim post putò legendum Cleopon. Voss.

Nysam] Ita Stephanus, & Strabo l. 14. Arrianus vero *Nysan-Bong.*

Nysam] De hac ita Curtius: Sita sub radicibus montis, quem Meron incolæ appellant. Inde Græci mentendi traxere licentiam, Iouis femine Liberum patrem esse celatum. De bacchi in Indos expeditione scripsit prolixum carmen Nonnus. De Bacchi sacris quomodo ex Oriente in Græciam peruenierint, erudite Heinsius in principio Aristarchi sacri.

7. *Sacri montis*] qui *Meros* dicitur Curtio, 8. 16. 20. ubi Bacchum enutritum fabulatur antiquitas Plinio, 8. 29. *Nysa* vocatur, ex scriptorum forte vitio. Nam Plinius ipse 6. 21. *Merum montem Libero patri sacrum*, à *Nysa* vicina vrbe distinguit. Bern.

8. *Repentino impetu mentis in sacros dei ululatus instinctus*] In mens. legebatur, *instinctus*, non *imperu*. Quod facit subdubitare, latuisse hic aliquod verbum minus ab librariis intellectum, vel quod insolitum

- stinctus, cum stupore regis, sine noxa discurret: ut intelligeret, non tam oppido se parcendo, quam exercitui suo consuluisse. Inde montes Dardalos, regnaque Cleofidis reginae petit. Quae cum se dedisset ei, concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit: illecebris consecuta, quod virtute non potuerat: filiumque ab eo genitum, Alexandrum nominavit, qui postea regnum Indorum potitus est. Cleofis regina, propter prostratam pudicitiam, *scortum regium* ab Indis exinde appellata est. Peragrata India, cum ad saxum mirae asperitatis & altitudinis, in quod multi populi confugerat, pervenisset, cognoscit, Herculem ab expugnatione eiusdem saxi terrae motu prohibitum: Captus itaque cupidine, Herculis acta superare, cum summo labore ac periculo potitus saxo, omnes eius loci gentes in deditionem accipit.
- C A P. VIII.** Vnus ex regibus Indorum fuit, Porus nomine, viribus corporis, & animi magnitudine pariter insignis, qui bellum jam pridem, audita Alexandri opinione, in aduentum eius parabat. Commisso itaque praelio exercitum suum Macedonas invadere jubet, sibi regem eorum priuatum hostem deposcit. Nec Alexander pugnae moram fecit: sed prima congressione vulnerato equo, cum praecipue ad terram decidisset, concursu satellitum

litum quid ipsorum auribus sonaret. Forsitan scriptum fuit, *repentinus incitum mentis*, &c. *Incitum* pro incitatione dixerit Iustinus. Sic Plinius l. ii. c. xlv. *Qui siue aspidum mundi incitum, & contrario siderum occursum ascurrit, siue hic est ille generabilis rerum natura spiritus*, &c. Voss.

12. *Saxum*] *Petra* A^o 999, seu A^o 1000, ut habet Diodorus, l. 7. 85. & Curtius mss. 8. l. 2. B. Iade dicta, quod praeter altitudinem ad eam aues euolare non possent. Adde Strabonem lib. 15. Plutarchum de fort. Alex. l. i. c. 2. Lucianum Hermetimo, sub initium Bern.

CAP. VIII. Viribus corporis &c.]

Statura enim fuit quatuor cubitorum & palmi, auctor Plutarchus, Alex. c. 106.

4. *Cum praecipue ad terram decidisset: concursu satellitum seruat*] Curtius aliter l. vii. c. 1. Inquit enim, equum Alexandri multis vulneribus confossum procubuisse, posito magis rege, quam excusso. Historiam falsius narrat Agellius ex Charete (ita legendum) lib. v. cap. 11. Ad quoque Arrianum, Plutarchum, & alios. perit historia hanc de roto & Alexandro, longe aliter narrant. Vide petrum Teixeram. lib. i. c. xxii. Voss.

Titum seruatur. Porus multis vulneribus obrutus capi-
tur. Qui victum se adeo doluit, vt cum veniam ab ho-
ste accepisset, neque cibum sumere voluerit; neque vul-
nera curari passus sit: ægreque sit ab eo obtentum, vt
vellet viuere. Quem Alexander ob honorem virtutis,
incolumem in regnum remisit. Duas ibi vrbes cōdidit:
vnam Nicæam, alteram, ex nomine equi, Bucephalen
vocaluit. Inde Adrestas, Gesteanos, Præsidas, Gangari-
das,

5. Porus multis] Porum iam vi-
ctum cum Alexander interroga-
set, quid ita ausus fuisset belli se-
cum fortunam experiri? respon-
dit: Quod neminem me fortio-
rem esse ceniebam. Rursus cum sciscita-
retur, quo modo se tractari vellet?
Pro regia, inquit, dignitate.

6. Ægreque &c.] Non ergo
semper illud petronij, verum:
Nemo iniurus audit, cum cogitur
aut cibum sumere aut viuere.

7. Ob honorem viri. Erat Alexan-
der virtutis etiam in hoste mira-
tor: Curtius, 4. 6. 38. & 8. 14. 75.
Habet hoc virtus, vt viros foretis
species eius & pulchritudo, etiam
in hoste posita delester: Cicero in
L. Pisonem, c. 32.

8. Nicæam] A victoria illic par-
ta sic dictam Diodorus, 17. 95.
Bern.

Bucephalen] Bucephalon vocat
Curtius, 9. 3. 37. vt & Agellius,
5. 2. Bucephalam Plinius, 6. 20. &
Diodorus, 17. 95. Bucephalam Pla-
tarchus Alex. c. 107. qui addit,
Alexandrum & in memoriam ca-
nis sui, Ierice nomine, cognomi-
nem vrbein erexisse. Consulatur
omnino Phil. Camerar. hor. subclif.
1. 21. Bern.

Bucephalen] Equus Alexandri
regis & capite & nomine Buce-
phalus fuit. Emptum Chares
scripsit talentis XIII. & regi
Philippo donatum: æris nostri
summa est H. s. CCCXII. Super
hoc equo digram memoria vi-

sum: quod vbi ornatu erat, ar-
matuque ad prælium, haud vn-
quam inscendi sese ab alio nisi à
rege passus sit. Id etiam de isto
equo memoratum est, quod cum
in eo insidens Alexander bello
Indico, & facinora faciens fortia,
in hostium cuneum non satis si-
bi prouidens, immisisset, conie-
ctisque undique in Alexandrum
telis, vulneribus altis in ceruice
atque latere equus perfoctus est:
moribundus tamen, ac prope iam
exanguis, è mediis hostibus re-
gem viuacissimo cursu retulit:
atque vbi cum extra tela extule-
rat, illico concidit: & deinde iam
superstitis securus, quasi cum
sensu humani solatio expirauit.
Tum rex Alexander, parta eius bel-
li victoria, oppidum in iisdem locis
condidit: atque ob equi honores
Bucephalon appellauit. Gell.

9. Inde Adrestas] Mss. omnes
Adrestas. Et sic quoque Lucanus,
111. Tant furor extremos mouit
Romanus Adrestas. Præstos vocat
Curtius, male. Sed variis modis
Indicæ illæ gentes ab auctoribus
appellantur. Sic quos Aristobulus
Γαυριγγες vocat, ptolemæus
Γλαύρας, & trecenta eiusmodi,
in quibus verum nomen nullus,
et μὴ ὁ ἴδιος εἶπεν. Voss.

Adrestas &c.] Mss. plerique
Adrestas. Arrianus l. 5. Ἀδρεῖτας,
vocat: Diodorus, 17. 61. Ἀδρεῖτας,
vt hic quidam ediderunt,
Gesteami

- 10 das, caesis eorum exercitibus, expugnat. Cū ad Cuphites
venisset, vbi cum hostiū ducenta millia equitū opperie-
bantur, exercitus omnis, non minus victoriarū numero,
11 quam laboribus fessus, lacrymis cum deprecatur, *finem*
tandē belli faceret, aliquando patria, reditusque memi-
nisset, respiceret militū annos, quibus vix atas ad reditū
12 *sufficeret*: ostendere alius caniciem, alius vulnera, alius
ætate consumpta corpora, alius cicatricibus exhausta:
13 solos se esse, qui duorum regū, Philippī Alexandrique, con-
14 tinuā militiā pertulerint. Tādē orare, *ut reliquius saltē*
suas paternis sepulcris reddat, quorū non studiis deficia-
tur,

Gestami (ira habent mss. aut *Gestami*) in ms. Orofio sunt *Catheni*. Fabricius ex Arriano edidit *Cathai*. eos *Kathai* vocat Diodorus, 17.91. *Prasides*, seu *Prasidia*, Curtius, 9.2.4. sunt *Parrhasii*. Idem ibid. habet *Gangaridas*, ut hic edidi ex mss. Græcis *Γανδαρίδαι*, & *Γανδαρίδαι*, de quibus ad Curtium plenius. P. plenissime Salmatius ad Solinum 992. Bern.

*Gangaridas caesis eorum exerciti-
bus expugnat.* De Gangaridis siue
Gandaridis. negat Diodorus, Olym-
piad. cxiv. anno 11. Μηνίστεν τὸ
τῶν Γανδαρίδων ἔθνος, ἐφ' ὅς
διὰ τὸ ἀλλήθως τῶν παρ' αὐτοῖς
ἐκείνων, ἐκ ἐπιστάτουσιν ἰ
Αἰζονόρ. Vide quoque Plu-
tarchum, qui *Γανδαρίτας*, & alibi
Γανδαρίδας perperam vocat. *Præ-*
sidas vero Πρασίτας, & Πρασιότας.
Voss.

Gangaridas] Gangaridarum &
Parrhasiarum regem fuisse Aggrā-
men refert Curtius.

Gandaridas] Græci *Γανδαρίδας*
appellant, Strabo, Diodorus Sici-
lus, alii. Gandra vrbs illorum. He-
rodoto *Γανδαρίοι* dicuntur, &
cum Sogdiis, Parthis, Chorasmiis,
iunguntur sub imperio Persico. In-
dorum hic gens; sicut & ex Ste-
phano de vrbus apparet. Circa

ostia Gangis eos ponit Ptolemæus.

10. *Cuphites*] Hic, ut ceteris locis
omnibus, mss. librorū securus sum
lectionem. Orofius ms. *Cofides*, quo
loco Fr. Fabricius arbitratur acci-
pienda hæc esse de Sophite, de quo
Curtius, 9.1.39. Sed Sophiten Stra-
bo, quem Σωσιπύλλω ille vocat,
Cathex præfuisse, lib. 15. scribit,
quam iam ante deuictam esse ab
Alexandro, patet ex superioribus,
si pro *Gesteanos* legamus *Cathenos*,
aut *Cathæos*, ut in Orofio Fabricius.
Ista ad Curtium pluribus. Bong.

11. *Ut finem tandē belli faceret*]
Extat apud Curtium Alexandri ad
milites oratio. Et rursus Parni, qui
militum nomine expeditionem, ad
quam contra Gangaritas, rex eos
ante fuerat hortatus, deprecatur.
Et hæc ē Lucano, 5.274. desumpta.

12. *Ost. alius caniciem*] Tacit. an-
nal. 1.18.1. hi verberum nocas; illi
caniciem; plurimi derecta regmina
& nudum corpus exprobrantes.
ibid. 1.34.4.

14. *Non studiis def.*] Hactenus
editi, non tam stud. sed & Modiani
mss. & Bongarsiani præter vnum
omnes, sō tam omittunt, phrasi
optimis quibusque scriptoribus fa-
millari. Tacit. Annal. 1.58.3. *pacem*
quam bellum probabam. Curtius,
7.7.39. *Nec me ars mea, quam be-*
neuolentia, perturbat. Et noster in-
fra, 27.3.11.

tur, quam annis: Ac si non militibus, vel ipse sibi parcat, 15
ne fortunam suam nimis onerando fatiget. Motus his 16
tam iustis precibus, velut in finem victoriæ, castra solito
magnificentiora fieri iussit, quorum molitionibus &
hostis terreretur, & posteris admiratio sui relinquere-
tur. Nullum opus milites lætius fecere. Itaque cæsis ho- 17
stibus, cum gratulatione in eadem reuenterunt.

CAP. IX. Inde Alexander ad amnem Acesinem 1
pergit: per hunc in Oceanum deuehitur. Ibi Hiacenfa- 2
nas Silcosque, quos Hercules condidit, in deditioem
accepit. Hinc in Ambros & Sugambros nauigat. Quæ 3
gentes cum armatis LXXX millibus peditum, & LX mil-
libus equitum excipiunt. Cum prælio victor esset, exer- 4
citum

15. Ne fortunam &c.] Prudens
consilium, quod & Scipioni Annibal
inculcat apud Lium, 30. 30.
25. Non statuentes tandem felici-
tati suæ modum, nec cōmēntes
effluentem se fortunam; quanto
a. rui elati erant, eo fœdus corru-
unt. Adde Curtium, 3. 8. 34. Velle-
ium, 2. 70. 2. Sueton. Cæsar. 60. 2. &
maxime Plutarchum Lucullo, c. 80.
Bern.

16. Castra solit. magn.] Curtius,
9. 3. 30. Plutarch. Alex. c. 108.

17. Cæsis hostibus] Vix omitto re-
scribere cæsis hostibus, quomodo no-
bilibus. Sebifius emendandum cense-
t hunc locum, volentibus etiam Cur-
tio, 9. 3. 29. Arriano sub finem libri
5. & Plutarcho Alex. c. 109. Verum
quæ mss. non adducunt, & vero ho-
stibus etiam qualitercunque consi-
lere potest, abstinere manu. Bern.

Cum gratulatione in eadem re-
uenterunt.] Puto verius, Indidem
reuenterunt. Voss.

In eadem.] Sebif. via eadem. re-
cto, aut valde fallor. ita enim &
Curtius, 9. 3. 31. repetens quæ emen-
su erat.

CAP. IX. 2. Hiacensinas Silcos-
que] Quidam ms. Agesinas Syros-

que. forte Acesinas Sibosque, ut il-
li sunt fluij Acesinis accolæ: hi
sint, quos Sobos vocat Curtius, 9.
4. 1. Strabo, 16. & Stephanus. Arria-
nus in Indicis Sibos. Diodorus, 17.
96. meadosi l'cus. Bong.

Hiacensinas] Legitur & Gesonas
Azybolque.

3. Hinc in Ambros] Diodorus,
Ambrosias. Voss.

In Ambros & Sugambros] Man-
dros & Subagras habet Orofius
ms. Fabricius emendauit Mallos &
Oxydracas, ut hoc loco quidam
ediderunt. Plinius, 12. 6. Sydracas
vocat expeditionū Alexandri ter-
minum. Curtius, 9. Sudracas, quo-
modo & Iustinus, & Orofius, &
Diodorus emendandi. B. Mallos &
Oxydracas in hac historia memo-
rant & Arrianus sub initium lib. 6.
& Curtius, 9. 4. 24. Et quidem vr-
bem illam Alexandro pene fatalē,
Mallorum fuisse, præter eisdem
cōfirmat quoque Plutarchus Alex.
c. 110. Bern.

4. Cum prælio victor esset] Apud
Mallos hanc pugnam lætam scribit
Plut. qui sunt Indorum pugnacis-
simi.

5 citum ad urbem eorum ducit. Quam desertam à defen-
 6 soribus, cum de muro, quem primus ceperat, animaduer-
 7 tisset, in urbis planiciem sine ullo satellite defiliit. Ita-
 8 que cum eum hostes solum conspexissent, clamore edi-
 9 to, undique concurrunt, si possint in vno capite Orbis
 10 bella finire, & vitionem tot gentibus dare. Nec minus
 11 Alexander constanter restitit, & vnus aduersus tot mil-
 12 lia præliatur. Incredibile dictu est, vt cum non multitu-
 13 do hostiũ, non vis magnatelorũ, non tantus laceffen-
 14 tium clamor terruerit; solus tot millia ceciderit ac fu-
 15 gauerit. Vbi vero obrui multitudine se vidit, trunco se,
 16 qui tum propter murum stabat, applicuit, cuius auxilio
 17 tutus, cum diu agmen sustinuisset, tandem cognito peri-
 18 culo eius, amici ad eum defiliunt; ex quibus multi cæsi:
 19 præliumque tam diu anceps fuit, quoad omnis exerci-
 20 tus, muris deiectis, in auxilium veniret. In eo prælio sa-
 21 gitta sub mamma traiectus, cum sanguinis fluxu defice-
 22 ret, genu posito tam diu præliatus est, donec eum, à quo
 23 vulneratus fuerat, occideret. Curatio vulneris grauior
 ipso vulnere fuit.

1 C A P. X. Itaque ex magna desperatione tandem sa-
 luti

Ad urbem eorum] Urbs Oxydra-
 carum fuit. Curtius.

6. *In vno capite*] Panegyrista
 Constantino Constantij filio: *Cladem suam quamuti multi pereant, vulgus ignorat. compendium est deumcendorum hostium, duces sustulisse.* Facit huc Iphicratis comparatio exercitus cum humano corpore apud Polyænum lib. 3. & Silium lib. 10. vers. 309.

10. *Amici*] Peucestes, Timæus, Leonatus, Aristonius, alijque. Vide Curtium, 9. 5. qui hæc eleganter & copiose narrat. Bern.

Amici] Peucestam omnes Alexandro periclitanti adstitisse testantur, Plutarchus cap. 110. Arrianus, 6. 2. Diodorus, 17. 99. De Leo-

nato non omnes consentiunt. Ne Aristono apud Curtium, sed nulla apud alios mentio. Neque Timæum, sed Limæum appellauit Plutarchus, cap. 110. Et orat. de fortit. Alexandr. 2. 23. Lemæus.

11. *Deiectus*] Est qui deiectus mallet. Sed illud rectum est. Nam & Curtius, 9. 5. 30. *dolabrum persiegere murum, &c.* Sic est etiam Orolius, 3. 19.

12. *Sagitta*] Duorum cubitorum, Curt. 9. 5. 12. Bern.

13. *Curatio vulneris*] Critobulus medicus hoc vulnus curauit.

C A P. X. 1. *Itaque ex magna*] Obserua quæ hic de Ptolempo gladiatore refert Curtius.

2. *Urbem*

luti redditus, Polyperchonta cum exercitu Babyloniam mittit. Ipse cum lectissima manu nauibus conscensis, Oceani litora peragrat. Cum venisset ad urbem Ambigeri regis, oppidani inuictum ferro audientes, sagittas veneno armant: atque ita gemino mortis vulnere, hostem à muris summanouentes, plurimos interficiunt. Cum inter multos vulneratus etiam Ptolemæus esset, moriturusque iamiam videretur, per quietem regi monstrata in remedia veneni herba est, qua in potu accepta, statim periculo liberatus est; maiorque pars exercitus hoc remedio seruata. Expugnata deinde vrbe, reuersus in naues, Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum

2. *Vrbem*] Cui nomen *Hamathia*. Diodorus, 17. 103. *Bern.*

Ambigeri] Forte is est, quem *Sambum* vocat Diodorus, 17. 102. *Sambum* Curtius, 9. 8. 20. *Ambigram* Orosius, 3. 19. *Bong.*

Ad urbem Ambigeri regis] Forte rescribendum, *Ambisari*. De quo vide Arrianum lib. v. *Voss.*

Gemino mortis vulnere] Val. Acilius ad Vell. 2. 68. 4. locum ita censeat emendandum, *gemina mortis vul.* Non enim duplex vulnus erat, inquit; sed in vulnere vis geminae mortis, qua ab ipsis sagittis, qua ab superindito veneno. Tuuar Lucanus, 3. 751. ubi de eo qui & gladio confossus, & postea in mare precipitatus periit:

Festinantem animam morti non tradidit vni:

Sed nimirum *gemina*: quomodo *simplicem mortem* dixerunt etiam Suetonius, Cæsar. 74. 3. Sallust. 5. hist. Curtius, 8. 7. 8. ipseque Noster. 44. 4. 6. Ego vulgatam lectionem retineo, tueorque tum consensu mss. tum vero gemino exemplo Claudiani Scil. 1. 351.

Æthiopum geminata veneni Vulnera.

Ouid. de ponto, 1. 2. ita de Getis: *Qui mortu sauo gemenz vt*

vulnere causas,

Omnia vipere spicula felle linunt.

Ceterum an veneno grassari liceat in hostem, eam quæstionem Alb. Gentilis de iure belli, 2. 6. copiose; H. Grotius in eiusdem argumenti opere, 3. 4. 15. & 16. breuiter ac neruose, discutiunt, *Bern.*

3. *Ptolemæus*] Sanguine is regi coniunctus erat. *Curtius.*

Per quietem regi] Meminerunt huius historiz Strabo, lib. 15. Curtius, 9. Diodorus in Alexandro.

Per quietem monstrata herba] Medicinæ per quietem ostensæ nobile exemplum est in Vespasiano Xiphilini & Suetonii cap. 7. 5. Quo sine ægrotos olim in templis somnum captaße, pater ex Plaur. Curcul. 2. 1. 1. & Cicer. de diuinat. 1. 43. Plura Ian. VVovverius ad illud Petronij: *Medicinam somno perij* &c. *Bern.*

4. *Oceano*] Quæ fuerit rerum facies, antequam ad Oceanum peruenerint, ex imperitia eius Elementi, testatur eleganter Curtius lib. 1X. c. 1X.

Libamenta] Libamentum est gustatio, quæ in sacris fieri solita. Libamentum itaque pro sacrificio sumitur. Curtius dixit præ-

Insignis hæc munificentia non summa tantum, verum etiam titulo muneris fuit, nec à debitoribus magis, quam à creditoribus gratus excepta: quoniam utrisque exactio pariter ac solatio difficilis erat. xx. millia talentum in hos sumptus expensa. Dimissis veteranis, exercitum iunioribus supplet. Sed retenti veteranorum discessum ægre ferentes, missionem & ipsi flagitabant: nec annos, sed stipendia sua numerari iuebant: pariter in militiam lectos, pariter sacramento solui, æquum censentes: nec iam precibus, sed conuitio agebant, iubentes eum solum cum patre suo Hammone inire bella, quatenus milites suos fastidiat. Contra ille nunc castigare milites; nunc lenibus verbis monere, ne gloriosam militiam seditionibus infuscerent. Ad postremum cum verbis nihil proficeret; ad corripiendos seditionis auctores, è tribunali in concionem armatam inermis ipse defiliit. & nemine prohibente, xiiii correptos, manu sua ipse ad supplicia duxit: Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicij constantiam disciplina militaris dabat.

CAP. XII. Inde separatim auxilia Persatum in concione alloquitur. Laudat perpetuam illorum, tum in

CAP. XI. 2. *Magis, quam à cr. gratus*] *Magis* comparatio iunctum Priscian. lib. 3. Plautus *magis* maiores nugas dixit. adde supra. 3. 2. 7. B.

3. *Viginti millia tal.*] Alij *tria & viginti millia*, Curtius, 10. 2. 13. *decem millia* tantum, quæ quidem ipsa non tota fuerint expensa: cui consentit omnino Plutarchus Alexand. c. 120. Bern.

5. *Stipendia*] Id est, annos, quibus stipendia numerabantur.

Sacramento] Id est, iuramento militari.

6. *Cum patre*] Dixit ut Arrianus, 7. 14. *τὸ πατρὸς σελήνῳ*. Vulgo

finire, minus recte, Bong. Ita locum iam olim emendauit Modius ad illud Curtij, 4. 16. 39. *vehementius inire cerramen*.

Suo Hammone] Vide supra.

Quatenus] Vett. *quatinus*, pro *quoniam*. Sic & elegantissimo Floro, 2. 15. 28. 3. 8. 1. 4. 11. 1. & 4. 12. 29.

8. & 9. *Ad postremum* &c. Iun-ge Curtium, 10. 2. & 3. Lucanus de Cæsare militarem seditionem cohibente, lib. 5. 316.

----- *Sedit aggere fulci*

Cesspit inreptus vultu, mernit-que cimeri

Non meruens.

in se, tum in pristinos reges fidem; sua in illos beneficia commemorat; ut nunquam quasi victos, sed veluti victoriae socios habuerit: denique se in illorum, non illos in gentis suae morem transisse: affinitatibus connubiorum victos victoribus miscuisse: Nunc quoque ait, custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum & illis crediturum. Atque ita mille ex his iuvenes in numerum satellitam legit: auxiliorum quoque portionem, formatam in disciplinam Macedonum, exercitui suo miscet. Quam rem ægre Macedones rulerunt, iactantes, hostes suos in officium suum à rege subiectos. Tunc vniuersi flentes, regem adeunt, orant *supplicis suis potius satures se, quàm cōtumelias*. Qua modestia obtinuerunt, ut vndecim millia militum veteranorum exauctoraret. Sed ex amicis dimissi senes, Polyperchon, Clitus, Gorgias, Polydamas, Amadas, Antigenes. Dimissis his Craterus præponitur, iussus præesse Macedonibus in Antipatri locum; Antipatrumque cum supplemento tironum in locum eius euocat: stipendia reuerentibus, veluti militantibus data. Dum hæc aguntur, vnus ex amicis eius Ephæstion decedit, dotibus primo formæ pueritiæque, mox obsequiis regi percarus: quem contra

CAP. XII. 5. *Subiectos*] Hoc est, suppositos. Freinshemius mallet *subiectos*, quæ vox comparet & supra, 3. 3. 2. Prætulerm quod est in editione Viennensi *subactos*, quod & Hispanicus interpretes expressit. Bern.

6. *Potius*] Modius hoc à mss. quibusdam suis abesse scribit; nec requiram. Vide Notam ad 12. 8. 14.

8. *Gorgias, Polydamas, Amadas*.] Ominino *Amyntas* legendum, non *Amadas*. Voss.

10. *Reuerentibus*] Scilicet in patriâ.

11. *Ephæstion decedit*] Ecbatanis. Præter sæpe citatos auctores, vide Aelian. var. 7. 8. Eum ut heroem à morte coluit Alexander: Arrianus

lib. 7. B. & Curtius, 10. 4. 24. & Plutarchus Alex. c. 123. Bern.

Ephæstion] Ephæstionis hæc illustrosa mors. Hunc ita carum habuit Alexander, ut cum Darij mater eum Alexandrum iactasset, dixerit rex: Non aberrasti, mater. Nam & hic Alexander est: Κτημάτων γὰρ πάντων τιμωτάτων δὴν οἶν' ἐ σωρεύς τε καὶ εὐροδ.

Obsequiis] Si Viennensem Camert. editionem secuti, distinguamus ita, *dotibus primo formæ, pueritiæque, mox obsequiis*, ad obsequia impudica percinerit oratio. Sed hæc potius de obsequiosis aulae ministeriis accipienda videntur. Vide Curtium, 3. 12. 23. *Bassus*

contra decus regium Alexander diu luxit: tumulumque ei XII millium talentorum fecit: eumque post mortem coli ut deum iussit.

CAP. XIII. Ab ultimis litoribus Oceani Babyloniam reuertenti, nuntiatur, legationes Carthaginensium, ceterarumque Africæ ciuitatum, sed & Hispaniarum, Siciliæ, Galliæ, Sardinia, nonnullas quoque ex Italia eius aduentum Babyloniam opperiri. Adeo vniuersam terrarum Orbem nominis eius terror inuaserat, ut cunctæ gentes, veluti destinato sibi regi adularentur. Hac igitur ex causa Babyloniam festinanti, veluti conuentum terrarum Orbis acturo, quidam ex Magis prædixit, ne urbem introiret, testatus, hunc locum ei fatale fore. Ob hoc omiſſa Babyloniam, in Bursam urbem trans Euphratem, desertam olim, concessit. Ibi ab Anaxarcho

philoso
sua Siluanum specie obsequii regebat, apud Tacit. hist. 3. 50. Bern.

12. Tumulumque ei XII millium talentorum. Sic & Curtius, 10. 4. 25. sed Plutarchus Alex. c. 124. decem millia habet, vsus scilicet rotunditate numeri myriadis, parum excedentia reiciens. Bern.

CAP. XIII. 1. Hispaniarum. Notat in variantibus Bongarsius, esse in vno ms. Spaniarum, atque ita in optimis exemplaribus Curtii (forte 10. 1. 22.) scriptum se repperisse. Certe D. Hieronymus ad Esaiæ cap. 64. Spaniam vocat: & vetus in Iuvenalem Glossographus Tagum Spania facit suum: & Galenus, 6. simplic. c. 4. Spanum vocat oleum ex Iberia (sic Hispaniam nuncupat) aduectum. Consonat denique hodierna appellatio nostratum Italorumque: nec abeunt Hispani Gallique. Nam *Esannia*; & *Spania* inscriptione tantum differunt; cum illi vocibus Latinis, quibus ab i littera initium, & præponere, suasque facere conueuerint. Bern.

Ex Italia. Erant in his Bruttii, Lucani, Tuscii. Num & Romani?

asserunt hoc aliqui, diserte negat Arrianus lib. 7. Imo dicit Liuius, 9. 18. 5. Alexandrum Magnum ne fama quidem populo Rom. cognitum fuisse, quod vix credi queat. Bern.

3. Quidam ex Magis. Vide Seneca Suasoria, 4. in ea cenſeo legendum, *Babylone excluditur*, cui patuit Oceanus. Vulgo *Babylone cluditur*. nisi mauis, *Babylon ei cluditur*. Bong.

4. Bursam. Huius loci nemo præter hunc meminit. Bong.

In Bursam urbem trans Euphratem. Non puto locum hunc esse sanum. mss. aliqui præferebant, *Burbeſſam*. Arbitror, scribendum esse *Borsippam*. Locus ille non videtur vique adeo celebris fuisse æuo Alexandri. Perſæ hoc oppidum vocant. *Kermes*. Sed errant, cum dicunt, in eo Alexandrum mortuum esse. Voss.

5. Anaxarcho. Celebris hic philosophus, floruitque circa centesimam & decimam Olympiadem, Alexandro familiaris. A quo cum in opiparo cõuiuiõ rogaretur, quid de illo apparatu sibi videretur,

philosopho compulſus eſt ruruſum Magorum prædicta
 6 contemnere, vt falſa & incerta: & ſi fatiſ conſtent, igno-
 7 ta mortalibus: at ſi naturæ debeantur, immutabilia. Re-
 uerſus igitur Babyloniam, multis diebus otio datis, in-
 8 termiſſum olim conuiuium ſolenniter inſtituit: totuſ-
 9 que in lætitiã effuſus, cum diei noctem peruigilem
 iunxiſſet, recedentem iam è conuiuiò medicuſ Theſſa-
 10 luſ, inſtaurata comeſſatione, & ipſum & ſodales eiꝯ in-
 uitat. Accepto poculo, media portione repente veluti te-
 lo confixuſ, ingemuit: elatuſque è conuiuiò ſemiani-
 miſ, tanto dolore cruciatuſ eſt, vt ferruſ in remedia
 poſceret, taſtumque hominuſ velut vulnera indoleſ-
 ceret. Amici cauſam morbi, intemperiem ebrietatiſ diſ-
 ſeminauerunt: re autem vera inſidiæ fuerunt, quaruſ
 infamiã ſucceſſorũ potentia oppreſſit.

1 C A P. XIV. Auctoꝝ inſidiarũ Antipater fuit, qui
 cum cariſſimoſ amicos eiꝯ interfectoſ videret: Alexan-
 2 druſ Lynciſtarũ, generuſ ſuũ occiſuſ: Se magniſ
 rebuſ in Græcia geſtiſ, non tam gratuſ apud regẽ,
 quam

cunãta magnifice, inquit, ô rex, ſed
 oportebat caput alicuiuſ ſatrapæ
 apponi, Nicocreonti intuenti.
 Poſtmoduſ inuituſ in Cypruſ
 delatuſ, Nicocreon rex in ſaxuſ
 concauũ iniecit, juſſitque ferreiſ
 malleiſ contundi ille celebri diſco
 poenam regiſ eluſit, Tunde, tunde,
 inquit, Anaxarchi vaſculuſ, nam
 Anaxarchuſ non teriſ.

Immutabilia] Tacit. hiſt. 1. 18. 2.
 Quæ ſæcũ manent, quamuiſ ſigni-
 ficata, non vitantur. Val. Max. 1. 6.
 10. Diruſ omen quemadmoduſ
 rimemur; ita vitare non poſſumꝯ.

6. 7. 8. 9. In hiſ & ſeqq. diſſentit
 aliquantuſ à noſtro Plutarchuſ
 Alex. c. 12. & deicepſ. Bern.

7. Medicuſ Theſſaluſ] In omni-
 buſ libris etiam ſcriptiſ menduſ
 eſt, legenduſ enim Mediuſ. Mâ-
 di & ô Seûz, &c. Arrianuſ lib. 7.

Diodor. 17. 117. Plutarch. Alex. c.
 127. Hæc Bong. & pridẽ Paul. Leo-
 parduſ emendation. 17. 10. m. Bern.

8. Veluti celo] *Ἵσας ἐπὶ λήχῃ πρὸ
 πύλῃ*. Plutarchuſ Alex. cap.
 127. qui hæc conſicta ſcribit, ne-
 que Alexandruſ veneno inte-
 riſſe: quod & Arrianuſ lib. 7.
 Bong.

9. Semianimuſ] Ferunt, hoc vene-
 nuſ gelidiſſimã aquã fuiſſe, ex
 Nonacriæ petra ſudantẽ. *Plu-
 tarch.* Cuiuſ fontẽ appellat Cur-
 tiuſ Stygoſ hydor.

C A P. XIV. 2. Non tam gra-
 tuſ apud regẽ, quam in v.] Ita
 ſupr. 5. 2. 4. Eodem animo fuiſſe pa-
 ter ex hiſce Demoſt. in orat. contra
 ep. Phil. Eum ira gloria cupiditate
 inflammatuſ dicunt, vt omnia præ-
 clara facinora, ſua eſſe videri velit:
 & magiſ indignetur ducibuſ æ-
 quo

quam inuidiosum esse: à matre quoque eius Olympiade
 variis se criminationibus vexatum: Huc accedebant an-
 te paucos dies, supplicia in præfectos denictarum natio-
 num crudeliter habita. Ex quibus rebus se quoque à
 Macedonia non ad societatem militiæ, sed ad pœnam
 euocatum arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem,
 Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fra-
 tribus Philippo & Iolla ministrare regi solebat: cuius
 veneni tanta vis fuit, vt non ære, non ferro, non testa
 contineretur, nec aliter ferri, nisi in ungula equi potue-
 rit: præmonito filio, ne alij quam Thessalæ, & fratribus
 crederet. Hæc igitur ex causa, apud Thessalum, para-
 tum, repetitumque conuiuium est. Philippus & Iollas
 prægustare ac temperare potum regis soliti, in aqua
 frigida venenum habuerunt, quam prægustatæ iam po-
 tioni supermiserunt.

CAP. XV. Quarto die Alexander indubitatam mortē
 sentiens, agnoscere se fatum domus maiorū suorū ait: nā
 plerosque Acidarum intra trigesimum annum defun-
 ctos.

que præfectis, qui aliquid lauda-
 dignum gesserunt; quam illis, qui
 prorsus infeliciter rem admini-
 strant. Et in vniuersum Sallust. Ca-
 til. 7. Regibus boni quam mali sus-
 pectiores sunt, semperque his aliena
 virtus formidolosa est. Quod dictū
 pluribus explicatur à Grutero dis-
 sertatione 34. ad Tacitum, Bern.

4. Supplicia] De quibus, 12. 10. 8.

5. Ad pœnam.] Vide supra, 11.
 5. 3.

7. Ungula equi] Sic & Pausanias
 in Arcadicis. Plutarchus autem
 Alex. c. 129. & Aelianus hist. an. 10.
 40. ungulam asinam: Arrianus
 lib. 7. Ptolemaeus sine libri 30. & Vi-
 truius, 8. 3. mulinam habent. Cur-
 tius, 10. 10. 25. iumentū ungulam
 dicens, rem in medio reliquit. De
 veneno illo (Strygos hydor appellat)
 indicatis modo locis adde Hero-
 dotum 6. 74. Senecam lib. 3. nat.

quæst. c. 25. Plutarchum de prim.
 frig. cap. 25. & Strabonem sub finē
 libri 8. Bern.

9. Prægustare] Plutarchus Alex.
 c. 125. vocat ἀρχιπονοχόρον Hiero-
 nymo sive χοῦς dicitur minister
 vinarius. B. De prægustatoribus
 veterum, Lipsius ad Tacit. annal.
 13. not. 162. & plura Meursius exer-
 cit. critic. part. 2. cap. 3. Bern.

In aqua frigida] Ita factum &
 Britannico, ab eadem causa & cau-
 tione, Tacit. annal. 13. 16.

CAP. XV. 1. Quarro die] Quia im-
 pleta cibus vinoque venæ, minus
 efficacem in maturanda morte vim
 veneni fecerunt, vt Liuius, 16. 14. 5.
 de Campanis loquitur. Exemplo
 est & Claudius apud Tacitum an-
 nal. 12. 67. At vitalia citius petit,
 quicquid vacuis venis immittitur.
 Bern.

Acidarum] Fuit Alexandri

- 2 *Etos.* Tumultuantes deinde milites, insidiis perisse regem
suspicientes, ipse sedauit; eosque omnes cum prolatus in
editissimum urbis locum esset, ad conspectum suum ad-
misit, osculandamque dextram suam flentibus porrexit.
- 3 Cum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tan-
tum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento
fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit:
- 4 quibusdam mandata ad parentes eorum dederit: adeo,
sicuti in hostem, ita & in mortem inuictus animus fuit.
- 5 Dimissis militibus, amicos circumstantes percontatur,
6 *videantur ne similem sibi reperturi regem?* Tacentibus
cunctis, tum ipse, *ut hoc nesciat, ita illud scire vatici-*
narique se, ac pene oculis videre dixit, quantum sit in hoc
certamine sanguinis fusura Macedonia; quantis cadibus,
7 *quo cruore, mortuo sibi parentatura.* Ad postremum, corpus
8 suum in Hammonis templo condi iubet. Cum deficere
eum amici viderent, quaerunt, *quem imperij faciat here-*
dem:

mater Olympias, filia Neoptolemi
regis Molossorum; qui genus à
Pyrrho Achillis filio, duxit.

2. *Perisse*] Sic in vno ms. haberi,
scribit in variantibus Bong. rectius
opinor, quam quod idem edidit,
perire. Facit Curtius lib. 1 o. sine ca-
pitulis 4.

3. *Quibusdam, & mox, dederit*] Ita
Cumertis editio: rectius quam
alii, quibus & dedit.

4. *Inuictus animus*] Vix dubio
scribendum, *inuictus animi.* Tacitus
ita sapicula: ut annal. 1. 32. 6. fe-
rox animi, & 1. 59. 3. ingens animi,
& Virg. Aeneid. 4. 529. infelix ani-
mi. Statius, eximius animi.

5. *Videantur ne* &c.] Curtius, 10.
3. 3. Hæc interrogatio non extat in
Græcis scriptoribus: ex iis desum-
ptam apparet, quorum scripta cum
tempore interierant. Bern.

6. *Sibi parentatura*] Diodorus,
17. 117. & 18. 8. *ἑνὶ τῷ ἑνὶ τῷ*,
Sepulchrale certamen vocat. B. Sicut
& Arrianus lib. 7. Allusio metapho-

rica. Defunctis enim gladiatorum
sanguine parentare mos erat, lu-
dosque funebres ex antiquissimo
ritu fieri: sicut ex Virgilio de An-
chiæ parentalibus & ex Statio de
Archemori exsequiis, tum etiam
ex Homero Patrocli inferias pro-
sequente &c. notum est. Bern.

8. *Dignissimum*] Diodorus, 17.

117. *τὸ κράτος*, & 18. 1. *τὸ ἀπὸ τοῦ*.
Iac. Nicolaus Loëns miscellan.
epiphill. lib. 5. c. 18. non perfuncto-
rie perstringit Trogum, vel no-
strum potius epitomatores, quod
non bene sententiam Alexandri
hic exprefferit. Non enim illud vo-
lebat dicere, se heredem constitue-
re, qui maxime dignus imperio fo-
ret: sed regnum suum fore in potesta-
te occupantis formioris scilicet, quod
& euerus docuit. Neutra enim vox
seu *κράτος*, seu *ἀπὸ τοῦ*, dignis-
simo conuenit. Nam *κράτος*,
potentiam significat seu violenti-
am: *ἀπὸ τοῦ* autem, ut nominis
etymon.

dē: Respōdit, *Dignissimū*. Tanta illi magnitudo animi 9
fuit, ut cū Hercule filium, cū fratre Aridæū, cū Roxa-
nē uxorem pręgnantē relinqueret; oblitus necessitudi-
nū, dignissimū nuncuparet hærედē. Prorsus quasi nefas 10
esset, viro forti aliū quam virum fortē succedere, aut
tanti regni opes aliis, quam probatis relinquī. Hac vo- 11
ce veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum
discordiæ misisset, ita omnes in æmulationem confur-
gunt, & ambitione vulgi tacitum favorē militū quæ-
runt. Sexto die præclusa voce, exemplum digito anu- 12
lum, Perdiccæ tradidit: quæ res gliscentem amicorum
dissensionem sedavit. Nam etsi non voce nuncupatus 13
heres, iudicio tamen electus esse videbatur.

CAP. XVI. Decessit Alexander, mensem vnum, 1
annos.

etymon ostendit, propriē *Marte*
præstārisimū est: unde *δοξαστέον*,
deus est, &c. Sic Pyrrhus à filiis
in errogatus, *cuinam relinquitur*
esset regnum? respondit, *Ei qui*
vestrum acutissimū habuerit
gladium. Eo ergo pertinet, quod
præuidere se dixit Alexander, gra-
ue de regno certamen inter illos
oriturum; ut proinde sit necesse, rē
ad eum inclinare, qui plus possit.
Aliquanto melius hoc expressit
Curtius, 10. 5. 7. *Si relinquere se*
regnum, qui esset optimus. quam
vocem ad fortitudinem quoque
refert Sallust. Jug. 92. 10. *Optimus*
quisque cadere aut sauciari. Iun-
ge huic Notam ad 9. 2. 4. Bern.

9. *Roxanem*] Filiam Cohortani
Satrapæ Curt. 8. 4. 31. Sed Arriano
lib. 7. Oxyartis Bactrij, quem Dio-
dorus, 18. 3. regem appellat. Quin
ipse Curtius alibi scil. 10. 3. 13. *O-*
xatri Persa filiam eam appellat.
Bern.

11. *Malum discordiæ*] Pomum
Etidiv.

Et ambitione] *Sebis*, ita: & *Ambi-*
cione tacita, vulgi militum fa-
vorem querunt.

12. *Agulum*] Quem vna traditi
Imperij vel hæredis instituti tesse-
ram esse, non tamen nimis certam,
hoc ipso & aliis exemplis confir-
mat eruditiss. Kirchmannus in lib.
de annulis, cap. 22. Bern.

13. *Nuncupatum*] Nuncupatum
testamentum quid sit, explicant
IC. Eo utebantur, cum urgente vi
valetudinis non sufficeret ad ob-
signandas testamenti tabulas. Bong.
iudicio] Vide supra Not. ad 5. 11.
3. *Sebis*, iudicio mallet, quod id vo-
ci opponatur.

CAP. XVI. 1. *Decessit Alexan-*
der] Cassandri fraude, & ingenito
vitio, periit, veneno scilicet &
crapula. Igitur Dælij quinto,
apud Eumæum, septimo & xv apud
Perdiccam epulatus, sequentes dies
somnia dedit, ut Aelianus ex dia-
riis Alexandri refert. Addit *ὁ*
Βαγῶν ὁ ἰδιώτης τῶν τετραδῶν
μὲν ἐν ἑξῆς, τῶν δὲ τριτῶν ἐν ἑ-
ξῆς, λέγεται περὶ αὐτοῦ, vel ἐπα-
λάτῳ est apud Bagoῦ τετράτης & δι-
vorτος, τῶν τριτῶν ἐν ἑξῆς. Dælij
xxv 11. sequenti obdormiit simul &
obiit. Arrianus ex illdē diariis sic

- annos tres & triginta natus; vir supra humanam potentiam magnitudine animi præditus. Qua nocte cum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutari: nec decepta somnio est. Nam profecto maius humana mortalitate opus vterò tulit: quam cum Æacidarum gens ab vltima seculorum memoria, & regna patris, fratris, mariti, ac deinceps maiorum omnium illustrauerint: nullius tamen nomine, quam filij, clarior fuit. Prodigia magnitudinis eius in ipso ortu nonnulla apparuere. Nam ea die qua natus est, duæ aquilæ tota die præpetes supra culmen domus patris eius sederunt omen duplicis imperij, Europæ Asiæque præferentes. Eadem quoque die nuntium patris eius

in morbum incidisse Dæsiij xix. Sequenti die nihilominus apud Thessalum Medium (Iustinus Medicum Perperam vocat) Dæsiij xx apud Nearchum potasse, ac tandem Dæsiij xxviii perisse. Addit: Mortuus est Olympiade cxiv. Prætor Hegesia. Vixit annos duos & triginta & cæteris menses octo. Regnavit annos duodecim, & hos octo menses, hoc est, mortuus est exeunte primo Olympiad. cxiv. anno Capellus. Vide Q. Curtium, Arrianum, Plutarchum & alios. Non absurde statuas in visione Danielis c. vii. imperium Græcorum comparari pardo, quia Alexander M. fuerit vinosus, vsque adeo ut si eos minus sequi visum fuerit, qui veneno interiisse arbitrantur, satis tamen causa sola in vinolentia fuerit, cur periret Babylone. Vossius

Ab eius obitu ara Græcorum ducitur, de qua Muhammed Alferganus ex versione Golij. Romani & Syri aram deducunt ab initio annorum Alexandri, dicti bicornis, qui quidem dies fuit feria secunda.

Annos tres & triginta.] M. Cicero Philipp. 5. c. 1. Ceteri, annos 32. menses 8. Bong.

2. Cuming. serpente.] Qua causa

Sidon. Apollinar. carm. 2. 80. Alexandrum draconigenam appellat. Adde supra, 11. 11. 3. Bern.

Volutari.] Mss. Voluptari, unde Freinsh. voluptuari.

2. Regna patris &c.] Talis Archodice regina, cuius monumentum Thucydides, 6. 9. 36. tale refert.

Exulit hæc animum nunquam, patremque virumque
Fræresque & gnatos imperitare videns.

Minus ergo caute Tacitus. annal. 12. 42. Agrippinam, Imperatore genitam, & sororem eius qui verum potius sit, & conjugem & matrem fuisse, unicum ad hunc diem exemplum esse, scribit.

4. Prodigia.] De quibus Plutarchus in ejus vita c. 4. Bong.

5. Præpetes.] Scio tradere Hyginum, præpetes eas aves dici ab auguribus, quæ opportune prævolant, aut idoneas sedes capiunt: non possum tamen, maxime cum Bongarsius in vno suo ms. repererit, perpedes pro præpetes, contemnere plane, & extranumerum habere scripturam Fuldensium membranarum, in quibus disertim est perperes, ut dictum est, à Plauto Amphitr. 1. 1.

124. Quæ in navi noctem perperem.

eius duarum victoriarum accepit: alterius, belli Illyrici: alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miserat: quod omen vniuersarum terrarum victoriam infanti portendebat. Puer acerrimis literarum studiis eruditus fuit. **Exacta** pueritia, per quinquennium sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophorum, creuit. Accepto deinde imperio, Regem se Terrarum omnium ac Mundi appellari iussit: tantamque fiduciam sui militibus fecit, ut ille praesente nullius hostis arma, nec inermes, timuerint. Itaque cum nullo hostium vnquam congressus est, quem non vicerit: nullam urbem obsedit, quam non expugnauerit: nullam gentem adiit, quam non calcauerit. Victus denique ad postremum est, non virtute hostili, sed insidiis suorum, & fraude ciuili.

perperam. Hæc Modius, Bern.

8 *Sub Aristotele*] Plutarchus Alex. cap. II. qui & c. 8. præceptores Alexandro tribuit Leonidam &

Lysimachum Acarnana. De doctrina & studiis Alexandri locus insignis est Orat. I. de fort. Alex. cap. 4. & 5. eiusdem Plutarchi. Bern.

LIBER XIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

1. *Luctus post Alexandri Magni excessum: Macedonum ingratitudo: ducum ambitio, militumque auaritia.*
2. *De Alexandri successore, ducum exercitus sententia pugnantes.*
3. *Perdicca sententia reclamant pedites: unde tumultus & seditio; cui Perdicca prudenter medetur.*
4. *Aridao rege designato, Perdicca & alij duces, seu principes prouincias diuidunt.*
5. *Bellum pro Gracia libertate ab Atheniensibus & Etolis reparatum. Demosthenis pro patria labores: Antipatri obsidio & liberatio.*

6 *Perdicca*

- 6 *Perdicca Cappadoces pralio fatigat. Bellum inter
Antigonum & Perdiccam. Ptolemai solers
industria.*
- 7 *De origine urbis Cyrenes digressio.*
- 8 *Ptolemaus bellum parat in Perdiccam. Eumenis res
fortiter & feliciter gesta.*

C A P. I.

EXtincto in ipso ætatis ac victoriarum flore
Alexandro Magno, triste apud omnes, tota
Babylone silentiū fuit. Sed nec deuictæ gē-
tes fidē nuntio habuerunt, quod ut inuictum
regem, ita immortalem esse crediderant; recordantes,
quoties præsentī morte ereptus esset: quam sæpe pro
amisso, repente se non sospitem tantum suis, verum etiā
victorem obtulisset. Ut vero mortis, eius fides adfuit,
omnes barbaræ gentes paulo ante ab eo deuictæ, non ut
hostem, sed ut parentem luxerunt. Mater quoque Darij
regis, quam amisso filio, à fastigio tantæ maiestatis in
captiuitatem redactam, indulgentia victoris, in eam
diem vitæ non pœnituerat, audita morte Alexandri,
mortem sibi ipsa conscīuit, non quod hostem filio præ-
ferret: sed quod pietatem filij in eo, quem ut hostem ti-
muerat, experta esset. Contra Macedones versa vice,
non ut ciuem, ac tantæ maiestatis regem, verum ut ho-
stem amissum, gaudebant: seueritatem nimiam, & assi-
dua belli pericula execrantes. Huc accedebat, quod
principes regnum & imperia, vulgus militum thesauros
& grande pondus auri, velut inopinatam prædam, spe-
ctabant: illi successionem regni, hi opum ac diuitia-
rum hereditatem cogitantes. Erant enim in thesauris
quinqua-

CAP. I. 5. *Mater quoque Darij* mortua quinto, postquā mori sta-
sygambis mater. Darij. inedia. tuerat, die. Q. Curtius, 10. 5. 39.

quingenta millia talentū, & in annuo vectigali tributo, tricena millia. Sed nec amici Alexandri frustra¹⁰ regnum spectabant. nā eius virtutis ac venerationis erant, vt singulos reges putares. Quippe ea formæ pulchritudo, & proceritas corporis, & virium ac sapientiæ magnitudo in omnibus fuit, vt qui eos ignoraret, non ex vna gēte, sed ex toto terrarū Orbe electos iudicaret. Neque enim vnquam ante Macedonia, vel vlla gens alia, tam clarorum virorum prouentu floruit: quos primo Philippus, mox Alexander tanta cura legerat, vt nō tam ad societatem belli, quam in successionem regni, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus ministris, Orbem terrarum victum, cum exercitus Macedonum tot,

9. *Quingenta mill. talen.* Nostra voce & ratione numerandi fuerint milliones triginta. Illa vero, *tricena*, seu vt Budzus lib. 4. de asse, pag. 167. m. legit *triginta mill.* vectigalis annui, constituunt milliones octodecim Bern.

10. *Sed nec amici.* Vulgo legitur, *sed nec amici.* Nec, quod in vno tantum ms. reperi, inducendum curavi. Frustra expectabant regnum, cum omnes pares essent, & æqualitas discordiam augetet, vt paulo post, 13. 2. 3. & 16. 3. 1. dicit. Aequales enim æqualibus imperare, contra naturam est: & qui in alios regnum exercere vult. tanquam Deus inter homines esse debet, vt Aristoteles loquitur. Ista Bongarsius: à quo plane, sed, vt par est, modeste, dissentit E. Modius. Quid enim (inquit) annon & libr. 1. 10. 2. de maiorum interfe-ctoribus legimus? *Erant enim var- rure & nobilitate ita pares, vt difficilem ex his populo electionem æqualitatis faceret.* & tamen ex septem ita æqualibus vnus sublatus in regnum fuit: vnus ceteris rebus omnibus sibi paribus imperauit. Retineo ergo omnino tō nec, in quinque mss. à me constanter.

inuentum, hac sententia: Non frustra aut improbe spectasse & sperasse illos regnum; in quibus artes regiæ, & omnia rege digna inessent, formæ pulchritudo, proceritas corporis, & virium ac sapientiæ magnitudo, quæque alia Iustinus commemorat. Bern.

10. *Spectabant.* Vulgo *expectabant.* Supra 1. 2. 12. 22. *rex velus spectator pugna.* Vett. plerique *expectata pugna.* Cicero epist. ad Casium ea, quæ est 16. lib. 15. *Longiores enim expectabo, vel potius exigam.* Nonius in *exigere* citat hoc modo: *Longiores enim specta- bo, vel potius exigam, quando her- cle ego romere exigam.* Locum eo adscripsi, quia postrema verba in Ciceronis editionibus nulla sunt: quæ Nonius tamen, vt Ciceronis adfert. Bong. Acidalius ad Velle- nium, 2. 14. 5. *expectabant* hic legē- dum suspicatus: vt & supra, 2. 12. 22. *expectata pugna.*

12. *Clarorum viror. p.* Ita Seneca de tranquill. animi, cap. 77. *Si inter Platonem & Xenophontem, & illum Socratici ceteros prouentum bonos quæreres* Αὐδὸν οὐδὲν οὐδὲν φησὶν vocat Herodian. lib. sub initium.

Et tot, non ducibus, sed regibus regeretur? qui nunquam sibi reperissent pares, si non inter se concurrissent: multosque Macedonia pro vno Alexandros habuisset, nisi fortuna eos æmulatione virtutis in perniciem mutuam armasset.

1. C A P. II. Ceterum, occiso Alexandro, non, ut latius
ita & securi fuere, omnibus vnum locum competentibus
2 nec minus milites, quam inuicem se timebant, quorum
3 & libertas solutior, & fauor incertus erat. Inter ipsos
vero æqualitas discordiam augebat, nemine tantum ce-
4 teros excedente, ut ei aliquis se submitteret. Armati
itaque in regiam cōeunt, ad formandum rerum præsen-
5 tium statum. Perdicca censet Roxanes exspectari partum,
quæ exacto mense octauo, matura iam ex Alexandro
6 erat; & si puerum peperisset, hunc dari successorem patri.
Maleager negat differenda in partus dubios consilia:
7 nec expectandum dum res nascerentur, cum iam genitis
uti liceret: seu puer illis placeat, esse Pergami filium
8 Alexandri natum ex Barsine, nomine Herculem: seu mal-
lent iuuenem, esse in castris fratrem Alexandri Aridaum,

comem

CAP. II. 3. *Æqualitas discord.*
Aug. Iosra 15. 3. 1. *Aspidum inter*
pares discordia malum. Contra-
riam vocem Soloni tribuit in ejus
vita Plutarchus cap. 18. τὸ ἴσον
πλεον & πων. *equalia non fa-*
ciunt bella. Plin. Panegyr. c. 45. *In*
alio sua quemque natura dele-
stat. Sed nimirum, nisi sibi mutuo
obstent. Nam cum in idem compe-
tunt, illud Senecæ valet de ira, 3.
34. *Quod vinculum amoris esse*
debebat seditionis atque odij cau-
sa est. idem VELLE. Bern.

Vt ei aliquis se submitteret. MSS. Modi-
ani, *ut ei se ali^o submitteret.* quod ne-
scio quomodo cōiunctio^o videtur. 8.
5. *Roxanes*] Putat Lambinus ad
Probi rhocionem, hunc, ubi natus
fuit, Philippum appellatum fuisse,
ubi ita loquitur Probus: *Causam*
apud Philippum regem verbo, reip-
sa quidem apud Poliperchontem

iussus est dicere. Quem locum
mauult accipere de Philippo Ale-
xandri, ut ei videtur, filio, quam-
de Aridæo Philippo, Alexandri
fratre, ad quem tamen haud du-
bie pertinent. Verum autem no-
men filio Roxanes fuit Alexan-
xander. Quod certum est ex Pau-
saniz Atticis & Bæoticis, item
Dexippo apud Photiū & Eusebiū.

7. *Ex Barsine*] Corrigendus in
mulieris nomine Porphyrius apud
Eusebium in regno Macedonico:
Κατέλιπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος
παῖδας Ἡρακλέα τε ἐν Μαρ-
σίνης τ' Φαρναβάζου, Ἀλέξαν-
δρον τε ἐν Π'αζάνης τ' Οὐδάρ-
του τ' Βάκλεον βασιλέως, Scribe,
ἐν Βαρσίνης, quam hic Pharnabazī
filiam facit. Plutarch. c. 36. & Eu-
menes c. 2. Artabazi: Arrianus, 7. 1.
Darii regis; sed in nomine conue-
niunt. Freinsbē.

comem & cunctis non suo tantum, verum & patris Philippi nomine acceptissimum. Ceterum Roxanen esse originis Persicæ: nec esse fas, ut Macedonibus ex sanguine eorum, quorum regna eleuerint, reges constituentur: quod nec ipsum Alexandrum voluisse dicit. Denique morientem nullam de eo mentionem habuisse. Ptolemæus recusabat regem Aridæum, non propter maternas mo-
 9 des, quod ex Larissæo scorto nasceretur: sed etiam propter valetudinem maiorem, quam patiebatur: ne ille nomen regis, alius imperium teneret: melius esse ex his legi, qui pro virtute regi suo proximi fuerint, qui provincias regant, quibus bella mandentur, quam sub persona regis indignorum subiciantur imperio. Vicit Perdiccæ sententia, consensu vniuersorum. Placuit itaque Roxanis ex-
 10 pectari partum: & si puer natus fuisset, tutores Leonatum, Perdiccam, Crateron, & Antipatrum constituunt, confestimque in tutorum obsequia iurant.

CAP. III. Cum equites quoque idem fecissent, pedes indignati, nullas sibi consiliorum partes relictas, Aridæum, Alexandri fratrem, regem appellant, satellitesque illi ex turba sua legunt, & nomine Philippi patris
 11 vocari

11. Maternas modo sordes] Hoc est, generis humilitatem. Vide Plutarchum extremo vitæ Alexandri. Bong.

Larissæo scorto] Ex Philiana Larissæa, quam Ptolemæus apud Athenæum Saltaricæ fuisse refert.

Valerudinem maiorem] Hoc est, morbum comitalem, quem & Herculeum, & sacrum appellant. Festo est morbus maior, in voce Prohibere, quem locum indicio Freinshemij nostri debeo. Plutarchus Alex. c. 16. & 170. mentis impotem Aridæum fuisse tradit, non natura, sed pharmaco ab Olympiade propinato. Bern. Valerudinem pro morbo dixit auctor etiam 14. 5. 2. & 21. 2. 1. Ita Cic. de Diuin. 2. 59. curatio valerudinis.

14. Tutores] Idem factum infra,

17. 3. 10. & 21. item 34. 3. 6.

Crateron.] Hunc Craterum Alexander φιλεῖται, Hephæstionem autem φιλάειται & ἐγγυ appellare solebat.

CAP. III. 1. Pedes indignati] Nota morem, quando totus exercitus in consilium vocatur. Tacit. annal. 1. 47.

Aridæum, Al. fr. regem] Legendus Diodorus initio libri 18. & Curtius, 10. 7. Seneca de Benef. 4. 31. Quid sibi voluit prouidentia, qua Aridæum regno imposuit? Illi pueras hoc datum? Patri eius datum est, & fratri. Bong.

Ex turba sua] Hoc inuentum in vno ms. iure Bongarsius in variantibus probat: atque ita etiam esse in tribus suis mss. melioribus, affirmat Modius, quo magis religio fuit.

- 2 vocari iubent. Quæ cum nuntiata equitibus essent, le-
 gatos ad mitigandos eorū animos, duos ex proceribus,
 Attalum & Meleagrum mittunt, qui potentiā ex vulgi
 adulatione quærentes, omīssa legatione, militibus con-
 3 sentiunt. Statim & seditio creuit, vbi caput & consilium
 4 habere cœpit. Tunc ad delendum equitatum cuncti ar-
 5 mati in regiam irrumpunt: quo cognito, equites trepi-
 di ab vrbe discedunt, castrisque positis, & ipsi pedites
 6 terrere cœperunt. Sed nec procerum inter se odia ces-
 7 sabant. Attalus ad interficiendum Perdiccam ducem
 8 partis alterius, mittit: ad quem armatum, & vltro vo-
 cantē, cum accedere percussōres ausi non fuissent; tan-
 ta constantia Perdiccæ fuit, vt vltro ad pedites veniret,
 & in concionem vocatos edoceret, quod facinus moli-
 9 rentur: *respicerent contra quos arma sumpssissent: non*
illos Persas, sed Macedonas; non hostes, sed ciues esse;
plerosque etiam cognatos eorum, certe commilitones, eo-
 10 *rumdem castrorum ac periculorum socios: edituros dein-*
de egregium hostibus suis spectaculum, vt quorum armis
victos se doleant, eorū mutuis cadibus gaudeant, paren-
taturosque sanguine suo manibus hostiū a se intersectoriū.
- 1 C A P. IV. Hæc cum pro singulari facundia sua Per-
 dicca perorasset, adeo mouit pedites, vt probato confi-
 2 lio eius, dux ab omnibus legeretur. Tum equites in con-
 3 cordiam reuocati, in Aridaum regem consentiunt. Ser-
 4 vata est portio regni Alexandri filio, si natus esset. Hæc
 agebant,

fuit, auctori suum non restituere. Hactenus edebatur, ex tribu sua. Bern.

5. *Terrere*] Ita mss. hoc est, mu-
 tuum metum incutere Bong. *terre-*
 ri. sed illud haud dubie rectius est.
 Bern.

7. *Attalus ad interf.*] Meleagro
 id tribuit Curtius, 10. 8 l. B.

10. *Egregium hostib.*] Eandē hanc
 mouendi rationem ab hostium af-

festu & voto, decenter vsurpat
 Homerus Iliad. 1. 255. & ex eo Vir-
 gil. Aeneid. 2. 104.

Hoc Ithacū velit, & magno
mercentur Arceida.

Videsis Quid. Epist. 9. distich. 4. &
 Taciti German. cap. 33. Bern.

Parentaturos] Parentare proprie
 parentibus iusta facere. Sed ad
 alios quoque transfertur.

agebát, posito in medio corpore Alexandri, ut maiestas eius testis decretorum esset. His ita compositis, Macedonia & Græciæ Antipater præponitur: Regiæ pecuniæ custodia Cratæro traditur: castrorum, exercitus, & rerum cura Meleagro, & Perdiccæ assignatur: iubeturque Aridæus rex, corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca insensu seditionis auctoribus repente ignaro collega, lustrationem castrorum propter mortem regis, in posterum edicit. Postquam armatum exercitum in campo constituit, consentientibus vniuersis, euocatos, dum transit, de singulis manipulis seditiosos, supplicio tradi occulte iubet. Reuersus inde, inter principes prouincias diuidit, simul ut & remoueret æmulos, & munus imperij, beneficij sui faceret.

CAP. IV. 6. *Corpus Alex.*] Quod ad id tempus inieptum fuerat. Aelianus extremo libro 12. Alexandriam autem deportatum à Ptolemæo, idem auctor est, & Strabo, 17. & Diodorus, 18. 28. *Bong.*

7. *Lustrationem castrorum*] Lustrabantur milites carne discissi & ab utraque parte proiecta Curt. 10. 9. 18.

8. *Consentientibus vniuersis.*] Freinsheim. nõ cõsentit, mauultque non sentientibus vn. quod euincit etiam subiectum occulte. Vide tamen Curtium, 10. 9. Bern.

Transit] Ut in lustratione fieri solet; nam ad exercitum hoc referendum, non ducem.

Manipulus] More Romano loquitur Manipulus autem ducentos milites continebat, id est, duas centurias, Manipulus autem dictus est, quia dum Romani adhuc pauperes essent, manipulos fœni peritici alligabant, & eos pro signis sequebantur, ut Lucanus:

Porrica suspensos porcabat longa manipulos.

Supplicio trahi] Elephantis ob-

jici Trecenti fere sic obtriti. Curtius, 10. 9. 28. *Bern.*

Supplicio trahi] Seditiosos supplicio destinare vel centesimum quemque vel decimum forte ducere verus mos fuit. Ita nimirum, metus ad omnes, pœna ad paucos perueniebat. Utique omne supplicium exempli causa statutum non vindictæ, quod ad paucos potius, quam ad multos tralatitium esse debet, præcipue principes conspirationis. Julius Cæsar ea arte in seditiosos milites vsus, ut per sortem audacissimi quique ac seditiosissimi ducerentur.

9. *Incer princ. prouincias diu.*] Dissentit lib. 1. Machabeor. c. 1. 6. &c. ubi refertur, Alexandrum ante mortem regna distribuisse inter suos nobiles, omnesque sibi diademata post mortem illius imposuisse. Quem locum historicæ veritati conciliaturus Rabanus commentator, distribuisse interpreta- tur diripiendos reliquisse. Acumen hominis mihi vide, Bern.

Ve & remoueret &c.] seu verbis Liuij, 3. 15. 5. *Ve procul ab se per honorem eos ablegaret.*

Munus

ro faceret. Primo, Ptolemæo Ægyptus, & Africa Arabiæ-
 11 que pars sorte venit, quem ex gregario milite Alexan-
 der virtutis causa prouexerat: cui ad tradendam prouin-
 ciam Cleomenes qui Alexandriam ædificauerat, datur.
 12 Confinem huic prouinciæ Syriam Laumedon Mityle-
 13 naus, Ciliciam Philotas, Philo Illyrios accipiunt. Me-
 dia maiori Acroparos, minori socer Perdiccæ præpo-
 14 nitur. Susiana gens Scyno, Phrygia maior Antigono,
 15 Philippi filio, assignatur. Lyciam & Pamphyliam Near-
 chus, Cariam Cassander, Lydiam Menander sortiuntur.

Munus imperij] Ita 24. 2. 4. Be-
 neficium proprie est ad altiora
 promotio. Tacit. annal. 15. 52. 5.
dilecto imperatore, sui muneris
temp. facere. Sueton. Tib. 12. 4. per
quosdam beneficij sui concuriones.
 Adde eundem in Cæsar. 23. 3. Liuiū,
 1. 35. 10. Amulian. 25. 27. fin. Gru-
 teri suspicio. 1. 13. Bern.

10. *Arabiaque pars*] Ms. vnum
 & Orofio, 3. 23. expressi. mss. enim
 ceteri *Asia Libyæque pars*. Bong.

Sorte venit] Lego *sorte evenit*, si-
 cut etiam mox seq. n. 16. & 13. 5. 8.

11. *Cleomenes*] Dinocrates dicitur
 Valerio Maximo. 1. 5. & Solino
 c. 40. Cleomenes autem Africa &
 Ægypti vestigalibus fuerat præ-
 positus. Curtius. 4. 8. 9. Bong.

12. *Laumedon*] Infra. 15. 4. 3.
Laudice pro *Laodice*. Veteres La-
 tinos *Laumenio* pro *Laomedonte*
 dixisse, docuit nos Iosephus Scali-
 ger in Festum, quem vide. In anna-
 libus Taciti. 14. 31. quæ *Boudicea*,
 eadem statim *Boudicea* dicitur: in
 vita. Agricola. *Voadica*, vitiose
 fortassis: & apud Petronium *Lau-
 coon* pro *Laocoon*. Bong.

13. *Acroparos*] Legendum ex
 Arriani. 7. *Atropaces*. lib. 6.
A'ῤῥῶπαρς. In Diodoro *A'ῤῥῶ-
 παρς* mendose, pro *A'ῤῥῶπαρς*.
 Videndus & Curt. 10. 10. Bern.

Acroparos] Hinc portio Medix

Acroparia dicta. Strabo lib. 11.

Perdiccæ] Orontis F. Macedo ex
 Orestide. Arrian. Indic. 3. 12.

14. *Scyno*] Auctore magno Scali-
 gero, animaduert. Euseb. ad annum
 M. DC. XCIII. scribendum *Cæno*.
 Fuit autem iste Cænas Polemo-
 cratis filius, vnus ex ducibus Ale-
 xandri, Diodoro. 17. 57. Arriano.
 5. Curtio. 9. 3. Est purum nomen
 Macedonicum. Ita enim vocabatur
 & secundus à Carano, auctore stir-
 pis regis Macedonum. Apparet
 vetustissimum mendum fuisse in
 Iustino, quam in eius descriptore
 Orofio. 3. 23. idem extet. Hæc ille.
 Videtur tamen aliud potius no-
 men reponendum, cum Cænus il-
 le prior Alexandro diem obierit.
 Curtius. 9. 3. 32. Bern.

Phrygia maior] Omnino emen-
 dandum *Phrygia maior* *Ant. Phil.*
filio assignatur, cum *Lycia &
 Pamphylia*: *Cariam*, &c. ex Dio-
 doro, Appiano, Curtio. To cum
 mutarunt in *Nearcho*, cum vni tot
 regiones assignari ægre ferrent:
 Inuerso inde ordine legerunt *Ly-
 ciam & Pamphyliam* *Nearcho*. Et
 mihi quidem ita videtur. Bong.

Antigono, Philippi filio] Cum
 Pamphylia & Lycia Phrygiam ob-
 tinuit, vt Diodorus testatur. Postea
 vero toti Asia imperauit, vt fere
 omnes tradunt.

tur. Leonato minor Phrygia euenit : Thracia & regio- 16
 nes Pontici maris Lyfimacho : Cappadocia cum Pa-
 phlagonia Eumeni data. Summus castrorum tribunatus 17
 Seleuco Antiochi filio cessit. Stipatoribus regis satelli- 18
 ribusque Cassander filius Antipatri præficitur. In Ba- 19
 etriana vltiore, & Indiæ regionibus, priores præfe-
 cti retenti. Terras inter aranes Hydaspem & Indum, 20
 Taxiles habebat. In colonias in Indis conditas, Pithon 21
 Agenoris filius mittitur. Parapammenos fines Caucasi
 montis, Extarches accepit. Aracosii Gedrosique Sibir- 22
 tio traduntur : Drancae & Arei Statanori. Bactrianos 23
 Amyntas

16. Leonato] Euni filius, Pellæus.
 Arrian. Indic. 3. 12.

Lyfimacho] Fuit is Agathoclis fi-
 lius, Pellæus. Arrian. Ind. 3. 12.

Paphlagonia] Paphlagonia cum
 subiecta mari Pontico regione,
 Trapezuntem vsque Eumeni ces-
 sit, vt Plutarchus ait. Iustinus sic
 dicit, Cappadociam cum Paphla-
 gonia Eumeni datam fuisse. Infra
 vero, vt suo loco videbimus, præ-
 ter provincias, quas acceperat, ad-
 jectas dicit Paphlagoniam, cum
 Caria, Lycia, & Phrygia, itaque lo-
 cum illum corruptum esse suspici-
 cor, scribendumque pro Paphla-
 gonia, Lycæoniam, quæ regio est
 in Asia minore prope Lyciam, vt
 Ptolemæus, lib. 2. testatur.

Eumeni] Vide mox infra 17. 6. 14.

17. Seleuco] Syria & Babylone
 potitum tradit Cedrenus. Quod
 quidem Arrianus & Diodor. 18. 3.
 docent in posteriori demum diui-
 sione contigisse.

20. Terras inter] Seras edidit in
 Oroño Fabricius, quomodo ha-
 bet è mss. nostris vnus; ceteri Ter-
 ras, quod malo. Nam & vrbs Ta-
 xila, cum imperabat Taxiles, siue
 Taxilus, vt cum Strabo vocat,
 inter Hydaspem & Indum sita est,
 Arrian. 5. Strab. 15. & Taxili re-
 gnum suum relictum Diodorus.

17. 86. refert. Bong.

21. Pithon] Mediam ei datam,
 Diodorus, 18. 39. & Curtius, 10. 10.
 7. auctores (unt. Bong.

Pithon Agenoris] Pithon poro &
 Taxilis finitimis imperauit, ex-
 ceptis Paropamisadibus. Huius etiam
 fortem ratam habuit Antipater.
 Arrian. 6.

Parapammenos fines] Omnino le-
 gendum, Paropamisios, & fines
 Caucasi montis, Oxyarches accepit.
 Ex Dexippo, & Arriano. Statim
 post in mss. legitur Cedrosique.
 Recte: nam & Græci non Ἰσδρῶς-
 ους tantum, sed & Κεδρωαίους vo-
 cant. Stephanus, Κεδρωαίους Ἰσδρῶ-
 Πισινδῶν, &c. Voss.

Extarches] Oxyarches, Roxanis pa-
 ter, habet Diodorus, 18. 3. Bong.

22. Aracosii] Deerant hæc in
 impressis, quæ mss. agnoscunt &
 Diodorus. Plutarchus in Eumene
 extremo habet Ἰβη, τῆς mendo-
 se, pro Συεπτινῆς. Sed qui hic Sta-
 tanor, Diodoro, 18. 3. & Arriano, 6.
 est Στατάνωρ. Quæ sequuntur,
 variant ab iis quæ Diodorus scri-
 bit. Sed de istis plura ad Curtium.
 B. Abr. Ortelius in thes. Geograph.
 pro Aracosii hic legendum censet
 Arachosii, suffragante Diodoro,
 18. 3. Polyænus strategem. lib. 4. in

Anti

- Amyntas sortitur, Sogdianos Scythæus, Nicanor P^{ar}thos, Philippus Hyrcanos, Phrataernes Armenios, Tleptolemus Persas, Peucestes Babylonios, Archos
 24 Pelasgos, Arcefilaus Mesopotamiam. Cum hæc diuifio, veluti fatale munus singulis contigisset, ita magna
 2 incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non magno post tempore, quasi regna, non præfecturas diuifissent: sic reges ex præfectis facti, magnas opes non sibi tantum parauerunt, verum etiam posteris reliquerunt.
- 1 C A P. V. Dum hæc in Oriente aguntur, in Græcia Athenienses & Ætoli bellum, quod iam viuo Alexandro mouerant, summis viribus instruebant. Causæ belli erant, quod reuersus ab India Alexander, epistolas in Græciam

Antigono, n. 15. Sigyrium habet pro Sibyrrio. Bern.

23. [Philippus] Piodorus Philippo Bactrianam & Sogdianam tribuit.

Phrataernes] Is antea sub Dario prætor Hyrcanorum fuerat. Arrian. 3. 2.

Tleptolemus] Ex Aeacidarum gente. Arrian. 2. 5. Carmaniz præficitur. Dexipp.

Peucestes] Persidis satrapa constitutus ab Alexandro. Arrian. 6. 5. in ea prouincia remanet. Diodor.

Archos] Diodorus. 18. 3. Ἀρχων. Et pro Arcefilau, quod & Diodorus, & veteres vno excepto omnes agnoscunt, Fabricius in Orosio legit, Arcelau. Bong.

24. Incrementorum materia] Miror vet. omnes pro materia habere memoria. Præfecturas vocat satrapias. Σατράπαις Persis, Latinis præfectus, dicitur. Bong.

25. Posteris reliquerunt] Ptolemæi posteritas retinuit Aegyptum usque ad Iulij Cæsaris tempora. Seleuci filius Antiochus possedit Asiam & Syriam, sed posterii Asiam amiserunt partim ab Eumene Bi-

thynio, partim à Galatis. De Macedoniz possessione diutius certatum est, sed ad extremum posteritas Demetrii, qui fuit Antigoni filius captus à Seleuco, vt dixi, tenuit Macedoniam, donec eam Romani occuparunt. Cassandri & Lysimachi filij adolescentes teterrimis parricidiis perierunt. Strig.

C A P. V. 1. Athenienses & Ætoli] Lamiacum bellum, de quo Diodorus, 17. 111. & 18. 8. cum seqq. & Strabo lib. 9. Meminit & Plutarchus in Pyrrho c. 1. & in Demosthene c. 38. & Pausanias Atticis. Ita appellatum, quod ad Lamiam, in quam se receperat Antipater, gestum est. Iustinus aut memoria lapsus, aut alios secutus auctores, Heracleam pro Lamia nominat. Bong.

2. Epistolas] Misit Nicanorem Stagiritam ad exules in ludis Olympiacis, cum hac Epistola: Auctores exilij vestri nos haud suimus, redierit vero in patriam nos erimus, sceleratus tantum exceperit. Qua de re Antipatro scripsimus, vt ciuitates restitutioni suorum refragantes vi cogat. Ætoli ab Oeniadis

Græciam scripserat, quibus omnium ciuitatum exules, præter cædis damnati, restituebantur. Quæ recitata 3 præsentem vniuersa Græcia, in mercatu Olympiaco, magnos motus fecerunt; quod plurimi non legibus pulsi 4 patria, sed per factionem principum fuerant, verentibus iisdem principibus, ne reuocati potèntiores in republica fierent. Palam igitur iam tunc multæ ciuitates, libertatem bello vindicandam fremebant. Principes tamen 6 omnium Athenienses & Ætoli fuere. Quod cum nuntiatum Alexandro esset, mille naues longas sociis imperari præceperat, quibus in Occidente bellum gereret; excursurusque cum valida manu fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athenienses, contracto xxx millium exercitu, & cc nauibus, bellum cum Antipatro, cui Græcia sorte euenerat, gerunt; eumque detrectantem prælium, & Heracleæ urbis mœnibus tuentem se, obsidione cingunt. Eodem tempore Demosthenes Atheniensis 9 orator, pulsus patria, ob crimen accepti ab Harpalo auri, qui crudelitatem Alexandri fugerat, quod ciuitatem in eiusdem Alexandri bellum impelleret, forte Megaris exulabat: qui ut missum ab Atheniensibus 10 Hyperidem legatum cognouit, qui Peloponneses in societatem armorum sollicitaret, sequutus eum, Sicyona,

Oeniadis metuebant, quos eiecerant. Hinc motus, turbæque.

Epistolas] Quarum exemplum est in Diodoro, 18.8. Bern.

Cædis damnati] Et ἰερέουλοι. Diodor. Bong.

8. *Heracleæ urbis*] Imo Lamia, quæ Thessaliæ urbs est. Bern.

9. *Tempore Demosthenes*] Demosthenes cum prius acerrime Harpali causam oppugnasset, quum xx. ab eo accepisset talenta, altera die qua rursus agendum ea de re erat, lana collo circūuoluta, τριῶν ἡμέρων se pati fingebar. Tum è populo

exclamasse unum ferunt, non τριῶν ἡμέρων, sed ἑξ ἡμέρων esse.

Harpalo] Mss. Harpago. Librarios in errorem induxit Attyagis Harpago, de quo lib. 1.4.6. De hoc lege supra notatos: & emenda Eusebij Chronicum, in quo legitur Harpalus fugit in Asiam: scribe ex Asia. De Demosthenis exilio videndus Plutarchus in vita capit. 36. & Pausanias Corinthiacis. Bong.

Quod] Legendum quo, hoc est, ut. Causam enim largitionis, auctor exponit. Freinsb.

13. *Sicyona*] Ptolemæo est Sicyonia

cyona, Argos & Corinthum, ceterasque ciuitates, elo-
 11 quentia sua Atheniensibus iunxit. Ob quod factum,
 12 missa ab Atheniensibus obuiam naue, ab exilio reuoca-
 13 tur. Interim in obsidione Antipatri, Leosthenes, dux
 14 Atheniensium, telo è muris in transeuntem iacto, oc-
 15 ciditur. Quæ res tantum animorum Antipatro dedit,
 16 ut etiam vallum rescindere auderet. Auxilium deinde à
 17 Leonato per legatos petit: qui cum venire cum exer-
 citu nuntiatus esset, obuiei Athenienses cum instru-
 18 ctis copiis fuere, ibique equestri prælio, graui vulnere
 19 iustus extinguitur. Antipater, tametsi auxilia sua videret
 20 victa, morte tamen Leonati lætatus est: quippe &
 21 æmulum sublatum, & vires eius accessisse sibi gratula-
 22 batur. Statim igitur exercitu eius recepto, cum par ho-
 23 stibus etiam prælio videretur, solutus obsidione, in Ma-
 24 cedoniam concessit. Græcorum quoque copiarum, finibus
 25 Græciæ hoste pulso, in vrbes dilapsæ.

1 C A P. VI. Interea Perdicca, bello Ariarathi regi
 Cappadocum illato, prælioque victo, nihil Præmij præ-
 ter

cyonæ regionis in ælaponneso
 vrbs, quæ apud Suidam quoque
 Hellas appellatur.

11. *Ab exilio reuocatur*] De hoc
 ita Plutarchus in Demosthene:
 Memorat Phylarchus, dum hic pro
 Græcis, ille verba facit pro Mace-
 donibus, ad mutua progressos
 conuitia fuisse. Perhibetur pytheas
 dixisse: Vt domum, inquam lac
 asinum infertur, omaino labora-
 rare aliquo morbo arbitramur: ita
 non posse fieri quin vrbs ægroter,
 quam legatio adiret Atheniensem.
 Demosthenem vero retorsisse exem-
 plum his verbis: Et lac asinum
 ad sanitatem inferri & ad salutem
 ægrotantium adesse Athenienses.
 Quibus populus Atheniensis cap-
 tus, sciuit illi reditum. Id plebisci-
 tum Demon Pæaniensis, Demo-

sthenis fratris filius, tulit, miserunt
 Aeginam ad eum triremem, & à
 circumfuso populo magna lætitia
 exceptus est.

13. *Quæ res tantum animorum*] Factum est in obsidione Lamia-
 rum. Plutarchus in Demosthene.

14. *Equestri prælio*] Ducibus
 Antiphilo & Menone Thessalo.
 Plutarchus in Phocione cap. 33.
 Diodorus. 18. 15. Bong.

CAP. VI. 1. *Ariarathi*] Regnabat
 is in Cappadocia: Diodorus, 18. 16.
 Plutarchus in Eumene c. 7. Erat
 enim Cappadocia Eumeni dicta,
 non data: Probus. Quæ hic de Cap-
 padocibus narrantur, ea Diodo-
 rus, 18. 22. de Hauriis refert: à quæ
 & eorum, quæ sequuntur, plenior
 narratio petenda est. Bong.

ter vulnera & pericula retulit. Quippe hostes ab acie
 in vibem recepti, occisis conjugibus & liberis, domos
 quisque suas cum omnibus copiis incenderunt. Eodem
 congestis etiam seruitiis, & semetipsos præcipitant, ut
 nihil hostis victor suarum rerum, præter incendijs specta-
 culo frueretur. Inde, ut viribus auctoritate in regiam ac-
 quireret, ad nuptias Cleopatram, sororis Alexandri Ma-
 gni, & alterius Alexandri quondam uxoris, non asper-
 nante Olympiade, matre eius, intendit: sed pirus Anti-
 patrum, sub affinitatis obtentu, capere cupiebat. Itaque
 fingit se in matrimonium filiam eius petere, quo facilius
 ab eo supplementum tironum ex Macedonia obtineret.
 Quem dolum præsentiente Antipatro, dum duas eodem
 tempore uxores quærit, neutram obtinuit. Post hæc
 bellum inter Antigonum & Perdiccam oritur. Antigo-
 no Craterus & Antipater auxilium ferebant; qui facta
 cum Atheniensibus pace, Polyperchonta Græciæ &
 Macedonia præponunt. Perdicca, alienatis rebus, Ari-
 dæum, & Alexandri Magni filium, in Cappadocia, quo-
 rum cura illi mandata fuerat, de summa belli in consi-
 lium adhibet. Quibusdam placebat bellum in Macedo-
 niam transferri, ad ipsum fontem & caput regni, ubi &
 Olympias esset, mater Alexandri, non mediocre mo-
 mentum partium, & civium fauor, propter Alexandri
 Philippique

1. e. Quippe hostes.] Non absimilia
 de sperata rabiei huius & inhu-
 manæ necessitatis exempla refe-
 runt, Xenophon l. 4. expedit. Cyri,
 de Taochoris: Polybius 16. 16. de
 Abydenis: Plutarchus in Bruto, c.
 46. de Xanthiis in Lycia: Appianus
 in Illyric. de Metullis: Livius 21.
 14. de Saguntinis: & 28. 22. de As-
 tependibus: Florus, 2. 11. 28. de Car-
 thaginiensibus: & 2. 18. 26. de Nu-
 mantinis. Iudæos quoque tem-
 plum Hierosol. & flagrantem ur-
 bem lætis vultibus aspexisse, quod

ita nihil essent hostibus relicturi,
 scribit Iosephus bell. Iud. 6. 38. B.

Copius.] Hoc est, annona seu com-
 meata. Tacitus annal. 15. 16. *Parthi
 inopes copiarum* Et Germ. c. 38.
*Catti militem super arma, ferra-
 mentis quoque & copiis onerant.*

3. Spectaculo frueretur.] Modius
 plerisque suos mss. dicit habere,
spectaculum frueretur: ut etiam in
 vno profiteretur extare Bongarsius:
 & congruit præcedenti nihil. Bern.

4. Auctoritatem reg.] Vide supra
 notam ad 1. 10. 14.

- 13 Philippique nomina: sed in ré visū est ab Ægypto incipere, ne in Macedoniam profectis, Asia à Ptolemæo
 14 occuparetur. Eumeni, præter prouincias quas acceperat, Paphlagonia, & Caria, & Lycia, & Phrygia adi-
 15 ciuntur. Ibi Craterum & Antipatrum opperiri iubetur: adiutores ei dantur cum exercitibus frater Perdiccæ
 16 Alcetas, & Neoptolemus: Clito cura classis traditur: Cilicia Philotæ adempta: Philoxeno datur: ipse Perdicca
 17 Ægyptum cum ingenti exercitu petit. Sic Macedonia, in duas partes discurrentibus ducibus, in sua viscera armatur: ferrumque ab hostili bello in civilem sanguinē vertit, exemplo furentium, manus ac membra sua, ipsa
 18 cæsura. Sed Ptolemæus in Ægypto, solerti industria, magnas opes parabat: quippe & Ægyptios insigni moderatione in fauorem sui sollicitauerat: & reges finitimos beneficiis obsequiisque deuinxerat: terminos quoque imperij, acquisita Cyrene vrbe, ampliauerat, factusque jam tantus erat, vt non tam timeret, quam timendus ipse hostibus esset.

I CAP. VII. Cyrene autem condita fuit ab Aristæo, cui nomen Battos propter linguæ obligationem fuit.

14. Paphlagonia] Vide supra.

19. Ægyptios insigni] Humanum se regionis eius incolæ exhibebat, &c. Complures etiam amice erga illum affecti propter aquitatem, ad ipsum confugiebant. Diodor. 18. 14. apud quem lege, qua ratione Cyrenem acquisierit Ptolemæus. B.

20. Non tam timeret &c.] Liuius, 22. 8. Meruendus magis quam metuens.

CAP. VII. I. Cyrene autem condita] Vide Herodotum, 4. 150. &c. Pausaniam Laconicis & rhocicis, Strabonem lib. 1. & 17. & excerpta ex Heraclide *ἡσὲς τριπλιτῶν*, & Ammianum, 22. 40. m. & Callimachi hymnos, & Eusebium, & Solinum c. 30. Sallustium Iugurth. 19. 4. & Pindarum ode 3. Pyth. B. Ad-

de Stephanum de urbibus, Eustathium in Dionysium pag. 32. b. & maxime Diodorum Siculum, 4. 83. Bern.

Aristæo] Hic à Callimacho, hymno in Apollinem Aristoteles dicitur, & ab Heraclide, & in mss. Eusebii libris. Bong.

Battos] Mss. *Bactos*, vt supra, 13. 6. 1. *Ariarattes*, & 15. 4. 13. *Sandrocoltus*, duplex, in ff, frequens in vernacula Itatorum lingua mutatio. Bong. Non est tamē credibile, Italium in hoc quidem nomine committi. Nam & Græcis auctoribus Cyrenarum iste conditor. *Βάττος* dicitur. Ouidius in *Ibin*, *Blasum* interpretatur, disticho 270.

Condi

fuit. Huius pater Cirnus, rex Theramenis insulæ, cum
 ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescentis fi-
 lij nondum loquentis, deum deprecaturus venisset, re-
 sponsum accepit, quo iuebatur filius eius Battus *Afri-*
cā petere, & urbē Cyrenē condere; vñ lingua ibi acceptu-
rus. Cum responsum ludibrio simile videretur, propter
 solitudinem Theramenis insulæ, ex qua coloni ad vr-
 bem condendam in Africam tam vastæ regionis profi-
 cisci iuebantur, res omissa est. Interjecto deinde tem-
 pore, velut contumaces, pestilentia deo parere com-
 pelluntur; quorum tam insignis paucitas fuit, vt vix
 vnā nauem complerent. Cum venissent in Africam,
 pulsus accolis, montem Cyran, & propter amœnitatem
 loci, & propter fontis vbertatem, occupare. Ibi Bat-
 tus, dux eorum, linguæ nodis solutis, loqui primum cœ-
 pit: quæ res animos eorum, ex promissis Dei iam parte
 percepta, in reliquam spem condendæ urbis accendit.
 Positis igitur castris, opinionem veteris fabulæ acci-
 piunt, Cyrenē, eximæ pulchritudinis virginem, à Thes-
 salia monte Pelio ab Apolline raptam, perlatamque in
 eiusdem

Conditur. vt tarde Blasius cognomine Cyrrha.

Sic enim Paulus Leopard⁹ emend. 3. 11. verum correxit, pro quo vulgares editiones,

Cognitor vt tarde Blasius cognomine Mirra. Bern.

Baccos] Libyes sua lingua Battum regem appellant, hodieque Baissa in Turcica lingua adhuc retinetur, quod caput, præfectum denotat. In Græca quoque voce latitare videtur, βασιλεύς: quasi caput βασις, id est, populi. mutabiles autem litteræ τ & ε.

2. *Cirnus*] Herodoto, 4. 150. transpositis literis, Γειρ. Facit autem non regis, sed Polymnesti filium Battum, 4. 155. B. Vt & Pindarus od. 4. Pyth. B.

Cyrenem] Glossa est nomen enim urbis non ab oraculo, sed à monte Cyra, aut fabula illa originem habuit Sebif.

3. *Theramenis insula*] Nomen huius insulæ ceteris omnibus est Thera, Spartaorum colonia. quo omnium auctorum consensu moueor, vt pro Theramenis legam Therae. vnde negligentes librarij primum fecerunt Therane, inde Therame, tandem Theramenii. Bong. & Ortelius thes. Geogr. in Thera. Meminit auctor iterum, 30. 4. 1. Bern.

4. *Velut contumaces*] Similia Liuius, 2. 36.

7. *Pelio*] Thessaliæ mons ad ortum solis spectans, prope Magnesium, vt Ioh. Tzetzes tradidit.

- eiufdem montis iuga, cuius collem occupauerant, à deo repletam, quatuor pueros peperiffe, Nomium, Ariftæum, Authocum, Argæum : miffos à patre Speo, rege Theffaliæ, qui perquirerent virginem, loci amœnitate captos in iifdem terris cum virgine refediffe. Ex his pueris tres adultos in Theffaliam reuerfos, auita regna recepiſſe. Ariftæum in Arcadia late regnaſſe, cùmque primum, & apium & mellis uſum & lactis ad coagula hominibus tradidiſſe, ſolſtitialesque ortus fideris primum inueniſſe. Quibus auditis, Battus virginis nomine ex reſponſis agnito, urbem Cyrenem condidit.

CAP.

Ab Apolline raptam] Vide Callimachũ, & eius Scholiaſten. Bong.

Quatuor pueros peper. &c.] Aliter Pindarus od. 9. Pyth. & Diodorus, 4. 83. qui Cyrenes filium vnum referunt *Ariftæum* : Nomium vero & *Argæum* (ita enim legendum, non *Argæum*, vt hic) Ariftæi cognomina faciunt, ideo ſic dicti, quod venationi & pascendo pectori eſſet addiſtus. Nam Ἀγρεύς eſt venator. & ὄρεος, à ὄρεον, pascere dicitur. Bern.

8. *Speo*] E Diodoro Siculo lib. iv. & Apollonij Schol. patebit, legendum eſſe, *Hypſeo* non *Speo*. Apum quoque, & mellis uſum inueniſſe, teſtatur idem Scholiaſtes. Videſis etiam Heraclidem Ponticum in Ceorum republica. Voſſ.

9. *Recepiſſe*] Ita mss. referente in variantibus & probante Bongarſio. Sed editi *cepiſſe*.

10. *Ariftæum in Arcadia*.] Virgilius Georgic. 4. 283.

Arcadici memoranda inuentu magiſtri.

Hic ob tot merita generi humano præſtita, in numerum deorum receptus eſt: quem proinde Virgilius, inter ceteros inuocat Georg. 1. 14. Ceterum auctorem colligendi mellis alium, Gargorem. Curetum regem, ipſe Iuſtinus 44. 4. 2. reſert. Bern.

Ariftæum ſolſtitiales ortus &c.] Atqui nulquam mihi lectum eſt ſolſtitia inueniſſe Ariftæum. Quod ſi eſſet, ne ſic quidem ita recte exprimeretur. Solſtitia enim inueniſſe ac primum obſeruariſſe diceretur. Ariftæum reperio primum obſeruariſſe ortus ſirij ſeu caniculæ, & Ceos docuiſſe ad eius ortum attendentes, ei ſacrificare. De hoc inter omnes conuenit. Vt idem narretur à Iuſtino, puto in eo corrigendum; & *ſolſtitialis ortus fideru*. Per ſolſtitiale ſidus putem intelligi ſirium, quia non longe poſt ſolſtitium oritur: & ſolſtitium veteres non pro puncto ipſo quo committitur, interdum acceperunt; ſed & totum menſem ei temporis dederunt. Poterat etiam legi: *Solſtitiales ortus ſirij*. Salroſ.

Apium] Vide Virg. Georgica.

Lactu ad coagula] Val. Acidalius ad Velleium, 2. 130. 8. reſcribit lactu adeo coagula, quod verius, dubitare nemo poteſt, qui & ſenſum & literas intentius aſpicit. Bern.

Sideru] Hoc eſt, Solis, i. e. ὀφειώτος. quo ſignificatu Plinius Panegy. c. 29 quod terra genuit, quod ſidus aluit, quod annus tulit. Et c. 80. velociſſimi ſideru more, omnia inuiferet &c. Adde Iſid. l. 2. Phyſiol. Stoic. diſſert. 12. Bern.

CAP.

CAP. VIII. Igitur Ptolemæus huius urbis auctus viri-
 bus, bellum in aduentum Perdicæ parabat. Sed Perdic-
 æ plus odium arrogantiae, quam vires hostium noce-
 bant; quam exosi etiam socij, ad Antipatrum gregatim
 profugiebāt. Neoptolemus quoque in auxilium Eume-
 ni relictus, non solum transfugere, verum etiam prodere
 partium exercitum voluit. Quam rem cum præsensisset
 Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse ha-
 buit. Victus Neoptolemus ad Antipatrum & Polyper-
 chonta profugit, hisque persuadet, ut continuatis man-
 sionibus, læto ex victoria & securo fuga sua, Eumeni
 superueniant. Sed res Eumenem non latuit: Itaque insi-
 diæ in insidiatores versæ: & qui securum aggressuros se
 putabant, securis in itinere, & peruigilio noctis fatiga-
 tis occursum est. In eo prælio Polyperchon occiditur.
 Neoptolemus

CAP. VIII. 2. *Odium arrogantiae*] Cicero diuinat. in Cæcil. c. 11. *Om-
 nis arrogantia odiosa est in tan-
 tum quidem, ut ea unica contuber-
 nalis sit solitudini.* (in αὐτῶν δὲ τῶν
 ἐν πῶν τῶν ἐν πῶν) ut cum Plato-
 ne censet Imp. Manuel præcepto
 educat. reg. 52. Pulchre Latinus
 Pacatus panegy. c. 20. m. Apud
 Thucydidem, l. 22. 13. nostro simili-
 limum est exemplum Pausaniz,
 cuius arrogantia socij Spartano-
 rum offensi, plerique ad Athe-
 nienſes transierunt. De Prisco item
 Euagrius l. 6. Ecclef. hist. cap. 4. B.

3. *Prodere partium exercitum
 voluit.*] Nob. Peyraredus legebat,
partem exercitus, idque à sequen-
 tibus confirmari aiebat. Iudicet le-
 ctor. Voss.

5. *Polyperchonta*] Imo Crateron:
 Vide mox notam ad num. 7.

Mansionibus] G. Maior in edit.
 Colon. *transicionibus* mallet. non
 bene. *Mansiones* Plinio, l. 12. 14. Sue-
 tonio Tit. 10. 3. Lampridio in Alex.
 Sev. c. 48. &c. sunt habitationes, ad
 quas viatores interuentu noctis se
 recipiunt. *Ἰνδὸς δὲ τῶν ἐν πῶν τῶν ἐν πῶν.*

appellat Herodianus in fine libri
 2. Hinc *mansionarium* apud Hinc-
 marum, qui Græcobarbare *Ἰνδὸς
 τῶν πῶν* quasi *τῶν πῶν*, hoc
 est, *mansiones dirigens* nobis. Sunt
 qui has ætate posteriori, *muta-
 tiones* (ἰνδὸς γὰρ) dictas putent. Sed
 differunt, quod isthic quiescit
 & pernoctatur: hic equi aut ju-
 menta mutantur, ut ostendit V. C.
 Casp. Barthius Aduers. 45. 5. pr. Ea-
 denſt hæc phrasıs auctoris cum
 istis Liv. 28. 19. 5. *Quincis castris
 ad Illiurgim peruenit.* Curt. 4. 9. 4.
*Vndecim castris peruenit ad Eu-
 phracem Bern.*

7. *Polyperchon*] Crateron legeadum
 esse, præterquam ex Diodoro, l. 18.
 30. Plutarcho in Eumene, c. 9. &
 Probo in eodem, etiam ex sequen-
 te lib. 14. 5. 1. constat: ut *Polyper-
 chonta à Gracia redire in Mace-
 doniam cognouit.* non igitur hoc
 prælio ceciderat, quamvis ean-
 dem illam lectionem secutus sit
 Orosius, 5. 23. B. Craterum etiam
 huius libri Prologus habet: quo
 minus est de hac emendatione
 dubitandum. Bern.

8 Neoptolemus quoque cum Eumene congressus, diu
 9 mutuis vulneribus acceptis colluctatus est; in summa
 victus, occumbit. Victor igitur duobus præliis continuis
 Eumenes, afflicta partes transitione sociorum, paulu-
 10 lam sustentavit. Ad postremum tamen Perdicca occiso,
 ab exercitu hostis cum Phytone, & Illyrio, & Alceta
 fratre Perdiccæ, appellatur: bellumque aduersus eos
 Antigono decernitur.

10. *Perdicca occiso*] De cuius morte, dissentientes opiniones Diodori, 18. 36. & Probi in Eumene, vide apud ipsos auctores. Vide & Pausaniam Atticis, & Orosium, 3. 23. Bong.

Phytone & Illyrio] Horum non

meminit Diodorus. Plutarchus vero & Appianus in Syriaca historia Eumenem solum commemorat. *Phyton* is est qui supra, 13. 4. 21. *Pithon*; Diodoro, 19. 95. πιδων. Bong.

LIBER XIV.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Eumenis in bello aduersus Antigonom prudentia & fortitudo.*
- 2 *Prælio victus obsidetur, liberatur, ad Argyrassidas confugit, eosque ad suas partes pertrahit.*
- 3 *Dum Argyrassida Eumenis imperia contemnunt, hostium virtute superantur. Unde in Eumenem conjuratio.*
- 4 *Eumenis captiui ad Argyrassidas oratio, qua petit ut sibi inter eos mori liceat. Petitione frustratus proditorum capita deuouet, & Antigono victus traditur.*
- 5 *Cassander, Aridai vices gerens, Græciæ ciuitates opprimit, & in Macedoniam aduersus Olympiadem profiscitur.*
- 6 *Olympias fugit: obsidetur, victori Cassandro se tradit; cuius jussu interficitur.*

C A P. I.

EVmenes, ut Perdiccam occisum, se hostem à Macedonibus iudicatum, bellumque Antigono decretum cognovit; ultro ea militibus suis indicavit, ne fama aut rem in maius extolleret, aut militum animos rerum nouitate terreret; simul ut circa se animati essent, cognosceret, sumpturus consilium ex motu vniuersorum. Constanter tamen præfatus est, si cui hæc terrori essent, habere eum discedendi potestatem. Qua voce adeo cunctos in studium partium suarum induxit, ut ultro illum omnes hortarentur, rescissurosque se ferro decreta Macedonum affirmarent. Tunc exercitu in Ætoliam promoti, pecunias ciuitatibus imperat; recusantes dare, hostiliter diripit. Inde Sardis profectus est ad Cleopatram, sororem Alexandri Magni, ut eius voce

centu

CAP. I. 1. Eumenes] Legenda eius vita apud Plutarch. & Probum; historiæ autem series petenda est à Diodoro. Bong.

Ultro ea milit. ind.] Ita Galba, quasdam desecisse legiones, ultro suis adseuerat; ne dissimulata seditio in maius crederetur. Tacitus hist. 1. 18. qui & hist. 3. 54. Vitellium arguit, quod fractis apud Cremonam rebus, stulte cladem dissimulando, & lata omnia fingendo, remedia potius malorum, quam mala distulerit: cum consilienti consultantique super futuro adhuc fuerint spes viresque. Senec. Oedipus, act. 3. ver. 7.

Ineri malorum remedium, ignorantia est.

Et in eiusdem Agamemnone, 3. 28. Clytemnestra:

----- clades scire qui refugit suas,

Graue timorem. dubia plus torquent mala.

Quomodo Martialis, 3. epigr. 42.

Quod regitur, maius creditur esse malum.

2. Fama rem in maius ext.] Tacitus annal. 3. 44. Cuncta, ut mos fama, in maius credita. Et hist. 4. 50. vera & falsa; more fama, in maius innotuere.

4. Habere eum disced. pot.] Sic infra, 22. 4. 5.

6. Tunc exercitu in Ætoliam promoti] Inepte in Cappadocia enim hæc gesta esse, patet cum ex Diodori lib. XLIX. tum etiam ex aliis. Hanc difficultatem viderunt alij, qui Ætoliam conati sunt respondere, Frustra. Scribe, in Ætoliā. Aetuliam vocat, quam alij Aetulanen. Ea est Armeniæ minariorum portio, in Cappadocia. Ptolemaeus Ἀρδιόνας μικρὰς, ἢ ὡς ἀρπηκωτάτη καλεῖται, ὅθεν λισωνήν ἔχον ἀντὶ τοῦ Διτθαλῆ. Εἴτα Αἰρετική, ἢ ὡς ἀντὶ τοῦ Ὀρσωνή, καὶ μεταμεινωτάτη μὲν τὴν Ὀρβισωνήν, Ὀρβισωνήν. Sic lege. Voss.

7. Sardis] Asiæ ciuitas in Lydia regione.

centuriones principisque confirmaretur, existimantes ubi maiestatem regiam verti, unde soror Alexandri staret.

8 Tanta veneratio magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per vestigia mulierum, fauor sacriati eius nominis quaeretur.

9 Cum reuersus in castra esset, epistolae totis castris abiectae inueniuntur: quibus iis, qui Eumenis caput ad Antigonum detulissent, magna praemia definiebantur. His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primo gratias agit, quod nemo inuentus esset, qui spe cruenti praemij fidei sacramento anteponeret; deinde callide subnectit, confectas has a se epistolas ad experiundos suorum animos esse. Ceterum salutem suam in omnium potestate esse; nec Antigonum, nec quemquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se exemplum pessimum statuatur. Hoc facto, & in praesenti labantium animos deterruit; & in futurum prouidit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrupti, sed ab duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiam salutis eius offerunt.

14 CAP. II. Cum interim Antigonus cum exercitu superuenit, castrisque positis, postera die in aciem procedit. Nec Eumenes moram praelio fecit: qui victus, in munitum quoddam castellum confugit: ubi cum vide-

ret:

Principalesque] Id est, primae dignationis.

8. Sacriati] Vel consecrati & intercalites relati, vel sacrosancti. Quales omnes reges censebantur.

9. Caput] Familiare hoc Orientalibus, capita hostium etiam per longum intervallum ad principem suum deferre.

10. Fidei sacramento] Mss. Modiani, fidei sacramenti, sensu commodo: atque ita etiam habere suos mss. Bongarsius testatur. Bern.

11. Callide] Huiusmodi calliditatis exempla nonnulla Frontinus habet strategem. 2. 7. Bern.

12. Exemplum pessim.] Vide notam ad II. 15. 12.

CAP. II. 2. Victus, in munitum quoddam castellum] Victus proditio- ne Apolloniidae Eumenes, Noram confugit, quod est castellum Phrygiae, ut Probus; situm in Cappadociae & Lyconiae finibus, ut Plutarchus Eum. c. 18. B. Strabo lib. 12. non longe a princ. Eumenis hanc Noram suo tempore Neronissum appellatam ait. Adde Diodorum, 18. 41. Bern.

Castellum confugit] Plutarchus Noram in Cappadociae ac Lyconiae confiniis esse dicit, Strabo lib. XII. juxta Taurum locat, & suatate

ret se fortunā obsidionis subiturum, maiorem exercitus
 partē dimisit, ne aut consensu multitudinis hosti trade-
 retur, aut obsidio ipsa multitudine graueretur. Lagatos 4
 deinde ad Antipatrū, quod solus par Antigoni viribus
 videbatur, supplices mittit: à quo cum auxilia Eumeni
 missa Antigonus didicisset, ab obsidione recessit. Erat
 quidē solutus ad tempus metu mortis Eumenes: sed nec 5
 salutis, dimisso exercitu, magna spes erat. Omnia igitur
 circumspicienti optimum visū est, ad Alexandri Magni 6
 Argyraspidas; inuictum exercitum, & tot victoriarum
 præfulgentem gloria, decurrere. Sed Argyraspides post 7
 Alexandrū omnes duces fastidiebant, sordidam militiā
 sub aliis, post tanti regis memoriam, existimantes. Ita-
 que Eumenes blandimentis agere; suppliciter singulos 8
 alloqui, nunc *commilitones*, suos nunc *patronos* appellās,
periculorum Orientalium socios: nunc *refugia salutis*
sua, & *unica præsidia* commemorans: solos esse quorum 9
virtute Oriens sit domitus, solos qui *militiam Liberi pa-*
tris, qui *Herculis monumenta* superarint: per hos *Alexan-* 10
drum magnū factū, per hos *diuinos honores*, & *immortalē*
gloriā consequutum: orat ut non tam ducē se, quam com- 11
militonem recipiant, unumque ex corpore suo esse velint 12

Receptus

zate Neroassum arcem hanc ap-
 pellatam fuisse scripsit. Scribit Plu-
 tarchus, secus atque hic Iustinus,
 Eumenem cum quingentis equiti-
 bus, peditibus verò ducentis eo se
 recepisse, cum prius reliquos mili-
 tes dimisisset. Iustinus hic dicit, cū
 iam in castello esset, maiorem
 exercitus partem dimisisset.

4. *Auxilia Eumeni*] Plutarchus,
 Antigono Noram obsidente, vita
 excessisse Antipatrum testatur, ali-
 amque ob causam hanc fuisse di-
 missam obsidionem.

7. *Argyraspides*] Horum vetera-
 norum multi annos erant nati sep-
 tuaginta, nullus autem sexagenario
 minor, ut auctor Plutarchus in Eu-

mene.

8. *Commilitones suos*] Alexander
 ipse militum suorum alumnus se
commilitonemque dicere non est
 veritus: Curt. 9. 2. 44. Eiusmodi
 blanditias tribuit Suetonius Cæ-
 sari quoque 67. 3. & Galbæ 20. 1.
 nec ipsum adeo Augustum, ante-
 quam imperium adeptus esset, iis
 abstinuisse, patet ex Appiani lib. 4.
 & 5. bell. ciuil. Sed post bella ciui-
 lia nullo militem, commilitones
 appellabat, sed milites: ambicio-
 sus (hoc est, blandius) id existi-
 mant, quam aut ratio militari,
 aut temporum quies, aut sua do-
 musque sua maiestas postulare: 2
 Sueton. Aug. 25. 1.

L. 5

Receptus hac lege, paulatim imperium, primum monendo singulos, mox quæ perperam facta erant, blande corrigendo, usurpat: nihil in castris sine illo agi, nihil administrari sine solertia illius poterat.

- 1 C A P. III. Ad postremum cum *Antigonum venire*
cum exercitu nuntiatum esset, compellit eos in acie de-
 2 scendere. Ibi dum ducis imperia contemnunt, hostium
 3 virtute superantur. In eo prælio non gloriam tantum tot
 4 bellorum, cum coniugibus & liberis, sed & præmia longa
 5 militia parata, perdiderunt. Sed Eumenes, qui auctor
 6 cladis erat, nec aliam spem salutis reliquam habebat,
 7 victos hortabatur: Nam & *virtute eos superiores fuisse*
 8 affirmabat: quippe ab his quinque millia hostium cæsa: &
 9 si in bello perstent, ultro hostes pacem petituros. Damna,
 10 quibus se victos putent, duo millia mulierum, & paucos
 11 infantes, & seruitia esse, qua melius vincendo possint reparare,
 quam deferendo victoriam. Porro *Argyraspides*
 neque fugam se tentaturos dicunt, post damna matrimoniorum,
 & post coniuges amissas, neque bellum gesturos
 contra liberos suos, vitroque eum conuitiis agitant, quod
 se post tot annos emeritorum stipendiorum, redeuntes domum
 cum præmiis tot bellorum, ab ipsa missione rursus
 in novam militiam, immensaque bella reuocauerit, & a
 laribus iam quodammodo suis, & ab ipso limine patriæ
 abductos, inanibus promissis deceperit: nunc quoque
 amissis omnibus felicis militia quæstibus, ne victos quidem
 in misera & inopi senectâ quiescere sinat. Ignaris
 deinde ducibus, cōfestim ad Antigonū legatos mittunt,
 petentes

12. Paulatim imper.] Tacito anal. 3. hoc est, paulatim insurgere.

CAP. III. 2. Dum duci imp. con-
 remn.] Nam non parere se ducibus,
 sed imperare postulabant. Probus.
 De hac pugna vide Diodorum, 19.
 42. Plutarchum & Probum. Victus
 est autem Eumenes solo equitatu,
 cum ceteris copiis superior esset.
 Bong.

Hostium virtute superantur]

Plutarchus equitatu quidem victorem extitisse Antigonum dicit: qua vero cum Argyraspidis pugnavit, summa vi proflus fuisse superatum.

4. Sed Eumenes] Ita mss. editi habent, Sed & Eumenes.

7. Et post coniuges amissas] Nihil ambigo, hæc esse à manu interpolatoris, explicantis præcedentia: post damna matrim. Vide 3. 3. 8. Bern.

II. Sud

petentes ut sua reddi iubeat. Is redditurū se pollicetur, si Eumenem sibi tradat. Quibus cognitis, Eumenes cum paucis fugere tentauit: sed retractus, desperatis rebus, cum concursus multitudinis factus esset, petit ut postremum sibi alloqui exercitum liceret.

CAP. IV. Iussus ab vniuersis dicere, facto silentio, laxatisque vinculis, prolatam, sicut erat catenatus, manum ostendit: Cernitis, milites, inquit, habitum atque ornamenta ducis vestri, quæ mihi non hostium quisquam imposuit: nam hoc etiā solatio foret. Vos me ex victore victū, vos me ex imperatore captiuum fecistis; quater intra hunc annū in mea verba iureiurando obstricti estis. Sed ista omitto. Neque enim miseros conuitia decent. Vnum oro, si propositorum Antigoni in meo capite summa consistit, inter vos me velitis mori. Nā neque illius interest quæadmodū aut ubi cadam; & ego fuero ignominia mortis liberatus. Hoc si impetro, soluo vos iureiurando, quo toties vos sacramento mihi deuouistis. Aut si ipsos pudet roganti vim adhibere, ferrū huc date: & permittite quod vos facturos pro imperatore iurastis, imperatorē pro vobis sine religione iurisiurandi facere. Cū nō obtineret, preces in irā vertit. At vos, ait, deuota capita, respiciant dii periuriorum vindices: talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo ante & Perdica sanguine estis aspersi, & in Antipatrum eadem moliri. Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eū mortali manu cadere, interempturi quod maximū erat, seditionibus agitastis. Vltima nunc ego perfidorum victima has vobis diras atque inferias dico: ut inopes extorresque omne aui-

11. Sua reddi] Coniuges, liberos & cetera quæ amiserant.

CAP. IV. 1. Ostendit] Mss. ἐμὸν πρὸς τοὺς ἐγγ. ostentat. Bern.

2. Cernitis, milites] Confer hanc orationem cum ea, quæ apud Plutarchum extat in Eum. c. 32. Bongars.

3. Quater intra h. ann.] Ter habet Probus Eum. Bong.

10. Deuota] Execrata.

11. Has vobis diras] Nec illas irritas. Nam ut Plutarchus in Eum. c. 34. & Polyænus strateg. lib. 4. tradunt, Argyraspidas Antigonus ipse, cui maxime profuerant, ob perfidiam execratus, Sibyrtio Arachosia præfecto (de quo supra, 13. 4. 22.) tradidit, omnibus modis atterendos cōficiendosque. Sed & ducē eorum.

in hoc castrensi exilio agatis, deuorentque vos arma uestra, quibus plures vestros, quam hostium duces absumpsistis. Plenus deinde iræ, custodes suos præcedere ad Antigoni castra cœpit. Sequitur exercitus prodito imperatore suo, & ipse captiuus, triumphumque de se ipso ad victoris sui castra ducit; omnia auspicia regis Alexandri, & tot bellorum palmas laureasque vna secum victori tradentes: & ne quid deesset pompæ, elephanti quoque, & auxilia Orientalia subsequuntur. Tanto pulcrior hæc Antigono, quam Alexandro tot victoriæ fuerunt; ut cum ille Orientem vicerit, hic eiam eos à quibus Oriens victus fuerat, superauerit. Igitur Antigonus domitores illos Orbis, exercitui suo diuidit, redditis eorum quæ in victoria ceperat. Eumenem vero, verecundia prioris amicitiae, in conspectum suum venire prohibitum, assignari custodibus præcepit.

I C A P. V. Interea Eurydice, vxor Aridæi regis, ut Polyperchonta à Græcia redire in Macedoniam cognovit,

corum Antigenem in caveam æneam inclusum, viuū combussit, ut est apud Diodorum, 19. 44. Præclare Cicero in Verr. lib. 1. 15. *Omniū est communis inimicus, qui fuit hostis suorum. Nemo unquam sapiens proditori credendum putauit.* Vide Val. Max. 9. 6. Plutarchus in Romulo, c. 29. refert eiusdem Antigoni dictum, *amare se proditores; odisse cum prodiderint.* Adde Tacit. annal. 1. 58. 3. & hist. 2. 101. 2. & 3. 31. 10. Bern.

Inferias] Inferiæ sunt sacrificia, quæ inferis soluuntur. Vnde inferias facere est manes sacrificiis placare.

14. *Agatis*] Mss. *agitetis*. quod perorantis caloti magis conuenit.

15. *Plenus ira*] Mss. *Modij*, & vnus item Bongarsii. *plenus ira*: ut Plinius iunior dixit in Epist. *plenus annis obiit.* Sed tamen & Linus, 6.

18. 13. *animorum irarumque plenior.*

17. *Auspicia*] Quæ auspicato gesserat Alexander.

Palmas laureasque] Palma est signum victoriæ, quia contra pondera surgit. Laureæ item sicut & palma nunquam foliis priuatur, itaque perpetuam denotat iuuentam.

20. *Exercitus suo diuidit*] Quo rursus remedio consensu multitudinis extenuatur: Tacitus hist. 4. 46. *Rumor incesserat fore, ut Thraces (qui montium editu inculti acque 10 ferocius agerant,) diuersi, aliisque nationibus permixti, diuersas in terras traherentur.* Idē annal. 4. 46. Porro de Argyraspidarum ferocia, non alio modo domanda, Probus in Eumene. Bern.

21. *Assignari custodibus*] A quibus iugulatus est. Plutarc. Probus. Bong. CAP.

vit, & ab eo arcessitam Olympiadem; muliebri æmulatione perculsa, abutens valetudine viri, cuius officia sibi vindicabat scribit regis nomine Polyperchonti, *Cassandro exercitū tradat, in quē regni administrationē rex transfulerit*: eadem & in Asiam Antigono per epistolas nuntiat. Quo beneficio deuinctus Cassander, nihil non ex arbitrio muliebris audaciæ gerit. Deinde profectus in Græciam, multis ciuitatibus bellum infert: quarū excidio, veluti vicino incendio territi Spartani, urbem quam semper armis, non muris defenderant, tum contra responsa fatorum & veterem maiorum gloriam, armis diffusi, murorum præsidio includunt. Tantum eos degenerauisse à maioribus, vt, cum multis seculis murus vrbi ciuium virtus fuerit, tunc ciues saluos se fore non existimauerint, nisi intra muros laterent. Dum hæc aguntur

CAP. V. 1. *Arcessitam Olymp.]* Diodorus, 18. 57. Bong.

2. *Valetudine]* Hoc est, morbo, de quo nota ad 13. 2. 11.

6. *Vicino incendio]* Supra, 9. 3. 5.

Armis, non muris.] Hinc illud Senecæ rhetoris, *Suas. 2. Ibi muros habet (Sparta), ubi muros non habet.* Ita veteres Romani existimauerunt, Romanum esse non munitionibus, sed armis suæque virtutis securitatem sibi & opes parare, neque viros muris, sed muros viros defendere, teste Strabone lib. 5. pag. 162. 20. Bern.

Non muris] Ex præceptis Lycurgi nullis mœnibus cincta fuit Lacedæmoniorum ciuitas. Putabat enim illud ignauix atque desidia esse latibulum, vallo se cingere, ciuium corpora pro vallo & munimento esse debere. Illa certe ratio militandi periculosa. Neque enim semper fortitudinem sequitur Fortuna. Vis artium militarium expertis mole ruit sua. Sæpe cæco impetu victores illi euadunt, quorum vires accisa. Singuli quo-

que ictus telorum plerumque certi, ubi nullum aduersus hostem repagulum. Hoc est animæ suæ prodigum esse, & velle ex statione recedere, antequam supremus iubeat Imperator. Ciuium quoque numerus, in quo consistit robor maximum ciuitatis, decrescit, minuuntur spiritus, dum cruentum Bellonæ flagellum singulos verberat. Per multa secula à Spartanis ita obseruatum, ad bella Thebana atque cladem Leuctricam: Instante enim hoste Epaminonda, & exercitu ad urbem Spartam adducto, trepidatio coëgit tumultuario opere murum excitare, atque ita deinde se mœnibus muniit. Inuicta autem sine muris post leges à Lycurgo latas per quingentos annos stetit.

Veterem] Ita ms. Editi, *veterum* non recte.

Murorum præsidio] Liuius, 34. 37. *Fuerat quondam sine muro Sparta: tyranni nuper loci patientibus planisque obiecerant murum.* Pausanias Achaicis. Bong.

8. *Cassan*

aguntur, Cassandrum à Græcia turbatus Macedonia st-
 9 tus domum reuocauit. Namque Olympias, mater Ale-
 xandri Magni regis, cum Epiro in Macedoniam, profe-
 quente Æacida, rege Molossorum, veniret, prohiberi-
 10 que finibus ab Eurydice & Aridaëo rege cœpisset; seu
 memoria mariti, seu magnitudine filij, & indignitate
 rei, moti Macedones, ad Olympiadem transiere: cuius
 iussu & Eurydice, & rex occiditur, sex annis post Ale-
 xandrum potitus regno.

1 C A P. VI. Sed nec Olympias diu regnauit. Nam
 cum principum passim cædes, muliebri magis, quam re-
 2 gio more fecisset, fauorem sui in odium vertit. Itaque
 audito Cassandri aduentu, diffusa Macedonibus, cum nu-
 3 ru Roxane, & nepote Hercule, in Pydnam urbem con-
 cedit. Proficiscenti Deidamia, Æacidaë regis filia, &
 Thessalonice priuigna, & ipsa clara Philippi patris no-
 mine, multæque aliæ principum matrones, speciosus ma-
 4 gis quam utilis grex, comites fuere. Hæc cum nuntiata
 Cassandro

8. Cassandrum] Diodorus, lib.
 19. hæc late persequitur. B.

9. Epiro] Ita mss. cum editi ha-
 beant ab Epiro. Familiare auctori
 nomina regionum vt propria vr-
 bium construere. vt 3. 3. 12: 6. 1. 7:
 15. 2. 7: 23. 2. 6: 44. 3. 4. Ita Lliuius,
 42. 44. 9. Peloponnesum proficisci.
 Sueton, Aug. 17. recepit se Samum
 insulam. Bern.

10. Magnitudine filij] Olympi-
 adis dignitatem reueriti Macedo-
 nes & Alexandri in se benefacta
 recordati. Diodor. 10. 11. Bong.

CAP. VI. 1. Muliebri magis] For-
 tuna prosperitatem non humani-
 ter culit. Ideo Antipater, tanquam
 ex oraculo sub exitum vite præce-
 perat Macedonibus, ne mulierem
 regno præesse sinerent. Diodorus,
 19. 11. Vide Pausaniam in Atticis.
 Bong.

2. Nepote Hercule] Barthes hic
 filius erat: Roxanis Alexander

vocabatur, Pausan. Atticis & Bo-
 ticis: quo de hic agitur, vt paret
 ex Diodoro, 19. 12. Videtur ergo
 hic Iustinus lapsus memoria. B.

Pydnam] Macedoniæ urbem in
 Pieria regione. Quidam editi Py-
 Ænam, pro quo est qui Paëtyam
 malit, refragante historia. Pyd-
 nam Olympiade mactata nobilem
 asserit & Diodorus, 19. 35. Bern.

3. Deidamia, Æacidaë filia] Py-
 rrihi soror, Demetrii vxor. Plu-
 tarchus Demet. c. 1. & 30. qui etiam
 c. 42. scribit, morbo eandem extin-
 ctam. Quo minus assentiri possum
 Iano Parrhasio lib. de rebus per-
 epistolam quæsitis, epist. 48. sta-
 tuenti hanc esse eandem cum ea
 Deidamia, de qua Pausanias in
 Messeniæ, & Polyænus strate-
 gem, lib. 8. Nec enim istæ aliæque
 circumstantiæ huic aptari possunt.
 Bern.

Cassandro essent, statim citato cursu Pydnam venit, & urbem obsidione cingit. Cum fame, ferroque urgeretur Olympias, longæ obsidionis tædio, pacta salute, victori se tradidit. Sed Cassander ad concionem vocato populo, sciscitaturus quid de Olympiade fieri velint, subornat parentes interfectorum, qui sumpta lugubri veste crudelitatem mulieris accusarent; à quibus accensæ Macedones, sine respectu pristinæ maiestatis, occidendam decernunt: immemores prorsus, quod per filium eius, virumque, non solum vitam ipsi inter finitimos tantam habuissent: verum etiam tantas opes imperiumque Orbis quæsisent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos vidit, veste regali, duabus ancillis innixa, ultro obuiam procedit. Qua visa, percussores attoniti fortuna maiestatis prioris, & tot in ea memoriæ occurrentibus regum suorum nominibus, substiterunt; donec à Cassandro missi sunt, qui eam confoderent, non refugientem gladium, nec vulnera: aut muliebriter vociferantem; sed virorum more fortium, pro gloria veteris profapiæ, morti succumbentem, ut Alexandrum posses etiam in moriente matre cognoscere. Insuper expirans,

capillis

9. *Veste regali*] Hoc exemplo Cleoparra maximos induca cultu, ad mortem se parauit: Florus, 4. 11. 20. Sed & Romani proceres, vrbe à Gallis occupata, augustissime vestiti, hostium aduentum obstinato ad mortem animo expectant: Liu. 3. 41. 2. Et Varus, cum se insignibus honorum velasset, iugularis est: Patere. 2. 71. 3. Curt. 5. 9. 2. Socrates tamen haustus cicutam, oblatum ab Apollodoro talem cultum, animo magno vereque philosophico respuit: Aelian. var. hist. 1. 16.

10. *Percussores attoniti.*] Similia noster, 32. 1. 7. de Philopæmene: Curtius, 10. 8. 6. de Perdicca: Valer. Max. de Mario: Sueton. 79. 2. de Augusto.

11. *Non refugientem gladium*] Nihil ignaua muliebrisque precum emittentem. Diodorus, 12. 51. cum quo hæc comparanda, & quasi ex aduerso ponenda sunt. B. Vtrique contrarius Pausanias in Bæoticis, 553. 30. lapidibus obrutam tradit Olympiadem. Constantiæ similis exemplum obseruauit in Troade Seneca, actu 5. nob. Sebifius. Bern.

12. *Insper exp.* &c.] Ms. Comp. sisse &c. Inde Sebif. rescribit: Composuisse insuper expirans capillos, &c. ingenio: &, ut puto, vere. De Augusto Sueton. c. 99. 1. Supremo die, penito speculo, capillum sibi comit, ac malas labentes corrigi præcepit. Ouid. Fastor. 2. distich. 417. de Lucretia:

Tunc

capillis & veste crura contexisse fertur, ne quid posset
 13 in corpore eius indecorum videri. Post hæc Cassander
 Thessalonicen, regis Aridæi filiam, vxorem ducit: fi-
 lium Alexandri cum matre, in arcem amphipolitanam
 custodiendos mittit.

Tunc quoque iam moriens, ne
 non procumbat honeste,

Respicit; hac etiam cura caden-
 tis erat. Bern.

13. Thessalonicen, regis Aridæi
 f.] Thessalonice erat Philippi &
 Α' μούνη filia, & Alexandri ex pa-
 tre soror. Diodorus, 19. 35. Paulsa-

nias in Bæoticis. Vnde auctor eam
 supra, 14. 6. 3. Olympiadu priuignā
 vocauit. Iustino imposuit, quod
 Trogus forte regis Philippi filiam
 scripserat: & Aridæus, i Philippus
 post mortem Alexandri cognomi-
 natus est. Bong.

L I E E R XV.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Antigoni bellum aduersus socios, in quo Demetrius
 F. superatus prælio.
- 2 Cassandri in familiam Alexandri M. sauitia, Anti-
 goni prosperi successus in bello.
- 3 Lysimachi Antigono oppositi, virtutes & præclare
 gesta.
- 4 Nouus hostis Antigono accedit, nempe Seleucus, cuius
 origo, & res gesta subiunguntur. Antigonus in præ-
 lio occumbit.

C A P. I.

- 1  ERdicca, & fratre eius, Eumene, ac Polyper-
 chôte, ceterisque ducibus diuersæ partis oc-
 cis, finitū certamen inter successores Ale-
 xandri Magni videbatur; cū repente inter
- 2 ipsos victores nata discordia est: quippe postulantibus
 Ptolemæo, & Cassandro, & Lysimacho, ut pecunia in
 præda capta, provinciæque diuiderentur; Antigonus ne-
 gavit,

C A P. I. 2. Postulantibus] Le-
 gatione missa, de qua Appianus
 bell. Syr. pag. 121. E. Bern.

Antigonus &c.] Fabius quam ar-
 borem conseruisset, sub ea fructum
 alios legere, indignum esse dixit:
 Liu. 204.

gavit, se in eius belli premia socios admissurum, in cuius
 periculum solus descenderit. Et ut honestū aduersus so-
 cios bellum suscipere videretur, diuulgat, se Olympiudis
 mortem, à Cassandro interfecta, vltiscī velle, & Alexan-
 dri regis sui filium cum matre obsidione Amphipolitana
 liberare. His cognitis, Ptolemæus & Cassander, inita
 cum Lysimacho & Seleuco societate, bellum terra ma-
 rique enixe instruunt. Tenebat Ptolemæus Ægyptum
 cum Africæ parte maiore, & Cyprio, & Phœnice. Cas-
 sandro parebat Macedonia cum Græcia. Asiam & par-
 tes Orientis occupauerat Antigonus, cuius filius De-
 metrius, prima belli congressione, à Ptolemæo apud Ga-
 lamam vincitur. In quo prælio maior Ptolemæi mode-
 rationis gloria, quam ipsius victoriæ fuit. Siquidem &
 amicos Demetrii non solum cum suis rebus, verum
 etiam additis insuper muneribus, dimisit; & ipsius De-
 metrii priuatum omne instrumētum, ac familiam reddi-
 dit, abiecto honore verborū, Non se propter dignitatem
 inisse bellum; indignatum quod Antigonus denictis di-
 uersa

Liu. 10. 24. 8. Nec aliter Pompeius
 apud Strabonem lib. 12. p. 384. 30.

3. Et ut honestum] Lepidus apud
 Sallustium hist. 3. 4. 17. Dicta alia:
 sed ceratū vtrinque de domi-
 natione. Sic enim auctor etiam 1.
 7. 7. & alibi loquitur.

6. A Ptolemæo apud Galaman
 vincitur] Bôgarius legit, Gazam,
 ex Diodoro, & aliis. Puto tamen
 Iustinum scripsisse, Gamalan. Pro-
 xima enim est vrbs hæc Gazz.
 Quippe in Idumæa est. Noli hanc
 confundere cum Gamala Phœni-
 ciæ. Etiam Gabala siue Gebala ap-
 pellatur, vt testatur Stephanus. vn-
 de portio Idumææ dicta est Gaba-
 lene. Sexcentis autem nominibus
 το μ, in β mutatum est, & contra:
 vt Amantes Abantes, αἰπὺν & Βύρ-
 μαζ, τίρμινθ & τρέβινθ. Sic
 quoque è Græco Ῥόν & Latini fe-
 cere mons. Voss.

Apud Galaman] Legendum Ga-
 zam ex Diodoro, 19. 94. Plutarcho
 in Demetr. c. 6. Appiano in Syriaco,
 & huius libri Periocha. Meminit
 huius prælii Pausanias in Atticis,
 quo loco Ptolemæi res gestas bre-
 uiter & accurate recenset. Bong.

7. Maior Ptolemæi mod. gl.] Thra-
 sybulus insignem victoriam clariore
 aliquanto moderationis laude fe-
 cit: Val. Max. 4. 1. Acilius Cos. mul-
 to modestia post victoriam, quam
 ipsa victoria laudabilior: Cicero
 pro Marcello cap. 3.

— Regi franu nequit
 Es ira, & ardens hostiū, & Victo-
 ria,
 Gladiusque felix, cuius infestū
 semel
 Vecors libido est.

Senec. Troad. vers. 278. &c.
 8. Priuatum omne instrum.] Re-
 giam supellectilem. Diodorus, 19.
 25. Bong.

*uersa factionis ducibus, solus communis victoria pram-
corripuisset.*

- I CAP. II. Dum hæc aguntur, Cassander, ab Appollo-
nia rediens, incidit in Abderitas, qui propter ranarum
muriumque multitudinem relicto patriæ solo, sedes
2 quærebant: veritus ne Macedoniam occuparent, facta
pactione in societatem eos recepit; agrosque iis vltimos
3 Macedoniæ assignat. Deinde, ne Hercules, Alexandri
filius, qui fere annos quatuordecim excesserat, fauore
paterni nominis in regnum Macedoniæ vocaretur, oc-
cidi eum tacite cum matre Barsine iubet, corporaque
4 eorum terra obrui, ne cædes sepultura proderetur: &
quasi parum facinoris in ipso primum rege mox in ma-
tre eius Olympiade, ac filio admisisset: alterum quo-
5 que filiū cum matre Roxane, pari fraude interficit, sci-
licet quasi regnum Macedoniæ, quod affectabat, aliter
6 consequi, quam scelere non posset. Interea Ptolemæus
cum Demetrio, nauali prælio iterato, congreditur; &
amissa classe, hostique concessa victoria, in Ægyptum
7 refugit. Demetrius filium Ptolemæi Leontiscum, &
fratrem Menelaum, amicosque eius cum priuati instru-
menti ministerio, pari prouocatus antea munere, Ægy-
ptum

CAP. II. 1. *Abderitas*] Hi vi-
dentur esse, quos Diodorus, 20. 19.
pr. *Aurariatas* vocat à Perdicca
iuxta Orbitaum Pzonix montem
collocatos. *Freinsh.*

Ranarum muriumque mult.] *Plinius* lib. 8. cap. 29. ab ranis ciui-
tatem in Gallia pulsam memorat,
si modo locus mendo caret. De
muribus lib. 10. cap. 65. B. Idem *Pli-
nius*, 8. 57. ex insula Gyaro fuga-
tos à muribus incolas, ex Theo-
phrastō refert. *Bern.*

3. *Hercules*] Quem reducere in
regnum tentabat Polyperchon:
eum tamē, à Cassandro corruptus,
interemit, annos natum septem de-
cim; *Diodor.* 20. 20. & 28. quomo-

do hic reponendum arbitror. Tam
enim annorum quindecim desierat
esse Alexander Magnus: & ex
xvii. quinarij nota male juncta,
aut negligenter expressa, leui erro-
re sit xiv. *Pausanias* in *Boeoticis*
Herculem & Alexandrum, Alexan-
dri M. filios, à Cassandro veneno
sublatos refert. *Bong.*

6. *Cum Demetrio*] Victoria De-
metrij ad Cyprum de Ptolemæo,
Pauis vero ante diebus Athenas
Demetrius à Demetrij Phaleræi
tyrannide liberauit.

Amissa classe] *Plutarchus* in De-
metrio c. 18. *Diodorus*, 20. 50. &
segg.

ptum remittit:& vt appareret eos non odio, sed digni- 8
tatis gloria accensos, donis muneribusque inter ipsa
bella contendebant. Tanto honestius tunc bella gere- 9
bantur, quam nunc amicitiae coluntur. Hac victoria cla- 10
tus Antigonus, regem se cum Demetrio filio appellari à
populo iubet. Ptolemæus quoque, ne minoris apud suos 11
auctoritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur.
Quibus auditis, Cassander & Lysimachus, & ipsi regiam 12
sibi maiestatem vindicauerunt. Huius honoris ornāmē- 13
tis tamdiu omnes abstinuerunt, quamdiu filij regis sui
superesse potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, vt 14
cum opes regias haberent, regum tamen nominibus
æquo animo caruerint, quoad Alexandro iustus heres
fuit. Sed Ptolemæus & Cassander, ceterique factionis 15
alterius duces, cum carpi se singulos ab Antigono vi-
derent: dum priuatum singulorum, non commune vni-
uersorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alte-
ri volunt, quasi victoria vnus, non omnium foret, per 16
epistolas se inuicem confirmātes, tempus, locum coeū-
di condicunt, bellumque communibus viribus in-
struunt. Cui cum Cassander interesse propter finitimum
bellum non posset, Lysimachum cum ingentibus copiis
in auxilium sociis mittit.

C A P. III. Erat hic Lysimachus illustri quidem Ma- 1
cedoniæ

9. Tanto honest.] Epiphonema si-
mile, vide supra, 2. 10. 11. 10. 11. 12.
Probus in Eumen. fin. Nemo Eu-
mone viuo rex appellatus est, sed
præfectus: idem post huius occa-
sum, statim regium ornatum no-
menque sumpserunt. Lege Platar-
ch. in Demetr. c. 20. Diodor. 20. 54.
B. Horum exemplo Agathocles se
quoque ultro Regem nominauit,
quod potentia suæ præter eum
titulum nihil deesse videret. Dio-
dor. 20. 55. Is quippe iure gentium
Rex est, qui superiorem non ag-

noscit. Quod autem iure comuni
obtinere potest, frustra ab alio pe-
titur. quod qui faciunt, male con-
sulunt suæ maiestati, fascesque sub-
mittunt alienæ potentia, vt appa-
ret ex Tacit. anal. 2. 2. & 11. 16. &
12. 14. Bern.

15. Carpi se sing.] Vide notam ad
8. 1. 2.

C A P. III. 1. Lysimachus] Agatho-
clis filius, vnus è custodibus Ale-
xandri. Vide Pausaniam in Atti-
cis, Plinium, 8. 16. 27. Quæ hic
(num. 7.) de Lysimacho leoni ob-
iecto

- cedoniæ loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clariorisquæ tanta in illo fuit, ut animi magnitudine, philosophia ipsa, viriumque gloria omnes, per quos Oriens domitus est, vicerit. Quippe cum Alexander Magnus Callisthenem philosophum, propter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarumque sibi paratarum fuerant, conscium fuisse iratus finxisset eumque truncatis crudeliter omnia membris, abscissisque auribus, ac naso, labiisque, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset; insuper cum cane in cauea clausum, ad metum ceterorum circumferret: tunc Lysimachus audire Callisthenem, & præcepta ab eo virtutis accipere solitus, misertus tanti viri, non culpæ, sed libertatis pœnas pendentis, venenum ei in remediû calamitatum dedit. Quod adeo ægre Alexander tulit, ut eum obijci ferocissimo leoni iuberet. Sed cum ad conspectum eius concitatus leo impetum fecisset, manum amiculo

jecto referuntur, ea *fabulam* vocat Curtius, 8. 1. 22. B. Plinius tamen d. l. verisimilia putat: ac pro veris narrat Seneca de ira, 3. 17. & de clement. 1. 25. B.

2. *Philosophia ipsa*] Prætulim quod habent mss: Bongarsiani, *philosophiam ipsam* non infrequente bonis auctoribus hyperbole.

4. *Truncatus*] De morte Callisthenis variat mss: Plutarchus in Alex. c. 98. & Arrianus l. 4. Itemque Diogenes Laërtius in Aristot. B.

Truncatis crudeliter membris] Propter intempestive liberos sales lancea transfossus Seneca tradidit. Iustianus hic propter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarum postulatam, atque laceram crudeliter ora manibusque truncatis in cauea parricidarum ritu circumuectum hic asserit. Curtius falso insinuatam proditiōis, atque initij consilij in caput regis innoxium, tortum

interiisse voluit. Phthiriasi in cauea periisse auctor est in Sylla Plutarchus. Quamvis aliorum quoque sententias referat, atque diuersitatem scriptorum Arrianus lib. ex. æt. A' vaλδὸς & Αλκιδάου produxit Occisum tamen potior est sententia, Vnde Cicero pro Rabirio Posthumo Callisthenem doctum hominem & comitem Alexandri Magni, ab Alexandro necatum accipimus. Et lib. 11. 1. Tuscul. Quæst. Theophastrus, inquit, interitum deplorans Callisthenis, sodalis sui, rebus Alexandri prosperis angitur. Itaque dicit Callisthem incidisse in hominem summam potentiam, summamque fortunam: sed ignaram, quemadmodum secundus vii conveniret.

7. *Obijci ferocissimo leoni*] iuberet. Fabulam esse putat Q. Curtius, hinc ortam, quod Lysimachus quondam cum venaretur in Syria, occiderat eximie magnitudinis leonem solus &c.

eulo inuoluta Lyfimachus in os leonis immerfit, arrep-
taque lingua, feram exanimauit. Quod cum nuntiatum 9
regi esset, admiratio in satisfactionem celsit; cario-
remque eum propter constantiam tantæ virtutis habuit.
Lyfimachus quoque magno animo, regis, veluti paren- 10
tis contumeliam tulit. Denique omni ex animo huius 11
facti memoria exturbata, postea in India insectanti regi
quosdam palantes hostes, cum à satellitum turba, equi
sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas hare-
narum moles cursus comes fuit. Quod idem antea Phi- 12
lippus frater eius cum facere voluisset, inter manus re-
gis expirauerat. Sed Lyfimachum desiliens equo Ale- 13
xander, hastæ cuspide ita in frõre vulnerauit, vt sanguis
aliter cludi non posset, quam diadema sibi demptum
rex, alligandi vulneris causa, capiti eius imponeret.
Quod auspiciu, primum regalis maiestatis Lyfimacho 14
fuit. Sed & post mortem Alexandri, cum inter succes- 15
sores eius prouinciæ diuiderentur, ferocissimæ gentes,
quasi

10. Veluti parentis] Vt parentum
sauriam sic patria, patiendo ac fe-
rendo lenendam esse dixit Marc.
Liuius apud Liuium, 27, 36. 12. Pub.
Syrus:

Amici parentem si agnus est: si
aliter, feras.

Quod præceptum pulcre diffundit
Epictetus Enchirid. cap. 37.

11. Excubata] Bene ms. exir-
pata.

12. Quod idem] Conferenda hæc
sunt cum Appiani narratione lib.
de bell. Syr. pag. 129. & seq. Bern.

13. Cludi] Pro claudi. au in u. vt
de fraudo, de frudo, apud Terent.

Diadema] Regum insignis. Id
fuisse, contra quam vulgo persua-
sum, non nisi fasciam è panno lin-
teoue, cum originationo nominis ar-
guit, & rō diadēti, à nectendo,
ligando, siue obligando dicti: tum
allatis & hoc nostro, & pluribus
aliis auctorum locis ostendunt viri

in literis magis, Brissonius de reg-
no Pers. lib. 1. Lipsius not. 99. ad
Tacit. 6. annal. Pāschalius de Coro-
nis lib. 9. 3. Bern.

Diadema] Diadema fasciæ genus
fuisse apparet ex his, quæ scribit
Plutarchus de cognominibus Græ-
corum & Romanorum, vbi de dia-
demato, L. Merelli cognomine,
agit Ideo autem ita appellatum re-
fert, quod diu circumligata frõre,
cum in ea vlcus haberet, deambu-
lasset. Addo & illud de Pompeio,
quod refert Valerius Maximus lib.
vi. cap. 11. Cui candida fasciæ cru-
alligatam habenti Fauonius non
refert inquit, quæ in parte corporis
sit diadema Quo spectauit Cicero
lib. 11. Epist. ad Artic. Epist. 111. Ex
Epigrammæ suspicor, vt scribis, las-
cium fuisse. Etenim mihi caligæ
eius, & fasciæ cretæa non place-
bant.

15. Ferocissima gentes] Thraces,
&

16 quasi omnium fortissimo, assignatae sunt: adeo etiam consensu vniuersorum palmam virtutis inter ceteros tulit.

x CA P. IV. Priusquam bellum inter Ptolemæum, sociosque eius, aduersus Antigonum committeretur, repente ex Asia maiore digressus Seleucus, nouus Antigonis hostis accesserat. Huius quoque & virtus clara, & origo admirabilis fuit. Siquidem mater eius Laudice, cum nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse; grauidamque factam, munus concubitus anulum à deo accepisse, in cuius gēma anchora sculpta esset: iussaque donum filio, quem peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum & anulus, qui postera die, eiusdem sculpturae, in lecto inuentus est; & figura anchora,

& Pontici maris accola. Supra, 13. 4. 16. Bern.

CAP. IV. 4. *Anulum*] Qui esset instar gnorismatis ac monumenti, de quo genere videndus omnino Meursius exercit. critic. 1. 3.

Sculpta esset] Quotilianus sculpturam à cælatura materia tantum distinguit lib. III. c. XXI. his verbis: *Et cælatura, quæ auro, argento, ære, ferro opera efficit: nam sculptura lignum, ebur, marmor, vitrum gemmas, præterea, quæ supra dixi, etiam complectitur.* Sane sculptor marmoris dicitur, non cælator, vt contra cælatura auri & argenti, non sculptura. Et sculptura quidem æque ac cælatura figuras extantes facit, sed in ligno, marmore, ebore & gemmis operatur, cælatura in auro, argento & ære. Virgilius tamen lignum dixit cælatum pro sculpro, improprie, sed poetice. Alij tamen cælata rectè de laquearibus dixere. Gemmas cælatas non legimus apud auctores, sed sculptas aut scalptas. Rursus hic distinguunt sculptrā à sculptura. Quas gemmas sculpi notat Quinti-

lianus, figuras in his extantes fieri & ectypas intelligit, vt in ebore, ligno & marmore quod sculpirur, at de his quæ ad signandum cauantur, sculptura proprie vt diceretur, visus loquendi obtinuit, licet origine ac significatione idem sit quod sculptura. *Salmas.* Vide Aldum Manut. lib. 1. c. ix.

5. *Anulus*] De Anulis antiquorum vide Goriæ Dactylothe- cam.

Figura anchora] Lege Appianum in Syriaca historia. Aufonius de Antiochia:

----- *illa Seleucum*

Nuncupat ingenium, cuius fuit anchora signum:

Qualis inusta solet generis nota cerea, per omnem

Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

Hic Seleucus cum esset in bellis victoriosus, *Nicator* dictus est. Appian. Syriaco, 124. c. B. Sic & Ammianus lib. 23. 16. *Nicatori Seleuco, victoriarum crebrias hoc indiderat cognomen.* Unde intelligitur quid idē sibi velit lib. 14. 26. *Seleucus efficiat*

re, quæ in femore Seleuci nata cum ipso paruulo fuit. Quamobrem Laudice anulum Seleuco, eunti cum Alexandro Magno ad Persicâ militiam, edocto de origine sua, dedit. Vbi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit, ibique geminæ originis memoriam consecrauit. Nam & urbem ex Antiochi patris nomine Antiochiam vocauit; & campos vicinos vibi, Apollini dicauit. Originis eius argumentum etiam in posteris mansit. Siquidem filij nepotisque eius, anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuere. Multa in Oriente, post diuisionem inter socios regni Macedonici, bella gessit. Principio Babyloniam cepit: inde auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnauit. Transitum deinde in Indiam fecit, quæ post mortem Alexandri, veluti ceruicibus iugo seruitutis excusso, præfectos eius occiderat. Auctor libertatis Sandrocottus fuerat: sed titulum libertatis post victoriam in seruitutem verterat. Siquidem occupato regno, populum,

ficacia impetrabilis rex, ut indicat cognomen. Nam *imperatrabilis* hic est omnia impetrans ac perueniens. Sicut *impetrabilis orator* Plauto Mostell. 5. 2. 40. Hinc sanum siue *ἰσχυρὸν* Seleuco à filio Antigono consecratum, dictum fuit *Νικητορεσιν*. Appian. in Syriac. 129. d. In numismatis tamen & alibi *Nicanor* Seleucus hic cognominatur. Alius est infra, 27. 1. 1. Bern.

8. *Antiochiam*] Non vnâ, sed ipsas sedecim à patre denominatas *Antiochias*. Seleucum condidisse scribit Appianus, Syriac. 124. d. ex quibus ætate sua adhuc extare eam quæ est sub Libano monte, super Oronte fluuii, Syriæ metropolis, de qua Nostro hic haud dubie sermo. Bern.

9. *Notam generis naturalem*] *Ingenuum signum* vocat Ausonius allato paulo ante loco: *genituum notam* Suetonius in August. cap.

80. 1. *σημαῖον σὺμμετον* Aristoteles in arte poetica. De quib⁹ haud proterita quædam obseruauit Mich. Piccartus dec. 1. cap. 7. Bern.

11. *Babylonem cepit*] Diodorus, 19. 101. Appianus in Syriac. B.

Auctis ex viâ. Supra, 1. 1. 9.

13. *Auctor libertatis Sandrocottus*] Nihil mutandum. Saepè enim prior illa litera demitur. Ita dicitur *Ἀλευδνασος* & *Σαλευδνασος*, *Ελευντινα* & *Σαλευντινα*, *Ἰνδία* & *Ἰνδία*, *Σαρδισία* & *Σαρδισία*, *Ἀνδρῶν* & *Ἀνδρῶν*, & alia plura. Voss.

Titulum libert.] Tacit. hist. 4. 73. 9. *Libertas & speciosa nomina* prætexuntur, nec quisquam alienum seruiriū & dominationem sibi concupuit, ut non eadem ista vocabula usurparet. In quam sententiam egregie de Corcyreorum seditione Thucyd. 3. 13. 14.

19. *Dux*

pulum,quem ab externa dominatione vindicauerat, ipse
 25 setuitio premebat. Fuit hic quidem humili genere na-
 tus, sed ad regni potestatem maiestate numinis impul-
 26 sus. Quippe cum procacitate sua Alexandrum regem
 offendisset, interfici à rege iussus, salutem pedum celeri-
 27 tate quæsierat: ex qua fatigatione, cum somno captus
 iaceret, leo ingentis formæ ad dormientem accessit,
 sudoremque profluentem lingua ei deterfit, experge-
 28 factumque blande reliquit. Hoc prodigio primum ad
 spem regni impulsus, contractis latronibus, Indos
 29 ad nouitatem regni sollicitauit. Molienti deinde bel-
 lum aduersus præfectos Alexandri, elephans ferus in-
 finitæ magnitudinis ultro se obrulit, & veluti domita
 mansuetudine, eum tergo excepit; duxque belli, & præ-
 30 liator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus ea
 tempestate, qua Seleucus futuræ magnitudinis funda-
 31 menta jaciebat, Indiam possidebat: cum quo facta pa-
 ctione

19. *Duxque belli, & praliator*
inf.] De elephantorum arte belli-
ca videndi Plinius, 8. 7. Aelianus, de
animal. 7. 26. & 13. 22. Bern.

Duxque belli] Elephantis in bel-
 lo vfos veteres nemo dubitat.
 Quando autem pugnaturi in aciem
 procedebant, rectiores his belluis
 aderant. Nonnunquam & integræ
 turres lignæ cum militibus illo-
 rum tergo comittebantur. Cum
 belluis his sæpe acriter certatum:
 Et qui in illas mittebantur, latiori
 ferro hastas gestasse videntur, vt
 in magnis corporibus maiora fo-
 rent vulnera. Illud insuper Liuius
 lib. 37. Eutropius lib. 3. & post eos
 Isidorus lib. 9. prodidit, Elephan-
 tos retroactos, cum regi à suis nō
 possent, tabrilli scalpro inter aures
 adacto necatos fuisse. Idque Af-
 drubalem primū instituisse Liuius
 scribit. Quinimo & verutis conje-
 ctis Romani pedites elephantos
 Hannibalis & auertere, & insecuti
 auersos sub caudis, qua maxime

molli cure vulnera accipiunt, fo-
 diebant, teste Liuius lib. 30. Ignibus
 etiam ex castris Romanorum exa-
 ctos, ab eodem Liuius traditur lib.
 35. Item secures multi extulerunt,
 quibus pedes elephantorum am-
 putarent: Curtius lib. 8. Imo & gla-
 dios habebant leuiter curuatos,
 falcibus similes, copidas vocabant,
 quibus belluarū manus amputa-
 bant, teste eodem Curtio libro
 prædicto. Sudibus quoque in pri-
 ma acie armati constitui solebant
 ad terrendos prohibendosque ele-
 phantos, vt Appianus testatur. Me-
 mini & fossas rectas fuisse, & in
 eas illectas has bestias. *Scemachius.*

21. *Falsa pactione]* Strabo lib.
 15. pag. 498. 20. scibit, Seleucum
 adfutas Indo fl. regiones Sandro-
 cotto, contracta cum eo affinitate,
 dedisse, ac pro iis quingentos ele-
 phantos accepisse. A quo nonni-
 hil discrepat Plutarchus Alexan.
 cap. 108. *Bern.*

Bellum

atione Seleucus, compositisque in Oriente rebus, in bellum Antigoni descendit. Adunatis igitur omnium sociorum copiis, praelium committitur: in eo Antigonus occiditur; Demetrius, filius eius, in fugam vertitur. Sed socij profligato hostili bello: denuo in semetipsos arma verterunt: & cum de praeda non convenirent, iterum in duas factiones deducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemaeus Lysimacho junguntur. Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic, quasi ex integro, nova Macedonia bella nascuntur.

Bellum Antigoni] Lege Plutarchum in Demetrio c. 35. & c. Paulaniam in Articis Bimicatum auzem est ad Ipium. Appianus. *Bong.*

22. *Omnium sociorum*] Que con-
ficiebant LXIV. M. peditum, equi-
tum X. M. D. elephantos CCC. cur-
rus. C. XX. Plut. in Demetr.

CAP. I.

LIBER XVI.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 Antipater, Cassandri filius, fit parricida. Demetrius Alexandrum, Cassandri F. interfecit, & Macedoniam usurpat.
- 2 Demetrius praelio fusus fugatur. Antipater parricida fœde perit. In Cassandri familiam numinis vindicta. Ptolemæi placidum fatum.
- 3 Bellum Pyrrhi & Lysimachi. De Heraclea origine & statu, digressio.
- 4 Clearchi, tyranni Heracliensis, artes luculenter describuntur.
- 5 Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmauerit. Clearchus tandem à Chione & Leonide, iuvenibus nobilissimis obtruncatur. Post Clearchi supplicium Heraclea conditio.

- 1 **P**ost Cassāndri regis, filiiq; eius Philippi cō-
 2 tinuas mortes, Thessalonice regina, vxor
 3 Cassandri, non magno post tēpore, ab An-
 4 tipatro filio, cū vitā etiā per vbera mater-
 5 na deprecaretur, occiditur. Causa parricidij fuit, quod
 6 post mortē mariti, in diuisione inter fratres regni, pro-
 7 pensior fuisse pro Alexandro videbatur. Quod facinus
 8 in eo grauius omnibus visum est quod nullū maternæ
 9 fraudis vestigium fuit. Quanquam in parricidio, nulla
 10 iusta causa ad scelere patrociniā prætexi potest. Ob
 hæc igitur Alexander in vltionē maternæ necis, gestu-
 rus cum fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec
 Demetrius, spe inuadendi Macedonici regni, moram
 fecit. Cuius aduentum verens Lysimachus, persuadet
 genero suo Antipatro, vt malit cū fratre in gratiā re-
 verti, quam paternum hostem in Macedonia admitti.
 Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cum
 prælensisset Demetrius, per insidias Alexandrū inter-
 fecit; occupatoque Macedonia regno, cædem apud
 exercitum excusaturus, in concionē vocat. Ibi priorem
*se petitū ab Alexandro allegat, nec fecisse se, sed occupasse
 insidias*

CAP. I. Post Cassandri] Legendus
 Pausanias in Bæoticis Plutarchus
 in Demetrio & Pyrrho. Bong.

4. In parricidio &c.] Spartianus
 refert, Bassianum, occiso fratre,
 Papiniano mandasse, vt in Senatu,
 pro se & apud populum facinus
 dilueret: Illum respondisse: Non
 tam facile parricidium excusari,
 quam fieri. Recte sane & ordine
 fecit Pypinianus, & viri boni of-
 ficiū est functus, qui mori præ-
 optauit, quam tyranno impia &
 iniqua imperanti parere.

6. Demetrius] Qui & Poliorcetes
 dictus, hoc est, urbium obsessor:
 curas cognominis vanitatem ar-

guit Plutarchus in Demetr. cap.
 52. Bern.

Demetrius] Pyrrhum auxilio
 fuisse Alexandro scribit Plut.

Demetrius] Alexander occiditur
 à Demetrio post conuiuium in
 vrbe Larissa Thessaliæ, vno quippe
 die anteuertens Alexandrum, Plu-
 tarchus.

10. Occupasse insidias] Iuxta il-
 lud Tironis apud Agellium, 7. 5.
 Beneficia promissa opperiri oportet,
 neque ante remunerari quam fa-
 cta sunt. Inurias autē imminentes
 præcauisse iustum est magis, quā
 expectauisse. Sūma enim profes-
 sio stulticia est, non ire obuiā scele-
 ribus

insidias. Regē autē se Macedonia vel atatis experientis, 11
 vel causis iustiores esse. Patrem enim suum & Philippo 12
 Regi, & Alexandro Magno socium in omni militia fuisse: liberorum dein de Alexandri ministrum, & ad perse- 13
 quendos defectores ducem extitisse. Contra Antipatrum 14
 avum horum adolescentium, amariorem semper mini-
 strum regni, quam ipsos reges fuisse. Cassandrum vero 15
 patrem, extinctorem regia domus, non feminis, non pueris
 pepercisse, nec cessasse, quoad omnem stirpem regia subo-
 lis deleret. Horum scelerū ultionē, quia nequisset ab ipso 16
 Cassandro exigere, ad liberos eius translata. Quamobrem 17
 etiam Philippum, Alexandrumque si quis manum sen-
 sus est, non interfectores suos, ac stupis sua, sed ultores
 eorum, Macedonia regnum tenere malle. Per hæc miti- 18
 gato populo, rex macedoniæ appellatur. Lyfimachus 19
 quoque cum bello Doricetis, regis Thracum, premere-
 tur, ne eodem tempore & aduersus eum dimicare ne-
 cesse haberet, tradita ei altera parte Macedoniæ, quæ
 Antipatro eius genero obuenerat, pacem cum eo fecit.

C A P. II. Igitur Demetrius, totis Macedoniæ regni
 viri

vibus cogitatis sed manere opperiri-
 que, ut cum admissa & perpetrata
 fuerint, tum denique, ubi quæ fa-
 cta sunt, infecta fieri non possunt,
 puniantur. Quod paucis Thucydi-
 des, 1.7.11. Aut *οὐδὲν βέλτερον*
μᾶλλον ἢ ἀντιπαραβῆναι. Vnde
 Iugurtha, æque tamen simulate ac
 noster, Adherbalem dolus vica sua
 insidiarum ait: quod ubi compe-
 visset, se eius sceleri obuiam esse, ac
 proinde populum Rom. neque recte
 neque pro bono facturum, si abi-
 re gentium, se prohibuerit. Sallust.
 Iug. 22.5. Bern.

12. Socium in omni militia fuisse]
 Alij, socium domi militiaque fuisse,
 sed contra mentem auctoris, qui
 hoc dicere vult, Antipatrum af-
 fluentem deliciis otiosumque &
 socordem domi sedisse, & Macedo-
 niæ grauē fuisse, interea dum Phi-

lippo & Alexandro Magno graues
 militia labores pertulit Demetrii
 pater Antigonus. Mod.

17. Si quis manum sensu.] Ita
 Seruius Sulpitius in epistola quæ
 est inter familiares Ciceronis quin-
 ta lib. 4. Quod si quis etiam inferis
 sensus est, hoc certe illa se facere
 non vult. Quem ad locum obseruat
 Manutius, hac aut simili formula,
 in memoria defunctorum viros &
 Græcos esse. Latinorum exempla
 plura collegit Briffon. de formal.
 lib. 8.

19. Doricetus, regis] Dromichaetis,
 legit Fabricius in Orosium ex
 Plutarcho Demetr. cap. 52. Pausa-
 nia in Atticis: Strabone libr. 7. qui
 eum Getarum regem faciunt. Ego
 contralibros nihil malo: neque
 nouum est historiarū scriptores in
 barbaris nominibus variare. Bong.

- viribus instructus, cum Asiam occupare statuisset, ita-
 ro Ptolemæus, Seleucus, & Lyfimachus, experti priore
 certamine quantæ vires essent concordia, pacta socie-
 tate adunatisque exercitibus, bellum aduersus Demetriū
 2 transferunt in Europam. His comitem se, & belli so-
 cium jungit Pyrrhus, rex Epiri, sperans non difficiliter
 Demetrium amittere Macedoniam posse, quam acqui-
 3 sierat. Nec spes frustra fuit: quippe exercitu eius cor-
 rupto, ipsoque in fugam acto, regnum Macedoniae oc-
 cupauit. Dum hæc aguntur, Lyfimachus generum suum
 4 Antipatrum, regnum Macedoniae ademptum sibi soceri
 fraude querentem, interfecit: filiamque suam Eurydi-
 cen, querelarum sociam, in custodiam tradit: atque ita
 5 vniuersa Cassandri domus Alexandro Magno, seu necis
 ipsius, seu stirpis extinctæ pœnas, partim cæde, partim
 6 supplicio, partim parricidio luit. Demetrius quoque à
 tot exercitibus circumuentus, cum posset honeste mori,
 7 turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptole-
 mæus cum magna rerum gestarum gloria moriturus,
 contra

CAP. II. 1. *Ptolem. Seleuc. & Lyfim.* Plutarchus in Demetrio & Pyrrho, Pausanias in Atticis, quos in hac historia consule. Bongars.

6. *Turpiter se dedere Seleuco maluit* Plutarchus in vita Demetrii duo insignia exempla recitat, alterum humanitatis Seleuci erga captiuum regem Demetrium, alterum pietatis Antigoni filij erga patrem Demetrium. Seleucus, capto Demetrio non insultauit tyrannice & centaurice, sed sibi gratulatus est occasionem natam bene merendi de Demetrio, declarandi suam erga hunc regem jam pridem flouentissimum humanitatem, & postea regio more tractauit captum Demetrium. Deinde Antigonus, filius Demetrii, laudatissima matre Phila, de qua supra diximus, natus,

non modo reges sollicitauit ad intercessionem pro patre captiuo, sed etiam sese obtulit pro patre obsidem apud Seleucum, ac nisi pater Demetrius intemperantia intempestiuam mortem sibi accersiuisset, haud dubie Seleucus motus pietate filij patrem in veterem libertatem ac dignitatem restituisset. Qualis autem sepultura fuerit Demetrii, filio eam magis sumribus procurante, in postrema pagella viro Demetrii apud Plutarchum narratur. Strig.

7. *Ptolemæus* Regum Aegypti seriem vide apud Strabonem lib. 17. quædam apud Pausaniam in Atticis. Bong.

Moriturus contra Isebius præfert quod e litri quidam habent *moritur. Is contra*. Suadet quod mox sequitur, *ante infirmitatem*.

Contra

contra ius gentium, minimo natu ex filiis, ante infirmitatem regnum tradiderat, eiusque rei populo rationem reddiderat: cuius non minor fauor in accipiendo, quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cetera patris & filij mutue pietatis exempla, etiam ea res amorem populi iuueni conciliauerat, quod pater, regno ei publice tradito, priuatus officium regi inter satellites fecerat, omnique regno pulchrius regis esse patrem duxerat.

CAP. III. Sed inter Lyfimachum, & Pyrrhum regem, socios paulo ante aduersus Demetrium, assiduum inter pares discordie malum, bellum mouerat. Victor Lyfimachus, pulso Pyrrho Macedoniam occupauerat. Inde Thracie, ac deinceps Heracleae bellum intulerat: cuius urbis & initia & exitus admirabiles fuere; quippe Bœotiiis pestilentia laborantibus, oraculum Delphis responderat, *coloniam in Ponti regione sacrâ Herculi cederent*. Cam propter metum longe ac periculose nauigationis, mortem in patria omnibus præoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulerunt: quorum cum aduersa prælia paterentur, interato ad oraculum decurrunt; responsum, *idem belli quod pestilentie remedium fore*. Igitur conscripta colonorum manu, in Pontum delati, urbem

Contra ius gent. min. nat.] Vnde Perieus apud Liliu[m], 40.9.8. fratrem incessens: Regnare uirque uis, inquit, huius spei tua obstat aris mea obstat GENTIVM Ius: obstat uetustus Macedonia mor, &c. Vide quoque notata superius ad 2.10. 2. & 5.11.2. Bern.

Minimo natu ex filio] Ptolemaeo Philadelpho, nato ex Berenice. Nati autem ex Eurydice regno excludebantur, ueremeter dissuadente Demetrio Phalereo, ut scribit in ejus uita Diogenes Laertius. Bern.

CAP. III. 1. Inter pares discord.]

Vide notata ad 13.2.3.

3. Heraclea] Urbis hæc ad Pontum Euxinum iuxta Mariandynos.

4 5.6.] Supra, 13.7.4. &c.

7. In Pontum] Ita omnino legendum est ex vno Cuiacii codice. Est enim Heraclea hoc loco ciuitas Thracia in Ponto, Stephanus: de qua Strabo lib. 12. & Eustathius in Dionysium. Ceteri omnes & impressi, & scripti, Metapontum, turpi errore. Metapontum & Heraclea, Italiz urbes, librariorum in errorem induxerunt. Ex eodem libro scripti Lamachus, non Malachus, quomodo alij vet. habent. Bong.

M. 3

- vibem Heracleam condiderunt. Et quoniam fatorum
 auspiciis in eas sedes delati erant, breui tempore ma-
 3 gnas opes parauere. Multa deinde huius urbis aduersus
 9 finitimos bella, multæ etiam domesticæ dissensiones
 fuerunt. Inter cetera magnifica, vel præcipue illud me-
 morabile fuit. Cum rerum potirentur Athenienses, vi-
 ctisque Persis, Græciæ & Asiæ tributum in tutelâ classis
 descripsissent, omnibus cupide ad præsidium salutis suæ
 conferentibus; soli Heraclienfes ob amicitiam regum
 10 Persicorum, collationem abnuerant. Missus itaque ab
 Atheniensibus Lamachus cum exercitu ad extorquen-
 dum quod negabatur, dum relictis in litore nauibus,
 agros Heraclienfium populatur, classem cum maiore
 parte exercitus, naufragio repentina tempestatibus amisit.
 11 Itaque cum neque mari posset amissis nauibus, neque
 terra auderet, cum parua manu inter tot ferocissimas gê-
 res, reuerti; Heraclienfes honestiorem beneficii, quam
 ultionis occasionem rati, instructos commeatibus, auxi-
 12 liisque dimittunt: Bene agrorum suorum populationem
 impensam existimantes, si quos hostes habuerant, ami-
 cos reddidissent.

1 CAP. IV. Passi sunt inter plurima mala, etiam tyran-
 2 nidem: siquidem cum plebs etiam nouas tabulas, &
 3 diuisionem agrorum diuitum impotenter flagitaret, diu-
 re

9. Collationem abnuerant] Et res
 & vox eadem in Sueton. Ner. c. 24.
 omnem collationem palam recusa-
 rent.

10. Lamachus] Cognominem huic
 Atheniensium ducem memorat Plu-
 tarchus in Pericle c. 3. 9. & Noster
 4. 4. 3. mss. tamen & quidam im-
 pressi Malachus hic habet, ex quo
 per contractionem, Syrorum Mal-
 chus natus suspicatur Geuartius
 in Papinian. l. 3. 4. Malachus au-
 tem & Malchus regem Syris notat.

CAP. IV. 1. Passi sunt &c. etiam
 tyrannidem] Ε' τυραννίδα τινος
 τινος, Strabo. De Clearcho tyran-

no Diodorus lib. 15. & 16. & Plu-
 tarchus, 2. de fortuna Alexandri.
 Bong.

2. Nouas tabb. & diuis. agror.]
 Liuius, 32. 38. duas hasce leges, al-
 teram nouarum tabularum, qua
 debitores are alieno liberantur
 (γοστρονία & σερπύχ' & & & ap-
 pellant); alteram agrorum virorum
 ex æquo diuidendorum, ait esse
 duas facies nouarum res ad ple-
 bem in optimas accendendam.
 Videatur & Sallust. Cat. 21. Bern.

3. Re in senatu tractata] Mo-
 dius, re in sen. tractata, in suis mss.
 esse confirmat, & explicat ex illo
 Sallustij

re in senatu tractata, cum exitus rei non inueniretur; ad postremum aduersus plebem nimio otio lasciuientem, auxilia à Timotheo, Atheniensiu duce, mox ab Epaminonda Thebanorum petiuere. Vtrisque negantibus, ad 4
Clearchum, quem ipsi in exilium egerant, decurrunt. Tanta calamitatu necessitas fuit, vt cui patriam interdixerant, cum ad tutelam patriæ revocarent. Sed Clearchus exilio facinorosior redditus, & dissensionem populi occasionem inuadendæ tyrannidis existimans, primo tacitus cum Mithridate, ciuium suoru hoste, colloquitur; & inita societate paciscitur, vt reuocatus in patriam prodita ei vrbe, præfectus eius constitueretur. Postea autem insidias, quas ciuibz parauerat, in ipsum 5
Mithrida 6
7
8

Sallustij Jug. 23. 2. *Bellum trahi non posse.* Sed hæc, similia non sunt. Nam *bellum trahere*, est bello moras addere. Hic vero *rem trahere* est rem tractare seu de re disputare. Conuenientius est exemplum Sallustij Jug. 93. 1. trahere cum animo suo, omitteretne inceptu, pro tractare, deliberare. Sicut *tractum* pro tractatu, *affectio* pro affectatione, *ostensio* pro ostentatione &c. bonis auctoribus dicitur, iudice Cl. Salmasio ad Hist. Aug. pag. 109.

Plebem nimio otio lasciuientem] Plato: Nimia libertas populo exitialis est, & nimia seruitus pari detrimento reipublicæ afficit. In nimia libertate homines sumunt sibi licentiam omnium scelerum, nihil est tam scelestum, quo non ausint se pollueri: e contra nimia seruitus est mors reipub. ciuilib. *Serig.*

Otio lasciuientem] Nunquam vacat lasciuire districtis: nihilque tam ceruum est, quam otii vicia negotio discuti. Quæ posteriora verba ipsa habet & Curtius, 7. 1. 5.

Auxilia à Timotheo.] Plutarchus in vita Syllæ recitat memorabilem historiam de Timotheo,

filio Cononis, quæ historia est digna memoria & consideratione, ad reprimendam Thraconicam arrogantiam, quæ Deo & hominibus iniusta est. Timotheus, dux Atheniensis, fuit felicissimus bellator, & vsus est singulari fortunæ fauore in præliis, in quibus omnia prona ei fuerunt. Hoc fortunæ fauore elatus non agnouit, se Dei concessu & munere tantas res gerere, sed vt amens homo omnes euentus secundos bellorum suæ industriæ & virtuti ascripsit. Cum enim quidam inuidi pinxissent in tabula dormientem in castris Timotheum, & ipso dormiente fortunam circundantem reria vrbibus hostium, & ita tradentem vrbes hostiles Timotheo; ea pictura dicitur Timotheus adeo offensus esse, vt non veritus sit hæc vocem pronuntiare: *Hæc, inquit, ego feci, non fortuna.* Post hanc impiam vocem pronuntiatam nihil vnquam bene feliciterque Timotheo euenit, sed omnia retro relapsa sunt. *Serig.*

4. *Quem ipsi in exil.*] Ita de Coriolião & Camillo liv. lib. 2. & 5.

- 9 Mithridatem verterat. Namque cum velut arbiter ciu-
lis discordiæ, de exilio reuersus esset, statuto tempore,
quo vibem Mithridati traderet, ipsum cum amicis suis
cepit; captumque, accepta ingenti pecunia, dimisit.
- 10 Atque vt in illo subitum se ex socio fecit hostem: sic
ex defensore senatoriæ causæ repente patronus ple-
11 bis euasit; & aduersus auctores potentiæ suæ, à quibus
reuocatus in patriam, per quos in arce collocatus fue-
rat, non solum plebem accendit, verum etiam nefan-
12 dissima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Igi-
tur populo ad concionem vocato, *neque se affuturum
amplius græssanti in populum senatus, ait; intercessu-*
13 *rum etiam, si in pristina sententia perseueret: quod si pa-*
res se crudelitati senatorum arbitrarentur, abiturum cum
militibus suis, neque ciuilibus discordiis interfuturum.
- 14 Sin vero diffidant viribus propriis, vindictæ se ciuium
15 non defuturum. Proinde consulant sibi ipsis: iubeant
abire se si malint, vel causâ populari socium remanere.
- 16 His verbis sollicitata plebs, summum ad eum impe-
rium defert: & dum senatus potentiæ irascitur, in
seruitutem se tyranniæ dominationis cum coniugi-
17 bus & liberis tradit. Igitur Clearchus lx. senatores
comprehensos (nam ceteri in fugam dilapsi erant)
18 in vincula compingit. Latari plebs, quod à duce potis-
simum senatorum, senatus deleteretur, versaque vice,
19 auxilium eorum in exitium conuersum esse. Quibus
dum mortem passim omnibus minatur, cariora eorum
20 pretia facit: siquidem Clearchus magna pecunia (quasi
minis populi occulte eos subtracturus) accepta, spolia-
tos fortunis, vita quoque spoliavit.
- 1 CAP. V. Cognito deinde, quod bellum sibi ab iis
qui profugerant, misericordia in auxilium sollicitatis
2 ciuitatibus, pararetur, seruos eorum manumittit. Et ne
quid mali afflictis honestissimis domibus deesset, uxores
eorum,

13. *Pares*] Validos satis ad resistendum. Supra, 7.6.4. *pares bellis.*

eorum, filiasque nubere seruis suis, proposita recusantibus morte, compellit, ut eos sibi fidiores, & dominis infestiores redderet. Sed matronis tam lugubres nuptiæ, grauioribus repentinis funeribus fuere. Itaque multæ se ante nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis prius novis maritis, interficiunt, & se tam funestis calamitatibus, virtute ingenui pudoris, eripiunt. Prælium deinde committitur: quo victor tyrannus captiuos senatores in triumphi modum per ora ciuium trahit. Reuersus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. Accedit sauitiæ insolentia, crudelitati arrogancia: interdum enim ex successu continuæ felicitatis obliuiscitur se hominē: interdum Iouis se filium dicit. Eunti per publicum, aurea aquila velut argumentum generis præferebatur: veste purpurea, & cothurnis regum tragicorum, & aurea corona utebatur: filium quoque suum Ceraunon vocat, ut deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illū facere duo nobilissimi iuuenes Chion &

CAP. V. 5. *Per ora ciuium*] In publica quasi pompa, ut omnibus conspicuus esset. Ennius ita de se dixit: *volito viuis per ora virum*. Sallust. *Ingruh. 31. 12. Incedunt per ora vestra magnifici*.

8. *Ex successu*] Curtius, 4. 14. 34. *Fragilitatis humana nimia in prospero obliuio est*. Senec. *suas. 2. nunquam in solido sterit superba felicitas: & ingentium imperiorum magna fastigia obliuione fragilitatis humana collapsa sunt*. Bern.

9. *Aurea aquila &c.*] Horum pleraque fuere principatus insignia posterioribus temporibus etiam apud Romanos: nisi quod Imperatoribus eorum, exemplo Regum persicorum, non aquila aurea, sed ignis præferebatur, ut luculenter docet elegantissimus Lipsius ad Taciti annales Excursu 1. *Mod.*

10. *Veste purpurea*] Purpura, uti

notum, regum vestis. Purpura Tyrus & Phœnice laudata. Tyrio laus summa in colore sanguinis concreti, Plinio teste sanguinis color *goinz* siue *goinz*. Vnde & purpureus sanguis Homero dicitur.

Cothurni] Hinc Virg. *Purpureoque alte furas vincere cothurno*.

11. *Ceraunon*] Hoc est, Tonitruum. Plutarchus de fortuna Alexandri, 2. 13. *Clearchus Heraclea tyrannus gestauit fulmen: unumque filiorum, Tonitruum appellauit. Fulmen, scilicet ut ipse Iouem referret, cuius personam ridicule sumebat*. Ita namque Budæus illum locum est interpretatus: cum in Græcis vulgo impressis, pro *οὐρανῶν*, fulmen, mendose legatur exponaturque *οὐρανῶν*, scilicet *peritum*.

12. *Chion & Leonides indignantes*] Vide Memnonis Eclogas de Hist.

& Leonides indignantes, patriam liberaturi in necem
 13 tyranni conspirant. Erant hi discipuli Platonis philo-
 sophi; qui virtutem, ad quam quotidie præceptis ma-
 gistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes, quin-
 quaginta cognatos, veluti clientes, in insidiis locant.
 14 Ipsi more iurgantium, ad tyrannum, veluti ad regem,
 15 in arcem contendunt: qui iure familiaritatis admissi,
 dum alterum priorem dicentem intentus audit tyran-
 16 nus, ab altero obtruncatur. Sed & ipsi, sociis tardius
 17 auxilium ferentibus, à satellitibus obruuntur. Quare
 factum est, ut tyrannus quidem occideretur, sed pa-
 18 tria non liberaretur. Nam frater Clearnchi Satyrus ea-
 dem via tyrannidem inuadit; multisque annis, per
 gradus successionis, Heraclienfes sub regno tyranno-
 rum fuere.

ria Pontica: unde apparebit, le-
 gendum hic esse *Leon*, non *Leoni-*
des. Voss.

13. Discipuli Platonis.] Præter
 hos nostros alij plures enumeran-
 tur à Diog. Laërtio in vita Plat. &
 Athenæo sub finem libri xi. quo
 loco satis maligne de discipulis in-
 fitutisque Platonis iudicat Athe-
 næus. Bern.

Veluti clientes. Et mox veluti ad
 regem.] Glossæ hæc sunt, Sebilij ju-
 dicio & meo. Bern.

18. Frater Clearnchi Satyrus.] Dio-
 dorus, 16. 36. filium Timotheum ei
 successisse refert: qui & eum in-
 terfectum, ait, cum in Bacchanali-
 bus ludos spectatum irret. Consule
 quoque Memnonis excerpta. B.
 Item Athenæum lib. 3. 7. & 12. 12.
 rursus Diodorum, 20. 78. Quibus
 auctoribus inter se collatis pensi-
 tatisque, Freiasheimij nostri sen-
 tentia verisimilis mihi redditur.

auctorem ista suo more confun-
 dere, & duos Clearnchos, auum ar-
 que nepotem, in vnum conflare.
 Res ita habet. Clearncho, qui tyran-
 nidem Heraclæ primitus inuasit,
 successere filij, Timotheus primo,
 deinde Dionysius: Dionysio item
 filij Zabrus (qui forte Iustino Sa-
 curus seu Satyrus est) & Clearnchus
 alter. Bern.

Multis[que annis.] In Memnonis
 Excerptis legimus, Heraclæotas
 partim à tyrannis, partim a Lysi-
 macho, priuatos libertate fuisse
 annos LXXXIV. Bern.

Heraclienfes sub regno Tyran-
 norum fuere.] Ms. Heraclienfes
 regnum Tyrannorum fuere. Ita
 loquuntur optimi quique scrip-
 tores, & ipse quoque Iustinus.
 Sic infra, libr. xvii. cap. iiii.
 Quæ tripla genus Acidarum
 erat. Ita enim ex mss. legendum,
 Voss.

LIBER XVII.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 *Lyfimachi regis tragædia.*
- 2 *Amisſis xv liberis in prælio occumbit. Seleucus per infidias occiditur à Ptolemæo. Ptolemæus Principum amicitias, Pyrrhi præſertim, ſibi conciliat.*
- 3 *De Epirotarum regno euſdemque origine ac regibus digreſſio. Pyrrhi varia fortuna.*

CAP. I.

PER idem ferme tempus in Hellesponti & Cher-
 ſoneſi regionibus terræmotus fuit : maxime
 tamen Lyſimachia vrbs ante duos & viginti
 annos à Lyſimacho rege condita, euerſa eſt. Quod
 portentum dira Lyſimacho, ſtirpique eius, ac regni rui-
 nam, cum clade vexatarum regionum portendebat.
 Nec oſtentis fides defuit : nam breui poſt tempore,
 Agathoclem filium ſuum, quem in ſucceſſionem regni
 ordinauerat, per quem multa bella proſpere geſſe-
 rat, non ſolum patrium, verum etiam humanum vltra
 morem, perſuſus, miniſtra Arſinoë nouerca, veneno in-
 terfecit.

CAP. I. 1. *Hellesponti*] Fretum anguſtum inter Aegæum mare & Propontidem, ſeptem tantum ſtadiorum ſpatio Europam ab Aſia diuidens.

Cherſoneſi] Achaïæ hæc adhæret, præterque vnum anguſtum oſtium inſula eſt.

2. *Lyſimachia*] Prius Cardia dicta. Stephan. Pauſan. in Attic. Eam ſuo tempore deleram fuiſſe ſcribit Strabo lib. 10. Bong.

4. *Agathoclem*] Lege Pauſaniam in Atticis, & Strabonem lib. 13. qui Lyſimacum ait *νεκρὸς οὖκ εἶναι*, filium necaſſe, Per

νεκρὸς οὖκ εἶναι domesticas calamitates intelligit, quæ hic apud Pauſaniam recensentur, non improbos familiares, quod putauit doctiſſimus Fabricius. Bong. De Agathoclis ipſiusque Lyſimachi cæde addēdus Appianus Syriac. p. 130. Bern.

Perſuſus] Sunt hæc firmando noſtratium adagio: *Nouercam habens, habet & virricum.* adeo blanditiæ muliebres, amorque nouellus ſuperueniens, naturales etiam affectus euertunt. Simile exemplum extat infra, 14. 4. 1.

Arſinoë] Ita legendū eſſe conſtat ex Pauſaniz Atticis, vulgo, *Arſyri-
 æ.*

69461

5 terfecit. Hæc illi prima mali labes, hoc initium impen-
 6 dentis ruinæ fuit. Nam patricidium, principum sequu-
 7 ræ cædes sunt, luentium supplicia quod occisum iuuenē
 8 dolebant. Itaque & hi qui cædibus superfuerant, & hi
 9 qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum defi-
 10 ciunt; eumque primum iam ex æmulatione gloriæ; bel-
 11 lum Lysimacho inferre compellunt. Vltimum hoc cer-
 12 tamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exem-
 13 plum fortunæ, par reſeruatū. Lysimachus quatuor &
 14 LXX. annos natus erat. Seleucus ſeptem & LXX. Sed in
 hac ætate vtrique animi iuueniles erant, imperique cu-
 15 piditatem inſatiabilem gerebant. Quippe cum Orbem
 terrarum duo ſoli tenerent, anguſtiis ſibi met incluſi vi-
 debantur, vitæque finem non annorum ſpatio, ſed im-
 perij terminis metiebantur.

16 CAP. II. In eo bello Lysimachus amiſſis ante variis
 17 caſibus xv liberis, non inſtrenue moriens, poſtremus
 18 domus ſuæ ruinæ cumulus acceſſit. Lætus tanta victoria
 19 Seleucus, & quod maius victoria putabat, ſolum ſe de
 20 cohorte Alexandri remanſiſſe; victoremque victorum
 21 extitiſſe, non humanū eſſe opus, ſed diuinū munus gloria-
 22 tur: Ignarus proiſus, non multo poſt fragilitatis huma-
 23 næ ſe ipſum exemplum futurum. Quippe poſt menſes
 24 admodum ſeptem à Ptolemæo, cuius ſororem Lyſima-
 25 chus

6. *Quod occiſum iuuen.*] Ta it. Agric. c. 45. Fracipua ſub Domitiano miſeriarum pars erat, videre & aſpici: cum ſuſpiria noſtra ſuſcriberentur: cum denotandis tot hominū palloribus ſufficeret ſauus ille vultus.

10. *Lysimachus quatuor & LXX. annos natus erat*] Octoginta annorum facit Lysimachum Hieronymus, cum occumberet in prælio aduerſus Seleucum. Vide Lucianum de longæuiſ. Voſſ.

11. *Animi iuv.*] Mediſ in ſuis m. eſſe confirmat animi iuuentia.

les; idque reperitſe ſe multis etiā in locis in membranis Liuij & Senecæ. Sic Horat. in Arte: Nec nimis teneris iuuenetur verſibus unquā.

CAP. II. 1. *In eo bello Lysimachus*] Præter Pausaniam & Strabonem vide Appianum Syriacæ. Bong.

3. *Fragilitatis humana*] Cuius admonens Cyrum Cræſus: Humanarum rerum circulus eſt, inquit, qui rotatur, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ſinit. Herodotus, l. 2. 07.

4. *A Ptolemæo*] Cerauno. Erat hic filius Ptolemæi Soteris, & Eurydices.

chus in matrimonio habuerat, per insidias circūuentus
 occiditur; regnumque Macedoniæ, quod Lyfimacho 5
 eripuerat, cum vita pariter amittit. Igitur Ptolemæus 6
 cum & in gratiam memoriæ magni Ptolemæi patris, &
 in fauorem vltionis Lyfimachi ambitiosus apud popu-
 lares esset, primo Lyfimachi filios conciliare sibi statuit; 7
 nuptiasque Arsinoës sororis suæ, matris eorum petit,
 puerorum adoptione promissa, ut cum in locum patris 8
 eorum successisset, nihil illi moliri vel verecundia ma-
 tris, vel appellatione patris auderent. Fratris quoque 9
 regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatur; pro-
 fessus *deponere se offensam erepti paterni regni, neque*
amplius à fratre quasiurū, quod honestius à paterno ho-
ste perceperit. Omnique arte adulatur Eumeni, & Anti- 10
 gono, Demetrii filiis, Antiocho, filio Seleuci, cū quibus
 bellū habiturus erat, ne tertius sibi hostis accederet. Sed 11
 nec Pyrrhus rex Epiri omissus, ingēs momentū futurus,
 utri parti socius accessisset, qui & ipse spoliare singulos 12
 cupiens, omnibus se partibus venditabat. Itaque Tarēti- 13
 nis aduersus Romanos laturus auxilium, ab Antigono
 naues ad exercitū in Italiā deportandum, mutuo petitis
 ab Antiocho pecuniā, qui opibus quā militibus instru-
 ctior erat; à Ptolemæo Macedonum militum auxilia.
 Sed Ptolemæus, cui nulla dilationis ex infirmitate vi- 14
 rium venia esset, quinque millia peditum, equitum qua-
 tuor millia, elephantos quinquaginta, non amplius,
 quam

alices Antipatri filii: Appianus, qui
 Seleucum tres & LXX annos vixisse
 scribit: quod cum iis quæ Iusti-
 nus supra retulit, non congruit.
Rong. Seleuci Nicatoris, à Ptole-
 mæo Cerauno occisi, meminit &
 Plinius, 6. 11. Bern.

10. *Adulatur Eumeni;* Nob. Se-
 bis. hæc ita transponenda censer:
adulatur Antiocho, fil. Sel. ne
Eum. (cuius tamen Plutarchus in
 Demetrio nullam mentionem fa-

cit.) & Antig. D. f. cum quibus
 &c. certius &c.

11. *Ingens momentum;* Taciti il-
 lud simile est, histor. 1. 59. *Saraceno-*
rum cohortes prout inclinassent,
grande momentum, socii aut ad-
uersa. Lucanus, 4. 819.

Momentumque fuit, muræus
Curio, rerum.

Adde supra, 5. 4. 12. de Alcibiade.

14. Cui] Forte cum, Seb.

15 quam in biēnij vsum dedit. Ob hæc Pyrrhus, filia Ptolemæi in matrimonium accepta, vindicem cum regni reliquit : ne abducta in Italiam iuuentute, prædam hostibus regnum relinqueret.

1 C A P. III. Sed quoniam ad Epiri mentionem ventum est, de origine regni eius pauca narranda sunt. Molossorum primum in ea regione regnum fuit. Post Pyrrhus, Achillis filius, amisso per absentiam Troianis temporibus paterno regno, in his locis consedit, qui Pyrrhidæ primo, postea Epirotæ dicti sunt. Sed Pyrrhus, cum in templū Dodonæi Iouis ad consulendum venisset, ibi Lanassam, neptem Herculis, rapuit ex cuius matrimonio octo liberos sustulit. Ex his nonnullas virgines nuptum finitimis regibus tradidit, opesque affinitatum auxilio magnas parauit : atque ita Heleno, filio Priami regis, ob industriā singularem, regnum Chaonum, & Andromachen Hectoris, quam & ipse matrimonio suo in diuisione Trojanę prædæ acceperat, vxorem tradidit : breuique post tempore, Delphis insidiis Orestæ,

15. *Vindicem*] Franc. Modij membræ dictionibus aliquot auctius, hoc modo : *vindicem cum regni reliquit : pacificæ cum omnibus finitimis, ne abducta &c. non male, doctorum esto iudicium. Bern.*

C A P. III. I. *Quoniam &c.*] Similibus excursus totidem prope verbis inchoatur infra, 18. 3. 1.

2. *Molossorum*] Chaones primum, Molossos deinde regnasse refert Strabo lib. 7. quem lege Bong.

4. *Lanassam*] Sic Vett. & Plutarchus in Pyrrho. cap. 1. qui eam facit gnatam Cleodis, Hylli filij, qui filius erat Herculis

6. *Heleno*] Virgilius.

Hic incredibilis rerum fama, occupat aures,

Priamiden Helenum Graias regnare per urbes,

Coniugio Accidit Pyrrhi sce-

risque poriturum, &c.

Andromachen Hect. &c.] Videntur omnino Seruius ad illud Virgilij Aen. 3. 319.

Hectoris Andromache, Pyrrhinæ connubia seruas

7. *Insidit Orestæ*] Sic & Virgilius Aen. 3. 331.

— *scelerum furis agitarum Orestes*

Excepit incautam, patriasque obtruncat ad aras.

Consentit Velleius, l. 1. 8. Strabo tamen lib. 9. pag. 290. 12. a Macareo subiarum tradit. Conciliare videtur Eusebius Chron. ad ann. DCCCXIV : Pyrrhum Delphis in templo Apollinis occisum ab Oreste, sed nimirum prodicione Macatei sacerdotis. ipse autem fecisse putandum est, quod per alium quis fecerit. Bern.

8. *Pisalis*

Orestæ, filij Agamēnonis, inter altaria dei interiit. Suc-
 cessor huic Pialis filius fuit. Per ordinem deinde, re-
 gnum ad Arrybam descendit: cui, quoniam pupillus &
 vnicus ex gente nobili superesset, intentiore omnium
 cura seruandi eius educandique, publice tutores consti-
 tuuntur: Athenas quoque erudiendi gratia missus; quan-
 to doctior maioribus suis, tanto & grator populo fuit.
 Primus itaque leges, & senatum, annuosque magistra-
 tus, & reipubl. formam composuit: & vt à Pyrrho sedes,
 sic vita cultior populo ab Arryba statuta. Huius filius
 Neoptolemus fuit: ex quo nata est Olympias, mater A-
 lexandri Magni, & Alexander, qui post eum regnum
 Epiri tenuit: & in Italia bello gesto, in Brutiis interiit.
 Post eius mortē frater Æacides regno successit, qui as-
 si suis aduersus Macedonas bellorum certaminibus po-
 pulum fatigando, offensam ciuium contraxit: ac pro-
 pterea in exilium actus, Pyrrhum filium viuum, admo-
 dum paruulum in regno reliquit. Qui & ipse cum à po-
 pulo

8. *Pialis*] Pielus. Pausania in At-
 ticis. vulgo Pylades. vide Plutarch.
 in Pyrrho.

9. *Arrybam*] Ita ex veteri scrip-
 tura legendum iudicauit. habent
 enim Vett. *Arryrbam*. alij *hri-
 bam*. Nisi quis malit ex Plutar-
 cho *pyrrh. c. 1. Tharrhyeam*, quod
 accedit ad *Tarriba*, quod in vno
 veteri legitur. Et quæ de eo Plu-
 tarchus refert, cum auctore nostro
 conueniunt. *Tarrhyeam* scribunt
 primum qui moribus Græci, literis,
 & legibus humanis ciuitates im-
 buit; celebrem euasisse *Tharypum*
 hunc vocat Pausanias in Atticis:
 eius filius *Aleetas*, pater *Arry-
 ba*, huc *Aryba*, vt Plutarchus,
 seu *Aryuba* vt Diodorus libr. 16.
 & Neoptolemi. *Arryba* filius Æa-
 cides, à quo Pyrrhus. Neoptolemi
 filia, Troas, Olympias Alexandri
 Magni mater, & Alexander fi-
 lius, de quo supra, 12. 1. & 2. Hæc

ex Plutarcho & Pausania. Hinc su-
 pra, 1. 7. 6. 11. legendum arbitror,
 conciliante nuprias patruo, euiore
 virginis *Arryba*. rege Molossorum:
 Et libr. 8. 6. 4. *Siquidem Arrybam*,
 regem Epiri & c. acque Alexandri
 pupillum eius, uxoris Olympiadis
 fraterem, & c. Lector sagax & erudi-
 tus iudicet. Bong. Plutarchus in
 Alex. c. 2. fratrem Olympiadis *A-
 rymbam* vocat, quod idem cum
Aryba crediderim: sicuti *Selym-
 bria* & *Selybria*, lampiana & lap-
 sana, *στυμβία* & *στυβία*, & c.
 promiscue dicitur. Bern.

16. *Frater Æacides*] Frater pa-
 truelis, vt ex his constet, quæ su-
 pra notauit B.

17. *Pyrrhum filium viuum, ad-
 modum paruulum*] Ms. *unum*.
 Forte *unicum*. Nullos namque fi-
 lios habuit Æacides, præter Pyr-
 rhum. Voss.

Viuum, admodum paruulum] Plu-
 tarchus

- pulo propter odium patris ad necem quæreretur, furtim
 19 subtractus in Illyrios deferitur: traditusque est Beroæ,
 Glauci regis vxori, nutriendus, quæ & ipsa generis Æa-
 20 cidarum erat. Ibi cum, seu misericordia fortunæ eius,
 seu infantilibus blandimentis inductus rex, aduersum
 Cassandrum Macedoniæ regem, qui cum sub belli cõ-
 minatione deposcebat, diu protexit, addito in auxilium
 21 etiam adoptionis officio. Quibus rebus moti Epitotæ,
 odio iam misericordiam verso, annorum XI cum in re-
 gnum reuocauerunt, datis tutoribus, qui regnum vsque
 22 adultam eius ætatem tuerentur. Adolefcens deinde
 multa bella gessit, tantusque rerum successu haberi cœ-
 ptus est, vt Tarentinos solus aduersus Romanos tueri
 posse videretur.

tarchus Pyrrh. cap. 2. *παιδίον ἔντα*.
 Ego bimulum admodum, vt paru-
 lum ex glossa sit. Bong. Ego parvu-
 lum non libenter ab jctio, dictio-
 nem auctori familiarem, vt 18. j. 1.
 &c. Magis probo Freinshemium
 pro *uiaum* rescribentem suum.
 Bern.

18. *Subtractus*] Ab Androclide &
 Angelo. Plutarch. in Pyrrho cap. 2.
 Bern.

19. *Glauci*] *Glancia* pridem G.
 Major edidit, & firmat eam scrip-

turam Plutarchus in Pyrrho c. 4.
 Bern.

20. *Infantilibus blandimentis*] Ad genua enim deuolutum pue-
 rum, mox vestem regis apprehen-
 disse scribit Plutarch.

21. *Annorum XI.*] Duodecim
 ait Plutarchus ibid.

Vsq̃ue adultam] Ita mss. Modia-
 ni, & amat sic loqui noster, vt ostē-
 dit in Indice Freinshemius, Editi,
vsque ad adultam.

22. *Solus*] Deest dicam, an abest
 hoc in mss. Modij.

CAP. II.

LIBER XVIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

1. *Pyrrho, Tarentinis aduersus Romanos suppetias fe-
 renti, Valerius Laevinus occurrit: unde preliū
 & strages.*
2. *Carthaginensium auxilium Romani remittunt. Pax
 cum Pyrrho componitur. Romanorum continen-
 tia. Pyrrhus Siciliam occupat.*
3. *De Carthaginensium origine & veteribus incolis
 digressio.*

digressio in qua etiam de Sidonis & Tyri conditoribus.

- 4 Nova incola Tyri, inter quos Elissa, qua à Pygmalione fratre recedit, ut rebus suis consularet.
- 5 Elissa agnomine Dido, Cyprum appellit, deinde in sinum Africa defertur, & Carthaginem condit.
- 6 Elissa propter larba votum seivim infert. Carthaginensium crudelis superstitio.
- 7 Clades Carthaginensium in Sardinia. Superstites in exilium pulsi, patriam armis recuperare nituntur: unde Malej patris in Cartalonem filium severitas: & paulo post cruentus interitus.

C A P. I.



Gitur Pyrrhus, rex Epiri, cum iterata Tarētinorum legatione, additis Samnitiū & Lucanorū precibus, & ipsis auxilio aduersus Romanos indigentibus, fatigaretur, non tā supplicum

C A P. I. I. *Igitur Pyrrhus]* De Pyrrhi in Italiam expeditione, Plutarchus in Pyrrho, Pausanias lib. i. l. Florus lib. i. 18. Orosius lib. 4. i. & epitome Liulana. Bong.

Igitur Pyrrhus] Florus, qui scripsit Epitomen Titi Liuij in ea Epitome causam belli exponit, quod exarsit inter Romanos, & Tarentinos. Tarentini elati fiducia suæ potentiz & suarum opum, freti conjunctione sociorum Samnitiū, & Lucanorum, classem quandam Romanam occiso duce diripuerunt. Eam ob rem missi sunt legati à Romanis, qui cum Tarentinis de hac manifesta vi expostularent. Verum Tarentini, ut irritarent Romanos, non solum auctores illius direptæ clasis absoluerunt, sed etiam ipsos legatos contumeliose tractarunt. Hæc causa fuit, cur Romani indicerent bellum Tarentinis. Po-

dicarunt auctoritatem suorum legatorum, ut sæpe totas ciuitates funditus deleuerint propter violationem legatorum *Strig.*

Samnitiū] Samnites sunt populi Italiz, qui inter Picenum, Campaniam & Apuliam jacent.

Lucanorum] Ager Lucanus Apuliz conterminus fuit juxta Bradanum amnem. Lucanos hospitales & justos vocauit Heraclides de Rebus publicis. A Samnitibus originem traxisse, auctores sunt Plin. lib. iii. cap. v. & Strabo lib. v. eoque Oenotris ejectis eorum sedem inuasisse tradit, atque eos cum Brutiis & generis sui auctoribus Samnitibus ita bellorum cladibus attritos docet, ut eorū oppida distinguere difficile sit. Terminos tamen Lucanis statuit ad Tuscū mare, simul cum aliis auctoribus, à Picentinis Silarū, à Brutiis Lacum amnem. Ad ipsum quoque Silari ostiū celebre Iunonis Argium templum.

- supplicum precibus, quam spe inuadendi Italiae imperij
 2 inductus, venturum se cum exercitu pollicetur. In quam
 rem inclinatum semel animū, præcipientem agere cœpe-
 rant exempla maiorū: ne aut inferior patruo suo Ale-
 xandro videretur, quo defensore iidē Tarentini aduer-
 sus Bruttios vñ fuerant; aut minores animos Magno
 Alexandro habuisse, qui tā longa à domo militia Oriē-
 3 tem subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptole-
 mæo, annos xv nato, exercitum in portu Tarētino ex-
 ponit, duobus paruulis filiis, Alexandro & Heleno, in
 4 solatia longinquæ secum expeditionis adductis. Cuius
 audito aduentu, Consul Romanus Valerius Lævinus,
 festinans, vt prius cum eo congredieretur, quam auxilia
 5 sociorum conuenirent, exercitum in aciem educit: Nec
 rex, tametsi numero militum inferior esset, certamini
 6 moram fecit. Sed Romanos vincentes iam, inusitata
 ante elephantorum forma stupere primo, mox cedere
 prælio cōēgit; victoresque iam noua Macedonū mon-
 7 stra repente vicerunt. Nec hostibus incruenta victoria
 fuit.

templum olim ab Iafone condi-
 tum fuisse idem memorat quan-
 quam templum hoc Plin. lib. iiii.
 cap. v. ad dextram ponit ripam, in
 Picentiaorum agro, Cluser.

Spe inuadendi] Vide notata su-
 perius ad 4. 4. 5.

2. *Aduersus Bruttios*] Bruttij &
 Calabri, sunt in extremo angulo
 Italiae, & hodie pertinent ad ju-
 risdictionem ciuitatis Neapolita-
 nae. Strig.

3. *Adductis*] Legendum abdu-
 ctis. Bong.

4. *Valerius Lævinus*] Plutarcho
 in pyrro cap. 34. Ἀλβίου & literis
 transpositis, & interiecto, legen-
 dum Ἀλβίου. pugna cōmissa est
 medio campo inter Pandosiam vr-
 bem & Heracleam. Plutarch ibi-
 dem. Heraclea autem auctore Pli-
 nio, 3. 11. pr. inter Sirim est & Aci-

rin fluuios. Vnde in Orosio, 4. 1.
 legere audeo, apud Heracleam &
 Pandosiam urbem, fluuiumque Si-
 rin: quamuis ms. habeat, Heracleā
 Campania urbem fluuiumque Li-
 rin, cum nulla sit Campaniæ He-
 raclea, & Liris fluuius ab hoc loco
 alienus sit. Sequutus est autem
 Orosius huius loci corruptum
 exemplar, ideo vt Orosius ita &
 Florus, 1. 18. 10. emendandus. B.

6. *Inusitata ante elephantor. for-
 ma*] Plinius, 8. 6. pr. scribit, Italiam
 non visos hæteaus elephantos,
 boues Lucani appellasse, quippe in
 Lucanis primum visos. Adde Var-
 ronem lib. 6. de lingua Latina,
 Florum. 1. 18. 11. Solinum cap. 25.
 Frontinum strateg. 2. 4. 13. Bern.

7. *Nec hostibus incruenta victo-
 ria fuit*] xiii. m. ferunt casos ex
 Epirotis, Plutarchus.

fuit. Nā & ipse Pyrrhus grauit̃ vulneratus est; & magna pars militum eius cāsa; maioremque gloriam eius victoriā, quam lætitiā habuit. Huius pugnæ euentum 8
multæ ciuitates secutæ, Pyrrho se tradunt. Inter ceteras 9
etiam Locri, prodito præsidio Romano, ad Pyrrhum deficiunt. Ex ea præda Pyrrhus CC captiuos milites 10
Romam gratis remisit, vt cognita virtute eius, Romani cognoscerent etiam liberalitatem. Interiectis deinde 11
diebus, cum sociorum exercitus superuenisset, iterato, prælium cum Romanis facit, in quo par, fortuna prior-
ri bello fuit.

CAP. II. Interea Mago dux Carthaginiensium, in 1
auxilium Romanorum cum cxx nauibus missus, sena-
tum adiit, *agre tulisse Carthaginienses, affirmans, quod 2*
bellum in Italia à peregrino rege paterentur. Ob quam
causam missum se, vt quoniā externo hoste oppugnaren-
tur, externis auxiliis iuuarentur. Gratia à senatu Car- 3
thaginiensibus actæ, auxiliaque remissa. Sed Mago Pu- 4
nico ingenio, post paucos dies tacitus, quasi pacificator
Carthaginiensium, Pyrrhum adit speculaturus cōsilia eius
de Sicilia, quo eū arcessiri fama erat. Nā Romanis eadē 5
causa mittendi auxilij Carthaginiensibus fuerat, vt Ro-
mano bello, ne in Siciliā trāsire posset Pyrrhus, in Italia
detineretur. Dū hæc agūtur, legatus à senatu Romano 6
Fabricius

9. Locri] In magna Græcia. Qui & Epizephyrij dicti sunt, alij quam Ozolæ. de his Virg: *Hic & Narici posuerunt mœnia Locri.*

10. CC captiuos] De quibus ver-
sus Ennii elegantes sunt apud M.
Cicer. Officior. 1. 12. Bong.

11. Iterato] Secunda pugna com-
missa est ad Asculum urbem. Tota
vero hæc historia copiose à Plu-
tarcho in Pyrrhi vita describitur.

CAP. II. 1. Cum cxx nauibus]
Centum triginta habet Valer.
Max. 2. 7. B.

4. Speculaturus consilia.] Vt so-
lebant Carthaginienses. Vide
Frontin. strateg. lib. 1. c. 2. n. 3. & 4.
Ars magnis Principibus etiā uim
familiaris, de qua Piccartus obser-
uation. dec. 7. 4. Bern.

5. Nam Romanis &c.] Mens au-
ctoris legi postulat; Nam Cartha-
ginien[sis] ead. c. m. a. Romanis f. Se-
bil. Mihi t̃ Romanis glossæ mar-
simile uideretur. Bern.

6. Fabricius Lucinus] Plutarchus
refert Cyneam à Pyrrho de agen-
da pace ad Romanos missum,
non

- Fabricius Lucinus missus, pacem cū Pyrrho cōposuit.
 7 Ad quam confirmandam, Cyneas Romam cum ingen-
 8 tibus à Pyrrho donis missus, neminem; cuius domus
 9 muneribus pateret, inuenit. Huic continentia Romanorum simile exemplum, iisdem ferme temporibus fuit.
 10 Nam missi à senatu in Ægyptum legati, cum ingentia sibi à Ptolemæo rege missa munera spectauissent, interjectis diebus ad cœnam inuitatis, aureæ coronæ missæ sunt, quas illi honoris causa receptas, postera die statuis regis imposuerunt. Igitur Cyneas, cū turbaram cum Romanis pacem ab Appio Claudio renuntiasset, interrogatus à Pyrrho, *qualis Roma esset*, respondit, *Regis urbem sibi visam*. Post hæc legati Siculorum superueniunt, tradentes Pyrrho totius insulæ imperium,
 12 quæ assiduus Carthaginensium bellis vexabatur. Itaque relicto Locris Alexandro filio, firmatisque sociorum ciuitatibus valido præsidio, in Siciliam exercitum traiecit.

C A P.

non Fabricium à Romanis ad Pyrrhum. Obtruncit autem Appius Claudius cæcus, ne fœdus atque pax fieret. Obserua quæ hic de Fabricio narrat Plutarchus.

Fabricius] Alij huic missum ferunt vt de captiuis redimendis ageret. De Romanorum continentia lege Valerium, 4. 3. Hoc voluit Varro lib. 2. de vita Pop. R. *Qua abstinentia viri mulieresque Romæ fuerint, quod à rege munera eorum noluerit nemo accipere*. Bon.

7. Cyneas] Fuit hic Demosthenis auditor, cuius eloquentia plures vrbes, quam suis armis subactas esse dicebat Pyrrhus. Plutarch. Pyrrh. c. 28. Adde Liuiū. 34. 4. 5. B.

9. Honoris causa] Hoc est, ne liberalitatem regis aspernari viderentur. mss. tamen hominū habent: vade Freinsh. ominū facit: quippe mali ominis fuisset, hospitilia munera non admittere. Bern.

Statuis regis imposuerunt.] Muneribus scilicet regis in ipsius regis honorem versis, quæ certe non adulatio, sed Romana moderatio potius dici debuit. Narrat Athenæus lib. 10. 10. Aelianus var. 2. 41. & Laërtius in Xen. haud multum dissimile factum Xenocratis philosophi, qui muneri sibi datam à Dionysio rege coronam auream, domum à cœna rediens, Mercurio qui stabat ante regias ædes, iniecit adde Lipsij Notam 167. ad Tacit. annal. 2. Bern.

10. Ab Appio Claudio] Cum de Pyrrhi pace ageretur, ad eam causam Appium illum & cæcum & senem delarum memoria proditum est. Cicero philipp. 1. 5. Adde L. 1. 5. ff. de postulando. & L. 2. 5. 36. de orig. iur. Bern.

Regum urbem] Plutarchus in Pyrrho c. 42. de Senatu tantum: cum multorum regum visum esse concilium;

CAP. III. Et quoniam ad Carthaginienſium men-
tionem ventum eſt, de origine eorum pauca dicenda
ſunt, repetitis Tyrionum paulo altius rebus, quorum
caſus etiam dolendi fuerunt. Tyrionum gens condita à
Phœnicibus fuit, qui terræmotu vexati, relicto patriæ
ſolo, Aſſyrium ſtagnum primo, mox mari proximum
litus incoluerunt, condita ibi vrbe, quam à piſcium
vberrate, Sidona appellauerunt: nam piſcem Phœnices
ſidon vocant. Poſt multos deinde annos à rege Aſcalo-
niorum

concilium. B. Florus. 1. 18. 26. *Vrbem
templum ſibi viſam, ſenatum ra-
gum eſſe Bern.*

CAP. III. 2. *A Phœnicibus]*
Curtius, 4. 4. 25. ab Agenore Tyrum
conditam ſcribit. Hanc poſtea Ro-
manorum coloniam Vlpianus L. 1.
in præf. de cenſib. celebrat; inde
ſibi originem fuiſſe memorans.
Bern.

3. *Terra motu]* Strabo lib. 1. & 16.
Aſſyrium ſtagnum] Locum in-
telligit Genneſareticum, de quo
Strabo lib. 16. De Sidone & Tyro
vide eundem Strabonem, & Q. Cur-
tium. B. Adde Pomp. Melam, 1. 12.
Alterius Tyri Phœnicum coloniæ
quam præſtingit Auulus Tyras,
meminit Anm. Marcellinus, 22. 18.
Bern.

4. *A piſcium vberr.]* Sed D. Hie-
ronymus in quæſtion. ſive tradit.
Heb. in Genefin (tom. 3. 216. d.) *De
Canaan primus natus eſt Sidon,*
inquit à quo vrbs in Phœnice Sidon
vocatur. Bern.

Sidona] A Sidoniis & Phœnici-
bus per totum terrarum orbem
multa conditæ ſunt coloniæ vr-
beſque. Habuere Sidonijs ſicut &
Tyrijs ingenium acre, viuidum, &
ad omnia flexile. His artibus opes
illorum breui in immenſum creue-
re, dum iis vacare licuit per longæ
pacis otium. Nam pacate diu vi-
xiſſe præ ceteris mortalibus vel
hinc colligas, quod lib. Iud. cap. 18.
Sidonijs proponuntur in exemplum
ſummæ ſecuritatis. Verum autem

eſſe puto, quod Sidonem ſcribit
Trogus à piſcium vberrate ſic ap-
pellatam fuiſſe, nam *Said*, id eſt,
piſcatio, hodieque *Sidon* dicitur,
vt Galizæ oppidum *Bethſaida*,
quaſi domum piſcationis dixeris.
Nec Sidoni minus congruit, quam
Hebræi nos docent eſſe ad mare
piſcoſiſſimum Itaque cum Gen. 10.
13. Sidon fuiſſe Chanaanis primo-
genitus, per Sidonem intellige Si-
doniorum patrem, vel Sidonis
conditorem, quocunque fuerit no-
mine. Sidonem ex hoc loco diſci-
mus fuiſſe valde vetuſtam, vt quæ
conditorem habuerit Chami ne-
potem, Noachi pronepotem. Ita-
que licet Tyrum, Sidonis æmulam,
antiquam & Cadmazæ & Ogy-
giam, Poëtæ paſſim appellent, &
iidem antiquitatis nomine pluri-
mum ſe efferant, tamen Sidoni Ty-
rus cogitur ſubmittere falces. Ho-
merus plurimis in locis Sidonio-
rum, nunquam Tyri meminit: Si-
don autem à Tyro fere diſtabat
ſtadiis ducentis. Ita haberur in
Strabone. In medio Sarepta nomen
habet ab æris fuſione, cuius ibi
magnus prouentus, vnde Home-
rus:

Εἷς μὲν Σιδῶνι πολυχάρων
ἰχθυῶν ἰθῆ.

Id eſt:

*Æriſera ex Sidone genus miſi
glorior eſſe Bochari.*

*Nam piſcem Phœnices Sidon ap-
pellant.]* Philo Bybliensis: *χρῆσις*

niorum expugnati, nauibus appulsi, Tyron urbem ante
 6 annum Tiojanæ cladis condiderunt: ibi Persarū bellis
 diu varieque fatigari, victores quidem fuere: sed attritis
 viribus, à seruis suis multitudine abundantibus, indigna
 7 supplicia perpeffi sunt: qui conspiratione facta, omnē
 liberum populum cum dominis interficiunt: atque ita
 potiti vrbe, lares dominorum occupant, tempubl. inua-
 dunt, conjuges ducunt, & quod ipsi non erant, liberos
 8 procreant. Vnus ex tot milibus seruorū fuit qui miti
 ingenio, senis domini, paruulique filij eius fortuna mo-
 ueretur; dominoque non truci feritate, sed pia miseri-
 9 cordiæ humanitate respiceret. Itaque cum velut occisos
 alienasset, seruisque de statu reipub. deliberantibus pla-
 cuisset regem ex suo corpore creati, eumque potissimū
 quasi acceptissimum diis, qui solem orientē primus vi-
 disset, rem ad Stratonem (hoc enim ei nomen erat) do-
 10 minum occulte latentem detulit. Ab eo formatus cum
 medio noctis omnes in vnum campū processissent, ce-
 teris in Orientem spectantibus, solus Occidentis regio-
 11 nem intruebatur. Id primum aliis videri furor, in Occi-
 12 dente solis ortum quærere: vbi vero dies aduentare cœ-
 pit, editissimisque culminibus vrbis oriens splendens
 expectantibus aliis, vt ipsum solem aspicerent, hic pri-
 mus omnibus fulgorē solis in summo fastigio ciuitatis
 13 ostendit. Non seruilis ingenij ratio visa; requirentibus-
 que

ὁ ὕστερον παλαιὸς δὲ τὸ τ' ὕψος
 ἐκείνου ἡμεῖς ἡμεῖς Ἀγρία, καὶ
 Ἀλία, τὴν ἀλυσίαν καὶ ἀγρίαν
 ἰσοστάς, ἡ δὲ ἀνὰ κληθῆναι ἀγρευ-
 τὰς καὶ ἀλυσίαν. Nam ἡ γὰρ πῖσκατος.
 Ita credebant Phœnices. Voss.

6. Seruus, multo abund. Florus,
 3. 12. 15. Quid bella seruilia? unde
 nobis, nisi ex abundantia fami-
 liarum? Tacit. annal. 4. 27. Vrbs cre-
 pidat ob multitudinem familia-
 rum, quæ gliscbat immensum mi-
 nore in dies plebe ingenua. Iunge
 Thucydidem, 4. 16. 12. de Sparta-

norum Helotis: Liuium 3. 16. 3. Se-
 necam de clem. 1. 24. princ. Bern.

13. Non seruilis &c.] Plato lib. 6.
 de LL. sub finem ex Homero pro-
 ducit hos versus, qui nobis tamen
 Odyss. 17. 322. paulo aliter legun-
 tur:

Ἡμῖσι γὰρ τὸ νόμ' ἀπαμείβεταί
 εὐρύσσει ζεῦ,

Ἀνδρῶν ὡς ἀνδρῶν δὲ δούλων
 ἡμῶν ἔλκον.

Dimidio mentis deprivat luppi-
 rer illos.

Seruilis

que auctorem, de domino confitetur. Tunc intellectum 14
est: Quantum ingenua seruilibus ingenia præstarent;
malitiaque seruos, non sapientia vincere. Igitur venia 15
seni filioque data est; & velut numine quodam reserua-
tos arbitantes, regem Stratonem creauerunt. Post cu- 16
ius mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepotes
transiit. Celebre hoc seruorum facinus, metuendumque 17
exemplum toto Orbe terrarum fuit. Itaque Alexander 18
Magnus, cum interiecto tempore in Oriente bellū ge-
reret, velut vltor publicæ securitatis, expugnata eorum
vrbe, omnes qui prælio superfuerant, ob memoriam ve- 19
teris cædis crucibus affixit: genus tantum Stratonis in-
uiolatum seruauit, regnumque stirpi eius restituit, inge-
nuis & innoxiiis incolis insulæ attributis. vt extirpato
seruili germine, genus vrbis ex integro conderetur.

CAP. IV. Hoc igitur modo Tyrij, Alexandri au-
spiciis conditi, parsimonia & labore querendi cito cō-
ualuere. Ante cladem dominorum cum & opibus &
multitudine abundarent, missa in Africam iuuentute,
Vticam

*Seruilis quoscunque viros fors
ceperit unquam.*

Contra ea Dionys. Cato. lib. 3. disti-
ch. 11. *Vtile consilium &c.* & maxi-
me Seneca epist. 47.

17. *Meruendum exemplum &c.*]
Eodem vius argumento Marcelli-
nus, 17. 28. ad seruos rebelles, in-
quit, oculi signa transferri vilitas
publica flagitabat.

18. *Expugnata eorum vrbe*] De
expugnatione Tyri, vrbis nobilif-
simæ, vide Q. Curtium.

Crucibus] Quippe proprio seruo-
rum supplicio. Plaut. in Mille, 2. 4.
19. Tacitus histor. 2. 72. 4. & 4. 11. 9.
Vulcatius in Auidio Cassio c. 4.
Capitolinus in Macrino cap. 12.
Bern.

CAP. IV. 1. *Conualuere*] Est qui
mutat coaluere, minime ad Iustini
genium: cui conualescere significat

crescere, seu potentia augescere. Sic
3. 4. 1. & 36. 2. 18.

2. *Vticam condidere*] Punicarum
in Africa urbium, si Carthaginem
demas, nulli celsit. Vtica, sexaginta
autem stadiis à Carthagine dista-
bat, vt testatur Appianus; nempe
versus occasum. Stephanus eam
scribit Tyriorum coloniam fuisse.
Quod & Iustinus affirmat lib. 18.
Cum & opibus & multitudine Ty-
rij abundarent, missa in Africam
iuuentute Vticam condidere. Ita-
que de antiquitate gloriabatur nō
parum; quin & eo nomine Cartha-
gini præferebatur. Silius Italicus
lib. 3.

*Proxima Sidoniis Vtica est effu-
sa manipulis,*

*Prisca sibi Vererisque ante arces
condita Byrsa.*

Aristoteles in libro mirabilium :

- 3 Vticam condidere : cum interim rex Tyro decedit, filio
 4 Pygmalione, & Elissa filia, insignis formæ virgine, he-
 5 redibus institutis. Sed populus Pygmalioni admodum
 6 puero regnum tradidit. Elissa quoque Acerbæ auunculo
 7 suo, sacerdoti Herculis, qui honores secundus à rege
 8 erat, nubit. Huic magnæ, sed dissimulatæ opes erant: au-
 rumque metu regis non rectis, sed terræ crediderat ;
 quam rem etsi homines ignorabant, fama tamen loque-
 batur. Qua incensus Pygmalion, oblitus iuris humani,

auunculum

τὸ ὅτι Αἰσῶν ἐν Τύρῳ καλεῖται, ἢ καί ται μὲν ὡς λέγουσιν, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μεταξὺ Ἑρμείας καὶ τῆς Ἰσμενίας ἀκροῦ, ἐπὶ καί τινι τῷ Καρχηδόνι ὡς σταδίου διακοσίῳ. ἢ καὶ ὡς ἑτέρον κπεδῆναι λέγουται αὐτῇ τῷ Καρχηδόνι ἐπὶ διακοσίῳ ἐξ ὁδοῦ ὡς ἀναγὰρ ὁπῶτα ἐν τῷ Φινικισμῷ Ἰσχυρίαι. Id est: In Libya Vtica, quam vocant, quam in sinu sitam esse aiunt inter Mercurij & Hippī promontoria, vltra Cartaginem Itadiis fere ducentis, atque annis CCCLXXXVII. ante Carthaginē esse conditam, ut in Phœnicis historiis scriptum legitur. Velleius Paterculus, l. 2. g. circa Codri tempora, qui Sauli fuit æqualis, Tyrios paucis annis post Cades Vticam condidisse refert. Verbi igitur tam vetustæ nomen fecit ipsa antiquitas. Vtica enim vel Ityca Punico פִּינִי, Irica, id est, *prisca* dicebatur. Bochart. Qui nunc locus à Barbaris *Mazachares* appellatur. D. Mar-
 rius Nig.

3. Rex Tyro] Malim Tyri. Dido-
 nis autem pater Agenor filius Be-
 li. B. Silius Italicus initio libri 1. de
 bello Punico, ubi de fano Didonis
 seu Elissæ :

-----stant marmore mæsta
 Effigies, Belusque parens, omni-
 que neporum
 A Belo series: stat gloria gentis
 Agenor :

Et qui longa dedit terris cognomina Phœnix,

Lucem huic historiæ toti scænera-
 buntur scitissimi illius Musarū Fa-
 bri semestria lib. 3. c. 2. & 13. Bern.

Interim rex Tyro decedit, filio
 Pygmalione &c.] In ms. legebatur,
 rex multo Tyro. Et Ioannes Gerun-
 densis Episcopus, in Paral. Hist. His-
 panicæ citat, *interim rex Mudo*
Tyro decedit. Vix itaque credide-
 rim, sanum esse hunc locum. Puto
 scribendum, *interim rex Mugo*
Tyro decedit. Mugo appellatur hic
 pater Pygmalionis, quæ alij *Mur-*
gonum, & *Margenu* vocant. Mir-
 llus is est Theophilo lib. 111. ad
 Autolycum. *Mehres* vero est Ser-
 uio. Alij & *Belum* vocant. Non re-
 cte. Voss.

5. Acerba] Qui vulgo, & à Maro-
 ne, *Sicham* dicitur. In ora mss. ali-
 quot adscriptum est, *Hiarba* le-
 gendum: falso Mauritanorum prin-
 cipem cum Didonis marito con-
 fundentes. Alij *Aceruas* habent v.
 pro b. Seruius in Virgilium notat
Sicharbam eundem appellatum, &
 fragmentum de Bidone, quod
 mihi ex veteri libro transcriptum
 communicavit popularis meus P.
 Daniel: in quo totus hic locus ad-
 ducitur ex Trogo Pompejo in
 Epitomis Bong.

Acerba auunculo] Qui & Si-
 chæus Virg.

Huic coniunx *Sicham* erat diris-
 simus agri
 Phœnicum.

annunculum suum, eundemque generum, sine respectu
 pietatis occidit. Elissa diu fratrem propter scelus auer- 9
 tata, ad postremum dissimulato odio, mitigatoque inte-
 rim vultu fugam tacito molitur, assumptis quibusdam
 principibus in societatem, quibus par odium in regem
 esse, eandemque fugiendi cupiditatē arbitrabatur. Tunc 10
 fratrem dolo aggreditur, fingit se ad eum migrare vel-
 le, ne amplius ei mariti domus, cupida oblivionis, gravē
 luctus imaginem renouaret, nec ultra amara admonitio
 oculis eius occurrat. Non inuitus Pygmalion verba soror- 11
 is audiuit, existimans cū ea & aurū Acerbæ ad se ven-
 turū. Sed Elissa ministros migrationis à rege missos, na- 12
 vibus cū omnibus opibus suis prima vespere imponit.
 prouecta que in altū, compellit eos onera harenæ pro
 pecunia inuolucris inuoluta, in mare dejicere. Tunc 13
 deflens ipsa, lugubrique voce Acerbā ciet; orat, ut li-
 bens opes suas recipiat, quas reliquerat; habeatque infe-
 rias, quas habuerit causā mortis. Tunc ipsos ministros 14
 aggreditur; sibi quidē ait optatā olim mortem: sed illis
 acerbos cruciatus, & dira supplicia imminere, qui Acer-
 bā opes, quarū spe parricidiū rex fecerit, auaritia tyrāni
 subtraxerint. Hoc metu omnibus injecto, comites fugā 15
 accepit.

3. Generum] Id est, sororis mari-
 tum, ut ex Sophoclis Oedipo ty-
 ranno, & Probi Pausania, notauit
 vir incomparabilis. Iac. Cuiacius
 obseruation. 6. 17. Quomodo &
 Ditmarus, & Vvitichindus Saxo
 lib. 1. loquuti sunt. Sed & Cedre-
 nus, Iothor socerum Moysis vocat
 πατὴρ τὸν ἢ γαμῶν. Ut quicun-
 que uxorem alteri dat, aut filiam,
 aut sororem, eius gener dicatur.
 Fortasse & qui ducit, gener dici-
 tur: quo sensu ὁ γαμῶν legi-
 mus Matth. 22. 24. B. Zonaras in
 Stauracio generale vocabulum
 restringit, γαμῶν ὅτι τῇ ἀδελφῇ.

Ceterum istiusmodi nomina cog-
 nationum & affinitatum, ab aucto-
 ribus non iurisconsultis confundi
 sæpe corrumpique, demonstrat
 præter alios Alb. Gentilis lib. 5. de
 nuptiis, pag. 448. & seqq. Bern.

Generum] Gener aliquando vir
 sororis dicitur, Cuiac. obs. 6. c. 17.
 Ita Pygmalio, Sichæi gener voca-
 tur, cui nupserat Sichæi soror Elis-
 sa. Corradus tamen locum corrup-
 tum putat.

10. Oculi eius &c.] Cicero faml.
 6. 1. Oculi augent dolorem, nec auer-
 tere à miseriis cogitationem sinant.

15. Quidē] Forte, cietis.

accepit. Iunguntur & senatorum in eam noctem præparata agmina; atque ita sacris Herculis, cuius sacerdos Acerbas fuerat, repetitis, exilio sedes quærunt.

- 1 CAP. V. Primus illis appulsus terræ, Cyprus insu-
 2 la fuit: ubi sacerdos Iouis, cum coniuge & liberis, deo-
 rum monitu, comitem se Elissæ sociumque præbuit, pa-
 3 ctus sibi posterisque perpetuum honorem sacerdotij.
 4 Conditio pro manifesto omine accepta. Mos erat Cy-
 priis, virgines ante nuptias statutis diebus dotalem pec-
 5 cuniam quæsituras, in quæstum ad litus maris mittere,
 6 pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas. Ha-
 rum igitur ex numero LXXX admodum virgines raptas,
 nauibus imponi Elissæ jubet; ut & iuuetus matrimonia,
 7 & vrbs subolem habere posset. Dum hæc aguntur, Py-
 gmalion cognita sororis fuga, cū impio bello fugien-
 tem persequi pararet, aggre precibus matris, & deorum
 8 minis victus, quieuit: cui cū inspirati vates canerēt, nō
*impune laturū, si incrementa urbis toto Orbe aufferatis-
 sima interpellasset, hoc modo spatiū respiradi fugiēti-*
bus datū. Itaque Elissæ delata in Africæ sinum, incolæ
 loci eius, aduentu peregrinorum, mutuarumque rerum
 com

15. Sacri Herculi] Institutiis pri-
 mum ab Iromio Tyri rege (qui in
 sacris Regum libris Chiram voca-
 tur) sub id tempus, quo Salomon
 Hierosolymis imperabat. Ioseph.
 antiquit. Iudaicar. 8. 2. Bern.

CAP. V. 4. Mos erat &c.] Lactan-
 tius diuinar. instit. 1. 17. Venus au-
 Ætor mulieribus in Cypro mori illius
 fuit, ne sola præter alias mulieres
 impudica & virorum appetenti vi-
 deretur. Armeniis similem fere
 morem tribuit Strabo, sine libri
 11. & Lydis Herodotus 1. 93. Puni-
 cis Valerius Max. 2. 6. 15. Phœnici-
 bus D. Augustinus de Civ. Dei, 4.
 10. Bern.

7. Inspirati vates] Dæmone pleni.
 Interpellasset] Sic auctor iterum,

15. 3. 3. & 44. 4. 20. Eleganter Cur-
 tius, 6. 6. 14. Ne in seditionem res
 verteretur, otium interpellandum
 erat bello. Et 4. 6. 11. Saxa coresque
 interpellant specum Capitolinus in
 M. Ant. Philosoph. cap. 8. Interpel-
 lauit istam securitatem felicita-
 temque imperij, Tiberis inundatio.
 Vide de hac voce Freinsheimij in-
 dicem. Bern.

Mutuarumque rerum comm.]
 Quod Spartanis quoque tribuit
 auctor, 3. 2. 1. & Germanis Tacitus
 cap. 1. idemque cum Aristoteles
 Politic. 1. 6. tum Plinius nat. hist.
 33. 1. princ. ut antiquissimum, &
 maxime conueniens naturæ, com-
 mendat. Bern.

commercio gaudentes, in amicitiam sollicitar: deinde
 empto loco, qui corio bouis tegi posset, in quo fessos
 longa nauigatione socios, quoad proficisceretur, resi-
 cere posset; corium in tenuissimas partes secari iubet,
 atque ita maius loci spacium quam petierat, occupat:
 unde postea ei loco Byrsæ nomen fuit. Confluentibus o
 deinde vicinis locorum, qui spe lucri multa hospitibus
 venalia inferebant; sedesque ibi statuentibus, ex fre-
 quentia hominum velut instar ciuitatis effectus est. Vti-
 census quoque legati, dona vt consanguineis attule-
 runt; hortatique sunt, urbem ibi conderent, vbi sedes
 sortiti essent. Sed & Afros detinendi aduenas amor ce-
 pit. Itaque consentientibus omnibus, Carthago con-
 ditur, statuto annuo vectigali pro solo vrbis. In primis
 fundamentis caput bubulum inuentum est; quod auspi-
 cium quidem fructuosæ terræ, sed laboriosæ, perpetuo-
 que seruæ vrbis fuit: propter quod in alium locum vrbis
 translata. Ibi quoque equi caput repertum, bellicosum
 potentemque

9. Deinde empto loco] Virgilius. 1. Aeneid. Strabo, 17. Appianus de bellis Punicis: Eustathius in Dionysium: & ceteri passim auctores de Carthagine multa. de qua silere rectius putat Sallustius Iug. 19. 3. quam parum dicere. Bong.

Tegi] Male vtitur auctor hoc verbo: rectius Appianus de bell. Pun. pag. 1. b. ὅσον βόρην ταύρου & c. & Lilius, 34. 61. 10. quantum loci, bouis ergo amplecti potuerint. Nec aliter Virgil. Aeneid. 1. 372. Taurino quantum possent circumdare tergo.

Byrsæ] Strabo lib. 17. pag. 522. 45. Byrsam, hoc est, tergus, ait arcem fuisse in media vrbe Carthagine, loco edito, in cuius vertice templum Aesculapij fuerit, quod Asdrubalis vxor, vrbe capta, secum concremarit. Bern.

Byrsæ] Nugantur hic Græci & Latini auctores. Byrsa enim ἡ γὰρ, hoc est, munitus locus Pœnis &

Orientalibus. Quo nomine etiam Idumæorum metropolis dicta.

12. Vicensium] Vide supra.

14. Carthago] Totam eam oram vsque ad Herculis columnas Pœni & Chananæi suis coloniis inuadunt. Quarum tum ac postea, caput Carthago fuit, vero nominæ Chædreaneæ, כנען ירצן, ἡ πύλις Ἀνακ, quod ab Anakxis structa atque habitata esset. De qua fuga pluribus Scaliger de Emend. Temp. Vossius, 1. Gram. ix. Seldenus de Pis Syris.

Pro solo] Ita 19. 1. 4. Antiquitatem obserua moris illius pendendi vectigalis, quod solarium Vlpiano. Bern.

16. Equi caput] Ideo Κυνόβη dicta. quod ipsorum lingua est caput equinum. B. Adde Virgil. Aen. 1. 7. 448. Eiusmodi auspicia priscis in condendis vrbibus curiose obseruata, præter alia exemplo est Roma apud Lilius, 1. 55. 7. Bern.

potentemque populum futurum significans, vibi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinionem nouæ vibs concurrentibus gentibus, breui & populus & ciuitas magna facta.

1 CAP. VI. Cum successu rerum florentes Carthaginis opes essent, rex Maxitanorum Hiarbas decem Pœnorum principibus ad se arcessitis, Elissæ nuptias sub
2 belli denuntiatione petit: quod legati reginæ referre metuentes, Punico cum ea ingenio egerunt; nuntiantes
3 regē aliquē poscere, qui cultiores victus eū, Afrosq; perdoceat: sed quē inueniri posse, qui ad Barbaros & ferarū
4 more viuētes trāsire à consanguineis velit: Tūc à regina castigati, si pro salute patria asseriorē vitā recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigat, debeatur: regis mādāta aperuere, dicētes, Quā precipias aliis, ipsi faciēda esse si
5 velit, vrbi consultū esse. Hoc dolo capta, diu Aceibę viri nomine cū multis lacrymis & lamētatione flebili inuocato, ad postremū iturā se quo sua vrbis fata vocarent,
6 respondit. In hoc triū mensū sumpto spatio, pyra in vltima parte vrbis exstructa, velut placatura viri manes, inferiasque ante nuptias missura, multas hostias cædit,
7 & sumpto gladio pyram cōscendit; atque ita ad populū respiciens,

17. Ad opinionem nov. u.] Infra, 23. l. 12.

CAP. VI. I. Maxitanorum Hiarbas] Vett. quidam Muxitanorum, vulgo Mauritanorum. Eustathius (in Dionys. pag. 38. a.) Hiarbam regem facit Mazicum Apud Stephanum de vrbibus Mazies sunt Lybia Nomades. Sunt autem & alij Maxyes, & alij Machmes. Docto lectori iudicium relinquo B. Mazyes Libycos populos, habet etiam Amm. Marcellianus l. 29. c. 25. & 27. De his auctori sermonem hic esse, sentit etiam in exercitationibus Plinianis pag. 322. c. magnus ille Salmastius.

Hiarbas] Melius sine aspiratione arbas, quomodo Græci & Virgilij.

4. Pro salute patriæ] Neque ciues idonei aliquid habent antiquius salute communi. Varro rer. hum. lib. 20.

6. Sumpto gladio pyram ascendit] Seruius non vulgo vulgatus, sed manuscriptus (Fuldensis) ad illud Virgilij Aeneid. 1. v. 344.

Imperium Dido Tyria regit vrbe profecta,

Dido, inquit, vero nomine Elissa antea dicta est: sed post incensum à Iano Dido appellata fuit, id est, Virago. Punica lingua, quod cum à suis ciuibz cogere-
tur ciuidam de Afri regibus nuberet; & prioru mariti amore renere-
tur; forti se animo & interfecerit, &

respiciens, *iturā se ad virū sicut praeceperant*, dixit, vi-
rāque gladio finivit. Quamdiu Carthago inuicta fuit,
pro dea culta est. Condita est vrbs hāc LXXI annis 9
ante quam Roma; cuius virtus sicut bello clara fuit ita 10
domi status variis discordiarū casibus agitatus est. Cum 11
inter cetera mala, etiā peste laborarent, erenta sacro-
rum religione, & scelere pro remedio vfi sunt. Quippe 12
homines, vt victimas immolabant; & impuberes (quā
aetas etiam hostium misericordiam prouocat) aris ad-
mouebant, pacem deorum sanguine eorum exposcen-
tes, pro quorum vita dij rogari maxime solent.

CAP. VII.

*Et in pyram iniecerit, quam se ad
expiandos priorū marū manes
extruxisse fingebat.* Mod.

9. LXXI annis] Hic plurimum
variant auctores. quidā ante Tro-
jam captam conditam volunt, in-
ter quos Philistus apud Eusebium,
& Appianus: quidam post captam
Trolam, antequam Roma conde-
retur. Neque hi in numero anno-
rum consentiunt. Paterculus, 1. 6.
4. annos quinque & LX ante Ro-
mam: Liui epitoma libr. 51. annos
DCC. Ilierisile Carthaginem refert:
euerſa autē est anno vrbs DCVI,
fuerat ergo ante urbem conditam
annos XCIII. Solinus c. 30. annos
DCCXXXVII, vel vt in veteri codice
Vineti legitur DCLXXVII. Euse-
bius venisse in potestatem Roma-
norum anno à conditione sui
DCLXXIII. (ita est in ms.) vel vt
alii affirmāt DCCXLVIII. prior nu-
merus vno anno plus habet, quam
Paterculi ratio. M. Cicero, 1. de
Repub. Nec tantum Carthago ha-
buisse opum sexcentos fere annos,
sine consilio & disciplina. Sed hāc
accuratius explicabunt Bochelli
mei ad Eusebium obseruationes
chronicae. Bong. Consulendus &
Scaliger animaduers. Euseb. ad an-
num MCLXXVII. & MDCCCLXXI.
maxime vero canonibus Isagogi-
cis. Cum auctore nostro congruit

traditio Catonis apud Seruium ad
Virgillij Aen. 1. v. 271. Aen. 4. v. 459.
Bern.

12. Homines vt victimas] Vide
Curtium Ruf. 4. 1. 38 &c. Bong. &
Silium Italicum lib. 4. v. 767. Quan-
quam prater Carthaginenses, hoc
immanitatis dirae sacrificium Dio-
nyſius Halicarn. 1. 38. Gallos etiam
aliaeque gentes occidentales sua
etiamnum aetate, sub Augusti prin-
cipatu tenuisse scribit, consen-
tiente Caesare Gall. 6. 16. & Plinio,
30. 2. fin. Sed de maioribus nostris
Tacitus Germ. c. 9. Quo vero ritu
Poeni liberos immolarint. refert
Plutarchus in libro de superstitione
c. 21. & Diod. 20. 14. Ratio-
nem habet Varro lib. 6. diuinar.
rer. citante Augustino, 7. 19. de
Civ. Dei: Ideo à quibusdam pueri
Saturno soliti sunt immolari, sicut
à Panu, & à quibusdam etiam
maiores, sicut à Gallis: quia om-
nium seminum optimum est genus
humanum. Ceterum humana sacri-
ficia facunde execratur Lactan-
tius, 1. 21. Adde Ioan. VVierum de
praestig. dæm. 1. 7. Bern.

Etiā hostium] Ita fere infra,
26. 2. 5.

Pacem deorum] Proprie ver-
bum est Pontificale: Nonius pro-
pitiacionem interpretatur. Ita Li-
uius, 7. 2. 1. Pacis deum exposcen-

- 1 C A P. VII. Itaque aduersis tanto scelere numini-
bus, cum in Sicilia diu feliciter dimicassent: translato
2 in Sardiniam bello, amissa maiore exercitus parte,
3 graui prælio victi sunt. Propter quod ducem suum
Maleum, cuius auspiciis & Siciliae partem domuerant,
& aduersus Afros magnas res gesserant, cum parte
4 exercitus, quæ superfuerat, exulare iusserunt. Quam
rem ægre ferentes milites, legatos Carthaginem mit-
tunt, qui reditum primo, veniamque infelicis militiæ
petant; tum denuntiant, *quod precibus nequeant, armis*
5 *se consecuturos.* Cum & preces & minæ legatorum spre-
tæ essent, interjectis diebus, conscensis nauibus, arma-
6 ti ad urbem veniunt: ibi deos hominesque testari,
non se expugnatum, sed recipratum patriam venire;
ostensurosque ciuibz suis, non virtutem sibi priore bello,
7 *sed fortunam defuisse:* prohibitis com meatibus, ob-
fessaque urbe, in summam desperationem Carthagi-
nenses adduxerunt. Interea Cartolo, Malei exulis du-
cis filius, cum præter castra patris à Tyro, quo decimas
Herculis

da causa, testifernium fuit. Plau-
tus Amphitr. 5. l. 75.

*Ve Iouis supremi, multos hostiū,
pacem experiam.*

Silius Ital. lib. 15. v. 439.

*Gramineis pacem superum pos-
ceb: et ad aras.* Bern.

C A P. VII. 1. *Diu feliciter*
Duo mss. & Vugati, & Orosius, 4.
6. *infeliciter*: quod non probo:
sequitur enī, *Sicilia partem do-
muerant.* Bong. Facit præcipue se-
quens num. 7. & 13. vbi de præda
victoriaque Siciliensi. Bern.

2. *Maleum*] Mazæum, Orosius
habet.

*Propter quod ducem suum Ma-
leum*] In aliis codicibus, erat *Ma-
cheum*. Quod non potest esse no-
men Punicum. Forſan verum est,
Malchus vel *Malcus*. Id etiam no-
minis est regi Nabathæorum apud
Hirñum de bello Alexandrino.
Malchum vero Regem significare

etiam pueri norunt. Voss.

3. *Quod precibus nequeant*] Ejus-
modi preces armatas, *æci δ' ἀνάσ-
κλις* Cic. ad Attic. 9. 16. eleganter
appellat: hoc est, interprete Pla-
tone epist. 7. *δ' ἡνὸς μὲν πρὸς πρὸς
ἀνάσκει*, preces cum necessitate
ac vi conjunctas. *Preces erant, sed*
quibus contradi non posset, inquit
Tacit. hist. 4. 46. de militibus stip-
pendia orantibus. *Quod rogant,
cogere possunt*: Liuius, 32. 21. Huc
pertinet vox illa centurionis in
Senatu Romano, qui gladij capulū
ostendens, *Si vos non feceritis, in-
quit, hic facies.* Suet. Aug. c. 26. B.

7. *A Tyro, quo decimas Hercu-
lis*] Carthaginenses, quod ex Tyro
in coloniā essent deducti, decimas
omniū, quæ in prouentū rationē
cadebant, Herculi coloniæ suæ pa-
trono Tyrum transmittere solitos
scribit Diodorus, 20. 14. Bern.

9. *Perico*

Herculis ferre, ex præda Siciliensi, quam pater eius ceperat, à Carthaginensibus missus fuerat, reuenteretur, arcessituiq; à patre esset, *præ publicæ se religionis officia exsecuturum quam priuata pietatis*, respondit. Quam 8
 re et si indigne ferret pater, non tamen vim afferre religioni ausus est. Interjectis deinde diebus Cartalo, petito 9
 comiteatu à populo, cum reuersus ad patrem esset, ornatusque purpura, & infulis sacerdotij, omnium se oculis ingereret, tunc in secretum abducto pater ait :
Aususne es, nefandissimum caput, ista purpura & auro 10
ornatus, in conspectum tot miserorum ciuium venire? &
mœsta ac lugentia castra, circumfluentibus quæta felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare? Nusquamne
te aliis iactare potuisti? Nullus locus aptior, quam sordes 11
patris, & exilij infelicis ærûna fuerunt? Quid, quod paulo 12
ante vocatus, non dico patrē, ducem certe ciuium tuorum
superbe spreuisti? Quid porro tu in purpura ista coronis- 13
que aliud, quam victoriarum mearum titulos geris?
Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen ag- 14
noscis; ego quoque imperatorem me magis, quam pa-
trē iudicabo; statuamque in te exemplum, ne quis post-
hac infelicibus miseriis patris illudat. Atque ita cum 15
 cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu vr-
 bis suffigi iussit. Post paucos deinde dies Carthaginem 16
 capit euocatoque populo ad concionem, exilij iniuriam
 queritur : belli necessitatem excusat : *contentumque*
victoria

9. *Petito comiteatu*] Hoc est, abeundi licentia. Vulgo saluum conductum appellant. Bern.

Infulis] Infulæ Festo sacerdotum filamentum denotant. Infilare autē veteres dicebāt amicire, velare.

15. *Altissimam crucem*] Vt solebat in noxio aliquo insigni. Sicut Pœni faciunt in Regulo apud Siliū Italicum :

— Vidi cum robore pendens
 Italiam cruce sublimis spectare
 ab alta.

Quo pertinuit irrisio Galbæ, qui

cuidam imploranti leges, & ciuem Rom. se restituenti, quasi solario & honore aliquo penam leuaturus, multo præter ceteras altiore statui crucem iussit. Sueton. Galb. cap. 9. Bern.

Altissimam crucem] Vide supra pag. 43.

16. *Belli necessitatem excusat*] Bene Latine. Sic Lilius, 26. 2. 4. valetudinem oculorum excusauit, hoc est, in sui excusationem adduxit. Excusare magnitudinem negotiorum : Tacit. annal. 5. 1. Diuersa

victoria sua, punitis auctoribus miserorum ciuium, in-
 17 iuriosi exilij omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decē
 18 senatoribus interfectis, urbē legibus suis reddidit. Nec
 multo post ipse affectati regni accusatus, duplicis & in
 19 filio & in patria parricidij pœnas dedit. Huic Mago im-
 perator successit, cuius industria, & opes Carthaginien-
 siū, & imperij fines, & bellicæ gloriæ laudes creuerunt.

excusare: hoc est, diuersas recusa-
 ti patrocinijs causas prætere: *Ibid.* 3. 11. Bern.

Puniti auctoribus miserorum
 ciuium] Docilissimus Peyraredus,

ita legit, & distinguit, *concentum-*
que victoria sua, punitis auctori-
bui, miserum ciuium &c. Quam
 conjecturam verissimam esse pu-
 to. *Voss.*

LIBER XIX.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Magoni, Carthaginiensium imperatori, succedunt
 Hasdrubal & Amilcar. Hasdrubal in Sardinia
 perit. Inde Siculum bellum & Persarum lega-
 tio.
- 2 Horum filij & Carthaginiensis clades exercitus in
 Sicilia.
- 3 Imilco, dux hujus exercitus, Carthaginem reuersus,
 spe omni abjecta mortem sibi infert.

CAP. I.

- 1  Ago Carthaginiensium imperator, cum pri-
 mus omnium, ordinata disciplina militari,
 imperium Pœnorū condidisset, viresque ci-
 uitaris non minus bellandi arte quā virtute
 firmasset, diē fungitur, relictis duobus filiis Hasdrubale
 2 & Hamilcare: qui per vestigia paternæ virtutis decur-
 rentes, sicuti generi, ita & magnitudini patris succeffe-
 runt.

CAP. I. 1. Mago Carthagi-
 niensium] Seipsum is Mago inter-
 fecerat ob rem male gestum con-
 tra Syracusanos: ob quam rem in

crucem sublatum est corpus mor-
 tui à Carthaginiensibus, Plutar. in
 vita Timoleonis, cap. 33.

runt. His ducibus Sardiniae bellum illatum: aduersus
 Afros quoque, vectigal pro solo vrbis multorum annorum
 repetentes, dimicatum: sed Afrorum sicuti causa iustior,
 ita & fortuna superior fuit, bellumque cum his solutio-
 ne pecuniae, non armis, finitum. In Sardinia quoque Has-
 drubal grauitur vulneratus imperio Hamilcari fratri
 tradito interiit: cuius mortem, cum luctus ciuitatis, tum &
 dictaturae vnde decem, & triumphus quatuor insignem fece-
 re: hostibus quoque crenere animi, veluti cum duce vi-
 res Pœnorum cecidissent. Itaque Siciliae populis propter
 assiduas Carthaginienfium iniurias, a Leonidam, fra-
 trem regis Spartanorum, concurrentibus, graue bellum
 natum: in quo & diu, & varia victoria praeliatum fuit.
 Dum hæc aguntur, legati à Dario, Persarum rege, Car-
 thaginem venerant, afferentes edictum, quo Pœni hu-
 manas hostias immolare, & canina vesci prohibebatur:
 mortuorumque corpora cremare potius, quam terra ob-

ruere,

7. *Diffaturæ*] Romano more lo-
 quitur, & vim potius eius potesta-
 tis similitudinemque cum Roma-
 na, quam proprium vocabulum
 respicit. Indicē Freinsheimij vide,
 ubi plures qui ita locuti. Simili ra-
 tione Curtius, 5. 2. 11. & noster su-
 pra, 2. 11. 15. pratorium nominant,
 & infra, 31. 2. 9. consulem. Bern.

Triumphus] Seruius ad illud Vir-
 giliij Aeneid. 4. v. 37.

*Ductoresque alij, quos Africa
 terra triumphis*

Dives alit.

*Quidam dicunt, inquit, Afros nun-
 quam triumphasse. Plin. autem 2.
 hist. nat. & Pompeius Trogus. Afros
 dicunt pompam triumphum primos
 inuicisse, quam sibi Romani postea
 vindicauerunt, &c.*

8. *Veluti cum duce*] Similis locus
 supra, 6. 8. 1.

9. *Leonidam*] Diodorus, 19. 80.
 Acrotatum, Cleomenis regis filium,
 appellat: & videtur eadem esse
 historia, nisi quod forsan ex errato
 Iustini temporum ratio minus
 congruit. Freinsb.

10. *Quo iam humanas hostias
 immolare*] Porphyrius de absti-
 nentia lib. 11. dicit Iphicratem sine
 imposuisse τὴν ἀνθρώπων θυσιάν.
 καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ καὶ ὑπὸνδρῶν,
 ἐπὶ τῶν τῶν θυσιῶν, ἐν Ἱφικράτους
 ἐπαύσειν. Pindari Schol. in Pythiis,
 Ode 11. hoc Geloni tribuit. Τὸ
 σὺν αὐθροῦ θυσιῶν, οὐκ οὐδὲ θε-
 τεῖς ἐν τῇ ἀπὸ Τυρσῶν,
 παύσειν αὐτὰς, Ἰλίου & θεο-
 τάτων. ὅτι ὁ ἰὺ ἐκείνου
 αὐτὰς χρέματα ἐσθλὰ, Τι-
 μάει & διαγαφῆς πρὸς ἀρετὰς
 δὲ δὲ ἀγαθὰ γὰρ. Ita scriben-
 dus ille locus. Voss.

11. *Mortuorumque corpora crem-
 are.*] Ipsum cremare non fuit apud
 Romanos veteris institutum: terra
 condebantur, &c. Plin. 7. 54. Iudæo-
 rum morem notat Tacitus histo-
 riar. 5. 5. B. Id vero mirum alicui
 videatur (quod & Barn. Brisslonius
 lib. 2. de regno Persar. obferat)
 Persarum Regem, Carthaginien-

12 ruere à rege iubebantur : petentes simul auxilia aduersus Græciam , cui illaturus bellum Darius erat. Sed Carthaginienſes auxilia negantes , propter aſſidua finitimorum bella, ceteris, ne per omnia contumaces viderentur, cupide paruere.

- 1 CAP. II. Interea Hamilcar bello Sicilienſi interficitur, relictis tribus filiis, Imilcone, Hannone, Giſcone.
2 Haſdrubali quoque par numerus filiorum fuit , Annibal, &

ſibus humani conſuetudinem vt abominabilem interdixiſſe , quæ Perſis tamen ipſis in uſu fuerit, vt apparet ex Herodoto. 3. 16. & Xenophonte l. 8. Cypriæ ſub finem. Vt proinde non ab re Ioan. Kirchmannus lib. 1. de ſun. Rom. cap. 2. ſuſpicetur , hunc Juſſini locum traiectione corruptum, & ita reſcribendum eſſe: *more aorum corpora terra porius obruere, quam cremare, à rege iubebantur. Quæ trãſpoſitio cum veteri Perſarum conſuetudine ad muſſum cõuenit: nec aliena eſt à ritu ipſorum Carthaginienſium , quibus *ἡνέκα πῦρ* ſeu cremationem cadauerum, etiam ante pari ætatis in uſu fuiſſe legimus. Et potuerunt illi juſſu Perſæ aliquantisper à crematione abſtinuiſſe : ad quam tamen, vt fuit illorum ingenium, paulo poſt redierunt. Quamquam id quidem certum eſt, ſeculis poſterioribus cremationem Perſis etiam uſitatam fuiſſe: quod cum ex Amm. Marcellino, 19. 3. princ. tum Procopio lib. 1. de bello Perſico pag. 17. 12. eſt manifeſtum, ubi Seſoſi præter cetera erimini datur, quod uxorem contra ſas legesque Perſarum humaverit potius, quam cremauerit. B.*

13. Cupide paruere] De humanis tamen ſacrificiis id negat Curtius 4. 3. 39. *vbh ſacrilegium hoc, inquit, verius quam ſacrum Carthaginienſis à conditoribus*

(Tyrii) irradium, uſque ad excidium urbis ſua feciſſe dicuntur. Niſi forſan idem, quod modo de crematione ſuſpicabamur. hic dici poſſit, illud intermiſſum ad tempus, & in uſum poſtea reuocatum: quod ipſum etiam fere Tyriis accidiſſe, Curtius ibidem aſſeruit. Tertullianus apolog. cap. 8. ſcribit, Carthaginienſes principatu Tiberij fuiſſe prohibitos id facere, crucifixis etiam ſacerdotibus: nihilominus tamen perſeueraviſſe in eo ſacrificio, etiam ſua ætate, ſed occulte. Plutarchus apophtheg. c. 26. Gelonem tradit Carthaginienſes, ad Himeram deuictos cõgiſſe inter condiciones pacis hanc etiam adſcribere : *Ipfos in poſterum, liberos Saturno nunquam immolaueros.* Ceterum in orbe Romano deſitas *ἀνδρῶν καὶ θυμάτων* lege lata ab Imp. Hadrilano, narrat Porphyrius lib. 2. de abſtinentia ab eſu animalium, ex Pallante, Bern.

CAP. II. 1. Hamilcar bello Sic.] Supra. lib. 4. 2. 7. Diodorus, 20. 30. Imilcone] De his Punicis uocabulis late Alderbreus Cordubeniſis libro Hiſpanico, quem de Antiquitatibus Hiſpanicis edidit.

2 Annibal] Miror quid uenerit in mentem Juſſino, cur Annibalem filium Haſdrubalis dicat, cum ſecus habeant omnes hiſtoriz. Fortaſſe fuit hic Annibal ſenior, Annibalis magni patrus, nam & tempus congruere videtur.

Hannib.

& Hasdrubal, & Sappho, Per hos res Carthaginienſium
 ea tempeſtate gerebantur. Itaque & Mauris bellum illa-
 tum, & aduerſus Numidas pugnatum, & Afri compulſi
 ſtipendium urbis conditæ Carthaginienſibus remittere.
 Deinde cum familia tanta imperatorum grauis liberæ
 ciuitati eſſet, omniaque ipſi agerent ſimul & iudicaret,
 centum ex numero ſenatorum iudices deliguntur, qui
 reuerſis à bello ducibus, rationem rerum geſtarum exi-
 gerent, vt hoc metu ita in bello imperia cogitare nt, vt
 domi iudicia legesque reſpicerent. In Sicilia in locum
 Hamilcaris, imperator Imilco ſuccedit: qui cum nauali
 terreſtriſque bello ſecunda prælia feciſſet, multasque ci-
 uitates cepiſſet, repente peſtilentis ſideris vi exercitum
 amiſit. Quæ res cum nuntiata Carthagini eſſet, mœſta
 ciuitas fuit: omnia ululatus non ſecus ac ſi urbs ipſa
 capta eſſet perſonabant: clauſæ priuatæ domus, clauſa
 deorum templa, intermiſſa omnia ſacra, omnia priuata
 officia damnata. Cuncti deinde ad portum congregan-
 tur, egredientesque paucos è nauibus, qui cladi ſuper-
 fuerant, de ſuis percontantur. Vt vero dubia antea ſpe,

&

Hannibal, & Haſdrubal, & Sappho. Meminerunt huius Annibalidis Xenophon lib. 1. Hiſt. Græcorum, & Diodorus l. XIII. Mortuus eſt hic in Sicilia anno 1. Olymp. XCIII. Inter huius obitum, & alterius Annibalidis natiuitatem, interſunt anni plus minus CLX. Non poteſt itaque patruus fuiſſe magni illius Annibalidis. Sapphonem alij auctores non norunt: & forte corruptum eſt nomen. In ms. erat *Sappho*. An *Psappho*? Certe hoc eſt nomen Punicum. Vide Apoſtoli Paræmiſas, & Arſeni apophtheſmata. *Veſſ.*

6. *Imperia cogitare.* I. G. Maior in editione veteri, probante in variis lectionibus Bongarſio, mallet *agitare*: quomodo Noſter, 2. 5. dixit, *agitare regnum*, hoc

eſt, regnare: & Seneca epiſt. 120. *agitare publicum*, hoc eſt, veſtigal exercere, publicanum eſſe. Mihi non diſplicet *cogitare*, eo ſenſu quo Tacitus annal. 12. 11. 2. *Non dominationem & ſeruos, ſed reſtorum & ciues cogitaret.* Noſter iterum, 42. 4. 4. *plus hoſtem quam fratrem cogitanti.* Bern.

7. *Imilco*] Diodoro, 14. 51. *Τυλκων*. Is totam ſerme Siciliam, exceptis Syracuſis, occupauerat. *Bong.*

Peſtilentis ſideris vi] Peſtem eam deſcribit Diodorus, 14. 17. & 72. Bern.

10. *Portum*] Editi plerique *portam*, quod mendosum eſſe, tota narrationis ſeries arguit. Bern.

11. *Vt vero dubia*] Simillima Tacitus annal. 4. 63. 3.

CAP.

& suspenso metu, in certa orbitatis expectatione, casus suorum miseris eluxit, tunc toto litore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum ululatus, & flebiles querelæ audiebantur.

- 1 CAP. III. Inter hæc procedit inops è naui sua impe-
 2 rator, sordida seruilique tunica discinctus: ad cuius cō-
 3 spectum plangentium agmina junguntur. Ipse quoque
 4 manus ad cælum tendens, nunc sortem suam, nunc pu-
 5 blicā fortunā deflet: nunc deos accusat, qui tāta belli de-
 6 cora, & tot ornamenta victoriarum, quæ ipsi dederāt, ab-
 7 stulerint: qui captis tot urbibus, totiesque hostibus terre-
 8 stri nautalique prælia victis, exercitum victorē, non bellos,
 9 sed peste deleuerint. Deferre se tamen ciuibus suis non
 10 modica solatia, quod malis eorum hostes gaudere, non glo-
 11 riari possent. Quippe cum neque eos qui mortui sunt, a se
 12 occisos, neque eos qui reuersi sunt, a se fugatos possint di-
 13 cere. Præliam, quæ relictis a se castris abstulerint, non esse
 14 talem, quam velut spoliū vultu hostis ostendent: sed quæ
 15 possessione vacua, fortuitis dominorum mortibus, sicuti
 16 caduca occuparint. Quod ad hostes pertinet, victores se
 17 recessisse: quod ad pestem, victos. Nihil tamen se grauius
 18 ferre, quam quod inter fortissimos viros mori non potue-
 19 rit, seruatusque sit non ad vitæ incunditatē, sed ad ludi-
 20 brium calamitatis. Quanquā ubi miseras copiarum reli-
 21 quas Carthaginē reduxerit, se quoque sequuturum commi-
 22 litones suos: ostensurumque patriæ non ideo se in eā diem
 23 vixisse, quoniam velit viuere: sed ne hos, quibus nefandis
 24 lues pepercerat, inter hostiū exercitus relictos, morte sua
 25 proderet. Tali vociferatione per urbem ingressus ut ad
 26 limina

CAP. III. 2. Publicam fortunam] Singulis rebus adscribebant Fortunam veteres. Non tantum hominibus, sed & reip. Quam & Origēnes non semel cum Deo confudit. Quod enim respectu hominum est Fortuna, respectu Dei est Pro-
 27 uidentia.

4. Deferre] Rectius forte, referre.

6. Caduca] Caducum, auctore Vl.

piano, proprie dicitur, quod quis sibi testamento relictum, ita ut iure ciuili capere possit, aliqua ex causa non ceperit, quasi ab eo ceciderit; veluti si legatarius, post mortem testatoris, ante tabulas apertas decesserit. Sed & caduca pro bonis vacantibus sumuntur.

16. Proderet] Hoc est, desereret, desti-

limina domus suæ venit,prosecutani multitudinem velut postremo alloquio dimisit : obseratisque foribus, 12 ac nemine ad se,ne filiiis quidem admissis,mortem sibi conscivit.

desitueret.Sic infra,22.8.14.pater filiorum proditor.Martial.9.73.proditor Helles, emendando Grutero, cum legatur vulgo portitor,Liuius 26.36.9.Publica prodendo,tua nequicquam serues. Hoc sensu Virgil.Aeneid.10.593.Græci quoque ita *οὐδὲ δὴ* 13.14.vt Herodianus lib. 6.pag.138. *τοὶ οὗτοι τὴν ἀνὰ τὸν αἶν*

αὶ ἀπὸ τῆς αἰσῆς τὴν ἀνὰ τὸν αἶν, quod Politianus, vt solet,optime vertit: qui res in oriente per negligentiam pradiidit.Bern.

12. Mortem sibi conscivit] Caputalem sibi ipsi multam irrogans, vitam media finuit. Diodorus, 14.77.Bong.

LIBER XX.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Dionysius, Sicilia tyrannus, Græcia magna incolæ bello aggreditur.
- 2 Metapontinorum origo & fata.
- 3 Crotoniensium & Locrensiū bella.
- 4 Pythagoras philosophus Crotonienses ad frugalitatem reuocat.
- 5 Dionysius victis Locrensiū Crotonienses adortur, quos relinquit ab Hannone retractus, & tandem suorum insidiis opprimitur.

CAP. I.



Dionysius è Sicilia Carthaginiensibus pulsus, occupatoque totius insule imperio, graue otium regno suo,periculosamque desidiam tati exercitus ratns,copias in Italiā trajecit simul.

CAP. I. 1. Dionysium] Quo pacto hic Sicilia deuicta Italiam aggressus sit,lege Diodorum, lib. 24. Bong.

Dionysium] Patria huius tyranni fuit nobilissima vrbs Sicilia: Syracusæ, cuius descriptio apud Cice-

ronem extat in sexta Verrina. Pater Dionysij maioris fuit Hermocrates, clarissimus ciuis Syracusanus,cuius laudatio extat apud Xenophontem lib.1.de rebus Græcis. Ad locum de parentibus referatur somnium matris Dionysij, quod recitat

- 2 simul vt militam vires continuo labore acuerentur, &
 3 regni fines proferrétur. Prima militia aduersus Græcos,
 4 qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit: quibus
 deuictis, finitimos quosque aggreditur, omnesque Græci
 nominis Italiam possidentes, hostes sibi destinant: quæ
 5 gentes non partem, sed vniuersam fermè Italiam ea
 6 tempestate occupauerant. Denique multæ vrbes adhuc
 post tantam vetustatem vestigia Græci moris ostètant.
 7 Namque Tuscorum populi, qui oram inferi maris possi-

dent,

recitat Cicero in primo de diuinatione. Assuefactus est Dionysius optima disciplina domestica à patre laudato viro, & imbutus omni doctrina liberali, imprimisque Musica & Poëtica, vt ex M. Tullio Cicerone constat. Mores ipsius fuerunt tyrannici, & abhorrentes ab exemplo patris. Ceterum optima narratio & breuissima de vita & rebus gestis Dionysij extat apud Ciceronem in quinta Tusculana. *Serig.*

Græue orium] *Infra*, 35. 1. 1. Vel-
 leius, 2. 78. 4. *Cæsar*, *neres disciplina*
inimicissima *Orium* *corrumperet*
militem, *crebris expeditionibus*, *pa-*
rientia periculorum, *bellicis expe-*
rientia durabat exercitum. Seneca
epist. 56. Adde Curtium, 6. 6. 14. &
 8. 9. 1.

2. *Acuerentur*] Vtitur eo simili
 Florus, 2. 3. 5. *Nec aliter viraque*
gente, *quasi corò quadam Populus*
Rom. ferrum sua virritutis acuebat.

5. *Quæ gentes*] Hi dicti, non Ita-
 li, quomodo prius & germani Ita-
 liæ populi sed Italici, quod essent
 à Græcia in Italiam aduentitij: si-
 cuti Siciliotas & Phthiotas à Sicu-
 lis & Phthiis discriminamus. Hinc
 appellatum *Philosophia* quoddam
genus italicum, quod auctore Py-
 thagora Samio à Græcis in Italia
 coli cœpisset. Horum item erant
Italici mensæ luxu infames, de
 quibus Plato *epist.* 7. & ex eo Cice-
 ro *Tuscul.* 5. 35. *Bern.*

Vniuersam ferme Italiam] Omnis

Italia trianguli figuram habet. La-
 tus, quod Orientem spectat, Ionio
 mari & sinu Adriatico terminatur.
 Quod vero ad Meridianam regio-
 nem atque Occasum vergit, Siculo
 Tyrrheno clauditur pelago. Hæc la-
 tera inuicem copulata apicem tri-
 anguli faciunt. *Serig.*

6. *Vestigia Græci moris*] Vide Gru-
 teri dissertationem, 45. ad Tacitum.

7. *Tuscorum*] Strabo lib. 5. Tusco-
 rum finis sub ipsis est montibus,
 qui ex Liguria in Adriaticum sinu
 eos quaquauersum includit, à pro-
 prio autem mari capiunt initium,
 atque Tiberi. Tyrrhenos itaque
 Romani *Hærruscos* appellant, at-
 que *Tuscos*. Græci vero hoc eos
 nomine nominarunt à Tyrrheno
 Atys filio, qui ex Lydia colonos
 hanc in regionem, sicuti traditur,
 dimisit. Atys enim ex prognatis
 Herculis & Omphales vnus, cum
 sterilitate ac fame populus preme-
 retur, foras filium abire iussit. Hanc
 ille tandem ingressus oram, de suo
 vocauit nomine *Tyrrheniam*. Ita &
 Val. Max. Velleius Pater. lib. 1. Pla-
 tarchus, Tacitus, alij. Paulo aliter
 antiquissimus Herodotus lib. 1. He-
 trusci itaque Lydiæ originis pu-
 tantur, vnde & Tyrrheni Græcis
 appellati vel ab auctore Tyrrheno,
 vel quod Tyrrheniz nomen cele-
 bre tum temporis per Græciam,
 ac totam Italiam, quæ Occi-
 dentem spectat, nullo gentium
 discrimine illam appellationem
 haberet, vt auctor est Dionysius
 Halicar.

dent, à Lydia venerunt: & Venetos, quos incolas supe-
ri maris videmus, c. pta & expugnata Troja, Antenore
duce, misit: Adria quoque Illyrico mari proxima, quæ
& Adriatico mari nomen dedit, Græca vrbs est: Arpos
Diomedes exciso Illo, naufragio in ea loca delatus,
condidit. Sed & Pisæ in Liguribus Græcos auctores ha-
bent: & in Tuscis, Tarquinij à Thessalis & Spinambris:

Perusini

Halicar, antiq. lib. 1. qui superiora
fabulosa existimat. Hetruriam, an-
tequam à Romanis subacta esset,
in XII. Principatus diuisam fuisse.
eorum Principes *Lucumones* ap-
pellatos veteres testantur. Ex qui-
bus Lucumonibus vnus omnibus
imperabat. Vide Cluuer. lib. 2. Ital.
cap. 1.

8. *A Lydia*] Sic & Velleius, 1. 1.
9. & 10. Appianus Punic. pag. 35. &
alij. Dionysius tamen Halicarnass.
1. 26. Tuscos non aduenam, sed in-
digenam gentem, nec vanis argu-
mentis, facit.

Venecos] Hos à deuictis Trojanis
ortos (& quæ non gens originem
inde mentitur?) auctores plerique
cum nostro tradunt: vt Cato apud
Plinium, 3. 19. Liuius, 1. 1. 2. & 3.
Virgilius Ge. 1. 246. Silius Italicus,
8. 604. & c. Strabo tamen lib. 4. pag.
134. f. eisdem ab *Eneti*, Gallie po-
pulis. Oceano accolis, descendisse
verissimilius putat. Bern.

9. *Adria*] Quæ Ptolæmo &
emendatioribus Plinij codicibus,
Hermol. Barbaro in castig. teste,
Arria, *Altipia* quoque dictam,
& à Diomede fuisse conditam,
notat Stephanus, *Romanorum*
coloniam facit Liuius epit. 11.
Bern.

Adriatico mari nomen dedit]
Idem affirmant, Polybius, 2. 14.
Liuius, 5. 33. 8. Strabo, 5. pag. 148.
Plinius, 3. 16. Eustathius in Dionys.
pag. 19. pr. quorum contra consen-
sum nihil valet vnus Aurelius Vi-
ctor in Ael. Adriano hunc hono-
rem *Adria* Marucinorum agri
Pisem oppida, quod à nostro di-

uersum est, tribuens. Bern.

10. *Arpos*] Arpi autem aliquan-
do *Argos Hippion*, juxta Plinium,
mox *Argrippa* dicti juxta eun-
dem. Et Virgil. *Aeneid.* x. 1.

*Ille urbem Argrippam patria
cognomine gentis,*

*Victor Garganei condebat lapy-
gis oris.*

Diomedes, inquit Seruius ad hunc
locum, fuit de ciuitate, quæ *Argos*
Hippion dicitur, de qua Homerus
Ἀργὸν Ἰππίων. Horatius ap-
tum dicite quis Argos. Hic in Apu-
lia condidit ciuitatem, quam pa-
trix suæ nomine *Argos Hippion*
dixit, quod nomen postea vetusta-
te corruptum, & fastum est, vt ciui-
tas *Argrippa* diceretur, quod
rursus corruptum *Arpos* fecit. Po-
lybius corrupte *Ἀργυρῶνα* ap-
pellauit. Meminere quoque huius
vrbs præter alios Strabo, Appia-
nus, Ptolemæus, Varinus, Lyco-
phronis Scholiastes. *Leopard.* De
hoc oppido accipiendus Horat. lib.
1. Sat. 5. 86.

11. *Græcos auctores*] *Pisam*, seu
Pissam, seu *Pisas* (nam varie scri-
bunt auctores) à Pisis, Elidis in Pe-
loponneso vrbe, deducit Strabo
lib. 5. pag. 154. 12. Plinius, 3. 5. Iti-
nerarium Rutilij lib. 1. v. 573.

*Elide deductas suscepit Etruria
Pisas.* Bern.

Tarquinij à Thessalis, & *Spinam-
bris*] Mss. habent, *in spinambris*. Le-
ge, *Spina in Vmbria*. Plurimi eam
veterum confundunt Vmbriarum
& Tuscie terminos. Voss.

Et Spinambris] Probatur mihi Gla-
uciani

- 12 Perusini quoque originem ab Achæis ducunt. Quid
Ceren urbem dicam? Quid Latinos populos, qui ab
13 Ænea conditi videntur? Iam Falisci, Nolani, Abellani,
14 nonne Chalcidensium coloni sunt? Quid tractus om-
nis Campaniæ? quid Bruttij, Sabinique? Quid Samnites?
15 Quid Tarentini? quos Lacedæmone profectos, Spu-
16 riosque vocatos accepimus? Thurinorum urbem con-
didisse Philocteten ferunt, ibique adhuc monumen-
tum eius v[is]itur: & Herculis sagittæ in Apollinis tem-
plo, quæ fatum Trojæ fuere.
- 1 C A P. II. Metapontini quoque in templo Miner-
uæ ferramenta, quibus Epeus, à quo conditi sunt, quam
Trojanum

reani coniectura, ut legamus *Tar-
quinij à Theffalus, & Spina, & Ra-
uenna*. Rauennam enim à Theffalis
conditam docet Strabo. Malim tam-
en, & *Spina urbs*, quod à veteri
lectione propius abest. Spina autē
quondam Græca urbs nobilis.
Strabo. Bong.

Perusini q. orig. ab Achæis. Jap-
pianus autem lib. 5. Bell. ciu. Peru-
siam à Tyrrhenis in Italia condi-
tam, & ob id Iunonem, Tyrrheno-
rum more, in ea urbe coli solitam
tradit. Adde quæ Seruius adnota-
uit ad Virgil. 10. 198. Bern.

12. Ceren] Ceren alij scribunt:
quam à Pelasgis conditam refert
Strabo. Bern.

13. Falisci] Seruius ad Virgil.
Aen. 7. 695. Bern.

Nolani] Solinus cap. 2. Nolam à
Tyriis, seu potius, emendante Sal-
matio, Thuris, qui mox Thurini
nostro sunt, conditam scribit. Vel-
lius, 1. 7. 5. à Tusci. Cum auctore
nostro consentit Silius Ital. lib. 12.
v. 16.

*Hinc ad Chalcidicam transfer-
cius agmina Nolam.*

*Abellani] De Abella. quæ &
Auella (vnde nuces auellanas
deducit Macrobius Sat. 1. 14.) vi-*

de Seruium ad Virgil. Aen. 7. v.
740. Colomiam posterioribus tem-
poribus factam, auctor est Fron-
tinus. Bern.

14. Bruttij] Qui & Brutij, ita di-
cti quod fugitui & serui essent
Lucanorum. Vide Diod. lib. xvi.
& Strab. lib. xvi.

15. Tarentini] Memorabilem
historiam conditæ urbis Tarenti-
vide apud Strabonem lib. 6. Pau-
saniam in Phocicis. Statium ad
Virgil. Aen. 3. 551. aliosque. Bern.

*Spurios] Partheniatis quoque
vocatos scribit Seruius ad 3. Ae-
neid. de quibus supra ad 3. 4. 7.*

16. Thurinorum urbem] Quæ an-
tea Sybaris, inde Thurium & Thu-
rij, & Thuria: denique Copia dicta.
Luius, 23. 15. 12. Thurini Tarenti-
ni Metapontinisque. indidem ex
Achæa oriundi, etiam cognatione
iuncti erant. Bern.

*Herculis sagittæ] Aristoteles in
Admirandis. Bong.*

CAP. II. f. Metapontini] Meta-
pontum Stephanus alii que Meta-
bum nominant. Strabo l. 6. condi-
tum tradit à Pylis, qui cum Ne-
store ab Illo nauigarunt. Bern.

*Epeus] Virgil. Aen. 2. 264.
--- & ipsa doti fabricator. Epeus
Huius.*

Trojanum fabricauit, ostentant. Propter quod omnis
 illa pars Italiæ, maior Græcia appellata est. Sed princi-
 pio originum Metapontini cum Sybaritanis & Croto-
 niensibus pellere ceteros Græcos Italia statuerunt. Cum
 primum urbem Sirim cepissent, in expugnatione eius
 quinquaginta iuuenes amplexos Mineræ simulacrum,
 sacerdotemque deæ velatum ornamentis, inter ipsa al-
 taria trucidauerunt. Ob hæc cum peste & seditionibus
 vexarentur, priores Crotonienses Delphicum oraculum
 adierunt. Responsum his est, *finem mali fore, si viola-*
tum Mineræ numen, & intersectorum manes placas-
sent. Itaque cum statuas iuuenibus justæ magnitudinis,
 & imprimis Mineræ fabricare cœpissent, Metapon-
 tini cognito oraculo deorum, occupandam manum &
 deæ pacem rati, iuuenibus modica & lapidea simula-
 cia ponunt, & deam panificiis placant. Atque ita pestis
 utrobique sedata est, cum alteri magnificètia, alteri ve-
 locitate

Huius instrumenta in templo Mi-
 neræ consecrata memorat & Ari-
 stoteles in Admirandis. Bern.

2. Major Græcia] Vide Bestum
 in Major Græcia, & quæ ad eum
 Ios. Scaliger: & Strabonem lib. 6.
 Seneca ad Heluiam cap. 6. *Torum*
Italia læuæ, quod infero mari al-
lucitur, Major Græcia fuit. B. Ad
 huius Græciæ differentiam nomi-
 nat Liuius, 7. 26. 19. *Græciam ulte-*
riorem, hoc est, vere Græciam, ut
hæc sit Cicerior. Quæ nobilis Ita-
 lia portio. vna cum Brutiis, ho-
 die Calabria nomine censetur.
 Bern.

3. Sybaritanis] Dicit à Sybari
 fluuio Bruttiorum, ibidemque
 Urbs inter hunc & Chrathin flu-
 uium. Diod. 11.

Crotoniensibus] Croton magnæ
 Græciæ urbs ad sinum Tarenti-
 num. Hodieque Crotone dicitur.

4. Sirim] Siris Italia ciuitas, Me-
 raponto propinqua: Stephan. Dein-
 de Heraclea dicta: Plin. 3. 11.

Scipitv vocat Strabo lib. 6. Bong.

Mineræ simulacrum] valla-
 dium, ad imitationem illius Tro-
 jani factum, quod erat argumento,
 Sirin profugorum Trojanorum
 esse coloniam. Bern.

Velatum ornamentis] Infulis. Ve-
 lato autem capite sacra faciebant
 sacerdotes.

7. Dea pacem] Liuius, 30. 13. 3.
Ab diis pars vtræque, hostis ma-
lèandis, pacem petit, ut mala scilicet
auerterent, & parcerent. Nam
 hoc ipso verbo utebantur pre-
 cantes. Plautus Merc. 4. 1. 12.

Apollo, quæso te, ut des pacem
 propicius, &c.

Meoque ut parcas gnato: parce
 propicius. adde sup. 18. 6. 12. g.

Panificiis] Plinius præfat. ad
 Vesp. *Et diis lacte rustici multa-*
que gentes supplicane: & mola-
tantum salsa licant: qui non ha-
bent thura: nec ulli fuit vitio
deos colere quoquo modo passet.
 Bern.

9 locitate certassent. Recuperata sanitate, non diu Croto-
 10 nienses quievere. Itaque indignantes, in oppugnatione
 Siris, auxilium contra se à Locrensisbus latum, bellum
 11 his intulerunt. Quo metu territi Locrenses, ad Sparta-
 12 nos decurrunt: auxilium supplices deprecantur. Illi
 longinqua militia grauari, auxilium à Castore & Pol-
 13 luce petere eos iubent. Neque legati responsum sociæ
 urbis spreuerunt, profectique in proximum templum,
 14 facto sacrificio, auxilium deorum implorant. Litatis
 hostiis, obtentoque, ut rebantur, quod petebant, haud
 secus læti, quam si deos ipsos secum aduecturi essent:
 puluinaria iis in naui componunt, faustisque profecti
 ominibus, solatia suis pro auxiliis deportant.

1 CAP. III. His cognitis, Crotonienses & ipsi legatos
 ad oraculum Delphos mittunt, victoriæ facultatem, bel-
 2 lique prosperos euentus deprecantes. Responsum, *præ-
 3 uotis hostes, quam armis vincendos.* Cum vouissent Apol-
 lini decimas prædæ, Locrenses & voto hostium, & re-
 sponso dei cognito, nonas vouerunt; tacitamque eam
 rem habuere, ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem
 processissent, & Crotoniensium centum viginti millia
 armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam
 circumspicientes (nam sola quindecim millia militum
 habebant) omiſſa spe victoriæ, in destinatam mortem
 conspirant;

12. *Castore & Polluce*] Qui bellis
 iuuenum specie se inferere credi-
 ti, atque auxilium ferre.

14. *Litatis*] Litare est veniam per
 sacrificia impetrare, victimis feli-
 cem euentum addigentibus.

Aduecturi] In mss. Modij Ful-
 dentibus *aueturi*. Vtrumlibet cer-
 to respectu bene: sicut supra, 18.
 1. 3. *aduectum* vel *abductis* Bern.

CAP. III. 3. *Nonas*] Id est, nonam
 partem prædæ.

4. *Cum in aciem process.*] Ad Sa-

gram fluuium. Strabo lib. 6. Cice-
 ro de Nat. deor. 1. 2. & 3. 5. Plutar-
 chus in Aemilio c. 41. Locrensi-
 um cum Reginis fuisse x. millia;
 Crotoniensium cxxx millia, Stra-
 bo refert, & ortum inde prouer-
 bium in derogantes rei fidem:
*Certiora esse quam illa apud Sa-
 gram:* cuius meminit & Cicero de
 Nat. deor. 3. 5. B. Meminit etiam
 Eustathius in Bæotiam Home-
 meri. pag. 210. 28. Bern.

conspirant; tantusque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non inulti morerentur. Sed dum mori honeste querunt, feliciter vicerunt: Nec alia causa victoriæ fuit, quam quod desperaverunt. Pugnantibus Locris, aquila ab acie nunquam recessit, eosque tamdiu circumvolavit, quoad vincerent. In cornibus quoque duo iuvenes diverso à ceteris armorum habitu, eximia magnitudine, & albis equis, & coccineis paludamentis, pugnare visi sunt, nec ultra apparuerunt, quam pugnatum est. Hanc admirationem auxit incredibilis famæ velocitas. Nam eadem die qua in Italia pugnatum est, & Corintho, & Athenis, & Lacedæmone nunciata est victoria.

CAP. IV. Post hæc Crotoniensibus nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infeliciter sumpserant; mutassentque vitam luxuria, ni Pythagoras philosophus fuisset. Hic Sami Demarato locuplete

5. Tantusque ardor, &c.] Vell. Paterculus, 2. 5. 2 Q. Metellus cum in hostem suos ire periculoso loco juberet, facientibus omnibus in procinctu testamenta, velut ad certam mortem eundem, foret, non deterritus proposito, quem morierum miserat, militem victorem recepit: tantum effecit mistus timori pudor, spesque desperatione quasi- ra. Vide Veget. de re mil. 3. 21. & 4. 25. Virg. Aeneid. 2. 154.

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

7. Aquila] Aquilæ si dextra parte aduolarent, sique patulis & porrectis peritrepent alis, omen futuri boni certissimum præbent, Homero teste.

8. Duo iuvenes] Similia Florus, 1. 11. 5. & Frontinus, 1. 11. 8.

9. Fama velocitas] Adde supra, 2. 14. 9. item Plin. hist. nat. 7. 22. Florus, 3. 3. fin.

Nunciata est victoria] Ludis Olympiæ auditam scribit Cicero

de Nat. deor. 1. 2. & ceteri: Strabo pro fabula id habet. Bern.

CAP. IV. 1. Crotoniensibus. nulla virt.] De eorum pristina virtute præter Strabonem lege Cicero- nem Rhet. 2. 1. De luxuria autem & vitæ genere post attritas bellis frequentibus vires, vide Petro- nium in Satyrico. Bern.

2. Pythagoras] Vide Lærtium in eius vita, M. Cicero- nem Tuscul. 5. 4. B. Adde Cicer. de Oratore, 3. 34. Liuium. 1. 18. Bern.

Pythagoras] Pherecydis Syri discipulus. Mysteriis velavit suam Philosophiâ more Aegyptiorum, aliorumque Orientalium. Quo- rum instituta penitus hausit, ut Io- sephus contra Appionem & Euse- bius tradiderunt. Ex Christianis Ambrosius de Pythagora hoc egregium adducit testi- monium. Cum ex populo Iudæo- rum, inquit, ut plerique arbitran- tur, genus Pythagoras duxerit, ex eius disciplina derivavit etiam magisterij

cuplete negotiatore natus, magnisque sapientiæ incrementis ornatus, Ægyptum primo, mox Babyloniam ad perdiscendos siderum motus, originemque mundi spectandam profectus, summam scientiam consequutus
 4 erat. Inde regressus, Cretam & Lacedæmonia, ad cognoscendas Minois & Lycurgi inclytas ea tempestate
 5 leges, contenderat. Quibus omnibus instructus, Crotonam venit, populumque in luxuriam lapsum, auctoritate sua ad vsû frugalitatis reuocauit. Laudabat quotidie virtutem, & vitia luxuriæ, casusque ciuitatiû ea peste perditarum enumerabat; tantumque studium ad frugalitatem multitudinis prouocauit, vt aliquos ex his luxuriosos incredibile videretur. Matronarum quoque separatam à viris doctrinam, & puerorum à parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam, & obsequia in viros; nunc illos modestiam, & literarum studium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem
 10 omnibus ingerebat, consecutusque disputationum assiduitate erat, vt matronæ auratas vestes, ceteraque dignitatis suæ ornamenta, velut instrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Iunonis ædem ipsi deę
 12 consecrarent, præ se ferentes, vera ornamenta matronarum

magisterij præcepta, meritoque magnus apud Philosophos habitus, qualem, vt aiunt, vix reperias ullû.

3. Hic Sami Demarato locuplete negociatore natum] Certe non magis Pythagoras Demarati filius, quam Tarquinius Maelarchi. Forte scripsit Iustinus Marmaco, pro Demarato. Marmacum namque aliqui dixerunt appellatum fuisse Pythagoræ patrem. Diog. Laërtius: Πυθαγόραν ἑνὴν μὲν φασὶν οὐκ εἶναι Μαρμάκην, ἢ Γαπίαν, ἢ Εὐδοκίαν, ἢ Κλεονόμην, οὐδέ τι ἄλλο. Φλ. 117. D. Voss.

Ad perdiscendos] Φιλομαθείας χέον, tyrannidem fugiens. Strabo lib. 14. Bong.

4. Cretam] Quam priscis temporibus, legibus optimis fuisse compositam, ideoque ad sui imitationem traxisse Græcorum præstantissimos, ait Strabo lib. 10. pag. 328. 50. Adde Tacitum annal. 3. 26. 5. Bern.

10. Frugalitatem] Commendatam Seneca de tranquill. animi. cap. 1. & 2. & epist. 17. Plinio epist. 2. 4. & 6. 8.

11. Velut instrumenta lux.] Tertullianus lib. 6. c. 2. de habitu muliebri, instrumenta muliebris gloria vocat. Eo loco, vbi legitur, medicamenta ex fūco, quibus lana coloratur, emendandum videtur mala. Bong.

narum pudicitiam, non vestes esse. In iuuentute quoque 13
quantum profligatum sit, victi feminarum contumaces
animi manifestant. Sed ecc ex iuuenibus cum sodalitiij 14
iure sacramento quodam nexi, separatam à ceteris ciui-
bus vitam exercerent, quasi cœtum clandestinæ coniu-
rationis haberent, ciuitatem in se conuerterunt, quæ 15
eos, cum in vnam domum conuenissent, cremare vo-
luit. In quo tumultu lx ferme periere; ceteri in exilium 16
profecti. Pythagoras autem cum annos xx Crotonæ 17
egisset, Metapontum migravit, ibique decessit: cuius 18
tanta admiratio fuit, vt ex domo eius templum face-
rent; eumque pro deo colerent.

CAP. V. Igitur Dionysius tyrannus, quem supra 1
à Sicilia exercitū in Italia traiecisse, bellumque Græ-
cis intulisse memorauimus, expugnatīs Locris, Croto-
nenses vix vires longo otio ex prioris belli clade resu-
mentes, aggreditur: qui fortius cū paucis tāto exercitui 2
eius, quam antea cum tot millibus Locrensiū paucita-
ti resisterunt. Tantum virtutis paupertas aduersus inso- 3
lentes diuitias habet, tantoque insperata interdum spe-
rata victoria certior est. Sed Dionysii gerentē bellum, 4
legati Gallorum, qui ante menses Romam incenderāt,
societatem amicitiamque petentes adeunt *gentem suam*
inter hostes eius positam esse, magnoque vsui ei futuram 5
vel in acie bellātī, vel de tergo intētis in praliū hostibus
affirmant. Grata legatio Dionysio fuit. Ita pacta socie- 6
tate,

14. *Ciuitatem in se conuert.*] Nec immerito Liuius, 34. 2. 4. Ab hoc genere summum periculum est, si cœtum & concilia, & secretas consulationes esse sinas.

17. *Decessit.*] Vel inedia: vel interfectus à Syracusanis, dum agrū fabaceum circuit. Laërtius in Pyth. Bern.

18. *Templum.*] Cereris delubrum vocabant, vicumque Musis sacra-

tum, vt idem ex Phauorino refert. Bern.

CAP. V. *Romam incenderant.*] De Roma à Gallis capta & incensa pleni sunt auctorum libri. B. Instat omnium esto Liuius lib. 5. cap. 41. & seq. Bern.

Qui ante menses Romam incenderant.] Puto scripsisse: ante mensē. Voll.

tate, & auxiliis Gallorum auctus, bellum velut ex integro restaurat. His autem Gallis causa in Italiam veniendi, sedesque novas querendi, intestina discordia, & afflictae domi dissensiones fuisse: quarum radio, cum in Italiam venissent, sedibus Tuscos expulerunt; & Mediolanum, Comum, Brixiam, Veronam, Vergamum, Tridentum, Vicentiam condiderunt. Tusci quoque, duce Rhæto, autis sedibus amissis, Alpes occupauere: & ex nomine

6. *Auxiliis Gallorum auctus, bellum velut ex integro restaurat.* Hæc ita correxere, cum in mss. legeretur: bellum velut ex integro reliquit. restauratis autem. Quod non frustra est. Ita enim emendandum erat: *auxiliis Gallorum auctus, belli, velut ex integro, reliquias restaurat. Is autem, &c. Voss.*

7. *Inestina discordia* Seneca consol. ad Heluiam cap. 6. Non omnibus eadem causa relinquendi querendique patriam fuit. Alios excidia urbium suarum, hostilibus armis elapsos, in aliena, spoliatis suis, expulerunt: alios domestica seditio submouit: quosdam fertili ora & in maius laudata fama corrupta: alios alia causa exciuit domibus suis. Adde Liv. 2. 16. 3. : Salust. Jugurth. c. 78.

8. *Mediolanum* Quod aliis auctoribus Mediolanum, & hæc Mediolanus, & Mediolana pluraliter. Urbis originem exponit & Livius, 5. 34. 9. Bern.

Comum Κομοῦν, Ptolemæo & aliis. Iasubrum in Italia Urbs; ad Larium lacum, unde is quoque Comacenus dicitur: Nouum Comum à Suetonio appellatur. Colonia Romana est apud Strabonem. Como vocatur à Cassiodoro in Variis, apud quem lege huius accuratam descriptionem. Como quoque hodie. Apud Ottonem Erling. & Conradum Lichtenauum hoc opidum ubique male Cuma, & incolæ Cumani appellantur. In Ptolemæo

Villanovanum hoc modo, Comum aut Tacnea vicini inepia. Ortel.

Brixia Βερίξια, Straboni, Ptolemæo, Liuiio, Nazario in Panegyrico, & Plinio in Epistolis; Cenomanorum opidum, & caput, Liuiio in Italia Coloniam Romanam facit Onuphrius. *Brescia* hodie, Leandro. Sub Venetorum dominio est, populosa & ampla ciuitas, & ditissimis incolis habitata. Hanc Verbis Venetæ sponfam vulgo cognominari didicimus. Chrysostomus Zachus in suo de Orobitis libello, putat hanc Brixiam à Catullo sub nomine Cygnæ Speculæ describi, hoc versu: *Brixia Cygnæ suppositæ in specula*. alia est autem lectio in excusis exemplaribus. Ortel.

Veronam Huius originem & Liuius, 5. 35. 1. ad Gallos cum nostro referre videtur: at Plinius, 3. 19. ad Rhætos Euganeosque. Bern.

Vergamum pro Bergomum, more posterioris æui viciatissimo, Bern. in V. conuerso. Bern.

Tridentum Plinius, 3. 19. Rhætorum hoc, non Gallorum facit opidum. Bern.

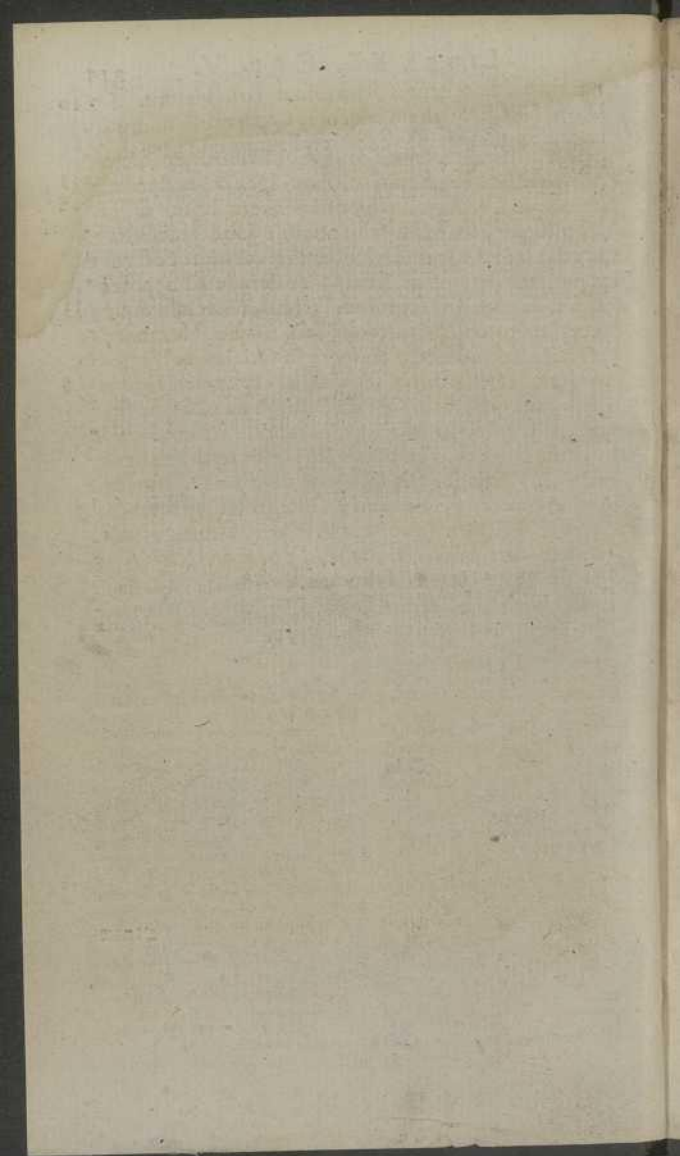
Vicentiam Memoratam Tacito histor. 3. 8. Plinio aliisque *Vicetia* est, imitatione Græcorum, qui ex *Albenses, Veronenses, Clemenis*, & talibus, extulso n, Αλβηνοί, Ουβερροί, Κλέμενες faciunt. Quomodo & Græcobarbaris κασιπύρι est *castrense*: κασιπύρι, circensia: ἐπικύρι, armenta, &c. De hoc toto loco vide Saresberiensem Policrat. lib. 6, cap. 19. Bern.

nomine ducis gentes Rhætorum condiderunt. Sed ¹⁰
 Dionysium in Siciliam aduentus Carthaginiensium re-
 uocauit; qui reparato exercitu, bellum quod lue dese-
 ruerant, auctis viribus repetebant. Dux belli Hanno ¹¹
 Carthaginiensis erat: cuius inimicus Suniatus, poten- ¹²
 tissimus ea tempestate Pœnorum, cum odio eius, Græ-
 cis literis, Dionysio aduentum exercitus, & segnitiam
 ducis familiariter prænuntiasset, comprehensis episto-
 lis, prodicionis damnatur: facto senatusconsulto, ne ¹³
 quis postea Carthaginiensis, aut literis Græcis, aut ser-
 moni studeret; ne aut loqui cum hoste, aut scribere sine
 interprete posset. Nec multo post Dionysius, quem ¹⁴
 paulo ante non Sicilia, non Italia capiebat, assiduis
 belli certaminibus victus fractusque, insidiis ad postre-
 mum suorum interficitur.

9. Gentes Rhætorum] Stephanus:
 Rhæci Tyrrenica seu Tusca gens
 Bong.

14. Insidiis a. p. f. interficitur]
 Cicero de Nat. deor. 3. 35. Atque
 (mallem namque) in suo lectulo
 mortuus in Tympanidiis in rogam
 illacis est. Diodorus, 15. 74. refert
 eum epulantem, & largius biben-

tem, in morbum incidisse: fieri
 autem potest, ut cum insidiis suo-
 rum periret, id ebrietati tribuere-
 tur: quod Alexandro M. (& Clau-
 dio Suet.) euenit. Vide Plutar-
 chum, & Probum in Dione. B. Pli-
 nius, 7. 53. gaudio extinctum scri-
 bit, accepto tragicæ victoriæ
 nuntio, Bern.





INDEX TOMI PRIMI,
IN IVSTINVM,
AUCTORE
IOAN. FREINSHEMIO.

*Primus numerus librum, secundus caput cuiusque libri,
tertius inmemoria seu sectiunculas aut versiculos
capitum denotat.*



- B hostibus, quam
à filiis tutior, 10. 1. 7.
Abdalonimus, ex
hortulano Si-
donie rex, 11.
10. 8. & 9.
Abderitæ fugati à ranis, 15. 2. 1.
Abelani Chalcid. coloni, 20. 1. 13.
Abrupte agere, hoc est, calide, in-
considerate, 2. 15. 4.
Abstinere manus, 8. 6. 4.
Abydenus pons, 2. 13. 5.
Accedere ad montem, 12. 7. 8.
Accendere in spem, 13. 7. 6. hoc
est, spe implere, ut auctor loquitur,
11. 1. 8. Accendi, subaudi in, 14.
6. 7.
Acceptissimus, hoc est, gratissimus,
13. 2. 8. 18. 3. 9.
Accipere in manum, hoc est, bra-
chii excipere, 1. 4. 12. non acci-
pere pacem, non est recusare, sed
non posse consequi, 5. 4. 4. ita
affirmate, accipere veniam, 12.
8. 6. provinciam, 13. 4. 12.
& 21. pro consequi accipere,
pro admittere, 11. 6. 9. pro audi-
re, 1. 3. 7. 7. accipere her-
bam, pro addibere sive sume-
re, quod Plinius frequenter est, 12.
10. 3.
Accusari affectati regni, 18.
7. 18.
Acerbas, Elisse maritus à Pyg-
malione occiditur, 18. 4. 8.
Acesines amnis, 12. 9. 1.
Achaia, 3. 6. 13.
Achæi Perusinarum conditores,
20. 11. 1.
Acheron amnis Italix, 12. 2. 14.
Epiri, 12. 2. 3. & 4. ubi Ache-
rus amnis dicitur, adjectivo ab
Acheronte deducto, quod non ad-
verbia Orsellus in voce Ache-
ron.
Acie rumpere, 1. 6. 11. in acie
Perfarum plus prædæ quam
periculi, 11. 13. 11.
Acropatos in divisione Imperii
Alexandri majorem Median
consequitur, 13. 4. 13.
ACVIT animos injuria, & in-
dignitas, 3. 5. 4. VIRE S
à militum

INDEX.

- militum labor, 20. 1. 2.
 aculei sagittarum ex aere, 9.
 2. 13.
 ad instar, *vide* instar, libidinem,
hoc est pro auxilio, 8. 9. 7. po-
 timum, 6. 2. 12 : 13. 8. 10 : 14.
 3. 1 : 16. 4. 3 : pugnam *hoc est*,
ut pugnavit, 11. 13. 2. sepultu-
 ram redimere, 2. 15. 19.
 dilabi, 1. 12. 19. *ita Ta-*
cit. A. 4. 73. 1, ad sua tutanda di-
 gredi.
 Adasprii subiguntur ab Alex. 12.
 5. 9.
 Addiscere, *pro intelligere ex velato*
aliarum, 2. 3. 13.
 Adduci in spem regni, 3. 1. 2.
 Adhibere, *pro adungere*, 8. 4. 16.
 In auxilium, 3. 6. 2.
 Administrare tutelam, 3. 2. 7. re-
 gnum, 4. 2. 5.
 Administratio reip. Spartanæ,
 3. 3. 1.
 Admirabiliter, 1. 8. 14. admirabile,
 2. 2. 14.
 Admittere facinus, *pro committere*,
 15. 2. 4.
 Admodum, *hoc est, circiter*, 17.
 2. 4.
 Admodum puer, 3. 1. 3 : 8. 6. 7.
 πύτυρος ὡς γάλα dixit Syabo lib.
 17. pag. 548. lin. 10. & Diod.
 20. 24.
 Adorari soliti Persarum reges,
 6. 2. 13. se iubet Alexander,
 12. 7. 1.
 Adrastii campi, 11. 6. 10.
 Adrestæ superantur ab Alexan-
 dro, 12. 8. 9.
 Adria urbs, Italica Græcæ ori-
 ginis, 20. 1. 9.
 ADVERSUS vulneribus cadunt
 Athenienses, 9. 3. 10.
 Adulari aliquem, 8. 4. 8. adulatio
 hostis, *hoc est, quæ hosti adula-*
mur, 11. 12. 12.
 Adulta ætas, 2. 6. 14.
 Adulterium Alcibiadis, 5.
 2. 5.
 Adunare, *pro coniungere*, 15. 4. 12 :
 16. 2. 1. *pro colligere*, 5. 9. 6 : 12.
 2. 16.
 Advocare concionem, 2.
 8. 8.
 AEacidæ Herculis Thebani pro-
 genes, 11. 4. 5. plerumque in-
 tra xxx. annos defuncti, 12.
 15. 1. gens antiquissima, 12.
 16. 3.
 AEacidæ Molossorum rex, 14.
 5. 9. regno pellitur, 17.
 3. 17.
 AEdeffa Macedoniæ urbs, 7.
 1. 7.
 AEgeæ, urbs Macedoniæ, quæ
 prius AEdeffa, 7. 1. 10.
 AEgeus Thesei pater, 1. 6. 14. 1.
 AEgyptus à Cambyse subacta,
 1. 9. 1. fecundissima, 2. 1. 8.
 Hinc illud Augusti decretum, apud
 Tacit. A. 2. 59. 5, magna impensa
 regum munita, 2. 1. 10. occu-
 patur ab Alexandro, 11. 11. 1.
 in divisione imperii Alexan-
 dri Ptolemæo cedit, 13.
 4. 10.
 AEgyptiorum superstitiones, 1.
 9. 2. cum Scythis contentio
 de vetustate generis, 2. 1. 5.
 studia, Astronomia, 20.
 4. 3.
 AEgypti rex Lacedæmonios
 juvat, 6. 2. 2. ideoque bello
 à Persis petitur, 6. 6. 3.
 AEgyptium mare, 2. 1. 19.
 AEmulari cui, 6. 9. 2. ubi Adolium
vide.
 AEmulatio inter Cononem &
 Pisandrum, 6. 3. 3. virium in-
 ter Athenienses & Lacedæ-
 monios, 3. 2. 4. virtutis & ani-
 morum inter Laced. & Mes-
 sen. 3. 5. 13. muliebris, 14. 5. 2.
 gloriæ bellorum causa, 17.
 1. 8.
 AEmulator virtutum Agefilai
 Pisandrus, 6. 3. 8.
 AEmuli inter se Lacedæmonii, &
 Thebani, 8. 4. 9. æmulatorum
 odia, 5. 2. 5.
 AEmulos removere, 13. 4. 9. æ-
 mulus regni, 9. 7. 3. imperii (*hoc*
est, competitor, & *ut supra*, 8. 3. 10.
particeps), 1. 2. 3.

AEolides

INDEX.

- Æolides** insulæ nativis ignibus frequentes, 4.1.11.
Æolus sive Cocalus, Siciliae Rex, 4.2.2.
ÆQUALITAS difficilem electionem facit, 1.10.2. **DISCORDIAM** parit, vel auget 13.2.3. patrimoniorum apud Spart.3.3.3.
Æquo Marte, hoc est, pari fortuna belli, 3.6.9.
Æstimare, pro deliberare, 8.4.10.
Æstu, subaudi curarum, 11.13.3. æstus, pro nimio calore, 12.1.2. pro fluxu maris, 12.10.5.
Ætatis privilegium, 2.10.2.
Æthiopia, 1.2.8.
Ætna Siciliae mons ignifer, 4.1.5. ejus rei causa, 4.1.14. & 15.
Ætoli Brundisium condunt, 12.2.7. bellum in Græciam ovent, 13.5.1.
Ætolorum civitatibus pecuniam imperat Pyrrhus, 14.1.6.
Ævum, pro ætate wisæ, 2.4.17.
Affatim, 1.8.5.
Affectare imperium, 6.1.1. regnum, 2.15.14: 13.7.18.
Afferre vim, pro inferre, 18.7.8.
Afflicte partes, hoc est, debilitate, 13.8.9. res, hoc est, inclinata, sive, ut Livius amat loqui, accisa, 4.5.2.
Affinitates connubiorum, 12.12.2.
Asri Legatos ad Alex. mittunt, 12.13.1. bella cum Carthag. gerunt, 19.1.4. Carthaginensibus stipendium remittunt, 19.2.4.
Africæ vasta regio, 13.7.3.
Agathocles Lysimachi, a patre occiditur, 17.1.4.
Agenor Pithonis pater, 13.4.21.
Agere, pro esse & degere, 11.5.2. pro pellerè, ita agere in fugam, 16.2.3. in exilium, 2.9.6: 9.4.9: 16.4.4. ad naves, 2.9.17.
Agere exilium, pro degere in exi-
 lio, 2.3.12. conventum, 12.13.3. nepotem, hoc est, gerere se nepotem, 1.6.16. tutorem, 7.5.9.
Agere, pro tractare, 2.14.10. pro degere, 3.3.6. Agi, pecudum proprium, tergiversantibus militibus nec ineptè attribuitur, 1.6.10.
Acta res, hoc est, gesta, 4.5.4. Vide L. 19. & 58. de P.S.
Actor, pro histrione, 6.9.4.
Agésilæus claudus altero pede, 6.2.5. Agésilæi res gesta, 6.4.9.
Agis Rex Laced. 5.2.5.
Agidis alterius bellum cum Antipatro, 12.1.9.
Agitare, pro agere, 1.5.5. pro cogitare, 2.12.3. agitare animo, idem 8.3.12. pro tentare, 14.4.12. pro concutere, jactare, 18.6.10.
Agitare fastigium magnarum urbium, hoc est, comparare inter se & quasi librare, earum dignitatem, opes, potentiam, 8.4.10. sicut simili fere phrasi Suet. Cas. 47.1. exigere pondus dixit.
Agitare imperia, hoc est, agere, 19.2.6. Sic in Sueton. Vesp. 1.6. est agere publicum, pro quo alii male publicanum. Simili phrasi est in Tacito, Germ. 26.1. Agitare forum. & Livio, 1.21.7. agere regnum. Hac ex Cl. Berneggeri Præceptoris mei Notis ad Suetonium.
Agmen, pro exercitu, 2.10.21. sic Liv. 28.7.16. & auctores passim. vid. Barth. ad vers. 72. f.
Alcetas Perdicæ frater, 13.6.15. ab exercitu hostis appellatur, 13.8.10.
Alcibiades Dux Athen. in Sicilia, 4.4.3. revocatur ad reatum, 4.4.4: 5.1.2. Elidem in exilium proficiscitur, 5.1.2. Lacedæmonios ad bellum contra Athen. instigat, 5.1.4. & ipse eorum civitates ad defectionem compellit, 5.2.2. adulterata Agidis uxore, ad Darii præfectum confugit, 5.2.4.

I N D E X.

- pulcher & eloquens, 5. 2. 6.
ad Athen. partes redit, 5. 3. 1.
ab exilio reuocatur, 5. 3. 6.
Lacedæmonas bello peti, 5.
3. 9. mari, 5. 4. 2. tertique
vincit, 5. 4. 3. ingenti civium fa-
uore excipitur, 5. 4. 9. vincitur,
5. 5. 2. denuo in exilium abit,
5. 5. 8. interficitur, 5. 8. 14.
Alexander Amyntæ, 7. 1. 13. Per-
ficorum legatorum libidinem
ulciscitur, 7. 3. 4. regnum
Macedon. egregie ampliat, 7.
4. 2.
Alexander alterius Amyntæ, 7.
4. 5. Philippum fratrem Illy-
riis obsidem dat, 7. 5. 1. inde
Thebanis, 7. 5. 2. insidiis matris
occumbit, 7. 5. 4.
Alexander Olympiadis frater,
Epiri Rex, 8. 6. 5. & 7. Cleop.
Philippi ducit, 9. 6. 1. bellum
in Italia gerit, 12. 1. 4. 12. 2. 1.
occiditur, 12. 2. 14.
Alexand. M. dux Sopyrion, cum
omni exercitu à Scythis dele-
tur, 2. 3. 4. 12. 1. 5.
Alexander M. cum Amazone con-
cumbit, 2. 4. 33. suæ stirpis
ultimus, & quare, 7. 2. 4. Ale-
xandri prima rudimenta, 9. 1. 8.
Athenas proficiscitur, 9. 4. 5.
cædis paternæ conscius, 9. 7.
1. & 8. comparatur cum patre,
9. 8. 11. & seqq. incipit regna-
re, 11. 1. 9. Dux Græcorum fit,
11. 2. 5. Thebas diruit, 11. 4. 7.
ab Athenientibus duces &
oratores peti, 11. 4. 10. Tyrum
capit, 11. 10. 14. Iovis Hamm.
filius salutatur, 11. 11. 7. Ale-
xandriam condit, 11. 11. 13. Da-
rium tertio vincit, 11. 14. 6.
Persis jugum servitutis impos-
uit, 11. 14. 7. Persepolim ca-
pit, 11. 14. 10. illacrymatur
defuncto hosti, 11. 15. 14. le-
tatur morte amulorum Re-
gum, 12. 1. 5. habitum Persi-
cum sumit, 12. 3. 8. sevit in
suos, 12. 5. 1. Clitum interficit,
12. 6. 3. inedia mori vult, 12.
6. 15. vult adorari, 12. 11. 11.
12. 7. 1. Saxum, quod Hercules
non poterat, expugnat, 12. 7.
13. Porum vincit, 12. 8. 5.
in urbem hosticam solus de-
silit, 12. 9. 5. vulneratur, 12.
9. 12. Statyram Darii F.
ducit, 12. 10. 9. æs alienum
militum solvit, 12. 11. 1. eorum
seditionem compescit, 12.
11. 8. satellites ex Persis le-
git, 12. 12. 4. Ephæstionem
sepelit, 12. 12. 12. venenum
bibit, 12. 13. 8. militibus vale-
dicit, 12. 15. 4. moritur, 12. 16.
1. eius elogium, 12. 16. *per*
tot. mortem ejus consequentia,
13. 1. 1. & seqq. corpus ad
Hammonem delatum, 13. 4.
6. Alexand. etiam mortui re-
verentia apud suos, 13. 4. 4.
15. 2. 14. Græcorum exules
restituit, 13. 5. 2. Athenas de-
leturus erat, si vixisset, 13. 5.
7. Alexand. favor, 13. 6. 12.
14. 1. 8. terror apud Carthag.
12. 15. 1. post eum omnes du-
ces fastidiunt Argyraspidæ, 14.
2. 7. Alexand. militum operâ
Magnus factus, 14. 2. 10. Alex.
mortali manu cadere, fas non
fuit, 14. 4. 12. Lyfimachum
leoni objicit, 15. 3. 7. Sandro-
cortum interfici jubet, 15. 4. 16.
ejus tota domus à Cassandro
sublata, 14. 6. 6. & seqq. 15. 2.
3. 16. 1. 15. eodem modo vin-
dicatur, 16. 2. 5.
Alex. Magni filius Indorum rex,
12. 7. 10.
Alexander Lyncestarum frater,
11. 2. 2. *hic Cæsar est Alex. Lyn-*
cestæ, 7. 1. 6. propter insidias
Alexandro paratas in vincula
conjicitur, 11. 7. 2. occiditur,
12. 14. 1.
Alexander Cassandri, 16. 1. 5.
Alexander Pyrrhi, 18. 1. 3. cæ-
dem parentis ulciscitur, 16.
2. 9.
Alexandria Ægypti conditur,
11. 11. 1. 3. edificata à Cleo-
mene,

INDEX.

- mene, 13. 4. 11.
 Alexandria ad Tanaim conditur, 11. 5. 12.
 Alienare, *pro occultare*, 18. 3. 9.
 alienatis rebus, *hoc est, recedente fortuna & mutato prioris rerum statu*, 13. 6. 10.
 Allegare, *hoc est, prætendere*, 16. 1. 10.
 Alligare vulnus, *pro obligare*, 15. 3. 13.
 Alludere: infans veluti ad notam alludit, 1. 4. 12. *quod visu cognoscere eleganter dixit Virgil. Elog. 4. in fo.*
 Alpes à Tuscis occupatæ, 20. 5. 9.
 Altera, *pro alterutra*, 11. 12. 10. *non pro alia, mea quidem animo πλὴν ἑτέρου τῆς αὐτῆς θυγῶ- τέρον* *saes Diod. 17. 54. ita infra. 16. 5. 15.*
 Amadas, amicus Alexandri, 12. 1. 8.
 Amariot minister regni, quam ipse rex, *hoc est, asperior immittit, officiorum tributorumve exaltor*, 16. 1. 14.
 Amazones Scythæ, 2. 1. 3. *earum origo, 1. 4. 1. & 27. mores, 2. 4. 4. quare ita dictæ, 2. 4. 11. durant ad Alex. usque, 2. 4. 32. ad quem earum Regina proficiscitur, 2. 4. 33. 12. 3. 7.*
 Ambigeri regis subditi, tela veneno tingunt, 12. 10. 2.
 Ambitio vulgi (*sicut sup. adulatio vulgi*) 12. 15. 11. *Vide quæ notavit Cl. Berneggerus, ad prolog. pag. 1.*
 Ambri superantur ab Alex. 12. 9. 4.
 Amici, *hoc est consiliarii, præceder, vel amasi, ita 9. 4. 5. & 12. 12. 8.*
 Amiciot, 2. 10. 13.
 Amicitiam jungere, 9. 4. 5. *face- re, 12. 2. 6.*
 AMICITIÆ regis fragilitas, 12. 6. 3.
 AMICITIÆ utilitate, non
- fide colere, 9. 8. 9.
 Ammonis templum, 1. 9. 3. 11. 11. 7. *religiosa vide in Ham- mon.*
 AMOR memoriæ iuste imperan- tium, 4. 2. 5.
 Amphipolitana arx, 14. 6. 13
 Amphictyon rex Athen., 6. 9.
 Amplius, *tam magnitudinis est, quam contrariam vocant (ut ali- bi), quam numeri, ut, 3. 3. 5.*
 Amyntas Macedon. Rex, 7. 2. 13.
 Amyntas alter, Menelai filius, 7. 4. 3.
 Amyntas dux Philippi in Asiâ, 9. 5. 8.
 Amyntas Alexandri consobrinus ab eodem interfectus, 12. 6. 13. *videtur autem fuisse idem cum su- periore.*
 Amyntas Alex. præfectus, in di- visione Imperii ejus Bactria- nox sortitur, 13. 4. 23.
 Anaxarchus Philosophus, 12. 13. 5.
 Anaxilaus tyrannus Siculus, in- gnis iustitia, 4. 2. 4.
 Ancps certamen, *hoc est, dubium*, 11. 9. 9.
 Ancora, Seleuci & generis ejus naturalis nota, 5. 4. 9.
 Andragoras, regii Partho- rum sanguinis auctor, 12. 4. 12.
 Andromache Hectoris, mox Heleni conjux, 17. 3. 6.
 Angustiae Thermopylarum, 2. 11. 2.
 Anhelans inopia, *hoc est, amara*, 9. 1. 6.
 Annorum *pro animi, & hoc pro audaciis*, 13. 5. 13.
 ANIMOS injuria, & indignitas acuit, 3. 5. 4.
 Annibal Hasdrubalis, 19. 2. 2.
 Anno eodem quo Roma à Gallis capta, pax tota Græciâ exiit, 6. 6. 5.

INDEX.

- Anno uno eodemque Athenæ expugnata, Darius mortuus, Dionysius exul, 5.8.7.
- Ante diem, *pro ante dies hoc est, aliquod tempus*, 6.7.7. *nisi est, eodem die, ut ante Kalendas in l. 13. & l. 56. Paragraphi 5. de V.O.*
- ANTE, experimentum belli, nimum suis viribus fudit Xerxes, 2. 10. 24. ante iactum sagittarum ad hostem veniat Athenienses, 2.9.11.
- Ante omnia, 11.2. 1. *laqueitur ita Maveianus in l. 23. de probat. & Valens l. 2. de alim. legat. & Sueton. in Calig. 21.5.*
- Antelucanum tempus, 1.6.2.
- Antenor Venetorum conditor, 20.1.8.
- Antigenes amicus Alexand. 12. 12.8.
- Antigonus in divisione imperii Alexan. majorem Phrygiam consequitur, 13.4. 14. bellum cum Perdiccâ gerit, 13.6.8. Eumenem vincit, 14.2. 2. *iterum*, & Argyraspidas, 14.3. 2. a quibus traditum, 14.3.12. in custodia habet, 14.4.21. sociis prædæ partem negat, 15.1.2. Rex appellatur, 15.2. 10. occiditur, 15.4.22. Philippo & Alexandro Regibus, in omni militia socius, 16.1.12.
- Antigonus modo dicti nepos, 17.2.10.
- Antiochia à Seleuco, ex nomine patris condita, 15.4.8.
- Antiochus Selenci pater, 13.4.17. clarus inter Philippi duces, 15.4.3.
- Antiochus Soter, Seleuci filius, 17.2.10.
- Antiope Amazonum Regina, 2.4.20. captam ab Hercule sororem traditis annis liberat, 2.4.25.
- Antipater inter amicos Philippi, 9.4. 5. Macedoniæ præfectus, 11.7.1. Agidem & Sparanos vincit, 12.1.8. & 9. cum supplemento tironum ad Alex. evocatur, 12.12.9. auctor necis Alexandri, & quare, 12.14. 1. nascendo Regi tutor constituitur, 13.2.14. Græciæ præponitur, 13.5.8. Antigonus contra Perdiccam javat, 13.6.9. Eumeni auxilia mittit, 14.2.4. Macedonum insidiis petitur, 14.4.11. amantior semper minister regni fuit, quam ipsi Reges, 16.1.14.
- Antipater superioris nepos, matrem occidit, 16.1.1. regno exiit, 16.1. 19. interficitur à Lyfimacho socero, 16.2.4.
- Antiquitas, 12.2. 11. Siciliæ fabulosa, *hoc est, antiquorum de Siciliâ narrationes*, 4.1.8.
- Antistites, *pro sacerdotibus*, 11.11.7.
- Anulus cum insculptâ ancorâ, inventus in lecto matris Selenci, 15.4.5. anulum suum Perdiccæ tradit moriturus Alexander, 15.15.12.
- Anxie, *hoc est, diligentissime*, 1.4.11.
- Apium usus inventus, 13.7.10.
- Apis Aegyptiorum Deus, 1.9.2.
- Apollo Seleuci pater creditur, 15.4.3. virginum raptor, 13.7.7.
- Apollinis templum, 2.12. 8. spoliatur à Phocens. 8.1.8. Apollini consecratur gladius Pausaniz, quo Philippus occidit, 9.7.13. campi Antiocheni dicantur, 15.4.8.
- Apollinem legum suarum auctorem facit Lycurgus, 3.3.10.
- Apollonia, 15.2.1.
- Apollonienses, *pro Scythis auxilium à Philippo petunt*, 9.2.1.
- Appellare regem, *pro facere, aut declarare*, 13.1. 1. ita hostem, 13.8.16.

INDEX.

8. 16.
Appius Claudius, *vide* C.
Applicuit ad lectus, *hæc est*, *appu-*
lit, 2.4. 21. applicituri. 2.12.
 2. applicare, *active pro admo-*
vere, 11.15.6.
Appellorum bellum cum Ale-
 xandro Epir, 12.2.5. fatum, 12,
 2.10.
Aquila dux in culmine domus,
 nascente Alex. 12.16. 5. aquila
 aurea Clearcho in publicum
 prodeunti prælata, 16. 5.9.
 aquila in acie Locrensi
 contra Croton. 20.3.7.
Arabia pars in divisione imperii
 Alexandri Ptolemæo cedit,
 13.4.10.
Aracoli in divisione imp.
 Alex. Sibirtio cedunt, 13.4.
 22.
Aracus, juventutem ad sobolem
 generandam domum remit-
 tendi, auctor Spartanis, 3.
 4.8.
Ara 12. à veniente in Asiam
 Alexandro statuta, 11.5.4. ad
 ostium Indi, 12.10.6.
Aratio inventa ab Atheniensib.
 2.6.5.
Araxes fl. 1.8.2.
Arbaeus Medorum præfectus, 1.
 3.2. Rex fit, 1.3.6.
Arbiter pacis & belli Græcorum
 quomodo factus Persarum
 Rex, 5.2.11. *Arbitrium autem*
hic potestas est, ex sola arbitri vo-
luntate dependens, ut & alias,
arbitrium vita, & necis, &
similia.
Arbitria Principum, pro legi-
 bus, 1.1.2. ita 2. 7.3. *libido Re-*
rum pro legibus arbitria pro im-
perio, 1.1.2. ita Tacit. A.6. 51.5.
 & *Instituta in locis, que de-*
monstrat Index in voce Arbi-
ter.
Arcadia regnator Aristeus mel-
 lis usum primus invenit, 13.
 7.10. *vide Virgil. in Georg.* Arca-
 des Spartanos vincunt, 6.
 6.7.
Arcanorum Regis particeps Har-
 pagus, 1.4.6. ita apud Cui, 6.8.
 14. *arcanorum Regis arbiter Phi-*
lotas.
Arcefilaus in divisione imperii
 Alexandri Mesopotamiam for-
 titur, 13.4.23.
Arcessere, 1.4.5.
Archelaus Amyntæ, 7.4.5. Oc-
 ciditur à fratre Philippo, 8.
 3.10.
Archidamus Lac. Dux, 6.6.8.
Archideus Amyntæ, 7.4.5. occi-
 ditur à fratre Philippo, 8.3.
 11.
Archos in divisione Imperii
 Alexandri Pelasgos consequi-
 tur, 13.4.2.
Arclor Spartan. ex carminibus
 Tyrtæi, 3.5.10.
Arcl in divisione Imperii Ale-
 xandri Statanori cedunt, 13.3.
 22.
Argeus Rex Macedon. 7.2.2.
Argæus Apollinis ex Cyrene fi-
 lius, 13.7.7.
Argentodina in Thracia, 8.3.
 12.
Argenteis clypeis ornati Alexan-
 dri milites, 12.7.5.
Argi receptaculum exilium
 Athen. 5. 9.4. eloquentia De-
 mosthenis persuasi, Athenien-
 sibus junguntur, 13.5.10.
Argumentum, *pro signo, indicio,*
12.15.3; 15.4.9.
Argyraspida, 12. 7. 5. vincuntur
 ab Antigono, 14.3.2.
Ariarathes Artaxerxis, 10.1.1.
Ariarathes Cappadocum rex, 13.
 6.1.
Aridæus Philippi, Alexandro
 succedit, 9.8.2. quamvis ab
 ipso præteritus, 12.15.9. no-
 minatur pro successore à Me-
 leagro, 13.2.8. recusatur à
 Ptolemæo, 13. 2.11. rex ap-
 pellatur à militibus, 13.3.1. ne-
 catur ab Olympiade, 14. 5.
 10.
Aristæus Cyrenem condit, 13.7.1.
 mellis usum invenit, 13.7.10.
 à 4 **Aristides**

INDEX.

- Aristides** prodicionem Pausanix detegit, 2.15.16.
Aristoteles Alexandri Callisthenisque praeceptor, 12.6.17. Aristotelis laus, 12.16.8.
Arma Amazonum inter Herculis stipendia, 7.4.18.
ARMIS non pretio summovendus hostis, 6.1.6. **ARMIS** non muris defensa Sparta, 14.5.6.
Arma movere, 2.8.1. arma, pro bellis, 7.2.6.
Armare sagittas veneno, hoc est, ungere, imbueri, 12.10. 2. ita feruntque armare veneno; & calamitos armare veneno. Virg. *Aen.* 9. 773. &, 10.140.
Armari conveniunt Alexandri amici 13.2.4.
Armenii in divisione imperii Alexandri Phrataferni cedunt, 13.4.23.
Arpi à Diomede conditi, 20.1.10.
Arrogantiae effectus, 13.8.2.
Artuba à Philippo regno exiit, 7.6.12. 8.6.7. regnum suum novis legibus instruit, 17.3.12.
Ars bellandi, 19.1.1. ita *Floy.* 1. 3.2.
ARTE quaestis remediis locorum vitia molliuntur, 2.1.6.
Artinoë Lyimachi uxor, privignum veneno tollit, 17.1.4. à fratre in matrimonium petitur, 17.2.7.
Artabanus Xerxem obtruncat, 3.1.2.
Artaphernes, Darij frater, litem inter Xerxem ac fratrem ejus dirimi, 1.10.9.
Artaxerxes *Longimanus*, 3.5.3.
Artaxerxes (*Daemon*) Persarum rex, 5.8.13. Darij F. 5.18.1. bellum cum fratre gerit, 5. 11.5. Conona classi suae praeficit, 6. 1.9. Græcos ab armis discedere jubet, 6.6. 1. filios 115. habet, 10.1.1. ex quibus multos infelicias sibi struentes, interficit, 10.2.6. *Artaxerxes* *Pasis* idem quod *Artaxerxes* *a'phi* magni bellator, ut docet Herodotus, 6.90. sive ut *Amnian.* Marcell. 19.4. bellorum victor.
Artemenes cum fratre Xerxe de regno discepat, 2.10.3.
Arthemisiae audacia, 2. 12.23.
Ascalonii cum Phœnicibus bellum gerunt, 18.3.5.
Asia subacta à Cyro, 1.8.1. à Scythiis, 2.3.1. iis per 2500. annos vectigalis, 2.3.17. in ditione *Arth.* 4.3.5. dubium tamen; vide, *Gyrenia* in dit. *Athen.* affectatur à Spart. 6.1.1.6. 2.7. vastatur ab Alcib. 5.2.6.
Asia Persarum juris, 9.5.8.
Asiae civitates quaedam ab Amazon. subactae, 2.4. 14.
Alpasia, Cyri pелlex, 10.2.2.
Aspernari, hoc est, dedignari, 13.6.4.
Assentari, 1.6.2.
ASSIDVVM inter pares discordia malum, 16.3.1.
Assignare alicui provinciam, pro decernere 13.4. 14. 15.3.15. custodiis, pro dare in custodiam, 14.4.21.
Assumere socium coepris (quod in societatem alij fecerunt. *Curs.* 8.6. 12. dixit) 1.6.1. assumere in matrimonium, hoc est, ducere, 2.4. 24. in societatem consilii, 3.1.5. ducem, 3.4.8. assumere, pro sumere, 12.1.8.
Assyrii 1300. annis imperarunt, 2.2.13.
Assyriorum rex Ninus, 2.3.18. *Assyriæ* stagnum à Phœnicibus habitatum, 18.3.3.
Asteropæus pro Trojanis pugnat, 7.1.5.
Astyagis somnium, 1.4.2. crudelitas in Harpagum, 1.5.6. bellum cum Cyro, 1.6.10.
Atheas Scytharum rex, 9.2.1. Philippi astu vincitur, 9.2.16.
Athenæ veluti templum literarum,

INDEX.

- rum, 2.6. 6. patria communis eloquentiæ, 5.9.9. Minervæ sacræ, 2.6. 9. ex integro conduntur, 2.15. 1. capiuntur à Spart. 5. 8. 6. à Persis dirutæ, Persicis spoliis à Lacedemoniis; Laconicis restituntur, 6.5.10. alter oculus Græciæ, 5.8.4.
- Athenienses** Amazonas vincunt, 2.4.2. Athen, origo, 2.6. 12. laus, 8. 2. 12. cupiditas imperandi, 4.3.5. 5. 2. 6. nomen unde, 2. 6. 29. bellum cum Dario, 2. 9.7. 200. naves fabricant. 2.12. 12. primam gloriam ex victoria Persica reportant, 2.14. 10. Xerxem vincunt, 2.15. 20. bellum cum Lacedemoniis gerunt, 3.2.1. classem in Ægyptum mittunt, 3.6. 6. Syracusas obsident, 4. 4. 5. statum mutant. 2.7. 13. & seqq. iterum, 5. 3.5. omnem ditionem amittunt, 5.7.3. tyrannos exigunt, 2.9.6.5. 10. 4. Ab omnibus odio habentur, 5. 1.6. vincuntur à Philippo, 7.6.6.9.3. 9. bellum Laonicum, in Græcia movent, 13.5.1.
- Athenienses eloquentes**, 5. 2.6. superbi, 5.3.6. periti rei nauticæ, 6.1.8.
- Atheniensium virtus** cum Epaminonda extincta 6.9. 1. simulas cum Doriensib. 2.6. 16. bellum cum Antipatro, 13. 5. 8.
- Atbis**, Cranaï filia, Atticæ nomen dedit, 2.6.8.
- Attalus dux Philippî in Asia**, 9.5. 8. Pausaniæ illud, 9.6.6. ab Alex. interficitur, 12. 14.
- Attalus alius**, Alexandri dux, 13. 3. 2.
- AVARITIA**, bellorum mater, 2.2. 12.
- Auctor**, pro Historico, Pref. 2. ita Liv. 29. 2. 51. pro suatore, 2.9.10. & 28. 2. 12. 15. 3.3.10. 3. 4.8. ita Curt. 4. 7. 39. Quamvis auctor angustius quid sit. vide Sueton. Tiber. 27.5. pro duce, 3.4.9. ibi, sic ipsum spei tuæ, sc. auctorem, nam eodem loco: ibi, nascendi auctorem, pro suatore ponitur. pro causa, 5.4.23.14.3.4. pro teste 11.2.8. ita apud Flor. 1.16.29. pro inventore, 12.14.1. auctores, pro conditoribus, 20. 1.11.
- Auctor capra**, 7.1.9.
- Audacia muliebris**, 2.12.13.
- AVDENDVM** aliquid pro Patria, vel cum periculo, 5. 9. 6.
- Angurium**, 11.7.5.
- Avitus mos**, 1.1.4.
- Auraria**, hoc est, aurifodina, 8.3.12.
- Aureæ Coronæ**, vide C.
- Aurata vestis** Persarum proceribus, 12.3.9.
- Aureis compedibus vincti Reges**, 5.11.4. 15.15.1.
- AVRVM** argentumque scele- rum materia, 3. 2. 12. auri & argenti nulla cupido Scythi, 2.2.7.
- Auspiciari**, pro incipere, à veteri more, quo pleræque auspicio incipere solebant, 5.8.12.
- Auspicium pro quovis omine**, 15.3. 13.
- Authocus Apollinis F.** 13.7.7.
- Auxilia**, tam pro propriis viribus, quam sociorum, insuper machinis, pecunia, & quidquid bello gerendo est, 1.6.10. vide Flor. 2.8.22. auxilium, pro refugio 5.9.4. auxilium ferre, 13.6.9. in auxilio alicujus esse 2.5.11.10.

B.

- Babylonia**, pro Babylone, 1.2. 7. 11. 12. 12. 10. 15. 12. 13. 6. vide Salmas. in Solin. pag. 1215. D.2.
- Babylonia conditur**, 1. 2.7. vñ- citur à Cyro, 1. 7.4. capitur à Seleuco, 15.4.11. in divisione à 5 imperiis

INDEX.

- imperii Alexandri Peucestii cedit, 13. 4. 23. Babylone mortuus Alexand. 12. 16. 1. Baby- loniorum studium Astrono- mia, 20. 4. 3.
- Baccabafus Artabani confilia prodiit, 3. 1. 6.
- Bactriani Scytharum progenies, 2. 1. 3. 2. 3. 6. à Seleuco expu- gnantur, 15. 4. 11.
- Bactriana vltior in divisione imperii Alexandri priores præfectos retinet, 13. 4. 19. ceteriorem Amyntas sortitur: (nisi forte hic pro Bactrianos, Bar- canos, ut apud Curt. 3. 2. 9, le- gendum fit), 13. 4. 23.
- Barba & capillus promissi, ad movendum misericordiam, 4. 4. 1.
- Barbaria pro regionibus Barbaro- rum (Thucydidi, 1. 1. 13, & alibi. est: *Τὸ Βαρβαρὸν* 12. 6. 16. pro Barbaris, 12. 3. 3).
- Barbaries pro Barharis, 9. 5. 7. Bar- baries Scythica cultis Græ- corum moribus melior, 2. 2. 14.
- Baree, 1. 7. 7. alia ab Alex. con- dita, 12. 10. 6.
- Barsene Alexandri conjux, 11. 10. 2. hac etiam Barsæ per i scri- bitur, 13. 2. 7. iussu Castandri oc- ciditur, 15. 2. 3.
- Battus Arystai muti cognomen, 13. 7. 1.
- Bellicum canere, hoc est, classicum 12. 15. 11.
- Bellum, pro puallo, 2. 4. 29. 9. 4. 4. 15. 4. 1. 6. 10.
- BELLI certamen anceps, 2. 3. 11.
- Belli tempestas, 3. 6. 12. ita Flor. 2. 6. 16. 4. 2. 4.
- BENEFICIO fides obstringitur, 2. 15. 14.
- BENEFICIIS qui vincitur, vere victus est, 11. 12. 8.
- BENEFICII grata memoria, 3. 4. 18. quam ultionis honestior occasio, 16. 3. 11.
- Bergamum. vide Vergamum.
- Beroë Pyrrhi nutrix, 17. 3. 19.
- Bellus Darii intersector excru- ciatur, 12. 5. 10.
- Biformis Cecrops, & quare, 2. 6. 7.
- Bitumen ex quo muri Babyl. 1. 2. 7. Bitumine stratum intrinse- cus solum Siculum. 4. 1. 3.
- Bœotia, 1. 14. 3. vetus Macedo- niæ appellatio, 7. 1. 1.
- Bœoricum imperium perdunt Thebani, 1. 6. 10.
- Bœotii Heracleam condunt, 16. 3. 7.
- Bœotii, pro Thebæis 8. 4. 4.
- Bovis corio tectum Carthaginis solum, 18. 5. 9.
- Brachia muri, hoc est, pars 1 in longi- tudinem, brachiorum instar, porre- ctæ, 5. 8. 5. 5. 9. 12. ita Liv. 31. 16. 8. τὰ σκέλη τεύχων, suis Græcis.
- Brixia à Gallis condita, 20. 5. 8.
- Brundisium, 3. 4. 12. ab Ætolis conditur, 12. 2. 7.
- Bruttii cum Tarentinis bella gerunt 12. 2. 1. Alexandrum Epirotam cadunt, 12. 12. 14. Græcorum Ioboles, 20. 1. 14.
- Bubares Persæ Amyntæ Macedo- num Regis filiam ducit, 7. 3. 9.
- Bubulum caput in fundamentis Carthaginis, 18. 5. 15.
- Bucephale urbs ex nomine equi, 12. 8. 8.
- Bursia urbs trans Euphratem, 12. 13. 4.
- Byrsa quare dicta, 16. 5. 10.
- Byzantium obsidetur à Philippo, 9. 1. 3. obsidio solvitur, 9. 2. 10.

C.

- Caduca bona, 19. 3. 6.
- Cadusi, 10. 3. 2.
- Cædem edere, 2. 11. 3.
- Callisthenes,

INDEX.

Callisthenes, Alexandri acta memoriarum prodit, 12.6.17. interficitur, 12.7.2: 15.1.6.
 Cambyfes, Astyagis gener, 1.4.4.
 Cambyfes, Cyri F. 1.9.1.
 Campani à Græcis conditi, 20.1.14.
 Campi Themiscyre, 2.4.2. Marathonii, 2.9.9. Adraktii, 11.6.10.
 Candaules rex Lydorum, 1.7.14.
 Canere bellicum, 12.15.11.
 Canina vesci solitum Carthagine, 19.1.10.
 Canis femina, 1.4.10. Persis Spacos, 1.4.14.
 Canis cum Callisthene caveæ inclusus, 15.3.5.
 Capere, pro recipere, amplecti, 2.10.19: 2.13.10. pro occupari, metaphorâ, ab urbibus, &c. ad animas, 2.9.10. ita fere, 2.14.6. pro decipere, 8.5.1: 13.6.5. capere arma, 2.11.15. gaudium, 10.1.3. prædâ, 5.4.8. spem, 6.7.1. consilium, 10.1.4. animum vincendi, 7.2.10. ita fere imperium moriendi Suet. Oth. 9.6. ita Senec. epist. 78. sepe imperium cepi abruptenda vita, vide Indit. Taciti in capere. capi amore, 7.3.9. cupidine, 12.7.13.
 Capeffere fugam, 7.3.11: 8.2.4. pugnam, 2.11.2. prælium, 2.12.21.
 Capillus, & barba promissi ad mouendâ misericordiam, 4.4.1.
 Capital, hoc est, capitale faciunt, 2.7.8. ita Plant. in Menachm. 14. meti capital fecit.
 Cappadoces à Perdicca victi, cõjuges seque ipsos & omnia sua perdunt, 13.6.2.
 Cappadocia, 2.4.2. à Philippo occupatur, 8.3.6. in divisione imp. Alex. Eumeni cedit, 13.4.16.
 Captivæ naves, 5.7.2.
 Captivitas, 3.1.2: 11.3.7. 11.14. 11. captiv. jus, 4.3.3. dedecus, 4.5.11.
 Capte pro ducibus ante signa, 7.1.9.

Caput Cyri in utrem sanguine plenum conficitur, 1.8.13.
 Caput, pro homine, 12.9.6. pro duce, 13.3.3. loramenti, pro exiremo apice, 11.7.16. pro principe urbe aut metropoli, ita caput Aegypti, Alexandria, 11.11.13. Persici regni, Persæpolis, 11.14.10. Similia in Indice Floyano, Imperii Alex. Macedonia, 11.6.11. Caput ovulum, mox equinum inventum in fundamentis Carthagini, 18.5.15. & 16.
 Caranus, 7.1.7. primus Maced. rex, 7.1.11.
 Caranus Philippi, ab Alex. fratre interficitur, 11.2.3.
 Caria, 13.4.15: 13.6.14.
 Cariades, dux Athen. in Sicil. 4.3.6.
 Carmina Tyrtæi, 3.5.9.
 Carpere, hoc est, paulatim debilitare, 15.2.15.
 Cartago Carthaginensis à patre in crucem tollitur, 18.7.15.
 Carthaginenses Siculum Imperium tentant, 4.1.6: 5.4.5. 18.2.11: 20.5.10. legatos ad Alex. mittunt, 12.13.1. Persis parent, 19.1.13. Græcas literas scito prohibent, 20.5.13. Romanis auxilia mittunt, 18.2.1. homines immolant, 18.6.12. Canina vescuntur, 19.1.10. habent Dictatorem, 19.1.7.
 Carthaginis origo, 18.3.18.5.14. ætas, 18.6.9. Carthago capitur, 18.7.16.
 Cassander Antipatri, venenum ad necem Alex. habet, 12.14.6. in divisione Imp. Alex. satellitibus præficitur, 13.4.18. regni administrator fit, 14.5.3. Olympiadem necat, 14.6.11. bellum contra Antig. instruit, 15.1.4. omnem Alex. familiam interimit, 15.2. & 3. & seqq. 16.1.15. rex appellatur, 15.2.12. moritur, 15.4.24. Cassandri domus Alexandro pœnas luit, 16.2.5.
 Cassan

INDEX.

- Cassander**, *forte alius*, Cariz præficitur, 13.4.15.
- Castigare**, *pro increpare*, 2. 15. 11.
- Castor & Pollux** Locrensis. adsumt, 20.2.12.
- Castra** Alexandri solito magnificentiora, 12.8.16 castra amittere, 4.5. 11. capere, 2. 14.6. irrumpere, 2. 11.15. metari, 1.8. 4. ponere, 14. 2. 1. castrorum lustratio apud Macedonas, 13. 4. 7. tribunatus, 13. 4. 17.
- Castrense** exilium, *pro perpetua militia*, 14. 4. 14.
- Carinenses** contra Syracusanos implorant Athenienses, 4.3.4. 4.4.1.
- Caucasi** accolæ subiguntur ab Alex. 12.5.9. in divisione imperii Alexandri Extarchi cedunt, 12.4.21.
- Causa belli** Græcorum cum Persis, 2.12.5.
- Cecrops**, Atheniensium rex, bifformis, 2.6.7.
- Cedere** alicui regnum aut pelli-
cem, 10. 2. 3. regno, 1. 10. 12.
- Celeritas** equi Alexandri, 15.3.12. Sandrocori Indi, 15.4.16.
- Censeri**, 9. 2. 9. 11. 11.8. ita Tacitus, 0. 39.8. vide Notas & Calvinii Lexic. Invid. in voce Censere.
- Ceraunus** Clearchi Heraclienfis F. 16. 5. 11.
- Cere** in Italia, Græcæ originis, 20. 1.12.
- Cereris** sacra initiorum, 5. 1.1.
- Certamina**, *pro bellis*, 7.2.6. 7.6.6. certamen Olympium, 7. 2. 14.
- CERTIOR**, quandoque insperata victoria quam sperata, 20. 5.3.
- Cervicibus** Asiæ & Græciæ, regnum Macedonic. imponitur, 6.9.7.
- Cessum ire**, *pro credere*, 2.12.7.
- Chalcidenses**, aliquot populorum Italiæ conditores, 20.1.13.
- Charillus**, Lycurgi ex fratre, nepos, 3.2.5.
- Charybdis** fabula unde orta, 4. 1.13.
- Chersonensium** civitates à Philippo expugnata, 9.1.7.
- Chion & Leonides** tyrannicidæ, 16.6. 12.
- Chorasini** subiguntur ab Alexandro. 12.6.18.
- Cibus** Scytharum, 2. 2. 8.
- Ciere** bellum, *pro praliari*, 2.12. 23. ita ciens *praliari*, Liv. 10.28. 8. & pugna ciens, Tacit. A.3.41.5. & belli simulacra ciere, de iudiciis & imaginariâ pugna, Virg. AEn. 5.585. & 674. quod ex Lucræti quarto excerptum dicit Macrob. 6. 2. m.
- Cilicia**, occupatur ab Alexandro, 11.11.1. quantum suspecta sit hac mihi latio. vide Notas. Hægaris Rhodum suspectam habet i insurid fortassis. In divisione Imperii Alexandri Philotæ cedit, 13.4. 12. mox Philoneno, 13.6.16.
- Cimon** Atheniesium dux, 2.15.18.
- Cingere** obsidione, 9.1.2 : 13.5.8 : 14.6.4.
- Circa** se, *pro in se, erga se*, 14.1.3.
- Circundata** obsidio, 15.8.1. munitio, 14.4.5.
- Circumspicere**, subaudi, animo, hoc est consulerare, perpendere, 14.2.6 :
- Circuvenire**, hoc est, decipere, 11.8.9.
- Cimus**, Aristæi pater, 13.7.2.
- Citato gradu**, hoc est, celeriter, 11.2.5. cursu, idem, 11.15.3 : 14.6.4 : 2.9.11. impetu, 4. 1. 9.
- Civili** fraude, hoc est, civium (Florus, 3.22.14. appellat domesticum), 12.10.12.
- Civis**, *pro contrerato* 1.4.4. 11.15.6.
- CIVITAS**, in civibus, non ædificiis posita, 2.12. 14. Et hoc prætulerunt Romani cum Carthaginē delere vellent. auctor. Appian. de Bell. Pun. pag. 52. s. vide & Strab. lib.8. pag. 246. qui potius, citat.

INDEX.

- qui totas regiones urbis nomine appellarunt.
- Clarus domi Alcibiades**, hoc est, notus, nobilis, etiam potens, 5.2.3. ceterum hic Alcibiades, si hoc nomen pro Scanri ponat, à Sallust. Jug. 16. 6, planissime describitur. Poyd elegantius hoc loco loquitur Iustinus, quam ipse fortasse crediderat, inter claros enim magis erat hic Alcib. quam inter bonos, ut loquitur Tacit. 11. 2. 10.2. Sallust. Jugurth. 8.1. Liv. 8.27.8.
- Classis Xerxis**, 2.10. 20. Classem facere, 4.3.5. vide etiam in F.
- Claudius pacem cum Pyrrho** dissuadet, 18.2.10.
- Claudus pedes**, 3.5.5. 6.2.5.
- Clausum vehiculum**, hoc est, undique tectum, 11.15.3.
- Cleadræ Thebani oratio ad Alexandrum**, 11.4.1.
- Clearchus Heraclienſium tyrannus**, 16.4.4. occiditur, 16.5.18.
- CLEMENTIA** Cyri in Cræsum, utrique utilis, 1.7.8.
- Cleosis regnum concubitu Alexandri** redimit, 12.7.11.
- Cleomenes Alexandri iussu Alexandriam** ædificat, 13.4.11.
- Cleopatra, Philippi conjux**, superinducta Olympiadi, 9.7.2. ab ipsâ necatur, 9.7.12.
- Cleopatra Philippis Alexandri Epitortæ uxor**, 9.6. 1. à Perdicca in matrimonium petitur, 13.6.4. ejus apud Macedonas auctoritas, 14.1.7.
- Clientela** pro clientibus, 8.4.8.
- Clitus ab Alexandro inter pocula** occiditur, 12.6.3.
- Cludere sanguinem**, pro sſſere, 15.3.13.
- Clitus, amicus Alexandri**, dimittitur, 12. 12. 8. hic etiam Clitus per i scribitur, 13. 6. 16.
- Coagulum quis invenerit**, 13.7.10.
- Cocalus**, primus Siciliæ rex, 4.2.2.
- Coccinea paludamenta**, 20.3.8.
- Codomannus**, qui postea Persarum rex & Darius, 10.3.3.
- Codrus**, rex Athen. 2.6.19.
- de Cælo missus**, 5.4.10. Calotennus, hoc est, ad cælum usque, 12.6.2.
- Cogitare imperia**, 19. 2. 64. quamvis alii agitarent rescribant, nec male, ut opinor.
- COGNITIO** virtutis, ignorantie vitiorum, minus proficua, 2.2.15.
- Cognito**, hoc est, ubi cognitum est, 2.5.13.
- Cognominare**, pro nominare, 15.2.11.
- Cognoscere**, pro rescire, 3.5.5.
- Cohors regia**, 5.11.9.
- Coire**, pro societatem inire, 5.1.8. pro convenire, 9.6.1.
- Collatio**, pro comparatione, 2.2.14. pro contributione seu indictione, 16.3.9.
- Colligere**, pro haurire trahere, 4.10. vocem & spiritum, hoc est, recipere, 6.8.11.
- Collocare filiam**, pro elocare, 9.6.2.
- Colonia Macedonum in Aegypto**, 11.11.13. in Indiis, 13.4.21. Herculi sacra, 16.3.4. Colonienſium erga conditores suos amor, 13.8.1.
- Comessatio**, 12.13.7. vide Cl. Erenec. Domitian. Sueton. 21.4.
- Cometes**, 1.9.7.
- COMITATE** & obsequio gratiam Tisſaphernis demeretur Alcibiades, 5.2.5. adde Curt. 8.8.12.
- Commilitium**, 5.10.3. vide Savaron. in Apollin. pag. 452. in Flor. 4.4.3.
- Committere bellum** pro pugnam, 15.4.1. prælium, pro incipere, 2.12.7: 15.4.22. adde Flori Indictem. ita Virg. AEn. 5.113.

Comune

INDEX.

- Commune** Græciæ consilium, 8.
 1.4. communis eloquentiæ patria Athenæ, 5. 9. 9. **COMMVNIS** libertatis vindex adiuvandus, 5. 10. 1. **COMMVNIS** hostis communibus viribus summovendus, 9. 3. 6. **COMMVNI** facto levantur crimina, 11. 10. 10.
Comparatio Epamin. cum telo, 6. 8. 2. Cononis cum tempestate, 6. 2. 16. item Xerxis, 7. 4. 1.
Compedibus aureis fratrem suum vincit Artaxerxes, 5. 1. 1. 4. **Darium** duces sui, 11. 15. 1.
Compellere, pro pellere, 4. 4. 9. per **Compendium** ducere, 2. 10. 24.
Compensatio mercium, h. e. permutatio, in usu Lacedæmoniiis, 3. 2. 11.
Comperit, audit, discit, 2. 4. 26.
Comperta stupri, hoc est manifesta, & quasi convicta, 11. 1. 5. ita Liv. 22. 27. 2.
Competere, pro simul petere; & hinc competitores, 13. 2. 1.
Compingere in vincula, 16. 4. 17.
Complorationem edere, 11. 9. 13.
Componere, pro diuersa colligere. Pref. 3. historiam, pro conscribere, Pref. 1.
Comprehendere epistolas, pro inscribere, 20. 5. 12.
Comum Italiæ, Gallorum colonia, 20. 5. 8.
Concedere aliquod, hoc est, proficisci, 3. 4. 12. 5. 6. 10. 12. 13. 4. in imperium alicuius, hoc est, venire in potestatem, 4. 2. 3.
Conceptio per plures viros maturior, ex sententia Spartanorum, 3. 4. 6. Adde Strabonem lib. 6. pag. 293.
Conciliare, pro parare, 5. 2. 7.
Concilium Græciæ, 8. 1. 4. à Philippo lectum, 9. 5. 2.
Concio, pro auditu, 2. 8. 8. 2. 15. 9. 4. 4. 1. 11. 2. 3. 11. 11. 8.
Concitor belli, 2. 9. 21. ita concire militem Liv. 3. 53. 4. quamvis in reliquis edition. conciator, reperitur, proximior ad Iustini genium formula, ut & 5. 1. 1.
Concordare, 1. 10. 11. à Musca petita translatio.
CONCORDIAE vires, 16. 2. 1.
Concurrere, 3. 5. 14. propriè est prælum auspicari, quod cursu fere fieri solebat, ut telorum iactum auerterent, ut 2. 9. 11. quale exemplum extat in Tacit. A. 6. 35. 1. Appian. de bell. Parth. pag. 159. 2. & aliis, vel aliquando, ut citius ad gladios, tanquam certiora gravioraque tela, deuenirent, quæ verba fere sunt Taciti alio quodam loco, scilicet ratio est Appiani, in de Bell. Civ. lib. 2. pag. 477. b. vel, quoniam pro cursu plurimum concitantur tela, teste Liv. 3. 4. 3. 8. 3.
Condere, pro sepelire, 7. 2. 1. pro reformare, & quasi ex integro condere (ut noster, 2. 15. 1. loquitur) 18. 4. 1. 19. 1. ita accipit Plin. 6. 14. p.
Condidere inducias, pro facere, 3. 7. 14.
Condiscipulatus, 12. 6. 17.
Conditio, pro statum, ratione viuendi, 6. 12.
Conditio Imperij Perfici Cyrus, 2. 10. 7.
Conducere militem, 8. 1. 9.
Conferre in historiam, hoc est, historice conscribere, Pref. 1. conferre se aliquo, hoc est, proficisci, 3. 4. 12. in aliquem aliquid, hoc est, dare alicui quid 10. 1. 3.
Conferri simili. hoc est, densissimi, 8. 1. 13. 0. 11. 14. 5. 11. 3. 5.
Conficere bellum hoc est, finire, 2. 14. 10. confici curis, 11. 13. 1.
Conduentia auxilia, sunt nudique conuenientia, 1. 7. 9. bella, sunt nudique ingruentia 7. 6. 4.
Confugere, pro fugere, 14. 2. 2. & hoc frequens est Latinis, compossum, pro simplici poni, vide & Senec. ep. 58. p.
Congredi

INDEX.

- Congredi praelio**, 4. 4. 9. **Congressio pro praelio**, 6. 4. 12. 8. 1. 12. **Congressio navalis praelii**, 2. 12. 8. nav. certaminis, 4. 1. 5. **prima belli congressione**, hoc est, primo statim conficta, 15. 1. 6.
- Conjunctio**, pro affaiante, 6. 3. 8.
- Conjuratio** 7. **Perfarum adversus Magos**, 1. 9. 19.
- Conon Atheniensium dux**, 5. 5. 4. victus Cypri exulat, 5. 6. 10. 6. 1. 7. **classi Perfarum praeficitur**, 6. 1. 9. **Xerxem adorare noluit**, 6. 2. 13. **Athenas restituit**, 6. 5. 9.
- Consalutare**, 11. 7. 12.
- CONSCIENTIAE vis**, 8. 2. 4.
- Consciscere sibi mortem**, hoc est, seipsum interimere, 13. 1. 5.
- Consectari**, pro insectari, 9. 7. 4.
- Conferere praelium**, 7. 2. 12.
- Consilium hoc est, mentem**, 2. 10. 16. **consilii dubius**, 2. 13. 1.
- Conspectoris ingenii**, hoc est, alacrioris erectioris, 11. 5. 3.
- Conspiratus**, hoc est, ardentius, & magis unanimi consensu, 3. 5. 3.
- Constantia morientis Olympiadis**, 14. 6. 1. 13. & 12.
- Constantia**, pro animositate, 13. 3. 8. 14. 1. 4. 15. 3. 9.
- CONSVESCENDI**, hoc est assuescendi, legibus tadium merus religionis vincit, 3. 3. 10.
- Consulere**, pro statueret, 1. 7. 10. 2. 15. 8. **pro consilium petere**, 3. 3. 11. 3. 5. 4. **pro maderi**, 6. 6. 2. **ORacula**, hoc est interrogare, 11. 11. 2. **in rem**, hoc est, consilia, operum rei accommodata praebere, 2. 15. 16.
- Consumere**, pro sensum conficere, 12. 5. 8. **consumi**, pro perire, confici, 5. 1. 10. **consumpti bello**, pro praelio casti, 9. 4. 1.
- Consummare**, pro perficere, 2. 15. 6. 12. 5. 12. **imperium**, 9. 2. 1.
- Contendere**, hoc est, ire, 2. 8. 3. **proficisci**, 5. 2. 1. 11. 2. 5. **miti**, 4. 5. 4. 6. 3. 8. **affirmare** 9. 4. 9.
- Contentio inter Xerxem & Artemenem**, admodum fratrem, 2. 10. 10.
- Continens**, (terraeque insulis oppositum. Thuc. 1. 1. 19. Hæcægæ vocat) 11. 5. 10.
- CONTINENTIA**, morum bonorum mater, 2. 2. 10. **continentie Romanorum exempla**, 18. 2. 7. & 9.
- Continuæ mortes hoc est**, parvo intervallo altera alteram subsequentes, 16. 1. 1.
- Contahere perjurium**, pro committere, 3. 7. 15. **auxilia**, pro congregare, & convocare, 4. 4. 8. 8. 5. 2. 12. 2. 13. **ita**, milites, 12. 1. 9. **exercitum**, 13. 5. 8. **odium pro parere**, 5. 1. 6. **ita**, invidiam, 5. 2. 4. **morbum**, pro incurvere, 10. 2. 7. **ita**, offensam, 17. 3. 16.
- Contribuere hoc est conjungere**, 12. 5. 8. **vide Lippi notam** 37. **in Senec.** 6. **de benef.** adde Liv. 31. 30. 5. 32. 5. 5. 32. 19. 4. 33. 20. 8. 36. 35. 9. 39. 26. 2. & Curt. 5. 3. 26.
- Controuersia inter Xerxem & Artemenem de successione**, 2. 10. 2. & seqq.
- CONTVMELIA regis**, ut parentis, a quo animo ferenda, 15. 3. 10. **Simile dictum exat in Liv.** 27. 36. 12.
- Contumeliosus**, 5. 4. 17.
- Conualescere**, pro adulescere, probare acquirere, 3. 2. 7. 3. 4. 2. 18. 4. 1.
- Conuenire**, pro complacere, 9. 5. 3.
- Convertere**, pro vertere, 3. 2. 1.
- Convexa vallium**, pro concavis, hoc est, caræ vallis, 2. 10. 24. **ita videtur usurpare Virg.** AEn. 12. 14. & 4. 4. 11.
- CONVITIA non decent miseros**, 24. 4. 4.
- Cf. illis agitat pro incessare**, 14. 3. 8.
- Coniuncta**

INDEX.

- Convivia publica Sparta, 3.
3.4.
Convulnerare, *pro vulnerare*, 2.6.
20.
Copia *pro facultate*, 2.12.2. Copia,
pro communi cibario, 5.8.2. ita *Cof.*
de Bell. Gall. 4.4. *Frontin.* *Stratz.*
5.4.3. *Veger. de Re milit.* 3.3. *p. pro*
exercitu, 12.2.17. 5.2.17. *pro sub-*
stantia, *bonis*. 13.6.2.
Corinthii Lacedæmoniis irati, &
quare, 5.10. 13. Demosthenis
eloquentia persuasi favet Athe-
nienſibus, 13. 5.10. Corinthi,
concilium totius Græciæ, 9.5.2:
11.2.5.
Cornu *pro acie*, 5.11.10.
Corona aurea, gratulationis
ergo offertur Alexandro à
Tyriis, 11. 10.10. & hoc frequens
fuit apud veteres apud Curi. unum
invenies exemplum, 4. 5. 19. &
Diod. 17. 48. f. 17. 49. p. apud Li-
vium prope infinita. vide *Lips.* in
Admirandi: 2.9. Pausaniæ re-
giciæ imponitur ad Olympia-
de, 9.7.10. legatis Roman. do-
natur à Ptolemæo, 18.2.9. ge-
statum à Clearcho Heraclien-
ſium tyranno, 16.5.10. Coronis
Iacris milites suos instruit
Philippus contra sacrilegos,
8.2.3. coronæ post victoriam
sumi solite, 9.4.1. ideoque etiam
qui præda partem Diiſe ferebant co-
ronati id agebant. 18. 7.13. sub
Corona vendere, 8.3.3: 11.4.7.
Corpora ad ſepulturam poſcere,
victoriæ conceſſæ ſignum Græ-
cis, 6. 6.9. & hic mos ex Thucyd.
paſſim apparet.
Corpuſculum ſorum, *pro faſcicu-*
lo, *Præf.* 4.
Corripere. hoc eſt, invadere, 15.1.
9. corripere, *pro urgeri multitu-*
di-, 1.9. 22. *pro comprehendere* ad
pœnam, 3.1.8.
Cothurni regum tragicorum, 16.
5.10.
Cranaus, Athenienſium rex, 2.
6.8.
Craterus in Antipatri locum
Macedonibus præſcitur, 12.12.
9. nſcendo regi tutor conſti-
tuitur, 13.2. 14. regia pecuniæ
cuſtos, 13. 4.5. Antigonum ju-
vat contra Perdiccam, 13.6.9.
occiditur (*quamvis ibi legatur*
Poliperchon, ſed his *Iuſtini* error
eſt), 13.8.7.
Cremare mortuos, 9. 7.11: 19.1.11.
Alcibiades vivus crematus, 5.8.
14.
Cretenſium legum celebritas,
20.4.4.
Criminationes, 11.14.3.
Critias Ath. tyr. ſaviſſimus, 5.9.
15.
Cræſus, rex Lydorum, 1.7.3. ca-
pitur, 1.7.5.
Croronienſes, Græcorum colo-
nia, 20. 2. 3. vincuntur à Lo-
crenſ. 20. 3. 6. Eorum tor-
por, 20.4.1. bellum cum Dio-
nyſio, 20.5.1.
Cruci affixus à patre ſuo, Carta-
lo Carthaginienſis, 18. 7. 15.
Crucibus ſupplicia luunt Scy-
tharum ſervi, 2.7.6.
Crudelitatem Aſtyagis, perfidiâ
compensat Harpagus, 1.6.9.
Cyro exprobrat Tamyris, 2.8.13.
Crudeſcente ira, 8.4.4.
Cultus, *pro formâ veſtium*, *la mode*,
12.3.10.
Cuphites Indi, 12.8.10.
Cupiditas, I M P E R I I odium
parit, 5.1.6. DIVITIARVM eſt,
ubi & uſus, 2.7.12.
CVRA ſalutis, quam dignitatis
potior, 5.3.4.
Currere, *pro accurrere*, *advenire*, 9.
7.10.
Cuſtos legum apud Spartanos.
Senatus, 3.3.2. cuſtodes corpo-
ris etiam ex Perſis legit Ale-
xander, 12. 12.4. cuſtodibus aſſi-
gnari, *pro tradi in cuſtodiam*, 14.
4.21. cuſtodia Regis, h. e. inco-
lunitas, 2.6.18.
Cyclopes olim in Sicilia, 4.
2.2.

Cydnus

INDEX.

Cydnus Ciliciæ fl. 11. 8. 3. 11.
14. 4.
Cygnæa Amyntæ uxor, 7. 4. 5.
Cynagiri Athenienſis virtus, 2. 9.
16.
Cyneas, Pyrrhi legatus ad Romanos, 18. 2. 7.
Cypriæ virgines dotem vulgato corpore quærebant, 18. 5. 4. Cyprius in ditione Ptolemæi, 15. 1. 5. Cypri, *pro in Cypro*, 6. 1. 7.
Cyra, mons Africa, 13. 7. 5.
Cyrene acquiritur à Ptolemæo, 13. 6. 20. conditur, 13. 7. 1. nomen à virgine accipit, 13. 7. 11. yrus exponitur, 1. 4. 7. nutritur à cane, 1. 4. 10. Perſas concitat, 1. 6. 4. avo regnum aufert, 1. 6. 17. Babylonios vincit, 1. 7. 3. Croſſū, 1. 7. 2. cæditur à Scythiſ, 1. 8. 13. 2. 3. 3. regnavit annos triginta, 1. 8. 14. ejus capiti inſultatur, 1. 8. 13.
Cyrus minor, Lydiæ præſcitur à patre, 5. 5. 1. compedibus aureis vincit, 5. 11. 4. bellum cum fratre gerit 5. 11. 5. interficitur, 5. 11. 9.

D.

Dædali montes, 12. 7. 9.
Dahæ ſubiguntur ab Alexandro, 12. 6. 18.
Damanæ cædis, 13. 5. 2. proditiōnis, 20. 5. 12.
Dardani, expugnantur à Philippo, 8. 6. 3.
Dare æternitatem, 3. 3. 11. timorem, *hoc eſt, facere, incurrere*, 3. 5. 13. terga, *hoc eſt, fugere*, 4. 1. 10. 12. 1. 10. vulnus, *hoc eſt, cladem inſerre*, 5. 5. 3. pacem, *hoc eſt, concedere*, 5. 8. 3. ita tranſitum, 9. 3. 1. pœnas, *pro luere*, 18. 7. 18. libamenta, *hoc eſt, libare*, 12. 10. 4. ultionem tot genitibus, *hoc eſt, tot gentes ulciſci*, 12. 9. 6. documenta, *hoc eſt, exemplum*, 3. 2. 8. dono, 3. 7. 9. crimi-

ni, 8. 1. 5.
Darius Hyſſapiſ, rex Perſ. ſit, 1. 10. 6. fugatur ex Scythia, 2. 3. 2. 2. 5. 10. 7. 3. 1. contra lancirum Scytham bellum gerit, 2. 3. 8. 9. Aſiam & Macedoniam deſemat, 2. 5. 12. vincitur ab Athenienſibus, 2. 9. 13. obit, 2. 10. 1.
Darius Nothus, Perſarum rex, Mæcedonum ſocius cōtra Athenienſes, 5. 1. 7. moritur, 5. 8. 7. 5. 11. 1. Carthaginienſes humanas hoſtias immolare, & canina veſci, prohibet, 19. 1. 10.
Darius, ultimus Perſarum rex, 10. 3. 7. vincitur ab Alexandro, 11. 6. 10. 6. 11. *iterum*, 11. 9. 9. *tertium*, 11. 14. 1. ejus fiducia, 11. 6. 8. exercitus primo prælio, 11. 6. 11. ſecundo, 11. 9. 1. tertio, 11. 12. 5. induſtria in ordinando exercitu, 11. 9. 8. opes, 11. 10. 1. aureis catenis à ſuis vincitur, 11. 1. 1. & occiditur, 11. 15. 5. ſepelitur ab Alexandro, 11. 15. 15. ejus mors vindicatur, 12. 5. 10. 6. 11. filia Alexandro nubit, 12. 10. 9. mater capitur, 11. 9. 12. & auditō Alexandri obiit, mortem ſibi conſciſcit, 13. 1. 5.
De regno, *hoc eſt, ex regno*, 2. 10. 18. uno populo, *hoc eſt, ex uno*, 3. 2. 2. ita de rege captivum facere, 7. 2. 11. de tergo, *pro à tergo*, 20. 5. 5. de piratica, *pro à piratica*, 9. 1. 5.
Decedere *pro mori*, 1. 1. 10. 2. 10. 1. 4. 2. 5. 6. 8. 1. 7. 4. 1. 9. 2. 2. 9. 8. 1. 12. 12. 6. 12. 12. 11. 18. 4. 3.
Decernere prælio, 13. 8. 4.
Decimæ prædæ Tyrio Herculi mituntur à Carthaginienſibus, 18. 7. 7. Apollini Delphico vovetur à Crotonienſibus, 20. 3. 3.
Dedecus captivitatis, 4. 5. 11. Deducere, *hoc eſt, deorſum ducere, ſicut degredi*, 6. hoc genus aliud, 2. 10. 2. 4. *pro deſerre, ſive inſerre*, 13. 4. 16.

Deſer

INDEX.

- Deferre**, *pro ferre*, 1.4.11. *pro adferre*, *adferre*, 3.3.10. certamen ad iudicem, 2. 10.9. querelam, *pro quere*, 9. 6.7. deferri, *pro venire*, 3.4.11. ira delata, 18. 5.8. delatus, 20.1.10.
Deslere, *pro flere*, 18.4.13.
Deformes, *hoc est*, squalidi, & fordidati, 4.4.1.
Deformis militiæ damnis, (*hoc est*, ut 6.8.3, loquitur, cladibus, insignit) 7.3.1.
Defungi somnio, *hoc est*, ut Curt. 3.1.2.2, *fore loquitur*, implere sortem somniæ, 1.5.5. defungi responso oraculi, 12.2.10.
Degere vitam, 1.7.7.3.3.7.
Deidamia, AEacidæ regis fil., 14. 6.3.
Deicere murum, *pro diruere*, 5. 8.5.
Delata, delatus. *vide*, deferre.
Delere exercitum, *est ad incensum cadere*, 2.5.2: 6.4.13: 11.2. 8: 13. 3. 4. mœnia, *pro excidere*, 2.1.4. regnâ, *pro evertre*, 13. 2. 9.
Deligare, *pro ligare*, alligare, 3.5. 10. ita Liv.8.7.20. Isidorus, deliga ad palmam.
Deligere, *pro eligere*, 2.15.14.
Delos insula, ararium Græcorum, 3.6.4.
Delphicum oraculum, 2.11.8: 16. 3. 4. Delphos diripi iubet Xerxes, 2.12.8. diripiunt Phœnenses, 8.1.8.
Demandare, *pro concedere*, 2. 12. 16.
Demaratus, exul Lacedæmoniorum, consilia Xerxis detegit, 2. 10.13.
Demaratus Pythagoræ pater, 20. 4.3.
Dementium privilegia, 2.7.9.
Demetrius Poliorcetes, Antigoni filius, 15. 1.6. rex appellatur, 15. 2. 10. patrem amittit, 15.4. 22. Alexandrum Cassandri interficit, 16. 1. 8. rex Macedonum fit, 16.1.18. Seleuco se dedit, 16.2.6.
Demissa, *hoc est*, permissa, *debetur*, 5.8.5.
Demophoon Thesei, 2.6.15.
Demoithenes Atheniensium dux in Sicilia, 4.4. 11. mortem sibi consciscit, 4.5.10.
Demoithenes orator corruptus à Persis, 11.2.7. exul revocatur ab Atheniensibus, 13.5.11.
Denique, 13. 2. 10. *mittitur autem* hoc vocabulo auctor, sicut Flor.1. 16. 5. ubi *vide* Salmasium *mittitur* & Papinianus, 1. 1. de adopti.
Denuntiatio, non simplex modum nuntium valet, sed & sseren iam, 5.3.8. ita apud Petron. in *ayr* fulminatus hæc pronuntiatione.
Deperire, *hoc est*, & valentissimè amare, 1.7.15.
Deponere, *pro exponere*, 4.5.8. bellum, *pro deferere*, 5. 2.14. rudimenta pueritiæ, 7.5. 3. tirocinii, 9.1. 8.
Depopulandus, 6.5.6.
Deportare, *pro apportare*, 20.2.14.
Deprecari, *pro precari*, 7. 6.1.6.11. 4.5: 12. 2.1: 12.8.10: 16. 1.1: 17. 2.9: 20.1.1. *pro precari* ne fiat, 8.4. 6. & 7: 11.3.5.11.4.10: 11. 10.11. ita utraque significatio, 11.9.14.
Descendere, per ordinem successionis dicuntur regna, 2.6.12: 17.3. 9. in bellum, 15.1.2: 15. 4.21.
Desciscere, *hoc est* desicere, 5.1.11.
Describere, *pro notare*, & ut Flor. 1.6.5, loquitur, in tabulis referre, 9.5.4.
Deserere bellum, *pro omittere*, 2. 8.1: 5.2.10.
Desidentis, *hoc est*, subsidentis, 4.1. 10. & 13.
DESPERATIO interdum in virtutem vertit, 2.13. 6. victoriæ causa Locrensibus, 20. 3. 6.
Destituere spem alterius, eâ aliter quam *pro spe* illius se gerere, 4. 5.4.
Detrectare prælium, *pro subsistere*

INDEX.

- terfugere*, 13. 5. 8.
Deucalion generis humani conditor, 2. 6. 11.
Devovere, *pro obstringere*, 14. 4. 7.
Devoveretur diris Alcibiades, 5. 1. 3. 5. 4. 14.
Devota spolia, 9. 3. 3. capita, 14. 4. 10.
Deus Persarum, Sol, 1. 10. 5. Dii patriæ, 2. 9. 21. regales, 11. 15. 10. ultiores, 10. 2. 5. perjuratorum vindices, 14. 4. 10.
Dextera fidei pignus, 11. 15. 13. dextram osculandam præbere, 12. 15. 2.
Dexterior *pro dextro*, 2. 4. 17.
Diadema Macedonicis regibus ante Alex. insolitum, 12. 3. 8.
Dictatura apud Carthag. 19. 1. 7. adde *Frontin. Strateg.* 2. 1. 4. ubi *Servusah.* Ducatores leges fortasse non omnino bene adde *Agell.* 10. 24. ex *Cato. orig.*
Didymus Jupiter vide *inf.* in Dodonæo.
Dido, vide *Elissa*.
Diem de die proferre, hoc est, de die in diem differre ne-utrum, 2. 15. 6. diem fungi *pro mori*, 19. 1. 1.
Differre, *pro summovere*, 9. 6. 8. ita *Flor.* 4. 12. 25.
DIGNISSIMO Imperium relinquit Alexander, 12. 15. 8.
Dignitas Imperatoria, 2. 9. 15. **DIGNITATIS**, quam saluti minor habenda ratio, 5. 3. 4.
Dilabi ad sua ruenda, 2. 12. 19. domum, 2. 12. 27. in fugam, 16. 4. 19. dilabi, *pro seorsum dissipari & pessum ire*, 6. 2. 14.
Diluvium tempore Deucalionis, 2. 6. 10.
Dimittere à bello, *pro remittere*, 3. 6. 3.
Diocles Atheniensis tyrannus interficitur, 2. 9. 1. hic tamen à *Thucyd.* 6. 9. & *Agell.* 17. 23. *Hipparchus* appellatur.
Diomedes Brundisii conditor, 12. 2. 7. & Arpæorum, 20. 1. 16.
Dionysius, Sic. tyrannus, bellum in Italia gerit 20. 1. 1. 20. 5. 1. interficitur, 20. 5. 14.
Dionysius minor, Sic. tyrannus, exulat Corinthi, 5. 8. 7.
Discere *pro rescire*, 2. 10. 13. 14. 2. 4.
Discessus Xerxis ex Græciâ, 2. 11. 1.
Disciplina *pro institutione*, 11. 7. 7. militaris Alexandri, 11. 11. 9. Carthaginensium, 19. 1. 1.
Discurrere in duas partes, *pro dividi*, 13. 6. 17.
Discutere consilia, *est detegere & impedire*, 2. 15. 16.
DISCORDIAE effectus, 8. 4. 8
DISCORDIA inter pares assidua, 16. 3. 1. discordiarum obliuio, apud Athenienses jurejurando sancita, 5. 10. 11.
Dispensare, hoc est, *partiri*, 7. 6. 3.
Disseminare, *pro vulgare*, in vulgus spargere, 12. 13. 10.
Dissentio Græcorum, 2. 11. 18.
DISSIMULATIO dolorem auget, 8. 5. 11.
Diversas, hoc est *contrarias*, 3. 4. 16. 15. 1. 1. & 9. ita *Sallust.* *Caill.* 5. 9. & *antiores passim*.
Dividere, *pro distribuere*, 8. 6. 1. Antigonus Argyraspidas exercitui suo dividit, hoc est inter exercituum suos, inter ordines suos, 14. 4. 20. 16. 12. 16. 1.
Divini honores Palanto decernuntur, 3. 1. 18. conferuntur in Alcibiadem, 5. 4. 13.
Divitiæ Xerxis, 2. 10. 22. divitiarum luxuriæ, unde primum Græcis, 2. 14. 6. **DIVITIARVM** cupido ibi est, ubi & usus, 2. 2. 11.
Doctrina, *pro institutione*, 20. 4. 8.
Documenta legum primus in se dedit Lycurgus, h. e. quod aliis præcipiebat, ipse primus fecit, 3. 2. 8. finale est *Claudiasii* monitum.

INDEX.

*In commune jubet si quid, censes-ve
rescendum,*
Præius jussa subi.
Documenta pietatis in Cimone
futuræ magnitudinis indicia,
2. 15. 18.
Dodonæus Iupiter, 12. 2. 3. 17.
3. 4.
Dolendi Tyrionum casus, 18.
3. 1.
Dolis suis hosti victoriam dant
Megarenenses, 2. 8. 5. ita apud
Tacit. 2. 20. 1. *Asinus hostium ipsi
in perniciem vertebat,*
DOLOR ipsa dissimulatione
crescit, 8. 5. 11.
Domestica gloria, pro gentili, h.
e. sue gentis, 2. 4. 18. bella,
pro civilibus, 5. 2. 12. ita do-
mesticus Index, pro cognato, &
ex eadem familia, 2. 10. 9.
Domi, h. e. in sua civitate, 5. 2. 3.
hinc domi nobilis, 5. 9. 6. quo
vocabulo & Cicero. pro Cluent.
cap. 23. Curt. 3. 13. 28. Sallust.
Caill. 17. 5. utuntur.
Dominatio, pro Domini, siue ipso
Dominorum collegio, 5. 10. 5.
(vide etiam Indictum Flui.) pro
imperio, 5. 10. 9. 3. 11.
Domus, pro regia familia, 12. 15.
1. 16. 1. 15. 16. 2. 5. 16. 5. 2. Quo-
modo Xerxis familia Thucydides,
1. 22. 8. οἶκος, appellat.
Doricetes Thracum rex, 16. 1. 19.
Dorienses bellum cum Athenien-
sibus gerunt, 2. 6. 16.
Dos nulla virginibus Spartanis,
3. 3. 8. DOTIS frenis tenen-
tur mariti. ibid. dotalem pec-
uniam corporis obsequio
quærun Cypriæ virgines, 18.
5. 4.
Dracæ, 12. 5. 9. in divisione
imperii Alexandri Statanori
traduntur, 13. 4. 22.
Dubius consilii, 2. 13. 1.
Ducatus, pro dignitate ducis, aut
Imperatoris, 2. 15. 14. 9.
6. 8.
Ducere, pro credere, putare, 2. 9.
no. pro asserere, 11. 5. 9. uxorem,

pro ducere absolute, 7. 6. 10. duci
pœnitentia, 10. 2. 4.
Dulcedo fabularum, earundem
mater, 4. 1. 17.
Duriore, h. e. fortiora, 2. 1. 13.
Durtia corporis, non opibus,
censetur Scythæ, 9. 2. 9.
Dux, ὁδὴγός, 7. 1. 9. vide qua no-
tantur Cl. Bernecc. ad Cas. Suet.
31. 2. d.
Dux Græciæ Philippus, 9. 4. 2.
Alexander, 11. 2. 5.
Duces Atheniensium in exilium
pelluntur, 11. 4. 18.

E.

E Brietatis intemperies Ale-
xandri mortis obtenta, 12.
13. 10.
Ecbatana, 12. 1. 3.
Edere eadem, 2. 11. 3. edere, pro
parere, 2. 2. 10.
Edicere, pro denunciare, 13. 4. 7.
Editissimus, h. e. altissimus, 12.
15. 2.
Edocere, h. e. certiorum facere, 15.
4. 6.
Educatio liberorum apud Spar-
tanos, 3. 3. 6.
Effera ætas, pro senili, ita dicta,
quod senis, hoc est, proli, amplius
non sit apta, 6. 7. 2.
Effundere, pro impertinenter, &
absque ratione impendere, 6. 9. 3.
Egredi in prælium, 2. 9. 9.
ELECTIO inter aequales diffici-
lis, 1. 10. 2.
Elephantus ferus, ultro se offert
Sandrocotto, 15. 4. 19. dux
belli & præliator. ibid. Elephan-
torum terror Pyrrho victo-
riam adversus Romanos dat,
18. 1. 6.
Eleusis, 2. 6. 12. Eleusina sacra, 2.
8. 1.
Elissa, alias Dido, 18. 4. 3. in Astri-
cam fugit, 18. 5. 8 Carthagi-
nem condit, 8. 5. 14. mortem
sibi consciscit, 18. 6. 7. à Car-
thaginensibus

INDEX.

- thaginienſibus pro Dea colitur, 18. 6. 8.
- ELOQUENTIA, Alcibiadis vitiorum regimen, 5. 2. 7. Demosthenis, 13. 5. 10. Eloquentiæ patria Athenæ, 5. 9. 9. eloquentiæ priscæ vir, Trogus Præf. 1.
- Emarhia, quæ postea Macedonia, 7. 1. 1.
- Enixè, *h. e. summo studio*, 5. 11. 6: 15. 1. 4.
- Enuntiare, *h. e. evulgare*, 5. 1. 1.
- Eo quo, *pro idcirco quia* 3. 5. 3. eo desperationis, *pro in tantum desperationem*, 3. 5. 6.
- Epaminondæ virtus, 6. 4. 4. Spartam tentat, 6. 7. 1. moritur, 6. 8. 1. ejus encomium, 6. 8. 2. laus, 7. 3.
- Epeus Metapontum condit, 10. 2. 1.
- Ephæſtion, 12. 12. 11.
- Ephesus ab Amazonibus condita, 2. 4. 15.
- Epigoni, 12. 4. 11. *Hoc primitus fuit nomen illi, quorum parentes ad Thebas occubuerunt. vide Strab. lib. 7. pag. 225. & 9. 284. & 285.*
- Epiri historia, 17. 3. 1.
- Epistola, *pro epistola*, 1. 6. 1. 11. 12. 9: 12. 1. 4: 17. 2. 9: 20. 5. 12.
- Epulandus, *h. e. deſerendus*, 1. 5. 6. ita Virg. *AEn.* 4. 602.
- patriſque epulandum apponere menſi.
- Epularum immodico apparatu deſectatus Alexander, 12. 3. 11.
- Equæ Scythicæ, 9. 2. 16. Equus Phillippi per domini corpus interficitur, 9. 3. 2. Alexand. 1. 8. 4. ejus celeritas, 15. 3. 11. ex ejus nomine urbs conditur, 12. 8. 8. Equus Trojanus, 20. 2. 1.
- Equus Solis ſacer apud Perſas, 1. 10. 5. Equinum caput in fundamētis Carthaginiſ invenit, 18. 5. 16.
- Ergaſtulum, 1. 6. 2. *vide Lips. Elccl.* 38. 2. 15.
- Eriththeus Athenienſium rex, 2. 6. 12.
- Erigi ad ſpem imperii, 6. 4. 4. fortunæ prioris, 5. 5. 1. libertatis, 11. 1. 2.
- Eructat, flammæ, vaporem, fumum, Sicilia, 4. 1. 4.
- Erudiendi gratia, *paſſim hoc eſt ut evadiretur*, 17. 3. 11. ita Salluſt. *Int.* 6. 28. & ibi notata, ad imperandum, ita ad fructum capiendum, in l. pratum de V. S.
- Eſſe, praſto, 1. 6. 4. quaſſioni, 2. 10. 1. contemptui, 1. 1. 1. prædæ & rapinæ, 3. 6. 4. ſpectaculo, 11. 13. 4. admirationi, 12. 3. 6. exitio, 12. 7. 2. terrori, 14. 1. 4. pluris, 3. 7. 6. in occulto, 3. 3. 4. in ore, hoc eſt memoravi, 5. 4. 17. in auxilio alicujus, 5. 11. 10.
- Evaginare gladium, 1. 9. 8.
- Evagoras Cypri rex, 5. 6. 10.
- Evenire, *pro cedere, dari*, 13. 4. 16: 13. 5. 8.
- Evergetæ, 12. 5. 9.
- Eufriates fl. 11. 12. 10. 12. 13. 4.
- Eumenes, 13. 4. 16. Neoptolemus occidit, 13. 8. 8. hoſtis à Maced. judicatur, 13. 8. 10. vincitur ab Antigono, 14. 2. 2. denuo cum Argyraſpid. 14. 3. 13. & 2. Antigono deditur, 14. 4. 16. ab eoque in cuſtodia habetur, 14. 4. 21. Eumenis ſtratagemata, 14. 1. 10.
- Eumenes Demetrii filius, 17. 2. 10.
- Evocare, *hoc eſt, nominatim vocare*, 12. 12. 9. hinc Evocatorum apud Romanos. nomen eſt de quibus *vide Lips. Mil. Rom.* 1. 8.
- Europæ major pars ſub Amaz. 2. 4. 14.
- Europus regnum in Europâ, *an Ephe?* tenet, 7. 1. 6. Europus, Macedoniæ rex, infans in cunis ad aciem ſuorum deſertur, 7. 2. 8.
- Eurydice Phillippi mater, 7. 4. 5. maritum inſidiis petit, 7. 4. 7. filios, Alexandrum, 7. 5. 4. & Perdiccam per inſidias interficit, 7. 5. 6.

Eurydice

INDEX.

Eurydice Aridæi uxor, 14. 5. 1.
occiditur ab Olympiade, 14.
5. 10.
Eurydice, Lyfimachi filia, 16.
2. 4.
Eurylochus ab Alexandro inter-
fectus, 12. 6. 14.
Eurymedon, Athenienfium in Si-
cilia dux, 4. 4. 11. fortiffime di-
micans cadit, 4. 5. 7.
Euryone, Amynthæ filia, 7. 4. 5.
Ex aduerfo ftant claffes, 2. 14. 8.
ex integro urbem condunt
Athen. 1. 15. 1. ex integro bel-
lum aduerfus, Græcos instituit
Xerxes, 2. 15. 17. ex alterâ parte,
pro ab altera parte, 4. 3. 1. ex utra-
que parte, hoc eft, utrinque, 4. 4.
12. ex continenti, hoc eft, ftati-
tim, 1. 1. 4. 12.
Exardescere, fubaudiri, 1. 10. 11.
in bellum, 5. 10. 6.
Exauctorare, pro dimittere, 12. 12. 7.
Excedere, hoc eft, procedere, 1. 1. 6. ut
excurrere, pro procurrere, apud Curt,
3. 1. 3.
Excedere, hoc eft antecellere ante
eft, 13. 2. 3.
Excidere filvam, 1. 6. 4.
Excruciare, hoc e, exquisitis fup-
pliciis punire excarnificare, 12.
5. 11.
Excubare, 8. 4. 7.
Execrari, hoc eft, detestari, 1. 1. 7.
execratio, hoc eft devotio, 3. 4.
1. 5. 4. 14. hoc fenfu Sallufti. in Ca-
til. 22. 2.
Executum imperiû, paffivè, 7. 3. 2.
Exemplum omnium feculorum
Amazones, 2. 4. 6. fragilitatis
humanæ Seleucus, 17. 2. 3.
exemplo & imitatione legum,
æque clarus Lycurgus, 3. 2. 7.
Exemplum ftatuere, 18. 7. 14.
quod Plautin. Mofcell. verf. 1108.
exempla facere dicit.
Exequiæ, 11. 2. 1. exequias pro-
lequi, 11. 12. 6.
Exercere iudicium hoc eft, potesta-
te iudicandi uti, 8. 1. 7. pirati-
cam, 3. 3. 13.
Exercitus Philippi ex peditibus

Macedonum & equitibus
Theffalorum, 7. 6. 9. ex variis
gentibus, 1. 1. 1. Alexandri, 1.
6. 2. EXERCITVS magni
otium periculofum, 20. 1. 1.
Xerxis contra Græcos, 2. 10.
18. Mardonii, 2. 13. 3. Græco-
rum contra Mardoniu, 2. 14. 4.
Exhibere vitam, 11. 10. 9. alimentis,
pro infervire, 9. 2. 7.
Exigere, pro requirere, postulare, 5.
11. 6. 18. 6. 4. ultionem infantis,
pro ulcifci infantem, 1. 4. 7. ul-
tionè, pro sumere, 9. 6. 8. 16. 1. 16.
Exiftere, pro effi, 3. 4. 8.
Exorare à cæde filii, hoc eft ne cadat
filium, 9. 7. 4.
Exofus, ælium, pro eo qui odit, 13. 8. 2.
Expellere, pro repudiare, 9. 5. 9.
Experienda fortuna, paffivè, 2. 11.
6. 5. 6. 7. expertus, paffivè, 8. 4. 5.
experiendus, 14. 1. 11.
Explere, pro præfare 5. 4. 16.
Explodere, pro rejicere, refpuere,
12. 7. 3.
Exponere, pro narrare, 3. 7. 16. pue-
rum, eft abjectum defituere, 1. 4. 7.
exponere, 18. 1. 3.
Expositus in infignem virum eua-
fit Cyrus, 1. 4. 7.
Expugnare, pro debellare, 3. 4. 11. 3.
5. 1. 8. 6. 3.
Exspirare, hoc eft, mori, 11. 15. 13.
Extarches, in divifione imperii
Alexandri Parapammenos ac-
cipit, 13. 4. 21.
Extingtor regis domus Caffan-
der, 16. 2. 15.
Extingui, hoc eft, mori, 13. 1. 1.
Exultabundus, 18. 7. 20.

F.

Fabrics Lufcinus, Romano-
rum ad Pyrrhum legatus,
18. 2. 6.
Fabula, de Scylla & Charybdi,
4. 1. 13. Fabulæ, pro narrationem-
lis & ymperitis, 11. 3. 11. 12. 6. 1. 2.
13. 7. 7. fabulofa antiquitas 4.
18.

INDEX.

- 1.8. FABVLARVM, dulcedo, earundem mater, 4.1.17.
- Facere**, amicitiam, 11.2.6. & 11. eapriu, 7.2.11. classem, pro compare, 4.3.5. discordia, 5.3.3. fidē, 1.7.17. line, 12.8.10. fœdus, 12.2.12. genus, hoc est, propagare sobolem, 9.2.16. impressionem, h. e. i. petum dare, 1.6.15. moram hoc est, morari, 6.2.16. 12.8.4. 14.2.2. 16.1.6. 18.1.5. nuptias, 7.3.9. pacē, 3.7.13. 4.3.7. 8.4.2. 12.2.6. pacificationem, 13.2.2. 15.4.21. paricidium, pro committere, 1.9.5. prœlia, hoc est, prœliari, 5.4.6. 11.15.4. 18.1. 11.19.2.7. quingenta stadia cursu, hoc est, conficere, explere, 11.8.2. regem, 9.6. 11.10.1. 11.10.9. tumultum, 12.12. 12. ita Virg. Eclog. 5.4.2. & tumultum facite.
- Facies**, pro statu & conditione rerum, 8.3.8.
- Facinorosior**, 16.4.6.
- Facinus** Himeranorum, 4.3.2. servorum Tyrriorum, 18.3.17.
- Factio**, pro partibus, in quas dissentient resstant, quolibet corpus scinditur, 13.5.4. 15.1.9. 15.2. 15.15.4. 23.
- Facundia** Perdicæ, 13.4.1.
- Falsici** Chalcidensium colonia, 20.1.13.
- Fallere** iudicium hominum, est aliter se gerere, quam illi iudicaverat, 2.15.21.
- FAMA** in majus omnia extollit, 2.13.3. famæ celeritas, in clade Mardonii, 2.14.9. in victoria Locrensi, 20.3.9. famæ loquacitas, 18.4.7.
- Familia**, pro servis, 15.1.8. **FAMILIA** pro gente, magna Imperatorum gravis liberæ civitati, 19.2.5.
- Familiaritas** pro æliore amicitia, 7.3.3. 16.5.15.
- Fastidire**, pro dedignari, 14.2.7.
- Fastigium** majestatis regis, 1.1.1. vide Barth. ad vers. 13.2.4. pr.
- Fata** pro oraculis, 14.5.6. ita fatum, 7.6. 11.12.2. 11. fatum, pro inextinguibili lege 12.15. 1. ita fatum urbis, pro immutabili felicitatis intervallum ejus lege, 12.2.6. ita fatum Trojæ, fuere Hercules sagittæ, hoc est, fatis Troja constitit, fuit, in sagittis, 20.1.16. tria fata Trojæ recenseat Plant. Bacchid. vers. 917. fatalis locus, hoc est, fatis fore immutabili necessitate destinatus, 12.2.14. 13.13. 3. ita fatale munus, 13.4.24.
- Fatigare**, pro sepius interpellare, 6.2.12. precibus, 1.4.10.
- Fauces**, pro isthmus, 4.1.1.
- FAVOR** hominum eodem, quæ fortuna inclinat, 5.1.11.
- VVLGI** incertus, 13.2.2. fauorem militum ambiriose venantur Alexandri duces, 12.15.11.
- Fax** nuptialis, 11.1.4.
- FELICES** obliviscuntur humanitatis, 16.5.8.
- Fera** infantem nutrit, 1.4.10.
- Feracissima** regio Aegyptus, 2.1.8. tyrannorum Sicilia, 4.2.3.
- Ferramenta**, pro instrumentis fabrilibus, 20.2.1.
- Ferre**, auxilium, hoc est, auxiliari, 4.3.1. fructum, hoc est, commenda reportare, 4.2.4. pacem, pro constituere cum imperio, sicut leges ferre dicimus, 9.5.3. fertur, hoc est dicitur, 7.1.5. 14.6.12.
- Fervens æstus**, hoc est, efferverescens & exurgens, 4.1.10.
- Fessi** bellis Græci, 6.6.4.
- FIDES**, beneficio obstringitur, 2.15.14. Persarum, tam in suos reges, quam Alexandrum, 12.12.2.
- Fidem** facere, 1.7.17. servare, 4.4.1.
- Fidior**, 16.5.2.
- Filiorum** ingens numerus, 10.1.1.
- Filios** interfecerunt, Lysimachus, 17.1.4. Malcus Carthaginienis, 18.7.15.

INDEX.

- Fines montis**, pro radicibus, 13. 4. 21.
- FINES Imperii** tuebantur magis, quam proferebant veteres, 1. 1. 3.
- Firmare**, pro hortari, & confirmare adversus certum periculum, 2. 11. 9. ita Tacitus, in *fr. Annalium*. In ea tempora natus es, quibus firmare animum expediat constantibus exemplis.
- Flos ætatis ac victoriarum**, 13. 1. 1.
- Flumen**, Cappadociæ, Thermodon, 2. 4. 2. Epiri, & Italiæ, Acheron, 12. 2. 4. Indiæ Acesines, 12. 9. 1. Scythiæ, Araxis, 1. 8. 2. Ister, 9. 2. 11. Phasis, 2. 2. 1. Tanais, 12. 5. 12. flumina ab exercitu Xerxis siccata, 2. 10. 19. Scythiæ, in Mæotin, inde in Aegyptium & Ponticum maria decurrunt, 2. 1. 19.
- Fœda gens**, hoc est, sordida, ignobilis, 7. 3. 8. merces, hoc est, mala, & indigna, 12. 6. 11. fœditas morientium, pro copia morientium, 2. 13. 12.
- Fœmina canis**, 1. 4. 10. Fœminarum Perficarum facinus, 1. 6. 14. Scythicarum virtus, 2. 1. 2. fœminæ in castris, 12. 4. 2.
- Fons regni Macedonia**, hoc est, imperii Alexandri caput & principium, 13. 6. 11.
- Forma**, pro magnitudine, statura, 15. 4. 17. formæ veneratio, 5. 2. 6. formæ dignitatem hoc sensu dixit Tacit. 12. 51. 6.
- Formare**, propensam pro assuescere, 1. 2. 2. pro informare, edocere, 18. 3. 10. urbem, hoc est, ut Flor. 1. 4. 25. loquitur, statum urbi imponere, legibus & moribus instituere, 5. 2. 6. statum rerum, 9. 5. 1. 15. 2. 4.
- FORTUNA**, nimis onerando fatigatur, 1. 8. 1. 5. Quo se inclinat, eodem favor etiam hominum, 3. 1. 11.
- Fortuna**, pro statu, conditione, vide, 2. 10. 6. 1. 4. 6. 10.
- Fortunæ**, procella, 4. 5. 5. secundam imbecillo animo ferunt Thebani, 8. 1. 4.
- Fragilitatis humanæ exemplum**, 17. 2. 3.
- Frater patruelis**, 7. 6. 11. fratrem interfecit Philippus, 8. 3. 10. & 11.
- Fructum ferre**, hoc est, commodum percipere, 4. 2. 4.
- FRUGALITAS**, virtutum genitrix, 20. 4. 10. inter leges Spartanorum, 3. 2. 10.
- Fru menti fatio reperta**, 2. 6. 12.
- à Frontibus**, hoc est, à fronte, 1. 6. 11.
- Fuga**, pro exilio, 5. 9. 3. ita Flor. 3. 16. 5. & Tacit. 3. 24. 2. & 4. 70. 2. fugam capefcere, pro fugere, 6. 3. 11. 8. 2. 4. tentare, 14. 3. 7. in fugam verti, pro fugari, 15. 4. 22.
- Fundamenta jacere**, 15. 4. 20.
- Fundata**, hoc est, firmata, & habitata, 3. 4. 17.
- Funere magnifico amissos milites** honorat Alexander, 12. 1. 1.
- Fungi imperio**, hoc est, imprecata exsequi, 1. 4. 25. diem, hoc est, mori, 19. 1. 1.
- FVRENTIVM** morem imitantur dissidia, 13. 6. 17.
- Furtiva victoria**, hoc est, quam astu & dolis consequimur, 11. 6. 8.
- Furtum**, gravissimum apud Scythas crimen, 2. 2. 6.
- Fusus**, hoc est, victus & fugatus, 3. 5. 6.

G.

GAlama, vide Gaza.
Galli Romam capiunt, 6. 6. 5. legatos

INDEX.

- Legato ad Alexandrum mittunt, 12. 13. 3. multas in Italia. urbes condunt, 10. 5. 8.
- Angaridæ, 12. 8. 9.
- Gaza, (ita enim, non Galama, legendum, ut Bangars. dicitur), 15. 1. 6.
- Gedrosi, 13. 4. 22.
- Gener, pro sororis marito, 18. 4. 2.
- GENITRIX virtutum frugalitatis, 20. 4. 10.
- Gens, Scytharum, innoxia, 2. 2. 12. gentes nationesque, 1. 1. 1. 8. 6. 2. gentes variorum populorum, 7. 1. 12. gentium terror, Xerxes, 3. 1. 1.
- Genus, pro sobole, 2. 4. 27. 9. 2. 16. urbis, pro incolis, 18. 3. 19.
- Germani, pro stirpe, sobole, 18. 3. 19.
- Gesteani, 12. 8. 9.
- Gestire, pro flagranter capere, 7. 6. 8. 8. 3. 10.
- Gisco Hamilcaris filius, 19. 2. 1.
- Gladio filium consecratur Philippus, 9. 7. 4. gladius Philippiida Apollini consecratur ab Olympiade, 9. 7. 13. gladio sua sponte evaginato Cambyfes occumbit, 2. 9. 8.
- Glancus, Illyriorum rex, 17. 3. 19.
- Gliscere, pro oriri, 12. 15. 12.
- gloria, bellorum finis Scythiis, 2. 3. 7. navalis ex antiquo penes Athenienses, 5. 4. 7. 6. 1. 8. bellicæ laudis penes Macedonas, 7. 2. 6. gloria bellica Carthaginienfium, 18. 6. 10. 18. 7. 19.
- GLORIOSUS est repellere bellum quam non admittere, 11. 6. 9.
- Gnara artis, 11. 7. 7.
- Gobryas, 1. 9. 22.
- Gordio Phrygiæ urbs, 11. 7. 3.
- Gordius Phrygum rex, & ejus historia, 11. 7. 5.
- Gorgias, amicus Alexandri, 12. 12. 8.
- Græci, Xerxem vincunt, 2. 15. 20. veteres Persarum hostes, 11. 9. 4. totam fere Italiam habitant. 20. 1. 5.
- GRAECORVM Philosophia natura Scytharum inferior, 2. 2. 14. exercitus contra Mardonium, 2. 14. 4. virtus, 5. 11. 10. otia, Macedonici imperii causa, 6. 9. 6. scripta comitatem docent, 11. 11. 12.
- Græcis pacem injungit Artaxerxes, 6. 6. 1.
- Græcia major, in Italia, 20. 2. 2. Græciæ partem majorem aquarum illuvies absumit, 2. 6. 10. regnum affectat Pausanias, 2. 15. 14. bellum intestinum, 3. 2. 1. ærarium Delos, 3. 6. 4. commune concilium, 8. 1. 4. janua, Thermopylæ, 8. 2. 8. laus, 8. 4. 7. fatalis dies, 9. 3. 11. dux Philippus, 9. 4. 2. Alexander, 11. 1. 5. vires, 9. 5. 6.
- Græcia, pro Græciis, 13. 5. 3.
- in Gratiam reverti, 16. 1. 7.
- GRATIA RV M actio ab hoste supervacanea, 11. 12. 11.
- Gravare obsidionem, hoc est, gravariorem & minus tolerabilem facere, 14. 2. 3.
- Grave prælium, hoc est, magnum, ingens, 18. 7. 1.
- Gravis, pro molestiâ imminente, 4. 3. 4.
- Gregarius miles in potentissimum regem evadit, 13. 4. 11.
- Gregatium, hoc est, cæteris min, 13. 8. 2.
- Gyges, 1. 7. 17.
- Gylippus, 4. 4. 7.

H.

HABERE, aliquem ante oculos, hoc est in recenti memoria, 5. 6. 11. fidem hoc est, credere, 13. 1. 2. fiduciam alicuius

INDEX.

- jus, hoc est, alieni fidere, 6. 4. 10. in
 vinculis, 11. 7. 2. ita Flor. 2. 2.
 31. mentionem, quod alias facere,
 13. 2. 10. necesse, hoc est, cogi, 4.
 3. 3. potentiam, pro tenere, pos-
 sidere, 6. 4. 1. quæstiones, pro
 torquere, 12. 5. 3. supplicia, pro
 statuere, 12. 14. 4. terras, pro
 possidere, 13. 4. 20.
 Habitus, pro vestimentis, 12.
 3. 8.
 Habitus squaloris, hoc est, forma,
 species, 4. 4. 1.
 Herere in conjectura, est rem
 coniectando non assequi, 2. 10.
 16.
 Halicarnassi regina Xerxi auxi-
 liatur, 2. 12. 23.
 Hamilcar Magonis, 19. 1. 2. in
 Sicilia cum omni exercitu
 perit, 4. 2. 7. 19. 2. 1.
 Hammom Iupiter, 11. 11. 2. Ale-
 xandri pater creditus, 11. 11. 7.
 12. 11. 6. in Hammonis tem-
 plo sepeliri vult Alexander, 12.
 15. 7.
 Hanno Hamilcaris superioris fi-
 lius, 19. 2. 1.
 Hanno, dux Carthaginiensis
 contra Dionysium, 20. 5. 18.
 Harpagus Astyagis amicus, 1. 4.
 6. Cyrum servat, 1. 4. 7. 1. 5.
 6. & adversus Astyagem con-
 citat, 1. 5. 9. Medorum exer-
 citum prodit, 1. 6. 9.
 Harpalus Alexandrum Athenas
 fugit, 13. 5. 9.
 Hasdrubal Magonis, 19. 1. 2. ejus
 virtus & laudes, 19. 1. 7.
 Hasdrubal, superioris filius, 19.
 2. 2.
 Helenus Priami filius, 17. 3. 6.
 Helenus Pyrrhi, 18. 1. 3.
 Hellespontus, 5. 4. 17.
 Heraclea obsidetur ab Athenien-
 sibus, 13. 5. 8.
 Heraclea Pontica, 16. 3. 3. & seqq.
 sub regno tyrannorum, 16. 5.
 18. Heracleotarum egregium
 factum, 16. 3. 11.
 Herculeæ audacia, Pref. 1.
 Hercules reginæ Amazonum
 arma asferre jubetur, 2. 4. 18.
 ab expugnatione saxi cujus-
 dam in India terræbitu pro-
 hibetur, 12. 7. 12. Hiacintianus
 Sileosque in India condidit,
 12. 9. 2.
 Herculis sagittæ fatum Trojæ
 fuere, 20. 1. 16. ejus acta ab
 Alexandro superata, 12. 7. 13.
 Herculi statuarum vovit Philip-
 pus, 9. 2. 10.
 Hercules Thebanus, Æacidarum
 genitor, 11. 4. 5.
 Hercules Tyrius, 21. 10. 10. ejus
 sacerdos, secundus à rege, 18.
 4. 5. ei Carthaginienses præda-
 rum decimas mittunt, 18.
 7. 7.
 Hercules Alexandri ex Barfine
 filius, 11. 10. 3. ab ipso præte-
 ritus, 12. 15. 9. cum Olympiæ
 de in Pydnam urbem fugit, 14.
 6. 2. ibique captus à Cassandro
 in Amphipolitana arce custo-
 ditur, 14. 6. 13. ejusque jussu
 occiditur, 15. 2. 3. Hercyllides
 Lacedæmoniorum dux, 6. 1. 2.
 Asiam invadit, *Ibid.*
 Hercynio Ægypti rex, 6. 2. 1.
 classe & comæatu Lacedæ-
 monios juvat, 6. 2. 2. ideoque
 bello ab Artaxerxe petitur, 6.
 6. 3.
 Hiacintianæ ab Hercule condi-
 ti, Alexandro se dedunt, 12.
 9. 2.
 Hiarbas, Maxitanorum rex, Elis-
 sam in matrimonium petit, 18.
 6. 1.
 Himæranorum scelus, 4. 3. 1.
 Hippias Atheniensium tyrannus,
 2. 9. 2. ab Atheniensibus in
 exilium agitur, 2. 9. 6. Persa-
 rum dux adversus patriam, 2.
 9. 7. occumbit, 2. 9. 21.
 Hippolochus, Atheniensium
 tyrannus severissimus, 5. 9.
 15.
 Hippolyte Amazon, 2. 4. 23.
 uxor Thesei, 2. 4. 24.
 Hippolytus, Thesei ex Hippolyte
 filius, 2. 4. 24. Hispaniarum

INDEX.

Hispaniarum legati ad Alexandrum, 12. 13. 1.

Historiam scribere, arduum, *Præf.* 2.

Homines immolati Carthagine, 18. 6. 11. donec à Dario inhibitum, 19. 1. 10. HOMINVM favor eodem quo fortuna inclinat, 5. 1. 11.

HONESTIOR occasio beneficii, quam ultionis, 16. 3. 11.

Honor maximus senibus habitus Spartæ, 3. 3. 9. honores divini Palanto à Partheniis decreti, 3. 4. 18.

Hortari, hoc est, compellere, 11. 3. 1. pro consolari & animare, 14. 3. 4. hortandus, 11. 9. 13.

Hostes appellati à Macedonico exercitu, 13. 8. 10. hostium ministerio possessio Tarenti Partheniis fundatur, 3. 4. 17. HOSTES ipsorum armis vincere, 5. 2. 11.

Humana mortalitas, 12. 16. 2.

HVMANI ingenii mos est, quo plura habet, eo plura cupere, 6. 1. 1. humanorum sacrificiorum immanitas, 18. 6. 11.

Humanitas Alexandri erga defunctam Darii uxorem, 11. 12. 6.

Humoris nutrimenta ignem Aetnæ alunt, 4. 1. 12.

Hydaspes amnis, 13. 4. 20.

Hyperides, Atheniensium legatus ad Peloponneses, 13. 5. 10.

Hyrcania ab Alexandro subigitur, 12. 3. 4. in divisione imperii ejus Philippo cedit, 13. 4. 23. ejus amplitudo, 1. 6. 16.

I.

IACERE fundamenta, 15. 4. 20. Iam tunc, hoc est, ex illo statim tempore, 13. 5. 5. ita Plin. lib. 16. cap. ult. quæ jam tum magnitudinis electa est.

Ignis mundum genuit, 2. 1. 14. ignes Aetnæ perpetui, 4. 1. 11. ignibus generandis apta Sicilia, 4. 1. 3.

IGNORATIO vitiorum, virtutis cognitione magis proficua, 2. 2. 15.

Ilum delatus Alexander interfectorum heroum manibus parentat, 11. 5. 12.

Il lacrymari mortem, pro mortis 11. 12. 6.

Illecebræ, 2. 13. 12. 11. 7. 9. 46. illiciendo dictæ.

Iludere Deos, pro ludum facere, 16. 5. 11.

Illuvies aquarum, 2. 1. 14. majorem Græciæ partem absument, 2. 6. 10.

Illyrius Macedo, 13. 8. 10.

Illyrii bella cum Macedonibus gerunt, 7. 2. 7. cum Amynta, 7. 4. 6. caduntur à Philippo, 7. 6. 7. sunt sub ditione Macedonica, 11. 1. 6. in exercitu Alexandri, 11. 9. 4. in ejus imperii divisione Philoni assignantur, 13. 4. 12.

Imilco Carthaginiens. dux in Sicilia amisso exercitu, 19. 2. 7. mortem sibi consciscit, 19. 3. 12.

Immittere percussorem, hoc est, subornare, 9. 7. 1.

Immunitas omnium rerum, præter militiæ, Macedonibus ab Alexandro conceditur, 11. 1. 10.

Impellit bellum inferre Atheniensibus Lacedæmonios Alcibiades, 5. 1. 4.

Ê 2 Impendens

INDEX,

Impendens ruina, hoc est, imminens, 17. 1. 5.

Impensa, 2. 1. 10. 9. 2. 5. 12. 11. 1. impensas belli alio bello reficit Philippus, 9. 1. 9.

Imperare naves, hoc est, pro imperio petere, 13. 5. 7. pecunias, 14. 1. 6.

Imperatoria dignitas, 2. 9. 15. Imperatoriae artes Iphicratis, 6. 5. 5. Imperatoriae virtutes Alcibiadis, 5. 2. 1. Amyntæ Macedonum regis, 7. 4. 4.

IMPERATORVM magnæ familiæ graves liberis civitatibus, 19. 2. 5.

Imperium primum regium. 1. 1. 1. Assyrium ad Medos transfertur, 1. 3. 6. Imperium Scytharum illustre, 2. 1. 2. Atque quæ vivere Scythæ, 2. 3. 1. Parthicum & Bactrianum Scythæ condiderunt, 2. 3. 6. Bætoriorum Thebani perdunt, 3. 6. 10. Siciliæ tentant Carthaginenses, 4. 2. 6. & Athenienses, 4. 3. 5.

Imperium, pro jussu, 2. 11. 7. hinc imperio fungi, hoc est, imperata exsequi, 2. 4. 25. imperiorum iustitia, hoc est, iustitia in imperiis observanda, 3. 2. 9. in imperium concedere, hoc est, in potestatem venire, 4. 2. 3.

IMPERII nimia cupiditas odium parit, 5. 1. 6.

Implere spe, 11. 1. 8.

Impressionem facere, hoc est, impetum facere, 1. 6. 15. impressionem dare, dixit Liv. 4. 28. 8.

Impubes armanur Athenis, 5. 6. 3.

In, pro contra, 5. 1. 7. pro erga 12. 12. 2. in adulterium sollicitare, 1. 7. 18. auxilium venire, 2. 12. 1. bellum proficisci, 2. 11. 9. castra irrumpere, 2. 11. 15. majus omnia extollit fama, 2. 13. 2. manum accipere, vid. sup. in A. matrimonium assumere, h. e. ducere, 2. 4. 24. matr. tradere, 1. 4. 4. dare, 1. 7. 1. pla-

num deducere, 1. 10. 24. publicum progredi, 2. 8. 7. pugnam ire, 2. 9. 12. prælum egredi, 2. 9. 9. regno susceptus, hoc est, regnante patre, 2. 10. 1. rem consulere, 2. 15. 16. summa, Gallis, confu, ad postremum, 13. 8. 8. IN ultionem mortis pugnare, 2. 11. 16. IN uno viro maximum inter-dum ad imperia momentum, 5. 4. 12.

Incendium ætnæ per aliquot se-cula durans, 4. 1. 5.

Incendium, metaphoricè, ita, IN-CENDIUM belli ad vicinos transit, 9. 3. 5. Incendium Græ-ciz, 5. 1. 5. velut ad commune incendium extinguendum au-xilia contra Cyrum concur-runt, 1. 7. 9. ita, 5. 1. 5.

Incompositi, hoc est, palantes, & no Flor. 1. 17. 9. appellat, inconditi, 1. 3. 4.

Incredibile quantum, 8. 2. 3. Vide Vechneri Hellenolexiam, pag. 58. & seqq.

Incrementum Atheniense ex ruina urbis, 2. 15. 2. incremen-ta caloris & frigoris, 2. 1. 11.

Increpare, pro castigare verbis, 11. 3. 5. pro objicere, 11. 3. 9.

Incumbere, hoc est, incumbi, 4. 1. 6.

Incutere alicui superstitioem, 9. 7. 10.

India invaditur ab Alexandro, 12. 7. 4. in divisione imperii ejus priores præfectos retinet, 13. 4. 19. jugum excutit, 15. 4. 12.

Indiæ nemo præter Semiramidem & Alexandrum bellum intulit, 1. 2. 9. Strabo tamen lib. 15. pag. 496. Cyrum in locis belligerantem facit.

India, pro Indis, 15. 4. 12.

Indicæ coloniz in divisione im-perii Alexandri Pithoni tra-duntur, 13. 4. 21.

Indicere, pro præcipere, 12. 3. 1.

INDIGNITAS animos acuit, 3. 5. 4. indignitas, pro infami scelere, 9. 6. 5.

Indigne

INDEX.

- Indigne, 7. 6. 3. indignior, 7. 5. 8.
indignum, 7. 5. 7.
Indoles Imperatoris dignitatis
in Themistocle etiamnum
adolescente apparet, 2. 9. 15.
Indoles egregia Alexandri A-
myntæ, 7. 2. 13. Philippi pri-
mi, 7. 5. 2.
Indoloscere tactum, *h. e. dolore
affici ex tactu*, 12. 13. 9.
Inducere, *pro trahere, illicere*, 14. 1.
5. 18. 1. argento phaleras, *Ort.*
hoc est, ornare, variare, 12.
7. 5.
INDVRATI armis Illyriorum
Macedones, præstantissimi
milites evadunt, 7. 2. 6. INDV-
RATVS multis expeditionibus
Agésilai exercitus, hostem fa-
cile vincit, 6. 4. 13. INDVRA-
TA assiduis bellis Macedonum
virtute facile vincuntur Athe-
nienfes, 9. 3. 9.
Indus, fl. 13. 4. 20.
Industria gens, 1. 7. 13.
Indutis (*ita enim scribendam, non
induiz, vide magnum illum
Grotium de jure belli lib. 3. cap. 21.
num. 2.*), *tacite*, 6. 7. 1. indutias
condicere, 3. 7. 14.
Infantilia blandimenta, 17. 3. 20.
Inferis, *hoc est, victima, inferis
sive manibus data*, 14. 4. 13. 18. 4.
13. 18. 6. 6. *ita Virgil. AEn. 10.
5. 28.*
INFERIORES auxilio levandi, ab
eo qui utrorumque libertati
imminet, 5. 2. 12. & *hoc Philippus
facit*, 8. 1. 3.
Inferre bella, 1. 1. 5. 1. 8. 1. 2. 4. 4.
2. 4. 26. 2. 9. 7. 5. 1. 4. & *passim.*
invidiam, *pro parte*, 8. 1.
10.
Infinita magnitudo *pro insigni*, &
vava, 15. 4. 19. *ita infinitum pec-
tatum dixit Vlp. in l. 61. ff. ad
L. Falcid. & infinitam estimat-
ionem. l. 40. de damn. infect.*
& *infinitam pecuniam. l. 1. 92.
de F. 8.*
Infinitas, *pro morbo*, 2. 15. 6. 11.
2. 6. 16. 2. 7.
Inflatus, *hoc est, tumidus, superbus*,
2. 10. 23.
Infula, *pro regio insigni*, 11.
10. 6.
INGENII humani mos est, quo
plura habeat, eo plura cupere,
6. 1. 1. INGENIORVM ingenio-
rum & servilium differentia,
18. 3. 14.
Ingens dulcis aqua, *h. e. ingens
copia dulcis aqua*, 12. 10. 7.
Ingerere imperia recusanti, 6. 8.
7. ingerere se oculis (*quod Sal-
lustius in Jug. 31. 12. incedere per
ora dixit*), 18. 7. 9.
Ingerere se in confertissimos
hostes (*Quod Virgil. significanti,
injicere dixit, AEn. 2. 408.
& rueret, AEn. 15. 729.*), 11.
14. 5.
Inhibere remos, 2. 12. 7.
Injicere ardorem militibus, *h. e.
addere, animare milites*, 3. 5. 10.
INTIMICTIAE longum orium
non ferunt, 3. 7. 1.
Inire concubitum, *sicut inire ma-
trimonium*, 2. 4. 9. bella, 8. 2. 12.
12. 11. 6.
Initiari sacris, 11. 7. 14.
Initiorum noctes quare institu-
tae Athenis, 2. 6. 13. nullo ma-
gis quam silentio solennes, 5.
1. 1.
INIVRIA animos acuit, 3. 5. 4.
Injuriosum, 18. 7. 16.
Inopiam recreare, *h. e. sublevaré*,
9. 1. 6.
INOPIA dilabuntur bella, 6.
2. 14.
Inopinatum bellum, 2. 10. 13.
Inquirere, *pro quærere*, 3. 4. 10.
INSCITIA ducum, cladum cau-
sa, 4. 5. 6.
INSIDIAE in insidiatores versæ,
13. 8. 6.
Insidiarum fraus, 1. 8. 9. 7. 5. 6. *ita
insidiarum fallacitas dixit. Flor. 1.
16. 13. Insidiis mandare aliquam
rem, est illam per insidias tentari*,
5. 2. 5.

INDEX.

- Insidiis** perit Alexander , 12.
 13. 10.
Insignia Majestatis, h. e. ornamenta
regia, 10. 1. 3.
Insignis, hoc est, notabilis , memora-
 bilis, 5. 8. 7: 6. 6. 5: 6. 8. 3: 11.
 10. 8.
Inimulare , hoc est, accusare , 5.
 1. 1.
Iningare se alicui, hoc est, gratiam
 & benevolentiam illius nancisci,
 5. 2. 5.
Inita, hoc est, innata, 5. 3. 6.
INSPERATA victoria,
 sperata quandoque certior,
 20. 5. 4.
Inspirati vates , hoc est , Deo &
 spiritu pleni, 18. 5. 7. quod Ovi-
 dius ad Poëtar qui & vates dicun-
 tur, transulit in illis :
Est Deus in nobis, agitante calescimus
illo :
Sedibus aetheris spiritus iste venit.
Iustanrius, 6. 2. 11.
Instar, hoc est, similitudo, species : hic
 autem pro vi & efficacia sumitur.
 in quo instar erat (ita legendum
 nomen enim est, non adverb.) , 4.
 4. 7. vide etiam Indicem Flavi.
 instar civitatis, 18. 5. 11. ita,
 instar equi apud Sueton. in *Cas.* 61.
 3. instar obtinere. Paragraph. 1.
Inst. de don. l. 17. de mort. caus.
 donat.
Instinctus in ululatus Bacchi ,
 Alexandri exercitus , 12. 7. 8.
Instituere bellum ex integro (hoc
 est, ut 2. 10. 1. loquitur restaurare),
 2. 15. 17. leges, hoc est condere, 3.
 2. 7.
Instituta, pro legibus, 3. 2. 4.
Instreuus, 17. 2. 1.
Instruere bellum, hoc est, adornare,
 2. 10. 12. 8. 5. 2: 13. 5. 1: 15. 1.
 4: 15. 2. 16. classem , 6. 3. 1.
 exercitum , 6. 6. 7. naves, pro
 ad praelium parare , 5. 4. 1.
 victoriam , pro adjuvare , 5.
 2. 10.
Instrumentum, pro qualicumque su-
 pellektili, 15. 1. 8: 15. 2. 7.
Intendere, subandi mentem, 1. 8. 9.
- Intentus** in aliquid, 2. 12. 18.
Intercidere, pro perire, 2. 4. 33: 3. 4.
 4: 6. 9. 1.
Intercluso reditu, 2. 13. 5.
Interdicere omnem opem hu-
 manam , videtur hic dicere au-
 ctor, quod meliores , igni & aqua ,
 5. 4. 15. aqua & igni arceere dicit
 Tacit. 3. 23. 3. & 50. 6.
Interfector, hoc est percussor, 1. 3.
 6: 1. 12. 9: 16. 1. 17. utitur
 hoc vocabulo etiam Plin. 7. 29. p.
 & 14. 12. m. & Curt. 8. 7. 36.
Interjectis diebus, hoc est, post ali-
 quos dies, 3. 7. 5: 5. 4. 3. ita, in-
 terjecto tempore, 1. 5. 8: 1. 7. 11.
 2. 15. 6: 4. 4. 1.
Interneciva odia, 6. 5. 2.
per Internuntios data responsa,
 1. 2. 12. cum rege Persarum
 agit Conon , 6. 2. 14.
Interpellare, pro prohibere , in-
 terrumpere , 15. 3. 3. ita apud
 Senec. in consol. ad Marc.
 cap. 12. Accusatores quæcunque
 mori Cordum , interpellantes quod
 cogitant : quod verbum quia non
 intellexit, pessime detorquebat in novis
 (verè novis) cogitationibus ad
 Tacit. A pag. 472. p. 1.
Interrumpere pontem , 2.
 13. 5.
Interstratum bitumen, 1. 2. 7.
Interventus, 11. 1. 7.
Intestinum bellum , 3. 4. 2. in-
 testinum malum, 5. 3. 9.
Intrinsæcus, 4. 1. 3.
Intritus Xerxis in Græciam
 terribilis, 2. 11. 1.
Invadere, h. e. occupare, 5. 8. 12. pro
 aggredi, 6. 2. 11.
Inventa Atheniensium , 2. 6. 5.
 Aristæi, 13. 7. 10. Triptolemi,
 2. 6. 12.
Inventione & exemplo legum
 aque clarus Lycurgus , 3.
 2. 7.
Invideri, imperson. 2. 14. 3.
INVIDIA ex virtute, 5. 2. 4.
INVIDIA superatur amplitudi-
 ne rerum , 1. 2. 5. DECEDIT
 apud posteros , Præf. 6.
 Invidia,

INDEX.

Invidia, *pro odio & malâ existimatione*, 12. 6. 12. invidiam inferre, *vide inferre*.

Invidiosa oratio, *h. e. oratio ad invidiam movendam comparata*, 2. 8. 9.

Invidiosus, *hoc est, iniquiore animo*, 12. 3. 9. invidiosiora, *hoc est, odiosiora*, 12. 7. 1. invidiosus, 12. 14. 2.

Invitare se epulis, 1. 6. 5. ita, 12. 13. 7. ita *Liz.* 1. 9. 8.

Infuscare, *pro obfuscare, maculare*, 12. 5. 5. 12. 11. 7.

Iollas Antipatri, venenum propinat Alexandro, 12. 14. 6. & 9.

Iones vincuntur à Dario, 2. 5. 12. à Themistocle persuasi Xerxem in pugna deserunt, 2. 12. 25.

Iphicrates 20 annorum adolescens, Atheniensium Imperator, 6. 5. 2.

Irarum stimuli, 9. 7. 8.

Ire cessum, *hoc est, cedere*, 2. 12. 7. in pugnam, 2. 9. 11. obviam conatibus alterius, 15. 16. plausiro, 11. 7. 11.

Irrumpere in castra, 2. 11. 15. Ismenias Thebanorum princeps, 5. 9. 8.

Ister Scythiæ fl. 2. 5. 10. 9. 2. 11.

Istiriani bellum cum Scythis gerunt, 9. 2. 1.

Itali legatos ad Alexandrum mittunt, 12. 13. 1.

Italia, magna ex parte Græcis habitata, 20. 1. 3.

Italix & Siciliæ vicinitas, 4. 1. 16.

Italicum bellum Alexandri Epitrotæ, 12. 1. 4. 12. 2. 1.

Iterare, *hoc est, repetere*, 5. 7. 6. 18. 1. 1.

Iterato, *hoc est, iterum*, 5. 4. 3. 5. 9. 14. 11. 7. 11. 15. 2. 6. 16. 3. 6. 18. 1. 11.

Indices Carthaginensium, 19. 2. 5.

Iudiciorum potestas Spartæ pe-

nes Magistratus, 3. 3. 30. Iuga montis, *pro ingo, & hoc, pro apice, cacumine*, 13. 7. 7.

Iungere amicitiam, 9. 4. 5.

Iupiter Hammon, 11. 11. 2. Dodonzus, 12. 2. 3. 17. 3. 4.

Iovis filium se nuncupat Clearchus, 16. 5. 8.

Ius, *pro distantia*, 9. 1. 3. 9. 5. 8.

Ius captivitatis, 4. 3. 3. cognitionis (*hoc est necessitudinis, ut explicat Paulus 1. pers. in fin. de iust. & iur.*), 8. 6. 8. familiaritatis, 7. 3. 3. 16. 5. 15.

Ius gentium & naturæ, maiorem ex filiis parenti succedere, 16. 2. 7.

Ius humanum, *hoc est, naturale sive gentium*, 18. 4. 8.

Isurandum Spartanorum, de legibus Lycurgi non mutandis, 3. 4. 3. 11. de Messènia expugnanda, 3. 4. 2. Græcorum, de Thebis diruendis, 11. 3. 10.

Iustinus Romæ scripsit hanc epitomen, *Præf.* 14.

Iustitia imperiorum, *hoc est, in imp. observanda*, 3. 2. 9. morum, *hoc est, rectitudo*, 2. 2. 10.

Iustitia Scytharum, 2. 2. 5.

Iuvenes matronali habitu amicti, 7. 3. 6.

Iuventus, *pro juvenibus*, 2. 4. 1.

L.

Labare, *hoc est, nutare, vacillare*, 14. 1. 13. ita *Virgil. AEn.* 5. 432.

Labes, *pro initio ruinae*, 17. 2. 5. *vide Lexic. Calvini in hac voce.*

Labi in luxuriam, 1. 7. 13.

LABOR militiæ facilius frugilibus, 3. 2. 20. LABORE, militum vires acuntur, 20. 1. 2.

Laborare, discordia, 4. 3. 1.

Lac in potu Scythis, 2. 2. 8.

INDEX.

- Iactis usus ad coagula inventus, 13. 7. 10.
 Lacedæmon, 2. 15. 4. muris cingitur, 14. 5. 6.
 Lacedæmonii ad Thermopylas, 2. 11. 2. Lacedæmonii bellum gerunt cum Atheniensibus, 3. 2. 1. 3. 6. 8. 3. 7. 2. & 14. 9. 1. 4. Messeniis, 3. 4. 1. 3. 5. 3. 3. 6. 10. Persis, 2. 15. 13. 5. 11. 6. 6. 1. 4. 6. 2. 7. Thebanis, 6. 4. 3. 6. 6. 7. Athenienses monent ne urbem resciant, 2. 15. 3. Pausaniam damnant, 2. 15. 16. Messeniam expugnant, 3. 5. 1. oraculi monitu ducem ab Atheniensibus petunt, 3. 5. 5. auxilia Atheniensium tanquam supervacua, domum remittunt 3. 6. 2. indutias cum Atheniensibus faciunt, 3. 7. 1. deuno, 3. 7. 13. vindices se libertatis Græciæ profitentur, 5. 2. 13. Athenas capiunt, 5. 8. 6. Asiam ingrediuntur, 6. 1. 4. auxilia à rege Aegypti petunt, 6. 2. 1. Agesilaum in Asiam mittunt, 6. 2. 7. revocant, 6. 2. 17. vincuntur ab Epaminonda, 6. 4. 5. *iterum*, 6. 6. 9. *tertium*, 6. 7. 11. accusantur apud commune Græciæ consilium, & damnantur, 8. 1. 4. Philippum soli Græcorum continent, 9. 5. 2. ab Alexandro ad Persas deficiunt, 12. 2. 7. omnem ferme Græciam commovent, 12. 1. 6. Byzantiū condunt, 9. 1. 3. & Tarentum, 20. 1. 15.
 Lacerti, *pro brachiis*, 11. 6. 7.
 Laches, Atheniensium dux in Sicilia, 4. 3. 6.
 LACRYMAE ad movendam misericordiam efficacissimæ, 4. 4. 2. lacrymæ Alexandri in morte uxoris Darii, 11. 12. 6. in morte ipsius Darii, 11. 15. 14.
 Lacrymare, 12. 15. 3.
 Lævinus, Cos. Romanus, à Pyrrho vincitur, 18. 1. 6.
 Lamachus, Atheniensium dux in Sicilia, 4. 4. 3. occumbit, 4. 4. 2.
 Lamachus, Atheniensium dux, ab Heraeleotis hostibus suis insigne beneficium accipit, 16. 3. 11.
 Lampeto, Amazonum regina, 2. 4. 12.
 Lamponius, Atheniensium dux in Sicilia, 4. 3. 5.
 Lanassa, neptis Herculis, Pyrrhi Achillis filii uxor, 17. 3. 4.
 Lanificium, 2. 4. 10. Atheniensium inventum, 2. 6. 5.
 Lares, *pro domibus*, 12. 4. 3.
 Larissa nobilissima urbs à Philippo capitur, 7. 6. 7.
 Larissa saltatrix, Aridæi ex Philippo mater, 9. 1. 2. *qua à Ptolemaio Larissæum scortum appellatur*, 13. 2. 11.
 Latini ab Aenea conditi, 20. 1. 12.
 Latratus in Siculo freto, 4. 1. 13.
 Laudice, Seleuci Nicatoris mater, 15. 4. 3.
 Laomedon in divisione Imperii, Alexandri Syriam accipit, 13. 4. 12.
 Laureæ coronæ militibus Philippi contra sacrilegos pugnantur, 8. 2. 3.
 Legare testamento, *pro relinquere* 5. 11. 2.
 Legati Aetolorum, necantur ab Appulis, 12. 2. 8. Afrosum ad Alexandrum, 12. 13. 1. Argyraspidum ad Antigonum, 14. 3. 11. Artaxerxis ad Græcos, 6. 6. 1. Atheniensium ad Alcibiadem, 5. 3. 2. Philippum, 8. 4. 1. & 6. Carthaginiensium ad Alexandrum, 12. 13. 1. Carthiniensium ad Athenienses, 4. 4. 1. Corinthiorum ad Spartanos, 5. 10. 12. Darii primi ad Carthaginienses, 19. 1. 10. Eumenis ad Antipatrum, 14. 2. 4. Gallorum ad Alexandrum, 12. 13. 1. Græcorum ad Philippum *primum*, 8. 4. 3. Corinthi, 9. 5. 1. Hispaniarum ad Alexandrum, 12. 13. 1. Italici ad Alexandrum, *ibid.*
Laco

INDEX.

- Lacedæmoniorum** ad Athenienses, 2. 15. 3. & 7. ex sententia Themistoclis vincuntur, 2. 15. 8. ad Philippum, 8. 4. 6. Locrensiū ad Spartanos, 20. 2. 11. Megabazī ad Amyntam Macedonem, necantur, 7. 3. 7. Philippi I, ad Athenienses, 8. 4. 2. Phocenſium ad Philippum, 8. 4. 6. Sardonum ad Alexandrum, 12. 13. 1. Siculorum ad eundem, *ibid.* Tarentinorum ad Pyrrhum, 18. 1. 1. Thebanorum ad Spart. 5. 10. 12. Tyriorum ad Alexandrum, 11. 10. 11. Vexoris ad Scythas, 2. 3. 8. uxorū ad eosdem, 2. 3. 16.
in Legationem proficisci, 2. 15. 6.
Legere, *pro eligere*, 2. 7. 4. 5. 3. 3. 13. 1. 13. *ita lecta pro electis*, 2. 13. 3.
Leges nullæ Atheniensibus antiquis, 2. 7. 3. & Scythis, 2. 2. 5. imò omnibus antiquissimis, 1. 1. 2. Leges Lycurgi, 3. 2. 7. & deinceps, Legum Creticarum & Laconicarum celebritas, 20. 4. 4.
Leges, *pro conditionibus pacis*, 5. 8. 6.
Lenocinia & artes ludicras, loco armorum exercere jubentur Lydi, 1. 7. 12.
Lenocinia, *pro venia patrociniis* (*ut sup. 5. 11. 7. appellat.*), 11. 12. 13.
Lenones, *pro legatis*, 2. 3. 8.
Leo dormientem Sandrocottum laedit, 15. 4. 17. leo ferocissimus ab inermi Lyfimacho interficitur, 15. 3. 8.
Leonatus nascendo regi tutor constituitur, 13. 2. 14. in divisione Imperii Alexandri minorem Phrygiā sortitur, 13. 4. 16. occumbit, 13. 5. 14.
Leonides Lacedæmoniorum rex, 2. 10. 16. Thermopylas contra Persas occupat, 2. 11. 2. post egregiam pugnam cum suis ceditur, 2. 11. 18.
Leonides, Spartanorum regis frater, Siculorum dux in Carthaginienses, 19. 2. 9.
Leonides tyrannicida, 16. 5. 12.
Leontiscus Ptolemæi filius, 15. 2. 7.
Leosthenes dux Atheniensium, 13. 5. 12.
Lepori exinterato literæ iudicæ, 1. 5. 10.
Levare auxilio, 5. 2. 12.
Liber pater, 12. 7. 6. Liberi patris militiæ ab Argyraspidis superata, 14. 2. 9.
Liberalitas Pyrrhi, 18. 1. 10.
Liberatio, *hoc est, in libertatem assertio*, 5. 8. 12.
LIBERATAS aliorum, tyrannorum servitus, 5. 10. 8. **LIBERTAS** militum nimia formidabilis, 13. 2. 2. **LIBERTAS** nullo pretio venalis, 2. 14. 3. Græcæ expirat, 9. 3. 11. Libertatis pœnas pendit Callisthenes, 15. 3. 6.
Libido, *pro voluntate*, 2. 7. 3.
Libido Principum pro legibus, 2. 1. 22. 2. 7. 3.
Lignæ tabellæ, 2. 10. 13. ligni muri, 2. 12. 13.
Lineamenta, 1. 2. 2. 1. 9. 10. 3. 5. 11.
Litare, 20. 2. 14.
Literæ occultæ, 2. 10. 13.
Literæ Græcæ, *hoc est, lingua Græca*, 20. 5. 13.
Littorales, *hoc est, littoris accolæ*, 22. 10. 6.
LOCA bello opportuna occupanda, 4. 4. 8. ad **LOCORVM** patientiam animalia generat natura 2. 1. 11. **LOCORVM** vitia quæsitæ arte remediis molliuntur, 2. 1. 6.
Locri à Romanis ad Pyrrhum deficiunt, 18. 1. 9. ingentem Crotoniensium exercitum cadunt, 20. 3. 6. expugnantur à Dionysio maiore, 20. 5. 1. & 5. Longa

INDEX.

- Longa militiæ**, *pro longinqua*, 18.
 1. 2. longum otium, *pro diuturno*, 3. 7. 1.
Loquacitas nuntiorum, 2. 15.
 15.
Loramenta, 11. 7. 16.
Lucani bellum gerunt cum Alexandro Epirota, 12. 2. 12. Pyrrhum in Italiam vocant, 18. 1. 1.
Luctuosa, *hæc est, tristitia, lugubria, damnosa*, 9. 3. 3.
Luctus exercitus indictus, 12. 3. 1. NIMIVS, est contra decus regium, 12. 12. 12.
Ludi in conviviis, 12. 3. 11. inter epulas, 9. 4. 1. in nuptiis Cleopatra Philippi filix, 9. 6. 3.
Luere supplicia, *hæc est pœnas dare*, 2. 5. 6. 8. 1. 4. pœnas, *idem*, 8. 1. 13. 16. 2. 5.
Lues, *pro peste*, 20. 5. 10.
Lugubri veste induti Olympiadis accusatores, 14. 6. 7. scilicet ad concitandam mulieri invidiam. Tangit hunc morem etiam, 1. 15. Paragraph. 27. ff. de injur.
Luscinius Fabritius. vide F.
Lustrationis castrorum apud Macedonas mos, 13. 4. 7.
Luxuria, *pro luxu*, 3. 3. 4. & 5. *pro levitate quasi & nequitia*, 5. 5. 7. Vide Agell. 7. 11.
Luxuria divitiarum, 2. 14. 6.
Luxus, *pro inutili vestium magnificentiâ*, 12. 3. 10.
Lycia in divisione imperii Alexandri Nearchus evenit, 13. 4. 15.
Lycurgus Spartanorum legislator, 3. 2. 4. auctorem legum suarum Appollinem Delphicum fingit, 3. 3. 19. easque voluntario exilio firmat, 3. 3. 12.
Lydi, rege Cræso, cum Cyro bellum gerunt, 1. 7. 3. ante Cyrum invicti, 1. 7. 13. rebelantes lenocinia & artes ludicras exercere jubentur, 1. 7. 12. Tascos condiderunt, 20. 3. 7.
Lydia in divisione imperii Alexandri Menandro evenit, 13. 4. 15.
Lyncistarum familia, 11. 2. 2. 12. 7. 1. 12. 14. 1.
Lyfander, Spartanorum dux Alcibiadem vincit, 5. 5. 2. & Cononem, 5. 6. 4. Athenienses omni ditione exuit, 5. 7. 3. ipsamque urbem obsidet, 5. 8. 1. & capit, 5. 3. 6. interficitur, 6. 4. 6.
Lyfias, orator & exul Syracusanus, 500. milites suo stipendio conductos Atheniensibus auxilio mittit, 5. 9. 9.
Lyfimachia urbs terræ motu evertitur, 17. 1. 2.
Lyfimachus in divisione imperii Alexandri Thraciæ & Ponto præficitur, 13. 4. 16. bellum contra Antig. intruit, 15. 1. 4. Leonem interficit, 15. 3. 8. & generum suum, Cassandri f. 16. 2. 4. & filium suum Agathoclea, 17. 1. 4. Pyrrhum Macedonia pellit, 16. 3. 2. Lyfimachi vita & laudes, 15. 3. 1. cum Seleuco bellum & comparatio, 17. 1. 8. & seqq. mors, 17. 2. 1.

M.

Macedones inter otia Græcorum emergunt, 6. 9. 6. Regem infantem in cunis in aciem deferunt, 7. 2. 8. sub Alexandro omnium rerum, præter militiæ, immunes, 11. 1. 10. gaudent amisso Alexandro, 13. 1. 7. Olympiadem occidendam decernunt, 14. 6. 7. Macedonum, indurata bello virtus, 9. 3. 9. virtus, 11. 6. 11. laus, 11. 9. 5. instituta ad comitatem, 11. 11. 2. reges, 7. 1. 7. & c. 2. 1. seqq. ante Alexandrum diademate non usi, 13. 3. 2.

INDEX.

- salutarantur non adorantur, 12.
 7. 3. Macedonum regum sepulchra, 7. 2. 1. virtus, 7. 1. 4.
 Macedonia, 7. 1. 1. & seqq. caput Imperii Alexandri, 13. 6. 11.
 Macedoniae status turbatus, 14. 5. 8. Macedonia, pro ex Macedonia, 12. 1. 4. vide Notam ad 1. 4. 5. 9.
 Meotis, 2. 1. 19.
 Magi regnum Persicum invadunt, 1. 9. 9. occiduntur à septem, 1. 9. 23.
 Magorum Babylonicorum dexteritas in varicinando, 12. 13. 3.
 Magia Zoroastris inventum, 1. 1. 9.
 Magis, comparativo junctum, 3. 2. 7. 12. 11. 2. 12. magis clarior. l. 1. 1. 1. C. de jur. domus. impetr.
 Magnanimitas Alexandri, 12. 15. 4.
 Magnitudo pro excellentiâ, 2. 15. 18. in Magnitudo Alexandri, 14. 5. 10. pro mole corporis, 11. 13. 5. & 8.
 Mago, 18. 7. 19. 19. 1. 1.
 Mago Carthaginiensis dux, Romanis auxilio missus, 18. 2. 1.
 Majestas regia, 1. 7. 7. 1. 9. 11.
 Major impetus, hoc est, accivimus, & cui resisti non potest, 4. 1. 1. ita major casus, 1. 1. de edendo. Major malitia, 1. 5. quod minus causa. Major vis, 1. 3. Paragraph. 1. nunt. caup. fabul. & 1. 25. Paragraph. 6. locuti.
 Major valetudo, 13. 2. 11.
 Majores veteres, vide V.
 in MAJUS omnia extollit fama, 2. 13. 2. 14. 1. 2. ita fere Liv. 4. 1. 8. & 4. 34. 7. Athenarum restitutio in Majus, 2. 14. 2.
 Mala captivitatis, 3. 5. 2.
 Malum, pro infortunio, 17. 1. 5.
 Malum discordiæ, hoc est, ponium Eridis, 12. 15. 11.
 Malus Carthaginiensis exul, 18. 7. 2. patriam obsidet, 18. 7. 6. filium suum cruci affigit, 18. 7. 15. occiditur, 18. 7. 18.
 Malignè præbere commectus, 5. 2. 14. ita Plinius, 7. 50. Malignum & brevis est hoc munus natura (vitam intelligit), etiam in istis, quibus largissimè contingit. ita Seneca, benef. 6. 34. Maligne aperta foret.
 Mandare, infidiis, hoc est, uti infid. 5. 2. 5.
 Mansiones, pro itineribus (hoc est contrarium, pro contrario, quæ quomodo idem quavolunt significat, dicit aliquid Agell. lib. 7. cap. 21.) 13. 8. 5. mansiones possunt etiam dici castris, quod in istis manetur, vide Liv. 4. 3. 38. 8. idem ergo est continuatis mansionibus, quod continuatis castris, vide notam.
 Manubia, pro omnibus quæ bello capta sunt, 5. 10. 12.
 Manus, pro copijs, exercitu, 2. 12. 20. 2. 13. 3. 12. 10. 1. 13. 5. 7. pro multitudine, turbâ, 16. 3. 7.
 Marathonii campi, 2. 9. 9.
 Mardi subiguntur ab Alexandro, 12. 3. 4.
 Mardonius cum exercitu in Græcia remanet, 2. 13. 4.
 Olynthum expugnat, 2. 14. 1. vincitur & fugatur, 2. 14. 5.
 Mare Adriaticum, 20. 1. 9. Aegyptium 2. 1. 19. Inferum, 20. 1. 7. Ponticum, 2. 1. 19. Superum, 4. 1. 1. 20. 2. 8.
 Maria pontibus à Xerxe strata, 2. 10. 24.
 Mars Amazonum pater, 2. 4. 13.
 Marte æquo, 3. 6. 9.
 Marthesia Amazonum regina, 2. 4. 12. interficitur, 2. 4. 16.
 Mater Alexandri, vide Olympias Darii, vide D. Antipater Casandri, 16. 1. 1.
 MATERIA scelerum aurum argentumque, 3. 2. 12.
 Matrimonii origo, 2. 6. 7.
 in MATRIMONIIS non habenda ratio pecuniæ, 3. 3. 8.
 Matrimonia, hoc est, uxores, 3. 3. 8. 3. 5. 6. 14. 3. 7. 18. 5. 5.
 Matrimonii

INDEX.

- Matrimonii reticenda**, 1.7.15.
in Matrimonium dare, 1.7.1. tra-
 dere, 1. 4. 4.
MATRONA R V M ornamenta
 pudicitia, non vites, 2.0.
 4. 12.
Matronali habitu amicti Mac-
 edones Persicorum legatorum
 libidinem puniunt, 7.3.6.
Matura parui, hoc est, vicina par-
 tui, 13. 2. 5.
Maturare fugam, 2. 13. 7. *hæc Virg.*
Æn. 1. 141. opus, 2. 15. 5. & 7.
de hac voce vide Macrob. Saturn.
 6. 8.
Maturior conceptio, hoc est, cele-
 rior, 3. 4. 6.
Maturum, pro eo, quod ad perfectio-
 nem suam dudum pervenit, &
 jam corruptioni opportunum est, 11.
 5. 7.
Mauri Carthaginensium hostes,
 19. 2. 4.
Maxirani, 18. 6. 1.
Medea conjux AEgei, 2. 6. 14.
Iasonis Colchos redit, 2. 6. 14.
Medela, 11. 1. 7.
Medi quamdiu regnaverint, 1.
 6. 17.
Medi, pro regione Medorum, 1. 6. 16.
Media major & minor, 13. 4. 13.
Medici Imperii origo, 1. 3. 6. finis,
 1. 6. 17.
Medicres, pro medico, parvo, 7. 3. 7.
Mediolanum, Gallorum colonia,
 20. 5. 8.
Medio tempore, hoc est, interea, 4.
 3. 1.
Medius AEgei ex Medea filius,
 2. 6. 14. (*qui & Medus appellatur*).
Megabazus ad subigendam Thra-
 ciam à Dario missus, 7. 3. 1. Bu-
 baram cum exercitu in Mac-
 edoniam mittit, 7. 3. 7.
Megara à Pisistrato penè capi-
 tur, 2. 8. 5.
Megarenses Atheniensium ini-
 mici, 2. 7. 7. Strategemate vin-
 cuntur, 2. 8. 3.
Meleager, 13. 2. 6. 13. 3. 2. summa
 rerum perficitur, 13. 4. 3.
Melior, hoc est, agrior, 5. 2. 7. *ita*
Virgil. Georg. 1. 286. & Æn. 1.
5. 60. hoc est, fortior, 9. 2. 4.
& ibi vocata. Sicut etiam bonus
pro forti ponitur. ut apud Sallust.
Ingr. 53. 10. & Tacit. 1. 3. 1.
ad Meliora patriz tempora se
 reservare, 2. 11. 5.
Memorable, cladis Cyri, 1. 8. 11.
 factum Solonis, 2. 7. 6.
in Memoriam alicujus facti re-
 vocari, *Vide R.*
Menalippe Amazon, ab Hercule
 capta, 2. 4. 23. traditis à sorore
 armis redimitur, 2. 4. 25.
Menander in divisione Imperii
 Alexandri Lydiam fortitur, 13.
 4. 15.
Menelaus Alexandri Magni abavus
 7. 4. 3.
Menelaus, Philippi primi frater,
 7. 4. 5. ab eodem occiditur, 8.
 3. 15.
Menelaus, Ptolemæi primi fra-
 ter, à Demetrio primo captus
 fratri remittitur, 15. 2. 7.
Mentionem habere, pro mentionem
 facere, 10. 2. 2.
Mentiri sexum, 1. 2. 4.
Mercatus Olympiacus, 13. 5. 3.
Mercatus autem dicitur, quia tam
celebri in conventu mercaturam
& nunquas exercei occasio fuit.
Mergis, Cambylis frater, ejus jussu
 interficitur, 1. 9. 5.
Mesopotamia in divisione Im-
 perii Alexandri Arcefilao for-
 te venit, 13. 4. 23.
Messenia urbs, 3. 4. 1.
Messenii post decennale obsi-
 dionem, 3. 4. 3. nec virtute
 sed insidiis à Spartanis expu-
 gnantur, 3. 5. 1. rebellant, 3. 5.
 2. denno vincuntur, 3. 5. 15. &
 rebellant, 1. 6. 12.
Metapontini Græcorum coloni,
 20. 2. 1. scdus cum Alexandro
 Epirota jungunt, 12. 2. 12.
METVENTIBVS nulla quies, 2.
 13. 11.
Methona, *vide Methona.*
METVS auxiliorum potentium
 major quandoque, quam
 qui

INDEX.

qui ex hoste est, 4. 3. 7. M E-
T V S religionis tedium ad-
suescendi legibus vincit, 3.
3. 10.
Micalus servus Amalilai, & ejus
liberorum tutor, 4. 2. 5.
Mida Phrygiæ rex, 11. 7. 14.
Midas Macedoniæ regulus, 7.
1. 11.
Miles gregarius, rex. fit, 13. 4. 11.
MILITVM vires labore acun-
tur, 20. 1. 2.
Militaris Disciplina, vide D.
Militia, pro expeditione, 20. 1. 3.
MILTIAE labor frugalibus fa-
ciliior, 3. 2. 10. militiæ vacatio
Persis à Magis conceditur, 1. 9.
12. præter hanc omnia Mace-
donibus ab Alexandro dona-
ta, 1. 11. 10.
Miltiades Atheniensium dux,
Darium vincit, 2. 9. 13. in car-
cere moritur, 2. 15. 19.
Mindarus Lacedæmoniorum
dux, 5. 4. 1.
Minervæ sacræ Athenæ 1. 6. 9.
panificis placatur, 20. 2. 7.
Minithra, Amazonum regina, 12.
3. 5.
Minithia, ultima Amazonum
regina, 2. 4. 33. est autem eadem
cum superiori.
Miracula Sicilia, 4. 1. 8.
Miserari, cum accusatio, 8. 5. 13. 12.
5. 4. pro miseri, nisi forte ita le-
gendum, 15. 3. 6.
Misericordia permoveri, 5. 10. 7.
misericordiam commovere, 4.
4. 1.
MISEROS convitia non decent,
14. 4. 4.
Mithridates Ponticus, Heraclien-
sum hostis, 16. 4. 7.
Mittere, pro jactare, 1. 3. 5.
Moderatio Ptolemæi, 15. 1. 7.
Moderatus, qui justam mentem
servat, 7. 6. 16.
Moliri, pro aggredi, 2. 15. 1.
Mollior, hoc est, tolerabilior, 12.
4. 1.
Molossii, qui postea Epirotæ, 17.
3. 1.

Momentum, pro pondere, robore, 21.
4. 12. 13. 6. 11. 17. 2. 11. pro tem-
poris, 2. 14. 9. pro vi, efficacia, 5. 4. 2.
12. ignobile, pro vi non magis
laboris aut usus, 7. 3. 1.
Mons sacer apud Nysam, 12. 7. 7.
Montes Dædali, 12. 7. 9. Rhiphæi,
2. 1. 1. Montes in plana de-
ducti à Xerxe, 2. 10. 24.
Monstra in freto Siculo, 4. 1.
1. 3.
Moram facere, hoc est, morari, vide
F. pro resistere, 5. 6. 4. non abstini-
liter Virg. Pugna nodumque mo-
ramque.
Mos Cypriorum, prostituere
virgines suas, 18. 5. 4. Græcorum
ut qui corpora cælorum pe-
tit, pro victo fit, 6. 6. 9. Mace-
donum, salutare reges, non
adorare, 12. 7. 3. Persarum in
eligendo rege, 10. 1. 2. Mos
ingenii humani, quo plura
habet, eo minus concupiscere,
6. 1. 1. Mos Amazonum, 2.
4. 4. Laconum autem Lycurgum
soluti, 13. 3. 10. Philippi poma,
9. 8. 4. Scytharum, 2.
2. 3.
Mori, de morte tantum naturali, 11.
11. 9.
MORS honestissima in castris
hostium, 2. 11. 13.
Mors ambigua prædicta, 12. 2. 4.
6. 14.
Mortes, 12. 1. 5. 16. 1. 1. 19.
3. 6. morti succumbere, 14.
6. 11.
Morsum nave detinet Cynxgi-
rus, 2. 9. 18.
Mortuos Cremare, vide C.
Mothona, 7. 6. 14.
Movere arma, 2. 8. 1. bellum,
5. 2. 13. 5. 1.
Muliebris, emulatio, 14. 5. 2. au-
dacie exemplum, Ar. militia, 2.
12. 23. Euridice, 14. 5. 1. Semi-
ramis, 1. 2. 1.
Muliebriter, 1. 8. 2. 14. 6. 11.
MULTI VDO obsessorum ipsis
nocet, 14. 2. 3.
Municipes, pro civibus, 2. 12. 14.
Munificentia

INDEX.

Munificentia, *pro liberalitate*, 12.
 11. 2.
MVNIMENTA hostibus belli-
 que receptacula non extruen-
 da; 2. 15. 3.
Munitiones, *pro operibus*, *locis*
nempe & fossis, &c. 4. 4. 5.
Mures Abderitas pellunt, 15.
 2. 1.
Murinae pelles, 2. 2. 9.
Murus 6000 passuum intra 17.
 diem consummatus, 12. 5. 12.
 muris quando primum inclu-
 sa Sparta, 14. 5. 6.
Mycale, mons, *five potius promon-*
torium, *Asiae*, 2. 14. 7.
Myrtilis, quæ postea Olympias,
 mater Alexandri, 9. 7. 13.
Mysteria Cereris evulgare nefas,
 5. 1. 1.

Nascendi auctor, *hoc est*, *con-*
siliis, *ex cuius executione ipsi*
nati sunt, 3. 4. 9.
Nalceretur, *pro natus esset*, 13.
 2. 11.
NATURA ad locorum patien-
 tiam animalia quoque gene-
 ravit, 1. 1. 11. **SCYTHIS** lar-
 gitur, quantum nec Philoso-
 phia Græcis, 2. 2. 14.
Natura, *pro operibus natura*, 2. 10.
 24. loci, *hoc est*, *situs*, *forma inge-*
niium loci, 4. 1. 18.
Naturæ jus est, primogenitum
 succedere, 2. 10. 2.
Naturalia, *pro genitalibus*, 1. 4. 2.
pro sponte natis, 12. 7. 7. natu-
 ralis materia, *hoc est ipsa natura*
apta, 4. 1. 3.
Navalis gloria penes Athenien-
 ses, 5. 4. 7. 6. 1. 8. navem ho-
 stilem amissis manibus morsu
 retinet Cynægirus, 2. 9. 18.
 naves mercium, 9. 1. 6. na-
 vium Xerxis numerus, 2.
 10. 20.

Ne quid mali deesset, 16. 5. 2.
frequens auctoribus locutio, Pollio in
Gallien, cap. 6. & alii complures.
ita Flor. 3. 1. 11.
Nearchus in divisione Imperii
 Alexandri Lyciam & Pamphi-
 liam sortitur, 13. 4. 15.
Necesse habere, *hoc est*, *cogi*, 4. 3. 3.
 16. 1. 19.
NECCESSITAS animum auget,
 1. 6. 12. *ita Florus*, *aucta neces-*
sitas virtus, 3. 3. 13. necessitatis
 vis, 16. 4. 5.
Necessitudo, *hoc est*, *amicitia*,
 11. 3. 1. *pro consanguinitate*, 12.
 15. 9.
Nefandissima quæque, 16. 4. 11.
 nefandissimum caput, 18.
 7. 10.
Neoptolemus, Eumenis socius,
 13. 6. 15. proditor, 13. 8. 5.
 interficitur, 13. 8. 8.
Neoptolemus, Olympiadis pater,
 7. 6. 10.
Nexus, *pro nudo*, 11. 7. 4.
Nicæa, vrbs Indiæ, ab Alexandro
 condita, 12. 8. 8.
Nicanor in divisione Imperii
 Alexandri Parthos sortitur, 13.
 4. 23.
Nicias, Atheniensium dux in Si-
 cilia, 4. 4. 3. Syracusanos duo-
 bus præliis victos, 4. 4. 4. ob-
 fidet, 4. 4. 5. vincitur, 4. 5. 6.
 capitur, 4. 5. 11.
NIHIL difficile persuadere per-
 suasus mori, 2. 11. 14.
NIHIL ex victoria præter glo-
 riam concupiscunt Scythæ,
 2. 3. 7. **N**IHIL parant, quod
 amittere timeant, *ibid.*
Nihil frui, præter, &c. 13. 6. 3.
Nihil non, *hoc est*, *omnia*, 14.
 5. 4.
Nilus, 2. 1. 20.
Ninus Assyriæ rex, 2. 3. 18. primus
 bellum gessit, 1. 1. 5. totum
 Orientem vicit, 1. 1. 8.
Ninya Nini, 1. 1. 10. ignavus, esse
 minatus, 1. 2. 11.
Noctes Initiorum quare institu-
 12. 2. 6. 13.
 Noctes,

INDEX.

Noctes, pro concubitu, 12. 3. 20.
 Nodi linguae, pro vinculis, seu impedimentis, 13. 7. 6.
 Nelani Chalcidensium coloni, 20. 1. 13.
 Nomen, pro causa, respectu 13. 2. 8. pro fama, 5. 2. 2. pro solo titulo, absque vi, 13. 2. 11. ita Curt. 4. 12. 13. Sallust. Rep. 2. 65. pro tota gente, 5. 6. 4. 5. 8. 4. vide Vech. Hollenel, pagina. 270. p.
 Nomine Europus, 7. 1. 6. Hercules, 13. 2. 7. Hippias, 2. 9. 2.
 NOMINIS sui terrore plures, quam armis vincit Alexander, 11. 6. 15.
 Nominus, Apollinis & Cyrenes filius, 13. 7. 7.
 Non modo, pro non modo non, 2. 1. 6. 9. 2. 6. ita Cicero pro Flacco cap. 4. pro Cluent. cap. 34. Livius, 1. 40. 2. & 9. 19. 14. l. unic. Paragraph. 13. C. de rei uxor. aff. l. 14. C. de questio. eodem modo, non tantum l. 1. Paragraph. 3. de V. O.
 Nonas praez Apollini vovent Locrenses, 20. 3. 3.
 Nota, pro macula, 3. 4. 7.
 Novercalia odia, 17. 1. 4.
 Novitas coloris, pro colore infuseto, 11. 13. 8.
 NVLLA metuentibus quies, 2. 13. 11.
 N V L L A E hominum adversus Deum vires, 2. 12. 10.
 Nullo, pro nulli re, 5. 1. 1.
 Numero 1200 naves, 2. 10. 20. ita Livius, 2. 16. 10. trecenti numero. Sic nomine, supra.
 Numida, 19. 2. 4.
 Nuntii ne rem prodant, interfecti, 2. 15. 15.
 ne Nuntius quidem ex clade Cyri superstit, 1. 8. 12.
 Nuptiae, pro matrimonio, 2. 5. 9.
 Nuptiae Lacedaemoniorum sine dote, 3. 3. 8.
 N V S Q V A M honestior mors, quam in castris hostium, 2. 11. 13.

Nysa urbs Indiae à Libero patre condita, 12. 7. 6.

O.

OB honorem virtutis, pro ist honorem virtutis (ut Flor. 2. 3. 1. loquitur.) 12. 8. 7.
 Obsecrare, hoc est, exprobrare, 12. 6. 4.
 Obligatio linguae, pro vincula, impedimento, 13. 7. 1.
 Oblivio injuriarum Athenis iurjurando sancita, 5. 10. 11.
 Oblocare operas, pro locare, 11. 10. 9.
 obsequia principum, hoc est, obsequia principibus debita, 3. 2. 9.
 obsidere, pro assidendo custodi, 1. 5. 10.
 Obsidio Athenarum, 4. 4. 5. 8. 10. Byzantii, 9. 1. 2. Carthaginis, 18. 7. 6. Heraclea, 13. 5. 8. Messeniae, 3. 4. 1. Pydnae, 14. 6. 4. Syracusarum, 4. 4. 5.
 Obsidio, pro custodia, 15. 1. 3.
 Obtentu, pro specie, praetextu, 5. 8. 12.
 Obviam ire conatibus alicujus, 2. 15. 16.
 OCCASIO beneficii honestior, quam ultionis, 16. 3. 11. occidere, 2. 14. 8.
 Occisus, dictum de eo qui ventus perit, 13. 2. 1.
 Occupare, hoc est praevenire, 12. 14. 6. 16. 1. 10.
 Occupare bellum, hoc est, prius inferre, 2. 3. 10. facinus, pro celeriter exsequi, 1. 9. 9. angustias, pro celeriter reperire, priusquam impediatur, 2. 1. 2. 2. 12. 18.
 Occupatus, hoc est, praeventus, 2. 12. 22. oppressus, 5. 8. 14.
 Occurrere, pro in memoriam redire, 12. 6. 14.
 Occursus est, 13. 8. 6.
 Oceano libamenta data, 12. 10. 4.
 Ochus Artaxerxis, Persarum rex.

INDEX.

- Veritas**, §. 1. ejus crudelitas, 10.
 3. 1. & obitus, 10. 3. 7.
- Oculus** Græciæ Athenæ, 5. 8. 4.
- Oculorum** lascivia, 1. 3. 2.
- Odia** procerum Alexandri inter
 sese, 13. 3. 6.
- ODIVM** arrogantiar Perdiccæ
 plus nocet, quam hostium vi-
 res, 13. 8. 2. **ODIVM** parit nimia
 imperandi cupiditas, 5. 1. 6.
- Odiūm** Atheniensium & Per-
 sarum paternum avitumque,
 9. 1. 7. Theſſalorum & Theba-
 norum adversus Phocenses,
 8. 4. 5.
- Odiūm** bon regium, sed hostile,
 12. 5. 1. ita Liv. 2. 58. 4. *Odisse*
plebem pluriquam patris odio.
Adde nostrum, 17. 1. 4.
- Offensa**, quæ pro omni molestia, la-
 tiſſime enim ſumitur, ut qua ſavori
 opponatur, 5. 4. 18. 5. 5. pro odio,
 17. 3. 16.
- Olei** uſus inventus, 2. 6. 5.
- Olympiacus** mercatus, 13. 5. 3.
- Olympias**, filia Neoprolemi, 17. 1.
 24. Philippi primi uxor, 7. 6.
 10. repudiat, 9. 5. 9. 12. 11. 5.
 percussores ei immittit, 9.
 7. 1. eumque in cruce pen-
 dentem, coronat, 9. 7. 10.
 & gladium Apollini confe-
 crat, 9. 7. 13. Antipatrum
 criminatur, 12. 14. 3. Aridæum
 & Eurydicen interficit, 14.
 5. 10. necatur, 14. 11. 11. 15.
 1. 3.
- Olympium** certamen, 7. 2. 14. 12.
 16. 6.
- Olympus** mons, 7. 4. 1.
- Olynthii** cum Macedonibus bel-
 la gerunt, 7. 4. 6.
- Olynthus** expugnatur à Mardo-
 nio, 2. 14. 3. ſciſcinditur à Phi-
 lippo, 8. 3. 11.
- Omnis** ducum officiis, hoc eſt,
pro: ipſorum ſollicitudinem, 13.
 9. 8.
- Omnia** caſtra, hoc eſt, tota, 2. 11. 16. &
ita omne parvū toto ſapius reperitur.
- Onerare** honoribus, pro ornare, 5.
 4. 13.
- Onomarchus**, Phocensium dux,
 8. 1. 14.
- Onus** undarum, pro vi, 4. 1. 1.
- Opera** Athenienſium, effectus
 quam voto majora, 2. 6. 1.
- Opes**, pro viribus, potentia, 12. 3.
 12. 13. 4. 25. 13. 6. 18. 17. 3. 18.
 7. 19.
- Opium** contemptus apud Scy-
 thas, 9. 2. 9.
- Opinari** durius de aliquo, hoc eſt,
ſentire & loqui, 12. 5. 8. ita male
opinari Sucton. Aug. 51. 4.
- Opinio**, pro fama, 12. 8. 2. 18.
 5. 17. ita Caſ. de Bell. Gall.
 2. 24.
- Opperriri**, pro exſpectare, 12. 8. 10. 11.
 13. 1. 13. 6. 15.
- OPPORTUNA** bello loca occu-
 panda, 4. 4. 8.
- Opprimere**, eſt inopinantes & in-
 paratos invadere, 2. 8. 1. 2. 10. 13. 5.
 5. 211. 2. 10.
- Opulentia** Perſarum, 2. 10. 22. 6.
 2. 14.
- Opulentius** epulari, 3. 3. 5.
- Opus** eſſe regem, pro regi, 11. 7. 10.
*ita Plaut. in Miltre, 4. 2. ita talen-
 tū Philippum huic opus auri eſt, &
 idem alibi, opus eſt puero citium, ad-
 de Agell. 17. 2. & Nonium in voce
 Offendere.*
- Oraculum**, 2. 6. 16. de felicitate
 regni Macedonici, 7. 6. 1. de
 nodo Gordio, 11. 7. 4. plura vide
 in Reſponſum.
- Oratorum** apud Athenienſes au-
 ctioritas, 11. 4. 10.
- Orbitatis** dolor, 1. 5. 8. 1. 8. 9.
- Orchomenii** Thebanorum ho-
 ſtes, 11. 3. 8.
- Ordinare** aciem, hoc eſt, inſtruire, 11.
 9. 8.
- Ordinum** ductores apud Alexan-
 drum omnes ſexagenarii, 12.
 6. 6.
- Ordo** naſcendī obſervandus in
 ſucceſſionibus, 2. 10. 2.
- Oreſtes**, Agamemnonis, Pyrrhum
 occidit, 17. 3. 7.
- Oriens** univerſus ſubactus à Ni-
 no, 1. 1. 8. à Cyro, 1. 8. 1. immo-
 deratē.

INDEX.

- aerare calidus, 2. 1. 16. Orientis totius vires contra Athenienses, 15. 9.
 Orientalia auxilia, 14. 4. 18.
 Origo regnorum, 1. 1. 4. Aegyptiorum, 2. 1. 6. Amazonum, 2. 1. 3. 2. 4. 4. Atheniensium, 2. 6. 1. Bactrianorum, 2. 3. 6. Carthaginensium, 18. 3. 1. Epitrotarum, 17. 3. 1. Heracleæ, 16. 3. 3. Italia populorum, 20. 1. 7. 20. 5. 8. Medorum, 1. 3. 6. Parthorum, 2. 1. 3. Persici regni, 1. 6. 16. Scytharum, 2. 1. 5. Seleuci, 15. 4. 2.
 Origo divitiarum apud Græcos, 2. 14. 6. Ianificii, 2. 6. 5. matrimonii, 2. 6. 7. olei, 2. 6. 3. vini, *ibid.*
 Orithya, Amazonum regina, 2. 4. 17. Atheniensibus bellum infert, 2. 4. 26.
 Oropasta magus, Persarum rex, 1. 9. 10.
 Orphei sacra, 11. 7. 14.
 Os leonis, *pro videtur*, 15. 3. 8.
 Ora civium, *pro oculis, conspectus*, 5. 4. 10. 16. 5. 5.
 Osculantur Macedones Alexandri dextram, 12. 15. 2.
 Ostanes, vir sagacissimus, 1. 9. 14. fraudem magorum detegit, 1. 9. 18.
 Ostium Istri in Scythia, 9. 2. 11.
 Otia, *pro desidia*, 6. 9. 6.
 OTIVM in magno exercitu periculosum, 20. 1. 1. OTII quoque reddenda ratio, *Pres.* 5.
 OTIO corrumpuntur vires, 2. 15. 13. Adde Pelici, 2. 78. 4. OTIO nimio plebs lascivit, 16. 4. 3.
 Palari, *pro spasm fugere*, 15. 3. 11.
 Palmam ferre, hoc est, principem locum, 15. 3. 26. *scilicet*, palmam tenere, 12. 6. 3.
 Paludamenta coccinea, 20. 3. 8.
 Pamphilia in divisione Imperii Alexandri Nearchi evenit, 13. 4. 15.
 Panasagorus Scythia, 2. 4. 28.
 Pandosia, urbs Epiri, 12. 2. 4. Italia, 12. 2. 14.
 Pannificia, 20. 2. 7.
 Pannofus, hoc est, lactis vestibus, 2. 6. 19.
 Paphlagonia in divisione Imperii Alexandri Eumeni datur, 13. 4. 16.
 Par ducum bene comparatum, 6. 2. 7. *Simili à re gladiatoria: vide etiam supra, Comparare etiam* 17. 1. 9. cui simile illud Flori, 4. 20. 54. *et* Plinii *ibid.* 8. 21. *Natura nihil placuit esse sine pari.*
 Par belli, hoc est, sufficiens ad bella propulsanda, 7. 6. 4. ita, crudelitati, 16. 4. 11. *Simile Flori*, 1. 17. 1.
 inter PARES assiduam discordiam malum, 16. 3. 1.
 Parapanumeni, 11. 5. 9. in divisione Imperii Alexandri Extarchi traduntur, 13. 4. 21.
 Parare bellum, 5. 11. 3.
 Parare deditionem, acie, 11. 12. 16.
 Parare epulas, 1. 6. 5. *benedictum inde apparatus absolute pro apparatu conviviorum et cycularum ponitur, sicut in illo Horatii: Perfecit odi, puer, apparatus.*
 Parare exercitum, 1. 5. 9. insidias, 3. 1. 6.
 Parcimonia, *pro frugalitate*, 3. 2. 107. 18. 4. 1.
 Parcus pecuniæ, 6. 8. 6. *pro non cupiditate pecuniæ ut auctor ipse exponit, mox num. 7. ita parcissimum vini Suetonius dicit, Cas. 53. 1. et Aug. 77. 1.*
 Parentatio Alexandri ad tumulos Heroum Trojæ, 11. 5. 12. parentatio annua, 9. 7. 13.

P.

Pacificari, 6. 1. 2. pacificator, 18. 2. 4.
 Pæonia, 7. 1. 5.
 Palanthus, 3. 4. 8.

INDEX.

- P A R E N T I S** contumelia æquo animo ferenda, 15. 3. 10.
- Parmenio**, dux Philippi in Asia, 9. 5. 8. Alexandrum à Medico cavere jubet, 11. 8. 6. Persicam classem occupat, 11. 10. 4. pecunie præsicitur, 12. 1. 3. interficitur, 12. 5. 3.
- Parricidium**, pro eade Principis, 9. 7. 12. ita Curt. 8. 8. 33. Flor. 4. 7. 2. Tacit. Annal. 4. 34. 7.
- PARRICIDIA** nullam justam causam habere possunt, 16. 1. 4.
- Partheniz**, 3. 4. 7.
- Parthici imperii conditores** Scythæ, 1. 3. 6.
- Parthi** Scytharum progenies, 1. 3. 1.
- Parthi**, Persici Imperii successores, 12. 15. 2. in divisione Imperii Alexandri Nicanori forte veniunt, 13. 4. 23.
- Parthorum regum origo**, 12. 4. 12.
- Parthi**, pro regione Parthorum, 12. 3. 1.
- à **Parvula ætate**, hoc est, ab incunabulis, 12. 4. 10.
- Parvæ** subiguntur ab Alexandro, 12. 5. 9.
- Patrem** vita functum suæ captivitate ad sepulturam redimit Cimon, 2. 15. 19.
- PATREM** regis esse, regno pulchrius, 16. 2. 9.
- Patere**, hoc est, obnoxium esse oppotunum esse, 2. 4. 26. vide etiam Indicem Flori. pro extradi, 2. 2. 2.
- Pati** aliquem infestum, hoc est, habere infestum sibi, 9. 4. 4. 4. 3. 4. pati bellum, 1. 7. 10.
- ad **PATIENTIAM** locorum animalia quoque generavit natura, 2. 1. 11.
- PATRIÆ** ipsa vita debetur, 18. 6. 4.
- pro **PATRIA** aliquid vel cum periculo audendum, 5. 9. 6.
- PATRIÆ** conspectus vires subministrat, 6. 7. 7.
- Patria eloquentiæ**, Athenæ, 3. 9. 9.
- Patrimonium**, pro opibus facultatibus, 3. 7. 7.
- Patrimonium patris**, hoc est, opes paternæ, 3. 4. 8.
- Patrocina veniæ**, hoc est, media ad faciliorem veniam, 5. 11. 7. sceleris, pro defensione sceleris, 16. 1. 4.
- Patroni** appellantur Argyraspidæ ab Eumene, 14. 2. 8.
- Paucitas**, 11. 9. 3. 13. 7. 4. 20. 3. 4.
- Paululum**, 13. 8. 9.
- Pausaniæ** Lacedæmoniorum dux, 2. 15. 14. Byzantii conditor, 9. 1. 3. proditiōis damnatur, 1. 15. 16.
- Pausanias** Lacedæmoniorum rex, motum Athenis componit, 5. 10. 6.
- Pausanias**, Lacedæmoniorum dux, proditiōis reus exulat, 6. 4. 7.
- Pausanias nobilis** Macedo Philippum interficit, 9. 6. 4. forte immissus ab Olympiade, 9. 7. 1. à qua etiam in cruce pendens coronatur, 9. 7. 10. & annuâ parentatione honoratur, 9. 7. 11.
- Pax**, pro indutiis longi temporis, 3. 7. 13. & 14. Sic etiam Liv. 7. 20. 11. illa confundit. Vide Alber. Gentil. de jure belli, lib. 2. cap. 12.
- Pax Deorum**, 18. 6. 12. Deæ & manium, 20. 2. 7. ita Pax Deum quæstus à Pallio in Gallienis, cap. 5. pacem Deum exposceret, Livius, 3. 5. 9. 5. 7. 7. & alibi.
- Pax subita** universæ Graciæ, 6. 6. 5.
- Peculatus**, Miltiadis, 2. 15. 19.
- Pecunia Alexandri**, 12. 1. 3.
- Pecunia**, pro opibus quibuscunque, 3. 3. 8. Vide 1. pecunia, 178. de V. S. l. in fin. de calumpniis, 11. Paragaph. 2. de recept. arb. ita pecunia populi, 1. 6. de com. ahend. empti.

PECUNIAE

INDEX.

- PECVNIAE** in matrimoniis non habenda ratio, 3. 3. 8.
- Pecuniam** ex rep. suâ amovet **Lycurgus**, 3. 2. 11.
- Pedestre praelium**, hoc est, *terrestre*, quod navali opponitur, non quod equestri, (ut apud **Liv.** 22. 49. 4.) 4. 4. 4.
- Pediculi**, Italix populus, 12. 2. 12.
- Pelægi** in divisione Imperii **Alexandri** **Archo** sorte veniunt, 13. 4. 23.
- Pelægi** olim qui postea **Macedones**, 7. 1. 3.
- Pelegon**, **Pæoniæ** Princeps, 7. 1. 5.
- Pelîus** **Thessaliæ** mons, 13. 7. 7.
- Pellicatus** matris, 7. 4. 7.
- Pellices**, hoc est, concubina 10. 1. 1. vide l. **Massarius**. 144. de V. 5.
- Pellicum** regis **Perfarum** multitudo, 12. 3. 10.
- Pelopidas** **Thebanus**, 6. 9. 7.
- Peloponneses** bellum gerunt cum **Atheniensibus** pro **Spartanis**, 3. 6. 5. pro **Siculis**, 4. 4. 12.
- Pendere** poenas hoc est, dare, *solvere*, 8. 2. 4. 15. 3. 6. supplicia, idem, 11. 4. 2. tributa, hoc est, solvere, 5. 2. 9.
- Penetrabilis**, quod facile penetrari potest, 4. 1. 2. diversa significatio reperitur apud **Virg.** **AEn.** 10. 780. pro eo quod penetras. sicut apud **Ammon.** 14. 26. impenetrabilis.
- Penthesilea**, **Amazonum** regina, 2. 4. 31.
- Per** dissensionem, 4. 3. 1. divortium decedere, 2. 6. 14. dolum, 2. 8. 6. indulgentiam, 10. 1. 2. injuriam, 9. 6. 5. insidias, 2. 4. 3. 5. 1. lasciviam, 1. 5. 2. misericordiam, 8. 3. 10. noctem, 1. 8. 8. 11. 15. 3. plures viros conceptionem experiri, 3. 4. 6. quietem, 1. 9. 4. 12. 10. 3. tormenta oogi, 2. 9. 3. varios casus iactari, 3. 4. 11.
- Perangustus** 7. 1. 2.
- Percarus**, 12. 12. 11.
- Percussor**, hoc est, interfector, 146. 6. 10. 6.
- Percutere**, hoc est, interficere, 9. 7. 15.
- Perdicca**, **Macedonum** rex, 7. 2. 1.
- Perdicca** secundus, 7. 4. 5. matris insidiis occumbit, 7. 5. 6.
- Perdicca** **Alexandri** commilito, annulum à morituro accipit, 12. 15. 12. summæ rerum præficitur à **Macedonibus**, 13. 4. 5. seditiosos necat, 13. 4. 8. provincias inter principes dividit, 13. 4. 9. **Cappadoces** vincit, 13. 6. 1. **Alexandri** sororem in matrimonium petit, 13. 6. 4. eodemque tempore **Antipatri** filiam, 13. 6. 6. ideoque neutram obtinet, 13. 6. 7. bellum cum **Antigono** gerit, 13. 6. 8. **Ægyptum** petit, 13. 6. 16. occiditur, 13. 8. 10. ab **Argyrastidibus**, 14. 4. 11. **Perdiccæ** arrogantia, 13. 8. 2. constantia, 13. 3. 8. facundia, 13. 4. 1. sententia de successore **Alexandri**, 13. 2. 5.
- Perficere** bellum, pro finire, patrare, 5. 2. 17.
- Perfidia** **Philippi**, 8. 3. 1.
- Pergamum**, sive **Pergamus**, **Asiæ** castellum, 13. 2. 7.
- Pergere**, hoc est, proficisci, 6. 2. 12. 6. 5. 8. pro ire, 11. 15. 5.
- Pericles**, dux **Atheniensium** contra **Thebanos**, 3. 6. 12. **Spartam** depredatur, 3. 7. 5. agros suos, hostibus intactos, ad vitandam suspicionem, patriæ donat, 3. 7. 9.
- in Periculis** timidus **Xerxes**, 2. 10. 23.
- Permoveri** misericordiâ, 5. 10. 7. 10. 3. 1. ita **Tacit.** **Annal.** 3. 23. 1. permovere misericordiam.
- Permovere**, est, munimentum ad forem deducere, perficere, 3. 15. 9.

INDEX.

- Na pervigile, apud Tac. An. 4. 34.*
9. & p'pessitane, apud Sueton.
Domit. 4. 7. Adde l. 166. Para-
graph. 1. de P. S.
- Perosus**, 17. 1. 4.
- Perperi nocte**, *hoc est, tota*, 5. 7. 6. *ita*
Plant. Amphitr. 1. 1. 314.
- Perpetrare bellum**, *pro finire*, 12.
 3. 2.
- Perpetuitas**, 3. 4. 16.
- Perse à Medis deficiunt**, 1. 6. 9.
 bellum gerunt cum Alexandro,
 11. 2. 6. cum Atheniensibus, 2.
 9. 7. cum Græcis, 2. 11. 4. 2. 14. 7.
 cum Scythis, 1. 8. 1. Perse in
 custodes corporis ab Alexan-
 dro l. citi, 12. 12. 3. Perse in di-
 visione Imperii Alexandri Cle-
 ptolema forte veniunt, 13. 4.
 23. Persarum elades, 1. 8. 11.
 2. 9. 13. 2. 14. 7. 11. 9. 10. Deus,
 1. 10. 5. gens obscura quondam,
 1. 4. 4. mos adorare regem, 6.
 2. 13. mos in convivis, 7. 3. 3. in
 electione regum, 10. 1. 2. Per-
 sarum regum persona sub spe-
 cie majestatis occulitur, 1. 9.
 11. Persarum regum habitum
 assumit Alexander, 12. 3. 8.
 Persarum regum ultimus Da-
 rius, 10. 3. 7.
- Persepolis**, 1. 6. 3. capitur ab Ale-
 xandro, 11. 14. 10.
- Persicarum feminarum facinus**,
 1. 6. 14.
- Persicum aurum**, 2. 14. 6. 11. 5. 9.
 Persicum Imperium perpe-
 tuum, 11. 9. 8. Persici Imperii
 finis, 11. 14. 7.
- Persimilis**, 1. 9. 10.
- Persona regum apud Persas**
 sub specie majestatis occul-
 tur, 1. 9. 11.
- Persona sociorum**, 5. 7. 14.
- PERSVASSIS** mori nihil diffi-
 cile persuadere, 2. 11. 14.
- Perrectare caput**, 1. 9. 17.
- Pervigilium noctis**, *est quando tota*
nocte vigilatur, 13. 8. 6.
- Pervincere**, *pro obtinere*, 9. 7. 7.
- Perusini Achæzorū progenies**,
 2. 1. 34.
- Pestilentia in Bœotia**, Heracleæ
 urbis causa, 16. 3. 4. in Thera-
 mene, Cyrenæicæ urbis causa,
 13. 7. 4.
- Pestis ex fame**, 2. 13. 12. *ita apud*
Flor. 3. 1. 27. in Crotona, &
Metaponto, ob violarum Mi-
nerve dumeti, 20. 2. 5. in Si-
cilia Carthaginiensium exer-
citum consumit, 9. 2. 7. pes-
tilis apud Carthaginienses ne-
cessarium remedium, 13. 6. 11. in
omnibus autem his locis pestis pro
pestilentia panitur, quod minus pro-
batur quibusdam, quos resellit
Beemans. in orig. ling. Lat.
pag. 834.
- Pestis**, *pro quovis malo*, 20. 4. 6.
- Pencestes in divisione Imperii**
 Alexandri Babylonios accipit,
 13. 4. 23.
- Pharnabozus**, 5. 4. 1. 6. 1. 2.
- Philippus Argei**, primus hujus
 nominis Macedonum rex, 7.
 2. 5.
- Philippus Amyntæ**, 7. 4. 5. secun-
 dus hujus nominis Macedo-
 num rex, 7. 1. 10. Imperio Ma-
 cedonum Asiam & Græciam
 subiecit, 6. 9. 7. vincit Athenien-
 ses, 7. 6. 6. 9. 3. 9. Dardanos,
 8. 6. 3. Illyrios, 7. 6. 7. Pho-
 censes, 8. 2. 4. Scythas, 9.
 2. 14. Thebalos, 7. 6. 8. Arru-
 bam, affinem suum regno Mo-
 lossorum exuit, 7. 6. 12. 8. 6.
 7. oculum amittit, 7. 6. 14. li-
 bertati Græcorum insidiatur,
 3. 1. 3. Cappadociam dolis
 subjugat, 8. 3. 6. Olynthum ex-
 scindit, 8. 3. 11. fratres interficit,
 8. 3. 10. Piraticam exercet,
 8. 3. 13. 9. 1. 5. arbiter duo-
 rum regum, utrumque spo-
 liat, 8. 3. 15. Phocenses contra
 daram fidem cædit, 8. 5. 5. By-
 zantium obsidet, 9. 1. 2. vulne-
 ratur à Triballis, 9. 3. 2. victo-
 riæ gaudium dissimulat, 9. 4. 1.
 dux Græciæ salutaris, 9. 4. 2.
 pacis leges Græcis statuit, 9.
 3. 2. interficitur, 9. 6. 4. Ale-
 xandrum.

INDEX.

- xandrum cum gladio infe-
 ctatur , 9. 7. 4. eumque filium
 suum esse palam insinuat , 11.
 11. 4. Philippi atas , 9. 8. 1.
 comparatio cum Alexandro ,
 9. 8. 11. existimatio apud
 Græcos , 8. 2. 5. favor apud
 suos etiam post mortem , 13.
 2. 8. laudatio Clito eximabilis ,
 12. 6. 3. liberi , 9. 8. 2. mode-
 ratio , 7. 6. 15. mores , 9. 8. 4.
 perfidia , 8. 3. 1. 8. 5. 4.
 Philippus Antipatri inter Ale-
 xandri interfectores , 12. 14. 6.
 & 9.
 Philippus Aridaeus , *tertius hujus*
nominis , Macedonum rex , 13.
 3. 1.
 philippus Cassandri , Macedo-
 num rex , *cuius nominis quatuor* ,
 15. 4. 25. moritur , 16.
 1. 1.
 philippus , Lyfimachi frater ,
 ejusque mors , 15. 3. 12.
 philippus amicus Alexandri , in
 divisione Imperii ejus Hyrcan-
 os accipit , 13. 4. 23.
 philippus , Medicus Alexandri ,
 11. 8. 5.
 Philo in divisione Imperii Ale-
 xandri Illyrios accipit , 13. 4.
 12.
 Philoctetes , Thurinorum con-
 ditor , 10. 2. 16.
 Philomelus , Phocensium dux ,
 templum Delphicum spoliatur ,
 8. 1. 8. Thebanos castris exiit ,
 8. 1. 12. occumbit , 8. 1.
 13.
 PHILOSPHIA non præstat Græ-
 cis tantum , quantum Scythiis
 Natura , 2. 2. 14.
 Philotas Parmenionis quare in-
 terfectus , 11. 5. 3.
 Philotas alius in divisione Im-
 perii Alexandri Ciliciam acci-
 pit , 13. 4. 12. & iterum amittit ,
 21. 6. 16.
 Philoxenus ademptæ Philotæ
 Ciliciæ præficitur , 13. 6.
 16.
 Phocenses à Thebanis apud
 commune Græciæ concilium
 accusantur , 8. 1. 4. templum
 Delphicum spoliatur , 8. 1. 8. à
 Philippo vincuntur , 8. 2. 4.
 contra datam fidem cadun-
 tur , 8. 5. 5.
 Phocensium & Thebanorum o-
 dium , 8. 4. 5. 11. 3. 8.
 Phoenice in ditione Ptolemæi ,
 15. 1. 5.
 Phoenices , Tyri conditores , 18.
 3. 2.
 Phratafernes in divisione impe-
 rii Alexandri Armenios acci-
 pit , 13. 4. 23.
 Phrygia maior in divisione im-
 perii Alexandri Antigono tra-
 ditur , 13. 4. 14. minor Leonato
 13. 4. 16. Phrygiæ Eumenes
 præficitur , 15. 6. 14.
 Phyle , castellum Atticum , occu-
 patum à Thrasybulo , 5. 9. 6.
 Phyron ab exercitu Macedonico
 hostis appellatur , 13. 8. 10.
 Pialis Pyrrhi , Epiri rex , 17. 3. 3.
 Pietas Cimonis erga patrem , 2.
 15. 19. mulierum , 11. 9. 15. patris
 & filii mutua , 16. 2. 9.
 PIETAS omnibus opibus potior
 apud bonos , 3. 2. 6.
 Pigere , *pro pantere* , 12. 6. 5.
 Piraticam exercet Philippus se-
 cundus , 2. 3. 13. 9. 1. 5.
 Pise , Græca colonia , 20. 1. 11.
 Pisandrus , Lacedæmonum dux ,
 6. 3. 1.
 Piscatoriâ scaphâ Xerxes fugit ,
 2. 13. 9.
 Pisistratus , Atheniensium dux ,
 Megareses cædit , 2. 8. 3. pa-
 triam opprimit , 2. 8. 6.
 Pithon in divisione Imperii Ale-
 xandri colonias in Indiis acci-
 pit , 13. 4. 21.
 Plato discipulos suos ad virtutem
 erudit , 16. 5. 13.
 Plaustra Scythiis pro domibus ,
 2. 2. 4.
 Plaustrum Cordii , 11. 7. 13.
 Platzenses , Atheniensium contra
 Darium socii , 2. 9. 9. Platzæ in-
 cendantur à Xerxe , 2. 12. 11.
PLEBS

INDEX.

- PLEBS nimio otio lascivit, 16.
4. 3.
- PLVS apud bonos pietatis iura,
quam omnes opes valent, 3.
2. 6. PLVS hominum ferrum,
quam naturalis fatorum con-
ditio absumit, 2. 2. 23. PLVS
nocet ducibus arrogantia sua,
quam hostium vires, 13. 8. 2.
PLVS patriæ debemus, quam
vitæ, 2. 11. 6. PLVS præsidii
in celeritate, quam in sociis,
2. 9. 10.
- Plus prædæ, quam periculi,
in acie Persarum, 11. 13.
11.
- Pœna, pro malis, afflictionibus, 3.
5. 2.
- Pœnas luere, 8. 1. 13. pendere,
8. 2. 4. 15. 3. 6.
- Polybites Spartanorum rex, 3.
2. 5.
- Polydamas, amicus Alexandri, 12.
12. 8.
- Polyperchon, amicus Alexandri,
12. 10. 1. dimittitur 12. 12. 8.
Græciæ, & Macedoniæ præ-
ponitur, 13. 6. 9. occiditur, 13.
8. 7. vide tamen supra, vocem,
Craterus. Olympiadi favet, 14.
5. 1.
- Ponere tirocinia & incunabula,
hoc est, exuere, 12. 4. 6.
- Posito genu, hoc est, flexo poplite,
12. 9. 12.
- Pontem Cydni interrumpi non
vult Darius, 11. 14. 4. pontibus
maria sternere Xerxes cona-
tur, 2. 10. 24.
- Ponticum mare, 2. 1. 19.
- Pontus, regio Scythis propin-
qua, 2. 2. 1. 12. 2. 16. in divi-
sione imperii Alexandri Lysi-
macho datur, 13. 4. 16. Ponti-
finus ab Amazonibus edomi-
tus, 2. 4. 26.
- Populus, pro multitudine filiorum,
10. 1. 6.
- Porro, pro verum, aut vero, 2. 10.
3. 9. 4. 6. 14. 3. 7.
- Portio, hoc est, pars, 5. 2. 9. phra-
- sis totam vide in Vocare, 12.
12. 4.
- Porus Indiæ rex, 12. 8. 1.
- Possessio, pro possessore, 2. 1. 15.
- Possidere regnum, hoc est, esse re-
gem, 2. 6. 15.
- Postremum, hoc est, postremâ vice,
14. 3. 12.
- Posuisse, pro parare, 5. 4. 15.
- Potentia, pro capto, 12. 16. 1.
- POTENTIA ex vulgi adulatio-
ne, 13. 3. 2.
- Potiri regnum, 12. 7. 10. victoriâ,
6. 4. 8. ultionem, 9. 7. 12. ita
Tacit. Annal. 3. 7. 6. Flor. 1. 1.
28. Sallust. Jug. 25. 10. adde No-
nium in casus pro casu.
- Præbere ubera, hoc est, lactare, 1.
4. 10.
- Præclusa voce, 12. 15. 12.
- PRAEDAE dulcedo, cladis cau-
sa, 5. 5. 2.
- Prædicare, pro testari, dicere, 11.
11. 4.
- Præfæcti Alexandri, reges sunt,
13. 4. 25.
- Præfecturæ, pro Satrapis, 13.
4. 25.
- Præfrigidus, hoc est, admodum
frigidus, 11. 8. 3.
- Præfulgere, hoc est, super omnes
effulgere, 14. 2. 6.
- Prægustare, potum, 12. 14. 9.
- Prælium, pro bello, 3. 6. 7. 3.
7. 15.
- Præoptare, hoc est, malle, 8. 4. 5:
11. 14. 1. 16. 3. 5. usurpat & Fron-
tin. stratagem., 4. 5. 22.
- Præpetes aquilæ, 12. 16. 5.
- Præsidæ, populi, 12. 8. 9.
- Præsidium, pro auxilio, 2. 9. 10. pro
tutela, 2. 11. 6.
- Præstare, quæstum, hoc est, esse
quæsum, 5. 4. 4.
- Præsto adesse, 1. 6. 4.
- Præsumere, pro conicere augurari,
6. 2. 11.
- Præsumptio, pro fiducia, confiden-
tia, 3. 4. 3.
- Præterdamnatî, pro præterquam, 15.
5. 2. ita Sallust. Cat. 36. 2.
- Præterquam

INDEX.

- Præterquam incremento, etiam origine gloriari, 2. 6. 3.
- Prætorium regis, *pro tabernaculo regis*, 2. 11. 15. Curtius, 5. 1. 11. etiam prætorium vocat, sed in nostro videtur esse pleonasmus.
- Premere bello, 9. 2. 1. 16. 1. 19. iervitio, 15. 4. 14. neque hiberna frigora, neque æstivi solis ardores Aegyptum premunt, 2. 1. 7.
- P R E T I O summovere hostem, nec armis, indignum, 6. 1. 6.
- Primordium, 2. 1. 14.
- Principum arbitria, *pro legibus*, 1. 1. 2.
- Princeps, *pro præstantissimo*, 2. 14. 11. ita Flor. 3. 14. 1.
- Principia castrorum, 11. 6. 6.
- Principio rerum, 1. 1. 1. 12. 1. 14. originum, 20. 2. 3.
- Prisca eloquentia, *Præf.* 1.
- Prius, ebrietate, quam bello, vincuntur Scythæ, 1. 8. 7.
- Pro ducatu, *hoc est, loco ducatur*, 2. 15. 14. *pro Deo, hoc est, tanquam Deum*, 11. 11. 11. 20. 4. 18. *pro rege hoc est, tanquam regem*, 11. 11. 11. *pro tempore, hoc est, pro conditione temporis*, 11. 1. 8. ita Liv. 30. 10. 6. & Virg. Eclog. 7. vers. 35.
- Procacitas, 15. 4. 16.
- Procedere in aciem, 11. 9. 1. 14. 2. 1. 20. 3. 4.
- Prodere, *pro deferere*, 12. 5. 10. 19. 3. 10.
- Prodere memoriz, *pro scribere*, 12. 6. 17.
- Prodigia, quæ in Alexandri ortu evenere, 12. 16. 4.
- Prodigia, *pro omnibus*, 12. 16. 4.
- Proditum, *hoc est, scriptum*, 2. 10. 19.
- Producere aciem, 11. 13. 1.
- Proferre diem de die, *hoc est, de die in diem differt negotium*, 2. 1. 6. extendere, ita imperium, 7. 1. 4.
- Præfectio, 12. 1. 6.
- Profectus, *passus*, 8. 4. 4.
- Proficisci in bellum, 2. 11. 9. in legationem, 2. 15. 6.
- Profugere, *pro transfugere*, 13. 8. 2.
- Progredi in ætus, 12. 6. 8.
- Prohibere, *pro intercedere*, 5. 11. 4. aliquem ab aspectu & colloquio alterius, *hoc est, non admittere ad aspectum, &c.* 6. 2. 13. transitu, 1. 8. 2. Scythas ab Aegypto paludes prohibent, 2. 3. 14.
- Promittere barbam, capillum, *hoc est, permittere ut crescat*, 4. 4. 1.
- Promontorium Italiae & Siciliae par altitudo, 4. 1. 16.
- Promotum est, *pro effectum est*, 5. 10. 4.
- Promovere, *pro movere, ducere*, 14. 1. 6.
- Prona via, *pro facili*, 1. 5. 9.
- Pronuntiantur, *pro vocantur*, 4. 1. 7.
- Propensior pro Alexandro, *hoc est, in Alexandrum*, 16. 1. 2.
- Propter murum, 12. 9. 9.
- Prosequi, *pro comitari*, 14. 5. 9.
- Prostrata pudicitia, *hoc est, profigata, & perdita*, 12. 7. 11.
- Proturbare, *pro exturbare, ejicere*, 3. 4. 12.
- Provehere, *pro evehere, promoveret*, 13. 4. 11.
- Provenire, *hoc est, nasci*, 2. 10. 4. *pro succedere, evenire*, 7. 6. 10.
- Proventus filiorum, à provenire, quod est nasci, 2. 10. 4. clarorum virorum, 13. 1. 12.
- Provinciarum inter Alexandri successores divisio, 13. 4. 9.
- Provocare, *pro eliceret*, 20. 4. 7. *pro lacerare*, 11. 1. 5. hostem, 3. 7. 3.
- Provolvi genibus, *pro advolvi, accidere*, 11. 9. 14.
- Proximi, *pro sanguine, aut adfinitate juncti*, 8. 6. 9. ita proximitas Ovidio Metam. 10. fab. 10. est consanguinitas.
- Ptolemæus Lagi, qui & Soter, & Magnus, venenata sagitta ictus, herba

INDEX.

Herba per quietem Alexandro
monstrata imatur, 12. 10. 3.
Aridum regem recusat, 13. 2.
12. in divisione Imperii Ale-
xandri Aegyptum & Arabiam
Africaque partem accipit, 13.
4. 10. Cyrenen acquirit, 13.
6. 20. bellum cum Perdicca ge-
rit, 13. 8. 1. cum Antigono,
15. 1. 4. Demetrium vincit, 15.
1. 6. & rursus ab ipso vincitur,
15. 2. 6. rex appellatur, 15. 2.
11. bellum cum Demetrio ge-
rit, 16. 2. 1. regnum minori ex
filiis tradit, 16. 2. 7.
Ptolemæus Philadelphus, qui D.
Hieronymo Φεφφφφφφφφφ regnum
à patre accipit, 16. 2. 7. recon-
ciliatur fratri, 17. 2. 9.
Ptolemæus Ceraunus, Seleucum
occidit, 17. 2. 4. sororem ducit,
17. 2. 7.
Ptolemæus Pyrrhi, 18. 1. 3.
Publicatus, pro detestato, patefacto, 2.
15. 17.
Publicum, pro eo, quod omnes ho-
mines homines concernit, 18.
3. 18.
Pudet Alexandrum nutricis suæ,
hoc est, pudore afficitur, quod se-
tam male contra ipsam gesserit, 12.
6. 20.
PUDICITIA verum ma-
tronarum ornamentum, 20.
4. 12.
Pudor pro pudendo flagitio, 3. 4. 7.
ita Ovidius:
Evenias nostris hominibus ille pudor.
Puerorum Spartanorum institu-
tio, 3. 3. 6.
Pulmentum, 3. 3. 7.
Pulvinaria, hoc est, lætæ qui Diis
sternebantur, 20. 2. 14.
Punicum ingenium, pro astuto, va-
fro, subdolo, 18. 2. 4. 18. 6. 2.
Purificare, 10. 3. 2.
Purpurea vestis Persis, 11. 3. 9.
Clearcho Heracleotæ, 16.
5. 10.
Pydna capitur à Cassandro, 14.
6. 8.

Pygmalion, Tyriorum rex fore-
rium suum necat, 18. 4. 8.
Pyra extracta & incensa Sarda-
napalus perit, 1. 3. 5. ita &
Elisa Didon, 18. 6. 6.
Pyreus, Atheniensium portus, 5.
8. 5.
Pyrrhida, qui postea Epirotæ,
17. 3. 3.
Pyrrhus Achillis, Epirotarum
conditor, 17. 3. 3.
Pyrrhus AEacida, Epiri rex, De-
metrium regno Macedonico
exuit, 16. 2. 3. sed inde à Lysi-
macho pellitur, 16. 3. 2. Pto-
lemæi Cerauni filiam ducit,
17. 2. 15. in Italiam trajicit,
18. 1. 3. Romanos vincit, 18.
1. 6. 18. 1. 11. in Siciliam na-
vigat, 18. 2. 12. ejusque rex
appellatur, 18. 2. 11. Pyr-
rhi infantis pericula, 17.
3. 18.
Pythagoras, 20. 4. per tot.

2.

Quadringenti tyranni Atse-
niensium, 5. 3. 6.
Quærare, pro adquirere, 1. 9. 13. 2. 4.
9. 11. 10. 13. 12. 3. 12. 18. 4. 11. ita
Sallust. Jug. 3. 3. Ovid. de arte, lib. 2.
vers. 13. Liv. 1. 49. 2.
Quærare liberos, 12. 3. 5. spatium
consummando operi, 2.
15. 6.
Quæsitum, hoc est, preparatum, inven-
tatum, 3. 7. 20.
QUÆSITIS arte remediis lo-
corum vitia molliuntur, 2.
1. 6.
Quæstiones, pro tormentis, 12.
5. 3.
Quæstus, pro acquisitione, sive ipsa
adquirendi actus, 9. 8. 6. pro
lucro, 14. 3. 10. præbere
quæstum, hoc est, esse lucrum, 5.
4. 4.
Qualiter

I N D E X.

Qualitercunque, hoc est, utcumque, 2. 11. 11.
 Quam, subaudiendo, portus, 5. 1. 1.
 apud Tacitum hoc frequens, ita in
 1. 7. de pos.
 Quatenus, hoc est, quousque, 12.
 10. 5.
 Quatinus, hoc est, quoniam, 12. 11. 6.
 ita in Eucron. Claud. 26. 7. videtur
 legend. Videatur etiam Acidalius
 in Vellei. ad 2. 68. 4.
 Quatridui religio apud Spart.
 2. 9. 9.
 QUIES metuentibus nulla, 2.
 13. 11.
 Quies, pro somno, 1. 9. 4. 12. 10. 3.
 Quò plus habent homines, eò
 ampliora cupiunt, 6. 1. 1.
 Quò se fortuna, eòdem etiam fa-
 vor hominum inclinatur, 5. 1. 11.
 adde Liv. 43. 22. 5.

R.

Radix montis, 12. 5. 9.
 Ranarum apud Abderitas
 multitudo, 15. 2. 1.
 Raptor virginum Appollo, 13.
 7. 7.
 Ratio, pro forma & modo, 6. 8. 10.
 9. 8. 7.
 Reatus, est reorum status interdum
 etiam pro culpa ipsa ponitur, hic
 ad reatum idem est, quod ad dicen-
 dam causam, 4. 4. 4.
 Receptaculum, pro loco in quem
 nos recipimus, 2. 4. 30. 9. 1. 2.
 RECEPTACULA belli non ex-
 truenda, 2. 15. 3.
 Recipere, pro accipere, 9. 5. 9. pro
 occupare, 11. 10. 4. 11. 11. 1.
 Recipere in matrimonium, hoc
 est, ducere, 9. 5. 9. 10. 2. 2. 12. 10. 9.
 Reciperare, pro recuperare, 18. 7. 5.
 Recognoscere exercitum, est re-
 censere, lustrare & in armis exer-
 cere, 3. 1. 7.
 Reconciliatio, 16. 1. 8.
 Recreare inopiam, pro levare, 9.
 1. 9.

Rectores triginta Athenis, 5. 8. 9.
 trecenti Thebis, 9. 4. 8.
 Redigere in potestatem, 1. 8. 1.
 9. 1. 2. in exilium, pro exiguè,
 9. 4. 7.
 Redimere ad sepulturam, 2. 15. 19.
 bella, hoc est, pecuniam dare, ne
 fiant, 6. 1. 6. 7. 5. 1. 7. 6. 4.
 Referre, pro dicere, 2. 10. 3. ideoque
 male quidam locum corrigunt.
 Refertus, cum genituro, 2. 14. 6.
 Reficere impensas, hoc est, instau-
 rare, supplere, 9. 1. 9.
 Reflexum corpus, pro soluto & abla-
 to à cruce, 9. 7. 11.
 Refugia montium, pro refugis in
 montes, 2. 6. 11. *
 Regales Dii. vide D.
 Regere, pro dirigere, 1. 9. 23.
 Reges antiqui quales, 1. 11. Reges
 ex prefectis Alexandri, 13. 4. 25.
 15. 2. 10. Reges Lacedæmo-
 niorum, 3. 3. 2. REGIS contu-
 melia, ut parentis, æquo ani-
 mo ferenda, 15. 3. 10.
 Regnum pro toto Alexandri Im-
 perio, 13. 6. 11. Regnum tyran-
 norum, pro potestate tyran-
 norum, 16. 5. 18. Regnum pos-
 sidere, 2. 6. 15. tenere, 2. 6. 14.
 Regno pelli, 2. 9. 6.
 RELIGIO firmissimum legum
 vinculum, 3. 3. 10. RELIGIONE,
 quam armis, tutior, 11. 7. 14.
 Religio quatridui apud Sparta-
 nos, 2. 9. 9. religioni iudicium
 de se committunt septem Per-
 sæ, 1. 10. 3.
 Religio, pro cultu, 9. 2. 11. 12. 7. 6.
 pro reverentiâ Deorum, 8. 2. 4. pro
 sacris & ceremoniis, 5. 1. 3. pro su-
 persitionibus, 11. 7. 14.
 Remittere, pro condonare, 11. 3. 5. 11.
 4. 10.
 Repetere, pro poscere, 19. 1. 4. bel-
 lum, pro restaurare, 12. 2. 13. pœ-
 nas, hoc est, exigere, 2. 5. 21.
 Repleta, hoc est, gravida filia, 13.
 7. 7.
 Reputare, pro asimare, iudicare, 2.
 15. 2. 11. 9. 2. 12. 5. 11. pro cogitare,
 12. 6. 12.
 1. Requirit

INDEX.

Requĭrere, *pro* interrogare, 6.
 8. 11.
 Reſcindere, *pro* abolere, *refigere*, 14.
 1. 5.
 Reſervare, *pro* ſervare, 2. 11. 5.
 Res exigit, 5. 11. 6.
 Res geſtae, 2. 1. 1. 3. 2. 3.
 REM majorem ſuſpicantur ho-
 mines, quanto occultior eſt,
 2. 10. 15. Rem inſpicere, 2.
 15. 7.
 Reſpectus, *pro* conſideratione, 12.
 10. 8.
 Reſponſum ab oraculo redditum
 Aetolis, 3. 4. 14. Alexandris,
 12. 2. 3. Athenienſibus, 2. 12. 13.
 Boeotiis, 16. 3. 4. Carano, 7.
 1. 7. Cirno, 13. 7. 2. Crotonia-
 tis, 20. 2. 6. 20. 3. 2. Dorienſi-
 bus, 2. 6. 17. Lacedaemoniis,
 2. 11. 8. 3. 5. 4. 6. 2. 5. 14. 5. 6.
 Reſpublica Lacedaemoniorum, 3.
 3. 1. Scytharum, 2. 2. 3.
 Reſpuere, *hoc eſt*, *aſſeruari*, 12.
 1. 7.
 Reſtaurare, *pro* inſtaurare, 2. 10. 1.
 3. 5. 2. 20. 5. 6. *quod* inſpĕre dici
 putat Servius ad AEn. 2. 15.
 Reticenda matrimonii, 1. 7. 15.
 Retractus, ſubaudi, *ex fuga*, 14. 3. 12.
ita retractus ex itinere, *ſalluſt.* Cat.
 39. 5.
 Reverti in gratiam, *pro* redire in
 gratiam, 16. 1. 7.
 Revocari in memoriam alicujus
 rei, *hoc eſt*, *recordari illius*, 1. 5. 3.
 7. 1. 8.
 Rhætuſ, Thuſcorum dux, Rhætiae
 nomen dedit, 20. 5. 9.
 Rhegium unde dictum, 4. 1. 7.
 Rhegini diſcordia laborantes ab
 auxiliis ſuis caduntur, 4. 3. 1.
 Rhodus occupatur ab Alexan-
 dro, 11. 11. 1.
 Rhiphæi montes, 2. 2. 1.
 Robuſtiore exercitu, *h. e.* *auctio-
 re*, 4. 3. 6.
 Roma quando conditur, 18. 6. 9.
 capitur à Gallis, 6. 6. 5. 20. 5. 4.
 de Roma judicium Cyneg, 18.
 2. 10.
 Romani bellum gerunt cum

Pyrrho, 17. 2. 13. 18. 1. 1. Taren-
 tinis, 17. 2. 13. continentes, 18.
 2. 7. 6. 9. ſœdus cum Alexan-
 dro Epirota habent, 12. 2. 12.
 vincuntur à Pyrrho, 18. 1. 6.
 18. 1. 11. Romanorum arma
 audivere, non ſenſere, Scythæ,
 2. 3. 5. *ita Flor.* 4. 12. 87. & 88.
 Roxane, Alexandri conjux, præ-
 gnans relicta, 12. 15. 9. 13. 2. 5.
 cum Olympiade & filio ſuo
 Pydnam fugit, 13. 6. 2. custo-
 diſur Amphipoli, 14. 6. 13. inter-
 ſicitur, 15. 2. 4.
 Rudes ad reſiſtendum populi, 1.
 1. 5.
 Rudimenta pueritiæ deponere,
 7. 5. 3. rudimenta tirocinii de-
 ponere, 9. 1. 8. *eadem phraſi in
 Frontin. de Re Agrar. ſtatim à
 princip. in Sueton. Ner. 22. 6. ru-
 dimenta ponere.*
 Ruere in bellum, 3. 2. 4. in ferrum
 11. 14. 1. *ita Virg. AEn.* 10. 728.
 Rumpere aciem, 1. 6. 11. ſœdus,
 3. 7. 2. inducias, 3. 7. 14.
 Ruſum recipere, *pro* recipere ſe-
 lum, 5. 4. 12. *ita apud Flor.* 1. 3.
 14. *ruſum redire.*

S.

SAbini Græcorum progenies,
 20. 1. 14.
 Sacra Eleuſina, 2. 8. 1.
 Sacrilegium Phocenſium, 8. 1. 8.
 Philippi, 8. 3. 4.
 Sævus impetus, *hoc eſt*, *periculofus*,
noxius, 4. 1. 9. *ſævum*, *pro* *adverſus*
& noxio, *inſuſcipit etiam Tacit. A.*
 2. 5. 2. 6. 2. 6. 5.
 Sagillus Scythiæ rex, 2. 4. 27.
 Sagittæ Herculis, 20. 1. 16. ſa-
 gittæ veneno armatae, 12.
 10. 2.
 Salamine Inſula, 2. 7. 7.
 Saltatrix Larifſea, Philippi Ari-
 dæi mater, 9. 8. 2. 13. 2. 11.
 Saltus æſtivi & hiberni, 8. 5. 7.
ita

INDEX.

- ita distinguuntur etiam in l. 67. de leg. 3. l. 3. Paragraph. 11. de adq. poss. Saltus autem sunt loca pascua, ut patet ex l. 20. Paragraph. 1. § serv. vindic.*
- S** AL V S Impp. in omnium manibus, 14. 1. 12. S A L V T I S cura, quam dignitatis, potior, 5. 3. 4.
- Salutatio, pro adoratio, 15. 3. 3.
- Salutare, aliquem, pro certiorum de consilio suo facere, aut etiam, si valedicere, 3. 2. 10.
- Samnites Pyrrhum evocant contra Romanos, 18. 1. 1. Samnites Græci. 20. 1. 14.
- Sandrocottus, Indorum rex, 15. 4. 13.
- Sappho Hædrubalis, 19. 2. 2.
- Sardanapalus, Assyriæ rex ultimus, 1. 3. 2. nihil virile habuit, præter mortem, 1. 3. 5.
- Sardi legatos ad Alexandrum mittunt, 12. 13. 1. Sardinia bello à Carthaginiensibus perita, 18. 7. 1. 19. 1. 3.
- Sardis, Lydiæ metropolis, 14. 1. 7.
- Sarmenta, pro virgultis & materia vilior, 2. 6. 19.
- Satellites Alexandri ex Persis, 12. 12. 4. satellitibus post mortem Alexandri Cassander præficiuntur, 13. 4. 18.
- Satio frumenti reperta, 2. 6. 12.
- Satisfacere, est tantum facere quantum irato satis sit ad vindictam, 17. 3. 9. Vide Bernoc. ad Sueton. Cæs. 73. 4.
- Satyrus, Heraclienſium tyrannus, 16. 1. 18.
- Saxum miræ altitudinis (quod Hercules non poterat) Alexandri capiti, 12. 7. 12. & 13.
- Scapha piscatoria Xerxes fugit, 2. 13. 9.
- SCELERVM materia aurum & argenti, 3. 2. 12.
- Sciscitari aliquem, pro ex aliquo, 5. 7. 4. sciscitari; pro consulere, 2. 11. 8.
- Scolopirus Scythæ domo pulsus, 2. 4. 1. Cappadociam occupat 2. 4. 2. trucidatur, 2. 4. 3.
- Scortum de puero, 9. 6. 6.
- Scortum regium appellatur Cleofis, 12. 7. 11.
- Scriptor tragicædiarum, 3. 6. 12.
- Scutum suum osculatur moriens Epaminondas, 6. 3. 12.
- Scyllæ fabula unde nata, 4. 1. 13.
- Scynus inter successores Alexandri, 13. 4. 14.
- Scythæ inter successores Alexandri, 13. 4. 23.
- Scythæ Ægyptum usque victores veniunt, 2. 3. 14. Alexandri præfectum cædunt, 12. 2. 17. Amazonibus auxilio contra Athenienses veniunt, 3. 4. 28.
- Asiam domant, 2. 3. 11. cum Ægyptiis de antiquitate contendunt, 2. 1. 5. cum servis suis bellum gerunt, 2. 5. 1. Cyrum occisione cædunt, 1. 8. 11.
- Scytharum gloria bellica, 2. 3. 1. mores, 2. 2. 3. paupertas, 9. 2. 7. 9. 2. 15. reges, Atheas, Tancyrus, regina Tamyris: quas omnes vide suis locis.
- Scythiz sius, 2. 1. 19.
- SECURI insidiis opportuni, 6. 6. 6.
- Securi percussus a Philippo Thebani, 9. 4. 7.
- SECVRITAS ex victoria nascitur, 2. 11. 12. 13. 8. 5.
- Securitas publica, 18. 3. 18.
- Sedens, pro quieto, 31. 3. 9. ita Virg. Æn. 12. 15.
- Sedes, pro tabernaculo, 2. 11. 15. sedes in plur. pro loco habitationis, 3. 1. 10. ita Virg. Æn. 6. 152, sedes pro tumultu dixit, quod ibi mansuri essent manes.
- Seditio inter Phrygas, 11. 7. 6. Alexandri milites, 12. 11. 6. altera post ipsius mortem, 13. 3. 3.
- Sejungi, hoc est, dirjungi, 4. 1. 18.
- Seleucus Nicator, aut Nicator, summus castrorum tribunus, 13. 4. 17. bellum cum Antigono gerit, 15. 1. 4. Demetrius capiti, 16. 2. 6. Seleuci origo & virtus, 15. 4. 2. posterius omnes

INDEX.

- nes cum ancora in femore na-
 ti, 15. 4. 9. cum Lyfimacho com-
 paratio & bellum, 17. 1. 8. victo-
 ria, 17. 2. 1. cades, 17. 2. 4.
 Semianimis, 6. 8. 11. *nititur hac voce*
Virg. AEn. 11. 635.
 Semiramis, 1. 1. 10. res magnas ge-
 rit, 1. 2. 5. occiditur à filio, 1. 2.
 10.
 Senatus Atheniensium superbus,
 5. 3. 6. Graciz, unus & supre-
 mus ex omnibus lectus, 9. 5. 2.
 Spartanorum, legū custos, 3. 3. 2.
 Senatusconsultum Carthaginien-
 se, de non discendis litteris
 Gracis, 20. 5. 13.
 Senes apud Spartanos honora-
 tissimi, 3. 3. 9.
 Senes in casu necessitatis arma
 capiunt, 5. 6. 3. 6. 7. 3. Senibus
 maxime vsus in militia Ale-
 xander, 11. 6. 4. 12. 11. 4.
 Separatim, 1. 9. 16.
 Septem magnates Persz in cæ-
 dem Magorum conjurant, 1. 9.
 19. regem ex ipsis sorte eli-
 gunt, 1. 10. 4. eorum modera-
 tio, 1. 10. 9.
 Septentrionalis pars frigidissima,
 2. 1. 15.
 Sepultura cura veteribus maxi-
 ma, 3. 5. 10. sepulturam ipsam
 Thebanis vendit Philippus, 9.
 4. 6.
 Sepultura tradere, *pro sepelire*, 3.
 5. 11. 12. 2. 15. ad sepulturam re-
 dimere, 2. 15. 19.
 Serpens ingentis magnitudinis
 Alexandri pater creditus, 11.
 11. 3. 12. 16. 2.
 Servare fidem, 4. 4. 1.
 Servi Scytharum cum dominis
 bellum gerunt, 2. 5. 1. servi Lace-
 dæmoniorum ad supplemen-
 tum exercitus manumittuntur,
 3. 5. 6. servi Tyriorum domi-
 nos interficiunt, 18. 3. 7.
 Servis suis nubere coguntur He-
 raclienses formiæ, 16. 5. 2. servi
 fiunt iure captivitatis, 4. 3. 3.
 SERVILIA ingenia, multum in-
 feriora ingenuis, 18. 3. 14.
 Servilia verbera, 2. 5. 4.
 Servitia. *hoc est, servi*, 13. 6. 3.
 Sibirius in divisione Imperii
 Alexandri Aracossos & Gedro-
 sos sortitur, 13. 4. 22.
 Sicilia, 3. 7. 16. 4. 1. 1. Italiae vicina,
 4. 1. 16. prius Trinacria, &
 nicania nominata, 4. 2. 1. bel-
 lo à Carthaginienibus petitur,
 5. 4. 5. Dionysio paret, 20. 1. 1.
 Sicubi, 2. 10. 23.
 Sicuti legatos ad Alexandrum
 mittunt, 12. 13. 1. Pyrrho to-
 tius Insulæ Imperium tradunt,
 18. 2. 11. auxilium contra Car-
 thaginienfes à Spartanis pe-
 tunt, 19. 1. 9.
 Sidon, Phœnicum colonia, 18. 3.
 4. Sidon Phœnicibus quid si-
 gnificet, *ibid.*
 Sidoniz rex Abdalonimus, prius
 hortulanus, 11. 10. 8.
 Significatum est, 2. 9. 7.
 Signum pugnz dare, 2. 12. 21.
 Silei ab Hercule conditi, Ale-
 xandro se dedunt, 12. 9. 2.
 Silentium sacrorum Initiorum,
 5. 1. 1.
 Silvam excidere, 1. 6. 4.
 Sincerius, *hoc est, verius*, 10. 1. 3.
 Siris, urbs Italiae, à Crotonien-
 sibus expugnatur, 20. 2. 4.
 SOCIORUM virtute, non inbe-
 cillitate, potentia quærenda, 2.
 15. 11.
 Sogdiani in divisione Imperii
 Alexandri Scythæ sorte ve-
 niunt, 13. 4. 23. in Sogdianis
 Bactrianisque 12. urbes condit
 Alexander, 12. 5. 13.
 Sol Deus Persarum, 1. 10. 5. Solis
 sacerdotium apud Persas, 10.
 2. 4. Solem orientem qui pri-
 mus vidisset, rex Tyri desti-
 natur, 18. 3. 9.
 SOLIUS duobus mundus regi
 non potest, 11. 12. 15.
 Solicitatus, *pro illis*, 9. 1. 1.
 Solemnia Cereris silentium pos-
 cunt, 5. 1. 1.
 Solertia Eumenis, 14. 2. 13.
 Solon Atheniensium legislator,
 2. 7.

INDEX.

2. 7. 4. 3. 2. 4. ejus factum memorabile, 2. 7. 6.
- Solvere metu, 9. 2. 2.
- Soluti mores, *hoc est, laxi, liberi, effreni*, 3. 3. 10. Soluti religione, *hoc est, liberati*, 3. 3. 12.
- Somni causa aliquid subternere vetitum pueris Spartanis, 3. 3. 7.
- Somnium Alexandri, 12. 10. 3.
- Astyagis, 1. 4. 2. Cambyfis, 1. 9.
1. Cyri, 1. 6. 1. Laudiceæ matris Seleuci, 13. 4. 3. Olympiadis, 12. 16. 2.
- Sophocles, Tragediarum scriptor, Atheniensium dux adversus Spartanos, 3. 6. 12.
- Sopyrion, Alexandri dux, cum exercitu toto deletur à Schythis, 2. 3. 4. 12. 2. 16.
- Sordes, *pro vili origine*, 13. 2. 11.
- Sordida militia, *hoc est, vilis & putanda*, 14. 2. 7.
- Sordida vestis ad movendam misericordiam, 4. 4. 1.
- Sordida initia plerarumque civitatum, 2. 6. 2. Macedonum, 6. 9. 6. sordidum matrimonium, 11. 9. 16.
- Soror eadem & uxor, 17. 2. 7.
- Sorte divisæ provinciæ inter Alexandri successores, 13. 4. 10. *hinc, sortiri, est sorte consequi*, 13. 4. 55. 13. 4. 23.
- Sortiri, *vide supra in Sorte*.
- Spacium consummando operi quarere, 2. 15. 6.
- Spacos, Cyri nutrix, 1. 4. 14.
- Sparta, *pro ditione Spartacorum*, 3. 7. 5.
- Sparta Spartani. *vide Lacedæm*.
- Spectaculo digna res, Xerxis ex Græcia fuga, 2. 13. 10.
- Speculari consilia alterius, *h. e. explicari*, 18. 2. 4.
- Spectata fides, *h. e. nota & probata*, 4. 2. 5. *ita, spectata virtus*, 3. 6. 12.
- Spe, *pro fiducia*, 4. 5. 5. spe aliquem implere, 11. 1. 8.
- Speus, Thessaliæ rex, 13. 7. 8.
- Spinambri Græci, Tarquiniorum conditores, 20. 1. 11.
- Spiramenta, *pro poris & meatibus per quos spiritus, hoc est, ventus*
- emittitur*, 4. 1. 6. 4. 1. 15.
- Spiritus, *pro ventus*, 4. 1. 4.
- Squalor ad movendam misericordiam, 4. 4. 1.
- Stabula, *pro tugurio*, 1. 4. 11.
- Stare, *pro pugnare*, 5. 4. 12. *ita alicubi Virg. stare vivi*.
- Stator in divisione Imperii Alexandri Drancas & Arcos fortitur, 13. 4. 22.
- Statira Darii filia Alexandri uxor, 12. 10. 9.
- Statuere, *pro decernere*, 2. 15. 10. *pro sancire*, 3. 3. 7.
- Sternere, *hoc est, cadere*, 2. 11. 16. *ita Virg. Alas, 7. 692. & 10. 781. hinc strati hostes, sunt casti*, 2. 11. 18.
- Stimuli irarum, *pro causis*, 9. 7. 8.
- Stipatores, *h. est, satellites*, 13. 4. 18.
- Stipendium, *pro opera, servitio*, 2. 4. 18. *pro vectigali*, 19. 2. 4.
- Strategema Astyagis, 1. 6. 10. Cyri, 1. 8. 5. Demarati, 2. 10. 14. Eumenis, 14. 1. 10. Harpagi, 1. 5. 10. Palanti, 3. 4. 13. Philippi, 8. 2. 3. Pisistrati, 2. 8. 2. & 6. Spartanorum, 2. 7. 8. Tamyris, 1. 8. 10.
- Straton solus Tyrionum in communi dominorum strage à servo suo conservatus, 18. 3. 8. mox à ceteris rex creatur 18. 3. 15. ejus progenies honoratur ab Alexandro, 18. 3. 19.
- Studium, *pro affectu*, 5. 2. 7. *pro cupiditate*, 4. 3. 5. *ita Sallust. Cat. II. 3.*
- Studia Egyptiorum, 20. 4. 3. Pythagore, 20. 4. 3.
- Stuprum occasionem præbet ejiciendæ tyrannidis, 2. 9. 1.
- Sub specie majestatis regum Perficorum persona oculiatur, 1. 9. 11. sub specie venatoris Harpagi servus ad Cyrum committitur, 1. 5. 10.
- Subigere, *pro domare*, 2. 4. 1. 3.
- Subicere, *pro supponere*, 1. 9. 9.
- Subire bellum, *hoc est, pati*, 11. 4. 11.
- Sublegere, *pro supplere*, 3. 3. 2.
- Subnectere, *pro adnectere, addere*, 14. 1. 11.

INDEX.

- Subornare**, *pro manere, instruere*, 11. 11. 6. in bellum, *pro instigare*, 9. 7. 7.
Subtrahere se pugna, 2. 12. 25.
Succedere, *pro se subicere*, 8. 2. 2. succedere in locum, 7. 1. 11. in regnum, 7. 2. 2. regno, 2. 4. 27. 17. 3. 16.
Succensere aliquid, *pro propter aliquid*, 8. 2. 12.
ex SUCCESSU continuæ felicitatis homines nos esse obliviscimur, 16. 5. 8.
Succinctus, *hoc est, subnixus*, 6. 1. 2.
Succumbere morti, 14. 6. 11.
Suffectus, *hoc est, subordinatus, in locum alterius electus*, 5. 6. 1. 11. 10. 7.
Sugambri vincuntur ab Alexandro, 12. 9. 3.
Sulphureum solum Siculum, 4. 1. 3.
Summa belli, *hoc est, summum belli arivium*, 1. 6. 8. in summa, *pro posremo*, 3. 8. 8.
Summovere bella, *est, illata tantum reprimere*, 2. 4. 4. 7. 6. 13. hostem, 2. 3. 2. 9. 1. 6.
Suniatus Carthaginiensis, patriæ proditor, 20. 5. 12.
Super hæc, *pro præter hæc*, 4. 5. 2. 9. 4. 5.
Superbia Senatus Atheniensis, 5. 3. 6.
SUPERBIA principum, odium parit, 13. 8. 2.
Supermittere, *pro addeve, adfundere*, 12. 14. 9.
Superstitionis vis, 7. 2. 10. superstitionem incutere populo, 9. 7. 11.
Supervacaneus, 3. 6. 3.
SUPERVACANEA gratiarum actio ab hoste, 11. 12. 11.
Supervacuu, 3. 7. 4.
SUPERVENIENDUM securis & lætis hostibus, 2. 11. 12. 13. 8. 5.
Supervenire, 14. 2. 1. 18. 7. 11. 8. 2. 11. utitur hoc verbum & Virg. Eclog. 6. vers. 20.
Superum mare, 4. 1. 1a.
Supplementum, 3. 4. 5. 4. 11. 12. 4. 5. 12. 12. 9. 2.
Supplementi gratia, servi manumissi, 3. 5. 6.
Suscipere dolorem, lætitiā, *pro haurire, percipere*, 12. 1. 5. liberos, *pro generare*, 2. 10. 1. 9. 8. 3. 10. 1. 11. 2. 3. 11. 10. 3. negotium, *est, in se recipere*, 7. 4. 7.
Susiana gens in divisione Imperii Alexandri Scyno assignatur, 13. 4. 14.
SUSPECTA interdum nimia indulgentia, 1. 9. 14.
Suspensa ora, *hoc est, intenta facies, & admiratione defixæ*, 5. 4. 10.
Sustinere bellum, *pro alere*, 3. 2. 10.
Sybaris, Cyri in expeditione suæ comes, 1. 6. 3. Persis præficitur, 1. 7. 1.
Sybaritani ceteros Græcos Italia pellere nituntur, 20. 2. 3.
Sicyon, Peloponnesi urbs, 13. 5. 10.
Symbolus, *pro symbolum*, 2. 12. 2.
Syracusæ obsidentur ab Atheniensibus, 4. 4. 5.
Syracusani Catiniensibus imminēt, 4. 3. 4. 4. 4. 1. auxilium à Lacedæmoniis petunt contra Athenienses, 4. 4. 6. Athenienses vincunt, 4. 5. 6.
Syri, qui prius Assyri, 1. 2. 13.
Syria occupatur ab Alexandro, 11. 10. 6. in divisione Imperii Alexandri Laumedonti cedit 13. 4. 12.

T.

TAbellæ lignæ, 2. 10. 13.
Tacito, *pro tacite*, 18. 4. 9.
Tacitus, *pro tacite, secreto*, 1. 10. 16. 16. 4. 7.
Tamen, *pro tantum*, 2. 2. 9. ita Frontin. Strateg. 1. 1. 4. & Liv. 29. 35. 12.
Tamyris, Scythiæ regina, 1. 8. 2.
Cyrum cædit, 1. 8. 14.
Tanais

INDEX.

- Tanaïs fl. 12. 7. 12.
Tanaüs, Scythiæ rex, 1. 1. 6.
Tarentus occupatur à Partheniis, 3. 4. 11. Tarentini veteres Brundisium migrant, 3. 4. 12. decipiuntur à Palanto, 3. 4. 13.
Tarentini, Lacedæmoniorum propago, 20. 1. 15. auxilia petunt adversus Bruttios ab Alexandro Epirota, 12. 2. 1. adversus Romanos à Pyrrho, 17. 2. 13.
Tarquinii, Thuscorum populi, Theſſalorum soboles, 20. 1. 11.
Tarsus Ciliciæ urbs, 11. 8. 3.
Taurus, Asiæ mons, 11. 8. 2.
Taxare, hoc est, estimare, 5. 7. 11.
Taxiles Indiæ rex, 13. 4. 20.
Temperamentum, pro moderatione, 2. 7. 5.
Tempeſtas, pro tempore, 20. 1. 5. 20. 4. 4. 20. 5. 12. ſia Salluſt. Cat. 2. 4. 3. 6. 1. 1. 3. 1. tempeſtas belli, 3. 6. 12. ſia Flor. 2. 6. 16.
Templum Delphicum, 2. 12. 8. plura vide in D.
Templum ex domo Pythagoræ factum, 20. 4. 18. Tempia Aegyptiorum à Cambyſe diruta, 1. 9. 2.
Templum quaſi literarum. Athenæ, 2. 6. 6.
Tempore interſecto, vide I. medio, vide M.
Tenere, pro poſſidere, 2. 6. 14. 2. 9. 2. 15. 1. 5. palmam, hoc est, principem locum, 12. 6. 3. tenet me miſeratio alterius, hoc est, miſeretur ipſius, 7. 2. 11.
Tentare imperium, hoc est, ut Florus, 2. 17. 4. dicat, experiri, 4. 2. 6. 4. 5. 5.
Terga dare, hoc est, fugere, 12. 1. 10.
Tergiverſantes milites ferro in hoſtem acti, 1. 6. 10.
Terra motus, in Cherſoneſo, 17. 1. 1. in Helleſponto, 17. 1. 1. in Phœnicia, 18. 3. 3.
Terra obruere mortuos ſuos ſoli-
- ti erant Carthaginiēſes, 19. 1. 11.
Terribilior, 12. 6. 13.
Terror, Alexandri per uniuerſum orbem, 12. 13. 2.
TERRORE nominis ſui plures, quam armis, vincit Alexander, 11. 6. 15.
Teſſeræ, hoc est, ſymboli, 3. 5. 10.
Teſtamentum Darii Noſti, Perſarum regis, 5. 11. 2.
Thaleſtris, ultima Amazonum regina, 2. 4. 33. ad Alexandrum proliſ quærendæ cauſa proficiſcitur, 2. 4. 33. 12. 3. 5.
Thara, Parthorum vicus, 11. 1. 15. 1.
Thebæ, Athenienſium exulum receptaculum, 5. 9. 4. antiquæ ſeveritatis urbs, 7. 5. 3. diruntur ab Alexandro, 11. 4. 7.
Thebani bellum gerunt cum Athenienſibus, 3. 6. 10. cum Lacedæmoniis, 6. 4. 3. 6. 6. 7. cum Philippo, 9. 3. 5. cum Phocienſibus, 8. 1. 9. Thebani, Lacedæmoniorum æmuli, 8. 4. 9. ſervitutis Græciæ cauſa, 8. 1. 4. Bœoticum imperium tempore Perſici belli amittunt, 3. 6. 10. cum Epaminonda, omnem virtutem & potentiam perdunt, 6. 8. 1.
Themifcyrei campi, 12. 4. 2.
Themiftocles clarus pugna Marathonia, 2. 9. 15. Athenienſium dux, 2. 12. 1. Ionas ab hoſtibus avertit, ibid. oraculum interpretatur, 2. 12. 14. Xerxem ſpecie benevolentiz decipit, 2. 12. 19. 2. 13. 6. primam belli laudem adipiſcitur, 2. 14. 10. Lacedæmonios ludificatur, 2. 15. 4. civibus ingenti gaudio excipitur, 2. 16. 12.
Therameneſ inſula, 13. 7. 3.
Therameneſ, unus ex 30 tyranniis Athenienſibus, propter clementiam & moderationis ſtudium à collegiſ interſcitur, 5. 9. 2.
Thermodon, fl. 2. 4. 20.

INDEX.

- Thermopylae, 1. 11. 2. 8. 2. 8. 8.
4. 12.
Theseus Hippolyten Amazonem
capit, 2. 4. 23. Atheniensium
11. 2. 5. 15.
Thespies, 11. 3. 8.
Thebae incenduntur à Xerxe,
2. 12. 11.
Thessali Phocenses odio habent,
8. 4. 5. & contra eos Philip-
pum ducem eligunt, 8. 2. 1.
Tarquinius condunt, 20. 1. 11.
Thessalia à Philippo subigitur, 7.
6. 8. Thessaliae auratia, 8. 3. 12.
Thesalicus equitatus, 7. 6. 8.
Thessalonice, Philippi Aridaei
filia, 14. 6. 3. Castandro nubit,
14. 6. 13. interficitur à filio,
16. 1. 1.
Thessalus medicus, Alexandro
venenum propinat, 12. 13. 7.
Thracae, assidui Macedonum ho-
stes, 7. 2. 6. sub ditione Mace-
donum, 11. 1. 6. in exercitu Ale-
xandri, 11. 9. 4.
Thracia à Dario subigitur, 7. 3. 1.
in divisione Imperii Alexandri
Lyfimacho datur, 13. 4. 16.
Thraciae argenti fodinae, 8. 3. 12.
Thrahybulus pro patria pugnat,
5. 9. 6. tyrannos Athenienses
vincit, 5. 9. 10. iterum, 5. 9. 15.
populum inclamat, & liberta-
tis admonet, 5. 10. 1.
Thurii Alexandri Epirotae cor-
pus publice redemptum sepe-
liunt, 12. 2. 15.
Thurini à Philoctete conditi,
20. 1. 16.
Tiara, pro pileo alio & univito, non
illo regio, sed vulgari, 1. 2. 3. Vide
Paschal. de coron. lib. 10. c. 1. & 2.
Timendus hostibus, 13. 6. 20.
Tissafernes, Lydia praefectus, La-
cedaemoniorum amicus, 5. 1. 7.
ab Alcibiade persuasus maligne
cum iis agit, 5. 2. 14. amove-
tur praefectura, 5. 5. 1.
Tissafernes, Artaxerxis praefectus,
6. 1. 2. amoveatur, 6. 1. 7.
Titulus, pro praetextu, 5. 1. 8. 15. 4. 13.
pro nomine, 12. 11. 2. titulo offi-
cii, hoc est, specie officii, 9. 7. 10.
Tleptolemus in divisione impe-
rii Alexandri Persas sortitur,
13. 4. 23.
Torrens fretum, hoc est, impetu-
sum & tempestuosum, 4. 1. 9.
Totis castris, pro in totis, aut per
tota, 2. 11. 16. 12. 4. 1. simili locu-
tis in Virg. AEn. 10. 356. & Ta-
cit. 2. 21. 5. & alibi saepius.
Tractare bella, hoc est, administra-
re, 9. 8. 12. ita, imperium, 1. 2. 1.
& regna, 2. 4. 20. Ianam, 1. 3. 3.
Tractus, pro regione, 20. 1. 14.
Trudere epulandum, pro apponere,
ep. 1. 5. 6. sepulturae, pro sepeli-
re, 3. 5. 11. 12. 2. 15.
Tragœdiarum scriptor, dux bel-
li, 3. 6. 12.
Trahere, pro agere, secum ducere, 2.
1. 20. ita apud Curt. 3. 1. 3. pro ab-
ducere, 2. 4. 1. pro consequi, 2. 7. 5.
pro extrahere, protrahere, 2. 11. 17.
Stipendia, pro in se devorare, 12.
4. 9.
Trajicere, neutraliter, pro superare,
transire, flumen, aut mare, 2.
13. 9. 8. 3. 6. aëlium, ut, traji-
cere copias, 1. 8. 4. 20. 1. 1.
exercitus, 18. 2. 12. 20. 5. 1. est cum
exercitu mare aut fluminem superare,
trajicere, pecora, est transire.
trajicere aliquem gladio,
hoc est, transigere, transverberare,
3. 1. 8.
Transferre bellum à mari in
terram, 5. 4. 3. in aliam gentem,
7. 6. 7. transferre in se vincu-
la, hoc est, succedere in vincula,
loco alio, 2. 15. 20. transferre
se à bello terrestri in navale,
4. 4. 10.
Transire, pro perferre, 1. 5. 9. flu-
men, pro trajicere, 1. 8. 2.
Transitus, pro itinere, per via, 4.
1. 18.
Transitu prohibere, 1. 8. 2.
Triballi Philippum vulnerant, 9.
3. 2.
Tribunatus castrorum, 13. 4. 17.
Tributa in patrocinium scele-
rum remissa, 1. 9. 12.
Tributaria

INDEX.

Tributariz ciuitates deficiunt ab Atheniēſibus, 5. 2. 2. 5. 7. 3. à Cyro, 1. 7. 2.
Tributum imponere, *hoc eſt, impo-
nere*, 2. 3. 15.
Tridentium, Italiz, urbs à Gallis
condita, 20. 5. 8.
Triginta Athenarum rectores, in
tyrannos degenerant, 5. 8. 9.
Trinacria, quæ jam Sicilia, 4. 2. 1.
Triptolemus frugum repertor,
2. 6. 12.
Tripudianti ſimilis *Tripudium eſt,
interprete Liv.* 1. 20. 8. *ſolemnis
ſaltatus*, 11. 5. 10.
Triumphatus, *proprie eſt, de quo
triumphatum eſt*, 2. 15. 12.
Triumphatum apud Carthagi-
nienſes, 19. 1. 7.
Troas, Olympiadis ſoror, 7. 6. 13.
Trogus Pompeius priſcæ elo-
quentiz vir, totius orbis hiſto-
rias, 44 libris ſcripſit, *Pref.* 1.
Trojæ fatum Herculis ſagittæ,
20. 1. 16.
Trojani Venetorum condito-
res, 20. 1. 8.
Trojanum bellum, 2. 4.
Trojanus equus, 20. 2. 1.
Tuendus, 2. 12. 19. 11. 10. 13.
Tueri nomen Athenienſium, *hoc
eſt, gerere ſe pro fama & gloria
Athen.* 5. 6. 9.
Tumor, *pro ſuperbia*, 11. 11. 12.
Tumultus, 2. 11. 16.
Tumulus Ephæſtionis ſumptuo-
ſiſſimus, 12. 12. 12.
Tuſci, Lydorum ſoboles, 20. 5.
7. à Gallis pulſi, 20. 5. 8.
Rhætos condunt, 20. 5. 9.
TUTIOR religione, quam ar-
mis, 11. 7. 14.
Tutior ab hoſtibus, quam à filiis,
10. 1. 7.
Tutores Arryæ publice conſti-
tuti, 17. 3. 10.
Tyrannus Athenienſium primus,
Piſiſtratus, 2. 8. 6. tyranni
Athenis triginta, 5. 8. 9. decem,
5. 10. 4. tyrannorum feraciſ-
ſima Sicilia, 4. 2. 3. tyranniæ
apud Heræcliienſes origo, 16.
4. 1.

Tyrannicidia, 2. 9. 1. 16. 5. 15.
Tyrocinii rudimenta deponere,
9. 1. 8. *vide etiam Ponere, &
Rudimenta, ita Livius*, 45.
37. 3.
Tyrtæus poëta pede claudus,
Lacedæmoniorum dux, 3. 5. 5.
Meſſenios debellat, 3. 5. 15.
Tyrus urbs auctor Carthiginis,
18. 5. 14. occupatur ab Alexand.
11. 10. 14. Tyrus vetus, 11. 10. 11.
Tyri veruſtus, 18. 3. 5.
Tyrii, Phœnicæ propago, 18.
3. 2. à ſervis ſuis ad interne-
cionem cæduntur, 18. 3. 7. ab
Alexandro quaſi denuo con-
diti, 18. 4. 1.

V.

VACATIO tributi & militiz
Perſis à Magis conceditur,
1. 9. 12. præter vacationem
militiz omnium rerum immu-
nitas Macedonibus ab Ale-
xandro conceditur, 11. 1. 10.
Valetudo maior, *hoc eſt, morbus
comitialis*, 13. 2. 11.
Valetudine Aridæi abutitur u-
xor, 14. 5. 2.
Vallum, *pro caſtris*, 11. 4. 6.
Vallum reſcindere, *alii dicunt, ca-
dere*, 13. 5. 13.
Varia, victoria, *h. e. dubia*, 2. 5. 4. 3.
6. 9. 4. 2. 6. 19. 1. 9.
Variante fortuna, 12. 3. 8.
Ubera præbere, *pro laſciare*, 1.
4. 10. per ubera materna de-
precari, 16. 1. 1. ita apud
Ovid. *Metamorph.* 10. fab. 10.
*Inſiat annus, canoſque ſuor, & inania
undant*
*Ubera, per cunas alimenta que prima
precatur.*
Veſtigal annuum Carthaginiēſes
pro ſolo urbis pendunt, 18.
5. 14. 19. 1. 4. remittitur, 19. 2. 4.
Veſtigale, quod *veſtigal* pendit, 2.
3. 15.

Vekere,

INDEX.

- Vehere, pro vehi, 11. 7. 13. ita Sueton. Domit. 11. 3. Quadrigar. in 6.*
Venatorio habitu literæ arcanæ ad Cyrum deferuntur, 1. 5. 10.
Venditabat hanc operam civibus suis, hoc est, imputabat, jactabat apud cives suas opera id factum, 5. 3. 1.
Venenum in mucronibus sagittarum, 12. 10. 2. venenum in remedium malorum datum, 15. 3. 6. veneni, quo Alexander perit, violentia, 12. 14. 7. veneno perit Alexander, 12. 14. 6. Callistenes, 15. 3. 6.
Venerario formæ. vide F.
Veneri, Trojanorum progenies, 20. 1. 8.
Venire in auxilium alicujus, 2. 11. 1. in potestatem, 11. 10. 5. in supplementum, 3. 4. 5.
Venire, de imperio dictum, pro devolvere, 1. 4. 7.
Venti assidui in Sicilia, 4. 1. 2.
Vergamum Italiæ urbs à Gallis condita, 20. 5. 8.
Verona à Gallis condita, 20. 5. 8.
Versificatores apud Athenienses magno in pretio, 6. 9. 4.
Vertere, pro convertere, 9. 2. 13.
Verti, pro versari, esse, 14. 1. 7.
Verti in fugam, 15. 4. 21. iram, pœnitentiam, 12. 6. 7.
Vesci, cum accusativo, 2. 6. 5.
Vestigium, pro signo, indicio, 16. 1. 3. etiam per vestigia sceminarum, favor nominis Alexandri quaritur, 14. 1. 8.
Vestis Assyriorum, 1. 2. 3. Scytharum, 2. 2. 8. tantum una toto anno juvenibus Spartanis, 3. 3. 5.
Veterum judicia de rebus Siculis, 4. 1. 8. & 13. & 16.
Vexari, 12. 14. 3. 17. 1. 3. 18. 2. 11. 18. 3. 3.
Vexores, Aegypti rex, 1. 1. 6. bellum indicit Scythis, 2. 3. 8.
Vicentia, Italiæ urbs, à Gallis condita, 20. 5. 8.
VICTORIA insperata, sperata quandoque certior, 20. 5. 3.
VICTORIA proxima instrumentum sequentis, 1. 1. 8. 15. 4. 11. VICTORIA securos facit, 13. 8. 5.
Victoria Græciæ, hoc est, de Græciæ, vocabulum enim medium est, & tam de victis, quam victoribus dici potest, sicut alia non pauca, 5. 4. 17.
Viduitas, 3. 4. 3.
Vincendo fatigati Lacedæmonii occumbunt, 2. 11. 18.
VINCI, interdum, quam vicisse, melius, 4. 3. 2.
Vindex, pro custode, 17. 2. 15.
Vindices libertatis Græciæ Lacedæmonii, 5. 2. 13.
Vindicare eadem patris, hoc est, ulcisci, 3. 1. 9. se ab insidiis, hoc est, turpiter eximere, ibid. se à captivitate, 4. 5. 10. vindicare sibi regnum, hoc est, capere & sibi habere, 3. 2. 5.
Vini usus Atheniensium inventum, 2. 6. 5.
Virgines Lacedæmoniz sine dote nubunt, 3. 3. 8. Cypriæ dotalem pecuniam corporis obsequio quarunt, 18. 5. 4. virginum raptor Apollo, 13. 7. 7.
Virtus Agidis, 12. 1. 10. Cynagiri, 2. 9. 19. Artemisiz, 2. 12. 23. sceminarum Heraclensium, 16. 5. 4. Græcorum, 5. 11. 10. & 11. Iphicratis, 6. 5. 3. Periclis, 3. 6. 12. Ptolemæi, 11. 4. 11. regum Macedonum, 7. 1. 4.
VIRTUS invidiam parit, 5. 2. 4. VIRTUTE, non imbecillitate sociorum, potentia querenda, 2. 15. 11. VIRTUTE animi censentur Scythæ, non opibus, 9. 2. 9. VIRTUTIS cognitio, vitiorum ignoracione minus utilis, 2. 2. 15. VIRTUTVM genitrix frugalitas, 20. 4. 10.

INDEX.

- Vis**, *pro numero*, 9. 2. 15. 12. 9. 8.
- VIREs** hominum adversus Deos nullæ, 2. 12. 10. **VIREs** militum, labore acuiuntur, 20. 1. 2.
- VIREs** otio corrumpuntur, 2. 15. 13.
- Vires**, *pro potentia*, 3. 2. 3.
- in viscera sua arma convertit Græcia, 3. 2. 1. Macedonia, 13. 6. 17.
- Visus**, *pro visione*, 1. 7. 1.
- Visus** nocturnus, *pro somnio*, 1. 7. 1.
- Vita**, *pro victu*, sive adminiculis sustentanda vita, 11. 15. 8. ita, Galli, gaudere sua vite, dicunt: & gaudere sua vida, Hispani.
- VITA** debetur patriæ, 18. 6. 4.
- VITIORVM** ignoratio virtutis cognitione utilior, 2. 2. 15.
- Ulcisci** hostem, *pro ulcisci se de hoste*, 3. 7. 4. ita Sallust. lug. 13. 21.
- ULTOREs** patriæ Dii pœnas ab hostibus patriæ repetunt, 3. 9. 21.
- Ultro**, hoc est, sua sponte, non lacessiti, 2. 15. 13. ita legendum Floro, 3. 10. 24.
- Ululatus** sacri in orgiis Bacchi, 12. 7. 9. ita Ovid. Metam. lib. 3. fab. 9.
- Festisque fremunt ululatibus Agri.
- Unguenta** sumere, 9. 4. 1.
- Univerſis** castris, idem quod totis castris, 12. 5. 4.
- VNO** in viro maximum interdum ad imperium momentum, 5. 4. 12.
- Vocare** in portionem muneris, sive, ut meo iudicio bene legit Nob. Scibius, oneris, hoc est, partiri munus, onus cum aliquo, 5. 2. 9. ita in partem curarum ab Augusto se vocatum dicite Tiberius, apud Tacitum, 1. 11. 4.
- Vorago**, *pro voracibus*, 4. 1. 10.
- Vortices**, Siculi, 4. 1. 13.
- Voto** maiora Atheniensium opera, 2. 6. 1.
- Vox** Alexandri quaesiti quem heredem faceret, 12. 15. 8. Epaminondæ morientis, 6. 8. 11. Gobryæ, 1. 9. 2. Leonidæ, 2. 11. 5. Tamyris, in morte Cyri, 1. 8. 13. Thrasybuli, 5. 10. 1. tyrannicida Atheniensis, 3. 9. 4.
- VOX**, *pro lingua, idiomate*, 1. 15. 6. *pro oratione*, 14. 1. 5.
- Vire**, etiam de frigore dictus, 2. 2. 9. ita Curt. 7. 3. 20. & Virg. Georg. 1. 93.
- Usque** AEGYPTUM, *pro usque ad Aegyptum*, 1. 6. ita, usque tempora Iancyræ, 2. 5. 8. usque interitum, 2. 7. 7. usque terminos patriæ, 5. 11. 11. usque terminos Orientis, 7. 1. 4.
- Usque, pro proposito postposita*, ut, terminos usque Libyæ, 1. 1. 5.
- Utica**, Africae urbs, Tyriorum colonia, 18. 4. 2.
- in Vitem, sanguine humano plenum, Cyri caput conjicitur, 1. 8. 13.
- UULGI** ex adulatione, potentia quæri solet, 13. 3. 2.
- Vulnera**, *pro cladibus*, 1. 8. 10. 2. 11. 10. 5. 3. ita Floro, 3. 11. 1.
- VxoRES** & liberi delinquentium interfecti, 10. 2. 6. uxores apud Persas conviviis adhibentur, 7. 3. 3. uxores Heracliensium servis suis nubere coactarum virtus, 16. 5. 2. uxorum querelis Scythæ ex Asia revocantur, 2. 3. 16. & Lacones ab oppugnatione Messeniæ, 3. 4. 3.
- VXOREs** ducendæ, non pecunia, 3. 3. 8.

Xerxes

INDEX.

miditas , 2. 10. 23: 2. 11.
24.

X.

Y.

Xerxes, hoc est, ἀχέριος, Marius,
sen bellarum, esse Herodot. 6. 90.
cum fratre de successione liti-
gat, 2. 10. 3. bellum adversus
Græciam instruit, 2. 10. 12.
cum Leonida pugnat, 2. 11. 1.
ad diripiendum Templum Del-
phicum mittit, 2. 12. 8. Athe-
nas incendit, 2. 12. 11. decipi-
tur à Themistocle specie
benevolentiz, 2. 12. 19: 2. 13. 7.
fugit, 2. 13. 8. bellum instau-
rat, 2. 15. 17. denuo vincitur &
fugit, 1. 15. 20. trucidatur à suis
3. 1. 2. omnem regionem inter
Olympum & Hæmum Mace-
doni regi dono dat, 7. 4. 1.
Xerxis cepit, 2. 10. 18. ti-

Ylinos, nobilis Scythia, 2. 4. 1.
vide etiam Scolopitus.

Z.

Zopyti facinus immortale, 1.
10. 15.

Zoroastres, hoc est, ut Lærtius in
Petræ. vitarum ex Dione in-
terpretatur, ἀστρονόμετρος astronomi-
cultor, Astronomus fuit, Phylis-
cus, & inuentor Magiæ, 1. 1. 9.
occiditur à Nino, 1. 1. 10.

FINIS.

TROGVSVS IVSTINVS

Cum Notis selectissimis
VARIORVM,
BERNEGGERI, BONGARSY,
VOSSY, THYSY, &c.

Editio accuratissima,
Accurante S. D. M. C.
TOMVS SECVNDVS.



LVGDVNI,
Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT,
sub signo Mercurij Galli.

M. DC. LXX.
CVM PERMISSV.



I V S T I N I

HISTORIARVM PHILIPPICARVM,
& totius Mundi originum, &
Terræ litus,

EX TROGO POMPEIO.

PARS ALTERA.

LIBER XXI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Dionysij junioris artes tyrannica describuntur.*
- 2 *Ejusdem luxuria, crudelitas, doli, exilium, tyrannis in Locrenses.*
- 3 *Callido commento Locrenses spoliatur, & obtruncatur, ac Syracusas per prodicionem recipit.*
- 4 *Hannonis, tyrannidem Carthagini occupare tentantis, tragœdia.*
- 5 *Dionysius junior, Sicilia eiectus, Corinthi moratur.*
- 6 *Hamilcarem, cognomine Rhodanum, Alexandri consilia speculatum, ingrati Carthaginenses interficiunt.*

C A P. I.

- 1 **E**XTINCTO in Sicilia Dionysio tyranno, in
 2 locum eius milites maximum natu ex filiis
 eius, nomine Dionysium, suffecere; & na-
 turæ ius secuti, & quod firmitus futurum
 3 esse regnum, si penes vnum remansisset, quam si portio-
 nibus inter plures filios diuideretur, arbitrabantur. Sed
 4 Dionysius inter initia regni, auunculos fratrum suo-
 rum, velut æmulos imperij sui, hortatorisque puero-
 5 rum ad diuisionem regni, tollere gestiebat. Quare pau-
 lisper dissimulatum animum prius ad fauorem popula-
 rium conciliandum intendit; excusatus facturus quod
 6 statuerat, si probatus ante omnibus foret. Igitur nexo-
 rum tria millia è carcere dimittit, tributa populo per
 triennium remittit; & quibuscumque delinimentis po-
 test, animos omnium sollicitat. Tunc ad destinatum fa-
 cinus conuersus, non cognatos tantum fratrum, sed
 etiam

CAP. I. 2. *Natura ius*] Herodo-
 tus, 7. 2. ait, *Esse apud vniuersos*
homines institutum, ut maximus
natu liberorum obtineat principa-
rum. Neque lex diuina quicquam
 patitur primogenito derogari.
 Deuteron. 21. 15. &c. *Ius autem*
naturæ esse jus gentium, notum est
ex Ictorum libris. (5. singulorum,
 11. Instit. de rer. diuis. & 5. vendi-
 tæ. 42. d. t. *jure gentium, id est, iure*
naturali: quia scilicet naturalis
ratio id inter omnes homines con-
stituit. 5. 1. Instit. de jure Nat. &c.)
 Cicero, 3. 5. de offic. *Neque vero*
hæc solum natura, id est, iure gen-
tium, &c. De Dionysio juniore le-
ge Plutarchum & Probum in
Dione, & Diodorum, 16. 5. cum
seqq. & Gemistum Beng.

Si penes vnum] Vnde Stratius
 Attilio prudenter ingerit apud
 Liuium, 45. 19. 14. *Si patriem regni*
fraterni pereret,ambo infirmos di-
stractis viribus, & omnibus iniurijs
obnoxios fore.

3. *Auunculos fratrum suorum*] Reliquerat enim Dionysius ex duabus vxoribus liberos, Locrina tres, & Aristomacha, Dionis soro- re, quatuor. Vide Plutarchum & Diodorum.

5. *Igitur nexorum*] Tacit. Histor. 4. 61. *Novum imperium inchoanti- bus, vtili clementia fama.*
Nexorum] Vincitorum.

6. *Non cognant* &c.] Plutarchus in Demetrio. cap. 5. *Familia Re-*
gum (Alexandro M. succedentium) *pene omnes, frequentes habent li-*
berorum frequentes etiâ, matrû ne-
ces & vxorum. Nam fratrum par-
 ricidia, vt POSTVLAT. *Agrome-*
tra sumunt, sic concedebantur ha-
bebanturque commune quoddam
Postulatum & regium ad se-
curitatem. Quo exemplo Tur-
 carum quoque Principes im-
 perium à parricidijs auspicantur.
 Bern.

etiam ipsos interficit : ut quibus consortium regni de-
bebat , ne spiritus quidem consortium relinqueret ty-
rannidem in suos priusquam in externos auspicatus.

CAP. II. Sublatis deinde æmulis , in segnitiam la-
psus , saginam corporis ex nimia luxuria, oculorumque
valetudinem contraxit, adeo ut non solem, non pulue-
rem, non denique splendorem ferre lucis ipsius posset.
Propter quæ dum contemni se putat, sæuitia grassatur;
nec ut pater carcerem nexis, sed cædibus ciuitatem re-
plet. Ob quæ non contemptior omnibus, quam inuisior
fuit. Itaque cum bellum aduersus eum Syracusani de-
creuissent, diu dubitauit, imperium deponeret, an bello
resisteret. Sed à militibus prædam & urbis direptionem
sperantibus , descendere in prælium cogitur. Victus,
cum iterato non felicius fortunam tentasset, legatos ad
Syracusanos mittit, spondens se depositurum tyrannidem,
si mitterent ad eum, quibuscum sibi de pace conueniret.
In quam rem missos primores, in carcere retinet, atque
ita incautis omnibus, nec quicquam hostile metuenti-
bus , exercitum ad deleudam ciuitatem mittit. Fit igitur
in ipsa urbe anceps prælium : in quo oppidanis
multitudine superantibus, Dionysius pellitur : qui cum
obsidionem arcis timeret, cum omni regio apparatu in
Italiam profugit tacitus. Exul à Locrensis sociis ex-
ceptus,

7. Tyrannidem in suos priusquam
in externos auspicatus. Lege, ex ms.
in suos, quam in externos. Quomodo
loquuntur optimi scriptores. Voss.

CAP. II. 1. Saginam. Adde, 34.
2. 7. & 38. 8. 14. præcipue de Ptole-
mæi prodigiosa obesitate Athe-
næum longule à fine lib. 12. cum
Aeliano var. histor. 9. 13. Bern.

Ex nim. luxur. oc. valer. cont. Nihil enim est,
quod certiore aut
citiorem inducat caliginem iugi
ingluuie : quia, ut ait Porcianus,
edacitas cibos cerit, sed oculi vo-

rar. Hæc Saresberienf. Policrat. lib.
8. cap. 6. m. ubi locus hic Trogi lau-
datur. Bern.

Oculorumque valer. Ita Lilius,
32. 34. 2. Vide supra notam ad 13.
2. 11.

4. Eum Syracusani. Dionysio bel-
lum inculit cum Syracusanis Dion,
de quo Plutarch.

8. Dionysius pellitur. Opera Dio-
nis imprimis. Bong.

9. A Locrensis. Vide Strabonem
lib. 6. & Aelianum var. histor. 9. c.
Bong.

ceptus, velut iure regnaret, arcem occupat; solitamque sibi sauitiam exercet. Coniuges principum ad stuprum rapi jubebat: virgines ante nuptias abducebat, stuprataeque sponsis reddebat: locupletissimos quosque aut ciuitate pellebat, aut occidi imperabat, bonaque eorum inuadebat.

1 CAP. III. Dein cum rapinae occasio deesset, vniuer-
2 sam ciuitatem callido commento circumuenit. Cum
3 Rheginorum tyranni Leophronis bello Locrenses pre-
merentur, vouerant, si victores forent, vt die festo Ve-
4 neris virgines suas prostituerent. Quo voto intermisso,
cum aduersa bella cum Lucanis gererent, in concionem
5 eos Dionysius vocat: hortatur, vt uxoribus filiisque suas
in templum Veneris, quam possint ornatissimas mittant:
6 ex quibus sorte ducta centum, voto publico fungantur:
7 religionisque gratia, vno fient in Iupanari mense, omni-
8 bus ante iuratis viris, ne quiss vllam attamenet. Qua res
9 ne virginibus, voto ciuitatem soluentibus, fraudi es-
set, decretum facerent ne qua virgo nuberet, priusquam
omnes feminæ impensius exornatae, in templum Vene-
ris cōueniunt: quas omnes Dionysius immissis militibus
spoliat, ornamentaque matronarum in prædam suam
vertit. Quarundam viros ditiores interficit, quosdam
ad prodendas viroium pecunias torquet. Cum his ar-
tibus per annos sex regnasset, conspiratione Locro-
rum ciuitate

Velut iure regn. &c. Demosthe-
nes Philipp. 2. m. Rex & tyrannus
omnis est libertatis inimicus, & le-
gibus infestus. Liuius, 44. 24. 1. Na-
tura inimica inter se sunt, libera-
ciuitas & rex. Otanes apud Hero-
dot. 3. 80. Vir tyrannus iura patriæ
labefactat; feminis vim adfert;
indemnatos interimit.

10. Locupletissimos, &c. Aristote-
les Politic. 5. 11. tradit, propriam

tyrannorum esse, ciues reddere
pauperes, & vt Nero dixit apud
Suetonium cap. 32. hoc agere, ne
quis quidquam habeat: tum vt
exhaustis ciuibz facultatem adi-
mant nocenditum etiam, quia ip-
sis in luxum & libidinem perenni
sumptu est opus Bern.

CAP. III. 2. Die festo veneris
A'geſtira sunt Athenæo lib. 3.
& 4. Veneralia quidam interpre-
tantur,

ciuitate pulsus, in Siciliam redit. Ibi Syracusas securis 10
omnibus, post longam intercapedinem pacis, per pro-
ditionem recepit.

CAP. IV. Dum hæc in Sicilia geruntur, interim in 1
Africa princeps Carthaginiensium Hanno opes suas,
quibus vires reipubl. superabat, ad occupandam do-
minationem intendit, regnumque inuadere, interfe-
cto senatu, conatus est. Cui sceleri solennem nuptiarum 2
diem filia suæ legit, vt religione votorum, nefanda
commenta facilius regerentur. Itaque plebi epulas in 3
publicis porticibus, senatui in domo sua parat, vt
poculis veneno infectis, secretius senatum & sine ar-
bitris interficeret, orbamque rempubl. facilis inua-
deret. Qua re magistratibus per m. nistros prodita, sce- 4
lus declinatum, non vindicatum est, ne in viro tam
potenti plus negotij faceret res cognita, quam co-
gitata. Contenti itaque cohibuisse, decreto modum 5
nuptiarum sumptibus statuunt; idque obseruari non
ab vno, sed ab vniuersis iubent, ne persona designata,
non vitia correctæ viderentur. Hoc consilio præuen- 6
tus, iterum seruitia concitat, statutaque rursus cædium
die, cum denuo se proditum videret, timens iudicium,
munitum quoddam castellum cum viginti millibus
seruorum armatis occupat. Ibi dum Afros, regemque 7
Mauorum concitat, capitur, virgisque cæsus effossis
oculis, & manibus cruribusque fractis, velut à singulis
membris

tantur, sicut Bacchanalia, Saturaa-
lia, &c. Bern.

10. *Securis omnibus* Jvell. Patere.
2. 118. Nemo celerius opprimitur
quam qui nihil timeret; & frequen-
tissimum initium est calamitatis,
SECVRITAS Bern.

CAP. IV. 3. *Orbam* [Senatu, quasi
parentibus, destitutam. Bern.

4. *Res cognita* Sæpe solum infi-
dium remedium est, si non intel-
ligatur. Tacitus Annal. 14. 6. Tali
consilio, militum conspirationem

declinare conatus est Vocula, apud
eundem, Histor. 4. 56. & declinauit
Eteoniceus apud Xenop. Hist. Græc.
lib. 2. prius. Bern.

Cogitata Coniurationi & insidiis
hoc verbi competit. Suetonius Tib.
c. 19. Tormenti expressa confessio
cogitaci facinoris. Et in Calig. c. 12.
Ei si non de perfecto, at certe de co-
gitato parricidio professus. Ita Cur-
tius, 6. 10. 18. & 2. 7. 18 Bern.

7. *Velut à singulis membris pane*
exig. In simili casu, simili acumine

membris pœnæ exigenterentur, in conspectu populi occiditur: corpus verberibus lacerum in crucem figitur.

2 Filij quoque, cognatique omnes, etiam innoxij, supplicio traduntur, ne quisquam aut ad imitandum scelus, aut ad mortem vlciscendam, ex tam nefaria domo superesset.

1 CAP. V. Interea Dionysius Syracusis receptus, cum
2 grauior crudeliorque indies ciuitati esset, iterata con-
3 spiratione obsidetur. Tunc deposito imperio, arcem Sy-
4 racusanis cum exercitu tradidit; receptoque priuato in-
5 strumento, Corinthum in exilium proficiscitur. Ibi hu-
6 millima quæque turissima existimans, in sordidissimum
7 vitæ genus descendit: non contentus in publico vagari,
sed potare: nec conspici in popinis, lupanaribusque, sed
totis diebus desiderare: cum perditissimo quoque de mi-
nimis rebus disceptare, pannosusque & squalidus incede-
re: risum libentius præbere, quam captare: in macello
perstare; quod emere non poterat, oculis deuorare:
apud ædiles aduersus lenones iurgari; omniaque ita fa-
cere,

Florus, 3. 21. 48. *Ut per singula membra moueretur.* Plinius tamen lib. 8. cap. 16. sub finem, diuersam causam mortis Hannonis adfert. Bern.

8. *Ad imitandum scelus*] Hæc una est ex rationibus legis quintæ, C. ad l. Iul. Majest. cuius sanctio alias iniqua videri possit: quia scilicet in posteris exempla paterni, hoc est, hereditarij criminis memnuntur. Nota Cassiorum, Corneliiorum, Brutorum, &c. historia. Bern.

CAP. V. 2. *Deposito imp. arcem Syracusanis*] Timoleonti & Corinthiis e arcemque permisit. Legendus Plutarchus c. 17. & Probus in Timoleonte. Diodorus, 16. 17.

Syracusanis] Ex quatuor veluti urbibus Syracusas constare scribit Cicero, quæ appellantur Insula, Acradina, Tyche, & Neapolis.

Corinthum in exilium] Mirificum muram insigniter condicionis speculum exhibens: Diodor. cap. 71. Inde natum prouerbum, *Dionysium Corinthi*. B. Quod extat in Cicer. ad Attic. 9. 9. Quintilian. 8. 6. Laërtij Platone. Originem adagij tradit Plutarchus de garrul. c. 23. Adde Cicer. Tuscul. 3. 12. Valer. Max. 6. 9. Bern.

3. *Humilima quæque rucissima*] Seneca epist. 105. pr. *Multi in contemptu. remedij causa deliruerunt,* &c. Ut Brutus apud Liliam, 1. 56. 9. Archelaus apud Dionem lib. 57. Claudius apud Suetonium in eius vita cap. 38. Bern.

6. *Oculus deuorare*] Hoc est, auide spectare. Ita Martialis, 1. 97. & *oculus comedere*, 9. 63 Bern.

7. *Apud adiles aduersus lenones iurg.*] Aedilibus enim cura foralium popinarumque fuit: quæ propterea

cere, ut contemnendus magis, quam metuendus videretur. Nouissime ludimagistrum professus, pueros in truiuo docebat, ut aut à timentibus semper in publico videretur, aut à non timentibus facilius contemneretur. Nam licet tyrannicis vitiis semper abundaret: tamen simulatio hæc vitiorum, non naturæ erat; magisque hæc arte, quam amisso regali pudore faciebat, expertus quam inuisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina. Laborabat itaque inuidiam præteritorum, contemptu præsentium demere: neque honesta, sed tuta consilia circumspiciebat. Inter has tamen simulationum artes, insimulatus est affectatæ tyrannidis, nec aliter quam dum contemnitur, liberatus est.

CAP. VI. Inter hæc Carthaginienses tanto successu rerum Alexandri Magni exterriti, verentes ne Persico regno & Africam vellet adungere, mittunt ad speculandos eius animos Hamilcarem, cognomēto Rhodanum, virum solertia facundiaque præter ceteros insignē. Augēbant enim metū & Tyrus vrbs, auctor originis suæ, capta: & Alexandria æmula Carthaginis, in terminis Africæ & Ægypti condita: & felicitas regis, apud quem nec cupiditas, nec fortuna vlllo modo terminabatur. Igitur

propterea, loca adilem metuētia vocat Seneca de vit. beat. c. 7. Vide Lipsi. ad Tacit. 2. Annal. Excursu O.

Iurgari] Mss. Bong. Modique iurgare, ut Cicero dixit, 4. de republ. Si iurgant, beniuolorum conceptio est. Horatius tamen maluit illo uti, Saryr. 2. 2. 99.

iure, inquit, Thrasius istu iurgatur verbis.

8. Nouissime [ud.] Ludum Corinthi aperuit Dionysius, Cicero lib. ix. epistolarum.

9. Natura] Freinshem. Natura mauult.

10. Neque honesta, sed tuta cons.] Honesti viribus cedunt in rebus extremis: Liuius. 23. 14. 4.

Cedit interdum generosus spiritus utilitati, & fortuna viribus succumbit, ubi, nisi cunctiosa elegit consilia, speciosa sequenti concidendum est. Valer. Max. 7. 6. 1. Bern.

CAP. VI. [Rhodanum] Quidam mss. Rhodonum: alij Rhodonem. Frontinus strategem. 1. 2. 3. Rhodinum. Bong.

2. Auctor orig.] Vide supra, 18. 3. 1.

3. Alexandria] Supra, 11. 11. 13.

4. Nec cupiditas] Seneca de Clement. 1. 1. Facit auidos nimia felicitas: nec iam temperata cupiditates sunt unquam, ut in eo quod concipit, desināt: gradus à magnis ad

- tur Hamilcar per Parmenionem aditu regis obtento,
 profugisse se ad regem expulsam patria fingit, militem-
 6 que se expeditionis offert. Atque ita consiliis eius ex-
 ploratis, in tabellis ligneis, vacua desuper cera inducta,
 7 ciuibus suis omnia perscribebat. Sed Carthaginien-
 ses post mortem regis reuersum in patriam, quasi urbem
 regi venditasset, non ingrato tantum, verum etiam &
 crudeli animo, necauerunt.

*maiora sit: & spes improbiſſimas
 complectuntur, inſperata aſſecuti.
 Similia Thucydides, 4. 4. 4. & 4. 12.
 37. Diodorus, 19. 1.*

*6. In tabellis ligneis] Imitatione
 Demarati, de quo ſuperius, 2. 10.
 13. Aeneas in Pollorece, cap. 31.
 præter alios occulte ſcribendi
 modos, hunc ipſum quoque me-
 morat: niſi quod creta ſimillius
 terra non laſuſa cera ſcripturam*

*deletam ait. Vnde etiam modus
 retegendi literas diuerſus noſter
 ait craſa cera lectas eſſe tabellas:
 Aeneas, ligneam tabellam in
 aqua poſitam, eluta creta, ſcriptu-
 ram oſtendiſſe. Bern.*

*6. Venditasset] ita vert. quomo-
 do etiam legendum in Oroſio lib.
 4. cap. 6. cuius m. habet, indi-
 caſſet. Bong.*

LIBER XXII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Agathoclis Sicilia tyranni pueritia, adoleſcentia, mi-
 ſera conditio, felicitas bellica, noua dignitas, per-
 ſidia, crudelitas, tyrannis.*
- 2 *Carthaginienses in Hamilcarem proditorem tacita
 ſuffragia ferunt.*
- 3 *Bella Agathoclis.*
- 4 *Syraculis à Carthaginiensibus obſeſſis, Agathocles
 audaci conſilio bellum in Africam infert.*
- 5 *Expoſito in litore Africa exercitu graui oratione
 ſuos ad pugnam accendit.*
- 6 *Diſcuſſa ſuperſtitionis nebula, & nauibus incenſis
 Carthaginienses praliu ſuperat, & urbes nobiliſſimas re-
 cipit.*
- 7 *Siciliam Carthaginienses relinquere coguntur, &
 inſeliciter cum Agathocle pugnant in Africa.
 Fatum acerbum Aphella & Bomilcaris.*

Agathocles totius Sicilia imperium occupat : in Africam reuersus infeliciter pugnat : castra deserit : unde militum defectio : filiorum Agathoclis mors cruenta : & Agathoclis pax instaurata cum Carthaginiensibus.

CAP. I.



GATHOCLES Siciliae tyrannus, qui magnitudini prioris Dionysij successit, ad regni maiestatem ex humili & fordido genere peruenit. Quippe in Sicilia patre figulo natus, non honestiorem pueritiam, quam principia originis habuit. Siquidem forma & corporis pulcritudine egregius, diu vitam stupri patientia exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus, libidinem à viris ad feminas transtulit. Post hæc apud utrūque sexum famosus, vitam latrocinij mutauit. Interjecto tempore, cum Syracusas concessisset, accitusque in ciuitatem inter incolas esset, diu sine fide fuit; Quoniam nec in fortunis quod amitteret, nec in verecundia quod inquinaret, habere videbatur: in summa gregariam militiam sortitus, non minus tunc seditiosa, quam antea turpi vita, in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenuus, & in concionibus

perfacundus

CAP. I. 1. Agathocles] Diodorus Siculus libro 19. numerat à capta Troia usque ad initium Agathoclis tyranni annos 866. Est autem Troia à Græcis capta, vt testatur Prutarchus in Camillo, annis quadringentis triginta duobus ante conditam Romam, hoc est, ante Christum natum mille centum octoginta tribus annis. Hinc perspicuum est, à condita Roma ad initium Agathoclis esse interualum annorum quadringentorum triginta quatuor, & Agathoclem post Alexandri mortem annis sex aut circiter tyrannidem suam inchoasse. Serig.

Agathocles] Lege Diodorum, l. 19. B. Itemque Polybium, 10. 6. & c. & Suidam, cuius illa verba, *πρὸς τὴν ἐν τῇ σκηνῇ, πρὸς τὴν ἐν τῇ σκηνῇ*; non est assecutus interpres. Nam hoc haud dubie sibi volunt, quod ista Ciceronis, Cæsari mutuum cum Nicomede stuprum obiectantis, apud Suet. Cæs. 49. 7. *Notum est, & quid ille tibi, & quid illi es dederis.* Bernæ

2. Patre figulo] Plutarchus in Apoph. c. 26. Aufonius Epigr. 8. B.

3. Forma] Forma elegans ac corpore valens. Diodor. 19. 2. B.

Exhibuit] Vide Notas ad 9. 2. 7. & 11. 10. 9.

10 perfacundus habebatur. Breui itaque centurio ac dein-
 11 ceps tribunus militum factus est. Primo bello aduersus
 12 Aetnaeos magna experimenta sui Syracusanis dedit. Se-
 quenti Campanorum, tantam de se spem omnibus fe-
 cit, ut in locum demoitai ducis Damasconis sufficere-
 13 tur. Cuius uxorem adulterio cognitam, post mortem
 14 viri in matrimonium recepit. Nec contentus quod ex
 inope repente diues factus esset, piraticam aduersus pa-
 15 triam exercuit. Saluti ei fuit, quod socij capti tortique,
 16 de illo negauerunt. Bis occupare imperium Syracusa-
 rum voluit: bis in exilium actus est.

1 CAP. II. A Murgantinis, apud quos exulabat, odio
 2 Syracusanorum, primo prætor, mox dux creatur. In eo
 bello & urbem Leontinorum capit, & patriam suam Sy-
 3 racusas obsidere cœpit: ad cuius auxiliũ Hamilcar, dux
 Pœnorum, imploratus, depositis hostilibus odiis, præsi-
 4 dia militum mittit. Ita vno eodẽque tempore Syracu-
 sæ, & ab hoste, ciuili amore defensæ; & à ciue, hostili
 5 odio impugnatae sunt. Sed Agathocles, cum videret
 fortius defendi urbem quam oppugnari, precibus per
 internuntios Hamilcarem exorat, ut inter se & Sy-
 racusanos pacis arbitria suscipiat, peculiaria in ipsum
 officia

11. *Bello aduersus Aetnaeos.* Nihil mutandum. Aetna est oppidum
 idem ac mons cui impositum, unde
 nomen sortitum; ut patet ex
 Strabone, Plinio. Ptolemaeo, &
 alijs. Ea ante *lnessa* appellabatur.
Voss.

Aetnaeos Ms. *Aethinaeos*. In ve-
 tusta editione, quam Lugdunen-
 sem ex insigni typographico sul-
 picor, *Ennaeos*. Quid si *Enneos*,
 aut *Ennenses* legas? Bern.

Sui Syracusanus] Hæc usque ad
 (locum) absunt à bonis libris: quia
 tamen sine iis manca esset oratio,
 & in vno ms. reperiuntur, nihil
 mutare ausus sum: quamuis ea
 mihi valde suspecta sint. Belli in
 Agrigentinos & Crotoniatis me-

minit Diodorus: de Aetnaeis &
 Campanis nullum verbum. & *Dama-
 asco* illi est *Δάμας*. Plurimum
 autem in tota hac narratione ab
 auctore nostro discrepat Diodo-
 rus, ut quivis ex lib. 19. & 20. vide-
 re potest. *Bong.*

12. *Campanorum*] Nam hos in
 Sicilia loca quædam tenuisse Dio-
 dorus, 16. 68. indicat. Bern.

CAP. II. 1. *Murgantinis*] Popu-
 lis Siciliæ, à quibus vitis Murgan-
 tina nomen accepit, quam & Pom-
 peianam appellant. Vide Plin. lib. 3.
 c. 8. & lib. 14. c. 11.

2. *Leontinorum*] Sunt & hi populi
 Siciliæ. Vide Cluverij Siciliam.

4. *Ita vno*] Ita fere supra. 6. 5. 11.
 8. *Ignibus*

officia sua repromittens. Qua spe impletus Hamilcar, 6
 societatem cum eo, metu potentiae eius jungit: ut quan-
 tum virium Agathocli aduersus Syracusanos dedisset,
 tantum ipse ad incrementa domesticae potestatis recipere-
 ret. Igitur non pax tantum Agathocli conciliatur: ve 7
 rum etiam praetor Syracusis constituitur. Tunc Hamil- 8
 cari, expositis ignibus cereis tactisque, in obsequia Pae-
 norum iurat. Deinde acceptis ab eo quinque millibus 9
 Afrorum, potentissimos quosque ex Principibus inter-
 ficit: atque ita veluti reip. statum formaturus, populum 10
 in theatrum ad concionem vocari iubet, contracto in
 gymnasio senatu, quasi quaedam prius ordinaturus. Sic 11
 compositis rebus, immixtis militibus populum obsidet:
 senatum trucidat: cuius peracta caede, ex plebe quoque 12
 locupletissimos & promptissimos interficit.

CAP. III. His ita gestis, militem legit, exercitum- 1
 que conscribit: quo instructus, finitimas ciuitates nihil
 hostile metuentes, ex improviso aggreditur. Paenorum 2
 quoque socios, permittente Hamilcare, foede vexat:
 propter quod querelas Carthaginem socij non tam de
 Agathocle, quam de Hamilcare detulerunt: hunc ut do- 3
 minum & tyrannum, illum ut proditorem arguentes: à
 quo

2. Ignibus cereis] Nam in rebus
 sacris, qualis illa iurisjurandi, ce-
 reos adhibitos constat. Sebil. ta-
 men ignib. cereis legendum, certe
 vitij quid subesse putat. Bern.

Expositi ignibus cereis tactis-
 que, in obsequia Paenorum iurat.]
 Peyraredi conjectura est: *expositi*
ignibus sacris, tactisque, &c.
 Liuius ita de Hannibale, lib. xx.
Pama etiam est, Annibalem an-
norum ferre nouem pueriliter
blandientem patri Amilcari, ve-
duceretur in Hispaniam, cum per-
fecto Africo bello, exercitum eo
trajecturus, sacrificaret, altaribus
admorum, tactus sacris iurejurando
adactum se, cum primum posset,

hostem fore populi Romani. Voss.
 Vide Not. 24. 2. 8.

Tactisque] Virgil. Aeneid. 12.
 162.

Tango aras, mediosque ignes, &
 numina restor.

9. Potentissimos] Mss. Fulden-
 ses (ut & Bongarsiani) *potissimos*
 quod pro eodem est. Significat
 enim principes & primae notae.
 Mod.

10. In theatrum ad concionem] Nam
 Graecis & Graecislibus ple-
 risque Theatrum fuisse pro curia,
 foro, comitio, patet etiam ex Ci-
 cerone pro L. Flacco, c. 7. Diodoro,
 16. 85. Liuius, 24. 39. 1. Tacito Hist.
 2. 80. 6. Val. Max. 2. 2. 5. Froarino,
 3. 2. 6.

quo infestissimo hosti, fortuna sociorum, interposita pactione.
 4 ne, donata sint: sicut ab initio Syracusa in pignus societatis
 sint tradita, urbs semper Pœnis infesta, & de imperio
 Sicilia Carthaginis amula: nunc insuper ciuitates socio-
 5 rum eidem titulo pacis addictas. Denuntiare igitur se,
 hac breui ad ipsos redundatura, ac propediem sensuros,
 quantum malum non Sicilia magis, quam ipsi Africa at-
 6 tulerint. His querelis senatus in Hamilcarem accendi-
 tur. Sed quoniam in imperio esset, tacita de eo suffragia
 tulerunt, & sententias priusquam recitarentur, in vr-
 nam coniectas obsignari iusserunt, dum alter Hamil-
 7 car, Gisgonis filius, à Sicilia reuerteretur. Sed hæc cal-
 lida commenta Pœnorum, & sententias, inaudita mors
 Hamilcaris preueniens liberatusque est fati munere, quem
 8 sui per iniuriam ciues inauditum damnauerant. Quæ
 res Agathocli aduersus Pœnos occasionem mouendi
 9 belli dedit. Prima igitur illi cum Hamilcare, Gisgonis
 filio, prælij congressio fuit: à quo victus, maiore mole
 10 reparaturus bellum Syracusas concessit. Sed secundi
 certaminis eadem fortuna, quæ & prioris, fuit.

1 CAP. IV. Cum igitur victores Pœni Syracusas obsi-
 dione cinxissent, Agathocles cum se neque viribus pa-
 rem, neque ad obsidionem ferendam instructum videret;
 super hæc à sociis crudelitate eius offensis, deser-
 tus

3.2. 6. Aufonio in prologo Iudi 7.
 Sapiens. Bern.

CAP. III. 6. In imperio esset] Tum
 temporis consul. vt infra. 31.2.9. de
 Hannibale loquitur auctor. Ita Ci-
 cero de Arusp. respon. c. 17. Sacrifi-
 cium bona Dea fit in ea domo, qua
 est in imperio, hoc est, in domo
 Consulis. Plutarch. Cæs. c. 13. Bern.

Tacita de eo suffragia] Infra, 22.
 7. 10. Capitolinus in Gordianis, cap.
 12. tradit, quale fuerit apud Roma-
 nos, senatus consultum tacitum, &
 quare sic appellatum. Sed illud ab
 hoc nostro diuersum est. Bern.

Vnam] Vna veterum suffragia

colligebantur. Hinc Virg. 6. Aeneid.
 Quasitor Minos vnam mouer.
 Poëtæ autem passim semper iudi-
 cijs, & suffragijs vnam admovent,
 in quas coniectæ sortes exime-
 bantur.

A Sicilia] In Siciliam legit
 Freinsh.

7. Inaudita mors] Locus hic cum
 deprauate legeretur, Glareano ne-
 gotium fecit: ego miss. lectionem
 expressi, in qua nihil est, quod le-
 ctorem morari possit. Bong.

9. A quo victus] Diodorus extre-
 mo lib. 19. apud quem de Syracu-
 sarum obsidione nihil. Bong.

CAP.

tus esset, statuit bellum in Africam transferre: mira
 prorsus audacia, ut quibus in solo urbis suae par non erat,
 eorum urbi bellum inferret; & qui sua tueri non pote-
 rat, impugnaret aliena; victusque victoribus insultaret.
 Huius consilij non minus admirabile silentium, quam
 commentum fuit, populo hoc solum professus, inuenisse
 se victoriae viam: animos illi tantum in breuem obsi-
 dionis patientiam firmarent: vel si cui status praesentis
 fortunae displiceret, dare se ei discedendi liberam pote-
 statem. Cum mille sexcenti discessissent, ceteros ad ob-
 sidionis necessitatem frumento & stipendio instruit:
 quinquaginta tantum secum talenta ad praesentem usum
 aufert, cetera ex hoste melius, quam ex sociis paraturus.
 Omnes deinde servos, militaris aetatis, libertate dona-
 tos, sacramento adegit, eosque ad maiorem partem fer-
 me militum navibus imponit; ratus exaequata utriusque
 ordinis conditione, mutua inter eos virtutis aemula-
 tionem futuram: ceteros omnes ad tutelam patriae re-
 liquit.

CAP. V. Septimo igitur imperij anno, comitibus
 duobus

CAP. IV. 1. Statuit bellum in Afr.] Confer hanc cum Diodoro, 20.3. & seqq. B. Val. Max. 7.4. Idem consilij Antiocho Regi ab Annibale datum est, ut bellum in Italiam traiceret. Liuius, 34.39. Ita Frontinus, 1.3.8. Scipio manente in Italia Hannibale, transmissis in Africam exercitibus, necessitatem Carthaginiensibus imposuit reuocandi Hannibalem: sicque à domesticis finibus in hostiles (sic emendat Erelush) transfudit bellum. Bern.

1.2. & seqq.] Multum inereff. ait Scipio apud Liuium, 28.44.2. Alienos populere fines, an eos vix ex-
 cindique videas. Plus animi est in-
 ferendi periculum, quam propul-
 sari, &c. Vide Ammirati dissert. in Tacit. 18.2. Adde Noram ad 11.6.9.

4. Ad obsidionis necess.] Praeferen-
 dum videbatur, quod haberet im-
 pressi veteres, & maxime Bong.

edidit, obsidionis necessitate.

Talenta.] De Talentis alibi.

1. Servos, militaris aetatis.] Ita sup. 3.5.6. Liuius, 22.57.11. Florus, 2.6.30.

Servos &c. libertate donatos.] Serni enim alioquin militum erant incapaces.

Sacramento.] Iuramento.

Ceteros omnes ad tutelam.] Cum fratre Antandro. Ne quid autem se absente Syracusani mouerent, dis-
 iunxit à se inuicem cognationes, & maxime fratres à fratribus, pa-
 rentes à liberis, ut qui domi mane-
 bant, de amicis & propinquis, qui
 cum Agathocle erant, solliciti,
 quiescerent. Diodor. 20.4. Bong.

CAP. V. 1. Septimo igitur.] Re-
 stituendus est numerus in Dio-
 doro, initio l. 19. Cum enim
 lib. 20. 21. dicat, à Troia ca-
 pra. ad Agathoclis in Afri-
 am expeditio.

- duobus adultis filiis, Archagatho & Heraclida, nullo militum sciente quo veheretur, cuius in Africam dirigit. Cū omnes aut in Italiam prædatum se, aut in Sardiniam ituros crederent, tum primum, exposito in Africæ litore exercitu, consilium suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusæ positæ sint, ostendit: quibus aliud nullū auxilium superesset, quam ut hostibus faciant, quæ ipsi patiantur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse, quæ patria vires subministrant: foris hostem etiam suis viribus vinci, deficientibus sociis, & odio diuturni imperij extera auxilia circumspicientibus. Huc accedere, quod vrbes, castellaque Africa non muris cincta, non in montibus posita sint, sed in planis campis, sine ullis munimentis jaceant: quas omnes metu excidij facile ad belli societatem perlici posse. Maius igitur Carthaginensibus ab ipsa Africa, quam ex Sicilia exarsurum bellum, coituraque auxilia omnium aduersus unam urbem, nomine quam opibus ampliore, & quas non attulerit vires, inde sumpturum. Nec in repentino Pænorum metu, modicum momentum victoriæ fore, qui tanta audacia hostium perculsi, trepidaturi sint. Accessura & villarum incendia, castellorum, urbiumque contumaciū direptionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem.

Quibus

expeditionem, esse annos τοῖσι πλείοις ὅταν κείνων ἐγδόνοντο, id est, DCCCLXXXIII. & in Africam profectus sit VII anno imperij sui: vt & ex ipso Diodoro constat: à capta Troja ad eius tyrānidem erunt anni DCCCLXXVI. Male igitur in Diodoro legitur ἐτακείσθαι ἐξήκοντα ἔτη, id est, DCCCLXVI. cum sit legendum ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη. Nisi superior numerus emendandus videatur, vt legamus ἐπὶ πενήκοντα, pro ἐπὶ τετακείσθαι. Et hoc verius Bern.

4. Deficientibus sociis] Tacitus Hist. 2. 97. Prosperum tuu rebus certaturi ad obsequium, aduersam fortunam ex aquo decretauerunt.

Thucydides de Atheniensium sociis, 1. 20. 20. & 1. 24. 35. & 5. 3. 4. itēque de Lacedæmonior. 4. 71. 10.

Odio diuturni imperij] Illorum per Africam sociis, qui jam dudum imperata grauius ferrent, occasionem defectionis arreperunt: Diodorus, 20. 3. B. Spes cuique, nouandi res suas, omni præsenri statu blandior est: Lilius, 15. 17. 8. Mulci odio præsentium, & cupidine mutacionis, sui quoque periculis lacantur: Tacit. Annal. 3. 44. B.

7. In repentino Pænorum.] Subita conterriti hostes, viscera vilescunt: Vegetius, 3. 16. Huiusmodi exempla collegit Piccartus observat. hist. 6. 9.

Quibus omnibus non sibi tantum in alios, sed & aliis in 9
 se sentient patere bella. His non solum Panos vinci, sed 10
 & Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in eius
 obsidione hostes, cum sua urgeantur. Nusquam igitur ali- 11
 bi facilius bellum, sed nec pradam uberiores inueniri
 posse. Nam capta Carthagine, omnem Africam Siciliam-
 que primum victorum fore. Gloriam certe tam honesta 12
 militia tantam in omne ævum futuram, ut terminari
 nullo tempore oblivione possit; ut dicatur eos solos mor-
 talium esse, qui bella, quæ domi ferre non poterant, ad ho-
 stes transtulerint, victique victores insecuti sint, & ob-
 sessores urbis sua obsederint. Omnibus igitur forti ac lato 13
 animo bellum inveniendum, quo nullum aliud possit aut præmi-
 um victoribus uberius, aut victis monumentum illustrius dare.

CAP. VI. His quidem adhortationibus animi mili- 1
 tum erigebantur: sed terrebant eos portenti religio, quod
 nauigantibus eis, sol defecerat. Cuius rei rationem non 2
 minorem cura rex, quam belli reddebat, affirmans, si prius
 quam proficiscerentur, factum esset, crediturum aduersum
 profecturos prodigium esse nunc quia egressis acciderit illis
 ad quos eatur portendere. Porro defectus naturalium siderum 3
 semper præsentem rerum statum mutare, certumque esse flor-
 entibus Carthaginensium opibus, aduersisq; rebus suis, com-
 mutationem significari. Sic consolatis militibus, vniuersas na- 4
 ues, consentiente exercitu, incendi iubet, ut omnes scirent,
 auxilio

[11. Capta Carthagine] Hoc ar-
 gumento Severus apud Herodia-
 num, lib. 2. milites hortatus: Occu-
 pensus, inquit, quam primum Ro-
 mam, Latrem ipsum Imperij, reli-
 qua deus facile expedituri. Adde
 Liniu[m], 21. 5. 3. & 34. 26. 3. Tacit-
 um, Agr. 17. 2. Florum, 2. 9. 3.

CAP. VI. 1. Sol defecerat] Quia
 Imperiti erant rerum naturalium.
 Ex lege enim & celestium mo-
 rium necessaria consecutione hæc
 sunt. Vide tamen Pencerum de
 diuinat. p. 661. Vbi de eclipsium
 portentis agit.

1. 2. 3.] Hoc ipso exemplo & si-

milibus aliis, ostendunt Frontinus,
 1. 12. & Piccartus obseru. 10. 3. bo-
 ni ducis esse, metum militum, ex
 aduersis ominibus concepum,
 prudenter eludere, & in contra-
 rium vertere. Huic nostro gemi-
 num quid est in Curtio, 4. 10.

3. Naturalium siderum] Solis &
 Lunæ, ita forte dictorum, quod
 rerum naturam maxime fouere
 credantur. Bern.

4. Naues incendi iubet. Idem eo-
 dem consilio fecere Corcyrai
 apud Thucydidem, 7. 13. 22. Nec
 dissimilia Linius, 9. 23. item, 21.
 43. & 44. item, 44. 10. 8. Bri-
 taani

auxilio fugæ adempto, aut vincendum, aut moriendum
 5 esse. Deinde cum omnia, quacunque ingrederentur,
 prosternerent, villas castellaque incenderent, obuius
 6 eis fuit cum xxx millibus Pœnorum Hanno: sed præ-
 lio commisso, duo de Siculis, tria millia de Pœnis
 7 cum ipso duce cecidere. Hac victoria & Siculorum
 8 animi eriguntur, & Pœnorum franguntur. Agathocles
 victis hostibus, vrbes castellaque expugnat, prædas
 9 ingentes agit, hostium multa millia trucidat. Cassia
 deinde quinto lapide à Carthagine statuit, vt damna
 carissimarum rerum, vastitatemque agrorum, & incen-
 10 dia villarum, de muris ipsius vrbis specularentur. Inte-
 rea ingens tota Africa deleti Pœnorum exercitus fa-
 11 ma, occupatarumque vrbiū, diuulgatur. Scupor itaque
 omnes & admiratio incessit, vnde tanto imperio tam
 subitum bellum, præsertim ab hoste jam victo, admira-
 tio deinde paulatim in contemptum Pœnorum verti-
 12 tur. Nec multo post, non Afri tantum, verum etiam vr-
 bes nobilissimæ nouitatem sequuntur, ad Agathocle de-
 fecere; frumentoque & stipendio victorē instruxere.

C A P. VII. His Pœnorum malis etiam deletus in
 Sicilia cum imperatore exercitus, velut quidam ær-
 n-

marum

ranni obsepe effugiu, multa &
 clara facinora edidit. Tacit. 12.

31.

Vna salus victis, nullam sperare
 salutem.

Virgil. Aen. 2. 356. Adde sup. 1. 6. 16.

Naues incendi iubet. Secutus est
 Alexandrum magnum, qui naues
 ex Asia domum remittebat, vt
 omnem fugiendi spem millibus
 præcideret.

5. Hanno] Et Baplinæ. Dio-
 dor. 20. 10. qui auctori nostro di-
 citur Bomilcar, aut Vomilcar. Ha-
 buerunt autem in exercitu xl.
 millia peditum, equites mille.
 Diodor. ibidem. Orosius ms. pro
 xxx millia habet viginti, & ita
 vnus è nostris. Nec magis in calo-
 rum numero conueniunt Orosius,

qui cetera hinc transcripsisse vi-
 detur, duo millia Pœnorum, Si-
 culos duos: Diodorus, 20. 13. illo-
 rum mille, horum ducentos ceci-
 disse scribit. Bong.

9. Lapidibus veteres
 milliaria designabant.

Vt damna carissæ rer. Eodem res-
 piciens Antonius apud Tacitum
 Hist. 3. 30. rapi ignes, inferrique
 æmanissimæ extra urbem ædificiis
 iubet; si damno rerum suarum
 Cremonenses ad murandam fi-
 dem traherentur. Quod ipsum ta-
 men comminandum potius quam
 faciendum, nec ad desperationem
 hostes adigendos, præcipit cum
 Onofandro strateg. c. 6. Thucydi-
 des, 1. 13. 17. Bern.

C A P.

mnarum cumulus accessit. Nam post profectiōē à Si-
 cilia Agathoclis, in obsidione Syracusarū Pœni segnio-
 res redditī, ab Antandro, fratre regis Agathoclis, occi-
 dione cæsi nuntiabātur. Itaque cum domi forisque ea-
 dem fortuna Carthaginienfium esset, iam non tributariæ
 tantū ab his vrbes, verum etiam socij reges deficiebant,
 amicitiarum iura non fide, sed successu ponderantes.
 Erat inter ceteros, rex Cyrenarum Aphellas, qui spe im-
 proba, regnum totius Africæ amplexus, societatem cum
 Agathocle per legatos junxerat; pactusque cū eo fue-
 rat, vt Siciliæ illi, sibi Africæ imperium, victis Cartha-
 ginienfibus, cederet. Itaque cum ad belli societatem
 cum ingenti exercitu ipse venisset, Agathocles blando
 alloquio, & humili adulatione, cū sæpius simul cœnas-
 sent, adoptatusque filius eius ab Aphella esset, incantum
 interfecit: occupatoque exercitu ejus, iterato Carthagi-
 nienfes omnibus viribus bellum ciētes, magno vtrius-
 que exercitus sanguine, graui prælio superat. Hoc cer-
 taminis discrimine tanta desperatio illata Pœnis est, vt
 nisi

CAP. VII. 2. *Antandro*] Ita quo-
 que Diodorus. Mendose Orosius,
 4.6. *Androne*. Bern.

3. *Domī forisque &c.*] Curtius 4.
 1.54. *Eadem ubique fortuna par-*
itum Florus 4. 2. 43. *omnia feli-*
citatem Casarū sequebantur.

Non fide, sed successu] Aduersis
 enim rebus rarior fides est, ait Ve-
 getius, 3. 9. m. *Quo se fortuna, co-*
dem etiam fauor hominum incli-
 nat, Noster, 5. 1. 11.

Non fide, sed successu] Xenophon.
 τὸ ὅτι ἐν τῷ βουλεγεῖν πρὸς
 φαίνοντι, ὅτι δὲν θαυμαστὸν ὅτι
 αἱ πρὸς ἐν συμφορῇς ἀνθρώπων
 φίλων βίβαιοι τὰν αἰσ, τὰτ' εἰς
 τὸ ἀπεινὰ χάριον ἀντιμαρτυρεῖται.

4. *Cyrenarum*] De nomine huius
 vrbis variz sunt opiniones, vt ex
 Diodoro Siculo, lib. 5. cap. 14. Ste-
 phano de vrbibus, Pindaro, Iusti-

no, Seruio Grammatico, & ali is
 distimus. Illud silentio prætereun-
 dum minime videtur. Deprauatus
 est Eustathij locus in Dioysium,
 vbi excusus liber habet, Cyrenem
 Thebanorum coloniam fuisse
 nam pro Θηβαίων scribere debe-
 mus Θνοζίων Cast.

Rex Cyrenarum Aphellas.] Non
 dubitandum de lectione Bongarsij,
Ophellas. Nam præter Diodorum,
 ita quoque habent. Theoprastus
 de plantis lib. iv. c. iv. & Polyx-
 nus, atque alij. Vossj.

Aphellas Diodoro, 20. 41. *Ophel-*
lus diciturū maiorem, inquit, ani-
 mo principatum complexus fuerat.
 B. Paulus tamen Leopardus, E-
 mendation. 17. 10. *Opheltas* legen-
 dum contendit, firmante Plutar-
 cho in Demetr. c. 16. & Pausania
 in Chorinthiacis. Bern.

nisi in exercitu Agathoclis orta seditio fuisset, transiturus ad eum Bomilcar, rex Pœnorum, cum exercitu fuerit. Ob quam noxam in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est: ut idem locus monumentum suppliciorum eius esset, qui ante fuerat ornamentum honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem ciuium tulit; adeo ut de summa cruce, veluti de tribunali, in Pœnorum scelera cōcionaretur: obiectans illis, nunc *Hannone[m] falsa affectati regni inuidia circumuentum: nunc Gisgonis innocentis exilium; nunc in Hamilcare[m] patrum suū tacita suffragia, quod Agathoclem socium illis facere, quam hostem maluerit.* Hæc cum in maxima populi concione vociferatus esset, expirauit.

CAP. VIII. Interea Agathocles profligatis in Africa rebus, tradito Archagathō filio exercitu, in Siciliam recurrit: nihil actum in Africa existimans, si amplius Syracusæ obsiderentur. Nam post occisum Hamilcarē, Gisgonis filiū, nouus eo à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo aduentu eius Siciliæ vrbes, auditis rebus quas in Africa gesserat, certatim se ei tradunt; atque ita pulsus è Sicilia Pœnis, totius insulæ imperium occupauit. In Africā deinde reuersus, seditione militum

7. *Bomilcar, rex Pœnorum*] Carthaginiensium duces, etiam reges dicuntur, Hannonis Periplus inscribitur, Hannonis, Carthaginiensium regis, & Imilco, de quo supra, 19. 2. & 3. rex Carthaginiensium Orofio, 4. 6. dicitur. Ideo, opinor, quia plerunque perpetuam auctoritatem obtinebant. Procopius lib. 1. de bello Goth. barbaros aut duces suos, reges vocare. Vide quæ notauimus inf. ad 31. 2. 9. Bern.

8. *Patibulo*] Proprie dicitur de transuerso ligno, sicuti & patibulum pro sera siue vecte, quo ostia occluduntur, dictum à Titinnio notat Nonius, Nonnunquam tamē

hæc vox, sicuti hoc loco, pro tota cruce ponitur. Fallitur enim aliter sentiendo Lipsius, quanquam locum ex Carbonaria Plauti apud Nonium adducat: *Paribulum ferat per urbem, deinde affigatur cruci.* sed fallitur. Vide Salmasium de cruce.

Ut idem locus] Ita Manlius Capitolij seruator, affectati regni condemnatus, de saxo Tarpeio deicitur; locusque idem in uno homine & eximia gloria monimentum, & pena ultima fuit. Liuius. 6. 20. 26.

10. *Tacita suffragia*] De quibus sup. 12. 3. 6.

militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in ad-
 uentum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concio- 5
 nem vocatos, blandis verbis permulsi: *stipendia illis*
non à se flagitanda esse, sed ab hoste quarenda commu-
nem victoriam, communem pradam futuram. Paulum 6
modo anniterentur, dum belli reliqua peraguntur, cum
sciant, Carthaginem captam, spes omnium expleturam. 7
 Sedato militari tumultu, interiectis diebus, ad castra
 hostium exercitum ducit: ibi incòsultius prælum com-
 mittendo, maiorem partem exercitus perdidit. Cum ita 8
 que in castra fugisset, versamque in se inuidiam te-
 mere commissi belli videret, pristinamque offensam
 non depensi stipendij metueret; concubia nocte so- 9
 lus à castris cum Archagatho filio profugit. Quod
 vbi milites cognouere, haud secus quam si ab
 hoste capti essent, trepidauere: *Bis se à rege suo in*
mediis hostibus relictos esse proclamantes; salutem-
que suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura 10
quidem relinquenda fuerit. Cum persequi regem vel-
 lent, à Numidis excepti, in castra reuertuntur; compre-
 henso tamen reductoque Archagatho, qui à patre 11
 noctis errore discesserat. Agathocles autem nauibus,
 quibus reuersus à Sicilia fuerat, cum custodibus earū-
 dem, Syracusas defertur. Exemplum flagitij singulare, 12

REX

CAP. VIII. 8. *Versamque in se*
inuidiam] Hoc est, malam existi-
 mationem, & quasi infamiam. Hac
 notione Tacitus annal. 4. 7. ait, Ti-
 berium quod ipsis Ianuarij calen-
 dis supplicia mandasset, magnam
 inuidiam adusse. Livius, 24. 25. 2.
Tucores regis sub aliena inuidia
regnant. Florus, 3. 6. 2. *Cilices*
sub exteri regis inuidia pradan-
tur. Ita noster supr. 12. 6. 12. 21. 5.
 10. & 2. 8. 9. Bern.

Concubia nocte] Dies apud Rom.
 à media nocte incipiebat: cuius rei
 causam reddere conatur Plutar-
 chus in Questionibus. Eius partes
 erant: Mediae noctis inclinatio,

Gallicinium, Conticinium, Dilucu-
 lum, Mane, Vespera, Prima fax,
 Concubia & intempesta nox, ita
 dicta, quod non habeat idoneum
 tempus rebus gerendis. Vide Gel-
 lium, lib. 3. cap. 2. & Macrobiū
 Saturn. 1. 1. cap. 3.

Cum Archagatho] Diodorus, 20.
 70. deseruisse filios scribit, qui
 à militibus fuga cognita, interfe-
 cti sint. Quam crudeliter autem
 in Sicilia versatus sit post reditum
 Agathocles, lege apud Diodorum,
 20. 72 & 73. Bong.

Archagatho filio] A Græcis va-
 rie appellatur, Α'ρχάγαθος, Α'ρ-
 γάδαρχος. Voss.

- rex exercitus sui desertor, filiorumque pater proditor.
 13 Interim in Africa post fugam regis, milites pactione
 cum hostibus facta, interfectis Agathoclis liberis, Car-
 14 thaginienſibus ſe tradidere. Archagathus cum occide-
 retur ab Archeſilao, amico antea patris, rogauit eum
quidnam liberis eius ſuſtuturum Agathoclem putet, per
quem ipſe liberis careat? Tunc reſpondit, *ſatis habere ſe,*
 15 *quod ſuperſtites eos eſſe Agathoclis liberis ſciat.* Poſt
 hæc Pœni ad perſequendum belli reliquias, duces in
 Siciliam miſerunt, cum quibus Agathocles pacem
 æquis conditionibus fecit.

12. *Proditor*] vide ſupr. Notam
 ad 19. 3. 10.

14. *Satis habere &c.*] Hoc mo-
 do apud Barclatum, nouit] com-

matſ, genij veteris auctorem, Ar-
 genid. l. 2. Erſthenes damnandus :
 Satis eſt gaudij, quod poſt Poliar-
 chum Sicilia hoſtem vixi. Bern.

LIBER XXIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Agathocles tranſit in Italiam aduerſus Brutios,*
quorum origo & potentia paucis perſtringitur.
- 2 *Agathocles vi morbi expugnatus reuertitur in Sici-*
liam, ubi turba domeſtica, qua uxorem & libe-
ros Agathoclis in Egyptum pellunt. Agathoclis
obitus.
- 3 *Pyrrhi Epirota bella & res geſta, cum in Sicilia, tum*
in Italia.
- 4 *Hieronis, Siciliae Principis laudatiſſimi, dignitas &*
virtus.

CAP. I.



Gathocles, rex Siciliae, pacificatus cum Car-
thaginensibus, partem ciuitatum, à se fidu-
cia virium dissidentem, armis subegit. Dein
quasi angustis insulae terminis clauderetur,
cuius imperij partem primis incrementis ne speraue-
rat quidem, in Italiam transcendit; exemplum Diony-
sij secutus, qui multas ciuitates Italiae subegerat. Primi
igitur hostes illi Bruttij fuere, qui & fortissimi tum, &
opulentissimi videbantur, simul & ad iniurias vicino-
rum prompti. Nam multas ciuitates Graeci nominis Ita-
lia expulerant: auctores quoque suos Lucanos bello
vicerant, & pacem cum his, æquis legibus fecerant.
Tanta feritas animorum erat, vt nec origini suæ par-
cerent. Namque Lucani iisdem legibus liberos suos,
quibus & Spartani, instituere soliti erant. Quippe ab
initio pubertatis, in siluis inter pastores habebantur,
sine ministerio seruili, sine veste quam induerent, vel
cui incubarent: vt à primis annis duritiæ parcimoniæ-
que, siue vlllo vsu urbis, assuescerent. Cibus his præda
venatica, potus, aut lactis, aut fontium liquor erat.
Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex
numero quinquaginta primo ex agris finitimorum
prædari soliti, confluente deinde multitudine, soli-
citati præda, cum plures facti essent, infestas regio-
nes reddebant. Itaque fatigatus querelis sociorum
Dionysius,

CAP. I. 2. Cuius Imperij part.] Cupiditates mortalium, vbi semel exorbitare coeperunt, & de qua sic to æρεος ορηται: λεγεται, semper ulterius progrediendo, nunquam cessant, inquit Bautilius Magnus. Ad. de supra, 21. 6. 4.

3. Lucanos.] Quos à Samnitibus originem traxisse auctores sunt Plin. lib. III. cap. v. & Strabo lib. v. eosque Oenotriis cecitatis eorum se-

dem inuasisse tradit. Postmodum ita fuere bellis attriti, vt eorum oppida distinguere difficile esset.

7. Lucani iisdem legibus.] Vide supra, 3. 3. 5.

8. Sine vlllo vsu urbis.] Urbes effeminando, castra masculando, milici facere, Gruterus ad Tacit. cap.

38. Iusta dissertatione demonstra-

Dionysius, Siciliae tyrannus, sexcentos Afros ad com-
 12 pescendos eos miserat, quorum castellum proditum sibi
 per Bruttiam mulierem, expugnauerunt; ibique ciuita-
 tem, concurrentibus ad opinionem nouae urbis pasto-
 ribus, statuerunt; Bruttiosque se ex nomine mulieris
 13 vocauerunt. Primum illis cum Lucanis, originis suae
 14 auctoribus, bellum fuit. Qua victoria erecti, cum pacem
 æquo iure fecissent, ceteros finitimos armis subege-
 runt; tantasque opes breui consecuti sunt, ut perniciosi
 15 etiam regibus haberentur. Denique Alexander, rex Epi-
 ri, quum in auxilium Graecarum ciuitatum, cum ma-
 gno exercitu, in Italiam venisset, cum omnibus copiis
 16 ab his deletus est. Quare feritas eorum successu felici-
 17 tatis incensa, diu terribilis finitimis fuit. Ad postre-
 mum imploratus Agathocles, spe ampliandi regni, à
 Sicilia in Italiam trajecit.

I C A P. II. Principio aduentus opinionis eius concus-
 sū, legatos ad eum, societatem amicitiamque peten-
 tes,

12. Concurrentib. ad opin. &c.] Ut factum quoque supra, 18. §. 17-

Bruttiosque se ex nomine] Strabo lib. 6. Bruttios dictos ait à Lucanis, qui Bruttios sua lingua vocabant Apostatas, Rebelles & Fugitivos. Cum enim eorum essent pastores, rebus tempore Dionysij turbatis, ab iis deiecerunt. Stephanus à Bretto, Herculis filio, dictos vult. Vide Eustath. in Dionys. qui eos Βρυττιος vocat: & Diodorum, 16. 15. B. Βρυττιος nominantur Problemæ: Brerij leguntur in Numismatibus: Brutates apud Festum. Ipsa Regio (quæ Calabria Inferior hodie) Polybio, 11. Βρυττανία, Straboni lib. 6. Βρυττανία nominatur. A Stephano, Scholiaste Theocriti, aliisque, Siciliam vocari patet ex eo, quod fluuius oppidaque non pauci huius tractus, Sicilia Adscribant, prout etiam in titulis Regum Hispaniæ, Sicilia en Pharus appellatur, ad

differentiam Insulæ, quæ ultra Pharus. Bern.

Bruttiosque se ex nomine] Brutium Græcis Βρυττανία, & apud Athenæum lib. v. apud Diodorum Siculum in Eclogis, aliosque auctores Βρυττανία dicitur. Dionysio Afro Brentij quoque appellantur.

CAP. II. 1. Opinionis eius] Opinio huic auctori est fama & rumor. Nonius significationem notauit: sed exempla, ut ipsius est mos, adscripsit parum accommodata. Tacitus in vita Agricolæ, c. 9. Comitante, opinione, Britanniam ei provinciam dari. Cicero, 11. Ad Attic. epist. 16. & 18. B. Ceterum structuram orationis vix hic expedito. Legerim, Principio, aduentus eius opinione conc. vel potius: Principio aduentus, opinione eius concussus, hoc est, fama territi. Sicut sup. 20. 2. 3. Principio originum. Bern.

tes miserunt. Quos Agathocles ad cœnam inuitatos, ne
 exercitum trajici viderent, in posterum statuta his die,
 consensu nauibus frustratus est. Sed fraudis haud lētus
 euentus fuit: siquidem reuerti eum in Siciliam, inter-
 jectis paucis diebus, vis morbi cōēgit, quo toto corpo-
 re comprehensus, per omnes neruos articulosque hu-
 more pestifero grassante, velut intestino singulorum
 bello impugnabatur. Ex qua desperatione bellum inter
 filium nepotemque eius, regnum jam quasi mortui vin-
 dicantibus, oritur: occiso filio, regnum nepos occupa-
 uit. Igitur Agathocles, cum morbi cura, & ægritudo
 grauiores essent, & inter se alterum alterius malo cre-
 sceret; desperatis rebus, vxorem suam Texenam, geni-
 tosque ex ea duos paruulos, cū omni pecunia, & fami-
 lia, regalique instrumento, quo præter illum nemo re-
 gum ditior fuit, nauibus impositos Ægyptum, vnde
 vxorem acceperat, remittit timens ne prædonem regni
 sui, hostem paterentur. Quanquam vxor diu, ne ab ægro
 diuelleretur, deprecata est, ne discessus suus adiungi ne-
 potis parricidio posset; & tam cruenta hæc deseruisse
 virum, quam ille impugnasse auam videretur: *Nuben-
 do se non prospera tantum, sed omnis fortuna inisse
 facietatem:*

2. Quos Agathocles &c.] Sic ab
 Tullo Hostilio os sublium est le-
 gatis C. Cluillij, Liu. 1. 22. 7. Sic le-
 gatis ipsis Romanis ab gente
 Achæorum, Pausan. lib. 7. pag. 423.
 adde Frontinum, 1. 4. 6.

4. Humore pestifero] Vel à vene-
 no, vel ab alia pestifera causa; quæ
 maligna & venenata putredine
 humores, vitales spiritus, & sub-
 stantiam cordis labefactauit.

6. Cum morbi cura &c.] Hæc
 planiora fueriat, si Freinsheim. re-
 scribentem sequere: cum morbo
 cura & ægritudo gr. e. Grauis mor-
 bus: sed animi ægritudo cura-
 que grauior. Bern.

Texenam] Vnus ms. Theonexam.
 forte Tnoxenam. Bong.

7. Vxor diu, ne ab ægro diuell]
 Id genus egregium fidei conjuga-
 lis exemplum est in Plutarchi
 Erotico, cap. 49. quod etiam Tac-
 itus Hist. 4. 67. 4. tangit, & in iis quæ
 desiderantur, perscripsit. Plura Val.
 Max. 6. 7. Ph. Camerarij. op. subcis.
 centur. 1. 51. Certe Vell. Patere. 2.
 67. id notandum tradit, fuisse in
 proscriptis fidem, ut filiorum nul-
 lam, seruorum aliquam liberorum
 mediam sic vxorum summā. Bern.

8. Non prospera tant. sed omn.
 fort.] Qua causa, consortia rerū se-
 cundarū aduersarūque, conjugia
 dicuntur

societatem : nec inuitam periculo spiritus sui empturâ,
 ut extremos viri spiritus exciperet ; & exsequiarum of-
 ficiū ; in quod profecta se, nemo sit successurus, obsequio
 9 debite pietatis impleret. Discedentes paruuli, flebili vlu-
 latu amplexi patrem tenebant. Ex altera parte vxor ma-
 10 ritum, non amplius visura, osculis fatigabat. Nec minus
 senis lacrymæ miserabiles erant. Flebant hi morientem
 patrem ; ille exules liberos : hi discessu suo solitudinē
 patris, ægri senis ; ille in spem regni susceptos relinqui
 11 in egestate lugebat. Inter hæc regia omnis assistentium
 12 fletibus tam crudelis discidij impleta, resonabat. Tan-
 dem finem lacrymis necessitas profectionis imposuit, &
 13 mors regis proficiscentes filios insequuta est. Dum hæc
 aguntur, Carthaginienses, cognitis quæ in Sicilia age-
 bantur, occasionem totius insulæ occupandæ datam
 sibi existimantes, magnis viribus eo trajiciunt, multas-
 que ciuitates subigunt,

1 CAP. III. Eo tempore & Pyrrhus aduersus Ro-
 2 manos bellum gerebat ; qui imploratus à Siculis in au-
 xilium, sicuti dictum est, cum Syracusas venisset, multas-
 que ciuitates subegisset, rex Siciliæ, sicut Epiri appella-
 3 tur. Quarum rerum felicitate lætus, Heleno filio Sici-
 liæ, velut autum (nam susceptus ex filia Agathoclis re-
 4 gis erat,) Alexandro autem Italiæ regnum destinat. Post
 hæc,

dicuntur Tacito, 3. 14. 6. Quomodo
 Porcia, Bruto se datam, inquit,
 non sicuti pollices, ad lecti, tantum
 & mensa consortium: sed etiam ad
 prosperorum aduersorumque so-
 cietatem. Plutarch. in Bruto, c. 19.
 Aliter Plancius, segregata à mari-
 to periclitante. Tacit. 3. 15. 2. Bern.
 9. Senius] Nempe 95. annos nati,
 juxta Lucian. in Macrobiis, sub ini-
 tium. Bern.

CAP. III. 1. Pyrrhus aduersus]
 Vide Plutarchum in eius vita, c.
 45. cum seqq. & Pausaniam in At-
 ticis: qui eum primum Carthagi-

nienes insula fugasse referunt:
 tandem cum ob crudele imperium
 à sociis desereretur, cumque tene-
 res, sicut nauem agitaram, non va-
 leret insulam, vocatus à suis, Ita-
 liam repetiit, nauali prælio in iti-
 nere à Carthaginiensibus supera-
 tus. Bong.

2. Sicuri dictum est] Supra, 18.
 2. 11.

3. Heleno filio] Plutarchus in
 Pyrrho, c. 17. non hunc, sed Ale-
 xandrum ait ex Lanassa Agatho-
 clis filia susceptum. Bong.

hæc, multa secunda prælia cum Carthaginiensibus facit. Interjecto deinde tempore, legati ab Italicis sociis 5
venere, nuntiantes, *Romanis resisti non posse, deditioem-
que futuram, nisi subueniat.* Anxius tam ambiguo peri- 6
culo, incertusque quid ageret, vel quibus primum sub-
ueniret, in vtrumque pronus consultabat. Quippe in- 7
stantibus hinc Carthaginiensibus, inde Romanis, peri-
culosum videbatur exercitum in Italiam non trajicere:
periculosius, à Sicilia deducere; ne aut illi non lata ope,
aut hi deserti amitterentur. In hoc æstu periculorum, 8
tutissimus portus consiliorum visus est, omnibus viribus
decernere in Sicilia; & profligatis Carthaginiensibus, 9
victorem exercitum transponere in Italiam. Itaque cō-
serto prælio, cum superior fuisset, quoniam tamen à Si- 10
cilia abiret, pro victo fugere visus est: ac propterea
socij ab eo defecerunt; & imperium Siciliae tam cito 11
amisit, quam facile quæsierat. Sed nec in Italia meliore
felicitate usus, in Epirum reuertitur. Admirabilis vtrius- 12
que rei casus, in exemplum fuit. Nam sicut ante secun-
da fortuna, rebus supra vota fluentibus, Italiae Siciliae-
que imperium, & tot de Romanis victorias adstruxerat:
ita

5. *Italicis sociis venire*] A Tarentinis & Samnitibus. Plutar. Pyrrho, c. 52.

8. *Æstu periculorum*] Vide notam ad 1. 13. 3. Ita Petronius: *Dum in hoc dictorum æstu totum incedo.* Ammianus lib. 15. *In hoc æstu mentis ancipitis.*

9. *A Sicilia abiret*] Cum ad insulam respectans, comitibus suis dixisset: *O qualem amici, palæstram Carthaginiensibus & Romanis relinquimus!* Plutar. Pyrrho, c. 52.

Pro victo fugere] *Qui recedit, fugere creditur:* Curtius, 3. 8. 12. *Pro victo*, hoc est, tanquam victus. Ita 24. 7. 5. *Milites ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur, h. e. tanquam si essent victores.*

Seneca de vit. beat. cap. 16. f. *Laxam cæcenam trahit, non jam liber, sed tamen pro libero.* Sueton. Aug. 24. 4. *ut equitem relegatum in agro, pro libero esse sineret.* Bern.

10. *Socij ab eo defecerunt*] Partim ad Carthaginienses, partim ad Mamertinos. Plutar. Pyrrho, cap. 52.

11. *Nec in Italia*] Præter Plutar. legem Florum, 1. 18. & Orosum, 4. 2. & Frontinum, 4. 1. 13. apud quem pro *Sacuntum*, quod & mss. agnoscunt, ex Plutarcho Pyrrho, c. 54. legendum *Bonucuntum*. Victus autem magno prælio à Manio Curio consule. Bong.

12. *Adstruxerat*] Vulgo *attraxerat*, & ita mss. quidam illud malo,

ita nunc aduersa, velut in ostentationem fragilitatis humanæ, destruens quæ cumulauerat, Siciliensî ruinæ naufragium maris, & scædam aduersus Romanos pugnam, turpémque ab Italia discessum adjecit.

- 1 CAP. IV. Post profectiōem à Sicilia Pyrrhi, magi-
 2 stratus Hiero creatur: cuius tanta moderatio fuit, vt
 3 consentiente omnium ciuitatium fauore, dux aduersus
 4 Carthaginienſes primum, mox rex crearetur. Huius fu-
 5 turæ maiestatis, ipsa infantis educatio quasi prænuntia
 6 fuit: quippe genitus erat patre Hieroclyto, nobili viro,
 7 cuius origo a Gelo, antiquo Siciliae tyranno, manabat:
 8 sed maternum illi genus sordidum, atque adeo pudibū-
 dum fuit. Nam ex ancilla natus, ac propterea à patre
 velut dehonestamentum generis, expositus fuerat. Sed
 paruulum, & humanæ opis egentem, apes, congesto cir-
 ca iacentem melle, multis diebus aluere. Ob quam rem
 respōso aruspicum admonitus pater, qui regnum infan-
 ti

statim enim destruens, inquit, quæ
 cumulauerat. Tacit. de vita Agric.
 44. 5. Consularibus ac triumphali-
 bus ornamentis prædico, quid aliud
 adstruere fortuna poterat? Bong.
 Ita Vell. Patercul. 2. 55. Victus à
 Casare Pharnaces, vix quicquam
 gloriæ ejus adstruxit. Plin. Paneg.
 74. c. 74. Nihil felicitati suæ putat
 adstrui posse. Bern.

Aduersus Romanos pugnam]
 Postrema Pyrrhi cum Romanis
 pugna fuit ad Beneuentum, vbi
 victus est à M. Curio.

CAP. IV. 1. Hiero] Postrema hi-
 storiola huius libri narrat initia
 Hieronis, postremi regis Syracusa-
 ni, qui celebratur à Theocrito, in
 Idyllio 16. Non est autem Hiero
 antiquior illo, quem laudat Pinda-
 rus in prima Olympiorum. Serig.

4. Quippe genitus] Quæ hic de
 Hierone referuntur, citat Saresbe-
 riens. Policratici lib. 1. cap. 13. De

eo Plautus Menæch. 2. 3. 59. Bong.
 Hieroclyto] Paul. Leopardus,
 Emendation. lib. 17. cap. 10. monet
 legendum Hierocle. & ita Pausa-
 nias lib. 6. pag. 365. 12. Bern.

A Gelo] Rectius à Gelone. Bern.
 5. Pudibundum] Malim puden-
 dum. Sed in hoc librorum consen-
 su nihil mutandum. Alia notione,
 38. 8. 15. Quæ omni studio occul-
 tanda pudibundo viro erant. Bern.

7. Apes congesto] Simile est quod
 de Platone referunt.

Apes &c. aluere] Idem de Pinda-
 ro refert Aelianus var. hist. 12. 45.
 & de Ioue. Seruius ad Virg. Aen. 3.
 104. Bern.

8. Responso aruspicum] Quam
 incerta & vana apum apud Genti-
 les auguria? Hic regnum porten-
 dunt. Ante Pharsalicam pugnam
 apes aræ insidentes, & in nauibus
 conspectæ. Dioni & Pompeio
 Magno cladem paulo post secu-
 tam

ei portendi caneant, paruulum recolligit, omnique studio ad spem maiestatis, quæ promittebatur, instituit. Eidem in ludo inter coæquales discenti, lupus tabulam, in turba puerorum repente conspectus, eripuit. Adolescenti quoque, prima bella ineunti, aquila in clypeo, noctua in hasta consedit. Quod ostentum, & consilio cautum, & manu promptum, regemque futurum significabat. Denique aduersus prouocatores sæpè pugnavit, semperque victoriam reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est. Pulchritudo ei corporis insignis, vires quoque in homine admirabiles fuere: in alloquio blandus, in negotio iustus, in imperio moderatus: prorsus ut nihil ei regium deesse, præter regnum, videretur.

nam prænotarunt. Idcirco, cum in Bruti exercitum examen apum procubisset, aruspices castra mutare eum iusserunt: ne in hoc loco damni aliquid & detrimenti acciperet. vid. Peuc. de Augur.

10. *Noctua in hasta*] Potest hoc accidisse, cum Agathocles, bello Punico, noctuas compluribus per castra locis clam emisit, quæ per agmen volitantes, dum clypeis galeisque insident, animos militum confirmabant, pro felici id augurio accipientibus singulis, propterea quod Mineræ sacrum id animal habetur. Diodorus, 20. 11. Videatur adagium *Noctua volat*. Bern.

Noctua] Incerta apud ipsos Gentiles hæc fuere auguria. Noctuum

enim, si volasset, victoriam nuntiare credebant: eademque in hasta Pyrrhi regis, contra Argos euntis, cum consedisset, fatum illi & discrimen extremum portendit & attulit. Peuc.

15. *In imperio moderatus*] Ea fuisse Hieronem modestia refert Liuius, ut nec vestis habitu, nec alio vlllo insigni à ciuibz ceteris discerni potuerit.

Ve nihil ei regium] Ex hoc loco doctissimom Aduersariorum scriptor, 46. 7. explicat illud Senecz Thyest. vers. 470.

Immane regnum est, posse sine regno pati.

Rectius admirandi iudicij vir. H. Grotius ad Lucanum, 5. 314. Bern.

B R E V I A R I V M C A P I T V M.

- 1 *Græcia ciuitates alie in alias assurgunt.*
- 2 *Ptolemæi Macedonis in sororem Arsinoën conspiratio.*
- 3 *Incestuosæ Ptolemæi & Arsinoës nuptiæ, tragicis casibus soluantur.*
- 4 *Gallorum, qui Ptolemaum vicerunt & interfecerunt, in Macedoniam irruptio.*
- 5 *Quo strategemate Ptolemaum aggressi sint, & oppresserint. Macedonum luctus & instauratio.*
- 6 *Alia Gallorum Brenno Duce in Græciam expeditio: & de spoliatiōe Delphici templi consilium. Huius templi & oraculi descriptiones.*
- 7 *Brenni & aliorum consultatio, de templi oppugnatione; & hortatio ad milites.*
- 8 *Oppugnatio irrita, & clades Gallici exercitus, Brenno interfecto.*

C A P. I.

- 1 **D**VM hæc in Sicilia geruntur, interim in Græcia dissidentibus inter se bello Ptolemæo Cerauno,
- 2 & Antiocho, & Antigono, regibus: omnes ferme Græciæ ciuitates, ducibus Spartanis, velut occasione data, ad spem libertatis erectæ, missis inuicem legatis, per quos in societatis fœdera alligarentur, in bellum prorumpunt: &, ne cum Antigono, sub cuius regno erant, bellum cepisse viderentur, socios eius
- 3 Ætolos aggrediuntur, causas belli prætendentes, quod
- 4

consensu

CAP. I. Ptolemæo Cerauno, & Antiocho.] Primus successor Alexandri in Aegypto fuit Ptolemæus Lagus; Secundus fuit Ptolemæus Philadelphus. Huius frater fuit

Ptolemæus Ceraunus, vulpinator ille. Strig.

Antiocho] Antiochus Soter, Syriæ & Asiæ rex.

consensu Græciæ sacratum Apollini Cirræum campum,
per vim occupassent. Huic bello ducem deligunt Arean;
qui adunato exercitu, vrbes, sataque in his campis posi-
ta, depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit.
Quod cum è montibus conspicati Ætolorum pastores
essent, congregati admodum quingenti, sparfos hostes,
ignorantesque quanta manus esset, quoniam conspe-
ctam illis metus & incendiorum fumus abstulerat, con-
fectatur, trucidatisque admodum nouem millibus, præ-
dones in fugam verterunt. Reparantibus deinde Spar-
tanis bellum, auxilium multæ ciuitates negauerunt, exi-
stimantes, dominationem eos, non libertatem Græciæ,
querere. Interea inter reges bellum finitur: nam Ptole-
mæus, pulso Antigono, cum regnum totius Macedonia
occupasset, pacem cum Antiocho facit; affinitatēque
cum Pyrrho, data ei in matrimonium filia sua, iungit.

CAP. II. Exinde externo metu deposito, impium &
facinorosum animum ad domestica scelera conuertit,
insidiasque Arsinoë sorori suæ instruit: quibus & filios
eius vita, & ipsā Cassandreæ vrbis possessione priuaret.
Præterea ei dolus fuit, simulato amore, sororis matrimo-
nium petere. aliter enim ad sororis filios, quorum re-
gnum occupauerat, quam concordie fraude peruenire
non poterat. Sed nota scelerata Ptolemæi voluntas so-
rori erat. Itaque non credenti, mandat, *velle se cum fi-
liis eius regni consortium iungere: cum quibus non ideo
se armis contendisse, quoniam eripere his regnum; sed
quod id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret arbi-
trium*

4. Cirraum campum] De quo
Pausanias in Phocicis, Diodorus
lib. 16. & Plinius, 4. 3. Bong.

5. Arean] Ita veteres: Plutarch.
in Pyrrho, c. 58. & Pausan. Atticis,
Rex Lacedæmoniorum est A'p'p'c.
Bong.

8. Filia sua] Antigone, quæ tamē
Ptolemæi priuigina verius. Plutar-
ch. in Pyrrho, cap. 6. Bern.

CAP. II. 2. Simulare
amore] Guntherus Ligurin. 10.
291.

Nulla quidem pestis magis est
operosa nocendi,
Quam simulacris amare nimium-
que domesticus hostis.

4. Id facere sui muneris] Vide
supra, 13. 4. 2.

- 5 *trum iurifurandi: quo praesente apud deos patrios, qui-*
 6 *bis vellet obsecrationibus, se obligaret.* Incerta Arsinoë
 quid ageret: si mitteret, decipi perjurio: si non mitte-
 ret, prouocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat.
 7 Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos matrimonio
 suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis suis
 8 Chodionem: quo perducto in sanctissimum Iouis
 templum, veterimæ Macedonum religionis, Ptole-
 mæus sumptis in manus altaribus, contingens ipsa si-
 mulacra & puluinaria deorum, inauditis vltimisque
 9 execrationibus adjurat, *se sincera fide matrimoniura*
sororis petere; nuncupaturumque se eam reginam; ne-
que in contumeliam eius se aliam uxorem, aliosve,
 10 *quam filios eius liberos habiturum.* Arsinoë postquam
 & spe impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre col-
 loquitur: cuius vultus, & blandientes oculi, cum fidem
 non minorem, quam iusiurandum promitterent, recla-
 mante Ptolemæo filio *fraudem subesse*, in matrimo-
 nium fratris concedit.

- 1 CAP. III. Nuptiæ magno apparatu, lætitiæque om-
 2 nium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exer-
 citu, capiti sororis diadema imponit, reginamque eam
 3 appellat. Quo nomine in lætitiæ effusa Arsinoë, quia
 quod morte Lyfimachi prioris mariti amiserat, recepisset;
 vltro virum in urbem suam Cassandreæ inuitat,
 4 cuius vrbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur
 virum,

8. *Sumptis in manus altarib.]*
 Quod moris fuisse veteribus in
 iurejurando, Brissonius Formul. l.
 8. probat ex Plauti Rudente, 5. 2.
 49. & ex illo Iuuenal. satyr. 14.
 218.

*Falsus erit testis, vender perju-
 ria summa*
Exigua, Coreris tangens aram-
que pedemque.

Sumptis in manus altaribus]
 Vnde & Varro dicit aras antiqui-
 tus aras dictas, vide Macrobiū.

10. *Ptolemæo filio]* Lyfimachum
 & Philippum paulo post com-
 memorat: Ptolemæi non memi-
 nit. Id mouit quoddam, vt hoc
 loco pro Ptolemæo, *Lyfimachum*
 reponerent. Ego nihil muto, cum
 præsertim in prologo huius libri,
 Ptolemæum quendam Lyfimachi
 filium nominet. Bong.

CAP. III. 2. *Diadema im-*
pon.] De coronatione reginarum
 operæ pretium est inspicere C.
 Paschaliū coron. 10. 8. Bern.

4. *Aras.*

virum, diem festum vrbi in aduentum eius indicit: domos, templa, ceteraque omnia exornari iubet: aras ubique hostiasque disponi: filios quoque suos, Lyfimachum sexdecim annos natum, Philippum triennio minorem, vtrumque forma insignem, coronatos occurrere iubet. Quos Ptolemæus ad celandam fraudē, cupide & vltra modum veræ affectionis amplexus, osculis diu fatigat. Vbi ad portam ventum est, occupari arcem iubet, pueros interfici. Qui cum ad matrem confugissent, in gremio eius, inter ipsa oscula trucidantur. Proclamante Arsinoë, quod tantum nefas aut nubendo, aut post nuptias contraxisset, pro filiis sæpe se percussoribus obtulit: frequenter corpore suo puerorum corpora amplexata protexit: vulneraque excipere, quæ liberis intendebantur, voluit. Ad postremum etiam spoliata funeribus filiorum, scissa veste, & crinibus sparsis, cum duobus serualis ex vire protracta, Samothraciam in exilium abiit; eo miserior, quod mori cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptolemæo inulta scelera fuerunt. Quippe diis immortalibus tot perijuria, & tam cruenta patricidia vindicantibus, breui post à Gallis spoliatus regno, captusque, vitam ferro, vt meruerat, amisit.

CAP. IV. Namque Galli abundantī multitudine, cum

4. *Aras ubique hostiasque disponi*] Fædam hanc adulationem in aduentu virorum principum antiquitus usurpatam, Lipsius not. 77. ad Tacit. histor. docet ex Val. Max. 9. 1. 5. Cæsare bell. Gall. 8. 51. Suetonio Calig. 13. 2. & Plinio Panegy. c. 23. Quibus adde Curtium, 5. 1. 33. Plutarchum in Dion. c. 37. rursusque Suetonium Aug. 98. 3. Bern.

5. *Iubet*] Inepte repetitum videtur ex præcedente timatio. Bern.

6. *Vltra modum*] Quanto magis falsa sunt quæ fiunt, tanto plura faciunt. Sic annoal. 1. 77. Perisse Germanicum nulli jactantius ma-

rent, quam qui maxime læantur.

9. *Scissa veste*] Verus ille in lectu mos, sicuti & squalido habitu crines spargere, nonnunquam & cineribus fœdare.

CAP. IV. 1. *Namque Galli abundantī multitudine*] Liviū libro, 5. decad. 1. & lib. 8. decad. 4. duas causas recitat, quæ Gallos impulerunt, vt relicta patria alias sedes quærerēt. Vna est inopia cōmeatuum. Cum enim gens Gallica esset populosa, nō potuit ager Gallicus tantam multitudinē alere & sustentare. Quare, vt patriam exonerarent prægrauante multitudi- ne coloniz Gallorum in alias gen-

- cum eos non caperent terræ quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas, velut ver
 2 sacrum miserunt. Ex his portio in Italia cōsedit, quæ &
 3 urbem Romanam captam incendit; & portio Illyricos
 finus,

tes deductæ sunt. Altera causa fuit spes prædæ. Etenim Galli huius multitudinis sua, quæ difficulter arceri & reprimi poterat, sperabant sibi omnia cessura esse, omnia fore prona. Hac spe incitati non modo Alpes, quæ diuidunt Italiam à Gallia & Germania, transcenderunt, sed etiam in Asiam usque penetrarunt duce Brenno, quibus sedes etiam tributa est à regibus Asia in ea parte, quæ postea Galatia dicta est. Strig.

Abundantæ multitudinis Cuius causam adducit Strabo sub initium lib. 4. quia scilicet mulieres Gallicæ & fecundæ sunt, & educatrices bonæ. Bern.

Cum eos non caperent terræ Strabo lib. 4. pag. 139. f. verisimile esse ait, Gallos (Tectosages) quondam potentia ac multitudine hominum excelluisse adeo, ut oborta seditione magnam multitudinem suorum domo expulerint. B.

Ver sacrum Primus hunc locum ex vet. libris emendauit P. Pithæus aduersus lib. 1. c. 6. Quid sit ver sacrum docent Festus in *ver sacrum*: & in *Mamertini*: Liuius 12. 9. 7. & 34. 43. 1. Sisenna, 4. historiar. apud Nonium in *ver sacrum*, & in *damnare*; nam duo illa fragmenta coniungenda esse notarunt alij: Eusebius in *Chronico*: *Lacedæmonij ver sacrum destinantes*, *Heraclæam urbem condunt*. B. Addendus Plinius l. 3. c. 13. pr. Strabo l. 5. pag. 172. f. & præcipue Dionysius Halicarnassensis, qui lib. 1. cap. 16. *Mores quodam*, inquit *antiquos à multis tam Græcis quàm barbaris recepto quoniam vulgi multitudo in aliqua ciuitate nimis excreueret, nec alimenta domi omnibus sufficerent, aut aliqua calamitas coge-*

ret minui multitudinem, deo cupiens sacantes quantum hominum annus pareret, emittebant armis instructos sui finibus. Ibi vero ut possint caricuri patria, nisi aliam pararent quæ se reciperet, quicquid terrarum armis acquisissent aut gratia, habebant vice patriæ: creditumque est, eis adesse deum cui dicabantur, & supra humanam spem prosperare huiusmodi colonias. Idem initio libri 2. de Aboriginibus: *Hi fuerunt quædam diu sacrata iuuentus, patrio ritu à parentibus missa ad incolendas sedes quas fortuna datura esset.* Ex quibus apparet, *ver sacrum* (ἐὶς τὸν ἱερὸν Straboni) non ideo sic dici, quod emissæ tali voto iuuentus execrabilis esset, ut vult vir doctus, hæc explicans ex Scæuo ad illud Virgilij, *auri sacra fames*. Vade & Sisenna *Histor.* lib. 4. citante Nonio, *Ver hoc religiosum* appellat. Bern.

2. *Urbem Romanam captam* *Ἐγερολογία* urbis Romæ captæ à Gallis *δοτ. τ. κτλ. στ.*, id est, à condita urbe anno 360. testibus Liuius in lib. 5. decad. 1. polyb. lib. 1. & Plutarcho in vita Camilli, Et si autem multa sunt in historia digna consideratione: tamen imprimis notandum est exemplum amoris erga patriam in Camillo, qui cum ab ingratis ciuibz in exiliū pulsus esset, non imitatus est Coriolanum inferentem bellum patriæ, sed commoda patriæ sibi prima putauit, & urbem Romæ captam à Gallis excepto Capitolio, suis ac profligatis, vel, ut verius dicā, ad vnum cælis copiis Gallorū recuperauit & in veterē libertatē ac dignitatē vindicauit. Strig.

finus, ducibus auibus (nam augurandi studio Galli præter ceteros callent) per strages Barbarorum penetrauit, & in Pannonia confedit: gens aspera, audax, bellicosa, quæ prima post Hercule, cui ea res virtutis admirationem & immortalitatis fidem delit, Alpiû inuicta juga, & frigore intractabilia loca transcendit: ibi demitis Pannoniis, per multos annos cum finitimis varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, diuisis agminibus, alij Græciam, alij Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere. Tantusque terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non laceſſiti, vltro pacem ingenti pecunia mercarentur. Solus rex Macedonia Ptolemæus, aduentum Gallorum intrepidus audiuit, hisque cum paucis & incôpositis, quasi bella non difficilior, quam scelera patrentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Dardanorum quoque legationem, viginti millia armatorum in auxilium offerentem, spreuit; addita insuper contumelia: actum de Macedonia dicens, si cum totum Orientem

3. *Augurandi studio Galli*] Exemp'o De iorariu Gallorum in Asia rex est, quam nihil unquam nisi auspicio geſſiſſe, Cicero refert de diuinat. l. 1. 15. Sed & consanguineos Gallorum Germanos auspicia forteſque ut quos maxime obseruaſſe scribit Tacitus, Germ. c. 10. Bern.

Callent] Mallem clarent. Bong.
Audax, bellicosa] Strabo lib. 4. pag. 135. 12. genus Gallorum ait esse bellicosum, & ferox, & ad pugnam promptum: ceterum ingenio simplici, ac nulla malignitate denincto. Et Gallos natura bellicosam gentem vocat Sallustius Cat. 40. 2. & gloria belli ante Romanos fuisse (sic enim est in vet. codice, Cat. 53. 3.) qui sic habuere, alia omnia viuenti sua prona esse; cum Gallis pro salute, non pro gloria cerare. Iug. 114. 2. B. Addendi Cicero de prov. cons. cap. 13. Cæsar de bello Gall. 5. 24. Tacitus

in Germ. cap. 28. & in Agr. cap. 11. Bern.

Prima post Hercule] De quo Silius Italicus. 3. 496.

Primus inexpectas adit Tirynthius arces, &c.

Et Am. Marcellinus, 15. 26. Primam (per Alpes viam) Thebanus Hercules, ad Geryonem exinguendum & Tauriscum lenius gradiens, prope maricimas composuit Aples, &c. De eodem, Diodor. Sicul. 4. 19. Bern.

Inuicta] Forſan inuicta rectius est. Bern.

6. *Hortante successu*] Pro quo veniſſe. Sueton. Ner. 20. 4. blandente profectu. Virgilius Aeneid. 5. 210.

— *successuque acrior ipſo.*

8. *Ptolemæus*] Pausanias in Atticis, & Phocicis, quem lege de hac Gallorum in Græciam irruptione, & Delphorum obſidione, Bong.

Orientem soli domuerint, nunc in vindictam finium
 10 *Dardanis egeant: milites se habere filios eorum, qui sub*
Alexandro rege stipendia, toto orbe terrarum victores,
 11 *fecerint. Quæ ubi Dardano regi nuntiata sunt, incly-*
tum illud Macedonia regnum breui, immaturi iuuenis
temeritate, casurum dixit.

7 C A P. V. Igitur Galli, duce Belgio, ad tentandos
 Macedonum animos, legatos ad Ptolemæum mittunt,
 2 offerentes pacem, si emere velit: sed Ptolemæus inter
 3 suos, belli metu pacem Gallos petere gloriatus est. Nec
minus ferociter se legatis, quam inter amicos jactauit;
aliter se pacem daturum negando, nisi principes suos
obsides dederint, & arma tradiderint. non enim fidem
 4 *se nisi inermibus habiturum.* Renuntiata legatione, ri-
 5 sere Galli, vndique acclamantes, *breui sensurum, sibi an-*
illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis diebus,
 6 prælium conferitur, victique Macedones cæduntur.
 7 Ptolemæus multis vulneribus saucius capitur: caput
 8 eius amputatum, & lancea fixum, tota acie ad terrorem
 9 hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga
 seruauit: ceteri aut capti, aut occisi. Hæc cum nun-
 tiata per omnem Macedoniam essent, portæ urbium
 clauduntur; luctu omnia replentur: nunc orbita-
 tem amissorum filiorum dolebant: nunc excidia
 urbium.

11. *Iuueni temerit. cas. Cicero*
de inuent. 1. 3. Cum ad gubernacula
rei publ. temerarij atque audaces
homines accedunt, maxima ac
miserrima naufragia fiunt.

C A P. V. 1. Igitur Galli duce Belgio. Pausania hic est Bódy. Sed male, ut puto. Voss.

Belgio [Vnde Belgæ putantur dicti Sed hæc antiquitatibus obruta. Etiam Belgites. populi Pannoniæ apud Plinium lib. 3. c. 25.]

3. *Nec minus fer. se leg.* Simillima recordia imp. Diogenes legationem Sultani, pacis conditiones

offerentem, contemptim reliquit, & timorem interpretatur, quæ confidentia ac leuitas erat. Zonar. tom. 3. Sapienter Aristhenus apud Iulium, 32. 21. 27. Achæos suos hortatur, ne Romanos amicisiam vero petentes fastidiant, nec enim eorum id metu facere, sed quod rogant, cogere posse. Bern.

6. *Ptolemæus multis vulneribus saucius* Iustinus hic à Gallis regno spoliatum, captumque, vitam ferro amisisse ait: Plutarchus autem in vita pyrrhi, contra Galatas profectum cum exercitu periisse.

urbium metuebant: nunc Alexandri, Philippique regum suorum nomina, sicuti numina, in auxilium vocabant. *sub illis se non solum tutos, verum etiam victores orbis terrarum extitisse, ut tuerentur patriam suam, quam gloria rerum gestarum calo proximam reddidissent; ut opem afflictis ferrent, quos furor & temeritas Ptolemæi regis perdidisset,* orabant. Desperantibus omnibus, non votis agendum, Sosthenes vnus de Macedonum principibus, ratus, contracta iuuentute, & Gallos victoria exultantes compescuit; & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniae affectantibus, ignobilis ipse præponitur: & cum rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in regis, sed ducis nomen iurare milites compulit.

CAP. VI. Interea Brennus, quo duce portio Gallorum in Græciam se effuderat, audita victoria suorum, qui Belgio duce Macedones vicerant; indignatus parta victoria opimam prædam, & Orientis spoliis onustam tam facile relictam esse, ipse adunatis ex millibus pedum, & xv. millibus equitum, in Macedoniam irrupit. Cum agros villasque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facile vincuntur. Itaque cum victi se Macedones intra muros urbium condidissent; victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniae agros deprædatur. Inde quasi terrena iam spolia sorderent, animum ad deorum immortalium templa conuertit, scurriliter iocatus, *locupletes deos largiri hominibus oportere.*

12. Non votis &c.] Sallust. Catil. 52. 26. Non votis, neque supplicis, Deorum auxilia parantur &c.

13. Ignobilis ipse] Non regio sanguine cretus: sed tamen vnus principum procerumque regni. Bern.

14. Non in regis, sed &c.] Ita fere Mezerulus apud Liuium, 29. 29. 7. Vide supr. Notam ad 9. 4. 2. & Amiat. dissert. 1. in Tacitum,

CAP. VI. 1. Et quindecim millibus equitum] Mox us in præf. tantum recenset Diodorus in epitome lib. xxii. Voss.

4. Locupletes Deos, &c.] Quæ scurrili cauillatione Dionysius etiam vsus, mensas argenteas de omnibus delubris iussit auferri: in quibus quod more veteris Græciæ inscriptum esset, DONORVM DEORVM.

tere. Statim igitur Delphos iter vertit, prædam religioni, aurum offensæ deorum immortalium præferens, quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant, affirmabat. Templum autem Apollinis Delphis positum est in monte Parnaso, in rupe undique impendente

ut se eorum bonitate velle dicebat. Idem victorialis aureas, & pateras coronasque, qua simulacrorum porrectis manibus sustinebantur, sine dubitatione tollebat, eaque se accipere non auferre dicebat. Esse enim stulticiam, à quibus bona precaremur, ab iis porrigentibus & danibus nolle sumere. Cicero de natur. deor. 3. 34. Bern.

6. Templum autem Apollinis] Præter Pausaniam, vide & Strabonem lib. 9. pag. 288. B. Originem Oraculi Delphici refert Diodorus, 16. 26 Bern.

Templum autem Apollinis Delphis.] Diodorus Siculus libro 16. refert, cum Delphis antiquis temporibus ingens terræ hiatus extitisset, qua postea parte templi penetrabilia, id est, adyta fuerunt, accedentes capellæ (nondum enim mons incolebatur) & accedentes propius ad hiatum mox cum sonitus tum gestus mirificos edere coeperunt. Hæc custodem gregis miratum venisse & ipsum ad hiatum, eique idem quod capris accidisse. Quo divulgato alij de vicinia complures experiri volentes, quæ res esset, progressi ad hiatum illum, statim monte se alienari, & ut Græci aiunt, ἐν δαίμονι, id est, numine corripiti senserunt. Quam terræ diuinitatem attribuentes, multis annis in rebus quique dubiis illo pro se oraculo fuit usus, cum telure esse χοινοποιον, id est, officinam quandam responsorum statuerent. Postea cum permulti in illo furore præcipientes in hiatum ferrentur, placuit vaticinandi munus virgini delegare, quam & ἱερόφάνη & ἱερὸν ἀνθράκιον appellarunt. Ut tamen hæc

illo fungi tuto posset, machinam quandam extruxerunt, super qua sine periculo posset exultare & oracula reddere, quæ cum tres bases haberet, Tripodis nomen obtinuit. Addit etiam Diodorus, aliquantisper huic muneri virginem præfuisse: deinde quinquagenariam feminam sacerdotem constitutam. Quod autem verissima responsa dari crederentur Delphis, τὰ δὲ τριποδίου prouerbiali figura dici coeperunt, quæ vera & indubitata sunt. Strig.

Parnaso] Græcos varie scribere hoc nomen obseruamus: Πάρνασος, Πάρναξος, Πάρνησος, Πάρνηξος, & Πάρνηξ quoque, sit fides Hesychio, nec vicinitate duorum nominum deceptus, Parnethem Atthidis montem cum hoc Phocidis confundat. Nugantur Græci Grammatici Parnassum quasi Larnassum fuisse dictum: quod in eo monte διονυσίαρχος, hoc est, arca constitisset. Nos alibi dicebam* & Bæotiz & vicinæ Phocidis pleraque loca à Cadmo & aliis Phœnicibus aut Syris fuisse condita. Cuius rei etiam si Plutarchus atque alij, historici siluissent, appellationes tamen ipsorum manifestam fidem facerent, ab ea origine esse huic monti nomen. פָּרְנֶס Parnes Syris est ῥέμας. & פָּרְנָס Parnasin, Pastores. inde Parnassus αἱ βοῦμαι. Sic montem dixerunt, ubi greges suos pascebant. Similiter à verbo פָּרַס Parnak huc Pharnak fuit in Asia vsitatum nomē Pharnaces: cui respondent Græca Hedycharis & Hedyllus. Nam Syrum verbum significat

dente: ibi ciuitatem frequentia hominum facit: qui ad affirmationē maiestatis vndique cōcurrentes, in eo saxo confedere: arque ita templum & ciuitatē non muris, sed præcipitia; nec manu facta sed naturalia præsidia, defendunt: prorsus vt incertum sit, vtrum munimentum loci, an maiestas dei plus hic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quamobrem & hominum clamor, & si quando accedit tubarum sonus, personantibus & respondentibus inter se rupibus, multiplex audiri, ampliorque quam editur, resonare solet. Quæ res maiorem maiestatis terrorem ignaris rei, & admirationem, stupentibus plerumque affert. In hoc rupis anfractu, media ferme montis altitudine, planities exigua est, atque in ea profundum terræ foramen, quod in oracula patet: ex quo frigidus spiritus, vi qua-

significat ἡδυσπασίην. Mons quoque Helicon ab ἡλῆ Halac videtur appellatus, quod eo loci conuenirent, Citheron à κῆρ Καθαρ rupes. Omitto similia nomina in eodem tractu multa, quæ ad eandem originem facile fuerit reuocare. Casaubonius.

In rupe] Qua causa Theocritus epigr. 1. Ἀλκίδα πῆρεον, similiter Orpheus in Argon. Πάριος ἰδα πῆρεον appellat. Bern.

7. In formam theatri] Strabo lib. 9. pag. 389. m. θεατρικὸς δῆμος. B. Lycophron in Cassandra, v. 600. locum ejusmodi θεατρικὸν ποῖον hoc est, theatricum appellat, lib. 6. in descriptione Thessaliæ: hi omnes montes theatriali more curvantur. Bern.

9. Profundum terra for.] A mss. quobus Fuldenibus abest ἡ foramen: & puto eleganter dici posse profundum terra absolute: cum profundum nihil aliud sit, quam quod porro, id est, longe habet fundum. Vade ridicule & more suo Plautus Captiv. 1. 2. 79. παρασῖθεν τρεντρε, profundum vocabat. Modius.

Frigidus spiritus] qui spiritus ubi vetustate abolitus, voluit Plutarchus desuisse oracula.

Frigidus spiritus] Eusebius lib. 5. vt opinor, de præparatione Evangelica, recitat querelam Porphyrij, qui grauiter questus est, inde vsque à nato Christo nullam posse vtilitatem capi ex diis, propterea quod miracula & oracula deserint. Et Plutarchus in quodam libello quærit anxie causas, cur sua ætate conticuerint oracula, & ridicule digitum intendit ad materiam, asserens oracula Delphica & alia conticuisse propter mutationem meatuum subterraneorum, quos putat ruina aliqua aut vetustate insigniter mutatos esse; & exemplum adfert de venis metallicis, quæ non sunt perpetuæ, sed suam habent periodum. Sed veram huius rei causam monerat vox diuina in Genesi cap. 3. Semen mulieris conteret caput serpentis, hoc est, vt Ioannes. 1. epist. cap. 3. interpretatur: Filius Dei apparuit, vt destruat opera Diaboli, id est, ἔργα & πῆρεον ἔργα sunt peccatum & mors, πῆρεον sunt ludii & præstigia oraculorum.

dam velut vento in sublime expulsus, mentes varum in vecordiam vertit; impletasque deo, responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur ibi & opulenta regum populorumque visuntur munera; quæque magnificentia sui, reddentium vota gratam voluntatem, & deorum responsa manifestant.

CAP. VII. Igitur Brennus cum in conspectu haberet templum, diu deliberavit, an confestim rem aggrediretur: an vero fessis via militibus, noctis spatium ad resumendas vires daret. Emanus & Thessalorus duces, qui se ad prædæ societatem junxerant, amputari moras jubent, dum imparati hostes, & recens aduentus sui, terrore esset: interjecta nocte & animos hostibus, forsitan & auxilia accessura, & vias quæ tunc pateant, obstructum iri. Sed Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vino, ceterisque commeatibus referta rura inuenit, non minus abundantia, quam victoria lætum per agros se sparserat; desertisque signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur. Quæ res dilationem Delphis dedit. Prima namque opinione aduentus Gallorum prohiberi agrestes oraculis feruntur, messes, vinaque villis efferre: Cuius rei salutare præceptum non prius intellectum est, quam vini, ceterarumque copiarum abundantia, velut mora, Gallis obiecta, auxilia finitimorum

Et in Evangelio Lucæ Christus inquit cap. 10. *Fortis tanctissimè tenet domum, & ea, quæ sunt in domo, donec veniat aliquis fortior, qui eum exarmat & spolia ad se transferret.* Ex his dictis non est obscurum, quid hac de re existimandum sit. *Scrig.*

CAP. VII. 2. *Recens aduentus sui, terrore esset.* Forte laborat hic locus scribendumque, recens aduentus sui terrore esset. Freinsh.

4.5.6.2.] Tacitus Hist. 4. 78. Ob-

stat vincentibus præcium inter ipsos certamen, hoste omisso spolia confestim. Quod genus exempla monitaque collegerunt, Amiratius in Tacit. 17. 9. Camerar. hor. subcis. 3. 29. Piccartus obseru. 10. 8. Prædæ obiectu hostem sustinentium exempla alia sunt in Plutarch. Lucullo c. 34. Polyæno strateg. lib. 7. ubi de Mithridate: Frontino, 2. 13.

5. Pro victoribus.] Vide Notam 33. 3. 9.

nitimorum conuenere. Prius itaque urbem suam Delphi, aucti viribus sociorum, permuniuere, quam Galli vino, velut prædæ, incubantes, ad signa reuocarentur. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu peditum sexaginta quinque millia: Delphorum sociorumque non nisi quatuor millia militum erant; quorum contemptu Brennus ad acuendos suorum animos, prædæ vbertatem omnibus ostendebat, statuasque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse: plusque in pondere, quam in specie habere prædæ affirmabat.

CAP. VIII. Hac asseueratione incitati Galli, simul & hesterno mero saucij, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra Delphi plus in deo, quam in viribus reponentes, cum contemptu hostium resistebant, scandentesque Gallos à summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repente vniuersorum templorum antistites, simul & ipsi vates, sparsis crinibus, cum insignibus atque infulis, pauidi vecordesque in primam pignantium aciem procurrunt: aduenisse deum clamant; eumque se vidisse desilientem in templum per culminis apertæ fastigia. Dum omnes opē dei suppliciter implorant, iuuenem supra humanū modum insignis pulchritudinis, comitesque ei duas armatas virgines, ex pro-

10. *Statuasque cum quadrigis*] Herodotus narrat. in lib. 1. Cræcium regem Lydorum opulentissimum, qui habuit diuites venas auri & argenti, donasse templo Delphico mille lateres ex solido auro fufos; ex hac materia aurea facta est ara rota aurea, ἄλκυονος. Strig.

CAP. VIII. 1. *Aëro saucij*] Οἱ ἀεροπλήγες, & μεθυπλήγες apposite dicuntur Græcis. vide Gruter. suspition. 8. 13. & supr. not. ad 1. 8. 8. Bern.

3. *Simul & ipsi vates*] Mss. Fulcenses, simul & ipsa vates; quod

conuenit satis cum eo quod sequitur, *sparsis crinibus*, & erant omnino pleræque feminae Apollinis sacerdotes, eiusque instinctu responsa consulentibus dantes Virgil. Aen. 6. 65.

— *enque, o sanctissima vates, Præscia venturi.* —

Delphis imprimis, vbi Phabades vocabantur hæ vates, siue Pythia. Vide Strabonem lib. 9. Mod. Bern.

Sparsis crinibus] Quod est fanaticorum.

Infulis] Vide supra.

6. *Audisse*

- 6 *pinquis duabus Diana Minervaque adibus occurrisset, nec*
oculistantum hac se perspexisset: audisset etiam stridorē
 7 *arcus, ac strepitum armorum: proinde ne cunctarentur,*
diis antesignans, hostem cedere, & victoriæ deorum so-
cios se adungere, summis obsecrationibus monebant.
 8 Quibus vocibus incensi, omnes certatim in prælium
 9 prosiliunt. Præsentiam dei & ipsi statim sensere, nam &
 terræ motu portio montis abrupta, Gallorum stravit
 exercitum, & confertissimi cunei non sine vulneribus
 10 hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas
 est, quæ grandine & frigore saucios ex vulneribus ab-
 11 sumpsit. Dux ipse Brennus, cum dolorem vulnerum fer-
 12 re non posset, pugione vitam finiuit. Alter ex ducibus,
 punitis belli auctoribus, cum decem millibus saucio-
 13 rum citato agmine Græcia excedit. Sed nec fugienti-
 bus fortuna commodior fuit: siquidem pauidis nulla
 sub tectis acta nox; nullus sine labore & periculo dies;
 14 assidui imbres & gelu, nix concreta, & fames, & lassitu-
 15 ras infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quo-
 que

6. *Audisset etiam strid. arc.] Vir-*
gil. Aen. 9. 659.

Agnouere deum proceres, diui-
naque tela

Dardanida, pharceramque fuga
sensere sonantem.

Vide de hoc auctoris loco Sares-
 berienf. Policrat. 6. 17. Bern.

9. *Et terramotu portio] Compara*
 cum hoc loco Gallicæ cladis de-
 scriptionem, quæ est in Phocicis
 Pausania. Is xxvi millia Gallo-
 rum, partim ferro, partim tempe-
 state, & metu Panico, partim fame
 scribit in Phocide cecidisse. De
 Brenni morte vide præterea Val-
 ler. Max. 1. 1. 18. Bern.

Cunei] Conglobata moles intelli-
 gitur: cuneus autem proprie instru-
 mentum ferreum, cuius prima pars
 acutior, altera amplior & latior.
 Hinc & ad alia derivatur. Nam &

cunei militares & acutæ lapidum
 moles à similitudine dicuntur.

11. *Cum dolorem vulnerum ferre*
non posset, pugione vitam finiuit.]
 Atqui Pausanias inquit, illum vul-
 neratum, veneno vitam finiuisse,
 pudore scilicet acceptæ in Græcia
 cladis. Sed conciliat hos Diodorus:
 Bpivθ̄ ἢ ἀνοχτὸν πάλω ἰμ-
 εροντὲς ὅψον, ἰαυτὸν ἀπέκοξε.
 Voss.

13. *Pauidis nulla sub tect.] Ne-*
que enim ulla merueribus quies:
 supr. 2. 13. 11. siue, ut loquitur P. Sy-
 rus, *Merui cum venie, rarum ha-*
ber somnus locum: Orosander. Stra-
teg. cap. 42. Qui in periculis ver-
santur, si ne si permittatur quidem,
somno frui vellent. Nam metu peri-
culi, etiā quo tempore licet quiesce-
re, velut urbe iamiam capiendā,
vigilare coguntur. Adde Marcellin.
 lib. 2. 5. princ. 16. Ne

que nationesque, per quas iter habebant, palantes velut prædam factabantur. Quo pacto euenit, ut nemo ex 16 tanto exercitu, qui paulo ante fiducia virium etiam aduersus deos contendebat, vel ad memoriam tantæ cladis, superesset.

16. Nemo ex tanto exercitu] Polybius, 4. 49. eos qui superauerint, circa Byzantium constitisse, ibique imperium condidisse scribit. B.

Quin etiam auctor infr. 32. 3. 6. ipse sibi contrarius, partem horum Gallorum in Asiam, partem in Thraciam exorres fugisse scribit. Bern.

LIBER XXV.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Gallorum in Antigonum, Macedonia Regem, conspiratio.
- 2 Dum ad prædam currunt, præda fiunt ipsi, & Antigonus pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile & armorum inuictæ felicitas.
- 3 Pyrrhus Macedonia potitur, Antigono ejecto.
- 4 Pyrrhus, dum monarchiam somniat, à Spartanis mulieribus atteritur.
- 5 Pyrrhus apud Argos occiditur, cuius elogium & rerum summam Iustinus subiicit.

CAP. I.



Nter duos reges, Antigonũ & Antiochum, 1
statuta pace, cum in Macedoniã Antigonus
reuertetur, nouus eidem repente hostis
exortus est. Quippe Galli, qui à Brenno du- 2
ce, cum in Græciam proficisceretur, ad terminos gentis
tuendos relictĩ fuerant, ne soli desides viderentur, pedi-
tum quindecim millia, equitũ tria millia armauerunt:
fugatisque Getarum Triballorumque copiis, Macedo- 3
niæ

CAP. I. 3. Getarum] Getas ad
vtriusque Danubij ripam versus

Pontum & Orientem habitare ait
Strabo, & confirmat Ouidius. Sar-
matiz

niæ imminentes, legatos ad regem miserunt, qui pacem ei venalem offerrent, simul & regis castra specularétur.

- 4 Quos Antigonus pro regali munificentia, ingenti apparatusu epularum ad cœnam inuitauit. Sed Galli expolitum grande auri argentique pondus admirantes, atque prædæ vbertate sollicitati, infestiores quam venerant, reuertuntur. Quibus & elephantos ad terrorem, velut inusitatas Barbaris formas, rex ostendi iusserat, & naues onustas copiis demonstrari: ignarus, quod quibus ostentatione virium, metum se injicere existimabat, eorum animos vt ad opimam prædam sollicitabat. Itaque legati ad suos reuersi, omnia in maius extollentes, opes pariter & negligentiam regis ostendunt: *refertur auro & argento castra, sed neque vallo, fossæue munita: & quasi satis munimenti in diuitiis haberent, ita eos omnia officia militaria intermisisse: prorsus quasi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro.*

- 1 C A P. II. Hac relatione, auidæ gentis animi satis
2 ad prædam incitabantur. Accedebat tamen & exemplum Belgij, qui non magno ante tempore Macedonum exercitum cum rege trucidauerat. Itaque consentientibus omnibus, nocte castra regis aggrediuntur: qui præfertiens

matiz itaque Europæ populi sunt. cum Gotthis confudit Sparcianus, an recte, non est hic disputandi locus. Vide tamen I. pont. de Hist. Dan.

Triballorumque] Τριβαλλοι, Mœsiæ Inferioris populi sunt; testibus Ptolemæo, Plinio, & Strabone, qui eos dicit ad insulam Danubij Peucem vsque pertingere. Τριβαλλοι, vno λ, male, apud Ptolemæum, de Scythiis, lib. 7. Seruij dicuntur a Niceta. sed Bulgares à Laconico, Sophiano, Lazio, Bonacciolo, & Barletio, Ortel.

Castra specularentur] De speculatoribus hoc genus legatis, in ejus argumenti libro cap. 41. Cæsar, Val. Chalius & alij.

3. 4. 5.] Simillima referuntur à Niceta Choniate sub finem libri 1. de Alexio Angelo, principe Byzantino, qui legatos Imp. Henrici pacem venalem offerentes, ostentatione diuitiarum tam non teruit, vt dicerent, nihil capi aut affici Germanos muliebribus istis spectaculis aut ornamento: atque adeo jam tempus esse, vt hic seposcis, Graculi ferro aurum commutarent. &c.

5. Præda vbertate sollicitati] Hinc dicuntur auidissima rapiendi gent. Liv. 38. 27. 2. Nemini facis miter, ni subinde auro, cujus auidissima gens est, principum animi concilientur. Idem 21. 20. 8. Bong.

fentiens tantam tempestatem, signum pridie dederat, ut omnibus rebus ablatiis, in proxima silua taciti se occultarent. Neque aliter seruata castra, quam quod deserta sunt. Siquidem Galli, ubi omnia vacantia, nec sine defensoribus modo, verum etiam sine custodibus vident, non fugam hostium, sed dolum arbitantes, diu intrare portas timuerunt. Ad postremum integris & intactis munimentis, scrutantes potius quam diripientes, castra occupauerunt. Tunc ablatiis quæ inuenerant, ad litus conuertuntur. Ibi dum naues incautius diripiunt, à remigibus, & ab exercitus parte, quæ eo cum coniugibus & liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidatur: tantaque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacè opinio huius victoriæ, non à Gallis tantum, verum etiam à finitimorum feritate præstiterit. Quanquam Gallorum ea tempestate tantæ fecunditatis iuuentus fuit, ut Asiā omnem velut examine aliquo implerent. Denique neque reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu vlla bella gesserunt: neque pulsi regno ad alios quā ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, & armorū inuicta felicitas erat. ut aliter neque maiestatem suam tutam, neque amissam recipere se posse sine Gallica

CAP. II. 4. *Omnia vacantia*] Quod idem olim iidem fecere capta Roma. Liu. 5. 41. 6. Flor. 1. 13. 19. Bern.

7. *Opinio huius vict.*] Hoc est, existimatio ex victoria parita. Tacit. Ger. c. 13. *Germani ipsa plerumque fama bella profligant.* Veget. præf. lib. 3. *Nemo prouocare, nemo audet offendere, quem intelligis superiorem esse pugnaturū.* Bern.

8. *Asiam omnem*] Vide Strabonem lib. 12. Oraculum de eorum in Asiam transitu extat in Pausaniz Phocicis. Bong.

10. *Tantus terror*] Gallorum quidem etiam corpora intolerantissima laboris atque æstus fuere, præ-

maque eorum prælia plusquam virorū, postrema minus quam feminarum esse, Liuius & Florus scribunt. Apud Romanos nulli bello Gallico immunitas erat, ut ait Cicero pro M. Fonteio, & auctore Appiano lib. 2. In sacerdotum & seniorum lege, quæ de immunitate lata est, exceptum fuit, nisi Celticum bellum instaret eo enim instante sacerdotes, senioresque in armis esse oportebat. nam Gallica gente nulla Romanis formidabilior.

Maiestatem suam tutam] Quid si tutari? & ita quidam olim impressi. Bern.

11 Gallica virtute arbitrarentur. Itaque in auxilium à Bithyniæ rege inuocati, regnum cum eo parâ victoriâ diuiferunt, eamque regionem Gallogræciam cognominauerunt.

1 CAP. III. Dum hæc in Asia geruntur, interim in Sicilia Pyrrus à Pœnis nauali prælio victus, ab Antigono Macedoniae rege supplementum militum per legatos petit: denuntians, *ni mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementa rerum, quæ de Romanis voluerit, de ipso quasiturum.* Quod ubi negatum legati retulerunt, dissimulatis causis, repentinam fingit profectiõem. Socios interim parare bellum iubet: arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio, & amico Miloni tradit. Reuersus in Epirum, statim fines Macedoniae inuadit: cui Antigonus cum exercitu occurrit; victusque prælio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedonia in deditiõem accipit; & veluti damna amissæ Siciliae Italiaeque acquisito Macedoniae regno pensasset, relictum Tarenti filium & amicum arcessit. Antigonus autem cum paucis equitibus, fugæ comitibus, repente fortunæ ornamentis destitutus, amissi regni speculaturus euentus, Thessalonicam se recepit;

11. In auxilium à Bithyn] Strabo Gallos scribit Attallicorum regum terras diu populasse, tandem ab his Bithyniam obtinuisse, quæ & Gallogræcia Bong.

Gallogræciam] Gallogræcia, mixti Galli & Græci appellantur. Linius, VII. IV. Decadis.

CAP. III. I. Pyrrhus] Quomodo Pyrrhus Italia & Sicilia excesserit, & in Græciam reuersus, Antigonum & Gallos strenue pugnantes vicerit, legendus in eius vita Plutarchus, & Causanias in Atticis. Bong.

Victus] Exercitus pyrrhi VIII millia peditum, & D equitum. Plutarchus.

3. Repentinam fingit profectiõem] pyrrhi ex Italia excessus: hunc Antigonus lusori adsimula-

bat, qui & multa & bene jaceret, sed cadentibus vti nesciret Plutarchus.

7. Thessalonicam se recepit] Θεσσαλονίκη, Macedoniae vrbs, Ptolemaeo, in Amphaxitide regione. prius Halia Ἀλία, dicta fuit, inquit Stephanus, Strabonis Epitome Laonicus & Tzetza scribit eam olim Therma, Θέρμα, appellatam. Idem asserit Sophianus; qui eam quoque cum Zonara, Ἐμαθίαν vocat. Plinio tamen Thessalonica & Therma, duæ sunt. Hodie eius nomen Salonicum est. Inter omnes Græciæ vrbes hactenus hanc urbem & magnitudine & incolarum frequentia conspicuam esse, mihi dignus & oculatus testis Ioachimus Axonius Granianus Ortel.

CAP

cepit; ut inde cum conducta Gallorum mercenaria manu bellum repararet. Rursus à Ptolemæo Pyrrhi filio funditus victus, cum septem comitibus fugiens, non iam recipiendi regni spem, sed salutis latebras, ac fugæ solitudines captat.

CAP. IV. Igitur Pyrrhus in tanto fastigio regni collocatus, iam nec eo, ad quod votis perueniendum fuerat, contentus, Græciæ Asiæque regna meditatatur. Neque illi major ex imperio, quam ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, qua tulisset impetum, sustinere valuit. Sed ut ad deuincenda regna inuictus habebatur: ita deuictis acquisitisque celeriter carebat. Tanto melius studebat acquirere imperia, quam retinere. Itaque cum copias Cherroneso transposuisset, legationibus Atheniensium, & Achæorum, Messeniorumque excipitur. Sed & Græcia omnis admiratione nominis eius, simul & rerum aduersus Romanos Peronosque gestarum gloria attonita, aduentum eius expectabat. Primum illi bellum aduersus Spartanos fuit: ubi maiore mulierum, quam virorum virtute exceptus, Ptolemæum filium, & exercitus partem robu

CAP. IV. 1. *Ad quod votis perv.* Consulendi, Gruter. suspension. 6. 14. & Briffonius in Formulis lib. 1. pag. 82.

3. *Melius studeb. acquir. imp. quam res.* Ea de causa pyrrhum Antigonus aleatori similem esse dixit, qui spe lucri proprias opes prodigit: nec unquam contentus est eo, quod in alea vicerit: sed quæcunque collusoribus superant, audacitate magna cupit, inque ea relictis omnibus solum inhians, quæcunque ante quæsierat, profundit. Simili ingenio fuit Alexander Magnus, cuius res in Oriente gestas cum legeret Imp. Augustus, admiratum ferunt, non induxisse eum in animum,

quomodo quæsitâ sernaret: sed tantum, ut alia quæsitâ adjiceret. Plut. apoph. Rom. c. 40. Bene Thucydides, 6. 2. 15. *Amentus est, illos aggredi, quos licet vincas, non tamen retinere possis* Et Cæsius lib. 1. var. epist. 25. *Nihil prodest initia rei solidare, si valebit præsumpcio, ordinata destrueret. Illa sunt enim robusta, illa diuturna, qua prudentia incipit, & cura custodit.* & c. Bern.

4. *Cherroneso* Glareanus ex historia legit *Seloponneso*, & sequentia comprobant. Vtr. alij *cherroneso*: alij *cherroneso*. Vide Plutarchum, & Pausaniam in Atticis & Laonicis. Bong.

7 robustissimam amisit. Quippe oppugnanti urbem, ad
 tutelam patriæ tanta multitudo feminarum concurrir,
 vt non fortius victus, quam verecundius, recederet.
 8 Porro Ptolemæum filium eius, adeo strenuum, & manu
 fortem fuisse tradunt, vt urbem Corcyram cum sexa-
 9 ginta ceperit, item prælio navali quinquerehem ex
 scapha cum septem insiluerit, captamque tenuerit. In
 oppugnatione quoque Spartanorum vsque in mediam
 urbem equo procurrens; ibique concursu multitudinis
 10 interfectus sit. Cuius corpus vt relatum patri est, dixisse
 Pyrrhum ferunt, *aliquanto tardius eum, quam timuerit ipse, vel temeritas eius meruerit, occisum esse.*

1 CAP. V. Repulsus à Spartanis Pyrrhus, Argos petit:
 ibi, dum Antigonum in urbe clausum expugnare conatur,
 inter confertissimos violentissime dimicans, saxo
 2 de muris ictus occiditur. Caput eius Antigono refertur:
 qui victoria mitius usus, filium eius Helenum, cum Epi-
 3 rotoris sibi deditum, in regnum remisit, eique insepulti pa-
 tris ossa in patriam referenda tradidit. Satis constans in-
 ter omnes auctores fama est, nullum, nec eius, nec super-
 prioris ætatis regem cōparandum Pyrrho fuisse; raroque
 non inter reges tantum, verum etiā inter illustres viros,
 aut vitæ sanctioris, aut iustitiæ probatoris visum fuisse:
 4 Scientiam certe rei militaris in illo viro tantam fuisse,

vt

8. Corcyram] Sicut hæc maris Ionij insula, ita urbem cognominem habet.

Scapha] Paruum nauigium sequens maiora nauigia.

CAP. V. 1. Saxo de muris] Probus, lapide ictus. Plutarchus, & Pausanias, & Strabo lib. 8. ~~xxxi~~ *xi* id est, regulam vocant. B. Quomodo etiam Ouidius in Ibin, distich. 152.

Aut vt Achilleidem cognato nomine clarum

Opprimat hostili regula iacta manu,

Saxo de muris] Plutarchus ait, Pyrrhum à muliercula regulæ ictu interfectum esse in urbe.

2. Caput eius] Valer. Max. lib. 5. cap. 1. Bong.

3. Comparandum Pyrrho] Et experientia bellica & manu; & audacia facile primus Regum sui temporis habetur. Plutarch.

Comparandum Pyrrho fuisse.] Pyrrho Annibalem inter imperatores secundas dedisse refert Liuius, quod castra metari prius docuerit, ad hoc nemo elegantius loca cepit, præsidia disposuerit &c.

4. Bell.

ut, cum Lyfimacho, Demetrio, Antigono, tantis regibus
bella gerens, inuictus semper fuerit. Illyriorum quo- 5
que, Sicularum, Romanorumque, & Carthaginienſium
bellis, nunquam inferior, plerumque etiam victor exti-
terit: qui patriam certe ſuam anguſtam, ignobilē- 6
que, fama rerum geſtarum, & claritate nominis ſui,
toto orbe illuſtrem reddiderit.

4. *Bella gerens*] Mss. Fuldenses,
bellica gesserit: quomodo cum
habeant etiam omnes veteres ſcri-
pti codices Bongarſij, puto gemi-
nata eadem voce & ſyllaba repo-

nendum: *ut cum Lyſimacho, De-
metrio, Antigono, tantis regibus
bella gesserit, inuictus semper fue-
rit.* Mod.

LIBER XXVI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Peloponneſij per proditiōem Antigono traduntur.
Ariſtotimus tyrannus Epirotas affligit, & Hel-
lanici prudentia opprimitur.*
- 2 *Antigonus Gallis occurrit, qui in furorem verſi con-
juges & liberos ſuos trucidant: deinde Numi-
nis vindicta omnes internecione delentur. Anti-
goni varij caſus.*
- 3 *Alexander, Pyrrhi filius, in regnum reſtituitur. Re-
gni Cyrenarum turbulentus ſtatus.*

CAP. I.



Oſt mortem Pyrrhi non in Macedonia tā- 1
tum, verū etiam in Aſia, Græciaque, magni 2
bellorū motus fuere. Nam & Peloponneſij 3
per proditiōē Antigono traditi; & variā-
te hominū partim dolore, partim gaudio, prout ſingu-
læ ciuitates aut auxilium de Pyrrho ſperauerant, aut
metus ſuſtinuerant, ita aut cum Antigono ſocietatem
iungebant, aut mutuis inter ſe odiis in bellū ruebant.
Inter

- 4 Inter hunc turbatarū provinciarum motum, Epirorum
quoque vrbs ab Aristorimo principe per tyrannidē oc-
5 cupatur : à quo cum multi ex primoribus occisi, plures
in exilium acti essent Ætolis per legatos postulātibus,
6 conjuges liberosque exulum redderet, primo negavit:
postea quasi pœniteret, proficiscendi ad suos omnibus
7 matronis potestatem dedit, diemque profectio-
nis statuit. Illæ, quasi in perpetuum cum viris exulaturæ, pre-
tiosissima quæque auferentes, cum ad portā, quasi vno
agmine profecturæ, conuenissent, omnibus rebus expo-
8 liatæ, in carcerem recluduntur : occisis prius in gremio
matrum paruulis liberis, virginibusque ad stuprū dire-
ptis. Ad tam sauiam dominationem stupentibus omni-
bus, princeps eorum Hellanicus, senex & liberis orbus,
vt qui nec ætatis nec pignoris respectu timeret, contra-
ctos domum fidissimos amicorum in vindictam patriæ
9 hortatur. Cunctantibus priuato periculo publicum fini-
re,

C A P. I. 4. *Epirorum quoque vrbs* Locus manifesto mendosus : nec vet. auxilio sunt. Glareanus, nescio quo auctore, *Epidauriorum* legit. Ex Pausaniæ Eliacis, & Plutarchi libello, de virtutibus mulierum, cap. 24. omnino legendum *Eliorum*. Bong.

8. *Hellanicus* Ita vet. & Pausanias, & Plutarchus, quos lege. vulgo *Helemalus*. Bong.

Senex & liberis orbus A. Cællius cum multa de temporibus Cæsaris liberius loqueretur, amicique ne id faceret, monerent : *Duas res, quæ hominibus amarissima videntur, magnam sibi licentiam præbere respondit, Senectutem & Orbis aetatem*. Val. Max. 6. 2. 12. Ita Solon Pisistrato tyranno quærenti, quæ tandem spe fractus, sibi tam audacter resisteret ; respondisse fertur, *Senectute* : Cicero de senect. c. 26. *Suius extrema senectus liber* : Tacit. annal. 13. 42. Adde Statium Thebaid. 3. 214. iterum

que Val. Max. 3. 8. 5. Rationem reddit in Plutarchi Cæsare c. 21. Confidius. nam quod superest vitæ, quia parum est, haud magnam cautionem desiderat. Quod ipsum de orbitate dici potest. Bern.

Pignoris Duobus filiis ortatum Hellanicum scribit Plutarchus de virt. mul. cap. 24. Vnde pignorum hic legi forte rectius sit. Bern.

Pignoris Sic edidi ex veteribus omnibus. Vide Priscian. lib. 6. Frequens est o, in e, mutatio. Inde *Apellinem* dicebant veteres pro *Apollinem*, Festus & *amplecti* pro *amplecti* apud Sallust. & à regendo *roga* dicta. Inde quod in vet. mss. semper legitur *I. tolemaus*, est enim Græcis *Πτολεμαῖος*. Vt quæ ilis est *Κέρκυρα*, Latinis est *Corcyra* : & *Βερενικη* est *Beronice*. Pignus autem hic vocat uatos. Bong.

9. *Cunctantibus priuato* Simile quid à Plutarcho refertur sine re-
lupidæ. Bern.

re, & deliberandi spatium postulantibus, arcessitis seruis
jabet obserari fores; tyrannoque nuntiari, *mitteret qui
conjuratos apud se comprehenderet; objectans singulis,
se quia liberanda patria auctor esse non possit, desertæ
cultorem futurum.* Tunc illi ancipiti periculo circum- 10
uenti, honestiorem viam eligentes, coniurant in tyranni
necem: atque ita Aristotimus, quinto postquam ty-
rannidem occupauerat mense opprimitur.

CAP. II. Interea Antigonus cum multiplici bello, 1
& Ptolemæi regis, & Spartanorum, premeretur; nouis-
que illi hostis Gallogræciæ exercitus affluxisset, in spe-
ciem castrorum parua manu aduersus ceteros relictæ,
aduersus Gallos totis viribus proficiscitur. Quibus co- 2
gnitis, Galli cum & ipsi se prælio pararent, in auspicia
pugnæ hostias cédunt: quarum extris cum magna cedes,
interitusque omnium prædiceretur, nō in timorem, sed
in furorem versi, sperantesque deorum minas expiari
cade suorum posse; conjuges & liberos suos trucidant,
auspicia belli à patricidio incipiētes. Tanta rabies feros 3
animos inuaserat, vt non parcerent ætati, cui etiam
hostes

ro. Quinto postquam] Sex men-
ses tyrannidem tenuisse refert
Pausanias. Bong.

CAP. II. 2. Conjuges &
liberos] In hac narratione, de Gal-
lis mactantibus humanas hostias
pro salute exercitus, mensinperi-
mus historiā recitatam à Iulio
Cæsare in 6. lib. de bello Gallico.
Sic enim inquit Cæsar: Natio est
omnium Gallorum admodum de-
dita religionibus, atque ob eam
causam, qui sunt affecti grauiori-
bus morbis, quique in præliis pe-
riculisque versantur, aut pro victi-
mis homines immolant, aut se im-
molaturos vouent, admissisque
ad ea sacrificia Pruidibus vtun-
tur, quod pro vita hominis nisi
vita hominis reddatur, non posse
Deorum immortalium nomen pla-

cari arbitrantur, publicæque ejus-
dem generis habent instituta sa-
crificia: alij immani magnitudinæ
simulacra habent, quorum contex-
ta viminibus membra viuus homi-
nibus complent, quibus succensis
circumuenti flamma exanimantur
homines. Supplicia eorum, qui in
furto aut latrocinio aut aliqua no-
xa sunt comprehensi, graviora Diis
immortalibus esse arbitrantur: e-
sed cum eius generis defuit copia,
etiam ad innocentium supplicia
descendant. Strig.

3. Ætati, cui etiam &c.] Ita
fere supra, 18. 6. 12. & Liuius, 24.
26. 9. Humaniter ergo Pausanias
Spartanorum princeps, cum Atta-
ginus vrbe Thebis profugisset, qui
dedi debebat, eius liberos ad se
adducit, culpa absoluit, negan-

- hostes pepercissent, bellumque internecium cum liberis, liberorumque matribus gererent, pro quibus bella suscipi solent. Itaque quasi scelere vitam victoriamque redemissent, sicut erant crueti ex recenti suorum cæde, in prælium non meliore euentu, quam omine proficiunt. Siquidem pugnantes, prius parricidiorum furia, quam hostes circumuenere; obseruantibusque ante oculos manibus interemptorum, omnes occidione cæsi. Tanta strages fuit, ut pariter cum hominibus dii consensisse in exitium parricidarum viderentur. Post huius pugnae euentum, Ptolemæus & Spartani, victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque ubi eorum discessum videt, receti adhuc ex priori victoria militum ardore, bellum Atheniensibus infert. In quo cum occupatus esset, interim Alexander rex Epiri vlcisci mortem patris Pyrrhi cupiens fines Macedoniæ depopulatur. Aduersus quem cum reuersus à Græcia Antigonus esset, transitione militum destitutus, regnum Macedoniæ cum exercitu amittit. Huius filius Demetrius puer admodum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recipit: verum

etiam

pueros factionis. Medica esse parricides, inquit Herodot. 9. 87. Num quis irascitur pueri, quorum aras nondum nouit rerum discrimina? Senec. de ira, 2. 9. Bern.

[Internecium] Duobus præterea locis, vocem hanc huic auctori restitui, quæ & hic, & 6. 6. 2. & 11. 9. 4. varie corrupta erat. Alij internecium scribunt: sed Festus internecium dicit, & ita plerisque Ann. Marcellini locis editum est. Bong.

5. Furia [Recte Cicero furiarum nomine nihil aliud apud Gentiles denotari scribit, quam animum male conscium, & scelerum quasi stimulis assidue exagitarum. Nolite, inquit, putare, quemadmodum in fabulis sapenumero videmus, eos qui aliquid impie scelerateque

commiserunt, agitari & pererrari furiarum cadu ardentibus: sua quemque fraus, & suus terror maxime vexat: suum quemque scelus exagitat, amentiaque afficit: sua mala cogitationes conscientiaque animi terrent. Ha sunt impiis assidue domesticaeque Furia; quas dies noctesque parentum penas à sceleratissimis filiis repetant. Itaque illo vocabulo sæpe & Christiani auctores non male vtuntur. vide epistolam Heinshj ad Balzacum.

7. [Ptolemæus] Ptolemæus Euphratensis, Aegypti rex III.

8. Bellum Atheniensibus] Eius meminit Pausanias in Atticis. Bong.

10. Transitione milit.] Transfugus nudatus, inquit, Tacit. 2. 46.

CAP.

etiam Epiri regno Alexandrum spoliatur. Tanta vel mo-
bilitas militum, vel fortunæ varietas erat, ut vicissim
reges, nunc exules, nunc reges viderentur.

CAP. III. Igitur Alexander, cum exul ad Acarna-
nas confugisset, non minore Epirotarum desiderio, quā
sociorum auxilio, in regnum restituitur. Per idem tem-
pus rex Cyrenarum Agas decedit: qui ante infirmitatē,
Beronicen unicam filiam, ad finiendā cum Ptolemæo
fratre certamina, filio eius desponderat. Sed post mor-
tem regis, mater virginis Arsinoë, ut inuita se contra-
ctum matrimonium solueretur, misit qui ad nuptias vir-
ginis, regnumque Cyrenarum, Demetrium fratrem re-
gis Antigoni à Macedonia arcesserent: qui & ipse ex fi-
lia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius mo-
ram fecit. Itaque cum secundante vento celeriter Cy-
renas aduolasset, fiducia pulchritudinis, qua nimis pla-
cere socruī cœperat, statim à principio superbus, regiæ
familiæ, militibusque impotens erat; studiumque placē-
di à virgine in matrē contulerat. Quæ res suspecta pri-
mo virgini, dein popularibus militibusque inuisa fuit.
Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filiū insidiæ
Demetrio comparantur: cui, cum in lectum socrus con-
cessisset, percussores immittuntur. Sed Arsinoë audita
voce filiæ, ad fores stantis, & præcipientis ut matri par-
ceretur;

CAP. III. 2. Agas] Hic Pausaniæ
est Magas. B. Atque ita legendum
hoc loco, pridem monuit Paul.
Leopardus, emendation. 17. 10.
Bong.

Rex Cyrenarum Agas] Magam
quoque vocant Polyænus, & Athe-
næus. Voss.

Filiam ad finiendā certam. de-
pond.] Fere solenne, principum dis-
cordias sopiri interueniente affini-
tate. Quomodo Augustus reconcilia-
tæ post primam discordiam
Antonia, postulantebus utriusque

militibus, ut & necessitudine ali-
qua iungerentur, priuignam cuius
Claudiam duxit uxorem. Sueton.
Aug. c. 61. Bern.

4. Fiducia pulchritud.] Proper-
tius, 3. 23. 1.

Falsa est ista eua, mulier, fidu-
cia forma,
Olim oculis nimium facta super-
ba meū.

Aristænetus, 1. epist. 1. φῶς τὸ
κεῖν ἐν τῷ ὄφθαλμῳ ἀπαρῶν. Naturā
forma superbior esse amat.

- 8 *ceretur, adulteriũ paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Beronice, & supra matris, salua pietate, vltima est, & in matrimonio fortiendo, iudicium patris secuta.*

LIBER XXVII.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 *Seleucus nouercam & fratrem infantem interficit.*
- 2 *Classe naufragio amissa, ciuitates amissas recipit, pralio victus aufugit: auxilium noxium à fratre Antiocho Hierace petit & impetrat.*
- 3 *Asia lacernis status. In Antiochum Hieracem & Seleucum Numinis vindicta.*

CAP. I.

- 1  *Ortuo Syrię rege Antiocho, cum in locũ eius filius Seleucus successisset, hortate matre Laudice, quę prohibere debuerat, auspicia regni à patricidio cępit. Quippe Beronicę nouercam suam, sororem Ptolemęi regis Ægypti, cum*
- 2 *par*

CAP. I. I. Mortuo] Nempe dolo coniugis. Is enim est, de quo Plinius, 7. 12. m. & Val. Max. 9. 14. extern. i. Bern.

Mortuo Syrię] Liber 27. præter nouercalem cædem continet tragediam longe tristissimam duorum fratrum Seleuci Callinici, & Antiochi Hieracis, filiorum Antiochi, cui cognomen fuit Tris. Hi fratres inter se dimicant de regno, vt in tragediis Græcorum Eteocles & Polylices. Quantum autem scelus sit contaminari fraterno sanguine, omnes facile iudicare possunt, & Stenius in Thēbaide grauissime significat.

Fraternas acies alternaque re-

gna profanis.

Decerrata odiis, &c.

*Cum autem hæc Tragica historia satis commode recitata sit à Iustino, indicabo tantum præcipuum locum, ad quem lectio huius libri referenda est. Etsi enim præcipua utilitas est harum narrationum illustratio, Danielis cap. 11. tamen etiam hæc utilitas, quæ ad mores spectat, non est negligenda. Accommodabimus igitur huius libri summam ad dictum grauissimum Senecæ in Hercule furente, vbi Theseus sic inquit: *Quod quisque fecit, patiens Auctorem neca.**

Repe

paruulo fratre ex ea suscepto interficit. Quo facinore
 perpetrato, & infamiae maculam subiit, & Ptolemæi bel-
 lo se implicuit. Porro Beronice, cum ad se interficien-
 dam missos didicisset, Daphnæ se claudit. Vbi cum obsi-
 deri eam cum paruulo filio nuntiatum Asiæ ciuitatibus
 esset, recordatione paternæ, maiorumque eius, dignita-
 tis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei
 omnes misere. Frater quoque Ptolemæus periculo foro-
 ris exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus ad-
 uolat. Sed Beronice ante aduentum auxiliorum, cū vi-
 expugnari non posset, dolo circumuenta trucidatur. In-
 digna res omnibus visa. Itaque cum vniuersæ ciuitates,
 quæ defecerant, ingentem classem comparassent, repen-
 te exemplo crudelitatis exterritæ, simul & in vltionem
 eius, quam defensori erant, Ptolemæo se tradunt: qui

nisi 9

*Reperit, suoque premittitur exem-
 plo nocens.*

*Vidi cruentos carcere includi
 duces.*

*Et impotentis terga plebeia
 manu.*

*Scindi tyranni. Quisque est pla-
 cide potens.*

*Dominusque vicia seruat inno-
 cuas manus.*

*Et incruentum mirum imperium
 regit.*

*Animoque parcat, longa per-
 mensus diu.*

*Felix cui sparia, vel calu petir;
 Vel laza felix nemoris Elysi
 loca.*

*Iudex fururum: sanguine huma-
 no abstina.*

*Quicumque regnas: scelera ca-
 xantur modo.*

Majore nostra.

Rege Antiocho] Is quæ diceba-
 tur. Appianus lib. de bellis Syriac.
 qui eum ab uxore Laudice inter-
 fectum scribit, quod doleret sibi
 adiunctam Berenicem, vel, ut est
 in nostris mss. Beronicem. Bong.

Seleucus] Cognomento Calkini-
 cus, hoc est, egregius victor. quod

cognomentum & Herculi tribuit
 cum Leclano Plutarchus, & Mar-
 tyribus Zonaras. Nepos hic fuit
 Seleuci Nicanoris, de quo auctor,
 15. 4. 1. & alibi. Bern.

Florante matre] Appianus Sy-
 riac. pag. 130. ipsi matri hæc tri-
 buit. An hæc idem valent, & quæ
 iubeas, ipse fecisse putandus es?
 Quomodo Tacitus annal. 1. 6.
 Agrippam à tribuno confectum
 scribit, quem Suetonius Tib. cap.
 22. à centurione, scilicet iussu tri-
 buni. Bern.

4. Daphnæ] Daphne Stephano
 est suburbanum Antiochiæ Syriæ
 vrbis ad Ortum. Strabo lib. 16. op-
 pidum mediocriter dicit esse. B. Si-
 tum eius & formam tradit Sozo-
 menus, 5. 18. Bern.

Daphnæ se claudit] Addit Stra-
 bo esse lucum coactum, vmbri-
 opacum, xi stadiis distantem ab
 vrbe Syriæ Antiochia, fontibus
 irriguum, in cuius medio fanum
 est, Afilu Apollinis. Ex lauro hunc
 lucu constitu fuisse innuit ipsu vo-
 cabulum. Δάφνη enim Laurum de-
 notat. Vulgo legitur *paterna
 Daphnæ*, quod patri fuerit in de-
 licis.

Q 3

nisi in Ægyptum domestica seditione reuocatus esset,
 10 totum regnum Seleuci occupasset : tantum vel illi
 odium, parricidiale scelus, vel huic fauorem indigne
 peremptæ mors sororis, attulerat.

1. CAP. II. Post discessum Ptolemæi, Seleucus cum
 aduersus ciuitates, quæ defecerant, ingentem classem
 comparasset, repente veluti diis ipsis parricidium vindi-
 2 cantibus, orta tempestate classem naufragio amittit; nec
 quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus,
 & spiritum, & paucos naufragij comites residuos fortuna
 3 fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit : si-
 quidem ciuitates, quæ odio eius ad Ptolemæum transie-
 rant, velut diis arbitris satisfactum sibi esset, repentina
 animorum mutatione in naufragij misericordiâ versæ,
 4 imperio se eius restituant. Latus igitur malis suis, &
 damnis ditior redditus, veluti par viribus, bellum Pro-
 5 lemæo infert : Sed quasi ad ludibrium tantum fortunæ
 natus esset, nec propter aliud opes regni recepisset,
 quam vt amitteret, victus prælio, non multo quam post
 naufragium comitior, trepidus Antiochiam confugit.
 6 Inde ad Antiochum fratrem literas facit : quibus auxi-
 lium eius implorat, oblata ei Asia, inter fines Tauri
 7 montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cum
 esset annos xiv natus, supra ætatem regni auidus, occa-
 sionem non tam pio animo, quam offerebatur, arripuit :
 sed latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer
 8 sceleratam virilemque sumit audaciam. Vnde *Hierax*
 est

CAP. II. 3. In naufragij mis. &c.] Cicero pro L. Manil. cap. 9. Sic fieri
 solet, inquit, vt regum afflictæ for-
 tuna facile multorum opes allici-
 ant. Val. Max. 5. 3. 3. Etiam quos in-
 iuria inuisos faciunt, gratiosos
 miseria reddunt : Nam, vt inquit
 Seneca, de clem. 2. 5. Misericordia
 non causam, sed fortunam spectat.

Adde Liuium, 42. 63. 3. Tacitum,
 15. 44. 10. & Hist. 2. 10. 6. Sueton.
 Cæf. 12. 1. Florum, 3. 21. 17. Flaccum
 Argon. 6. vers. 74.

4. Damnu ditior] Ita Marius cla-
 de maior. Flor. 3. 21. 16. De Mi-
 thridate similia Noster infr. 37. 1. 8.
 6. Tauri montis] De quo alibi egi-
 mus.

8. *Rixus*,

est cognominatus: quia non hominis, sed accipitris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Interea Ptole-
mæus cum Antiochum in auxilium Seleuco venire cog-
nouisset, ne cum duobus vno tempore dimicaret, in
annos decem cum Seleuco pacem facit: sed pax ab
hoste data interpellatur à fratre; qui conducto Gallo-
rum mercenario exercitu, pro auxilio bellum; pro fra-
tre hostem, imploratus exhibuit. In eo prælio virtute
Gallorum victor quidem Antiochus fuit: sed Galli arbi-
trantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antio-
chum arma vertere: liberius depopulaturi Asiam, si om-
nem stirpem regiam extinxissent. Quod ubi sensit An-
tiochus, velut à prædonibus, auro se redimit, societa-
temque cum mercenariis suis jungit.

CAP. III. Interea rex Bithyniæ Eumenes, sparsis
cōsumptisque fratribus bello intestinæ discordiæ, qua-
si vacantem Asiæ possessionem inuasurus, victorē An-
tiochum, Gallosque aggreditur. Nec difficile saucios
adhuc

8. Ritu, in alienis erip. vitam se-
ctar.] Corruptæ voces integro sen-
su. Quid est enim, accipitru ritu in
alienis eripiendis vitam sectari?
nisi hoc pro sustentare, tolerare,
positum sit. Forte legi possit, ritum
alienis erip. sectari, ut vitam omit-
tatur. Freinsb.

9. Ne cum duob. vno temp. &c.]
Vide supra Notam, 6. 1. 2.

10. Interpellatur à fratre] Belli
inter Seleucum Callinicum & An-
tiochum Hieracem meminit Strabo
lib. 16. Bong.

11. In ipsum Antiochum &c.] Ca-
to lib. 4. Origin. citante Agellio, 5.
11. Milites mercenarij compluribus in
Imperatorem imperum fecere: at-
que ita factum, quod è Vespis Ari-
stophanis inter proverbia refer-
tur, ἔχοντες τὸν ἐν χερσὶ τοῦ
ἀπαιτοῦ. Pedamentum vitæ de-
cepit. Bene Liuius, 25. 33. 5. Non ita
credendum externis auxilijs, mo-

net, ut non plus tui roboris tuarum-
que propriè virium in castris ha-
beas. Quod ipsum inculcat. Vege-
tius, 3. 1. fin. Imp. Leo, Tactic. 20. 62.
Polyb. 3. 66. & 67. Adde Liuium, 41.
31. 8. & 44. 26. 13. Nostrum, 4. 3. 5.
ibique Notam. Bern.

CAP. III. 1. Bithyniæ] Bi-
thyniam, ut loquitur Strabo, lib.
13. ab Ortu definiunt Paphlagonēs
& Mariandyni, atque Epictetorum
quidam, à Septentrione Ponticum
mare, ab ostijs Sangarij, vsque ad
fauces intra Byzantium & Chal-
cedonem, ab Occasu Propontis; à
Meridie Mysia & Phrygia, quæ ea-
dem & Epictetus & Hellepontia-
ca dicitur.

1. 2. Victorem Ant. &c.] Ita fieri
amat: & hoc ipso argumento di-
scator Albanus Tullo Rom. regi
prælium dissuadens, Memor esto,
inquit, jam quum signum pugna
dabis, hæc duas acies spectaculo fore

- adhuc ex superiore congressione, integer ipse viribus
 3 superat. Ea namque tempestate omnia bella in exitium
 Asiae gerebantur: uti quisque fortior fuisset, Asiam ve-
 4 lut prædam occupabat. Seleucus & Antiochus fratres
 bellum, propter Asiam gerebant: Ptolemæus rex Ægyp-
 5 ti, sub specie sororiæ ultionis, Asiae inhæbat. Hinc Bi-
 thynus Eumenes, inde Galli (humiliorum semper mer-
 cenaria manus) Asiam depopulabantur: cum interea
 nemo defensor Asiae inter tot prædones inueniebatur.
 6 Victo Antiocho, cum Eumenes maiorem partem Asiae
 occupasset, ne tunc quidem fratres, perditio præmio,
 propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt:
 sed omisso extremo hoste, in mutuum exitium bellum
 7 reparant. In eo Antiochus denuo victus, multorum die-
 rum fuga fatigatus, tandem ad socerum suum Artame-
 8 nem, regem Cappadociæ, prouehitur. A quo cum pri-
 mum benigne exceptus esset, interiectis diebus cognito
 9 quod insidiæ sibi pararentur, salutem fuga quaesivit. Igi-
 tur cum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptole-
 mæum hostem, cuius fidem tutiorem quàm fratris existi-
 mabat, decurrit: memor vel quæ facturum fratri esset,
 10 vel quæ meruisset à fratre. Sed Ptolemæus non amici
 debito,

ut fessos confectosque simul, milito-
 rem ac victum, Etrusci (vicini po-
 tentes) aggrediantur. Hinc præsa-
 gium Sallustij de excidio Imperij
 Rom. in orat. 1. ad Cæs. Ego sic exi-
 stimo; quoniam circa omnia inue-
 reunt, qua tempestate urbi Roma-
 nae fatum excidij adueniat, ciues
 cum ciuibus manus conseruiros: ita
 defessos & exsangues, regi aut na-
 tioni præda futuros.

4. Sub specie sor. ult.] Quomodo
 & Mithridates infra, 38. 1. 3. Vide
 Notam ad 4. 3. 5.

5. Bithynus Eumenes] Regum Bi-
 thyniæ originem & successionem
 lege lib. 12. Strabonis: Fern.

Galli semper] Vide supra.

7. Ad socerum suum Artamenem]
 Ms. habebat, Arimenem. Puto, ve-
 rum esse Ariamenem. Nam Dio-
 dori Epitome habet Α'ριμενης.
 Huius Antiochi sororem Stratonie-
 cen, uxorem duxerat Ariamenes.
 Socerum itaque eius laxius vocat
 Iustinus Voss.

10. Sed Ptolemæus non amici de-
 bito quam hosti f.] Ea est bonorum
 librorum scriptura, ex qua legen-
 dum arbitror, non amicus dedito,
 quam hosti factus, id est, non tam
 amicus, &c. Similes locutiones no-
 tauit supra ad 6. 1. 4. Bern.

Non amici debito, quam hosti fa-
 ctus] Doctissimus Gronovius, in
 Observationibus suis, ita huc locum
 emendabat,

debito, quum hostis factus, seruari cum artissima custodia iubet. Hinc quoque Antiochus opera cuiusdam meretricis adiutus, quam familiarius nouerat, deceptis custodibus elabitur, fugiensque, à latronibus interficitur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, quo præcipitatus, finitur. Sic fratres, quasi & germanis casibus exules ambo, post regna, scelerum suorum poenas luerunt.

emendabat, non tã amicum dedico, quam hostem faciri. Quod quidam codices præferrent, non tam amicum ei dedico. Verum, nisi me animus fallit, omnino, pro factum scribendum, functus; hoc modo: Sed Ptolemæus non amicum debito, quam hostem functus, &c. Subintelligitur vero, id tam Certo certior hæc coniectura, Voss.

II. Familiaris] Familiaritate scilicet illa turpi, nec dicenda. Similis verborum consueuisse & solere

notio est. Bern.

12. Finitur] Nihil ambigo scribendum finit. Sic enim & Græci τελευτά & præter alios Tacitus. 6. 50. 16. Tiberius finitur, hoc est, mortuus est. Neque tamen, non addicentibus, libris, aliquid mutare sustineo. Bern.

Germanus] Mallem germani, ut germanos & fratres fuisse intelligat non natura tantum; sed casibus etiam, & fortuna. Bong.

LIBER XXVIII.

BREVARIUM CAPITVM.

- 1 Olympias, Alexandri Epirotæ vidua, Demetrio Macedoni Ptiam filiam dat uxorem; unde & tragædia & bellorum initia.
- 2 Ætoli superbe respondent Romanis, qui Acarnanis auxilium præbebant; & arma mouent intrepide.
- 3 Filiis duobus morbo sublati Olympias non diu superuinit, Laodamia filia interfecta. Epirus grauius affligitur. Demetrius Macedo moritur. Huius filij Philippi Antigonus tutelam suscipit, quam prudenter administrat.
- 4 Bellum Antigoni aduersus Spartanos, quorum Rex Cleomenes viribus attritis in Egyptum profugit, ubi interficitur. Antigono mortuo, Philippus regnat.

- 1  Lympias Pyrrhi, Epirotæ regis, filia, amisso marito, eodemque germano fratre Alexandro, cum tutelam filiorum ex eo susceptorū Pyrrhi & Ptolemæi regnique administrationem in se recepisset, ab Ætolis partem Acarnaniæ, quā in portionem belli pater pupillorum acceperat, eripere volentibus, ad regem Macedoniæ Demetrium decurrit;
- 2 eique habenti vxorem Antiochi regis Syriæ sororē, filiam suam Ptiam in matrimonium tradit: vt auxilium quod misericordia nō poterat, iure cognationis obtineret. Fiunt igitur nuptiæ, quibus & noui matrimonij gratia acquiritur, & veteris offensa contrahitur. Nam prior vxor, velut matrimonio pulsa, sponte sua ad fratrem Antiochum discedit; cumque in mariti bellum impellit;
- 3 Acarnanes quoque diffusi Epirotis, aduersus Ætolos auxilium Romanorum implorantes, obtinuerunt à Romano senatu, vt legati mitterentur, qui denuntiarent Æto-
- 4 lis, *praesidia ab urbibus Acarnania deducerent: paterenturque esse liberos, qui soli quondam aduersus Troianos, auctores originis suæ, auxilia Gracis non miserint.*

- 1 C A P. II. Sed Ætoli legationem Romanorum superbe audiuerunt: Pœnos illis & Gallos, à quibus tot bellis occisione cæsi sint, exprobrantes; dicentesque, *præ illis portas aduersus Carthaginenses aperiendas, quas clausuris*

CAP. I. I. *Acarnania*] Est hæc Epiri pars, quam Achelous ab Ætolia diuidit.

2. *Ptiam*] Scribendum *Phetiam*, quomodo apud Plutarchum, in Pyrr. c. 1. vocatur Pyrrhi mater. Bong.

6. *Qui soli quondam aduers. Trojan.*] Strabo id ex Ephoro docet lib. 10. Bong.

CAP. II. I. *Ætoli legat. Rom. &c.*] De vniuersa natione Liuius, 8. 22. 9. *Relatum à Gracis: gente lingua magis strenua quam factis, serox*

responsum. Hæc istorum hominum naturā in canes quoque regionis eius transgressa est. Vnde Gratius Cyneget. vers. 186.

Ac clangore citat, quos nondum conspicit apros

Ætola quæcunque canis de stirpe (malignum

Officium) siue illa metui conuicia ruperit,

Seu frustra nimis properat furor.

Audiuerunt] Fuldenses, audire, Medio teste.

4. *Redd.*

clauferit metus Punici belli, quam in Graciam arma
 transferenda. Meminisse deinde iubent, qui quibus minē- 3
 tur. Aduersus Gallos urbem eos suam tueri non potuisse; 4
 captamque non ferro defendisse, sed auro redemisse. Quā 5
 gentem se aliquanto maiore manu Graciam ingressam,
 non solum nullis externis viribus, sed ne domesticis quidē
 totis adiutos, uniuersam delesse; sedemque sepulcris eo- 6
 rum prauis, quam illi urbibus, imperioque suo propo-
 suerant. Contra, Italiam, trepidis ex recenti urbis sua in-
 cendio Romanis, uniuersam ferme a Gallis occupatam. 7
 Prius igitur illis Gallos Italia pellendos, quam minentur 8
 Aetolis: priusque sua defendenda. Quos autē homines Ro-
 manos esse nempe pastores, qui latrocinio iustis dominis 9
 adēptū solū teneant: qui uxores cū propter originis deho-
 nestamētā nō inuenirent, vi publica rapuerint: qui deniq; 10
 urbem

4. Redemisse] Mille pondo auri
 recessam suam venditasse scribit
 Florus. Plin. 33. 1. ita loquitur.
 Cum à Gallis capta urbe pax
 emeretur, non plus quam mille
 pondo effici potuerit. Nec ignoro
 duo milia pondo auri perisse,
 Pompey tertio consulari, & Capi-
 tolino Toni salio, à Camillo ibi con-
 dita: sed quod accessit Gallorum
 praeda fuit, detractumque ab his
 in parte capta Urbis delubris. Hanc
 pradam à Camillo receptam Flo-
 rus tradidit. Sed Strabo l.v. Gallos
 à Cæritanis primo superatos fuisse
 tradit, inuitis extortum aurum,
 quod à volentibus Romanis rece-
 perant.

5. Viribus] Fuldaenses & Bongars.
 codd. urbibus.

8. Pastores, qui latrocinio] Hiero-
 nymus in Chronico, *pastorum &*
latronum manu dicit, inde For-
 te Gallica dictio, *pastres*, pro la-
 tronibus. B. De primordiis urbis;
 de raptu Sabinarum: de Remi cæ-
 de, L. i. lib. 1. & alij. Bern.

Pastores] Inter alios, qui ad Asi-
 am fugere, fuere Latini Tuscique

Pastores.

10. Vi publica rapuerint] Numerus
 raptarū apud Dionysiu l. 2. est DCI.
 XXXI. 1. Apud Plutarchū Romul. c.
 22. toridē raptas iuba scribit. Vale-
 rius Antias DXXXI. alij XXX tantū.

Rapuerint] an propter coniugia
 negata raptus licitus, disquisitio-
 nis est. Videamus quid pro Roma-
 nis, quid pro Sabinis dici possit. pro
 Sabinis: libera esse gentium coniu-
 gia, neque vllō iure ad matrimo-
 nia aliquem infringi posse. Col-
 luient quandam & secē perditō-
 rum sceleratorumque hominū ad
 asylum à Romulo apertum primo
 confugisse, ut quos innocentia tue-
 ri non poterat, loci sanctimoniam
 defenderentur. Illos urbē potissimū
 Romanam constituisse. Quē-
 nam parentū æquis oculis videre
 posse filias latronibus misceri?
 Quin & morum pro varietate
 gentium diuersitas infelicitia solet
 efficere connubia. Violatum hos-
 piti cœdus, deum; cui ludi sacri,
 læsum esse. Contra pro Romanis:
 iniustam contumeliam uniuerso
 populo, quasi nemo dignus esset
 illorum

- urbem ipsam parricidio condiderint; murorumque fun-
 11 damenta fraterno sanguine asperserint. Aetolos autem
 12 principes Gracia semper fuisse; & sicut dignitate, ita &
 virtute ceteris praestitisse; solos denique esse, qui Macedo-
 nas, imperio terrarum florentes, semper cōtempserint, qui
 Philippum regem non timuerint: qui Alexandri Magni
 post Persas Indosque deuictos, cū omnes nomen eius horre-
 13 rent, edicta spreuerint. Monere igitur se Romanos, coniecti
 sint fortuna praesenti, nec prouocent arma, quibus & Gal-
 14 los casos, & Macedonas contemptos videant. Sic dimissa
 legatione Romanorum, ne fortius locuti, quam fecisse
 viderentur, fines Epiri regni & Acarnaniæ depopulatur.
 1 C A P. III. Iam Olympias filiis regna tradiderat; &
 in locū Pyrrhi fratris defuncti Ptolemæus successerat;
 2 qui cū hostibus instructo exercitu obuius processisset,
 3 infirmitate correptus, in itinere decessit. Olympias quo-
 que non magno post tempore, gemino funerum vulne-

re

illorum coniugio. Si ferociores fuerint mores illorum, qui ad Asylum confugissent, iure & legibus mitigatos. sicuti plantæ quædam acrimones mitescunt, spinarumque acrimoniam deponunt, ita horridos atque agrestes mortaliū animos optimis institutis ad meliorem frugem deduci posse. Non esse eam morum in tanta vicinia diuersitatem, ut coagulo quodam vinciri non posset, non violasse hospitij fœdus, qui filias in hospitium suū deduxissent. Necessitate eo compulso, ut eas abducerent. Ex iure gentium bellum iis indicere potuisse, sed noluisse sanguine se pollueri, cum dolo uti possent. Examinat hanc controuersiam diuus Augustinus lib. 2. de ciuitat. Dei, cap. xv. In eam tamen abiit sententiam, raptum hunc iniquissimū fuisse. Vtique tamē si inique fecisse Sabini, quod negauerint postulat, quod & ipse Augustinus fateri videtur, si bellum hanc ob

causam iudici potuit, ut concubitorum negatorum armis vlisceretur iniuriam, quid iniquitatis hic raptus habuerit non video. Idem quoque Augustinus à recta via deflexisse videtur, cum existimat iustius fuisse bello victorem feminas ad se trahere, quam ante bellum raptu abducere. Vtique Sabini ceterique postmodum praelio victi & in ciuitatem recepti, Romanorum veluti causam defendūt. *Thys.*

Fraterno sanguine]

Fraterno primi maduerunt sanguine muri. Lucanus.

11. *Aetolos autem]* Strabo ex Ephoro lib. 10. pag. 319. 14. Aetolos gentem ait fuisse, quæ nunquam aliis paruerit, sed toto quod memoratur tempore indomita manserit, propter locorum asperitatē, aditumque difficilem, & bellicam exercitationem: à qua Homero *ἰσχυροὶ* dicuntur. B. hoc est prælium forti animo sustinentes. *Iliad.* 9. 515. Bern.

CAP.

re afflicta, ægrum spiritum trahens, non diu filiis super-
 uixit. Cum ex gente regia sola Nereis virgo, cum Lau- 4
 damia sorore superesset, Nereis nubit Geloni Siciliae re-
 gis filio: Laudamia autem cum in aram Dianæ confu- 5
 gisset, concursu populi interficitur. Quod facinus dij 6
 immortales assiduis cladibus gentis, & prope interitu
 totius populi vindicauerunt. Nam sterilitatem, famem 7
 que passi, & intestina discordia vexati, externis ad po-
 stremum bellis pene consumpti sunt: Miloque Lauda- 8
 miæ percussor in furorem versus, nunc ferro, nunc saxo,
 in summa dentibus laceratis visceribus, duodecima die
 interiit. His in Epiro gestis, interim in Macedonia De- 9
 metrius rex, relicto filio Philippo, paruulo admodum,
 decedit. Cui Antigonus tutor datus, accepta in matri- 10
 moniū matre pupilli, regē se constitui laborabat. Inter- 11
 jecto deinde tempore cū seditione minaci Macedonū,
 clausus in regia teneretur, in publicum sine satellitibus
 procedit projectoque in vulgus diademate ac purpura; 12
dare hac eos alteri iubet, qui aut imperare illis nesciat,
aut cui parere ipsi sciant: se adhuc inuidiosū illud regnū, 13
nō voluptatibus sed laboribus ac periculis sentire. Com- 14
 memorat

CAP. III. 4. *Laudamia*] Ian. Par-
 thasius lib. de rebus per episto-
 lam quaesitis, epist. 48. nomen hoc,
 vt alia in auctore plura, depraua-
 tum existimat, scribendumque
Deidamia, Vide notam ad 14. 6. 4.
 Bern.

Sicilia regis] Scil. Hieronis. De
 hoc ita Pautanias lib. 6. pag. 365.
 19. Fuit Hieroni cum Eyrrho
Æacida filio hospitium prius;
 deinde affinitas, quod Eyrrho filia:
 Nereus eius filio Geloni nupsit.

5. *In aram Dianæ*] Ex qua, quia
 alylum erat, nemo sine violatione
 numinis extrahi poterat.

11. 12. 13. &c. *Interiecto deinde*
temp. &c.] Sic Auidius Cassius. Is-
 tam ingens seditio in exercitu

exorta esset, processit nudus, cam-
 pestri solo tectus, & percutio me,
 inquit, si audeas, & corrupta dis-
 ciplina facinus addere. Tunc con-
 quiescentibus cunctis, meruit ti-
 meri, quia non timuit, vt scribit
 Vulcatius Gallicanus in Auid. Cass.
 c. 4. respiciens opinor, ad verba
 Lucani, 5. 316. de Cesare:

----- stent aggere fulci
Cessitque, intrepidus vultu, me-
ruitque rimeri,
Nil metuens.

Quomodo Menius etiam aduer-
 sus seditiones, presidium ab au-
 dacia mueruacui esset Tacit. annal. 1.
 38.

12. *Diademate ac purpura*] In-
 signibus Imperij.

memorat deinde beneficia sua : ut defectionē sociorum vindicauerit: ut Dardanos, Theſſalosque exulcātes morte Demetrii regis compeſcuerit: ut denique dignitatem Macedonum non ſolum defenderit, verum etiam auxerit.
 19 Quorum ſi illos pœniteat, deponere imperium, & reddere
 26 illis munus ſuum: ipſi regem quarant, cui imperent. Cum populus pudore motus, recipere eum regnum iuberet, tamdiu recuſauit, quoad ſeditionis auctores ſupplicio traderentur.

1 CAP. IV. Poſt hæc bellum Spartanis inferri: qui ſoli Philippi Alexandrique bellis, & imperium Macedonum, & omnibus metuenda arma contempſerant. Inter duas nobiliſſimas gentes bellum, ſummis vtrimque viribus fuit: cum hi pro vetere Macedonum gloria, illi nō ſolum pro illabata libertate, ſed etiam pro ſalute certarent. Viſti Lacedæmonij, non ipſi tantum, ſed etiam coniuges liberique, magno animo fortunā tulere. Nemo quippe in acie ſaluti pepercit; nulla amiſſum conjugem fleuit: filiorum mortem ſenes laudabant; patribus in acie cæſis filij gratulabantur: ſuam vicem omnes dolebant, quod non ipſi pro patriæ libertate cecidiſſent.
 5 Patientibus omnes domibus ſaucios excipiebāt, vulnera
 6 curabāt, laſſos reſciebant. Inter hæc nullus in vrbe ſtrepitus, nulla trepidatio; magiſque omnes publicam, quā priuatam

15. Ipſi regem quarant] Vett. omnes quia, forte, quare regem quarant. B. Rex igitur Antigonus, quod negare videtur Lilius, 40. 54. 3. Bern.

Ipſi regem quarant, cui imperent.] Mss. habebant quia, pro ipſi. Noli dubitare, quin Iuſtinus ſcripſerit, quin. Voſſ.

CAP. IV. I. Bellum Spartanū inferri] Vide Plutarchum in Cleomene & Arato; & Pausaniam Corinth. Bong.

3. Magno animo] Ex præcepto periculis apud Thucydidem, 2. 11. 23. Oportet diuinius, immiſſa neceſſario: ab hoſtibus illata; forti

animo pati.

4. Nemo quippe in acie] Conſtātia Spartanorum in aduerſa fortuna: ſίπειν γὰρ ἡ πόλις πάλιν δαμνίνα δὲ νικητήριος, τὰ τε δὲ τοῦ πολέμου ἀνδρείως. Thucydides.

5. Patientibus omnes &c.] Ita ex vno ms. legendum: ceteri, perentibus. Tacitus annal. 4. 63. Ceterum ſub recentem cladem parare procerum domus, fomenta & medicos paſſim præbuit. Bong. Sic Lilius, 2. 47. 16.

6. Magiſque omn. pub. &c.] Nec immerito. Rationem reddit Lilius, 26. 36. 9. Reſpub. incolumis
 61477

privatam fortunam lugebant. Inter hæc Cleomenes rex post multas hostium cædes, toto corpore, suo pariter & hostium cruore madens, superuenit ingressusque urbem, non humi confedit, non cibum aut potum poposcit, non denique armorum onus deposuit: sed acclinis parieti, cum quatuor millia sola ex pugna superfuisse conspexisset, hortatur *ut se ad meliora res publica tempora reseruant.* Tū cum conjuge & liberis Aegypti ad Ptolemaeum proficiscitur: à quo honorifice susceptus; diu in summa dignatione regis vixit. Postremo post Ptolemæi mortē, à filio eius cū omni familia interficitur. Antigonos autē, cæsis occisione Spartanis, fortunam tantę urbis miseratus, à direptione milites prohibuit: veniamque his qui superfuerant dedit; præfatus, *bellum se cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse, cuius fuga omnis ira eius finita sit: nec minori sibi gloria fore, si ab eo servata Lacedæmon, à quo solo capta sit proderetur.* *Parcere*

igitur

etiam privatas res facile salvas præstat: publica prodendo, sua nequicquam servas. Ita Cæsar apud Dionem Calsium lib. 38. *Privatim quidem nemo omnium ita potest satis rebus uti, ut non idem cum Repub. corrumpere pereat: an Respubl. si prospero successu utatur, etiam privatorum omnes calamitates potest subleuare.* Adde Thucyd. 2. 11. 2. Sallust. Catil. 52. 5. Cicero ad Attic. 1. 17. fin.

7. Cleomenes rex] Tyrannum vocat Livius, 34. 26. 9. & 34. 28. 1. Bern.

9. Acclinis] Impressi ceteri acclinis, quomodo sapius hæc vox deprauatur: cum acclinis propriè de inanimatis, acclinis de animatis dicatur, ut placet Ob. Gifanio in obferu. Lat. ling. Virgil. Aen. 10. 835. Arboris acclinis trunco. Tacit. 13. 16. ille ut erat reclinis, & infcio similis. Bern.

Ve se ad meliora &c.] Hoc ipsum Leonidas suos hortatur, supr. 2. 11. 5. Itemque rex Agis suos, apud

Diodorum, 17. 63. Antigonus rex aliquando cedens hostibus imminentibus, non se fugere dixit: sed opportunam a tergo sitam persequi. Plutarch. apophtheg. c. 48. & Stobæus serm. 52. Bern.

10. Dignatione] Id est, dignitate, vitur Tacitus passim. Cicero ad Attic. 10. 10. Curtius, Seneca, alij. Videndus omnino Casaubonus ad Sueton. Cæsar. c. 4. 2. Bong.

11. Interficetur] Cleomenem sibi ipsi manus attulisse, Pausanias & Plutarchus auctores sunt. Bong.

14. Proderetur] Hoc est, memoriam proderetur, ut plenius loquitur auditor. 12. 6. 16. Posteris prodis, est Plinio Paneg. c. 75.

15. Parcere se solo urbis &c.] Florus, 4. 12. 57. Cum in captam urbem Lænciam facies posceretur, agredūx imperravit, ut victoria Romana stans potius esset, quam incensa monumentum. Sulpitius Severus lib. 2. hist. Sacrae: Deliberante Tito, an urbe capta templum Hierosolymitanum euerteretur, nonnullis vilum.

igitur se solo urbis ac tectis, quoniam homines quibus
 16 parceret, non superfuissent. Nec multo post ipse decessit,
 regnumque Philippo pupillo, annos xiv. nato, tradidit.

visum est: adem sacratam ultra
 omnia mortalia illustrem, non de-
 bere deleri; quæ seruata, modestia
 Romana testimonium; diruta, pe-
 rennem crudelitatis notam prabe-
 ret. Bern.

16. Decedit] De morte Antigo-

ni variantes sententias refert Plu-
 tarchus in Ag. & Cleom. c. 42. Berni.

Decedit] Plutarchus ait, An-
 tigonum phthisi & catarrho labo-
 rantem in media pugna, cum cla-
 more pectus rupisset expirasse.

LIBER XXIX.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Orbis multa imperia noua Regum successione mu-
 tantur, nominatim in Africa, Aegypto, Mace-
 donia.
- 2 Philippus Rex Macedonia malo consilio impulsus, Ro-
 manis bellum inferre constituit.
- 3 Insanam hanc mentem speciosis verbis occultat.
- 4 Tandem apertus hostis apparet: unde cruentum
 bellum, ipsi Philippo perniciosum simul ac igno-
 miniosum.

C A P. I.

- 1 **I**dem ferme temporibus prope vniuersi Orbis
 imperia, noua regum successione mutata sunt.
- 2 Nam & in Macedonia Philippus mortuo An-
 tigono, tutore eodemque vitrico, annorum qua-
 tuordecim

C A P. I. 2. Philippus] Philip-
 pus & eloquentia & suauitate ora-
 tionis in militum concionibus, &
 in rebus bellicis calliditate atque
 audacia, non solum militum, sed
 omnium Peloponnesiorum iudicio
 præstabat, nec facile fuisset regem
 reperire pluribus naturæ donibus
 ornatum. Solertia quidem & me-
 moria & gratia erat in hoc nomi-
 no insignis: præterea aspectus im-

perio dignus, regia potentia maxi-
 mum robur & inaudita in rebus
 bellicis animi magnitudo, quibus
 tot tantisque virtutibus cum im-
 perij fundamenta jecisset, quæ tan-
 dem causa naturam ejus peruertit,
 & ex justo & pio rege impium ac
 sceleratum tyrannum fecerit, haud
 facile est differere. Quamobrem
 hoc in aliud tempus est reseruan-
 dum. Strig.

3. Inter

trordecim regnum suscepit; & in Asia interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus constitutus est: Cappadociæ quoque regnum Ariarathi, puero admodum, pater ipse tradiderat: Ægyptum, patre ac matre interfectis, occupauerat Ptolemæus, cui ex facinoris crimine, cognomentum *Philopator* fuit. Sed & Spartani in locum Cleomenis succederunt Lyncurgum. Et ne quæ temporibus mutatio deesset, apud Carthaginienes quoque ætate imatura dux Annibal constituitur, non penuria seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum à pueritia sciebant. Fatale non tam Romanis, quam ipsi Africæ malum. His regibus pueris, etsi nulli senioris ætatis rectores erant, tamen in suorum quisque maiorum vestigia intentis, magna indoles virtutis enituit. Solus Ptolemæus, sicut scelestus in occupando regno, ita & segnissimus in administrando fuit. Philippum Dardani, ceterique omnes finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis assidue lacebabant. Contra ille summotis hostibus, non contentus sua defendisse, ultro etiam Ætolis bellum inferre gestiebat.

CAP. II. Quæ agitantem illum Demetrius rex Illyriorum,

3. *Interfecto Seleuco*] Callinici filio, qui Pharmaco ab amicis sublatu est, relicto fratre Antiocho successore, qui Magnus dictus est. Appianus Syriaca. Bong.

5. *Philopator*] Hoc est pareatis amans per antiphrasin, Bern.

7. *Ætate imatura*] Minor quinque & viginti annis, cum novem annos natus odium Romanorum patri jurasset. Probus. Bong.

8. *In suorum quisque maior.*] Calsiodorus lib. 9. var. epist. 22. Magnus verocundia stimulus est, laus parentum; dum illi non pacimur esse impares, quos gaudemus auctores. Imp. Iulianus in Misopog. Quemadmodum in plantis

verisimile est diffundi qualicunque quam latissime, ac forasse in eorum similia nasci, qua gignuntur in quibus orta sunt: sic etiam in hominibus credibile est, nepotum mores avicis affines esse. Adde infr. 42. 2. 3.

10. *Philippum*] Plura de Philippo apud Livium. Eius stemma ponit Plutarchus in Paulo Aemilio.

CAP. II. 1. *Demetrius*] De quo Appianus in Illyrica historia, Polybius, Livius. Fuit autem L. Aemilius Paulus, consul cum M. Livio Salinatore, Bong.

Demetrius] Dicit hic Iustinus Philippum à Demetrio accensum. Ab Annibale dicit Aemilius Probus; & T. Livius lib. xxxiii.

Demæ

reriorum, nuper à Paulo Rom. consule victus, supplicibus precibus aggreditur, *iniuriū Romanorum querens: qui non contenti Italia terminis imperium spe improba totius Orbis amplexi, bellum cum omnibus re-*
bus gerant. Sic illos Sicilia, sic Sardinia, Hispanique, sic
denique totius Africa imperium affectantes, bellum cum
Pænis & Annibale suscepisse: sibi quoque non aliam ob-
causam, quam quod Italia finitimus videbatur, bellum
illatum: quasi nefas esset, aliquem regem iuxta imperij
eorum terminos esse. Sed & ipsi cauendum esse exem-
plum, cuius quanto promptius nobilisque sit regnum,
tanto sit Romanos acriores hostes habiturus. Super hac
cedere se illi regno, quod Romani occupauerint, pro-
fiteretur, gratus habiturus, si in possessione imperij
sui, socium potius quam hostes videret. Huiuscemodi
oratione impulit Philippum, ut omissis Ætolis, bel-
lū

Demetrius] Leuius Consul de his omnibus triumphauit. Florus.

2. Imperium spe improba &c.] Auidā viceriorum semper gens Romana. Liuius, 9. 38. 6. Mithridates elatus animis ingentibus, Asiæ totius, & si posset Europæ cupiditate flagrabat. Florus, 3. 5. 5. Antiochus rex secunda fortuna ac potentia elatus, Orbis terræ imperio adiecit oculos. Atque adeo in vniuersum hic mortalibus mos est, ex magnis maiora cupiendi. Senec. de Benef. 3. 3.

Spe improba] Hoc est, impudente, nimis auidā, & audace. Florus, 3. 10. 32. Improba Classis, naufragio castigata. Martialis, 8. epig. 2. 24. Improba non fuerit si mea charta, dāto. Sic quod apud Homerum Odyss. 11. 597. est ἀνιδνε (impudens), illud est improbus apud Virgilium Aeneid. 12. 687. Sicut probus apud Festum, quasi prohibus, qui se à delinquendo prohibet: sic improbus, qui non inhibetur, & dicitur sic. Illud vero Virgilij Georg. 1. 145. Labor omnia vincit

improbus, in bonam partem sumitur. Quod idem fere cum isto retronijs: Nihil est tam arduum, quod non improbus extorqueat. Bern.

Bellum cum omnibus regib. ger.] Ita Mithridates: Romani omnia non serua & maxime regna hostilia ducunt. Sallustius histor. lib. 4. Sic Perseus apud Liuium, 44. 24. Bern.

3. Sardinia] Insula in mari Tybiz à Sardo Herculis filio nomen accepisse putatur.

5. Cuius quanto promptius nobilisque sit regnum?] In ms. erat proprius. Malim propius, ut quoque est in Vett. edit. Voss.

7. Thrasymenum lacum] Est hic lacus in agro perusino. Hannibal autem Arretium & castra Flamini præteruectus inter Crotonenses montes & lacum Thrasymenum, quæ hodieque celeberrimum est à Florentia perusâ cōmeantibus iter, in vallem, de qua Polybius 1. 3. contēdit, quæ hodieque secundum lacum inter vicum Ostiariam & oppidum falsinianum longi

sum Romanis inferret minus negotij existimantem, quod iam victos ab Annibale apud Thrasymenū lacum audierat. Itaque ne eodem tempore multis bellis detineretur, pacem cum Aetolis facit non quasi alio bellum translaturus, sed ut Græciæ quieti consulturus, quam nunquam in maiori periculo fuisse affirmabat. Siquidem consurgentibus ab Occidente novis Pænorum & Romanorum imperiis, quibus una hac à Græcia atque Asia sit mora, dum inter se bello discrimen imperij faciunt: ceterum statim victoribus transitum in Orientem fore.

CAP. III. Videre se itaque ait consurgentem in Italia nubem illam trucidis & cruenti belli: videre tonantem ac fulminantem ab Occasu procellam, quam in quasquæque terrarum partes victoria tempestas detulerit, magno cruoris imbre omnia sedaturam. Frequenter Græciam ingentes motus passam, nunc Persarum, nunc Gallorum, nunc Macedonum bellis: sed omnia illa leuia fuisse existimatueros, si ea qua nunc in Italia concurrat manus, extra terram illam se effuderit. Cernere se, quam cruenta & sanguinaria inter se bella, utrique populi, viribus copiarum, & ducum artibus, gerant: quæ rabies finire solo partis alterius interitu, sine ruina finitimorum non possit. Feros igitur animos victorum minus quidem Macedonia, quam Græcia timendos, quia & remotior, & in vindictam sui robustior sit: scire tamen

longitudine sua quinque fere occupat millia passuum. Hodie hic lacus dicitur Lago di Perugia, ab Urbe proxima Perusia. Artisse aliquando eundem lacum Plinius auctor est l. II. c. CVII. Inter alia prodigia hoc quoque Flaminio factū ante pugnam auctor est Silius l. V.

Ac super hæc diuum genitor,
terraeque fretumque
Concuriens coniter, Cyclopum
raptæ caminis

Fulmina Tyrrhenas Thrasymeni
corse in undas:

Idem & aethera per stagna patencia flamma

Fumavit lacus, atque arserunt
flutibus ignes. Cluver.

8. Ne eodem tempore &c. [Supra, Nota 6. l. 2. & Liuius, 29. 30. 11.]

CAP. III. 2. Omnia illa leuia fuisse. Modius suos quoque missa ita dilectim habere faretur: censeret tamen vulgatam olim scripturam recipiendam: omnia illa ludum fuisse, ut dixit in Eunuchis, 2. 3. 7. Ter.

— ludum jocumque

Dices fuisse illum aliterum, prave huius rabies qua dabit.

Nobis leuia præ comico illo placet. Bern.

CAP. IV.

- tamen se eos qui tantis viribus concurrant, non contentos hoc fine victoria fore; metuendumque sibi quoque certamen eorum, qui superiores extiterint. Hoc prætextu finito cum Ætolis bello, nihil aliud quam Pœnorum Romanorumque bella respiciens, singulorum vires perpēdebat. Sed nec Romani, tametsi Pœni & Annibal in ceruicibus erant, soluti metu Macedonico videbātur: quippe terrebat eos, & vetus Macedonum deuicti Orientis gloria, & Philippus studio Alexandri æmulationis incēsus, quē promptū in bella industriūque cognouerant.
- C A P. IV.** Igitur Philippus, cum iterato prælio victos à Pœnis Romanos didicisset, aperte hostem se his professus, naues, quibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare cœpit. Legatum deinde ad Annibalem, iungendæ societatis gratia, cum epistolis mittit: qui comprehensus, & ad senatum perductus, incolumis dimissus est, non in honorem regis, sed ne dubius adhuc, indubitatus hostis redderetur. Postea vero, cum Romanis nuntiatum esset, in Italiam Philippum copias trajecturum, Læuinum prætorem cum instructis nauibus ad prohibendum transitum mittunt. Qui cum in Græciam traieciisset, multis promissis impellit Ætolos bellum aduersus Philippum suscipere. Philippus quoque Achæos in Romanorum bella sollicitat. Interea & Dardani Mecedoniæ fines vastare cœperunt, abductisque xx millibus captiuorum, Philippum à Romano bello ad tuendum regnum reuocauerunt. Dum hæc aguntur,
- Læuinus

CAP. IV. 1. Iterato prælio] Apud Trebiam, consule Sempronio.

2. Legatum deinde ad Annib.] Vide Liuium. 23. 31. qui in vincula conditos Philippi legatos scribit. Bong.

Legatum deinde ad Annibalem] Legationis huius princeps fuit Xenophanes, Liuius, lib. 3. Decadis 3.

4. Læuinum prætorem] M. Valerius Læuinus prætor M. Marcello

& Q. Fabio Maximo Coss. à Romanis, præcibus Apolloniatum, contra Philippum missus. Liuius, 24. 40. &c. Bong.

Instructis nauibus] M. Valerius Læuinus ad Tarentum erat cum nauibus LII.

5. Ætolos] De fœdere inter Romanos & Aetolos factō, Liuius lib. 6. Dec. 3.

7. Arralo]

Lævinus prætor, iuncta cum Attalo rege societate, Græciam populatur. Quibus cladibus percussæ ciuitates, auxilium petentes, Philippū legationibus fatigant: nec non & Illyriorum reges, lateri eius hærentes, assiduis precibus promissa exigebant. Super hæc vastati Macedones, ultionem flagitabant. Quibus tot tantisque rebus obsessus, cui rei primum occurreret, ambigebat: omnibus tamen propediem auxilia se missurum pollicetur; non quia facere posset quæ promittebat, sed ut spe impletos, in societatis iure retineret. Prima tamen illi expeditio aduersus Dardanos fuit: qui absentiam eius aucupantes, maiore belli mole Macedonia imminebāt. Cum Romanis quoque pacem facit, contentis interim bellum Macedonicū distulisse: Philopœmeni Achæorum

7. *Attalo*] Attalus ita regnum administravit iustitia, beneficentia, liberalitate, & ceteris virtutibus regiis, ut quinquam non esset natus in familia regum, tamen posterius ipsi tenuerint possessionem regni multos annos. *Serig.*

Attalo] Lævinus init foedus cum Attalo Afie, & Pleurato ac Scerdilleto Thracum & Illyriorum regibus.

9. *Non quia facere poss. &c.*] Lævinus, 31. 46. 4. *Etoli cum spe magna, Romanis omnia pollicentibus, quam cum auxilio dimissi.* Et 34. 12. 2. Cato auxilia rogantibus sociis spem pro re ostendendam censeret, sæpe vana pro veris, maxime in bello valuisse, & credentem se aliquid auxilij habere, perinde atque haberet, ipsa fiducia & sperando atque audendo seruatum. Adde eundem, 34. 59. 6. & Tacit. hist. 3. 25. 1. *Bern.*

11. *Romanis quoque pacem*] Philippus pacem cum Romanis, p. Sompronio in prouincia proconsole facit. Lævinus lib. 9. Decadis 3. aut 29. 12.

Concensu] Ita scripsi de sententia Modij, ipsiusque in variantibus Hungarj, ex fide mss. omnium

notæ melioris, cum editiones quas viderim omnes *concentus* habeant, contra mentem auctoris, de Romanis enim hæc accipienda, non de Philippo: qui Romani cum distinerentur bello Punico secundo, etsi iniurias sibi illatas à Philippo putabant, tamen satisfieri sibi passi sunt, ne ille quoque ad Annibalem hostis accederet; in tempore & per occasionem de Macedonum rege vindictam sumpturi. *Bern.*

12. *Philopœmeni*] Polyb. lib. 2. describens Rempub. Achæorum, hoc est, maximæ partis in Peloponneso, quæ fuit optimis legibus temperata, & plurimarum rerum similitudine cōiuncta, tres Achæorum duces potissimum laudat, & his titulis ornat. Primus, inquit Aratus fuit ἀρχηγός, id est, primus fundator. Secundus fuit Philopœmenes, quem Polybius appellat τελειουργός, id est, perfectorem & consummatorem inchoati operis ab Arato. Tertius fuit Lycortas, quæ nominat ἐκτατήν μὲνιμον, id est, confirmatorem stabilem illius status, quem superiores duces constituerant. Ut autem Aratus

Sicyoniæ

rum duci, quem ad Romanos, sociorum animos sollicitare didicerat, infidias prætendit. Quibus ille cognitis vitæque, discedere ab eo Achæos auctoritate sua coëgit.

Sicyonius excelluit Politicis virtutibus & iis artibus, quibus studia hominum conciliantur: ita Philopæmenes fortiter pro patria dimicans ab hostibus captus est, ut infra audiemus. Qui autem plura de Arato & Philopæmene cupit co-

gnoscere, legat vel Polybium vel Plutarchum, qui descripsit vitam utriusque ducis Arati & Philopæmenis. *Sring.*

Discedere] Modius *desciscere* mauuit, quomodo è mss. Bongarsianis vnus habet.

LIBER XXX.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Ptolemæi Regis Ægyptij luxuria, vecordia, & parricidia.*
- 2 *Miserimus Ægypti status sub turpissimo Principe: eius meretrix & lenones crudeli fato pereunt.*
- 3 *Mortuo Ptolemæo, Romani tutelam pupilli aduersus Antiochum Syrum, & Philippum Macedonem suscipiunt: Philippumque prius bello reducunt ad humiliorem mentem.*
- 4 *Terramotus ingentes. Romani pacem repudiant. Philippus & Flaminius suas ad pugnam accendunt Macedonas Romana fortuna vincit, & Philippus spoliatur.*

C A P. I.

- 1  Hilippo in Macedonia magnis rebus intē-
- 2 to, in Ægypto Ptolemæi diuersi mores erāt. Quippe regno parricidio parto, & ad necē utriusque parētis, eadē etiā fratris ad-
iūcta, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradiderat;
Regisque

CAP. I. 2. *Adiuncta*] Parum abfuit quin mss. omnium lectionem, adstruēta, in contextū admitterim;

quam vocē Nostro supra quoque 23. 3. 12. ex bonis auctoribus adstruximus. Bern.

Regis

Regisque mores omnis sequuta regia erat. Itaque non
 amici tantum præfetti que, verum etiam omnis exerci-
 tus, depositis militiæ studiis, otio ac desidia corrupti
 marcebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus rex Sy-
 riæ, veteri inter se regnorum odio stimulante, repentino
 bello multas vrbes eius oppressit, ipsamque Ægyptum
 aggreditur. Trepidare igitur Ptolemæus; legationibus
 missis, quoad vires pararet, morari Antiochum. Magno
 deinde in Græcia exercitu conducto, secundum prælium
 facit, spoliassetque regno Antiochum, si fortunam virtute
 iuuisset. Sed contentus reciperatione urbium quas
 amiserat, facta pace, auide materiam quietis arripuit; re-
 uolutusque in luxuriam, occisa Eurydice uxore eadem-
 que sorore sua, Agathocliæ meretricis illecebris capitur.
 Atque ita omnem magnitudinem nominis ac maiestatis
 oblitus, noctes in stupris, dies in conuiujs cõsumit. Ad-
 duntur instrumenta luxuriæ, tympana & crepundia: nec
 jam

Regis mores secuta regia] Cicero
 fam. i. epist. 9. ex Platon. lib. 4. de
 legib. hoc dictum refert: *Quales
 in repub. Principes essent, tales reli-
 quos solere esse ciues.* Cuius dicti
 veritatem pluribus & testimonijs
 & exemplis confirmat Gruterus
 dissert. 6. ad Tacitum. Bern.

4. Antiochus rex Syriæ] Appianus
 Syriaca, Hieronymus in 11. cap. Da-
 nielis. Bong.

7. Agathocliæ] Meminit Plutar-
 chus in Erotico cap. 10. vulgo
 Agathoclea. quomodo habet
 Hieronymus in Daniele. B. Quo-
 modo promiscue Darius & Da-
 reus, Medea, & Medea in mss. in-
 uenias: Nam et Græcorum vtrali-
 bet vocali Latinis effertur. Bern.

8. Maiestatis obliuiscens] Ouidius
 Metamorph. 2. 18.

Non bene conueniunt, nec eadem
 sede morantur,
 Maiestas & amor.

9. Tympana] Tympanum est in-

strumentum quod pulsatur, ex vna
 parte planum, membrana clausum,
 intus vacuum. Vti eo maxime sole-
 bant in sacris Martis Dei. Deduci-
 tur ab Hebraico דפן.

Crepundia] Vulgo eripudia. le-
 ctionem veterem in tanto libro-
 rum consensu si non amplectar,
 impudens sim. Nimis basilicum est,
 & Alexandreum, quod soluere nō
 possis, rescindere. Crepundia viden-
 tur his esse *αγοττοταιρια*, crepita-
 cula, sinistra Ægyptiaca, crotala, qui-
 bus in saltationibus utebantur ve-
 teres, maxime orientales populi: vt
 apud Maronem Syra,

*Crispum sub crotalo docta moue-
 re lacu.*

Crepundia Plauto Mil. glorios. 5. 1.
 6. sunt instrumenta puerilia.

*Ve faciam quasi puero in collo
 pendeant crepundia.*

Martialis Apophor. (14. 54.) cre-
 pitacula vocat. Vulgata lectio
 confirmari potest loco Sallustij,
 qui

iam spectator rex, sed magister nequitiae, nervorum ob-
 10 lectamenta modulatur. Hæc primo laborantis regis
 tacitæ pestes & occultæ fuere.

1 C A P. II. Deinde crescente licentia, iam nec parie-
 2 tibus regiae domus contineri meretricis audacia po-
 3 test: quam proteruiorem, sociata cum Agathocle fra-
 4 tre, ambitiosæ pulchritudinis scorto, quotidiana regis
 5 supra faciebant. Accedebat & mater Oenanthæ, quæ
 6 geminæ subolis illecebris deuinctum regē tenebat. Ita-
 7 que non contentæ rege, iam etiam regnum possident,
 8 iam in publico visuntur, iam saluantur, iam comitatur.
 Agathocles regis lateri iunctus, ciuitatem regebat: tri-
 bunatus, præfecturas, & ducatus mulieres ordinabant;
 nec quisquam in regno suo minus, quam ipse rex pote-
 rat. cum interim, relicto quinquenni ex Eurydice foro-
 re filio, moritur: sed mors eius, dum pecuniam regiam
 mulieres rapiunt, & imperium inita cū perditissimis so-
 cietate occupare conantur, diu occultata fuit. Re tamen
 cognita, concursu multitudinis, & Agathocles occidi-
 tur, & mulieres in ultionē Eurydicis patibulis suffigun-
 tur. Morte regis, supplicio meretricum velut expiata
 regni infamia, legatos Alexandrini ad Romanos mise-
 re, orantes ut tutelā pupilli susciperēt: tuereturque regnū
 Egypti.

qui est in Catil. 25. 3. Psallere, sal-
 uare elegantius quam necesse est
 proba: multa alia, quæ sunt in-
 strumenta luxuriæ. Sed et canora
 quæ decus atque pudicitia semper
 omnia fuere, ita in mss. libris Sal-
 lustij legi. B. Videndus omnino Sca-
 liger pag. 255. commentar. in Co-
 pam incerti auctoris, quæ extat in
 appendice Virgiliana: itemque
 notata ad Sueton. Calig. 54. 4. Bern.

C A P. II. 3. Oenanthæ] Hu-
 jus meminerunt Plutarchus Cleo-
 mene c. 46. Polybius, 15. 27. & 31.
 Athenæus, 6. 13. In vulgatis editio-
 nibus Euanthæ corrupte legitur.

3. 4. 5. Deuinctum regem teneb.
 &c.] Ptolemæi mores Claudius
 egregie retulit apud Sueton. cap.
 29. qui liberræ uxorisque addi-
 ctus, non principem se, sed ministrū
 egit, compendio cuiusque horum vel
 etiam studio ac libidine, honores,
 exercitus, impunitates, supplicia
 largitus est, & quidem inscius ple-
 rumque & ignarus: Talls & Imp.
 Arcadias apud Zonaram in eius vita.

4. Regnum possident] Quid enim
 interesset, utrum femina gubernent, an
 qui gubernant, gubernentur a fe-
 minis? inquit Aristoteles Polit. 2. 7.

8. Tuerenturque regnum] Quippe
 3 iam

Ægypti, quod iam Philippum & Antiochum, facta inter se pactio, dimisisse dicebant.

CAP. III. Grata legatio Romanis fuit, causam belli aduersus Philippum quærentibus, qui insidiatus eis, temporibus Punici belli, fuerat. Huc accedebat, quod Pœnis & Annibale superato, nullius magis arma metuebant, reputantibus, quantum motum Pyrrhus parua manu Macedonum in Italia fecisset, quantasque res Macedones in Oriente gessissent. Mittuntur itaque legati, qui Antiocho & Philippo denuntiēt, *regno Ægypti abstineāt.* Mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine regnum pupilli administret. Dum hæc aguntur, interim legationes Attali regis, & Rhodiorum, iniurias Philippi querentes, Romam venerunt. Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli senatui exemit. Statim igitur, titulo ferendi sociis auxilij, bellum aduersus Philippum

jam gentium reges, duces populi, nationes, praesidia sibi ab hac urbe perebant. Florus, 2.7.8.

CAP. III.4. M. Lepidus &c. Hoc exemplum est imitatus Tiberius, referente Tacito, 2.67.6. De Lepido ita Val. Max. 6.6.1. Cum Ptolemæus rex euectorem populum Romanum filio reliquisset, Senatus M. Emiliū Lepidum Pont. max. bis consulem, ad pueri euectam gerendam Alexandriam misit: amplissimique & integerrimi viri sanctitatem reipub. vrbis & sacris operatum, externa procuratori vacare voluit; ne fides ciuitatis nostra frustra perita existimaretur. Huic narrationi iustitiam argentei, representantes in vno latere, vrbis Alexandriæ faciem, cum corona murali turrita, cui subscriptum antique, ALEXANDREA: in altero M. Lepidum togatum senem caluum, qui à dextris stantem adolescentulum cum sceptro in manu, diademate regio coronat, hoc

adscripto titulo. S. C. M. LEPIDVS PONT. MAX. TYTOR REG. VITESTATUR Steph. Vin. Pighius annalium Rom. tom. 2. pag. 404. vbi tamen Nostro prochronismi litem mouet. Vide locum & expende. Bern.

6. Legionesque cum cons. Ita manu scripti duo: ceteri omnes, legationesque cum conditionibus pacis. Error ex notarum compendiorum CONS. interpretati sunt cum conditionibus: & ad id sequentia iauitabant, deinde cum exposita conditiones pacis à Rom. essent. Missus autem est consul post P. Sulpitium Galbam, & P. Villium Tappulum T. Quintium Flaminium. ita vet. libri. & recte, ne Flaminii inos patricios cum Plebeiis Flaminii confundamus. Hoc non animaduersum, auctorem libelli de viris illustribus, siue is Aur. Victor, siue quis alius, in secundum errore induxit, vt hunc, Flaminij eius qui ad Thrasymenum lacum occubuit, filium arbitratetur, vt alij docuerunt. inepre-

- 7 lippum decernitur, legionesque cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec multo post tempore, tota Græcia, fiducia Romanorum, aduersus Philippum, spe pri-
- 8 stinæ libertatis erecta, bellum ei intulit: Atque ita cum rex undique vrgeretur, pacem petere compellitur. De-
- inde cum expositæ conditiones pacis à Romanis essent, repetere sua, & Attalus, & Rhodij, & Achæi, & Ætoli
- 9 cœpere. Cōtra Philippus *adduci se posse, ut Romanis pareat, concedebat; ceterum indignū esse, Græcos à Philippo & Alexandro maioribus suis victos, & sub iugum Macedonici imperij subactos, veluti victores, leges pacis sibi dicere, quibus prius sit seruitutis ratio reddenda, quam*
- 10 *libertas vindicanda.* Ad postremum tamen petente eo, induciæ duorum mensium datæ, ut pax, quæ in Macedonia non conueniebat, Romæ à senatu peteretur.
- 1 CAP. IV. Eodem anno inter insulas Theramenem & Therasiam, medio vtriusque ripæ & maris spatio, ter-

ræ motus

Hic tamen Plutarcho ubique *Φλαμίν* dicitur. Bong.

8. *Conditiones pacis*] De pacis conditionibus vide Liuiam in fine lib. 2. belli Macedonici.

9. *Concedebat*] Putida oratio, *concedebat se adduci posse.* Quin scribendum *contendebat.* Hæc Val. Acidalius ad Velleium, 2. 130. 8. quem vix tamen est ut sequamur. Bern.

CAP. IV. 1. *Theramenem & Therasiam*] Theramenis insula, hic, ut & supra 13. 7. 2. pro *Thera* accipitur. Strabo lib. 1. pag. 36. f. Medio inter *Theram & Therasiam* loco. Vide & Plinium, 2. 87. & Eusebium in Chronico, & Senecam natural. quæst. 6. 21. cuius locus mendosus est, nec satis explicatus ab annotatore. B. Adde Liuium, 39. 56. 6. Plinium, 4. 12. m. Bern.

Eodem anno inter insulas *Theramenem & Therasiam.* Iuno jam multis annis, antequam hæc gesta sunt, fuit motus ille terræ. Contigit enim Olympiadis cxxxix, anno 1. ut constat ex Polybio, & Eusebij Chronico. Plinius, tamen l. 11.

cap. lxxxvii, inquit. Automaram siue Hieram (de qua omnino capienda verba Iustini) enatam esse inter *Theram, & Therasiam* insulas, Olympiadis clvi. anno ii. Quod quomodo fieri potuerit, non video. Voss.

Terramotus] Liuius refert lauræam in prætoria naui enatam eodem quoque tempore.

Terramotus] Omisit aliis antiquorum sententiis de causa terræmotus, illa probabilior, spiritu incluso & coarctato terram moueri. Ex Archelao ita loquitur Seneca lib. 6. Natur. Quæst. Venti in concava terrarum deferuntur, deinde ubi jam omnia spacia plena sunt, & in quantum potuit aer densatus est, is qui superuenit spiritus priorem premit & elidit, ac frequentibus plagis primo cogit, deinde percutit. Tunc ille quærens locum omnes angustias dimouet, & claustra sua conatur effringere. Sic euenit, ut terra spiritu luttante, & s. gam quærens moueantur.

2. Naui

remotus fuit. In quo, cum admiratione nauigantium, 2
 repente ex profundo cum calidis aquis insula emerfit. In 3
 Asia quoque eadem die idem motus terræ Rhodum,
 multasque alias ciuitates graui ruinarum labe concussit,
 quasdam solidas absorbit. Quo prodigio territis omni- 4
 bus, vates cecinere, *oriens Romanorum imperium vetus*
Græcorum, ac Macedonum voraturum. Interim à senatu 5
 repudiata pace, Philippus in societatem belli Nabin ty-
 rannum sollicitat. Atque ita, cum in aciem exercitum 6
 instructis è diuerso hostibus produxisset, hortari suos
 cœpit, referendo *Persas, Bactros, Indosque, & omnem*
Asiam, Orientis sinem, à Macedonibus perdomitam. tan- 7
toque fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto
sit libertas imperio carior. Sed & Flamininus Romanus 8
 consul, relatione rerum recentissime gestarum, suos sti-
 mulabat in prælium, ostendendo, *hinc Carthaginem cum*
Sicilia, inde Italiam & Hispaniam Romana virtute
perdomitas: nec Annibalem quidem Alexandro Magno 9
postponendum, quo Italia pulso, Africam ipsam tertiam
partem mundi superauerint. Sed nec Macedonas veteri 10
fama

2. Nauigantium] an habitan-
 eium: Ereish.

Calidis aquis] Seneca lib. 2. Nat.
 Qu. Maiorum nostrorum memoria,
 ut Posidonius scribit, cum insula
 in Egei mari surgeret, spuma-
 bat interdum mare & fumus ex
 alto ferebatur. Nam demum pro-
 debat ignem non continuum sed
 ex intervallo emicantem, fulmi-
 num more, quousque ardor infe-
 rius iacens superum pondus cui-
 cerat. Deinde saxa reuoluta, ru-
 pesque partim illosa, quas spiri-
 tus, antequam veniretur, expule-
 rat; partim exesa & in leuitatem
 pumice versa nouissime cacumen
 exusti montis emicuit. Istea alci-
 medim adiectum, & saxum illud
 in magnitudinem insula creuit.
 Idem nostra memoria Valerio A-
 siatico consule iocorum accidit.

3. Insula emerfit.] Sen. lib. 6.

In Asia &c. Rhodum] Quam in-
 sulam tamen Europæ Diodorus,
 18. 8. annumerat. Sed Asiæ contri-
 buit etiam Epitome Lini, 78. B.

Labe] A labendo saltem dixit, vt
 & supra, 17. 1. 5. & Cicero de legib.
 2. 15. Quamobrem ille quidem sa-
 pientissimus Græci vir, longeque
 doctissimus, valde hanc labem ve-
 reretur, Labem etiam xarxa esse,
 & hiatum, notatum est ex Iuris-
 consultorum libris & Cicerone
 de diuinat. 1. 35. & 43. Hæc vox
 cum librariis esset insolens, venit
 in mole. Hoc terræ motu Rhodium
 colossū fuisse Eusebius refert. Pon.

5. Nabin [Alij legunt. Onabin,
 fuit is tyrannus Lacedæmonio-
 rum: Plutarchus.

9. Terriam partem] ita credi-
 tum veteribus. Nobis & alia pars

- 11 fama, sed presentibus viribus asstimandos: quia non cum Alexandro Magno, quem inuictum audierat, nec cum exercitu eius, qui totum Orientem deuicerat, bellum gerant;
- 12 sed cum Philippo puero immatura aetate, qui regni terminos aduersus finitimos agere defendat, & cum his Macedonibus, qui non ita pridem praeda Dardaniis fuerunt. Illos
- 13 maiorum decora, se suorum militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem & Pœnos, & totum ferme Occidentem, sed his ipsis, quos in acie habeat, militibus,
- 14 subactos. His adhortationibus utrinque concitati milites, prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; ferentesque in bellum, alij maiorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alij virentem
- 15 recentibus experimentis, virtutis florem. Sed Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaque bello Philippus, pace à Flaminio consule petita, nomen quidem regium retinuit; sed omnibus Græciæ urbibus, velut regni membris extra terminos antiquæ possessionis, amissis,
- 16 solam Macedoniam retinuit. Offensi tamen Ætoli, quod non ex arbitrio eorum Macedonia quoque adempta regi, & data sibi in præmium belli esset, legatos ad Antiochum mittunt, qui cum adulatione magnitudinis,

in

orbis America detecta est, quæ à Vesputio Americo nomen accepit. Innotuit & Magellanica.

15. Antiquam & obsol. glor.] Plutarchus in præceptis reip. gerend. c. 45. cum videmus puerulos puerum crepidas conari subligare sibi, aut coronas eorum capitebus suis imponere, per jocum videmus, ac urbani magistratus maiorum opera, arduos conari, & facta presentibus temporibus ac rebus non congruentia. Stulte iubentes imitari, multitudinem concitant; & cum ridicula sunt moliti, non risu jam digna pariuntur, nisi plane sine contemptu.

16. Romana fortuna vicit.] Ad Cynoccephalus. Vide Liuium, 33. 4. 6. Plutarchum in Titi Flaminij

vita c. 11. Florum 2. 15. 17. qui locum illum Cynoccephalus vocat: Pausaniam in Atticis & Achaicis: & Strabonem extremo libro 9. Bong.

17. Græciæ urbibus.] Debetur hæc lectio codici Cuiaciano, nam ceteri optimæ notæ Thraciæ, contra historiam. Plutarchus in Flaminio, cap. 4. Regnum Macedonia quidem ei reliquit: imperauit autem, ut Græcia abstinere. Bong.

18. Legatos ad Antiochum.] Asiaticum bellum Romanis suscitauit Thoas Ætolie princeps, & Annibal. Florus, 2. 8. 6. Bong.

Adulatione magnitudinis.] Curtius 3. 2. 18. Purpuratofolia vanitatem Darij speciem instans. Seneca, Benef. 6. 30. Principes, dum ignorant viros suos, & dum se tam magnos, quam

in Romana bella, spe societatis vniuersæ Græciæ, impellerent.

quam audiunt, credunt, attraxere nium peruenturabellâ. Bern.
superuacua, & in discrimen om-

LIBER XXXI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Romani Antiochum Syrum legatione coërcent. A Nabide Graciam liberari iubent. Annibalis nomen Romanis formidabile.*
- 2 *Annibal Romanorum insidias fugiens ad Antiochum cursum dirigit.*
- 3 *Nabis duobus praliis fractus, post Romanorum discessum arma mouet. Annibalis ad Antiochum de opprimendis Romanis consilium.*
- 4 *Carthaginenses ab Antiocho sollicitati rem Romanis significant, qui politico stratagemate Annibalem ab Antiocho diuellunt.*
- 5 *Iteratum Annibalis consilium de bello in Italia Romanis inferendo.*
- 6 *Antiochi adulatores Annibalis sana consilia rident: inde subuerso Antiochi, qui terrestri & nauali pralio à Romanis superatur.*
- 7 *Scipiones, ducto in Africam exercitu, pacis leges Antiocho præscribunt, quas ipse repudiat.*
- 8 *Bello reparato, & pugna commissa, cæsis quinquaginta Asiaticorum millibus, Antiochus subactus pacem petit & obtinet.*



Mortuo Ptolemæo Philopatore, rege Ægypti, contemptaque paruuli filij eius ætate, qui in spem regni relictus, præda etiam domesticis erat, Antiochus rex Syriæ occupare Ægyptum statuit.

CAP. I. I. *Mortuo Ptolemæo* Hæc latius & accuratius persequitur Appianus in Syriaca. Bern.

Ptolemæo Philopatore Ptolemæus Philopator sic dictus est ironice, cum patrem, matrem & fratrem interfecerit. Ignauia eius Antiocho Magno spem fecit recuperandarum urbium in Syria, quas Seleuco Callinico Euergetes ademerat. Quare Antiochus Magnus, inuenis incensus cupiditate gloriæ militaris, bellum infert huic regi Ægyptio, & multas ciuitates recipit. Tandem vero occurrit Philopator, & cum uterque magnas haberet copias, uisit Antiochum, & propter segnitiam & luxum statim in Ægyptum redit. Erant autem Iudæi initio coniuncti Antiocho, postea mutata fortuna hospitio victorem Ægyptium exceperunt, ac placarunt data pecunia. Cum autem Ptolemæus Philopator uisurus templum, in vestibulum ingressus esset, sacerdotes obnixè orant, ne pergat, nec penetret in adytum interius, quo non erat fas ingredi cuiquam præter pontificem: etsi negat se obtemperaturum pijs monitis rex superbus, tamen Deus templum defendit, & mox subito terrore consternatum regem ita reprimat, ut semiuivus ex templo exportaretur. Quare Iudæis iratus, cum Alexandriam rediisset, crudelia edicta proponit: Iudæos subter in vincula rapi & multos elephantis conculcandos oblici in spectaculis. Interea domi ipse interfecta coniuge nefandis se libidinibus contaminat, & regebatur aula non ab ipso aut principibus, sed à turpissimis & à flagitiosis.

mis libidinum focis. Talis furor nunquam est diuturnus, ut dicitur de peccatis clamantibus in celum. Quare post victoriam, de qua dictum est, non fuit diu superstes. *Senz.*

Contemptaque paruuli filij ætate Prout amat fieri. Quæ causa Romanis audita morte Hieronis, anxie ne quid ex contemptu aræis relictis pueri, rerum nouarum moueretur Syracusis &c. Polybius excerpto legat primo. Cōsulatur Sallust. Iug. 6. 7. Florus, 4. 4. 3. Polybius, 5. 34. & 41. Herodianus, 1. 7. Zonaras tom. 3. sub imperio Constantini, Leonis filij. Hinc intelligitur, quantum laudet Stiliconem Claudianus, 2. 64. Bern.

Præda etiam Prætulercim præda, quod è mss. Bongarsius inter variantes retulit. Ita Liuius, præda futura legio. Sallust. Catil. 21. 5. Quibus victoria præda fuerat. Bern.

Antiochus rex Antiochus Magnus fratrem habuit Seleucum maiorem natu, qui statim postquam regnare cepisset, in transitu Tauri interfectus est à suis, ut narrat Polybius lib. 4. apud quem extant initia rerum gestarum Antiochi Magni. Primum bellum gessit Antiochus adolescens cum Molone duce, qui ab ipso defecerat. Hunc tandem acie uictum & captum in crucem egit. Postea Syriæ ciuitates Seleuciam & alias, quas Ægyptij priore bello occuparant, partim vi recepit, partim ad deditionem certis pactionibus adexit. Hæc fuit causa noui & magni belli inter Antiochum & Ptolemæum Philopatorem. Ceterum à Polybio lib. 5. apparatus belli & prælia regum describunt.

statuit. Itaque Phœnicem, ceterasque Syriæ quidem, ²
 sed iuris Ægypti, ciuitates cum inuasisset, legatos ad eū
 Senatus mittit, qui denūtiarent ei, *abstineret regno pupil-*
li, postremis patris precibus fidei sua traditi. Quib' spre- ³
 tis, interjecto tēpore alia legatio superuenit, quæ, omis-
 sa pupilli persona, *ciuitates, iure belli factas populi Ro-*
mani, in integrū restitui iubebat. Abnuēti, bellū denun- ⁴
 tiatum: quod ille facile susceptum, infelicitè gessit. Eo- ⁵
 dē tēpore & Nabis tyrānus multas Græciæ ciuitates oc-

cupauerat.

describuntur: Ptolemæus exerci-
 tum duxit in Syriam 70000 pedi-
 tum, 5000 equitum. Antiochi
 copiæ fuerunt 6000 equitum, &
 60000 peditum. Hi exercitus in Sy-
 ria ad Raphiam conflixerunt, fuit-
 que victor Ptolemæus & amissas
 ciuitates recuperauit. Antiocho
 petenti pax data est. Nam Ptole-
 mæus etsi progredi, & plures re-
 gni partes Antiocho eripere po-
 terat: tamen propter ignauiam
 gaudebat se labore militiæ libera-
 ri. Cum autem post paucos annos
 domi mortuus esset Ptolemæus
 Philopator, relicto filio impubere,
 Ptolemæo Epiphane, rursus bellum
 mouet Antiochus. Nam propter
 hostis infantiam videbat se faci-
 lius inclinaturum voluntates ciui-
 tatum ad defectionem. Miserunt
 autem Ægyptij legatos Romam,
 ac petierunt, vt Senatus Romanus
 tutelam pueri regij susciperet.
 Quod cum esset factum: Senatus
 iussit Antiochum ab Ægypto ab-
 stinere. Id ægre ferens & hospitem
 habens Annibalem, qui erat horta-
 tor, vt ceteri reges se cōiungerent
 ad reprimendos Romanos, societa-
 tē cum Philippo Macedonum rege
 fecit. Hæc fuerunt semina belli cum
 Romanis, quod à Liuiō, 4. Decad.
 describitur. Tandem autem victus
 Antiochus cessit Romanis tota
 Asia citra Taurum montem. Coac-
 tus est & obsides dare duos filios,
 Antiochum Epiphanem, & Deme-
 trium, Aliquanto post spoliaturus

templum quoddam in Syria à suis
 interfectus est. *Strig.*

2. *Phœnicem*] Syriæ regio Ptole-
 mæo, Straboni, Plinio, Melæ, aliis-
 que, à Phœnicæ ita appellata. Ne-
 que enim est tam vanum, vt non-
 nulli putant, à Phœnicæ Phœnicæ
 appellare. Phœnix idem est, qui
 rex Erythras, Erythras qui Edom
 siue Esauus. De quo sacra Scriptu-
 ra: prodiit autem prior, (nimirum
 Esauus) rufus, similis totus togæ
 villosæ, quam ob causam vocatum
 est nomen eius Esauus. Dicitur ita-
 que Esauus rubicundi vel potius
 rutili coloris fuisse, eo quod refer-
 ret עֲדָמָה, vt Exod. 25. cap.
 habetur, id est, pelles arietum ru-
 tilantium. Quia & addit postea
 sanctissimus legislator Moyses: &
 dixit Esau Iacobo: Sine me hau-
 rire de isto edulio rufo admodum,
 quia venatione lassus sum. Tercio
 vocauit iterum quisque nomen
 Edom. Edom itaque & Erythris
 idem est, qui Phœnix. *Phœnix* enim
 significat Ερυθρός, ruber, id est,
 rubrum, rufum. atque hinc mare
 rubrum siue Erythrum, vnde sci-
 licet in Syriæ litora migrauerunt
 primi phœnices. *Thys.*

5. *Nabis tyrannus*] Bellum hoc
 Romanorum cum Nabide, Lace-
 dæmoniorum tyranno.

Nabis tyrannus] Liuius lib. 34.
 Plutarchus in Flaminiō & philo-
 pœmene, Pausanias in Messeniis,
 Achaicis, & Arcadic. *Bong.*

- 6 cupauerat. Igitur senatus, ne vno tempore duplici bello Romanæ vires detinerentur, scripsit Flaminio, si ei videatur, sicuti Macedoniam à Philippo, ita Græciam à Nabide liberet. Ob quam causam imperium ei prorogatum est. Terribile quippe Antiochi bellum Annibalis nomen faciebat, quem æmuli eius, *occultis mandatu cum Antiocho inisse societatem*, apud Romanos
- 7 criminabantur: negantes eum a quo animo sub legibus vivere, assuetum imperio, & immoderata licentia militari semperque, radio quietis urbana, nouas belli causas
- 8 circumspicere: Quæ etsi falsa nuntiata fuissent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

- 1 CAP. II. Denique senatus metu perculsus, ad speculandos actus Annibalis, legatum in Africam Gnæum Seruilium mittit: eique tacitis mandatis præcipit, si posset, eum per amulos eius interficeret, metuque inuisi nominis tandè populum Romanū liberaret. Sed res Annibalem non diu latuit, virū ad prospicienda cauendaque pericula peritū: nec minus in secundis aduersa, quā in aduersis secunda cogitantē. Igitur, cum tota die in oculis principum, legati que Romani, in foro Carthaginiensium obuersatus in supremum fuisset, appropinquante vespere,

7. Annibalis] Appianus & Liuius lib. 34. B.

8. Assuetum imperio] Ita Liuius, 2. 2. 4. Nimum Tarquinius regno assuēse &c. nescire Tarquinius priuatos vivere. Sueton. Cæsar. 30. 8. Capriū imperij consuetudine Cæsar. De Miltiade Probus in eius vita. Multum in imperijs magistratibusque versari, non videbatur posse esse priuariū; præsertim cum consuetudine ad imperij cupiditatem trahi videretur.

9. Falsa apud timentes pro veris hab. Seneca, de ira 2. 22. Quæ inuiri audimus, libenter credimus.

CAP. II. 2. Peritum] Malim paratum, quod in mss. omn. esse testatur Bong.

In secundis aduersa] Idem Romanæ constantiz mos erat, in aduersis vultum secunda fortuna gerere: moderari animos in secundis: Liuius, 42. 67. 9. Adde infra, 3. 1. 8. 9.

3. Principum] Procerum, Senatorum. Ita Seneca Consol. ad Helium cap. 11. pr. & 12. mitem, de Benef. 2. 12. & alibi: Capitolinus in Gordianis cap. 13. Ceterum Senatores ab Augustæ historiæ scriptoribus appellatos etiam optimates, summates, optimos nobilium, proceres, ipsumque

vespere, equum conscendit: & rus urbanum, quod propter litus maris habebat, ignaris servis, iussisque ad portam reuerentem oppelli, contendit. Habebat ibi 4
naues cum remigibus, occulto sinu litoris absconditas: erat & grandis pecunia in eo agro præparata, ut, cum res exegisset, nec facultas fugam nec inopia moraretur. Lecta igitur seruorum iuuentute, quorum copiam 5
Italicorum captiuorum numerus augebat, nauem conscendit, cursumque ad Antiochum dirigit. Postera die 6
ciuitas principem suum, ac tum temporis consulem, in foro expectabat. Quem ut profectum nuntiatum est, 7
non aliter quam si vrbs capta esset, omnes trepidauere, exitiosamque sibi fugam eius ominati sunt. Legatus vero 8
Romanus; quasi bellum iam illatum Italiæ ab Annibale esset, tacitus Romam regreditur, trepidumque nuntium refert.

CAP. III. Interim in Græcia Flamininus, iuncta 1
cum quibusdam ciuitatibus societate, Nabidem tyrannum duobus continuis præliis subegit; & grauer fractum, velut ex sanguem, in regno reliquit. Sed libertate 2
Græciæ

ipsumque Senatum *Nobilitatem* docet ad illos scriptores, pag. 93. Salmasius. Bern.

Rus urbanum] Forte *suburbanum*. Freinsh.

5. *Italic. captiu.*] Atqui Liuius, 30, 27. 2. scribit inter conditiones pacis & hanc fuisse, Carthaginenses Romanis captiuos omnes traderent. Quomodo ergo hi numerum seruorum Annibalis auxerunt? Freinsh.

6. *Ac tum temporis consulem*] Sufferes. Carthaginensibus erant, qui Romæ consules, Liuius, 30. 7. 5. quos Aemilius Probus in Annibale, *linos Reges* vocat. Erat & apud illos Dictatoris imperium, Liuius, 23. 13. 11. & Quæstorum dignitas habebantur hi proximi iudicibus, idem Liuius, 33. 32. 4.

iudices erant centum, supr. 19. 2. 5. & senatus erat triginta seniorum confessus, Liuius. 30. 16. 3. Erant apud eos & prætores, Probus Annibal. Liuius. 33. 32. 3. Bong.

8. *Trepidum nuntium*] Romani enim Annibalem, etsi senio & exilio fractum, pro igni habebant, cui abesset nihil, nisi qui eum excitaret. Plutarch. Flaminio, cap. 37. Bern.

CAP. III. 1. *Interim*] Liuius: de hoc bello, Decadis 4. libro 4.

In Græcia Flamininus] De hoc bello copiose Liuius, 34. 22. & seqq. Bern.

Et grauer fractum, velut ex sanguem, in regno reliquit.] Ita mss. est, & *grauibus fractum*, &c. Et ita lege. Hoc quod non intelli-

Græciæ restituta, deductisque ab viribus præsidii, cum Romanus exercitus in Italiam reportatus esset, velut, vacua rursus possessione sollicitatus, multas ciuitates repentinò bello inuasit. Quibus rebus exterriti Achæi, ne vicinum malum etiam ad se serperet, bellū aduersus Nabidem decernunt, ducemque prætorem suum Philopœmenem, insignis industriæ virum, constituunt: cuius in eo bello tanta virtus enituit, vt opinione omnium Flaminio Romano imperatori compararetur. Eodem tempore Annibal, cum ad Antiochum peruenisset, velut deorum munus excipitur: tantusque eius aduentu ardor animis regis accessit, vt non tam de bello, quam de præmiis victoriæ cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romanæ virtus erat, negabat *opprimi Romanos nisi in Italia posse*. Ad hoc sibi centum naues, & decem millia peditum, & mille

gerent librarij, rescripserant. *grauibus vulneribus. Inepie. Voss.*

3. *Achæi* Jachaia proprie dicitur Peloponnesi regio septentrionalis secundum litus inus Corinthiaci, ab ipso Isthmo vsque ad Araxum promontorium & Eliorum agrum ad Occidentem extensa. De illorum Rep. vide Vbbonem Emmium, & Thyij memorabilia veterum Rerum publicarum.

Philopœmenem J. Erat autem Philopœmenes præcipue in ducendo agmine locisque capiendis, solertiz atque vsus, nec belli tantum temporibus, sed etiam in pace ad id maxime animum exercuerat. Vbi iter quopiam faceret, contemplatus ab omni parte loci naturam, cum solus iret, secum ipse agitabat animo, cum comites haberet, ab iis quærebat, si hostis eo loco apparuisset, quid si à fronte, quid si ab latere hoc aut illos quid si à tergo adoriretur, capiendum consilij foret. His curis cogitationibusque ira ab ineunte ætate animum agitauerat, vt nulla et

nona in tali re cogitatio esset. *Sirig.*

4. *Flaminio Rom. imp. compert.* J. Quod Flaminium male habebat: & vltarchus (philopœm. c. 25. & Flamin. c. 23.) inter causas finit cum Nabide belli recenset Flaminii inuidiæ & æmulationem honorum Philopœmenis. *Bong.*

7. *Negab. oppr. Rom. nisi in Ital.* p. J. Hoc ipsum tuus demonstratur infra cap. 5. Ita Liuius, 34. 59. *Sententia Annibalis una atque eadem semper erat, vt in Italia bellum gereretur. Italiam & commearum & militem præbueram externo hosti, si nihil ibi moueatur, liceatque populo Rom. viribus & copiis Italia extra Italiam bellum gerere, neque regem, neque gentem vllam, parem Romanis esse.* Apud Velleium, 2. 27. Pontius Telesinus, Samnitium dux, vociferabatur eruendam delendamque Romanam; adiciens, nunquam defuturos raptos aliena liberari lupos, nisi silua, in quam refugere solerent, esset excisa. *Bern.*

mille equites poscebat, promittens hac manu non minus bellum, quam gesserit, Italia restauraturum: & in Asiam regi sedenti, aut victoriam de Romanis, aut equas pacis conditiones relaturum: quippe & Hispanis bello flagrantibus, ducem tantum deesse; & Italiam notio-rem sibi nunc, quam pridem fuisse: sed nec Carthaginem quieturam, sociamque se ei sine mora præbaturam.

CAP. IV. Cum regi consilia placuissent, mittitur Carthaginem vnus ex comitibus Annibalis, qui in bellum cupidos hortetur, Annibalemque cum copiis affuturum nuntiet: nihil dicat, partibus, nisi animos Carthaginensium deesse; Asiam & vires belli, & sumptum præbaturam. Hæc cum relata Carthaginem essent, nuntius ipse ab inimicis Annibalis comprehenditur, & perductus in senatum cum interrogaretur, ad quem missus esset, Punico ingenio respondit. se ad vniuersum senatum missum, nec enim hoc opus singulorum, sed vniuersorum esse. Dum multis diebus deliberant, an cum Romam ad purgandam publicam conscientiam mittant, tacitus conscensa naue ad Annibalem reuertitur: quo cognito, Carthaginenses vltro rem Romam per legatum deferunt. Romani quoque ad Antiochum

8. Mille equites] Vett. plerique equicum. vnde mendosum locum esse suspicor. Et sane in IC. Pelerinij vet. cod. legitur eria milia equicum. B. Vulgatam affirmat Liuius, 34. 59. 5. Sibi centum cellas naues, fudecim millia pedicum, mille equites deposcebat. Illud vero mille equicum, pro mille equites, Latine dici, & mille hic esse substantiuum singulare, sicuti chillias, docet & bonis auctoribus Agellius, 1. 16. vt mihi vix temperauerim, quin idem in Iustinum reciperem. Bern.

9. Regi sedenti] Id est, otioso. Cic. ad Attic. 10. 8. m. & 10. 12. m. Bong.

CAP. IV. 1. Vnus ex comitibus] Aristonem, mercatorem Tyrium, specie negotiorum missum scribit Appianus pag. 90. quem le-

ge, & Liuium, 34. 60. B. Hoc ipso actu Pelopidas vsus, ad Sphodriam Spartanum misit quemdam mercatorem cum pecunia & mandatis magna de re: Plutarch. Pelop. c. 24. Prudenter ergo cautum est Honorij ac Theodosij rescripto, l. mercatores. C. de commerc. & mer. Ne mercatores tam Imperio Rom. quam Persarum regi subiecti, ultra ea loca, in quibus fœderis tempore cum memorata natione Imperatoribus conuenit, nundinas exerceant: ne scilicet alieni regni seruiantur arcina. Bern.

2. Inimicis] Hannonem intelligit, qui inimicus Barchinæ factioni erat. Plutarch. in Annibal.

3. Dum multis diebus] Liuius hæc paulo aliter & copiosius narrat.

5 tiochum legatos misere, qui sub specie legationis, &
 regis apparatus specularerentur, & Annibalem aut Ro-
 manis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum in-
 6 uisumque regi redderent. Itaque legati cum Ephesi
 conuenissent ad Antiochum, mandata ei senatus tra-
 7 dunt. Dum responsum expectant, omnibus diebus assi-
 8 dui circa Annibalem fuere: dicentes, *timide eum à*
 9 *patria recessisse, cum pacem Romani, non tam cum re-*
 10 *publica eius, quam cum eo factam, summa fide custo-*
 11 *diant: nec bella eum Romanorum magis odio, quam Pa-*
 12 *tria amore gessisse, cui ab optimo quoque etiam spiritus*
 13 *ipse debeatur. Has enim publicas inter populos, non priua-*
 14 *tas inter duces, bellandi causas esse.* Inde res gestas eius
 15 laudare. Quorum sermone lætus, sapius cupidiusque
 16 cum legatis colloquebatur, ignarus quod familiaritate
 17 Romana odium sibi apud regem crearet. Quippe An-
 18 tiochus, tam assiduo colloquio reconciliatam eius cum
 Romanis gratiam existimans, nihil ad eum sicuti so-
 lebat referre; expertemque totius consilij, veluti ho-
 stem proditoremque suum, odisse cœpit. Quæ res tan-
 19 tam apparatus belli, cessante imperatoria arte, corru-
 20 pit. Senatus mandata fuerant, *ut contentus terminis*
 21 *Asia esset, ne ipsis ingrediendi Asiam necessitatem im-*
 22 *poneret.* Quibus spretis, non accipiendum bellum sta-
 23 tuit, sed inferendum.

24 C A P. V. Dicitur, quum frequenter de bello consi-
 25 lium habuisset, remoto Annibale, tandem cum vocari
 iussisse, non ut ex sententia eius aliquid ageret, sed ne-
 per

4. Ad Antiochum legatos Inter
 quos erat P. Scipio, qui Annibalem
 depicerat. Præter Liuium, 35. 14. &
 Appianum pag. 91. & 92. vide Lu-
 cianum in dialogis Mortuorum, &
 Plutarchum in Flaminio sub fi-
 nem. Consilium autem legatorum
 explicat & Frontinus, 1. 8. 7. Bong.

Legatos misere] Qui apparatus
 agis specularerentur, ut inquit Po-

lybius lib. 1. Horum nomina lega-
 torum, P. Sulpitius, & P. Iulius,
 apud Liuium. Dec. 4. lib. 5. Plutar-
 chus vero in T. Quinctio Flaminio
 alterius nomen male profert. Vo-
 cat enim P. Vellium, cum Iulium
 dicere debuerit. Sed non mirum.
 Homo enim Græcus & in eo sæpe
 parum diligens, Romanorum no-
 mina peruertit.

per omnia eum spreuisse videretur, omnibusque perrogatis postremum interrogasse. Quo ille animaduerso, *intelligere se professus est, non quia egeat consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum se vocatum: tamen odio Romanorum, & amore regis, apud quem solum tutum sibi exilium relictum sit, se viam gerendi belli ediserturum.* Veniam deinde libertati præfatus, nihil se aut consiliorum, aut captorum præsentis probare ait: neque sedem belli Graciam sibi placere, cum Italia vberior materia sit, quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse, nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi: siquidem diuersum ceteris mortalibus esse illud hominum & belli genus. Aliis bellis plurimum momenti habere, priorē aliquam cepisse occasionem loci temporisque, agros diripuisse, vrbes aliquas expugnasse: cum Romano, seu occupaueris prior aliqua, seu viceris, tum etiam cum victo & inerte luctandum esse. Quamobrem si quis eos in Italia laceffat, suis eos opibus, suis viribus, suis armis posse vincere, sicut ipse fecerit. Sin vero quis illis Italia velut fonte

virium

CAP. V. 1. Omnibus perrogatis] Appianus, pag. 93. Annibalem primum sententiam rogatum scribit. B. Sicuti perspectare Suetonio, Dō. 4. 7, est à principio ad finem vsque spectare: ita perrogare est omnes peragere sententias. Eo verbo vtuntur & Liu. 2. 9. 19. 10. Tacit. 4. 9. 3. Sueton. Aug. 35. 9. (vbi prærogare vitiose legitur) Plin. 6. Epist. 22. & Panegyr. c. 60. Læpidius in Commodo, c. 21. Bern.

4. Italiam aliter] Non expectandum, sed inuadendum hostem potius recte censuere Politici, ita tamen vt locorum situs cognitus sit, & vt Imperator sciat, vnde expediri comعات possit. Quin imo semel hostem graui clade affecisse, est patriam vniuersam vicisse. Eodem motu ciuitates omnes percutiuntur, & respirare non possunt, cum in jugulo hostile ferrum est. Accedit agrorum hostilium deuastatio, direptio bonorum,

aliaque belli incommoda. Quin & sæpe ex hostium agris comعاتum & alimenta quis capit. Recte alibi Iust. l. 22. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari, domi ea auxilia esse, quæ patria vires subministrant, foris etiam hostem suis viribus vinci ita sensit Annibal, ita & Scipio. Frontinus lib. 1. stratagemat: Scipio, inquit, manente in Italia Hannibale, transmissis in Africam exercitus, necessitate Carthaginiensibus imposuit reuocandi Hannibalem, sicque à domesticis finibus hostile transiit bellum.

5. Etiam cum victo &c.] Herennius Pontius apud Liuium, 9. 3. 13. Ea est gens Romana, quæ victa quiescere nesciat, &c.

6. Suis eos opibus] Quod in Africa contra Carthaginienses iam antea fecerat Agathocles. Eleganter Appianus: Bella domi, ob famem inde oriri solitam, omnibus esse grauiora, foris autem leniora, bonis.

virium ceſerit, perinde falli, ac ſi quis amnes non ab ipſis fontium primordiis deriuare ſed concretis iam aquarum molibus auertere vel exſiccare velit. Hæc & ſecreto ſe cenſuiſſe, ultroque miniſterium conſilij ſui obtuliſſe: & nunc præſentibus amicis ideo repetiſſe, ut ſcirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli: eoſque foris inuictos, domi fragiles eſſe. Nam prius illos urba quam imperio; prius Italia quam provinciis exui poſſe: quippe & à Gallis captos, & à ſe prope delectos eſſe: neque ſe unquam victum prius, quam terris eorum ceſſerit. Reuerſo Carthaginem ſtatim cum loco fortunam belli mutatam.

I CAP. VI. Huic ſententiæ obreſcatores amici regis erant: non vtilitatem rei cogitantes; ſed verentes, ne probato conſilio eius, primum apud regem locum gratiæ occuparet. Et Antiocho non tam conſilium, quam auctor diſplicebat, ne gloria victoriæ Annibalis, non ſua eſſet. Omnia igitur variis aſſentationum adulationibus corrumpebantur: nihil conſilio vel ratione agebatur. Rex ipſe per hyemem in luxuriam lapſus, nouis quotidie nuptiis deditus erat. Contra Achilius Romanus conſul, qui ad hoc bellum miſſus erat, copias, arma ceteraque bello neceſſaria, ſumma indultia parabat: ciuitates ſocias confirmabat: dubias illiciebat: nec alius exitus belli, quam apparatus vtriuſque partis fuit. Itaque prima belli congreſſione, cum cedentes ſuos rex cerneret,

2. Miniſterium] Ita mss. ut ſupra 24. 2. 5. arbitrium pro arbitrum. Et lib. 6. 2. 15. poſtulat ſibi dari miniſterium impenſe, ut eſt in vulgatis libris. nam ibi mss. miniſtrum. Bong.

CAP. VI. 1. Verentes, ne &c.] Laco conſilij quamuis egregij, quod non ipſe aſſerret, inuicui, & aduerſus peticos peruicax. Tacit. hiſt. 1. 26.

3. Aſſentationum adulationibus] Aſſentantium, quod eſt in vet. cod. Pelerini rectum puto. Bong.

4. Achilius Romanus] Manius Aci-

lius Glabrio. Apud Appianum mendose legitur Αχιλῆος inuerſo, λ, pro Αχιλῆος. Erat hic conſul cum P. Corn. Scipione Naſica. Vulgo, Attilius, inepte, ut apud auctorem de viris illuſtribus. Vide Livium, 36. 1. 1. &c. Florum, 2. 8. 14. Frontinum, 2. 4. 4. Bong.

5. Prima belli congreſſione] Omnes omnino mss. congreſſione. Forte legendum corione, ut dixit Terentius Phor. 2. 2. 34. Prima corio eſt acerrima. Mod. Viſus eſt Antiochus ad Thermopylas. Liu. 36. 19.

cerneret, non laborantibus auxilium tulit : sed fugientibus se ducem præbuit, castraque ditia victoribus reliquit. Deinde cum in Asiam, præda Romanis occupatis, 6 fugiendo peruenisset, pœnitere neglecti consilij cœpit. reuocatoque in amicitiam Annibalem, omnia ex sententia eius agere. Interim nuntiatur, Æmilium, Romanum 7 ducem, octoginta rostratis nauibus in bellum nauale à senatu missum aduentare : quæ res illi spem restituendæ fortunæ dedit. Itaque priusquam sociæ ciuitates 8 ad hostes deficerent, decernere nauali prælio statuit, sperans cladem in Græcia acceptam, noua posse victoria aboleri. Tradita igitur Annibali classe, prælium 9 committitur : sed nec Asiani milites Romanis : neque naues eorum pares rostratis nauibus fuere : minor tamen clades ducis solertia fuit. Romam nondum opinio 10 victoriæ venerat, & idcirco in consulibus creandis suspensa ciuitas erat.

CAP. VII. Sed aduersus Annibalem ducem quis melior quam Africani frater crearetur, cum vincere Pœnos opus Scipionum esset ? Creatur igitur Consul Lucius Scipio : ei que datur legatus frater Africanus, ut intelligeret Antiochus, non maiorem fiduciâ se in Annibale victo, quam Romanos in victore Scipione habere. Trajicientibus

6. *Pœnitere negl. cons.* Nimirum hoc habet mortalitas : tunc demum sentio se male de rebus suis statuisse, cum id nihil jam prodest, ut ait Cicero apud Dionem Cassium lib. 44. Adde Ausonii epigramma xxi. in simulacrum Occasionis. Bern.

7. *Æmilium* Ita vet. cod. Pelegrini. Cuiacianus, *Emilium*, E pro A. Veteres enim *Amilius* scribebant. Ceteri varie corrupti : quidam ei *uiuium* : alij ei *Liuium*. Scripsisse auctorem arbitror, nuntiatur ei *Lucium Æmilium*, pro quo impesserunt quidam *Liuium Huium* : quidam *Liuium Mene-*

nium. Est autem hic L. Aemilius Regillus Liuius, 37. 58. 1. & Floro, 2. 8. 18. Appiano, Syriac. pag. 102. d. Αἰμῖλιος Αἰμῖλιος Πρωτεύς, pro Πρωτὶς D. Bong.

Rostratis nauibus Quæ in pro-ra æreo erant munia rostro, quoniam in hostium naues summo cum impetu compactæ sæpe eas dissoluebant. Græcis καὶ ἰσχυροί.

CAP. VII. 2. *Consul. L. Scipio*. Et cum eo C. Lælius, præter citatos Gellius, 16. 4. Scipio hoc bello confecto *Asiaticus* dictus. Bong.

- 3 Trajicientibus in Asiam Scipionibus exercitum, iam utrobique profligatum bellum nuntiatum est, victumque Antiochum terrestri, Annibalem nauali bello inuenerunt. Primo igitur aduentu eorum, legatos, pacem petentes, ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano ferentes ipsius filium, quem rex paruo nauigio trajicientem ceperat. Sed Africanus *privata beneficia à rebus publicis secreta esse dixit; aliaque esse patris officia, alia patria iura, qua non liberis tantum, verum*
- 6 *etiam vita ipsi praponantur. Proinde gratum se munus accipere, privatoque impendio munificentia regis respondurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratia dari, neque de iure patrie decidi posse, respondit.*
- 7 Nam neque de redimendo filio vnquam tractauit, nec senatum de eo agere permisit; sed vt dignum maiestate eius erat, *armis se recepturum filium dixerat.* Post hæc leges pacis dicuntur: *vt Asia Romanis cederet: contentue Syria regno esset: naues uniuersas, captiuos & transfugas traderet; sumptumque omnem belli Romanis restitueret.* Quæ cum nuntiata Antiocho essent, *nondum ita victum se esse respondit, vt spoliari se regno pateretur; bellique ea irritamenta, non pacis blandimenta esse.*
- 8 **CAP. VIII.** Igitur cum ab vtrisque bellum pararetur, ingressique Asiam Romani Ilion venissent; mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit. Iliensibus *Æneam, ceterosque cum eo duces à se profectos. Romanis se*
- 9 *ab his procreatos referētibus.* Tantaq, lætitia omniū fuit quanta

4. *Legatos*] Antiochi legatus Hyantius Heraclidēs ad Consules pro pace petenda fuit.

Ipsius filium] P. Aemilij qui Perseum vicit, natura filium; P. Scipionis, adoptione, inquit Appianus Syriac. pag. 107. c. contra quam ceteri; non enim ipse Africanus, sed eius filius, Pauli Aemilij filium, eum qui Carthaginem euerit, adoptauit. Plutarchus in Aemilio,

cap. 7. Cicero, alij. B. Adde Liuium, 44. 44. 1. Idem auctor. 37. 37. 6. non nihil à Nostro discrepans, ait, Antiochum Scipioni Elæ ægrotanti, post istam deum legationem, filium captum misisse: neque solum patrio animo gratum munus, sed corpori quoque salubre gaudium fuisse. Bern.

5. *Privata beneficia &c.*] Vide Camerar. oper. subc. cent. 1. 32.

CAP. VIII.

quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Iuuabat Ilienses, nepotes suos, Occidente & Africa domita, Asiam ut aurum regnum vindicare, optabilem Troja ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renasceret. Contra Romanos, auitos lares, & incunabula maiorum templaque ac deorum simulacra, inexplabile desiderium videndi tenebat. Profectis ab Illo Romanis, Eumenes rex cum auxiliis occurrit: nec multo post praelium cum Antiocho commissum. Cum in dexteriore cornu pulsa legio Romana, maiore dedecore, quam periculo ad castra fugeret, M. Æmilias tribunus militum ad tutelam castrorum relictus, arma re se milites suos, & extra vallum progredi iubet, stridentisque gladiis fugientibus minari, morituros dicens, nisi in praelium reuertantur: infestioraque sua, quam hostium castra inuenturos. Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus commilitonibus qui fugere eos prohibuerant, in praelium reuertitur, magnaque cæde edita, initium victoriæ fuit. Cæsa hostium quinquaginta millia; capta xi. Antiocho pacem petenti, nihil ad superiores conditiones additum, Africano prædicante, neque Romanis, si vincantur, animos minui;

CAP. VIII. 3. Optabilem Troja ruinam &c.] Senec. Epist. 91. m. Sape maior fortuna locum fecit omnia: multa ceciderunt, ut alius surgerent & in maius.

4. Auitos lares, & incunabula maiorum] Hac ipsa de re Liuius, 37. 37. 2. Inde Ilium Scipio processit, castrisque in campo, qui est subiectus montibus, positis, in urbem arcemque cum ascendisset, sacrificauit Minerva præfidi arcis, & Iliensibus in omni rerum verborumque honore ab se oriundos Romanos præferentibus, & Romanis laus origine sua. Tacitus annal. 12. 38. Nero ut eloquentia gloria niteretur, causa Iliensium suscepta, Romanum Troia demissum, & Iulia

stirpis auctorem Æneam, aliisque haud præcul fabulis verera, facunde exsecutus, imprecatur ut Ilienses omni publico munere soluerentur. Adde Suetonium, Claud. 25. 14. Strabonem lib. 13. pag. 408. item l. 17. 5. 1. ff. de excus. tutor. Bern.

5. Prælium cum Antiocho] Ad montem Sipylum, absente Africano, qui Elææ ægrotabat. Appian. Syriac. pag. 106. B. Huius prælij, circa Magnesium quæ ad Sipylum est, instructi commissique luculenta descriptio extat in Liuius, 37. 37. & seqq. Bern.

6. Dexteriore cornu] Dextro latere aciei.

Fugientib. minari] Hoc genus exempla sunt apud Tacitum Hist. 2. 41.

- minui; neque si vincant, secundis rebus insolescere.
 9 Captas ciuitates inter socios diuifere Romani, aptiorem gloriam, quam possessiones voluptarias iudicantes, quippe victoriæ gloriam Romano nomini vindicandam: opum luxuriam sociis relinquendam.

2. 41. 6. Frontinum, 2. 8. 11. & 14. Item 4. 1. 29. Adde supr. 1. 6. 10. ibique notata.

8. Neque si vincant &c.] Neque felicitate insolescimus; nec alienis calamitatibus insoleamus, inquit Africanus apud Appianum, Syriac. pag. 112. Bong. Lilius, 42. 62. 9. Romanam constantiam celebrans. Ita tum moris erat, inquit, in aduersis vultum secunda fortuna gerere, moderari animos in secundis. Et apud eundem, 45. 8. 6. Paulus Col. In secundis rebus nihil in quemquam superbe ac violenter consilere decet, nec praesentem credere fortunam: cum, quid vos perferat incertum, is demum vir erit, cuius animus nec prospera statu suo esseret:

nec aduersa infingeret. Adde supr. 31. 2. 2.

9. Aptiorem gloriam] Haec est duorum tantum missio: ceteri vulgatam confirmant, nisi quod vulgo voluntarias legitur. Bong.

Possessiones voluntarias iudicantes] Mallin legere, violentas, aut voluptarias.

Possessiones voluptarias] Manlius ad milites suos apud Lilius, 18. 17. 18. Vobis mehercule Martis virum cauenda ac fugienda quamprimum amantiss est Asia: tantum haec peregrina voluptates ad extinguendum vigorem animorum possunt, tantum conragio disciplina morisque accolarum valet. Bern.

CAP. I.

LIBER XXXII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Ætoli libertate spoliantur. Bellum inter Messenios & Achaos. Philipæmenes captus & veneno interemptus: Unde Messeniorum clades.*
- 2 *Antiochus Syrus, dum sacrilegio sibi providere putat, interficitur. Senatus Romanus Philippo parcat, ob Demetrii filij virtutem, cui Persens frater inuidet, & Demetrium impiis artibus de medio tollit.*
- 3 *Philippi obitus: & belli apparatus aduersus Romanos, Gallis ad huius belli societatem pertractis: de quorum migrationibus subjicitur narratio.*
- 4 *Bellum inter Prusiam & Eumenem, in quo Annibalæ opera Prusius superior euadit. Pace inter Reges*

Reges sancita, Romani Annibalem persequuntur Is hausto veneno legationem morte praeuenit. adiunctum eiusdem Annibalis elogium.

CAP. I.



Etoli, qui Antiochum in bella Romana impulerant, victo eodem, soli aduersus Romanos, & viribus impares, & omni auxilio destituti, remanserunt, Nec multo post victi, libertatem, quam illibatam aduersus dominationē Atheniensium & Spartanorum, inter tot Græciæ ciuitates soli retinuerant, amiserunt. Quæ conditio tanto amarior illis, quanto serior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Persarum opibus, domesticis viribus resisterant; quibus Gallorum violentiam, Asiæ Italiæque terribilem, Delphico bello fregerant. Quæ Gloriosa recordatio, maius desiderium libertatis augebat. Dum hæc aguntur, medio tēpore inter Messenios & Achæos de principatu primo dissensio, mox bellum ortum est. In ea nobilis Achæorum Philopæmenes imperator capitur: non quia pugnando vitæ pepercerit, sed dum suos in prælium reuocat, in trāitu fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est; quem iacentem Messenij, seu metu virtutis, vel verecundia dignitatis, interficere

CAP. I. I. *Ætoli*] De Aetolico bello, quod gessit M. Fulvius Nobilior col. cum Gn. Manlio Vulstone, lege Liuium, 38. 3. & c. Florum, 2. 9. Bong.

Ætoli] Ætoli cum Populo Romano arma sociauerant bello Philippico, atque cum ibi parum honoratam militiam suam fuisse accusarent, ad Antiochum deficiunt, quem misso Thioante multis promissis fovereque percusso ad bellum sollicitauerunt: sed Antiocho

victo & ipsi à Romanis perdomiti, coactique sunt imperata facere, M. Fulvius Nobiliore consule. Aetolia autem Græciæ pars, à Septentrione Coracæ monte, à Meridie Ionio sinu, ab Ortū Locris Ozolis, ab Occasu Acheloo fluuiō distinguitur.

5. *Philopæmenes*] Præter Liuium, 39. 49. cū seq. & Plutarchum in vitis, lege Pausaniā Arcadicis. Bong.

6. *Verecundia dign.*] Vide supr. notam ad 14. 6. 10.

- 7 interficere ausi non fuerunt. Itaque velut in illo omne bellum confecerant, captiuum per vniuersam ciuitatē, in modum triumphi, circumdlexerunt, effuso obuiam populo, ac si suus, non hostium imperator aduentaret.
- 8 Nec victorem Achæi audius vidissent, quam victum hostes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, vt omnes contruerentur, quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Inde in carcerem ducto, verecundia magnitudinis eius, venenum dederunt: quod ille lætus, ac si vicisset, accepit; quæsito prius, an *Lygortas præfectus Achæorum*, quem secundum à se esse scientia rei militaris sciebat, *incolumis effugisset*. Quem vt accepit euasisse, non in totum dicens consultum *ma-*
- 10 *le Achæis*, expirauit. Nec multo post, reparato bello, Messenij vincuntur: pœnasque interfecti Philopœmenis pependerunt.

II. CAP. II. Interea in Syria rex Antiochus, cum graui tributo pacis à Romanis victus oneratusque esset, seu inopia pecuniæ compulsus, seu auaritia sollicitatus, qua sperabat se, sub specie tributariæ necessitatis, exculatius sacrilegia

7. Velut in illo omne bell. &c.] Tantum instar scilicet est in vno belli duce. Cicero pro L. Muræna cap. 16. de Mithridate: Ipse Pompeius, regno eius possesso, tamen tantum in vnius anima posuit, vt cū omnia quæ ille tenuerat, victoria possideret, tamen non ante, quā illum vires expulit, bellum confectum indicaret. Tacit. annal. 4. 25. Quo ipso argumento plurarchus in Flamin. c. 38. qualitercunque Romanos Annibalem quamuis decrepitum & exulem, ad mortem vsque persequentes excusat. Adde Liuium, 45. 7. 1. Florum, 4. 2. 29. Curtium, 5. 13. 4. Bern.

9. Lygortas] Miss. Lygortias, facili lapsu i pro 1. Græci Λυγόρτας. Bong.

CAP. II. I. Didymai] Strabo lib.

16. pag. 512. 40. interfectum à barbaris, cum templum Belli spoliare conaretur. Auctor de viris illustribus, à sodalibus quos temulentus in conuiuio pulsauerat, occisum esse refert. D. Heronymus in 11. Daniel. cum aduersus Elymæos pugnaret, cum omni exercitu deletum. B. Iosephus antiq. 12. 13. narrat, Antiochum templum Dianæ in Elymaide spoliare conantem, magna clade accepta, Babylonem recessisse: vbi cum paulo post accepisset nuntium de altera clade à suis accepta in Iudæa, dolore sit confectus. Consonat lib. 1. Macchabæor. cap. 6. Hæc auctorum diuersitas à non distinctis Antiochorum cognomentis orta videtur. Antiochi Soteris interitum reperies apud nostrum, 38. 10. 14. Bern.

6. Insu

sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte tem-
 plum Didymæi Iouis aggreditur. Qua re prodita, con-
 cursu insularium, cum omni militia interficitur. Romæ,
 cum multæ Græciæ ciuitates, questum de injuriis Phi-
 lippi regis Macedonum venissent, & disceptatio in
 senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad
 satisfaciendum senatui miserat, & legatos ciuitatum
 esset; turba querelarum confusus adolescens, repente
 obtulit. Tunc senatus verecundia eius motus, quæ
 probata etiam antea, cum obles Romæ esset, omnibus
 fuerat, causam illi donauit: atque ita modestia sua De-
 metrius veniam patri, non iure defensionis, sed patro-
 cinio pudoris obtinuit: quod ipsum decreto senatus
 significatum est, ut appareret, non tam absolutum re-
 gem, quam donatum filio patrem. Quæ res Demetrio,
 non gratiam legationis, sed odium obrectationis com-
 parauit. Nam apud fratrem Perseum æmulatio illi inui-
 diam contraxit; & apud patrem nota absolutionis, cau-
 sa offensus fuit, indignante Philippo, plus momenti apud
 senatum personam filij, quam auctoritatem patris, ac
 dignitatem regiæ maiestatis habuisse. Igitur Perseus
 perspecta patris ægritudine, quotidie absentem Deme-
 trium apud eum criminari; & primo inuisum, post
 etiam suspectum reddere: nunc amicitiam Romano-
 rum, nunc prodicionem ei patris objectare. Ad postre-
 mum, insidias sibi ab eo paratas confingit: ad cuius rei
 probationem immittit indices, testes subornat, & faci-
 nus quod obicit, admittit. Quibus rebus compulsus ad
 patricidium patre funestam omnem regiam facit.

CAP. III.

2. *Insularium*] Impressi incolarum, quod placet. Bern.

Qua re prodita concursu insularium] Narrat quoque hanc rem Polybius in excerptis Porphyrogenetæ, & Diodorus Siculus. Unde patebit, legendum esse, Iouis Elymæi. Insulares autem vocat

templi custodes, & accolæ. Temppla enim, & fana, locaque secreta, insulas appellari, nemo nescit. Sic Delphi insula à quibusdam dicuntur. Voss.

8. *Igitur Perseus*] Extant pulcherrimæ utriusque orationes apud Liuium, 49.

- I CAP. III. Occiso Demetrio, sublatoque æmulo, non negligentior tantum Perseus in patrem, verum etiam contumacior erat; nec heredem regni, sed regē se gerebat. His rebus offensus Philippus, impatientius in dies mortem Demetrii dolebat, tunc & insidiis circumuentum suspicari, testes indicesque torquere. Atque ita cognita fraude, non minus scelere Persei, quam innoxia Demetrii morte cruciabatur; peregissetque vltionem, nisi morte præuentus fuisset. Nam breui post tempore, morbo ex ægitudine animi contracto, decessit, relicto magno belli apparatu aduersus Romanos, quo postea Perseus vsus est. nam & Gallos Scordiscos ad belli societatem perpulerat: fecissetque Romanis graue bellum, nisi decessisset. Namque Galli bello aduersus Delphos infelicer gestio, in quo maiorem vim numinis, quam hostium senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia qua venerant, antiquam patriam repetiuere. Ex his manus quædam in confluente Danubij & Sabi consedit, *Scordiscosque* se appellari voluit. Tectosagi autem, cum in antiquam patriam Tolosam venissent, comprehen-

CAP. III. I. Occiso Demetrio] De Persei in fratrem Demetrium fraude, & Philippi morte, vide Elium lib. 42. & Pausaniam in Corinthiacis. Bong.

Non negligentior tantum Perseus] In MSS. legitur negligentior. Vetus lectio proculdubio fuit negligentior. Voss.

3. Nisi morte præuentus esset.] Philippus moritur, postquam regnasset annis 42.

5. Scordiscos] Hos ad Istrum habitasse, etiam Strabo auctor est lib. 7. Bong.

6. Namque Galli] videtur hic deminuisse Iulianus eorum, quæ dixerat supra, 2. 4. 8. 16. Bern.

8. Danubij & Sabi] Danubium scribit Seneca, 6. Natural. Europam Asiamque determinare: pro quo Tanaim restituendum, nisi obstitit auctoritas Acronis ad Horatium, ubi dicit Tanaim etiam Danubium dictum. De hoc flumine legendus Stukius ad Arriani Periplum maris Euxini: etiam quæ scripsimus ad Dacix Parergi nostri tabulam. Oriet.

Sabi] Fluvius is Straboni 22. 6. et Plinio, 9. 3. 2. 5. Sans. Bong.

9. Tectosagi] Τετοσάγαι, Plinio & Straboni, Gallie Narbonensis populi Tectosagi sunt Trogo, 12. Τολιστοβόγαι dicuntur à Floro. Eorum vrbis apud Plinium Tolosa vocatur.

comprehensaque pestifera lue essent, non prius sanitatē reciperauerit, quam aruspicum responsis moniti, aurum argentumque bellis sacrilegiisque quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent. Quod omne magno postro tempore Cepio Romanus consul abstulit. Fuere autem argenti pondo centum decem millia, auri pondo quinques decies centum millia. Quod sacrilegium causa

excidij

vocatur. Hodie Toulouse dicitur. Pro his Tectosagibus Narbonensis, quidam *Tectosages* legunt apud Aufonium, in Descriptione eius Narbonæ. *Tectosax*, *Tectosax*, numero singulari, habet Stephanus. Idem multitudinis etiam *Tectosagæ*. *Tectosages* Cæsari Germaniæ populi sunt circum Hercyniam siluam. Ad Nicri fluminis ripam eos accersisse putat Rhennus: ubi adhuc hodie vetusta arx est, *Tock* dicta. Cæsar eorum meminit l. 6. belli Gallici, sic: *Germania loca circum Hercyniam siluam, quam Eratostheni, & quibusdam Græcis fama notam esse video, quam illi Orciniam appellant, vulgo Tectosages occupant.* pro vulgo, Fulvius Ursinus *Volca* legendum pronunciat, idque ex Ptolemæi auctoritate, Scio non solum apud Ptolemæum, sed etiam Plinium & Strabonem *Volca* nominari, sed in Gallia Narbonensi: & non ad Hercyniam siluam, ubi Cæsar suos describit. Puto tamen eosdem esse, ex ipsius Cæsaris traditione; qui eos ex Gallia in Germaniam transiisse dicit. *Orell.*

Tectosagi anteqm] Lege Strabonem lib. 4. fuit autem Q. Servilius Cepio col. cum Attilio Serrano, & insequenti anno à Cimbris victus, epitome Liuiana lib. 67. Orosius, 5. 15. Sallustius extremo Iugurthino, ubi pro C. Manlio vetus codex legit *M. Mallio*. De eius morte Strabo, & Valer. 6. 9. 13. qui inter se variant: & ipse Valerius secum pugnat, 4. 7. 3.

B. De adagio *Aurum Tolosanum* Agellius, 3. 9. De huius auri raptæ quæstionem aliquando habitam Romæ, scribunt Cicero de nat. deor. 3. 30. Orosius, 5. 15. & alij. Porro sacram pecuniam non impune temerari, ostendit præter alios Liuius, 29. 8. 3. itē 29. 18. 3. & 4. B. *Tolosam*] Tectosagum vrbs in ea parte Narbonensis Galliæ, quæ ad Pyrenæos montes vergit.

10. *Argentum pondo &c.*] De hoc loco ita Budæus lib. 4. de Assē, pag. 152. Hæc summa vix dicere ausim quanti æstimanda sit. Auri singula pondo minoris æstimari centum aureis solatis non possunt, etiam ut vndecima pars æris in eo mixta fuerit. Quæ ratione aurum illud Tholosanum centies & decies centenis millibus aureorum valuit, quod si obryzum fuerit, id est centenis & duodenis solatis in libras æstimabile, centies vices ter centenis & viginti millibus valuit. Quod autem ad argentum pertinet, Trogum existimari non quinques decies centena millia pondo scripisse, quæ summa quinquagies milles mille aureos valet: sed quindecies centena millia, quæ quindeces milles mille aureis coronatis æstimantur à nobis, id est centies & quinquagies centenis millibus. Quod si quis Trogum quinques decies scripisse malit, tamen pro quindecies intelligam, quomodo apud Suetonium in Aug. 101. 6. *quaterdecies milles*, pro *his septicies*, id est, *quatuordecies*. Strabo ex Posidonio quinde

- excidij Cepioni exercituique eius postea fuit. Romanos quoque Cimbrici belli tumultus, velut ultor sacræ pecuniae, insecutus est. Ex gente Teutofagorum non mediocris populus prædæ dulcedine, Illyricum repetiuit, spoliatisque Istris, in Pannonia confedit. Istrorum gentem fama est originē à Colchis ducere, missos ab Æeta rege,

quindecim millibus talentum argenti aestimasse aurum argentumque simul videtur: quæ summa minor est minima prædictarum, id est, nonagies centena millia aureorum. Hæc Budzus, sed vsus editione veteri, quæ nostre contraria, summam argenti tribuit auro. Constat tamen ratio, sed inuersa. Bern.

11. *Cimbrici Belli*] Cimbro Teutonisque è Germania veteri in Galliam transisse bonitate agri illectos arbitror, nã illos auitarum sedium ad Germanicum mare prope Saxonas jam tædebat. Proinde facto per Chaucos & Frisios itinere trans Rhenū, in vltimis Galliarum oris ad Septentrionalem Oceanum confedere. Vbi cum diutius manere non possent ob maris Gallici inundationem, quod velut longius extrudebat nouos hospites, per Galliam errabundi ad Rhenum vsque venire, ibique sedes figere constituerant. Dum autem vagarentur in Gallia, junxerant se illis Tigurini Ambronesque, Gallicæ nationes, & ipæ regnis suis pulchre nouas sedes quaritantes. Itaque ferociores facti virium incrementis, cum terram à Romanis tanquam stipendium dari sibi postulassent, & repellerentur, contra legatos armis insurrexerunt, Syllanoque & Seruilio Cepione ac M. Manlio fugatis, castris prædæ, & quidem ingenti potiti sunt. Hos postea vicit C. Marius, partim in tractu Cottiarum Alpium ad Aquas sextias, partim in Italia, in campo Raudino vti ex historiis notum est. Tacitus quoque veterem Germaniâ descri-

bens: Eundem, inquit, Germaniæ sinum proximi Oceano Cimbri tenent, parua nunc ciuitas, sed gloria ingens, veterisque famæ late vestigia manent, vtraque ripa castra ac spatia, quorum ambitu nunc quoque metlatis molem manusque gentis, & tam magni exitus fidem. Sexcentessimum & quadragesimum annum vrbs nostra agebat, quum primum Cimbro-rū audita sunt nomina. *Ioh. Pöcan.*

Vltor sacræ pecuniæ] Etiam ipse Cepio ob rem male gestam & sacræ violata in carcerē coniectus.

12. *Illyricum*] Habebat Illyrici prouincia integris rebus Romanis Pannoniam secundam, Sauriam, Pannoniam primam, Noricum mediterraneum & Noricum Ripense, etiam Dalmatias. B. *Rhenanus.*

Istri] Istria Italiciæ regio & terminus versus Dalmatiam. huius luculentam descriptionem habet Casiodorus, 12. Variar.

Pannonia] Erat Pannonia prima & secunda, & postmodum inter Danubium & Drauum Pannoniæ pars Valeria appellata est, in honorem Valeriæ filiz Diocletiani, vt Marcellinus prodidit. Croatiæ hodie vocant.

13. *Æeta*] Græcis est Αἰνός. Quod autem statim dicit. Argonautas nauem humeris tulisse, vide Apollonium l. 4. vers. 13. 83.

Τῷ πρῶτῳ δὲ πρὸς δὴ &c hoc est. *Vt supra modum optimi filij regum.*

Qua vi, qua virtute, Libya per cumulos arena desertos.

Nauem sublimem, quæque in nauis feruit.

Susci

rege, ad Argonautas raptorésque filia persequendos :
 qui vt à Ponto intrauerunt Istrum, alveo Sabi fluminis
 penitus inuecti, vestigia Argonautarum insequētes, na-
 ues suas humeris per juga montium, vsque ad litus A-
 driatici, maris transfulerunt; cognito quod Argonautæ
 idem propter magnitudinem naui priores fecissent :
 quos vt auctos Colchi non reperiunt; siue metu regis,
 siue tadio longæ nauigationis, iuxta Aquileiam conse-
 dere, Istrique ex vocabulo amnis, quo à mari concesserant,

Suscipientes humeris, ferro duodecim integros.

Dies, simulque noctes &c. v.

14. Quod Argonauta idem propter magnitudinem naui] Nauis, kongarsius interpretatur, nauigationis. Non recte. Simpliciter ita capiendum, quod flumē Sabus triemem illam Argonautarum non caperet, propter magnitudinem. Adeo vt illis necesse fuerit illam fluuiio elatam humeris suis in litus Adriaticum deportare. Nota est hystoria Voss.

15. Aquileiam] Α'κυλεια, κολωνα, Fori Iulij vrbs primaria, Ptolemaeo, Straboni, Plinio; Luitio, & aliis. Incolis nomen retinet Germanis Aglar vocari puto. Aquiliam quoque vocatam, testatur Eustathius. Α'κυλεια Α'κυλεια, est Stephano. colonia dicitur in Vespasiani nammo. Romatiam aliquando dictam lego. Ortel.

Istrique ex vocabulo amnis, quo à mari concesserant] Non possum persuaderi, hanc esse veram lectionem : neque illam, quam ex Iudoro Cluuerius exposuit. Solenne enim Iudoro, vt quicquid non intelligeret, aut deleret, aut prae corrigeret. in mss. erat: *qua à mari concesserant.* Vade conicio, scriptum fuisse : *quo à Narico concesserant.* Naricum, siue Naracum est ostium istri, quod traderant Apyrtum ingressum esse, cum Argonautas persequeretur.

Νάρικος τόπος est Apollonia Rhodio lib. i. v.

— ἀμφὶ τῷ Σάβι

Ἐχέοντα ἀποχαι. τὴν ἰδίαν

καλῶσι Νάρικον,

Τὴν δὲ τὴν τῇ νάτῃ Κανλόν τόπον &c.

Meminere eius ostij omnes Geographi. Alij tamen per pulchrum ostium in Istrum vectos esse Colchos, aiunt. Voss.

Istrique ex vocabulo amnis] Diodorus. 4. 58. Strabo lib. i. pag. 39. m. vt & Plinius, 3. 18. confutant eorum errorem, qui putauerunt esse quendam fluuium Istrum cognominem, qui in Adriam exeat ab illo diuulsus, ab eoque denominari gentem Istros per quos destitit. Quo in errore hæsit etiam Aristoteles in hystoria animal. 8. 13. Bern.

Quo à mari concesserant] Phil. Cluuerius Ital. antiq. 1. 21. rectius censet, quo à mari recesserant: id est, quo amne à mari pontice recesserant, scilicet Istrum subeuntes. Nam ad mare Hadriaticum accesserant: ubi Polam vrhem condidisse feruatur. Et ita siue ex ipso Trogo, transcripserit Iudorus Origin. 9. 2. Hystoriarum, inquit, gens originem à loci (lego, vt apud Iustinum, à Colchis) ducit, qui missi ad Argonautas persequendos, vt à Ponto intrauerant Istrum fluuium; à vocabulo amnis, quo à mari recesserant, appel-

rant, appellati. Daci quoque suboles Getarum sunt:
6 qui, cum, Orole rege, aduersus Bastarnas male pugnas-
sent, ad ultionem legnitiæ, capturi somnum capita loco
pedum ponere iussu regis cogeantur: ministeriaque
vxoribus, quæ ipsis antea fieri solebant, facere. Neque
hæc ante mutata sunt, quam ignominiam bello accep-
tam virtute deleant.

1 CAP. IV. Igitur Perseus, cum imperio Philippi pa-
 tris successisset, omnes has gentes aduersus Romanos
 2 in societatem belli sollicitabat. Interim inter Prusiam
 regem, ad quem Annibal, post pacem Antiocho à Ro-
 manis datam, profugerat, & Eumenem, bellum ortum
 est; quod Prusias, Annibalis fiducia rupto fœdere, prior
 3 intulit. Namque Annibal, cum ab Antiocho Romani,
 inter ceteras condiciones pacis, deditionem ejus depo-
 scerent, admonitus à rege, in fugam versus, Cretam de-
 4 fertur; Ibi cum diu quietam vitam egisset, inuidiosum-
 que

laci sunt. Ergo non ab Histris aliquo fluvio, sed ab ipso Danubio id nominis eos adsumpsisse voluit Iustinus. Istria porro Ister etsi sine aspiratione plerumque legitur: ex antiquis tamen aliquot lapidum inscriptionibus, itemque Cassiodori libro de Orthographia patet, veteres aspirationem adscripsisse. Bern.

Daci] De Dacis & Getis lege
Strabonem lib. 7. *Bong.*

16. *Qu*, cum, *Orole* rege, aduer-
sus *Bastarnas* male pugnasent] Mirum quam turpiter deprava-
tum sit nomen hoc *Dacici* regis. In
minori epitome *Trogi* dicitur
Rubobostus: Et hoc male. Legend-
um cum *Barabista* rege, &c. Vi-
de *Strabonem* lib. vii, cui est *Bo-*
stis &c. *Voss.*

Bastarnas] *Peucini* & *Bastarnæ*
Finitimi *Dacis*.

Ad vitionem segnitia] Non
dissimiles in disciplina militari
animaduersiones, plus ignominie

quam cruciatus habentes, est ob-
servare apud Diodorum Siculum,
12.16. Plutarchū in Agesilao, c. 51.
Liuium, 27.15. 8. Tacitum, 13.36. 5.
Suetonium in Aug. c. 24. Val. Max.
2.7.9. & 15. Frominum, 4.1. Plato
quoque sub initium lib. 9. de le-
gib. inter leuiiores pœnas numerat
ἀνὸρ φῶς ἵππας καὶ σελάνης festio-
nes, stationeſue deformes & ig-
nominioſas: quales etiam Auguſto
ſuo Liula commendat apud Dion-
nem lib. 55. pag. 64. Bern.

CAP. IV. 3. *Cretam deferunt*] Vide Probum in Annibalis vita. Quo commento Eumenem vicerit, refert & Frontinus, 4. 7. 10. Et de eius morte Plutarchus in Flaminio, c. 37. Appianus in Syriaca. Liuius, 39. 51. vbi & Africani mortem commemorat. Val. Max. 9. 2. 2. Varro *de re rustica* apud Nonium: *Quare ibidem ab Annibale*, cur biberit medicamentum. Quia Romani inquit, me Prusides tradere volebat. Bong.

5. Vc!wa

que se propter nimias opes videret, amphoras plumbo
 repletas in templo Dianæ, quasi fortunæ suæ præsidia,
 deponit: atque ideo nihil de illo sollicita ciuitate, quo-
 niam velut pignus opes eius tenebat, ad Prusiâ conten-
 dit, auro suo in statuis, quas secum portabat, infuso, ne
 conspectæ opes vitæ nocerēt. Dein, cum Prusias terre-
 stri bello ab Eumene victus esset, & prælium in mare
 translulisset, Annibal nouo commento auctor victoria
 fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagenas
 coniici iussit: medioque prælio in naues hostium mittit.
 Id primum Ponticis ridiculum visum, fictilibus dimica-
 re, qui ferro nequeant. Sed ubi serpentibus repleti na-
 ues cœpere, ancipiti periculo circumuenti, hosti victo-
 riam cessere. Quæ ubi Romam nuntiata sunt; missi à
 senatu legati sunt, qui vtrumque regem in pacem coge-
 rent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal re co-
 gnita, sumpto veneno, legationem morte prauenit. In-
 signis hic annus trium toto Orbe maximorū imperato-
 rum mortibus fuit, Annibalis, & Philopœmenis, & Sci-
 pionis Africani. Ex quibus constat Annibalē, nec tū
 cum Romano tonantem bello Italia contremuit, nec
 cum reuersus Carthaginem summum imperium tenuit,
 aut cubantem cœnasse, aut plus quam sextario vini in-
 dultū

5. Velut pignus &c. Agellius, 16.
 10. Quoniam res pecuniaque fa-
 miliaris &c. Ita Vegetius, 2. 20.
 Miles qui sumptus suos scit apud
 signa depositos, de deferendo nihil
 cogitat: magis diligit signa: pro
 illis in acie fortius dimicat, more
 humani ingenij, ut pro illis habeat
 maximam curam, in quibus suam
 videri pacem esse substantiam.
 Unde callidi Principes à sibi su-
 spectis mutuum pecuniarum acci-
 pientes, eorum sibi fidem obstrin-
 gunt: id quod feliciter expertus est
 Eumenes, narrante Diodoro, 19.
 24. & Plutarcho in Eum. c. 24. Item
 Leucan apud Polyænum lib. 6. Ra-

tionem explicat Arist. in Ethicis
 Nicom. 9. 7. Bern.

6. Nouo commento] Strategema
 hoc imitati Atreni, cum obside-
 rentur à Seuerianis, vasa fictilia,
 volucris quibusdam, venenatilis-
 que bestiis oppleta deiecerunt
 in oppugnantes, quæ cum aut ocu-
 lis inuolitarent, aut in apertas cor-
 poris partes sensim obrepere,
 grauitè eos sauciabant. Herodian.
 3. 28. Bern.

9. Insignis hic annus] Adde Liui-
 um, 39. 50. 10: Similia idem 40. 37.
 1. Tacit. 12. 64. 3. Dio. Cass. lib. 60.
 fin.

11 dulſiſſe ; pudicitiamque eum tantam inter tot captiuas
 12 habuiſſe, vt in Africa natum quivis negaret : Modera-
 tionis certe eius fuit, vt cum diuerſarum gentium exer-
 citus rexerit, neque inſidiis ſuorum militum ſit petitus
 vnquam, neque fraude proditus, quum vtrumque hoſtes
 ſæpè tentaffent.

12. *Moderationis*] Mortuus au-
 tem eſt, 70. ætatis ſue anno.

Neque inſidiis ſuor.] Eadeſſem Li-
 uius, 28. 12. 3. Rationem reddit Ta-

citus hiſt. 2. 37. *Quia exercitus*
linguæ moribusque diſſoni, quales
Annibali fuerunt, in conſeſſum
non facile coaleſcunt.

L I B E R XXXIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Macedonicum bellum. Perſei & conſulum Romano-
rum animus.*
- 2 *Pugna, in qua Macedones fuſi fugatique ſunt. Per-
ſeus & filij capti in fuga. Macedonia in provin-
ciam reducta : & Aetoli oppreſſi.*

C A P. I.

Minore quidem rerum motu Romani Mace-
 donicum, quam Punicum bellum geſſe-
 runt ; ſed tanto clarius, quanto nobili-
 tate Macedones Pœnos antecceſſerunt.
 Quippe cum gloria Orientis domiti, tum
 & auxiliis omnium regum iuuabantur. Itaque Roma-
 ni

CAP. I. I. *Minore quidem*] Cum
 hæc hiſtoria exemplum iudicij
 diuini illuſtre contineat, breuiter
 eam ex Liuiο repetam. Perſeus ex
 quo regnum adeptus eſt, verbis
 quidem renouauit ſcœdus factum
 inter Romanos & Philippum pa-
 trem, ſed re multipliciter violauit.
 Itaque Romani bellum ei denun-
 tiant, quod à duobus conſulibus
 geſtum Aemilius tandem confecit.
 Ante poſtremum prælium, vt alia

breuitatis cauſa omittam, C. Sulpi-
 tius Gallus tribunus militum ſecū-
 da legionis, qui prætor ſuperiori
 anno fuerat, conſulis permiſſu ad
 concionem militib. vocatis pronū-
 tiauit, nocte proxima, ne quis id
 pro portento acciperet, ab hora ſe-
 cunda vſque ad quartam horā no-
 ctis lunam deſecturam eſſe ; id, quia
 naturali ordine ſtatis temporib.
 fiat, & ſciri ante & prædici poſſe.
 Itaque quemadmodum, quia certi
 ſolis

ni & legiones plures numero conscripserunt; & auxilia à Masinissa rege Numidarum, ceterisque sociis omnibus acciuerunt; & Eumeni regi Bithyniæ denuntiatur, ut bellum summis viribus iuuaret.

Perseo

solis lunæque & ortus & occasus sunt, nunc pleno orbe, nunc senescente exiguo cornu fulgere lunam non mirarentur: ita ne obscurari quidem cum condatur umbra terræ, trahere in prodigium debere. Nocte, quam pridie nouas Septembris insecuta est dies, edita hora, luna cum defecisset, Rom. militibus Galli sapientia prope diuina videri. Macedonas, ut trissem prodigium, occasum regni perniciemque gentis portendens, monuit, & clamor ululatusque in castris Macedonum fuit, donec luna in suam lucem emerit.

Postero die prælio commisso victi sunt Macedones ac caesa ad viginti millia hominum, ad sex millia, qui Pidnam ex acie profugerant, viui in potestatem perueniunt, & vagi è fuga quinque millia hominum capta. Ex victoribus ceciderunt non plus centum: vulnerati aliquanto plures sunt. Quod si maturius pugnari ceptum esset, ut satis diei victoribus ad persequendum superesset, deletæ omnes copiae forent. Nunc imminens nox & fugientes texit, & Romanis pigrum ad insequendum locis ignotis fecit. Perseus cum regio comitatu in Samothraciam fugit, ad quem persequendum Octavius à consule missus est. Cum autem iussu Octavii pronuntiatum esset per præconem, regios pueros Macedonasque alios, qui Samothraciæ essent, si transferint ad Romanos, incolunitatem libertatemque & sua omnia seruatos, quæ aut secum haberent, aut in Macedonia reliquissent; ad hanc vocem transitio omnium facta est, nominaque dabant ad Caium Posthumium tri-

bunum militum. Liberos quoque paruos regios Ion Thessalonicensis Octauio tradidit, & cum neminem quemquam, præter Philippum, maximum natum è filiis, cum rege reliquissent: tum sese filiumque Perseus Octauio tradidit, fortunam Deosque, quorum templa erant, nulla ope supplicem iuuantes accusans. Perseo in castra Rom. ingresso, Aemilius, *Exemplum in signe cernitur, inquit, mutationis rerum humanarum. Vobis hoc præcipue dico, iuvenes. ideo in secundis reb. nihil in quæquam superbe ac violenter consilere decet, nec præsentem credere forenna, cum, quid vester ferat, incertum sit. Is demum vir erit, cuius animus nec prospera fortuna statim suo efferet, nec aduersa infinger. Consilio dimisso tuendi cura regis Q. Aelio mandatur. Eo die & inuitatus ad consulatum Perseus, & alius omnis honos habitus est ei, qui haberi in tali fortuna poterat. Exercitus deinde in hyberna dimissus est. Maximam partem copiarum Amphipolis, reliquas propinque vrbes acceperunt. Hic finis belli, cum quadriennium continuum bellatum esset inter Rom. & Persea, fuit idemque finis incliti peræropam atque Asiam omnem regni.* Strig.

Macedonicum] De hoc bello Plutarchus in paulo Aemilio: Liuius l. 41. & sequentibus: Florus, 2. 12. & parerculus, 1. 9. Pausanias, Achaicis; Diodorus l. 31. cuius habemus tantum excerpta. Bong.

Tanroclarius] Idem Liuij iudicium, 1. 1. 5.

2. Denuntiatur] Malim, denuntiarunt. Bong.

- 3 Perseo, præter Macedonicum inuictæ opinionis exercitum, decennis belli sumptus, à patre paratus, in thesauris & horreis erat: Quibus rebus inflatus, oblitus fortunæ paternæ, veterem Alexandri gloriam consilere suos iubebat. Prima equitum congressio fuit, qua victor Perseus suspensam omnium expectationem in fauorem sui traxit: misit tamen legatos ad consulem, qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam victo dedissent, impensas belli lege victi suscepturus. Sed consul Sulpitius non minus graues quam victo leges dixit. Dum hæc aguntur, metu tam periculosi belli, Romani Æmiliū Paulum consulem creant, eique extra ordinem Macedonicum bellum decernunt: qui cum ad exercitum venisset, non magnam moram pugna fecit. Pridie quam prælium confereretur, Luna nocte defecit: triste id ostentum Perseo omnibus præsagentibus, finemque Macedonici regni portendi vaticinantibus.

- 1 C A P. II. In ea pugna M. Cato, Catonis oratoris filius, dum inter confertissimos hostes insigniter dimi-

cat,

1. *Decennis?* Ita legendum ex vestigiis antiquæ lectionis, ea est *decennu*. Bong.

In horreis erat? Octingentos tritici modios habuisse, Plutarchus scribit.

4. *Qua victor?* Cæsa sunt 11 M & D ex Romanis, duce P. Licinio. Plutarchus in vita Æmiliij.

In fauorem? Liuius, 29 30. 6. *Fama modica rei in principio rerum prospere acta conuerit ad nos hominum studia.* Tacitus hist. 2. 20. *Ut initia belli prouenerint, fama orit in cerera.* Fama fallax, quia *Mars communis saepe spoliante iam & exusuleant in euerit & perculit ab abiecto.* Cicero pro Mil. c. 21.

5. *Cos. Sulpicius?* Hujus consulis nemo præter hunc auctorem meminit. Aut igitur secundum mendum sit in libris, aut Iustinus tarpiter

lapsus est. Est enim hic P. Licinius, qui cos. fuit cum C. Cæsar Longino, Liuius, 42. 28. 3. & Plutarchus in Apophtheg. c. 13. quod notauit Glareanus, nescio tamen quo auctore eum L. Licinium vocet. Hæc Bongarsius, qui & in variantibus lectionibus monet. Sulpicii nomen huc ex ora libri irrepsisse, quod Studiosus notauerat ad illa quæ statim sequuntur, Luna nocte defecit. Bern.

6. *Pugna fecit?* Pugna Æmiliij & Persei ad Elona & Lycum amnes.

CAP. II. 1. *M. Cato?* M. Cicero dialogo de Senectute. Ex eius Officiis, 1. II. constat Catonem filium in Macedonia Persico bello militasse. Totus is locus Ciceronis adducitur à Saresberiensis lib. 6. Polier. cap. 7. à quo abest glossa illa, *Ad eo summa aras observatio.*

eâ, equo delapsus, pedestre prælium aggreditur. Nam
 cadentem manipulus hostium cum horrido clamore,
 veluti iacentem obruncaturus, circumsteterat: at ille
 citius corpore collecto, magnas strages edidit. Quum
 ad vnum opprimendum vndique hostes conuolarent,
 dum procerum quendam petit, gladius ei è manu clap-
 sus; in mediam cohortem hostium decidit: ad quem
 recipiendum umbone se protegens, inspectante vtro-
 que exercitu, inter mucrones se hostium immergit; re-
 collectoque gladio, multis vulneribus exceptis, ad so-
 cios cum clamore hostium reuertitur. Huius audaciam
 ceteri imitari, victoriam peperere. Perseus rex fuga cum
 decem millibus talentum Samothraciam defertur: quæ
 Cneus Octavius, ad persequendum missus à consule,
 cum duobus filiis, Alexandro & Philippo, cepit; cap-
 tumque ad consulem duxit. Macedonia à Carano, qui
 primus in ea regnavit, usque Persen triginta reges ha-
 buit. Quorum sub regno fuit quidem annis nonagēt is
 & viginti tribus; sed rerum non nisi centū nonaginta
 duobus annis potita. Ita cum in ditionem Romanorū
 cessisset, magistratibus per singulas ciuitates constitu-
 tis, libera facta est; legesque quibus adhuc vtitur, à
 Paulo accepit. Ætolorum vniversarum vrbiū senatus,
 cum conjugibus & liberis, qui dubia fide fuerant, Ro-
 mam missus, ibique, ne in patria aliquid nouaret, diu
 detentus, ægreque, per multos annos legationibus ciui-
 ratium senatu fatigato, in patriam quisque suam re-
 missus est.

LIBER

*in bello mouendo, quæ in textum
 Ciceronis imprudenter irrepit.
 Bong. Frontinus Strateg. 4. 5. 17.*

*3. & 4. Gladius ei è manu &c.]
 Seneca epist. 120. de Horatio Co-
 clite: Non minus sollicitus ut arma-
 tus, quam ut saluum exiret. Nam ut
 ait Diodorus, 14. 11. Fortes arma
 & vitam eodem æstimant pretio.
 Vnde P. Furius maluit cum mille-*

*naria cohorte perire, quam redi-
 mere salutem traditis armis. Dio-
 nys. Halicarn. 9. 80.*

*4. Umbone] Medio scuti, vel po-
 tius ipso scuto.*

5. Talentum] De talentis alibi.

*6. Triginta reges] Linius, 45. 9. 3.
 tantum viginti numerat, Eusebius
 Persen tricesimum nonum facit.
 Bern.*

B R E V I A R I V M . C A P I T V M .

1. *Romani in Achaos causas belli quarunt, & inveniunt. Cruentæ Achaorum seditio.*
2. *Bellum quo Achæi oppressi sunt: & Corinthus eversæ: Ptolemaus Egypto pulsus, petit à Romanis auxilium.*
3. *Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemæi vere libera legatio. Antiocho mortuo Demetrius frater Rema profugus regno positur.*
4. *Prusias, rex Bithynia, regno & vita à filio spoliatur.*

C A P . I .

PGenis ac Macedonibus subactis, Ætolorumque viribus principum captiuitate debilitatis, soli adhuc ex Græcia vniuersa Achæi nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, non propter singularum ciuitarium nimias opes; sed propter conspirationem vniuersarum. Namque

CAP. I. I. Achæi] bellum Achæicum, & eius originem, multis describit Pausanias in Achæicis. Vide Elium lib. 52. & Florum, 2. 16. parterculum, 1. 12. Orosum, 5. 3. 8ong.

Achæi] Belli Achæici causa fuit, quod legati populi Romani Corinthum missi, vt eas ciuitates quæ sub ditione philippi fuerant, ab Achæico consilio secernerent, ab Achæicis pulsati, vel, vt Strabo narrat, sordibus perfusi sunt. Hanc iniuriam nequaquam ferentes Romani, Q. Cæcilius Metellum in Græciam miserunt, qui cum Achæis eorūque sociis Thebanis & Chalcidenſibus ad Thermopylas bello confligit, quibus victis dux eorum

Criolam, veneno sibi mortem conscivit: in cuius locum Dracus, Achæici motus primus auctor, ab Achæis dux creatus ad Isthmum à L. Mummiō consule victus est, qui omni Achæia in deditionem accepta Corinthum ex senatus consulto diruit, quia ibi legati Romanorum violati erant. Thebæ quoque & Chalcis, quæ auxilio fuerant, dirutæ & ante oculos prostratæ. Ipse L. Mummius rarum abstinentiæ specimen præbuit: nihil enim ex lignis æreis, marmoreisque & tabulis pictis, denique ex omniſibus opibus ornamentisque, quæ prædiues Corinthus habuit, in domum suam tranſtulit. Scrg.

Namque Achæi, licet per ciuitates, veluti per membra, diuisi sint, vnum tamen corpus & vnum imperium habent; singularumque vrbium pericula mutuis viribus propulsant. Quærentibus igitur Romanis causas belli, tempestive fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros Achæi propter mutuum odium populabantur. Spartanis à senatu responsum est, *legatos se ad inspicendas res sociorum, & ad iniuriam demendam in Graciam missuros*: sed legatis occulta mandata data sunt, vt corpus Achæorum dissoluerent, singulasque vrbes proprii iuris facerent, quo facilius ad obsequia cogerentur: & si quæ vrbes contumaces essent, frangerentur. Igitur legati, omnium ciuitatum principibus Corinthum euocatis, decretum senatus recitant: quid consilij habeant, aperiunt. *Expedire omnibus dicunt, vt singula ciuitates sua iura & suas leges habeant. Quod vbi omnibus innotuit; velut in furorem versi, vniuersum*

2. *Vnum corpus*] Constat Achæorum respublica societate aliquot vrbium, cui pleræque mox veloponnæsi ciuitates se addixerunt. Tanta autem iustitiæ Achææ percrebuit fama, vt pleræque tam remp. tanquam amissim verumque politiæ exemplar sequerentur, sicuti traditum est à Polybio. Tam arcta harum ciuitatum erat conjunctio, vt veluti vna ciuitas diuerso incenium ambitu constans videretur. Commune quidem ex habuere Magistratum, ceterum singulæ quoque suis territorii iura præscribebant. Neque vlla hic inter ciuitates opulentia vel dignitatis ratio habita. Minima æque ius suffragiorum habebat atque maxima, nisi quod plus momenti atque auctoritatis consilia opulentiorum ciuitatum afferrent. De illorum Politia vide Thysij, veterum Rerumpublicarum Memorabilia, vbi de Achæorum Politia agit. Quamdiu iustitia & concordia regimen suum tenuit, nullæ quidem vsquam conglobatæ

gentes illos solio suo dejicere potuerunt: vbi virtutes illæ in exilium missæ, & avaritia, & honorum cupido animos illorum labefactauit, discordiaque sparsum est venenum, tandem nobilissima Resp. perijt. Quam Remp. in multis cum hac nostra Belgica conferre haud absolum fuerit. Singularum enim Præncipiarum & ciuitatum iura, Ordinum potestas, supremum Fœderatorum Procerum in bello & pace potestas, iustitiæ vigor, consiliorum lenta maturitas, regna externa fœderibus annexa, hostium conculcata violentia, populi libertas, forma Reip. optima, quam ex Optimatibus & populo temperatam esse oportere tradidit Philosophus, hic & ibi fere eadē. Vide & Polyb. 2. 38.

5. *Frangerentur*] Non displiceat, quod in miss. esse testatur Bong. *trajicerentur*: vt scilicet traiectione populorum, contumaciam eorum frangendam Romani censuerint: quod fecit Philippus super. 8. 5. 7.

9 sum peregrinum populum trucidant : legatos quoque
 ipsos Romanorum violassent, nisi audito tumultu, tre-
 pidi fugissent.

1 CAP. II Hæc ubi Romæ nuntiata sunt, statim se-
 natus Mummio consuli bellum Achæicum decernit :
 2 qui extemplo exercitu deportato, & omnibus strenue
 3 prouisis, pugnandi copiam hostibus fecit. Sed Achæi,
 velut nihil negotij Romano bello suscepissent, ita apud
 4 eos neglecta omnia & soluta fuere. Itaque prædam,
 non prælium cogitantes, & vehicula ad spolia ho-
 5 stium reportanda duxerunt : & coniuges liberosque
 suos ad spectaculum certaminis in montibus posue-
 6 runt. Sed prælio commisso ante oculos suorum cæsi,
 lugubre his spectaculum, & grauem luctus memoriam,
 reliquerunt : Coniuges quoque liberique eo-
 rum, de spectatoribus captiui facti, præda
 6 hostium fuere. Vrbs ipsa Corinthus diruitur : popu-
 lus omnis sub corona venditur : vt hoc exemplo
 ceteris ciuitaribus metus nouarum rerum im-
 pone

4. Legatos quoque ipsos] Florus,
 2. 16. 3. de Critolao concitore
 huius belli, Legatosque Romanos,
 dubium an & manu, certe oratio-
 ne violauit. Et M. Cicero pro lege
 Manli c. 5. propter legatos super-
 bini appellatos Corinthum euer-
 sam dicit. Vide & de Offic. 1. 11. B.
 Violassent] Critolaus, dubium
 an & manu, oratione certe lega-
 tos Romanorum violauit.

CAP. II. 1. Mummio consuli] L.
 Mummio cum Cn. Cornelio Len-
 tulo col. fuit : & ab Achæia deuicta
 Achæicum, dictus. Orosius, Pater-
 culus, ceteri. Corinthum captam
 esse anno 111. Olympiadis c. 2. v. 1.
 scribit Plinius, 34. 2. Pausanias
 Olympiade c. 2. Bonæ.

2. 3. 4. Sed Achæi &c.] Hermo-
 crates ad Syracusanos in Thucydi-
 de; 6. 6. 24. Et vt inquit Archida-
 mas apud eundem, 2. 3. 6. haud ra-

ro parua manu magnam multi-
 tudinem hostium, qui contemptim
 & imparati certamen inierant pro-
 fligauit. Curtius, 6. 3. 18. Nihil intra
 in hoste despicitur, quem spreue-
 ris, valentioris negligentia facies.
 Quomodo in Floro, 2. 14. 2. Mace-
 do, aliquanto quam ante grauior,
 dum contemnitur.

4. Cæsi] Florus : Victi sunt pri-
 mum Achæi à Metello ad Ther-
 mopylas, postremo sub Isthmi fau-
 cibus à L. Mummio consule.

6. Corinthus] Vrbs Achæiæ in me-
 dio Isthmi Peloponnesiaci sita. Vn-
 de & bimarem Corinthum Hora-
 tius appellauit. Lumen Græciæ ap-
 pellauit Cicero. De illius excidio
 ita Florus : Quid signorum, quid
 vestrum, quidne tabularum
 raptum, incisum, atque proie-
 ctum est? Quanta opei & abstu-
 leri, & cremaueris, hinc scias
 quod

poneretur. Dum hæc aguntur, rex Syriæ Antiochus 7
 Ptolemæo, maioris sororis suæ filio, regi Ægypti, bel-
 lum infert, segni admodum, & quotidiana luxuria ita
 marcenti, ut non solum regiæ maiestatis officia inter-
 mitteret, verum etiam sensu hominis nimia sagina ca-
 reret. Pulsus igitur regno; ad fratrem minorem Ptole- 8
 mæum Alexandriam confugit: participatoque cum
 eo regno legatos Romam ad senatum mittunt: auxi-
 lia petunt; fidem societatis implorant. Mouere senatum
 preces fratrum.

CAP. III. Mittitur itaque legatus Popilius ad Antio- 1
 chum: qui *abstinere illum Ægypto, aut si iam incesisset,*
excedere iuberet. Cum in Ægypto cum inuenisset, oscu- 2

lumque

quod quidquid Corinthiis, æri toto
 orbe laudatur, incendio superfuisse
 comperimus. Nam & æris vocem
 pretiosiore ipsa opulentissima Vr-
 bu facit iniuria: quia incendio
 permixtus plurimus stacuis atque
 simulacris, æris, auri, argenti que
 vena in commune fluxere.

7. Rex Syria Antiochus] Fuerunt
 inter, polleros Antiochi post pro-
 fanationem templi continua par-
 rida. Successit Antiocho Epi-
 phani frater Demetrius, qui vna
 fuerat obses Romæ. Hic veniens
 in Syriam mox iubet interfici fi-
 lium fratris Antiochi iam regnan-
 tem, Antiochum *Antiochus*. Ali-
 quanto post Demetrius dat poenas
 parricidij. Interficatur enim à quo-
 dam Alexandro seditioso, qui re-
 gnum inuasit adiutus ab Ægypti-
 tiis, Demetrio fuerunt duo filij,
 Demetrius iunior, & Antiochus
 Sedetes. Hic iunior Demetrius in-
 terficat Alexandrum. Postea Try-
 phon regno Demetrium expulit.
 Antiochus Sedetes à Parthis in-
 terfectus est. Hi fratres relique-
 runt liberos. Demetrio fuit filius
 Antiochus Gryphus: Sederi filius
 fuit Antiochus Cizyenus. Hi di-
 micantes de regno ambo interfe-
 cti sunt. Postea Syriam inuasit vi-

cinus rex Tigranes, cui eam Pom-
 peius eripuit. Hoc modo domesti-
 cis seditionibus & parricidiis pœ-
 nas dederunt impiorum regum
 posterij, donec tandem familia tota
 extincta & regum nomen subla-
 tum & Syria à Rom. occupata est.
 Strig.

Antiochus] Epiphanes dictus,
 Magni filius eius sororis Cleopa-
 træ hic Ptolemæus filius erat. Bong.
 Ptolemæo] Antiochus Epiphanes
 Ptolemæo Epiphanij infert bellum
 seu ut Ioseph. vult, Philometori.

Nimæ sagina.] Adde 21. 2. 1. &
 38. 8. 14.

8. Ptolemæum Alexandriam] Alexandriam tum obsidebat An-
 tiochus. Cicero in VIII Antoniana.

CAP. III. 1. Legatus Popilius] De hoc vide Liuium, 45. 12. Plu-
 tarchum in Apoph. c. 32. Vale-
 rium Max. 6. 4. 3. à quibus C. Po-
 pillius dicitur. Paterculo, 1. 10. 1.
 est Marcus, & Hieronymo in 11.
 Daniel. Hic vulgo est P. Popilius.
 B. Adde Plinium, 34. 6. vbi tamen
 errore manifesto Cn. Octavius pro
 Popilio ponitur: itemque Cice-
 ronem Philippic. 8. 8. & Appia-
 num Syriac. pag. 131. m. Bern.

2. Osculumque] Quod officij
 causa sibi inuicem offerebant.

Passers

lumque ei rex obtulisset (nam coluerat inter ceteros Popilium Antiochus, cum Romæ obses esset) tunc Popilius *faceffere interim priuatam amicitiam* iubet, cum
 3 *mandata patris intercedant*; prolatoque senatus decreto, & tradito, cum cunctari eum videret, consultationemque ad amicos referre; ibi Popilius virga quam in manu gerebat, amplo circulo inclusum, vt & amicos caperet, *consulere* iubet; *nec prius inde exire, quam responsum senatui daret, aut pacem, aut bellum cum Romanis habiturum*. Adcoque hæc austeritas animum regis fregit, vt parituum se senatui responderet. Reuersus in regnum Antiochus, decedit relicto paruulo admodum filio: cui cum tutores dati à populo essent, patruus eius Demetrius, qui obses Romæ erat, cognita morte Antiochi fratris, senatum adiit, *obsidemque se viuo fratre venisse; quo mortuo, cuius obses sit; se*

ignorare.

Faceffere priuam amicitiam. Iuxta Timotheus aduersus Iasonem, patriæ sanctiora iura, quam hospitij, esse duxit. Probus, Timoth. extremo. Quomodo Demosthenes dixit, se anteponeere saltem ciuitatis hospitali mensæ, quod ei tamen maledicti loco obijcit. Aeschines in orat. de fals. legat.

3. *Vt & amicos caperet*] Est qui languere hæc verba, & ita rescribenda censet, *vtur amicos caperet*, quæ quid sibi velit emendatio, non video. Iustini mens, eam fuisse circulo capacitatem, vt intra eum stare possent etiam amici Antiocho aduocandi, & in consilium adhibendi. Vox amici sumitur hic eo significato, vt, 9. 8. 16. 12. 12. 8. & passim apud auctores: clarissime vero apud Sueton. Tib. 35. 1. *Super veteres amicos ac familiares, viginti sibi è numero principum ciuitatis depoposcerat, velut consiliarios in negotiis publicis, ægri.*

5. *Antiochus decedit*] Appianus Syriaci, pag. 131. *Spoliatio in Elyman templo Veneris, tabe perit,*

relicto nouenni filio Antiocho Eupatore. Hieronymus in Daniel. ex Polybio & Diodoro bibliothecarum scriptoribus refert, eum, cum templum Diane in Elymaide spoliare conaretur, oppressum à custodibus templi, & vicinis gentibus, quibusdam phantasiis in amentiam versum, morbo interisse, in Tabes oppido Persidis. B.

6. *Patruus ejus Demetrius*] Appianus Syriaci pag. 117. c. Demetrium hunc dicit Seleuci filium, Antiochi Epiphanis fratrem, nepotem Antiochi Magni, consobrinum huius pueri. Non ergo patruum, sed patruelum. erant enim ambo duorum fratrum filij. Lege Appianum, & Epitomen Lluji, 46. Bong.

Obsidemque se] Legendum videri possit, *obsidem inquit se*, vt cohzreat oratio. Sed auctori non insolens est hæc ellipsis. Exempli causa, 5. 7. 12.

Obsidemque se viuo fratre venisse] Qui obses datus est tantum, vt alterum captiuum aut obsidē redimat, eo mortuo liberatur.

Nam

ignorare. Dimitti igitur se ad regnum petendum aequum 7
 esse, quod, sicuti iure gentium maiori fratri cesserit, ita
 nunc sibi, qui pupillum aetate antecedit, debere. Cum se 8
 non dimitti animaduiceret à senatu, tacito iudicio, tu-
 tius apud pupillum, quam apud eum, regnum futurum
 arbitrate; specie venandi ab urbe profectus, Hostiæ
 tacitus, cum fugæ comitibus nauem conscendit. Dela- 9
 tus in Syriam, secundo favore omnium excipitur: re-
 gnumque ei, occiso pupillo à tutoribus traditur.

CAP. IV. Eodem fere tempore Prusias, rex Bithy- 1
 niæ, consilium cepit interficiendi Nicomedis filij, dum
 consulere studet minoribus filiis, quos ex nouerca eius
 susceperat, & Romæ habebat. Sed res adolescenti ab 2
 his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt,
 ut crudelitatem patris provocatus, occupet insidias, & in
 auctorem retorqueat scelus: nec difficilis persuasio fuit. 3
 Igitur cum accitus in patris regnum venisset, statim rex
 appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, priuatusque 4
 redditus, etiam à seruis deseritur. Cum in latebris age-
 ret, non minori scelere, quam filium occidi iusserat, à 5
 filio interficitur.

LIB.

Nam in illo, dum moritur, ju-
 pignoris extinctum est; ut in Cap-
 tituo redempto dixit Vlpianus, l. 5.
Si pater. D. de capt. quare, sicut
 in Vlpiani questione pretium non
 debetur, quod in personæ locum
 successit, ita nec hic persona ma-
 nebit obligata, quæ personæ vica-
 ria facta est. Sic itaque Demetrius
 à senatu Romano non inique po-
 stulabat dimitti, &c. Ἀντιόχῳ ὡς
 ἀντιδότῃ, Ἀντιόχῳ ὃ δότω δὲ
 τῷ Γρά.

Obsidem] Obsides dicuntur, qui
 traduntur imperio alicuius ea con-
 ditione, ut, si dator obsidis à fide
 recedat, recipienti sit potestas in
 corpus & vitam eorum, qui dati
 fuerint obsides. Etiam iure Roma-

no tantum, ut bona eorū ad Fis-
 cum deuoluerentur. Quin & cap-
 tiuorum veluti loco habebantur.
 Vnde ignominiam putarunt Ro-
 mani obsides dare.

7. *Pupillum aetate*] Vide Gro-
 tium de iure belli & pacis, lib. 2.
 cap. 7.

8. *Hostiæ*] Hostiam Tyberinam
 intelligit.

CAP. IV. 1. *Prusias*] Strabo
 lib. 13. scribit interfectum ab At-
 talo: alij à filio, adiuuante Atta-
 lo. Epitoma Iuliana, 50. Appian.
 Bong. Vide notam 17. 1. 4. Liuium,
 39. 9. 4.

5. *In latebris*] Religione fan-
 tibus se tueantem confoderunt
 quidam immisi à filio, inquit
 Appianus, Mithrid. pag. 175. Bern.

CAP.

B R E V I A R I U M C A P I T U M.

- 1 *Demetrius bella quarens, ab hostibus opprimitur, & in acie cadit.*
 2 *Qui Demetrium euerterat, eiusdem filio dat pœnam prælio victus & interfectus.*

C A P. I.

- 1 **D**emetrius, occupato Syriæ regno, nouitati
 2 suæ otii periculosum ratus, ampliare fines,
 & opes augere, finitimorum bellis statuit Ita-
 que Ariarathi, regi Cappadociæ, propter fa-
 3 stiditas sororis nuptias infestus, fratrem eius Oroferne,
 per iniuriâ regno pulsû, supplicem recepit, datumque sibi
 honestum belli titulum gratulatus, restituere eum in re-
 4 gnum statuit. Sed Oroferne ingrato animo, inita cum
 5 Antiochenisbus pactione, offensis tunc Demetrio, pelle-
 re ipsum regno, à quo restituebatur, consilium cepit.
 Quo cognito, Demetrius vitæ quidem eius, ne Ariara-
 thes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ipsum
 autem comprehensum, vinctum Seleuciæ custodiri ius-
 bet. Nec Antiochenes indicio territi, à defectione de-
 stiterunt.

CAP. I. 1. *Nouitati suæ otium]* Supr. 20. 1. 1. *grauē otium regno suo.* Catullus carm. 52. *Gruium reges, prius & beatas Perdidit urbes.* Vulgo odium hic legitur pro otio: quod & quæ sequuntur, & quæ superiore libro dixit, impugnant. Bong.

2. *Fastiditas sor. nupt.]* Exempla bellorum, ob petitz repulsam inter reges exortorum, extant in Herodoto, 3. 31. Diodoro, 14. 107. Dionysio Halic. 45. 52. Nostro, 2. 5. 9.

Addendus Appuleius sub initium lib. 8. metamorph. Bong.

Oroferne] Ita vet. Appianus Syriac. pag. 118. & Diodorus in excerptis libri 31. *Holopherne.* Bong.

Fratrem eius Oroferne, per iniuriam] O'ceplene quoque vocatur in excerptis Porphyrogenetæ & Diodoro. Quamuis alij aliter vocent. Voss.

4. *Seleucia]* Syriæ hoc Antiochenæ oppidû, ab Anthioco Seleuci filio conditum, de quo Plin. lib. 5. c. 21.

Arerunt. Itaque adiuantibus & Ptolemæo rege Ægypti, & Attalo rege Asiæ, & Ariarathe Cappadociæ, bello à Demetrio lacesit, subornant propalam quendam, fortis extremæ iuuenem, qui Syriæ regnum velut paternum armis repeteret: & ne quid contumeliæ deesset, nomen ei *Alexandri* inditur, genitusque ab Antiocho rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat,

6. *Lacesit*] Impr. *lancesit*; rectius, ut opinor.

Subornant] De hoc Alexandro, incertæ stirpis & ignoto homine, Euij Epitoma. 52. & Appianus Syriac. pag. 131. d. B. Eiusdem Demetrii filio, item Demetrio dicto, itidem submissus fuit Pseudo-Alexander alius, de quo Noster infra, 39. 1. 5. Bern. Lipsius in monitis & exemplis polit. 2. 5. Val. Max. 9. 16. fin.

Subornant propalam quendam] Celebrerrimus vir Fr. Gronovius optime coniecit scribendum hic esse, *subornant Balam quendam*. Iosepho enim. Αλξανδρῶς ὁ Βάλας dicitur lib. XIII. cap. VIII. vti habent libri meliores. Voss.

Propalam quendam] Ampliff. Lingelsheimius ostendit mihi locum in doctoris sui Ob. Gifanij plenè bonæ frugis observationibus in linguam Lat. ubi *propalam* ait Latine dici eum qui *propalam*, velut ante palum & de palo pendentes merces habet & vendit: eamque vocem ubique fere per errorem esse mutatam in *propola*, quæ vox tamen Græca est, & *proxeneta* seu venditionis conciliatorum significat, teste Polluce, 7. 2. Consimilia Turæbus Aduersar. 1. 1. Ostendit etiam epistolam à Bon-garsio ante plures annos ad se scriptam, & huic expositioni subscribentem, cum antea putarit, Iustino *propalam* hic aduerbitaliter accipi. Scaliger tamen in Culicem Virgilij pag. 42. statuit, *propala* non etymologice, sed prauæ librariorum con-

suetudinis esse scripturam, pro *propola*: hoc autem non esse ortum à mere Græco προπάλαις, qui est proxeneta & pararius Senecæ; sed esse ex Græco πολεῖν & Latina prepositione constat, duplici argumento: tum quia producit primam syllabam, cum alioqui, si Græca esset, corripereetur: tum etiam quia diuersam à προπάλαις significationem habet. Dictus enim quod primus vendat merces, quas in portu primus anticipat, & ut Persius ait, *primus collic piper à sitiente camelo*, ut prior vendat. Quod manifeste innuit Lucillius, citatus à Nonio, voce *Primitus*:

Sicuri cum primus ficos propola recantat

Proculit, & pretio ingenti dat primum paucos.

Quamquam etiam in his Lucillianis *propala* nonnulli libri habent: item in Varrone de re rust. 3. 14. Quin in illis quoque Ciceronis in Pisonem cap. 27. *panu & vinum à propala*, atque de cupa. mss. Palatinorum & editionum vers. hanc esse scripturam, testatur Gruterus, Pro hoc item *propola* in opt. Glossario scriptum inuenisse se, Scaliger asserit. Et similem huic in Nostro locum vide, 39. 1. 5. Bern.

8. *Tantum odium &c.*] Sæpe accidere, ut homines quemlibet sibi maliat imperare, etiam indignissimum, quam eum à quo læsi sunt: documento Vitellius est, nullu stipendiu, nulla militari fama, Galba odio promoritur. Tacitus Histor. 2. 76. Sic Opilium Macri-

nium

erat; ut æmulo eius non vires regie tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur.

9- Igitur Alexander admirabili rerum varietate pristinarum sordium oblitus, totius ferme Orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, victumque vita pariter ac regno spoliatur. Quamquam nec Demetrio animus in propulsando bello defuit. Nam & primo prælio hostem fugavit, & regibus bellum restituentibus multa millia in acie cecidit. Ad postremum tamen inuicto animo inter confertissimos fortissime dimicans, cecidit.

1- CAP. II. Inirio belli Demetrius duos filios apud Gnidium hospitem suum, cum magno auri pondere commendauerat, ut belli periculis eximerentur, & si ita fors tulisset, paternæ vltioni seruarentur. Ex his maior Demetrius, annos pubertatis egressus, audita Alexandri, luxuria, quem insperatæ opes, & alienæ felicitatis ornamenta, velut captum, inter scortorum greges descendem in regia tenebant, auxiliantibus Cretensibus, securum ac nihil hostile metuentem aggreditur. Antiochenes quoque, veterem patris offensam nouis meritis correcturi, se ei tradunt: sed & milites paterni, favore iuuenis accensi, prioris sacramenti religionem noui regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt: atque ita Alexander non minori impetu fortunæ destructus, quam elatus, primo prælio victus interficitur.

nam Senatus, odio Antonini Bassiani libenter imperatorem accepit, cum in Senatu omnibus una vox esset: *quemuis magis quam parricidam, quemuis magis quam incestum* &c. Capitolinus in eius vita cap. 2.

9. *Pristinarum sordium oblitus* Juxta Claudiani illud in Eutrop. 1. 181.

Asperius nihil est humili cum surgit in altum.

Vide. & Curt. 9. 2. 8. Thucy. 3. 6. 25.

Demetrio] Demetrius Soter vincitur & interficitur.

CAP. II. 1. *Commendauerat*] Ita est in veteribus. Commendare est deponere, L. & si quis. 14. D. de religiosis. L. 186. de verb. signif. Cicero de legib. 2. 9. Lar familiaris in Querolo: *mibi thesaurum commendauit*, id est, concedidit thesaurum auri, ut id seruarem sibi: ut est in Plauti Aulularia, Prolog. v. 6. Bong.

interficitur; deditque pœnas, & Demetrio, quem occiderat, & Antiocho, cuius mentitus originem fuerat.

LIBER XXXVI.

BREVARIUM CAPITVM.

1. Demetrius junior bella importunè mouet & infelicitè persequitur. Turba in Syria, ubi Trypho ab Antiocho Demetrii fratre, opprimitur. Antiochus Iudæos subigit.
2. De Iudæorum origine, incrementis & gestis, Iustini falsa sententia.
3. Iudæorum opes. Mare mortuum. A quibus Iudæi demitti sint.
4. Attali Asia regis delicta, mors, testamentum: Asia Romanorum fit propria: diuitias autem & virtus sua Romam transmittit.

CAP. I.

Reciperato paterno regno Demetrius, & ipse rerum successu corruptus, vitiis adolescentiæ in segnitiam labitur; tantumque contemptum apud omnes inertæ, quantum odiun rex superbia patet habuerat, contraxit. Itaque cum ab imperio eius passim ciuitates deficerent, ad abolendam segnitiam maculam, bellum Parthis inferre statuit: cuius aduentum non inuiti Orientis populi videre; & propter Arsacidæ, regis Parthorum, crudelitatem, & quod veteri Macedonum

CAP. I. 1. Demetrius] Nicanor dictus, vide Appianum. Liuij, 52. epitoma hæc paulo aliter. Demetrius, inquit, ob crudelitatem, quam per tormentum in suos exercebat, a Diodoro quodam, vno ex subiectis, qui Alexandri filio, timulo admodum, regnum asserebat, bello superari, Seleuciam fugit. Bang.

3. Arsacida] Arsacides pro Arsace. Arsaces dicebantur omnes Parthorum reges, infra, 41. §. 6. Sed & supr. 2. 6. 9. Amphictyon, in mss. est Amphictyonides: Prusidae, est Prusias, apud Varronem, cuius locum supra notauimus: & Callias, sub quo Athenas Xerxes incendit, Diodoro dicitur Calliades; & quod mirius est, auctores noster,

Macedonum imperio assueti, noui populi superbiā in-
 4 digne ferebant. Itaque cum & Persarum, & Elymaeorū
 Bactrianorumque auxiliis iuuaretur, multis praeliis Par-
 5 thos fudit. Ad postremum tamen pacis simulatione de-
 ceptus, capitur; traductusque per ora ciuitatum, popu-
 6 lis qui descuerant, in ludibriū fauoris ostenditur. Mis-
 sus deinde in Hyrcaniam, benigne & iuxta cultum pri-
 7 stinæ fortunæ habetur. Dum hæc aguntur, interim in
 Syria Trypho, qui se tutorē Antiocho, Demetrii priui-
 gno, substitui à populo laborauerat, occiso pupillo, re-
 8 gnum Syriæ inuadit. Quo diu potitus, tandem exolef-
 cente fauore recētis imperii, ab Antiocho puero admo-
 dum, Demetrii fratre, qui in Asia educabatur, bello vin-
 citur: rursusque regnum Syriæ ad subolem Demetrii
 9 reuertitur. Igitur Antiochus, memor quod & pater pro-
 pter superbiam inuisas, & frater propter segnitiam con-
 temptus fuisset, ne in eadem vitia incideret, recepta in
 matrimonium Cleopatra, vxore fratris, ciuitates quæ
 initio fraterni imperij defecerāt, summa industria per-
 10 sequitur, domitasque rursus regni terminis adjicit. Iu-
 daeosque, qui in Macedonico imperio sub Demetrio pa-
 tre armis se in libertatem vindicauerant, subigit. Quo-
 rum vires tantæ fuere, vt post hunc nullum Macedonū
 regem tulerint, domesticisque imperiis vsi, Syriam ma-
 gnis bellis infestauerint.

C A P.

noster, supr. 2. 12. 11. pro *Thespias*,
 posuit *Thespiadas*. ita enim veteres
 libri manuscripti omnes. Bong.

4. *Elymaeorum*] Regio est Ely-
 mais, prope sinum Persicum, Orati
 flumine à Persia discreta. Plinius
 lib. 6. c. 25.

Bactrianorum] Ultra Assyriam
 Scythiæ prouincia.

6. *Hyrcaniam*] Scythiæ prouin-
 cia.

Iuxta culem] Ita supr. 11. 9. 15.
 & infra, 38. 9. 1.

7. *Trypho*] Dicitur *Diodorus*. Stra-

bo lib. 14. & 16. Appianus Syriacæ
 pag. 132. & Liuius Epit. 55. Bong.

Antiocho priuigno] Alexandri
 Alexandri nothi filium vocant
 Appianus, Liuius, 52. & 55. quos
 lege. Bong.

8. *Diu potius*] Triennium ha-
 bet Iosephus, 13. 12. fin. Bern.

9. *Antiochus*] Antiochus Sedetes
 Syriæ rex.

10. *Iudæosque*] Tacitus histor.
 5. Vide historiam Macchabæorum.
 Statim, malim legere, à Macedoni-
 co. B. Adde infra, 36. 3. 9. Bern.

C A P. II.

CAP. II. Namque Iudæis origo Damascena, Sy-
riæ nobilissima ciuitas: vnde & Assyriis regibus genus,
ex regina Semirami, fuit. Nomen vrbi à Damasco rege
inditum: in cuius honorem, Syrii sepulcrum Arathis
vxoris

CAP. II. 1. Iudæi] Strabo: fama asserit, Aegyptios fuisse eorum progenitores, qui nunc Iudæi appellantur. Nam Moyses vnus ex Aegyptiis sacerdotibus, cum partem quandam regni haberet, ac moleste ferret eorum instituta, hinc eo commigravit. Discessere cum eo multi, quibus diuina curæ erant. Dócebat enim ille, quomodo Aegyptij non recte sentirent, qui ferarum ac pecorum imagines Deo tribuerent; nec Græci, qui Deos hominum figuris insignirent: & quod id solum Deus esset, quod nos contineret, terram ac mare, quod calum & mundum & rerum omnium naturas appellamus, cuius profecto imaginem nemo sanæ mentis nostræ similem audeat effingere. Oportere itaque relicta omni simulacrorum effigie, & digno ei fano ac templo constituto sine forma colere, ac semper bonum aliquod & donum & signum à Deo expectare, eos præsertim, qui caste integreque & cum iustitia viuerent: ceteros vero nequaquam. Ille hæc dicens hominibus bonis non sane paucis id persuasit, & in eum locum deduxit, vbi nunc condita sunt Ierosolyma. Strig.

Iudæis] Verà cum falsis intermixta habet C. Tacitus lib. 5. hist. c. 2. 2.

2. Damasco] Hunc Damascum, fictitium esse liquet. Vrbis à Semo nomen accepit, vnde Syria & Vrbis metropolis dicitur, & hinc mutatis literis Dam & Damascos, quasi habitationem Semi dicas.

Nomen vrbi à Damasco rege inditum] Nemo potest ignorare, quantopere semper in vñ fuerit

apud liberos, nomina eorum, à quibus vrbes, & regiones, denominatæ & conditæ traderentur, corrumpere, & insecrere ad ipsiusmet loci appellationem. Idem quoque hic factum esse, non iniuria quis dubitare possit. Is enim qui hic nomen vrbi dedisse, qui-que Athares vxoris cultum instituisse dicitur, ab aliis, non Damascum, sed Damas, vocatur. Etymologicum magnum: Δαμασκός πόλις Συρίας, ἧτις ἔστι Ἀντιόχεια ἡ παλαιὰ ὅτι Δαμασὶς ἔχουσαν μὲν Διόνυσον, ὅκεισιν σπῆλαια πηξάμενον, ἰδρύσασθαι τὸ ὅκει Συρίας Θεὸν ἔδωκεν. H' ὅν Δαμασκίων, Δαμασκίον. Scio quidem, alios mentionem facere Damatci cuiusdam, qui à Baccho excoariatus esse traditur, vnde. Δαμασκίος, & postea καὶ ὁ βασιλεὺς φθόρα, Damascum dicta sit. Sed eum quidquam cum Athare, aut Atargati, commune habuisse, nemo dixit. De appellatione autem huius vrbis tantum à sese abeunt veteres, quantum à veritate. Vide Damalcium apud Photium, Philonem Iudæum, Stephanum. Verum hæc alibi. Voss.

Arathis] Hermolaus in plin. 5. 23. dubitat, an hoc loco, permutatis literis legendum sit Atharan, quæ est Syriorum dea, etiam Atargatis dicta, Strabo sine libri 16. cuius meminit & Macrobius, 1. Saturnal. B. Discutit hæc exactissime, more suo, Salmasius ad Solinum. pag. 574. Bern.

Sepulcrum Arathis vxoris eius pro templo colere.] Vix equidem possunt

- vxoris eius pro templo coluere; deamque exinde sanctissimæ religionis habent. Post Damascū Azelus, mox A lores, & Abraham, & Israhel reges fuere. Sed Israhel-lem felix decē filiorum prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaque populum in decem regna diuisum filiis tradidit; omnesque ex nomine Iude; qui post diuisionem decesserat, *Iudæos* appellauit: colique eius memoriā ab omnibus iussit: Eius portio omnibus accesserat. Minimus ætate inter fratres Ioseph fuit: cuius excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. A quibus deportatus in Ægyptū, cum magicas ibi artes solerti ingenio percipisset, breui ipsi regi percarus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligētiā cōdidit; nihilque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur: adeo, vt etiam sterilitatem agrorum ante

possum amplecti hanc lectionem, præsertim cum mss. præferant, *uxoris eius exemplo*. Puto itaque scribendum; *Syri sepulcrum Athares uxoris, eius exemplo, coluere*. Ait, Syros, æstimatione Damasci, Athares conjugis sepulcrum, (quam ipse dum viueret impensissimè amarat, mortuam plus quam debita pietate prosecutus erat) coluisse, regis sui, quamdiū superstes esset uxori, exemplum secutos. *Voss.*

4. *Decem filior.*] Ad veritatem historię sacræ rescribendum fuerit *duodecim*: Simile in Notis Lipsij ad Val. Max. 1. 1. 1. Quanquam nihil mirum, auctorem hic impingere, cum multo grauiorum errorum in hactota sit historia manifestus. Et sane res iudaicas valde Romanis incognitas fuisse, facile intelliget, qui cum Mosis libris, præter hunc auctoris, etiam Taciti librum 5. hist. Strabonis, 16. & Dionis, 37. contulerit. Sed & Græcorum commentis multa à fide historię abhorrentia de Iudæis prodita fuisse, Iosephus lib. 1. aduersus

Appionem auctor est, & fidem facit ecloga ex Diodori libro 42. *Bern.*

5. *Eius portio*] Forte, cuius portio, aut, nam eius portio. Videtur enim in his verbis consistere ratio, propter quam coli ipsum voluerit Israhel. aliter, quomodo hæc explicari possint, non video. *Fr.*

6. *Ioseph*] De toto hoc loco videndus Orosius, 1. 8. *Bern.*

Excellent ingenium] Ideo Ioseph inuissum fuisse fratribus in Genesi scriptum est, quod plus omnibus fratribus diligereetur à patre Israhel.

9. *Sterilitatem*] Magnus igitur Ægypti Σιράϋ & ædilis fuit, Arque hinc colligunt Rufinus, Iulius Firmicus, Pierius, Baronius, Iosephum sub nomine Serapidis ac Osiridis ab Ægyptiis cultum fuisse. Idque patet, tum ex nomine Serapis, quod Bouem notat; tum ex nomine *Arsaph*, quo, teste Plutarcho, Osiris vocabatur, leui commutatione ex *Ioseph* facta: tum, ex Hieroglyphicis, quibus Osiridem

ante multos annos prouiderit: perissetque omnis Ægyptus fame; nisi monitu eius rex edicto seruari per multos annos fruges iussisset: tantaque experimenta eius 10 fuerunt, vt non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. Filius eius Moses fuit, quem præter paternam scientiæ hereditatem, etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptij, quum scabiem & vitiliginem 12

Obsidendi designabant, puta figura bouis seu vituli, notis Lunæ, & Solis insigniti item iuuenis imberbis cum modio & calathio in capite. Quæ in Iosephum, ejusque boues & spicas, & ætatem & Astrologiæ peritiā, ad amissum quadrant. Subscribunt Clemens Alexandrinus, Augustinus, A Lapide, & Bonfrerius.

11. *Præter paternam scientiā*] Ventus hæc Aegyptiorum & Græcorum calumnia. Qui Mosen inter præcipuos Magos collocant. Plin. xxx. Iustin. xxxvi. Appul. Apol. Strabo xvi. Plinij verba sunt: *Est & alia Magice factio à Mo-* *se etiamnum & Iochebel iudais* *pendens. Fuit autem Iochebel ip-* *sius Mosi mater. Locus corrupt-* *tus. Lege iochebed ex Sacris. Ap-* *puleius Mosen & Iannem, tan-* *quam celeberrimos Magos, con-* *jungit.*

Paterna scientia] Scilicet artis Magiæ. Quomodo Plinius, 30.1. *Est & alia Magice factio, à Mo-* *se, & Ianne, & Iodapet iudais pen-* *dens &c. Mosen inter Magos nu-* *merat & Appuleius in Apol. Sed* *Strabo lib. 16. pag. 5.24. Mosen non* *tam fuisse magum dicit, quam ora-* *culis deditum, quales Minos, Ty-* *curgus, alique legum latores,* *item Amphiaræus, & Orpheus, &* *Mufæus fuisse leguntur. Indicio* *eruditissimi juxta & optimi Viri,* *D. Nic. Vedelij, cum anno superio-* *re, in transitu perhumaniter ad* *me viseret, & Suida didici, Alexan-* *drum Milesum, cognomine poly-* *histora, qui syllæ temporibus vi-*

xit, præter alia scripsisse de Roma libros quinq; in quibus ait: *He-* *braam fuisse mulierem, Moson* *mine, à qua per scripta sit lex He-* *braorum. deprauato & sexu & no-* *mine nostri legislatoris. ita scilicet* *in tenebris illis aliquas tamen veri* *structuras oī ēē viderunt. Bern.*

12. *Scabiem*] Miras fabulas Ægyptij de hoc exitu Israëlitarum commentum sunt, vt ex Manethone, Appione, & aliis ostendit Iosephus, ac doctissime omnia refutat duobus contra Appionem libris. Illa autem pastorum, quos Hycses vocant, ex Ægypto in phœniciam migratio, non est alia ab exitu Israëlitarum, quamuis tempore apud Eusebium, qui Aegyptiorum traditiones secutus est, discrepent. Nam Israëlites, vt pastores, in Ægyptum venerunt. Tum Amosis, Diopolitarum Satrapa, Mosen refert. Hora. Iosephus: *ἐξίσταν,* *καὶ μόντων ἐν μετανοήτων, ὅτι* *χρησάμενοι χυλίων αὐτοῖς,* *ὅς Αἰγυπτίων, Moses: לַמֶּלֶךְ* *וְהָיוּ עַל מִצְרַיִם*

Vrgebant Ægyptij populum remoueri scilicet ex tanta suorum strage percussi. Et hinc calumniæ ac fabulæ Gentilium fluxere, ob scabiem & pruriginem pulsos, Tac. v. Hist. Iosephus contra Ap- pionem.

Vitiliginem] Ita ex ms. legendum, & Orofio, 1.8. & 16. Vitiligo Arnobio est lepra, vt me docuit doctorum princeps Iac. Cuiacius: *Ille vocat albicanium vitiligi-* *num.*

paterentur, responso moniti, eum cum agris, ne pessis
 13 ad plures serperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur
 exulum factus, sacra Ægyptiorum furto abstulit: quæ
 repetentes armis Ægyptij, domum redire tempestatibus
 14 compulsi sunt. Itaque Moses Damascena antiqua patria

repetita,

num, manu admoza deterfit. Et
 Seneca natural. quæst. 3. 25. vitilli-
 ginem vocat fœdam ex albo va-
 rietatem. Græcis λυγρή. Exodi 4. 6.
 & Numer. 12. 20. lepra dicitur
 candens quasi nix, illuc reuertor;
 Vitiliginem hanc Tacitus histor.
 5. 3. rabem vocat, quæ corpora fœ-
 dat. De Mose aliter Strabo lib.
 16. Bong.

13. Sacra Ægyptiorum furto]
 Ioseph. Δάσεις τε τῶς Ε' βασιλεὺς
 ἀτίμων, οἱ δὲ πᾶσι τὰ ταχὺν
 ἐξέλθῃν, οἱ δὲ καὶ γὰρ τὸν αὐ-
 τὸν ὥστε αὐτὸς σιωπῆσαι.

Moses: וינצלו את מצרים,
 & spoliarunt Ægyptios. Spolium
 iussu Dei admissum, iustum & san-
 ctum est. Deus enim iubens tibi
 aliquem spoliare, hoc ipso tibi
 ius & dominium in ejus bona lar-
 gitur. Augustinus. Thomas. Abu-
 lens. Deinde merces erat, quam de-
 bebant. Ægyptij enim populi
 erant debitores, non solum rerum,
 sed & vite suæ, propter Patriar-
 cha Iosephi præcedentem beni-
 gnitatem. Irenæus. Reposcut Æ-
 gyptij de Hebræis vasa aurea &
 argentea. Contra Hebræi allegant
 sibi mercedes, restitui oportere il-
 lius operariæ seruicij, Tertul. 11.
 adu. Marcionem. Qui tanquam
 ex antiqua traditione, refert, Æ-
 gyptios missis ad Moysen in deser-
 tum legatis, bona sua repetisse:
 Hebræos contra mercedem. Sub-
 ducta ratione, mercedem debitam
 longe maiorem fuisse repertam.

Tempestatibus] Fabulosum hoc
 Orosius lib. 1. cap. 12. Exant etiam
 nunc certissima horum monimen-
 ta gestorum. Nam crastus curruum
 æque rotarum orbica, non solum

in litore, sed etiam in profundo
 quousque visui admittitur, per-
 uidentur. Drulius. Iosephus:
 ὁ μὲν γὰρ τε ἀπ' ἑαυτοῦ κατελάθον,
 καὶ βασιλεὺς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀπο-
 μνηστῶν ἀφῆκε, καὶ παρανοί, &c.
 perit ipse pharao sed ultimus, vt
 spectato prius suorum interitu,
 grauius cruciaretur. Rabbini.
 Abulens. Ab hac mirabili cla-
 de maris Erythræum Arabibus
 dicitur ab oppido quod est Lati-
 tud. grad. xxviii, minut. xxx.
 in litore Ægypti opposito Ela-
 næ, seu promontorio pharan.
 Locus inde dictus, quod prope
 submersus credatur pharao;
 Pharan enim est deglutire, ab-
 sorbere. Vnde Turcis mare ru-
 brum dicitur Pharaonis mare:
 Hodie pro Colzuma est Sues.
 Golius. Iudæi tradunt. tribum Iu-
 da, ceteris trepidantibus, eiulque
 ducem aminadab, primum ingres-
 sum esse mare: ideoque tribum
 Iuda deinceps primatum cum reg-
 no obtinuisse. Et huc alludi Cant.
 vi. 11. Hof. xl. 12. Vbi tamen Hie-
 ron. hanc traditionem fabulam vo-
 cat. Ceterum fundus maris rubri
 herbidus est, oleæ laurique ferax.
 Plin. xii. 25. putantque Deum
 miraculo effecisse, vt idem al-
 uicus subito germinaret & verna-
 ret instar amœnissimi campi San-
 chez. A Lapide. Transgressi sunt
 per mediū mare, & in aduersū li-
 tus Arabicū euaserūt. Plal. cxxxv.
 vers. 13. Ioseph Non vero in idem
 Ægypti litus, semicirculo in mari
 facto, vt Hebræi, Tostatus, Burgen-
 sis, Grotius, volunt, eo imprimis ar-
 gumento, quod impossibile fuerit
 tantam multitudinem, spatio qua-
 tuor horarum, mare pertransire. Et
 certum

repetita, montem Synan occupat: quo septem dierum
ieiunio, per deserta Arabiæ, cum populo suo fatigatus,
cum tandem venisset, septimum diem more gentis Sab-

batum

certum est tot millia hominum &
animalium, tam breui tempore, si-
ne miraculo, transire non potuisse.
A Lapide. Transiit hunc non
ignorauere Ethnici. Herodotus, 1.
Phanices. ut ipsi commemorant,
quondam mare rubrum accole-
bant. Hinc transgressi maritima
Syria incolunt. Dionys. Alex.

Phanicum nomine dicti
Gentis Erythraa soboles. —

Egestus Auienus:

— falso quicquid pulsatur ab aestu
Phanicum regio est. Hi rubro à
gurgite quondam
Mirauere domos. —

Aegyptiorum fabulas de hoc exi-
tu, vide apud Ioseph. contra Ap-
pion. Manethon aliud, aliud Lysimachus tradit. Et hic auctor fabu-
lae de lepra. Quam Tacitus & Iusti-
nus amplexi sunt. Gentiles hunc
transgressum miraculosum omni-
bus modis obscurare conati sunt.
Ideoque eum reciprocationi ma-
ris adscripserunt. Memphitæ, apud
Eus. ix. *αὐτῶν.* ipse insuper Iose-
phus dubitat, an diuisio hæc natu-
ralis fuerit, an vero miraculosa.
Nam & Alexandri Magni du-
ctus, inquit, mare Pamphylium
cessit, cum Deus ejus opera ad
destruendum Persarum Imperium
vici decreuisset. Sed hæc frustra
opponuntur incomparabili huic
miraculo. Siquidem fabulosum il-
lud est quod de Alex. M. dicunt.
Qui, ut Strabo xiv. testatur, maris
Pamphylij litora, obleruato æstu,
temerario quidem, sed felici ausu,
immissis vmbilico tenus militibus,
oblique legit & superauit. Idem
xvi. prodit inter Tyrum & Ptole-
maidem, & apud Casium tales
aquarum motus accidere, s. pau-
cis: Mari nouum iter in Pamphy-
liam aperuerat. Tale nimirum,

quale Strabo prodidit. Adulatores
fuerunt, quicunque de Alex. M.
tale quid tradidere. Facile illi fuit
estum & litora obseruare. Nihil ta-
le in rubro mari esse potuit. Horn.

14. *Montem Synan*] Culpatur
alibi quoque Sulpitius quod mon-
tem Sinam dixerit, cum Sina, ve
aiunt, non montis nomen sit, sed
deserti, in quo mons ille fuit, qui
propterea mons Sinaï dicatur, id
est, deserti Sinaï. Quod Græce ma-
nifestius esset, τὸ ὄρη τὸ Σινᾶ,
non τὸ Σινᾶ. Hanc sententiam
tuentur Hieronymus, ab Oleastro,
& Carolus Sigonius. Sed ei repug-
nat primum Iosephus, Orig. l. 3.
c. 4. deinde editio Græca τὸ ὄρη
in qua Exod. 1. 2. τὸ ὄρη τὸ Σινᾶ
legitur, & sic τὸν ἱερὸν, τὸ
Σινᾶ. postremo apostolus in
epist. ad Gal. 4. 25. Σινᾶ ὄρη ἐστὶν
ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, Sina mons est in
Arabia. Hinc apparet nomen
montis esse Sina, non deserti. For-
te desertum Sinaï, in quo mons
ille De Sina monte, Sulpitius dial.
1. cap. 11, vbi sic Posthumianus ex
Oriente reuersus, Rubrum mare
vidi, iugum Sina montis ascendi:
cuius summum cacumen, calo pe-
ne contiguum, nequaquam adiri
poteff. Drus. Iosephus: Σινᾶ δὴ
ὁ ἱερὸς τῶν Ἰσραηλῶν ἐστὶν ὄρος, καὶ
τὸν ἱερὸν τῶν Ἰσραηλῶν τὰ μετὰ τὰς
καὶ τὸν κρημνὸν τὸ ἀπὸ τῶν
ἀνδρῶν, καὶ μόνον ἐκ ἀνδρῶν
τὸν, ἀλλ' ὅδε ἀπερχόμενος μὴ
δύνασθαι τὸ ὄρη συνελθεῖν.
Castra autem nec ad Orientem
vt Lyra, nec ad Austrum, vt Tosta-
rus vult; sed in circuitu montis
posita. Burgenfis.

Sabbatum] De hac rigida quiete
Sabbati iudaici, vide Dionem,
Cassium

batum appellatū, in omne ævum jeiunio sacrauit: quoniam illa dies famem illis erroremque finierat. Et quoniam metu contagionis pulso, se ab Ægypto meminerant, ne eadem causa inuisi apud incolas forent, cauerunt, ne cum peregrinis communicarent: quod, ex causa factum, paulatim in disciplinam religionemque cōuertit. Post Moſen etiam filius eius Arias, sacerdos sacris Ægyptiis, mox rex creatur; ſemperque exinde hic mos apud

Cassium, Senecam apud Augustinum, Iuvenalem, Rutilium & alios. Varia autem de origine Sabbati commiſcuntur Gentiles. Alij in honorem Saturni institutum volunt, ut Diod. Tarſenſis refert; Plutarchus IV ΣΥΜΠ. in honorem Bacchi qui Sabbathos dictus; Appian à Sabbo, quod *Βαββ* αλ γ & Ægyptiis.

Sabbatum &c. jeiunio sacrauit] Eundem errat errorem Augustus apud Sueton. cap. 76. Ne Iudæi quidem, mi Tibéri, tam diligenter Sabbathi jeiunium ſervant. Nimirum Romani cūſciſcunt, à Iudæis crebra jeiunia uſurpari, & Sabbathum ab iſdem præcipua caſtimonia celebrari; Sabbathi eos jeiunare temere ſibi perſuaſerunt: quod falſum, niſi Sabbathum, non pro ſeptimo die hebdomadis, ſed pro tota hebdomade accipiamus, quo ſenſu rharifæus, Lucæ 18. 12. *ieiunio hu in Sabbatho*. Hæc ſere Caſaub. ad Suet. Bern.

15. *Ne cum peregrinis*] Singulas gentes tanquam eluuiem atque ſentiam Orbis præ ſuo populo exiſtimabant Iudæi, eodemque odio peregrinos proſecuti, ut eorum diſciplinis imbuere piaculare habitum ſit neſas, cuncta denique humanitatis officia ſis tribuerint, quos religio eadem coniunxerat; ceteris denegauerint. unde Iuuenalis, Sat. XIV. dixit:

Non monſtrare viam eadem niſi ſacra colenti;

Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.

ab iſdem ſeparati epulis, diſcreti cubilibus tanquam purgamentum alienigenas vitabant.

Cum peregrinis communic.] Mss. Fuldenſes Optimi, cum peregrinis conuiuerent, quod amplectendum puto: Maxime cum ita etiā in ſuis mss. reperiit Bongarſius. ut ſit hic conuiuere, coniunctione vitæ mutua uti; unde conuiuium: de quo ita Cicero in Catone c. 13. Bene maiores noſtri accubationem epularem amicorum, quæ vitæ coniunctionem haberet, conuiuium nominarunt. Modius.

Conuerſit] Abſolute, pro conuerſum eſt. Ita Salluſt. Catil. cap. 6. regium imperium in ſuperbiam dominationemque conuerſit. Hoc mss. do Liuius, 2. 8. 1. *Leges in contrarium verſunt*. Tacitus 12. 29. *diuſurnicare in ſuperbiam mutans*, hoc eſt, mutatus Florus, 2. 15. 6. *Quum bellum ſederet*: ubi meliores editiones ſedarer, hoc eſt, ſedaretur: quod rectum eſt. Sic enim & Propertius, 3. eleg. 18.

Flamma per incenſas citius ſedarer arſtus:

ut in Animadu. ad illum poetam de cod. Pal. eruit V. C. Ianus Gebhardus: & Agell. 18. 12. ex Vell. *tempeſtas ſedarit*. Nec aliter Marcellin. lib. 29. *ſuo tempeſtas moluit*. Adde ſupr. Notam ad 3. 3. 5. Bern.

16. *Semperque exinde hic mos*] Aliter veritūque Iosephus antiq. Iudaic. 13. 19. *Ut quidam principes ſimul*

apud Iudæos fuit, ut eosdem, reges & sacerdotes haberent: quorum iustitia religione permixta, incredibile quantum coaluere.

CAP. III. Opes genti ex vestigalibus opobalsami creuere, quod in his tantum regionibus gignitur. Est namque

simul & Pontifices essent tempore Maccabæorum primo fieri cepit, præsertim principatu Aristobuli, qui primus principatum summo Pontificatui coniunxit, & diadema sibi imposuit, annis post captiuitatem Babilonicam 481.

Ut eosdem, reges & sac. &c. Non tantum apud Iudæos mos hic fuit: sed etiam si quid Seruius credimus, apud alias gentes. Quia de re sic ille ad istum Virg. vers. Aen. 3. 80.

Rex Annus, rex idem hominum, Phæbique sacerdos.

Maiores enim hæc erat consuetudo, inquit, ut rex esset etiam sacerdos. Unde hodieque (sic enim locum hunc corrigo ex membranæ vulgo corruptam, & inepte interpolatum) Imperatores Pontifices dicimus: Modius. Adde Linum, l. 20. r. Diodorum, 3. 5. Nostrum, 11. 7. 14.

Sacerdotes] Ita & apud Gentiles. Virgilius, 111. Aen.

Rex Annus, Rex idem hominum, Phæbique Sacerdos.

Vbi Seruius: Maioribus erat hæc consuetudo, ut Rex etiam esset Sacerdos vel Pontifex. Hinc domus in qua Pontifex habitabat, regia dicebatur. Idem ad VII. Aen.

Iustitia religione permixta] Strabo *Σύγκρισις ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ*, 24. 1. Sed & sic Virg. Bong.

Coaluere] Forte scribendum conualuere, hoc est, potentiam acquisuere, quo significatu verbum hoc auctori vñtatum esse, supr. not. ad 18. 4. r. ostensum est. Bern.

CAP. III. 1. In his tantum regionibus] Ita sane tunc fuerit. Postea non dubium, stirpem eam in Aegyptum transisse, atq; illic creuisse. Claudianus in Epithalamio Palladij:

Gemmarum aliq. per totum balsama cultum.

Effudero cadu, duro quæ saucius vngue.

Niliacus pingui defudat vulnere cortex.

Perseuerare etiã illic nostro xuo, qui peregrinati sunt, affirmant. Lipsius Not. 15. ad Tacit. 5. hist.

In his tantum regionibus] Antiquitus balsamum in duobus tantum hortis, utroque regio, altero iugerum viginti non amplius, altero pauciorum, vni terrarum Iudææ concessum erat. Sed postea propagata admodum fuit species, cum Iudæa ipsa simul cum balsamo Romani portei sunt. Qui rebus politissimarum, pretiosarumque rerum propagatores, tam dignam claramque stirpem raram esse non tulerunt. Itaque eam maleolis ferendo atque iterando, non secus ac vites in collibus propagantur, latius accreuerunt. Scripsit balsami historiam etiam Strabo l. XVI. suæ Geographiæ, vbi sic habet: Hiericus est campus à montana quadam forma circumdatus, quæ in theatri speciem ad ipsum declinat. hoc in loco est palmetum palmis abundans spatio stadiorum centum, & totum irriguum, & habitationibus plenum, vbi & regia est & balsami viridarium. quæ arbor odorata est, & fruticosa, & cytiso, & terebintho persimilis. eius corticem vulnerantes, succum in vasibus suscipiunt tenaci lacti persimilem. Sed alibi etiam, quam in Iudæa, nasci balsamum eodem libro idem testatur, præter Plinij & Solini sententiam, cum inquit: Et apud Sabæos thus, & myrrha, & cinnamonum nascitur: in ea ora etiam

namque vallis, quæ continuis montibus, velut muro quodam, ad instar castrorum clauditur. Spatium loci ducenta iugera, nomine arcus dicitur. In ea silua est, & vbertate & amœnitate insignis: siquidem palmeto & opobalsamo distinguitur. Arbores opobalsami, formâ similem piceis arboribus habent, nisi quod sunt humiles magis, & in vinearum morem excoluntur. Hæ certo an-

ni

balsamum, & quædam alia planta valde odorata. Oriri etiâ balsamum in Arabia testis est Pausanias in Bœoticis magnitudine fruticis myrti, foliis amaraci, sub cuius vinbra innumera apricantur viperæ, & suauissimò eius liquore aluntur. Etiam in Aegypto prouenisse testantur veterum monumenta.

2. Est namque vallis] Duobus hortis regiis nascebatur balsamum in Iudæa, altero iugerum viginti, altero pauciorum, vt Plinius testatur. Idem Theophrastus; & iugerum πλίδρα appellauit. Strabo quoque φοινικῶνα fuisse, & planitiem vndique montibus in theatri faciem clausam. Atque hæc vallis Hiericus. Quæ & palmeto & balsamo nobilis erat. In eo Phœnicone regij fuerunt horti balsami silua celebres. Plinius maiorem horum viginti iugerum esse dixit, Theophrastus πλίδραν. Sed πλίδραν tantum iugeri pars dimidia, vt Hero testatur. Error itaque Plinij, silua enim major, tantum decem iugerum fuit. Hunc φοινικῶνα Hierichuntis vallis, in quo & balsameum fuit, Strabo centum stadia, id est, trecenta iugera, longum esse tradidit. Ducenta autem iugera attribuit Iustinus. Vir doctus malebat scribere viginti iugerum, quod fieri non potest. Vallis enim tota scribitur, quæ sine dubio plus fuit quam viginti iugerum. Salmas.

Ducenta iugera nomine arcus dicitur] Vulgo ducenta millia iugera: immanis & supra fidem numerus. Veteres plerique ducenta ju-

ra nomine arcus dicitur. Quid si legamus; viginti iugerum Hierichiu dicitur? Atque id Plinius, 12. 25. & Solinus cap. 38. confirmat: & Strabo lib. 16. pag. 525. 10. Hierichiu est planities montibus circumdata, quæ in theatri speciem alicubi recedit &c. Is tamen spatium loci facit centum stadiorum. Bong. Ex hoc Strabonis loco considerandū monuit Freinshemius, an forte Noster ad formam loci potius, quàm nomen respiciat. Theatrum enim cū arcu similitudinē quandā habet. Sed potius est vt Salmasium audiamus, in Exercitationibus ad Solinum, pag. 583. cap. 1. locum hunc ita restituentem: Spatium loci ducentum iugerum Iericum dicitur. Nam quod Bongarsio ex vlin. 12. 25. pr. visum est viginti iugerum, id ad vnum tantum balsametum, partē vallis non magnam, à Plinio refertur. At auctori nostro de totius vallis Iericuntis lōgitudine sermo est, quā nō plus spatij habuisse quā viginti iugerū, nō est credibile. B.

3. Opobalsamo] Balsamum proprie de arbore, opobalsamū vero (quasi ὀπὸς τὰ βάλσαμα sicut ὀπὸς τὰ πάλια) est ὀπὸς τὰ πάλια de succo: xylobalsamon denique de ligno dicitur. Iustinus tamē in uerba vice, contra vsū auctōrū, opobalsamum pro arbore posuit, balsamum pro lacryma seu succo arboris. Salmas. ad Solin. 582. E. 1.

4. Piceis arboribus] Veteres plerique specie, transpositis literis Strabo, cytho & terebintho similes facit. Vide Plinium & Solinum. Bong. Ex isto veteri specie Balsamus

ni tempore balsamum sudant. Sed non minor loci eius
apricitatis quam vbertatis admiratio est : quippe cum
toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit, ibi tepidi
aëris naturalis quædam ac perpetua apricitas inest. In
ea regione lacus est, qui propter magnitudinē & aquæ
immobilitatem, *mortuum mare* dicitur. Nam neque
ventis mouetur, resistente turbinibus bitumine, quo
aqua omnis stagnatur: neque nauigationis patiens est,
quoniam omnia vita carentia in profundū merguntur:
nec materiā vllam sustinet, nisi quæ alumine illinatur.
Primum Xerxes, rex Persarum, Iudæos domuit : postea

cum

sus ad Solin. 579. E. 2. eruit hanc
indubitatè meliorem scripturā pi-
cea arboribus. Sic enim auctor ipse
modo dixerat opobalsami arbor :
& Cicero pro Flacco c. 8. fici arbori:
& Liu. 24. 3. abieris arbores.

5. *Apricitatis*] Non dubitavi
reddere Iustino vocem suam, in
mss. omnibus extantem, attestante
Bongarsio : qui tamen erroneū
hoc, & edendum censuit opacita-
tē, & mox hoc versū, *perpetua
opacitas*, quod crederet, opinor,
ardentissimum Solem, nisi opaci-
tate, non potuisse ab Hierichuntis
valle defendi. Arqui, quod Salma-
sius ad Solinum pag. 990. docet,
non omnis locus Soli expositus,
sed is demum, ex Latine loquen-
tium vñ dicitur *apricus*, qui Soli
tepido, leni, temperato, non tor-
rentissimo, patet. Hinc *aprici colles*
Virgilius eclog. 6. 49. qui obuersi
sunt orienti Soli, qui quoniam
non est intemperate calidus, co-
quendis vñs maxime est accom-
modatus. Huius vocis vñ clarius
aperit Solinus c. 51. *Atrocis tem-
periei praeuocaria miram aeris
clementiam summum strat. Arcens
effracum noxium colles, qui sibi
bri apricitate undique sedus obje-
cti prohibet auræ pestilentis.* Bern.

6. *In ea regione lacus*] Mss. qui-
dam lacus lacus : alij, Non longe
est lacus *Asphaltites*. Postremam

hanc lectionem non rejicio, loqui-
tur enim hoc loco de Asphaltite
lacu, quem cum Sirboae eundem
facere videtur Strabo libi. 16. pag.
525. 27. cum eos distinguat Plinius,
5. c. 13. & 15. & 16. B. Adde Tacitum
hist. 5. 6. Diodorum, 19. 98. Iose-
phum de bello Iud. 5. 5. Bern.

In ea regione lacus est] De eo Plin.
*Asphaltites nihil præcor bitumen
gignit, unde & nomen nullum cor-
pore animalium recipit, eauri ca-
melique fluitant, inde fama nihil
in eo mergi.* Tacitus : *neque venio
impellitur, neque pisces, aut fuerat
aquis volucres patitur.* dicitur hic
Iustino aquam stagnari, id est, fir-
mari, inuari. Vnde & Asphaltitis
nomen accepit. Dicitur autem As-
phaltitis Hebræo *עֲשְׂפָלִית*
אֲשָׁפָלִית, an scribendum *עֲשְׂפָלִית*
אֲשָׁפָלִית. Nam mortuum mare vo-
cabatur ille lacus. Hebræi lacus
vocant maria. Hinc in euangelis
עֲשְׂפָלִית & *עֲשְׂפָלִית* de la-
cu Tiberiadis, *Salmas*.

7. *Aqua omni stagnatur*] Hoc
est, munitur, firmatur, induratur-
que, à *εὐφρατῶσι* vel *εὐφράτι*,
ut placet Salmasio ad Solinum,
pag. 577. Bern.

8. *Primum Xerxes*] Atqui Xerxes
nanquam bellum mouit Iudæis,
utpote qui à Cyro, primo Persa-
rum rege, Persico imperio semper

cum ipsis Persis in ditionem Alexandri Magni venere,
diuque in potestate Macedonici imperij subiecti Syriæ
9 regno fuere. A Demetrio cum descuissent, amicitia
Romanorum petita, primi omnium ex Orientalibus li-
bertatem receperunt, facile tunc Romanis de alieno
largientibus.

- 1 CAP. IV. Per eadem tempora, quibus in Syria regni
mutatio inter novos reges alternabatur, in Asia rex At-
talus florentissimum, ab Eumene patruo acceptum reg-
num, cædibus amicorum, & cognatorum suppliciis for-
dabat, nunc matrem, anum, nunc Beronicen sponsam
2 maleficiis eorum necatas confugens. Post hanc scele-
stam violentiæ rabiem, squalidam vestem sumit: bar-
bam capillumque in modum reorum summittit: non
in publicum prodire, non populo se ostendere, non do-
mi latiora conuiua inire, aut aliquod signum sani homi-
nis habere, prorsus ut pœnas pendere manibus interfe-
3 storum videretur. Omnia deinde regni administratione,
hortos

fuerant subiecti: & plus 150. annis
ante Xerxem, Chaldæor. rex Nabu-
chodonosor ter domuerat Iudæos,
& in seruitutem redegerat. Bern.

9. *Amicitia Roman. petita*]
Iosephus antiq. Iud. 12. 17. refert,
Iudam Pontificem, postquam ac-
cepisset partas à Romanis de re-
gibus victorias, legatos Romam,
ad amicitiam societatemque iun-
gendam misisse. Senatūque de-
disse quod petebant. Postea etiam
ad renouandam cum Rom. amicit-
tiam à populo Iudæico: & rur-
sum ab Hircano Pontifice, post
Antiochi regis obitum, legatos
Romam missos scribit, ipsaque Se-
natus consulta de postulatis eo-
rum facta recitat idem auctor lib.
13. 17. & 14. 16. Bern.

CAP. IV. 1. *Ab Eumene pa-
truo*] Ex Strabone lib. 13. constat,
Eumeneū huius Attali patrem
fuisse, & ita quidam hic ediderunt
contra liberos. Dictus est hic At-
talus, Philomætor: & morbo interiit,

populo Rō. herede instituto. Stra-
bo: epitoma Lliuij, 58. Florus extre-
mo lib. 2. Orolius, 5. 8. alij. Bong.

2. *In modum reorum*] De hoc
more reorum, vtendi veste squa-
lida, barbam capillumque produ-
cendi, vt scilicet eo habitu suffra-
gatores conciliarent, inimicos per-
mulcerent, & iudices tempera-
rent, his quæ Cuiacius obserua-
tion. 6. 5. & Rad. Fornerius rer.
quotidian. 4. 5. habent, addendi Si-
seenna apud Nonium in *Vicariis*:
Cicero in Verrem, 2. 8. Lilius, 6.
16. 4. 6. 20. 1. 44. 19. 5. Seneca con-
sol. ad Polyb. c. 36. Val. Max. 6. 4. 4.
Suetonius, Ner. 47. 6. Plinius, 7.
epist. 27. fin. Plutarchus quæst.
Rom. c. 14. Agellius, 1. 4. Orolius,
5. 17. fin. Nunc Tertulliano de ani-
ma c. 39. caput reatui vouere, est
comam reorum in ore promittere.
Sic apud Senecam de Benef. 2. c.
vlt. & 5. 12. *derrahere sordes*, est
reum liberare. Videndum & ada-
gium, *Quasi dies dicta sit*.
Bern. 3. *Semi*

Hortos fodiebat, gramina seminabat, & noxia innoxiiis
permiscebat, eaque omnia veneni succo infecta, velut
péculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio, ærariæ
artis fabricæ se tradit, cerisque fingendis, & ære fun-
dendo procudendoque oblectabatur. Matri deinde se-
pulcrum facere instituit: cui operi intentus, morbum
ex solis feruore contraxit, & septima die decessit huius
testamento heres populus Rom. tunc instituitur. Sed
erat ex Eumene Aristonicus, non iusto matrimonio, sed
ex pellice Ephesia citharistæ cuiusdam filia genitus, qui
post mortem Attali, velut paternum regnum Asiam in-
uasit. Cum multa secunda prælia aduersus ciuitates,
quæ metu Romanorum tradere se ei nolebant, fecisset
iustusque rex iam videretur, Asia Licinio Crasso consuli
decernitur: qui intentior Attalicæ prædæ, quam bello,
quum extremo anni tempore inordinata acie prælium
conseruisset, victus pœnas incôsaltæ auaritiæ sanguine
dedit. In huius locum missus Perpenna consul, prima
congressione

3. *Seminabat*] *Mss. duo ferebat,*
quod æque conuenit. *Modiur.*

5. *Matri deinde sepulc.*] Hinc, &
similia propter facta videtur ac-
quisisse *Philometoris* nomen, quod
ipsi tribuit præter alios Appianus
Mithrid. pag. 212. b. & Strabo lib.
13. pag. 429. 50. *Bern.*

Heres populus Rom.] Vide *Liuij*
epitomen, 51. *Velleium*, 2. 4. 1.
Florum, 2. 20. *Orosium*, 5. 8. alios.
Idem factum à *Nicomede*, *Bithy-*
niæ rege tradit epitomé *Liuij*, 93.
Itemque ab *Archelao* *Cappado-*
ciæ, & *Pylæmene* *paphlagoniæ* re-
gibus, *Iornandes* de success. reg-
nor. cap. 55. Ceterum in aduenda
hac Attali hereditate Romanos
doli mali accusat *Mithridates*
apud *Sallustium* histor. lib. 4. &
Horatium, 2. Od. 18. *Bern.*

6. *Aristonicus*] De bello *Ari-*
stonici, præter *Liuiam* epitom-
en, 59. *Florum*, 2. 20. *Velleium*,

2. 4. lege *Strabonem* lib. 14. pag.
444. fin. *Licinius Crassus*, qui à no-
stro Consul dicitur, *Floro* est *Fra-*
ter, *Paterculo Proconsul*. qui cum
iuris scientissimum vocat. A no-
stro auctore suæ *Liuius*, *Orosius*,
Cicero Philipp. 11. 8. *Bong.*

7. *Aduersus ciuitates*] *Mindum*,
Samum & *Colophonem*. *Flor.* 2.
20. 5. *Bern.*

Licinio Crasso] p. *Licinius Cras-*
sus pontifex maximus vincitur &
occiditur ab *Aristonico*. appellat
autem eum prætorém *Florus*.

8. *Inconsulte auar.*] Vide no-
tam ad 24. 7. 4.

9. *Perpenna*] Ita constanter om-
nes editiones. Supra citatis aucto-
ribus *M. Perpenna* dicitur. Deo
eo videndus quoque *Val. Maxi-*
mus, 3. 4. 5. *Bern.*

Perpenna] *M. Perpenna Ari-*
stonicum vincit & captum Ro-
mam mittit, ubi in carcere patrum
iussu

congressionem Aristonicum superatum in potestatem suam redegit; Attalicasque gazas, hereditarias populi Romani, nauibus impositas, Romam deportauit. Quod egre ferens successor eius Marcus Aquilius Consul, ad eripiendum Aristonicum Perpennæ, veluti sui potius triumphi munus esse deberet, festinata velocitate contendit. Sed contentionem Consulum mors Perpennæ diremit. Sic Asia Romanorum facta, cum opibus suis vitia quoque Romam transmisit.

iussu est necatus, An. cccc lxxv. Vrbis conditæ, Plinius lib. 13. cap. 3.

10. M. Aquilius. In fastis Manii. Bong.

12. Cum opibus vitia. Florus, 3.

12. Syria prima nos victa corripuit: mox Asiatica Pergameni regis hereditas. Adde Liuium 39.

6. fin. Sallust. Catil. cap. 11:

fin. Nostrum, 2. 14. 6. & No-

tam ad 31. 8. 9. Prudenter er-

go Spartana ciuitas, seuerissimis

Lycurgi legibus obtemperans aliquandiu ciuium suorum oculos à contemplanda Asia retraxit; ne illecebris eius capiti, ad delicatius vitæ genus prolaberentur. Quod eos non frustra timuisse, dux ipsorum Pausanias patetfecit, qui maximis operibus edictis, ut primum se Asia moribus permisit, fornicandinem suam effeminitas ejus cultu molire non erubuit, ut ait Val. Max. 2. 6. 1. Bern.

LIBER XXXVII.

BREVIARIUM CAPITULI.

1. Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragedia in Cappadocia & Ponto.
2. Mithridatis Ponti Regis futura magnitudo prædicta, liberatio, occupationes.
3. Eiusdem res gesta; & domi ab uxore periculum.
4. Orij detestatio. exercitia militaria. Cappadocia & Galatia occupatio, atque superbum Romanis responsum.



APTO Aristonico, Massilienses pro Phocensibus conditoribus suis, quorum urbem senatus, & omne nomen, quod & tunc, & antea Antiochi bello, infesta contra populum Romanum arma tulerant, deleri iusserat, legatos Romam deprecatum misere, veniamque his à senatu obtinere. Post hæc regibus, qui aduersus Aristonicum auxilia tulerant, præmia persoluta: Mithridati Pontico Syria maior: filiis Ariarathis regis Cappadociæ, qui eodem bello occiderat, Lycaonia & Cilicia datæ; fideliorque populus Romanus in socij filios, quam mater in liberos fuit: Quippe hinc parvulus auctum regnum, inde vita adempta. Namque Laudice ex numero sex filiorum, quos virilis sexus ex Ariarathe rege susceperat; timens ne non diutinam regni administrationem adultis quibusdam potiretur, quinque parricidiali veneno necavit: vnum parvulum, sceleri matris cognatorum custodia eripuit, qui post necem Laudices (nam propter crudelitatem eam populus extinxerat) solus regno potitus est. Mithridates quoque repentina morte interceptus filium, qui

CAP. I. 2. Syria maior] Quidam impressi codices, Phrygia maior: quod probo. infra, 38. 5. 3. sibi pupillo maiorem Phrygiam ademerunt, quam patri suo præsum daret aduersus Aristonicum auxilij concesserant. Vide Appianum Mithridatico p. 208. 209.

4. Namque Laudice &c.] Femine regnandi cupiditatis, nec filijs parentis, simile exemplum est, infra, 39. 2. 9. & luculentum aliud apud Zonaram in vita Irenes filii-que Constantini.

6. Mithridates quoque] Hic Euergetes dictus: filius autem ejus quem XI annos natum regni suc-

cessorem reliquit, Eupator Strabo lib. 10. Vide Appian. Mithridaticum. Mithridates est in nostris mss. in vno Mithridatû. Quod quidam Mithradates scribendum censent, ex numismatibus, non probo. Mithradatæ enim Græcum est, Mithridates Latinum, & in i, vt Μετράλια, Μαβιλία: Κατόν, Καρίνα Νοτάδω, Numida. Sed & in Latinis vocibus τὸ α in i vertitur: sapiens, insipiens. Adde notam ad 4. 3. 4. Bern.

Repentina morte interc.] amicorum dolo necatum tradit Strabo lib. 10. pag. 329. 15. Bern.

- 7 qui & ipse Mithridates dictus est, reliquit. Cuius ea
postea magnitudo fuit, ut non sui tantum temporis, ve-
rum etiam superioris ætatis omnes reges maiestare su-
perauerit, bellaque cum Romanis per XLVI. annos va-
8 ria victoria gesserit: Cum eum summi imperatores,
Sylla, Lucullus, ceterique in summa Cneus Pompeius,
ita vicerint, ut maior clariorque in restaurando bello
9 resurgeret, damnisque suis terribilior redderetur. Deni-
que ad postremum, non vi hostili victus, sed volunta-
ria morte, in auito regno, senex, herede filio, decessit.

1 CAP. II. Huius futuram magnitudinem etiam cæ-
lestia ostenta prædixerant. Nam & quo genitus est an-
2 no, & eo quo regnare primum cœpit, stella cometes
per utrumque tempus septuaginta diebus ita luxit, ut
cælum

Ipse Mithridates dictus] Mithri-
dates Ponti rex cum Romanis ges-
sit bella per annos XLVI.

7. *Per XLVI annos*] Orosius, 6. 1.
60. Triginta gerendi belli inue-
niuntur anni. Qualiter autem XL
à plerisque dicti sine, non facile
discernitur. Florus, 3. 5. 3. habet
annos XL. Appianus, XL 11. Si ratio-
nem inieris XXIX annos inuenies
ab ortu ipso Mithridatici belli ad
Pompeij triumphum. Bong.

8. *Damnisque terribilior*] Ita
Samnites cladibus ipsis animosio-
res. Florus, 1. 16. 15. Sed multo ma-
xime prisca illa Roma, quæ secun-
dum Horat. 4. Od. 4.

Duris vrilex bipennibus,

Nigra feraci frondis in. Alcido,

Per damna, per cadeis, ab ipso

Ducit opes animamque ferro.

Et ut ait Claudianus de laudib.

Stilliconis lib. 2. vers. 144.

Nunquam succubuit damnis, &

terris nullo.

Vulnere, post Cannas maior, Tre-

bianque fremebat.

Adde Notas ad 27. 2. 4.

CAP. II. 2. *Stella cometes*] Quæ

Quidio in fine Metamorph.

stella comans] Plinio, 2. 15. aliisque,
sidus crinitum. Est enim cometæ
vox adfectiva, qua cum etiam ab-
solute vtruntur auctores, & cæ-
seu stellam subintelligunt. Bern.

Per utrumque tempus] Noctu
scilicet & interdiu. Quod autem
cometes ille, cæli seu superioris
hemisphærii, quartam partem, hoc
est, gradus 45. occupasse, & qua-
tuor horarum spatium ortu oc-
casuque consumpsisse dicitur, id
de cauda ipsius in tantam porre-
cta longitudinem, & Solis radiis
illustrata, non de capite ipsoque
corpore est intelligendum. Similis
Cometa anno ante Nat. Chr. 372.
quem Aristoteles Meteor. 1. 6. ma-
gnam cometam appellat, & splen-
dorem (caudæ) ad tertiam vsque
cæli partem, id est, ad gradus 60.
extendisse perhibet: Biondorus,
15. 50. lumen æmulum Lunæ præ-
tulisse. Pontanus scribit, Cometam
anni 1456. amplius quam duo cæ-
li signa (gr. 60.) comæ suæ tractu
occupasse. Bern.

Septuaginta diebus] Plinius, 2.
25. streuissimum, quo cometæ cer-
nuntur, spatium septem dierum
annota.

cælum omne conflagrare videretur. Nam & magnitu-
dine sui quartam partem cæli occupauerat; & fulgore
sui, Solis nitorem vicerat; & cum oriretur occumberet-
que, quatuor spatium horarum consumebat. Puer tuto-
rum insidias passus est, qui eum fero equo impositum,
equitare jacularique cogeant: qui conatus cum eos fe-
felliſſent, supra ætatem regente equum Mithridate, ve-
neno cum appetiuere. Quod metuens, antidota sæpius
bibit, & ita se aduersus insidias exquisitis tutioribus re-
mediis stagnauit, vt ne volens quidem senex veneno
mori potuerit. Timens deinde, ne inimici, quod vene-
no non potuerant, ferro peragerent, venandi studium
finxit, quo per septem, annos neque vibis, neque turis
tecto vsus est: sed per siluas vagatus, diuersis montium
regionibus pernoctabat, ignatis omnibus, quibus esset
locis; assuetus feras cursu aut fugare, aut persequi, cum
quibusdam etiam, viribus congregi. Quibus rebus, &
insidias

annoratum est: longissimum,
setoginta. Bern.

3. Nam & magnitudinis sui
quart. part. &c.] Videantur Ma-
thematici.

4. Fero equo] Equo glossema
nihil videtur, annoratum expli-
candi non protriti vocabuli cauſa.
Nam *Ferus* per se & substantiue
sumtum equus est: vt apud Virgil.
Aen. 2. 51. & Manillum Astronom.
lib. 5. vers. 77. 348. & 643. ex emen-
datione Scaligeri: fortassis etiam
lib. 19. vers. 799. Sic Accius in Me-
dea: *Perice in stabulis immittens
franos feris*. Nazarius Panegy.
Constantin. c. 29. *Quos insulcans
ferus proterit*. Arnobius aduers.
gent. lib. 4. pag. 181. *Sarurnus in-
ducit formam feri*. Ita ferinus Vir-
gilio Aeneid. 11. 571. est equinus:
& poetæ passim semperos vocant
Centauros, non quidem à fericare
vocabuli eius etymologia petita;
sed à forma ipsa, qua ferus, hoc est,
equos dimidiata sui parte repræ-

sentare sistantur. Adde quod pu-
rida phrasis hic fuerit, *equo equi-
tare*, nec sane Mithridati periculū
erat ab equi feritate; sed ab impe-
rita regendi pueritia. Bern.

6. Antidota] Antidota, inquit
Galenus contraria lethalibus alte-
ratione totum corpus statim im-
mutant, non sane quod substantia
eorum totum penetret corpus;
neque enim potest hoc tam breui
spatio fieri, sed qualitatis diffusio-
ne. Refert quoque Galenus, 7. sim-
plic. medicam. cap. xviii. frigidis
non vero calidis venenis assueſce-
re aliquem posse. Additque histo-
riam anas Atheniensis, quæ cicu-
tam sine vlllo detrimento in cibum
sumebat. Vide Marthiol. in lib. v. 1.
Dioscoridis. Plinius, 25. 2. pr. & 23.
8. & 29. 1.

Stagnauit] Hoc est, muniuit, vt
supr. 36. 3. 7. Bern.

8. Fugare] Preinsheimius *fugere*
legit vt opponatur mox subiu-
cto *persequi*.

insidias vitauit; & corpus ad omnem virtutis patientiam durauit.

- 1 CAP. III. Ad regni deinde administrationem cum
 2 accessisset, statim non de regendo, sed de augendo re-
 3 gno cogitauit. Itaque Scythas inuictos antea, qui So-
 4 pyriona, Alexandri Magni ducem, cum triginta mil-
 5 libus armatorum deleuerant; qui Cyrum, Persarum
 6 regem, cum ducentis millibus trucidauerant, qui Phi-
 7 lippum Macedonum regem fugauerant, ingenti feli-
 citate perdomuit. Auctus igitur viribus, Pontum quo-
 que, ac deinceps Cappadociam occupauit. Cum de Asia
 tractaret, tacitus cum quibusdam amicis regno profe-
 ctus, vniuersam nemine sciente peruagatus est, om-
 niumque urbium situm ac regiones cognouit. Inde Bi-
 thyniam transcēdit, & quasi dominus Asiæ, opportuna,
 quæque victoriæ suæ metatus est. Post hæc in regnum,
 cum iam perisse crederetur, reuersus est, inuento par-
 nulo filio, quem per absentiam eius Laudice soror
 vxorque enixa fuerat. Sed inter gratulationem aduen-
 tus sui, & filij geniti, veneno periclitatus est. siquidem
 Laudice soror, cum perisse eum crederet, in concubi-
 tus amicorum projecta, quasi admissum facinus maio-
 re scelere tegere posset, venenum aduenienti parauit.
 Quod cum ex ancilla Mithridates cognouisset, faci-
 nus in auctores vindicauit.

CAP. IV.

9. *Virtutis*] Hoc est, ferientis. Vnde Xenophon, lib. 1. Cyripæd. Venationem, verissimam esse rerū bellicarum exercitationem ostendit. De Traiano. Plinius panegy. cap. 81. Olim hæc experientia iuue-
 nus, hac voluptas erat. his artibus futuri duces imbuebantur: coriare cum fugacibus feris cursu, cum audacibus robore, cum callidis astu, &c. Addendi, Plato non vno loco, præcipue libro 7. de Legib. Aristoteles politic. 1. 5. Plutarchi Serto-

rius cap. 19. Vegerius, 17. Dio Chrysostomus orat. 3. de regno, sub li-
 nem: Pollux præfat. libri 5. Bern.

CAP. III. 2. *Itaque Scythas*] Strabo lib. 7. Idem lib. 1. & 2. refert, Mithridatem hunc, barbaros ad Mæotidem paludem, & inde Colchos vsque deuicisse. Vide Memnonis excerpta. non g.

Sopyriona] De quo supr. 12. 2. 16. *Philippum*] Auctor ipse sibi contrarius esse videtur supr. 9. 2. 14. Bern.

CAP. IV. Hieme deinde imminente, non in conui-
 uio, sed in campo; non in vacationibus, sed in exer-
 citationibus: nec inter sodales, sed inter coæquales,
 aut equo, aut cursu, aut viribus contendebat. Exerci-
 tum quoque suum ad parem laboris patientiam quo-
 tidiana exercitatione durabat: atque ita inuictus ipse
 inexpugnabilem exercitum fecerat. Inita deinde cum
 Nicomede societate, Paphlagoniam inuadit, victam-
 que cum socio diuidit. Quam cum teneri à regibus
 senatui nuntiatum esset, legatos ad utrumque misit,
qui gentem restitui in pristinum statum juberent. Mi-
 trhidates, cum se iam parem magnitudini Romano-
 rum crederet, superbo responso, *hereditarium patri suo*
regnum obuuisse, respondit: mirarique se, quod ei
relata controuersia non fuerit, sibi referatur. Nec ter-
 ritus minis, Galatiam quoque occupat. Nicomedes, quo-
 niam se tueri iure non potuerat, *justo regi redditurum*
 respondit. Atque ita filium suum mutato nomine, Phi-
 liamenem Paphlagonum regum nomine appellat, &
 quasi

CAP. IV. 1. *Hieme deinde*] Etiam hibernis diebus exercendos milites, ne intermissa consuetudo & animos eorum debilitet & corpora, monet Vegetius, 2. 23.

Non in vacationibus] Bongarsius edidit *aduocationibus*. Ianus Guilielmus lib. 1. verisimil. c. 18. à Palmerio se monitum scribit, & contendit Modius, omnino hic legendum *vacationibus*, hoc est, inuacationibus, conuiuiis, de quo significatu supr. ad 12. 6. 1. diximus. Verum Lipsius Not. 90. ad Taciti histor. 1. pertendit rectum esse *Vacationibus*, & interpretatur de Vacationibus militarium operum, quas recte proprieque Nostræ *Exercitationibus* hic opponit. *Vacationes* munierum appellat Tacitus, 1. 17. 7. & Quintilianus orat. pro Milite: *Militare otium* est eidem Tacito histor. 1. 46. 5. de quo Liuius etiam 7. 7. 8.

accipiendus. Itaque veterem impressorum lectionem reuocare non dubitauit. Bern.

Sodales] Erat *sodalitium* quod Græci *ἱταρσίον* dicunt, teste Gaio IC. l. ult. D. colleg. & corp. Tertullianus 1. 2. ad uxor. c. 6. *Discumbit cum marito in sodalitiis, saepe in popinis.* Cicero de Senect. c. 13. *sodalitætes* appellat: quem vide, cum ibi, tum pro Plancio, c. 19. ubi legem quandam Liciniam de his latam refert Mōd. Bern.

Inter coæquales] De Pompeio Magao Sallustius in fragm. histor. *Equirare iaculari, cursu cum aqualibus certare.*

2. *Quotidiana exercit.* Vegetius, 2. 1. *Exercitus ex re ipsa atque opere, exercitæ nomen accepit; ut ei nunquam liceret obliuisci quod vocatur.*

8. *Philamenem*] *Pylamenem* ex Homero legendum docuit Glareanus.

quasi stirpi regiae reddidisset regnum, falso nomine tenet. Sic ludibrio habitus legati, Romam reuertuntur.

reanus. Principe Paphlagonum venere Tylamene curba, inquit Homerus Iliad. 2. 151. Ejusdem meminit Eustathius in Dionysium, & Strabo lib. 12. & Probus in Dardane, qui eum, memoria lapsus, à Patroclo interfectum ait cum ex

Homeri lib. 5. 578. constet, Menelaum eum hasta confodisse. Ab hoc Paphlagonia aliquando Tylamena dicta: Plinius, 6. 2. Nicomedem autem & Tylamenem reges commemorat Orosius, 6. 2. Bong.

LIBER XXXVIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Mithridates regni sui auspicia parricidiis polluit, & callidis artibus Ariarathem Cappadocem trucidat.
- 2 Nova Mithridatis & Nicomedis tragedia, quas senatus Romanus utrunque sedat.
- 3 Mithridates Tigranem in societatem belli adversus Romanos trahit, & Proconsulibus Rom. suis, ingenti civitatum Asianarum favore excipitur.
- 4 Oratio Mithridatis, in qua rationes suas exponit, cur bellum sit Romanis inferendum.
- 5 Romanos, dum occupati essent, adornandos esse censet, justum bellum illud ostendens.
- 6 Malas eorundem artes & originem detegit.
- 7 Stirpis suae nobilitatem, suorumque libertatem ac fortitudinem opponit, nec non belli facilitatem, liberalitate ac munificentia milites alliciens.
- 8 Ptolemaeus Physcon in Aegypto multiplici scelere omnia turbat, & à suis perlitur.
- 9 Demetrii Syriae Regis fortuna ludibrij, casus varij.
- 10 Antiochus Demetrii frater, Parthos bello aggressus, in acie à suis desertus occiditur.

CAP. I.

Mithridates parricidia nece vxoris auspicatus, I
 sororis alterius Laudices filios, cuius virum
 Ariarathem, regem Cappadociæ, per Gordium
 insidiis occiderat, tollendos statuit: nihil actum morte
 patris existimans, si adolescentes paternum regnum,
 cuius ille cupiditate flagrabat, occupassent. Igitur dum 2
 in his cogitationibus versatur, interim Nicomedes, rex
 Bithyniæ, vacuam morte regis Cappadociam inuadit.
 Quod cum nuntiatum Mithridati fuisset, per simulatio- 3
 nem pietatis auxilia sorori ad expellendum Cappado-
 cia Nicomedem mittit. Sed jam Laudice per pactio- 4
 nem se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod 5
 ægre ferens Mithridates, præsidia Nicomedis Cappa-
 docia expellit; regnūque sororis filio restituit: egre-
 gium profus factum, ni subsequuta fraus esset. Siqui- 6
 dem interjectis mensibus, simulat, se Gordium, quo mi-
 nistro vsus in Ariarathe interficiendo fuerat, restituere
 in patriam velle, sperans, si obstitet adolescens, causas
 belli futuras: aut, si permitteret, per eundem, filium tol-
 li posse, per quem interfecerat patrem. Quod vbi Aria- 7
 rathes junior moliri cognouit, grauitè ferens interfe-
 ctorem patris per auunculum potissimum ab exilio re-
 uocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in 8
 aciem eduxisset Mithridates peditum octoginta millia,
 equitum decem millia, curus falcatos &c. nec Ariara-
 thi,

CAP. I. 1. *Mithridates*] Cru-
 delissimus erat à puero *Mithrida-*
tes. Vide eclogas Memnonis. In iis
 filius sororis Mithridatis *Arathes*
 dicitur, vt & in Prologo huius li-
 bri. *Rong.*

Laudices filios &c.] Vide, 37. 1.
 4. Aut enim contradicit sibi auctor:
 aut historiam mire confundit.
Erasm.

7. *Moliri*] Passiue: nisi vocula
 fortim exciderit, aut subintelligen-
 da sit, cum *moliri*. Compositio sic
 vtitur & *Liuius*, 39. 44. 3. quæ in
 loca publica in edificia immoli-
 tate priuat habebant.

8. *Curus falcatos*] Quales fue-
 rint curus, audi *Ciceronem*: ex
summo remone hastæ præfixæ ferro
eminabant. Verumque à iugo cernos
directæ

9 thi, auxiliantibus finitimis regibus, minores copiae essent, incertum belli timeas, consilia ad insidias transfert: sollicitatoque iuvene ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gereret, scrutatori, ab Ariarathe regio more misso, curiosus imum ventrem pertractanti;

ait,

direxerant gladios, & inter radios rotarum plura spicula eminebant in aduersum. Alia deinde falces summis rotarum orbibus haerebant, & alia in terram demisse, quicquid obuium concitatus equus amputauerat. Eadem Liuius l. xxxvii. eadem Diodorus Siculus, alique. Initio hi currus ingentia attulere damna, sed elusi aperiendo agmen, & includendo circumueniendoque currus. Retroactis quoque quadrigis terrore fremituque vociferantibus, ut ex Curtij l. iv apparet. Pailis quoque in terram alte defixis, intra quos se milites reciperet aduentantibus quadrigis. Frontin. l. ii. c. 111. Tribulis quoque objectis, quibus currentes quadrigae cum incidissent, deletae sunt. Vide Veget. l. 3. c. 24. Ita paulatim earum usus exoleuit. Vide H. Hugonem de milit. Eq. l. i. c. 4. Curribus fere ad bellum vsu Asiatici omnes, ut testatur Xenophon lib. vi. v. dixit. Falcatas autem quadrigas vnicum dixit Persarum esse solatium Q. Curtius. Alios falcatos currus descripsit Anonymus l. de rebus bell.

Huiusmodi pugnacis, inquit, vehiculi genus, quod armis praeter morem videtur instructum, reperit Parthicae pugnae necessitas, sed hoc singulis bene munitis inuecti equis duo viri, vestitu, & armis, ferro diligenter muniti, citato cursu in pugnam rapiunt, cuius posterior supra currum pars cultus in ordine extantibus communiter. Videlicet ne facilis a tergo cuiquam praebatur adensus. Falces vero acutissimae axibus eiusdem currus aptantur, in lateribus suis ansulas habentes, quibus innoxii funes, pro arbitrio duorum

equitum laxati quidem explicant; repressi autem erigunt falces qualia vero huiusmodi machinae funera hostibus immittant, vel quas turbatis ordinibus strages efficiant, dicent melius, qui vsu bella cognoscunt. Machinae (inquit idem) huius admiratio habet nouitatis aliquid. Est enim a superioribus curribus quadam parte dissimilis; hinc enim posterior vehiculi pars verberibus spontaneis ad incitandos equos, & clypeis acuto ferro circumdatis, velut in propugnaculo positus communitur.

Incertum belli 7. Malim incertum belli: sicut Liuius, 30. 30. 12. incerta casuum: & Tacitus hist. 1. 26. incerta noctis. Nam ita quoque vetus dictum habet, relatum a Philone de fortitud. m. τὸ πῶς αὐτὸν ἔδειξε, hoc est, interprete Cicerone ad Attic. 7. 7. fin. Nemini est exploratum, cum ad arma ventum est, quid futurum sit. Quomodo Annibal apud Liuium, 30. 30. 22. Nusquam minus, quam in bello, euentus respondet. Et vide Seneca. Thebaid. vers. 625.

nunc belli mala

Propone dubias Marci incertis vires. &c. Bern.

9. Inter fascias] Feminales fascias accipe, de quibus Casaubonus ad Sueton. Aug. c. 82. l. vbi tamen has de baccis etiam accipi posse conijcit, non dissentiente Salmasio ad histor. August. cap. 223. E. 1. 227.

Regio more] Qui paret ex plurtarchi Timoleonte, c. 21. & Dione, c. 23. Regiam deinde hanc, salutantes scrutandi consuetudinem Romanus primus usurpauit Augustus, Senatam

ait, *caueret ne aliud telum inueniret, quam quareret.* Atque ita risu protectis insidiis, euocatum ab amicis, 10
velut ad secretum sermonem, inspectante utroque exercitu, interficit: regnum Cappadociæ octo annorum filio, imposito *Ariarathis* nomine, additoque ei rectore Gordio, tradidit.

CAP. II. Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine 1
præfectorum vexati, à Mithridate deficiunt; fratremque regis, & ipsum Ariarathem nomine, ab Asia, ubi 2
educabatur, renocant: cum quo Mithridates prælium renouat, victumque Cappadociæ regno expellit. Nec 3
multo post adolescens, ex ægritudine collecta infirmitate, decedit. Post huius mortem Nicomedes timens, ne Mithridates accessione Cappadociæ, etiam Bithyniam 4
finitimam inuaderet, subornat puerum eximiae pulchritudinis, quasi Ariarathes tres, non duos filios genuisset, qui à senatu Romano paternum regnum peteret. Vxo- 5
rem quoque Laudicen Romam mittit, ad testimonium trium ex Ariarathe susceptorum filiorum. Quod ubi 6
Mithridates cognouit, & ipse pari impudentia Gordium Romam mittit, qui senatui assereret, *puerum cui Cappadocia regnum tradiderat, ex eo Ariarathe genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens cecidisset.* Sed senatus, studio regum intellecto, aliena regna 7
falsis nominibus furantium, & Mithridati Cappadociam, & Nicomedi, ad solatium eius, Paphlagoniam ademit. Ac ne contumelia regum foret, ademtum illis, 7
quod

Senatum legens, Sueton. cap. 37. Postea Claudius, idem c. 35. Sed eam omisit Vespasianus, idem c. 12. post alij repetiuerunt, ut Severus apud Spartianum cap. 6. *vern.*

Aliud telum scilicet quod salua lege Cornelia gestare licet: nec tamen honeste nominari potest. Si mihi metaphora Catullus carm. 68. *sculam* dicit: Propert. 2. 3. & 3. 19.

arma. Ceyllus Hymnide: nihil agit in amore inermis. Nec aliter Græcis, ὄπλον, ἂν ἔσται, ἔσθ' οὐκ ἔστιν. Bern.

CAP. II. 1. Sed Cappadoces Strabo lib. 12. p. 273. 35. Romani, inquit mirari homines esse, qui adeo de libereare animum despondissent, permiserunt ei, ut de ipsorum corpore regem suum, quem vellent suffragis crearent, &c. Bong.

quod daretur aliis, vterque populus libertate donatus est. Sed Cappadoces minus libertatis abnuentes, negant *viuere gentem sine rege posse*, Atque ita rex illis à senatu Ariobarzanes constituitur.

I CAP. III. Erat eo tempore Tigranes rex Armeniæ, obfes Parthis ante multum temporis datus, sed olim ab iisdem in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates mire ad societatem Romani belli, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offensa Romanorum sentientem, per Gordium impellit, vt Ariobarzani, segni admodum, bellum inferat: & ne quis dolus subesse videretur, filiam suam ei Cleopatram in matrimonium tradit. Primo igitur aduentu Tigranis, Ariobarzanes sublaris rebus suis, Romam contendit. Atque ita per Tigranem rursus Cappadocia iuris esse Mithridatis

8. *Neg. viuere gentem sine rege posse* Genem, subaudi, suam, scilicet Cappadocum: quomodo auctor ea voce speciatim etiam vtitur, 16. 2. 14. Hoc non monerem, nisi magni nominis politicus, auctoris ista de omni gente pronuntiarī censeret. Quod non est ita. Nam etsi, de sententia Mithridatis apud Sallust. histor. lib. 4. pauci libertatem, pars magna iustos dominos volunt: hoc tamen iis solum accidit, qui libertatis dulcedinem nondum sunt experti. Linius, 1. 17. 3. Sicuti apud Tacitum, 13. 34. Armeni, libertate ignora, magis ad seruitium inclinant. Adde de Aegyptiis Herodotum, 2. 147. Ceteroqui sane nihil omnino honorum multitudini gratus quàm libertas. Linius, 33. 18. 6. Bern.

Ariobarzanes] Ariobarzanes Cappadociæ rex. De quo Cicero in oratione pro Lege Manilia.

Ariobarzanes] Hunc postea regno expulsum refert Cicero pro L. Manil. c. 5. & auctor ipse, 38. 1. 3. Bern.

CAP. III. 1. Tigranes] Lege Strabonem extremo libro 11. ex

quo, & ex vno ms., scripti obfes Parthis, cum in ceteris sit, obfes & Parthis, inepte. Appianus Mithr. pag. 176. d. Ariobarzanem à Mithraa & Bagoa Cappadocia pulsum scribit, & in eius locum Ariathen constitutum: Nicomedem vero Bithynia à Socrate fratre ejectum. Bong.

2. Et ne quis dolus &c. 1^o Quia nullus est contractuum, qui videatur fieri meliore fide: quippe generi socerū sunt loco filiorum: & hi vicissim in loco parentum suis generis, vt ait Philo Indæus lib. 2. de Monarchia. Hoc sacrum est, quod nulla permittitur commotione violari. nam quibus obfidibus habeatur fides, si non credatur affectibus? Cassiodor. Var. 3. Epitt. 4. pr. Bern.

Filiam suam Cleop.] Inde Appianus Mithrid. pag. 180. cap. Τὸν ἑαυτοῦ (legendum Τὴν ἑαυτοῦ) ὁ Ἀρριόβαντος ἀντὶ τοῦ ἀνδρὸς ἑαυτοῦ. Sacer vertit interpretes: cum hoc loco ανδρὸς sit gener. De Nicomede filio pulso, vide Strabonem lib. 12. Bong.

Mithridatis cœpit. Eodem tempore mortuo Nicome-
 de, etiam filius eius & ipse Nicomedes regno à Mithri-
 date pellitur; qui cum supplex Romam venisset, decer-
 nitur in senatu, ut vterque in regnum restituantur: in
 quod tū missi Aquilius & Manlius Maltinus legati. His
 cognitis Mithridates societatem cum Tigrane, bellum
 aduersus Romanos gesturus, jungit: pactique inter se
 sunt, ut vrbes agrique Mithridati, homines vero & quę-
 cunque auferri possent, Tigrani cederent. Post hæc Mi-
 thridates intelligens, quantum bellum suscitaret, lega-
 tos ad Cimbros, alios ad Gallogræcos, & Sarmatas, Ba-
 starnasque, auxilium petiit. Nam omnes has
 gentes Romanum medicabundus bellum, variis benefi-
 ciorum muneribus iam ante illexerat. Ab Scythia quo-
 que exercitum venire iubet, omnemque Orientem ad-
 uersus Romanos armat. Non magno igitur labore A-
 quilium & Maltinū, Asiatico exercitu instructos vincit:
 quibus simul cum Nicomede pulsus, ingenti fauore ciui-
 tatum excipitur: multum ibi auri argęque, studio ve-
 rerum regum, magnumque belli apparatus inuenit: qui-
 bus instructus, debita ciuitatibus publica priuataque re-
 mittit, & vacationem quinquennij concedit. Tunc ad
 concionē milites vocat, eosque variis exhortationibus
 ad

4. *Aquilus & Manlius Maltinus*] Legendum arbitror *Manius Aquilius M. Alcinus*. Appianus Mithrid. pag. 176. c. missos legatos ait, quorum princeps erat *Manius Aquilius*: quem superatum à Mithridate, docet Epitome Liuii, 77. Bong.

6. *Ad Cimbros*] Fréinsheimius legendum putat *Cimmerios*, ex 38. 7. 10. Nam quomodo huc Cimbri? licet ab illis ortum traxisse quidā fabulentur. Vide de situ huius regionum Amm. Marcellinum lib. 22. cap. 11. & seqq. Bern.

Gallogræcos] Vide supra.

8. *Non magno igitur labore*] Qua ratione Mithridates Aquilium & Cassium Romanos duces vicerit, lege Appianum Mithrid. pag. 181. & seqq. Bong.

9. *Debita*] Politice admodū. Quia nulla res magis trahit populum, quā debitorum remissio, & immunitas.

Vacationem quinquennij] Ita Cappadocibus in formam prouincię reductis à Romanis, quedam ex regni tribus deminuta, quomodo Romanum imperium speraretur. Tacit. annal. 2. 56. De Macedonibus similia Liuius, 45. 18. Adde Sc. Amirat. 20. 7. Bern.

ad Romanâ bella siue Asiâ incitat. Quam orationem dignâ duxi, cuius exemplum breuitati huius operis infererem, quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: quoniam in Liuius & in Sallustio reprehendit, quod conciones directas, pro sua oratione operi suo inferendo, historiæ modum excellerint.

1 CAP. IV. Optandum sibi fuisse ait, ut de eo liceret con-
2 sulere, bellumne sit cum Romanis, an pax habenda: quid
 vero sit resistendum impugnantibus, nec eos quidem dubi-
 tare, qui spe victoriæ careant. Quippe aduersus latrones
 si nequeant pro salute, pro ultione tamen sua, omnes fer-
3 rum stringere. Ceterum quia non id agitur, an liceat quies-
 cere, non tantum animo hostiliter, sed etiam praelio con-
 gressis, consulendum, qua ratione ac spe capta bella susti-
4 neant. Esse autem sibi victoriæ fiduciâ, si sit illis animus:
 Romanosque vinci posse, cognitum non sibi magis, quam
 ipsis militibus, qui & in Bithynia Aquilium, & Malti-
5 num in Cappadocia fuderint. At si quæ aliena magis ex-
 pla, quam sua experimenta moueant, audire se, a Pyrrho
 rege Epiri, non amplius quam quinque millibus Macedo-
6 num instructo, suos tribus praeliis Romanos. Audire An-
 nibalem sexdecim annis Italiæ victorem immoratum: &
 quin ipsam caperet urbem, non Romanorum illi vires ob-
 stitisse, sed domestica emulationis atque inuidia studiū.
7 Audire populos Transalpina Gallia Italiâ ingressos, ma-
 ximis eâ plurimisque urbibus possidere; & latius ali-
 quanto solum finium, quâ in Asia, qua dicatur imbellis,
8 eosdem Gallos occupasse; nec victam solum dici sibi Ro-

manam

II. Quod conciones directas] De his qui prolixas nimis orationes historiis inserunt, & ita Historiam Concionum velut appendicem faciunt, vide initium libri 20. Diodori. Bong.

CAP. IV. 1. Optandum sibi] Simillime Perticles apud Thucydidem, 2. 11. 7. Qui arbitrium belli pacisque habent, dementes fuerint, si bellum malint. At quibus ea ne-

cessitas iniungitur, ut aut cedendo finitimorum ferre dominatum, aut pro victoria belli discrimē adire cogantur: hic qui periculis se subducit, multo maiore, quā qui ea sustinet, reprehensione mereatur. Ita Sulpitius apud Liuium, 31. 7. 2. & rursus ipse Michridates initio epistolæ ad Arsacem, ap. Sallust. histor. 4. Bern.

7. Plurimisque urbibus] Quas ipsi condiderint.

nam à Gallis sed etiam captam, ita ut unus illis mō-
tis tantum cacumen relinqueretur, nec bello hostem, sed
pretio remittum: Gallorum autem nomen, quod semper 9
Romanos terruit, in partē virium suarum ipse numeret.
Nam hos qui Asiā incolunt Gallos, ab illis qui Italiā
occupauerant sedibus tantum distare: originē quidem ac 10
virtutem, genusque pugna idem habere, tantoque his sa-
gaciora esse quam illis ingenia, quanto lōgiori ac diffici-
liori spatio, per Illyricū Thraciāque prodierint, pene ope-
rosius transitis eorū finibus, quam ubi consedere, possēsis.
Iam ipsam Italiā audire se nunquam, ut Roma con- 11
stita sit, satis illi pacatam, sed assidue per omnes annos
pro libertate alios, quosdam etiam pro iure imperij bellis
continuis perseverasse; & à multis ciuitatibus Italia de- 12
letos Romanorum exercitus ferro, à quibusdam nouo con-
tumelia more sub iugum missos. Ac ne veteribus immo- 13
remur exemplis, hoc ipso tēpore uniuersam Italiā bello
Marsico consurrexisse, non iam libertatem sed cōsortium
imperij, ciuitatisque poscentē. Nec grauius vicino Italia 14
bello, quam domesticis principum factionibus urbē premi,
multoque periculosius esse Italico ciuile bellum simul & 15
à Germania, Cimbros, immēsa milliā ferorum atque im-
mitium populorum, more procella, inundasse Italiā: quo- 16
rum tamen si singula bella sustinere possent, uniuersis ta-
men obruantur, ut ne vacaturos quidem bello suo putet.

CAP. V. Utendum igitur occasione, & rapien- 17
da

9. Hos qui Asiā incolunt] Causa
fuit potius, quā vero seruit hoo-
co Mithridates Verius de hisdem
Florus, 2. 11. Gens Gallogræcorū, si-
cut ipsū nomen indicio est, mixta,
& adulterata reliquiā Gallorum,
qui Brēno duce, &c. Itaque ut fru-
gū semina mutato solo degenerā-
tū, illa genuina ferit ac corū, Asia-
tica amēnitare mollita est. Adde
Luium, 38. 17. Bern.

12. Sub iugū missos] Scilicet à Sam-
nitib⁹ ad Caudinas furcas. L. 9. 6 B.

13. Bello Marsico] Dictū à Marsis

belli auctoribus, Strabo lib. 5. Di-
ctū etiam Italicū & sociale. De eo
lege Appianū, Florū, & alios: apud
quos, & apud Plutarchū, vide hi-
storiā belli ciuilis Mariani & Cim-
bri, quorum mox meminit Oro-
sius, 5. 19 eodē anno bellum ciuile
commotum & Mithridaticū cœp-
tum scribit. Bong.

14. Domesticū principū factioni-
bus] An. D. C. LXXII. simul ciuilia bel-
la & Mithridatica cœperunt. Oro-

CAP. V. 1. Utendum occas. Valee
in omnibus rebus humanis & pol-

- da incrementa viriū, ne si illis occupatis quieuerint, mox
 2. aduersus vacuos & quietos, maius negotium habeant. Nō
 enim queri, an capienda sint arma, sed verum sua potius
 3. occasione, an illorum. Nam bellum equidē iam tunc secum
 ab illis geri captum; cum sibi pupillo maiorem Phrygiā
 ademirint, quam patri suo premium dati aduersus Ari-
 stonicum auxilij concesserant, gentem quā & proauo suo
 4. Mithridati Seleucus Callinicus in dotem dedisset. Quid,
 cum Paphlagonia se decedere iusserunt, non alterū illud
 genus belli fuisse? quā non vi, non armis, sed adoptione
 testamenti, & regum domesticorum interitu, hereditaria
 5. patri suo obuenerat: cum inter hanc decretorū amaritu-
 dinem parendo, non tamen eos mitigaret, quin acerbius se
 6. in dies gerant, non obtinuisse. Quod enim à se non prabitū
 illis obsequium? non Phrygiā, Paphlagoniāque dimis-
 sas? non Cappadocia filium eductum, quam iure gentium
 7. victor occupauerat? Raptam tamen sibi esse victoriā
 8. eius ab illis, quorum nihil est nisi bello quaesitum. Non re-
 gem Bithynia Chreston, in quem senatus arma decreuerat,
 à se in gratiam illorū occisum? tamen nihilominus im-
 9. putari sibi, si quā Gordius aut Tigranes faciat libertatem
 etiam in contumeliam sui à senatu ultro delatā Cappa-
 docia, quam reliquis gentibus abstulerunt: deinde populo
 Cappadocum, pro libertate oblata, Gordium regem orantē,
 10. ideo tantū quoniā amicus suus esset, non obtinuisse. Nico-
 medem

let occasio, sed maxime in bellicia:
 polyb. 9. 14. & 10. 39.

Rapienda increm.] Verbi empha-
 sin exprimit illud Seneca Consol.
 ad Marciam c. 10. Quicquid à for-
 tuna datum, est, tanquam exem-
 plo abieciū possideat animus. Ra-
 puit ex liberis voluptates: fruendos
 vos inuicem liberū dare, & sine di-
 latione omne gaudium haurite. ni-
 hil de hodierna die promittitur, imo
 nihil de hac hora, festinandum est:
 instat à tergo mors, &c. Et alibi in
 re subita, rapienda, non capienda
 consilia. Ennius apud Ciceronem
 de Oratore, 3. 40.

— Viue, Vlysses, dum licet:

Oculi postremum lumen radia-
 rum rape. Bern.

5. Parendo, non tamen &c. Idem
 questi de Romanis Britanni, nihil,
 inquiunt, profici paciēcia, nisi ve-
 grāuora tanquam ex facili cole-
 rantibus imperentur. Pub. Syrus:
 Paciēdo multa veniunt, quā ne-
 queas pati.

Addē Thucydidem, 1. 24. 13. Liuiū,
 35. 17. 6. & 42. 1. 8.

7. Quorum nihil] Similia Minio
 legatis Romanis obicit apud Li-
 uium, 35. 16.

eadem precepto illorum bellum sibi intulisse: quia ultimum ierit se, ab ipsis ventum obuiam in eo; & nunc eam secum bellandi illis causam fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum, saltatricis filio; prabuerit.

CAP. VI. Quippe non delicta regum illos, sed vires ac maiestatem insequi: neque in se uno; sed in aliis quoque omnibus hac semper arte grassatos. Sic & animum suum Pharnacem, per cognationum arbitria, succedaneum regi Pergameno Eumeni datur: sic rursus Eumenē, cuius clāssibus primū in Asiam fuere transvecti, cuius exercitu magis quam suo, & Magnum Antiochum, & Gallos in Asia: & mox in Macedonia regē Persen domuerant; & ipsum pro hoste habitum, eique interdictum Italia, & quod cum ipso deforme sibi putauerant, cum filio eius Aristonico bellum gessisse. Nullius apud eos maiora, quam Masinisse regis Numidarum haberi merita. Huic imputari victum Annibalem, huic captum Syphacem, huic Carthaginem deletam: hunc inter duos illos Africanos tertium servatorem urbis referri: tamen cum huius nepote bellum modo in Africa gestum adeo inexpressibile, ut ne victum quidem memoria patris donarem, quin carcerē ac triumphī spectaculum experiretur. Hanc illos regibus omnibus le-

10. Vltum ierit se] Ita ex vet. emendavi: quomodo & apud Tacitum legendum docuit me P. Pithaeus, Annal. 6. 16. 1. Mox Artabanus tota mole regni ultimi id pericula locorum. Iege vltum ius, ut doctissimus & diligentissimus Lipsius annotavit. Bong. Amat eam ita loqui Tacitus: ut Annal. 13. 44. 7. In iuriis vltum ius. Forfan imitatione Sallustij, Jugurth. 68. 1. vltum ius iuriis festinat. Ita Curtius, 10. 8. cemeritatem armis vltum ius. Bern.

CAP. VI. I. Non delicta regum] Sallust. in epistola Mithridatis ad Arsacem: Namque Romanis cum nationibus, populis, regibus cunctis, una & ea verus causa bellandi est cupiditas profunda imperij & dominarum &c. Idem & Jugurtha

gem apud eundem Sallust. 81. 2. Bong. Idē Britanni apud Tacit. in Agric. c. 30. Nec diuersus ab it Applanus in fine lib. de bellis Mithrid.

6. Modo] Id est, ante annos XVI. Nam 1774 rei seu 1774 rei, hoc accipiendum est. Ita Cicero in Bruto de annis xxx. dixit nuper: & Val. Max. 1. 1. 13. agens de supplicio Tullij Duum. viri, quē Tarquinius rex calleo insutum in mare abici iussit: itaque, inquit, supplicij genus non multo post patricio dislege interrogatum est, id est, annis a regifugio circiter lx. ubi nonnullos, contra membranarum fidem, extrita negandi particula vitiose legere multo post; ostendit Theod. Marcilius interpretam. legis xlii. tabularum, pag. 215. Bern.

7. Tales

gem odiorum dixisse, scilicet quia ipsi tales reges habuerant, quorum etiam nominibus erubescant, aut pastores Aboriginum, aut aruspices Sabinorum, aut exules Corinthiorum, aut seruos vernaſque Thuſcorum, aut, quod honoratiſſimum nomen fuit inter hac, Superbos, atque, ut ipsi ferunt, conditores suos lupa uberibus altos: sic omnem illum populum luporum animos, inexplebiles sanguinis atque imperij, diuitiarumque auidos ac ieiunos habere.

1. GAT. VII. Se autem, seu nobilitate illis comparetur, clariorem illa colluſie conuenarum eſſe, qui paternos maiores ſuos à Cyro Darioque conditoribus Perſici regni, maternos à Magno Alexandro, ac Nicatoro Seleuco, conditoribus imperij Macedonici, reſerat: seu populus illorum conferatur ſuo, earum ſe gentium eſſe, qua non modo Romano imperio ſint pares, ſed Macedonico quoque obſtiterint. Nullam ſubſectarum ſibi gentium expertam peregrina imperia: nullis unquam niſi domeſticiſ regibus paruiſſe: Cappadociam velint, an Paphlagoniam recenſere, curſus Pontum an Bithyniam, itemque Armeniam maiorem minoremque: quarum gentium nullam neque Alexander ille, qui totam pacauit Aſiam, nec quiſpiam ſuccellorum eius, aut poſteriorum, attigiffet. Scythiam duos unquam ante ſe reges, non pacare, ſed tantum intrare, auſos, Darium, & Philippum: agre inde fugam ſibi expediſſe, unde ipſe magnam partem aduerſus Romanos virum haberet. Multoq. ſe timidiuſ ac diffidentiſ bella pontica ingreſſum,

7. Tales reges &c.] Regij nominis odium quantum Romae fuerit, aliquot Liiij locis perſpicitur: vt 2. 1. 10. 7. 38. 2. 27. 21. 4. &c. Adde Latini Pacati panegyri. Theodoſ. c. 20.

Pastores.] Qualis Romulus, Aruspices Sabinorum.] Qualis Numa Pompilius.

[Exules.] Qualis Tarquinius Priſeus.

Seruos.] Qualis Seruius Tullius.

8. Luporum animos.] Hinc lupi conuiſio dicta ab hoſtibus Romanis: vt à Volſcis Aequiſque ducebatur apud Lium, 3. 66. 5. à Teſſino Samnitium duce apud Velletium, 2. 27. 3. Born.

Inexplebiles.] Romani raptores Orbis, quos non Oriens, non Occidens ſatiauerit, &c. inquit Britannicus ille Gaſgacus in Tacit. Agric. c. 30.

CAP. VII. 1. Maiores ſuos à Cyro.] Appianus de Mithridate originis huius auctore: vir regij Perſici generis. Florus 1. 1. Bong.

Nicator Seleuco.] Appianus Syriac, pag. 124. c. Seleucum à victoriis potius, quam ab occiſo Nicator, cognomentum hoc traſſiſſe ſcribit. Luitus, 43. 19. 9. Cohorſis regis meminit, quos Nicatorum appellabant. Bern. 4. Soli

ingressum, cum ipse rudis ac tiro esset Scythia prater ar-
 ma, virtutemque animi, locorum quoque solitudinibus
 vel frigoribus instructa, per qua denuntiaretur ingens
 militia labor ac periculum. Inter quas difficultates ne
 spes quidem pramij foret, ex hoste vago; nec tantum pe-
 cunie, sed etiam sedis, inope. Nunc se diuersam belli con-
 ditionem ingredi. Num neque calo Asia esse temperatius
 aliud, nec solo fertilius, nec urbium multitudine ama-
 nius, magnamque temporis partem, non ut militiam, sed
 ut festum diem acturos, bello dubium facili magis an-
 uberi: si modo aut proximas regni Attalici opes, aut ve-
 teres Lydia Ioniaque audierint, quas non expugnatum
 eant, sed possessum: tantumque se audia expectat Asia, ut
 etiam vocibus vocet: adeo illis odium Romanorum incu-
 sit rapacitas Proconsulum, sectio publicanorum, calumnia
 litium. Sequantur se modo fortiter; & colligant, quid se
 duce possit efficere tantus exercitus, quem sine cuiusquam
 militum auxilio, suamet vnius opera, viderint Cappado-
 ciam caeso rege cepisse; qui solus mortalium Pontum om-
 nem Scythiamque pacauerit, quam nemo ante transire
 tuto atque adire potuerit. Nam iustitia atque liberali-
 tatis suae, ne ipsos milites, qui experiantur, testes refu-
 gere: & illa indicia habere, quod solus regum omnium
 non paterna solum, verum etiam externa regna heredi-
 tatibus propter munificentiam acquisita possideat, Col-
 chos, Paphlagoniam, Bosphorum.

CAP. VIII. Sic excitatis militibus, post annos tres
 & viginti sumpti regni, in Romana bella descendit.
 At in Aegypto mortuo rege Ptolemaeo, ei qui Cyrenis
 regnabat

4. Solitudinibus] Plinius pane-
 gyr. c. 14. Germaniam veterem pro-
 p. infinita vastitate interjacens
 soli muniri dirimique dicit. Hero-
 diana lib. 2. scribit imp. Augustum
 mutasse imperium, cum aliis ra-
 tionibus, tum & quia non duo
 erat, terra deserta & agro per-
 uia. nem.

5. Hoste vago] Erant enim Scy-
 thae a paucis.

8. Sectio] Extorsio.

10. Colchos] Strabo lib. 17. Bosph.
 Bosphorum] Nempe Cimme-
 rium. Bern.

CAP. VIII. 2. Mortuo rege
 Ptolemaeo] Post Ptolemaeum Philo-
 metorem ordo successionis re-
 gum Aegypti mutatus est. hucus-
 que enim patri filius successerat. At
 Philometori frater successit, Euer-
 getes

regnat Ptolemæo, per legatos regnum & vxor Cleo-
 23 patra regina, soror ipsius deferitur. Latus igitur hoc solo
 Ptolemæus, quod sine certamine fraternum regnum re-
 cepisset, in quod subornari & à matre Cleopatra, & fa-
 uore principum, fratris filium cognouerat: ceterum in-
 festus omnibus, statim vbi Alexandriam ingressus est,
 44 fautores pueri trucidari iussit. Ipsum quoque die nuptia-
 rum, quibus matrem eius in matrimonium recipiebat,
 inter apparatus epularum, & solennia religionum in
 complexu matris interfecit; atque ita torum sororis, æ-
 5 de filij eius cruentus, ascendit. Post quod non mitior in
 populares, qui cum in regnum vocauerant, fuit. Siqui-
 dē peregrinis militibus licentia cædis, data, omnia san-
 guine quotidie manabant: ipsam quoque sororem, filia
 eius virgine per vim stuprata, & in matrimonium adsci-
 6 ta, repudiat. Quibus rebus territus populus, in diuersa
 7 labitur, patriamque, metu mortis, exul relinquit. Solus
 igitur in tanta vrbe cum suis relictus Ptolemæus, cum
 regem se non hominum, sed vacuarum ædium videret,
 8 edicto peregrinos sollicitat. Quibus confluentibus, ob-
 uius legatis Romanorum, Scipioni Africano, & Spurio
 Mummiō,

geres II dictus. & Phylcon, Strabo
 lib. 17. Vide Epitomam Liuanam,
 59. & Orosium, 5. 16. Bern.

Ptolemæo J ptolemæus phylcon
 sic dictus à lagina ventris turpiter
 inflati. Nam *phylcon* significat cras-
 sum intestinum, cuius vsus est in
 faciendis far:iminibus. Fuit autem
 hic Phylcon frater Philometoris,
 de quo supra dixi. Et quanquam
 in Eusebij Chronico inter Philo-
 metorem & Phylconem inseritur
 quidam Euergetes: tamen Strabo
 lib. 17. testatur eundem esse Phyl-
 conem, qui ironice nominatus est
obspizans. Vicit enim omnes cru-
 delitate & obsecantate. *Scrig.*

4. Solennia J Quæ adhiberi in nu-
 ptijs superstitione solita.

6. 7. Quibus rebus &c. J Tertollia-
 nus Apologet. c. 37. Si tanta vis
 hominum in aliquem orbem remoti-
 sinum abruptissemus à vobis: suf-
 fusser utique dominationem ve-
 stram cor quauuncunque amissio-
 ciurum: mo etiam & ipsa desic-
 catione punisset: proculdubio expa-
 uissent ea solitudinem vestram ad
 silentium rerum & stuporem
 quendam quasi mortua vrbe.
 quassisset, quibus in ea imperasse-
 tu. Bern.

8. Legatis Romanorum J Meminit
 huius legationis Strabo lib. 14. v.
 Val. Max. 4. 3. 13. Scipionis conti-
 nentiam laudat, quod hanc lega-
 tionem, septem tantum seruis co-
 mitatus obierit. Bern.

Mummio, & L. Metello, qui ad inspicienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quam cruentus ciuibus, 9
tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim & vultu deformis, & statura brevis, & sagina ventris non homini, sed belluæ, similis. Quam sordiditatem nimia subtilitas per- 10
lucide vestis augebat, proorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro-
erant. Post discessum deinde legatorum (quorum Afri- 11
canus, dum inspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit) jam etiam populo peregrino inuisus, cum filio, quem ex sorore susceperat, & cum vxore, matris pellice, metu insidiarum, tacitus in exilium proficiscitur; contractoque mercenario exercitu bellum sorori pariter ac patriæ infert. Arcessitum maximum deinde à Cyrenis 12
filium, ne cum Alexandrini contra se regem crearent, interficit. Tunc populus statuas & imagines eius detrahit. Quod factum studio sororis existimans, filium quæ 13
ex ea susceperat, interficit, corpusque in membra diuisum, & in cista compositum, matri die natalis ejus, inter epulas offerri curat. Quæ res non reginæ tantum, verum 14
etiam vniuersæ ciuitati, acerba & luctuosa fuit: tantumque mœrorem festiuissimo conuiuio intulit, vt regia omnis repentino luctu incēderetur. Verso igitur studio 15
principum ab opulis in exsequias, membra lacera populo

9. *Sagina veneris*] A qua Ptole-
mæus hic, *I hyseon* est appellatus,
hoc est ventricosus, obesus. Bern.

10. *Subtilitas perlucida vestis*] De his vestibus Ceis siue Cois Plinius lib. 11. cap. 22. in *Ceo mulier Pamphila excogitauit rationem, vt denuderet feminæ vestis*. Et cap. seq. *Nec puduit his vestes usurpare etiam viros, leuitarem propter æstiuam*. In tantum à lorica gerenda discesserunt mores, vt oneri sint etiam vestes. In eas grauitur inuehitur Seneca de Benef. 2. 9. & epist. 90. & consol. Heluicæ, c. 16. Bern.

12. *Detrahit*] Detrahère est de loco superiore deicere aut amouere. Imagines autem sublimēs dedicari solitas, est notum. Aptum ergo verbum, quo in re simili vtitur Suetonius Domitian. 13. 4. Et inter senatus acclamationes, extincto Commodo, fuit hæc: *gladiatoris statua detraherentur*. Lamprid. cap. 19. Bern.

13. *Filium*] Nomine Menephitem, referente Val. Max. 9. 2. ext. 5. Truculentum hoc facinus memoratur etiam in Epitome Liuiana, 59. Bern.

lo ostendunt; & quid sperare de rege suo debeant, filij
eade demonstrant.

- I** CAP. IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra cum
vrgeri se fraterno bello videret, auxilium à Demetrio,
rege Syriæ, per legatos petit: cuius ipsius varij & me-
2 morabiles casus fuere. Namque Demetrius, vt supra
dictum est, cum bellum Parthis intulisset, & multis con-
3 gressionibus victor fuisset, repente insidiis circumuen-
tus, amisso exercitu capitur. Cui Arsacides Parthorum
rex, magno & regio animo, misso in Hyrcaniam, non
cultum tantum regium præstitit: sed & filiam in ma-
trimonium dedit, regnumque Syriæ, quod per absen-
tiam eius Trypho occupauerat, restitutum pro-
4 mittit. Post huius mortem desperato reditu, non
ferens captiuitatem Demetrius, priuatam etsi opulen-
tam vitam petæsus, tacitus in regnum fugam me-
5 ditatur. Hortator illi & comes Gallimander amicus
erat: qui post captiuitatem eius à Syria per Arabiæ
deserta, ducibus pecunia comparatis, Parthico habi-
6 tu Babylonem peruenerat. Sed fugientem Phraha-
tes, qui Arsacidæ successerat, equitum celeritate,
7 per compendiosos tramites occupatum retrahit. Vt est
deductus ad regem, Gallimandro quidem non tantum
venia, verum etiam præmium fidei datum: Deme-
trium autem & grauitè castigatam ad conjugem in
Hyrcaniam remittit, arctioribusque custodiis obseruari
jubet,

CAP. IX. 2. Vt supra dictum
est] Scilicet, 36. 1.

3. Misso in Hyrcaniam] Supr.
36. 1. 6. Similis magnanimitas Ale-
xandri. 11. 9. 15.

5. Arabia deserta] Est enim
Arabia, felix, & deserta. quam as-
peram vocat Aristides in oratio-
ne Aegyptiaca. Scenitæ hi Arabes
sunt Eustathio, quos inter Eu-
phrathem & cauum Syriam statuit.

Ducibus] Scil. viæ seu itineris,
ὁδοῦχοι. Ea voce simpliciter vti-
tur quoque Lilius, 22. 13. 6. &

Sueton. Cæsar. 31. 3. Recentiores
Græci pro ὁδοῦχοι dixerunt
δρακόντες, & duxes viæ vocarunt
δρακόντες, item ἀγαστῶν. Vtun-
tur & in latinum corrupta voce
δρακόντες. Meurs. Glossar. Græco-
barb. Bern.

7. Eramium fidei] Simile exem-
plum de Mithridate & Attilij
libertis, habet Appianus Mithrid.
233. pr. & plura in hanc rem Gru-
terus dissertatione 48. ad Tacitum.
Bern.

3. De pre

jubet. Interiecto deinde tempore, cum fidem illi etiam
 suscepti liberi facerent, eodem amico comite repetita
 fuga est; sed pari infelicitate prope fines regni sui de-
 prehenditur; ac denuo perductus ad regem; ut inuisus à
 conspectu summouetur. Tunc quoque uxori & liberis
 donatus, in Hyrcaniam, pœnalem sibi ciuitatem, remit-
 titur, talisque aureis ad expiationem puerilis leuita-
 tis donatur. Sed hanc Parthorum tam mitem in Deme-
 trium clementiam non misericordia gentis faciebat,
 nec respectus cognationis: sed quod Syriæ regnum af-
 fectabant, vsuri Demetrio aduersus Antiochum fra-
 trem, prout res; vel tempus; vel fortuna belli exegisset.

CAP. X. His auditis, Antiochus occupandum bellum
 ratus; exercitum, quem multis finitimorum bellis indu-
 rauerat, aduersus Parthos ducit. Sed luxuriæ non minor
 apparatus, quam militiæ fuit: Quippe LXXX mil-
 lia armatorum sequuta sunt CCC millia lixarum; ex
 quibus

8. Deprehenditur J Acidalius ad
 Vell. 2. 130. 8. monet hic legendum,
 reprehenditur, quod proprium de
 fugiente verbum. Ita Curtius,
 4. 14. 3. reprehensi ex fuga Persæ,
 hoc est, retracti. Liuius aliquoties:
 ut 2. 10. 3. 34. 14. 6. & Sueton. Ca-
 18. 45. 4.

9. Talis aureis ad expr. puerilis
 leu. d. 7. puerilis enim talorum lu-
 dus est. Hinc illud Lylandri apud
 Plutarch. Apoptheg. Lacon. cap. 94.
 Pueros talis, viros iureiurando de-
 cipi debere. De talorum tessera-
 rumque jactu plura collegit Adr.
 Iunius Animaduers. 2. 4. Bern.

Talisque J Quibus ludebant pue-
 ri. Ludus autem quaternis fiebat
 talis, quorum vnusquisque casus
 habebat quatuor, non senos. Dyas
 namque & pentas hic deerant, hoc
 est, binarius, quaternariusque numeri
 otiosi erant, neque in talis recen-
 sebantur, sed positus ipse siue ta-

tio lapsus vicem obtinebat nu-
 meri, testante Polluce. A talorum
 ludo diuersus tesserarius, quem
 & tessiarum & xussiarum illi dixere,
 licet Athenæus confudisse videat-
 ur. A. Iunius.

10. Non misericordia gentis &c. J
 Eodem respectu, Arminij conjux
 & filius non hostiliter haberi à Ro-
 manis: Tacitus, 1. 10. Sic Marob-
 dius Rauenna habitum, si quando
 insolecerent Sueni, quasi reditu-
 rum in regnum ostendebatur Idem,
 1. 63.

Aduersus Antiochum frat. J Qui
 Sedecus dictus est. Eius in Parthos
 expeditionis meminit Liuij epitoma,
 59. & Orosius, 5. 10. & Appia-
 nus Syriaca, qui Antiochum vi-
 ctum, sibi ipsi manus attulisse re-
 fert. Bong.

CAP. X. 2. LXXX millia armata-
 rum J Orosius, 5. 10. centum millia
 armatorum, ducento millia

3 quibus coquorum, pistorum, scenicorumque, maior nu-
 4 merus fuit. Argenti certe aurique tantum, vt etiam gre-
 5 garij milites caligas auro figerent, proculcarētque ma-
 6 teriam, cuius amore populi ferro dimicant. Culinarum
 quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad
 epulas, non ad bella pergerent. Aduenienti Antiocho
 multi Orientales reges occurrere, tradentes se, regna-
 que sua, cum execratione superbiæ Parthicae. Nec mora
 congressioni fuit. Antiochus tribus præliis victor,
 cum Babyloniam occupasset, magnus haberi cœpit. Ita-
 que omnibus ad eum populis deficientibus, nihil Parthis
 7 reliqui præter patrios fines fuit. Tunc Phraates De-
 metriū in Syriam ad occupandum regnum cum Par-
 thico præsidio mittit, vt eo pacto Antiochus ad sua tuē-
 da à Parthia reuocaretur. Interim, quoniam viribus non
 8 poterat, insidiis Antiochum vbique tentabat. Propter
 multitudinem hominum, exercitū suū Antiochus per
 ciuitates in hiberna diuiserat: quæ res exitij causa fuit.
 Nam cum grauari se copiarum præbitione, & iniuriis
 militum, ciuitates viderent, ad Parthos deficiunt; & die
 statuta omnes apud se diuisum exercitū per insidias, ne
 9 inuicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum
 nuntiata Antiocho essent, auxilium proximis laturus,
 cum ea manu, quæ secum hiemabat, progreditur. In iti-
 nere obuium regem Parthorum habuit, aduersus quem
 for

amplius calorum acque lixarum, immixta scortis & histrionibus. B. Tacitus Histor. 2. 33. 1. Quadraginta armatorum milia irrupere: calorum lixarumque amplior numerus. Bern.

3. Caligas auro figerent.] Caligas inter calceamenta fuisse, vel ex hoc loco manifestum est: & imperite braccas sic appellari vulgo censemus, quarum tamen vsum veteres Romanos, Græcos, Hebræos

penitus ignorasse, Casanbonus demonstrat ad Sueton. Aug. cap. 82. Ceterum de hoc calceamentorum luxu multa collegit ex antiquitate Phil. Rubenius in Electis, 2. 14. Bern.

8. Et die statuta.] De vespertis Siculis, & eiusmodi lanientis impro- uisus, vide collectanea Camerac. hor. subcis. 1. 83.

Diuisum exerc.] Frontinus strategem. 1. 8. 11.

fortius, quam exercitus ejus, dimicauit. Ad postremum 10
tamen, cum virtute hostes vincerent, metu suorum de-
sertus, occiditur: cui Phrahates exsequias regio more
fecit, filiamque Demetrii, quam secum Antiochus ad-
duxerat, captus amore virginis, vxorem duxit. Pœnite- 11
re deinde dimissi Demetrii cœpit: ad quem retrahen-
dum cum turmas equitum festinato misisset, Deme-
trium hoc ipsum metuentem, jam in regno missi inue-
nerunt: frustra que omnia conati, ad regem suum
reuerſi sunt.

10. Vincerent] Forte vinceret.
Freinsh.

112. b. ipsum sibi manus intulisse
scribit. Bern.

Occiditur] Appianus Syr. pag.

LIBER XXXIX.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1^a Demetrius, interfecto fratre Antiocho, dum Aegyptum tentat, Syriam amittit, & tandem cruento fato tollitur.
- 2^a Alexander, ex ignobili rex factus, dum fortunam suam non reuerenter habet, fœde perit interfectus à Grypo, qui matrem & fratrem extinguit.
- 3^a Cleopatra, regina mater, in Aegypto grauissimas turbas concitat: unde horrenda laniena ex mulierum ira, quarum interitus describitur.
- 4^a Peculiareſ tragœdia, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa à filio Alexandro occupata interficitur.
- 5^a Alexander in exilium agitur, reuocato Ptolemæo Noto. Romanis ad Orientalia regna excurrentibus, Syria & Aegyptus vexatur.



- 1 Ntiocho in Parthia cū exercitu deleto, frater eius Demetrius, obsidione Parthorum liberatus, ac restitutus in regnum, cum omnis Syria in luctu propter amissum exercitū esset; quasi Parthica ipsius ac fratris bella, quibus alter captus, alter occisus erat, prospere gessisset, ita Ægypto bellum inferre statuit; regnum Ægypti Cleopatra locutu, pretium auxilij aduersus fratrem suum, pollicente.
- 2 Sed dum aliena affeclat, vt assolet fieri, propria per defectionem Syriæ amisit. Siquidem Antiocheneses primi, duce Tryphone, execrantes superbiam regis, quæ, conuersatione Parthicæ crudelitatis, intolerabilis facta erat, mox Apamēij, ceteræque ciuitates exemplū sequutæ,
- 3 per absentiam regis à Demetrio defecere. Ptolemæus quoque rex Ægypti, bello ab eodem petitus, cum cognouisset, Cleopatram sororem suam, opibus Ægypti nauibus impositis, ad filiam & Demetrium generum in Syriam profugisse, immittit iuuenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriæ armis peteret. Et composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, nec Syriis quemlibet regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam: nomen iuueni Alexandri imponitur, auxiliaque ab Ægypto ingentia mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti à rege Parthorum, in loculo argenteo ad sepulturam in Syriam remissū peruenit:

C A P. I. 2. *Alter occisus erat, prospere gessisset.*] Omnino scribendum *cessissent*. Voss.

3. *Dum aliena*] Loci huius est fabula de Camelo, qui cornua affectans, etiam aures perdidit.

Apamēij] Apamene Syriæ regio Ptolemæo, in qua Apamia vrbs.

4. *Immittit*] Vide Notam, 31. 1. 6.

5. *Quemlibet regem*] Exemplum referendum ad Notam, 35. 1. 8.

Nomen Alexandri impon.] Zebinam cognominatum scribit Ioseph. antiq. 13. 17. Bern.

7. *Deme.*

nir: quod cum ingenti studio ciuitatum & regis Alexandri, ad firmandam fabulæ fidem excipitur. Quæ res illi magnum factorem popularium conciliauit, omnibus non fictas in eo sed veras lacrimas existimantibus. Demetrius autem victus ab Alexandro, cum vndique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam ab vxore filiisque deseritur. Relictus igitur cum paucis seruis, cum Tyrum, religione templi se defensurus petisset, naui egrediens, præfecti iussu interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris auctoritate diadema sumpsisset, ab eadem interficitur; alter, cui propter nasi magnitudinem, cognomen Grypo fuit, rex à matre hætenus constituitur, vt nomen regis penes filium, ius autem omnis imperij penes matrem esset.

CAP. II. Sed Alexander occupato Syriæ regno, tumens successu rerum, spernere iam etiam ipsum Prolemæum, à quo fuerat subornatus in regnum, superba insolentia cœpit. Itaque Prolemæus, reconciliata sororis gratia, destruere Alexandri regnum, quod odio

Demetrii,

7. Demetrius autem victus ab Appiano Syr. pag. 132. b. interfectum ait ab vxore Cleopatra propter emulationem posterioris nuptæ Rhodogunes, & post eius mortem Seleucum filium ab ea veneno sublatum. Vide & epitomam Liiij 60. B. De Demetrii cæde cum nostro magis consentit Iosephus antiq. 13. 17. Seleucum vero sagitta confossum à matre Cleopatra, modo indicato loco confirmat Appianus. Nam quod de veneno Bong. habet, deceptum crediderim voce introducta, & pro ea introducta leuasse. Bern.

8. Religione templi Ex templo enim extrahere aliquem nefas habitum.

9. Grypo Ita Vett. & Appianus, Γρυπὸς Est autem Grypus, incuruum sine aduncum nasum habens. Helychius. De his cognominibus lege elegantem locum

Plutarchi, in Coriolano, c. 14. & 15. Huius frater vterinus Antiochus, Cyzicenus dictus, quod Cyzici esset educatus. Lege Appianum extrema historia Syriaca. Bong.

Ius autem imperij Dubitari queat, an non rectius sit, vii imperij, quod magis proprie nomini regis opponi videtur. Ita Tacitus Annal. 6. 43. 5. Neque penes Arsacidem imperium, sed inane nomen apud imbellem: Vim in Abdagesis domo. Item Hist. 4. 11. 4. Vim Principi amplecti: nomen remittere. Nec aliter idem auctor Annal. 2. 37. 1. & 1. 60. 1. & 15. 14. 4. & 15. 69. 1. & Hist. 2. 39. 1. Possis tamen & vulgatam indidem tueri, vt 15. 31. 2. apud Romanos ius imperij valet: inania transmittuntur. Nisi quoque hic vellegeret præstat. Bern.

- Demetrii, viribus suis acquisierat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Grypo auxilia & filiam Tryphenam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum & affinitate sua sollicitaret. Nec res frustra fuit: nam cum omnes Grypum instructum Ægypti viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpere. Fit denique inter reges prælium, quo victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cum stipendia militibus deessent, templo Iouis solidum ex auro Victorix signum tolli iubet, facietis iocis sacrilegium circumscribens: nam *Victoriam commodatam sibi ab Ioue esse* dicebat. Interjectis deinde diebus, cum ipsius Iouis aureum simulacrum infiniti ponderis tacite euelli iussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis esset in fugam versas; magna vi tempestatis oppressus, ac desertus à suis, à latronibus capitur: perductusque ad Grypum, interficitur. Grypus porro, reciperato patrio regno, externisque periculis liberatus, insidiis matris appetitur. Quæ eum cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, & altero filio interfecto, huius quoque victoria inferiore dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. Sed Grypus, prædictis jam

CAP. II. 5. *Facietis iocis sacrilegium circumscr.* Exemplum talia vide supr. 2. 4. 6. 4. Ceterum an & quatenus templorum opes in bellicas necessitates conferre liceat, docent bene secusue dicta & facta apud Thucydidem, 2. 4. 7. cum seqq. & 4. 20. 9. Liuium, 5. 50. 7. & 22. 57. 10. Tacitum, 15. 45. 2. Val. Max. 7. 6. 4. &c. Bern.

6. *Iouis aur. simulacrum* Arnobius lib. 6. aduersus gentes pag. 257. hoc sacrilegium tribuit Antiocho Cyziceno, quem ferunt decem cubitorum Iouem ex delubro aureum sustulisse, & ex are braetæolis substituisse fucatum. Bern.

Infiniri ponderis. Clemens Alexandrinus Protr. f. 15. Ἀντοχὸς ὁ Κυζικηνὸς διαρρίψας χρυσοῦν πέντε χίλια πηχῶν τὸ μέγεθος, προσέταξε χερύσας, καὶ τὴν ἄλλην τὴν ἀπρωτίαν ὕλην ἀγαλμα πᾶσι πλεονεξίαν ἐποίησεν.

7. *Quæ cum &c.* Simillimum exemplum est apud Liuium, 8. 18. cuius meminit quoque Val. Max. 2. 5. 3. & Orosius, 3. 10. Plura collegit Ph. Camerarius centur. 1. 9. quibus adde Paul. Diac. 2. 15.

Cupiditate domin. ita supra, 37. 1. 4. CAP. III.

iam ante infidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam iubet, abnuenti instat. Postremum prolato indice eam arguit, *solum defensionem sceleris superesse* affirmans, *si bibat, quod filio obtulit*. Sic victa regina scelere in se verso, veneno, quod alij parauerat, extinguitur. Parta igitur regni securitate, Grypus octo 9 annis quietem & ipse habuit, & regno præstitit. Natus deinde illi est æmulus regni, frater ipsius Cyzicenus, eadem matre genitus, sed ex Antiocho patre susceptus, quem cum veneno tollere voluisset, ut maturius armis cum eo de regno contenderet, exci- 10 tauit.

CAP. III. Inter has regni Syriæ particidiales discordias, moritur rex Ægypti Ptolemæus, regno Ægypti vxori & alteri ex filiis, quem illa legisset, relicto, videlicet quasi quietior Ægypti status, quam Syriæ regnum esset, quum mater altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura. Igitur cum prior in 2 minorem filium esset, à populo compellitur maiorem eligere: cui prius quam regnum daret, vxorem ademit; compulsusque repudiare carissimam sibi sororem Cleopatram, minorem sororem Selenen ducere iubet, non materno inter filias iudicio, cum alteri maritum eriperet, alteri daret. Sed Cleopatra non tam 3 à viro repudiata, quam à matre diuortio viri dimissa, Cyziceno in Syria nubit: eique ne nudum vxoris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem, ad maritum deducit. Par igitur viribus fratris Cyzicenus, prælium committit, ac victus in fugam vertitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in qua erat Cyziceni vxor Cleopatra, obsidere cœpit: qua capta, Tryphena vxor Grypi nihil antiquius quam sororem Cleopatram requiri iussit: non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captiuitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum regnum inuaserit, hostique sororis nubendo hostem se eius effecerit. Tum peregrinos exercitus 4 5

- in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris voluntatem, extra Ægyptum nuptam
 7 accusat. Contra Grypus orare, *ne tam fœdum facinus facere cogatur: à nullo umquam maiorum suorum inter tot domestica, tot externa bella, post victoriam in feminas saevitum, quas sexus ipse, & periculis bellorum, & san-*
 8 *tia victorum eximat: in hac vero, præter commune bel-*
lantium fas, accedere necessitudinem sanguinis: quippe
ipsius quæ tam cruenta sauiat, sororem equidem germa-
 9 *nam esse, suam vero consobrinam: liberorum deinde com-*
munitum materteram. His tot necessitudinibus sangui-
 nis, adiicit superstitionem templi, quo abdita profuge-
 rit, tantoque religiosus colendos sibi deos, quo magis his
 propitiis ac fauentibus vicisset: tum neque occisa illa, se
 virium quicquam Cyziceno dempturum, nec servaturam
 10 reddita. Sed quanto Grypus abnuat, tãto soror muliebri
 pertinacia accenditur, rata non misericordiæ hæc ver-
 ba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit
 11 qui sororem confoderent. Qui ut in templum intraue-
 runt, cum euellere eam non possent, manus amplexan-
 tis deæ simulacrum præciderunt. Tunc Cleopatra exe-
 cratione partidarum, mandata violatis numinibus vl-
 12 tione sui, decedit. Nec multo post repetita prælii con-
 gressionem, victor Cyzicenus uxorem Grypi Tryphenã,

quæ

CAP. III. *Sexu ipse*] Alexander apud Curtium: Cum caprius & feminis gerere bellum non soleo, armatus sit oportet, quæ oderim. Valerius Maximus Munatij Flacci in infantes & feminas efferatam vocat crudelitatem & auditu etiã intolerabilem. Ita & alij. Iure gentium tamen illa cædes impunita habetur. Ita fecerunt Thraces capta Mycaleffo, teste Thucydide. Ita Macedones Thebis, Ita Romani Ilurgi capta. Titus Iudæorum liberos & feminas feris dilaniandos obiecit. Impune hæc secundum iura belli, sed non secundum instinctum humanitatis.

8. *Sororem equidem germ.*] Malim ego interpungere & scribere. sororem, & quidem germ. esse. quomodo erit oratio non paulo vehementior. Neque enim soror uterina tantum, aut eodem patre, sed matre diuersa erat eãtra: sed utroque parente eodem nata. Dicitur enim à germine germanus Festus: *Germen est, quod ex arborum surculis nascitur: unde & germani, quasi eadem stirpe geniti.* Modius.

10. *Muliebri pertinacia*] Auctor supr. 24. 2. 13. *Feminarum concumaces animi.* Elliptice dictum, quãto, pro quanto magis.

CAP. IV.

quæ paulo ante sororem interfecerat , capit ; eiusque supplicio vxoris manibus parentauit.

CAP. IV. At in Ægypto Cleopatra cum grauaretur i socio regni, filio Ptolemæo , populum in eum incitat ; abductaque ei Sylene vxore, eo indignius, quod ex Sylene iam duos filios habebat, exulare cogit , arcessito minore filio Alexandro, & rege in locum fratris constituto: nec filium regno expulisse contenta , bello Cypri 2 exulantem persequitur. Vnde pulso , interficit ducem exercitus sui , quod viuum eum è manibus dimississet : quanquam Ptolemæus verecundia materni belli , non viribus minor ab insula recessisset. Igitur Alexander ter- 3 ritus hac matris crudelitate, & ipse eam reliquit , periculoso regno securam ac tutam vitâ anteponens. Cleo- 4 patra vero timens, ne maior filius Ptolemæus ab Cyziceno ad recipiendam Ægyptum auxiliis iunaretur, ingentia Grypo auxilia, & Selenē vxorem nupturam hosti prioris mariti, mittit, Alexandrumque filium per legatos in regnum reuocat: cui cū occultis insidiis exitiū 5 machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritumque non fato, sed parricidio dedit : digna prorsus hac 6 mortis infamia, quæ etiam matrem toro expulit; & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit. & filio alteri in exilium acto bellum intulit , alteri erepto regno exitium per insidias machinata est.

CAP. V. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inultra fuit. Nam vbi primum compertum est , scelere filij matrem interfectam , concursu populi in exilium agitur, reuocatoque Ptolemæo regnum redditur : qui neque cum matre bellum gerere voluisset, nec à fratre armis

CAP. IV. 1. *Arcessito minore filio* Al: 7 Contra ius gentium, & nominatim Aegyptiorum. Nam etiam apud hos viguisse ius primogenituræ , nec à Ptolemæis introductum , sed ab vltima Phara-

num memoria obseruatum fuisse, patet ex his quæ leguntur Exodi 11. 5. *Occidam omne primogenitum*, à primogenito Pharaonis, qui sedet in solio, usque, &c. Bern.

CAP. V.

- 2 mis repetere, quod prior possedisset. Dum hæc aguntur,
 frater eius ex pellice susceptus, cui pater Cyrenarum re-
 3 gnum testamento reliquerat, herede populo Romano
 instituto, decedit. Iam enim fortuna Romana porrige-
 re se ad Orientalia regna, non cōtenta Italiae terminis,
 cœperat. Itaque & ea pars Libyæ prouincia facta est:
 postea Creta, Ciliciaque piratico bello perdomita, in
 4 formam prouinciæ rediguntur. Quo facto, & Syriæ, &
 Ægypti regna, Romana vicinitate artata, quæ in cremē-
 ta de finitimis bellis quærere solebant, adempto vagan-
 5 runt: Adeo, vt assiduis præliis consumpti, in contemp-
 tum finitimorum veneriat, præda que Arabum genti,
 6 imbelli antea, fuerint. Quorum rex Erotimus, fiducia
 se

CAP. V. 2. *Frater eius ex pellice*] Ptolemæus Apio dictus, populum Rom. testamēto heredem reliquit, Eusebius in Chronicis. B. Item Appianus in fine Mithrid. Bern.

3. *Prouincia facta*] Atqui eius regni ciuitates liberas esse senatus voluit, Liliiana epitoma lib. 70. contra auctorem nostrum. B. Sigonius de antiquo iure prouinciar. 1. 16. contradictionem hanc ita conciliat Cyrenæos, liberos à Senatu relictos, post à tyrannis oppressos esse: arque inde populum Rom. Cyrenæicæ in prouinciæ redigē-
 da occasionem arripuisse. Bern.

Creta Ciliciaque] Bellum piraticum & maritimum, à P. Seruilio, qui, expugnat Isauræ arce Cili-
 ciæ, Isaurici cognomē reportauit, ceptum, Pompeius confecit, mira felicitate & celeritate, intra 22 diem nimirum aut, vt alij, intra 22. 12. Vide Plutarchum, Appianū, Ciceronem pro lege Manilia, Cre-
 tam Q. Cæcilius Metellus debella-
 uit, qui inde *Creticus*. Florus, 3. 7. Bong.

5. *Arabum genti*] Arabes Homero ἱερμῶες. Nam certo certius est, qui Homero vocantur ἱερμῶες,

esse ipsissimos eos, quos posterior Græcorum ætas Ἀραβæ vocauit. Rufus vetus poëta apud Galenum, Ladanum ἰν γαλα ἱερμῶν nasci tradit, qui sunt Arabes. Celebre quippe est Ladanum Arabicum, *Salmassius*. Idē Strabo in 1. habet, qui & Possidonium in hac fuisse sentētia tradit extremo libro xvi. Dionysio quoque ἰν ἑσπέρῃ ἰσθμῷ pars sunt Arabiæ. Sed si sit Arabes dicti ab Erech, tanquam *Occidentales*, à quibus nomen hoc acceperunt? Num à Persis? Sed lingua horum alia. An à Syris vel Babylo-
 niis? At his sunt circa meridiem. Nū ab Aegyptiis? Atqui illis sunt ab ortu. Quare potius censeo, primo Arabas dictos, qui Arabiæ desertum incolunt: hinc nomen etiā alijs tributum. Quanquam non absurde dixeris, sic vocari Arabiam, quasi colluiem hominum. Quippe etiam 277 γ μυστίο, mixtura.

6. *Quorum rex Erotimus*.] Non dubito quin hic sit *Aretas*, vt ab alijs vocatur. Meminit eius sæpe Iosephus: erat autem hic filius Obodæ, vt testatur Stephanus, in *Auæp. Voss.*

septingentorum filiorum, quos ex pellicibus suscep-
rat, diuisis exercitibus, nunc Ægyptum, nunc Syriam in-
festabat: magnumque nomen Arabum, viribus finiti-
morum ex sanguibus, fecerat.

LIBER XL.

BREVIARIUM CAPITVM.

1. *Syri Tigranem Armenium regem sibi deligunt.*
3. *Victo Tigra-ne, Antiochus, Cyziceni filius, creatur*
rex Syriæ, quæ postea in prouincia formam re-
digatur.

CAP. I.



Venis fratrum odiis, & mox filiis inimicitiis
parentum succedentibus, cum inexpiabili bel-
lo, & reges, & regnum Syriæ consumptum es-
set, ad externa populus auxilia concurret, pe-
regrinosque sibi reges circumspicere coepit. Itaque cum
pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægy-
pto arcessendum censeret: occurreretque quod Mithri-
dates implicitus bello Romano esset, Ptolemæus quo-
que semper hostis fuisset Syriæ; omnes in Tigranem re-
gem Armeniæ consensere, instructum præter domesti-

cas

CAP. I. 1. *Inimicitias parent.*
succed.] More præcorum Germa-
norum apud quos suscipere tam
inimicitias seu patris, seu propin-
qui, quam amicitias necesse est. Ta-
citus Germ. c. 21. Quomodo Cato
maior, quum in adolescentem, qui
defuncti patris inimicum inuolue-
rat infamia, in foro post iudicium
ambulante incidisset, dextera
data dixit: ita parentibus esse pa-
rentandum: non agniti, non hausti,
sed inimicorum lacrimis damna
nomibusque. Plutarch. in Catone
maiore, c. 2. Seneca. tamen de ira,

2. 34. pronuntiat nihil iniquius,
quam aliquem heredem paterni
odii fieri. Bern.

3. *In Tigranem*] Tigranes Syriæ
ultra Euphratem & Ciliciam potius,
rex regum dictus est; Ap-
pianus Syriac. pag. 118. Strabo in
fine libri 11. Eo à Lucullo supe-
rato, Antiochus, filius eius hoc est,
Pius dictus, Cyziceni filius, Syriam
non iniuris imperauit. Duxerat is
patris uxorem Seleucem, quam
deinde Tigranes interfecit Strabo
lib. 16. Bong.

CAP. II.

cas vires, & Parthica societate, & Mithridatis affinitate!

4 Igitur accitus in regnum Syriae, per xviii annos tranquillissimo regno potitus est: neque bello alium lacessere, neque lacessitus inferre alij bellum necesse habuit.

1 C A P. II. Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terramotu vastata est, quo centum septuaginta millia hominum, & multae vires perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere auspices responderunt.

2 Igitur Tigraue à Lucullo victo, rex Syriae Antiochus,

3 Cyziceni filius, ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, postea ademit Pompeius: qui poscenti regnum respondit, *ne violenti quidem Syria, ne-*

dum recusanti, daturum se regem, qui xviii annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Cilicia latuerit:

4 *victo autem eodem Tigraue à Romanis, alieni operis prae-*

5 *mia postulet. Igitur ut habenti regnum non ademerit; ita, quo cesserit Tigraui, non daturum, quod tueri nesciat: ne rursus Syriam Indaeorum & Arabum lutrocinis*

infestam reddat. Atque ita Syriam in prouinciae formam redigit: paulatimque Oriens Romanorum, discordia consanguineorum regum, factus est.

C A P. II. 3. *Ademit Pompe-*
ius] Quia videlicet iniquum esset, postquam veteres reges semel Tigranis armis pulsi fuere Syria, nunc eam Seleucidis victis cedere potius, quam Romanis victoribus. Appianus Syr. pag. 119. b. De Luculli autem & Pompeij rebus in Syria contra Mithridatem & Tigrauem gestis, lege praeter Appia-

num, Plutarchum in vtriusque vita, & Dionem. Bong.

Victo autem eodem] Anno ab urbe condita, p cc xcix. consulibus Tullio Cicerone, & C. Antonio. Orosius.

Alieni operis prae-] Fabius apud Liuium, 10. 24. 8. quam arborem conseruisset, sub ea legere alios fructum, indignum esse dixit.

LIBER XLI.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 Parthorum origo, nominis obscuritas, successus, impertum.
- 2 Regni Parthici administratio. Parthorum sermo, vestes, arma, exercitus, prestandi mos.
- 3 Mores domestici, sepultura, religio, ingenium, virtutes & vitia.
- 4 Parthorum regum res gestæ paucis describuntur.
- 5 Arsaces sapientissimi Parthorum regis vita & mors placida.
- 6 Batriani regni status sub Eucratide, qui à filio opprimitur. Parthorum bellici successus.

CAP. I.



Parthi, penes quos, velut diuisione Orbis cum Romanis facta, nunc Orientis imperium est, Scytharum exules fuere. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi, exules dicuntur. Hi & Assyriorum & Medorum temporibus, inter Orientis populos obscurissimi fuere. Postea quoque cum imperium Orientis à Medis ad Persas translatum est, veluti vulgus sine nomine, præda victorum fuere. Postremo Macedonibus

CAP. I. Parthi.] Vide Strabonem lib. 11. & Dionysium, & quæ in eum notauit Eustathius, & Agathiam lib. 2. & Iordanem, qui hunc locum citat ex Trogo Pompeio. Strabo eos dicit Romanorum potentie quodammodo esse pares. B. Adde cum primis Amm. Marcellinum, 23. 16. Bern.

2. Scythico serm. Parthi exules.] Nam parthi Scythica, seu vt Iordanes de reb. Get. c. 6. specialius exprimit, Gethica, hoc est, Germanice sunt originis. Bern.

Parthi.] parthi & Persæ secundum varietatem dialecti iidem sunt, vt Orientalium linguarum periti annotarunt. Pars siue 𐎱𐎠𐎼𐎿 Equitem denotat. Celebres autem Parthi equites.

4. 5. 6. Cum imperium Orientis.]

----- sic omnia verti

Cernimus, acque alias assumere pondera gentes.

Concidere hos. -----

Quid. Metam. 15. vers. 420.

- 6 Macedonibus triumphato Oriente seruiuerunt: ut cuius mirum videatur, ad tantam eos felicitatem per virtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperio veluti seruale vulgus fuere. A Romanis quoque, trinis bellis, per maximos duces, florentissimis temporibus laceffiti, soli ex omnibus gentibus non pares solum, verum etiam victores fuere: quanquam plus gloriæ sit, inter Assyria & Medica Persicaque, memorata olim regna, & opulentissimum mille urbium Bactrianum imperium emergere potuisse, quam longinqua bella vicisse; præterea cum grauib. Scythicis, & vicinalibus bellis assidue vexati, variis periculorum certaminibus vrgerentur. Hi domesticis seditionibus Scythia puls, solitudines inter Hyrcaniam, & Dahas, & Arios, & Spartanos, & Margianos furtim occupauere.
- 11 Fines deinde, non intercedentibus primo finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantam protulere, ut non immensa tantum ac profunda camporum, verum etiam prærupta collium, montiumque ardua occupauerint.
- 12 Ex quo fit, ut Parthiæ pleraque finium aut æstus, aut frigoris magnitudo, possideat: quippe cum montes nix, & campos æstus, infestet.

I C A P. II. Administratio gentis post defectionem

Macedonici

7. *Trinis bellis, per max. duces* Crassum & Antonium: tertium adhuc quæro. An Cæsennium Patum? Sed is inferior ætate Trogi. Itaque *binis* forte rectius legas. Bern.

10. *Et Dahas* Veterum librorum mss. lectionem exhibui. Legendum autem, & Dahas, & Arios, & Arianos, & Margianos, ex Strabone, Ptolemæo, & Plinio, 6.25. ubi *Parthi*, inquit, *habent ab oriente Arios, & meridie Carmaniam & Arianos*. B. Hanc emendationem Bongarsij confirmat & Salmastius in Solinum, pag. 1198. A. 2. *Eern.*

Arios] Distinguit Arios & Aria-

nos Plinius: etenim & Ariorum nomine peculiaris satrapia intelligitur, quam Strabo & Ptolemæus aliique Ariam appellant. Nonnulli quatuor satrapias, Gedrosos, Arachotas, Arios, paropamisadas, Ariorum esse censent. Atque hi *A'genoi* Dionysio.

11. *Intercedentibus*] Hoc est, verantibus; vox tribunitia. Intercedimus verbo: prohibemus manu & opere. Bern.

Profunda campor.] Vide Flori Indicem, in diuersa terrarum. Ita supr. 38. 1. 8. legendum videbatur *incerta belli*; quod ipsum est in Tacito, 4. 23. 6.

Macedonici imperij, sub regibus fuit. Proximus majestate regum, populorum ordo est: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicumque medius, & utrisque mixtus. Vestis olim sui moris; posteaquam accessere opes; ut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliæ gentes liberorum, sed majorem partem servorum habent: quorum vulgus, nulli mittendi potestate permixta, ac per hoc omnibus servis nascētibz, in dies crescit. Hos pari ac liberos suos cura habent: & equitare & sagittare magna industria docent. Locupletissimus ut quisque est, ita plures in bello equites regi suo præbet. Denique Antonio bellum Parthis inferenti, cum quinquaginta millia equitum occurrerent, soli cccc. liberi fuere. Cominus in acie præliari, aut obsessas expugnare urbes nesciunt. Pugnam autem

pio

CAP. II. 3. Et utrisque.] Forte ex utrisque. Freinsh.

4. Vestis olim sui moris, posteaquam accessere opes, ut Medis perlucida.] Iulianus ὁ ῥητορὶς, in oratione de Constantij gestis; διασέζουσιν καὶ ὑπομιμνῆσται τα Περσικὰ, καὶ ἀξιοῦνται, καὶ δοῦναι, Παρδυαίοι νομίζουσιν. Περσικὰ δὲ περσικὰ ἔσονται, καὶ ταῦτά τοι καὶ σοὶ Μανδίκῃ γαίῃ. Statim post apud Iustinum sequitur: Armorum Scythicum ac patrius mos. Quod forsitan Trogi quoque verum fuit, sed Iuliani non item. Ait enim ille, quod parthi, καὶ μάχαι ἔρχονται, καὶ καὶ Μανδίκῃ, ὅπως τε ἀγαλλήσοι τοῖς τοῖς, καὶ ἐδράμουν ὅπως οὖν, καὶ ἀλαργίῃ. Voss.

Medis perlucida.] Procop. lib. 1. Belli persici vestem serico confectam Medicam dictam testatur. Medicam vestem purpuream fuisse demonstrat Xenophon l. 1. Cyri Vitz, ubi & qui habitus cultusque

Medorum esset, graphice ostendit.

Fluida.] Tacitus Germ. c. 17. Veste distinguuntur non fluente, sicut Sarmatae ac Parthi, sed stricta. Lucanus 8. 267.

Ille & laxas vestes & fluxa virorum Velamina vides.

De vestitu Persarum ac Medorum vnde parthi suum accepere, multa arissonius regn. pers. lib. 2. Bern.

5. Majorem partem servorum habent.] Mss. præferunt, servitiorum. Quod probat. Ita enim semper solet Iustinus. Voss.

Equitare & sagittare.] Et hoc ex instituto Persarum haurere, de quibus Herodotus, 1. 126. Liberos suos, a quinto anno incipientes usque ad vicesimum, tribus tantum instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Porro ne quis de Latinitate verbi sagittare dubitet, videtur eo quoque Curtius, 7. 5. 64. Bern.

7. Obsessas expugn. urb.] Lucanus 8. 377.

Non aries illis, non ulla est machina belli.

Haud il

procurrentibus equis, aut terga dantibus : sæpe etiam fugam simulant, ut incautiores aduersum vulnera insequentes habeant. Signum in prælio non tuba, sed tympano datur. Nec pugnare diu possunt : ceterum intolerandi forent, si quantus his impetus est, vis tanta & perseverantia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia deferunt, ac paulo post, pugnam ex fuga repetunt. ut, cum maxime vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munimentum ipsis equisque loricae plumatae sunt, quæ utrumque toto corpore tegunt. Auri argentique nullus nisi in armis usus.

CAP. III.

*Haud fossas implere valent :
Pariboque sequente*

*Murus erit, quodcumque potest
obstare sagitta.*

Tacitus, 12. 47. 4. Nihil tam ignarum barbaris, quam machinamenta & astus oppugnationum Adde de Gothis Marcellinum, 31. 18. & 22.

Pugam simulant Tacitus, 6. 35. 2. cum Paribus sequi vel fugere pari arte fueris, distraberet iurmas, spatium istibus quæreretur. Atque de hac fugæ simulatione capiendum illud Propertij, 2. 8. 54.

*Parhorum astuta tela remissa
fuga.*

Quem ad locum vide notata ab eruditissimo Gebhardo : quibus adde Lucanum, 8. 376. Plutarchum Crasso c. 46. Appianum Parth. pag. 144. Ceterum hoc astutæ fugæ genus tribuit etiam Aetolis Thucydides, 3. 15. 18. Persis Xenophon lib. 3. exp. Cyr. pag. 306. d. Thessalis Curtius, 3. 11. 26. Germanis, & præcipue Cartis, Tacitus, 1. 56. 8. & Germ. 6. 8. Sed & Plato in Lachete Scytharum exemplum, qui fugientes, non stantes, cum hoste pugnant; adducit contra fortitudinis imperfectam illam descriptionem, quod sit ea vis, qua quis in acie stans, fortiter pugnat. Homerus item, Iliad. 8. 108. Aeneam hoc nomine commendans,

μῆνεια φέκοις, fugiendi rursus periturum appellat. Bern.

8. Tympano] Instrumentum ex una parte planum; membrana clausum, intus vacuum, quod baculo pulsatur.

Nec pugnare diu poss. &c.] Facit tales & Germanos Germanicus apud Tacitum, 2. 14. 8. ipseque Tacitus Germ. 4. 2. Par elogium Gallorum in Lilio, 10. 28. 4. & Floro, 2. 4. 2. Bern.

10. Lorica plumata] Hoc est, ex laminis ferreis in modum plumæ factis confectæ. Virgil. Aen. 11. 770. Spumantemque agitabat equum, quem pellis ahénis

In plumam squammis auro confecta tegebat.

Vbi Seruium vide : præterea Turnebum Aduers. 11. 25. Lipsium de mil. Rom. 3. 6. & Stévechium in Veget. 2. 23. Bern.

Lorica plumata] Plumæ similitudinem Sallustius & Iustinus expressere, quoniam alij plerumque squammam vocant, unde & squamata lorica. Certè non differunt squaminæ & plumæ specie modoque contextus. Utramque similitudinem Maro junxit libr. xi. sub finem, addens materiem aeneam.

Spumantemque agitabat equum, quem pellis ahénis

CAP. III. Vxores dulcedine variae libidinis singuli
plures habent: nec vlla delicta adulterio grauius vin-
dicant. Quamobrem feminis non conuiuia tantum vi-
rorum, verum etiam conspectum interdicunt. Carne
non nisi venatibus quæsitæ vescuntur. Equis omni tem-
pore vctantur: illis bella, illis conuiuia, illis publica ac
priuata officia obeunt: super illos ire, consistere, merca-
ri, colloqui. Hoc denique discrimen inter seruos libe-
rosque est, quod serui pedibus, liberi non nisi equis in-
cedunt. Sepultura vulgo, aut auium, aut canum laniatus
est.

*In plumam squammis auro con-
ferta tegebatur.*

De Equitibus non ita mirum;
sed illud, equos similiter ferro to-
tos quidem & vsque ad ungulas
tectos fuisse. Egregie Claudianus,
11. in Rufinam de lamellis confu-
tis:

*Flexitu indutis hamatur la-
mina membris.*

*Horribilis visu: credas simulacra
moueri.*

*Ferrea, cognatoque viros spirare
metallo:*

Pars vestitus equis.

Hæc facere olim equorum equi-
tumque munimenta & tegumenta,
an verius impedimenta. Nam cer-
ta pondus subiade & rigor (etiamsi
squammata essent) impediabant
inferre vulnera, æque atque acci-
pere. Tacitus lib. 1. Histor. de Sar-
matarum armatura: Tegmen fer-
reis laminis, aut prædura corio
confertum, ut aduersus ictus im-
penetrabile, ita impetu hostium
prouolutis inhabile ad resurgen-
dum. De iis ita Vegetius libr. 111.
capit. xxii. Cataphracti equites
propter munimina, quæ gerunt, à
vulneribus quidem tuti, sed prop-
ter impedimentum & pondus ar-
morum capi eos facile est.

CAP. III. 2. Feminis non conu.
&c. Vide Notam. 7. 3. 3.

3. Venatibus. De Parthorum acri
studio venandi meminit. & Hero-

dianus l. 6. Vnde Vononem apud
Augustum, cui à Phrathate obfes
datus fuerat, educatum, petiitum
Romæ acceptumque regem, quam-
vis gentis Arfacidarum, ut exter-
num tamen alpernatos Parthos.
Tacitus Annal. 2. 1. narrans, addit
*Accendebat dedignantes & ipse,
diuersum à maiorum institutis, ra-
ro venatu, segni equorum cura.*
Suetonius in Calig. ult. Regum re-
gem (hoc est, Parthicum) ad indi-
cium maximæ luctu, exercitatione
venandi abstinuisse. Bern.

5. Sepultura &c. Etiam inhumana
hic humandi ritus ad Parthos
defluxit à Persis, de quibus Hero-
dotus. l. 143. eumque postremis
quoque Persarum temporibus in
vfu fuisse patet ex Procopio lib. 1.
Pers. & Agathia lib. 2. Consulendi,
Cicero Tuscul. 1. 44. & 45. Ioh. Kir-
chman. in Append. ad lib. de fun.
Rom. cap. 2. C. Barthius Aduersar.
49. 10. Bern.

*Sepultura vulgo, aut auium, aut
canum laniatus est.*] Perperam
puto hunc morem, Parthis attri-
bui, cum is Hyrcanorum proprius
sit. Scio quidem idem fere Hero-
dotum asserere de Persis: & ἡ
ἀρχαία ἡμετέριον ἀνδρῶν Πέρσων
ὁ νόμος, ὅτι οὐκ ἐπὶ τῷ σπλάγχνῳ
ἀλλ' ἐν τοῖς σπλάγχνοις. De canibus nescio,
an veram sit. De auibus constat.
Quamuis idem habeant & alij:
Moris

- 6 est. Nuda demum ossa terra obruunt. In superstitionibus atque cura deorum, præcipua omnibus veneratio est.
- 7 Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia: quippe violentiâ viris, mansuetudinem mulieribus assignant. Semper aut in externos aut in domesticos motus inquieti: natura taciti: ad faciendum, quâ ad dicendum promptiores: proinde secunda aduersaque silentio tegunt. Principibus metu, non pudore parent. In libidine projecti, in cibum parci. Fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit.

1. CAP. IV. Post mortem Alexandri Magni, cum inter successores eius Orientis regna diuiderentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperiû, Stagnari externo socio traditur. Hi postea deductis Macedonibus in bellum ciuile, cum ceteris superioris Asiæ populis

Moris enim semper fuit Persis, siue Parthis, vt immatura morte defunctis, os oculosque lacte oblinerent: inde equo impositos, instigatoque eo, cornuorum prædæ exponerent. Quod si ab iis, quibus eius rei negotium incumberet, animaduersum fuisset, dextrum eius oculum prius à cornu laceratum, felicem iudicabant; sinistrum, contra. Cum senibus aliter agebatur. Eos enim ad montana deferrebant, fameque enecabant: & omnes, qui hoc fato defungerentur, felices existimabantur. Strabo, qui Caspiis illud tribuit, videtur hæc duo mortis genera confudisse. At enim lib. xi. Κάσπιοι δὲ τῆς ἐπὶ τῆς ἐλδομύκοντα ἐπὶ λιμοκτονίαντες, εἰς αὐτὴν ἱερὰν ἐκπύουσι τὸ πένθος, σκοπῶντες, ἐν ᾧ πρὶν ἐρῶντος καὶ καταβύθους δότ' ἔκλινος ἰδῶσιν, διδ' αἰμονίζουσι· ἐὰν δὲ δότ' ἐμπύων ἢ κυανῶν, ἢ πύων· ἐὰν δὲ δότ' μυστῶν, κακοδαίμονιζουσι. Videbis Petrum Teixeira in compendio Mircondi. Voss.

8. *Ad faciendum, quam &c.]* Sallust. Catil. 8. 6. de Romanis: *Oportet quisque facere quam dicere malebat.* Atim. Marcellin. 21. 8. *Plus audire quam loqui militem deces; at tribus coalitum gloriosis.* Adde notam; 1. 10. 23.

9. *In libidinem projecti.]* Quo argumento dissuaserunt amici Pompeio fugienti Coraeliâ uxorem formosam ad Parthos ducere. Plutarch. Pomp. c. 126. & Appianus bell. ciuil. lib. 2. Bern.

10. *Quatenus expedit.]* Pestilens Lysandri dictum apud Plutarchû apophtheg. Lacon. cap. 94. *Veritatem nihilo meliorem esse mendaciam: sed viriusque dignitatem & premium VSV desiniri.*

CAP. IV. 1. *Seagnori.]* Legendum *Scacnori*; vt supra, 1. 4. 22: cui tamen Drancas & Arios tribuit, (vt & Diodorus, 18. 3.) Parthos autē Nicanori assignauit, Diodorus Parthiam & Hyrcaniam Phrataferni euenisse refert: & Strabo à Macedonibus Hyrcaniam Parthiæ iunctam scribit. Bong.

2. *Deducti.]* Forte *diducti*. Fr.

3. *Prone.*

palis Eumenem sequuti sunt: quo victo, ad Antigonum
transiere. Post hunc, à Nicatore Seleuco, ac mox ab An- 3
tiocho & successoribus eius possessi: à cuius pronepo-
te Seleuco primum defecere, primo Punico bello, L.
Manlio Bulsone, M. Atilio Regulo, consulibus. Huius 4
defectionis impunitatē illis duorum fratrum regū, Se-
leuci & Antiochi, discordia dedit: qui dum sibi inuicem
eripere regnum volunt, persequi defectores omiserunt.
Eodē tempore etiam Theodotus mille urbium Bactria- 5
narum præfectus, defecit, regemque se appellari ius-
sit: quod exemplum sequuti totius Orientis populi, à
Macedonibus defecere. Erat eo tempore Arsaces, vir, 6
sicut

3. *Pronepote Seleuco*] Male. ne-
pos enim fuit, ipso Iustino teste.
Hic enim Seleucus, Antiochi filius
est, 27. 11. hic vero Seleuci primi
sive Nicatoris, 17. 2. 10. Freinsb.

Bulsone, M. Atilio] Vett. pleri-
que *Bulsone* Legendum *Vulsone*.
In fastis est C. Atilius, non M.
Atilius. [In fastis Capitolinis à
Pighio suppletis, est M. Atilius.]
Constitutum est Parthorum impe-
rium, & conditum, Seleuco Calli-
nico Asiam obtinente. Strabo lib.
11. Eusebius Chronico, Labet ad-
scribere ortum regni Parthici ex
Georgij Monachi Chronico, cu-
jus mihi copiam fecit præstantis-
simus vir Fr. Pitheæus. Συρίκας κί
Αΐας δ' ἰβαήλευπεν Ἀντίο-
χῳ ὁππότε δει: Καλίνικῳ, ὁ
αὐτὸς κί Σέλευκῳ. Et paullo post:
Ἐπὶ ταῖς τῷ Ἀντίχῳ Πίσμῃ
τῷ Μακεδόντι κί Ἀντίχῳ κί Ἀρ-
χὸς ἀπέστησαν ὡς αὐτὸς τέλει-
ται δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου πῶς κί τῶν
διὰ τοιαύτην αἰτίαν, Ἀρσάκης πῶς
κί Τηϊδῶτος ἀδελφοί, τὸ γέ-
νη ἔλαοντες δὲ τὸ Περσῶν Ἀρ-
ταξέρξην, ἵστα τράπουν Βακτρίων,
ὅππῃ Ἀγαθοκλῆς Μακεδόνῳ
ἱπάρχῃ τῷ Περσικῇ, δὲ Ἀγαθο-

κλῆς ἐξαδελφῆς. Τηϊδῶτῃ ὡς Ἀρ-
σακὸς φησὶ: ἐπὶ τοῦ ἀδελφῶν
καὶ τῷ νάνιστον σπυδαῖζων ὅππῃ
ἐλευθεῖται, διαμαρτήσας ἀντιπῶν
παρ' αὐτῷ καὶ Ἀρσάκῃ ἀδελφῶν
αὐτῷ, καὶ βασιλεύει Περσῶν
Ἀρσάκης, αὐτῷ ὁ Περσῶν βασι-
λεὺς Ἀρσάκης δ' αἱ ἐχρημάτισαν, ἔτη
β. καὶ ἀντιπῶν καὶ μετ' αὐτὸν
Τηϊδῶτος ἀδελφὸς ἔτη λζ. Inte-
grū locū adscripsi, quia editus nō
est, & narrationem cōtinet memo-
ria dignam. Bong. Hiscæ Suidas ob-
strigillar, qui scribit. *Arsacē* Par-
thum, imperio Persarum potitum
anno 293. (scilicet ab initio Cyri)
eiektis Macedonibus, regnum Par-
this tradidisse. Atqui ille annus
293. abest à Consulatu Vulsonis
& Reguli quem Noster terminum
statuit] annis 17. Maior discrepan-
tia apud Ammianum Marcelli-
num, 23. 16. qui Seleucum Nicato-
ra ab hoc Arsace debellatum per-
hibet, ac tum Arsacidatum impe-
rium iniisse. Tacitus Histor. 3. 8. 4.
sub Antiocho Epiphane hoc con-
tigisse refert. Bern.

5. *Theodorus*] Strabonί Διόδωτῳ
lib. 11. pag. 355. 20. B.

6. *Arsaces, vir, sicut incerta ori-
ginis, mea virtutis experta*] Doctis-
simus

7 sicut incertæ originis, ita virtutis expertæ. Hic solitus
latrociniiis & rapto viuere, accepta opinione, Seleucum
à Gallis in Asia victum, solutus regis metu, cum prædo-
num manu Parthos ingressus, præfectum eorum Andra-
goram oppressit; sublatoque eo, imperium gentis inua-
8 sit. Non magno deinde post tempore, Hyrcanorum
quoque regnum occupauit: atque ita duarum ciuitatiũ
9 imperio præditus, grandem exercitum parat, metu Se-
leuci & Theodoti Bactrianorum regis. Sed cito, morte
Theodoti, metu liberatus; cū filio eius & ipso Theodo-
to fœdus ac pacem fecit: nec multo post, cum Seleuco
rege, a defectores persequendos veniente, congressus,
10 victor fuit: quem diem Parthi exinde solennem, velut
initium libertatis, obseruant.

11 CAP. V. Reuocato deinde Seleuco nouis motibus in
Asiam, dato laxamento, regnum Parthicum format,
12 militem legit, castella munit, ciuitates firmat. urbem
quoque nomine Darâ, in monte Zapaortenon condit:
cuius loci ea conditio est, vt neque munitius quicquam
13 esse, neque amœnius possit. Ita enim & præruptis rupi-
bus

simus Schicardus in Tarich regum
Persiæ, putabat originem trahere
Arsacem à Dario Codomanno:
quod tamen non videtur. Nam in
Chronico Persico: quod penes Cl.
Elichmannum est, dicitur esse ex
femine Chalchosrou, qui est Cy-
rus. Pater vero eius vocatur Da-
rius quidam. Quæ potuit erroris
causa fuisse. Voss

Incerta origina] Georgius Mona-
chus in allato iâ in modo loco di-
cit, Arsacē & fratrem Tiridatem ab
Artaxerxe Persarum rege, genus
ducere.

7. Andragoram] Vnum ex An-
dragoræ posteris, de quo supr. 12.
4. 12. quem Arrianus lib. 3. *Ammy-
napen* vocat. Georgius hunc vocat
Azathoclem. Bong.

8. Imperio præditum] Sallustiana
phrasîs: Catil. 51. 13. *Qui imperio
præditus, in excelso aracem agunt.*

CAP. V. 2. *Daram, in monte Za-
paortenon*] Scripturam veterē ex-
pressi, vt ex ea veram lectionem
quilibet assequi conetur. Pro *Da-
ram*, putauim aliquando legendum
Choaram, ex Plinij lib. 6. 15. sed
videat lector: an ex cap. 16. facilius
possit erui vera lectio. *A Casspiis*,
inquit, *Oriente versum regio est
Zapaorienne dicta, & in ea ferri-
licatu inclya locus Daricu dictus.*
Ibi Hermolaus *Dasan* hoc loco
legit, non *Daram*. B. Vide Salmā.
in Solin. 982. b. Bern.

*Urbem nomine Daram, in monte
Zapaortenon condit*] Supra quoque
meminit *Darâ*, vt nos ostēdimus.
Hoc vero loco pro *Darâ*, doctissi-
mus Schicardus ex sua Tarich Per-
sica, putabat rescribendum, *Asca*,
quod reperisset Arsacem urbem
condidisse, quâ de suo nomine ap-
pellarit. Sed hæc alia est. Dara enim
ad

bus vndique cingitur, vt tutela loci nullis defensoribus
 egeat: & soli circumjacentis tanta vberitas est, vt pro-
 priis opibus expleatur. Iam fontium ac siluarum ea co-
 pia est, vt & aquarum abundantia irrigetur, & venatio-
 num voluptatibus exornetur. Sic Arsaces, quæsto simul
 constitutoque regno, non minus memorabilis Parthis,
 quam Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis
 Romulus, matura senectute decedit. Cuius memoriæ
 hunc honorem Parthi tribuerunt, vt omnes exinde re-
 ges suos *Arsacis* nomine nuncupent. Huius filius & 7
 successor

ad Caspias pylos, hæc vero in Hyr-
 cania. Videtur huius meminisse
 Isidorus Characenus. *Ἐν τῷθεν*
Ἀρσάκων σὺν τοῖς ἑνὶ τῷ καὶ
16. ἐν αἰς σαδμοῖ πολὺς ὁ Ἀρσά-
κων ἐν τῷ Ἀρσάκων ποταμῷ ὁ βα-
σιλεὺς ἀπεδείχθη. φυλὰς τῆς
ἐν ταῦτα πύρρ' ὁδὸν αὐτοῖ. Ita enim
 legendus est ille locus. Alij tamen
Arsaciam vocant urbem illam, &
 eandem Acragas, Europum, Du-
 ram faciunt. Sed plures suo nomi-
 ne insignitas vrbes constat Arsa-
 cem condidisse. Verum hæc con-
 fusissima. Voss.

5. *Arsacu nomine*] Apud Par-
 thos, inquit Strabo lib. 15. pag.
 483. 33. quævis *Arsaca* nominan-
 tur: priuatim vero alius *Orodes*,
 alius *Phrabaros*, alius aliter. Bong.
Arsacu &c.] Seruius ad illa Vir-
 giliij Aen. 12. 529

Murrhanum hic, *atavos* & *auo-*
rum antiqua sonantem
 Nomina, per regesque actum genus
 omne Latinos, &c.

Hoc est, inquit, cuius nomine ma-
 jores omnes *Murrhani* dicti sunt,
 & reges fuerunt. Scimus enim ple-
 runque solere fieri, vt primi regis
 nomen etiam reliqui possideant.
 Vt apud Romanos *Augusti* vo-
 cantur: apud Albanos *Silij*:
 apud Persas *Arsacida*: apud
 Ægyptios *Ptolemæi*: apud
 Athenienses *Cecropida*. Mod.
 Adde eundem Seruium in Ac-

neid. 6. 760. Curtium, 8. 12.
 23. Amm. Marcellia. 23. 16. Sui-
 dam in *Arsaces*: Isidorum Ori-
 gin. 9. 3. & Freinshemij indicem in
Regu. Bern.

7. *Huius filius & successor regni,*
Arsaces & ipse nomine] Alij hu-
 ius *Arsacis* non meminerunt, vnde
 tamen norunt. Quem pã vero *Pria-*
parium, aut *Pamparium*, Iustinus
 vocet, ignoro. An est *Pharnapa-*
rius? In parthicorum sane regum
 catalogo, quem habeo, à Clar.
 Ioanne Elichmanno, nihil simile
 apparet. Luber hic eorum nomina
 apponere, quoniam non parum lu-
 cis Græcorum Historia inde potest
 mutuare. Mancus namque multis
 in locis fuit Catalogus ille, quem
 edidit Schicardus; quod vel hinc
 apparebit. *Ask an filius Darij, est*
primus Asanienſium rex, & ro-
eam familiam ab eo denominant.
Tempus regni eius, Xanni. Ascan,
ſilius Aſcan, regnavit annis x x.
Behran, ſil. Siabur, xi annis. Belas,
f. Behram, xv. annu. Hormoz, f.
Belas, xix annu. Feruz ſilius Hor-
maz, xii annis. Choſru f. Belas, xiii
annu. Ardauan f. Belas, xxxii an-
nu. Ardauan, f. Aſſan, xv annis.
Belas, f. Aſſan, xii annis. Giu-
dar, f. Aſſan, xxx annis. Barſehi,
f. Giudar, xv annis. Beri, ſilius
Giudar, xv annis. Giudar, ſilius
Beri, ii annis. Beri, f. Giudar,
xx annis. Ardaxan, xxxi annis.
Et hic vltimus Aſſanienſium eſt,
quem

successor regni, Arsaces & ipse nomine; aduersus Antiochum Seleuci filium, centum millibus peditum, & xx millibus equitum instructum, mira virtute pugnavit: ad postremum in societatem eius assumptus est.

8 Tertius Parthis rex Priapatus fuit, sed & ipse Arsaces dictus. Nam, sicut supra dictum est, omnes reges suos hoc nomine, sicuti Romani Cæsares, Augustolque cognominaverunt. Hic actis in regno quindecim annis decessit, relictis duobus filiis, Mithridate & Phrahate: quorum maior Phrahates, more gentis, heres regni, Mardos, validam gentem, bello domuit; nec multo post decessit, multis filiis relictis: quibus præteritis, fratri potissimum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit imperium: Plus regio, quam patrio deberi nominai ratus: potiusque patriæ, quam liberis consulendum.

13 CAP. VI. Eodem ferme tempore, sicuti in Parthis Mithridates, ita in Bactris Eucratides, magni uterque

viri,

quem *Ataxir Babek* è medio sustulit. Tempus autem imperij Parthorum, siue Asianiensium circiter ccl annorum faciunt: iuxta alios vero cccxxx annorum. *Voss.*

Antiochum] Magnum nempe, Seleuci Callinici filium de quo supr 29. 1. 3. & toto l. 31. *Bern.*

8. *Priapatus*] Vel Pampatus, Arsaces III.

9. *Phrahates more gentis*, heres regni, *Mardos*, validam gentem, bello domuit.] *Mardos* in Characem urbem transtulisse, auctor est *Isidorus Characenus*: *Εἰς τὴν πόλιν Χαρακὰν ἀπὸ τοῦ βασιλέως μετακίνησεν τὴν Μάρδου πόλιν.* Ita lege: *Voss.*

More gentis] *More gentium* hic legendum censuit *Bongars.* Not. ad 11. 1. 2.

10. *Fratri potissimum*] *Gala* rege mortuo, regnum ad fratrem eius *Lesalcom*, praegrandem natu

(*moris ita apud Numidas est*) pervenit. *Liulius*, 29. 29. 3. *Attamon* plurium gentium iura nepoti fauent, subscribente *Lycurgo*, qui regnum *Charilao* fratris filio cessit, quod in manu eius erat, omnium gratia tenere. *Noster* supr. 3. 2. 5. *Plutarchus* *Lycorg.* c. 4. Cui simillimum *Ferdinandi Aragoniæ* & *Siciliæ* regis exemplum refert *Th. Fazellus*, de reb. Siculis, decad. posterior. l. 9. *Bern.*

Mithridates] *Mithridates*, *Arsaces* V.

Mithridati] Sextum ab *Arsace* facit *Orosius*, 5. 4. *Bong.*

Plus regio, quam parr.] Metius ad *Imp. Tacitum* apud *Vopiscum* c. 6. *Ingens est gloria morientis principis*, tempus: magis amare quam filios. Apud *Tacit.* 1. 42. 1. *Germanicus*: *Non mihi uxor aut filius parre & repub. cariore sunt.* *Bern.*

CAP. VI. 1. *Eucratides*] Eius meminit *Strabo*, initio libri 15. & l. 11. *Bong.* 3. *Sogdianæ*

viri, regna ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior, ad
 summum hoc duce imperij fastigium eos perduxit. Ba-
 ctriiani autem per varia bella jactati, non regnum tan-
 tum, verum etiam libertatem amiserunt, siquidem So-
 gdiarum & Drangaritarum Indorumque bellis
 fatigati, ad postremum ab inualidioribus Parthis, velut
 exsangues, oppressi sunt. Multa tamen Eucratides bella
 magna virtute gessit: quibus attritus, cum obsidionem
 Demetrii regis Indorum pateretur, cum cœo militibus,
 LX millia hostium assiduis eruptionibus vicit. Quinto
 itaque mense liberatis, Indiam in potestatem redegit.
 Vnde cum se reciperet, à filio, quem socium regni fece-
 rat, in itinere interficitur: qui non dissimulato parrici-
 dio, velut hostem, non patrem interfecisset, & per san-
 guinem eius currum egit: & corpus abiici insepul-
 tum iussit. Dum hæc apud Bactros geruntur, interim
 inter Parthos & Medos bellum oritur. Cum varius
 vtriusque populi casus fuisset, ad postremum victoria
 penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates,
 Mediæ Bacasin præponit: ipse in Hyrcaniam profici-
 citur. Vnde reuersus, bellum cum Elymæorum rege
 gessit: quo victo, hanc quoque gentem regno adiecit,
 imperiumque Parthorum à monte Caucaſo, multis po-
 pulis in ditionem redactis, vsque ad flumen Euphra-
 tem protulit. Atque ita aduersa valetudine arreptus,
 non minor Arsace proauo, gloriosa senectute decedit.

LIBER

3. Sogdianorum & Drangarita-
 norum] Scribe, Drangianorum.
 Voss.

5. Per sanguinem ejus currum
 eg.] Iunge Tullia exemplum apud
 Livium, l. 43. & Florum, l. 7. 3. vbi

Freinsb.

8. Elymæorum rege] De horum
 potentia & viribus, quibus freti
 parthorum imperia contemne-
 bant, Strabo libr. 16. pag. 512. 36.
 Bong.

- 1 Mithridatis, Parthorum regis filius & successor Phrahates à militibus interficitur.
- 2 Post Artabanum Mithridates cognomine Magnus, regnat, qui bellum infert Armenia; de cuius origine & primis regibus differit Iustinus.
- 3 Iasonis & Armenij Armenia conditoris elogia. Tigris fluij origo.
- 4 Mithridati ejecto Orodes successit, qui parricidiis & cladibus domi & foris exagitur.
- 5 Phrahatis, filij Orodis, horrenda parricidia & variae fortuna. Augustus ab eo captiuos Romanos & signa militaria repetit.

C A P. I.

- 1 **P**ost necem Mithridatis, Parthorum regis, Phrahates filius eius rex constituitur: qui cum inferre bellum, in ultionem tentati ab Antiocho Parthici regni, Syriae statuisset, Scytharum motibus ad sua defendenda reuocatur. Namque Seythæ in auxilium
- 2 Parthorum aduersus Antiochum Syriae regem, mercede sollicitati, cum confecto jam bello superuenissent, & calumnia tardius lati auxilij, mercede fraudarentur; dolentes tantum iis itineris frustra emensum, quum vel stipendium pro vexatione, vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo responso offensi, fines Parthorum vastare

C A P. I. 1. Post necem] Nex, raro exemplo de morte naturali. Nam in fine libri precedentis dicitur hunc fero decessisse. Ita Seneca Consol. ad Marciam c. 21. fin. Faci nobis sensum nostra necis

auferunt. Et Sueton. Cal. 5. 2. Post necem Consul Lepidi, quem morbo extinctum constat ex Floro lib. 3. fin. Bern.

Phrahates] Phrahates Parthorum rex VI.

vastare cœperunt. Igitur Phrahates, cum aduersus eos 3
 proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Hymerum
 quendam pueritiæ sibi flore conciliatum: qui tyrannica
 crudelitate, oblitus & vitæ præteritæ, & vicarij officij,
 Babylonios, multasq; alias ciuitates importune vexauit.
 Ipse autem Phrahates exercitum Græcorum, quem bel- 4
 lo Antiochi captum superbe crudeliterque tractauerat
 in bellum secum ducit: immemor prorsus, quod hostiles
 eorum animos nec captiuitas minuerat, & insuper in-
 iuriarum indignitas exacerbauerat. Itaque cum incli- 5
 natam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes
 transulere: & diu cupitam captiuitatis ultionem exer-
 citus Parthici, & ipsius Phrahatis regis cruenta cæde,
 exsequuti sunt.

CAP. II. In huius locum Artabanus, patruus ejus, 1
 rex substituitur: Scythæ autem contenti victoria, depo-
 pulata Parthia, in patriam reuertuntur. Sed Artabanus 2
 bello Thogariis illato, in brachio vulneratus, statim de-
 cedit. Huic Mithridates filius succedit: cui res gestæ 3
 Magni cognomē dedere: quippe claritatem parentum,
 æmu

3. Hymerum quendam] Athe-
 neo lib. x. est 1^{us} p^{er} p^{ro}ph^{et}am. Eum vide.
 Voss.

Pueritiæ flore] Claudian. in Eu-
 trop. 1. 342.

----- Parthica ferro.

Luxuries vixit nasci lanuginis
 umbram.

Seruaroque diu puerili flore
 coegit.

Arce retardatam Veneri seruire
 iuuentiam. Bern.

4. 5. Ipse autem Phrah. &c.] Non
 temere utendum milite qui causas
 habet cur animo sit à nobis alieni-
 ore. Polybius, 5. 54. pr. simile huic
 nostro proponit exemplum Mo-
 lonis, Sufianæ & Babylonis popu-
 lis, recens à se nec inopinata victo-
 ria subactis, infelicitate ventis ad-
 uersus Antiochum regem, à quo
 ipse antea defecerat. Bern.

CAP. II. 1. Artabanus patruus
 Artabanus Parthorum rex VII.

Contenti victoriâ] Mss. Fulden-
 ses, teste Modio, mire mira synta-
 xi, contenti victoriâ: cuius exem-
 plum vix aliud inuenias: nisi quod
 Claudius IC. etiam ita locutus est
 l. 37. §. nuptura. in fin. ff. de legatis.
 tertio: Quoniam in his expressit,
 ut contentus esset partem dimidia
 dote. Bern.

2. Thogariis] Ita libri veteres.
 quidam tamen Teogariis: unus
 Thocarum Tacnarios Scythicum ge-
 nus commemorat Plinius, 6. 17. &
 Toxætes Dionysius Periegetes, &
 Ptolemæus. Bong.

3. Mithridates] Mithridates Par-
 thorum rex VIII.

Claritatem parent.] Cicero Of-
 fic. 3. 13. Si qua ab inuente acate

- emulatione virtutis accēsus, animi magnitudine super-
 4 greditur. Multa igitur bella cum finitimis magna virtu-
 te gessit; multosque populos Parthico regno addidit.
 5 Sed & cum Scythis prospere aliquoties dimicauit, vltor-
 6 que injuriæ parentum fuit. Ad postremum Ortoadisti
 7 Armeniorum regi bellum intulit. Sed quoniam in Ar-
 meniam transitū facimus, origo eius paulo altius repe-
 8 tenda est. Neque enim silentio præteriri tantum regnū
 fas est, cum fines eius post Parthiam omnium regnō
 9 magnitudinem superent. Siquidem Armenia à Cappa-
 docia

*habet causam celebritatis & no-
 minis, aut à patre acceptam &c.
 Adde supr. Notam ad 29. l. 9.*

6. Ortoadisti] *Artaxasdes Ar-
 menia regis nomen est in Strabo-
 ne l. 11. & Plutarcho in Antonio c.
 66. De Armenia lege Strabonem l.
 11. Plinium, 6, 9. Dionysium & Eu-
 stathium: qui in magnitudine ab
 auctore nostro dissentiunt. Bong.*

7. Armenia] Armenia, regio Asiae
 inter Taurum & Caucasum mon-
 tes, à Cappadocia ad Caspium
 mare vsque protensa: ab Arme-
 nio Thessalo, Iasonis comite (in-
 quit Strabo, dicta. Major Armenia
 (inquit Plin. l. ix.) post Mediam ad
 Occidentem occurrit. Ea (vt ait
 Ptolemæus) à Septentrione Col-
 chidem habet, Iberiam & Alba-
 niam: ab Occasu magnum Euphra-
 tis cursum, qui Cappadociam, mi-
 norem Armeniam & Syriam Co-
 magenem relinquit: à dextris ab
 Oriente partem Hyrcani maris ac
 Mediam, ad quam montes Caspii
 assurgunt, à Meridie Mesopota-
 miam atque Assyriam Montes in
 Armenia sunt Moschici, qui su-
 pra partem Ponti ad Cappado-
 ciam se efferunt: variedrus, in quo
 fontes habent Euphrates & Ara-
 xes fluij: Anitaurus, qui ab Eu-
 phrate scissus, & Mediam percur-
 rens, postremo Albus appellatur:
 Cordica, ex quo Tigris oritur:
 Taurus ac Niphates, qui Mesopo-

tamiam atque Assyriam ab Arme-
 niis determinant. Caspii, qui ver-
 gunt ad Medos, & Caucaſi, qui
 Septentrionalia, Iberiam versus
 Albaniamque, concludunt. Flumi-
 na quatuor, Cyrus, qui, monte or-
 tus Caucaſo, & sinistris Iberiam
 Albaniamque dimittens, Arme-
 niam à dextris, in Hyrcanum de-
 fertur pelagus: Araxes, phasis, &
 Lycus, Tigris, Euphratesque. In
 Armenia pretiosum inter reliqua
 aromata nascitur Amomum. Ar-
 meniam Hebræi *Ararat* vocant.
 In ea ciuitas Artaxata insignis.
 Inde Armenij & Armeni dicti. Vi-
 de Ptolemæi tabulam Asiæ, 4. Plin.
 lib. 1. & Strab. 2. plura de Armenia
 apud Stephanum. In maiorem &
 minorem distinguitur, quarum
 partes ab Ortelio, diligenter ab
 Eustathio collectæ, enumerantur.

Armenia] Per Armeniam, regio
 Minni intelligi videtur, cuius sacra
 Scriptura meminit. quos, sicuti &
 persas, qui Teixera teste, iidem
 erant cum parthis, multa cum
 Phrygibus communia habuisse ve-
 risimile est. Armenos ideo Phry-
 ges genere esse testatur Step-
 hanus. Vnde & Herculem Chon siue
 Cæn, id est dominum, appellatum
 fuisse existimo. Phryges autem
 cum veteribus Germanis mul-
 ta habuere communia, sicuti
 Persæ, quia autem arca Noë
 fatali illo diluuiο Gordizis pri-
 mum

doctia usque mare Caspium undecies centum millia par-
ret; sed in latitudinem millia passuum septingenta por-
rigitur. cōdita est autem ab Armenio, Iasonis Thessali
comite: quem cum perditum propter insignem pericu-
losamque regno suo virtutē Pelias rex cuperet, denun-
tiata militia, in Colchos eum abire jubet; pellemque
arietis memorabilem gentibus reportaret: sperās inter-
itum viri, aut ex periculis tam longæ nauigationis, aut
ex bello tam profundæ barbariæ. Igitur Iason diuulga-
ta opinione tam gloriosæ expeditionis, cum ad eum
certatim

milium confedit montibus, inde
Phryges, qui iidem quoque cum
Armeniis, post diluuium non male
antiquissimi mortalium censur-
tur. *Thys.*

9. Undecies centum millia parēt.]
Rideas magnitudinem, quam tri-
buit Armeniæ. Sed hæc alibi. *Voss.*

10. Ab Armenio.] Armenium vo-
cant Strabo & Eustathius ex Ar-
menio, urbe Thessalia. Stephanus
ex Antipatro, Rhodium fuisse di-
cit. *Bong.*

Quem cum perditum &c.] His
illustrandis faciunt illa Valerij
Placii lib. 1. Argonaut. v. 29.

super ipsius ingens.
Instat fama viri, viriisque haud
laca tyranno.

Ergo anteire merui, iuuenom-
que exinguere pergit
Æsonium: letique vias ac tem-
pora versat. &c. *Bern.*

11. Iason.] Ille, qui primus longa
nauis maria tentauit, quanta nomi-
nis celebritate in omnium animis
versatur? quanto ambitu celebra-
tur? ut vere poetis fabularum
Oceanum reclusisse videatur.

Venam ne in nemore Pelio se-
curibus.

Casa cecidisset abiogna ad cer-
ram irabes.

Nē inde nauis inchoanda exor-
dium.

Cepisset, quæ nunc nominatur
nomine.

Argo, qua velli Argini delecti
viri.

Petebant illam pellem inaura-
tam arietis.

Colchis, imperio regis Pelia per-
dolum.] Longa enim naue Iasonem
primum nauigasse Philostephanus
auctor est, ut ait *plia. l. 7. c. 56.* Fuit

hæc πνυξοφόρος prima, in eam
cum Iasone quatuor & quinquaginta
Argonautæ sunt ingressi.
Hæc nempe erat illa delecta He-
roum manus, *βειδ. ὑπὸ βασιλ. ἡρώων.*

In hanc vnam flos totius Græciæ
coluit, Hercules, Castor, Pollux,
Dis geniti, alique reges & regum
filij, Vates Mopsus & Idmon, nau-
pegus Argus, celestes ipse Or-
pheus, navis magister & governa-
tor Tiphys. Denique nauiem ip-
sam fatidicam & humana voce lo-
cutam, in fabulis est. Habuit enim

πρῶτον ἐν τῇ δωδωνικῇ δέξεραι,
carinam è Dodonide quercu. Vn-
de & Ciceroni diuinum Argonau-
tarum vehiculum dicitur. Itineris
quoque stadiasmi, & cursus ita ac-
curate à Poëtis proditi sunt, tan-
quam singulos ex ipsorum diarjis
expressissent. per quæ maria qui-
bus ventis cucurrerint, quæ lito-
ra præteruecti sint, quos portus
intrarint, quæ freta transierint,
quæ promontoria & quorumnam
fluuiorum ostia præternauigau-
erint, ad quas gentes & nationes

certatim principes iuuentutis totius ferme Orbis cōcurrerent, exercitum fortissimorū virorum, qui *Argonau* cognominati sunt, comparauit: quem cum magnis rebus gestis incolumen reduxisset, rursus à Pelia filiis Thessalia pulsus, magna vi cum ingenti multitudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omnibus gentibus quotidie confluebat; comite Medea vxore, quam repudiatam, miseratione exilij rursus receperat, & Medio prinigno, ab Ægæo, rege Atheniensium, genito, Colchos repetiuit, socerumque etiam regno pulsum restituit.

¹ CAP. III. Magna deinde bella cum finitimis gessit; captasque ciuitates partim regno soceri, ad abolendam superioris militiæ injuriam, qua & filiam eius Medeam abduxerat, & filium Ægialium interfecerat, adjunxit; ² partim populis quos secum adduxerat, assignauit. Primusque humanorum post Herculem & Liberum,

qui

accesserint, quemadmodū in vltimum Euxini Ponti angulum penetrauerint, quis autem finis adeo difficilis expeditionis fuerit, ex Plinio facile intelliges: Is enim l. 27. c. 3. eas oras auri feraces esse tradidit. Vide Snellium in præfatione ad Tiphyn Barauum.

¹ 1. Principes iuuentutis] *Lueneru* hic de ciliitate dicitur: vnde mox hi ipsi fortissimi viri audiunt. Romanis *iuuiores* ex instituto Seruij, ad annum 45. vltra, *Seniores*: Dionys. Halicarn. 4. 20. & Liu. 1. 43. 1. Hinc Plin. in panegy. c. 8. Imp. Trajano *iuuentutem* tribuit; qui tamen agebat tum ætatis annum 44. Et c. 22. factis tribus ætatis gradibus, inquit: *re paruuli noscere, ostentare iuuenes, mirari senes.* Itemque c. 69. Consulatus Candidatos, *iuuenes* vocat: at illi vtique jam viri quomodo Suetonio Aug. 34. 3. Germanicus post susceptos jam aliquot libros, *iuuenis* dicitur. Ita Tibullo, 1. 4. 73. *iuuenis* est femina quadragessimū annum jam egressa. Nam adolescentiores vxores *puellas* appellari patet ex Ho-

ratio; Quid Seneca Quin & Pythagoras in Diog. Laërtio, virilis & constantis ætatis hominem *παλαι* vocauit. Et Herodianus sub initio lib. 4. Οἱ δὲ Συγκλητοὶ τῶν ἀρχαίων, *Senatores ordinis lectissimi iuuenes*, Bern.

¹² 12. Medea] Cujus historiam, præter Euripidem & Apollonium Rhod. habet Ouid. Metamorph. l. 7. Cicero de nat. deor. 3. 26. & pro lege Manli. c. 9. Bern.

Medo, quomodo cum Strabo Stephanus & Eustathius vocant, Bern.

C A P. III. 1. *Ægialium*] Hic Apollonio, & Straboni l. 7. est *Abisyrenu*. Bong.

² 2. *Herculem & Liberum*] Tota autem Herculis Historia ex Samsonis rebus expressa est. Herculis Nemeus Leo, nonne Samsonis Thimnathæus Leo est? Hydræ, Cætauri, Stympthalides aues, aliæque id genus, nonne Philistæorū impetus sunt? Quid duæ Herculis columnæ? nonne illæ duæ sunt, quas concussit, & per quas, quendam

velut

quæ reges Orientis fuisse traduntur, eam cæli plagâ domuisse dicitur. Populis quibusdam Frudium & Amphistratum, aurigas Castoris & Pollucis, duces assignauit. Cum Albanis fœdus percussit: qui Herculem ex Italia ab Albano monte, cum Geryone extincto, armenta eius per Italiam duceret, secuti dicuntur; quique memores Italicæ originis exercitum Cn. Pompeij bello Mithridatico *fratres* salutauere. Itaque Iasoni totus ferme Oriens, ut conditori, diuinos honores templaque constituit: quæ Parmenion, dux Alexandri Magni, post multos annos dirui iussit, ne cuiusquâ nomen in Oriente venerabilius, quam Alexandri esset. Post mortem Iasonis, Modius æmulus virtutis eius, in honorem matris,

Medeam

velut malorum Océanum, in Phlæstæos immisit? Fœda item Herculis apud Omphalem seruitus & effeminatio, ceteraque ejus libido, nonne Samsonis, in Gazza meretrice ac Dalila, petulantiam & seruitutem clamat? Mors in Oeta monte sponte ac ultro suscepta, de voluntario etiam Samsonis interitu, non omnino nihil significat. *Serar.* Ita & August. xviii. C. v. De i, 19. Philostr. de Hæres. c. viii. Otho Frising. 1. 25. & alij.

Herculem] Sicut Moyses est Genesius Liber: ita Iosua Hercules Phœnicus. Quem Phœnices ob stupendas victorias ita nominarunt. Nam uterque cum gigantibus prælia commisisse dicitur in Arabia & Syriâ. Nec ætas Herculis & Iosue discrepat. *Eusebius* in Chronicis. Tantum ne intelligatur Thebanus ille, sed alter Orientis, quæ Aegyptium vocare possumus, quia in Aegypto natus: Indicum, hoc est, Arabicum, quia hic res tantas gessit: cum Tyrium siue Phœnicium, quia res ab eo gestas Tyrij Herculi suo transcripsero. Eum autem non aptiori nomine dixeris quam Cananum, à deuicta terra Canaan: vel Aegyptio Cananum. Vide magnum Vossium,

7. de Idololatria, xxvi.

Calij An soli legendum? *Fr.*

3. *Frudium & Amphistratum*] Straboni & Eustathio Πρωκτ. κ. Αμπίστρου, οὐκ ἔστι Διὸς ἔργον ἡνίκων, à quibus populi isti *Heniochi* dicti Solinus c. 20. Amm. Marcellin. 22. 15. *Amphirius & Telchius Spartani, auriga Castoris & Polluci.* B. Antiquitus impressi *Ithyrium* habent. manifestis vestigijs veræ lectionis, quæ est *Rhecium*. Salmasius in Solin. 193. E. 1. Bern.

4. *Qui Herculem*] Tacitus Annal. 6. 34. Hiberos & Albanos Thessalis ortos scribit. B. plinius; 6. 13. m. Nostro propi^o accedens, *Albanos ortos ab Iasone* dicit. Bern.

Albano monte] Alij ab Albano flumine dictos existimant; non ergo à capillorum canitie, ut nugatur Solinus.

5. *Templaque construi*] Ιασονεία vocat Strabo, & Ιασονεία ἡρώεα, Barbaris eximie culta: quæ multa reguli euerterunt: Parmenion autem id, quod erat Abderis, diruit. B. De his capiendus Tacitus, 6. 34. 6. *Multa de nomine Iasonis* (scil. appellata templâ cellaque) celebrari. Bern.

Medeam urbem condidit; regnumque ex nomine suo Medorum constituit, sub cuius maiestate Orientis postea imperium fuit. Albanis vicinæ Amazones sunt: quarum reginam Thalestrem concubitum Alexandri petisse, multi auctores prodidere. Armenius quoque & ipse Theffalus, vnus de numero ducum Iasonis, recollecta multitudine, quæ amisso Iasone rege passim vagabatur, Armeniam condidit: à cuius montibus Tigris fluius modicis primo incrementis nascitur: interiecto deinde aliquanto spatio, sub terras mergitur; atque ita post quinque & viginti millia passuum grande iam flumen in regione Sophene emergit, ac sic in paludes Euphratis recipitur.

CAP. IV. Igitur Mithridates rex Parthorum, post bellum Armeniæ, propter crudelitatem à senatu Parthico, regno pellitur. Frater eius Orodes, cum regnum vacans occupasset, Babyloniam, quo Mithridates confugerat, diu obsidet: & fame coactos, in deditionem oppidanos compellit. Mithridates autem fiducia cognationis, vltro se in potestatem Orodis tradit. Sed Orodes plus hostem, quam fratrem cogitans, in conspectu suo

7. *Thalestrem*] De qua sup. 24. 33. & 12. 35. Bern.

9. *Tigris*] Præter Strabonem, lege Plinium, 6. 27. & Solinum cap. 40. & libellum Plutarchi de fluuiis B. Adde Diodorum, 19. 17. Curtius, 4. 9. 33. à celeritate fluxus ita dictum ait, quia Persica lingua *Tigim* sagittam appellant. Bern.

Sub terras merg.] Huiusmodi fluminum, terras subeuntium, & post longius interuallum emergentium, exempla vide apud Plinium, 2. 103. pr. & 3. 16. pr. Strabonem lib. 6. pag. 190. 1. Curtium, 6. 4. 6. & c. Bern.

Sophene] Asiæ regio, vbi Tigris emergit, postquam xxy millia pas-

suum sub terras immerfus. *Sophene* est Ptolemæo.

CAP. IV. 1. *A senatu Parthico, regno pell.*] Est qui interpretetur à senatu (scilicet Romano) Mithridatē depulsum Parthico regno, verum non dubie senatu Parthico legendum, de quo sup. 41. 2. 2. Bern.

2. *Orodes*] Parthorum rex, quem Plutarchus Hyroden vocat.

Orodes] Ab hoc fratrem regno pulsum scribit Appianus in Parthica & Syriaca historia: sed in hac *Hædne* editum est. Plutarcho in Crasso dicitur *Υρῶδης* in Antonio cap. 29. *Ηρόδης*. Bong.

4. *Plus hostem, quam* & c.] Simile fere

suo trucidari eum iussit : & post hæc bellū cum Roma-
 nis gessit, Crassumque imperatorem cum filio & omni
 exercitu Romano deleuit. Huius filius Pacorus missus
 ad persequendas Romani belli reliquias, magnis rebus
 in Syria gestis, in Parthiam patri suspectus reuocatur :
 quo absente, exercitus Parthorum relictus in Syria, à
 Cassio quæstore Crassi, cum omnibus ducibus trucidat-
 ur. His ita gestis, non magno post tempore, Romanis
 inter Cæsarem Pompeiumque ciuile bellum oritur : in
 quo Parthi Pompeianarum partium fũere, & propter
 amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico iunctam,
 & propter Crassi necem, cuius filium in partibus Cæsa-
 ris esse audierant : quem ultorem patris victore Cæsare
 futurum non dubitabant. Itaque victis partibus Pom-
 pianis, & Cassio & Bruto auxilia aduersus Augustum &
 Antonium misere : & post belli finem rursus Pacoro
 duce, inita cum Labieno societate, Syriam & Asiam va-
 stauiere ; castraque Ventidij, qui post Cassium absente
 Pacoro exercitum Parthicum fuderat, magna mole ag-
 grediuntur. Sed ille simulato timore, diu continuit se,
 & insultare Parthos aliquantisper passus est. Ad postre-
 mum in securos lætosque partem legionū emisit : qua-
 rum impetu fusi Parthi, in diuersa abiere. Pacorus cum
 fugientes

ferē in Tacito, 12. 14. 8. Adde No-
 tam ad 19. 2. 6.

4. *Crassumque*] præter Plutarchi
 Crassum, de hoc bello videndi,
 Lii, epit. 106. Appianus, Parthic.
 Florus, 2. 11. Eutropius, 6. 31. Oro-
 sius, 6. 13. Tangit etiam Plinius, 2.
 56. & 5. 25. Lucanus, passim : pro-
 pertius, 4. 6. 83. Bern.

5. *Huius filius Pacorus missus.*]
 Hoc ipsum quoque testatur Cicero
 ad Atticum. Sed perperam apud
 eum hoc Orodi tribuitur, non fi-
 lio eius Pacoro : Verba eius lib.
 4. Epist. xxi. *Maximum bellum im-
 pender.* Nam & Orodes, regis Par-

thorum filius, in prouincia nostra
 est, &c. Sed scribendum erat ; Nam
 & Orodis regis Parthorum filius,
 &c. Nihil certius. Voss.

A *Cassio*] Lege Ciceronem ad
 Attic. 5. 20. Orosum, 5. 13. patercu-
 lum 2. 46. De racoro à Ventidio
 cæso Plutarchus in Antonio : Ap-
 pianus in Parth. alij. Bong.

8. *Simulato timore*] Captus arte
 sua Parthus. Nam ea gens præter
 armorum fiduciam callida, simu-
 lac repudiationem. Florus, 4. 10. 3.
 Cuius strategematis exemplum in-
 signe vide apud Cæsarem de bell.
 Gall. 3. 18. & 19. Bern.

10. *Venti*

fugientes suos abduxisse secū legiones Romanas putaret, castra Ventidij, veluti sine defensoribus, aggreditur.
 10 Tum Ventidius reliqua parte legionum emissā, vniuersam Parthorum manū cum rege ipso Pacoro interfecit: nec vllō bello Parthi vmq̃a maius vulnus acceperunt. Hæc cum in Parthia nuntiata essent, Orodes pater Pacori, qui paulo ante vastatam Syriam, occupatam Asiam à Parthis audierat, victoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, repente filij morte, & exercitus
 12 clade audita, ex dolore in furorem vertitur. Multis diebus, non alloqui quemquam, non cibum sumere, non
 13 vocem mittere, ita vt etiam mutus factus videretur. Post multos deinde dies, vbi dolor vocem laxauerat, nihil aliud quā Pacorum vocabat: Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cū illo consistere:
 14 interdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post lōgum deinde luctum, alia sollicitudo miserādum senem inuadit, quem ex numero xxx filiorum in locum Pacori regem destinet. Multæ pellices, ex quibus generata tanta
 15 iuuentus erat, pro suis quæque sollicitæ animum senis obsidebant. Sed fatum Parthiæ fecit, in qua jam quasi
 16 solenne est, reges parricidas habere, vt sceleratissimus omnium, & ipse Phraates nomine, rex statueretur.

CAP. V.

10. *Ventidius*] Tacitus Germ. 37. 7. *Infra Ventidium deiectus Oriens.* Quo dicto non obscure cladem illam Parthicam exaggerat à Ventidij victoris ignobilitate, de qua Agellium, 15. 4. vide. Ceterum de hoc bello Livius, epit. 127. & 128. Paternulus, 2. 78. Florus, 4. 9. Val. Max. 6. 9. 9. Plutarchus. Antonio: Appianus, Parthic. Eutropius, 7. 3. Orosius, 6. 18. alij. Bern.

11. *Repenē filij morte*] Plutarchus paulo aliter refert.

16. *So lenne est reges parric hab.*

Vt hodie in Turcico imperio, quod illi quasi successit. Bern.

Phraates] *Phraorien* vocat Plutarchus in Antonio c. 49. quem lege, & Appianum. Totus hic locus explicat quod Horatius Ode 2. l. 2. ait.

Reddizum Cyri solio Phraaten. & quod Ode 26. lib. 1.

Quid Tiridatem terreat, vnice Securus.

Quod primus notauit Glareanus, non tam ineptus quam eum quidam haberi voluit. Bong.

CAP. VI.

CAP. V. Itaque statim, quasi nollet mori, patrem
interfecit: fratres quoque xxx trucidat: sed nec in filiis
cessant parricidia. Nam cum infelto sibi optimates
propter assidua scelera videret, ne esset qui nominari rex
posset, adultum filium interfici iubet. Huic Antonius,
propter auxilium aduersus se & Cæsarem latum, bellum
cum sedecim validissimis legionibus intulit: sed graui-
ter multis præliis vexatus, à Parthia refugit. Qua victo-
ria insolentior Phrahates redditus, cum multa crudeli-
ter consuleret, in exilium à populo suo pellitur. Itaque
cum magno tempore finitimas ciuitates, ad postremum
Scythas precibus fatigasset, Scytharum maximo auxilio
in regnum restituitur. Hoc absente, regem Parthi Ti-
ridatem quendam constituerant: qui, audito aduentu
Scytharum, cum magna amicorum manu ad Cæsarem,
in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem, profu-
git, obsidem Cæsari minimum filium Phrahatis ferens,
quem negligentius custoditum rapuerat. Quo cogni-
to, Phrahates legatos statim ad Cæsarem mittit,
seruum suum Tiridatem, & filium, remitti sibi postu-
lar. Cæsar & legatione Phrahatis audita, & Tiridatis
postulatis cognitis (nam & ipse restitui in regnum
desiderabat, *inru Romanorum futuram Parthiam affir-*
mans, si eius regnum muneris eorum fuisset) neque Ti-
ridatem dediturum se Parthis dixit, neque aduersus
Parthos Tiridati auxilium daturum. Ne, tamen per omnia
nihil

CAP. V. 1. Trigena } In mss. est
omnes triginta, quod probò: nec
obstat quod obicitur, n̄ triginta
esse ex inepta glossa, cum Phra-
hates ipse fuerit vnus de trigin-
ta. Nam vt Ian. Rutgersius Var.
Lect. 1. 8. demonstrat, in antiquis
scriptoribus nouum non est, vt,
quoties alicuius sodalitiij sit men-
tio, etsi vnum nominando, eum è
numero reliquorum exceperit vi-
deantur, postea tam en vniuersum
socius collegij nu meram ita po-

nant; quasi is, quem exceperat, in-
cluderetur. Exēpla vide 1. Corinth.
15. 5. Val. Max. 9. 2. 6. ext. ex corre-
ptione indicata supr. 1. 9. 9. item
Rutil. Nomatian. v. 300. Bern.

3. Antonius &c. } Præter Plutar-
chi Antonium, vide Liu. epit. 130.
Florum, 4. 10. Appianum, Parthic.
Eutropium, 7. 7. Orosiū, 6. 19. aliof-
que. Bern.

5. Maximo } Freinshem, maxime,
scilicet præ finitimis ciuitatibus
placet. Bern.

nihil à Cæsare obtentum videretur, Phrahati filiū sine pretio remisit; & Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi iussit. Post hæc finito Hispaniensi bello, cum in Syriam ad componendum Orientis statum venisset, metum Phrahati incussit, ne bellum Parthiæ vellet inferre. Itaque tota Parthia captiui ex Crassiano siue Antonij exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed & filij nepotesque Phrahatis obsides Augusto dati: plusque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quam armis alius imperator facere potuisset.

11. *Tota Parthia*] Meminit Strabo lib. 6. & 16. Suetonius in Octavio, cap. 21. Horatius Oda ult. lib. 4. de Augusto: *Et signa nostro re-*
stituit laui, &c. Suetonij locus confirmat antiquam scripturam Crassiano. Vulgo enim legitur Cas-

siano. Bong.

12. *Magnitudine nominis sui* &c.] Hoc scilicet est, fama bella profigare, apud Tacitum Germ. c. 13. Quia de re Gruteri dissertationem 7. ad Tacit. operæ pretium est inspicere.

LIBER XLIII.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Romani imperij initia. Urbis origo. primi Italia cultores & Reges.*
- 2 *Rhea Numitoris filia Remum & Romulum parit, qui mira quadam ratione educati emergunt.*
- 3 *Romaque condita senatus constitutus, rapta Sabina: vicini subacti. Phocenses Tarquinij temporibus Massiliam condunt, Liguribus inuidentibus.*
- 4 *Varia Massiliensium fortuna, & felices successus.*
- 5 *Massiliensium bella & fœdera. Eorundem benivolentia & munificentia in Romanos.*

CAP. I.

PArthicis, Orientalibusque, ac totius propemodum Orbis rebus explicitis, ad initia Romanæ urbis Trogus, velut post longam peregrinationem, domum reuertitur: ingrati ciuis officium existimans, si, cum omnium gentium res gestas illustraret, de sola tantum patria taceat. Breuiter igitur initia Romani imperij perstringit: vt nec modum propositi operis excedat, nec vtique originem Urbis, quæ est caput totius orbis, silentio prætermittat. Italiæ cultores primi Aborigines fuisse, quorum rex Saturnus tantæ iustitiæ fuisse traditur, vt neque seruerit sub illo quicquam, neque quicquam priuatæ rei habuerit: sed omnia communia, & indiuisa omnibus fuerint, veluti vnum cunctis

Cap. I. I. Officium] Fortasse melius *iudicium* dixisset. Nullum enim ingratitude officium est. *Freinb.*

2. Caput totius Orbis] Liuius, l. 16. 7. & 21. 30. 11. Roma caput Orbis terrarum.

3. Aborigines] Hos describit Salustius Catil. 6. *genus hominum agreste, sine lege, sine imperio, liberum atque solutum.* Lucem adferet huic toti loco Dionysius, Halic. l. 1. 10. & seqq. Bern.

Aborigines] Ita *ἀυτοχθόνες* appellati. Gloss. Vet. Aborigines *ἀυτοχθόνες*, *Αὐτοχθόνες*, Aborigo, indigena, patricius. Ab origine in eodem Glossario exponitur *δὲ αὐτοχθόνες*. Hanc itaque gentem Italianam propter antiquitatem, & quod in regione sua genuina fuerit, dictam credo. Alioqui Aborigines in genere cuiuscunque regionis indigenæ appellantur. Hinc Tertullianus l. de anima: Inuicimus etiam apud commentarios humanarum antiquitatum, paulatim humanum genus exuberasse, dant Aborigines vel

vagi, vel extorres vel gloriosi quique occupant terras, vt Scythæ parthicas, vt Menidæ veloponne-sum, vt Athenienses Asiam, vt phryges Italiam, vt Phœniceæ Africam. Coler. Recte itaque Stephanus Aborigines antiquissimos Italiæ populos, qui agrum illum Romanum tenuerunt, ita distos refert, quod absque origine & veluti à terra nati essent, id est, indigenæ essent. Secus atque Dionysius, qui à Græcis oriundam hanc nationem existimat. Vide *Cluverium*.

Saturnus] Ideo ærarium Romæ volebant esse in templo Saturni.

Saturnus] Idem à nonnullis cum Noacho creditur. Atque ideo fictus latuisse. *Ἰνδ*, *Sachar*, idem est quod latere.

Indiuisa omnibus] Tibullus, l. 3. 47. de Saturnio regno.

Non domus vlla fores habuit: non fixus in agris

Qui regeret cereis finibus arua lapis.

Adde Macrobijum Saturnal. l. 8. Bern.

4. Satur

cunctis patrimonium esset. Ob cuius exempli memoriam cautum est, ut Saturnalibus exæquato omnium iure passim in conuiujs serui cum dominis recubant. Itaque Italia, regis nomine, *Saturnia* appellata est: & mos in quo habitabat, *Saturnius* in quo nunc veluti à Ioue pulso

4. *Saturnalibus*. J. Descendunt & hinc Saturnalia Saturni festæ, quæ celebrari solebant mense Decembri, qui inde Genialis dictus *Festorum* 4. At vno tantum die antiquitus, hoc est, decimo-quarto Calendæ. Ianuarij. Nam cum C. Cæsar duos dies adiecit huic mensi, decimo sexto celebrari cœperunt. Qua de causâ, cum vulgus ignoraret certum Saturnaliorum diem, aliquibus ea cum Cæsare celebrantibus 16. *Calend.* alijs more veteri 14. *Cal.* cœpta sunt celebrari pluribus diebus, & primum quidē 3. sicut Augustus iussit in legibus iudicialijs, inde 7. diebus, è quibus, 5. tantū habebantur festi. Saturnalia autē hæc multis sæculis præcessisse cunabula vrbs Romanæ, auctor est Macrobius. Probat enim Philochori testimonio, Cecropem primum Saturno & Opi, seu frugum ac fructuum repertoribus, aram in Attica statuissē, eos autem Deos pro Ioue & Terra coluissē, atque adeo instituisse, ut frugibus ac fructibus coactis vincerentur patres familias vna cum seruis, cum quibus patientiam laboris in rure colendo tolerauerunt: Delectari enim Deum honore seruorum, cōtemplatione laboris. Græci festos hos dies *Κρόνια* dicebant, quo vocabulo antiquissimus poëta L. Accius in suis poematibus est usus. Hisce diebus iocorū atque lætitiæ plenius piaculum erat sumere bellum, aut pœnas à nocente exigere. Domini excipiebant seruos liberalibus conuiujs, ipsimet seruilibus fungentes muneribus. Quinimmo mancipijs quidvis libere loqui licebat. Athenæus eandem consuetudinem & morem prodit libro

13. his verbis: *Κρόνια* ἡμεῖς ἐθῶς ἐστὶ ῥωμαίων πατρὸν ἐστὶν τὸς οἰκίας ἀνδρὲς τὰς τῶν οἰκίας ἀναδελφούς, καὶ τῶν γυναικῶν. Ad hunc Saturnaliorū morem & libertatē alludit etiam Horatius lib. 2. *Satyr.* 2. hoc modo: *Age, libertate Decembri* (Quando ita maiores voluerunt) *utere, narra.*

Lucianus in τοῖς ἐπὶ Κρόνιον, Saturnum sic loquentem inducit: *ὅτι διὰ τὸ τὸ ἀπαντᾶν τὸν Κρόνον, καὶ τὰς παῖδας, καὶ ἰστορίας πᾶσι καὶ δούλοις, καὶ ἐλευθέροις, ἐστὶς τὸ ἐπ' ἐμὰ δῶλόν ἡν.* Quin eo tempore pileos, libertatis signum, gestabant serui, & calceis ingenuorū induebantur, esse Porphyrio. Quapropter recte Catullus ad C. Licinium Caluum Saturnalia optimum diē appellat, utpote representantē imaginē aurei istius sæculi, quod Saturno regnante fuisse dicitur. Nec omittendū, in Liberalibus cū Poëtis alia generatū in primis veteres comœdias, in quibus perstringebant hominū vitia, fuisse adhibitæ. Simili festiuitate fere sunt vsi Cretenses in Mercurialibus suis, in Pelorijs Thessali, Athenienses in Antisterijs. Existimāt eruditi originē traxissē hoc festū ex Scenopegijs populi Iudaici, quæ agitabatur ab illis mense Thifri septē dierū spatium, collectis & recōditis in horrea fructibus, quo tempore tam seruis, quam liberis, sobrietatis feraciter epulari cum lætitiâ fuit concessum, ut constat ex 25. *Leuit.* & 16. *cap.* v. *eueron.* Fungens.

5. *Saturnia* &c. J. Vide Tertull. Apolog. cap. 10. f. Macrobi. Saturnal. 1. 7. Bern. 6. Pal

pulso sedibus suis Saturno, Capitolium est. Post hunc tertio loco regnasse Faunum ferunt, sub quo Euander, ab Arcadiæ vrbe Pallanteo, in Italiam cum mediocri turba popularium venit: cui Faunus & agros, & montem, quem ille postea *Palatium* appellauit, benigne assignauit. In huius radicibus templum Lyceo, quem Græci *Pana*, Romani *Lupercum* appellant, constituit: ipsum Dei simulacrum nudum, caprina pelle amictum est, quo habitu nunc Romæ Lupercalibus decurritur.

Fauno

6. *Pallanteo*] Stephanus: *Palatium vrbs Arcadiæ*. De Palatio vide Virgilium, 8. *Aeneid*, Varro- nem, 4. de ling. Lat. & Festum. Ouidij. Fastos: Propertij lib. 4. *Bong.*

7. *Lyceo*] Ouid. Fastor. 2. 424. *Faunus in Arcadia templa Lyceum habet.*

Nudum] Hæc ἀνὰ γυῖα videri queant. non sunt tamen. Senec. de Benef. 5. 13. *Qui male vestitum & pannosum vidit, nudum se vidisse dicit*: Tacit. Germ. c. 20. *In omni domo nudi: hoc est, explicite credere* Gall. 6. 21. *Pellibus aut paruis renouum regumentis veniunt*; magna corpora parce nuda.

Lupercalibus] Placuit Varroni inde arcescere nomen, quod *Luperci* sacra facerent in *Lupercali*. Est enim *Lupercal*, esse *Serui*, spelunca sub monte Palatino, in qua capro luebatur, id est, sacrificabatur. De origine tamen *Lupercalium*, varia traduntur ab aucto- ribus. Sunt namque qui ab Euan- dro ex Arcadia in Italiam transla- ta affirmant, Dionysius, Liuius, Plutarchus, & multi alij. Nonnulli instituta & celebrata primum à Romulo & Remo tradunt, pro- pter factam sibi ab avo Numitore vrhis in monte Palatino conden- dæ potestatem, quam causam ex- plicat Valerius Maximus, libro 2. his verbis. *Lupercalium mos à Ro- mulo & Remo est inchoatus, cum, lacticia exsultantes, quod hu- numque avum, rex Albanorum, eo*

loco, ubi educati erant, urbem com- dere permiserat sub monte Pala- tino, horum Faustuli educatoris sui, quem Euander Argivus con- fecraverat sacrificio factæ, caesis- que capræ, epularum hilaritate ac vino largiore profecti, diuisa pasto- rali turba, cincti pellibus immola- tarum hostiarum, iocantes, obuios perierunt, cuius hilaritatis memo- ria annua circueferiarum reper- tur. Plutarchus quoque alias scri- bit, lustrationis causa instituta vi- deri posse, eo quod sicut diebus fa- lis mensis Februarij, qui nomē ab expiationibus habet. Ouidius in *Fastis* eo refert, quod Romani be- neficii memores præstiti à lupa, in educandis infantibus, Romulo & Remo, templū illi extruxerint ad hunc *Ruminalem*, quod est appel- latum *Lupercal*. Sic enim ait:

*Ille loco nomen fecit, locum ipse
Lupercal,
Magna dati nutritrix præmia læ-
tis habet.*

Templi huius sacerdotes, auctore Varrone, dicebantur *Luperci*, qui nudi re diuinā agebant, perque vi- cos vrhis, & compita discursantes pellib⁹ in scuticas dissectis obuias quasque feminas verberabant, ita eas scœdās fieri existimantes. Vnde & *Crepas* appellat Fest⁹ a crepitū pellentiarū. Sed enim aliqui rursus (ne id negligā) dicta voluerūt *Lupercalē* à lupis arceāis, quod cele- brato sacrificio tali in Panis hono- rē, qui est di⁹ Lyceus, lupi arce-

rentur.

8. Fauno fuit vxor nomine Fatua, quę assidue diuino spiritu impleta, velut per furorē, futura pręmonebat. Unde adhuc, qui inspirari solent, *fatuari* dicuntur. Ex filia Fauni & Hercule, qui eodem tempore extincto Geryone, armenta victorię pręmia per Italiam ducebat, stupro cōceptus Latinus procreatur. Quō tenētē regnum, Aeneas ab Illo, Troja à Gręcis expugnata, in Italiam venit: statimque bello exceptus, cum in aciem exercitum

rentur à pecoribus & stabulis. Scribunt enim Plutarchus & Liuius, cum Euander solenne hoc sacrificium intulisset in Italiam ex Arcadia, benigne illi Faunū mōrem & agros assignasse, inque illius radicibus constitutū Lyceo templū, vbi nudum conspiciebatur Dei simulacrum, pelle amictum caprina, quo habitu currebant Romę in Lupercalibus. Proprium erat ejus celebritatis, vt Luperci immolarent canem, vel expiationis gratia, quod Gręci canes adhiberent ad expiandum, vel in gratiam lupę, quę Romulum ac Remum creditur enutrisse, vel denique quod sacrificium fieret Pani, cui propter greges amicus est canis. Sciendum insuper agitata fuisse Lupercalia, 15. Calend. Martij, (Lycea nomināt Gręci) eorumque diem veteres februatam dixisse. Nec tantum Luperci ea celebrabant, verum & alij quandoque viri, virisque permixtę mulieres. Quapropter scribit Plutarchus, Anconium nudum in Lupercalibus fuisse vultum per urbem. Diu durasse Romę hanc superstitionem constat, quamquam abolitam, tandem restituit Augustus, suscepto Pontificatu maximo, vt scribit Suetonius, vicitque curre imberbes. Ferias etiam has fuisse statuas, vt Agonalia & Carmentalia annotat Macrobius. *Fungeris.*

8. *Fatua*] Soror eademque coniux Fauni; quam *Fatuam* nominatam tradit C. Bassus, quod mulie-

ribus fara canere consueuisset, vt Faunus viris. Lactantius lib. 1. Vide Seruium in illud Aeneid. 6. 775.

--- *castrumque Inui, Bolamque, Coramque.*

Et Aen. 7. 47.

Hunc Fauno & nympha genitum Laurente Marica.

Accepimus. -----

Quo loco Virgilius à Trogo dissidet, facit enim Latinum Fauni & Maricę filium. B. Sed quis in hisce talibus à poëta juratores exigat, cum etiam historici inter se non conueniant? Bern.

Velut per furorem] Seruius ad illud Virgilij Aen. 3. 443.

Insanam vatem adspicies, quę rube sub ima,

Fara canit.

Insanam, hoc est, deo plenam, & vaticinatricem, à Gręcorum *iraētum*, etymologia, qui *μαρτυρ* & *δορ* ἢ *μαρτυρ* appellauerunt. Nam supra sensus humanos intelligentia, furor & insania dicitur, teste Cicerone de diuinat. 1. 31. Hinc pręstantissima rei nomen nostri à diuis, Gręci (vt Plazo interpretatur) à furore dixerunt. prorsus furoris diuinationem Sibyllini maxime versibus contineri arbitrari. Sape Picus Mirandula l. 9. de pręnotione, futura pręnosendi & reuelandi munus feminis pręmaribus ideo datum arbitratur, quod magis fatuus ille sexus sit. Exempli sunt in Tacito, 14. 32. 2. Curtio, 8. 6. 22. Zonara Leone Armenio, & passim, Bern.

citum eduxisset, ad colloquium vocatus, tantā admirā-
tionem sui Latino præbuit, ut & in societatem regni re-
ciperetur; & Lavinia in matrimonium ei data, gener
ascisceretur. Post hæc cōmune utriusque bellum aduer-
sus Turnū Rutulorum regem, propter fraudatas Lavi-
niæ nuptias, fuit: in quo & Turnus & Latinus interie-
runt. Igitur cum Æneas iure victoriæ utroque populo
potiretur, urbem ex nomine vxoris *Lavinia* condidit.
Bellum deinde aduersus Mezentium, regem Etrusco-
rum, gessit, in quo cum ipse occidisset, in locum eius
Ascanius filius successit: qui Lavinio relicto, longā Al-
bam condidit, quæ trecentis annis caput regni fuit.

CAP. II. Post multos deinde vrbis huius reges, ad
postremum Numitor & Amulius regno potiti sunt. Sed
Amulius cum ætate priorem Numitorem oppressisset,
filiam eius Rheam in perpetuam virginitatem, ne quis
vindex regni sexus virilis ex gente Numitoris oriretur,
demersit: addita iniuriæ specie honoris, ut non damna-
ta, sed sacerdos electa videretur. Igitur clausa in luo
Marti sacro, duos pueros, incertum stupro an ex Marte
conceptos, enixa est. Quo cognito, Amulius multipli-
cato metu prouentu duorum, pueros exponi iubet; &
puellam vinculis onerat, ex quorum iniuria decessit. Sed
Fortuna origini Romanæ prospiciēs, pueros lupæ alen-
dos

13. Trecentis annis J. Virgilius
Aen. 1. 276. de Albano regno:

*Hic iam trecentum totos regna-
bitur annos.*

Strabo tamen lib. 5. pag. 158. 46.
quadringentos annos ab Albæ con-
ditu ad Amulii Numitoremque,
postremos Albæ reges, numerat.
Bern.

CAP. II. 2. Filiam eius Rheam J.
Quæ & Silvia. Apud Aelianum
var. 7. 16. mendose legitur *Σελία*
pro *Σιλvia*. Quæ hic de vrbis
origine referuatur, peruulgata

sunt. Bong.

Rheam J. Vocata & fuit Silvia &
Ilia. Vnde Scholiastes Iuuenal. ad
sat. 9. *Calendis Martiis*, quibus Iu-
nonis sacra celebrantur à Roma-
nis, quia tunc Ilia compressa est
à Marte, nam tunc *Matronalia*
sunt.

Addita iniuria specie honoris. J.
Lege *addita iniuria*, vel, *addita*
iniuria specie honoris. Voss.

5. *Fortuna origini Rom. prosp.* J.
Manilius Astron. lib. 4. princ. ostē-
surus, quod

dos obtulit: quæ amissis catulis, distenta vbera exina-
 6 nire cupiens, nutricem se infantibus præbuit. Quam
 sæpius ad paruulos, veluti ad catulos, reuenteretur, rem
 Faustulus pastor animaduertit, subtractosque feræ, in-
 7 ter greges pecorū agresti vita nutriuit. Martios pueros
 fuisse, siue quod in lupo Martis enixi sunt, siue quod à
 lupa, quæ in tutela Martis est, nutriti, velut manifestis
 argumentis, creditum. Nomina pueris, alteri *Remo* alteri
 8 *Romulo* fuisse. Adultis inter pastores, de virtute quoti-
 diana certamina, & vires & perniciatē auxere. Igitur
 9 cum latrones à rapina pecorum industrie frequenter-
 que summouerent, Remus ab iisdem latronibus captus,
 veluti ipse esset, quod in aliis prohibebat, regi offer-
 tur: crimini datur, quasi greges Numitoris infestare
 solitus esset. Tunc à rege Numitori in vltionem tradi-
 10 tur. Sed Numitor adolescentia iuuenis permotus, & in
 suspicionem expositi nepotis adductus, cum eum nunc
 lineamentorum filix similitudo, nunc ætas expositio-
 nis temporibus congruens, auxilium tenerent, repente
 Faustulus cum Romulo superuenit: à quo, cognita
 origine puerorum, facta conspiratione, & adolescen-
 tes in vltionem maternæ necis, & Numitor in vindi-
 ctam erepti regni armantur.

11 CAP. III. Occiso Amulio, regnum Numitori re-
 stituitur, & vrbs Romana ab adolescentibus condita.

Tunc

*Fata regans orbem, cœca stent
 omnia lege.*
 postea subijcit.

*Ar nifi fata darent leges vira-
 que necisque,*

*Fugissent ignes Æneam, Troja
 sub vno.*

*Non eversa viro fasces vicisset in
 ipsis,*

*Aut Lupa proiectos nutritur
 Marcia fratres Bern.*

CAP. III. 1. Vrbs Romana] Se-
 quitur auctor noster vulgatam
 opinionem, etsi nonnulli, inter
 quos & Sallustius, tradant ab Æ-
 nea vna cum comitibus conditam

esse Romam. Solinus: Heraclidi, in-
 quit, placet, Troja capta, quoddam
 ex Achilæ in ea loca, vbi nunc
 Roma est, deuenisse per Tyberim:
 deinde suadente Romæ, nobilissi-
 ma captiuarum, quæ his comes
 erat incensarum, poluisse sedes,
 struxisse mœnia, & oppidum ab ea
 Romen vocauisse. Agathocles scri-
 bit, Romen non captiuam fuisse, vt su-
 pra dictum est: sed Alcanio natam,
 Æneæ neptem, appellationis istius
 fuisse causam: cui multorum sen-
 tentiis ad stipulantur Dionysius l.
 1. & Festus, Cato in lib. Originum
 Cicero, Liuius, Plutarchus, & alij.

volunt.

Tunc & senatus centum seniorū, qui *Patres* dicti sunt, constituitur: tunc & vicinis connubia pastorum dedit-
gnantibus, virgines Sabinæ rapiuntur, finitimisque po-
pulis armis subjectis, primum Italiæ, & mox Orbis im-
perium quæsitum. Per ea adhuc tempora reges hastas
pro diademate habebant, quæ Græci *sceptra* dixere.
Nam & ab origine rerum, pro diis immortalibus vete-
res hastas coluere: ob cuius religionis memoriam, ad-
huc deorum simulacris hastæ adduntur. Temporibus
Tarquinij regis, ex Asia Phocensium iuventus, ostio
Tiberis inuecta, amicitiam cum Romanis junxit: inde

volunt conditam à Romulo.
Zanch. Roma autem dicta est Græ-
ca voce tanquam Valentia. Con-
dita vrbs ipsis Palilibus, id est, vn-
decimo Calendæ Maias, hora
post secundam ante tertiam, sicut
L. Taruntius prodidit Mathe-
maticorum nobilissimus. Sole in
Tauro, Luna in Libra constitutis.
Et hoc est quod dixit Cicero cum in
iungo Luna esset. Et sub Librà con-
ditam ideo Romanis dixit Mani-
lius. Vide *Thys.* in *Miscell.*

3. *Reges hastas*] Inde Homero
σκηπτῆρες (scepترigeri) reges. Su-
pra, 23. 4. 10. cum Hieroni aquila
in clypeo, noctua in hasta conse-
disset, onfilio cautum, & manu
promptum, regemque futurum
significabatur. *paucanias* in Bœo-
ticis, Cheronenses refert, ex Diis
sceptrum colere, quod Vulcanus
Ioui fabricauit, & id hastam vo-
care. B. Adde Turneb. *Aduersar.* 22.
12. vbi tamen quod mulieres non
solitas dicitur hastam gerere, di-
uersam habet scientissimus anti-
quitatis appollinaris *Carm.* 2. V.
432. Bern.

Pro diis hastas col.] Turnebus
Aduersar. 8. 16. ex Virgil. *Aeneid.*
12. 97. Aeschilo in sept. ad Theb.
v. 481. & Valer. Placo, 3. 707. Adde
pircemigraphos in *Canci. hasta.*
Bern.

4. *Temporibus Tarquinij regis.*]
Iam ante illa tempora Cyri, &
Tarquinij, deductam esse à Pho-
cænsibus Masiliam, testatur Ari-
stoteles, apud Harpocrationem in
voce Μασαλία. Hoc ipsum quo-
que testatur Scymnus Chius.

— Μασαλία δ' ἐς ἰχθυήσαν
Πόλιν μετὰ Φωκῶν Σποινῶν.
Εν τῇ Λιγυστικῇ δ' ταύτῃ ἐκ-
πύσαν.
Πρὸ τ' μέγας τ' ἐν Σαλαμῖνι
ῥητοῦργος
ἔτι πρὸς ποταμὸν, ὡς φασι,
ἐκ τὸν εἰκοσι.

Sic lege. Tempus igitur, quo con-
dita est Masilia, incidit in annum
primum Olympiadis xlv. Errat
autem Agathias, qui ait, regnante
Dario Hystaspæ Masiliam con-
ditam. *Voss.*

Tarquinij regis] prisci, vt Euse-
bius in *Chronicis*: Tarquinij
temporibus Phocenses in Italiam
trajecerunt.

Phocensium Φωκίων scribunt
Græci, id est, *Phocænsium*, à Pho-
cæa Ioniz vrbe. Gellius, 10. 16.
terram Phocidem dixit. B. Hinc Lu-
cano, 3. 307. *Phocæis iuventus* pro
Masiliensibus: & Silio, 4. 52.
Phocæia ora, id est, Masilienses;

quorum

in ultimos Galliae sinus nauibus profecta, Massiliam inter Ligures & feras gentes Gallorum condidit: magnasque res, siue dum armis se aduersus Gallicam feritatem tuentur, siue dum ultro lacessunt, à quibus fuerant antea ⁵ lacessiti, gesserunt. Namque Phocenses exiguitate ac macie terræ coacti, studiosius mare quam terras exercere: piscando, mercando, plerumque etiam latrocinio

maris,

quorum ager suburbicarius in Itineraria Tabula Gracia dicitur. Bern.

Massiliam] De Massilia vide Strabonem lib. 4. Solinum c. 8. Ammianum, 15. 23. & Gellium, 10. 16. Hic conditam Massiliam à Phocænsibus Persicam seruitutem fugientibus referunt, cum ipsorum urbs ab Harpalo (Harpagum vocat Herodotus l. 1.) obsideretur. Plutarchus in Solone cap. 3. conditam scribit à Proto: cum Iustin. 43. 3. 8. *Procin* vocat, Plutarchi sensum non sunt assequuti interpretes. B. Massilia à Phocænsibus conditæ meminit & Thucydides, 1. 3. 9. Item Liuius, 34. 9. 1. Urbis etymon ex Timæo Stephanus indicat. Ejus de conditu accurate Scaliger Animaduersi. in Eusebij Chronicon pag. 80. & seq. Bern.

Massiliam] Quæ & *μασσηλία* Ptolempo & Eustathio, perantiqua urbs, & non parum olim fortunata; in litore Galliae ad mare mediterraneum posita, origine Græca, à profugis ex Ionia Phocænsibus dominatum Persarum auersantibus inter barbaros Salyas condita, cum Cyrus rerum in Asia potiretur. Remp. hanc egregie laudat M. Tullius Cicero variis locis. In Orat. pro L. Valerio Flacco sic ait: neque vero te, Massilia, prætereo, cujus ego ciuitatis disciplinam atque grauitatem non solum Græciæ, sed haud scio, an cunctis gentibus anteponendam iure dicam: quæ tam præcûl à Græcorum omnium regionibus, disciplinis linguæque diuisa, cum iam ultimis

terris cincta Gallorum gentibus barbaræ fluctibus alluatur sic optimatum consilio gubernatur, ut omnes ejus instituta laudare facilius possint, quam amulari. C. quoque Tacitus appellat locum Græca comitate & provinciali parcimonia mistum; & bene compositum, disciplinæ quoque grauitatem, seueritatis in ea urbe custodiam, denique prisci moris obseruantiam Valerius Maximus extollit. Vide Vßonem Eum. in descript. Massiliæ.

5. Nam Phocenses exiguitate, ac macie terra coacti] Atqui Phocænsium tractus non sterilis, sed quam maxime fertilis, omniumque rerum abundans. Sed Phocænsium regio (quos hic confundit cum Phocænsibus) arida & sterilis erat, maximaque ex parte montibus obsita, Vnde Dorienſes, qui eandem cum Phocænsibus regionem incolebant, *Λιμωδορείς* audiebant, διὰ τὸ λιμώττειν. Contra phocænses Asiatici, quibus è terræ fecunditate, morum quoque luxuria accessit. Hinc quoque Massilienses, eorum *δορυνοί*, *δολιχόγυις* Ciceroni dicuntur ad Atticum l. x. Epist. xi. *Massiliensium factum cum ipsum per se luculentum est, cum mihi argumento est, recte esse in Hispaniis. Minus enim auderent, si aliter esset: nam & uieri, & diligentes sunt.* Emendarunt alij, & *εὐχνοί* gente sunt. Noli dubitare, quin Cicero scripserit, nam & uieri, & *δολιχόγυις* sunt: Voss.

Lappo

maris, quod illis temporibus gloriæ habebatur, vitam
 tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram procedere
 ausi, in sinum Gallicū ostio Rhodani amnis deuenere.
 Cuius loci amœnitate capti, reuersi domum referentes
 quæ viderant, plures sollicitauere, Duces classis Simos
 & Protis fuisse. Itaque regem Segobrigiorum, Nannum
 nomine, in cuius finibus vibem condere gestiebant,
 amicitiam petentes conueniunt. Forte eo die rex occu-
 parus in apparatu nuptiarum Gyptis filia erat: quam
 more gētis, electo inter epulas genero, nuptum tradere
 illic parabat. Itaque cū ad nuptias inuitati omnes pro-
 cessissent, rogatur etiam Græci hospites ad conuiuium.
 Introducta deinde virgo, cum iuberetur à patre *aquam*
porrigere ei quæ virū eligeret, tunc omissis omnibus ad
 Græcos conuersa, aquam Proti porrigit: qui factus ex
 hospite gener, locum condendæ vibis à socero acce-
 pit. Cōdita igitur Massilia est prope ostia Rhodani am-
 nis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures
 incrementis vibis inuidētes, Græcos assiduus bellis fati-
 gabant. Qui pericula propulsando in tantū enituerunt,

vt

Latrocinio] Hinc illa apud Ho-
 merum *Odyss.* 3. 71. amica interro-
 gatio, *an prādonēs ēstū?* ex qua
 Thucydides, 1. 1. 22. probat, latro-
 cinium apud veteres Græcos pro-
 bro non fuisse; quod & de priscis
 Germanis asserit Caesar *bell. Gall.*
6. 21. itemque de Tartaris Sigism.
 Heberstenius in *Commentar. rer.*
Moscouiticar. Vide l. vl. ff. de Col-
 legiis. Bern.

8. *Duces classis Simos & Protis*
fuisse. Jathenzus ex *Aethioretis* li-
 bro, *αἱ δὲ Μααυαλίαι τῶν πο-*
λιτῶν, affert hanc historiam, lib.
 xiii. Sed variat nonnihil in nomi-
 nibus. Quem enim Iustinus hic
 Protin, ille Euxenum, Nannum
 Nanum, Gyptin Pertam, siue mu-
 tato nomine, Aristoxenam vocat.
 Filium vero Euxeni, & Aristoxe-
 næ, facit Protin; ynde eius posteri
 Protiadæ dicti sint. Sed Plutarch⁹

ipsum conditorem, Πρωτὶν vocat,
 in Solone; *Εἵκοι 3 καὶ πόλεων*
οἰκισαὶ γέγονασι μετ' αὐτῶν, ὡς
καὶ Μααυαλίαις Πρωτίης, ἡ δὲ
Κελτῶν ἦν αἰεὶ τὸ Πρωτὶνόν
ἀγαπῶντες. Ita legendum. Vulgo
 enim male *Μααυαλίαις* *αἰεὶ τῶν*,
 tanquam Massalias esset condito-
 ris nomen. Voss.

Segobrigiorum] Quidam Vert. *Se-*
gobriorum. Qui sint hi Gallia popu-
 li, non memini legere. Plinius,
 3. 3. *Segobriges* in Celtiberia col-
 locat, & Strabo *Segobrigam*. In
 Gallia Narbonensi sunt *Segalaui*,
 qui Plinio, 3. 4. dicuntur *Sego-*
uelalaui: quo pacto hic fortasse
 reponendum est. Bong.

11. *Aquam Proti porrigit*] Alter
 ex manu exaratis codicib. Ful-
 densibus *aquam manibus Proti*
 porr. Mod.

13. Colo

vi victis hostibus, in captiuis agris multas colonias constituerent.

- II CAP. IV. Ab his igitur Galli, & vsum vitæ cultioris, depolita & mansuefacta barbaria, & agrotum cultus, & vrbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc & legibus, nō armis viuere, tunc & vitem putare, tunc oliuam ferere consueuerunt: adeoque magnus & hominibus & rebus impositus est nitor, vt non Græcia in Galliā emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Mortuo rege Nanno Segobrigiorum, à quo locus acceptus condēta vrbis fuerat, cum regno filius eius Comanus successisset, affirmante regulo quodā, quandoque Massiliam ex-
 2 tio finitimis populis futuram, opprimendamque in ipso
 3 ortu, ne mox validior ipsum obrueret. Subnectit & illam fabulam: Canem aliquando partu grauidam locum à pastore precario petisse, in quo pareret: quo obtento, iterato petisse vt sibi educare eodem in loco catulos liceret: ad postremum, adultis catulis, sultam domestico praesidio, proprietatem loci sibi vindicasse. Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos re-
 4 gionum futuros. His incitatus rex, insidias Massiliensibus extruit. Itaque solenni Floraliorum die, multos fortē ac strenuos viros hospitij iure in urbem misit; plures scirpiis latentes, frondibusque supertectos induci ve-
 5 hiculis

11. Colonias const.] Ad coercendos nimirum hostes. Qua causa coloniam sedem seruicuius vocat Tacitus Agr. 16. 2. Equi coloniam agere patiuntur, velut arcem suis finibus à Romanis impositam. Liu. 10. 1. 7. Oppida ab Alexandro condita, velut freni domitarum gentium erant. Curtius, 7. 10. 25. Condita ab Alexandro vrbes, & colonis repleta, res nouare cupientibus obstant. Idem, 10. 2. 8. Bern.

CAP. IV. 1. 2. Ab his igitur &c.] Massiliensium instituta præclara tradit Val max. 2. 6. 7. & Strabo sub initium lib. 4. Tacitus Agric. c. 4. locum vocat Græcia comitate & pro-

uinciali parcimonia mistum, beneque temperatum. Adde Ciceronem pro Flacco cap. 26.

3. Comanus] Ptolemæus Massiliam vocat Κομμοαν πόλιν, forte ab hoc rege, aut ejusdem nominis alio. Plinius tamen circa Massiliam Cenomannos habitasse in Volcis, refert, vnde dubito, an in Ptolemæo mendum sit. Bong.

4. 5. Canem aliquando &c.] Vide Adagium, Hostes indigenam. Exempla sunt apud Thucydidem, 2. 13. 4. Liuuium, 4. 37. 3. &c.

6. Floraliorum] Præter Romanos etiam Græcos, quorum colonis Massilienses, hoc festum obseruasse

hiculis jubet: & ipse cum exercitu in proximis mon-
 tibus delitescit; ut quum nocte à prædictis apertæ
 portæ forent, tempestive ad insidias adesset; urbem-
 que somno ac vino sepultam armatis inuaderet. Sed
 has insidias mulier quædam, regis cognata prodidit,
 quæ adulterare cum Græco adolescente solita, in am-
 plexus juvenis, miserata formæ eius, insidias aperuit, pe-
 riculūque declinare jubet. Ille rem statim ad magistra-
 tus deferret: atque ita patefactis insidiis, cuncti Ligures
 comprehenduntur, latentesque de scirpiis protrahun-
 tur. Quibus omnibus interfectis, insidianti regi insidiæ
 tenduntur. Cæsa sunt cum ipso rege hostium septem
 millia. Exinde Massilienses festis diebus portas clau-
 de, vigiliæ agere, stationem in muris observare, pere-
 grinos recognoscere, curas habere, ac veluti bellum ha-
 beant,

uasse ex hoc loco patet. Ovidius
 in Fastis, non ignobilem nympham
 fuisse canit, cui nomen fuerit
 Chloris, quæ Zephyro collocata
 in matrimonium dotis loco id
 muneris à marito acceperit, ut
 omniū florum potestatem ha-
 beret. Pigna quoque Poëtæ ver-
 ba, quæ subtexantur.

*Chloris eram (inquit) quæ Flora
 vocor, corrupta Latino*

*Nominis est nostri littera Græca
 sono.*

*Chloris eram Nymphæ campifeli-
 cis, ubi audis*

Rem fortunatus ante fuisse viris.

Et postea:

*Est mihi fecundus localibus
 horum in agris.*

*Aura fouet, liquida fonte ri-
 gantur aquæ.*

*Hunc meus implevit generoso
 flore maritus,*

*Atque ait: Arbiterium tu, Dea,
 floris habeo.*

7. Somno ac vino sepultam]

Mutuo sumptum à Virgil. Aen. 2.

265. Bern.

8. Mulier quædam] Sæpe à mu-
 lierculis arcana coniuratorum in
 vulgus manare, Piccartus observa-
 tion. dec. 7. c. 3. exemplis nonnullis
 ostendit: quibus addantur relata
 à Liuij, 27. 17. 9. Plutarch. in Ale-
 xandro c. 86. & Orat. 2. de fortun.
 Alexand. c. 17. Nostro, 5. 2. 5.

*Miserata forma &c.] Miserata
 forma rectius fuerit opinor; ut &
 15. 3. 6. Modius; miserata formam.
 Quomodo Cæsar bell. Gall. 1. 39,
 Magnum periculum miseraban-
 tur. Et Virgilius Aen. 12. 243.*

*— Turm soriem miserantur
 iniquam.*

Et auctor ipse, 8. 5. 13. & 12. 5. 4. &c.

11. Festis diebus] Inde etiam est,
 quod cum telo nemini licuit in-
 trare urbem, Valerius Maximus
 lib. 2.

Curas habere] Hoc est, curiose
 scrutari. Non dissimiliter curas
 agere posuit Lampridius in Al.
 Seuero c. 64. ubi Salmas.

*11. 12. Confer hinc Græcos
 Emporiis*

112 beant, sic urbem pacis temporibus custodire. Adeo illie bene instituta, non temporum necessitate, sed recte faciendi consuetudine, seruantur.

113 CAP. V. Post hæc magna illis cum Liguribus, magna cum Gallis, fuisse bella: quæ res, & urbis gloriam auxit; & virtutem Græcorum, multiplicata victoria, celebrem inter finitimos reddidit. Carthaginensium quoque exercitus, cum bellum capitis piscatorum nauibus ortum esset, sæpe fuderunt, pacemque victis dederunt: 3 cū Hispanis amicitia junxerunt: cum Romanis prope ab initio conditæ urbis sædus summa fide custodierunt, auxiliisque, in omnibus bellis, industrie socios iuuerunt. Quæ res illis & virium fiduciam auxit, & pacem ab hostibus præstitit. Cum igitur Massilia fama rerum gestarum, & abundantia opum, & virium gloria virente floureret, repente finitimi populi ad nomen Massiliensium delendum, veluti ad commune extinguendum incendium concurrunt. Dux consensu omnium Catumandus regulus eligitur, qui, cum magno exercitu lectissimorum virorum urbem hostium obsideret, per quiete specie toruæ mulieris, quæ se deam dicebat, exterritus, ultro pacem 6 Massiliensibus fecit, petitoque ut intrare illi urbem, & deos eorum adorare liceret, cum in arcem Minervæ venisset, conspecto in porticibus simulacro deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat, *illam esse, quæ se nocte exterruisset; illam, quæ recedere ab obsidione iussisset*. Gratulatusque Massiliensibus, quod animaduertisset eos ad curam deorum immortalium pertinere; torque aureo donata dea, in perpetuum amicitiam cum Massi-

114 Emporiis habitantes, apud Livium, 34.9.4. & seqq. runt. B. Adæ Herodotum, 1. 166. Bern.

115 CAP. V. 2. Carthagin. quoque exercitus] Thucydides, 1. 3.9 Phocaenses, qui Massiliam condiderunt, mar. Carthaginenses deuice-

6. Simulacro deæ] Quod sedens fuisse in Massilia, Strabo refert lib. 13. Bong.

Massiliensibus junxit. Parta pace, & securitate fundata, 8
 reuertentes à Delphis Massiliensium legati, quo missi
 munera Apollini tulerant, audierunt urbem Roma-
 nam à Gallis captam, incensamque. Quam rem domi 9
 nuntiatam publico funere Massilienses prosequuti sunt:
 aurumque & argentum publicum priuatumque contu-
 lerunt, ad explendum pondus Gallis, à quibus redem- 10
 ptam pacem cognouerant. Ob quod meritam & immu-
 nitas illis decreta, & locus spectaculorum in senatu da-
 tus, & fœdus æquo jure percussum. In postremo libro, 11
 Trogus maiores suos à Vocontiiis originem ducere,
 auum suum Trogum Pompeium, Sertoriano bello, ciui-
 tatem à Cn. Pompeio percepisse dicit: patrum Mi- 12
 thridatico bello turmas equitum sub eodem Pompeio
 duxisse, patrem quoque sub Caio Cæsare militasse;
 epistolarum

5. *Publico funere*] Indiçto scilicet à senatu iustitio publicoque luctu. De hoc honoris genere vide Kirchman. fin. Rom. t. 4. Bern.

10. *Immunitas*] Scilicet à tributis & vestigalibus. Apud Suetonium in Aug. c. 40. Augustus Liuix pro quodam tributario Gallo roganti, ciuitatem negauit, *immunitatem obreulit*, puta ne posthac esset tributarius. Quales an Romanis Massilienses antea fuerint, haud ab re dubites: quippe socii ciuitas & amica: quam Cæsar & secuti Principes etiam post graues offensas liberam conseruauerunt, teste Strabone lib. 4. pag. 125. 40. Vide tamen immunitatis libertatisque discrimen apud Liuium, 45. 26. 11. 12. 13. Bern.

In senatu] Eadem phrasi sic usus Suetonius Claud. 25. 16. dicit Armenios *sedisse in senatu*, hoc est, ut ibidem explicatur in Orchestra, seu loco ad Theatri radices scenæ proximo, ex quo Senatores specta-

bant. Ita *spectare in Equis* dixit Suetonius Domit. 8. 7. hoc est, in equestribus subcellis, seu Equitum cuneis. Iungit Tertullianus in lib. de spectaculis, *arceri senatu & equis*, hoc est, honestioribus theatri locis. de quibus omnino videntur, Lipsius Amphit. c. 14. & P. Faber Semeltr. 2. 6. Bern.

Æquo iure] Alioqui & talia fœdera erant, quibus obsequium modicum debebant Principi populo Fœderati.

11. *Vocontii*] Vulgo inepte, à *Volscis*: cui lectioni Volce, Gallie ad Rhodanum populi, causam dederunt. *Vocontii* sunt in Gallia Narbonensi, qui in Ptolemæo mense *συνδιδωσι*, pro *συνενοσι*. Est & *Massilia* eiusdem Narbonensis Gallie ciuitas. inde occasionem sumpsit Trogus originem suam edisserendi. B. Plinius, 3. 4. fin. & 7. 18. *Vocontios fœderatam* Romanis gentem appellat. Bern.

epistolarumque & legationum, simul & anuli curam habuisse.

12. *Legationum*] Legationes suscipere, & ad principem admittere, sub ceterioribus principibus fuisse munus Magistris officiorum, inter dum Magistri epistolarum, observavit auctor Notitiæ utriusque Imperij. Apud peras id muneris gessit chiliarchus seu tribunus militum, qui secundum imperij gradum tenebat, Probus in Conon. & Aelianus var. 1. 2. 1. 10. Aegypt.

to, Nicanorem excipiendis Legatis à Prolemaeo præpositum scribit Iosephus antiq. 12. 2. m. bern.

Anuli curam] Quam etiam ab Imp. Augusto Mæcenati atque Agrippæ, & Muciano à Vespasiano commissam, ex Dione & ejus epitomatore docet V. C. Ioan. Kirchmannus lib. de annulis cap. 6. vern.

LIBER XLIV.

BREVIARIUM CAPITVM.

- 1 *Hispania nomen. situs, fertilitas, amnes, claustra, forma, salubritas.*
Hispanorum mores, primus dux Viriatus.
- 3 *Equarum Lusitanicarum fabula. Gallacorum origo, diuitia, & miranda.*
- 4 *Habidis, Gallaecia & finitimarum regionum principis, historia, seu fabulosa narratio, & prudens administratio. Geryonis, qui triplex fabulis dictus, regnum.*
- 5 *Carthaginensium imperium. præclari eorundem Duces violenta morte pereunt. Hispanos domat Caesar Augustus.*

C A P. I.

- 1  *Hispania sicuti Europæ terminos claudit, ita &*
- 2 *huius operis finis futura est. Hanc veteres ab*
- 3 *Ibero amne primum Iberiam, postea ab Hispano Hispaniâ cognominauerunt. Hæc inter*

CAP. I. 1. *Hispania*] Confer Strabonem lib. 3. Melam, 2. 6. Plinium, 3. 1. Solinum cap. 26. Vide & Curtium Rufum, 10. 1. 18. Iberiam

quidam ab Ibero dictam putant, Herculis filio, fratre Celti. Eustathius in Dionysium, song.

ter Africam & Galliā posita, Oceani fretis, & Pyrenæis montibus clauditur. Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque, ut Africa, violento sole torretur, neque, ut Gallia assiduis ventis fatigatur; sed media inter utramque, hinc temperato calore, inde felicibus & tempestivis imbribus in omnia frugum genera fecunda est; adeo ut non ipsis tantum incolis, verum etiam Italiæ, ubique Romanæ cunctarum rerum abundantia sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia est, verum & vini, mellis, oleique: nec ferri solum materia præcipua est, sed & equorum pernices greges: nec summa tantum terræ laudanda bona, verum & abstusorum metallorum felices diuitiæ. Iam lini, spartique vis ingens: minij certe nulla feracior terra. In hac cursus annuum non tortætes rapidique, ut noceant sed lenes, & vineis capisque irrigui, æstuariisque Oceani affatim piscosi, plerique etiam diuites auro, quod in paludibus vehunt. Vno tantum Pyrenæi montis dorso adhæret Galliæ: reliquis partibus undique in orbem mari cingitur.

3. *Fertilior*] Fertilitas Hispaniæ commendatur etiam à Plinio, Diodoro, Strabone, Solino, Mela: sed nimirum quacunque ambitur mari, ut ait Plinius, 37. 13. fin. qui quidem ætatem ceteris Hispaniæ partibus anteponebat. Nam quæ spectat Arcetum, aspera est & sterilis: adeo ut quidam existiment, à D. Paulo Rom. 15. 24. & locis aliis supra, 12. 13. 1. a citatis, *Σταγίτη* vocari sive τὸ σταγίτην ὅτι ὁ σταγίτης, ob rerum ad vitam sustentandam necessarium indigentiam. Unde *dura tellus Iberia* dicitur Horatio, 4. ode 14. Cur autem hodie tantum videatur à prisca fertilitate degeneravisse, rationem reddit Ludov. Nonius in Hiip. cap. 3. fin. *vern.*

5. *Equorum pernices greges*] videtur Symmachum, 9. epist. 23. ubi plura Iuretus, *vern.*

6. *Lini spartique vis*] De sparto Plin. lib. 19. cap. 1. Gell. lib. 17. c. 3. meminit.

7. *Auro, quod in paludibus vehunt*] Quæ, inquit, istæ paludes, in quibus aurum vehitur? Legendum, si quid divinare scio: quod in balucibus vehunt. Balux est, quæ Straboni (lib. 3. pag. 100. 54. ubi de Hispania) χρυσίου πηλὸς (nobis *Soldsand*) Plinio, 37. 11. m. de auro & Hispaniæ: idem quod minutum est, balucem vocant. Minuta igitur ramenta baluces vel baluca. Glossæ: χρυσίου πηλὸς, baluca. Græcum est *βαλὺξ*, Latine *ballux*: ut Boetius, *πρὸς τὸν Βασίλειον Βρυγιδίαν*, *Σικανὸς Σικανίαν*. Helychius: *βαλὺξ*, *βαλὺξ*. Minutus igitur auri calculus, *balux*. Hæc Salmasius ad Solinum pag. 277. A. 1. *vern.*

9 tur. Forma terræ prope quadrata, nisi quod attantibus
freti litoribus in pyrenæum coit. Porro pyrenæi montis
10 spatium sexcenta millia passuum efficit. Salubritas cœli
per omnem Hispaniam, æqualis, quia aëris spiritus, nul-
la paludium graui nebula inficitur: Huc accedunt &
marinæ auræ, vndique versus assidui flatus, quibus om-
nem prouinciam penetrantibus, euentilato terrestri spi-
ritu, præcipua hominibus sanitas redditur.

11 CAP. II. Corpora hominum ad inedia, laborem-
que; animi ad mortem parati. Dura omnibus & adstricta
2 parcimonia. Bellum quam etiam malunt; si extraneus
3 deest, domi hostem quarunt; Sæpe tormentis pro silen-
tio rerum creditarum immortui: adeo illis fortior taci-
4 turnitatis cura, quam vitæ. Celebratur etiam bello pu-
nico

9. Quadrata] Hispaniam. trigona
nam imperite faciunt Aethicus in
Cosm. & Orosius, 1. 2. sed Strabo,
Mela, Ptolemæus, & alij, compa-
rant eam corio bubulo extenso:
cuius partes ad collum pertinen-
tes in adhærentem ipsi Galliam
porriguntur: inde dilatatur ad
brachia, ab Noua Carthagine vs-
que ad Cantabros: crura à freto
Herculeo vsque in Gallæciam &
mare Britanicum: vltimum corij,
ad modum caudæ, promontorium
Sacrum, hodie S. Vincenij, quod
in Oceanum Atlanticum extendi-
tur. Bern.

Sexcenta millia pass.] Quæ sunt
stadia 4800. Strabo lib. 1. pag. 111.
46. Tarracône ad Pampelonem, ip-
samque Oceani oram, stadia nu-
merat 2400. tantum. At vero Dio-
dorus, 4. 35. pyrenæos ait in lon-
gitudinem stadia fere 3000. ex-
tendi. Bern.

10. Vndique versus ass. &c.] Vul-
gati & duo mss. vndique aduersus
assidui. malim vndique aduersi &
assidui flatus. Bong. Sed Val. Ac-
dalius in Velleianis lectionibus,
sub finem, pro vndique versus,

addita copula repõit Apuleia-
nũ, & vndique secus, id est, ab om-
nibus partibus. Lego tamen vndi-
que versus etiam apud Apule-
ium lib. 4. Metam. & Apolog. nec
video cur damnandum sit. Bern.

CAP. II. I. Animi ad mortem
parati] Silius Ital. 1. 225. de Hispa-
niis:

Prodiga gens animi, & propere
rare facillima mortem.

Namque ubi transcendit floren-
tes viribus annos,

Impatiens aui spernit nouisse se-
nestam,

Et faci modus in dextera est.---

2. Si exerantem, &c.] Nulla ma-
gna ciuitas nec villa bellicosa na-
tio) diu quiescere potest. Si foris
hostem non habeat, domi inueniet.
Luius, 30. 44. 6. Quo consilio
etiamnum apud Hispanos foris ar-
ma, domi quies. Bern.

4 Celebratur etiam] Vide Li-
uium, 21. 2. 6. Valerium Maximum,
3. 3. fin. B. Exemplum Hisp. constan-
tiz in tormentis, habet etiam Ta-
citus Annal. 4. 45. & Strabo lib. 3.
pag. 114. 25. Adde supr. 2. 9. 4. &
Plinium, 7. 23. Bern.

5. Et

ntico ferui illius patientia, qui vltus dominū inter tormenta risu exultauit, serenaque lætitia crudelitatem torquentium vicit. Volocitas genti pernix: iniquies animus: plurimis militares equi, & arma, sanguine ipsorum cariora. Nullus in festos dies epularum apparatus. Aqua calida lauari, post secundum bellum Punicum à Romanis didicere. In tãta seculorum serie nullus illis dux magnus, præter Viriatum, fuit: qui annis decem, Romanos varia victoria fatigauit (adeo feris propiora, quam hominibus, ingenia gerunt), quē ipsum non iudicio populi electum, sed vt cauendi scientē, declinandorumque periculorum peritum, sequuti sunt. Cuius ea virtus continentiaque fuit, vt, cum Consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis non armorum, non

5. Et arma sanguine ips. cariora.] Iulius, 34. 17. 6. Hispanos plerique sibi manus attulisse refert ob adempta arma ferox gens, inquit, nullam vitam rati sine armis esse. Silius Ital. 3. 330.

Nec vitam sine Marte pati: quippe omni in armis
Lucis causa sita, & damnarum
vivere paci.

Adde notata supr. ad 33. 2. 3. & 4. Bern.

6. Nullus epul. appar. Iulinius, 16. 3. scribit, eos xuo suo glandem in secundis mensis habuisse. Quin ex glandium farina etiam panem confecisse, docet Strabo lib. 3. Quamuis ditissimi, aquam bibebant, vt videre est Apud Athenæum, 2. 6. Bern.

Aqua calida lau.] id quod jam olim deliciarum nomiae taxatum apparet ex Homero Odys. 8. 248. & illo Hermippi Comici veteris:

Μα δὲ ὡς ὅτι τοι μεθύειν ἔδειξεν
δὲ καὶ Χρὸν

Τὲν ἀγαθόν, ὡς δὲ θερμοῦ
τὸν αὖτὲν οὐκ ἐπὶ πῶς.

Sed inebriari non decet virum

probum,

Calida aut lauari: qua facere
tamen soles.

Sane bunduica (quæ Tacito Bondicea) regina Britannica, in oratione ad exercitum, Romanos nec viros ait appellandos, quod calida lauener. Dionis abbreviator in Nerone pag. 17. f. Quod Germanis excusari est, vt apud quos plurimum hiems occupat. Tacit. German. c. 12. Qui idem later delinimenta vitiorum, quibus Romani Britannos denique iugi patientiores reddidere, Balnea quoque numerat in Agr. c. 2. 1. Fortissimos Spartanos, p. schol. ur. as (Seneca verbo) facit Plutarchus in Alcibiade cap. 40. Bern.

7. In tanta seculorum serie.] In sedatricem enim ac prædatricem vitam soluti sunt, parua ausi, magna vero non aggressi, &c. Strabo lib. 3. pag. 109. 7. B.

Annis decem.] Cum Viriato bellum gestum annos quatuordecim, Florus, 2. 17. 25. & Orosius, 5. 4. scribit. B. Vide omnino Lipsium Not. 172. ad lib. 2. Vell. paterculi. Bern.

non vestis cultum, non denique victam mutauerit: sed in eo habitu, quo primum bellare cœpit, perseuerauerit: vt quibus gregarius miles ipso imperatore opulentior videretur.

1. CAP. III. In Lusitanis juxta fluium Tagum, vento equas fœtus concipere multi auctores prodidere, quæ fabulæ ex equarum fœcunditate, & gregum multitudine natæ sunt: qui tanti in Gallæcia & Lusitania, ac tam pernices visuntur, vt non immerito vento ipso concepti videantur.
2. Gallæci autem Græcam sibi originem asserunt. Siquidem post finem Trojani belli, Teucrum morte Aiæcis fratris inuisum patri Telamoni, quum nō reciperetur in regnum, Cyprum concessisse, atque ibi urbem nomine antiquæ patriæ Salaminam condidisse.

Iude

8. *Non vestis cultum* Talis Otho apud Tacitum Hist. 2. 11. 8. Talis Carinus, seu potius Carus, apud Synesium orat. de regno, pag. 13.

CAP. III. 1. *In Lusitanis* Rem incredibilem dicit Varro, sed verâ, lib. 2. de re rustica, cap. 1. & Columell. 6. 27. & Plin. 8. 42. Vide & Maronem, Georg. 3. 273. Bong. ad de citatos & comprobatos à Lud. Carrione, Emendat. 1. 17. & 2. 4. Franciscus tamen Fernandus de Cordoua Hispanus, illam narrationem de equabus Hispanicis vento concipientibus, esse commentitiâ, & auctoritate, & ratione, & experientia docet in Didascalia multiplici cap. 48. In quam sententiam concedit & Ioh. Vuouuerius Polymath. cap. 11. pr.

Tagus Ταγος. Ptolemæo & ceteris, Hispaniæ fluius, aurifer, si veteribus creditur. Oritur in Celtiberis, diuidit Lusitaniam, & ultra Vlyssipponam in Oceanum prorumpit. Accolis Ταῖος vocatur. Et hunc, & multos alios Lusitanicæ fluius etiamnum auriferos esse, adfirmat mihi vir fide dignus Emanuel Enricus Ortel.

Vento Flante Fanonio,

Vento J Solinus miro loquendi modo dixit: *Sirientes viros aurarum spiritu marcantur*; quem Martianus imitatus est: *in eius quoque consuetudine equarum futura ventu marcantibus inolefcit.*

2. *Gallæci* J A quibus deuictis Decimus Brutus Gallæci dictus. Hi Straboni lib. 3. pag. 115. 24. sunt Καλλαιεῖς. & 105. 3. Brutus Καλλαιεῖς. Idem 108. 30. non ipsum Teucrum ibi coædasse, sed quosdam qui Teucrum in bellum fuerant secuti. B. Bern.

Salaminam J Σαλαμίη, Ptolemæo Cypri vrbs: quæ Plinio, & Polyæno, *Salamine*. Stephanus eâ *Constantiam* dici scribit. Idem D. Hieronymus tradit, & addit, eam Traiani Imp. tempore à Iudæis deletam, interfectis omnibus eius incolis. Anton. Curchinus dicit, eam sub Eraclio Imp. à Saracenis captam, funditusque excisam, neque postea vngquam habitam. Eusebio auctore, in lib. de Preparatione Euangelica, *Coronia Κορωνία*, antiquissimis temporibus vocata fuit. Hodie *Famagossa* dicitur, vt Niger autumat. Stephanus quo-

que

Inde accepta opinione paternæ mortis, patriam repetisse. Sed quum ab Euryface Aiakis filio accessu prohiberetur, Hispaniæ litoribus appulsum, loca, vbi nunc est Carthago noua, occupasse: inde Gallæciam transisse; & positis sedibus genti nomen dedisse. Gallæciæ autem portio, Amphiloichi dicuntur. Regio cum æris ac plumbi vberissima, tum & minio, quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro quoque ditissima, adeo vt etiam aratro frequenter glebas aureas exscindant. In huius gentis finibus sacer mons est, quem ferro violari nefas habetur: sed si quando fulgure terra proscissa est, quæ in his locis assidua res est, detectum aurum velut Dei munus colligere permittitur. Feminæ res domesticas, agrorumque culturas administrant: ipsi armis, & rapinis seruiunt. præcipua his quidem ferri materia, sed aqua ipso ferro violentior: quippe temperamento eius, ferrum acius

que *Κοστέριον*, Cypri urbem habet, sed diuerso accentu, vt hic videtur. *Orrel.*

3. *Carthago noua.*] In Hispania Tarraconensi. Constanorum maritima vrbs, *ptolemæo*, & alijs. Eius diligens descriptio existat apud Polybium 10. Hanc auctores, vt Plinius Antoninus, & Appianus, *Spartariam Σπαρτα*, in cognominant. Idem Appianus putat prius *Saguntum* appellatam, sed postea ab Annibale excisam, & Carthaginensiam coloniam factam, Carthaginem Spartagenam nuncupatam. Sed hanc Carthaginem & Saguntum duo & diuersa, oppida esse, lippis & tonsoribus vt dicitur, notum est. At hoc condonandum est homini Græco & peregrino, & cui Hispania minus cognita fuerit, veluti qui scribat, Iberum fluium in Septentrionalem Oream eulucicum in Meditærraneum exeat. Hanc Carthaginem quoque *Cenapolim*, vt Libycam, appellari scribit Stephanus. Idem Polybius lib. 3. *Phenice*

am nominat *Polyænus*, 8. de Scipione. Hodie *Carthago vetus*. *ptolemæo* Elarcaonum vrbs est, in Hispania Tarraconensi. *Panorum* cognominat *Plinius*. Huius quoque meminit Cicero, de lege Agraria. *Villa Franca* hodie dici, scribit *Enrico* Gerundensis. *Cantavilla* esse, scribunt *Varrerius* & *Beutherus*. *Canta veja* legit *Ant. Augustinus*, Dial. 8. de Nummis antiquis. sic quoque *Ioan. Mariana* de Reb. Hispaniæ. *Orrel.*

4. *Amphiloichi*] Urbem sic dictam tradit *Strabo*, lib. 1. pag. 108. 33.

Minio, quod etiam] *Minius* amnis, *Plinius*, 4. 20. qui & *Bætic* *Straboni*: cui sacer mons est *ἱερὸν ἀντιόχου*, de quo idem initio l. 3. *Bong.*

5. *Auro*] Meminit aurariarum Hispanicarum & sacra Scriptura *Maccab.* 1. 8. 3.

7. *Feminæ*] Hunc ipsum & alios Gallæcorum mores graphice describit *Silius Italicus* lib. 3. versu 344. cum seqq.

acrius redditur : nec vllum apud eos telum probatur, quod non aut Bilbili fluuio, aut Chalybe tingatur. Vnde etiam *Chalybes* fluuii huius finitimi appellatis, ferroque ceteris præstare dicuntur.

1 CAP. IV. Saltus vero Tartesiorum, in quibus Tiran-
nas bellum aduersus Deos gessisse proditur, incoluere
Curetes : quorum rex vetustissimus Gargoris, mellis
2 colligendi vsum primus inuenit. Huic cum ex filia stu-
pro nepos prouenisset, pudore flagitij, variis generibus
extingui parvulum voluit: sed per omnes casus fortuna
quadam seruatus, ad postremum ad regnum tot pericu-
3 lorum miseratione peruenit. primum omnium cum eū
exponi iussisset, & post dies ad corpus expositi require-
dum misisset, inuentus est vario ferarum lacte nutritus.
4 Deinde relatum domum, tramite angusto, per quem ar-
menta commcare consueuerant, projici iubet: crudelis
prorsus qui proculcari nepotem, quam simplici morte
5 interfici maluit. Ibi quoque cum inuiolatus esset, nec
alimentis egeret, canibus primo ieiunis, & multorum
dierum abstinentia cruciatis, mox etiam suis obiecit.
6 Itaque cum non solum non noceretur, verum etiam
quarundam vberibus aleretur: ad vltimum in Oceanum
7 abjici iussit. Tum plane manifesto quodam numine in-
ter

8. *Bilbili*] Fluuius est ferrum da-
rans. Hunc Varrerius in Salonem
juxta oppidū Bilbilim exonerari
tradit, atque inde nomen oppido
datum.

8. 9.] De his consulendus Hieron.
Magius, Miscell. 2. 8.

CAP. IV. *Tartesiorum*] Eo-
rum regem Arganthonium, ad
quem venerint Phocenses, com-
memorat Herodotus, l. 163. quem
annos centum viginti refert vi-
xisse. Meminit & Cicero lib. de Se-
nectute, cap. 19. Tartesios omnium
bonorum afuantes esse, & calo

salubri, maximeque aëris temperie
frui: ideoque longæuos dictos
Strabo auctor est. *Bong.*

Titanas] Ac si dicas terrigenas.

WU rite enim lutum, humum,
Orientalibus denotat.

Incoluere Curetes] Nulli in salti-
bus Tartesiorum Curetes. Sed Cy-
netes: & ita legendum esse hoc lo-
co, ostendimus in Ptolemæo. *Voss.*

Gargoris] Ioannes Episcopus
Gerundenfis Paralipom. Hispaniæ
lib. 1. *Gorgonium* vocat: eius ne-
potem *Abim*. *Bong.*

ter furentes æstus, ac reciprocantes vndas, velut naue
 non fluctu veheretur, leni salo in litore exponitur: nec 8
 multo post cerua affuit, quæ vbera paruulo offerret. In-
 de denique conuersatione nutricis eximia puero perni-
 citas fuit; interque ceruorum greges diu montes sal-
 tusque haud inferior velocitate peragrauit. Ad postre-
 mum laqueo captus, regi dono datus est. Tunc & li- 9
 neamentorum similitudine, & notis corporis, quæ
 iniustæ paruulo fuerant, nepos agnitus. Admiratione 10
 deinde tot casuum periculorumque, ab eodem succes-
 sor regni destinatur. Nomen illi impositum *Habidis*: 11
 qui vt regnum accepit, tantæ magnitudinis fuit, vt non
 frustra deorum maiestate tot periculis ereptus vide-
 retur: quippe barbarum populum legibus iunxit; &
 boues primus aratro domari, frumentaqué sulco quæ-
 rere docuit; & ex agresti cibo mitiora vesci, odio eo-
 rum quæ ipse passus fuerat, homines coëgit. Huius 12
 casus fabulosi viderentur, nisi & Romanorum condi-
 tores lupa nutriti, & Cyrus rex Persarum cane alitus
 proderetur. Ab hoc & ministeria serailia populo in- 13
 terdicta, & plebs in septem vires diuisa. Mortuo Habi- 14
 de regnum per multa secula à successoribus eius reten-
 tum est. In alia parte Hispaniæ, & quæ ex insulis
 constat,

12. *Huius casus fabulosi vid.*]
 Hominum *Enzo* *Dyoxer*, hoc est, a
 feris educatorum, & agilitate fe-
 ras æquantium exempla conge-
 sit Phil. Camerarius, Hora. subc. 1.
 25. Bern.

Lupa nutriti] Supra, 43. 2. 5.
 Liuius, 1. 4. Plutarchus Romulo
 capit. 5. & de sortun. Romanor. cap.
 12. Strabo lib. 5. Virgil. Aen. 8. 630.
 & plerique, qui de origine vrbis
 Romæ tradunt. Plinius, 8. 17. *Quæ*
de infantibus ferarum lacte nutri-
ti, cum essent expositi, eraduntur,
sicue de conditoribus nostris à lu-
pa, magnitudinem facorum accepta
ferri agniti, quam ferarum natu-

ra, arbitror. Idem visum Plutar-
 cho, Romul. cap. 11. *suspectam qui-*
dam habent fabulam & commen-
tum: nos quum cernamus, quantu-
vis sit fortuna, non debemus ei si-
dem derogare, reputantes animo,
rem Romanam sine diuino aliquo
auspicio & magno miraculo non
fuisse eo potentia progressuram. B.

Cane alitus] Supr. 1. 4. 10. Lucianus
 in libr. de sacrificiis, post pr.
 Aelianus var. histor. 12. 41. Aliiter
 Herodotus, 1. 110. Bern.

14. *Et quæ ex insulis*] Malim,
 ea quæ. De Geryone quæ referun-
 tur notiora sunt, quam vt quid-
 quam notari ad ea debeat. Narratio

- constat, regnum penes Geryonem fuit. In hac, tanta
 15 pabuli latiticia est, ut nisi abstinencia interpellata sagi-
 na fuerit, pecora rumpantur. Inde denique armenta
 Geryonis, quæ illis temporibus solæ opes habebantur,
 16 tantæ famæ fuere, ut Herculem ex Asia prædæ magni-
 tudine illexerint. Porro Geryonem ipsum non tripli-
 cis naturæ, ut fabulis proditur, fuisse ferunt: sed tres
 fratres tantæ concordia extitisse, ut vno animo omnes
 regi viderentur: nec bellum Herculi sua sponte intulisse;
 sed cū armenta sua rapi vidissent, amissa bello repetisse.
- 1 CAP. V. post regna deinde Hispaniæ, primi Cartha-
 2 ginenses imperium provinciæ occupauere. Nam cum
 Gaditani à Tyro, unde & Carthaginensibus origo est,
 sacra Herculis, per quietem iussi, in Hispaniam trans-
 tulissent, urbemque ibi condidissent, inuidentibus in-
 3 crementis nouæ vibis finitimis Hispaniæ populis, ac
 propterea Gaditanos bello laceissentibus, auxilium con-
 sanguineis Carthaginenses misere. Ibi felici expeditio-
 4 ne & Gaditanos ab iniuria vindicauerunt, & maiorem
 partem

extat in Diodoro, 4. 17. B. Meminit
 & Plato in Gorgia. Bern.

Tanta pabuli latiticia] Strabo libr.
 3. pag. 117. 14. scribit, ibi pascen-
 tium ouium lac sero carere, mul-
 tumque aquæ qb pinguedinem
 affundi, ut caseus cogi possit: &
 80. dierum spatio pecus suffocari,
 nisi post quinquagesimum quem-
 que diem sanguinis missione pin-
 guedo castigetur. Similia de agro
 Caranæo in Sicilia, tradit idem lib.
 6. pag. 186. 3. & de Arabia Curtius,
 5. 1. 15. Bern.

Interpellata] Vide notata ad
 18. 5. 7.

15. Herculem ex Asia] Herculem
 Tyrinum intelligit. Vide Arrianum
 libr. 2. Bong.

16. Porro Geryonem &c.] Aliter
 Seruius ad illa Virgilij Aen. 661.

— postquam Lauræntia victor
 Geryone extincto Tyrimibus ar-

egit arua.

In hæc verba: Geryones rex fuit
 Hispania, quidam rimembris sit-
 gunt, quia tribus insulis præfuit,
 quæ adjacent Hispaniæ: Baleari-
 ca majori, & minori, & Ebusæ.
 Fingitur etiam hicipitem canem
 habuisse, quæ a terrestri, & nauasi
 certam ne plurimum poruit. Hunc
 Hercules vicit: qui ideo dicitur,
 ad eum olta, area transuectus quod
 habuerit nauem, sortem & are
 muniam. Mod.

CAP. V. 2. Cum Gaditani à
 Tyro] Hæc prolixè narrat Strabo
 extremo libr. 3. B. Colonias à Ty-
 riis conditas referunt Plinius,
 5. 19. & Curtius, 4. 4. 27.
 Bern.

Inuidentibus increment. &c. 3
 Adde supra, 43. 3. 13. & 43. 5. 4. Li-
 uium, 1. 9. 4. & 1. 14. 6. Tacitum, 4.
 63. 4. Amirat. 20. 10.

partem prouinciæ imperio suo adjecerunt. postea quo-
 que hortantibus primæ expeditionis auspiciis, Hamil-
 carem imperatorem cum magna manu ad occupandam
 prouinciā misere: qui magnis rebus gestis, dum for-
 tunam inconsultius sequitur, in insidias deductus, oc-
 ciditur. In hujus locum gener ipsius Hasdrubal mittit-
 tur; qui & ipse à seruo Hispani cuiusdam, vlciscente
 domini iniustam necem, interfectus est. Maior vtro-
 que Annibal imperator, Hamilcaris filius succedit. Si-
 quidem vtriusque res gestas supergressus, vniuersam
 Hispaniam domuit: inde Romanis illato bello, Italiam
 per annos sexdecim variis cladibus fatigauit: cum in-
 terea Romani missis in Hispaniam Scipionibus, primo
 Pœnos prouincia expulerunt: postea cum ipsis Hispa-
 nis graua bella gesserunt. Nec prius, perdomita pro-
 uincia, iugum Hispani accipere potuerunt, quam Cæsar
 Augustus, perdomito Orbe, victricia ad eos arma tran-
 stulit, populūque barbarum ac ferum, legibus ad
 cultiorem vitæ vsum tractum, in formam prouinciæ
 redegit.

PROLOG.

4. *Hamilcarem*] Cuius cognomen
Barras: Lege Polybium lib. 2. Ap-
 pianum in Iberica, pag. 258. f. Pro-
 bum in eius vita. De Hasdrubale à
 seruo, cuius supra hoc ipso libro
 auctor meminit, interfecto, vide
 eisdem *Bong.*

5. *Asdrubal*] Polybius libro se-
 cundo scriptum reliquit. Hasdru-
 balem quum spatio annorum octo
 in Hispania mansisset, tandem no-
 au per insidias à Gallo quodam,
 priuatarum inimicitiarum causa,
 fuisse interfectum.

A seruo] Sup. 44. 2. 4. Val. Max. 3.
 3. fin.

7. *A Scipionibus*] Cneum & Pu-
 blium intelligit, quos *duos fulmi-
 na imperij Romani* vocat Cicero
 pro Balbo cap. 15. Liuius lib. 25. De

Hispania ab Augusto domita, lege
 Dionem, Suetonium, Florum, Oro-
 sium, Horatium lib. 4. od. 14. *Bern.*

8. *Nec prius, perdomita prouincia*]
 Augustus totam Hispaniā domuit.
 Præcipuæ autem hic duæ validis-
 simæ gentes Cantabri & Astures,
 immunes imperij agitabant. Cum
 Cantabri extrema expectarent,
 certatim igne ac ferro inter epu-
 las, venenoque, quod ibi vulgo ex
 arboribus taxeis exprimitur, præ-
 cepere mortem, seque pars maior
 à captiuitate, quæ videbatur, vindicauere. Astures etiam postmodū
 victi, ipsique adeo Hispani mitius
 ingenium à victore populo acce-
 pere. Atque hic finis Augusto bel-
 licorum certaminum fuit, idem
 rebellandi finis Hispaniæ.

PROLOGI HISTORIARVM

Philippicarum Pompeij Trogi.

PROLOGVS LIBRI I.

Primo volumine continentur hæc. Imperium Assyriorum à Nino rege, vsque ad Sardanapallum. Post quem translatum est per Arbace

Prologi Librorum Trogi. *Prologi* edere, non erat animi mei sententia: tam crebra, tam scæda erant in his vulnera, nouæ cicatrici vt locus non esset, & nihil desperata eorum videretur salus. Tandem & amicorum auctoritate compulsus, & meo etiam iudicio persuasus, sententiam mutavi. Itaque vitam illis dedisse, hoc tempore satis sit: nam integram valetudinem aliis deberi, facile patiar. Atamen ne proflus eorum curam viderer omisisse, periculi faciundū duxi, an & coniectariis nostris sanari quædam possent, sagaciores, in ceteris & *prologi* suam exerceant. Namque à libris an sperandum aliquid sit, nescio: hoc s. in septem mss. codices in dissi illinis & contaminatis mistis, quasi conspiratione quadam consentire, aut lectio- num monstris certare. Vidi Itali- cam interpretationem, olim edi- tam, quæ ne vno quidem loco, à librorum nostrorum scriptura discedit. Qualescunque sunt, Iusti- ni abbreviatoris negligentiam de- cequant, & historiarum Trogi ser- rem ostendunt. Auctoris nomen in libris nullum est. Nam quod in duobus legitur, *In Trogi se- quitur Iustinus*: epitoma libris, non arbitror huc spectare, sed ad ma- ius opus, id est, vulgatam Iustini

epitomam. Quisquis est, non in Iustinum, sed in Trogum argu- menta scripsit, vt in Lium Fiorus. Nam in his quædam sunt non pauca, quæ in Iustino frustra quæras; vt non immerito in- tegrum Trogi ipsius opus, historia desideret. Sunt autem prologi *librorum* singulorum librorum argumenta continentes, s.ong.

L. I. N. I. Sardanapallum] Notauit ad Iustinum, t. 3. hanc Diodoro, 2. 23. esse tricesimum à Nino. Dio- dori locum transcripsit Georgius Monachus: cuius Chronicum, opus Græce concriptum ex biblia, hec reginæ matris vsus sum, beneficio Fr. Pithæi, viri & humanitate & doctrina præstantissimi. Is Diodo- ri locum ita refert: Σαρδανάπα- λος ὁ Τριανός ὁ μὲν ἦν πρῶτος ὁ ὡς Νινὺς &c. idem vbi apud Diodorum legitur, Assyrios regnasse ὁ γὰρ ὡς Τριανόντα, habet ὁ γὰρ ὡς μ. emendo λ. Et paulo post, Ταυτίμης ὁ βασι- λεύσας ἦν Ἀσίαι, ὁ ἦν εἰς ὅς Νινὺς, &c. Georgius legit, Ταυτίμης ὁ βασιλεύσας ἦν Ἀσίαι, ὁ ἦν καὶ Νινὺς. &c. Sed hæc præter institutum s.ong.

Arbace] Meminit huius historiæ præter alios etiam Ioannes Tzetza Chil. 3. hist. 95. vbi tamē Ἀρσάκης cor

cem ad Medos, usque ad ultimum regem Astiagen. Is a nepote suo Cyro pulsus regno: & Persæ regno potiti. Ut Creso Lydiæ regi bellum intulit Cyrus, victumque cepit. Hic in excessu dicti Æolicarum & Ionicarum urbium situs; originesque Lydorum, & in Italia Tuscorum. Post Cyrum, filius Cambyzes Ægyptum domuit. Repetitæ Ægypti origines urbium. Exstincto Cambyse, Darius occisis Magis regnum Persicæ accepit; captaque Babylone, bella Scythica molitæ est.

PROLOGVS LIB. II.

Secundo volumine continentur hæc: Scythiæ & Ponti situs; originesque Scythiæ, usque ad bellum quo est inde pulsus Darius: qui post hanc fugam Græciæ bellum intulit, per Darin & Tisafernem, quod soli Athenienses tenuere. Hic origines Athenarum repetitæ, & reges usque ad Pisistrati tyrannidem, qua extincta ratione vicere Persas. Ut mortuo Dario filius eius Verxes bellum Græciæ intulit: ac repetitæ origines Thessaliæ: expulsoque Græciæ Xerxe, bellum ab Atheniensibus translatum in Asiam, usque ad Xerxis interitum.

PROLOGVS

corrupte legitur, pro Αἰεὶ κεν.
Bern.

Regno] Modius, regno est. Bern.

Excessu] sæpius hæc vox his in Prologis obuia sit: & notat excursionem, digressionem, seu verbo Thucydidis, τ. 16. 5. ἐκβολὴν τῶ λόγου.
Bern.

LIB. II. Tisafernem] Ex Herodoto & Probo in vita Miltiadis, lege Artaphernem. Bong.

Athenienses tenuere] Quæ phras sit, tenere bellum, nondum com-

perit est mihi: malim, sustinere, & repetita ex priori voce syllaba: quam propter similitudinem absorpserat. Bern.

Tyrannidem, qua ext.] Coniectura legendum auguro, qua extincta, ad Marathonem vic. Pers. aut propius veterem scripturam, tyrannidem extinctam. Quæ ratione vic. Pers. B. Modius posteriori coniecturam probat: mihi prior potior videtur. Bern.

PROLOGVS LIB. III.

Tertio volumine continentur hæc. Vt mortuo Xerxe, filius Artaxerxes, pulso interfectore patris Artabano, bellum cum defectore Ægypti habuit: primoque dux eius Acchæmenes victus est: iterum per Agabazum Ægypto recepta. Vt Græcis cum rege pacificatis, bella inter ipsos orta sunt. Inde repetitæ Peloponnesium origines: vt ab Herculis posteris Dorico populo sit occupata. Deinde bella Argolica & Messianica: coalitique Sicionia & Corinthio tyranni. Bellum Criseum: & quod Athenienses primo cum Boeotis, dein cum Peloponnesiis gesserunt.

PROLOGVS LIB. IV.

Quarto volumine continentur res Siculæ, ab vltima origine, vsque ad deletam Syracusis Atheniensium classem.

PROLOGVS

LIB. III. Pulso interfectore] Lege interfecto interfectore. Prior vox ob asinitatem sequentis ab excusatore omissa, peperit falsam lectionem, & historie contrariam. n. Modij mss. Fuldenses, pulsu interfectorem patris Artabanum, ex quo ille: vltus interfectorem &c. Vere, vt vult, nam vltus hostem etiam dicimus. bern.

Imoque dux ejus &c.] Modij mss. primo dux ejus. Acchæmenes victus est, iterum per Agapaxum Ægypti recepta. Sed bongarsij opera satis restitutus videtur hic locus. bern.

Acchæmenes] Diodorus Artabano. & pro Agabazum lego Megabazum. Me, & C. Diodorus lib. 11. Bong.

Messianica] intelligit bella contra Messenios, de quibus Iustinus. 4. Videtur igitur legendum Messenica, aut Messenica. quo

indice quartum sciam librum in sig. auit Paulanias. bern.

Coalitique] coalescere hic idem significat, quod conualescere: videturque in usu fuisse Trogo, & propterea etiam adterenda aut relinquenda Iustino, 3. 4. 1. 18. 4. 1. 36. 2. 16. Hoc sensu Livius, 1. 8. bern.

Sicionia] Leg. Sicyonia & Corinthi tyranni, de quorum regno Eusebius in Chronico, & Paulanias Corinthi bellum autem Criseum mihi neque lectum, neque auditum ellulaspicor legendum, Thyreum, de quo Herodotus, 1. 82. & Eusebius Chron. Bong.

Historiam vide etiam apud Diodorum, 15. 70. & 14. 87. bern.

Criseum] Vide notam præcedentem Rutgerius variarum 1. 5. c. 7. Crissem legendum affirmat, Crisæus sinus Straboni idem est qui Corinthiacus. bellum autem

occa

PROLOGVS LIB. V.

QVinto volumine continentur hæc. Bellum inter Athenienses & Lacedæmonios, quod Deceleicum vocatur, vsque ad captas Athenas. Vt expulsi sunt Athenis triginta tyranni. Bellum quod Lacedæmonij in Asia cum Artaxerxe gesserunt, propter Grissum initum. Hinc repetitum in excessu Cyri cum fratre bellum; & Græcorum qui sub eo militauerunt.

PROLOGVS LIB. VI.

Sexto volumine continentur hæc. Bellum Lacedæmoniorum gestum in Asia cum Persicis præfectis, ducibus belli Herculide & Agefilao, vsque ad prælium nauale factum Cnido: quo victis illis, Athenienses repetiere imperium. Deinde bellum Corinthiacum, & bellum Bæotium, quo euctrix & Mantinæ victi Spartani, amisere imperium. In Thessalia deinde Iasonis & post illum Alexandri Epirei coalitum atque extinctum imperium. Tum sociale bellum gestum aduersus Athenienses Achæis, & Phœdiis, & Byzantiis. Transitus hinc ad res Macedonicas.

PROLOGVS

occasione Corinthiæ Tyrannidis. Corinthiacum appellatum, modo citato loco Diodorus tradit, quod circum ea potissimum loca gestum sit. Potuit ergo simili de causa Grissum appellari. Bern.

LIB. V. Grissum] Lege *Cyrum*. B. Adde Xenophontem Hist. Græc. l. 3. à princ. Bern.

LIB. VI. Herculide] Vide not. ad Iustin. 6. l. 2. Bern.

Cnido] Modij editio, Cnidi. Bern.

Euctrix] Scribe *Leuctrix*. & Mantinea. Bong.

Epirei] Emenda *Therai*. Alexandri Phœxi nomen restituendum videtur & Diodoro, 15. 67. sub anno 4. Olympiadis 102. 4. *αἰετὰ λελών* (de Pelopida loquitur) τὴν ἀνδροπύην φερούμεν *ἰστέ* Αἰετὸς τῆς Μαντινῆς. lege ex Plutarcho in Pelopida τὴν *αἰετὴν*. Bong.

Coalitum] Vide supr. Prol. 3. not. d. Bern.

Phodiis] Legendum *Rhodiis*. v.

PROLOGVS LIB. VII.

SEPTIMO volumine continentur origines Macedonicae, regesque à conditore gentis Carano, vsque ad magnum Philippum: ipsius Philippi res gestae vsque ad captam urbem Mothonem. Additae in excessu Illyriorum & Pœnum origines.

PROLOGVS LIB. VIII.

OCTAVO volumine continentur res gestae Philippi magni, post captam urbem Mothonem à principio belli Phocensis, quod sacrum vocant, vsque ad finem eius: interfectumque huic bellum quod Philippus cum Calchidoniis urbibus gessit, quarum clarissimam deleuit Olynthon. Vt Illyrici reges ab eo victi sunt; & Thracia atque Thessalia ab eo subacta: & rex Epiro datus Alexander electo Aryba: & frustra Perinthos oppugnata.

PROLOGVS LIB. IX.

NONO volumine continentur hæc. Vt Philippus à Perintho summotus, Bizanti origines, à cuius obsidione

LIB. VII. Magnum Philippum] Ceteris regibus præstitisse & fortuna & moribus, Plutarchus in apophth. c. 29. ex Theophrasto refert. Inde ergo Philippicæ historiæ Trogi, quod hic regum maximus Philippus Macedonici Imperij prima fundamenta, eaque firmissima iecerit. Trogi autem historia nihil aliud, quam Macedonia historia Bong.

Mothonem] Vide not. ad Iustin. 7. 6. 14. Bern.

Pœnum] Scribendum Pœnum. v.

LIB. VIII. Interfectum] Lege interfectumque. Bong.

Calchidoniis] Lege Chalchidoniis. 8. Chalcidicas urbes, τὰς Χαλκιδίκας πόλεις, appellant Diodorus, 16. 53. Suidas in voce Κάλχιδον. ubi de hac expeditione loquitur. Thucydides 2. 15. & alibi. Χαλχιδόν. 8. as. Chalchidonijs nusquam, quod sciam, leguntur. Bern.

Ab eo subacta] A membranis, meis absunt illa, ab eo, & recte. quid enim, cum precesserint, statim illis hic repetitis opus est? Mod.

Electo] Scribe electo. Bong.

LIB. IX. Bizanti] Mod. edidit, Bizanrij. Bern.

obſiſſione ſummotus Philippus, Scythiæ bellum intulit. Repetitæ inde Scythicæ res, ab his temporibus, in quibus illa prius finierant, uſque ad Philippi bel um, quod cum Mathea, Scythiæ rege, geſſit. Vnde reuerſus, Græciæ bellum intulit : victuſque Cheroneæ, cum bella Perſica moliretur, præmiſſa claſſe cum ducibus, à Pauſania occupatis anguſtiis, nuptiarum filia occiſus eſt, priuſquam bella Perſica inchoaret. Repetita res inde Perſicæ à Dario notho, cui ſucceſſit filius Artaxe: rex cognomine nemone: qui poſt fratrem Cyrum victum, pulſaque Gnido per Conona claſſe Lacedæmoniorum, bellum cum Euagora rege Cyprio geſſit: origineſque Cypri repetitæ.

P R O L O G V S L I B. X.

Decimo volumine continentur Perſicæ res, vt Artaxerxes Annemon pacificatus cum Euagora rege Cyprio, bellum Ægyptium in vrbe Ace compararit: ipſe in Caduſiis victor: effectores in Aſia purpuratos ſuos

In quibus illa prius finierant] Modius conſiderenter ſcribendum dicit, *in quibus illas prius finierat*, tam ex Bong. codicum ſcriptura, quam ſuorum in quibus, *illas prius finieramus* qua ad &c. Videtur autem, ſi quidem malimus explicare auctores quam corrigere, retinenda bongariſianorum mſs. lectio, vt mendo vacans. *Finierant*, enim paſſiuam vim habet, vt ſexcenta alia. bern.

Mathea] Legendum *Athea*, docui ad Iuſtinum, 9. 2. 1. Ponticorum gentium antiquiſſimum regem Atheam commemorat Florus, 3. 5. pr. qui in mſs. dicitur *Etas*. bong.

Victuſque] Scribendum *victor* que. b.

Nuptiarum filia] De eſt vox die. b.

Nemone] Hic & ſequenti libro

ſcribe *Mnemnon*. bong.

L I B. X. Annemon] Vide proxime præced. notam. bern.

Ace] Strabo lib. 16. pag. 521. 43. *Iſolemais magna vrbs*, priuſ Ace nominata. hac Perſæ receptaculo aduerſus Ægyptum utebantur. Emendandus probus *Datame: Et nuntium ad exercitum acrem miſit*. Leg. *Accm*. bong.

In Caduſiis.] Meminit probus *Datame*. bong.

Effectores] Leg. *deſectores*, vt Prologo lib. 3. Diodorus, 15. 91.

Tæc aqignuſtas. eos qui deſecerant, Probus. Cui præfectus ſeu dynaſtes vaphlagonum, eſt *Thyus*: in v. c. *Thuyſ Ariobarzanes* Diodoro, 15. & Gemiſto, qui ex Diodoro excripſit, præfectus Phrygiæ: Probo, *Lydiæ*, & *Ionix*, totiuſque phrygiæ: cum *Lydiam Antophradati*.

su is persequitur, primum Dopanem præfectum Paphlagonaon origo repetita : Dein præfectum Hellepontii Ariobarzanen : deinde in Syria præfectum Armeniæ Orontem, in omnibusque victis decesserit, filio succellore Ocho. Is deinde occisis optimatibus Sidon accepit : Ægypto bellum ter intulit. Ut post mortem Ochi regnarit Arsen. Deinde reus, qui cum Alexandro Macedonum rege bello confligit.

P R O L O G V S L I B. XI.

VNdecimo volumine continentur res gestæ Alexandri Magni, vsque ad interitum regis Persarum Darij. Dictæque in excessu origines & reges Carix.

P R O L O G V S L I B. XII.

DVodecimo volumine continentur Alexandri Magni bella Bactriana & Indica, vsque ad interitum eius. Dictæque in excessu res à præfecto eius Antipatio in

dari. Diodorus tribuat. *Orontes* illis est satrapes *Mysiæ* *ong.*

Dopanem] Vide not. præced. Ceterum *Doramen* hic legendum patet ex Diodoro, 15. 91. Polyæno lib. 7. Nec obest, quod Paphlagonum præfectus hic dicitur, cum Cappadocum fuerit: nam & illam regionem occupavit. Probus in vita. Bern.

Præfectum Paphlagonaon] Fortasse *Præfectum Paphlagonum*: origo *Paphlagonum* repetita. B. Forte etiam legi possit *Paphlagonum*: eorum origo repetita, ut ista vox in posterioribus antecedentis syllabis delituerit. Bern.

In omnibusque] Abundat *to* in natum ex ultima litera vocis *Orontem*. Bong.

Sidon accepit] Lege *Sidona cepit*,

ex Diodoro, 16. 45. & Gemisto lib. 2. qui cum soleat exscriptor esse Diodori, Mentorem facit Rhodium, ducem auxiliorum, Tennen autem regem Sidoniorum: contra quam Diodorus, cui Mentor rex est, Tennes Rhodius dux. Bong.

Ter] Forte numeris expressa fuit hæc vox III. legi oportuit *terrium*, vel *tertium*, nempe post Cambysem & Artaxerxen. Bern.

Arsen] Straboni, extremo libro 15. est *Napton*. Bern.

Deinde reus] Hæc ita emenda: *Dein Dareus*, qui cum *Alex. &c.* Bong.

Lib. XII. Molossaque] Scribe *Molossoque*. De Archidamo, pro Tarentinis contra Lucanos pugnante, interfecto, Diodorus, 16. 64. Gemistus lib. 2. Bong.

in Græcia gesta, & ab Archidamo rege Lacedæmoniorum, Molossæque Alexandro in Italia, quorum ibi est uterque cum exercitu deletus. Additæ his origines Italica Apulorum, Samnitum, Sabinorum; & ut Zopyrion in Ponto cum exercitu perijt.

PROLOGVS LIB. XIII.

Tertiodecimo volumine continentur hæc. Ut mortuo Alexandro, optimates castrorum ejus, prouinciarum imperia sint partiti: ut veterani qui ab eodem lecti erant in colonias, moliti, relictis illis, in Græciam redire, à Phithone sint deleti. Bellum Lamæacum, quod Antipater in Græcia gessit. Bellum quo Perdiccas regem Anaratem occidit, & occisus est. Bellum quo Eumenes Neoptolemum & Craterum occidit. Additæ in excessu origines regesque Cyrenarum.

PROLOGVS LIB. XIV.

Quartodecimo volumine continentur hæc: Bellum inter Antigoni & Eumenem gestum: Quem ut Cappadocia expulit Antigonus, sic Phrygia maiore Aridæum & Cliton: victus in Hellesponto nauali bello. Repetitur rursus bellum ab Eumene per Argyraspidas, quo

Quorum ibi est uterque] Verissima scriptura: quam tamen temerare ausi edidere: ubi est cum exercitu deletus. Nempe de Archidamo non legerant. bern.

Apulorum, Samnitum] Modius Lucanorum ex membranis suis inserit neque enim, inquit, verisimile est hos ab auctore omisos, quorum vel maxime causa in Italiam trajecit Alexander Molossus, à quibusque, posteaquam grauium cum iis diu bella gessisset, interfectus est. Vide Iustini Epitoman XII. bern.

LIB. XIII. Lamæacum] Leg. Lamiacum. B.

Occidit, & occisus est.] Vereor ut hoc absque libris restitui possit: interim ut sententia constet, legamus, occidit; is ut deinde occisus est. De nece Perdicæ lege Diodorum, 18.34. & Probum Eumene. Bong.

LIB. XIV. Sic Phrygia maiore, Aridæum, & Cliton.] Atqui Phrygiam maiorem obtinebat ipse Antigonus. Et præterea quid Clito cum Phrygiâ qui præsidere classi iussus erat. Quæ sequitur non

quo victus ab Antigono, interiit. Vt in Macedonia
Cassander victo Polyperchontere, captaque ad fatorem
mychia matrem Alexandri Olympiadæ obsessam in-
terfecit.

PROLOGVS LIB. XV.

QVindecimo volumine continentur hæc: Vt Deme-
trius Antiochi filius Gazæ victus est ab Ptolemæo.
Vt Cassander in Macedonia filiū Alexandri regis inter-
fecit: ac alterum Polyperconures. Vt Ptolemæum vicit
classe Demetrius: idemque ab obsidione Rhodi sum-
matus est. Repetita in excessu origo Rhodiorum: vnde
digressus Demetrius liberauit à Cassandro Græciam.
Dein pater eius Antigonus bellum cum Lyſimacho &
Seleuco habuit. Repetita Seleuci res, & regis Indiæ
Sandrocottæ. Vt victus bello Antigonus interiit: reli-
quæque imperij sunt à filio collectæ: & Leoni midia
inde Spartani res gestæ Corcyra & Illyrico, & in Ita-
lia, qui ablata Corcyra, rex Cassander interiit.

PROLOGVS LIB. XVI.

Sextodecimo volumine continentur hæc. Vt mortuo
Cassandro, ortisque inter filios eius certaminibus,
Demetrius adiutor alteri adhibitus, occiso eo, Macedo-
niæ

non sunt veriora. ms. Lugdunensis
pro maiore, legebat minore. Sic ita-
que legendum; quem ut Cappa-
docia expulit Antigonus, sic Phry-
gia minore Aridaum. Vt Clitus vi-
ctus in Hellespono nauali bello. De
stratagemate autem, quo vltus est
Antigonus in deuincendo Clito,
vide Diodorum. Voss.

Polyperchontere, captaque] Le-
gendum arbitror, Polyperchontes,
receptaque à defensore Munychia,
matrem Alexandri Olympiadæ,

Pydna obsessam interfecit Bong.
Olympiadæ.] Vide not. præce-
dent. Bern.

Lib. XV. Antiochi.] Scribe, Anti-
goni. Bong.

Polyperconures.] Emenda Polyper-
chontes. Is Herculem uasines filiū
corruptus à Cassandro interfecit.
Plutarchus de vitioso pud. c. 7.
Diodorus, 20. 28. Pausanias Bœot.
Bern.

Leonimidia.] Leg. Leonida Bong.
Qui abl.] Lege cui abl. Bern.

nia regnum tenuit : quo mox euictus à Pyrrho Epiri rege, translatus in Asiam bellis; captus à Seleuco decessit. Ptolemæus nuncupato successore filio Philadelpho decessit. Vt Lyfimachus in Ponto captus ac missus Andromache, rursus in Asia ciuitates quæ sub Demetrio fuerant, & in Ponto Heracleam occupauit. Repetitæ inde Bithyniæ Heracleoticæ origines; tyrannique Heracleæ Clearchus & Satyrus & Dionysius, quorum filiis interfectis Lyfimachus occupauit urbem.

P R O L O G V S L I B. XVII.

Septimodecimo volumine continentur hæc. Vt Lyfimachus occiso filio Agathocle, per nouercam Arfinoen bellum cum rege Seleuco habuit, quo victus interiit : vltimumque certamen cõmilitonum Alexandri fuit. Vt Seleucus amissis in Cappadocia cum Diodoro copiis, interfectus est ab Ptolemæo fratre Arfinoes vxoris Lyfimachi, in cuius vicem Ptolemæus cognomine Ceraunus, creatus ab exercitu rex, Macedoniam occupauit : Bella cum Antiocho & Pyrrho composuit, datis Pyrrho auxiliis, quibus iret contra Romanos, defensum Tarentum. Inde repetitæ origines regum Epiroticorum, vsque ad Pyrrhum : ipsiusque Pyrrhi res gestæ, priusquam in Italiam trajecit.

P R O L O G V S L I B. XVIII.

Octauodecimo volumine continentur res à Pyrrho Epirota in Italia gestæ contra Romanos: postque
id

L I B. XVI. *Eulstus*] probo conjecturam Modij rescribentis *eulstus*, vera.

Andromache] Scribe ab *Dromichære*. Iustino, 16. 1. 19. *Doricetes* dicitur. B.

Clearchus] Lege *ἐκλογὰς* Memnonis, Diodorum, 15. 16. 20. hic Sa-

tyri non meminit : & Dionysij filij eidẽ sunt *Ἀθροῦς* & *Κλάρης* & ex Memnone videtur legendum *Ὀλδάρης* & *Κλάρης* & Bong.

L I B. XVII. *Vt Lyfimachus*] Vide excerpta ex Memnonis historiis, Bong.

id bellum, transitus eius in Siciliam aduersus Carthaginienses. Inde origines Phœnicum, & Sidonis, & Velie Carthaginiunque res gestæ in excessu dictæ.

PROLOGVS LIB. XIX.

VNdeciesimo volumine continentur res Carthaginiensium in Africam per rubellum annorum geste: & in Siciliam, cum Selinum Temetegantum & Gamentinam & Gelam ceperunt: quo bello Dionysius Syracusanus, Siciliæ regnum occupauit. Bellum quod cum eo Phœni per Homileonem gesserunt, quod obsidione Syracusarum exercitum & classem amisit.

PROLOGVS LIB. XX.

Vicesimo volumine continentur res gestæ Dionysij Siculi patris. Vt pulsus Pœnis Italica bella sit molitus. Inde repetitæ origines Venetorum, & Græcorum, & Gallorum, qui Italiam incolunt. Deductisque Dionysij rebus ad interitum eius, dictæ quas Anno magnus in Africa gessit.

PROLOGVS

LIB. XVIII. Velia] Ex Iustino lege *Veica*. Veliam enim Strabo initio libri 6. auctor est à Phœcenibus conditam. 2. Alij ediderunt *Tyri*. Bern.

Carthaginiunque] Lege *Carthaginiensiumque*. Bong.

LIB. XIX. In Africam] Scribe *in Africa*. Et paulo post, *in Sicilia*. Quæ sequuntur, ita deformata sunt, ut nulla fere historię species appareat. B. retineri tamen posset ista lectio. Vide not. ad Iustin. 3. 1. 2. Bern.

Per rubellum annorum] Ms. P. Pithcei adscriptura habet, *per Asdrubalem, Amulcarem & Annonem*, quod ab ique dubio rectum est. B. Modij libri, *per subellum an-*

norum. Alij edidere *per numerum multorum annorum*. Bern.

In Siciliam] Vide præcedent. not. 2. Bern.

Cum Selinum &c.] Hæc ita legenda conjicio, *cum Selinuncem, & Agrigentum, & Gam. & Gel. cep.* Est autem *Gamentina*, aliter *Cammerina*, G & C inuicem permutantur. *volens vñ*, gubernio gladii Varroni à clade, *ἐκκλυσία* nobis est *eglese*. Et in mss. *Cobrias*, *Gobryas*: adici, pro adigi. Græcis *καταπύα* Strabo, Stephanus. Bong.

Phœni per Homileonem] Scribe *Pœni per Imilconem*. Bong.

Quod] Modij mss. *quod obsidione*, ex quo ipse facit, *quoad obsidione*.

PROLOGVS LIB. XXI.

VNo & vicesimo volumine continentur hæc. Vt in Sicilia Dionysius filius à patre amisso tractarit imperium. Per Dionysius jectus bellum cum Siculis gessit: donec amissis liberis & fratribus Corinthum statim oleonthe Carthaginensium bello. sit liberata Sicilia: mortuoque Pisistrato iterum facta seditione arcessiti quam ad bello Carthaginenses obsederunt Syacusas: quo bello Agathocles nactus imperium est.

PROLOGVS LIB. XXII.

Secundo & vicesimo volumine continentur hæc. Res gestæ Agathoclis: vt à Pœnis nactus imperium, bellum cum ipsis gessit, primum in Sicilia, dehinc victus, trajecit in Africam, vbi possessa prouincia Ophellam regem Cyrenarum interfecit. Vt rursus in Siciliam reuersus, occupata totius insulæ dominatione, cum reuertisset in Africam, amissis copiis, solus inde profugit in Siciliam: belloque ibi repetitus, & cum Pœnis pacem composuit, & dissidentes à se Siculos subiecit.

PROLOGVS LIB. XXIII.

Tertio & vicesimo volumine continentur hæc. Vt Agathocles domita Sicilia, bellum in Italia Brutis intulerit. Repetitæ inde Bruttiorum origines: omnibus

LIB. XXI. *A patre] Tò à videtur abundare. Bong.*

Per Dionysius] Leg. per Dionem ciectus bellum cum sic gessit: don. amiss. lib. & fratre Corinthum secessit: Vt à Timoleonte Carthaginensium bello, &c. Ita quodammodo expressimus mentem auctoris. Bong.

Corinthum statim &c.] Modius

maunt, Corinthum abiit: vt à Timoleonte, &c. Bern.

Arcessiti quam ad bello] Legas arcessiti ad bellum Carth. Bong.

Nactus] Impresi nactus, sed parum interest, vt & sequenti Prologo.

LIB. XXII. *Repetitus, &c.] Recte hoc quidem. Alij perperam, repetito, cum. Bern.*

LIB.

bus subactis, rex, seditione filij exheredati ac nepotis oppressus, interiit. Inter peregrinos deinde milites eius & Siculos bellum motum: quæ causa Pyrrhum regem Epiri in Siciliam adduxit: bellaque Pyrrhus cum Pœnis & Mamertinis ibi gessit: & à Sicilia reuersus in Italiam, victus prælio à Romanis reuertit in Epirum.

PROLOGVS LIB. XXIV.

Quatto & vicesimo volumine continentur, Bellum quod inter Antigonom Gonatam, & Antiochum Seleuci filium in Asia gestum est. Bellum quod Ptolemæus Ceraunus in Macedonia cum Monio Illyrio & Ptolemæo Lysimachi filio habuit: utque Arsinoën sororem suam imperio Macedonicarum vibium exiit. Ipse, cum Belgio Gallorum duce congressus, interiit. Repetitæ inde Gallorum origines, qui Illyricum occupant; atque ut ingressi Græciam, Brenno duce, Delphis victi deletique sunt.

PROLOGVS LIB. XXV.

Quinto & vicesimo volumine continentur hæc. Ut Antigonus Gallos deleuit: deinde cum Apollodoro Cassandree tyranno bellum habuit. Ut Galli transierint in Asiam, bellumque cum rege Antigono & Bithynio gesserunt: quas regiones Felini occuparunt. Ut Pyrrhus ex Italia reuersus, regno Macedoniae Antigonom exuerit; Lacedæmoinam obsederit; Argis interierit: filiusque eius Alexander Illyricum cum Mytilo bellum habuerit.

PROLOGVS

LIB. XXIII. *Bellaque Pyrrhus*] Placet quod Modius edidit, *bellaque Pyrrhus*. Bern.

Et à Sicilia] Malim, *Ut à Sic.* Bern.

LIB. XXIV. *Continentur*] Modij alique edd. *continentur*: sed illud

malo, nam ad plura pertinet. Bern.

LIB. XXV. *Bithynio*] Malim *Bithynis*. Bern.

Lacedæmoniam] Modius edidit, *Lacedæmonem*. Bern.

LIB.

PROLOGVS LIB. XXVI.

Sexto & vicesimo volumine continentur hæc. Quibus in urbibus Græciæ dominationem Antigonus Gonatas constituerit, Vt defectores Gallos Megaris deleuit: regemque Lacedæmoniorum Area Corinthi interfecit. Dehinc cum fratre suo Crateri filio Alexandro bellum habuerit. Vt princeps Achæiæ Aratus Sicionem & Corinthum & Megara occuparit. Vt in Syria rex Antiochus, cognomine Soter, altero filio occiso, altero rege nuncupato Antiocho, decesserit. Vt in Asia filius Ptolemæi regis socio Timarcho descuerit à patre. Vt frater Antigoni Demetrius occupato Cyrenis regno interiret. Vt mortuo rege Antigono, filius eius Seleucus Gallinicus regnum acceperit.

PROLOGVS LIB. XXVII.

Septimo & vicesimo volumine continentur hæc. Seleuci bellum in Syria aduersus Ptolemæum. Item in Asia aduersus fratrem suum Hieracem: quo bello Anguræ victus est à Gallis. Vtque Galli Pergamo victi ab Atalozia Lambitunum occiderint. Vt Ptolemæus eum denuo captum interfecerit: & Antigonus andro prælio nauali prona vicerit: & à Gallinico fusus, in Mesopotamia Antiochus insidiantē sibi effugit Attamenem.

Dein

LIB. XXVI. *Antigonus Gonatas*] Tangit hæc Polybius Hist. 9. 23. Bern.

Lacedæmoniorum Area] Modij editio. *Lacedæmonia Arcan.* Bern.

Sicionem] Mod. ed. *Sicionē.* Bern.

Megara] Mod. ed. *Megaram.* B.

LIB. XXVII. *Hieracem*] Mod. ed.

Antiochum Hier. Bern.

Anguræ] Straboni lib. 4. & 12.

Angurex, est castellum Testofagum. Memnoni est urbs Trogmorum. Bern.

Ab Atalozia Lambitunum] Modius edidit, ab *Atalo Lambitunum.* Lege ab *Atalo Zybaam Bithynum* (aut antiquo more, *Bithunum.*) Liu. 38. 16. 10. Bern.

Prona] Mod. ed. *oprona.* Bern.

Et à Gallinico] Malim, ut à *Gall.* Bern.

Insidiantem sibi effugit Ariamenem] Lege *Ariamenem.* Voss.

Ariamenem &c.] Totum locum

ita scribo: effugit *Ariamenem*.

Dein postea custode Stryponio, quo à Gallis occiso Seleucus quoque frater eius decesserit, maioremque filiorum eius Epacorios occiderit.

PROLOGVS LIB. XXVIII.

Octauo & vicesimo volumine continentur hæc. Vt mortuo rege Epiri Alexandro Laudamiam Epirotæ occiderint. Dictique in excessu Bastarnici motus. Vt ex Macedonia Demetrius sit à Dardanis fusus quo mortuite κc. filij eius Philippi suscepit Antigonusque Thessaliæ in Asiam Cariam subiecit: & adiutis Achæis contra regem Spartanum Cleomenem, cepit Lacedæmona: amissoque regno Cleomenes Spartanos confugit Alexandriam, atque ibi interiit. Dictum in excessu bellum Illyricum, quod Romani gessere cum Teuta.

PROLOGVS LIB. XXIX.

VNde tricesimo volumine continentur hæc: res gestæ Philippi regis aduersus Dardanos, & Ætulos. Repetitæ

dein postea custodes Tryphonii. nempe Ptolemæi, cui hoc cognomen erat. Ansam dedit huic emendationi Rutgerius dicto cap. 7. vbi similem locum prol. 30. corrigit. Bern.

Epacorios] Leg. Apaturius, ex Polybio, 4. 48. Bern.

LIB. XXVIII. Bastarnici] Mod. ed. Bastarnarum. Bern.

Ex Macedonia] Mod. ed. optime, *Rex Macedonia.* Bern.

Quo mortuite κc. filij eius] Spuriissima lectio. ms. habet, *quo mortuam filij eius.* Puto scribendum; quo mortuo, tuitionem filij eius Philippi suscepit Antigonus, qui Thessaliam, Asiam, Laciæ subiecit. Voss.

Quo mortuite &c.] Legendum arbitror, *quo mortuo euelem filij eius Philippi suscepit Antigonus, qui Thessaliæ, Asiæ, Cariam subiecit.* Sed periculosa, si deficit historia coniectura Bern.

Cepit Lacedæmona] Ms. *Lacedæmoniam.* Et sic solet Iustinus; Ita Babylonia, Chalcedonia, Sidonia. Voss.

Spartanos] Mod. ed. *Spartanus.* Bern.

Teuca] Florus, 2. 5. 2. habet *Teuca.* sed in mss. est *Teurana*; quomodo & in Iornande. Plinio, 34. 6. *Teuca.* Bern.

LIB. XXIX. Ætulos] Modij editio, *Ætolos.* Bernacc.

Repetitæque inde Creticæ origines: Post cuius insulæ societatem, Philippus cum Illyriis, & rursus Ætolis bello congressus est: adiuvantibus Actolos Romanis: Quo finito intulit Ætolis bellum.

PROLOGVS LIB. XXX.

TRicesimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Ptolemæo Vtrusphonæ, filius eius Philopator Antiochum regem vicit. rapi ei peramare gathoclea, corruptus decessit, relicto filio pupillo: in quem cum Philippo rege Macedonum consensit Antiochus. Philippi deinde gesta in Asia, cum mouisset Ætola bella. A quibus reuersus bellum habuit cum ducibus Romanis Sulpicio & Flaminio, quibus victus, pax. Transitus deinde ad res Antiochi, qui post regnum acceptum persequutus defectores in Media Molonem, in Asia Maccheum, quæ obsedit Sardibus; pacata superiore Asia Bactris tenus, in Romana bella descendit.

PROLOGVS LIB. XXXI.

VNo & tricesimo volumine continetur bellum, quod cum Lacedæmonio Nauide Titus Flamininus & Philopæmen dux Achaïchorum gessit. Item bellum quod cum Antiocho in Achaïa per Achilium consulem, & in Asia

LIB. XXX. *Ptolemæo Vtrusphonæ*] Hic est Ptolemæus Evergetes: *Vtrusphona* quid sit, viderint doctiores. B. Rutgersius dicto cap. 7. lib. 7. ostendit legendum *Tryphone*. Bern.

Regem vicit. rapi ei peramare.] Puto scribendum; *Antiochum regem vicit*: turpique postea amore *Agathoclea corruptus decessit*. Voss.

Rapi ei peramare gathoclea corr. dec.] Hoc quomodo restituendum sit, assequi coniectura non possum:

hoc quilibet intelligit, amore *Agathoclea corruptum decessisse*. Bern. *Flaminio*] Scribe *Flaminio*, à quibus victus. Bong.

Maccheum] Leg. *Achaum*, ex Polybio, qui bellum hoc describit lib. 8. Bern.

LIB. XXXI. *Nauide*] Mod. ed. *Nabide*. utrumque bene. Bern.

Achaïchorum] Leg. *Achaorum*. Bong.

Achilium] Leg. *Aeilium*. Bong.

Ab Carib.] Mod. ed. à *Carib*. Bern.

Acholu] Scribe *Ætolis*. Bong.

Asia per Scipionem gestum est. Denique Annibalis ad regem ab Carthagine fuga. Bellum cum Acholis gestum per eundem Achilium, qui Antiochum Græcia expulerat.

PROLOGVS LIB. XXXII.

Secundo & tricesimo volumine continentur hæc. Descriptio ab Achæis Lacedæmoniorum & Messeniorum, qua Philopœmen interijt. Romanorum in Asia ducem ambo, aduersum Gallos bellum. Regis. Philippi propter ablatas sibi ciuitates, alienatus in Romanos animus; & ob hoc alter filiorum Demetrius occisus: Concitatusque ab eo Bæsternæ, transire conati in Italiam. Inde in excessu dictæ res Illyricæ: ut Galli qui occupant Illyricum rursus redierunt in Galliâ, origineque Pannoniorum, & incrementa Daciorum, per Rubobosten regem. In Asia bellum à rege Eumene gestum aduersum Gallum Ortiagonem, Parnecæ Ponticum, & Prusiana adiuuante Prusiam Annibale Pœno. Res gestæ Annibalis post victum Antiochum. Et mox mortuo Seleuco filio magni Antiochi successit regno frater Antiochus.

PROLOGVS LIB. XXXIII.

Tertio & tricesimo volumine continentur hæc. Ut cum Perse, Philippi filio, rege Macedonum, Romani

LIB. XXXII. *Ducem ambo*] Legendum, *duce Manlio*, Liuius, 38. 12. Florus, 2. 11. Miror in historia miscella Pauli Diaconi, 4. 5. Fuluius hoc tribuit cum Fuluius, qui collega erat Manlij, pæne iisdem diebus cum Aetolis bellum gesserit, quibus Manlius cum Gallis. Plutarchus, de virtutibus mulierum, *Trasor* vocat, quod Manlij prænomen est: Interpret nostras de

Cuzo Scipione Plutarchum loqui arbitratus est. Bong.

Aduersum] Mod. ed. *aduersus*. B. *Redierunt*] Mod. ed. *redierunt*. B.

Gallium Ortiag.] Emenda, *Gallum Ortiagonem*, & *Parnacem Ponticum*, & *Prusiam*. Florus, 2. 11. illum *Ogiagonem* vocat. ita est in ms. Bong.

Antiochum. Et mox] Mod. editio rectius, *Antiochum*, & *mors*. Bern.

in bellum gesserint: quo capto deleta est Epiros: Ætolica ciuitates ab unitate corporis deductæ, inter Achæos & Lacedæmonios certamine orto: Bellum rursum in Macedonia gestum à Romanis cum seu Philippo.

PROLOGVS LIB. XXXIV.

Quarto & tricesimo volumine continetur hæc. Bellum Achæicum quod Romani per Macellum & Mummiū gessere: quo diruta est Corinthus. Bellum regis Eumenis cum Gallogræcis, & in Pisidiis cū Selegensibus. Res quas gessit Syriæ rex Antiochus, & rex Ægypti Ptolemæus. Repetitæ inde origines regum Cappadocum. Epiphanes ut mortuo Ptolemæo, relictis ab eo filij duo Filometor & Evergetes, primum cū Antiocho habuere bellum, quod per Romanos finitum est; deinde inter se, quo maior est expulsus: restitutoque, Romani inter fratres regna diuiserūt. Ut mortuo rege Syriæ Antiocho, Demetrius cognomine Soter, qui Romæ fuerat obses, clam fugit; occupataque Syria bellum cum Timarcho Medorum rege habuit, Ariarathe rege Cappadocum. Ut habita inter Ariatē & Orphernem regni certamina. Ut mortuo rege Asiæ Eumene, suffectus Attalus bellum cum Selegensibus habuit, & cum rege Prusia.

PRO

LIB. XXXIII. Epiros] De direpta Epiro Plutarchus Aemilio c. 49. Eutropius, 4. 8. B. Adde Polybij fragment. lib. 7. Bern.

Ætolica] Scribe Achæica. Bong. Seu Philippo] Scribe Pseudo-Philippo. Bong.

LIB. XXXIV. Macellum] Repone Macellum. Bong.

In Pisidiis cum Selegensibus] Scrib. in Pisidia cum Selegensib. Selga vrbs Pisidiæ, Strabo lib. 12. Stephanus. Bong.

Epolemaus. Rep.] Scribe, Ptole-

maus Epiphanes. Repetitæ inde orig. reg. Cappadocum. Ut mortuo Ptol. Bong.

Ariarathe rege Cappadocum] Adde ex ms. Repetitæ inde res rerum Cappadocum. Pro rerum, regum scribendum. Voss.

Ariarathe &c.] Lege & Ariarathe rege Cap. Ut habita inter Ariarathe & Orphernem &c. Bong.

Cum rege Prusia] Meminerunt huius belli excerptæ è Polybio legationes, 133. & 135. Bern.

PROLOGVS LIB. XXXV.

QVinto & tricesimo volumine continentur hæc. Bellum Ripaticum inter Cretas & Rhodios: seditio Chidiorum aduersum Cerinenses. Et aduersus Demetrium Sotera subornatus est Alexander, tanquã genitus Epiphane Antiocho: quo bello victus Demetrius, inuisum stultitia Alexandrom bello vicit, adiuuante Ptolemæo Filometore, qui eo bello interiit. Vt deinde orta Demetrio bella sint cum Diotro Tryphone: expulsusque à Tryphone regno Syriæ Demetrius. Repetit inde superioris Asiæ motus, factos per Areteum & Asacem Fartum.

PROLOGVS LIB. XXXVI.

Sexto & tricesimo volumine continentur hæc. Vt Cypro pulsus Syria Demetrio; captaque à Parthis, bellum gessit cum fratre eius Antiocho cognomine, sed vt Antiochus interfecto Hyrcano, Iudæos subegit. Repetita inde in excessu origo Iudæorum. Vt rex Asiæ Attalus Cenostracas subegit: successoremque imperij Attalum Philometora reliquit. Mortuo denique Philometore regno Asiæ occupato, bellum cum Romanis gessit, qua pactus est.

PROLO

LIB. XXXV. *Ripaticum*] Literarum ordine inuerso lege *Piraticum*. Bong.

Chidiorum] Mod. ed. *Cnidiorum*. Bern.

Alexandrom] Mod. ed. *Alexandrum*. Bern.

Diotro] Leg. *Diodoro*. Bern.

Areteum] Mod. ed. *Aretheum*. forte legend. *Arctam*, qui Arabiæ rex est Iosepho. 13. 21. Bern.

Asacem Fartum] Leg. *Asacem*

Parthum. Bong.

LIB. XXXVI. *Vt Cypro &c.*] Lego, *Vt Trypho, pulso Syria Demetrio, caproque à Parthis, bel. gess. cum fr. eius Ant. cognomine Sedete. Vt Antiochus &c.* Bong.

Attalus Cenostracas subegit P. Lege, *Thynos Thracas. Voss.*

Regno Asiæ] Fort. *Aristonicas regno Asiæ*. Bong.

Qua pactus] Scrib. quo caprus, Bong.

PROLOGVS LIB. XXXVII.

Septimo & tricesimo volumine continentur hæc. Re-
petitis regum Ponticorum originibus, vt vltimum
Mithridatem neupatora series imperij deducta sit: Atque
vt ingressus ille regnum, subegit Pontum & Paphlago-
niam, priusquam in bella Romana descendit. Dictæque
in excessu regum Bosporanorum & Colchorum ori-
gines & res gestæ.

PROLOGVS LIB. XXXVIII.

Octauo & tricesimo volumine continentur hæc. Vt
Mithridates eupatore occiso Arathe Cappadociam
occuparit: victoque Nicomede & Malthino Bithyniâ.
Vt mortuo Ptolemæo Philometore. Ac frater eius Af-
con accepto regno Ægypti seditione populi: deinde
bellum cum vxore sua Cleopatra & cum rege Syriæ De-
metrio habuit. Inde repetitum vt Demetrius captus sit à
Parthis, (bellumque) intulerit, qui cum exercitu suo
deletus est.

PRO

LIB. XXXVII. *Vt vltimum Mi-
thrid. neupatora*] Leg. *vt vltimum
ad Mithrid. Eupatora.* B. Modius
edidit. *vltimum in Mithr. Eupar.*
Ex vestigiis Bongarsianæ scripturæ
non difficile est eracere, *vt ad vlti-
mum Mithrid. in Eupar. Ad vlti-
mum*, est, tandem, siue, vt Iusti-
nus solet loqui, ad postremum.
Bern.

LIB. XXXVIII. *Eupatore*] Leg.
Eupator. Bong.

Aratha] Mod. ed. *Ariarathæ*, vt
supra correxit Bongarsius. Bern.

Vt mortuo &c.] Leg. *Vt mort.*

*Philometore frater eius Phys-
con accepit regnum Æg.* Si ma-
uis, *accepto regno* deerunt quedam.
Bong.

Accepto regno] Modius etiam
edidit, *accepit regnum*, vt supra
visum Bongarsio. Locum ita scri-
bo: *accepto regno Ægypti, sedi-
tionem populi; deinde bellum &c.*
Habere seditionem, eadem phrasi,
qua dicitur, *habere bellum* Iustin.
38.4.1. &c. Liu. 36.39.7. Bern.

Bellum] Locus hic ita suppleri
poteat, *bellumque iū intulerit An-
tiochus, qui, &c.* Bong.

Z. 4

PROLOGVS LIB. XXXIX.

Nono & tricesimo volumine continentur hæc. Vt extincto à Parthis Antiocho Sidete, frater eius Demetrius dimissus regnū Syriæ recepit: subornatoque in bellum aduersus cū Alexandro Zabbineo interiit: filiusque Antiochus Gryppos, victo Zabbineo regnum occupauit. Dehinc cum fratre suo Antiocho Yzigeno bellū in Syria Ciliciaque gessit. Vt Alexandria, mortuo rege Ptolemæo Physcone, filius eius Ptolemæus Latyros, accepto regno expulsus est à matre Cyprum; & in Syria bello peritus ab eadem, suscepto in locū eius Alexandrone; occisa per Alexandrum matre recepit Ægypti regnum. Vt post Laphyrum filius Alexandri regnarit, expulsoque eo susceptus sit Ptolemæus Nothus. Vt Syriam Iudæi & Arabes terrestribus latrociniis infestarint. Mari Cilices piraticum bellum mouerunt, quod in Cilicia Romani per Antigonum gesserunt. Vt in Syria et Heracleo post mortem regis occuparint imperium.

PROLOGVS LIB. XL.

Quadragesimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Cypro rege, Cizycenus cum filiis eius bello congressus, interiit. Hii deinde à filio Cizyceni Eusebe

extin

LIB. XXXIX. Sidete] Mod. ed. Se-
dere Bern.

Zabbineo] Zebinam vocat Iosephus. 13. 17. & Zonaras to. 1. Bern.

Gryppos] Mod. ed. Grypos. Bern.

Yzigeno] Leg. Cyziceno. Bong.

Alexandria] Malim Alexandria morteuo &c. Bern.

Latyros] Mod. ed. Lathyros. Bern.

Alexandrone] Fort. Alexandro, donec occ. Bong.

Laphyrum] Emenda Lathyru. B.

Ptolemæus Nothus] O' Kónans nq

ευσέβιος &c. est Straboni lib. 17.

ubi tamen multo conuenientius

fuerit reponere à Kónans, ex aut

natura, Plin. 10. 9. dicacitate Alexandria, cum subditiō, nobis, & auaro rege comparata. Bern.

Infestarint. Mari] Ita leg. & dist. infestarent, mari Cilices pir. bel. mouerint. Nimirum terra marique latrocinia eo tempore exercita, vult dicere. Bern.

Heracleo] Mod. ed. Eracleo. Leg. Heracleo, ex Ioseph. Antiq. 13. 21. Bern.

LIB. XL. Cypro] Leg. Grypo. Bong. Hy] Mod. ed. Hi. Bern.

A filio &c.] Leg. à filio Cyziceni Eusebe interfecti: eximīaque regali (aut regum) Antiochorum &c.

extinctaque regubi Antiochorum domo, Tigranes Armenius Syriam occupavit. Quo mox victo, Romani abstulere eam. Vt Alexandriam post interitum Ptolemæi Latirij substituti sint: eius filia alteri data Cypros, cui post Claudij rogationem Romani abstulerunt eam, alter, seditione flagitatus Alexandria Romæ profugit: belloque per Gabinium gesto recepit imperium: quo mortuo successit filius, qui cum sorore Cleopatra certamine insumpto & Pompeium Magnum interfecit, & bellum cum Cæsare Alexandria gessit. Vt successit eius soror regno Cleopatra, quæ inligato in amorem suum M. Antonio, belli Actiaci fine extinxit regem Ptolemeicorum.

PROLOGVS LIB. XLI.

VNo & quadragesimo volumine continentur res Parthicæ & Bactrianæ. In Partilis, ut est constitutum imperium, per Arsacem regem. Successores deinde eius Artabanus, & Tigranes cognomine Deus: à quo subacta est Media & Mesopotamia. Dictusque in excessu Arabiæ situs. In Bactrianis autem rebus, ut à Diudoto rege constitutum est: deinde quo repugnante Scythicæ gentes Saranæ & Asiani Bactra occupauere Socdia-

Æc. B. Adde Appian. fn. Syriac. Bern.

Regubi] Mod. ed. regali. Bern.

Quo] Malim Quoi aut cui. Bong.

Vt Alexand. &c.] Legendum videtur, Vt Alexandria post int. Prol. Lachyri subst. sine eius filij, alteri, &c. Bern.

Claudij] Vide Velleium lib. 2. cap. 47. Bern.

Flagitatus Alexandria Romæ] Leg. exagitatius, Alexandria Romam. B. Modius edidit, agitarus Alexandria Romam. Possit etiam legi, agitarus Alexandria Roma,

sed parum interest. B.

Insumpto] Forte sumpto. Bern.

Regem] Scribe regnum. Bong.

Ptolemeicorum] Mod. ed. Ptolemaicorum. Bern.

LIB. XLI. In Partili &c.] Leg.

in Parthicu, ut est const. imp. per Arsacem. Bong.

Rege] Lege regnum. Bong.

Saranæ] rlin. lib. 6. cap. 16. Saranga Herodot. lib. 3. Σαρανᾶ. Bong.

Asiani &c.] Leg. fortasse, Ariani Bactra occupauere & Socdianos. Bong. 2

Socdianos. Indicæ quoque res addita, gestæ per Apollodorum & Menandrum reges eorum.

PROLOGVS LIB. XLII.

Secundo & quadragesimo volumine continetur Parthicæ res. Vt præfectus Partis Apræteus Messenis bellum intulit in Babylonios & Seleucinisse victusque Phyratis successit rex Mithridates cognomine Magnus, qui Armenis bellum intulit. Inde repetitæ origines Armeniorum, & situs. Vt varia complurium regum in Parthis successione imperium accepit Orodes, qui Grassum deleuit: & Syriam per filium Pacorū occupavit. Illi successit Phrahares, qui & cum Antonio bellum habuit, & cum Tiridate. Additæ res Scythicæ: Reges Thoclarorū Afiani, interitusque Sarducarum.

PROLOGVS LIB. XLIII.

Tertio & quadragesimo volumine continentur origines (Piscorum) Latinorum, situs urbis Romæ, & res usque ad Priscum Tarquinium. Origines (deinde) Liguriæ & Massiliensium res gestæ.

PROLOGVS LIB. XLIV.

Quarto & quadragesimo volumine continentur res Hispaniæ & Punicæ.

Menandrum] De hoc vide Strabonem lib. 11. pag. 355. fi. Bern.

Lib. XLII. Messeni] *Messeniani*, Plinio lib. 6. cap. 7. sunt circa Mæotin. Ea & *Messene* regio apud Stephanum ex Afiano Quadrato, intra duos Tigridis alueos: cuius meminit & Plinius lib. 6. cap. 27. Bong.

Phyratu] Fortasse *Phrahar*. Bong.
Armenia] Mod. ed. *Armeniu*, Bern.

Grassum] Mod. ed. *Crassum*. Bern.
Phrahares] Mod. ed. *Phrahares*. Bern.

Thoclarorum] Nescio an legendum *Thocariorum*, de quibus dixi ad Iustin. 42. 2. 2. Ita, lector, hæc argumenta paulo meliora reddidi. Omnia sanare, non est ingenii mei. Sed nemo umquam reprehensus, qui è se gere, ad spicilegium reliquit stipulam. Bong.

Sarducarum] An *Carducchorum*? Bern.

Lib. XLIV. Hispania] Mod. ed. *Hispanica*. Sed illud æque probum est. Vide supr. Prolog. 32. not. d. Bern.



EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ

AD IVSTINI HISTORIAM
accommodatæ.

E V S E B I V S:

Cum Diuinam Scripturam diligenter euolueris, à
natiuitate ABRAHAM vsque ad totius Orbis DILV-
VIUM, inuenies retrosum annos DCCCXLII.

Item à DILVVIIO, vsque ad Adam, M.CCLII.

| Anni
mun-
di. | REGNUM
ASSYRIORVM. | Anni
mun-
di. | REGNUM
Hebræorum &
Atheniensium. |
|---------------------|---|---------------------|--|
| 3141 | <i>Primus omni A-
sia, exceptis In-
dis, regnavit Ni-
nus F. Belì annis</i> 52. | 3184 | <i>Nini XLIII an-
no natus ABRA-
HAM, vixit an-
nos</i> 175. |
| | <i>de quo Iustinus,</i> 1.1.7. | | <i>de eo Iustinus,</i> 36.2.3. |
| 3193 | <i>II. SEMTRAM'S,</i> 1.1.10. | 3283 | <i>Zoroastres cla-
rus habetur, 1.1.
9.</i> |
| 3235 | <i>III. Zameis, qui</i> 42. | | <i>Abraham, cum
cētenarius esset,</i> |

Anni

| | | | |
|---------------------|------------------------------|----|--|
| Anni
mun-
di. | ¶ Ninyas, <i>ibid.</i> | 38 | Anni. genuit <i>filium</i>
mun-
di. ISAAC, is <i>vixit</i>
ann. 180 |
| 3273 | IV. Arius. | 30 | |
| 3303 | V. Aralus. | 40 | 3344 Sexagenar. Isaac |
| 3343 | VI. Xerxes, qui
¶ Balans. | 30 | nascitur IACOB,
qui postea Isra-
hel, à quo Isra-
helita, qui nunc |
| 3373 | VII. Armami-
tres. | 38 | Judai, <i>vixit ann.</i> 147 |
| 3411 | VIII. Belochus. | 35 | de eo, 36.2.3. |
| | | | 3435 Ioseph natus: <i>vixit an.</i> 110 |
| 3446 | IX. Balans. | 52 | venditur à fra-
tribus annu agēs |
| 3498 | X. Altadas. | 32 | XVII. 36.2.6. |
| 3530 | XI. Mamitus. | 30 | 3609 MOYSES nasci-
tur: <i>vixit an.</i> 110 |
| 3560 | XII. Macchalans | 30 | |
| 3590 | XIII. Sfarus. | 20 | |

| | | | |
|---------------------|---|----|---|
| Anni
mun-
di. | | | REGNUM
ATHENIEN-
SIVM. |
| 3610 | XIV. Mamilus. | 30 | 3644 XXXV. anno Moy-
sis Cecrops re-
gnat in Attica,
2. 6. 7. 50 |
| 3640 | XV. Sparathus. | 40 | |
| 3680 | XVI. Ascatades. | 40 | 3689 Moyses, LXXX.
annum agēs, dux
itineris. ex Æ-
gypto Hebraorū
gentis efficitur,
36.2.11. |
| | Diluvium sub
Deucalione, Eu-
sebius retulit in
annum 35. Ce-
cropis. Iustinus
ad tēpora Am-
phictyonis re-
fert, 2. 6. 10. | | 3694 Atheniens. 11.
Cranaus. 2. 6. 8. 9 |
| | | | 3703 III. Amphictyō,
2. 6. 16. 10 |
| | | | 3713 IV. Erichthonius 50 |
| | | | Anni |

| Anni
mun-
di. | | | | | |
|---------------------|---------------------|----|------|-------------------|----|
| 3720 | XVII. Amyntes. | 45 | 3763 | V. Pandion. | 40 |
| 3765 | XVIII. Belochus. | 25 | 3803 | VI. Erichtheus. | 50 |
| 3790 | XIX. Bellepares. | 30 | | Triptolemus | |
| 3810 | XX. Lamprides. | 32 | | frumenta di- | |
| | | | | stribuit, 2.6.12. | |
| 3851 | XXI. Sofares. | 20 | 3853 | VII. Cecrops se- | 40 |
| | | | | cundus. | |
| | | | | Huius ann. 21. | |
| 3872 | XXII. Lampares. | 30 | | Dionysius, qui & | |
| | | | | Liber pater, adu. | |
| 3902 | XXIII. Pannias. | 45 | | Indos dimicans, | |
| | circa an. huius | | | Nisam urbem | |
| | 16. Tyrus condi- | | | iuxta Indu flu- | |
| | ta. vide 18.3.1. | | | men condidit. | |
| | | | | 12.7.6. | |
| | | | 3893 | VIII. Pandion. | 25 |
| 3947 | XXIV. Sofarmus. | 19 | 3918 | IX. Aegaeus Pan- | 48 |
| | | | | dionis F. 2.5.14. | |
| 3966 | XXV. Mithraus. | 27 | | Sub quo Argo- | |
| | Vexoris rex Æ- | | | nautarum nau- | |
| | gypti. secundum | | | gatio; 41.2.12. | |
| | Oros l. 1. cap. 34. | | | Hercules con- | |
| | de quo 2.3.8. Is, | | | summat certa- | |
| | 1.1.6, antiquior | | | mina, 2.4.18. | |
| | Nino dicitur. | | 3966 | X. Theseus, 2.6. | |
| | | | | 15 | 30 |
| | | | | Cocalus in Sici- | |
| 3993 | XXVI. Tantanes. | 32 | | lia, 4.2.2. | |
| | | | 3996 | XI. Mnestheus | 23 |
| | | | | Peteo, Amazo- | |
| | | | | nes Priamo tu- | |
| | | | | lere subsidium, | |
| | | | | 2.4.3.15. | |

| | | | | |
|---------------------|---|----|--|----|
| Anni
mun-
di. | LATINIS, qui
postea Rom. nun-
cupati sunt, post
tertium ann. ca-
pitivitatis Troja,
sive ut quidam
volunt post an-
num VIII. re-
gnauit AENEAS,
annos 3. Ante
Aeneam Ianus,
Saturnus, Picus,
Faunus, Lati-
nus, in Italia re-
gnauerunt, annis
circiter CL. 43.
1.6.
Post Aeneam Af-
canus, an. 38.
43. 1. 13. | | 4019 TROIA CA-
PTA. Colligitur
omne tempus a
43. ann. regni
Nini, ad captam
Trojam, annis
DCCCXXV. A
natiuit. Moyses,
an. ccccx. | |
| 4025 | XXVII. Teutans. | 40 | 4041 XIII. Oxinthes. | 12 |
| 4065 | XXVIII. Thineus | 30 | 4054 XIV. Aphidas. | 1 |
| 4095 | XXIX. Dercylus. | 40 | 4055 XV. Thymates. | 8 |
| | | | 4063 XVI. Melanthus. | 37 |
| | | | 4110 XVII. Codrus | |
| 4135 | XXX. Eupales. | 38 | Melanthi F. 2. 6. | 2X |
| 4173 | XXXI. Laofthe-
nes. Huius anno | 45 | 19. | |
| | XIV. Carthago | | 4311 Hoc interempto, | |
| | conditur à Didò- | | regnum Erech- | |
| | ne. vide 18. 5. 14. | | rhidarum de- | |
| | | | structū est, quod | |
| 4218 | XXXII. Piritiades | 30 | CCCCLXXXVII. | |
| 4248 | XXXIII. Ofratus | 20 | annis Perseuera- | |
| | | | bat. | |
| | | | Post Codrum, | |
| | | | Principes quos | |

| Anni
mun-
di. | | | | mors finiebat,
quorum primus
Medon. Codri F. |
|---------------------|---|----|--|--|
| 4268 | XXXIV. Ofratanes | 50 | | |
| 4318 | XXXV. Acras-
pes. | 42 | | |
| 4360 | XXXVI. Tonos
Concoleros, qui
vocatur Grace
Sardanapalus,
I. 3. I. | 20 | | |
| 4380 | Regnum Assy-
riorum destruc-
tum. | | | |

Omnes anni regni Assyriorum, à primo anno Nini
supputantur M. ccxl. inquit Eusebius: ex ipsa ratione
vno anno minus prodit. Iustinus habet M. ccc. Geo-
rgius Monach. alia regum serie, M. ccc. lx.

| Anni
mun-
di. | REGNUM
MEDORVM.
<i>Medorū primus</i> | | Anni
mun-
di. | O-
lym-
piad. | GRÆCORVM
&
LYDORVM. |
|---------------------|--|----|---------------------|---------------------|---|
| 4381 | ARBACES.
annis.
I. 3. 6. | 28 | 4400 | | <i>Lycurgi leges in-
Lacedamone,
iuxta Apollodo-
ri sententiam,
hac atate. susce-
pta, 3. 2. 7. Sc.</i> |
| 4409 | II. Sofarmus. | 30 | 4424 | I | OLYMPIAS I.
à captivitate
Troja an. ccccv.
Hic initium ha-
bet vera histo-
ria, nam sup- |
| 4439 | III. Medidus. | 40 | | | |

| Ann
mun
di. | | Ann
mun
di. | O.
lym-
piad. | |
|-------------------|---|-------------------|---------------------|---|
| | <i>Circa Olymp. ix.
Lacedæmonij
contra Messenios
vicennale bel-
lum habent, 3. 4.
&c.</i> | | | <i>riora variis sunt
implicita fabu-
lis. Varro apud
Censor.</i> |
| 4479 | <i>iv. Cardyceas.</i> | 13 | 4449 | 6 <i>Athenis princi-
pes qui usque ad
mortem præ-
erant esse desie-
runt. Et in x. an-
nos magistra-
tum consuetu-
do versa est: re-
gnauitque pri-
mus Charops F.
Æschyli.</i> |
| | | | 4480 | 14 <i>Bellum quod in
Thyria inter La-
cedæmonios &
Argiuos gestum
est, de quo Pro-
log. iiii.</i> |
| 4492 | <i>v. Dejoces.</i> | 54 | 4484 | 16 <i>CANDAVLES
iv. rex Lydo-
rum, regnavit
annos 17. 1. 7.
14.
Lyd. v. Gyges,
an. 25.</i> |
| 4546 | <i>vi. Fraortes.</i> | 24 | 4517 | 24 <i>Athenis annis
principes consti-
tuti sunt, 2. 7. 2.</i> |
| 4570 | <i>vii. Cyaxares.</i> | 32 | 4605 | 46 <i>Solon leges scri-
psit Athenien-
sium, ut Gell.
xxxiii. Tar-
quinij, 2. 7. 4.</i> |
| 4602 | <i>viii. Astyages.</i> | 38 | | |

| Anni
mun-
di. | MACEDO-
NVM. | | Anni
mun-
di. | An-
ni
ab | LATINORVM.
&
ROMANORVM. | |
|---------------------|---|----|---------------------|-----------------|---|----------|
| 4387 | <i>Macedonum
primus, CA-
RANVS, an-
nis 7.1.7.</i> | 28 | 4381 | Vt
be
cō- | xiv. <i>Latinorum
rex PROCAS
Silvius, ann.</i> | 23 |
| 4415 | <i>II. Canus.</i> | 12 | 4404 | dixit | xv. <i>Amulius,
pulso Numitore,
43.1.1.</i> | 44 |
| 4427 | <i>III. Tyrim-
mas.</i> | 38 | | | <i>Huius an. xxiv.
Remus & Ro-
mulus genera-
tur Marte &
Ilia, 43.2.3.</i> | |
| | <i>Therai Cy-
renen con-
siderūt cir-
ca IV. O.
lymp. 13.7.</i> | | 4446 | | <i>Anno III. O-
lymp. vi. ut alij
VIII. ROMA
Palilibus, qui
nunc dies festus
est, condita, 43.
3.1.</i> | |
| | <i>Olymp. IX.
MIDA re-
gnauit in
Phrygia, II.
7.14.</i> | | | | <i>Primus rex Ro-
manus ROMV-
LVS,</i> | 38 |
| 4465 | <i>IV. Perdicca.
7.2.1.</i> | 51 | 4484 | 38 | <i>ut alij 37. &
interregnum
vno anno.</i> | |
| 4516 | <i>V. Argæus, 7.
2.2.</i> | 38 | 4527 | 79 | <i>II. Numa Pom-
pilius, ut alij,
43.</i> | 41 |
| 4554 | <i>VI. Philip-
pus, 2.7.5.</i> | 38 | 4551 | 117 | <i>III. Tullus Ho-
stilius.</i> | |
| | | | | | <i>IV. Ancus Mar-
cius, ut alij,
24.</i> | 32
23 |

| An
mun-
di. | | Anni
mūdi | Anni
ab V.
C. | |
|-------------------|---------------------------------|--------------|---------------------|--|
| | | 4580 | 134 | v. <i>Tarquinius Priscus</i> , ut alij, 37
38.
<i>Massilia condi-
ta</i> , 43.3.4. |
| 4592 | VII. <i>Euro-
lus</i> ibid. | 62 | | |

Omnes anni regni Medorum, CCLIX. si Eusebij
 ἀρχὴν sequamur. Diodoro & Georgio in regum ap-
 pellationibus & temporibus non convenit cum Euse-
 bio, neque ipsi inter se consentiunt.

| Anni
mun-
di. | REGVM
PERSARVM. | Anni
mun-
di. | O-
lym-
piad. | LYDORVM &
GRÆCORVM |
|---------------------|--|---------------------|---------------------|---|
| 4640 | CYRVS regna-
uit Persis, sub-
uerso <i>Astyage</i> , I.
6.17. | 4638 | 54 | <i>Cræsus</i> <i>Lyd.</i> IX.
an. 15.1.7.3. |
| | | | 55 | <i>Pisistratus</i> <i>A-
theniensium</i> ty-
rannus, 28.6. |
| | | 30 | | |
| | | 4653 | 58 | <i>Cræsus</i> à <i>Cyro</i>
captus est, &
<i>Lydorum</i> regnū
destructum, quod
stetit an. CCXXX. |
| 4670 | II. <i>Cambyfes</i> , I.
9.1. | 8 | | |
| 4678 | III. <i>Fratres</i>
<i>Magi</i> mensibus
7.1.9.9. | | | |
| 4679 | IV. <i>Darius</i> , I. 10.
9. | 36 | 4709 | 72 |
| | | | | <i>Darij</i> ann. XXX.
bellum quod in
<i>Marathone</i> ge-
stum est, 2.9.7.
circa an. V. C.
CCLX. <i>Gellius</i> ,
cui cum nostra
ratione non con-
uenit. |
| 4715 | V. <i>Xerxes</i> F. <i>Da-
rij</i> , 2.10.9. | 20 | | |
| 4735 | VI. <i>Artabanus</i> ,
de quo 3. 1. 2.
mensis 7. | | | |
| | | 4721 | 75 | <i>Xerxis</i> anno VI.
Anni |

| Anni
mun-
di. | | Anni
mun-
di. | O-
lym-
piad. | |
|---------------------|--|---------------------|---------------------|--|
| 4736 | VII. Artaxerxes,
qui Longimanus
cognominabatur
3. 1. 3. | 40 | | Bellum in Ther-
mopylis, & apud
Salamina nauti-
cale certamen,
10. 10. 12. & 2.
12. 11. anno ab
V.C. CCXX 1. ut
Gellius, & in se-
quenti anno in
Platais & in
Mycalæ, 2. 13. 7.
Pausan. damna-
tus, 2. 15. 16. |
| 4776 | VIII. Xerxes II.
mensibus 2.

IX. Sogdianus,
mens. 7. | 4740 | 79 | Artax. ann. IV.
Cimon iuxta
Eurymedontem
Persas nautali
pedestrique cer-
tamine superat,
& Medicum
bellum conquies-
cit, 2. 15. 18.
Diod. retulit in
an. III. Olymp.
LXXVII. |
| 4777 | X. Darius cogno-
mento Nothus. | 19 4769 | 87 | Eius an. XXXIII
initium belli Pe-
loponnesiaci :
quod Gellius re-
fert in an. V. C.
CCCXXIX. nisi le-
gas CCCIX. 3. 6. 8. |
| 4796 | XI. Artaxerxes,
qui cognomina-
tus est Mne-
mon, Darij
& Parisatis
R. 5. 11. 2. | 4782 | 90 | Darij an. V. cla-
des qua Athe-
niensibus accidit
in Sicilia, 4. 5. |

Ann.

| Anni
mun-
di. | | Anni
mun-
di. | O-
lym-
piad. | |
|---------------------|---|---------------------|---------------------|---|
| | Cyri regis ascen-
sus, de quo scri-
bit Xenoph. 5.
11.5. | 4786 | 91 | Eiusdem an. IX.
Alcibiades pro-
fugus abit ad
Tisapher. 5.2.5. |
| | Conon classi
Persica præfici-
tur, 6.1.9. | 4801 | 94 | Artax. an. v. A-
theniens. susti-
nent tyranni-
dem, ad an. fere
V.C. CCC. XLVII. |
| 4893 | XII. Artaxerxes,
qui & Ochus;
10.3.1. | 26 | | ut Gell. 5.8.2.
Alcibiadē Phar-
mabazus inter-
ficit, 5.8.14. |
| 4862 | XIII. Arses O-
chi F. | 4 | 4802 | 95 |
| 4866 | XIV. Darius Ar-
sumi F. | 6 | | An. 1. qui fuit 6.
Artax. Tyranni-
Athenis oppres-
si, 5.10.9. |
| | | | 104 | Clearchus Hera-
clea Tyrannus,
an. XII. Diodo-
16.4.6. |

| Anni
mun-
di. | MACEDO-
NUM. | Anni
mun-
di. | An.
ab
V.C. | ROMANORVM
&
SICVLORVM. |
|---------------------|---------------------------|---------------------|-------------------|---|
| 4618 | VIII. Alce-
tas. | 4617 | 171 | VI. Servius Tul-
lius. |
| 4647 | IX. Amyn-
tas, 7.2.13. | 4651 | 205 | VII. Tarquinius
superbus. |
| | | | | Pythagoras in
Italiam venit,
auctor Gellius
Laërtius Olym. |

| An ni
mun-
di. | | Anni
mun-
di. | An.
ab
V.C. | |
|----------------------|---------------------------------|---------------------|-------------------|---|
| | | | | LX. floruisse scri-
bit, vide Sol.c.
21. Plin.l.2.c.8.
Iust. 29.4.2. |
| 4697 | X. Alexan-
der, 7.2.1. | 43 | 4686 | 240 Pulsi urbe reges.
Rom. reges impe-
rarunt an. CCXL.
sive ut quibusdā
placet, CCXLIII. |
| 4740 | XI. Perdicca. | 28 | 4700 | 254 Circa Olym. 70.
71. &c. Anaxi-
laus in Sicilia
regnat, & post
eum Miccythus,
Olym. 76.
Diod. XI. Iust. 4.
2.4.
Eodem fere tem-
pore Gelo obti-
nuit Syracusas, &
quo victi Car-
thaginenses, 23.
Oly. 4.4. |
| 4768 | XII. Arche-
laus. | 24 | | |
| 4791 | XIII. Orestes | 3 | 4794 | 93 Circa finem im-
perij Darij No-
thi, Dionysius in
Sicilia tyranni-
dem exercet, an.
38. 20. 1. &c.
anno ab V. C.
343. Gellius. |
| 4795 | XIV. Arche-
laus. | 4 | | |
| 4799 | XV. Amyn-
tas. | 1 | | |
| 4800 | XVI. Pausa-
nias. | 1 | | |
| 4801 | XVII. A-
myntas, 1.4.6
3. | | | |

| Anni
mun-
di. | | Anni Oly. | |
|---------------------|---|-----------|--|
| 4807 | XVIII. Ar-
gus. | 2 | |
| 4809 | rursum A-
mintas. | 18 | |
| 4827 | XIX. Alexā-
der 1.7 4.5. | 1 | 4811 97 |
| 4828 | XX. Ptole-
meus Alo-
rites. | 4 | |
| 4832 | XXI. Perdic-
ca, 7.4.5. | 6 | 103 |
| 4838 | XXII. Phi-
lippus circa
an. V. C. cccc. | 10 | |
| | ut Gellius,
7.5.10. | | |
| 4864 | XXIII. ALE-
XANDER
Phil. F. O-
lym. CXI. se-
dit ann. | 12 | |
| | mens. 6. 11.
1.7. | | |
| | | | Ut Diodor. &
Halic. 98. Galli
Senones Roman
inuaserunt, 6.6.
5. ab V. C. anno
365. Linius.
Ut Diodor. 105.
Dionysius rex
Sicilie anno
XXXVIII mori-
tur: Post quem
Iunior Dionysius
regnum inuadit.
21.1.1.
Is Ochi an. X Si-
cilia pellitur, 21.
2.8.
Et eiusdem XXI.
Corinthus sub
fœdere nauiga-
uit. 21.5.2. |

| | | |
|------|------|---|
| Anni | Oly. | PERSARVM regnum stetit annis cccxxii. |
| mun- | 113 | 11.14.7. &c. interfecto Dario, Alexander |
| di. | 114 | regnum Asiæ, anno regni sui vii. occu- |
| 4872 | 114 | pat. Is xxxii. ætatis suæ anno moritur in |
| | | Babylone, 12.16.1. Post quem translati |
| | | in multos imperio regnauit |

Anni

| Anni
mun-
di. | Oly. | ÆGYPTO. | Anni
mun-
di. | Oly. | MACEDO-
NIBVS. |
|---------------------|------|--|---------------------|------|--|
| 4876 | 114 | I. Ptolemaus
Lag. F. 13. 4.
15. | 4876 | 114 | XXIV. Phi-
lippus, qui
& Aridaus,
frater Ale-
xandri. 3. |
| | | Lydiam &
Thraciam
& Helles-
pontum Ly-
simachus re-
nuis, 13. 4.
16. | | | 3. 1.
Bellum La-
miacum, 13.
5. 1. |
| | | 40 | 4883 | 115 | XXV. Cassan-
der, 15. 2. 12. |
| | | à quo Lys-
machia in
Thracia con-
stita, 17. 1. 2. | 4902 | 120 | XXVI. Filij
Cassandri
Antigonus
(Iustino est
Antipater
& Georgio)
& Alexander, 4 |
| | | | | | 16. 1. 1. & 2. |
| | | | 4906 | 12 | XXVII. De-
metrius, 16. 6 |
| | | | | | 1. 18. |
| | | | 4912 | 122 | XXVIII. Pyr-
rhus, mens.
7. 16. 2. 3. |
| 4916 | 124 | II. Ptole-
maus Phila-
delphus, 26.
2. 7. | 4913 | | XXIX. Lys-
machus, 16. 5 |
| | | | | | 3. 2. |
| | | | 4918 | 124 | XXX. Ptole-
maus cogno-
mento Ce-
raunus, 17.
2. 4. & 24.
1. 8. |
| | | | | | 1. |

| Anni
mundi,
di, | | | Anni
mundi,
di. | Oly. | | |
|-----------------------|-----|--|-----------------------|------|---|----|
| | | | 4919 | | XXXI. Me-
leagrus,
mens. 2. | |
| | | | | | XXXII. An-
tipater, dies
45. | |
| 4953 | 133 | III. Ptole-
maus Euer-
getes, de quo
26.2.1. | 16 4921 | 125 | XXXIII. So-
stenes, 24.5. | 2 |
| | | | | | 13. | |
| | | | | | XXXIV. An-
tigon. Gona-
tas, 25.1.1. | 6 |
| | | | | | 26.3.8. | |
| 4980 | 140 | IV. Ptole-
maus Philo-
pator, 19.1.
5. | 4957 | 134 | XXXV. De-
metrius, 28. | 10 |
| | | | | | 1.1. | |
| | | | 4967 | | XXXVI. An-
tigonus, 28. | 5 |
| | | | | | 3.16. | |
| | | | 4982 | 140 | XXXVII. Phi-
lippus, 28.4. | 4 |
| | | | | | 16. | |
| | | | | | cum quo
Germani
bellum ges-
serunt ab V. | |
| 4997 | 144 | V. Ptole-
maus Epi-
phanes, 30.
2. 6. 31.
1.1. | 4997 | | C. 551. Entr. | |
| | | | 5024 | 151 | XXXVIII. Per-
ses, 32.3.4. | 10 |
| | | | | | 33. per tot. | |
| | | | 5026 | | ab V.C. 550. | |
| 5021 | 150 | VI. Ptole- | | | bellum Per-
sicum. | |
| | | | | | Anni | |

| Anni
mun-
di. | | | Anni
mun-
di. | Oly. | |
|---------------------|--|--|---------------------|------|--|
| | | <i>maus Thile-</i>
<i>metor</i> , 34.
2.7. | 35 | 503. | 15.8 |
| | | | | | <i>Macedonum re-</i>
<i>gnum defecit.</i> |

| Anni
mun-
di. | | SYRIÆ ET
BABYLONIÆ. | Anni
mun-
di. | ASIÆ. |
|---------------------|-----|---|---------------------|---|
| 4888 | 117 | 1. <i>Seleucus Nica-</i>
<i>nor</i> , 15. 4. 1.
C. | 4874 | <i>Agathocles Syra-</i>
<i>cusis tyranni-</i>
<i>dem exercet</i> ,
lib. 22. |
| 4917 | 124 | <i>Seleucus</i> , capto
<i>Demetrio in</i>
<i>Cilicia SYRIÆ</i>
<i>et ASIÆ pu-</i>
<i>riter impera-</i>
<i>vit</i> , 16. 2. 6. | 4881 | In <i>Asia primus</i>
<i>regnavit An-</i>
<i>tigonus</i> , 13. 4.
14. C. |
| 4920 | 125 | 11. <i>Antiochus So-</i>
<i>ter</i> , 17. 2. 10. | 4900 | 1. <i>Demetrius</i>
<i>qui et Polior-</i>
<i>cetes</i> , 15. 4. 22.
C. |
| 4939 | 129 | 111. <i>Antiochus</i>
<i>qui vocabatur</i>
<i>Theos.</i> | 4954 | <i>Parthis à Macedo-</i>
<i>num imperio re-</i>
<i>cedentibus, pri-</i>
<i>mus regnavit</i>
<i>ARSACES</i> , 41.
4. 6. |
| 4954 | 133 | 1v. <i>Seleucus Cal-</i>
<i>linicus</i> , 27.
1. 1. | 4963 | Anno ab U. C.
517. ut <i>Eutrop.</i>
<i>Hamilcar occi-</i>
<i>sus</i> , cui suc-
<i>cessit Hasdru-</i>
<i>bal</i> , 44. 5. 6.
C. 7. |
| 4974 | 138 | v. <i>Seleucus Cerau-</i>
<i>nus.</i> | | |
| 4977 | 139 | vi. <i>Antiochus Ma-</i>
<i>gnus</i> , 29. 1. 3. | | |
| 5006 | | <i>Bellum, Roman-</i>
<i>cum Antiocho</i> | | |

| Anni
mun-
di. | Oly. | anno ab U.
C. 560. Eutr. | Anni
mun-
di. | ab U. C. | |
|---------------------|------|--|---------------------|----------|---|
| 5013 | 148 | V 11. Seleucus,
qui & Philo-
pator. | 12 | 4980 | ab U. C. 534.
Annibal Im-
perator Car-
thag. 44. 5. 8. |
| 5025 | 151 | VIII. Antiochus
Epiphanes, 34.
2. 7. | 11 | 5011 | ab U. C. 565.
Bellum cum
Gallogracis. |

| Anni
mun-
di. | Oly. | ÆGYPTI. | Anni
mun-
di. | Oly | SYRIÆ &
ASIÆ. |
|---------------------|------|---|---------------------|------|--|
| | | | 5036 | 154 | IX. Antiochus
Eupator, 34.
3. 1. |
| 5052 | 159 | Ab U. C.
606. bel-
lum A-
chaicum,
34. 1. | 5038 | | X. Demetrius
Soter, 34. 3.
9. |
| 5056 | | VII. Ptole-
maus E-
vergetes. | 29 | 5050 | 157 XI. Alexander,
35. 1. 7. mens.
10. |
| 5085 | 166 | VIII. Ptole-
maus Fy-
con, qui
& Soter,
38. 8. 2.
C. | 17 | 5060 | 160 XII. Demetrius
35. 2. 2. |
| | | | | 5063 | XIII. Antiochus
Sidetes, 36.
1. 8. |
| | | | | 5072 | 163 XIV. Demetrius
iterum, 38.
10. 11. |
| | | | | 5076 | 164 XV. Antiochus
Grypus, 39.
1. 9. |

| Anni
mun-
di. | | Anni
mun-
di. | Oly. |
|---------------------|--|---------------------|---|
| § 102 | 170 IX. Ptole-
maus, qui
et Ale-
xander, 39.
4. 1. | § 188 | 167 XVI. Antiochus 18.
Cyzicenus, 39.
2. 10. |
| § 112 | 173 X. Ptole-
maus Eys-
con, qui
a matre
fuorat cie-
tus, 39.
5. 1. | § 106 | 171 XVII. Philippus 2.
Antiochus in
Parthos fu-
giens, Pom-
peio se dein-
ceps tradidit,
post quem Phi-
lippus captus
est a Gavi-
nio. |
| § 120 | 175 XI. Ptole-
maus Dio-
nysius. 30. | 8 § 108 | Hucusque Syria
possessa per re-
ges in Roma-
nam ditionem
cessit. |
| § 15 | 182 XII. Cleo-
patra. 12. | | Bellum Mithri-
daticum anno
ab V. C. 662.
ut Eutrop. 37.
1. 7. |
| § 172 | 187 Cleopatra et
Anton. se-
met inter-
ficiunt: et
Egyptus
fit Romana
Provincia. | § 153 | 183 Primus Rom.
singulare im-
perium arri-
ripuit C. JU-
LIUS CÆSAR 4.
mens. 6. |
| | | § 157 | 184 Rom. II. Olla- |

Lagidei in
Aegyptor-
gnar erunt
ann. CCXCV.

vianus Caesar
AVGVSTVS
mens. 5.

Ab eo anni ab
V. C. 726.
ut Eutr. Hi-
spania domi-
ta, Janus clau-
sus, 44. 5. 8.





INDEX TOMI SECUNDI,
IN IVSTINVM;
AUCTORE
IOAN. FREINSHEMIO.

*Primus numerus librum, secundus caput cuiusque libri,
tertius temeraria seu sectiunculas aut versi-
culos capitum denotat.*



- ABORIGINES primi Italiae cultores, 43. 1. 3.
Abraham Damasci rex, 36. 2. 3.
Acarnanes Alexandrum Pythi, in regnum restitunt, 26. 3. 1. Romanos implorant contra Aetolos, 28. 1. 5. Soli Graecorum auxilia contra Trojam non miserunt, 28. 1. 6.
Acclinis parietis, 28. 4. 9.
Achaei à Philippo ad Romanos desciscunt, 29. 4. 12. bellum gerunt cum Nabide, 31. 3. 3. cum Messeniis, 32. 1. 4. cum Romanis, 34. 1. 1.
Achaeorum inter se conspiratio, fides, potentia, 34. 1. 1.
Acilius Cos. Rom. Antiochum vincit, 31. 6. 5.
Actus, hoc est, actiones, 31. 2. 1. ita in orat. quae fertur Ciceronis in Sallustium, 4. Item in secundâ Agravatâ sub fin.
Adjurare, pro iurare, 24. 8. 3.
Admodum, hoc est, circiter, 24. 1. 6. & 7.
Admodum puer, 36. 1. 8. πᾶν γὰρ 2. 6. 7. dixit Strabo lib. 17. pag. 548. lin. 30. & Diod. 20. 24.
ADOLESCENTIA vitiosa, 36. 1. 1.
Adores Damasci rex, 36. 2. 3.
Adstruere, pro firmare, hoc est, cumulare, 23. 3. 12.
Adulationis effectus, 31. 6. 3. & seqq.
Adulteria graviter apud Parthos punita, 41. 3. 1.
Adunare, pro colligere, 24. 1. 5. 24. 6. 1.
Aegeus Thesei pater, 42. 2. 12.
Aegialus Medae frater, 42. 3. 1.
Aegyptiorum Magia, 36. 2. 7. fœdus cum Romanis, 30. 2. 8.
Aemilius Annibalem navali praelio vincit, 31. 6. 9. ejus pulcrum facinus, 31. 8. 7. Perseum vincit, 33. 2. 5. leges Macedonibus dedit, 33. 2. 7.
Aeneas Lavinia condidit, 43. 1. 10. in Italiam venit, 43. 1. 10. pugnant

INDEX.

- gnans contra Mezentium occubuit, 43.1.13.
- AEtuardia, *vel pro ipsa exstuatione*, *vel locus*, *per quæ in flumina incurret*, 44.1.7.
- AEëta Colchorum Rex, 32.3.13.
- ABneorum bellum cum Syracusanis, 22.1.11.
- AEtoli Bliorum exules recipiunt, 26.1.5. partem Acarnaniz Epirotis eripere conantur, 28.1.1. Romanis intercedentibus superbe respondent, 28.2.1. bellum cum Philippo gerunt, 29.1.10 : 29.4.5. Antiochum in Romana bella impellunt, 30.4.18 : 32.1.1. libertatem amittunt, 32.1.2.
- AEtolorum 500 pastores 9000 Lacedæmoniorum cædunt, 24.1.6.
- AEtolorum civitatum universus Senatus Romam missus, 33.2.8.
- Affectare regnum, 24.5.13. tyrannidem, 28.5.11.
- Afferre favorem vel odium, *pro conciliare*, 27.1.10.
- Affluere, *pro accedere*, 26.2.1.
- Afri ad Agathoclem deficiunt, 22.6.12. Dionysio militantes, 23.1.11.
- Africa castella & urbes in planis, absque moribus, 22.5.5. descriptio, 44.1.3.
- Africanus Scipio, 31.7.1. Africani egregia vox, 1.7.5. moderatio in recipiendo filio, 31.7.7.
- Agas Cyrenarum Rex, 26.3.1.
- Agathocles ex humili genere factus Siciliæ Tyrannus, 22.1.1. bis exul, 22.1.16. Syracusas obsidet, 22.2.2. cum Pœnis bellum gerit, 22.3.9. in Africam transiit, 22.5.1. navibus incensis spem fugæ sustulit, 22.6.4. Pœnos cædit, 22.6.6. Cyrenarum Regem interficit, 22.7.5. Pœnos Sicilia pellit, 22.8.3. ex Africa fugit, 22.8.8. in Italiam transiit, 23.1.2. 17. morbo corripitur, 23.2.3. obit, 23.2.12. Agathoclis divitiæ, 23.2.6.
- Agathocles, Ptolemæi Philopatoris scortum, 20.2.2.
- Agathoclia meretrix, ejus soror, 30.1.7.
- Agere *pro pellere*, *agere in exiliu*, 22.1.16 : 26.1.5 : 39.4.6 : 9.5.1.
- Agere prædas, 22.6.8.
- Agmen *pro exercitu*, 28.7.16.
- Ajax, 44.3.2. & 3.
- Alba longa conditur, 43.1.13.
- Albanus ab Hercule conditus, 42.3.4. *mentis horum Florus*, 35.4.6.
- Alexander Olympiadis frater, Epiri Rex occiditur cum omnibus copiis, 23.1.15.
- Alexander M. Dux Sopyrion, cum omni exercitu à Scythia deletur, 37.3.2.
- Alexand. nomen, quasi numen in auxilium vocatur à Maced. 24.5.9.
- Alex. Pyrrhi Macedoniæ occupat, 26.2.10. & amittit, 26.2.11. restituitur, 26.3.1. gloriæ suam in matrimonio habet, 28.1.1.
- Alex. Persei cum patre capitur, 33.2.5.
- Alex. falsus, Βαλδης *dictus Iosepho*, Demetrium Syriæ regno, & virâ exiit, 35.1.9. & seqq. 39.1.6. occiditur, 35.2.4.
- Alexand. Zebina Iosepho dictus, à Ptolem. Physcone in regnum Syriæ subornatur, 39.1.5. occiditur, 39.2.6.
- Alexand. Ptolemæi, matrem interficit, 39.4.5. propterea à populo in exilium pellitur, 39.5.1.
- Alexandria Carthaginis æmula, 21.6.3.
- Alexandrini regi suo tutorem à Rom. petunt, 30.2.9.
- ALIENA qui affectat, propria sepe amittit, 39.1.3.
- ALIENVM, de ALIENO largiri, facile, 36.3.9.
- Alpes post Herculem à Gallia superatæ, 24.4.4. *falso igitur hoc sibi adscribit Anibal apud Appianum de bell. Syriac. pag. 91. in fin.*

INDEX.

Alterare, hoc est, variare, 36.
4. 1.
Altius, pro longius, 42. 2. 7.
Amaritudo, 38. 5. 5.
Amazonum regio, 42. 3. 7.
Ambitiosæ pulchritudinis scortum, 30. 2. 2.
Amici, hoc est, consilii, proceres, 34. 3. 3. ita forte, 37. 3. 7. (quamvis & hic specialius, pro amantibus, accipi possit) & 38. 9. 5. & 42. 5. 6. Vide Cl. Berneggeri notam ad Sueton. Cæs. 72.
Amicitiam jungere, 43. 5. 3.
AMICITIARVM jura, successu à plerisque non fide, ponderantur, 22. 7. 3.
Amphilochi, Gallæciæ populus, 44. 3. 6.
Amphitratus, Castoris & Pollicis auriga, 42. 3. 3.
Amputare moras, 24. 7. 2. quod Virgilius est rumpere All. 9. 13. & alibi.
Amulus fratrem regno pellit, 43. 2. 2. interficitur à Romulo, 43. 3. 1.
Animos pro animum, & hoc pro consilio, 21. 6. 1.
Annibal Magnus dux Carthag. 29. 1. 7. Romanos vincit, 29. 2. 7. iterum, 29. 4. 1. ad Antiochum fugit, 31. 2. 5. cui Roman. fraude suspectus redditus, 31. 4. 14. sententiam tamen suam candidè dicit, 31. 5. 3. vincitur ab AEMILIO, 31. 6. 9. ad Prusiam profugit, 31. 4. 2. per serpentes victoriam procurat, 32. 4. 7. venenum haurit, 32. 4. 8. ejus encomium, 32. 4. 10. res gesta, 44. 5. 6. Alexandro non postponendus, 30. 4. 9. annis 16. Italia victor immoratur, 38. 4. 6.
Anno eodem tres summi Imp. mortui, 32. 4. 9.
Antander Agathoclis frater, 22. 7. 2.
Antigonus Macedoniâ pellitur, 24. 1. 8. revertitur, 25. 1. 1. Gal-

los cadit, 25. 2. 10. pellitur à Pyrrho, 25. 3. 5. Peloponneses subjugat, 26. 1. 2. Gallos caedit, 26. 2. 5. bellum Atheniensibus inferit, 26. 2. 8. Macedoniam amittit, 26. 2. 10.
Antigonus ultimus, Philippi tutor, 28. 3. 10. diadema projicit, 28. 3. 12. jussu Populi regnat, 28. 3. 16. Lacedæmonas vincit, 28. 4. 3. & Spartam capit, 28. 4. 12. moritur, 28. 4. 16.
Antiochia à Grypo capitur, 39. 3. 5. contra Demetrium conspirat, 35. 1. 3. 39. 1. 3. ad filium ejus deficit, 35. 2. 3.
Antiochus Soter pacem cum Ptolemæo facit, 24. 1. 8.
Antiochus Deus, 27. 1. 1.
Antiochus Hierax, 27. 2. 9. ab Eumene Bithyno vincitur, 27. 3. 2. à latronibus interficitur, 27. 3. 11.
Antiochus Magnus, Asiæ Rex, adhuc impubes, 29. 1. 3. Aegyptum aggreditur, 30. 1. 4. 30. 2. 8. ab Aëtolis in Romana bella impellitur, 30. 4. 18. Aegyptum occupare statuit, 31. 1. 1. vincitur ab Acilio, 31. 6. 5. donat Scipioni filium, 31. 7. 4. debellatur à Scipione, 31. 8. 7. interficitur, 32. 2. 2.
Antiochus Epiphanes, Magni, F. à Popilio circumscribitur 34. 3. 3.
Antiochus Deus, Pseudo-Alexandri filius, à matre Tryphone occiditur, 36. 1. 7.
Antiochus Soter, Demetrii frater, Tryphonem regno exuit, 36. 1. 8. Iudæos subigit, 36. 1. 10. in Parthos ducit, 38. 10. 1. Babyloniam occupat, 38. 10. 6. occiditur, 38. 10. 10. corpus ejus remittitur à Parthis, 39. 1. 6.
Antiochus Grypus, qui & Philometor, Demetrii filius, 39. 1. 12. reliqua vide in Grypus.

INDEX.

- Antiochus* Cyzicenus, modo dicti frater uterinus, 39. 2. 10.
- Antiochus* *Asaticus*, Cyziceni F. regno Syriæ, quod Lucullus dederat, à Pompeio privatur, 40. 2. 3.
- Antiquius*, 39. 3. 5. *pro eo quod alieni maxime cura est. Aliter tamem expavit* Barth. advers. pag. 1338. pr. ita in l. 19. *Paragraph. filius de captiv. & possim.*
- Antonius* bellum Parthis infert, 41. 2. 6. à Parthis vincitur, 42. 5. 3.
- Anuli* curam sub C. Cæsare Trogi pater habuit, 43. 1. 12.
- Apamenii* à Demetrio deficiunt, 39. 1. 4.
- Aphellas* Cyrenarum Rex, 22. 7. 4.
- Apes* Hieronem nutriunt, 23. 4. 7.
- Apollo* Delphis suis, contra Gallos pugnat, 24. 8. 4.
- Apollini* munera à Massiliens. mittuntur, 43. 5. 8.
- Aquila* in clypeo Hieronis, 23. 4. 10.
- Aquila* in auspiciis quid significet, 23. 4. 11.
- Aquileia* ab Istris habitata, 32. 3. 15.
- Aquilius* Cos. 36. 4. 10.
- Aquilius* Romanorum legatus à Mithrid. vincitur, 38. 3. 8. idque in Bithynia, 38. 3. 8.
- Arabes* Erotimi virtute nobilitati, 39. 3. 6.
- Ara* in iuramento tacta, 24. 2. 8.
- Arathis* sepulcrum pro templo colunt Syri, 36. 2. 2.
- Arbitrium* pacis suscipere, *est interponere se pro mediatore*, 22. 2. 5. *arbiter pro se*, 24. 2. 5. *pro iudice*, 27. 2. 3.
- Archagathus* Agathoclis, 22. 5. 1. occiditur, 22. 8. 14.
- Archeilaus* Archagathum occidit, 22. 8. 14.
- Arctare*, *pro circumscribere, defini-*re, 39. 5. 4.
- Arcus* locus Iudææ, ubi balsamum nascitur, 36. 3. 2.
- Areas* Spart. dux contra AEtolos, 24. 1. 5.
- Argi* obidentur à Pyrrho, 25. 5. 1.
- Argonautæ*, 42. 2. 11. navem suam humeris per montes transportant, 32. 3. 14.
- Ariarathes* Artamenis, puer adhuc, Cappadoc. rex, 29. 1. 4.
- Ariarathes* Cappadoc. rex fratrem Orofernem regno pellit, 35. 1. 2. contra Demetrium Syrum conspirat, 35. 1. 6. Romanos juvat contra Aristonicum, 37. 1. 2. interficitur, 38. 1. 1.
- Ariarathes* superioris F. ab avunculo Mithridate interficitur, 38. 1. 10.
- Ariarathes* modo dicti frater à Mithridate vincitur, 38. 2. 2.
- Ariarathes* Mithridatis, 38. 1. 12.
- Ariobarzanes* rex Cappadociæ, 38. 2. 8. à Tigrane pellitur, 38. 3. 3.
- Aristonicus*, Eumenis naturalis, 36. 4. 6.
- Aristotimus* Eliorum tyrannus, 26. 1. 4.
- Arma* Parthorum, 41. 2. 4.
- Armenii* regni descriptio, 42. 2. 7.
- Armenius* Iasonis comes, 42. 2. 10.
- Arripi* adversa valetudine, *pro corripere*, 41. 6. 19.
- Arsaces*, omnes Parthorum reges dicti, 41. 5. 6.
- Arsaces* Parthorum rex, 41. 4. 8.
- Arsacidas* Parthorum rex, 36. 1. 3.
- Arsinoë* Cyrenarum regina cum genero concumbit, 26. 3. 6.
- Arsinoë* Lyfimachi vxor à fratre in matrimonium petitur,

INDEX.

tur . 24. 2. 2. in exilium abijt,
24. 3. 9.
Artabanus, Parthorum rex, 42.
2. 1.
Artamenes, Cappadociæ rex,
27. 3. 7.
Ascanius AENEÆ F. 43. 1. 13.
Ascribere, pro adsumere, 42.
1. 8.
Asia Gallorum plena, 25. 2. 8. Ro-
manorum facta, eos corrup-
pit, 36. 4. 12.
Asiæ civitates quædam motu
terræ absorptæ, 37. 4. 3. Asia in-
fra Taurum, 27. 2. 6. Asiæ mi-
lites Romanis impares, 31.
6. 9. Asiaticæ delitiæ, 38.
7. 6.
Asphaltites lacus, 36. 3. 6.
Assignare etiam propriè significat
speciatim dividere, ut in coloniis,
42. 3. 1: 43. 1. 11. Ita Liv. 4.
11. 9. & Sapius Frontin. de Re
Agrar. cap. de Agror. Qualitat. in
princip. Plin. 10. 50. f. vide etiam
Culvini Lexic. Iuv. in voce Ager
subseo.
Assyriorum regum origo Da-
mascena, 36. 2. 1.
Athenienses bellum cum Antigo-
no gerunt, 26. 2. 8.
Attalus Pergami Rex, 29. 4. 8.
Populum Romanum heredem
instituit, 36. 4. 5.
Attraminare, pro contaminare, pol-
lutæ, 21. 3. 4.
Auctor, pro causa, 26. 1. 9.
Auctor urbs, 21. 6. 2.
Augurandi studium apud Gallos,
24. 4. 3.
Augusto signa militaria remit-
tuntur à Parthis, 42. 5. 11.
Augustus Hispanos perdomuit,
44. 5. 8.
Augusti omnes Romani Impe-
ratores dicti, 42. 5. 8.
Avidi prædæ Gallis, 25.
2. 1.
Aureum vellus, 42. 2. 10.
Auri & argenti nullus usus
Parthis nisi in armis, 41. 2.

10. auri ferax Hispania, 44.
3. 5. Aurum Tholosanum, 31.
3. 9.
Auspiciari, pro incipere, à veteri
more, quo pleræque auspiciato in-
cipere solebant, 21. 1. 7: 38. 1. 1.
hinc,
Auspicium pro initio, 27. 1. 1:
44. 5. 4.
Azelus Damasci Rex, 36. 2. 3.

B.

Babylonia capitur ab Orode,
42. 4. 2.
Bacasis Mediæ præfectus, 41.
6. 7.
Bactriani libertatem & omnia
amittunt, 41. 6. 3. Bactriano-
rum imperium 1000 urbium,
41. 1. 8.
Balamis historia, 36. 3. 1.
Barba reorum habitus, 36. 4.
2. adde Liv. 27. 36. 4. & 44.
19. 5.
Barbaria pro rudi & agresti viven-
di ratione, 41. 4. 1.
Bastarnæ Getas vincunt, 32. 3.
16. Mithridati contra Rom.
auxiliantur, 38. 3. 6.
Belgicus Gallorum Dux, 24.
5. 1.
Bellum pro prælio, 22. 8. 8: 24.
8. 1.
BENEFICIA privata à publicis
secreta, 31. 7. 5.
Beronicæ Cyrenaica Deme-
trium sponsum interficit, 16.
3. 8.
Beronicæ à Seleuco privignæ
interficitur, 27. 1. 2.
Beronicæ Attali sponsa, 36.
4. 1.
Bilbilis Hispania fl. durando fer-
ro aptus, 44. 3. 8.
Bithyniæ pars Gallogræcia, 25.
2. 11.
Bomilcar Carthaginensium Dux
cruci sufficit, 22. 7. 8.
¶ 3 Brennus

INDEX.

Brennus Gallorum Dux, 24.6.1.
mortem sibi consciscit, 24.
8.1.11.

Bruttia mulier nomen dat genti,
23.1.2.

Bruntiorum gesta, 23. 1. 3. &
segg.

Brutus & Cassius Parthicus au-
xiliis adjuti, 42.4.7.

Bulso *Cof.* 41.4.3. *apud Liv.* 33.10.
1 : 33. 28. 6 : 35.9.7 : 40.59.4.
cognomen hoc Manliorum, Bulso,
per V scribitur, sed hoc fit ex
cognatione litterarum, de qua
vide Lips. in de proximo. lib.
Lat. ita 32.3.8. nostro est Sabus, qui
alii Sarnus.

C.

CAEPIO *Cof.* Rom. propter
Cabraum aurum Tholosanum
punius. 32.3.11.

Casaris bellum cum Pompeio,
42.4.6.

Cæsares, omnes Romani Impe-
ratores dicti, 41.5.8.

Calidâ lavari à Romanis Hispa-
ni docti, 44.2.6.

Calleni, *hoc est, fulvæ sunt in eo*
genere, 24.4.3.

Calumnia, *pro falsa & capiosa*
interpretatione, 42.1.2. *ita ca-*
pitandum est verbum, calumniari,
in l. pen. ff. ad exhib.

Campani bellum gerunt cum
Syrac. 22.1.12.

Campus Cirrhæus Appollinis
sacer, 2.1.4.

Capere consilium, 34.4.1.

Capillus reorum habitus, 36.
4. 2.

Capitolium, Jovis templum,
43. 1. 3.

Cappadoces absque rege vive-
re non possunt, 38.2.8.

Cappadocia occupatur à Mi-
thrid. 37. 3. 35. 8. 43. 5. Armenii

regni limes est, 42.2.9.

Caput Ptolemæi, lanceâ fi-
xum in acie circumfertur, 24.
5.6. Pyrrhi, ad Antig. defer-
tur, 25.5.2.

Caput totius orbis, Roma, 43.
1. 2. Latinorum Alba, 43.
1. 13.

Caranus primus Maced. rex, 33.
2.6.

Carthaginenses Siculum Impe-
rium tentantes, pelluntur,
22.8.3. redeunt, 23.2.13. ducem
suum Hannonem cum totâ
familiâ interficiunt, 21. 4. 7.
6. 8. Hamilcarem tacitis sus-
fragiis damnant, 21.3.6. Bo-
milcarem patibulo affigunt,
22. 7. 8. Hamilcarem Rhoda-
num injustè interficiunt, 21.
6.7. Syracusas obsident, 22.
4.1. bellum cum Pyrrho ge-
runt, 23. 3. 4. vincuntur à
Masil. 4. 3. 5. 2. Imperium His-
paniæ primi occupant, 44.
5. 1. Consulem habent, 31.
2. 6.

Carthago nova, in Hispaniâ, 44.
3. 3.

Cassandra urbs, 24. 2. 1 :
24. 3. 3.

Caspium Mare, 42.2.9.

Cassius, Quæstor Crassi, Parthos
cædit, 42.4.5.

Casus quasi germani, *hoc est, ad-*
modum similis, 27.3.12.

Catonis fortitudo, 33.2.1.

Catumandus Masiliam obsidet,
43.5.5.

Caucasus regni Parthici limes,
41.6.9.

Causas belli adversus potentes
querere, Romanis usitatum,
30.3.1 : 34.1.3.

Cedere regno, 29.2.6.

Ceraunus Ptolemæi cognomen,
2.1.1.1.

Cercos ignes tangere in jura-
mento, 22.2.8.

Certamina, *pro bellis,* 29.3.5. *pro*
prelio, 22.7.7.

Cerva

INDEX.

- Cerva* puerum alens, 44. 4. 8.
Cervices : esse in cervicibus, 29.
 3. 7.
Chalybs, fl. Hispaniæ, durando ferro aptus, 44. 3. 8. *hinc Sidor. carm. 2. vers. 46.*
Chalybes hujus accolæ, 44. 3. 9.
Chodion, Arsinoës legatus ad Ptolemaum, 24. 2. 7.
Chresius, Bithyniæ Rex, 38. 5. 8.
Cibus Bruttiorum, 23. 1. 9. Parthorum, 41. 3. 3.
Ciere bellum, pro *instruere*, 22. 7. 6.
Cimbri Mithridati auxilium contra Romanos, 38. 3. 6.
Cimbri Germani, 38. 4. 15.
Cimbricum bellum, rapti à Romanis auri Tholosani pœna, 32. 3. 11.
Cingere obsidione, 22. 4. 1.
Circumscribere sacrilegium, *hoc est, palliare, tegere*, 39. 2. 5.
Circumspicere, *subaudi, animo*, *hoc est, considerare, perpendere*, 21. 5. 10. peregrinos reges, 40. 1. 1.
Cirrhæus campus Apollini sacer, 24. 1. 4.
Civile bellum Casaris & Pompeii, 42. 4. 6.
Civitates, pro *populi*, 32. 1. 2. 41. 4. 8. 42. 5. 5. *ita Cas. 2. Bell. Gall. sub fin. Carantes, Andes Turones, quæ civitates, &c. Et alibi sapient. vide Scalig. in Euseb. pag. 136. 1. civitatem percipere, hoc est, jura civitatis accipere*, 43. 5. 11.
Cleomenes, Rex Spart. 28. 4. 7.
Cleopatra Demetrii Nicanoris? mox fratris ejus, conjux, 36. 1. 9.
Cleopatra Mithridatis, Tigranidis uxor, 38. 3. 1.
Cleopatra Aegyptia, duorum fratrum uxor, 38. 8. 2. à posteriore repudiatur, 38. 8. 5. ad generum suum confugit, 39. 1. 4.
Cleopatra, proximæ filia, matris pellex, 38. 8. 11. regno preponitur, 39. 3. 1. majorem filium pellit, 39. 4. 1. à minori necatur, 39. 4. 5.
Cleopatra, hujus filia, Cyziceno nubit, 39. 3. 4. sororis jussu interficitur, 39. 3. 10.
Cogitata res, 27. 4. 4. *vide Cl. Hernecc. Cas. Suet. 75. 8. 4.*
Cogitare hostem, fratrem, 43. 4. 4.
Cognito, *hoc est, ubi cognitum est*, 32. 3. 14. *similia vide inf. in Petito & Quæsito.*
Colchi, Ætiorum conditores, 32. 3. 15.
Coloniensium erga conditores suos amor, 28. 1. 6. 37. 1. 1.
Comanus regulus Gallus, 43. 4. 3.
Cometes insignis magnitudinis apparet, 37. 2. 3.
Comitari *passive*, 30. 2. 4.
Comitator, *hoc est, qui plures habet comites*, 27. 2. 5.
Commendare aliquem apud alterum, *hoc est, fidei ejus committere, sive deponere, ut explicat Ulpian. l. 186. de V. S.*
Commentum, pro *arte, inventio*, 21. 3. 1. 22. 3. 7. 32. 4. 6. pro *consilio*, 21. 4. 2. pro *inventione, sive modo invenienti*, 22. 4. 3.
Committere bellum, pro *pugnare*, 22. 8. 8. *prælium*, pro *incipere*, 22. 6. 6.
Communicare, *neutraliter*, pro *conservari*, 36. 2. 15.
Comparatio Aetolorum cum Romanis, 28. 2. 3. & seqq.
Philopœmenis cum Flamini-
 no, 31. 3. 4. Romanorum cum
 Mithrid. 38. 7. 1.
Comparatum par ducum, *verum
 gladiatorum, vide Lippi Sa-
 turnalia, 2. 19. p. & Cl. Hernecc.
 ad Casar. Sueton. 10. 3. l. ita Liv.
 30. 28. 6. Scipio & Annibal, ut-
 lus in supremum certamen com-*

INDEX.

- parati duces paria componere*, vocat *Peiron*. in *Saty.*
- Concio, *pro ceteris*, 22. 7. 11.
- Concionari, 22. 7. 5.
- Concordare, 27. 3. 6. à *Musica petita translatio.*
- CONCORDIAE vires, 34. 1. 1.
- Concubia nox, 22. 8. 8.
- Concurrere, 29. 3. 2. & 5.
- Condere, *pro occultare*, 24. 6. 3. ita *Plig. AEn.* 4. 177.
- Confluens Danubii & Sabi, 32. 3. 8.
- Congressio *pro pralio*, 22. 3. 9. 27. 3. 2. 33. 1. 4. prima congressione belli, hoc est, *prima statim conflictu*, 31. 6. 5.
- Conferere prælum, 24. 5. 5.
- Consolatus, *passivè*, 22. 6. 4.
- Consortium, 21. 1. 7.
- Conspiratio, *pro concordia*, 34. 1. 1.
- Constans fama, 25. 5. 3.
- Constituere templum, *pro statuere adificari*, 43. 1. 7.
- Consules Carthag. 31. 2. 6.
- Consulere, *pro facere*, 42. 5. 4.
- Contendere, hoc est, *servita contendere rus*, 31. 2. 3.
- Continentia Viriani, 44. 2. 8.
- Continua praelia, 31. 3. 1.
- Contrahere, *pro committere*: ita nefas, 24. 3. 8. *pro parere* ita offensam, 28. 1. 3. *pro*: *invenire*: ita contemptum, 36. 1. 1.
- Contremere aliquem, 32. 4. 14.
- Controversam referre, *pro movere*, 37. 4. 5.
- Convalescere, *pro adulescere*, robur acquirere, 36. 2. 16.
- Convenire: pax non convenit, *pro de pace non convenit*, 30. 3. 10. *vide etiam* *Novum in convenire.*
- Convertit, *pro vertit*, hoc est, *versum est*, 36. 2. 15. ita *Sallust.* in *Cat.* 6. 10.
- Copia *pro facultate*, 34. 2. 1. *pro numero*, 31. 2. 5. *pro exercitu*, 23. 1. 15. *copiarum praebitio*, 38. 10. 8.
- Corcyra à Ptolemaeo Pyrrhi, cum 60 tantum viris capitur, 25. 4. 8.
- Corinthus exulat Dionysius, 21. 5. 2. Corinthus diruitur, 34. 2. 6.
- Corona: sub Corona vendere, 34. 2. 6.
- Coronati vitrico suo occurrunt *Lysimachi filii*, 24. 3. 5.
- Crassius, *vide* *Licinius cum omni exercitu caeditur*, 42. 4. 4.
- Crepundia, instrumenti Musici genus 30. 1. 9.
- Cretenes Demetrium Sotarem in regnum restitunt, 35. 2. 2.
- Crimen facinoris, 29. 1. 5.
- Cruce supplicium luit Hanno Carthag. 21. 4. 7.
- Crudelitas Parthica, 42. 1. 4. ob crudelitatem Mithridates Parthus regno à suis pellitur, 42. 4. 1. CRUELITATE alienantur focii, 22. 4. 1.
- Cubantem cœnare, inusitatum Annibali, 3. 4. 10.
- Culinarum instrumenta in exercitu Antiochi argentea, 38. 10. . .
- Cupere aliquem perditum, 42. 2. 10.
- Cupiditas Alexandri, 28. 6. 4.
- Cupitus, *h. e. defileatus*, 42. 1. 5. ita *cupito reditu*. *Vell.* 2. 43. 5.
- Curam habere annuli, 43. 5. 12.
- Curetes Hispani, 44. 4. 1.
- Cyrenarum regnum testamento ad Romanos devenit, 39. 5. 2.
- Cyrus nutritur à cane, 44. 4. 12.
- Caeditur à Scythis, 37. 3. 2.
- Cyzicenus bellum cum fratre gerit, 39. 2. 14. *Thriphenam interficit*, 39. 3. 12.

INDEX.

D.

Daci Getarum soboles , 32.
 3. 16.
 Damasco , Syracusanorum dux,
 22. 1. 12.
 Damascus vrbs Syriae, ex nomine
 regis, 36. 2. 2.
 Danubii & Sabi confluent , 32.
 3. 8.
 Daphne , *Antiochia suburbium* ,
 27. 1. 4.
 Dara, urbs Parthorum clarissi-
 ma, 41. 5. 2.
 Dardani compeſcuntur ab An-
 tigono , 28. 3. 14. assidui Ma-
 cedonum hostes , 29. 1. 10.
 Macedoniam populantur ; &
 20000. hominum abducunt,
 29. 4. 6. Dardani regis dictum
 de Ptolemæo Cerauno , 24.
 4. 11.
 Dare terga, *hac est fugere*, 41. 2. 7.
 spiritum , *hac est, mori*, 39. 4. 5.
 (ita Virgil. *Æneid.* 9. 704.)
 De Siculis, de Pœnis , *pro Sicula-*
rum, Pœnorum , 22. 6. 6. de ſpe-
 ctatoribus captivi facti , 34.
 2. 5.
 Decedere , *pro mori* , 26. 3. 2 : 28.
 3. 23 & 9 : 28. 4. 16 : 34. 3. 5.
 36. 2. 5.
 Defectio , *pro imminutione*, 41.
 2. 1. SVBEDITORVM, ob domi-
 norum discordiam impunita,
 41. 4. 4.
 Defectus solis aut lunæ, quid ſi-
 gnificent, 22. 6. 3 : 33. 1. 7.
 Deferre *pro indicare*, 31. 4. 3.
 Dehonestamenta , *pro turpitudine*,
 28. 2. 9.
 Delabi equo , 33. 2. 1.
 Delphos diſcipere tentat Bren-
 nus Gallorum dux , 24. 6. 5.
 Delphici templi descriptio,
 24. 6. 6.
 Demetrius , Demetrii Poliorceti
 nepos, Macedoniam & Epirum
 occupat, 26. 2. 11. septem Pyr-

rhî ducit , jam uxorem ha-
 bens , 28. 1. 2. moritur, 28. 3. 9.
 Demetrius, modo dicti patruus,
 à sponſa ſua interficitur , 26
 3. 6.
 Demetrius Soter , Antiochi M.
 filius , Syriae rex, 34. 3. 9. oc-
 ciditur , 35. 1. 11.
 Demetrius Nicator , ejus filius,
 Alexandrum vincit, 35. 2. 4. ca-
 pitur à Parthis, 36. 1. 5 : 38. 9. 2.
 fugam tentat , 38. 9. 4. & 8.
 dimittitur . 38. 10. 7. occiditur,
 39. 1. 8.
 Demetrius Illyriorum rex , 29.
 2. 1.
 Demetrius, Philippi ultimi filius,
 à patre occiditur, 32. 2. 10.
 Demetrius Indorum rex , 41.
 6. 4.
 Denique , 23. 1. 15. *utitur autem*
hoc vocabulo auctor , sicut Flor.
 1. 16. 5. ubi vide *Salmaſium*. *uti-*
thi & *Papinianus* l. 13. de adopt.
 Deponere imperium , *pro abdi-*
cere , 21. 2. 4. ita tyrannidem,
 21. 2. 6.
 Depopulatus paſſivè, 42. 2. 1. **
 Deportare exercitum , *pro addu-*
cere, 34. 2. 1.
 Deprecari , *pro precari* , 23. 2. 7.
 Descendere in bellum , 38. 8. 1.
 in prælium, 21. 2. 5. in sordi-
 diſſimum vitæ genus, 21. 5. 3.
 Detrahere ſtatuas , *pro deſicere*,
 38. 8. 12. Ita *Sueton.* in *Domit.*
 23. 4. vide *exempl.* *Lippi ad Tacit.*
 1. 6.
 Devorare oculis , 21. 5. 6.
 Dii patrii , 24. 2. 5.
 Dexterior *pro dexterior* : ita dexterius
 cornu, 31. 8. 56. ſic *ſiniſterior*, *Suet.*
in Domit. 17. 3.
 Diadematis loco veteribus ha-
 ſta, 43. 3. 3.
 Diana pro Delphis pugnat , 24.
 8. 5.
 Diſterium Brenni, 24. 6. 5. Ale-
 xandri, 39. 2. 6.
 Dictum regis Dardanorum
 de Ptolemæo Cerauno , 24.
 4. 11.

INDEX.

Didymæus Iupiter spoliatus ab Antiocho, 32. 2. I. si modo bona est lectio.

Difficile, ad verblatim, pro diffusius, 27. 3. 2.

Dignatio (hoc est dignitas, ut quidem sepe usurpatur, & hoc loco Dionys. exposuit: verum hic pro gratia poni existimo, & ad Ptolemæum referri, dignatio regis. ita enim conjuncta sunt, 28. 4. 10.

Dionysius minor Sicytiranus, 21. 1. 1. 21. 5. 2.

Discere, pro rescribere, 27. 1. 4. 29. 4. 1.

Discidium pro divisione, 23. 2. 11.

Diversa, hoc est contraria, 30. 1. 1. ita Sallust. Catil. 5. 9. & auctores passim.

DIVISIO regnorum noxia, 21. 1. 2.

Diutinus, hoc est diuturnus, 37. 1. 4.

Domestica vires, 31. 1. 3.

Drangaritani, 41. 6. 3.

Ducatus, pro dignitate ducis, ant Imperatoris, 30. 2. 5.

Ducere sorte, pro legere sorte, 21. 3. 4.

Dux, ὁ δὲ 38. 9. 5. vide qua notavit Cl. Bernese. ad Cas. Suet. 31. 2. d.

E

Educatio liberorum apud Lucanos, 23. 1. 7.

Errundere: Galli in Græciam se effundunt, hoc est irrunt, irrumpunt. ab aquarum vi peritâ metaphorâ, 24. 6. 1. effundi in lætitiâ 24. 3. 3.

Elephantos suos Gallis ostendit Antigonus terroris causâ, 25. 1. 6.

Elit tyrannidē pariuntur, 26. 2. 4.

Elimai populi, 36. 1. 4.

Emanus, Gallorum dux, 24. 7. 2.

Enixus, passivè pro nato, 43. 2. 7.

Equo feroci Michridates à tutoribus imponitur, 37. 2. 4.

Equum usus Parthis assiduus, 41. 3. 4.

Equorum in Hispania copia, 44. 1. 5. præstantia, 44. 3. 1.

Equi ex vento concepti, 44. 3. 1.

Erigi ad spem libertatis, 24. 1. 2.

Erotinus Arabs, 700 aliorum pater, 39. 5. 6.

Esse spectaculo, 38. 8. 11. fraudi, 21. 3. 5. saluti, 22. 1. 15. in luctu, 39. 1. 1. in exemplum, 23. 3. 11.

Etrusci bellum cum AENEÂ gerunt, 43. 1. 13.

Evander in Italiam venit, 43. 1. 6.

Eucratides Bactrianor. Rex, 41. 6. 15.

Euphrates fl. Parthici regni fines, 41. 6. 8. fluvium Tigrim recipit, 42. 3. 9.

Eumenes Bithyniæ Rex Antiochum Hieracem, & Gallos vincit, 27. 3. 1. & 2. Asiæ majorem partem occupat, 27. 3. 6. Romanis auxiliatur contra Antiochum, 31. 8. 5. contra Perseum, 33. 1. 2. cum Prusiâ bellum gerit, 32. 4. 2. Eumenis in Romanos merita, & horum ingratitudo, 38. 5. 3. & seqq.

Europæ terminus Hispania, 44. 2. 1.

Eurydice, Ptolemæi Philopatoris uxor, eademque soror, ab eo occiditur, 30. 1. 7.

Euryfaces Ajacis, 44. 3. 5.

Examinis instar Asiâ implere Galli, 25. 2. 8.

Excusatus, 21. 1. 4. 32. 2. 1.

Exhibere, pro præstare, 27. 2. 10. Vitam, 21. 1. 1.

Exiguitas terræ, pro angustia terræ, 43. 3. 5.

Expertus, passivè ita experta vir-tus, 41. 4. 6.

Exponere, 22. 5. 2.

Expositi, qui in insignes viros evaserunt, Micro, 23. 4. 6. Habis, 44. 4. 3.

Exinguere, pro interficere, 27. 2. 11. 43. 1. 19. extingui, hoc est, mori, 21. 1. 1.

Extruere insidias, pro struere, 43. 4. 6.

INDEX.

F.

Fabula, de cane gravidā, 43. 4.
 4. de equabus ventro concipientibus, 44. 3. 1. *quamvis hoc affirmare videatur Plin. 5. 22: 8. 42: & 16. 25.*
 Facere literas, *pro scribere*, 27. 2. 6. *moram, hoc est, morari*, 33. 1. 6. *pacem*, 22. 8. 15: 30. 1. 7. *prælia, hoc est, præliari*, 23. 3. 4: 30. 1. 6. *stipendia, pro mereri*, 24. 4. 10.
 Facinus Ptolemæi, 29. 1. 5. M. Catonis, 33. 2. 1. *facinoris crimen*, 29. 1. 5.
 Factio, *pro partibus, in quas dissentiens res. aut quodlibet corpus, scinditur*, 38. 4. 14.
 FAMA veteri non sunt æstimandæ gentes, sed præsentibus viribus, 30. 4. 10.
 Fames in Epiro propter cædem Laudamiæ, 28. 3. 7. in Aegypto, 36. 2. 9.
 Familiarius nosse meretricem, 27. 3. 11.
 Fas, *pro iure*, 39. 3. 8.
 Fatua, Fauni uxor, 43. 1. 8.
 Batuari, quid sit, 43. 1. 8.
 Faunus tertius Italiæ rex, 43. 1. 6.
 Faustulus pastor, Romuli nutritus, 43. 2. 6.
 Pera infantem nutrit, 43. 2. 5: 44. 4. 8.
 Festinator, 38. 10. 17.
 Figulus, Agathoclis pater, 22. 1. 2.
 Filiorum ingens numerus, 39. 5. 6.
 Filios interfecerunt, Demetrii Nicanoris uxor, 39. 1. 9. *Laudice*, 37. 1. 4. *Ptolemæus Physcon*, 38. 8. 12. & 13. *Phrahates*, 42. 5. 2.
 Flamininus Cos. 30. 4. 8. *prorogato imperio*, 31. 1. 7. *Nabidem vincit*, 31. 3. 1.
 Florentissimis temporibus, 41.

1. 7. *hoc est, ut Caesar de Bello Gallico*, 1. 30. *loquitur, florentissimis rebus.*

Floraliorum, *ut Bacchanaliorum*, 43. 4. 6.

Flos pueritiæ, 42. 1. 3.

Flumen, Armeniæ, Tygris, 42. 3. 9. Gallæciæ, Bilibliis, & Chalybs, 44. 3. 8. Galliz, Rhodanus, 43. 3. 12. Lusitaniz, Tagus, 44. 3. 1.

Flumina Hispaniz, aurum vehunt. 44. 1. 7.

Fœcunditas Gallorum, 24. 4. 1: 25. 2. 8. Hispaniz, 44. 1. 4.

Formare regnum, 41. 5. 1.

Fortuna VIRTUTE juvanda, 30. 1. 6.

Fortuna Alexandri, 21. 6. 4. Romanorum, 43. 2. 6. *fortuna, inconstantia*, 35. 2. 4. *varietas*, 26. 2. 12. *ludibrium*, Seleucus, 27. 2. 5. FORTVNAM publicam magis quam privatam lugere convenit, 28. 4. 6. FORTVNA præsentem contentos esse decet, 28. 2. 17.

in medio Foro Carthagenensium patibulo suffigitur Bomilcar, 22. 7. 8.

Frates interfecerunt, Dionysius junior, 21. 1. 6. Orodes Parthus, 43. 4. 4. Phrahates, 42. 5. 1.

Fraudatæ nuptiæ, *hæc est, fraude intercepta*, 43. 1. 11.

Frætrum Gaditanum, 44. 1. 3.

Frudius, auriga Castoris, 42. 3. 3.

Funditus victus, 35. 3. 8.

Funere publico incendium Romæ prosequuntur Massilienses, 43. 5. 8.

G.

Gaditani Carthagenensium consanguinei, 44. 5. 2.

Galaia, 37. 4. 6.

Gallæcia equorum ferax, 44. 1. 8. Gallæciæ

INDEX.

Gallæci Græci, 44.3.2.
 Galli Romani capiunt, 24.4.2.
 28.2.6. totam fere Italiam occupant, 28.2.6. Ptolemæum *Ceraunum* cadunt, 24.5.6. apud Delphos pereunt, 24.8. *per tot.* caduntur ab Antigono, 25.2.6.2b. Eumene, 27.3.2. cum Massiliensibus bella gerunt, 43.5.1. Galli Scordisci, 32.3.5. Tectosagi, 32.3.9. Gallorum res gestæ, 24.4.1. multitudo & virtus, 25.2.8,9,10. aviditas, 25.2.1. virtus, 27.2.12. perfidia, *ibid.* studium, 24.4.3. Gallorum feræ gentes, 43.8.4. Gallia ab Hispaniis Pyrenæis montibus divisa, 44.1.3. assiduis ventis inquieta, 44.1.4. Gallia Transalpina, 38.4.9.
 Gallogræci, Bithiniæ pars, 25.2.11. bellum cum Antigono gerunt, 26.2.1. Mithridati auxiliantur contra Romanos, 38.3.6.
 Gallimander, amicus Demetrii, & ejus fides, 38.9.5. & 7.
 Gargoris, curetum rex, 44.4.1.
 Gelo, Sicilia tyrannus, 23.4.4.
 Gens Cappadocum, sine Rege vivere nescit, 38.2.8. Gerere se regem, 32.3.2. *ita Flor. Gerit se matrem*, 1.1.3.
 Germani quasi casus, *hoc est, admodum similes*, 27.3.12.
 Geryon, 44.4.16.
 Gessire, *pro flagrantiter cupere*, 29.1.11.
 Getæ superati à Gallis, 25.1.3. Dacos condiderunt, 32.3.16.
 Giso Hamilcaris filius in exilium pellitur, 22.7.10.
 Gladium amittere ignominiosum, 33.2.3.
 Gn. Servilius. *vide* Servilius.
 Gordius Cappadox, 38.1.1.
 Græci Romanis se jungunt contra Philippum, 30.3.7. Trojam capiunt, 43.1.10.
 Gramina, *pro herbis*, 36.4.3.
 Gryphena. *vide* Tryphena.

Grypus, Demetrii f. 39.1.9. Syriæ regnum cæso Pseudo-Alexandro recuperat, 39.2.6,7. bellum cum fratre gerit, 39.3. & *deinceps*.
 Gyptis, Segobrigiorum regis f. 43.3.9.

H.

HAbere aliquem, *hoc est, errare*, 36.1.6. ante oculos, *hoc est, in recenti memoria*, 41.2.6. bellum aut pacem, 38.4.1. curas, *hoc est, causæ agere*, 43.4.1. necesse, bellum inferre, 40.1.4.
 Habis hispaniæ rex, 44.4. *per tot.*
 Hætenus, *hoc est, eâ lege, sub illa conditione*, 39.1.9.
 Hamilcar societatem cum Agathocle jungit, 22.2.6. ideoque à Carthaginiensibus tacitis suffragiis damnatus, 22.3.6. opportunè moritur, 22.3.7.
 Hamilcar Gisgonis, 22.3.6. Agathoclem vincit, 22.3.9. & 10. Syracusas obsidet, 22.4.1. occiditur, 22.7.1. 22.8.2.
 Hamilcar Rhodanus, explorator Carthag. apud Alexandrum, 21.6.1.
 Hamilear, Carthaginiensis in Hispania Imperator, 44.5.4.
 Hannibal. *vide* Annibal.
 Hanno tyrannidem affectat, 21.4.1. & propterea cum tota familia interficitur, 21.4.7. & 8.
 Hanno alius contra Agathoclem, 22.6.5.
 Hasdrubal, *Annib.* pater, à servo necatur, 44.2.5.
 Hasta, Græcis *οὐκ ἔστιν* antiquis pro diademate, 1.3.3.
 Hæcenus, Pyrrhi, ex filia Agathoclis

INDEX.

thoclis, 23. 3. 3. abeunte ex Italia patre, Tarenri custos relinquitur, 25. 3. 4. arcessitur à patre, 25. 3. 6. post cujus necem Antigono deditus ab eodem in regnum remittitur, 25. 5. 2.

Hellanicus Elius contra tyrannum Aristotinum conspirat, 26. 1. 8.

Heraclidas Agathoclis, cum patre in Africam trajicit, 22. 5. 1. occiditur, 22. 8. 13.

Hercules primus Alpes superavit, 24. 4. 4. Orientis rex fuit, 42. 3. 2. Latium genuit, 43. 1. 9. Geryonis armenta rapuit, 44. 4. 16.

Hereditas scientiæ paternæ, 36. 2. 11. *quæ rara esse solet; unde in suo ingenuorum examine solertissimus ille Iuan Huad: Cosa es, inquit, muy usada entre los hombres, pagar el hijo la mucha sabiduria del padre.*

Hierax Antiochi cognomen, 27. 2. 8.

Hiero Sicilia rex, 23. 4. 1.

Hieroclitus Hieronis pater, 23. 4. 4.

Hispani propiora feris quam hominibus ingenia gerunt, 44. 1. 7.

Hispania Romanæ urbis, horreum, 44. 1. 4.

Hispania Europæ terminus, 44. 1. 1. ab Hispano nominata, 44. 1. 2.

Hispaniæ bellum, 42. 5. 6.

Hispanus Hispaniæ nomen dedit, 44. 1. 2.

Hortante successu, (hoc est, ut Sueton. Ner. 20. 4. loquitur, blandiente profectum.) 24. 4. 6. hortantibus primæ expeditionis auspiciis, 44. 5. 4.

Hospitii jus, 43. 4. 6.

Hollia, 34. 3. 8.

Humani pro hominibus, 42. 3. 2.

HVMILLIMA quæque tutissima, 21. 5. 3.

Hymeri, Phrahat's vicarii, superbia & crudelitas, 42. 1. 5.

I

Iactare se alicui, 21. 5. 3.

Iafonis historia, 42. 2. 0.

Iberus, Hispaniæ fl. 44. 1. 2. inde Iberia, quæ jam Hispania, ibid.

Ieiunus divitiarum animus pro semper famelico & cupido, 38. 6. 8.

Ignes cerei in juramento tacti, 22. 1. 8.

Ilium, regio Trojanorum, 43. 1. 10.

Illesum & Romanorum mutua gratulatio, 38. 8. 1.

Immaturnus juvenis, 24. 4. 1. immatura ætas, 29. 1. 7. *Auger*

Index dicit Plutarch. in exort. cap. 9. & immaturnam virginem, Plp. 1. 25. de injur.

Immenfa millia, hoc est, quæ neque modum neque finem habent, 38. 4. 15.

Impensius, 21. 3. 6.

IMPERATORIA arte cessante, totus belli apparatus inutilis, 31. 4. 9.

Impetus Parthorum validissimus, 1. 2. 8.

Implorare, 22. 2. 3; 2. 1. 17: 27. 2. 6.

Impubes adhuc Antiochus Magnus, Asia rex fit, 29. 1. 3.

In summa, Gallis, *enfin*, ad postremum, 28. 3. 8.

Inaudita, hoc est, audita, 22. 3. 7.

Incertum belli, 38. 1. 8. ita Tacit. 4. 25. 6.

Incertum stupro, an ex Marte, 43. 2. 3. *similem loquendi formulam apud Florum, dubium an vide in ipsius Indice.*

Incredibile quantum, 36. 2. 18. *Vide Pechneri Hellenolexiam, pag. 58. & seqq.*

Incutere alicui metum, 42. 5. 17.

India occupatur ab Eucratide, 41. 6. 4.

Indice

INDEX.

- Indicere, pro precipere, 24.3.4.
 Indigna res, pro injusta, & indignatione digna, 27.1.8.
 Indurati ad labores bellicos quomodo Bruttii, 23.1.9.
 Inertia Principum contemptum parit, 36.1.9.
 Inexplebilibs sanguinis atque imperii, 38.6.8.
 Inferre desperationem, 12.7.7.
 Infini um, pro insigni, & raro: ita, infiniti ponderis simulacrum, 39.2.6. ita infinitum pretium dicit Ulp. in l. 6. ff. ad L. ita Falciat. & infinitam estimationem l. 40. de damn. infest. & infinitam pecuniam. l. 1. 92. de V.S.
 Infinitus, pro imperfecto, 30.1.5: 31.4.7. pro presenti, 36.4.2: 41.3.4.
 Infirmitas, pro morbo, 26.3.2: 28.3.2.
 Insula, pro insigni sacerdotali, 24.8.3.
 Ingenia Hispanorum feris quam hominibus propiora, 44.2.7.
 Ingredi bella, pro aggredi, 38.7.6.
 Inire convivia, 36.4.2. societatem, 37.4.3.
 Inquires, pro iniquito, 44.2.5. ita Sallust. Hist. l. 8. 6. ita Tacit. Annal. 3.4.1.
 Insidias instruere, 24.2.1. extruere, 43.4.6.
 Insimulare, hoc est, accusare, 21.5.11.
 Inspicere, pro perlustrare, 38.8.11. ad inspicienda sociorum regna legatos mittunt Romani, 38.8.8: & ad inspiciendas sociorum res, 34.1.4.
 Inspirari, 43.1.8.
 ad Instar, hoc est, ad similitudinem, ad exemplum, 36.3.2. Servius tamen ad AEn. 2. 15: & 6. 865. ita dicendum negat: sed ipsa illa ratio, quam adfert, contra ipsum pugnat.
 Instruere insidias, 24.2.1. naves, pro ad praelium parari, 20.3.4.
 Instrumenta culinarum in exercitu Antiochi Soteris argentea, 38.10.4.
 Instrumentum, pro qualicumque suppellectili, 21.5.2.
 Instrumentum regale, 23.2.6.
 INSTRUMENTVM luxuriæ Musica, 38.10.2.
 Insula repente è mari enata, 30.4.2.
 In tantum, hoc est, adeo, consue 41.1. 21: 43.3.11. utitur & Vellei. 1.9.3. & 1.13.7. & 2.114.12.
 Intelligentia somniorum, pro scientia interpretandi somnia, 36.2.8.
 Interinitia, 21.1.3.
 Intercapedo, 21.3.10.
 Intercedere, pro inhibere 41.1.11.
 Interdicere alicui conspectum alterius, 41.3.2.
 Interjectis mensibus hoc est post aliquot menses. 38.1.6.
 Internecivum bellum, 26.2.3.
 Interpellare, pro prohibere, inter-rumpere, 44.4.14. ita apud Senec. in consol. ad Marc. cap. 22. Accusatores queruntur novi Cordum interpellantes quod coegerant quod verbum quia non intellexit, pessime detorquet in novis (verè novis) cogitationibus ad Tacit. A pag. 475. p. 1.
 Inventa Gargoris, 44.4.2.
 Invictæ opinionis exercitus, hoc est exercitus pro invicto habitus opinione hominum, 33.1.3.
 INVIDIOSA tyrannorum nomina, 21.5.9.
 Locus Mithridatis, 38.1.9.
 Pseudo-Alexandri, 19.2.6.
 Ioseph Israhëlis, 36.2.6.
 Ire ultum, 38.5.10.
 Israhel Damasci rex, 36.2.3.
 Ister Scythiæ fl. 32.3.15.
 Istri unde appellati, 32.3.15. eorum origo, 32.3.15.
 Italia, olim Saturnia, 43.1.15. fere uniuersa à Gallis occupata, 28.2.6. nunquam satis fida Romanis, 38.4.11. nisi Italicis viribus non subigitur, 35.6. Italiz horreum, Hispania.

INDEX.

44. 1. 1. primi cultōres Ab-
origines, 43. 1. 4.
Iterare, *hoc est repetere*, 29. 4. 1.
Iterato, *hoc est iterum*, 21. 2. 6.
22. 7. 6.
Iudæorum Historia, 36. 2. 1.
Iudas Iſrahelis, 36. 2. 5.
Iungere amicitiam, 43. 5. 3.
Iuppiter Didymæus, 32. 2. 1.
Iupiter secundus Italiz rex, 43.
1. 5.
Iuramenti apud veteres solen-
nia, 22. 2. 8.
Ius, *pro ditione*, 31. 1. 2.
Ius hospitii, 43. 4. 6.
Ius gentium & naturæ, majo-
rem ex filiis parenti succede-
re, 21. 1. 2. 34. 3. 7.
IVSTITIA Religione permix-
ta multum ad incrementa
Populorum facit, 36. 2. 16.

L.

Labes *pro vniuersa*, 30. 4. 3.
Labi in ſegnitiā, 21. 2. 1.
Labienus cum Parthis ſocietate
contra Romanos init, 41. 4. 7.
Laborare, *hoc est conari, viſi*, 21.
5. 10.
Lac in poru Bruttii, 23. 1. 9.
Lacedæmon, nunquam ante An-
tigonum, *Philippi ultimi vitri-
cum*, capta, 28. 4. 14.
Lacedæmon, tam pro regione,
quam urbe, ponitur. *quod nota-
uit & Strabo, lib. 8. pag. 253.*
Lacedæmonii Philippū ſoli Græ-
corum contemnunt, 28. 4. 1.
Læuius, Prætor Romanus,
contra Philippum, 29. 4. 4.
Laniarius avium, aut canum, Par-
thorum ſepultura, 41. 3. 5.
LARGIRI de alieno, facile, 36.
3. 9.
Latinus Herculis filius, 43. 1. 9.
Latrocinium maris, *pro piraticâ*,
43. 3. 5.
Lavari calidâ à Romanis didi-
cerunt Hiſpani, 44. 2. 6.
Laudamia, ultima ex *Æacida-*

rum gente, à populo interfici-
tur, 28. 3. 5.
Laudice, Seleuci *Callinici* mater,
27. 1. 1.
Laudice, Mithridatis ſoror, &
conjug veneno, quod in
ipſum paraverat, perit, 37.
3. 7.
Laudice, Ariarathis uxor, quin-
que filios necat, 37. 1. 4. &
propterea à populo perimitur,
37. 1. 5.
Laudice, Mithridatis ſoror,
Ariarathis *modo diſſi* filii, 38.
1. 1. mox Nicomedis uxor, 38.
1. 4.
Lavinia, AEnææ conjug, 43. 1.
10. ex cujus nomine
Lavinia urbs condita, 43. 1. 12.
Laxamentum, 41. 5. 1.
Legati Achæorum ad Pyrrhum,
25. 4. 4. ad Ariſtotimum Elio-
rum Tyrannum, 26. 1. 5. An-
tiochî ad Scipiones, 31. 7. 4.
Athenienſium ad Pyrrhum, 25.
4. 4. Attali ad Romanos, 30.
3. 5. Bruttiorum ab Agathocle
decipiuntur, 27. 2. 1. & 2. Car-
thaginenſium ad Romanos, 31.
4. 3. Dardanorum ad Prole-
mæum, *Ceyannum*, 24. 4. 9.
Dionyſii ad Syracuſanos, 21.
2. 6. Gallorum ad Antigo-
num *juniorum*, 25. 1. 3. ad Prole-
mæum *Ceyannum*, 24. 5. 1. Italiz
ad Pirhum, 33. 3. 5. Meſſe-
niorum ad Pyrrhum, 25. 4. 4.
Philippi III. ad Annibalem
legatus à Romanis capitur &
dimittitur, 29. 4. 1. Phrahatis
ad Cæſarem, 41. 5. 8. Pyrrhi
ad Antigonum, 25. 3. 1. Rho-
diorum ad Romanos, 30. 3. 5.
Romanorum ad AEtolos, 28.
1. 5. ſuperbum reſponſum re-
ſerunt, 28. 2. per tot. in Afri-
cam, 31. 2. 1. ad Antiochum
31. 1. 2. iterum, 31. 4. 4. Anni-
balem, regi ſuſpectum red-
dunt, 31. 4. 9. in Græciam,
34. 1. 4. violantur ab Achæis,
34. 1. 9. ad Mithridarem &
Nicomedem, 37. 4. 4. ludibrio
habentur

INDEX.

habentur, 37. 4. 9.
 Legationes, *pro legatis*, 30. 3. 5.
 Leges pacis, 30. 3. 9.
 Leontini, 2. 1. 2. 2.
 Leophron Reginorum tyrannus, 2. 1. 3. 2.
 Lepidus Aegyptio regi tutor datur, 30. 3. 4.
 Liber pater, Orientis rex, 42. 3. 2.
 Libertas Aetolis ad Romanos usque illibata, 32. 1. 2.
 Libertate à Romanis donatur Græcia, 31. 3. 2. Macedonia, 33. 2. 7.
 Licinius Crassus Cos. ab Aristonico vincitur, 36. 4. 8.
 Lignæ tabellæ, 21. 6. 6.
 Ligortas, Achæorum præfectus, 32. 1. 12.
 Ligures Massiliensium assidui hostes, 43. 3. 12. 43. 5. 1.
 Literæ occultæ, 21. 6. 6. literas facere, *pro scribere*, 27. 2. 6.
 Livius à Trogo reprehensus, 38. 3. 11.
 Lixarum in exercitu Antiochi ingens numerus, 38. 10. 2.
 Locri subiguntur à Dionysio minore, 21. 2. 9. & spoliuntur, 21. 3. 7. Dionysium ejiciunt, 21. 3. 9.
 Lorica plumatæ, Parthorum munimentum, 41. 2. 10.
 Lucani bellum gerunt cum Locrensis, 21. 3. 3. à Brutiis, progenie sua, vincuntur, 23. 1. 5. Lucanorum mores, 23. 1. 8.
 Luctuosa, *hoc est, tristitia, lugubria, damnoſa*, 38. 8. 14.
 Luctus Orodii ob eadem Pacorib, 42. 4. 11.
 Lucullus summus Imperator, 37. 1. 8. Tigranem vincit, 40. 2. 3.
 Ludibrium fortunæ Seleucus Callinicus, 27. 2. 5.
 Ludibrium, *pro opprobrio*, 36. 1. 5.
 Ludimagister ex Rege Dionysius, 21. 5. 8.
 Lupercus, Romanis, qui Græcis Pan est, 43. 1. 7. *Hinc*

Lupercalia, 43. 1. 7.
 Lupa, Marti sacra, 43. 2. 7. Romanulum & Remum alit, 43. 2. 5. *Hinc*
 Luporum animi Romanis, 38. 6. 8.
 Lupus Hieroni puero tabulam eripit, 23. 4. 9.
 Lusitanorum equorum celeritas, 44. 3. 1.
 Luxuria Antiochi *Soteris* ducens in Parthos, 38. 10. 2.
 Lycæus, qui alias Pan, Romanorum Lupercus, 43. 1. 7.
 Lycaonia, dono Romanorum, Ariarathis filiis cedit, 37. 1. 2.
 Lycurgus, Spartanorum rex, 29. 1. 6.
 Lyfimachus, ab avunculo Ptolemæo occiditur, 24. 3. 7.

M.

Macedonum regum numerus, 33. 2. 6.
 Macedonia nobilitas, 33. 1. 1.
 Macedonici regni finis, 33. 2. 7.
 Macies terræ, *pro fecunditate & asperitate*, 43. 3. 5.
 Magia Aegyptiorum studium, 36. 2. 7.
 Magnitudo pro excellentia: ita Magnitudo Mithridatis, 37. 2. 1. pro potentia, 37. 4. 5.
 Magnus, pro multo 22. 7. 6.
 Machinari alicui exitium, 39. 4. 6.
 Majestas Africani, 31. 7. 7.
 in MALVS omnia extollit fama 25. 1. 8. ita fere Liv. 4. 1. 8. & 4. 3. 4. 7.
 Mandare, *hoc est, jubere, dñci*, 24. 2. 4.
 Manlius Basso Cos. 41. 4. 3. *vide etiam B.*
 Manlius Maltinus à Mithridate vinc

INDEX.

- vincitur, 38. 3. 8. idque in Cappadocia, 38. 4. 4.
 Manumissio apud Parthos nulla, 41. 2. 5.
 Manus, *pro copiis, exercitu*, 28. 2. 5.
 Marcus Lepidus, *vide L.*
 Mardi subiguntur à Phrahate, 41. 5. 9.
 Mare Caspium, 42. 2. 9. Mortuum, 36. 3. 6.
 Maris latrocinium, *pro piratica*, 43. 3. 5.
 Margiani, 41. 1. 10.
 Mars pater Romuli & Remi, 43. 2. 3.
 Marficum bellum, 38. 4. 13.
 Masinissa, Numidarum rex, Romanorum socius, 33. 1. 2.
 Masinisse in Romanos merita, 38. 6. 5.
 Massilia conditur, 43. 3. 4. & 21. insidiis à Comano petitur, 43. 4. 6. obsidetur à Catumando, 43. 5. 5.
 Massilienses pro Phocensibus conditoribus suis deprecantur, 37. 1. 1. cum Gallis & Liguriis bella gerunt, 43. 5. 1. Carthaginenses vincunt, 4. 5. 2. Romæ incendium publico funere prosequuntur, 43. 5. 9. Massiliensium instituta, 43. 4. 11.
 atres suas interfecerunt, Alexander Aegyptius, 39. 4. 5. Grypus, 39. 2. 8. Ptolemæus Philopator, 29. 1. 5.
 Medea conjux Iasonis, 42. 2. 12.
 Medea urbs, 42. 3. 6.
 Medi subiguntur à Parthis, 41. 6. 6.
 Medici Imperii origo, 42. 3. 6.
 Meditabundus bellum, 38. 3. 7. *ita Sallust. vitabundi tela. Jug. 60. 4. & classem. Hist. 3. 3. 7.*
 Medius Aegri ex Medea filius, (*qui & Medus appellatur*), 42. 2. 12.
 ad Meliora patriæ tempora se reservare, 28. 4. 9.
 Meretricis in aula Ptolemæi potentia, 30. 2. 1.
 Meretrix quædam Antiochum Hieracem custodia Ptolemæi liberat, 27. 3. 11.
 Mero faucius, 24. 8. 1.
 Messenii legatos ad Pyrrhum mittunt, 25. 4. 4. Philopomenem capiunt, 32. 1. 6. vincuntur ab Achæis, 32. 1. 10.
 Metallorum in Hispania copia, 44. 1. 6.
 Metellus, Romanorum ad Ptolemæum legatus, 38. 8. 12.
 METVENTIBVS nulla quies, 24. 8. 13.
 Mezensius AENEÆ hostis, 43. 1. 13.
 Militaria dona, 23. 4. 13.
 Milo, amicus Pyrrhi, 25. 3. 4.
 Milo, Laudamie percussor, 28. 3. 8.
 Minerva, pro Delphis pugnat 24. 8. 5. Massiliensium hostem terret, 43. 5. 6.
 Minium in Hispania nascitur, 44. 1. 6. 44. 3. 4.
 Minor viribus, *hoc est, inferior*, 29. 1. 2.
 Miserari, *cum accusativis*, 27. 1. 5. 28. 4. 12. *pro miseretis, nisi forte ita legendum*, 43. 4. 8.
 Mithridates Romanorum socius, 37. 1. 2.
 Mithridates Eupator, Mithridatis Pontici filius, 37. 2. 6. ejus pueritia, 37. 2. 4. administratio regni, 37. 3. 1. bellum cum Romanis cupit, 37. 4. 5. Ariarathem ex sorore nepotem interficit, 38. 1. 10. ejus fratrem Cappadocia pellit, 38. 2. 2. Nicomedem Nicomedis filium regno pellit, 38. 3. 6. Romanorum legatos vincit, 38. 3. 8.

Mithri

I N D E X.

- Mithridatis oratio ad milites**, 38. 4. *per tot. genus & nobilitas*, 38. 7. 2. **Particidia**, 38. 1. 3.
- Mithridates**, Parthorum rex, 41. 6. 1.
- Mithridates**, Parthorum rex, cognomento Magnus, 2. 2. 3. regno à suis pulsus, à fratre interficitur, 42. 4. 4.
- Mittere vocem**, *hoc est, edere vocem*, 42. 4. 12.
- Mons Palatinus**, aut **Palatium**, 43. 1. 6. aureus in Hispania, 44. 3. 6. **Zapaortenon** in Parthis, 41. 5. 2.
- Mos Lucanorum** in instituendis liberis, 23. 1. 7. **Segobrigiorum** in elocandis filiabus, 43. 3. 9. **Hispanorum**, 44. 2. *per tot. Parthorum*, 11. 2. & 3. *per tot.*
- Moses Iosephi**, 3. 6. 2. 11.
- Mox**, *pro postea*, 43. 3. 2. *ita Sidor. Apollin. carn. 9. vers. 53.*
- Mulierum bello Sparrano maior virtus**, quam virorum, 25. 4. 6.
- Mummius Cos.** **Achæos vincit**, 34. 2. 1. **Sp. Mummius Legatus Romanorum ad Ptolemæum**, 38. 8. 8.
- Munificentia**, *pro magnificentia*, 25. 1. 4.
- Murgantiini Syracusanorum hostes**, 21. 2. 1.
- N.
- Nabis Lacedæmoniorum tyrannus**, 30. 4. 5. multas Græciæ civitates occupat, 31. 1. 5. vincitur à Flaminio, 31. 3. 1. bellum cum Achæis gerit, 31. 3. 3.
- Nannus**, Segobrigiorum rex, 43. 3. 15.
- Natci**, *pro fieri, existere*, 39. 2. 10.
- Naturæ jus est**, primogenitum succedere, 21. 1. 2.
- Naturalia**: sidera, *nescio quomodo pro Sole & Luna*, 22. 6. 3.
- Naues rostratae**, 31. 6. 9.
- Necesse habere**, *hoc est cogi*, 25. 3. 2. 40. 1. 4.
- Necessitudo**, *pro consanguinitate*, 39. 3. 9.
- Nemo Gallorum**, qui Delphos oppugnarunt, evasit, 14. 8. 16.
- Nereis**, ultima **Ææacidarum**, 28. 3. 4.
- Nervi**, *pro fidibus*, 30. 1. 9.
- Nexi**, *hoc est, vincti*, 21. 1. 5. 21. 2. 2.
- Nicomedes**, Prusæ Bithinij filius, patrem interfecit, 34. 4. 1. initâ cum Mithridate societate Paphlagoniam occupat, 37. 4. 3. Cappadociâ à Mithridate pellitur, 38. 1. 5. Paphlagoniæ possessione privatur, 38. 2. 6.
- Nicomedes**, prioris filius, ex saltatrice, 38. 5. 15. regno à Mithridate pellitur, 38. 3. 4. supplex Romanis venit, 38. 3. 4.
- Nobilitas Macedoniorum**, 33. 1. 2.
- Mithridatis**, 38. 7. 1.
- Noctæ concubia**, 22. 8. 8.
- Noctua** in hasta Hieronis, 23. 4. 10.
- Nomen**, *pro causa*, respectu, 24. 3. 1. *pro fama*, 22. 5. 6. 4. 1. 1. 4.
- Nomine Dionysius**, 21. 1. 1.
- Nannus**, 43. 3. 8. *ita Plinio nomine Hylas*, 10. 16. & nomine Aleni, 10. 22. p. & Vellei. nomine Contreblan. 2. 5. 2.
- NOMINA tyrannorum invisa**, 21. 5. 9.
- NOMINIS** sui magnitudine plus efficit Cæsar, quam alius Imperator armis, 42. 5. 12.
- NOMINIBVS falsis aliena regna furari**, 38. 2. 6. *Tacit. Agr. 30. 13. simili fore phrasi, sed diversa sententia, rapere falsi nominibus Imperia dicit.*
- Novæ res**, 34. 2. 6.
- Novercalia odia**, 4. 4. 1.

INDEX.

NOVITATI periculosum otium,
35. 1. 3. NOVITATEM sequi
solenne sociis, 22. 6. 13.
Novus populus, hoc est, ignobilis
et nuper cognitus, sicut novus ho-
mo, 36. 1. 3.
NOXA, pro crimine, 22. 7. 8.
NVBENDO non prosperæ ran-
tum, sed omnis fortunæ so-
cieras initus, 22. 2. 8.
Nubes belli, 29. 3. 1.
NULLA metuentibus quies, 24.
8. 13.
Numidæ, 22. 8. 10.
Numitor à fratre regno pellitur,
43. 2. 2. restituitur ab Romu-
lo, 43. 3. 1.
Nuptiarum sumptibus decreto
Carthaginensium modus sta-
tutus, 22. 4. 5.

O.

Oblitus enim accusativo, 30.
1. 8.
Obsecrationibus, pro execrationi-
bus, 24. 2. 5.
Obsides Romæ regum filii, 37. 2.
43. 4. 3. 2. 34. 3. 6. 34. 4. 1. 4. 2. 5. 1. 3.
Obsidere animum alicujus, 42.
4. 15.
Obsidio Antiochiæ, 39. 3. 5. Ar-
gorum, 25. 5. 1. Babylonia, 42.
4. 2. Daphnes, 27. 1. 5. Sy-
racusarum, 22. 2. 2. 22. 4. 1.
22. 8. 1.
Obsidio, pro custodia, 39. 1. 1.
OCCASIONE utendum, 38. 5. 1.
Occidione cadere, 22. 7. 2. 28.
2. 1. 28. 4. 12.
Occupare, hoc est prævenire, 34.
4. 2. 39. 4. 5.
Occupare bellum, hoc est, prius
inferre, 38. 10. 1. exercitum,
est in suam potestatem redigere, 22.
7. 6.
Octavius Perseum capit, 33. 2. 5.
Oculis aliquid devorare, 21. 5. 6.
Oculorum valetudo ex nimia
luxuria, 21. 2. 1.

Odisiæ Dardanorum & Mace-
donum velut immortale, 29.
1. 2. Hannibalis in Romanos,
29. 1. 7.
Oenanthæ, & ejus apud Prole-
mæum auctoritas, 30. 2. 3.
Offensus alicui, hoc est, inimicus,
35. 1. 3. ita Suet. Cæs. 19. 6. &
Tib. 13. 5.
Olympias Pyrrhi, 28. 1. 1.
Operosius, hoc est, majore labore,
38. 4. 10.
Opes, pro viribus, potentia, 21. 5. 9.
22. 5. 6. 32. 1. 1.
Opinio, pro fama, 23. 1. 12. 31.
6. 10. 41. 4. 7. 44. 3. 2. ita
Cæs. de Bell. Gall. 2. 24.
Opinionis invictæ exercitus, 33.
1. 4.
Op obalsamum apud Iudæos
tantum natum, 36. 3. 1. hodie
et alibi prævenit, ut Cæli, secun-
dum relationem itinerariorum.
Opus, pro labore, 40. 2. 3.
Oraculum Delphicum ejusque
descriptio, 24. 6. 6.
Oratio Michridatis, 38. 4.
Orba Resp. hoc est, seorsu privata,
qui est iustarum patrum, 21. 4. 3.
Orbitatis dolor, 42. 4. 11.
Origo Armeniorum, 42. 2. 7.
Dacorum, 32. 3. 16. Gallæ-
corum, 44. 3. 3. Istorum, 32.
3. 15. Iudæorum, 36. 2. 1.
Medorum, 47. 6. 3. Parthorum
41. 2. 1. Romanorum, 43. 3. 2.
Scordiscorum, 32. 3. 8.
Orodes, Parthorum rex, fratrem
interficere, 42. 4. 4. & Craf-
sum cum exercitu, 2. 3. 4.
Orosenus Cappadox, benefa-
ctori suo Demetrio insidias
struit, 35. 1. 3.
Oroles, Getarum rex, suos male
præliatos quâ pœna affecerit,
32. 3. 16.
Ortoardistes, Armen. Rex, 42.
2. 6.
Ora civium, pro oculis, conspectu,
36. 1. 5.
Osculum Popilio offert Antio-
chus, 34. 3. 2.

INDEX.

Offa patris in regnum suum re-
fert Helenus Pyrrhi, 25.5.2.
OTIVM novitati periculosum,
35.1.1.

P.

PAcare, *quasi pro subigere*, 38.7.5
pacificatus, 23.1.1.
Pacorus Orodis, 42.4.5. interfi-
citur, 42.4.10. inmodice lu-
getur à patre, 42.4.11.
Palarinus mons, 43.1.6.
Pallanteū, Arcadiæ urbs, 43.1.10.
Pan, 43.1.7.
Pannonia à Gallis occupatur,
24.4.3. 12.3.12.
Paphlagonia occupatur à Mi-
thridate & Nicomede, 37.4.3.
Paphlagonum regum nomen
Philamenes, 37.4.8. *vide*
familia in Regum libertate
donatur à Romanis, 38.2.7.
Parsimonia, *pro frugalitate*, 23.1.2.
Parcus in cibum, *hoc est, multo*
cibo contentus, 41.3.9.
Parmenio Iasonis templa diruit,
42.1.5.
Parnasus, 2.6.6.
Parthæ descriptio, 41.1.1.
Parthi Scythico sermone exu-
les, 41.1.2. Demetrium ca-
piunt, 36.1.5. Syriæ subiaur,
38.9.10. Antiochum occidunt,
38.10.10. ejus corpus in Sy-
riam reserunt, 39.1.6. Pom-
peium juvant, 42.4.6. Anto-
nium vincunt, 42.5.3. Par-
thorum crudelitas, 39.1.3. ori-
go & historia, 41. & 42. su-
perbia, 38.10.5.
Parthici reges parricidæ, 42.4.16.
Patrem suum interficit Prole-
maus. *Physcon*, 29.1.5. Nicome-
des Bithynus, 34.4.4. Bactria-
norum rex, 41.6.5. Phrahates
Parthus, 42.5.1.
Patres, Senatus Romani nomen,
43.3.2.
Patere *pro licere*, 22.5.10. *pro ex-*
terendi, 42.2.9.

Paribulo suffixus Bomilcar, Pœ-
norum dux, 22.7.8.
PATRIA non liberis tantum, ve-
rum & ipsi vitæ præponenda,
51.7.5. PATRIAE mandata ami-
citiâ privatâ potiora, 34.3.2.
PATRIAE ab optimo quoque
etiam spiritus ipse debetur, 21.
4.7. PATRIAE potius, quam
liberis consulendum, 41.5.10.
Patria Pyrrhi ignobilis, ipsius
egregius factis illustratur, 25.
5.6.
Paulus Cov. vincit Demetrium,
Illyriorum regem, 29.2.1. &
Persea Maced. 33.2.5.
Pacem statuere, 25.1.1. facere.
vide F.
Peculiare donum, *hoc est priva-
tum, singulare*, 31.7.4.
Pelias, Thessaliæ rex, 42.2.11.
Peloponneses per prodicionem
Antigono ultimo traduntur,
26.2.2.
Pendere pœnas, *hoc est, dare, latere*,
36.4.2.
Percipere civitatem, *hoc est, jure*
civitatia accipere, 43.5.11.
Percussor, *hoc est, interfector*, 24.
3.8.
Perdissimus, 21.5.5.
Peregrinos recognoscere. *vide R.*
Perfacundus, 22.1.9.
Persidia Parthorum, 41.3.10.
PERICVLOSO regno tuta vita
potior, 39.4.3.
Peritus ad cavenda pericula
Annibal, 11.2.2.
Perjurii pœna, 24.3.10.
Perpenna Cos. Aristonicum vin-
cit, 36.4.9.
Perrogatis omnibus, *hoc est, cum*
omnium sententiam rogasset, 31.5.1.
Persæ bellum gerunt cum Par-
this, 36.1.4. cum Scythis, 37.3.
2. Persarum ciades, 37.3.2.
Perseus Philippi, patrem ad par-
ricidium impellit, 32.2.10.
bellum cum Romanis gerit,
32.3.2. & undique auxilia con-
trahit, 32.4.1. vincitur & ca-
pitur, 33.2.5.

Pestis,

INDEX.

- Pestis**, *pro quovis malo*, 30. 1. 10.
36. 2. 12. *ita apud Livium, pro incendio*, 35. 27. 6.
- Petito**, *hoc est, cum petisset, sive subaudiendum est, hoc aut illo petito*, 43. 5. 6. *ita apud Curt.* 6. 5. 29: 8. 12. 9. & *Liv.* 31. 39. 5. & *Tacit.* *Annal.* 2. 9. 1. *Similia vide supra in Cognito.*
- Pharnax**, Mithridatis avus, 38. 6. 2.
- Philamenes** Paphlagoniæ regum nomen, 37. 4. 8.
- Philippus** Amynte fugatur à Scythiis, 37. 3. 2.
- Philippi** nomen quasi numen in auxilium vocatum, 24. 5. 9.
- Philippus** Demetrii, 28. 3. 9. Macedoniæ rex, *ejus nominis quatuor*, 28. 4. 16. annorum 43. puer, 29. 1. 2. bellum gerit cum Aetolis, 29. 1. 11. cum Romanis, 29. 2. 7: 30. 3. 7: 30. 4. 5. vincitur, 30. 4. 16. moritur, 32. 3. 4.
- Philippus** Lysimachi ab avunculo Ptolemæo occiditur, 24. 3. 7.
- Philippus** Persei, cum patre captus à Romanis, 33. 2. 5.
- Philopator**, cognomen Ptolemæi, 29. 1. 5.
- Philopæmen**, Achæorum dux, insidiis à Philippo petitur, 29. 4. 12. Flaminio comparatur, 31. 3. 4. capitur à Messeniis, 32. 1. 6. veneno perit, 32. 1. 9. inter summos Imp. recensetur, 32. 4. 9.
- Phocensium** coloni Massilienses, 37. 1. 1: 43. 3. 4.
- Phrahates**. Parthorum rex, 41. 5. 9.
- Phrahates** alter, 42. 4. *per tot. Demetrium talis aureis donat*, 38. 9. 9.
- Phrahates** tertius, patrem, fratres, & filium interficit, 42. 5. 1. Antonium vincit, 42. 5. 3.
- Phthia**, Pyrrhi neptis, Demetrii uxor, 28. 1. 2.
- Pignus** *pro liberis*, 26. 1. 8.
- Piratica** apud veteres in laude, 43. 3. 5. piraticam exercet Agathocles, 22. 1. 14.
- Plumatre** loricæ Parthis, 41. 1. 15.
- PIVS** regio, quam patrio nomine debent reges, 41. 5. 13.
- Pœnas** pendere, 32. 1. 14. 36. 4. 2.
- Pœni**, *vide*, Carthaginienſes.
- Pompeius** Mithridatem vincit, 37. 1. 8. Antiocho Syriam adimit, 40. 2. 3.
- Pompeius** Trogus. *vide* T.
- Popilius**, Romanorum legatus ad Antiochum, 34. 3. 5.
- Porrigi**, *hoc est, petere, extendi*, 42. 2. 9.
- Possidere**, Galli Italiam plurimis urbibus possident, 38. 4. 9.
- Postremus** liber, *pro extrema*, *hoc est, fine libri*, 43. 5. 11.
- Potiri** administrationem regni 37. 1. 4.
- Præter** illum nemo ditior, *pro, illa nemo ditior*, 23. 2. 6.
- Premere** bello, 26. 2. 1.
- Priapatius**, Parthorum rex, 41. 5. 8.
- Principio** adventus, 23. 2. 1.
- PRIVATA** beneficia à publicis secreta, 31. 7. 5.
- Proclamare**, *pro exclamare*, 24. 3. 8.
- Prodere**, *pro tradere*, *scribere*, 28. 4. 14.
- Prodigia**, quæ Hieroni obvenire, 23. 4. 9. & 10. in ortu Mithridatis, 37. 2. 2.
- Proditor**, *hoc est, desertor*, 22. 8. 12.
- Proferre** fines, *hoc est, extendere ampliare*, 41. 2. 11. præfectus regno, *pro ex regno*, 37. 3. 4.
- Profligatis** rebus (*hoc est, afflictis*) 22. 8. 1.
- Projecta**, *hoc est effusa*, 37. 3. 7. 41. 3. 13.
- Promptissimus**, *hoc est, fortissimus*, 22. 2. 12: 29. 2. 5: 29. 3. 8.
- Promptus** ad injurias, 23. 1. 3. man, *hoc est, fortis*, 23. 4. 11.
- Propala**, *pro propolis*, 35. 1. 6.
- PROPRIA** sæpe amittit, aliena qui affectat, 39. 1. 3.
- Propter** litus, *hoc est, ad, sive prope, litus*, 31. 2. 3.
- Protarchi** negotiatoris filius, Syriæ rex fit, 39. 1. 4.
- Protervior**,

INDEX.

- Prætorior, 30. 2. 2.
 Protis , Phocentium dux, 43.
 3. 12.
 Provenire, *huc est, nasci*, 44. 4. 2.
 Proventus filiorum, à *provenire*,
quod est nasci, 44. 4. 2.
 Pro victo fugere, 23. 3. 9. pro
 victoribus 24. 7. 5. *vide que ad*
Sueton. Domitian. 2. 9. *Bernecc.*
 Prusias Penator, Bithyniæ rex,
 cum Eumene bellum gerit,
 37. 4. 2. à filio interficitur,
 34. 4. 4.
 Ptolemæus Ceraunus, 24. 1. 1.
 sororem ducit, 24. 2. 3. & 3.
per totam, ejusque filios vita,
 ipsam regno privat, *ibid.* Ma-
 cedoniam occupat, 24. 1. 8.
 occiditur à Gallis, 24. 5. 6.
 Ptolemæus Euergetes bellum cum
 Antigono *niroci* gerit, 26. 2. 1.
 Beronicen fratris filiam filio.
 suo drespondet, 26. 3. 2. Soro-
 ri à Seleuco *Calliaco* obfessæ
 auxilio venit, 27. 1. 6. Seleu-
 cum vincit, 27. 2. 5. sub specie
 sororis vindictæ Asiæ inhiat,
 27. 3. 4. Antiochum *Hieracem*,
 ad se confugientem, in custo-
 dia habet, 27. 3. 10. interficitur
 à filio, 28. 4. 11. 27. 1. 5.
 Ptolemæus Philopator, parricida,
 29. 1. 5. ejus vita & obitus, 30.
 1. & 2. *per totum*.
 Ptolemæus Epiphanes, 30. 2. 6.
 bello ab Antiocho petitur,
 31. 1. 1.
 Ptolemæus Philometor, ab Antio-
 cho Epiphane, avunculo suo,
 bello petitur, 34. 2. 7. contra
 Demetrium, Syriæ regem,
 propalam quandam juvat, 35.
 1. 6. 37. 1. 5. mox contra hunc,
 Demetrii filium, 39. 2. 3.
 Ptolemæus Euergetes, qui & *Phar-*
co, superioris frater, 34. 2.
 8. Rex Aegypti fuit, 38. 8. 2.
 ejus mores & facinora, *ibid.*
 moritur 39. 3. 1.
 Ptolemæus Lathurus regno à
 matre pellitur, 39. 4. 1. sed
 post ejus mortem à populo
 revocatur, 39. 5. 1.
 Ptolemæus Apion, Cyrenarum
 rex, Populum Romanum
 heredem instituit, 39. 5. 2.
 Ptolemæus Pyrrhi, Antigonum
 minorem vincit, 25. 3. 8. occi-
 ditur, 25. 4. 6. ejus præclara fa-
 cinora, 25. 4. 8.
 Publico funere Romæ incen-
 dium prosequuntur Mafilien-
 ses, 43. 5. 9.
 Pudibundus, *pro pudendum*, 23. 4. 5.
 Pudor Regalis, 21. 5. 9.
 Puella, *etiam quæ peperit, dicta*, 43.
 2. 4. *ita apud Tacit. A.* 16. 30.
 3. *apud Virgil. etiam Paphnæ*,
 virgo dicitur, *Eclor. 6. vers. 47.*
 & 51. *vide etiam Servium.*
 Puerorum Lucanorum institu-
 tio, 23. 1. 7.
 PVLCRITUDO hominem com-
 mendat, 36. 2. 11.
 Pulvinaria, *huc est, lecti qui Diis*
stentabantur, 24. 2. 8.
 Punicum ingenium *pro astuto*,
astuto, subdolo. 31. 4. 2.
 Pusare, vitem, 43. 4. 2.
 Pyrenæi montes inter Hispan-
 iam & Galliam, 44. 1. 3. & 8.
 Pyrrhus Eacidiæ Epiri rex Pto-
 lemæi Cerauni, filiam ducit, 24.
 1. 9. rex Siciliæ appellatur, 23.
 3. 1. Siciliam amittit, 23. 1. 10.
 Antigonum vincit, 25. 3. 5.
 Macedoniam occupat, *ibid.* fa-
 cile acquirit regna, facile
 amittit, 25. 4. 3. cum Sparta-
 nis bellum gerit, 25. 4. 6. cum
 5000 Macedonum Romanos
 ter vincit, 38. 4. 5.
 Pyrrhi vox de occiso filio. 25.
 4. 10. obitus & elogium, 25.
 5. 1. 2. 3.
 Pyrrhus, modo dicti nepos, 28.
 1. 1. regno Ephri à matre acce-
 pto, moritur, 28. 3. 1.

Q.

QVÆRERE, *pro adquirere*, 41. 3. 3.
 43. 3. 2. *ita Sallust. Jug. 1. 3.*
Orid.

INDEX.

Ovid. de arte, lib. 2. vers. 13.
Liv. 1. 49. 2.
QVAERERE causas belli, usitatum Romanis, 30. 3. 234. 1. 3.
Quaeso, hoc est, cum quaesivisset, 32. 1. 9. *similia vide supra in Pedito.*
Quantó, tantó, pro quantú magis, tantó magis, 39. 3. 10.
QUANTO serior mala fortuna, tanto amarior, 32. 1. 3.
QUIES metuentibus nulla, 24. 8. 13.
Quinqueremis à Prolemæo Pyrihi cum septem viris ex scapha insilientibus capitur, 25. 4. 8.

R.

Rabies Gallorum, 26. 2. 3.
Recipere in matrimonium, hoc est, ducere, 22. 1. 13 : 36. 1. 9.
Reciperare, pro recipere, aut accipere in mercedem ejus, quod dederat, 22. 2. 6. ita repromittere, infra.
Reciperandus, 33. 2. 4.
Reciperatio, 30. 1. 7.
Reciperato regno, 36. 1. 2.
Recognoscere peregrinos, est, diligenter, quid & unde venerint, exquirere, 42. 4. 12. nam recognoscere, est rem cum cura examinare. ita in Provam. Instituit. Pacageabhh. fin.
RECORDATIO rerum bene gestarum, desiderium libertatis augeat, 32. 1. 3.
Reddi, pro fieri, 29. 4. 7. redditur, hoc est, instatur & conservatur, 44. 1. 10.
Redigere in potestatem, 42. 6. 6.
Referre, pro adferre, deferre, 25. 5. 2. controversiam, hoc est, movere, 37. 4. 5.
Regalis pudor, 21. 5. 9.

Reges Romanorum, quales, 38. 6. 7.
Reges omnes odio Romanis, ibid.
REGIS mores omnis Regia sequitur, 30. 1. 2.
Regum Aegyptiorum nomen, Ptolemæi : Aethiopum Reginarum, Candace, testibus *Alf. Apost.* 8. 27. & *Plin.* 6. 29. f. Albanorum, Silvius : Livius, lib. 1. Regum Cappadocum, Ariarathes : Gothorum, teste *Calvino* in *Lexico Iurid.* voce *Flavins*, Flavins : Indorum *Taxiles*, teste *Curt.* 8. 12. 23. *Paphlagonum*, *Philiamenes*, 37. 4. 8. *Parthorum*, *Arfaces*, 41. 5. 6. *Ponticorum*, *Mithridates* & *Pharnax* : Romanorum, *Cæsar* & *Augustus*, 42. 5. 8. *Syrorum*, *Adadus*, teste *Jos. pho* antiquit. lib. 7. cap. 6.
Regnum oblatum recusat *Sosthenes*, 24. 5. 14.
REGNO periculoso, tuta vita posterior, 39. 4. 3.
RELIGIONE penmixta iustitia, multum ad salutem populi facit, 36. 2. 16.
Religio : ex religione, hoc est, superstitione, 22. 6. 1.
Remus, 42. 2. 9.
Reorum habitus, barba & capillus submissi, 36. 4. 2.
Repromittere, hoc est, contra promittere in gratiam & mercedem ejus quod nobis ab altero promissum est, 22. 2. 5.
Reputare, pro cogitare, 32. 1. 3.
Res, pro causa fore lito, 34. 1. 4.
Res novæ, 34. 2. 6.
Respublica Achæorum, 34. 1. 2. *Parthorum*, 41. 2. 1.
Restaurare, pro instaurare, 31. 3. 8. quod ineptè dici putat *Scribitur ad Alf.* 2. 15.
Rex Pænorum dictus Bomilcar qui sacrum dñi erat, 22. 7. 7. ita apud

INDEX.

*apud Diodor. lib. 20. cap. 33. Amil-
car etiam rex dicitur.*

Rhea Vestalis, Romuli & Remi
mater, 43. 2. 2.

Rhegini sub tyrannis, 21. 3. 2.

Rhodanus, Gallie fl. 43. 7. 10.

Rhodanus Hamilcar. *vide H.*

Rhodus terræmotu concutitur,
30. 4. 3.

Rhodiorum legati Romæ que-
runtur de Philippo, 30. 3. 5.

Robustissima pars exercitus, 25.
4. 6.

Roma conditur, 43. 3. 1.

Romana urbs, 44. 1. 4.

Romani bellum gerunt cum

Achæis, 34. 2. 1. Ætolis, 32. 1. 1.

Antiocho *Magna*, 31. 1. 4. Mi-
thridate, 37. 1. 7. 38. 8. 1. Per-
seo, 33. *per tot.* Philippo, 30. 3. 7.

Pyrrho, 23. 3. 1. Annibali insi-
diantur, 31. 2. 1. dedi sibi po-
stulant, 31. 4. 3. ubique perse-
quuntur & mori compellunt,
32. 4. 8. Antiochum *Epiphanem*

bello Ægyptio abstinere ju-
bent, 34. 3. 1. Asiaticis mori-
bus corrumuntur, 36. 4. 12.

causas bellorum querunt, 30.
3. 1. 34. 1. 3. FACILE de alieno

largiuntur, 36. 3. 9. FORIS

invicti, domi fragiles, 31. 5. 8.

imperandi cupidi, 29. 2. 2.

IN secundis moderati, in

adversis constantes, 31. 8. 8.

lupa alii, lupinos animos ha-
bent, 38. 6. 8. nihil nisi bello

quæsitum habent, 38. 5. 7. non

nisi suis armis vinci possunt,
31. 5. 4. sub jugum missi, 38.

4. 12. vincuntur ab Annib. 29.
2. 7. 29. 4. 5. à Pyrrho, 38. 4. 5.

Romanorum & Iliensium con-
sanguineorum mutua grata-

latio, 31. 8. 1.

Romulus, 43. 2. 10.

Rostratæ naves, 31. 6. 9.

Ruere in Bellum, 24. 8. 1. 26. 1. 3.

S.

Sabbatum Judaicum, 36.
2. 14.

Sabinarum virginū raptus, 43. 3. 2.

Sabus fl. 32. 3. 14. Sabi & Da-
nubii confluent, 31. 3. 8.

Sacerdotes & reges iidem apud

Judeos, 36. 2. 16.

Sacrilegium Gallorum, 24. 8. *per*

tot. punitur, 24. 8. 9. Antiochī

Magni, 32. 2. 1. punitur, 32.

2. 2. Tectosagorum, punitur,

32. 3. 9. Romanorum punitur,

32. 3. 10. & II. Alexandri Zebi-
na, 39. 2. 5. & 6. punitur, *ibid.*

Sagacissimus prodigiorum, 36.

2. 8.

Sagina corporis, *pro pinguedine,*

& crassitie, 21. 2. 1.

Sagittare, *sicut jaculari*, 41.

2. 5.

Salamina, Cypri vrbs, 44. 3. 2.

Sallustius à Trogo reprehensus,

38. 3. 11.

Salatricis filius Nicomedes, Bi-
thyniæ rex, 38. 5. 10.

Samothracia, 24. 3. 9. 33. 2. 5.

Sanguinaria bella, 29. 3. 3.

Saturnalia, 43. 1. 4.

Saturnia quondam, quæ nunc

Italia, 43. 1. 5.

Saturnius mons, à *Sede Saturni,*

ibid.

Saturnus Abotiginum rex, 43.

1. 3.

Savus, *vide Sabus.*

SCELERA sceleribus tegere,

37. 3. 7.

Sceptra Græcis, quæ Latinis ha-
stæ, 43. 3. 3.

Sciens cavendi, 44. 2. 7.

L. Scipio *Asiaticus*, Cos. 31. 7. 2.

Antiochum vincit, 31. 8. 7.

Scipio Africanus, fratris lega-
tus, 31. 7. 2. ejus vox magni-
fica, 31. 7. 5. 31. 8. 8. legatus

it ad Prolemæum *Physconem*,

38. 8. 8. spectaculo est Ale-
xandrinis,

INDEX.

- Alexandrinis, 3. 8. 11. moritur, 32. 4. 9.
- Scipiones, *modo discorum patres*, Hispania Pœnos expellunt, 44. 5. 7.
- Scipionum laus, 31. 7. 1.
- Scomma Brenni, 24. 6. 5. Alexandri Zelina, 39. 2. 5. Mithridatis, 3. 1. 9.
- Scordisci Galli, 31. 3. 5.
- Scortum, de puero, 30. 2. 2.
- Scurrilis jocus, 24. 6. 4.
- Scythæ Alexandri præfectum cædunt, 37. 3. 2. ante Mithridatem invicti, 37. 3. 2. Cyrum occisione cædunt, 37. 3. 2. Parthos vincunt, 42. 1. 5. Phrahatem in regnum restitunt, 42. 5. 5.
- Sectari vitam, *forte, pro sustentare, tolerare*, 27. 2. 8.
- SECVRI, insidiis opportuni, 21. 3. 10.
- Seditio in exercitu Agathoclis, 22. 7. 7. 22. 8. 4. in Ægypto, 27. 1. 9. Macedonum adversus Antigonum, 29. 3. 11. punitur, 28. 3. 16.
- Segniores, *pro securioribus*, 22. 7. 2.
- Segnistia, 21. 2. 1.
- Segobrigii, 43. 3. 8.
- Sciene Ptolemæo fratri in matrimonium data, 39. 3. 2. mox ablata, 39. 4. 1. Grypo nubit, 39. 4. 4.
- Seleucia, Syriæ urbs, 35. 1. 4.
- Seleucus Callinicus, Seleuci Nicatoris nepos, 27. 1. 1. vincitur à Parthis, 41. 4. 9. à Ptolemæo, 27. 2. 5. à fratre suo, 27. 2. 11. obit, 27. 3. 12.
- Seleucus Demetrii Nicatoris filius, à matre interficitur, 39. 1. 9.
- Semiramis, *ultimus casus à Semiramis*, 36. 2. 1.
- Senatus, Parthorum, Mithridatem Magnum regno pellit, 42. 4. 1. Romanorum initiatur à Romulo, 43. 3. 2.
- Sepultura Parthorum qualis, 41. 3. 5.
- Sermo Parthorum qualis, 42. 2. 3.
- Servi ad supplerentum exercitus ad Agathocle manumittuntur, 22. 4. 5. servi cuiusdam Hispani fides, & in tormentis constantia, 41. 2. 4. 44. 5. 5. servorum exercitus Parthis, 41. 2. 6.
- Servilius, Romanorum legatus in Africam, 31. 2. 1.
- Servitus nulla sub Saturno, 43. 1. 3.
- Sexus fœmineus à periculis belorum immunis, 39. 3. 7.
- Signa militaria, clade Crassiana capta, remittuntur à Parthis, 42. 5. 11.
- Simulacrum Iovis aureum infiniti ponderis Antiochiz, 3. 9. 26. simulacrum Panis quale, 43. 1. 7. simulacro Deorum quare addantur hastæ, 43. 3. 3.
- Simulatione metus, Pacorum vincit Ventidius, 42. 4. 8. pacis decipitur Demetrius, Nicator, 36. 1. 5.
- Situs Delphorum, 24. 6. 6. Masiliæ, 43. 3. 12.
- Sogdiani bellum cum Bactrianis gerunt, 41. 6. 3.
- Solis defectio milites Agathoclis terret, 22. 6. 1.
- Solicitatus, *pro illeto*, 25. 8. 10.
- Solidus, *pro integro*, 30. 4. 3.
- Solitudines Scythicæ, 38. 7. 4. hinc illud apud Curt. 7. 3. 37.
- Somnium Catumandi, 43. 5. 5. Gaudianorum, 44. 5. 2. Somniorum intelligentiam primus Ioseph condidit, 36. 2. 8.
- Sophene, Armeniæ regio, 42. 3. 11.
- Sopyrion, Alexandri dux, cum exercitu toto deletur à Scythis, 37. 3. 2.
- Sordidum genus Agathoclis, 22. 1. 11.

INDEX.

- Soror eadem & uxor, 24. 2. 30.
 1. 7. 37. 3. 6. 39. 3. 2.
 Sororem suam occidit Ptolemaus Philopator, 30. 1. 7. Mithridates, 39. 3. 9.
 Sorte ducere, *pro legere*, 21. 3. 4.
 Sostrhenes Macedoniam à Gallis defendit, 24. 5. 12.
 in Speciem castrorum, 26. 2. 1.
 Speculari, *pro cernere*, 22. 6. 9.
 Speculari alterius actus, 31. 2. 1. animos, 21. 6. 1.
 Spurius Mummius. *vide* M.
 Stagnare, *pro densari*, 36. 3. 7. *pro munire*, 37. 2. 6.
 Statuere, pacem, 25. 1. 1.
 Sterilitas in Epiro ob eadem Laudamiam, 28. 3. 7.
 Stipendium, *pro milito aut pecunia voluntaria*, 22. 6. 12.
 Strategema Annibalis, 32. 4. 6. Romanorum, 34. 1. 5. Ventidii, 42. 5. 8.
 Stringere ferrum, *hoc est*, nudare gladium, 38. 4. 2.
 Studia Aegyptiorum, 36. 2. 7. Gallorum, 24. 4. 3.
 SUCCESSU rerum corrumpuntur animi, 36. 1. 1.
 Sufficere, *pro substituere*, in locum alterius eligere, 22. 1. 12. 29. 1. 6.
 Sulpitius Cos. contra Perseum, 33. 1. 5.
 In Summa, *pro postremo*, 37. 1. 8.
 Summi impp. *hoc est*, excellentissimi, 37. 1. 8. *ita*, summi auctoritas, apud Florum, 1. 5. 2.
 Summittere barbam, *hoc est*, promittere, 36. 4. 2.
 Summovere hostem, 29. 1. 1. *idem*, explicat Florus, 4. 12. 25.
 Sumptus, *pro alimentis*, 42. 5. 9.
 Sumptibus nuptiarum, decreto Carthaginienfium, statutus modus, 21. 4. 5.
 Superbia Parthorum, 38. 10. 5.
 SUPERBIA principum, odium parit, 36. 1. 1. & 9. 39. 1. 3.
 Supervivere alicui, 28. 3. 3. *utitur* *hoc verbo* Florus, 2. 2. 22.
 Suspendus, *pro dubio*, ambigente, 33. 1. 4. *pro solcito*, 31. 6. 10.
 Sylla, summus Imperator, 37. 1. 8.
 Syna mons, 36. 2. 14.
 Syracusæ obsidentur ab Agathocle, 23. 2. 2. à Carthag., 22. 4. 1. capiuntur à Dionysio, 21. 3. 10. Syracusana urbs de imperio Siciliæ Carthaginis amula, 22. 3. 4.
 Syracusani bellum cum Dionysio minore gerunt, 21. 2. 4. eumque urbe pellunt, 21. 2. 8. de quo, 21. 5. 2.
 Syri reges à Semirami orti, 36. 2. 1.
 Syria in provinciæ formam redigitur, 40. 2. 5.
 Syriæ Dea, 36. 2. 2.

T.

- TAbellæ lignæ, 27. 6. 6.
 Taciturnitas Hispanorum, 44. 2. 3. Parthorum, 41. 3. 8.
 Tacitus, *pro tacite*, *secrete*, 21. 2. 8. 34. 3. 8.
 Tagus, Hispaniæ fl. 44. 3. 1.
 Talis aureis in exprobrationem puerilis levitatis donatur Demetrius Nicator, 38. 9. 9.
 Tarquinius, Romanorum rex, 43. 3. 4.
 Tartessii Hispani, 44. 4. 1.
 Taurus, Asiæ mons, 27. 2. 6.
 Tectosagi propter sacrilegia pestre vexantur, 32. 3. 9.
 Telamon Ajacis pater, 44. 3. 2.
 Temperantia Annibalis, 32. 4. 10.
 Tempestive, *hoc est*, opportune, 34. 1. 3.
 Tenere, *pro possidere*, 43. 1. 10.
 Terminari oblivione, *hoc est*, perire obliu., 22. 5. 12.
 Terræ motus in Asia, 30. 4. 1. Delphis, 24. 8. 9. in Europa, 30. 4. 1. in Syria, 40. 2. 1.
 Terrena spolia, *hoc est*, ex hominibus; opponuntur autem divinis & sacris, 24. 6. 4.

TERTIO,

INDEX.

- Terror Gallici nominis, 25.
2. 10.
- Testamento regnum suum Romanis donat Attalus, 36. 4. 5. & Ptolemæus Apion, Cyrenarum rex, 39. 5. 2.
- Tucer Telamonis, 44. 3. 2.
- Texena, Agathoclis uxor, ejusque erga maritum fides & pietas, 23. 2. 6. & seqq.
- Thalestris ad Alexandrum prolis querendæ causa proficiscitur, 42. 3. 7.
- Theodotus 1000 Bactrianorum urbium rex, 41. 4. 5.
- Theramene: apud Theramenem nova insula emergit, 30. 4. 1. & 2.
- Therassia insula, vicina Theramene, 30. 4. 1.
- Thessali Demetrii morte exultantes, compescuntur ab Antigono, 28. 3. 14.
- Thessalonica, urbs Macedonia, 25. 3. 7.
- Thessalorus Brenni dux, 24. 7. 2.
- Thogarii bellum cum Parthis gerunt, 42. 2. 2.
- Tigranes, Armenia rex, 38. 3. 1. societatem cum Mithridate iniit adversus Romanos, 38. 3. 5. Syria rex fit, 40. 1. 4. à Lucullo vincitur, 40. 2. 2.
- Tigris, fl. 42. 3. 9.
- TIMENTES etiam falsa pro veris habent, 31. 1. 9.
- Titanes bellum cum Diis gerunt, 44. 4. 1.
- Titulus, pro prætecto, 30. 3. 6.
- Tolerare vitam, 43. 3. 5.
- Tolosa Tectosagorum patria, 32. 3. 9. Tolosanum aurum, *ibid.*
- Tradere in matrimonium, hoc est, nuptum dare, 37. 1. 4. 38. 3. 2.
- Trajicere, *neutraliter*, pro superare, transire, flumen, aut mare, 23. 1. 17. 31. 7. 4. *activer*, et trajicere exercitum 29. 4. 1. est cum exercitu mare aut fluvium superare, trajicere pecora, est, transire.
- Transalpina Gallia, 38. 4. 7.
- Tribali superantur à Gallis, 25. 1. 3.
- Tributa in patrociniū scelearum remissa, 21. 1. 5.
- Tributaria necessitas, pro inopia ex tributi pensione. 32. 2. 1.
- Tributaria civitates deficiunt à Carthaginensibus, 22. 7. 3.
- Trina bella, pro tribus, 41. 1. 7.
- Triumphatus, pro devictio, 41. 1. 5.
- Trogus Pompeius, Sallustium, & Livium reprehendit, 38. 3. 11.
- Trogi genus, 34. 5. 11.
- Troja à Grecis expugnatur, 43. 1. 10.
- Troja ruina optabilis, 31. 8. 3.
- Trojani Romanorum conditores, 28. 1. 6.
- Tryphena Crypi uxor, 39. 2. 3. sororem interfici curat, 39. 3. 10. ab eius marito rursus occiditur, 39. 3. 12.
- Trypho occupatum scelere regnum cum vita amittit, 36. 1. 7. & 8. Trypho, 38. 9. 3. 39. 4. 3.
- Tuendus, 25. 1. 2. 29. 4. 6.
- Tunc, particula usitata admodum Insulano, & interdum impertinenter, 36. 3. 9. 36. 4. 5.
- Turnus, 43. 1. 11.
- T U T A via periculoso regno potior, 39. 4. 3.
- Tutor Ægypti regis, Romanus, 30. 3. 4.
- Tutores regis Syria pupillum occidunt, 34. 3. 2.
- Tutrix filiorum mater, 28. 1. 1.
- Tyberis, 43. 3. 4.
- Typanum, signum pugnae apud Parthos, 41. 2. 8.
- Tympanum, pro instrumeto musico, 30. 1. 9.
- TYRANNORUM nomina invisa, 21. 5. 9.
- Tyrannicidia, 26. 1. 10.
- Tyridates, Parthorum rex, ad Casarem profugit, 42. 5. 6.
- Tyrus urbs, auctor Carthaginis, 21. 6. 2.
- Tyrii templi religio, 39. 1. 8.

INDEX.

V.

Vacationem quinquennii civitatibus suis concedit Mithridates, 38. 3. 9.
 Valerius Lævinus. *vide* L.
 Valerudo oculorum ex nimia luxuria, 21. 2. 1.
 Varia victoria, *hoc est, dubia*, 44. 2. 7.
 Venationis commoda, 37. 2. 9.
 Venatus, *pro venatione*, 41. 3. 3.
 Vendere sub corona, *Vide* C.
 Venditare, *pro prodece, & vendere*, 21. 6. 7.
 Veneno perit Annibal, 32. 4. 8.
 Philopœmenes, 32. 1. 11.
 Venidius Parthos vincit, 42. 4. 10.
 Vento concipientes equæ, 44. 3. 1.
 Venti assidui in Gallia, 44. 2. 4.
 Ver sacrum, 24. 4. 1. *vide* Livium, 34. 43. 2.
 Verecundia Demetrii, 32. 2. 4.
 Verri in furorem, 26. 2. 3. timorem, 26. 2. 3.
 Vesçi, *cum accusativo*, 44. 4. 11. *ita apud Sallust. incert. 6. 14. & Plin. 10. 38. s. similia in Plauto, Pseud. & Rudent. qui id quod accit, accit, ita, uti aquam, ita l. l. ff. de fonte. nihil egere, Censorius. in grafus. ad Q. Cavellium.*
 Vestis Parthorum, 41. 2. 4. vestis, nulla Lucanorum, pueris, 23. 1. 8.
 Vexari, 22. 3. 2. 4. 1. 3. 4. 2. 5. 3. *de vi hujus verbi, vide eleganter dissentens Agellium, sive is Agellius est, lib. 2. cap. 6.*
 Vexatio, *pro labore*, 42. 1. 2.
 vicinalia bella, 41. 1. 9.
 victoria clementer utitur Antigonus, 25. 5. 2.

victoria Dea, 39. 2. 3.
 Vincere bella, 41. 1. 8.
 Vindicare facinus in auctores, *hoc est, vertere in auctores*, 37. 3. 8. *Simile illud Flori*, 2. 6. 55.
 vino defensi Delphi, 24. 7. 7.
 Violentissime, *hoc est, fortissime*, 25. 5. 1.
 Virgines suas se prostitutos vocent Locrenses, 21. 3. 2.
 Viri, *pro militibus*, 25. 4. 6.
 Viriati laus & res gestæ, 44. 2. 8.
 Virtus fœminarum Spartanarum, 25. 4. 6. Gallorum, 25. 2. 10. 27. 2. 11. Philopœmenis, 31. 3. 4. Viriati, 44. 2. 8.
 VIRTUTE juvanda fortuna, 30. 1. 6.
 VITA tuta periculoso regno potior, 39. 4. 3.
 Vitiligo, 36. 2. 22.
 Vocontii Trogi majores, 43. 5. 11.
 VOTIS non agendum, ubi pericula instant, 24. 5. 12.
 Vox Africani, 31. 7. 5. Dardanorum regis, de temeritate Ptolemæi Cerauni, 24. 4. 11. Philopœmenis morientis, 32. 1. 9. Pyrrhi, de nece filii sui, 25. 4. 10.
 V T E N D V M occasione, 38. 5. 1.
 Vtrisque, *pro utroque*, 41. 2. 3. *ita Flor. 4. 12. 10.*
 Vulgus sine nomine, 41. 1. 4. *ita Sallust. Cat. 20. 8.*
 Vulnera, *pro cladibus*, 42. 4. 19. *ita Flor. 3. 11. 1.*
 Vxoris erga Agathoclem egregia fides & pietas, 32. 7. Vxorem suam occidit Ptolemæus Philopator, 30. 1. 7. Mithridates, 37. 3. 8. 38. 1. 1. vxores liberosque suos cadunt Galli, 26. 2. 3.

Xerxes

INDEX.

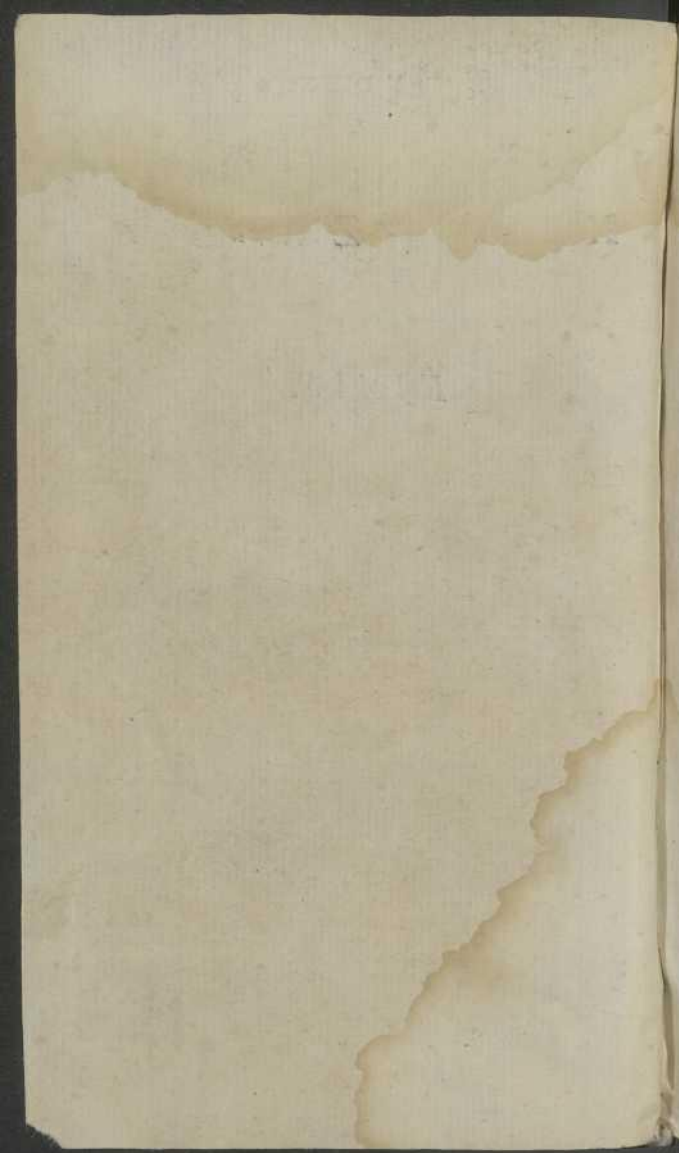
X.

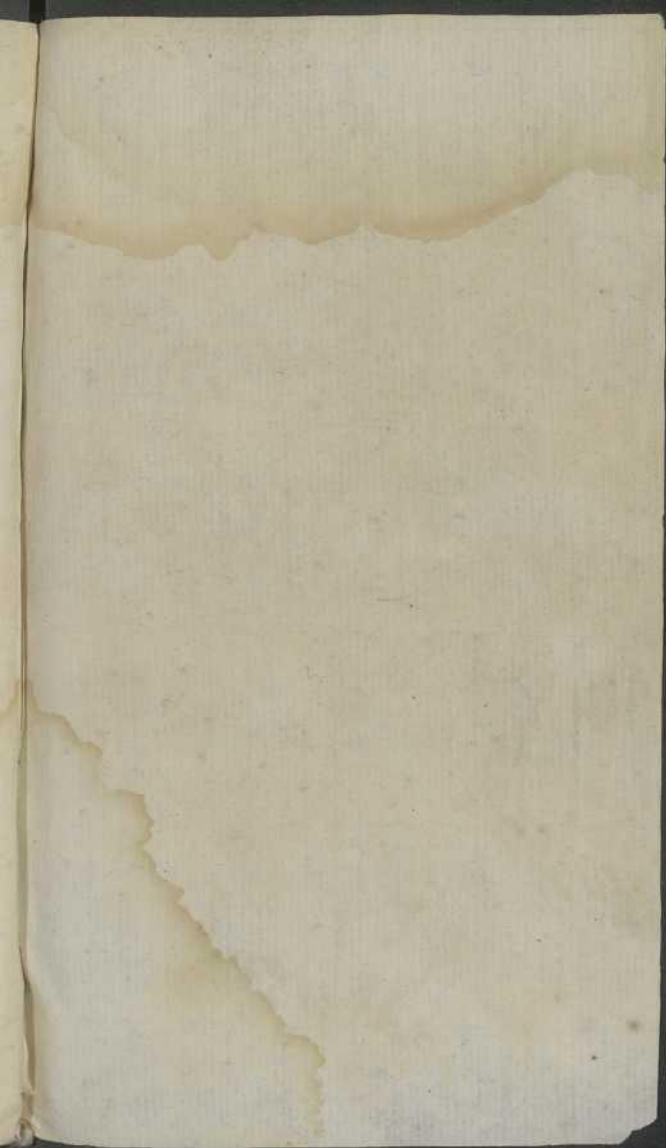
Z.

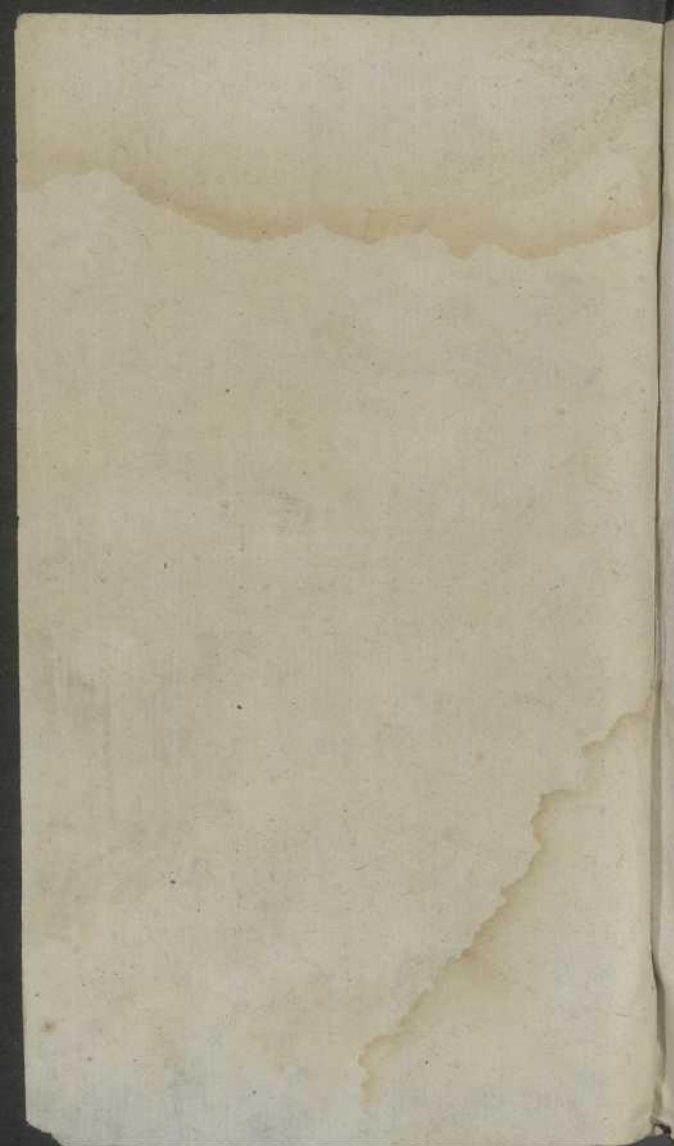
Xerxes primus Iudæos subi-
git, 36. 3. 8.

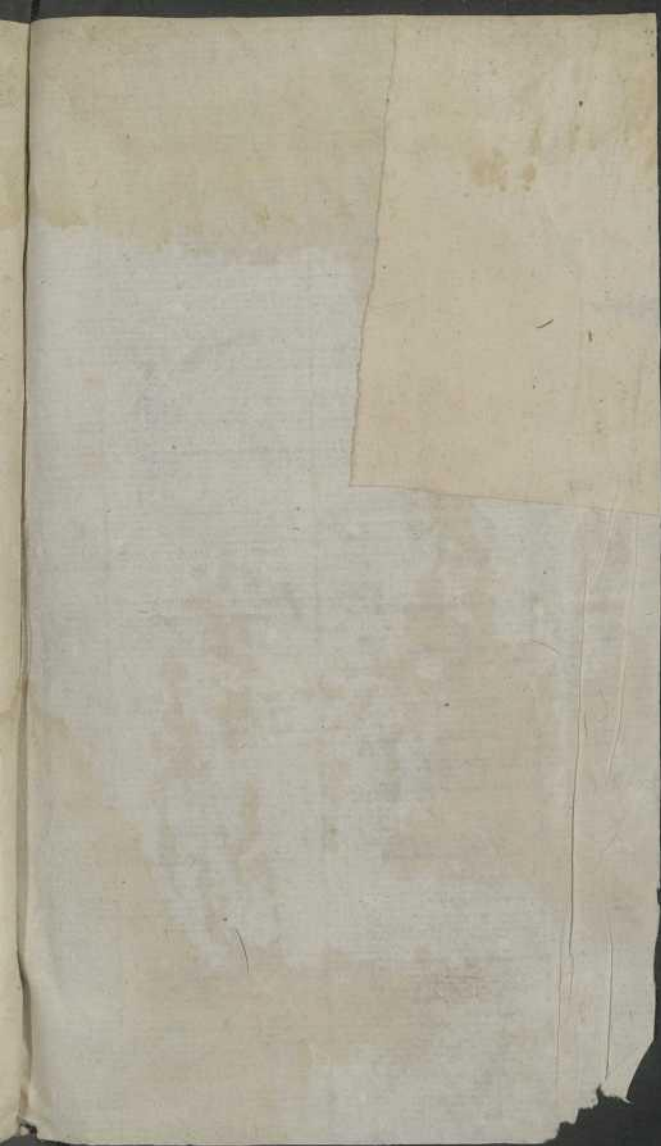
Zapaortenon mons in Pag-
uis, 41. 5. 2.

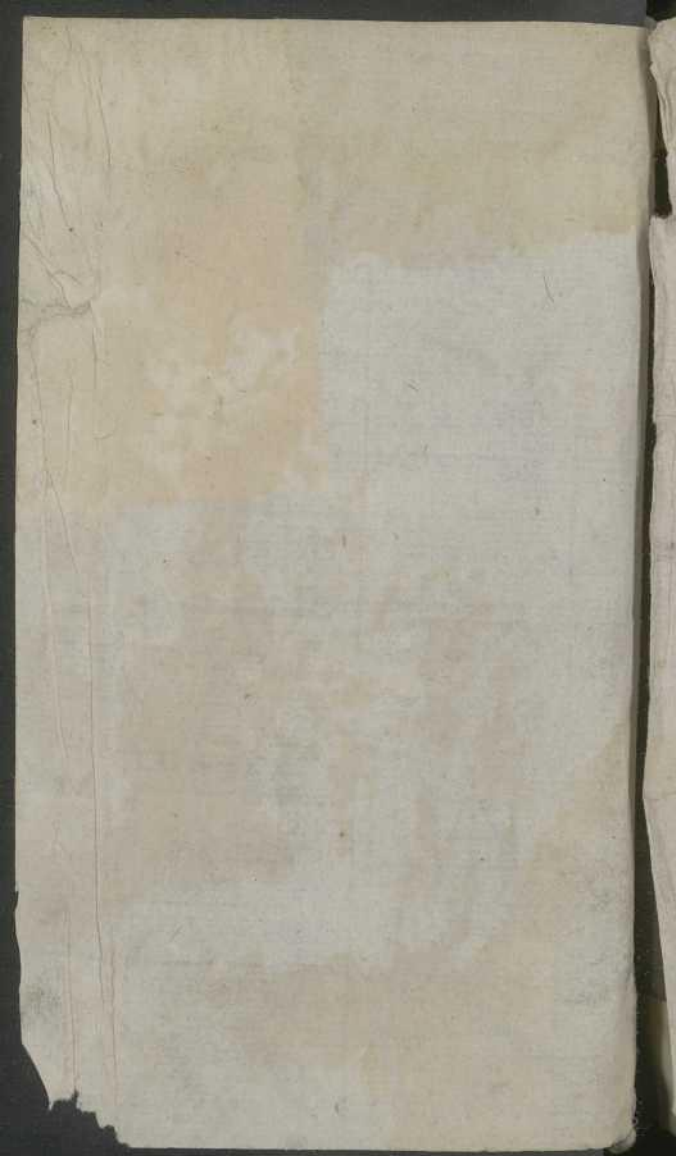
FINIS.

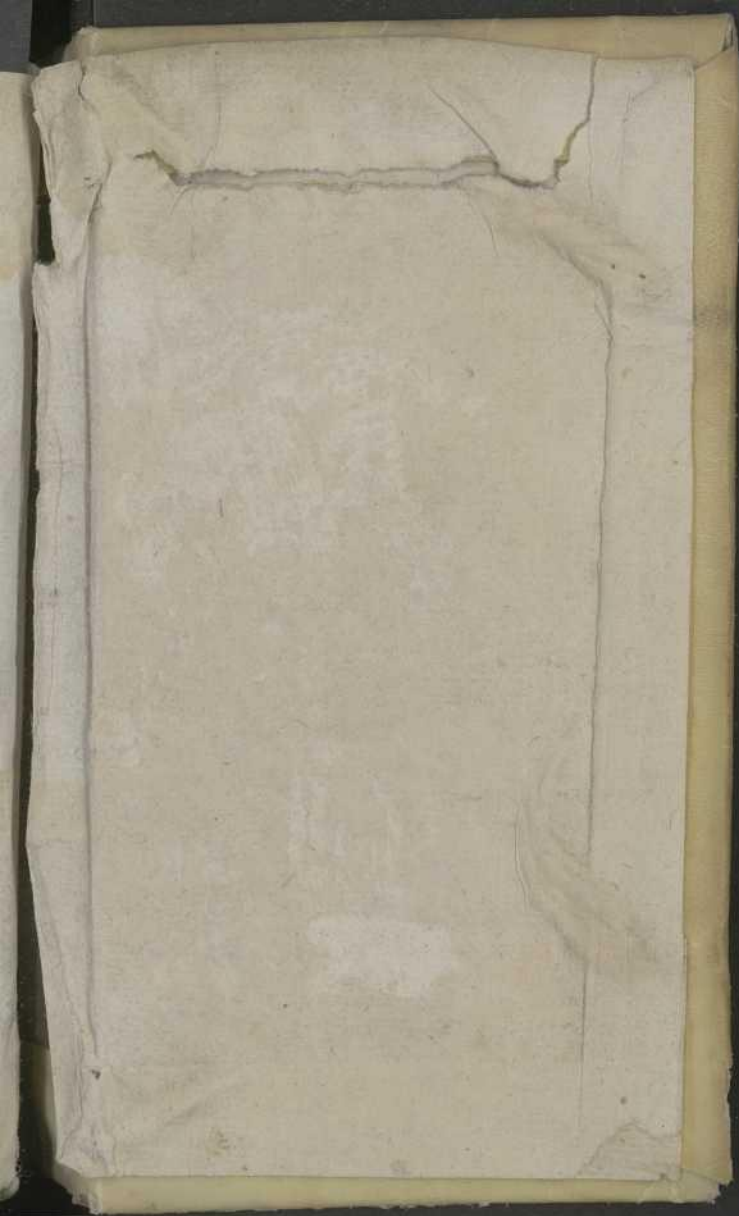


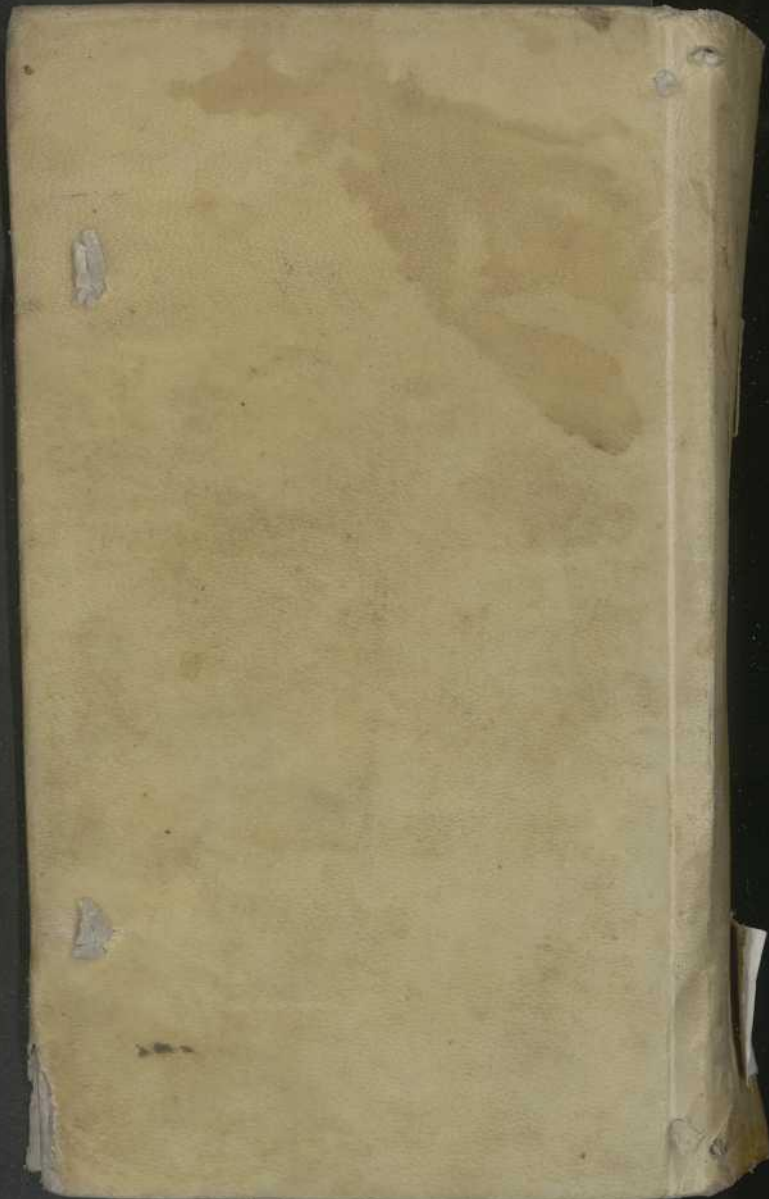












44

224

4.871